

ಗ್ರಾಮಾಯಣ

ರಾವಬಹಾದ್ದೂರ

ಬಿತ್ತರವು
ಸಮೀಕನ
ಸಾಹಿತ್ಯಮಾಲೆ

ಗ್ರಾಮಾಯಣ

ಅರವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದಿನ ಯಥಾವತ್ತಾದ ಜೀವನವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ
ಒಂದು ಗ್ರಾಮದ ಜೀವನಕಥಾಮಾಲೆ

ರಾವಬಹಾದ್ದೂರ

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ

ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆ

ಕನ್ನಡ ಭವನ, ಜೆ.ಸಿ.ರಸ್ತೆ

ಬೆಂಗಳೂರು - ೫೬೦ ೦೦೨

GRAMAYANA : A Social novel written by **Sri Raobahaddur**, Published by **Manu Baligar**, Director, Department of Kannada and Culture, Kannada Bhavana, J.C.Road, Bengaluru - 560 002.

ಈ ಆವೃತ್ತಿಯ ಹಕ್ಕು : ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ

ಮುದ್ರಿತ ವರ್ಷ : ೨೦೧೧

ಪ್ರತಿಗಳು : ೧೦೦೦

ಪುಟಗಳು : XXXII + ೫೫೪

ಬೆಲೆ : ರೂ. ೧೨೦/-

ರಕ್ಷಾಪುಟ ವಿನ್ಯಾಸ : ಕೆ. ಚಂದ್ರನಾಥ ಆಚಾರ್ಯ

ಮುದ್ರಕರು :

ಮೆ|| ಮಯೂರ ಪ್ರಿಂಟ್ ಆರ್ಟ್ಸ್

ನಂ. ೬೯, ಸುಬೇದಾರ್ ಭತ್ತಂ ರೋಡ್

ಬೆಂಗಳೂರು - ೫೬೦ ೦೨೦ ದೂ : ೨೩೩೪೨೨೨೪

ಬಿ.ಎಸ್. ಯಡಿಯೂರಪ್ಪ
ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳು

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ

ವಿಧಾನಸೌಧ
ಬೆಂಗಳೂರು ೫೬೦ ೦೦೧

ಸಿಎಂ/ಬಿಎಸ್/೨೬/೧೧

ಶುಭ ಸಂದೇಶ

ವಿಶ್ವಕನ್ನಡ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಸಂಭ್ರಮಾಚರಣೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ನಾಡು ಏಕೀಕರಣಗೊಂಡು ೫೫ನೇ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನಿಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ರಚನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ದಾಖಲಿಸಿ ಸ್ಮರಣೀಯಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂಬುದು ಸರ್ಕಾರದ ಮಹದಾಶಯ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಬೆಳಗಾವಿಯಲ್ಲಿ “ವಿಶ್ವಕನ್ನಡ ಸಮ್ಮೇಳನ” ವನ್ನು ಇದೇ ಮಾರ್ಚ್ ತಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿ ಆಯೋಜಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆಚರಿಸುವುದು ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದ ಆಶಯವಾಗಿದೆ. ಇದರ ಅಂಗವಾಗಿ ನಾಡಿನ ವಿವಿಧ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಾಗಿರುವ ಪ್ರಗತಿಯ ಆತ್ಮವಲೋಕನದ ಜೊತೆಗೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸೃಜನಶೀಲ ಮತ್ತು ಸೃಜನೇತರ ಪ್ರಕಾರಗಳ ೧೦೦ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡದ ಮೇರುಕೃತಿಗಳ ಮರುಮುದ್ರಣ ಯೋಜನೆಯಡಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಕನ್ನಡದ ಖ್ಯಾತ ಲೇಖಕರ ಮಹತ್ವದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ, ಸುಲಭ ಬೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯಾಸಕ್ತರಿಗೆ ಒದಗಿಸುವ ಹಂಬಲ ನಮ್ಮದು.

ಈ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಾಲಿಕೆಯಲ್ಲಿನ ಕೃತಿರತ್ನಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಿಗರು ಸಹೃದಯತೆಯಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸುವ ಮೂಲಕ ಇವುಗಳ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡರೆ ಸರ್ಕಾರದ ಈ ಯೋಜನೆ ಸಾರ್ಥಕವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಶುಭಾಶೀರ್ವಚನ

ದಿನಾಂಕ ೨೪.೦೧.೨೦೧೧

(ಬಿ.ಎಸ್. ಯಡಿಯೂರಪ್ಪ)

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ

ಗೋವಿಂದ ಎಂ. ಕಾರಜೋಳ

ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ,
ಸಣ್ಣ ನೀರಾವರಿ ಹಾಗೂ ಜವಳಿ ಸಚಿವರು

ವಿಧಾನಸೌಧ

ಬೆಂಗಳೂರು - ೦೧

ಚೆನ್ನುಡಿ

ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆಯು ವಿಶ್ವಕನ್ನಡ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಅಂಗವಾಗಿ ಸುಮಾರು ೧೦೦ ಕನ್ನಡದ ಮೇರುಕೃತಿಗಳನ್ನು ಮರುಮುದ್ರಿಸಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಿರುತ್ತದೆ.

ಈ ಯೋಜನೆಯಡಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾಲಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ರಚನೆಗೊಂಡ ಕಥೆ, ಕಾದಂಬರಿ, ವಿಚಾರ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಪ್ರಬಂಧ, ವಿಮರ್ಶೆ, ನಾಟಕ, ಕವನ ಸಂಕಲನ- ಹೀಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾರಗಳ ಕೆಲವು ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಆಯ್ಕೆ ಸಮಿತಿಯು ಮುದ್ರಣಕ್ಕೆ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಮುದ್ರಣಕ್ಕೆ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿದ ಆಯ್ಕೆ ಸಮಿತಿಯ ಎಲ್ಲಾ ವಿಧಾಂಸರಿಗೂ ನನ್ನ ಧನ್ಯವಾದಗಳು. ಈ ಮಹತ್ವದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸಹೃದಯ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಸುಲಭ ಬೆಲೆಯಲ್ಲಿ ತಲುಪಿಸಬೇಕೆಂಬುದು ನಮ್ಮ ಹೆಗ್ಗುರಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೈಲಿಗಲ್ಲುಗಳಾಗಿರುವ ಈ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಭಾವಿ ಪೀಳಿಗೆಯವರಿಗೆ ದಾರಿದೀಪಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಕೃತಿಗಳ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಕನ್ನಡ ಜನತೆ ಹಾಗೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಪಡೆದರೆ ನಮ್ಮ ಶ್ರಮ ಸಾರ್ಥಕವೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ.

(ಗೋವಿಂದ ಎಂ. ಕಾರಜೋಳ)

ದಿನಾಂಕ ೧೮.೧.೨೦೧೧

ಎರಡು ನುಡಿ

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರವು ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆಯ ವತಿಯಿಂದ 'ವಿಶ್ವಕನ್ನಡ ಸಮ್ಮೇಳನ'ದ ಅಂಗವಾಗಿ ಕನ್ನಡದ ಮೇರುಕೃತಿಗಳ ಮರುಮುದ್ರಣ ಯೋಜನೆಯಡಿ ಕನ್ನಡ ಸಾರಸ್ವತ ಲೋಕವನ್ನು ಶ್ರೀಮಂತಗೊಳಿಸಿರುವ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಮಹತ್ವದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಓದುಗರಿಗೆ ಒದಗಿಸಬೇಕೆಂಬ ಸದಾಶಯ ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಯೋಜನೆಯಡಿ ಸುಮಾರು ೧೦೦ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಿದೆ.

ಈ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆಮಾಡಲು ಖ್ಯಾತ ವಿಧ್ವಾಂಸರಾದ ಪ್ರೊ. ಎಲ್.ಎಸ್. ಶೇಷಗಿರಿರಾವ್‌ರವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ನಾಡಿನ ಹೆಸರಾಂತ ಸಾಹಿತಿ / ವಿಧ್ವಾಂಸರುಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಆಯ್ಕೆ ಸಮಿತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದೆ. ಈ ಆಯ್ಕೆ ಸಮಿತಿಯು ಕನ್ನಡದ ಮೇರುಕೃತಿಗಳ ಮರುಮುದ್ರಣ ಯೋಜನೆಗೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿವಿಧ ಕಾಲಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿರುತ್ತದೆ. ಆಯ್ಕೆ ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಹಾಗೂ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಸರ್ಕಾರದ ಪರವಾಗಿ ವಂದನೆಗಳು ಸಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಈ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಹೊರತರಲು ಅನುಮತಿ ನೀಡಿ ಸಹಕರಿಸಿದ ಎಲ್ಲಾ ಲೇಖಕರು ಹಾಗೂ ಹಕ್ಕುದಾರರುಗಳಿಗೆ ನನ್ನ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು ಸಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಕನ್ನಡದ ಮೇರುಕೃತಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಾಲಿಕೆಯನ್ನು ಓದುಗರು ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ನಂಬಿದ್ದೇನೆ.

(ರಮೇಶ್ ಬಿ.ರಝಳಕಿ)

ಸರ್ಕಾರದ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳು

ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಹಾಗೂ ವಾರ್ತಾ ಇಲಾಖೆ

ದಿನಾಂಕ ೧೭.೦೧.೨೦೧೧

ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ಮಾತು

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆಯು ಕನ್ನಡದ ಮೇರುಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪುನಃಮುದ್ರಣ ಮಾಡಲು ಒಂದು ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿತು. ಕೃತಿಗಳ ಆಯ್ಕೆಗಾಗಿ ಸರ್ಕಾರವು ಒಂದು ಸಮಿತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿತು. ಈ ಮಹತ್ವದ ಯೋಜನೆಯ ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವ ಸುಯೋಗ ನನ್ನದಾಯಿತು.

ಈ ಯೋಜನೆಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ನಾನು ವಿವರಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸುಲಭ ಬೆಲೆಗೆ ಕನ್ನಡಿಗರ ಕೈಗಳಲ್ಲಿರಿಸಲು ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆಯು ಹಲವು ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸರ್ಕಾರವನ್ನೂ ಇಲಾಖೆಯನ್ನೂ ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅಭಿನಂದಿಸುತ್ತೇನೆ. ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಈ ಯೋಜನೆಗಳು ಮಹತ್ವದ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿವೆ.

ಕನ್ನಡದ ಮೇರುಕೃತಿಗಳನ್ನು ಆರಿಸುವುದು ಸುಲಭದ ಕೆಲಸವಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಆಯ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿಗೆ ಸಾಧಾರವಾಗಿಯೇ ಅವಕಾಶವಿರುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಾಹಿತಿಗಳು ಈ ಸಮಿತಿಯ ಸದಸ್ಯರಾಗಿದ್ದದ್ದು ಸುದೈವದ ಸಂಗತಿ. ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿ ಮಹತ್ವದ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬಂದ ಸಮಿತಿಯು ಸಾಧ್ಯವಾದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಸಮಿತಿಯ ಎಲ್ಲ ಸದಸ್ಯರಿಗೂ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಈ ಕಾರ್ಯದ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆಯ ನಿರ್ದೇಶಕರಾದ ಶ್ರೀ ಮನು ಬಳಿಗಾರ್ ಅವರು ನೆರವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಮತ್ತು ಅವರ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯವರ ಅಮೂಲ್ಯ ಸಹಕಾರಕ್ಕೆ ನಾನು ಕೃತಜ್ಞ.

ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಮನೆಮನೆಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮಂಗಳ ದೀಪದ ಬೆಳಕನ್ನು ಹರಡುವ ಈ ಯೋಜನೆಯ ಪೂರ್ಣಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಕನ್ನಡಿಗರು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

ಸಿರಿಗನ್ನಡಂ ಗೆಲ್ಲೆ!

ಎಲ್.ಎಸ್. ಶೇಷಗಿರಿ ರಾವ್

ಅಧ್ಯಕ್ಷ

ಕನ್ನಡದ ಮೇರುಕೃತಿಗಳ ಆಯ್ಕೆ ಸಮಿತಿ

ದಿನಾಂಕ ೧೬.೧೨.೨೦೧೦

ಪ್ರಕಾಶಕರ ಮಾತು

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆಯು ಕನ್ನಡದ ಮೇರುಕೃತಿಗಳ ಮರುಮುದ್ರಣ ಯೋಜನೆಯಡಿ 'ವಿಶ್ವಕನ್ನಡ ಸಮ್ಮೇಳನ'ದ ಅಂಗವಾಗಿ ಸುಮಾರು ನೂರು ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಯೋಜನೆಯಡಿ ಹಳಗನ್ನಡ, ನಡುಗನ್ನಡ ಮತ್ತು ಹೊಸಗನ್ನಡ ಈ ಮೂರೂ ಕಾಲಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ರಚನೆಗೊಂಡ, ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಕೃತಿಗಳೆಂದು ಪರಿಗಣಿತವಾಗಿರುವ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಸರ್ಕಾರವು ನೇಮಿಸಿರುವ ಆಯ್ಕೆ ಸಮಿತಿಯು ಮರುಮುದ್ರಣಕ್ಕೆ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ಇಲಾಖೆಯು ಸಮಗ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಟಣೆಯಡಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ ಲೇಖಕರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಕನ್ನಡದ ಮೇರುಕೃತಿಗಳ ಮರುಮುದ್ರಣಕ್ಕೆ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿದ ಆಯ್ಕೆ ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಪ್ರೊ: ಎಲ್.ಎಸ್. ಶೇಷಗಿರಿ ರಾವ್‌ರವರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಸಮಿತಿಯ ಸದಸ್ಯರುಗಳಾದ ಡಾ. ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರ, ಡಾ. ಹಂಪ ನಾಗರಾಜಯ್ಯ, ಡಾ. ಎಂ.ಎಂ.ಕಲಬುರ್ಗಿ, ಡಾ. ದೊಡ್ಡರಂಗೇಗೌಡ, ಡಾ. ಎಚ್.ಜೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಣಗೌಡ, ಡಾ. ಅರವಿಂದ ಮಾಲಗತ್ತಿ, ಡಾ. ಎನ್.ಎಸ್. ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಭಟ್ಟ, ಡಾ. ಪಿ.ಎಸ್. ಶಂಕರ್, ಶ್ರೀಮತಿ ಸಾರಾ ಅಬೂಬಕರ್, ಡಾ. ಪ್ರಧಾನ್ ಗುರುದತ್ತ ಇವರುಗಳಿಗೆ ನನ್ನ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು. ಈ ಯೋಜನೆಯಡಿ ಮರುಮುದ್ರಣಕ್ಕೆ ಆಯ್ಕೆಯಾಗಿರುವ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಮುದ್ರಣಕ್ಕೆ ಅನುಮತಿ ನೀಡಿದ ಎಲ್ಲ ಲೇಖಕರಿಗೂ, ಹಕ್ಕುದಾರರಿಗೂ ಮತ್ತು ಕರಡಚ್ಚು ತಿದ್ದಿದವರಿಗೂ ನನ್ನ ವಂದನೆಗಳು.

ಸದರಿ ಪ್ರಕಟಣಾ ಯೋಜನೆಯ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಹೊರತರಲು ಸಹಕರಿಸಿದ ಶ್ರೀ ಎಚ್. ಶಂಕರಪ್ಪ, ಜಂಟಿ ನಿರ್ದೇಶಕರು, (ಸು.ಕ.), ಶ್ರೀಮತಿ ವೈ.ಎಸ್.ವಿಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಸಹಾಯಕ ನಿರ್ದೇಶಕರು ಹಾಗೂ ಪ್ರಕಟಣಾ ಶಾಖೆಯ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗೆ ನನ್ನ ನೆನಕೆಗಳು. ವಿಶ್ವಕನ್ನಡ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಲಾಂಛನವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಹಿರಿಯಕಲಾವಿದರಾದ ಶ್ರೀ ಸಿ. ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಅವರಿಗೂ ನನ್ನ ನೆನಕೆಗಳು ಹಾಗೂ ಈ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಸುಂದರವಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವ ಮಯೂರ ಪ್ರಿಂಟ್ ಆರ್ಟ್ಸ್‌ನ ಮಾಲೀಕರಾದ

ಶ್ರೀ ಬಿ.ಎಲ್. ಶ್ರೀನಿವಾಸ್ ಮತ್ತು ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗದವರಿಗೂ ನನ್ನ ನೆನಕೆಗಳು.

ಕನ್ನಡದ ಮೇರುಕೃತಿಗಳ ಮರುಮುದ್ರಣ ಯೋಜನೆಯಡಿ ಕನ್ನಡ ಓದುಗರಿಗೆ ಹಲವಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ದೊರಕದೇ ಇದ್ದ ಎಷ್ಟೋ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತಿರುವುದು ಹೆಮ್ಮೆಯ ಸಂಗತಿ. ಕನ್ನಡದ ಮೇರುಕೃತಿಗಳ ಮರುಮುದ್ರಣ ಯೋಜನೆಯಡಿ ಸಾಹಿತ್ಯಾಭಿವಾನ್ಯಿಗಳಿಗೆ ಅಕ್ಷರದಾಸೋಹ ನಡೆಸುವ ಆಶಯ ನಮ್ಮದು. ಈ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಿಗರು ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ನಂಬಿದ್ದೇನೆ.

ಮನು ಬಳಿಗಾರ್

ನಿರ್ದೇಶಕರು

ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆ

ದಿನಾಂಕ ೧೧.೦೧.೨೦೧೧

ಕನ್ನಡದ ಮೇರುಕೃತಿಗಳ ಆಯ್ಕೆ ಸಮಿತಿ

ಅಧ್ಯಕ್ಷರು

ಪ್ರೊ: ಎಲ್.ಎಸ್. ಶೇಷಗಿರಿರಾವ್

ಸದಸ್ಯರು

ಡಾ|| ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರ

ಡಾ|| ಎಂ.ಎಂ. ಕಲಬುರ್ಗಿ

ಡಾ|| ದೊಡ್ಡರಂಗೇಗೌಡ

ಡಾ|| ಅರವಿಂದ ಮಾಲಗತ್ತಿ

ಡಾ|| ಎನ್.ಎಸ್. ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಭಟ್ಟ

ಡಾ|| ಪ್ರಧಾನ್ ಗುರುದತ್ತ

ಡಾ|| ಹಂಪ ನಾಗರಾಜಯ್ಯ

ಡಾ|| ಎಚ್.ಜೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಣಗೌಡ

ಶ್ರೀಮತಿ ಸಾರಾ ಅಬೂಬಕರ್

ಡಾ|| ಪಿ.ಎಸ್. ಶಂಕರ್

ಸದಸ್ಯ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ

ಶ್ರೀ ಮನು ಬಳಿಗಾರ್, ಕ.ಆ.ಸೇ.

ನಿರ್ದೇಶಕರು

ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆ

ಅನಾವರಣ

೧

‘ರಾವಬಹಾದ್ದೂರ’ರ ಈ ಕೃತಿಗೂ ನನಗೂ ಬಾದರಾಯಣ ಸಂಬಂಧವೊಂದು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದೆ. ಅದನ್ನು ಅವರು ತಮ್ಮ ಪೀಠಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಬರೆಯುವ ಮೊದಲೇ ಅವರು ಅದರ ಕತೆಯನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದರು. ಅವರ ಕೊನೆಮೊದಲಿಲ್ಲದ ಹರಟೆಗೆ ಮುಗ್ಧನಾದವರಲ್ಲಿ ನಾನೂ ಒಬ್ಬ. ಆ ಕತೆಯನ್ನು ಜೀವಂತವಾಗಿ ಅವರು ಬಣ್ಣಿಸಿ ಹೇಳಿದಾಗ ಅದನ್ನು ಬರೆಯಲು ನಾನು ಅವರಿಗೆ ಗಂಟು ಬಿದ್ದೆ. ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಸ್ನೇಹ ಇನ್ನೂ ಹೊಸದಾಗಿತ್ತಾದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಉತ್ಸಾಹದಲ್ಲಿದ್ದೆ. ತಾವು ಬರೆಯುವ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ನಾನು ಮುನ್ನುಡಿಯನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು ಅವರು ಕರಾರು ಹಾಕಿದರು. ಅದೇ ವಿವೇಕರಹಿತ ಉತ್ಸಾಹದಲ್ಲಿ ನಾನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡೆ. ‘ರಾವಬಹಾದ್ದೂರ’ರು ವೀರಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನೆ ಕೈಕೊಂಡವರಂತೆ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಬರೆದು ಮುಗಿಸಿ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ನನ್ನ ಮೋರೆಗೆ ಹಿಡಿದರು. ನಾನೂ ಆತುರದಿಂದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯನ್ನು ನುಂಗಿದೆ. ನನ್ನ ಸಭ್ಯತೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಾದರೂ ಮಾತು ಕೊಟ್ಟಂತೆ ಮುನ್ನುಡಿಯನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕಾಯಿತು.

ಈ ಕಾದಂಬರಿ ‘ರಾವಬಹಾದ್ದೂರ’ರ ಮೊದಲ ಕೃತಿ. ಸುಮಾರು ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಅವರು ಬರೆಯುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಬರೆಹಗಳೆಲ್ಲ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳಕುಕಂಡಿವೆಯೇ ಹೊರತು ಪುಸ್ತಕರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿಲ್ಲ. ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಅವರ ಸಣ್ಣ ಕತೆಗಳನ್ನೂ ನಗೆಬರೆಹಗಳನ್ನೂ ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡವರಿಬಹುದಾದರೂ, ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಗುಣಾವಗುಣಗಳನ್ನು ವಿವೇಚಿಸುವ ಗೋಜಿಗೆ ಯಾರೂ ಹೋಗಿಲ್ಲ. ‘ರಾವಬಹಾದ್ದೂರ’ರಿಗೂ ಪುಸ್ತಕವೊಂದನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲವೂ ಇದ್ದಂತೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಮೊದಮೊದಲು ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ನನಗೂ ಅವಿಶ್ವಾಸವಿತ್ತು. ಪತ್ರಿಕಾ ವ್ಯವಸಾಯ ‘ರಾವಬಹಾದ್ದೂರ’ರಿಗೆ ರಕ್ತಗತವಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವರು ಇಂಥ ದೊಡ್ಡ ಕೃತಿಯನ್ನು ಬರೆಯುವ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೆ ಸಂಶಯವಿತ್ತು. ‘ಕಾಲಮ್ನಿ’ನ

ಲೆಕ್ಕಹಾಕಿ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವವರಿಗೆ ಕಾದಂಬರಿಯಂಥ ಸುಸಂಬಂಧ ಕೃತಿರಚನೆ ಜಡವಾಗುವದು ಸಹಜ. ಆದರೆ ನನ್ನ ಎಣಿಕೆಯನ್ನು ಮೀರಿ ‘ರಾವಬಹಾದ್ದೂರ’ರು ಅಸಾಧ್ಯವನ್ನು ಸಾಧ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

‘ರಾವಬಹಾದ್ದೂರ’ರ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಜೀವನಾನುಭವವೇ ಕಾರಣವೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ಅವರಿಗೇಗ ಮಧ್ಯವಯಸ್ಸು. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವೃತ್ತಿಗಳಿಗೆ ಗಂಟುಬಿದ್ದು, ಜಗತ್ತಿನ ವಿವಿಧ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಪರಿಚಯ ಅವರಿಗೆ ಆಗಿದೆ. ಬಹುಮುಖವಾದ ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಜಗತ್ತಿನ ಸಾವಿರ ಸಂಗತಿಗಳು ಅಗ್ರಲೇಖದ ‘ಕಾಲಮ್ನಿ’ನಷ್ಟು ಸುಪರಿಚಿತವಾಗಿವೆ. ಎಷ್ಟೋ ಜನರೊಡನೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಸ್ನೇಹ-ವಿರಸಗಳು ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಿತಿಗೆ ಅವಶ್ಯವಾದ ಹದವನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟಿವೆ. ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾದ ಅನುಭವವನ್ನು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿಯೇ ಚಿತ್ರಿಸುವದು ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ. ಅವರ ನಗೆಬರೆಹಗಳಲ್ಲೂ, ಸಣ್ಣಕತೆಗಳಲ್ಲೂ ಈ ಗುಣವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಮೇಲಾಗಿ ಅವರು ಆಕರ್ಷಕವಾಗುವಂತೆ ಕತೆ ಹೇಳಬಲ್ಲರು. ನಡುವೆ ಸಹಜ ವಿನೋದ ಈ ಆಕರ್ಷಕತೆಗೆ ಮೊನೆಯನ್ನೂ ಮೆರುಗನ್ನು ತಂದುಕೊಡುತ್ತದೆ. ಇದುವರೆಗೆ ಪ್ರಕಟವಾದ ಅವರ ಬರೆಹಗಳೆಲ್ಲ ಒಂದೇ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದಾಗ ಈ ಸತ್ಯ ಹೊಳೆಯದಿರದು.

೨

‘ರಾವಬಹಾದ್ದೂರ’ರ ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಮಾತ್ರ ಅವರ ಉಳಿದ ಎಲ್ಲ ಲೇಖನಗಳಿಗಿಂತ ತೀರ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಅದೇ ಜೀವನಾನುಭವವೇ ತಳಹದಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ, ಅಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರದ ಜೀವನದೃಷ್ಟಿ ಇಲ್ಲಿ ಸಫಲವಾಗಿದೆ. ಒಂದು ಗಳಿಗೆಯ ಕುತೂಹಲಕ್ಕೆ ಮಾತಿನ ತೊಡಿಗೆಯನ್ನು ತೊಡಿಸುವ ಕೃತಿ ಇದಲ್ಲ. ಜೀವನವನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ನೋಡುವ ಧೀರದೃಷ್ಟಿ, ದಿನನಿತ್ಯದ ಅನೇಕ ಸಂಗತಿಗಳ ನಡುವೆ ಇರಬಹುದಾದ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ನೋಡುವ ಕುತೂಹಲ, ಬದುಕಿನ ಒಡಲಿನಲ್ಲಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿ, ಬದುಕನ್ನೇ ನುಂಗಲು ಹವಣಿಸುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಅರಿಯುವ ಆಂತರಿಕ ತಳಮಳ ಈ ಕೃತಿಗೆ ಪ್ರೇರಕಶಕ್ತಿಯಾಗಿವೆ. ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ರಚನೆ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳ ರಚನೆಯನ್ನು ಹೋಲುತ್ತದೆ.

ಅರವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದಿನ ಒಂದು ಗ್ರಾಮದ ಜೀವನವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಒಂದು ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಇದು ಶುದ್ಧ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾದಂಬರಿ. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಜೀವನವೇ ಇಲ್ಲಿಯ ಕಾರ್ಯರಂಗ. ಸುಮಾರು ನಲವತ್ತು ನಲವತ್ತೈದು

ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತವೆಯಾದರೂ ಒಂದಾದರೂ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕೌಟುಂಬಿಕ ವಿವರಗಳು ದೊರೆಯಲಾರವು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರ ಸಂಯಮ ಅಭಿನಂದನೀಯವಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಓದುವಾಗ ಪಾದಳ್ಳಿಯ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಜೀವನ ಮೆರವಣಿಗೆಯಂತೆ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ ಹಾದು ಹೋಗುವ ಅನುಭವ ನಮಗಾಗುತ್ತದೆ.

ಇದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪಾದಳ್ಳಿಯ ಕತೆ. ಕೃಷ್ಣಾನದಿಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಇರುವ ಈ ಊರು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸತ್ಯವಷ್ಟೇ ಆಗಿರದೆ, ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿಯ ಅನೇಕ ಸಂಗತಿಗಳಿಗೆ, ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಗೆ, ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಕೇಂದ್ರ ಬಿಂದುವಾಗಿದೆ. ಅಥವಾ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಪರಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕಾದರೆ ಇಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಕತೆಯ ವಸ್ತುವಾಗಿದೆ. ಅಂತಲೇ ನಡೆಯುವ ಘಟನೆಗಳು, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಪಾದಳ್ಳಿಯ ದೈವ (ದುರೈವ)ಕ್ಕೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ. ಕತೆ ಪಾದಳ್ಳಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇನ್ನೊಂದು ಊರಿಗೆ ಹೋದರೂ, ಬೇರೆ ಊರಿನ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಪಾದಳ್ಳಿಗೆ ಬಂದರೂ ಪಾದಳ್ಳಿಯ ಜೀವನವೇ ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಪಾದಳ್ಳಿಯ ಸ್ಥಿತಿ, ಗತಿ, ಅವನತಿಗಳೇ ಕಾದಂಬರಿಯ ಜೀವವಾಗಿ ಮಿಡಿಯುತ್ತವೆ.

ಅಂತಲೇ ಒಂದು ಜನಾಂಗದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸುಖ-ದುಃಖಗಳೇ ಈ ಕತೆಯ ರಸ ಪ್ರಕರವಾಗಿದ್ದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನಿಲ್ಲ. ಹಬ್ಬ-ಹುಣ್ಣಿಮೆಗಳ, ಜಾತ್ರೆ-ಉತ್ಸವಗಳ ಸಂತೋಷ ಸಂಭ್ರಮಗಳ, ಕಾಲರಾ, ಪ್ಲೇಗು, ನೆರೆಹಾವಳಿ, ಬರಗಾಲ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದಂಟಾಗುವ ದುಃಖದ ದಾರುಣತೆ, ಕಳವು, ಕೊಲೆಸುಲಿಗೆಗಳ ಭೀತಿ, ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಆಸ್ತಿಯ ಮೇಲಿನ ಲೋಭ, ನೆಲದಲ್ಲಿಯೇ ಬೇರು ಬಿಟ್ಟಂತಿರುವ ಅಭಿಮಾನ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಭಾವಪ್ರಪಂಚ ಅದ್ಭುತವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿದೆ. ಪಾದಳ್ಳಿಯ ಅವನತಿಯ ಇತಿಹಾಸ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ. ವಾಡೆಯಲ್ಲಿಯ ಅಂತಃಕಲಹ ಹೊರನುಗ್ಗಿ ಬಂದು, ಹೆಣ್ಣಿನ ಮೋಹ ಯಾರದೋ ದುರ್ಮರಣಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿ, ಅದರಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಲು ಹೋದಾಗ ಬಂದಿದ್ದ ಸಮಸ್ಯೆ ನೂರಾಗಿ ಹಬ್ಬಿ, ಕಾಲರಾ ಪಿಡುಗಿನಲ್ಲಿ, ಬರಗಾಲದಲ್ಲಿ, ಘೋರವಾಗಿ ಕೊನೆಗೆ ಬರುವ ಸರ್ವನಾಶದಲ್ಲಿ ಈ ಇತಿಹಾಸ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಕಾಲರಾ, ಘೋರವಾಗಿ ಕೊನೆಗೆ ಬರುವ ಸರ್ವನಾಶದಲ್ಲಿ ಈ ಇತಿಹಾಸ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಕಾಲರಾ ನೆರೆಹಾವಳಿಯಂಥ ಹೊರಗಿನ ಕಾರಣವಲ್ಲದೆ, ಪಾದಳ್ಳಿಯ ಆಂತರಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿಯ ನೈತಿಕ ಅಧಃಪತನವೂ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಇಲ್ಲಿಯ ಎಲ್ಲ ಘಟನೆಗಳನ್ನೂ ಪೋಷಿಸುವ ಸೂತ್ರವಾಗಿದೆ. ಮೇಲುನೋಟಕ್ಕೆ

ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಸುಸಂಬಂಧತೆ ಕಾಣದಿದ್ದರೂ, ಅದರ ಉದ್ದೇಶದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ, ಏಕಮುಖತೆ ಕಾಣದಿರದು. ಯಾವ ಸನ್ನಿವೇಶವೂ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲು ಲೇಖಕರು ಅವಕಾಶ ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಅದು ಪಾದಳ್ಳಿಯಿಂದ ಎಷ್ಟೇ ದೂರದಲ್ಲಿ ನಡೆದಿರಲಿ, ಕತೆಯ ಕಾಲಕ್ರಮವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿ ಹಿಂದೆ ಎಂದೋ ನಡೆದಿರಲಿ, ಪಾದಳ್ಳಿಯ ಜೀವನದೊಡನೆ ಅದರ ರಕ್ತಸಂಬಂಧ ಇದ್ದೇ ಇದೆ.

೩

ಪ್ರಸ್ತುತ ಕಾದಂಬರಿ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವಾಗಿದೆಯೆಂದೇ ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಪಾತ್ರಸೃಷ್ಟಿ ವಸ್ತುವಿನ ಒಡಲಿನಲ್ಲಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿದಂತಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಏನೋ ಪಾತ್ರರಚನೆಯಲ್ಲಿ ವೈವಿಧ್ಯವಾಗಲಿ, ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾಗಲಿ ಕಂಡುಬರಲಾರದು. ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಬಹುಮುಖ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವೇ ಇಲ್ಲ. ದ್ವೇಷ, ಮೋಹ, ಅಭಿಮಾನ, ಸ್ವಾರ್ಥಸಾಧನೆ, ಕಪಟ ಕಾರಸ್ಥಾನಗಳ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು ಒದ್ದಾಡುವ ಒಂದು ಜೀವಂತ ಸಮಾಜವೇ ಈ ಕತೆಯ ನಾಯಕ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸಿದೆ. ಪಾತ್ರಗಳ ಜೀವಂತತನಕ್ಕಾಗಲಿ, ಮಾನವೀಯತೆಗಾಗಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಚ್ಯುತಿ ಬಂದಿಲ್ಲವೆಂಬುದೇನೋ ನಿಜ. ಶಂಕರಪ್ಪಗೌಡರ ತೀವ್ರ ಅಭಿಮಾನ ಹಾಗೂ ಉದಾತ್ತತೆ, ಬದುಕಿನ ಅವಿಶ್ರಾಂತ ಗಡಿಬಿಡಿಯಲ್ಲಿಯೂ ನಿಶ್ಚಲತೆಯನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು, ಮಠದ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿಯೂ ದುರಂತದಲ್ಲಿಯೇ ರುಚಿ ಕಾಣುವ ಪಡದಯ್ಯನವರು, ಉರುಲು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಜೀವನದ ರಹಸ್ಯವನ್ನೇ ಹಿಚುಕಿಕೊಂಡ ಪುತಳಾಬಾಯಿ, ನಿರುದ್ದಿಶ್ಯವಾಗಿಯೇ ಕತೆಯ ಪ್ರಳಯಕೇಂದ್ರಳಾದ ಚಿಮಣಾ ಈ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೆಲ್ಲ ಅವಿಸ್ಮರಣೀಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ವಾಲೀಕಾರ ಮಲ್ಲ, ಜೈನರ ಜಿನ್ನಪ್ಪ, ಮಾದರ ಚನ್ನ, ಚಂದ್ರಿ ಮೊದಲಾದ ಉಪಪಾತ್ರಗಳೂ ಕೂಡ ಸಜೀವವಾಗಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತವೆ.

ಇಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರಗಳು ಸುತ್ತಲಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯೊಂದಿಗೆ ನಿರಂತರವಾದ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿವೆ. ಪಾದಳ್ಳಿಯ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಪ್ರಾಣದಂತೆ ರಕ್ಷಿಸುವ ಶಂಕರಪ್ಪಗೌಡರ ಕಲಹದ ಕೈ ಜಾಗೀರದಾರರ ವಾಡೆಯವರೆಗೆ ಚಾಚಿದೆ. ಶೇಷಪ್ಪನ ಕಾರಸ್ಥಾನದ ಬಲೆ ಊರು ತುಂಬ ವ್ಯಾಪಿಸಿದೆ. ಈ ಕಲಹಗಳ ವಿಶ್ವಕರ್ಮರಾದ ಪಡದಯ್ಯನವರಿಗೂ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಅನುಕೂಲವಾಗಿಲ್ಲ. ತನಗರಿವಿಲ್ಲದೆಯೆ ಬಾಪುಸಾಹೇಬ ಬಣಕಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಹೊರಗೆ ನಡೆಯುವ ಈ ಕಲಹ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಒಳತೋಟಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೆಲಸದ ಹಿಂದೆಯೂ ವಿಚಾರಮಂಥನ ನಡೆದಿದೆ. ತನ್ನ ಒಂದು ಪಾಪ ಅನರ್ಥಪರಂಪರೆಯನ್ನೇ ರಚಿಸಿದಾಗ ಅದನ್ನು ನೋಡಲಾರದೆ ಉರಲು

ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಪ್ರಾಣ ನೀಗಿದ ಪುತಳಾಬಾಯಿಯ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಪಾಪ-ಪುಣ್ಯಗಳು ಹೋರಾಟವನ್ನೆಬ್ಬಿಸುತ್ತವೆ. ಶಂಕರಪ್ಪಗೌಡ, ದಾದಾನಂಥವರು ವಿಚಾರಶೀಲರಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಜೀವಿತದ ಉತ್ಕಟಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಮನೋವೃತ್ತಿಯೇ ಬದಲಾಗುತ್ತದೆ. ತಮಗೆ ತಿಳಿದೋ ತಿಳಿಯದೆಂಯೋ ಅನರ್ಥಗಳ ಬಿರುಗಾಳಿಯನ್ನೆಬ್ಬಿಸುವ ಶೇಷಪ್ಪ ಹಾಗೂ ಪಡದಯ್ಯನಂಥವರಿಗೂ ಈ ಒಳತೋಟ ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ.

ಆದರೂ ಇಲ್ಲಿಯ ಪಾತ್ರಗಳಿಗೆ ತಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೆಂಬುದಿಲ್ಲ. ಲೇಖಕರ ಲಕ್ಷ್ಯವೆಲ್ಲ ಜೀವನದ ಏರಿಳಿತಗಳ ಕಡೆಗೇ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗಿದೆ. ಪಾತ್ರಸೃಷ್ಟಿ ಈ ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ಜೀವನವಿನ್ಯಾಸದ ವ್ಯಕ್ತರೂಪವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅಂತೆಯೇ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಇಲ್ಲಿ ವಸ್ತುವಿನ ವಿನ್ಯಾಸ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ದಿಗ್ಭಂಧನಗೊಳಿಸುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದು ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಮಾತ್ರ. ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರಗಳೆಲ್ಲ ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು ರಚಿಸುತ್ತಲೇ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿನ ತಲೆಮಾರಿನ ಜೀವನಪದ್ಧತಿಯೂ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆಯೆನ್ನಬಹುದು. ಈಗಿನಂತೆ ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನ ಪರಿಸರದೊಂದಿಗೆ ವಿಚಾರೀಯವಾಗಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈಗಿನ ಕಾಲದ ಜೀವನ, ಸಹಕಾರಯುತವಾದ, ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾದ, ನೆಲದಲ್ಲಿ ಬೇರುಬಿಟ್ಟು ಜೀವನ. ಈ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೆಲ್ಲ ಪಾದಳಿಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬೆರೆತು ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಲನೆಯ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಅಂತರ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಈ ಭಾವ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಒಡಮೂಡಿದೆ. ಶಂಕರಪ್ಪಗೌಡರಿಗೆ ಪಾದಳಿಯೆಂದರೆ ಪ್ರಾಣಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ದಾದಾ ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಹೋದವನು ಕೊನೆಗೆ ಪಾದಳಿಯನ್ನು ನೋಡಲೆಂದೇ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಜೈನರ ಜಿನ್ನಪ್ಪ ಅರವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಜೀವಿತದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಸಾರೆ ಮಾತ್ರ ತಾಲೂಕಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಸರ್ವನಾಶವಾಗಿ ಊರೆಲ್ಲ ಹಾಳಾದರೂ ಕಮತಿಗರ ಕರಿಯಪ್ಪ ಒಡೆಯರಲ್ಲಿ ತೋಟದಲ್ಲಿ ನೆಲೆನಿಂತಿದ್ದಾನೆ. ಫ್ಲೇಗು ಬಂದಾಗ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಎಷ್ಟು ಒತ್ತಾಯಪಡಿಸಿದರೂ ಪಾರ್ವತವ್ವಗೌಡತಿ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ಬರಲೊಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೆ ಹೊಲದ ಕಬಜಾಬಿಟ್ಟು ಕೊಡುವದೆಂದರೆ ಪ್ರಾಣವನ್ನೇ ಕೊಟ್ಟಷ್ಟು ದುಃಖವಾಗುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೊಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗಲೂ ಇದೇ ಮಾತು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ದಾರುಣವಾದ ದುಃಖಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಊರ ಅಭಿಮಾನವಿಲ್ಲ. ಪಡದಯ್ಯನವರು ಬೇರೆ ಊರಿನಿಂದ ಬಂದವರು. ಅದೇ ಊರಿನಿಂದ ಬಂದ ಲಿಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ಈ ಊರ ಆಸ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರ ಲೋಭವಿದೆ. ಕನಕೇರಿಯ ಗೌಡನಾದ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನಿಗೆ ಅಕ್ಕನ ಆಸ್ತಿ

ಜೂಜಾಟದ ಹಣವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಕಲಹ ನಡೆದದ್ದೇ ಈ ಎರಡು ಬಣಗಳ ನಡುವೆ. ಪಾದಳಿಯವನೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ಸ್ವಾರ್ಥಸಾಧನೆಯ ಅವಸರದಲ್ಲಿ ಶೇಷಪ್ಪ ಅಭಿಮಾನವನ್ನೇ ತೊರೆದು ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ.

ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಸ್ತ್ರೀಪಾತ್ರಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಒಂದು ಮಾತು ಹೇಳಬೇಕು. ಆಗಿನ ಕಾಲದ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಪಾತ್ರವಹಿಸುವದೇ ಅಪರೂಪವಾಗಿತ್ತು. ಅಂತೆಯೇ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಾಣಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಸ್ತ್ರೀಯರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವೇ ಅಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಪುತಳಾಬಾಯಿಯ ಅದ್ಭುತ ಸಂಯಮ ಹಾಗೂ ಶಕ್ತಿಗಳು ಗ್ರೀಕ್ ನಾಟಕದ ನಾಯಕಿಯರನ್ನು ನೆನಪುಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತವೆ. ಚಿಮಣಾ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಶೋಕದ ಮೂರ್ತಿಯಾಗಿಯೇ ಕಂಡರೂ ಜೀವನದ ಕೆಚ್ಚು ಅವಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿಲ್ಲ. ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಜೀವನಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಗುಪ್ತಗಾಮಿನಿಯಾಗಿರುವ ಅವರ ಪತ್ನಿಯ ಜೀವನ ಅಷ್ಟೇ ಪವಿತ್ರವಾಗಿದೆ. ಇನ್ನೂ ಮಾದರ ಮಲ್ಲಿ, ಹಾಗೂ ಚಂದ್ರಿಯಂಥವರು ಹೇಳಿಕೇಳಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು. ಆದರೆ ಅವರಲ್ಲಿಯೂ ಹೆಣ್ಣುತನ ಅಳಿಸಿಲ್ಲ. ನದಿಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಊರ ಇತಿಹಾಸವನ್ನೆಲ್ಲ ಒಗೆದು ಒಣಹಾಕುವ ಗರತಿಯರು ಸುತ್ತಲಿನ ಸಂಗತಿಗಳ ಮೇಲೆ ಕಾವ್ಯಮಯವಾದ ಭಾಷ್ಯವನ್ನೇ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. ದಿಟ್ಟತನದಿಂದ ಪಡದಯ್ಯನವರ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಸಾಕ್ಷಿಕೊಟ್ಟ ದಾನವ್ವ, ಒಂದು ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬಂದರೂ ಸ್ಮರಣೀಯಳಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನ ಹೆಂಡತಿ ರತ್ನಾಳ ವೀರಶ್ರೀಯೂ ಅಷ್ಟೇ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ.

೪

ಅಂತೆಯೇ ಇಲ್ಲಿಯ ಪಾತ್ರಸೃಷ್ಟಿ ವೈವಿಧ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ, ಇಲ್ಲಿ ಕತೆಯ ಸಂವಿಧಾನವೇ ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು. ಜೀವನದ ಸಮಗ್ರ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಆದಷ್ಟು ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುವದೇ ಲೇಖಕರ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಪಾದಳಿಯ ದುರಂತವೇ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಮಧ್ಯವರ್ತಿಯಾದ ವಿಷಯ. ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ ಜಾಗೀರದಾರರ ಗೃಹಕಲಹ ಈ ದುರಂತದ ಬೀಜವನ್ನು ಬಿತ್ತಿದೆ. ಚಿಮಣಾಳ ಪ್ರಕರಣದಿಂದ ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಮುಂದಿನ ಎಲ್ಲ ಘಟನೆಗಳೂ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಕತೆಯನ್ನು ದುರಂತದ ಕಡೆಗೇ ಎಳೆಯುತ್ತವೆ. ಶೇಷಪ್ಪ ಹಾಗೂ ಪಡದಯ್ಯನಂಥವರು ಈ ದುರಂತದ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಯಾವ ಒಳ್ಳೆಯದಕ್ಕೂ ಕೆಡುಕಿನ ಬಣ್ಣವನ್ನು ಅವರು ಕೊಡಬಲ್ಲರು. ತಿಳಿಯಾದ ಜೀವನವನ್ನು ಕಲಕುವದೇ ಅವರ ಜೀವನ ಧ್ಯೇಯವಾಗಿದೆ. ಕಳವು, ಕೊಲೆ, ಹೆಣ್ಣಿನ ಮಾನಭಂಗ ಮೊದಲಾದ

ಘೋರ ಕೃತ್ಯಗಳಿಗಲ್ಲ ಇವರು ಪ್ರೇರಕ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಕಾರ್ಯಗಳೆಲ್ಲ ನೇರವಾಗಿ ವಿನಾಶದ ದಾರಿಯನ್ನು ತುಳಿಯುತ್ತವೆ.

ಆದರೆ ಇದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ದುರಂತ ಇಲ್ಲಿಯ ಒಳ್ಳೆಯ ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅಡಗಿದೆ, ಎಷ್ಟು ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕೆಂದರೂ ಜನರ ಅವಿವೇಕ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಕೈಯಿಂದ ನುಸುಳಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಅವರಿಗೆ ಹೃದಯಸಂಸ್ಕಾರವಿದೆ. ಶೀಲದ ಬಲವಿದೆ. ಆದರೂ ಅವರು ದುರ್ಬಲರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಶಂಕರಪ್ಪಗೌಡರ ಜಿದ್ದಿನ ಸ್ವಭಾವ ಅವರ ಎಲ್ಲ ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಿದೆ. ದಾದಾನಲ್ಲಿ ಅಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಬಲವೇನೂ ಇದೆ. ಆದರೆ ಅವನಿಗೆ ವಿವೇಕದ ಬಲವಿಲ್ಲ. ದುರಂತ ನೆರೆಬಂದ ಹೊಳೆಯಂತೆ ಕೊಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಇದಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿಯೇ ಕತೆಯ ಸಂವಿಧಾನ ಹಬ್ಬಿದೆ. ಒಂದು ಘಟನೆಯ ಒಡಲಿನಲ್ಲಿಯೇ ಇನ್ನೊಂದು ಘಟನೆ ಕವಲೊಡೆಯುವ ರೀತಿಯನ್ನು ಲೇಖಕರು ಅದ್ಭುತವಾಗಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನಾನಾನ ಮರಣ ಎಷ್ಟೋ ಸಂಗತಿಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಘೌಜದಾರರ ಆಗಮನದಿಂದಂತೂ ಪಾದಳಿಯ ಜೀವನ ಬೇರೆ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ತಿರುಗುತ್ತದೆ. ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕೂ ಹೊಸ ದಾರಿಯನ್ನು ಕತೆ ಹಿಡಿಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಸಂಸ್ಕೃತ ಗದ್ಯ ಕಾವ್ಯಗಳ ನೆನಪಾಗದೆ ಇರದು. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಪ್ರೀತಿಸಿದ್ದ ಚಿಮಣಾ ಪಡದಯ್ಯನವರಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಹೊಲಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಳ್ಯಾನ ಶವವನ್ನು ಕಂಡ ಶಂಕರಪ್ಪಗೌಡರು ಮುಂದೆ ಅದೇ ದಾರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿಯುತ್ತಾರೆಂದು ಯಾರು ಬಲ್ಲರು? ಚಾವಡಿಯಲ್ಲಿ ದಾದಾನ ವಿಚಾರಣೆ ನಡೆದದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ ಪುತಳಾಬಾಯಿ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಜಿನ್ನಪ್ಪ ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಹೋದಾಗ ಅವನ ಬಣಿವೆ ಬೆಂಕಿಗಾಹುತಿಯಾಗುತ್ತದೆ; ಅದೇ ಕಾರಣವಾಗಿ ಪಡದಯ್ಯನವರು ಊರು ಬಿಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡ ಲಿಪಿಯ ಪರಿಚಯವಲ್ಲದ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು, ಶ್ಯಾಮರಾಯನ ವಿರುದ್ಧ ಶೇಷಪ್ಪ ಮಾಡಿದ ಅರ್ಜಿಗೆ ಸಹಿ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ತನ್ನ ಮನೆತನವನ್ನು ಎದೆಗೊಟ್ಟು ರಕ್ಷಿಸಿದ ದಾದಾನನ್ನು ಪಾರ್ವತೆಪ್ಪ ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ಹಾಕುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಯಾವ ಘಟನೆಯೂ ಅಸಹಜವಾಗಿ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ನಡೆಯುವದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವೂ ಇಲ್ಲ.

ಸಂವಿಧಾನದ ಹಬ್ಬುಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಹೊಸತನವನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಒಂದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಐದಾರು ಘಟನೆಗಳು ಜರುಗಿಹೋಗುತ್ತವೆ. ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ವಿರುದ್ಧವಾಗಿದ್ದರೂ ಕತೆಯ ಭಾವಲಹರಿಗೆ ಅವು ಕುಂದು ತರುವುದಿಲ್ಲ. ಘೌಜದಾರರು ಊರಿಗೆ ಬಂದಾಗ, ರಾತ್ರಿ ನಡೆಯುವ ಘಟನೆಗಳನ್ನು

ವಾಚಕರು ಲೆಕ್ಕಹಾಕಬೇಕು. ಮುಂದೆ ಏನಾಗುವದೋ ಎಂಬ ಹೆದರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಶಂಕರಪ್ಪಗೌಡರು ಹಾಗೂ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ. ಪುತಳಾಬಾಯಿ ವಾಡೆಯ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಚಾವಡಿಯ ಸೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿ ದಾದಾ ಅಸ್ವಸ್ಥನಾಗಿ ಹೊರಳಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಮಠದಲ್ಲಿ ಪಡದಯ್ಯನವರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಕೊಂಚ ವಿನೋದಪೂರ್ಣವಾದ ಕತೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತ ಸನ್ನಿವೇಶದ ಗಂಭೀರತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅದೇ ಮಠದ ಅಂತರಂಗದ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಚಿಮಣಾ ತನ್ನ ಬಾಳಿನ ಬಗೆಯ ನೋವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಇವೆಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಒಂದುಗೂಡಿಸಲೆಂದೋ ಏನೋ ರಾತ್ರಿ ಪಾದಳಿಯನ್ನೇ ತನ್ನ ಮುಸುಕಿನಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ.

ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿಯಂತೂ ಈ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ವಿತರಣೆಯಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರು ಅಪೂರ್ವ ಕೌಶಲವನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮಹಾರಾಜರು ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಹೋದೊಡನೆ ಪಾದಳಿಯ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿದ್ದ ವಿಚಾರಗಳೆಲ್ಲ ಹೊರಬೀಳುತ್ತವೆ. ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದ ಪಡದಯ್ಯ ಹಾಗೂ ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡರು ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ಥಾಪಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಕೈ ಸೋತಂತವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡನೇ ಈ ಭಾಗದ ನಾಯಕನಾಗಿ (?) ಪಾದಳಿಯ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ನುಂಗಲು ಹವಣಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಸ್ವಭಾವತಃ ದುರ್ಬಲವಾದ ಅವನಿಗೂ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಇಲ್ಲದ ಬಲವನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ದೈವದಷ್ಟೇ ದುರ್ದಮ್ಯ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿದೆ. ಶಿವಯೋಗಿಸ್ವಾಮಿಗಳು ಊರು ಬಿಟ್ಟು ತೆರಳುತ್ತಾರೆ. ವೈಯಕ್ತಿಕ ಶಕ್ತಿಗಳೆಲ್ಲ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ನಿಸ್ತತ್ವವಾಗುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಕ್ರಮೇಣ ಮೋಡ ಮುಸುಕಿದಂತೆ ಮುಸುಕುತ್ತದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೆಲ್ಲ ಅದರ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕೊನೆಗೆ ಅದಕ್ಕೆ ಶರಣಾಗದೆ ವಿಧಿಯಿಲ್ಲ. ತಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಕೂಡ ಇಲ್ಲಿನ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರಸೃಷ್ಟಿ ಕರಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಸಂವಿಧಾನದಂತೆಯೇ ವಾತಾವರಣಸೃಷ್ಟಿಯೂ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಮಹತ್ವದ ಅಂಗವಾಗಿದೆ. ವರ್ಣನಾತ್ಮಕ ಭಾಗಗಳು ವಿರಳವಾಗಿದ್ದಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ವಾತಾವರಣ ಸೃಷ್ಟಿಯೆಲ್ಲ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ಶಂಕರಪ್ಪಗೌಡರು ಹೊಲಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಳ್ಯಾನ ಹೆಣವನ್ನು ನೋಡಿದಾಗಿನ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ವರ್ಣನೆ, ಗೌಡರ ಹೊಲದ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಲೂಟಿ ಮಾಡಲು ಬಂದಾಗಿನ ಬೆಳದಿಂಗಳ ವರ್ಣನೆ, ಹೋಳಿಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ವಿನೋದಪೂರ್ಣಚಿತ್ರ, ಜಿನ್ನಪ್ಪನ ಚಿಕ್ಕಡಿ ಪಾದಳಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದಾಗ ಮುಂಗಾರಿಯ ಮಳೆಯ ವರ್ಣನೆ ಇವೆಲ್ಲ

ಸತ್ವಪೂರ್ಣವಾಗಿರುವುದಲ್ಲದೆ, ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವೂ ಆಗಿವೆ. ೪೬-೪೭ ನೆಯ ಪ್ರಕರಣಗಳಂತೂ ವಾತಾವರಣಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮಾದರಿಗಳಾಗಿವೆ. ಆಚಾರ್ಯರ ಪತ್ನಿ ತೀರಿಕೊಂಡ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೆನೆಯಬಹುದು. ಅಖಂಡವಾಗಿ ಸುರಿಯುತ್ತಿರುವ ಮಳೆ, ನೆನದು ಬಿದ್ದ ಗೋಡೆಗಳು, ಉಕ್ಕಿ ಬಂದ ನದಿ, ಕತ್ತಲೆ, ಆಚಾರ್ಯರು ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ತಿರುಗಿ ಬರುವಾಗ ನುಡಿಯುತ್ತಿರುವ ಗೀತೆಯ ಶ್ಲೋಕಗಳು-ಈ ವಿವರಗಳೆಲ್ಲ ಸನ್ನಿವೇಶದ ದಾರುಣವನ್ನು ಭಯಾನಕವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತವೆ. ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡ ಚಿಮಣಾಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನಡೆಸಿದ ಸನ್ನಿವೇಶವಂತೂ ನಡುಗು ಹುಟ್ಟಿಸುವಂತಿದೆ. ಊರ ತುಂಬ ನಡೆದ ಭಜನೆ, ಮಾಯಾಪ್ಪನ ತತ್ವಪದ, ಶ್ರಾವಣಮಾಸದ ರಾತ್ರಿ ಪಿಡುಗಿನ ಕಪ್ಪುನೆರಳು-ಇದಕ್ಕಿಂತ ಭೀಕರವಾದ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಬೇರೆಲ್ಲಿಯೂ ದೊರೆಯಲಾರದು. ವರ್ಣನೆಯ ಈ ಸತ್ವಯುತವಾದ ವಿವರಗಳು ಕತೆಯನ್ನು ನೆಲದಿಂದ ಮುಗಿಲಿಗೊಯ್ಯಬಲ್ಲವು.

ಜೀವನದ ಮರೆಗೆ ನಿಂತು ಆಟವಾಡುವ ಅದೃಷ್ಟವನ್ನೂ ಹೀಗೆಯೇ ವಾತಾವರಣ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಮೂಲಕ ಲೇಖಕರು ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಂಥ ಪ್ರಸಂಗಗಳೆಲ್ಲ ಸನ್ನಿವೇಶ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಅಗಾಧವಾದ ಧ್ವನಿಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನೂ ತೋರಿದ್ದಾರೆ. ಕಾಲರಾ ಪಿಡುಗಿನಲ್ಲಿ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಚಕ್ರಾಣಿಬೇರು, ಸವೆದು ಹೋಗುವ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಂಕೇತವಾದಂತಿದೆ. ಗೌಡರ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಲೂಟಿ ಮಾಡಿದಾಗ ಹುಟ್ಟಿದ ಶಂಕರಪ್ಪಗೌಡರ ದೆವ್ವದ ಕತೆ ಸುಪ್ರಭೀತಿಯ ಕಲ್ಪಕತೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಚಾವಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದ ವಾಲೀಕಾರ ಮಲ್ಲನ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಗೂಗೆಯ ಕೂಗು, ಭವಿಷ್ಯವಾಣಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಶಿವಯೋಗಿಗಳು ಕಣಿ ಹೇಳಿದ ಮಾತು ಪಾದಳ್ಳಿಯ ಅವನತಿಯ ಇತಿಹಾಸವನ್ನೇ ಪೋಣಿಸುವ ಸೂತ್ರವಾಗಿದೆ. ಇನ್ನೂ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ದೊರೆಯಬಹುದು.

ರಚನೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ವಿಶೇಷ ಅಂಶವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಕತೆ, ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಕತೆಗಳಂತೆ ಸರಳರೇಖೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಗಿದೆ. ಪಾತ್ರಗಳ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ಈ ಗತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಗತಿಯೂ ಇದೆ. ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸಾಗಿದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ನುಸುಳಿ ಮತ್ತೊಂದು ಸನ್ನಿವೇಶದ ಮೂಲಕ ಅವುಗಳ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಹೊಳೆಯಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಇಲ್ಲಿದೆ. ಅಂಥ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಕತೆ ತನ್ನ ಸುತ್ತು ತಾನೇ ತಿರುಗಿ ಚಕ್ರವ್ಯೂಹವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಘೌಜದಾರರು ಊರಿಗೆ ಬಂದು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ತೊಡಕಿನಿಂದ ಕೂಡಿದಾಗ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಹಳೆಯ ನೆನಪುಗಳು ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಪರಂಪರೆಯನ್ನೊದಗಿಸುತ್ತವೆ.

ಪುತಳಾಬಾಯಿಯ ಜೀವನದಿತಿಹಾಸ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿ ನಾನಾನ ಮರಣದ ರಹಸ್ಯದ ಮೇಲಿರುವ ತೆರೆಯನ್ನು ಸರಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ವಿಷಯಾಂತರವಾಗಿಲ್ಲವೆಂಬುದೇ ಇಲ್ಲಿಯ ಮಹತ್ವ. ಲೇಖಕರ ಆಳವಾದ ವಸ್ತುಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿವರವೂ ಮೂಲಕಥೆಯ ಅಂಗದಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಸೇರಿಬಿಡುತ್ತದೆ.

೫

ಇನ್ನು ಶೈಲಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಒಂದೆರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಬಹುದು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಲೇಖಕರು ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಆದರ್ಶಪ್ರಾಯವಾದ ಸರಳತೆಯನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕ್ಲಿಷ್ಟತೆಗಾಗಲಿ, ಚಮತ್ಕಾರಕ್ಕಾಗಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಆಸ್ಪದವಿಲ್ಲ. ಉತ್ಕಟ ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಭಾಷೆ ಕಾವ್ಯಮಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾದ ಉಪಮೆ ರೂಪಕಗಳು, ಜಾಣ್ಣುಡಿಗಳು ಶೈಲಿಯ ಕಾಂತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸಂವಾದ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರ ಕೌಶಲವನ್ನು ಮೆಚ್ಚಲೇಬೇಕು. ಸಂಭಾಷಣೆಗಳೆಲ್ಲ ಬಳಕೆ-ಮಾತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ದೇಶಿ-ನುಡಿಯ ತಿರುಳು ಶೈಲಿಯ ನೇಯ್ಗೆಯಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಎಳೆಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಬಗೆಯ ಬರವಣಿಗೆ ಈಗ ಹೆಚ್ಚು ಲೋಕಪ್ರಿಯವಾಗುತ್ತಿದೆ. 'ರಾವಬಹದ್ದೂರ'ರು ಇದಕ್ಕೂ ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ನಾಟಕೀಯವಾದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರು ಆಯಾ ಪಾತ್ರಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗುವಂತೆ ವಿವಿಧ ಶೈಲಿಯನ್ನುಪಯೋಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮೂರನೆಯ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಳೆಯರಾಡುವ ಮಾತುಗಳು ತಾಯನೆಲದಿಂದಲೇ ಅರಳಿಬಂದಿವೆ. ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿಯ ನಾಲ್ಕಾರು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಂತೂ ಶ್ರೇಷ್ಠತರಗತಿಯ ಮಾತುಗಾರರು. ಮಾದರ ಚನ್ನನ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಬಯಲಾಟದ ಭಾಷೆಯ ಲಯವಿದೆ, ಮಠದಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತು ನಾಲ್ಕು ತಾಸೂ ಧ್ಯಾನಮಗ್ನನಾದ ಕೆಂಚ ಗಾಂಜಿಯ ಅಮಲಿನಲ್ಲಿ ಲೋಕೋತ್ತರವಾದ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬಲ್ಲ. ಈ ಎರಡು ಪಾತ್ರಗಳ ವಿನೋದ, ವಿದಗ್ಧತೆಯ ಮಟ್ಟವನ್ನೂ ಮುಟ್ಟಬಲ್ಲದು. 'ರಾವಬಹದ್ದೂರ'ರ ವಿನೋದಪರಂಪರೆ ದಿ. ಕೌಜಲಗಿ ಹಣಮಂತರಾಯರಿಂದ ನಡೆದುಬಂದಿದ್ದು. ಜಗತ್ತಿನ ಮರುಳಾಟ ಆ ವಿನೋದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಣವಾಗಿದ್ದರೆ ಚತುರೋಕ್ತಿ ಅದರ ದೇಹವಾಗಿದೆ. ಶಂಕರಪ್ಪಗೌಡರ ದರ್ಪೊದ್ದತ ಮಾತುಗಾರಿಕೆ, ಚಂದ್ರಿಯ ಬಿನ್ನಾಣದ ನುಡಿಗಳು, ಪಡದಯ್ಯನವರ ಡಾಂಭಿಕತೆಯ ಮನಸೆಳೆಯುವ ವಾಗ್ವೈಖರಿ, ಶೇಷಪ್ಪನ ಕಾಯದೆ ಪಾಂಡಿತ್ಯದ ಉಕ್ತಿವೈಚಿತ್ರ್ಯ-ಇವೆಲ್ಲ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ಬಣ್ಣಗೊಂಡು ಬಂದಿವೆ. ಆದರೆ

ಫಕರುದ್ದೀನಸಾಹೇಬ, ಗಿಬ್ನ್, ಮಹಾರಾಜರು ಇಂಥ ಅನ್ಯದೇಶಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸಂಭಾಷಣೆ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿಲ್ಲ.

೬

ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನಾನು ಮಾಡಿದ್ದು ವಿಮರ್ಶೆಯೆಂದು ಮಾತ್ರ ಯಾರೂ ತಿಳಿಯಬಾರದು. ಯಾವ ಕೃತಿಯೂ ಹುಟ್ಟಿದೊಡನೆ ತನ್ನ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬರಲಾರದು. ಬರೆದು ಸಿದ್ಧವಾದ ಮೇಲೂ ಕೂಡ ಗ್ರಂಥ ಬೆಳೆಯುತ್ತಲೇ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಕಾಲಕ್ರಮದಂತೆ ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ಕರ್ಷವೋ ಅವನತಿಯೋ ಬರಬೇಕು. ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಶೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ ಹದಿನೇಳನೆಯ ಶತಮಾನದ ಶೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರನಿಗಿಂತ ದೊಡ್ಡವನಾಗಿದ್ದಾನೆಂದು ಅವನ ಮೇಲಿನ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಇತಿಹಾಸವೇ ಸಾರುತ್ತದೆ. ತಮ್ಮ ಕಾಲಕ್ಕೆ ದೊಡ್ಡವರೆಂದಿನಿಸಿಕೊಂಡ ಭಾರವಿ, ಮಾಘ ಮೊದಲಾದ ಕವಿಗಳು ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಯಶಸ್ಸಿನ ಸ್ವರ್ಣ ಪೀಠವನ್ನು, ಇನ್ನಾರಿಗೋ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅಂದ ಮೇಲೆ 'ರಾವಬಹಾದ್ದೂರ'ರ ಈ ಕೃತಿಯ ಮೇಲೆ ಕೊನೆಯ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಮುನ್ನುಡಿಯ ಮುಖಾಂತರ ಹೇಗೆ ಹೇಳಬಹುದು? ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ನನಗೂ ಈ ಕಾದಂಬರಿಗೂ ಒಂದು ಹಾರ್ದಿಕವಾದ ಸಂಬಂಧವಿದೆ. ಈ ಕತೆಯ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ನಾನು ಉಸಿರಾಡಿದ್ದೇನೆ; ಇಲ್ಲಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸುಖ-ದುಃಖಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಮರಸನಾಗಿದ್ದೇನೆ; ಪಾದಳಿಯ ಸರ್ವನಾಶನವನ್ನು ಕಂಡು ಬೆರಗಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಇಷ್ಟು ಹತ್ತಿರದಿಂದ ನೋಡಿದ ನಾನು ಈ ಕೃತಿಯ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೇಳಲು ಸಮರ್ಥನಾಗಲಾರೆ. ಬಹಳವಾದರೆ ನನ್ನದು ಅಭ್ಯಾಸದ ದೃಷ್ಟಿ.

ಆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ನಾನು ಭಿನ್ನಭಿನ್ನವಾಗಿ ನೋಡಿ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಅನೇಕ ವಿಧಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆಯೆಂದು ನಾನು ದೃಢವಾಗಿ ನಂಬಿದ್ದೇನೆ. ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿಯ ಪರಂಪರೆ ಶ್ರೀಮಂತವಾಗಿದೆ. ಗಳಗನಾಥರ, ಬಿ. ವೆಂಕಟಾಚಾರ್ಯರ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಶ್ರೀರಂಗರ 'ಪ್ರಜ್ಞಾಪ್ರವಾಹ' ತಂತ್ರದವರೆಗೆ ಅದರ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಿದೆ. ಕುವೆಂಪುರವರ 'ಕಾನಾನು ಸುಬ್ಬಮ್ಮ ಹೆಗ್ಗಡಿತಿ' ಕಾರಂತರ 'ಮರಳಿ ಮಣ್ಣಿಗೆ'-ಇಂಥ ಕೃತಿಗಳು ತಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದಲೇ ಒಂದು ಕಡೆಗೆ ಮೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದರೆ ವಿನಾಯಕರ 'ಸಮರಸವೇ ಜೀವನ' ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿಯ ಬರವಣಿಗೆಯ ಇತಿಹಾಸವನ್ನೇ ನಿರೂಪಿಸುವ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡದ ತರುಣ ಲೇಖಕರೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಈ ಸಾಹಿತ್ಯರೂಪದ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಧಾರೆಯೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇಂಥ ಉತ್ಸಾಹದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ 'ರಾವಬಹಾದ್ದೂರ'ರ 'ಗ್ರಾಮಾಯಣ' ಮೂಡಿ ಬಂದದ್ದು ಸಂತೋಷದ ಮಾತು. ವಾಸ್ತವವಾದದ ಸಂಪ್ರದಾಯವೊಂದು ಕಾದಂಬರಿಯ

ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತಲಿದೆ. ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಆ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ನೀಡಿದ ಬೆಲೆಯುಳ್ಳ ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಎಲ್ಲ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರೂ ವಾಸ್ತವ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ನಿಜವಾದ ವಾಸ್ತವಪ್ರಜ್ಞೆಯುಳ್ಳವರು ಎಷ್ಟು ಜನ? ಕೇವಲ 'ಜನಜೀವನದ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ'ವಾದ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ನಾವು ತೃಪ್ತಿಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆ ನಮ್ಮ ಕೈಯಳತೆಗಿಂತ ದೂರವಿಲ್ಲವೆನ್ನಬೇಕು. ವಾಸ್ತವವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯಸೃಷ್ಟಿಯ ಮೂಲಭೂತ ತತ್ವಗಳನ್ನೇ ತಳಹದಿಯಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದೆಯೆಂಬ ಮಾತನ್ನು ನಾವು ಮರೆಯಲಾಗದು.

'ರಾವಬಹಾದ್ದೂರ'ರ ಈ ಕೃತಿ ವಾಸ್ತವಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನಾದರೂ ಮುಂದಿಟ್ಟಿದೆಯೆನ್ನುವುದು ಸಂತೋಷದ ಸಂಗತಿ. ಅವರು ಆಯ್ದುಕೊಂಡ ಕಥಾವಸ್ತು ಬಹಳ ತೊಡಕಿನದು-ಹದಿನೆಂಟು ಜಾತಿಗಳ, ಅನೇಕ ಸ್ವಭಾವಗಳ, ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳ, ನೂರಾರು ಭಾವ-ಲಹರಿಗಳ ಕಲಬೆರಕೆ. ಇವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನೂ ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡ ಕತೆ ಅನೇಕ ಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ. ಇದಲ್ಲದರ ಜೊತೆಗೆ ಪಾದಳಿಯ ಜೀವನದ ದೈವರೇಖೆಯೆಂಬಂತೆ ಆಂತರಿಕ ಜೀವನಪ್ರವಾಹದ ಗತಿಯನ್ನೂ ಲೇಖಕರು ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವೆಲ್ಲ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನೂ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಒಂದೇ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸುವುದು ಸಾಹಸವೇ ಸರಿ. ವಾಸ್ತವಮಾರ್ಗದ ಲೇಖಕಿ ಫೋಟೋಗ್ರಾಫರನಂತೂ ಅಲ್ಲವೇ ಅಲ್ಲ. ಅಥವಾ ಕೃತಕ (synthetic) ರೇಶಿಮೆಯನ್ನು ತಯಾರಿಸುವ ರಸಾಯನ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನೂ ಅಲ್ಲ. ಜೀವನದ ಅಪರಿಹಾರ್ಯತೆ (inevitability) ಯನ್ನೂ, ಅದರ ಹಿಂದಿದ್ದ ಅಗಮ್ಯತೆ (Mystery) ಯನ್ನೂ ತೆರೆದು ತೋರಿಸುವ ಕಲಾವಿದ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರೆ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೆಲ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಾದರು ಒರೆಗೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದರೆ ಬರವಣಿಗೆ ಸಾರ್ಥಕವೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು.

ಇದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ನಾನೇನೂ ಹೇಳಲಾರೆ. ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದಲೇ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಕಂಡ ನನಗೆ ಅದರ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಮಮತೆ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದೆ. ಅಂತಲೇ ಅದರ ಮುಖಭಾವಗಳ ಮೇಲಿನ ಮುಸುಕನ್ನು ಮಾತ್ರ ತೆರೆದು ತೋರಿದ್ದೇನೆ. ಅದರ ಸ್ಥಾನ, ಯೋಗ್ಯತೆ, ಭವಿಷ್ಯ ಇವುಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ, ಕಣ್ಣರು ಶಕುಂತಲೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿದ ಮಾತನ್ನೇ ಹೇಳಬೇಕು. 'ವಾಗ್ಮಾಯತ್ತಮತಃ ಪರಂ' ಎಂದು ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಔಚಿತ್ಯವೂ ಇದೆ, ಸೌಜನ್ಯವೂ ಇದೆ.

ನನ್ನ ಮಾತು

‘ಭಲೆರೆ ಜಟ್ಟಿ ಅಂದರೆ ಕೆಮ್ಮಣ್ಣು ಮುಕ್ಕಿದ’ ಎಂಬ ಗಾದೆಯ ಮಾತು ಅಕ್ಷರಶಃ ನನಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆಂಬುದು ಈ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಬರೆಯಲು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ನನಗೆ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ಗೆಳೆಯ ಜಿ.ಬಿ.ಜೋಶಿಯವರು ಆಪರೇಷನ್ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಯ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ನಿತ್ಯ ಅವರ ಬೇಸರ ಕಳೆದಂತೆಯೂ ಆಯಿತು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಮೂರು ಗಂಟೆಗೆ ಚಹದ ಬಿಡುವಿನ ಸಾರ್ಥಕವೂ ಆಯಿತು ಎಂದುಕೊಂಡು ನಾನು ಅವರನ್ನು ದಿನಾಲು ಕಾಣಲು ಹೋಗುವ ವಾಡಿಕೆಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಒಂದು ದಿನ ಹೋಗದಿದ್ದರೆ ಅವರಿಂದ ಕರೆ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಹೀಗಾಗಿ ಸುಮಾರು ಒಂದು ತಿಂಗಳವರೆಗೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಮುಕ್ಕಾಲುಗಂಟೆ ಅವರೊಡನೆ ಹರಟೆ ಮೀಸಲಾದಂತಿತ್ತು.

ಬಹಳ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿ ಹರಟೆ ಹೊಡೆಯುವವನೆಂದು ನನಗೆ ಅಪಖ್ಯಾತಿಯೂ ಇದೆ. ಅದೇ ನೆವವನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾಡಿ, ಶ್ರೀ ಜೋಶಿಯವರು ಹಾಗೂ ಅವರ ಜೊತೆಗಿರುತ್ತಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಕೆ.ಡಿ.ಕುರ್ತಕೋಟಿಯವರು, ತಾವು ಮಾತಾಡದೆ ನನ್ನನ್ನೇ ಮಾತನಾಡಲು ಹುರಿದುಂಬಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದು ಸಾಕಾಗದಿದ್ದರೆ ರೇಗಿಸಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಒಂದು ದಿನ ನಮ್ಮ ಹರಟೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಎರಗಿತು. ಪ್ರೀತಿಯನ್ನೇ ಮುಖ್ಯ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬರೆದ ಕಾದಂಬರಿಗಳೇ ಈಗ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಟೀಕೆ, ಪ್ರೀತಿಯ ಕಡೆಗೆ ಮುಖಮಾಡಿತ್ತು. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮಕ್ಕಾಗಿ ಮಡಿಯುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೆ ಪಾತ್ರಗಳೇ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲವೇ ಎಂದು ನಾನು ಆಹ್ವಾನಿಸಿದೆ. ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರು ಒಂದೊಂದು ರೀತಿಯಾಗಿ ಅದನ್ನು ಉತ್ತರಿಸಿದರು. ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣಿನ ಒಲುಮೆ ಜೀವನದ ಪ್ರಬಲವಾದ ಪ್ರೇರಕಶಕ್ತಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದೇ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಥವಾ ಲಲಿತಕಲೆಗಳ ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯವಾಗಿದ್ದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನಿಲ್ಲ ಎಂದೊಬ್ಬರು ವಾದ ಹೂಡಿದರು. ಮಾತಿಗೆ ಚರ್ಚೆಯ ಸ್ವರೂಪ ಬಂದಿತ್ತು. ಪ್ರೀತಿಯ ಹೊರತಾಗಿ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಕಾಡುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಬೇರೆ ಇವೆ ಎಂದು ನನ್ನ ವಾದ. ಪ್ರಕಾಶಕರು ಓದುಗರ ಅಭಿರುಚಿಯ ಕಾರಣವನ್ನು ಮುಂದೆ ಇಟ್ಟರು. ಲೈಂಗಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಚರ್ಚಿಸದಿದ್ದರೂ ಕಾದಂಬರಿ ಲೋಕಪ್ರಿಯವಾಗಬಲ್ಲದು;

ಅದರಲ್ಲಿ ಬಂದ ಜೀವನಚಿತ್ರ ಮಾನವೀಯ ಸಹಾನುಭೂತಿಯಿಂದ ತುಂಬಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಕು ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳಿದೆ. ಜೋಶಿಯವರ ಪ್ರಕಾಶಕನ ದೃಷ್ಟಿ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಬಿತ್ತು. ‘ಅಂಥದೊಂದು ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಬರೆದು ಕೊಡಬಾರದೇ?’ ಎಂದು ನನ್ನನ್ನೇ ಕೇಳಿಬಿಟ್ಟರು. ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದರೆ ನನ್ನ ಮಾತು ನನಗೇ ತಿರುಗುತ್ತಿತ್ತು. ನಮಾಜು ಮಾಡಲು ಬಂದರೆ ಮಸೀದಿ ಕೊರಳಿಗೆ ಬಿತ್ತು.

ಮರುದಿನ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಮೊದಲ ಪ್ರಕರಣವನ್ನು ಬರೆದು ಜೋಶಿಯವರಿಗೆ ತೋರಿಸಿಬಿಟ್ಟೆ. ‘ಮುಂದೆ ಸಾಗಲಿ’ ಎಂದು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವನ್ನಿತ್ತರು. ‘ಎರಡನೇ ಪ್ರಕರಣಬೇಗ ಬರಲಿ’ ಎಂದರು. ಅದರ ಮರುದಿನ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಕರಣವನ್ನು ಬರೆದು ಓದಿದೆ. ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸುವ ವಿಚಾರವಿದೆಯೇ ಎಂದು ನಾನು ಕೇಳಿದೆ. ಜೋಶಿಯವರು ನೋಡೋಣವೆಂದರು. ಪ್ರಕಟಿಸಬೇಕಾದ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಇನ್ನೂ ಇದ್ದದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಬೇಕಾಯಿತು.

ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುವ ವಿಚಾರ ನನ್ನ ತಲೆಯಿಂದ ಹಾರಿ ಹೋಯಿತು. ಜೋಶಿಯವರು ದವಾಖಾನೆಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿ ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಹೋದರು. ಹೋದ ವರ್ಷ ಹೋಳಿಹುಣ್ಣಿಮೆಯವರೆಗೆ ಅವರ ದರ್ಶನ ನನಗಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅಂದು ಧಾರವಾಡದ ಆಕಾಶವಾಣಿಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ನಾನು ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದೆ. ಆಗ ಭಟ್ಟಿಯಾದ ಜೋಶಿಯವರು ‘ಕಾದಂಬರಿ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದೆ?’ ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ‘ಬಚ್ಚಲುಮನೆಯವರೆಗೆ ಬಂದಿದೆ, ಇನ್ನೂ ನೀರೊಲೆಗೆ ಹೋಗಿಲ್ಲ’ ಎಂದು ನಗುತ್ತಲೇ ಹೇಳಿದೆ. ‘ಈಗ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಅದನ್ನು ಬೇಗ ಬರೆದು ಮುಗಿಸಿಕೊಡಿರಿ’ ಎಂದು ಅವರು ಹೇಳಿದರು. ಏನೇನೋ ಹುರುಪಿನ ಮಾತುಗಳನ್ನೂ ಆಡಿದರು.

ಅಂದಿನಿಂದ ಆಗ ಈಗ ಎಂದು ಕುಂಟುತ್ತ ಲೇಖನಕಾರ್ಯ ಮುಂದುವರಿಯಿತು. ಜೋಶಿಯವರ ಅವಸರ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು; ನಾನೂ ಅವರಸರದಲ್ಲಿಯೇ ಬರೆಯಬೇಕಾಯಿತು. ನಾನು ಬರೆದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ತಿದ್ದಿ ಪ್ರೆಸ್‌ಕಾಪಿ ತಯಾರಿಸುವ ಹೊಣೆಯನ್ನು ಕೆ.ಡಿ.ಕುರ್ತಕೋಟಿಯವರು ಹೊತ್ತರು. ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಈಗಿದ್ದ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಬಂದದ್ದು ಅವರು ವಹಿಸಿದ ಅವ್ಯಾಹತ ಶ್ರಮದ ಫಲವಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಅವರಿಗೆ ಚಿರಋಣಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಈ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಬರೆದ ಇತಿಹಾಸವೂ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿದೆ. ದಾದಾ ಎಂಬ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಾಹಸಮಯ ಜೀವನದ ಸುತ್ತಲೂ ಒಂದು ಕತೆ ಕಟ್ಟಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಹಂಬಲವಿತ್ತು. ಆದರೆ ಬರೆಯುತ್ತ ಹೋದಂತೆ ಅದರ ರಚನೆಯೇ ಭಿನ್ನವಾಗುತ್ತ

ನಡೆಯಿತು. ನಾನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಪಾತ್ರಗಳು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ, ತಮ್ಮ ಸ್ವಭಾವಸಹಜವಾದ ಲೀಲೆಯೆಂಬಂತೆ ಕತೆಯನ್ನು ಎತ್ತಲೋ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋದವು. ಪಾತ್ರಗಳು ಆಡಿದಂತೆ, ಮಾಡಿದಂತೆ ಕತೆಯ ಓಟ ಸಾಗಿತು. ನಾನು ಅವುಗಳನ್ನು ಒತ್ತಾಯಪಡಿಸಲಿಲ್ಲ. ಕಲ್ಪಕತೆಯ ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿ ಸಾಗುವದರಲ್ಲಿಯೂ ಮನೋರಂಜಕತೆಯನ್ನು ನಾನು ಅನುಭವಿಸತೊಡಗಿದೆ. ನಾನು ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸವೆಂದರೆ ಆ ಕಲ್ಪಕತೆಗೆ ನನ್ನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತೆರೆದಿಟ್ಟೆ.

ಇಂಥದೊಂದು ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲ ನನಗೆ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಇತ್ತು. ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೂ ಹಳ್ಳಿಜೀವನದ ಪರಿಚಯ ನನಗೆ ಸಾಕಷ್ಟಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಒಂದು ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಫಲಿಸಿ, ಅದಕ್ಕೊಂದು ಜೀವಂತ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಹದಿನೆಂಟು ಜಾತಿಗಳಿಂದ ಒಡಕು-ಕನ್ನಡಿಯಾದ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದ ಚಿತ್ರ ಇಲ್ಲಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಲಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಓದುಗರು ಪ್ರತಿ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಬಹುದು. ಆಯಾ ಜಾತಿಯ ಗುಣದೋಷಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಉದ್ದೇಶವೇನೂ ನನಗಿಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಅವನ ಜಾತಿಯಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ ನೋಡುವದು ಆದರ್ಶದ ಮಾತಾದರೂ ವಾಸ್ತವತೆಗೆ ಅದರಿಂದ ಭಂಗಬರುತ್ತದೆಂದು ಹಾಗೆ ಮಾಡಹೋಗಿಲ್ಲ. ಪಡದಯ್ಯ, ಶೇಷಪ್ಪ, ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡರಂಥ ಸಮಾಜ ಕಂಟಕರು ಒಂದು ಕಡೆಗೆ, ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು, ಶಿವಯೋಗಿಗಳಂಥ ಆದರ್ಶದ ಕನಸಿಗರು ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆಗೆ ಆಗಿ ಬಹುಜನ ಸಮಾಜ ದಿಕ್ಕುಗಾಣದೆ ನಿಂತಿದೆ. ಇಂಥ ವಿಭಿನ್ನಸ್ವಭಾವದ ಅನೇಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದರೂ, ಅವರಲ್ಲಿಯೂ ಒಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯನ ಅಂತಃಕರಣವನ್ನೇ ಕಾಣಲು ನಾನು ಯತ್ನಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಈ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ನಾಯಕನಿಲ್ಲ, ನಾಯಕಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಪಾತ್ರಗಳು ಇರಬಹುದಾದರೂ, ಅವು ಜೀವನವಿನ್ಯಾಸದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಾತ್ರ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿವೆ. ಪಾದಳಿಯ ಜನಸಮೂಹವೇ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಕನೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪ್ರಳಯದ ಚಿತ್ರವೇ ಕೊನೆಯಲ್ಲ; ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಬರಲಿರುವ ಮನ್ವಂತರದ ಬೀಜಗಳು ಅಡಗಿವೆಯೆಂಬುದನ್ನು ವಾಚಕರು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಅಂತೂ ಜೋಶಿಯವರಿಗೆ ವಚನ ಕೊಟ್ಟಂತೆ ಒಂದು ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಬರೆದನಲ್ಲ ಎಂಬ ಸಮಾಧಾನ ನನಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಮಾತನ್ನು ನಾನು ಹೇಳದಿರಲಾರೆ. ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯಲ್ಲೇ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನೋದಿದ ಕೆಲ ಮಿತ್ರರು, ಇಲ್ಲಿಯ ಘಟನೆಗಳನ್ನು, ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು

ನಿಜಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹುಡುಕುವ ಸಾಹಸ ಮಾಡಿದರು. ಇದು ನಿಜವಾಗಿ ನಡೆದ ಘಟನೆಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಕತೆಯೇ ಇರಬೇಕು ಎಂದು ಅವರ ವಿಚಾರ. ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ಕೇಣಕಿ ಕೇಣಕಿ ಕೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ನಾನು ಬರೆದದ್ದು ಇತಿಹಾಸವಲ್ಲ, ಕಾದಂಬರಿ ಎಂದು ನಾನು ಸೂಚಿಸಬಲ್ಲೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಾದಂಬರಿಯೂ ನಿಜಜೀವನವನ್ನೇ ತಳಹದಿಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದೆ. ಅಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ನಾನೂ ನಿಜಜೀವನವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ಕಾದಂಬರಿಗಿರುವ ಕಲ್ಪಕತೆಯ ಸೀಮೆಯನ್ನು ನಾನು ದಾಟಿಹೋಗಿಲ್ಲ. ಸತ್ಯಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದಿರಲೇಬೇಕೆನ್ನುವಷ್ಟು ಈ ಘಟನೆಗಳು ವಾಸ್ತವವಾಗಿದ್ದರೆ ಅದು ನನ್ನ ತಪ್ಪಲ್ಲ.

ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಉದ್ದಕ್ಕೆ ಬರೆದು ಮುಗಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಅದಕ್ಕೆ ಹೆಸರಿಡುವದೊಂದು ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಮೀರಿದ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿ ಕಾಡತೊಡಗಿತು. ಪ್ರಕಾಶಕರಿಗೂ ಅದು ಬಗೆಹರಿಯಲಿಲ್ಲ. ಮುದ್ರಣ ನಿಲ್ಲಬಾರದೆಂದು ಹೆಸರಿಲ್ಲದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಪುಟಗಳನ್ನು ಮುದ್ರಿಸಲಾಯಿತು. ಪ್ರಿನ್ಟಿಂಗ್ ಗೋಕಾಕರಿಗೆ ಈ ನಾಮಕರಣದ ಹೊಣೆಯನ್ನು ನಾನೊಪ್ಪಿಸಿದೆ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಯ ವಾಣಿಜ್ಯ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯದ ಪ್ರೊ.ಎ.ವಿ.ಶಾಸ್ತ್ರಿಯವರು ನನಗೆ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಭೆಟ್ಟಿಯಾದರು. ಕತೆಯಿಂದ ಮೊದಲುಗೊಂಡು, ಹೆಸರಿಲ್ಲದಿದ್ದರಕ್ಕಾಗಿ ಒದ್ದಾಡುವ ಇತಿಹಾಸವೆಲ್ಲ ಅವರಿಗೆ ಹೇಗೋ ಗೊತ್ತಾಗಿತ್ತು. “ಆ ಕತೆಯನ್ನು ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. It is a saga of a Village ಎಂದು ನನಗನಿಸುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ‘ಗ್ರಾಮಾಯಣ’ ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟರಾಗದೇ?” ಎಂದು ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿದರು, ಪ್ರಿನ್ಟಿಂಗ್ ಗೋಕಾಕರಿಗೆ ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಹೊಣೆಯನ್ನೂ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡರು, ಯಾವ ರೀತಿಯಿಂದ ಅವರಿಗೆ ನನ್ನ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕೋ ತಿಳಿಯದಾಗಿದೆ. ‘ಗ್ರಾಮಾಯಣ’ ಎಂಬ ಪದವೇ ಒಂದು ಪುಟ್ಟ ಭಾವಗೀತೆ (Miniature Lyric) ವಾಗಿದೆ. ರಾಮಾಯಣದ ಆದರ್ಶಕ್ಕೂ, ನಮ್ಮ ವಾಸ್ತವತೆಗೂ ಇರುವ ಅಂತರವನ್ನು ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಸ್ವಯಂಸ್ಫೂರ್ತಿಯಿಂದ ಇಂಥ ಅಮೌಲ್ಯವಾದ ಹೆಸರನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರೊ.ಎ.ವಿ.ಶಾಸ್ತ್ರಿಯವರಿಗೆ ನಾನು ಅತ್ಯಂತ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಹೀಗೆ ನನ್ನಿಂದ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟ, ಶ್ರೀ ಕೆ.ಡಿ.ಕುರ್ತಕೋಟಿಯವರಿಂದ ಸಂಸ್ಕಾರ ಹೊಂದಿ, ಶ್ರೀ ಎ.ವಿ.ಶಾಸ್ತ್ರಿಯವರಿಂದ ನಾಮಕರಣ ಹೊಂದಿದ ಈ ‘ಗ್ರಾಮಾಯಣ’ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಗೆಳೆಯ ಜಿ.ಬಿ.ಜೋಶಿಯವರು ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥ ಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೂ ನಾನು ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ರಾವಬಹಾದೂರ

ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಜನರು

ಪಾದಗಳಿಯವರು

೧. ರಾಣೋಜಿರಾಯ (ಘೋರಪಡೆ)	:	ಪಾದಗಳಿಯ ಜಾಗೀರದಾರರು
೨. ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿ	:	ರಾಣೋಜಿರಾಯರ ಹಿರಿಯ ಹೆಂಡತಿ
೩. ಪುತಳಾಬಾಯಿ	:	ರಾಣೋಜಿರಾಯರ ಕಿರಿಯ ಹೆಂಡತಿ
೪. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ (ಪಾಟೀಲ)	:	ಕನಕೇರಿಯ ಪಾಟೀಲ; ಪುತಳಾಬಾಯಿಯ ತಮ್ಮ
೫. ರತ್ನಾ	:	ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನ ಹೆಂಡತಿ
೬. ಯಶವಂತರಾವ ಪಾಟೀಲ	:	ಅಜರಾಣಿಯ ಪಾಟೀಲ; ರತ್ನಾಳ ತಂದೆ
೭. ಯಮುನಾ	:	ಜಾಗೀರದಾರ ಮನೆಯ ಅಡಿಗೆಯವಳು
೮. ಶಿಲೇದಾರ ಗೋಪಾಳ	:	ಶಿಲೇದಾರ ನಾನಾನ ತಂದೆ
೯. ಶಿಲೇದಾರ ನಾನಾ	:	ಜಾಗೀರದಾರರ ನಂಬಿಗಸ್ಥ; ಊರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ; ಚಿಮಣಾಳ ತಂದೆ
೧೦. ಶಿಲೇದಾರ ಲಕ್ಷ್ಮಣ	:	ನಾನಾನ ತಮ್ಮ; ದಾದಾನ ತಂದೆ
೧೧. ಚಿಮಣಾ	:	ನಾನಾನ ಮಗಳು
೧೨. ರುಕುಮಾ	:	ನಾನಾನ ಹೆಂಡತಿ
೧೩. ದಾದಾ (ಭೀಮಸೇನ)	:	ಶಿಲೇದಾರ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಮಗ, ಕುಸ್ತಿಗಡಿ
೧೪. ಶಂಕರಪ್ಪಗೌಡರು	:	ಪಾದಗಳಿಯ ಗೌಡರು
೧೫. ಪಾರ್ವತಮ್ಮ	:	ಶಂಕರಪ್ಪಗೌಡರ ಹೆಂಡತಿ ; ಗೌಡತಿ
೧೬. ಶಿವನಗೌಡ	:	ಶಂಕರಪ್ಪಗೌಡರ ಮಗ
೧೭. ಗುರುಲಿಂಗಪ್ಪ	:	ಶಂಕರಪ್ಪಗೌಡರ ಬೀಗ
೧೮. ಬಾಳಾಚಾರ್ಯ (ರಾಜಪುರೋಹಿತ)	:	ಇಂದುಪುರ ಸಂಸ್ಥಾನಿಕರ ರಾಜಪುರೋಹಿತರು
೧೯. ಗೋಪಾಳಾಚಾರ್ಯ]	ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಅಣ್ಣನ ಮಕ್ಕಳು
೨೦. ನಾರಾಯಣಾಚಾರ್ಯ		
೨೧. ಆಚಾರ್ಯರ ಪತ್ನಿ	:	ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಸಹಧರ್ಮಿಣಿ
೨೨. ಹಣುಮಂತಾಚಾರ್ಯರು	:	ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಕಕ್ಕ
೨೩. ಶೇಷಪ್ಪ (ಕುಲಕರ್ಣಿ)	:	ಪಾದಗಳಿಯ ಕುಲಕರ್ಣಿ
೨೪. ತುಳಸಕ್ಕ	:	ಶೇಷಪ್ಪನ ಹೆಂಡತಿ
೨೫. ಶ್ಯಾಮರಾಯ (ಕುಲಕರ್ಣಿ)	:	ಪಾದಗಳಿಯ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಕುಲಕರ್ಣಿ
೨೬. ಪಡದಯ್ಯನವರು	:	ಪಾದಗಳಿಯ ಹಿರೇಮಠಕ್ಕೆ ಗುರುಪಾದಸ್ವಾಮಿಗಳ ನಂತರ ಬಂದ ಮಠಪತಿ ;

ಅಜರಾಣಿಯವರು

೨೭. ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡ	:	ಅಜರಾಣಿಯ ಕುರುಬ ಶಂಕರಪ್ಪನ ಮಗ; ನಾಮಸಾದ್ಯಶ್ರದಿಂದ ಪಡದಯ್ಯನ ಹಸ್ತಲಾಘವದಿಂದ, ಪಾದಗಳಿಯ ಗೌಡಕಿ ಪಡೆದವ
೨೮. ಶಂಕರಪ್ಪ	:	ಅಜರಾಣಿಯ ಕುರುಬ, ಲಿಂಗಪ್ಪನ ತಂದೆ
೨೯. ಗುರುಪಾದ	:	ಪಡದಪ್ಪನವರ ಒಬ್ಬ ಶಿಷ್ಯ
೩೦. ದಾನವ್ವ	:	ಪಡದಯ್ಯನವರ ಪ್ರೇಯಸಿ
೩೧. ಗಂಗಾಧರಯ್ಯನವರು	:	ಗುರುಪಾದಸ್ವಾಮಿಗಳ ತಮ್ಮ
೩೨. ಶಿವಯೋಗಿಸ್ವಾಮಿಗಳು	:	ಸದಾನಂದಶಿವಯೋಗಿಗಳ ಅಂಶಸಂಭೂತರು ; ಗಂಗಾಧರಯ್ಯನವರ ಮಕ್ಕಳು ; ಪಡದಯ್ಯನವರನ್ನು ಬಿಡಿಸಿದ ನಂತರ ಮಠಕ್ಕೆ ಚರಮೂರ್ತಿಗಳಾಗಿ ಬಂದವರು.
೩೩. ಸದಾನಂದಶಿವಯೋಗಿಗಳು	:	ಹಿರೇಮಠಕ್ಕೆ ಗುರುಪಾದಸ್ವಾಮಿಗಳ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಮಠಪತಿಗಳಾಗಿ ಕೀರ್ತಿ ಹೆಚ್ಚಿಸಿದವರು.
೩೪. ಜೈನರ ಜಿನ್ನಪ್ಪ	:	ಶಂಕರಪ್ಪಗೌಡರ ಆಪ್ತ ಸ್ನೇಹಿತ, ರೈತ
೩೫. ಹಿರೇಕುರುಬ ಮಾಯಪ್ಪ	:	ಜಾಗೀರದಾರರ ರೈತ
೩೬. ಕಮತಿಗರ ಕರಿಯಪ್ಪ	:	ಜಾಗೀರದಾರರ ಕಮತಿಗ
೩೭. ಕಾಶೀಮಸಾಹೇಬ	:	
೩೮. ಸಂಗಪ್ಪ	:	ಜಾಗೀರದಾರರ ಇನ್ನಿತರ ರೈತರು
೩೯. ಬಸಪ್ಪ	:	
೪೦. ರಾಯಣ್ಣ]	ಗೌಡರ ಪರಿವಾರದವರು
೪೧. ವಾಲಿಕಾರ ಮಲ್ಲಪ್ಪ		
೪೨. ತಳವಾರ ಕಲ್ಲಪ್ಪ]	ದಾದಾನ ಗರಡಿಮನಿ ದೋಸ್ತರು
೪೩. ತಳವಾರ ಕೆಂಚೆ		
೪೪. ಪಿಂಜಾರ ಲಾಡ]	
೪೫. ಅಂಬಿಗರ ಬಸಪ್ಪ		
೪೬. ಅಂಗಡಿ ಶಿವರುದ್ರ]	ರೈತರ ಹೆಂಡಂದಿರು
೪೭. ಬಿರಾದಾರ ನಿಂಗಪ್ಪ		
೪೮. ಮೂಲಿಮನಿ ತಾರವ್ವ]	
೪೯. ತಳವಾರ ನಾಗಪ್ಪ		
೫೦. ಹಿರೇಕುರುಬ ನಿಂಬೆಪ್ಪ]	ಪಡದಪ್ಪನ ಕೈಕೆಳಗೆ ಓಡಾಡುವ ಉಂಡಾಡಿ
೫೧. ಗಿಡ್ಡ ಶಂಕರಾ		

೫೨. ದಳವಾಯಿ ತಿಪ್ಪ	:	ಹುಲಿಬ್ಯಾಟಿ ಹಳಬರ ಹಿರಿಯ
೫೩. ಕೊಂಬಿನ ಶಿಂಗ್ಯಾ	:	ಕೊಂಬು ಊದುವ ವೃತ್ತಿಯ ಹೊಲೆಯ
೫೪. ಮಾದರ ಚನ್ನ	:	ಪಾದಕ್ಕೆ ವತನದಾರ ಮಾದಿಗ
೫೫. ಮಾದರಮಲ್ಲಿ	:	ಚನ್ನನ ತಂಗಿ; ದೇವರಿಗೆ ಬಿಟ್ಟ ಬಸವಿ
೫೬. ಹೊಲೆಯರ ರುದ್ರ	:	ಹೊಲೆಯರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ
೫೭. ಹೊಲೆಯರ ಬಾಳ್ಯಾ	:	ಪಾದಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲರಾಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಆಹುತಿಯಾದವ
೫೮. ತಳವಾರ ರಂಗಿ	:	ಗೋಪಾಳಾಚಾರಿಯ ಉಪಪತ್ನಿ
೫೯. ದರಿಯಾ	:	ಓಲೆಕಾರ
೬೦. ರಡ್ಡೇರ ಯಂಕ	:	
೬೧. ಲಕ್ಷ್ಮಣ	:	ಮಠದಲ್ಲಿ ಕೂಡುವ ಉಂಡಾಡಿಗಳು

ಹೊರಗಿನಿಂದ ಪಾದಗಳಿಗೆ ಬಂದವರು

೬೨. ಮಹಾರಾಜರು	:	ಇಂದುಪುರದ ಸಂಸ್ಥಾನಿಕರು ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಗೆ ಆಪ್ತಸಂಬಂಧ
೬೩. ಗಿಬ್ಬನ್‌ಸಾಹೇಬ	:	ಪಾದಗಳಿಗೆ ಬಂದ ಅಸ್ತಿಸಂಟ ಕಲೆಕ್ಟರ
೬೪. ಕೃಷ್ಣರಾಯ	:	ಪಾದಗಳಿಗೆ ಬಂದ ಮಾಮಲೇದಾರ
೬೫. ರುಕ್ಮಣಿಬಾಯಿ	:	ಮಾಮಲೇದಾರರ ಕುಟುಂಬ
೬೬. ಫಕರುದ್ದೀನ ಸಾಹೇಬ	:	ಪಾದಗಳಿಗೆ ಬಂದ ಘೋಷದಾರರು
೬೭. ಜಕ್ಕಪ್ಪನವರು	:	ಪಾದಗಳಿಗೆ ಬಂದ ಪ್ರಾಂತಕಚೇರಿ ಶಿರಸ್ತೇದಾರರು
೬೮. ಕೇಶವರಾಯ (ಅಡ್ಡಿ)	:	ಘೋಷದಾರರ ಅಡ್ಡಿ (orderly)
೬೯. ಗೋಪಾಳರಾಯ	:	ಮಾಮಲೇದಾರರ ಕಾರಕೂನ
೭೦. ಉಸ್ತಾನ	:	ಮಾಮಲೇದಾರರ ಪಟ್ಟೇವಾಲಾ
೭೧. ಇಸ್ಮಾಯಿಲ್	:	ಫಕರುದ್ದೀನರ ಪೋಲೀಸ ಸಿಪಾಯಿ
೭೨. ಬಾಳಾರಾಮ (ಮಾರವಾಡಿ)	:	ಪಾದಗಳಿಗೆ ಬಂದು ನೆಲಸಿದ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥ
೭೩. ವೆಂಕಣ್ಣಮಾಸ್ತರ	:	ಪಾದಗಳಿಗೆ ಗಾವರಿಶಾಲೆಯ ಶಿಕ್ಷಕರು
೭೪. ಕಲ್ಲನಗೌಡ	:	ಹಾವನೂರ ಗೌಡ
೭೫. ಚಂದ್ರಿ	:	ಅಜರಾಣಿಯ ಕಸಬಿ
೭೬. ಕಂಟ್ಯಾ	:	ಚಂದ್ರಿಯ ತಮ್ಮ
೭೭. ಪಂಜಾಬಿ ಲಾಮಾ	:	ಪಾದಗಳಿಗೆ ಕುಸ್ತಿ ಅಡಲು ಬಂದವ
೭೮. ಉಸ್ತಾದ ಗುಲಾಬ	:	ಇಂದುಪುರದ ಪೈಲವಾನ ; ಉಸ್ತಾದ
೭೯. ಪೋಲೀಸ ಹವಾಲ್ದಾರ	:	ಪಾದಗಳಿಗೆ ದಾದನನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಬಂದವ
೮೦. ಹುಲಿಬ್ಯಾಟಿ ಹಳಬರು	:	ಜಾಗೀರದಾರರೊಡನೆ ಹುಲಿಬೇಟೆಗೆ ಹೋಗುವ ಹಳಬರು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇವರು ಜಾಗೀರದಾರರ ವಾಡೆಯ ಹಿತ

೮೧. ಕಟುಬುರು

ಸಂಬಂಧ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ, ಅವರು ಹೇಳಿದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಅವರ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯವರಾಗಿದ್ದರು. ಗುಣ್ಣೆಗಾರ ಜನಾಂಗವೆಂದು ಇವರನ್ನು ಸರಕಾರವು ಗಣಿಸಿ ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ಟ್ರಾಯಿಬ್ಸ್ ಸೆಟಲ್‌ಮೆಂಟಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲಕಾಲ ಇಟ್ಟಿತ್ತು. ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇವರು ಪಾದಗಳಿಗೆ ಜಾಗೀರದಾರರ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಬಂದು ನೆಲಸಿದವರು. ಮೀನ ಹಿಡಿಯುವದು ಗಂಡಸರ ಮುಖ್ಯ ಹೋರೆ. ಕಿಳ್ಳಿಕ್ಕಾತರ ಆಟ ಆಡಿಸಿ ತೋರಿಸುವದು ಇವರ ವಿಶೇಷ ಉದ್ಯೋಗ. ಇವರ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಹಚ್ಚಿ ಚುಚ್ಚುವ ಉದ್ಯೋಗ ಮಾಡುವರು.

ಪರಿವಿಡಿ

ಶುಭ ಸಂದೇಶ	III
ಚೆನ್ನುಡಿ	IV
ಎರಡು ನುಡಿ	V
ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ಮಾತು	VI
ಪ್ರಕಾಶಕರ ಮಾತು	VII
ಆಯ್ಕೆ ಸಮಿತಿ	IX
ಅನಾವರಣ	X
ನನ್ನ ಮಾತು	XXII
ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಜನರು	XXVI
ಗ್ರಾಮಾಯಣ	೧-೫೫೪

ಗ್ರಾಮಾಯಣ

ಭಾಗ ೧

೧

ಹನ್ನೆರಡು ತಾಸು ಕತ್ತಲೆ ತುಂಬಿದ ರಾತ್ರಿ ಮುಗಿದು, ಬೆಳಕು ಹರಿಯುವ ಸಂಧಿಕಾಲವು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಪೂರ್ಣವಾದುದು. ಕತ್ತಲೆ ಬೆಳಕು ಒಂದನ್ನೊಂದು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡಂತಿದ್ದರೂ ಅವಕ್ಕೆ ಅಗಲಿಕೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆಗ ನಿದ್ರೆಯಿಂದ ಎಚ್ಚತ್ತ ಕಣ್ಣು ಈ ನೋಟದಿಂದ ಗೊಂದಲಗೊಂಡು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ. ಕತ್ತಲೆ ಬೆಳಕಿನ ಕನಸನ್ನು ಕಾಣುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿರುವಾಗ ಎರಡರಲ್ಲಿಯೂ ವಿರೋಧ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂತು? ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವೆರಡಕ್ಕೂ ಆನುವಂಶಿಕ ಸಂಬಂಧ ಇದೆ. ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನದಲ್ಲಿಯೇ ಸಂಧಿಕಾಲ ಯುಗಯುಗಾಂತರಗಳ ಸಂಧಿ ಕಾಲದ ನೆನಪನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ತಂದುಕೊಡುತ್ತದೆ. ಅಂದಮೇಲೆ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಶತಮಾನ ಸರಿದು ಇನ್ನೊಂದು ಶತಮಾನ ಕಾಲಿಡುವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮಹತ್ವ ಬರುತ್ತಿದ್ದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನಿಲ್ಲ.

ಸರಂಜಾಮೀ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ನಿಂತ ಸಮಾಜದ, ಅದರ ಪರಮ ಇಷ್ಟಾರ್ಥವೆನಿಸಿದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಶಾಹಿಯ ಸುಗ್ಗಿಯ ಕಾಲವಾದ ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನ ಗತಿಸಿ ಹೊಸ ಶತಮಾನ ಇನ್ನೇನು ಹೊಸ ಧ್ಯೇಯಗಳನ್ನು ತೋರುವದೋ ಎಂದು ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕುತೂಹಲ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿತ್ತು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಮತೆ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯವಾದ ಮೊದಲಾದ ಹೊಸ ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನ ಕಾಲಿಡುವ ಸಂಧಿಕಾಲ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರದ ಕಾಲ. ಹಳೆಯ ಸರಂಜಾಮೀ ಪದ್ಧತಿ ಅಳಿದಿಲ್ಲ; ಹೊಸ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ರೂಪಗೊಂಡಿಲ್ಲ, ಪರಕೀಯರ ಪ್ರಭುತ್ವದಿಂದ ದೇಶವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿದ ಅಜ್ಞಾನ ಬಡತನಗಳ ಕಾರ್ಗತ್ತಲೆ ಹರಿದಿಲ್ಲ. ದರ್ಪದ ಅಧಿಕಾರಿ ವರ್ಗದ ಸ್ವೇಚ್ಛಾಚಾರ, ಸ್ವಾರ್ಥಿಗಳ ಕುಟೀಲ ಕಾರಸ್ಥಾನ. ಇದೇ ನ್ಯಾಯವೆಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ತಗ್ಗುತ್ತ ನಡೆದಿದ್ದರೂ ಅಜ್ಞರು ದುರ್ಬಲರು ಇವರ ಜಾಲದ ಭೀತಿಯಿಂದ ಇನ್ನೂ ಮುಕ್ತರಾಗಿಲ್ಲ. ವೇದಕಾಲದಿಂದ ನಡೆದುಬಂದ ಜಾತೀಯ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಸರಂಜಾಮೀ

ಪದ್ಧತಿಯ ಅಂಗವಾಗಿ ಹೊಸವರ್ಗ ಪದ್ಧತಿಯೊಂದು ಜೊತೆಯಾಗಿತ್ತು. ಅದರ ಫಲವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ರೀತಿನೀತಿಗಳು ಇನ್ನೂ ಅಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಮಾಜವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ತಳಹದಿಗೆ ಗೆದ್ದಲು ಹತ್ತಿದಂತಾಗಿ ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಕಟ್ಟಿದ ಮಂದಿರ ಬೀಳಬಹುದೆಂಬ ಭೀತಿಯಿತ್ತು. ಹೊಸ ಸಮಾಜವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ರೂಪುರೇಷೆಗಳ ಅಸ್ಪಷ್ಟ ಚಿತ್ರವು ಧೈಯವಾದಿಗಳ ಕನಸುಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸುಳಿದಿತ್ತು.

ಆದರೆ ದಿನನಿತ್ಯದ ಬದುಕನ್ನು ನಡೆಯಿಸುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಇದಾವುದರ ಅರಿವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇದು ಇತಿಹಾಸಕಾರನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣುವ ಭೀಕರ ಚಿತ್ರ. ಯಾವ ಪ್ರಳಯದ ಶಕ್ತಿಯೂ ಜೀವನದ ಬೀಜವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಾಶಮಾಡಲಾರದು. ಐತಿಹಾಸಿಕ ಅನರ್ಥಗಳ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿಯೇ ಬದುಕು ಸಾಗಿಸುವ ಧೈರ್ಯ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಇದೆ. ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಅಂತ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯನ ಸುಖದುಃಖಗಳು ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಕವಾಗಿದ್ದವು. ಆದರೆ ವಾತಾವರಣಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಹಾಗೆ ಅವನ ಜೀವನಕ್ರಮ ಬೇರೆಯಾಗಿತ್ತು. ಹೊಸ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಶೋಧಗಳಿಂದ ಅವನ ಇರುವಿಕೆ ಇನ್ನೂ ಬದಲಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ರಾಜ್ಯಕ್ರಾಂತಿ ಅವನ ಜೀವನದ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿಯೇ ಸುಳಿದಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ರಾಜಕೀಯ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದಾಗಿ ಅವನ ವಿತ್ತಜೀವಿತಗಳು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾಗರಿಕತೆಯ ಹಕ್ಕು ಕಾಯಿದೆಗಳು ಅವನಿಗೆ ಪರಿಚಿತವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಇನ್ನೂ ದೀರ್ಘಕಾಲ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ನಾಡಿನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಬದಲಾವಣೆಗಳಾದವು. ಇದ್ದ ರಾಜ್ಯಗಳು ಬಿದ್ದು ಹೊಸ ರಾಜ್ಯಗಳು ತಲೆಯೆತ್ತಿದವು. ದೇಶೀಯ ರಾಜರೆಲ್ಲ ಪರಕೀಯ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಶರಣಾಗತರಾಗಿದ್ದರು. ಸಮುದ್ರದ ಅಲೆಗಳಗುಂಟಿ ವಿದೇಶೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರವಾಹವೊಂದು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹರಿದುಬರುತ್ತಿತ್ತು.

ಇದರ ಪ್ರಭಾವ ನಾಡಿನ ಎಲ್ಲ ಜನರ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನಲ್ಲ. ವರ್ಷರಡು ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಯಾವುದೋ ದೂರದ ಊರಿನಿಂದ ಹಬ್ಬಿದ ವಾರ್ತೆಯೊಂದು ಇವರೆದೆಯನ್ನು ನಡುಗಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಕೆಲವೊಂದು ಕಾಲ ಮಾತ್ರ ಗತಕಾಲದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವಿನಾಶದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯ ಅಜ್ಞಾನದ ಆಳದಲ್ಲಿಯೇ ಮುಳುಗಿದ, ಅವನ ಪಾಲಿಗೆ ಊರಿನ ಗೌಡ-ಕುಲಕರ್ಣಿಗಳೇ ದೊರೆಗಳು. ಅವರು ಹೇಳಿದ್ದೇ ವೇದ; ನಡೆಸಿದ್ದೇ ಅಧಿಕಾರ, ಬಡತನವಂತೂ ಅವರಿಗೆ ಪರಂಪರಾಗತ ಆಸ್ತಿಯಾಗಿತ್ತು.

ಇಡೀ ದೇಶವನ್ನೇ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣತ್ತಲೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿತೆಂದು ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ ಅದರ ನೆರಳು ಕೃಷ್ಣಾನದಿಯ ದಡದ ಮೇಲಿರುವ ಪರಶುರಾಮಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿತೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುವದು ಅನಗತ್ಯ.

ಸ್ಥಳಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಈ ಗ್ರಾಮವು ಪರಶುರಾಮಕ್ಷೇತ್ರವೆಂದು ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಹೆಸರು ಕೂಡ ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ರೂಪಾಂತರ ಹೊಂದುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುವ ನಮಗೆ ಈ ಗ್ರಾಮದ ಹೆಸರು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಬದಲಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಗೆ ಹೇಳಬೇಕು? ಹೆಸರು ಪರಶುರಾಮಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ ರಾಮಕ್ಷೇತ್ರ, ರಾಮನಹಳ್ಳಿ, ರಾಮಪಾದಳ್ಳಿಯಾಗಿ ಕೊನೆಗೆ ಪಾದಳ್ಳಿಯಾಯಿತು. ಬಹುಶಃ ನಾಡಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅವನತಿಯ ಇತಿಹಾಸ ಈ ಹೆಸರಿನ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರತಿಫಲಿಸಿರಬಹುದು. ಆ ಗ್ರಾಮದ ಜಾಗೀರದಾರರ ಹಳೆಯ ಕಾಗದ ಪತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಬದಲಾವಣೆಯ ಕತೆಯನ್ನು ಓದಬಹುದು.

ಆ ಗ್ರಾಮದ ಜನರೇ ಹೇಳುವ ಒಂದು ದಂತಕಥೆ ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲೆಲ್ಲ ವಿಖ್ಯಾತವಾಗಿದೆ. ಪುರಾಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಂಧಕಾಸುರನೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸ ಇದೇ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಬೀಡುಬಿಟ್ಟಿದ್ದನಂತೆ. ಪರಶುರಾಮನು ಅವನ ಸಂಹಾರ ಮಾಡಿ ಈ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಅಗ್ರಹಾರ ಹಾಕಿ ಕೊಟ್ಟನಂತೆ. ಆದರೆ ಆ ರಾಕ್ಷಸನ ರಕ್ತಸಂಬಂಧಿಕರು ಇನ್ನೂ ಜೀವಿಸಿದ್ದರು. ಅವರು ಕಾಲಾಂತರದಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಓಡಿಸಿ ಇಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರಂತೆ. ಈ ಕಥೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಜೀವನದ ಒಂದು ಸತ್ಯವನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿಯ ನಿವಾಸಿಗಳಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಸುಲಿದು ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುವ ಕಟಬರ ಕತೆಗಳು ಈ ದಂತಕಥೆಗಿಂತ ಭೇಕರವಾಗಿದೆ. ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಈ ಗ್ರಾಮದ ಅರಸನಾದ ಓರ್ವ ಮರಾಠಾ ಸರದಾರನು ಹುಲಿಬ್ಯಾಟಿ-ಹಳಬರೆಂಬ ಕಾಟಕರ ತಂಡವನ್ನು ಸಾಕಿ, ಅವರಿಂದ ದರೋಡೆ ಹಾಕಿಸಿ ತನ್ನ ತಿಜೋರಿಯನ್ನು ತುಂಬಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನಂತೆ. ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಅವರ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟ ಎಂಬತ್ತೆಂಟು ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಖಾಲಸಾ ಮಾಡಿ ಇದೊಂದೇ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಅವನ ಅರಸೊತ್ತಿಗೆಯ ಕುರುಹಿಗಾಗಿ ಉಳಿಸಿದರೆಂದು ಈಗಿನ ಜಾಗೀರದಾರರ ಮನೆಯ ಕಾಗದಪತ್ರಗಳಿಂದ ಕಂಡು ಬರುವುದು.

ಜಾಗೀರಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಗ್ರಾಮವೊಂದೇ ಉಳಿದ ಮೇಲೆ ಅರಸರ ಆದಾಯದ ಮುಖ್ಯ ಬಾಬು ಹಾದಿ ಬಡಿಯುವದೇ ಆಗಿತ್ತು. ಪೆಂಡಾರಿಗಳನ್ನು ಮೀರಿಸಿದ ಹುಲಿಬ್ಯಾಟಿ-ಹಳಬರ ಕಾಟ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಜನರ ನಿತ್ಯವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೂ ಮಾರಕವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. ಕಂಪನಿ-ಸರಕಾರ ಹೋಗಿ ರಾಣೀ ಸರಕಾರವು ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಮೇಲೆ ಜಾಗೀರದಾರರ ಪಾರುಪತ್ಯವಾಗುವದೆಂದು ಜನರು ನೆನೆಸಿದ್ದರು. ಆದರೆ ರಾಣೋಜಿರಾಯ ರಾಜಕಾರಣದ ಚದುರಂಗದಾಟವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲವನು. ಜಾಗೀರದಾರರ

ಹಸ್ತಕರು ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಕಿವಿ ಊದಿ ಇವರಂಥ ರಾಜನಿಷ್ಠರೇ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಬಿಂಬಿಸಿದರು. ತಪಾಸಣೆಗೆಂದು ಬಂದ ರೆಸಿಡೆಂಟ್ ಸಾಹೇಬನು ಜಾಗೀರದಾರನ ವಾಡೆಯ ಸುಖವಿಲಾಸಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಮಗ್ನನಾದವನು ಹೊರಗೆ ಕಾಲಿಡಲೇ ಇಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ರಾಣೋಜಿರಾಯ ಜೀವದಿಂದ ಇರುವವರೆಗೆ ಹಳಬರ ಉದ್ಯೋಗವು ಅಬಾಧಿತವಾಗಿ ಸಾಗಲು ಅನುಕೂಲವಾಯಿತು.

ರಾಣೋಜಿರಾಯನ ಮರಣದ ನಂತರ ಅವನ ಇಬ್ಬರು ಹೆಂಡಂದಿರಲ್ಲಿ ಆಸ್ತಿಯ ಒಡತನದ ಬಗ್ಗೆ ಕಲಹ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು, ಜಾಗೀರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ಕಾಗದಪತ್ರಗಳನ್ನು ಕಿರಿಯ ಹೆಂಡತಿ ಪುತಳಾಬಾಯಿ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ತವರುಮನೆ ಸೇರಿದಳು. ಹಿರಿಯ ಹೆಂಡತಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯನ್ನು ಗ್ರಾಮದ ಪ್ರಜೆಗಳು ತಾಯಿಯಂತೆ ಪ್ರೀತಿಸಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರು. ಜನರ ಹಾರ್ದಿಕ ಸಹಕಾರದಿಂದ ಅವಳು ಜಾಗೀರಿಯನ್ನು ಕೆಲವರ್ಷ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋದಳು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರದವರು ನಿಯಮಿಸಿದ ಇನಾಮ್ ಕಮೀಷನ್ನದವರು ಈ ಜಾಗೀರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಾಗದಪತ್ರಗಳನ್ನು ಹಾಜರಪಡಿಸಲು ನೋಟೀಸು ಕೊಟ್ಟರು. ಆದರೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯ ಹತ್ತರ ಕಾಗದ ಪತ್ರಗಳಿರಲಿಲ್ಲ ! ಜಾಗೀರು ಖಾಲಿಸಾ ಮಾಡುವುದಾಗಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ತಿಳಿಸಿದರು. ಈ ಸಮಾಚಾರ ರಾಣೋಜಿರಾಯನ ಅಣ್ಣನ ಮಗನಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಅವನು ತನ್ನ ಎಪ್ಪತ್ತೆಂಟು ಹಳ್ಳಿಗಳ ಇಂದುಪುರ ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಒಡೆಯನಾಗಿದ್ದನು. ತನ್ನ ಅಜ್ಜನಿಗೆ ಪಾಲುಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ ಸಂಬಂಧದ ಕಾಗದಪತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪಾದಳ್ಳಿಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿಯ ನೂರಿಪ್ಪತ್ತು ನಂಬರುಗಳು ಖಾಸಗಿ ಜಮೀನು ಎಂಬ ಆಧಾರ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಅದನ್ನು ಇನಾಮ್ ಕಮೀಷನ್ನಿಗೆ ಹಾಜರಪಡಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಪಾದಳ್ಳಿಯ ಗ್ರಾಮ ಖಾಲಿಸಾ ಆದರೂ ನೂರಿಪ್ಪತ್ತು ನಂಬರು ಭೂಮಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಗೆ ಉಳಿಯಿತು. ಇದರಿಂದ ತನ್ನ ಆಪ್ತನಾದ ಸಂಸ್ಥಾನಿಕನಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸ ಹುಟ್ಟಿತು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಇವಳು ಹೋಗುವುದು, ಮಗನಿಂದ ಆದರಾತಿಥ್ಯ ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಇದು ಪಾದಳ್ಳಿಯ ಜನರಿಗೆ ಸೇರಲಿಲ್ಲ. ಭಾಗಾದಿಗಳ ಮನೆಯ ಆತಿಥ್ಯ ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಕೀರ್ತಿಗೆ ಕಲಂಕವೆಂಬ ಸುದ್ದಿ ಊರಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬಿತು. ಇದೇ ಭಾವನೆ ಮುಂದೆ ಆಗಬಹುದಾದ ನೂರಾರು ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಗೆ ಎಡೆಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿತು.

ಇಂದುಪುರ ರಾಜವಾಡೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಥಾನಿಕನ ಕಕ್ಕಿಯೆಂದು ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಮರ್ಯಾದೆ ಸಿಗತೊಡಗಿತು. ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕಾರು ಸಾರೆ ಇಂದುಪುರಕ್ಕೆ ಹೋದವಳು ದೀಪಾವಳಿಯಾದರೂ ತಿರುಗಿ ಬರಲಿಲ್ಲ. ನವರಾತ್ರಿಯ ಉತ್ಸವದಲ್ಲಿ

ಹತ್ತು ದಿನ ವಾಡೆಯಿಂದ ಭೋಜನವ್ಯವಸ್ಥೆ ನಡೆದು ಸಂಭ್ರಮದಲ್ಲಿ ಉತ್ಸವವಾಗುವದು ಪರಂಪರೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈ ಸಲ ವಾಡೆಯಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯೇ ಇಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಯಾರೋ ಏನೇನೋ ಮಾತಾಡಿದರು. ಜನರಿಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿ ಬಗ್ಗೆ ಅಸಂತೃಪ್ತಿ ತಲೆದೋರಿತು. ಇದೇ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅಜರಾಣಿಯ ಗೌಡರಾದ ಪಾಟೀಲ ಯಶವಂತರಾಯರೂ ಅಲ್ಲಿದ್ದರು. ಅವರು ಮನೆತನಸ್ಥ ಗೌಡರು, ಪುತಳಾಬಾಯಿಯ ಸೋದರಮಾವ; ಸ್ವತಃ ರಾಣೋಜಿರಾಯರ ಸೋದರಳಿಯ. ಪಾದಳ್ಳಿಯ ಜಾಗೀರದಾರರ ವಾಡೆ ಉತ್ಸವವಿಲ್ಲದೆ ಸಪ್ತಗಾಯಿತೆಂದು ಅವರಿಗೂ ಕೆಡುಕೆನಿಸಿತು.

ಊರ ಗೌಡರು, ದೇಶಪಾಂಡೆಯವರು, ಕುಲಕರ್ಣಿ ಮನೆತನದವರು, ರೈತರು ಎಲ್ಲಾ ಸೇರಿ ಯಶವಂತರಾಯರಿಗೆ ಪುತಳಾಬಾಯಿಯನ್ನೇ ವಾಡೆಯಲ್ಲಿ ಕರೆತರಲು ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಂಡರು. ಊರ ಜನರ ಇಚ್ಛೆ ಹಾಗಿದ್ದರೆ ತಾವು ಅದನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸುವದು ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ಅವರಿಗೂ ಅನಿಸಿತು.

ಮರುವರ್ಷ ಗಣೇಶಚವತಿಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿ ಯಥಾಪ್ರಕಾರ ಇಂದುಪುರಕ್ಕೆ ನಡೆದಳು. ರಾಜಪುರೋಹಿತರಾದ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು “ತಿರುಗಿ ಬರುವದೆಂದು?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ “ಇಂದುಪುರದ ಮಹಾರಾಜರು ಅಷ್ಟಣೆ ಕೊಟ್ಟಾಗ ತಿರುಗಿ ಬರುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ಅವಳು ಸಹಜವಾಗಿ ಉತ್ತರವಿತ್ತಳು. ಅವಳು ಊರಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಪುತಳಾಬಾಯಿಯನ್ನು ಕರೆತರುವದೆಂದು ಮೊದಲೇ ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಪುತಳಾಬಾಯಿ ಪಾದಳ್ಳಿಗೆ ಬಂದಳು. ಆದರೆ ಒಬ್ಬಳೇ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಪುತಳಾಬಾಯಿಯ ತಮ್ಮನಾದ ಕನಕೇರಿಯ ಗೌಡ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನೂ ಅವಳ ಜೊತೆಗೆ ಬಂದ. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನ ಹೆಂಡತಿಯೂ ಜೊತೆಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಪರಿವಾರವೇ ಆಗಿತ್ತು. ನವರಾತ್ರಿಯ ಉತ್ಸವಕ್ಕೆ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬರ ದರ್ಬಾರಿ ನಡವಳಿಕೆಯಿಂದ ವಿಶೇಷ ಕಳೆ ಬಂದಿತ್ತು. ದಸರೆಯ ದಿನ ಹುಲಿಬ್ಯಾಟಿ ಹಳಬರಿಗೆಲ್ಲ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನಿಂದ ಹೊಸ ವಲ್ಲಿ, ಅಂಗಿಗಳ ಉಡುಗೊರೆ ದೊರೆಯಿತು. ಗೌಡರ ಮನೆಗೆ ಪುತಳಾಬಾಯಿ ಸ್ವತಃ ಹೋಗಿ ಬನ್ನಿ ಕೊಟ್ಟುಬಂದಳು. ಹಿರೇಮಠದ ಪಡದಪ್ಪನವರ ಮಠದ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಪುತಳಾಬಾಯಿಯ ಹಸ್ತದಿಂದ ನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳ ದೇಣಿಗೆ ಸಂದಿತು. ನವರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮವ್ಯಂದಕ್ಕೆ ವಾಡೆಯಿಂದ ನಿತ್ಯ ಸೀದಾ ದೊರೆಯಿತು.

ದೀಪಾವಳಿಯ ಹಬ್ಬ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಸಂಜೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿ ಮಠಳಿ ಊರಿಗೆ ಬಂದಳು. ಗ್ರಾಮದ ವಿರೋಧವೇ ಅವಳನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿತು,

ವಾಡೆಯ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲಿನ ಭವ್ಯವಾದ ಹೊಸ್ತಿಲನ್ನು ಅವಳಿನ್ನೂ ದಾಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ 'ವಾಡೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟರೆ ಜೋಕೆ' ಎಂದು ಹೇಳಲು, ದಳವಾಯಿಗೆ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಸದರಿನಲ್ಲೇ ಕುಳಿತು ಗರ್ಜಿಸಿದನು. ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿ ಬೆರಗಾದರೂ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಮುಂದೆ ಬಂದಳು. ಹುಲಿಬ್ಯಾಟಿ-ಹಳಬರ ದಳವಾಯಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯ ಮುಂದೆ ಒಂದು ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ ಮುಜುರೆ ಮಾಡಿದ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಗೆ ಇನ್ನೂ ದಿಗಿಲಾಯಿತು. ದಳವಾಯಿ, "ಯವ್ವಾ, ಈಗ ವಾಡೇದ ನೆಪ್ಪಾತೇನು ನಿಮಗ? ಹಬ್ಬದಾಗ ವಾಡೆ ಹಾಳಗೆಡವಿ ಹೋಗಿ ಈಗ ಬಂದರ ಯಾರು ಕೇಳಬೇಕು? ದೇವರು ನಮ್ಮ ಮ್ಯಾಗ ಇದ್ದಾ ಅಂತ ಚಿಕ್ಕ ಅವ್ವಾ ಅವರು ನಾವು ಕರ್ಯಾಣಾ ಬಂದರು. ದೊಡ್ಡ ಹಬ್ಬದಾಗ ವಾಡೆದಾಗ ದೀಪಕ್ಕ ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದಾಂಗ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಇಲ್ಲೇನ್ ದಗದ? ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೀರೋ ಅಲ್ಲೇ ಹೋಗೂದಿನ್ನ" ಎಂದು ನಾಟಕೀಯವಾಗಿ ಮರ್ಯಾದೆ ಮೀರಿ ಮಾತಾಡಿದನು.

ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಗೆ ನೆಲ ಎದ್ದು ಬಡಿದಂತಾಯಿತು. ದಳವಾಯಿ ತಿಪ್ಪನೇ ಈ ರೀತಿ ಮಾತಾಡುವವನು? ತನ್ನ ಜೀವಮಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಇಂಥ ವಿರೋಧವನ್ನು ಅವಳು ಕಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ದಳವಾಯಿಗೆ ಈ ಧೈರ್ಯ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂತು? ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಗೆ ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ಅರ್ಥವಾಯಿತು. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಕಲಿಸಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ತಿಪ್ಪ ಕಲಿತಂತೆ ನುಡಿದಿದ್ದ, ಪಾಪ, ಅವನಿಗೇನು? ಸದರಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತವರೆಲ್ಲ ಯಜಮಾನರೇ! "ಅಲ್ಲೋ ತಿಪ್ಪ, ನೀನು ಹುಲಿಬ್ಯಾಟಿ-ಹಳಬರ ದಳವಾಯಿ, ನಮ್ಮ ಉಪ್ಪು ಉಂಡು ನಿಮ್ಮ ಇಡೀ ವಂಶ ಬೆಳೆದದ್ದು. ಅಂಥಾದ್ದು ನೀನು ಎದುರು ನಿಲ್ಲತೀಯಾ?" ಎಂದು ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿ ತಿಪ್ಪನ ಅಂತರಂಗವನ್ನು ಮಾತಾಡಿಸಿದಳು.

ದಳವಾಯಿ ತಿಪ್ಪ ಈ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಕರಗಿ ಹೋದ. ತಲೆಯುದ್ದದ ಬಿದಿರು ಬಡಿಗೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಸೆಟೆದು ನಿಂತವನು ಬೆತ್ತದಂತೆ ಮಣಿದುಹೋದ. ಬಡಿಗೆಗೆ ತಲೆ ಹಚ್ಚಿ ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಮರೆಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದನು. ನಡುಗುವ ಕೈ ಈ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ವಿಫಲಗೊಳಿಸಿತು. ವಲ್ಲಿಯ ಸೆರಗಿನಿಂದ ಕಣ್ಣೀರನ್ನೊರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ, "ಯವ್ವಾ ಹೊಟ್ಟಿ ಹೊಲ್ಯಾರ ಮನಿ ಹೋಗಿಸಿತಂತ. ಅನ್ನದ ರಿಣಾ ಕೆಟ್ಟದು. ನೀವಿಲ್ಲಿಗೆ ಬರಾಕಿಲ್ಲ ಅಂತ ತಿಳಿದು, ಎಲ್ಲೆ ಆಸರ ತಪ್ಪೀತೋ ಅಂತ ಚಿಕ್ಕ ಅವ್ವಾ ಅವರ ಕಾಲಿಗೆ ಬಿದ್ದಿ ನನ್ನ ಪರೀಕ್ಷಾ ಮಾಡಬ್ಯಾಡ ಯವ್ವಾ..." ಎಂದವನೇ ಮುಂದೆ ಮಾತು ಹೊರಡದೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಆತು ಕುಸಿದು ಕುಳಿತ.

ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿ ತನ್ನ ಮಾರ್ಗ ನಿರಾತಂಕವಾಯಿತೆಂದುಕೊಂಡು ಒಳಗೆ ನಡೆದಳು, ತಾನೇ ಜಾಗೀರದಾರನೆಂಬ ದರ್ಪದಿಂದ ಸದರಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನನ್ನು ಕೆಣಕುವ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ನೋಡಿದಳು. ಅವಳು ಕಟ್ಟಿಯ ಮೇಲೆ ಕಾಲಿಡುತ್ತಲೇ, ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಕೀಲಿಕ್ಕಿಯೊಂದಿಗೆ ಆಟವಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಜಗ್ಗನೇ ಎದ್ದು ಬಂದು ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯ ಕಾಲು ಮುಟ್ಟಿ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ “ಅಕ್ಕಸಾಹೇಬ, ಯಾವಾಗ ಬಂದಿರಿ? ಎಲ್ಲಾ ಋಶಾಲ ಹೌಲ್ಲೋ?” ಎಂದು ಕುಶಲಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದ. ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿ ಮಾತಾಡದೆ ಒಳಗೆ ನಡೆದಳು. ಪರಿವಾರ ಅವಳನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿತು.

ಊರ ತುಂಬ ಸುದ್ದಿ ಹಬ್ಬುವದೇನೂ ತಡವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಪಾಲುಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಪುತಳಾಬಾಯಿ ಕೇಳಿದ್ದು, ‘ನಿನಗೆ ಪಾಲು ಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ ನೀನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋದ ಬೆಳ್ಳಿಬಂಗಾರ, ಮುತ್ತೂತ್ಸುಗಳ ಒಡವೆಗಳನ್ನು, ನಗದು ಹಣ, ಕಾಗದಪತ್ರ ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತಿರುಗಿ ತಂದುಕೊಟ್ಟರೆ ಪಾಲು ಸಿಕ್ಕಿತು’ ಎಂದು ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿ ಹೇಳಿದ್ದು, ಈ ಸುದ್ದಿ ನಾಲ್ಕೈದು ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಮನೆಮನೆಯ ಚರ್ಚೆಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. ಕೆಲವರು ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯ ಪರವಾಗಿ, ಇನ್ನುಳಿದವರು ಪುತಳಾಬಾಯಿಯ ಪರವಾಗಿ ವಾದಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಪಾದಳ್ಳಿಯ ಜಾಗೀರದಾರರ ವಾಡೆ ಆ ಗ್ರಾಮದ ಜನರಿಗೆಲ್ಲ ಕುತೂಹಲದ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿತ್ತು; ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅವರ ಆಗುಹೋಗುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶೇಷ ಆಸಕ್ತಿ ಇತ್ತು. ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಜಾಗೀರದಾರರ ಮನೆತನ ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಘಟನೆ ಊರ ಜೀವನದ ಬಣ್ಣವನ್ನೇ ಬದಲಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು.

ಊರ ನ್ಯಾಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತೀರಿಸುವ ಜಾಗೀರದಾರರ ಮನೆಯ ನ್ಯಾಯವನ್ನು ಊರವರೇ ತೀರಿಸಬೇಕಲ್ಲವೇ? ಊರ ಪಂಚರಲ್ಲ ಜಾಗೀರದಾರರ ವಾಡೆಯ ಭವ್ಯವಾದ ದಿವಾಣಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ಸಮ್ಮಿಲಿತರಾದರು. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಕೂಡಿದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತರನ್ನೆಲ್ಲ ದರ್ಬಾರೀ ವಿನಯದಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸಿದ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿ ಹಾಗೂ ಪುತಳಾಬಾಯಿಯವರು ಒಳಗಿನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಪುತಳಾಬಾಯಿಗೆ ತನ್ನ ಗಂಡನ ಆಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಲು ದೊರೆಯಬೇಕೆಂದು ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನ ವಾದ. ಆ ವಾದಕ್ಕೆ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲೆನ್ನಲಾರರು. ಅದು ನ್ಯಾಯವಾದದ್ದೇ, ಆದರೆ ಪುತಳಾಬಾಯಿ ತೌರುಮನೆಗೆ ಒಯ್ದು ತುಂಬಿದ ವಸ್ತು ಒಡವೆಗಳನ್ನು ದುಡ್ಡು-ದುಗಾಣಿಯನ್ನು ತಿರುಗಿ ತಂದು ಕೊಡಲಿ ಎಂದು ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿ ಸ್ವಲ್ಪ

ನಿಷ್ಕರವಾಗಿಯೇ ಹೇಳಿದಳು. ಕೆಲವರಿಗೆ ಅದೂ ಸರಿಯೆನಿಸಿತು. ಆದರೆ ಭೂತಕಾಲದ ಸತ್ಯ ಅದನ್ನು ಹೇಳುವವರ ಮೇಲೆಯೇ ಅವಲಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ರಾಣೋಜಿರಾಯರು ಬೇಟೆಗೆ ಹೋದಾಗ ಕುದುರೆಯ ಮೇಲಿಂದ ಬಿದ್ದು ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಮರಣಹೊಂದಿದ್ದರು. ಗಂಡ ಸತ್ತ ದುಃಖದಲ್ಲಿ ಪುತಳಾಬಾಯಿ ಉಟ್ಟ ಸೀರೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ತವರು ಮನೆ ಸೇರಿದ್ದಳು. ಆಗ ವಾಡೆಯಲ್ಲಿದ್ದವಳು ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿ, ಕಾಗದಪತ್ರ, ತಿಜೋರಿಯ ಕೀಲಿಕೈ ಎಲ್ಲಾ ಅವಳ ಕಡೆಗೇ ಇದ್ದವು. ಬೆಳ್ಳಿ-ಬಂಗಾರ ಹಾಗೂ ನಗದು ಹಣದಲ್ಲಿ ಪಾಲು ಕೊಡಬೇಕಾಗುವದೆಂದು ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿ ಈ ವಾದ ಹೂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಈ ಆರೋಪದಲ್ಲಿ ಏನೂ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲವೆಂದು ಬಾಪುಸಾಹೇಬ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯೇ ಆಡಿ ತೋರಿಸಿದ. ಕೂಡಿದ ಜನರಿಗೆ ಅದೂ ನಿಜವಿರಬಹುದೆನಿಸಿತು.

ತಲೆಗೊಬ್ಬರು ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಹೇಳಿದರು. ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿ ಹೀಗೆ ಮಾತಾಡುವುದು ಅವರ ಘನತೆಗೇ ಕುಂದು ಎಂದು ಪಡದಪ್ಪನವರು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಮೂದಲಿಸಿದರು. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಜಾಗೀರದಾರರ ಆಸ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಇಬ್ಬರೂ ಸಮಾನಾಧಿಕಾರವಿತ್ತು. ಮಕ್ಕಳಾದರೂ ಹುಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಈ ವಾದಕ್ಕೆ ಆಸ್ಪದವೇ ದೊರೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೆಲಹೊತ್ತು ಪಂಚರ ನಿರ್ಣಯ ಹೊಯ್ಯಾಡಿತು. ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿ ಒಮ್ಮತದಿಂದ ಇರಲಿಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇ ಎಂದು ಕೆಲವರು ಕೇಳಿದರು. ಅದು ಅಸಾಧ್ಯವೆಂಬ ಮಾತು ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಗೊತ್ತಾಯಿತು.

ಕೊನೆಗೆ ಭೂಮಿ-ಸೀಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸರಿಯಾದ ಪಾಲು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಬೆಳ್ಳಿ-ಬಂಗಾರ, ವಸ್ತ್ರ-ಒಡವೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಏನೂ ಹೇಳಲು ಬರುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರವರ ಕಡೆಗಿದ್ದವುಗಳೆಲ್ಲ ಅವರವರಿಗೇ ದಕ್ಕಬೇಕೆಂದು ಪಂಚರು ನಿರ್ಣಯ ಹೇಳಿದರು. ಜಾಗೀರದಾರರ ವತನದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೇ ಎಂದೂ ಪಾಲಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ; ಆದ್ದರಿಂದ ಪಾಲು ಮಾಡಲು ತನ್ನ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಿಲ್ಲವೆಂದು ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿ ಹಟ ಹಿಡಿದಳು.

“ಹಾಗೆಲ್ಲ ನೀವು ಹಟಾನ ಹಿಡಿದರ ದೈವದವರ ಮಾತಿಗೆ ಮೀರಿ ನಡದಾಂಗ ಆಗೂದಿಲ್ಲೆ? ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಜಾಗೀರದಾರರ ನ್ಯಾಯದಾಗ ಯಾರೂ ಕೈಹಾಕದ್ದಾಂಗ ಆಗತೈತಿ. ಪುತಳಾಬಾಯಿ ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ರೈತರೆಲ್ಲಾ ಕಬುಲಾಯತಿ ಬರಕೊಟ್ಟು ಪಾಲು ಒಪ್ಪಿಸಿದರ ನೀವೇನು ಮಾಡಾವರದೀರಿ? ಅಮ್ಮಾಗ ನೀವು ತಕರಾರು ತಗದರ ನಾವೇನು ಕೇಳೋದಿಲ್ಲ” ಹಿರೇಮಠದ ಪಡದಪ್ಪನವರು ದೈವದವರ ಪರವಾಗಿ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಕೊಟ್ಟರು.

ಅಂದಿನ ದೈವದವರ ಸಭೆ ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿಯೇ ಮುಗಿಯಿತು. ಮುಂದೆ ಕೆಲವೇ ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಹುಲಿಬ್ಯಾಟಿ-ಹಳಬರು ತಾವು ಪುತಳಾಬಾಯಿಗೆ ವಿಧೇಯರಿರುವೆವೆಂದು ಸಾರಿದರು. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ವಾಡೆಯಲ್ಲಿ ಪುತಳಾಬಾಯಿಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ, ಅನಭಿಷಿಕ್ತ ದೊರೆಯಾಗಿ ತಳವೂರಿದನು. ಮೊದಲೇ ಊರಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಿದ್ದ ಅವನ ವರ್ಚಸ್ಸು ಈಗ ದೈವದವರ ಅಧಿಕೃತ ಬೆಂಬಲದಿಂದ ಇನ್ನಿಷ್ಟು ದೃಢವಾಯಿತು.

ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಕೂಡಲೇ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡಳು. ಪಾದಳಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ತನಗೆ ಪ್ರತಿಕೂಲರಾಗಿರುವದನ್ನು ಕಂಡು ಅವಳ ಮನಸ್ಸು ಮರುಗಿತು. ಇಂಥ ವಿರೋಧಮಯ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ತಾನಿನ್ನು ಸುಖವಾಗಿ ಜೀವಿಸುವದು ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಅವಳಿಗೆ ಮನವರಿಕೆಯಾಗತೊಡಗಿತು. ಜನರ ವಿಶ್ವಾಸ ಎಷ್ಟು ಚಂಚಲವಾಗಿರುವದೆಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಮಾಣ ದೊರೆತು, ಒಂದು ರೀತಿಯ ವಿರಕ್ತಭಾವನೆ ಅವಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿತು. ಒಂದು ದಿನ ಪುತಳಾಬಾಯಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಸಹಜವಾಗಿಯೆಂಬಂತೆ, “ಇಷ್ಟು ದಿನಾ ಈ ಆಸ್ತಿನಾ ನಾ ಉಣಕೋತ ಬಂದೀನು. ಇನ್ನ ಮ್ಯಾಗ ಅದರ ಮಾಲ್ಕೀ ನಿಂದ ಆತು. ಯಾಕೋ ಇಲ್ಲೇ ಜೀವ ನಿಲ್ಲಗೊಡುದಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸು ಬಂದ ಕಡೇ ಹೊಕ್ಕೇನು”, ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಪುತಳಾಬಾಯಿಯ ಮನಸ್ಸೂ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಕರಗಿತು. ಅಕ್ಕನ ಜೊತೆಗೆ ಬಡದಾಡುವ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನೇ ಹಗಲೆಲ್ಲ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವಳ ಹೃದಯ ನಿಷ್ಠುರವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈಗ ಈ ಮಾತಿಗೇನು ಹೇಳಬೇಕು? ತಾನು ಮಾತಾಡಿದರೆ ಏನಾದರೂ ಹುಚ್ಚುತನ ವಾದೀತೆಂಬ ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದ ಪುತಳಾಬಾಯಿ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದಳು. ಆದರೂ ಅವಳ ಹೃದಯ ರಹಸ್ಯವಾಗಿಯೇ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸಿತು.

ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಮಾತ್ರ, “ನೀವೇನೂ ಹೋಗೋ ಅಗತ್ಯ ಇಲ್ಲ. ಹಿರೇರಾಗಿ ಇಲ್ಲೇ ಇರಬಹುದಲ್ಲ” ಎಂದು ಶುಷ್ಕ ಉಪಚಾರದ ಒಂದೆರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡಿದ. ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿ ಅವನಿಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನೇ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಅಭಿಮಾನಕ್ಕೇ ಬಲವಾದ ಪೆಟ್ಟು ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಒಂದೇ ಒರೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಖಡ್ಗಗಳು ಸ್ನೇಹದಿಂದಿರಲಾರವೆಂಬ ಅನುಭವ ಅವಳಿಗೆ ಇದೀಗ ಬಂದಿತ್ತು. ಹೃದಯವೇ ಬಿರಿದು ಹೋಗುವಂಥ ದುಃಖ ಅವಳಿಗಾಗಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನೇನೂ ತೋರಗೊಡಲಿಲ್ಲ. ಅಂದು ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣನ ಗುಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕಣ್ಣುಂಬ ದೇವರ ದರ್ಶನವನ್ನು ಪಡೆದಳು. ತಿರುಗಿ ಬಂದು ವಾಡೆಯ ದೇವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ

ಒಂದು ತಾಸು ಕುಳಿತು ಮೌನವಾಗಿಯೇ ಕಣ್ಣೀರಿಟ್ಟಳು. ಅವಳ ವಿಚಿತ್ರ ವರ್ತನೆಯನ್ನೂ, ಗಂಭೀರ ಮೌನವನ್ನೂ ಎಲ್ಲರೂ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರೇ ಹೊರತು, ಅವಳನ್ನು ಮಾತಾಡಿಸುವ ಧೈರ್ಯ ಒಬ್ಬರಿಗೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಅದೇ ದಿನ ತನ್ನ ಪರಿವಾರದೊಂದಿಗೆ ಅವಳು ಊರು ಬಿಟ್ಟು, ತನ್ನ ಇಬ್ಬರು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳೊಡನೆ ಬಡೋದೆಗೆ ಹೊರಟು ಹೋದಳು.

ಜಾಗೀರದಾರರ ವಾಡೆಗೆ ಈಗ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನೇ ಅಧಿಕಾರಿಯಾದ. ಪುತಳಾಬಾಯಿಯ ತಮ್ಮನಾದ್ದರಿಂದ ಜಾಗೀರಿನ ಹಕ್ಕುಬಾಧ್ಯತೆಗಳೆಲ್ಲ ತನಗೆ ಮೀಸಲಾದವೆಂಬ ದರ್ಪದಿಂದಲೇ ವರ್ತಿಸತೊಡಗಿದ. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೇ ತಂದೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ವಿಲಾಸಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆದುಬಂದಿದ್ದ. ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯ ವಿಲಾಸದ ಮುಖವಷ್ಟೇ ಅವನಿಗೆ ಪರಿಚಿತವಾಗಿತ್ತು. ಜನ್ಮಜಾತವಾದ ಗೌರವ ಅವನಿಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಈಗಂತೂ ಅಕ್ಕನ ಜಾಗೀರು ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ದೊರೆತಿತ್ತು. ಹಿರೇಮಠದ ಪಡದಯ್ಯನವರು ಅವನಿಗೆ ಆಪ್ತಮಿತ್ರರಾದರು. ಗೌಡ-ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರ ಮನೆತನದ ಹಿಂಡು ಅವನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ನಿರತವಾಗಿತ್ತು.

ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಜಾಗೀರದಾರನೆಂದು ಮಾತ್ರ ಊರಲ್ಲಿ ಗಣ್ಯವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ದರಬಾರನುಡೆಸಹತ್ತಿದ. ವಾಡೆಯು ಕಮತ-ಕಟ್ಟೆ ತನಗೇನೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲವೆನ್ನುವಂತೆ ಊರ ಕಾರಭಾರದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾದ. ಒಕ್ಕಲುತನ ಯಾರದೋ ಪಾಲಾಯಿತು. ವಾಡೆಯ ಮೊದಲಿನ ವರ್ಚಸ್ಸು ಇಳಿದುಹೋಯಿತು. ಸಿಕ್ಕವರೆಲ್ಲ ವಾಡೆಯ ಸದರಿನಲ್ಲಿ ಸೇರತೊಡಗಿದರು. ರಾಣೋಜಿರಾಯನ ಕಾಲದಿಂದ ವಾಡೆಯ ಭೂಮಿ-ಸೀಮೆಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದ ಶಿಲೇದಾರ ನಾನಾ ಅನಿವಾರ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದ. ವಾಡೆಯ ಆಂತರಿಕ ವ್ಯವಹಾರದ ಕೀಲಿಕೈ ಅವನ ಕಡೆಗೇ ಇದ್ದಿತೆಂದು ಪರಿವಾರದಲ್ಲಿ ಅವನ ಮಹತ್ವ ಹೆಚ್ಚಿತು. ನಾನಾ ಅದರ ದುರುಪಯೋಗವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ವಾಡೆಯ ಗೌರವವನ್ನು ಕಾಪಾಡುವ ಹೊಣೆ ತನ್ನದಂದೇ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ನಡೆಯಹತ್ತಿದ.

೨

ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ವಾಡೆಯಲ್ಲಿ ಇರಹತ್ತಿ ಎಂಟು ವರ್ಷಗಳಾದವು. ಹೊಸ ಹೊಸದಾಗಿ ಪಾದಳಿಯವರು ಅವನನ್ನು ಅಪರಿಚಿತನಂತೆ ನೋಡಿದ್ದರೂ, ಆಮೇಲೆ

ಮಾತ್ರ ಅವನು ಪಾದಳಿಯವನೇ ಆದ. ಜಾಗೀರದಾರರಿಗೆ ಸಲ್ಲಬೇಕಾದ ಮಾನಮರ್ಯಾದೆಗಳೆಲ್ಲ ಅವನಿಗೆ ಸಲ್ಲತೊಡಗಿದವು. ಆದರೆ ಅವನ ಉತ್ಕೃಂಖಲ ನಡವಳಿಕೆಯಿಂದ ಜನರಿಗೆ ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ಬೇಸರ ಹುಟ್ಟಿತು. ಅವನ ಮುಂದೆ ಆಡುವ ಧೈರ್ಯವಿರದಿದ್ದರೂ ಹಿಂದೆ ಆಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಯಾರೂ ಹಿಂಜರಿಯಲಿಲ್ಲ.

ವಾಡೆಯ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಕಾಪಾಡಲು ಜನ್ಮದಾರಭ್ಯ ತನ್ನ ಜೀವನವನ್ನು ಸವೆಸಿದ ಶಿಲೇದಾರ ನಾನಾನಿಗೂ ಬಾಪಪ್ರಿಯಾಹೇಬನ ನಡತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಆದರವಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನ ಸ್ಥಾನಗೌರವದ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅರಿವಿದ್ದದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವನು ಯಾವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೂ ವ್ಯಕ್ತಮಾಡುವ ಗೋಜಿಗೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಅಗತ್ಯದ ಕೆಲಸವಿದ್ದಾಗ ಮಾತ್ರ ನಾನಾ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನನ್ನು ಕಂಡು ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಉಳಿದ ವೇಳೆಯೆಲ್ಲ ಆದಷ್ಟು ಗೌರವದ ಅಂತರವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡೇ ನಡೆದಿದ್ದ. ಹೆಂಡತಿ ತೀರಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ಈಗ ಅವನು ವಾಡೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಬಂದು ಬೇರೆ ಇರಹತ್ತಿದ. ಆದರೂ ಕೂಡ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನೊಡನೆ ಅವನ ಸಂಬಂಧ ಮೊದಲಿನಂತೆಯೇ ಇತ್ತು. ಹೊಲ-ಮನೆಗಳ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿಯೆ ಅವನ ಹೊತ್ತೆಲ್ಲ ಕಳೆದು ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ಏನಾದರೂ ವೇಳೆ ಉಳಿದಿದ್ದರೆ ಊರ ಕಾರಭಾರ ಅವನ ಪಾಲಿಗಿದ್ದೇ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ನಾನಾ ಗೌರವದ ಪಾಲಗಾರನಾಗಿದ್ದ. ಹೀಗಾಗಿ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನೊಡನೆ ಸಲಿಗೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವನಿಗೆ ಅವಕಾಶವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಹೆಂಡತಿ ತೀರಿಕೊಂಡನಂತರ ನಾನಾನಿಗೆ ಜೀವನೋತ್ಸಾಹವೆ ತೀರಿದಂತೆ ಆಗಿತ್ತು. ನಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಈಗ ಮೊದಲಿನ ಸೆಡವು ಉಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ ; ಚೂರಿಯಂಥ ಹದನಾದ ನೋಟವುಳ್ಳ ಕಣ್ಣುಗಳು ಈಗ ವಿಷಾದದ ಛಾಯೆಯಿಂದ ತುಂಬಿಕೊಂಡವು. ಬಿಲ್ಲಿನ ಸೆಟೆದ ಹೆದೆಯಂತಿದ್ದ ದೇಹ ಈಗ ದುಃಖದ ಭಾರದಿಂದ ಸಡಿಲಿತು. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಆಸೆ ಹುಟ್ಟಿಸಲು ಆಧಾರವೆಂದರೆ ಅವನ ಮಗಳು ಚಿಮಣಾ ಒಬ್ಬಳೇ. ಚಿಮಣಾ ಸೀರೆ ಉಡತೊಡಗಿದಂದಿನಿಂದ ತಾಯಿಯ ರೂಪವನ್ನೇ ಅಚ್ಚಳಿಯದೆ ಅನುಸರಿಸಿದ್ದಳು. ತಂದೆಯ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನೂ ತಾಯಿಯ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನೂ ಸಹಜವಾಗಿ ಪಡೆದ ಅವಳು ಪಾದಳಿಯ ಹುಡುಗಿಯರಲ್ಲೇ ಅತ್ಯಂತ ಚಲುವೆ ಎನಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಅಂಥ ಬಡತನದಲ್ಲೂ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಸಾಕಿ ಬೆಳೆಸಿದ್ದರಿಂದ ಚಿಮಣಾಳ ರೂಪ ದಿನಕ್ಕೊಂದು ರೀತಿಯಂತೆ ವರ್ಧಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅವಳ ಸೌಂದರ್ಯದ ಈ ಬೆಳವಣಿಗೆ ನಾನಾನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಚಿಂತೆಯನ್ನು

ಹುಟ್ಟಿಸಿತು. ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ವರ ನೋಡಿ ಅವಳ ಮದುವೆ ಮಾಡಿ ಕೃತಾರ್ಥನಾಗಬೇಕೆಂದು ನಾನಾ ಎಣಿಕೆ ಹಾಕಹತ್ತಿದ.

ಆದರೆ ಆ ಕೆಲಸ ಅಷ್ಟೇನೂ ಸುಲಭವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಗಳನ್ನು ಒಬ್ಬೊಂಟಿಯಾಗಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ? ತಮ್ಮ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಹೆಂಡತಿಯೂ ತೀರಿಕೊಂಡದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಮನೆಯಲ್ಲೂ ಅವಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಹಜವಾಗಿ ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಒಮ್ಮೆ ಪುತಳಾಬಾಯಿಯ ಎದುರಿಗೆ ಮಾತು ತೆಗೆದಾಗ ನಾನಾನ ಸಮಸ್ಯೆ ಬಿಟ್ಟಿತು. ಪುತಳಾಬಾಯಿ ಚಿಮಣಾಳ ರಕ್ಷಣೆಯ ಭಾರವನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಹೊತ್ತಳು.

ಪುತಳಾಬಾಯಿ ಚಿಮಣಾಳನ್ನು ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಮಗಳಂತೆಯೇ ನೋಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ವಾಡೆಯಲ್ಲಿ ಇರಹತ್ತಿದಂದಿನಿಂದ ಒಬ್ಬೊಂಟಿಗಾಗಾದ ಇವಳಿಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಣ್ಣುಜೀವನದ ಸಹವಾಸ ಅಗತ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಅವರಿಬ್ಬರಲ್ಲಿಯೂ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಅನ್ಯೋನ್ಯ ಸ್ನೇಹ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿತ್ತು. ಚಿಮಣಾ ಪುತಳಾಬಾಯಿಯ ಸೀರೆಯನ್ನುಟ್ಟುಕೊಂಡು ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಅವಳೂ ವಾಡೆಗೆ ಸಂಬಂಧವಿದ್ದವರಂತೆಯೇ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಚಿಮಣಾಳ ರೂಪದ ಹೊಗಳಿಕೆ ಪುತಳಾಬಾಯಿಯ ದಿನದ ಮಾತಾಗಿತ್ತು.

ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಾಸ ಬಂದಿತು. ಮಗಳಿಗೆ ವರ ನೋಡಲು ನಾನಾ ಕೊಲ್ಲಾಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕಾಯಿತು. ನಾನಾನ ಹೆಂಡತಿ ರುಕಮಾ ಕೊಲ್ಲಾಪುರದವಳೇ. ಹೆಂಡತಿ ಸತ್ತ ಮೇಲೆ ಅವನು ಆ ಊರಿಗೆ ಹೋಗಿರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಗತಕಾಲದ ಸ್ಮೃತಿಯೆ ಅವನಿಗೆ ಬೇಡವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈಗ ವರನ ಶೋಧಾರ್ಥವಾಗಿ ಹೋಗಲೇಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದರಿಂದ, ಪುತಳಾಬಾಯಿಗೆ ಚಿಮಣಾಳ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಕಣ್ಣೆಡಲು ಹೇಳಿ, ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನಿಗೂ ಒಂದು ಮಾತು ತಿಳಿಸಿ ನಾನಾ ಊರು ಬಿಟ್ಟ.

ನಾನಾ ಊರಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಎರಡು ಹೊತ್ತು ಊಟಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಅಡಿಗೆಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ. ಉಳಿದ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ವಾಡೆಯ ಸದರಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಹಿಂಡು ಜನರೊಡನೆ ಹರಟೆ ಕೊಚ್ಚುವದೇ ಅವನಿಗೆ ಕೆಲಸವಾಗಿತ್ತು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮಠದಲ್ಲಿ ಪಡದಪ್ಪನವರ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಲ್ಲಿ ವೇಳೆ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ನಾನಾ ಊರಿಗೆ ಹೋದ ಮೇಲೆ ವಾಡೆಯ ಒಳ ಆಡಳಿತದಲ್ಲೂ ಲಕ್ಷ್ಯವಹಿಸುವದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿತ್ತು.

ಕಾರಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಮುನ್ನಾದಿನ; ಹೊನ್ನುಗ್ಗಿಯಾದ್ದರಿಂದ ವಾಡೆಯ ಎತ್ತುಗಳೆಲ್ಲ ಒಳ್ಳೆಣ್ಣೆ, ಹಾಗೂ ಕೋಳಿತ್ತಿಯ ಗೊರಟ ಹಾಕಿಸಿ ನದಿಗೆ ಈಸಲು

ಕಳಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಧಾಬೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತು ಆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ನಡುವೆ ಒಳ್ಳೆಣ್ಣೆ ತೀರಿದ್ದರಿಂದ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ತಂದುಕೊಡಲು ಕೂಗಿದ. ಒಳಗೆ ಅಡಿಗೆಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಚಿಮಣಾ ಈ ಕೂಗು ಕೇಳಿ, ಅವರಸರದಿಂದ ಎಣ್ಣೆಯ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬಂದಳು. ಅದೇ ಎರೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರಿಂದ ಮಿಂಚುವ ಕೊದಲು ಬೆನ್ನಮೇಲೆ ಹರಡಿದ್ದವು. ಹಣೆ, ಗದ್ದ, ಮೂಗು ಎಲ್ಲ ದಂತದಲ್ಲಿ ಕೊರೆದಿಟ್ಟಂತೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಹೊಗೆಯಿಂದಲೋ ಎರೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರಿಂದಲೋ ಕಣ್ಣು ಸ್ವಲ್ಪ ಕೆಂಪಾಗಿದ್ದವು. ಪುತಳಾಬಾಯಿಯ ಪತ್ತಲವನ್ನೇ ಉಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಂದ ಚಿಮಣಾ ಸುಂದರಿಯಾಗಿಯೇ ಕಂಡಳು. ಅವಳ ಕೈಯಿಂದ ಎಣ್ಣೆಯ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನ ಕಣ್ಣು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಅವಳ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿದವು.

ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಈ ಮೊದಲು ಚಿಮಣಾಳನ್ನು ಅದೆಷ್ಟೋ ಸಾರೆ ನೋಡಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ತನ್ನ ಸ್ಥಾನಗೌರವದ ಮೂಲಕವೋ ಅಥವಾ ನಾನಾನ ಮಗಳೆಂದೋ ಅವನು ವಿಶೇಷ ಲಕ್ಷ್ಯವಿತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅವನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಅವಳು ಹಳ್ಳಿಯ ಹುಡುಗಿಯಾಗಿಯೇ ಕಂಡಿದ್ದಳು, ಆದರೆ ಇಂದು ಅವಳ ರೂಪ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನ ಕಣ್ಣು ತೆರೆಸಿತು. ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗಿನ ಗುಪ್ತವಾದ ಆಸೆಯೊಂದು ಚಿಮಣಾಳ ಚೆಲುವಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಕಾಂತಿಯನ್ನು ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿತು.

ಆಳು ಎಣ್ಣೆಯ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ತಿರುಗಿ ತಂದುಕೊಡುವ ತನಕ ಚಿಮಣಾ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಲ್ಲಬೇಕಾಯಿತು. ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದು ತಿಳಿಯದೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ರವದಿಯೊಂದನ್ನು ಬಾಯಲ್ಲಿ ಕಡಿಯುತ್ತ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟಳು. ಹೊಟ್ಟಿನ ಚೀಲವೊಂದರ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಅವಳನ್ನೇ ಎವೆಯಿಕ್ಕದಂತೆ ನೋಡ ಹತ್ತಿದ. ಯಾವುದೋ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಧಾಬೆಗೆ ಬಂದ ಪುತಳಾಬಾಯಿಯ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಈ ನೋಟ ಬಿತ್ತು. ತಮ್ಮನ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅರಿತ ಅವಳಿಗೆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಅರಿವಾಯಿತು. ಚಿಮಣಾಳಿಗೆ ಏನೋ ಕೆಲಸ ಹೇಳಿ ಒಳಗೆ ಕಳಿಸಿದಳು. ಆಮೇಲೆ ತಮ್ಮನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ, “ಯಾಕೋ ಇಂದ ಮನಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ ಬಾಪೂ?” ಎಂದು ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿಯೇ ಕೇಳಿದಳು. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಉತ್ತರವೀಯುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ, “ಆಂ, ಏನಂದಿ ಅಕ್ಕಾ?” ಎಂದು ಅವಳನ್ನೇ ತಿರುಗಿ ಕೇಳಿದ.

“ಮನಸು ಎಲ್ಲೆ ಹೋಗೇತಿ? ಕೇಳಿದ್ದರ ಕಡೆ ಖಬರು ಇದ್ದಾಂಗಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಮತ್ತೊಂದು ಬಾಣ ಬಿಟ್ಟು ಪುತಳಾಬಾಯಿ ಒಳಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದಿದ್ದವಳು ಬಾಪೂ ಸಾಹೇಬನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ತಡೆಯಬೇಕಾಯಿತು. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಮೆಲ್ಲನೆ ಮಾತು ತೆಗೆದ, “ನಾನಾಮಾಮಾಗ ತಲಿ ಇಲ್ಲ ನೋಡ ಅಕ್ಕಾ ಎಂಥಾ ಮುತ್ತಿನಂಥಾ ಹುಡುಗಿನ್ನು ಆ ಕೊಲ್ಲಾಪುರದ ಸ್ವಾರಗ ಕೊಡಬೇಕೂಂತ ಹೋಗ್ಯಾನ. ಅದನ್ನ ವಿಚಾರ ಮಾಡ್ತಿದ್ದೆ ಅಕ್ಕಾ” ಎಂದು ನಾಚಿಕೆಯಿಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡ. ಪುತಳಾಬಾಯಿಗೆ ಇದು ಸರಿ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ತಮ್ಮನಿಗೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಕೊಡಲು ಒಂದು ನೆನಪು ಸಿಕ್ಕಂತಾಗಿತ್ತು. ಯಾಕೋ ಚಿಮಣಾಳ ಭವಿತವ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಅವಳಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಹೆದರಿಕೆ ಉಂಟಾಗಿತ್ತು. “ಬಾಪೂ, ಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಬೆಳದ ಹೆಣ್ಣುಕುಳ ಸಂಬಂಧಿ ಮಾತಾಡೂದು ನಡತಿ ಅಲ್ಲ. ಚಿಮಣಾ ನನ್ನ ಮಗಳಿದ್ದಾಂಗ, ಹಾಗೆಲ್ಲ ಹುಚ್ಚುಚ್ಚಾರ ಮಾತಾಡಿದರ ನನಗೆ ಸರಿ ಬರಾಕಿಲ್ಲ” ಎಂದು ನಿಷ್ಕರವಾಗಿಯೇ ನುಡಿದು ಒಳಗೆ ನಡೆದಳು.

ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನಿಗೆ ಈ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಮರ್ಮಾಘಾತವಾದಂತಾಯಿತು. ಆದರೂ ಸೋಲನ್ನೊಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವನಿಗೆ ಮನಸ್ಸಾಗಲಿಲ್ಲ. “ಲಗ್ನ ಆಗೂ ಹುಡುಗಿ. ಒಳ್ಳೆದಾಗಲಿ ಅಂತ ಹೇಳಿದೆ. ನಾಯೇನಂತಾ ಆಡಬಾರದ್ದನ್ನು ಆಡಿತ್ತಿ?” ಎಂದು ತನಗೆ ತಾನೇ ಒಟಗುಟ್ಟಿದ. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಕೇಳಲು ಪುತಳಾಬಾಯಿ ಅಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಚಿಮಣಾಳ ಬಗ್ಗೆ ಗುಂಗು ಹಿಡಿಯಿತು. ಅಕ್ಕನ ವಿರೋಧದಿಂದಲೋ ಏನೋ ಅದು ಇನ್ನೂ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಪುತಳಾಬಾಯಿಯ ರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಚಿಮಣಾಳ ರೂಪ ಹಾವಿನ ಹೆಡೆಯಲ್ಲಿನ ರತ್ನದಂತೆ ಅಪ್ರಾಪ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಉಳಿದ ವಿಷಯಗಳೆಲ್ಲ ಕೈಲಾಗದವನಾಗಿದ್ದರೂ, ಹೆಣ್ಣಿನ ಬೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ನಿಷ್ಣಾತನಾಗಿದ್ದ. ಈಗಿನ ಸೋಲು ಅವನ ಸಾಹಸವನ್ನೇ ಕೆರಳಿಸಿತು. ಸ್ವಸ್ಥವಾಗಿ ಕೂಡಲು ಮನಸ್ಸೊಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಅಕ್ಕನನ್ನಂತೂ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಿಸುವ ಹಾಗೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಆಸೆ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಲು ದಾರಿ ಏನೆಂದು ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಒಂದೇ ಸವನೆ ಕುದಿಯಿತು. ಹಿರೇಮಠದ ಪಡದಯ್ಯನವರ ಸಹಾಯ ದೊರೆತರೆ ಕಾರ್ಯ ಸುಲಭವಾಗಬಹುದೆಂಬ ವಿಚಾರ ಸುಳಿಯಲು ಉತ್ತೇಜಿತವಾಗಿ ಮಠಕ್ಕೆ ನಡೆದ.

ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನ ಮೃದುವಾದ ಮಾತುಗಾರಿಕೆ, ಆಗಿನ ಅವನ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿಯ ಆಮಂತ್ರಣವೀಯುವ ನೋಟ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳಿಂದ ಚಿಮಣಾ ನಾಚಿ ತಲೆ ಬಾಗಿರಿಸಿದ್ದಳು. ಅದೃಷ್ಟವಾದ ಆಸೆಯ ಬೆಳಕು ಅವಳ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಮಿಂಚಿತ್ತು.

ಪುತಳಾಬಾಯಿ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಚಿಮಣಾಳ ರೂಪವನ್ನು ಮೆಚ್ಚುತ್ತ “ಈ ವಾಡೇದ ಯಜಮಾನತಿ ಆಗಾಕ ಲಾಗಯಖ ಇದ್ದೀ ನೋಡು” ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಮಾತಿಗೆ, ಈ ಆಸೆ ಜೀವವಿತ್ತಿತ್ತು. ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದ್ದರೂ ಅಪೂರ್ವವಾದ ಅನುಭವವೊಂದು ಅವಳ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ತೆರೆಯೆಬ್ಬಿಸಿತು.

ವಾಡೆಯ ಬಲಬದಿಗೆ ಹೊಂದಿಯೇ ಪಡದಯ್ಯನವರ ಮಠವಿತ್ತು. ಪುರಾತನವಾದ ಈ ಮಠದ ಕಟ್ಟಡ ಪಾದಳಿಯ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನೂ ಮೀರಿ ಭವ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಮಹಾದ್ವಾರವನ್ನು ದಾಟಿದೊಡನೆಯೇ ವಿಶಾಲವಾದ ಅಂಗಳ, ಎದುರಿಗೆ ಅಚ್ಚ ಕರಿಯ ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ಕಟ್ಟಿದ ಕಂಬಗಳುಳ್ಳ ರಂಗಮಂಟಪ; ಎರಡೂ ಬದಿಗೆ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಇರಲು ವಸತಿಗಳು; ರಂಗಮಂಟಪದ ಹಿಂದೆ ಅಡಿಗಮನೆ ಹಾಗೂ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಧ್ಯಾನಮಂದಿರ ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಮಠಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ಪಡದಯ್ಯನವರು ಒಳಗಿನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಬೇಸರದಿಂದ ಅಡ್ಡಾಗಿದ್ದರು. ಕೇವೆ ಬಣ್ಣದ ಕಪನಿ ಧರಿಸಿದ ಹುಡುಗನೊಬ್ಬ ಅವರ ಪಾದಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿದ್ದ. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆ ಪಡದಯ್ಯನವರು ಜೋರಾಗಿ ನಗುತ್ತ, “ಓಹೋ ಜಾಗೀರದಾರರ ಸವಾರಿ ದಾರಿ ತಪ್ಪಿ ಬಂದೈತಲ್ಲ” ಎಂದು ನಗೆಯಾಡಿದರು. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಏನೋ ಪೇಚಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕವರಂತೆ ಮುಖ ಮಾಡುತ್ತ “ಹೌದು ಬುದ್ದೀ, ದಾರಿ ಕೇಳಲಿಕ್ಕೇ ನಿಮ್ಮ ಹತ್ತರ ಬಂದದ್ದು” ಎಂದು ಉತ್ತರವಿತ್ತು. ತೂಕಡಿಸುತ್ತ ಕಾಲೊತ್ತುತ್ತ ಕುಳಿತ ಹುಡುಗನತ್ತ ದೃಷ್ಟಿ ಬೀರಿದ. ಪಡದಯ್ಯನವರು ಅದರರ್ಥವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿಕೊಂಡು “ಲೇ ಗುರುಪಾದಾ, ಆ ಗಾಂಜಿಬಡಕ ಕೆಂಚಗ ನಾ ಒಂದು ಕೆಲಸ ಹೇಳಿದ್ದೆ. ಮಾಡ್ಯಾನ ಏನ ಕೇಳಿ ಬಾರಲೇ” ಎಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದರು. ಗುರುಪಾದನೂ ಅಷ್ಟೇ ಸಾಕೆಂದು ಹೊರಗೋಡಿದ.

ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಇಬ್ಬರಲ್ಲಿಯೂ ವಿಚಾರವಿನಿಮಯ ನಡೆಯಬೇಕು, ಪಡದಯ್ಯನವರ ಅಂತರಂಗದ ಕೋಣೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದಾಗ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನ ಮುಖ ಅರಳಿತ್ತು. “ಸ್ವಾಮೇರ, ನಿಮ್ಮ ಶಾಣೇತನಕ್ಕೆ ಬೇಲಿನ ಇಲ್ಲ ನೋಡಿ, ನಾನೂ ಮೂರು ತಾಸು ತಲೆ ಕೆಡಿಸಿಕೊಂಡೆ. ಅದರ ಇಷ್ಟ ಹಗರಾಗಿ ಕೆಲಸಾ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳೋ ಹಂಚಿಗಿ ಹೊಳದಿದ್ದಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಹೊಗಳಿ ಪಡದಯ್ಯನವರಿಗೆ ಧನ್ಯವಾದಗಳನ್ನರ್ಪಿಸಿದ.

ಪಡದಯ್ಯನವರು ಅವನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು, “ಜಾಗೀರದಾರಸಾಹೇಬ,

ವಿಷಯ ನಾಜೂಕ ಐತಿ, ಒಂದು ಮಾತ ಹೇಳಿರತೀನಿ, ಆ ದಾದಾಗ ಈ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿದರ ಒಂದು ಹೋಗಿ ಒಂದಾದೀತು. ನೀವು ನನ್ನ ಮ್ಯಾಗ ವಿಶ್ವಾಸ ಇಡರಿ. ನಮ್ಮ ದಾನಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ನಾಳೆ ಕರ್ಯಾಕ ಬಂದ ಕೂಡಲೇ ನೀವು ಮಠಕ್ಕೆ ಬರಿ. ಕಾರಹುಣ್ಣಿಮಿ ವಾಡೆದ ಎತ್ತಿನ ಮೆರವಣಿಗೆ ನೋಡಾಕ ಊರ ಜನಾ ಎಲ್ಲ ಅಗಸಿ ಮುಂದ ನೆರದಿರತಾರ. ಆಗ ನಮ್ಮ ದಾನಿ ಚಿಮಣಾನನ್ನೂ ಮಠಕ್ಕೆ ಕರಕೊಂಡ ಬರತಾಳ. ನೀವು ಎತ್ತಿನ ಮೆರವಣಿಗೆ ಮುಗಿಸೂತನಾ, ಆಕಿ ಚಿಮಣಾನ ಮನಸ್ಸು ಒಲಿಸಿರತಾಳ. ಆಕಿ ಬಂದು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕರದಾಗ ನೀವು ಬಿಟ್ಟು ಕೆಲಸಾ ಬಿಟ್ಟು ಬರಬೇಕು ಆತು” ಎಂದು ಉಪಾಯ ಹೇಳಿ ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟರು.

ಮರುದಿನ ಮಧ್ಯಾಹ್ನಕ್ಕೆ ಕಾರಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ವೈಭವದಲ್ಲಿ ಊರಿಗೂರೇ ದಂಗಾಗಿತ್ತು. ವಾಡೆಯ ಎತ್ತುಗಳ ಮೆರವಣಿಗೆ ಅಗಸೆಯ ಮುಂದೆ ಬಂದಾಗ ಆಗಲೇ ಎರಡು ಗಂಟಿಯಾಗಿತ್ತು. ಊರಿಗೂರೇ ನೆರೆದು ಮೆರವಣಿಗೆಯ ಉತ್ಸಾಹದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಹೋಗಿತ್ತು. ಜಾಗೀರದಾರರ ಎತ್ತುಗಳ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೇ ಗೌಡರ ಎತ್ತುಗಳ ಮೆರವಣಿಗೆ ಅದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಡಗರದಿಂದ ನಡೆದಿತ್ತು. ಹಾಗೆಯೇ ಒಂದರ ಹಿಂದೊಂದು ಮೆರವಣಿಗೆ ಸಂಜೆಯವರೆಗೆ ಅಗಸೆಗೆ ಬರುವುದು ವಾಡಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನವೇ ಬಂದು ಕುಳಿತ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲ, ದೀಪ ಹಚ್ಚುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಕರಿಹರಿಯುವದನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು. ಯಾರಿಗೂ ಮನೆಯ ಚಿಂತೆಯಾಗಲಿ, ಕೆಲಸದ ಚಿಂತೆಯಾಗಲಿ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಚಿಮಣಾ ದಾನವ್ವನೊಡನೆ ಮೆರವಣಿಗೆ ನೋಡಲು ಹೋಗುತ್ತೇನೆಂದಾಗ ಪ್ರತಳಾಬಾಯಿ ಬೇಡವೆನ್ನಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೂ ಸಣ್ಣವಳು, ಮೆರವಣಿಗೆ ನೋಡುವ ಕೌತುಕವಿದ್ದಾಗ ಬೇಡವೆಂದು ಹೇಗೆ ಹೇಳುವದು? ಆಗಲೆಂದು ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟಳು, ದಾನವ್ವ ಚಿಮಣಾಳೊಡನೆ ಹೊರಬಿದ್ದವಳು ನೇರವಾಗಿ ಅಗಸೆಗೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. “ಮಠಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಮುಂದ ಹೋದರಾತು ಬಾ” ಎಂದು ಏನೇನೋ ಹೇಳಿದಾಗ ಚಿಮಣಾ ವಿಧಿಯಿಲ್ಲದೆ ಅವಳನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಬೇಕಾಯಿತು.

ದಾನವ್ವ ಮಾತಾಡುವದರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಸವಿಗಾರ್ತಿ, ಮಠದಲ್ಲಿ ಚಿಮಣಾಳೊಬ್ಬಳನ್ನೇ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸವಿಮಾತುಗಳಿಂದ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನ ಮನದಾಶಯವನ್ನು ಅವಳಿಗೆ ಹೇಳಿ ಮರುಳುಗೊಳಿಸಿದಳು. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನ ರೂಪ ಸಂಪತ್ತು, ಅಧಿಕಾರ, ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಬಣ್ಣ ತುಂಬಿ ಬಣ್ಣಿಸಿದಳು. ಹುಡುಗಿಯ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕನಸಿನ ಮರುಳು ಮಾಟ ಹಾಕಿತು. ಏನೂ ಮಾತಾಡದೆ ತೆರೆದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲಿಯೋ ನೋಡುತ್ತ ದಾನವ್ವನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳುವದರಲ್ಲಿ ಲೀನಾಗಿದ್ದಳು.

ಅವಳ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೆ ಭವಿಷ್ಯದ ಮೋಹಕ ಚಿತ್ರಮಾಲೆ ದಾನವ್ವನ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಜೀವ ಪಡೆದು ವರ್ತಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಕೈಹಿಡಿದರೆ ಪಾದಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಚಿಮಣಾಳ ಸ್ಥಿತಿ ಎಷ್ಟು ಉನ್ನತವಾದೀತೆಂಬುದರ ಚಿತ್ರವನ್ನು ದಾನವ್ವ ಕಣ್ಣೆದುರು ಹಿಡಿದಾಗ ಚಿಮಣಾ ನಾಚುತ್ತಲೇ “ನಾ ಎಲ್ಲೆ, ಅವರೆಲ್ಲೆ” ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆಸೆ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ನುಡಿದಳು.

“ನೀ ಹೂಂ ಅನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಅಪ್ಪ ಬಂದ ವಾರದಾಗ ಮದುವೆ ಆಗದಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಹೆಸರ ಕರೀಬ್ಯಾಡ. ಅದರ ಹೊರೀ ಎಲ್ಲಾ ಸ್ವಾಮೇರ್ನ ಕೂಡ್ಯತಿ. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಕೈಹಿಡಿದರ ಊರ ಮಂದೆಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಕಾಲಿಗೆ ಬೀಳತಾರು” ದಾನವ್ವ ಬೇಟೆಯನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿದಳು.

“ಖರೀವಂದ್ರೂ ಅವರು ನನ್ನ ಲಗ್ನ ಆಗತಾರೋ?” ಚಿಮಣಾ ಆರ್ತಳಾಗಿ, ಮಂತ್ರಮುಗ್ಧಳಾದವಳಂತೆಯೇ ಕೇಳಿದಳು.

“ಹುಚ್ಚೀ, ನೀ ಹೂಂ ಅಂದರ ಇಂದುಪುರದ ಸರದಾರ ಬಂದ ನಿನ್ನ ಲಗ್ನ ಆದಾನು. ಗೊಂಬೀ ಅಂತಾ ಹುಡುಗಿಯನ್ನ ಯಾರು ಬಿಟ್ಟಾರು? ಸ್ವತಃ ಬಾಪೂಸಾಬರು ಬಂದು ಸ್ವಾಮೇರ ಪಾದಾ ಮುಟ್ಟಿ, ಲಗ್ನಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಒಪ್ಪಸೂ ಹಾಗಾ ಮಾಡ್ಡಿ, ಅಂತ ಹೇಳಿ ಕೊಂಡಾರು. ಸ್ವಾಮೇರ ಹೇಳಿದ ಮಾತು ಯಾರ ಅಡ್ಡಬಂದರೂ ಮೀರಾಕಿಲ್ಲ, ಅಂತ ಆಣೀ ಮಾಡ್ಯಾರು. ಬೇಕಾರ ಸ್ವಾಮೀರ ಬಾಯಿಂದನ ಈ ಮಾತ ಕೇಳೀಯಂತ ನಡೀ ಒಳ್ಳಾಕ” ಎಂದು ಕೈಹಿಡಿದು ಎಬ್ಬಿಸಿದಳು.

ಯಂತ್ರದಂತೆ ಚಿಮಣಾ ದಾನವ್ವನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದಳು. ಮಠದ ಅಂತರಂಗದ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟಳು. ಕೇವೆಯ ವಸ್ತ್ರದ ಮೇಲೆ ವ್ಯಾಘ್ರಾಂಬರ ಹಾಸಿದ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಸುಖಾಸೀನರಾಗಿದ್ದರು. ಚಿಮಣಾಳನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆಯೇ ಮೇಲೆದ್ದು ಆಶೀರ್ವಾದ ನೀಡುವ ಮುನಿಯಂತೆ ನಾಟಕೀಯವಾಗಿ “ಬಾ ಮಗಳ ಬಾ ದೊಡ್ಡವರ ಕೈಹಿಡಿದು ನಿನ್ನ ದೈವ ತೆರೀಲಿ” ಎಂದು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿದರು.

“ದಾನೀ, ನೀ ವಾಡೆಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬಾಪೂಸಾಬೇಬರಿಗೆ ಬಾ ಅಂತ ಹೇಳಿ ಬಾ. ಚಿಮಣಾ, ನೀ ಅವರು ಬರೋಮಟ ಇಲ್ಲೇ ಕುಂತಿರು” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಪಡದಯ್ಯನವರು ವಿಚಿತ್ರ ನಗೆ ನಕ್ಕರು.

ದಾನವ್ವ ಹೊರಟು ಹೋದಳು; ಸ್ವಾಮಿಗಳು ವಿಚಾರಮಗ್ನರಾದವರಂತೆ, ಗದ್ದತಿಕ್ಕುತ್ತ ಕುಳಿತರು. ಏನೂ ಅರಿಯದವಳಾಗಿ ಚಿಮಣಾ ಪಡದಯ್ಯನವರ

ಬಲಗಿವಿಯಲ್ಲಿದ್ದ, ಬಂಗಾರದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ ದೊಡ್ಡ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿಯನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು.

* * * *

ಅಂದು ರಾತ್ರಿ ವಾಡೆಯಲ್ಲಿ ಪುತಳಾಬಾಯಿ ತನ್ನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಿಡಿಕಾರುವ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ, ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನೆದುರಿಗೆ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಚಿಮಣಾ ಅಳುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಅಂದು ಚಿಮಣಾನ ಮೇಲೆ ಬಲಾತ್ಕಾರ ನಡೆಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ಚನ್ನಾಗಿ ಶಾಸನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಪುತಳಾಬಾಯಿಯ ವಾದ. ಇಂಥವಳ ಮಾತು ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಊರ ಗುರುಗಳಿಗೆ ಅಪವಾದ ಕೊಡಲಾಗದೆಂದು ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ನಿರ್ಲಜ್ಜತನದಿಂದ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ವಾದಿಸುತ್ತಿದ್ದ.

“ನೀ ಆಕಿನ್ನ ಲಗ್ನ ಆಗತೀನಿ ಅಂತ ಭುಲತಾಪಿ ತುಂಬಿ, ಮರಕ್ಕೆ ಕರಿಸಿಕೊಂಡು ಆ ತ್ವಾಳನ ಕೈಯಾಗ ಕೊಟ್ಟು, ಬಂಗಾರದಂತಾ ಹುಡುಗಿನ್ನ ಹಾಳುಗಡವಿಟ್ಟೆ. ಮತ್ತೆ ಮ್ಯಾಲೆ ಅವನ ತಪ್ಪು ಮೇಲಗಟ್ಟಿ ಹೇಳತಿಯಾ? ಪುತಳಾಬಾಯಿಯ ದನಿ ಅನ್ಯಾಯದ ವಿರುದ್ಧ ದ್ವೇಷದಿಂದ ಆವೇಶಗೊಂಡಿತ್ತು; ಸಂತಾಪದಿಂದ ಅವಳ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರೂ ಉಕ್ಕಿದ್ದವು.

“ಅಕ್ಕಾ, ಇದು ಪಂಚರ ಸಮಕ್ಷಮ ಹೋಗೋ ಪ್ರಕರಣ ಅಲ್ಲ. ಲಗ್ನ ಆಗೋ ಹುಡುಗಿ, ನಾಜೂಕ ರೀತಿಯಿಂದ ಬಗೆಹರಿಸಬೇಕಾಗತದ. ಸ್ವಾಮಿಗೋಳು ಒಂದು ವ್ಯಾಳ್ಯಾ ಹಂಗಮಾಡಿದ್ದು ಖರೇ ಇದ್ದರೂ ಈ ಮಾತು ನಮ್ಮನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಕಿವಿಗೆ ಬೀಳಬಾರದು. ಪಡದಯ್ಯನವರ ವಚನ ಎಷ್ಟದ ಅನ್ನೋದು ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಅವರ ವಿರುದ್ಧ ಯಾರೂ ಒಂದು ಶಬ್ದ ಮಾತಾಡೂ ಹಂಗಿಲ್ಲ. ಈ ಚಿಮಣಾ ಅವರ ಮರಕ್ಕೆ ಹೋದದ್ದ ತಪ್ಪು. ಅಷ್ಟಾದರೂ ಸುಮ್ಮನ ಕೈಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನೆ ಬರಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಈ ಸುದ್ದಿ ನಾನಾಮಾಮಾಗ ಗೊತ್ತಾದರ ನಿನ್ನ ಮಾನಾನೂ ಅವ ಉಳಿಸೂದುಲ್ಲ. ಅವಾ ಅಂತೂ ವಯಸ್ಸಾದವ. ನಾಲ್ಕು ಮಾತಾಡಿ ಕಡೀಕಾಗತಾನ. ಆದರೆ ಆ ದಾದಾನ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದರ ಅವಾ ಎಲ್ಲರ ಪ್ರಾಣಾ ನುಂಗಿ ನೀರ ಹಿಡೀತಾನ. ನೋಡು ವಿಚಾರ ಮಾಡು” ಎಂದು ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ತನ್ನ ಸರ್ವನಿಪುಣತೆಯನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಪುತಳಾಬಾಯಿಯ ಮನವೊಲಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ.

ದಾದಾನ ಹೆಸರು ಕೇಳಿದೊಡನೆ ಪುತಳಾಬಾಯಿಯ ನಡುಗಿದಳು. ಪಡದಯ್ಯ ಚಿಮಣಾಳ ಮೇಲೆ ಎಸಗಿದ ಅನ್ಯಾಯದಿಂದ ಅವಳು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಹುಚ್ಚಿಯಂತಾಗಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬೇಗೆ ಹತ್ತಿದಷ್ಟು ಸಂಕಟವಾಗಿ

ಇಂಥ ಮಾತನ್ನಾಡಿದಳು. ಆದರೆ ದಾದಾನ ನೆನಪಾದೊಡನೆ, ತಪ್ಪು ದಾರಿ ಹಿಡಿದಿರುವೆನೆಂದು ಅವಳಿಗೂ ಅನಿಸಿತು. ದಾದಾ ಅನ್ಯಾಯವನ್ನು ಎಷ್ಟೂ ಸಹಿಸನೆಂಬ ವಿಷಯ ಅವಳಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮನವರಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು.

ಅಂದು ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿ ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಹೋದಮೇಲೆ, ಆಸ್ತಿಯ ಒಡೆತನ ತನಗೆ ದಕ್ಕಿತೆಂದು ಪುತಳಾಬಾಯಿ ಊರ ದೇವರಿಗೆ ನೈವೇದ್ಯ ಮಾಡಿಸಿ ಊರಿಗೆ ಊಟ ಹಾಕಿಸಿದ್ದಳು. ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಮಾರಂಭದ ನಿಮಿತ್ತ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಗದ್ದಲವಾಗಿತ್ತು. ತಾನು ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಎಲೆಪೂಜೆಯನ್ನು ನೋಡಲು ಪುತಳಾಬಾಯಿ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ, ದಾದಾ ಗುಡಿಯ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಓಡಿ ಬಂದು ಅವಳನ್ನು ತರುಬಿದ್ದ. ಆಗ ಅವನಿಗೆ ೧೨-೧೩ ವರ್ಷದ ಪ್ರಾಯವಿರಬಹುದು. ಆದರೂ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಅವಡುಗಚ್ಚುತ್ತ “ದೊಡ್ಡ ಅವ್ವಾವರ್ಮ ಊರುಬಿಟ್ಟು ಓಡಿಸಿ ನೀನು ಮೆರೆದಾಡಬೇಕಂತೀಯಾ?” ಎಂದು ದೊಡ್ಡ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಗುತ್ತ ಏರಿಬಂದ. ಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ ನಾಲ್ಕೆಂಟು ಜನರು ಅವನನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಿಲ್ಲಿಸಿದರಿಂದ ಅನಾಹುತ ತಪ್ಪಿತು. ಆಗಿನ ಹುಡುಗ ಈಗ ೨೦ ವರ್ಷದ ಯುವಕನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಕೆಂಪಾಗಿಹೋಗಿದ್ದ ಮುಖ ಹುಡುಗತನದ ಅಸಹಾಯಕತೆಯಿಂದ ಅವಡುಗಚ್ಚಿದ ತುಟಿ, ಅಂತರಂಗದ ಸಂಕಟವನ್ನು ಹೊರಸೂಸುವ ಕಣ್ಣು, ಕಣ್ಣೀರು ಇವುಗಳನ್ನು ಪುತಳಾಬಾಯಿ ಮರೆತಿರಲಿಲ್ಲ. ಶಿಲೇದಾರ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಎಷ್ಟು ಶಾಂತಸ್ವಭಾವದವನೋ, ಅಷ್ಟು ಅವನ ಮಗ ದಾದಾ ಹಠಮಾರಿಯಾಗಿದ್ದ. ಈಗ ಅವನು ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದರೆ ಏನು ಅನಾಹುತವಾಗುವದೋ ಬಲ್ಲವರಾರು? ಪುತಳಾಬಾಯಿ ಮುಂದೊದಗಬಹುದಾದ ದುರ್ಘಟನೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನೆನೆದು ಚಿಮಣಾಳನ್ನೇ ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಳು. ಈ ಸಂಗತಿ ಯಾರ ಕಿವಿಗೂ ಹೋಗದಂತೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದಿರಲು ತಿಳಿಸಿದಳು.

ಈ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ವಾಡೆಯ ನಾಲ್ಕು ಗೋಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಬಚ್ಚಿಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಅದು ಬೇರೊಂದು ದಾರಿಯಿಂದ ಹೊರಬಿತ್ತು. ಗಾಳಿಯಂತೆಯೇ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದಿಡುವದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಈ ಪ್ರಕರಣ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪಡದಯ್ಯನವರ ಪ್ರೇಯಸಿಯಾದ ದಾನವ್ವನನ್ನು ರೇಗಿಸಿತು. ತನ್ನನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಿದ್ದಲ್ಲದೆ ಈ ಎಳೆಗೂಸು ಚಿಮಣಾಳನ್ನೂ ಹಾಳುಗಡುವಿದರಲ್ಲ ಎಂದು ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದಳು. ಚಿಮಣಾಳ ಬಗ್ಗೆ ಅವಳ ಸಹಾನುಭೂತಿ, ಪಡದಯ್ಯನವರ ಮೇಲಿನ ಸೇಡಿನ ಫಲವಾಗಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಉಪಾಯಗಾಣದೆ ದಾನವ್ವ ಅವರಿವರೆದುರು ಸ್ವಾಮಿಗಳ ದಾಂಪತ್ಯಜೀವನದ

ಬಗ್ಗೆ ಆಡಿಕೊಂಡಳು. ಕೇಳಿದವರಿಗೆಲ್ಲ ಇದು ಮೋಜಿನ ವಿಷಯವಾಗಿತ್ತು. ಅದರಿಂದ ದಾನವ್ವನಿಗೇನೂ ಸಮಾಧಾನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸಿಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾದೀತೆಂದೋ ಏನೋ, ಒಂದು ಸಂಜೆ ದಾನವ್ವ ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳದೆ ಕೇಳದೆ ಊರು ಬಿಟ್ಟಳು.

ಪಡದಯ್ಯನವರೂ ದೂರದ ಊರಿನ ಒಂದು ಬಿನ್ನಾಯದ ನೆವ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಈ ಪ್ರಕರಣವಾದ ಮರುದಿನವೇ ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಕೆಲ ತಿಂಗಳು ಅಸ್ತಂಗತರಾದರು. ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಮಾತಾಡಿಕೊಂಡಂತೆ ಅದೃಶ್ಯರಾದ ವಿಷಯ, ಊರವರ ಅನಂತ ಊಹೆಗಳಿಗೆ, ಸಂಶಯಗಳಿಗೆ ಎಡೆಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿತು. ಜನರ ಕಲ್ಪಕತೆ ಒಂದಕ್ಕೆ ಹತ್ತಾಗಿ ನೆನೆಕೊನೆಯೇರಿತು. ಆದರೆ ಅವರ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಸಂಗತಿ ಧರಿಸಿದ ವಿಕೃತವೇಷವನ್ನು ನೋಡಿದ್ದರೆ ಸತ್ಯವೇ ನಾಚಿ ಮುಖ ಕೆಳಗೆ ಹಾಕಬಹುದಿತ್ತು. ಎಲ್ಲರ ಸಂಶಯವೂ ಬಾಪೂ ಸಾಹೇಬನ ಮೇಲೆಯೇ, ಅವನು ಚಿಮಣಾಳನ್ನು ಮಠಕ್ಕೆ ಕರೆಸಿಕೊಂಡು ಮಾಡಬಾರದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದಲೇ, ಮನಸ್ಸು ಕಲಕಿ ಪಡದಯ್ಯನವರು ಊರು ಬಿಟ್ಟರೆಂದು ದಟ್ಟವಾದ ವಾರ್ತೆ ಹಬ್ಬಿತು. ದಾನವ್ವ ಹೇಳಿದ್ದು ಸುಳ್ಳಿನ ಕಂತೆ ಎಂದು ಪಡದಪ್ಪನವರ ಹಸ್ತಕರು ಪಿಸುಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ, ಸತ್ಯಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಬಲ್ಲವರು ತಾವೊಬ್ಬರೇ ಎಂಬ ಭ್ರಮೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿಬಿಟ್ಟರು. ಜನರಿಗೆ ಇತಿಮಿತಿ ಬಿತ್ತು. ದಾನವ್ವನೂ ಪಡದಪ್ಪನವರ ಪ್ರೇಯಸಿಯೆ ಅಲ್ಲವೆ? ಈ ವಾದ ಅರಳಿಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ದಿನ ನಿತ್ಯ ಸೇರುವ ಉಂಡಾಡಿಗಳಿಗೆ ಆಹಾರವನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟಿತು. ಊರ ತುಂಬ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಹಾಗೂ ಚಿಮಣಾರ ಸಂಬಂಧ ಹರಡಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ದಾದಾನ ಕಿವಿಗೊಯ್ದು ಮುಟ್ಟಿಸುವ ಧೈರ್ಯ ಯಾರಿಗೂ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೂ ಇಲ್ಲದಿರಲಿಲ್ಲ. ಗರಡಿಮನೆಯಲ್ಲಿಯ ದಾದಾನ ಗೆಳೆಯರಿಗೆ ಅವನೆದುರು ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನ ತಲೆಯಾಗಲಿ, ಚಿಮಣಾಳ ಕುತ್ತಿಗೆಯಾಗಲಿ ಬಲಿಯಾಗಬಹುದೆಂಬ ಭೀತಿಯಿತ್ತು. ದಾದಾನ ಶಕ್ತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು ಅಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿದ್ದಂತೆಯೇ ಅವನ ದುಡುಕು ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿತ್ತು. ಅವನನ್ನು ಕೆಣಕುವದೆಂದರೆ ನಾಗರಹಾವನ್ನು ಕೆಣಕಿದಂತೆಯೇ ಎಂದು ಅವನ ಗೆಳೆಯರೆಲ್ಲರ ಅನುಭವ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ದಾದಾನ ಕಿವಿಗೆ ಈ ಸುದ್ದಿ ಮುಟ್ಟಲಿಲ್ಲ. ದಾದಾ ಸ್ವಭಾವತಃ ಕುತೂಹಲಿಯಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ, ಅವರ ಅನುಮಾನದ ಮುಖಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಅವನಿಗೆ ಸಂಶಯವೂ ಬರಲಿಲ್ಲ.

೩

ಕಾರಹುಣ್ಣಿಮೆ ಎಂದಿನಂತೆ ಈ ವರ್ಷ ಮಳೆಗಾಲದ ನಾಂದಿಯನ್ನು ಹಾಡಲಿಲ್ಲ. ರೈತರಿಗೆ ಭಾಷೆ ಕೊಟ್ಟ ಉತ್ತರ-ಹಸ್ತಾ ಮಳೆಗಳೂ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಕೈಕೊಟ್ಟವು. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಕವಿದುಬಂದ ಮೋಡಗಳು, ಪಾದಳಿಯ ರೈತರು ಹುಬ್ಬುಗೈ ಹಚ್ಚಿ ಮುಗಿಲು ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ದಾಟಿ ಹೋದವು. ಭೂಮಿ ನಿರಾಶೆಯಿಂದ ಮಲಗಿತು. ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಪಂಚಾಂಗ ಅವರಿಗೇ ಮೋಸಮಾಡಿತು. ಪಾದಳಿಯಲ್ಲಿ ಮಳೆಯಾಗದಿದ್ದರೂ, ದೂರದ ಮಲೆನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಮಳೆ ಬಿದ್ದಿರುವುದನ್ನು ಕೃಷ್ಣಗೆ ಬಂದ ಮಹಾಪೂರ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಇಲ್ಲಿಯ ಜನರ ಆಸೆಯನ್ನು ಕೆಣಕಿತು. ನದಿ ಮುಳುಗಿದ ಭೂಮಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಬಿತ್ತಿಗೆಯಾಯಿತು. ದೀಪಾವಳಿಯಾದ ಮೇಲೆ ಚಿತ್ತಿ ಮಳೆಯ ಒಂದೆರಡು ಸೆಳಕುಗಳು ಬಿದ್ದಿದ್ದರಿಂದ, ನದಿ ಮುಳುಗಿದ ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿಯೆ ಬೆಳೆ ಕೈಗೆ ಬರುವಂತಾಯಿತು. ಆದರೇನು, ಉಳಿದ ಹೊಲಗಳೆಲ್ಲ ಬರಿದೋ ಬರಿದು ; ಬರಗಾಲದ ಕರಿನೆರಳುಗಳು ಪಾದಳಿಯ ಕರಿನೆಲದ ತುಂಬ ವ್ಯಾಪಿಸಿದವು.

ಎಳ್ಳೆ-ಅಮಾಸೆ ಕಾಲಿಟ್ಟಿತು. ಮಳೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಿದ್ದು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆ ಬಿಗಿದು ನಿಂತಿದ್ದರೆ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಚರಗ ಚಲ್ಲಲು ಹೋಗಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಈ ವರ್ಷ ಯಾರೂ ಹೊಲದ ಕಡೆಗೆ ಹಾಯಲಿಲ್ಲ. ಅಂದಿನ ಬೆಳಕು ಹರಿಯುವ ಮೊದಲೇ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ನೀರು ತರುವ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈ ವರ್ಷ ಮಾತ್ರ ಬರಗಾಲದ ಮೂಲಕವಾಗಿ, ಬೆಳಕು ಹರಿದರೂ ವಾಡಿಕೆಯ ಗಡಿಬಿಡಿ ಈಗ ಅಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಊರ ಮಗ್ಗುಲಿಗೇ ಹರಿಯುವ ಈ ನದಿಯ ಹರವು ಪಾದಳಿಯ ಅಭಿಮಾನಗಳೆಲ್ಲೊಂದಾಗಿತ್ತು. ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಬತ್ತಿ ಹೋಗದ ನಾಲ್ಕು ಮೈಲು ಉದ್ದದ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಮಡುವು ಊರನ್ನು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಆ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಜಲರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಮೊಸಳೆಗಳಿದ್ದದ್ದನ್ನು ಪಾದಳಿಯ ಜನರೆಲ್ಲ ಕಣ್ಣಾರೆ ನೋಡಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಯಾರಿಗೂ ಅವುಗಳ ಭೀತಿಯಿರಲಿಲ್ಲ. ನೀರಿಂದ ಮೇಲೆ ಮೀನುಗಳಂತೆ ಮೊಸಳೆಗಳೂ ಇರುವವೇ ಎಂದು ಅವರಿಗೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಕಲ್ಪನೆಯೇ ಇತ್ತು. ಅಂತೆಯೇ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ನಸುಕು ಹರಿಯುವ ಮೊದಲೇ ನದಿಯ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಈಸಿ ಹೋಗಿ, ನದಿಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ನಡುಗಡ್ಡೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ, ಅಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ತುಳಸಿಯನ್ನು ಧಾಲಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡು

ತರುತ್ತಿದ್ದರು. ತಿರುಗಿ ಬರುವಾಗ ಆ ಥಾಲಿಯನ್ನು ಪಂಚಿಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿ ನಡುವಿಗೆ ಬಿಗಿದುಕೊಂಡು ಈಸುತ್ತಲೇ ದಂಡೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಒಂದು ದಿನವೂ ಒಂದು ಮೊಸಳೆಯೂ ಅವರನ್ನು ಹೆದರಿಸಿಲ್ಲವೆಂದು ಅವರೇ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಆ ನದಿಯ ತೀರ ಊರ ಜನರ ಸ್ವಭಾವದ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವೆಂಬಿತ್ತು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಭದ್ರವಾಗಿದ್ದ ರಹಸ್ಯಗಳೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿ ಬಯಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದವು. ಮೇಲಾಗಿ ಹರಿಯುವ ನದಿಯ ಸದ್ದನ್ನೂ ನಾಚಿಸುವಂತೆ ಗರತಿಯರ ದನಿ-ಮೊಳಗನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಕೇಳಬಹುದಾಗಿತ್ತು.

ಎಳ್ಳ-ಅಮಾವಾಸೆಯ ದಿನವೂ ಬೆಳಗಿನಲ್ಲಿ ಎಂದಿನಂತೆ ಸ್ತ್ರೀ ಸಮುದಾಯ ಸೇರಿತ್ತು. ಎಲ್ಲ ಜಾತಿಯ ಎಲ್ಲ ವಯಸ್ಸಿನ ಸ್ತ್ರೀಯರು ನೆರೆದಿದ್ದರು. ನದಿಯ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿರುವ ಎರೆಮಣ್ಣಿನ ಮುದ್ದೆಯನ್ನೆತ್ತಿ ಒಡಕು ಕೊಡದ ಸೋರುವ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಅದರ ಅಲಂಕಾರವನ್ನಿಡುತ್ತ ಬಿರಾದಾರ ನಿಂಗವ್ವ, “ಅಲ್ಲ ತಾರೀ, ನಿನ್ನ ಗಂಡ ಹೊಸಾ ಸೀರಿ ತಂದಾನಂತ, ನಮಗ ತೋರಿಸಿದ್ದರ ಕಸಗೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆವೇ?” ಎಂದು ಅರಿವೆಯ ಸಿಂಬೆಯನ್ನು ಸುತ್ತುತ್ತ ನಿಂತ ಹೊಸ ಮೊದಲುಗಿತ್ತಿಯಾದ ತಾರವ್ವನನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ ಕೇಳಿದಳು.

“ಎಲ್ಲಾ ರಂಪಾಗ ಹಣೇಬಾರ-ಶೀಟಿ ದುಡ್ಡು ಗಳಿಸಿ ತಂದಿದ್ದರ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು ಚಿಗವ್ವಾ” ಎಂದು ತಳವಾರ ನಾಗವ್ವ ಪಿಸುದನಿಯಲ್ಲಿಯೆ ವಿವರಣೆಯಿತ್ತಳು.

“ಅಂದರೇನಬೇ, ತುಡುಗು ಮಾಡಿ ತಂದಾನಂತೀಯಾ?” ಅರೆಗಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಆಪ್ತಾಲೋಚನೆಯ ದನಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂಗವ್ವ ಕೇಳಿದಳು.

“ತುಡುಗು ಮಾಡಿ ತರಲಾಕೊ ಎದಿ ಬೇಕಾಗೈತಿ ಚಿಗವ್ವಾ. ಆ ರಾಜಾನಲ್ಲೆ ಅದೆಲ್ಲಿ ಬಂದೀತು ತಗಿ. ಜಾಗೀರದಾರ ಬಾಪೂಸಾಬನ ಕೈಯಾಗ-ಬಾಯಾಗ ಓಡ್ಯಾಡಿ ಅವನ ಮುಂದೆ ಮುವತ್ತಾಡ ಹಲ್ಲ ತಗದಮ್ಮಾಗ ಅವಾ ರೂಪಾಯಿ ತಗದು ಕೊಟ್ಟಿನಂತ” ಎಂದು ನಾಗವ್ವ ಹೇಳುತ್ತಿರುವಾಗ ತಾರವ್ವ ನೀರಲ್ಲಿಳಿದು ಕೊಡ ತುಂಬುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳಿಗೆ ತನ್ನ ಗಂಡನ ಈ ನಿಂದೆ ಅಸಹನಿಯವಾಗಿತ್ತು. ಅಂತೆಯೇ ಅವಳು “ಹೌಂದ ಯಕ್ಕಾ, ನಿಮ್ಮವನ್ನಾಂಗ ದಾರಿ ಬಡದು ಜಾಗೀರದಾರರ ಉಡಿ ತುಂಬಿ ಅವರು ಕೊಡೂ ಹಿಡಿ ರೂಪಾಯಿ ನಮಗ್ಗಾಂಗ ಸಿಕ್ಕಾವು?” ಎಂದು ಕೊಂಕಾಡಿ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕೊಡವನ್ನಪ್ಪಳಿಸಿಕೊಂಡಳು.

ಬಿರಾದಾರಾ ನಿಂಗವ್ವನ ಮಣ್ಣು ಮೆತ್ತುವ ಕೆಲಸ ಇನ್ನೂ ಮುಗಿದಿರಲಿಲ್ಲ.

“ನಿಲ್ರೇ, ಗಡಾನ ಹೋಗಿ ಹೋಳಿಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೊಲಕ್ಕೆ ಹೋಗವರಾಂಗೆ ಹೊಂಟಿರಲ್ಲ? ಮಳಿರಾಯ ಊರ ಮರತಬಿಟ್ಟಾನು. ಕರೀ ಭೂಮಿ ಕೂರಿಗಿ ಏರಿಲ್ಲ. ಬರೇ ಹೊಲದಾಗ ಚರಗಾ ಚಲ್ಲದೈತೀ?” ನಿಂಗವ್ವ ಉಳಿದವರನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನುಡಿದಳು.

ಹಿರೇಕುರುಬ ನಿಂಬೆವ್ವ ಬರಿಗೊಡವನ್ನು ಕೆಳಗಿಳಿಸಿ ನೀರಿಗಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದವಳು, “ನಿಂಗವ್ವತ್ತಿ ಮಳಿ ಬೆಳಿ ಪುಣ್ಯೇದ ಫಲಾ. ಈ ಊರಾಗಿನ ಕರ್ಮ ನೋಡಿದ ಮ್ಯಾಗೂ ಮಳಿರಾಯ ಹ್ಯಾಗ ಬಂದಾನು?” ಎಂದು ಸೃಷ್ಟಿಯ ಪ್ರಕೋಪದ ಕಾರಣವನ್ನು ವಿವರಿಸಿದಳು. ತಳವಾರ ನಾಗವ್ವನಿಗೆ ಈ ಮಾತು ಸರಿಬರಲಿಲ್ಲ. “ಪುಣ್ಯೇದ ಕಾರೇವು ಈ ಊರಾಗ ನಡದಷ್ಟು ಮತ್ತೆಲ್ಲಿ ನಡೀತಾವು ನಿಂಬೆಕ್ಕ? ಹಣಮಂತದೇವರ ಓಕಳಿ, ಸಣಸ್ವಾಮಾರದ ಪೂಜಿ ಎಲ್ಲಾ ನಡಸತಾನು ನಮ್ಮಪ್ಪ ಬಾಪೂಸಾಬ. ಇಂತಾ ಪುಣ್ಯವಂತ ಧೋರೀನ್ನ ಹಿಂದ ಮುಂದ ಆಡಿಕೊಳ್ಳೋ ಹೇಸಿ ಜನಾ ಏತಂತ ಮಳಿ ಬೆಳಿ ಹೋಗೇತಿ. ಯಾಕ ನಿಂಗವ್ವ, ನಾ ಹೇಳೂದು ರಾಸ್ತ ಏತಿಲ್ಲೋ?” ಎಂದು ಬೆಂಬಲಕ್ಕಾಗಿ ನಿಂಗವ್ವನನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡಳು.

ಹಿರೇಕುರುಬ ನಿಂಬೆವ್ವ ವಾಡೆಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವವಳಾದ್ದರಿಂದ ವಾಡೆಯ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ವರ್ತಮಾನಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅರಿತವಳು. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನ ದಾನಧರ್ಮವೆಲ್ಲ ಪಾಪವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವ ಗತ್ತುಗಾರಿಕೆ ಎಂದು ಅವಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾಗವ್ವನ ಮಾತನ್ನು ಗೋಣಿನಿಂದಲೇ ಖಂಡಿಸುತ್ತ “ನಾಗವ್ವಾ, ನಿನ್ನ ಗಂಡ ಹುಲಿಬ್ಯಾಟಿ-ಹಳಬ ; ಊರ ಮಂದಿನ್ನ ಬಡದು ಜಾಗೀರದಾರರ ಉಡಿ ತುಂಬತಾನು. ಅಂತಾ ದುಡ್ಡಿನ ಆಸೇಕ ಬಿದ್ದ ಜಾಗೀರದಾರನ ಬಡಿವಾರ ಏನ ಹೇಳತೀ? ಒಂದು ದುಡ್ಡ ಬಿಡೂದುಲ್ಲ, ಒಂದು ಹೆಣ್ಣ ಬಿಡೂದಿಲ್ಲ, ಅಂಥವರ ಪುಣ್ಯ ಏನ ಹೇಳ್ತ ತಗಿ. ಪಾಪದ ಕೊಡಾ ತುಂಬೂತನಾ ಉರದಬೀಳತಾನು ಆತು” ಎಂದು ಗರ್ಜಿಸಿದಳು.

ಬಿರಾದಾರ ನಿಂಗವ್ವ ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡುತ್ತ “ಮಾಡಿದವರ ಪಾಪ ಆಡಿದವರ ಬಾಯಾಗ ಯಾಕ? ನಡಿ ತಂಗಿ” ಎಂದು ನುಡಿದವಳೇ ಕೊಡವನ್ನು ಹೊತ್ತು ತಲೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಡೆದಳು.

ತಳವಾರ ನಾಗವ್ವ ಎಷ್ಟೆಂದರೂ ವಾಡೆಯ ಉಪ್ಪುಂಡವಳು. ಅವಳಿಗೆ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಕೊಡುಗೈ ದೊರೆ ಎಂದೆನಿಸಿತ್ತು. “ನಿಂಬೆಕ್ಕ, ಬಡಬಗ್ಗರು ಕೈ ಒಡ್ಡಿದಾಗ ನೀಡೂ ಧನಿ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ. ಇದು ನಿನಗ ಗೊತ್ತ ಇರಾಕಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೇನು, ವಯಸ್ಸಿನಾಗ ಅದಾನು, ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರ ಮ್ಯಾಗ ಮನಸು ಆಗಿದ್ದೀತು.

ಅದರ ಜುಕ್ಕಜುಲಿಮಿ ಮಾಡಿ ಆಂವೇನು ಯಾರ ಒಗತನಾನೂ ಹರದಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಸ್ತ್ರೀಣ ಸ್ವಭಾವ ಅಂಥ ದೊಡ್ಡ ದೋಷವೇನೂ ಅಲ್ಲ ಎಂದು ಸಮರ್ಥಿಸಿದಳು.

ನಿಂಬೆವ್ವನಿಗೆ ತಡೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ. “ಅಯ್ಯ ಬಿಡ ನಿನ್ನ ಬಾಪೂಸಾಬಂದೇನು ಹೇಳಿತಿ? ಚಿಮಣಾ, ಏನೂ ಅರೇದ ಮಳ್ಳ ಹುಡಿಗಿ. ಇವನ ಮಾತಿಗೆ ಬಲಿ ಬಿತ್ತು. ಕಡಿಕೆ ಅದರ ಗತಿ ಏನಾಗೇತಿ ನೋಡು. ಕೊಲ್ಲಾಪುರದ ವರಾ ಒಲ್ಲೆ ಅಂದಾ. ಮದಿವಿ ಆಗದ ಕುಂತ್ಯತಿ ಹುಡಿಗಿ. ಮಾತು ಕೊಟ್ಟಾಂಗ ಮದಿವಿ ಆಗಬಾರದೇನ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ?” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಳು.

“ಆಗತ್ತಿದ್ದರ ಯಕ್ಕಾ, ಅದರ ಏನ ಮಾಡೂದೂ? ಸ್ವಾಮೇರ ಮೀಸಲಾ ಮುರದಾರಂತ ಲಗ್ನ ಆಗೊದುಲ್ಲ ಅಂದರಂತ” ನಾಗವ್ವ ಮತ್ತೆ ಸಮರ್ಥಿಸಿದಳು.

“ಈ ಮಾತು ಯಾರ ಮುಂದ ಹೇಳಿತಿ? ಇದ ಮಾತಿಗೆ ಅಂಜಿ ಸ್ವಾಮೇರು ಮಟಾ ಬಿಟ್ಟು ಮೂರು ತಿಂಗಳ ಊರಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಮಾತು ಕೊಟ್ಟಾಂಗ ಮದುವಿ ಆಗತೀವಿ ಅಂತ ಹೇಳಿ ಕಳಿಸಿ ಸ್ವಾಮೇರ್ನ ಕರಿಸಿಕೊಂಡಾ ಬಾಪೂಸಾಬ. ಅದೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಮದಿವಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳೂದು ಮನಸ್ಸಿನ್ಯಾಗ ಇರದಿದ್ದ, ಆ ಹುಡಿಗಿನ್ನ, ಆಕಿ ಅಪ್ಪನ್ನ ತಮ್ಮ ಮನಿಗೆ ಹೋಗಾಕ ಯಾಕ ಬಿಡಬಾರದು? ಒಟ್ಟು ಅವನ ನಡತಿ ಬರಾಬರಿ ಇಲ್ಲ ತಗಿ. ಮನ್ನೆ ಮಟದಾಗ ಕುಡದು, ನಿಶೇದಾಗ ನನ್ನ ಸೊಸೀಗೇನೋ ಅನ್ಯಾಕ ಬಂದಿತ್ತಂತ, ಕೈಯಾಗಿನ ಶಗಣಿ-ಬುಟ್ಟಿ ತಲೀಮ್ಯಾಗ ಒಗದು ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೆ ನಾ ಆಗಿದ್ದರ. ದೊಡ್ಡವರು ದೊಡ್ಡ ಮನಶ್ಯಾರಿಗೆ ಒಪ್ಪೂ ಹಾಗಿದ್ದರ ಮರ್ಯಾದಿ ಸಿಕ್ಕೀತು.” ಎಂದಿಷ್ಟು ಮಾತನಾಡುವಾಗ ನಿಂಗವ್ವನ ದನಿ ರೋಷದಿಂದ ಕಾವೇರಿತ್ತು. ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕೊಡ ಹೊತ್ತ ಪರವೆಯೂ ಅವಳಿಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಉಳಿದವರು ಎಷ್ಟೊತ್ತು ಹಾಗೇ ಕೊಡ ಹೊತ್ತು ನಿಲ್ಲಲಿಕ್ಕಾದೀತು?

ಬಿರಾದಾರ ನಿಂಗವ್ವ ಮಾತು ಬದಲಿಸಬೇಕೆಂದೇ “ಅಲ್ಲ ನಿಂಬೆವ್ವ ನಿನ್ನ ಸೊಸಿ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಊರಿಗೆ ಹ್ವಾದಾಕಿ ಇನ್ನೂ ಯಾಕ ಬರಲಿಲ್ಲ?” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಕಿದಳು. ಆ ಪ್ರಶ್ನೆಯಲ್ಲಿ ಕುತೂಹಲವೂ ಅಡಗಿತ್ತು.

“ಏನು ಹೇಳೋದೈತಿ ಚಿಗವ್ವ? ಹುಡುಗಿಗೆ ದೆವ್ವ ಬಡದೈತಿ ಅಂತಾರು. ನಾವು ಕರೀಲಾಕ ಹೋದಾಗೆಲ್ಲ ಕಲ್ಲ-ಕೊರಡ ಆಗಿ ಬೀಳತಾಳು.”

“ಇಂತಾ ದಿನದಾಗ ಹೊರಗ ಇದ್ದದ್ದ ಪಾಡ. ನನ್ನ ಸೊಸಿನ್ನ ತವರ ಮನಿಗೆ ಕಳಿಸಿಕೊಡಬೇಕಂತ ಮಾಡಿದ್ದಿ. ಅದರ ಏನು ಮಾಡೂದು, ಅವೊಂದು

ದೇಶ ನಿಕಾಳೆ ಗಂಟುಬಿದ್ದಾವು. ಊರಾಗ ಮಾರೀಬ್ಯಾನಿ. ಅದರ ಕಳಿಸಬ್ಯಾಡಿ ಅಂತ ಹೇಳಿ ಕಳಿಸ್ಯಾವು. ಹೊಲಾನರ ಕೂರಿಗಿ ಏರದ ಹಂಗ ಬಿದ್ದವು. ಮುಂದಿನ ಸುಗ್ಗಿಗೆ ಹೋಗಿ ಹತ್ತಬೇಕು. ಹ್ಯಾಂಗ ಅಂತ ಚಿಂತಿ ಕೋರೀತ್ಯೆತಿ. ಹಗೇದಾಗೇನರೆ ಜ್ವಾಳಾ ಸಾಕೀದೇನಬೇ ನಿಂಬೆವ್ವಾ?”

ನಿಂಬೆವ್ವ ಸ್ಥಿತಿವಂತ ರೈತರ ಮನೆತನದವಳು. ಅವಳ ಗಂಡ ದೇಶಪಾಂಡೆ ಹಾಗೂ ಜಾಗೀರದಾರರ ಹೊಲಗಳನ್ನು ಲಾವಣಿಯಿಂದ ಸಾಗುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಎಂಟಿತ್ತಿನ ಕಮತವಿದ್ದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಏನಿಲ್ಲೆಂದರೂ ಇನ್ನೂ ಮೂರು ವರ್ಷ ಸಾಕಾಗುವಷ್ಟು ಧಾನ್ಯಸಂಗ್ರಹವಿತ್ತು. ಆದರೂ ಜೋಳದ ಸಂಗ್ರಹವಿರುವುದೆಂದು ನಿಜ ಸಂಗತಿ ಹೇಳಿದರೆ, ಕಡಕೊಡುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬರಬಹುದೆಂದು, ‘ದೊಡ್ಡ ಹಗೇದಾಗ ನಾಲ್ವತ್ತು ಚೀಲ ಇದ್ದದ್ದು, ಜಾಗೀರುದಾರರು ಹುಲೀಬ್ಯಾಟೀ ಹಳಬರನ್ನು ಹಚ್ಚಿ, ಹಗೇ ತಗಿಸಿ ಕಡಾ ತಗೊಂಡಾರು. ಕಾಗದಾ ಬರಕೊಟ್ಟಾರಂತ, ಅದನ್ನೇನು ಉಪ್ಪು ಹಚ್ಚಿ ನೆಕ್ಕೊದಂತೆ? ಯಾರ ಮುಂದ ಹೇಳೂದು ನಿಂಗವ್ವಾ? ಊರ ಮಂದಿಗೆ ಬಂದದ್ದು ನಮಗೂ ಬರತೈತಿ. ಈ ವರಸ ತಿನ್ನಾಕ ಸಾಲುವಷ್ಟು ಕಾಳು ಸಣ್ಣ ಹಗೇದಾರ ಇದ್ದರ ಇರಬೇಕು” ಎಂದು ನಿಂಬೆವ್ವ ಮುಂಧೋರಣೆಯಿಂದಲೇ ಹೇಳಿದ್ದರೂ, ಉಳಿದವರಿಗೆಲ್ಲ ಅವಳ ಮಾತಿನ ಅರ್ಥವಾಯಿತು.

“ಅದ್ಯಾಕ, ಮಲ್ಲಯ್ಯನ ಗುಡಿ ಮುಂದಿನ ಹಗೇದಾಗ ಮೂರಿಪ್ಪತ್ತು ಚೀಲಕ್ಕೆ ಕೈನ ಹಚ್ಚಿಲ್ಲಂತ? ಮನ್ನೆ ಶಂಕರಪ್ಪಗೌಡರು, ಊರಾಗಿನ ಎಲ್ಲಾ ಹಗೇದಾಗಿನ ಜ್ವಾಳಾ ಕೂಡಿ, ಊರಿಗೆ ಆರು ತಿಂಗಳ ಗಂಜಿ ಆಗತೈತಿ ಅಂತ ಮಾತಾಡುವಾಗ ನಿನ್ನ ಹಗೇದ ಸುದ್ದಿ ಹೊಂಟಿತ್ತು” ಎಂದು ಬಿರಾದಾರ ನಿಂಗವ್ವ ನಿಂಬೆವ್ವನ ಅಸತ್ಯವನ್ನು ಬಯಲಿಗೆಳೆದಳು.

“ಹೋದ ಸುಗ್ಗಾಗ ನಾ ಹಾವನೂರಿಗೆ ಹೋದಾಗ, ಹಿರಿಯ ಹಗೇ ತೆಗೆದು ಕಾಳ ಹಾಕ್ಯಾನ. ಎಷ್ಟು ಹಾಕ್ಯಾನೋ ಅವಗ ಗೊಂತು. ದೊಡ್ಡ ರಾಬದ ಮನಿ; ಮ್ಯಾಲೆ ಎಂಟಿತ್ತಿನ ಕಮತ. ಕೂಲಿ-ಕುಂಬಳಿ ಸಾಗಬೇಕಲ್ಲಾ” ಎಂದು ನಿಂಬೆವ್ವ ನಾಲಿಗೆ ಸವರಿಕೊಂಡಳು.

“ನದಿ ಮುಳುಗೋ ಭೂಮಿ ನಿನ್ನದು. ಬಿಗದ ನಿಂತಾವು. ಊರಿಗೆ ಬರಾ ಬಂದರೂ ನಿನಗ್ಯಾಕ ಅದರ ಚಿಂತಿ ಚಿಗವ್ವಾ?” ಎಂದು ನಾಗವ್ವ ನಡುವೆ ಬಾಯಿ ಹಾಕಿದಳು.

“ನದಿ ಮುಳುಗೂ ಭೂಮಿ ಸ್ವಂತದ್ದೇನಬೆ? ಜಾಗೀರದಾರರದು. ಅವರ

ಪಾಲಾ, ಮೇಲಪಟ್ಟಿ ಕೊಟ್ಟು, ಉಳಿದರ ನಮ್ಮದು” ನಿಂಬೆವ್ವ ಹಾರಿಸಿ ನುಡಿದಳು.

ಇನ್ನೇನು ನೀರಗಸೆಯನ್ನು ದಾಟಿಬಿಟ್ಟರೆ, ಅವರವರ ದಾರಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಿಗೆ, ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಬರುವುದು ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಮಾತ್ರ. ಬಗಲಲ್ಲಿ, ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ತುಂಬಿದ ಕೊಡಗಳು ಕೂಡ, ತುಳುಕಿ ಸಪ್ಪಳ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಅಷ್ಟೇ ಅವಿರತವಾಗಿ ಇವರ ಹರಟೆಯೂ ಸಾಗಿತ್ತು.

ಮಾತಾಡುತ್ತ ಇವರು ನಡೆದಿರುವಾಗಲೇ, ಎದುರಿನಿಂದ ಹೊಲೆಯರು ಕುಳ್ಳು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಬಂದರು. ಹೆಂಗಳೆಯರು ಭಯ, ಕುತೂಹಲಗಳಿಂದ ತ್ರಸ್ತರಾದರು.

ಶಿಲೇದಾರ ನಾನಾಸಾಹೇಬನು ಬೆಳಗಿನ ಜಾವಕ್ಕೆ ಸತ್ತನೆಂದು ಅವರ ಬಾಯಿಂದ ಕೇಳಿದಾಗ ಇವರಿಗೆಲ್ಲ ಆಘಾತವಾದಂತಾಯಿತು.

“ಪಾಪ, ಮಗಳ ಬೆಳವು ಮನ್ಯಾಗ ಕೂತದ್ದು ನೋಡಲಾಗದ್ದಕ್ಕ, ಎದಿ ಒಡಕೊಂಡು, ಜೀವಾ ನೀಗಿತು ನೋಡಬೆ ನಾನಾಸಾಬ” ಒಬ್ಬಳು ಕಣ್ಣೀರು ತಂದು ನುಡಿದಳು.

“ಛೀ ಬಿಡ, ಎದಿ ಒಡಕೊಳ್ಳಾಕ ಏನ ಆಗಿತ್ತು? ವಾಡೇದಾಗ ಹೋಗಿ ಕಾರಹುಣ್ಣಿವಿ ಮುಂದೆ ತಳ ಊರಿದಾಗಿನಿಂದ ಜಾಗೀರದಾರರ ಮಾಮಾ ಆಗಿ ಮಜಾದಾಗ ಇದ್ದ” ತಳವಾರ ನಾಗವ್ವ ತನಗೆ ತಿಳಿದದ್ದು ಹೇಳಿದಳು.

“ನಿನನಗ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಯಕ್ಕಾ, ಯಾವಾಗ ಕಾರಹುಣ್ಣಿವಿಗೆ ಹೊರಗ ಕುಂತಾಕಿ ಚಿಮಣಾ, ತಿರುಗಿ ಹೊರಗ ಆಗಿಲ್ಲ. ಅದ ಹೊಟ್ಟಿಬ್ಯಾನಿ ಇತ್ತು ಮುದುಕಗ. ದಾದಾನ ಕಿವಿಗೆ ಈ ಸುದ್ದಿ ಬಿದ್ದರಂತೂ ತಮ್ಮಿಬ್ಬರದೂ ಜೀವ ಉಳ್ಳಾಕಿಲ್ಲ ಅಂತ ಕಣ್ಣೀರು ತಗದು ನಮ್ಮನ್ಯಾಗ ಹೇಳಿತ್ತು ಮುದುಕ. ದಾದಾಗ ಏನರೆ ಗೊತ್ತಾತೋ ಏನೋ, ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಣ ಹೋಗಿರಬೇಕು”. ನಿಂಬೆವ್ವ ಎಲ್ಲವೂ ಗೊತ್ತಿದ್ದವಳಂತೆ ಮಾತಾಡಿ, ಪ್ರಕರಣದ ರಹಸ್ಯ ತನಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದವಳಂತೆ ಹೇಳಿದಳು.

“ಅದೆಲ್ಲಾ ಹಾದಿಗುಂಟ ಏನ ಮಾತಾಡತೀರೇ? ಒಂದು ಹೋಗಿ ಮತ್ತೊಂದಾದೀತು. ನಿಂಬೆವ್ವ, ಮನ್ನೆ ಬಾಪೂಸಾಬ ಪಡದಪ್ಪನವರ ಮುಂದ ಕುಂತು ನಾನಾ ಊರತುಂಬ ಹರ್ಲಿ ಮಾಡಕೊಂತ ತಿರಗದ್ದಾಂಗ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು ಅಂತ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಮುದುಕಗ ತಲೇ ಕೆಟ್ಟಾಂಗ ಆಗಿ ಮಾತಾಡತಾನಂತ ತಮ್ಮ ಕಿವಿಗೂ ಸುದ್ದಿ ಬಿದ್ದತಿ ಅಂತ ಸ್ವಾಮೇರು ಅಂದರಂತ. ನಿನ್ನೆ ನೆಟ್ಟಗಿದ್ದ ನಾನಾ ಬೆಳಗಾಗೂದರಾಗ ಇಲ್ಲ ಅಂದರ, ಎಲ್ಲಿ ಬಾಪೂಸಾಬ ಮತ್ತೆ...” ತಳವಾರ ನಾಗವ್ವ ಸತ್ತ ಸುದ್ದಿಗೆ ಸಂಶಯದ ಜೀವ ತುಂಬಿದಳು.

“ಅದೆಲ್ಲಾ ಏನೈತೋ ಶಿವಗ ಗೊತ್ತು. ನಿನ್ನೆ ಭೇಂಜೀ ಕಡಸೆ ಮನೀ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಕುಂತು ನಾರಿನ ಹಗ್ಗಾ ಹೊಸೀತಿತ್ತು, ಮುದುಕ. ‘ಮುಪ್ಪಾತು, ಮಗಳು ಮಾಡಿದ ಬಿಸಿ ರೊಟ್ಟಿ ತಿಂದು ಸುಮಾಕ ಕೂಡಬಾರದ ಮುದುಕಾ’ ಅಂತ ನಾ ಅಂದ್ನಿ. “ನನಗೇನಾಗೇತಿಬೇ, ಇನ್ನೂ ನಡಾ ಬಾಗಿಲ್ಲ; ಚೀಲಜ್ವಾಳಾ ಅಮಾತ ನೆಗವಿಟ್ಟೇನು’ ಅಂತ ಅಂದ. ಅಂತಾವ ಬಾಯಾಗ ಹಿಡಿ ಮಣ್ಣು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಹೋದ” ಬಿರಾದಾರ ನಿಂಗವ್ವ ಈ ಮಾತು ಹೇಳುತ್ತಲೇ ನಿಡಿದಾಗಿ ಉಸಿರುಬಿಟ್ಟಳು.

ನೀರಗಸೆ ದಾಟಿತ್ತು. ಎದರ ದಾರಿ ಬೇರೆಬೇರೆಯಾದುವು. ಊರೊಳಗೆ ಬರುವ ಕೆಲವರು ಮೌನ ಧರಿಸಿದರು. ಊರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣನ ಗುಡಿಯ ಮುಂದೆ ಹಾಯ್ದು ಹೋಗುವಾಗ ಗೌಡರು, ಕುಲಕರ್ಣಿ ಮನೆತನದ ಹಿಂಡು, ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು, ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಹೀಗೆ ಊರ ಹಿರಿಯರೆಲ್ಲ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲರ ಮುಖದ ಮೇಲೆಯೂ ವ್ಯಗ್ರತೆ, ನಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಆತುರ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದವು. ಇಷ್ಟು ಜನ ಹಿರಿಯರು ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ, ಹೇಣ್ಣುಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲ ಸೆರಗನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಹೊದ್ದುಕೊಂಡು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರ ಗುಡಿಯ ಮುಂದಿನಿಂದ ಹಾದು ಹೋದರು.

ನಾನಾನ ದುರ್ಮರಣ ಊರ ಜೀವವನ್ನು ಕಲಕಿತ್ತು. ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ಊರ ಹಿರಿಯರು, ಆ ಮರಣದ ಹೊಣೆಯನ್ನು ತಾವರಿಯದೆಯೇ ಹೊತ್ತಿದ್ದಳು. ಚಿಮಣಾಳ ಅಪಮಾನ, ನಾನಾನ ಸಾವು ಈಗ ವೈಯಕ್ತಿಕ ವಿಷಯಗಳಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಇವು ಕೇವಲ ದುಃಖಗಳಾಗಿದ್ದರೆ ನಾಲ್ಕು ಸಮಾಧಾನದ ಮಾತಾಡಿಬಿಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈ ದುಃಖಗಳಿಗೆ ಅನ್ಯಾಯದ ಕಲಂಕವಿದೆ. ಅನ್ಯಾಯವೇ ಈ ದುಃಖಗಳನ್ನು ಎಳೆದು ತಂದು ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ಮುಂದೆ ತಂದಿಟ್ಟಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಯಾರು ಉತ್ತರ ಹೇಳಬಲ್ಲರು?

ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಊರ ಜಾಗೀರದಾರನಾಗಿ ದರ್ಬಾರ ನಡೆಸುವ ದೊರೆಯಾಗಿ ದರ್ಪದಿಂದ ಕುಳಿತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಂದು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಪೇಟಾ ಇರಲಿಲ್ಲ; ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಇರುತ್ತಿದ್ದ ಎಲೆಯಡಿಕೆಯ ಜರದ ಚಂಚಿಯಿರಲಿಲ್ಲ, ತುಟಿಗಳ ನಗೆ ಮಾಯವಾಗಿತ್ತು. ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಅವನನ್ನೇ ಮಾತಾಡಿಸಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಬಹು ಪ್ರಯಾಸದಿಂದ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮಂಕು ಹಿಡಿದವರಂತೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂತುಬಿಟ್ಟಿದ್ದ. ಇಂದೇಕೋ ಅವನ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಆರೋಪಿಯ ಕಳೆ ಇತ್ತು.

ಮಾತಾಡುವದೆಲ್ಲ ಆಗಲೇ ಮುಗಿದು ಹೋಗಿತ್ತು. ನಾನಾನ ಮೃತದೇಹವನ್ನು

ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಸಾಗಿಸಬೇಕೆಂಬ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಹಿರಿಯರ ಸಭೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಿತ್ತು. ನಾನಾನಿಗೆ ವಿಷಪ್ರಯೋಗವಾಗಿರಲೇಬೇಕೆಂದು ಗೌಡರ ನಿಷ್ಕರವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿತ್ತು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಉಕ್ಕಿನ ಗೊಂಬೆಯಂತಿದ್ದ ನಾನಾ ಹೀಗೆ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಸಾಯುವದೆಂದರೇನು? ಅದು ಅಲ್ಲದೆ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನೇ ವಿಷಪ್ರಯೋಗದ ಪ್ರೇಕರನೆಂದು ಗೌಡರು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಆರೋಪಿಸಿದ್ದರು. ಈ ಆರೋಪವನ್ನು ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಒಪ್ಪಿ ರೀತಿಯಂತೆ ದೈವದವರಿಗೆ ತಪ್ಪದಂಡ ಇಡಲು ಒಪ್ಪಿದ್ದರಿಂದ, ನಾನಾನ ಹೆಣವನ್ನು ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಸಾಗಿಸುವದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿತ್ತು.

ಶಂಕ್ರಪುಗೌಡರ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯ ಗೆರೆಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಮೂಡಿದ್ದವು. ಈ ವಿಷಯ ಎಂದಿನಂತೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಶಿಲದಾರ ನಾನ ಸಣ್ಣ ಮನುಷ್ಯನಾಗಿದ್ದರೂ, ಅವನ ಮರಣ ಊರ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತರನ್ನೆಲ್ಲ ಸುತ್ತಾಹಾಕಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಮತ್ತು ಈ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ದಾದಾ ಅಥವಾ ಅವನ ತಂದೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಇವರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ದಾದಾ ಕುಸ್ತಿಗೆಂದು ಜತ್ತಿಗೆ ಹೋದವನು ಇನ್ನು ಮೂರುದಿನಗಳ ಮೇಲೆ ಮರಳಿ ಬರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಅನಾವೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮೇವಿನ ಅಭಾವವಾದುದರಿಂದ, ಲಕ್ಷ್ಮಣ ತಾಸಗಾವಿಗೆ ತನ್ನ ಬರಡು ದನಗಳನ್ನು ಬೀಗರ ಮನೆಗೆ ಅಟ್ಟಿ ಬರಲು ಹೋಗಿದ್ದನು. ನಾನಾನ ಸಮೀಪದ ಆಪ್ತರೆಂದರೆ ಇವರಿಬ್ಬರೇ, ಅವರು ಈ ಮರಣದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಫಿರ್ಯಾದಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಗೌಡರು, ನ್ಯಾಯಧೀಶನಂತೆ, ನಿರ್ಣಯ ಕೊಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈಗ ಮಾತ್ರ ಅದರ ಚಿಂತೆಯೂ ಗೌಡರ ಮೇಲೆಯೇ ಇತ್ತು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿಮಾಡಿದಂತೆ ಗೌಡರಿಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ವಿಚಾರವೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗೋಚರವಾಗತೊಡಗಿತ್ತು. ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಊರಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಸಮಯವನ್ನೇ ಸಾಧಿಸಿಯೇ ನಾನಾನಿಗೆ ವಿಷಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ ಎಂದು ಅವರಿಗೆ ಸಂಶಯ ಬಂದಿತ್ತು. ಈಗ ಹೆಣವನ್ನು ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಕಳಿಸಲು ಮೃತನ ವಾರಸದಾರರ ಫಿರ್ಯಾದಿಯ ಅಗತ್ಯವಿತ್ತು. ಚಿಮಣಾನಿಂದ ಫಿರ್ಯಾದಿಯನ್ನು ಬರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಗೌಡರು ತೊಡಗಿದ್ದರು. ಈ ಎಲ್ಲ ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ಗೌಡರ ಮುಖ ತ್ರಸ್ತವಾಗಿತ್ತು.

ಇಂಥ ಅನೇಕ ಪ್ರಕರಣಗಳನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಬಗೆಹರಿಸಿದ ಗೌಡರಿಗೆ ಚಿಮಣಾಳ ಫಿರ್ಯಾದಿ ಪಡೆಯುವ ಯುಕ್ತಿ ಹೊಳೆಯಲು ತಡವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಬಾಯಲ್ಲಿಯ ತಂಬಾಕವನ್ನು ಉಗುಳಿದವರೇ ಓಲೆಕಾರಕನ್ನು ಕರೆದು “ಲೇ ದರಿಯಾ, ವಾಡೇಕ ಹೋಗಿ ಚಿಮಣಾಬಾಯಿಗೆ ಕರೆದಾರಂತ ಹೇಳಿ ಕರಕೊಂಡು ಬಾ. ಗೌಡರು ಕರೆದಾರಂತ ಹೇಳಲೇ!” ಎಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದರು. ಆಮೇಲೆ

ದೈವದವರೆದುರು “ಜಾಗೀರದಾರರು ಗುನ್ನೆ ಮಾಡಿರದಿದ್ದರ, ಚಿಮಣಾ ಮಾಡಿರಬೇಕು. ಆಕಿನ್ನ ಚಾವಡಿಗೆ ಕರೆಸಿ ಜವಾಬು ತೆಗೊಂತೀನಿ. ಈ ಪ್ರಕರಣದ ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚಿ ನಿಕಾಲ ಮಾಡದಿದ್ದರ ಗೌಡಿಕೀ ಬಿಡತೇನಿ ಗೌಡಿಕಿ” ಎಂದು ಮೀಸೆ ತಿರಿವಿ ಆರ್ಭಟಿಸಿದರು.

“ಎಂತಾ ಮಾತಾಡತೀರಿ ಗೌಡರ? ಪೋಲೀಸ ಪಾಟೀಲಕಿ ಕೈಯಾಗ ಅದ ಅಂತ ಏನರ ಸಂಶಯ ತೊಗೊಂಡರ ಆತೇನು? ತಂದೆಗೆ ಮಗಳಿಂದಾದರೂ ವಿಷಾ ಹಾಕತಾಳ? ನಾನಾ ಧಡೇದ ಬ್ಯಾನಿ ಬಂದು ಸತ್ತಾ ಅಂತ ನಾ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳೋದಿಲ್ಲ. ಹೆಣಾ ಆಸ್ತತ್ತೆಗೆ ಒಯ್ದು ಏನ ಮಾಡತೀರಿ?” ಎಂದು ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಮತ್ತೆ ವಾದಿಸಿದ.

ಕುಲಕರ್ಣಿ ಶೇಷಪ್ಪ ನಸ್ಯದ ಚಿಟಿಕೆಯನ್ನು ಏರಿಸಲು ಇನ್ನೇನು ಮೂಗಿನ ತುದಿಗೆ ಕೈ ಒಯ್ಯಬೇಕೆಂದವನು, ಅದನ್ನು ತಡೆದು ಕೈ ಮುಂದೆ ಮಾಡಿ “ಜಾಗೀರದಾರ ಸಾಹೇಬ, ಇನ್ನೂ ಈ ಊರ ನೀರು ನಿಮಗೆ ಹತ್ತಿಲ್ಲ, ಈ ಊರಾಗ ಇಂಥಾವೆಲ್ಲ ಪ್ರಕರಣ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಆಗ್ಯಾವ. ಮಗಳು ಅಪ್ಪನ ಖೂನ ಮಾಡಿದ್ದು ನೋಡೇನಿ; ಹೇಣತಿ ಗಂಡನ ಖೂನ ಮಾಡಿಸಿದ್ದು ನೋಡೇನಿ ; ಇಷ್ಟ ಅಲ್ಲ ಸ್ವತಃ ಅಪ್ಪ ಮಗನ ಕೊಂದದ್ದೂ ಪ್ರಸಂಗ ಆಗ್ಯಾವ. ಈ ಊರ ಭೂಮೀ ಗುಣಾನ ಅಂಥಾದ್ದು. ಚಿಮಣಾ ಭಾಳ ಭೋಳೇ ಹುಡಿಗಿ ಅಂತ ನಿಮಗನಿಸಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಆಕೀನ ನಾನಾನ ಮರಣದ ಹಿಂದ ಇದ್ದಾಳ ಅನ್ನೋದು ದೈವದವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಗೊತ್ತದ” ಎಂದು ಆಡ್ಯತೆಯಿಂದ ಗುಡುಗಿದ.

ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಹತಾಶನಾಗಿ ತಲೆ ಕೆಳಗೆ ಮಾಡಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಓಲೆಕಾರ ದರಿಯಪ್ಪ ಚಿಮಣಾ ಚಾವಡಿಗೆ ಬಂದಳೆಂದು ಗೌಡನಿಗೆ ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ. ಗೌಡರಿಗೆ ಅವಸಾನ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ತಲೆಯ ಮೇಲಿನ ಜರದ ಕೆಂಪು ರುಮಾಲನ್ನು ಇಟ್ಟಲ್ಲಿಯೇ ಮರೆತು, ಬೇಟೆ ಸಿಕ್ಕಾಗ ಹಾರುವ ಹುಲಿಯಂತೆ, ಗುಡಿಯಿಂದ ಟಣ್ಣನೆ ಹಾರಿ ಚಾವಡಿಗೆ ನಡೆದರು. “ಗೌಡ್ತ ಗೌಡ್ತ ರುಮಾಲಾ ಬಿಟ್ಟಿ” ಎಂದು ಶೇಷಪ್ಪ ಒದರಿಕೊಂಡದ್ದೂ ಅವರಿಗೆ ಕೇಳಿಸಲಿಲ್ಲ. ದರಿಯಪ್ಪನೇ ರುಮಾಲು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ದೆಸೆ ಬಾಯಿ ಬಿಡುತ್ತ ಓಡಿ ಗೌಡರಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸಿದ.

ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ಜನರೆಲ್ಲ ಮಂಕುಬಡಿದಂತಾಗಿದ್ದರು. ಯಾರಿಗೂ ಏನೂ ಮಾತಾಡಬೇಕೆಂಬುದೇ ತಿಳಿಯದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಮೌನವೂ ಆ ವೇಳೆಗೆ ಅಸಹನೀಯವಾಗಿತ್ತು. ಆಗ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹದಕ್ಕೆ ತರಬೇಕೆಂದು

“ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಿ ಜಾಗೀರದಾರ ಸಾಹೇಬ, ಗೌಡರು ಈ ಪ್ರಕರಣ ಬೆಳೆಸಬಾರದಂತ ಸಾಮೋಪಚಾರದಿಂದ ಹೇಳಿದ ಮಾತು ನಿಮಗೆ ಬಗೀಹರೀಲಿಲ್ಲ. ದೈವದವರು ಅಂದರ ದೇವರ ಸಮಾನ. ಅವರ ಮುಂದೆ ತಪ್ಪು ಒಪ್ಪಲಿಕ್ಕೆ ಎಂದೂ ನಾಚಿಬಾರದು. ಶಂಕರಪ್ಪ ದೀರ್ಘಕೃ ಹೋದಾ ಅಂದರ ಯಾರಿಗೂ ಸೋಲೂ ಅಸಾಮಿ ಅಲ್ಲ. ದಿನಬೆಳಗಾದರ ಮಾರಿ ನೋಡುವರು, ಹೀಂಗ ಮುರಕೊಂಡು ಬಾಳೂದು ಯೋಗ್ಯ ಆಗೂದುಲ್ಲ” ಎಂದು ನುಡಿದರು. ಅವರ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯನಿಷ್ಠುರತೆಯಿರಲಿಲ್ಲ; ಅಂತಃಕರಣದ ತೀವ್ರ ವೇದನೆಯಿತ್ತು. ನಾನಾನ ಮರಣದ ದುಃಖದಿಂದ ಗಾಸಿಯಾದ ಅವರಿಗೆ ಈ ತೊಡಕಿನಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಆಘಾತವಾಗಿತ್ತು.

“ಆಚಾರಸ್ವಾಮೀ, ನಾ ಮಾಡಿದ ಉಪಕಾರ ನೀವೆಲ್ಲ ಇಷ್ಟ ಲಗೂ ಮರೀತೀರಂತ ನನಗನಿಸಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಊರ ಜನರೆಲ್ಲ ಸುಖದಿಂದ ಇರಬೇಕೂ ಅಂತ ಎಷ್ಟ ರೀತೀ ಸಹಾಯ ಮಾಡೀನಿ ಅಂಬೂದು ನಿಮಗ ಗೊತ್ತದ. ಇಷ್ಟಾಗೀನೂ ನನ್ನ ಮ್ಯಾಲೆ ತುಫಾನಿ ಹೊರಸತೀರಲ್ಲ?” ಎಂದು ಬಾಪುಸಾಹೇಬ ಬೇಡಿಕೊಂಡ.

“ಊರಿಗೆ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದಾವಾ ಅಂತ ನೀವು ನಡೆಸಿದ ಚೆಲ್ಲಾಟಾ ನೋಡೀನೂ ನಾವು ಸುಮ್ಮಗ ಇದ್ದೀವಿ. ಈಗ ನಿಮ್ಮ ಮ್ಯಾಲೆ ಬಂದ ಆರೋಪ ಗಂಭೀರಸ್ವರೂಪದ್ದದ. ಈ ಪ್ರಕರಣ ಮುಂದ ಹೋದರ ವಾಡೆಯ ಹೆಸರಿಗೆ ಕಲಂಕ ಬಂದೀತು ಅಂತ, ಹೋಗದಂತೆ ಮಾಡ್ರಿ ಅಂತ ಗೌಡರಿಗೆ ಹೇಳಿದಿವಿ. ಅಂತೇ ವಿಚಾರಮಾಡಿ, ಪಾಪಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಅಂತ ದೈವದವರಿಗೆ ದಂಡಾ ಕೊಟ್ಟು ಮುಗಿಸಿಬಿಡಬೇಕಂದರ ನಮ್ಮ ಮಾತಿಗೆ ನೀವ ಕಿಮ್ಮತ್ತ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ ಗೌಡರು ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದರು” ಎಂದು ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಗಂಭೀರವಾಣಿಯಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದರು.

ಕುಲಕರ್ಣಿ ಶೇಷಪ್ಪನೂ ಆಚಾರ್ಯರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ಅನುಮೋದಿಸಿದ. “ಇಲ್ಲೆ ನೋಡಿ ಜಾಗೀರದಾರ, ಊರ ಧಣೇರು ನೀವು. ನಿಮ್ಮ ಮಾನಾಮರ್ಯಾದಿ ಅಂದರ ಊರಿನ ಮಾನಾ ಮರ್ಯಾದಿ ಇದ್ದಾಂಗ. ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಲಕ್ಷ್ಯದಾಗ ತಂದುಕೊಂಡ ನಾವು ಈ ಪ್ರಕರಣ ಇಲ್ಲೇ ಮುಗಿಸಿಬಿಡಬೇಕೂ ಅಂತ ಹಂಚಿಕಿ ಹಾಕಿದಿವಿ. ಗೌಡರು ಆಚಾರು ನಾನು ಇಷ್ಟೊತ್ತನಕಾ ಅದೇ ವಿಚಾರದಾಗ ಇದ್ದಿವಿ. ವಾಡೇದ ಮ್ಯಾಲಿನ ಅಭಿಮಾನದಿಂದನ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಮಾಡಿದಿವೆಲ್ಲ? ಹಾಂಗ ನೋಡಿದರ ಕಾಯದೇದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಾವು ಮಾಡೂದೂ ಖೂನಿ

ಭವದವರು ಗುಣವೆನ ಸರಿ. ಆದರೂ ನಿಮ್ಮ ಮರ್ಮದಿ ಉಳಿಸಬೇಕಂತ ದೈವದವರು ಗುಣವೆ ತಮ್ಮ ಮೈಮೇಲೆ ತಗೋಬೇಕಂತಾರ. ತಪ್ಪದಂಡ ಕೊಟ್ಟು ಪಾರಾಗರೆಪಾ ಅಂತ ಕೈಯಾಗ ಖಡ್ಗೀ ಕೊಟ್ಟು ಹೇಳಿದಿವಿ. ನೀವೇನು ಕೇಳೋ ಲಕ್ಷಣ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನ ಕಾಯದೇ ಏನ ಹೇಳತದೋ ಅದನ್ನ ಮಾಡತೇವಿ. ನಮಗೇನು, ಸರಕಾರದ ನೌಕರೀನ ಮಾಡತೀವಿ. ಕರ್ತವ್ಯಕ್ಕೆ ಅಂತಃಕರಣ ಇಲ್ಲ ನೋಡಿ, ಒಡಹುಟ್ಟಿದ ತಮ್ಮ ಇಂಥಾ ಕೆಲಸಾ ಮಾಡಿದರೂ, ಅವನ ಮ್ಯಾಲೂ ಖಟ್ಟಿ ಮಾಡಬೇಕಾಗತದ ಉಪಾಯ ಇಲ್ಲ” ಶೇಷಪ್ಪ ತನ್ನ ಒಂದು ಮಾತಿನಿಂದ ಸ್ವಾರ್ಥಪರಾರ್ಥಗಳೆರಡನ್ನೂ ಸೂಚಿಸಿದ.

“ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದ್ದರ ನೀವು ಹೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಕಬೂಲ ಮಾಡಿದ್ದೆ ಕುಲಕರ್ಣ್ಯಾರ. ಆದರೆ ನಾನಾಮಾಮಾ ಸತ್ತದ್ದು ಧಡೇದ ಬ್ಯಾನಿ ಬಂದು. ನಾನ ಅವನ, ಖೂನಿ ಮಾಡಿದ್ದಾಂಗ ನೀವೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಮ್ಯಾಲೆ ಮುರಕೊಂಡು ಬಿದ್ದರ ನಾ ಏನ ಹೇಳಬೇಕು?” ಎಂದು ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ತನ್ನ ಮುಖ ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತದೆ ಹೇಳಿದ.

ಶೇಷಪ್ಪ ಪಾದಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಯದೇ ಪಂಡಿತ. ಇಂಥ ವಾದಗಳ ಉಗಮವೇನೆಂಬುದು ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. “ಜಾಗಿದಾರ, ನೀವು ಹೇಳೂದು ಎಲ್ಲಾ ಖರೇ ಅಂತ ದೈವದವರಿಗೆ ಅನಿಸಿಲ್ಲ. ನಾನಾನ ದುರ್ಮರಣದ ಕಾರಣ ಚಿಮಣಾ ತೊಡಕು ಅಂತ ಎಲ್ಲಾರಿಗೂ ಅನಿಸೇದ, ಇರಲಿ. ನೀವು ಹೇಳಿದ ಮಾತು ಖರೇ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ನೀವು ಎಷ್ಟು ಸಾವಿರ ಖರ್ಚು ಮಾಡಬೇಕಾದೀತು ಅಂಬೂದನ್ನ ವಿಚಾರಮಾಡಿರೇನು? ನಾನಾ ಧಡೇದ ಬ್ಯಾನಿ ಬಂದ ಸತ್ತಾ ಅಂತ ಸಿದ್ಧಮಾಡಬೇಕಾಗತದ. ಹೇಣದ ಮಾರಿ ವಿಷಾ ಹಾಕಿದವರಾಂಗ ಹಸರು ಏರೇದ. ನಿರಪರಾಧಿ ಅಂತ ಸಿದ್ಧ ಆಗದಿದ್ದರ ಎಲ್ಲಾ ಗೋವಿಂದಾ. ಅದಕ್ಕಂತ ನಿಮ್ಮನ್ನ ಪೇಚಿನಿಂದ ಉಳಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಈ ವಿಚಾರ ನಾವು ಮಾಡಿದ್ದು” ಎಂದು ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳಿದ.

ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ಏರೀ ಹಣಮಂತಾಚಾರಿಗೆ ಈ ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜಕ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಬೇಸರಬಂತು. “ಯಾಕ ಬೇಣ್ಣೀ ಹಚ್ಚತೀರಿ ಬಿಡ್ರೋ. ಶೇಕಡಾ ಐದೈದರಂತೆ ಬರೋ ರೊಕ್ಕಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟಾಕ ಬಾಯಿತಗೀತೀರಿ? ಜಾಗೀರದಾರರೂ ಅಂತ ದಂಡಾ ವಸೂಲ ಮಾಡಿ ಖೂನಿ ಮುಚ್ಚಬಿಟ್ಟರೂ ಅಂತ ಊರ ಮಂದಿ ನಾಳೆ ಮಾರಿ ಮ್ಯಾಲ ಉಗಲ್ಯಾರು. ಜಾಗೀರದಾರ ಸಾಹೇಬ, ನೀವೇನು ಕೊಡಬ್ಯಾಡಿ ಕೊಸಿಬ್ಯಾಡಿ, ಖುಶಾಲ ಮನಿಗೆ ಹೋಗಿ ಮಲಕೊಂಡುಬಿಡಿ. ನಮಗೂ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೊತ್ತಾಗತದ, ಏಳತೀವಿನ್ನ” ಎಂದು ಗೋಣಗುತ್ತ ಪಂಚಿಯನ್ನು ರೂಡಿಸುತ್ತ ಎದ್ದೇ ಬಿಟ್ಟ.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಗೌಡರು ಚಾವಡಿಯಿಂದ ಗೆಲುವಿನ ನಗೆ ನಗುತ್ತ ಬಂದದ್ದು ನೋಡಿ, ಆ ಮುದುಕನ ಕುತೂಹಲ ಮತ್ತೆ ಕೆರಳಿ ಎದ್ದವನು ಮತ್ತೆ ಕುಳಿತ.

“ಯಾಕ ಹಣಮಂತಾಚಾರ ಮತ್ತೆ ಕೂತಿರಲ್ಲ? ಹೋಗಿ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೊತ್ತಾಗೂದಿಲ್ಲೇನು? ಮತ್ತ ತಡಾ ಆದರ ಹೊಳಿ ಅಟ್ಟಿಸಿ ಹೋದೀತು!” ಎಂದು ಕುಲಕರ್ಣಿ ಶೇಷಪ್ಪ ನಗೆಯಾಡಿದ.

ಆಚಾರ್ಯರು ಈ ಕೊಂಕನ್ನು ಅರಿತರು. ಅಂತಲೇ ತಾವೂ ನಗುತ್ತ “ನೀವೆಲ್ಲ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಎದ್ದರ ನಮ್ಮದೂ ಸ್ನಾನದ ಹೊತ್ತಾಗತದೇನಪಾ ಶೇಷಪ್ಪ. ಮತ್ತ ಗೌಡರೂ ಬಂದರು; ಮುಂದೇನಾಗತದೋ ನೋಡಿಕೊಂಡ ಎದ್ದರಾತು. ಅತ್ತತ್ತ ಸರಿಯಲಾ” ಎನ್ನುತ್ತ ಕೈಯಲ್ಲಿಯ ಬಡಿಗೆಯಿಂದ ಶೇಷಪ್ಪನ ಬೆನ್ನಿಗೆ ತಿವಿದರು. ಇನ್ನು ಹಣ ಕೈಗೆ ಬರುವದು ಖಂಡಿತ ಎಂಬ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಭಾಷೆಯ ದ್ಯೂತಕವಾಗಿತ್ತು ಅದು.

ಗೌಡರು ಬಂದವರು ಒಮ್ಮೆ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ನೋಡಿ, ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು. “ಇಗಾ ಚಿಮಣಾ ಫಿಯಾದಿ ಕೊಟ್ಟಾಳು. ತನ್ನ ತಂದಿಗೆ ಯಾರೋ ವಿಷಾ ಹಾಕ್ಯಾರಂತ ಸಂಶೇ ಬಂದೈತೀ ಅಂತ ಹೇಳಿ ಬಟ್ಟ ಒತ್ತಾಳ. ಯಾರ ಮೇಲೆ ಸಂಶೇ ಬಂದೈತೀ ಅಂತ ಕೇಳಿದರ, ಅವರ ಹೆಸರು ಪೊಲೀಸರ ಮುಂದ ಹೇಳತೀನಿ ಅಂತ ಹೇಳ್ಯಾಳು. ಈಗ ರೀತಿಪ್ರಕಾರ ಪಂಚನಾಮೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗತೇತಿ. ಅದಕ್ಕೆ ದೈವದವರೆಲ್ಲ ಚಾವಡಿಗೆ ಬರಬೇಕು” ಎಂದು ದರ್ಪದಿಂದ ನುಡಿದರು.

ಬಾಪುಸಾಹೇಬನ ಅಂಗಾಂಗಗಳೆಲ್ಲ ಬೆವರಿದವು. ಚಳಿ ಬಂದವರಂತೆ ನಡುಗಲಾರಂಭಿಸಿದ. ಕುಳಿತಲ್ಲಿ ಕೂಡುವದೂ ಅವನಿಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವೆನಿಸಿ ಅವನು ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಕಾಲಿಗೆ ಬಿದ್ದು “ಆಚಾರಸ್ವಾಮೀ ನನ್ನ ಮಾನ ಕಳೀಬ್ಯಾಡಿ, ಈ ಪ್ರಕರಣ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಮುಗಿಯೂ ಹಂಗ ಮಾಡಿ, ನೀವು ಹೇಳಿದ ದಂಡ ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ನಾ ತಯಾರಿದ್ದೇನಿ” ಎಂದು ದೈನ್ಯದಿಂದ ಬೇಡಿಕೊಂಡ.

“ಅದೆಲ್ಲಾ ಆಗಾಣಿಲ್ಲ. ಫಿಯಾದಿ ಕೈ ಸೇರೇತಿ ಅಂದಮ್ಯಾಲೆ ಪಂಚನಾಮೆ ಆಗಾಕಬೇಕು, ಹೆಣಾ ದವಾಖಾನಿ ಕಾಣಸದಿದ್ದರ, ಇದ್ದ ಫಿಯಾದಿ ಹರದು ಹಾಕಿ ನಾ ಜೇಲ ಕಾಣಬೇಕಾದೀತು. ಯಾರೂ ಹೇಳಿದರೂ ನಾ ಏನು ಈಗ ಕೇಳಾವ ಅಲ್ಲ” ಎಂದು ಆರ್ಭಟಿಸುತ್ತ ಗೌಡರು ಗುಡಿಯ ತುಂಬ ಹಾಸು ಹೊಯ್ಯತೊಡಗಿದರು.

ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ನಡುವೆ ಬಾಯಿ ಹಾಕದೆ ನಿರ್ವಾಹವಿರಲಿಲ್ಲ. “ಗೌಡ

ಸ್ವಲ್ಪ ಕೂತು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ. ಇದು ಊರ ಮಾನದ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಜಾಗರದಾರರು ಅಂದರ ಊರ ಧೋರೀ ಇದ್ದಾಂಗ. ಅವರ ಮಾನಾ ಕಳದರ ಊರ ಮಾನಾ ಕಳದ್ದಾಂಗ. ಅದಕ್ಕೆ ಈ ಪ್ರಕರಣ ಇಲ್ಲೇ ಮುಗಿಸಿಬಿಡೋದು ಒಳ್ಳೆದು. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ, ಈ ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿತ್ತಲ್ಲ; ಹೋಗಿ ಒಂದು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ತಂದು ಗೌಡರಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸಿರಿ.” ಎಂದು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರು.

“ಆಚಾರೆಪ್ಪ, ನೀ ಹೇಳೋದು ದೈವದವರಿಗೆ ಕೊಡೂ ದಂಡ. ಈಗ ಫಿರ್ಯಾದಿ ಕೈಯಾಗ ಬಂದತಿ. ಅದನ್ನು ಹರದ ಹಾಕಿ ಹೆಣಾ ದಫನ ಮಾಡಲಾಕ ಪರವಾನಕಿ ಕೊಟ್ಟರ ಪೋಲೀಸರಿಗೆ ನಾ ತೆತ್ತಬೇಕಾಗತೈತಿ ದಂಡಾ. ಅದಕ್ಕೊಂದು ಸಾವಿರ ಕೊಡು ಅನ್ನರಿ, ಅಂದ್ರ ಏನರ ಮಾಡಾಕ ನಮಗೂ ಧೈರ್ಯ ಬಂದೀತು. ಹಿರ್ಯಾರದೀರಿ, ಗೌಡನ್ನು ಪೇಚಿಗೆ ಹಾಕಬ್ಯಾಡಿ” ಗೌಡರ ದನಿಯಲ್ಲಿ ವಿಜಯದ ಉತ್ಸಾಹವಿತ್ತು.

“ಆಗಲಿ ಹಂಗ ಆಗಲಿ. ಜಾಗೀರದಾರರು ಮೊದಲ ನಮ್ಮ ಮಾತಿಗೆ ಒಪ್ಪಿದ್ರ ಈ ಪ್ರಸಂಗ ಬರತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಹೋಗಿ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ, ಗೌಡರಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಐನೂರ ರೂಪಾಯಿ ತಂದುಕೊಡಿ” ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಮತ್ತೇ ದನಿಗೂಡಿಸಿದರು.

ನಿರುಪಾಯನಾಗಿ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಹಣದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಲು ಹೊರಟು ಹೋದನು.

“ಆಚಾರ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಗೌಡರಿಗೇ ಅಂತ ಹೇಳಿದಿರಿ. ಮತ್ತು ಕುಲಕರ್ಣಿಗೇನು ಸಿಕ್ಕಾಂಗಾತು ಗೊರಟ?” ಶೇಷಪ್ಪ ಕೊಂಕು- ಮಾತಾಡಿದ.

“ಆತಪಾ, ಅದರರ್ಥ ನಿನಗೂ ಕೊಡಂತ ಹೇಳತೀನಿ ಅತಿಲ್ಲೋ?” ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ದನಿ ಬೇಸರಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿತು.

“ಒಳೇ ನ್ಯಾಯಾ ತಗದಿರೆಲ್ಲ ಆಚಾರ? ಗೌಡರಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಬರತದ, ಅಷ್ಟ ನಮಗೂ ಬರೋದು ಮಾಮೂಲು ರಿವಾಜು ತಪ್ಪಸಬ್ಯಾಡಿ, ಇದ್ದೆಲ್ಲೇ ಹೊಸ ಪದ್ಧತಿ ತಗದಿರಿ ಮತ್ತ?” ಶೇಷಪ್ಪ ಜಗಳ ಹೂಡಿದ.

“ಶೇಷಪ್ಪ, ಇದರಾಗ ಏನೂ ಅನ್ಯಾಯ ಆಗಿಲ್ಲ. ಸಾವಿರದಾಗ ಗೌಡಗ ಐದನೂರು, ಅದರರ್ಥ ನಿನಗ; ಉಳಿದ ಎರಡೂವರಿನೂರು ದೈವದವರಿಗೆ ಹಂಚಬೇಕಾಗತದ ಇದು ತಲೆತಲಾಂತರದಿಂದ ನಡುದು ಬಂದ ರೂಢಿ. ಇನ್ನೇನಪಾ, ಪೋಲೀಸರಿಗೆ ಕೊಡೋದು ಅಂತ, ಗೌಡರಿಗೆ ಐನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಡಿಸಿದ್ದು ಖರೆ. ನಿನಗ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಎರಡೂವರಿನೂರು ಕೊಡಿಸಿದರ

ಗೌಡನಷ್ಟೇ ಆಯಿತಲ್ಲ?” ಎಂದು ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿದರು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹಣಮಂತಾಚಾರ್ಯರು “ಅಲ್ಲೋ ಬಾಳೂ, ಒಟ್ಟು ರೊಕ್ಕದಾಗ ಗೌಡಗ ಅರ್ಧ, ಅದರರ್ಧ ಕುಲಕರ್ಣಿ ತೋಗೋಬೇಕು. ಉಳಿದದ್ದ ದಶಾಂಶ ನಮ್ಮ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಿಗೆ ಸಿಗಬೇಕು. ನೀ ಇಪ್ಪತ್ತೈದರ ಮ್ಯಾಲೆ ಮುಗಿಸಿ ಬಿಡತೀಯಲಾ?” ಎಂದು ಬಚ್ಚಬಾಯಿಂದ ಗುರುಗುಟ್ಟಿದರು.

“ಹಣಮೂಕಾಕಾ, ನಾವೂ ನೀವು ವೈದಿಕಬ್ರಾಹ್ಮಣರು. ಇಂಥಾದರಾಗ ಬಾಯಿ ಹಾಕಬಾರದು. ಲಂಚದ ವ್ಯವಹಾರ ನಮ್ಮದಲ್ಲ. ಅದು ಗೌಡರಿಗೆ ಕುಲಕರ್ಣಿಗೆ ನಡೆದುಬಂದ ಹಕ್ಕು. ನೀ ಹಾಂಗ ನ್ಯಾಯಾ ತಗದರ, ಇಕಾ ನನ್ನ ಪಾಲೆಂದು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡತೇನಿ ಆತ?” ಎಂದರು ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು.

ಹಣಮಂತಾಚಾರ್ಯನಿಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂತು. “ಮೂರ್ಖನನ ತಂದಕಾದ, ಇದರಾಗ ಹಕ್ಕಿನ ಪ್ರಶ್ನೆ ಎಲ್ಲಿ ಬರತದೆ? ಇದು ಹಗಲದರೋಡೆ ಆ ಜಾಗೀರದಾರ ದಾರಿ ಬಡಿಸಿ ತಂದ ಹಣಾ ಅದು. ಅದನ್ನ ನೀನು ಮತ್ತೆ ಯಾರ ಉಡ್ಯಾಗೋ ತುಂಬಲಿಕ್ಕೆ ಹೊಂಟೀದಿ ಆತು” ಎಂದು ಒಟಗುಟ್ಟಿದನು.

“ನಮ್ಮ ಈ ಬಡಿದಾಟದಾಗ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಮತ್ತೆಗಾದ ತೀರ್ತ್ಯು. ಏನು ಮಾಡತೀರೋ ಮಾಡಿಕೋಳ್ಳಿ, ಈ ವ್ಯವಹಾರದಾಗ ನಾ ಕೈನೇ ಹಾಕೂದುಲ್ಲ. ಗೌಡ, ತೋಗೊಳ್ಳೋದು ತೋಗೊಂಡು ಈ ಪ್ರಕರಣ ಅಷ್ಟು ಇಲ್ಲಿಗೇ ಮುಗಿಸಿಬಿಡಿ. ಶೇಷೂ, ನೀ ಮತ್ತೇನಾರ ಕಿತಾಪತಿ ತಗದು ಊರ ಮಾನಾ ಕಳೇಬ್ಯಾಡ. ನಡಿ, ಹಣಮೂಕಾಕಾ, ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಆಗಲೇನ ಎದ್ದಿದ್ದಲ್ಲ” ಎಂದು ನಶ್ಯ ಏರಿನಿ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಎದ್ದರು. ಅವರ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಅನಾಸಕ್ತಿ ಬಂದಿತ್ತು. ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟೋ ಪ್ರಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ಅವರೂ ಲಂಚ ತಿಂದವರೇ, ಆದರೆ ಇಂದೇಕೋ ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಬೇಸರಗೊಂಡಿತ್ತು. ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಹಟಮಾರಿಯಾದ ಮನಸ್ಸು; ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಲೌಕಿಕದಲ್ಲಿಯೂ ಅದೇ ಹಟದಿಂದ ತಮ್ಮ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ತೋರಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಊರಗೌಡ-ಕುಲಕರ್ಣಿಯರನ್ನೆಲ್ಲ ಅಂಗೈತಳದಲ್ಲಿ ಕುಣಿಸಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಇಂದಿನ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೋ ಒಂದಂಶ ಅವರಿಗೆ ಬೇಸರ ಹುಟ್ಟಿಸಿತ್ತು; ತಾನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದೆಲ್ಲ ಅನ್ಯಾಯ ಎಂದು ತೋಚಿತ್ತು. ಅಂತೆಯೇ ಮನಸ್ಸು ಒಮ್ಮೆಲೇ ವೈರಾಗ್ಯದ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿತ್ತು. ಒಮ್ಮೆ ಮುಖ ತಿರುಗಿಸಿದರೆ ಸಾಕು. ತಿರುಗಿ ಆ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಲಾರೆ ಎಂಬ ಹಟ ಅವರಲ್ಲಿತ್ತು. ನಾನಾನ ಮರಣದ ದುಃಖವೂ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದು.

ಮಧ್ಯಾಹ್ನವಾಗಿದ್ದರೂ ಮಾಗಿಯ ಬಿಸಿಲು ಬೆಳುದಿಂಗಳಂತೆ ಎನಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ಬೀಸುವ ಗಾಳಿಗೆ ನಡುಗು ಹುಟ್ಟಿ, ಇನ್ನೂ ಬಿಸಿಲು ಬೇಕೆನ್ನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ನದಿಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಧಗಧಗ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ನಾನಾನ ಚಿತೆಯ ಕಾವು ಈ ಚಳಿಯನ್ನು ಓಡಿಸಲು ಹಿತಕರವೆನಿಸಿದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನಿಲ್ಲ.

೪

ನಾನಾನ ಹೇಣ ನದಿ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಸುಟ್ಟು ಎಂದೋ ಬೂದಿಯಾಯಿತು. ಊರ ಹಿರಿಯರ ಸಲಹೆಯಂತೆ ಗೌಡರು ಮರಣ-ರಿಜಿಸ್ಪರದಲ್ಲಿ, ನಾನಾ ಹೃದಯವಿಕಾರದಿಂದ ಮರಣಹೊಂದಿದನೆಂದು ಶರಾ ಬರೆದು ಸರಕಾರಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ದೃಷ್ಟಿ ಈ ಪ್ರಕರಣದ ಮೇಲೆ ಬೀಳದಂತೆ ತೆರೆಯೆಳೆದರು. ಈ ಪ್ರಕರಣ ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ಮುಗಿದುಹೋಯಿತೆಂದು ಊರ ಹಿರಿಯರೆಲ್ಲ ಭಾವಿಸಿದರು. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನೂ ಹಾಗೆ ಭಾವಿಸಿ ಹದಿನೈದು ನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಗೌಡರಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸಿದನು.

ಪಾದಳಿಯ ಊರ ಹಿರಿಯರು ಈ ಮೊದಲು ಇಂಥ ಅನೇಕ ದುರ್ಮರಣಗಳನ್ನು ಪಂಚನಾಮೆ ಇಲ್ಲದೆ ಮಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿ ದಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಹಿಂದಿನ ಎಲ್ಲ ದುರ್ಮರಣಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸಮಸ್ಯೆ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಬೈಲಿಗಳೆಯುವ ಭೀತಿಗೆ ಎಡೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿತು. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಕೊಟ್ಟ ಹಣದಲ್ಲಿ ಗೌಡನಿಗೆ ಒಂದು ಸಾವಿರ, ಕುಲಕರ್ಣಿಗೆ ಎರಡೂವರೆ ನೂರು ಹೀಗೆ ಹಂಚಿಹೋದದ್ದರಿಂದ, ಶೇಷಪ್ಪ ಅಸಮಾಧಾನಗೊಂಡು, ಗೌಡರು ತಿಂದ ಹಣವನ್ನು ತಿರುಗಿ ಕಕ್ಕಿಸುವ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿದ್ದ ತನಗೆ ಬರಬೇಕಾದ ಹಣವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರೆದುರು ಅವನು ಕೊನೆಯ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನೇನೋ ಮಾಡಿದ. ಅದರೆ ಅದು ಸಫಲವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಈ ಪ್ರಕರಣವೇ ಮೊದಲು ಹೇಸಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿಸಿತ್ತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಶೇಷಪ್ಪನ ಲೋಭ ಹಟಮಾರಿತನಗಳನ್ನು ನೋಡಿಯಂತೂ ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಇನ್ನೂ ಕಲ್ಲಾಗಿತ್ತು.

ಶೇಷಪ್ಪನ ವಿಚಾರ ಈಗ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿತು. ಅಪಮಾನದಿಂದ ಹಣ್ಣಾದ ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಸೇಡಿನ ಭಾವನೆಗೆ ಹದವಾಗಿತ್ತು. ಶೇಷಪ್ಪ ಅದರ ಲಾಭವನ್ನು ಪಡೆಯದೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದ ಅಪಮಾನದ ಸೇಡನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಹಟಹಿಡಿದ. ಆದರೆ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನಿಗೆ ಮಾರ್ಗ ಹೊಳೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ಇಬ್ಬರೂ ಒಂದು ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ

ಬಂದರು. ಅನಾವೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಜನರು ಕಂಗಾಲಾದುದರ ಪ್ರಯೋಜನ ಪಡೆದುಕೊಂಡು, ಗೌಡರಿಂದ ಕಾಳು ಕೇಳಲು ಜನರನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಗೌಡರು ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನಿಂದ ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಹಣವನ್ನು ಬರಗಾಲದ ಸಹಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಕೊಡಬೇಕು. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಶೇಷಪ್ಪನ ತಂತ್ರಕ್ಕೆ ತಲೆದೂಗಿದ. ಇದೇ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಊರುಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದ ಪಡದಯ್ಯನವರೂ ತಿರುಗಿ ಬಂದು ಈ ತಂತ್ರಕ್ಕೆ ಸೇರಿಕೊಂಡರು, ಗೌಡರು ಒಪ್ಪದಿದ್ದರೆ ಜನರಿಂದ ಬಂಡು ಹೂಡಿಸಬೇಕು. ಹಗೆ ತೆಗೆಸಿ ಕಾಳು ಕೊಡಲು ಗೌಡರನ್ನು ಒತ್ತಾಯಪಡಿಸಬೇಕು. ಮೂವರೂ ಇವೇ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ದಂಗಾದರು.

ರಾತ್ರಿ ಮಠದಲ್ಲಿ ಸಭೆ ಸೇರಿತ್ತು. ಪಡದಯ್ಯನವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ರೈತರನ್ನೆಲ್ಲ ಕರೆಸಲಾಗಿತ್ತು. ಕಾಳಿದ್ದ ರೈತರ ಹಗೆ ತೆಗೆಸಿ ಉಪವಾಸ ಬಿದ್ದ ಜನರಿಗೆ ಕಾಳು ಹಂಚುವ ಬಗ್ಗೆ ದೈವದವರನ್ನು ಒತ್ತಾಯಪಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಹೇಳಿದ. ಪಡದಯ್ಯನವರೂ ತಮ್ಮ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ಹಾರ್ದಿಕವಾಗಿ ಸೂಚಿಸಿದರು. ಜನರ ತಲೆ ತಿರುಗಿದಂತಾಯಿತು.

ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯ ಮರುದಿನ ಗೌಡರು ಹಾಸಿಗೆಯಿಂದೇಳುವ ಮೊದಲೇ ಬಡಜನರು ಗುಂಪುಗುಂಪಾಗಿ ಅವರ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಿನಲ್ಲಿದ್ದರು. ಗೌಡರು ಹೊರಗೆ ಬಂದು ನೋಡಿದರು; ಗುಂಪಿನ ಸ್ಥಿತಿ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಶೋಚನೀಯವಾಗಿತ್ತು. ಮುಂದೆ ನಿಂತಿದ್ದವನೊಬ್ಬ “ನಿನ್ನಿನ ದಿನಾ ಊರಾಗ ಹೆಣಾ ಇಟಗೊಂಡ ಕುಂತಾಗ ನಾವು ಬರಬಾರದಂತ ಬಿಟ್ಟೇವರಿ ಎಪ್ಪಾ, ಅಮಾಸಿಯಂಥಾ ಅಮಾಸಿ; ಬಾಯಾಗ ತುಣುಕ ರೊಟ್ಟಿ ಹಾಕಿಲ್ಲ. ಕಾಳ ಕೊಡಾಕಬೇಕು ಎಂದು ಹಟ ಹಿಡಿದ. ಆ ಆಕ್ರೋಶ, ಹಟಮಾರಿತನ, ಕ್ರೋಧ ಇವುಗಳ ಹಿಂದೆ ಕಲ್ಲೆದೆಯನ್ನು ಕರಗಿಸುವ ಕರುಣ ಮಿಡಿಯುತ್ತಿತ್ತು.

ಗೌಡರು ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿದರು. ಪಾದಳ್ಳಿಯ ಗೋಳು ಅವರ ಎದೆಯನ್ನೇ ಕಲಕಿತ್ತು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನದೊಳಗೆ ಕಾಳು ಹಂಚುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುವುದಾಗಿ ಆಶ್ವಾಸನವಿತ್ತು ಜನರನ್ನೆಲ್ಲ ಮನೆಗೆ ಕಳಿಸಿದರು.

ಜನರೆಲ್ಲ ಮನೆಗೆ ಹೋದೊಡನೆ ಗೌಡರು ದೈವದವರ ಸಭೆಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕರೆದರು. ಗೌಡರ ಪಡಸಾಲೆಯ ತುಂಬ ಜನ ನೆರೆದಿತ್ತು. ಊರ ಹಿರಿಯರಿಗಂದು ಹಾಸಿದ ಕಂಬಳಿಯ ಮೇಲೆ, ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು, ಹಣಮಂತಾಚಾರ್ಯರು, ಶೇಷಪ್ಪ ಇವರ ಜೊತೆಗೆ ಗೌಡರೂ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನನ್ನು ಕರೆಕಳಿಸಿದ್ದರೂ ಅವನು ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ.

ಬಡವರಿಗಾಗಿ ಕಾಳು ಕೂಡಿಸುವ ಪ್ರಶ್ನೆ ಎದ್ದಿತು. ಆದರೆ ಊರ ಹಿರಿಯರ ಒಡಕಿನಿಂದಲೇ ಸಭೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ತಲೆಗೊಂದರಂತೆ ಉತ್ತರ ಬಂದಿತೇ ಹೊರತು ಮತ್ತೇನೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. “ಜಾಗೀರದಾರರಿಂದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಅಂತ ಇಸಗೊಂಡ ರೊಕ್ಕಾ ಈಗ ಗೌಡರು ಖರ್ಚು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕು. ದುರ್ಮರಣದ ಪ್ರಕರಣದ ತಪಾಸಣೆಗೆ ಇನ್ನಾರೂ ಬರೂದಿಲ್ಲ. ಅಂದಮ್ಯಾಲೆ ಗೌಡರ ಹತ್ತರ ಆ ಹಣಾ ಯಾಕ ಇರಬೇಕು?” ಶೇಷಪ್ಪ ಜೋರಾಗಿ ವಾದಿಸಿದ.

ಗೌಡರದು ಅದಕ್ಕೊಂದೇ ಉತ್ತರ. “ಆ ದುಡ್ಡಿನ ಮಾತು ಎತ್ತಬ್ಯಾಡಿ. ಮ್ಯಾಗಿನ ಅಮಲದಾರರು ಬಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ಅವರ ಉಡಿ ತುಂಬಲಿಕ್ಕೆ ಅಂತ ಠೇವು ಇಟ್ಟಿದ್ದು ಅದು” ಗೌಡರೂ ಹಟದಿಂದಲೇ ಆರ್ಭಟಿಸಿದರು.

“ಊರ ದೈವದವರ ಮಾತಿಗೆ ಮರ್ಯಾದಿ ಕೊಟ್ಟು ಗೌಡರು ಎಂಥಾ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಹೊತ್ತಾರ! ಆ ದುಡ್ಡಿನ ಉಪಯೋಗ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಾಗ ಆಗಬೇಕಾದದ್ದ ಯೋಗ್ಯ.” ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರೂ ಗೌಡರ ವಾದವನ್ನೇ ಸಮರ್ಥಿಸಿದರು.

ಶೇಷಪ್ಪ ಸಿಡಿದೆದ್ದು— “ಅಲ್ಲೀ ಆಚಾರ. ನೀವು ಬಾಯಿ ಹಾಕಿದ್ದರಿಂದ ನಾ ಸುಮ್ಮನಾದೆ. ನನಗ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ದುಡ್ಡು ಕೊಡಸತೀನಿ ಅಂತ ಹೇಳಿದ್ದಿರೋ ಇಲ್ಲೋ? ಆ ಮಾತು ಅಲ್ಲಿಗೇ ಮುಗಿತೇನು?” ಎಂದು ಕೇಳಿಯೇಬಿಟ್ಟ.

“ನೋಡು ಶೇಷಪ್ಪ, ಊರಗಾರಕಿ ವ್ಯವಹಾರದೊಳಗೆ ಹಾಂಗೆಲ್ಲಾ ತಂತೀ ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸ ಸಾಗೂದುಲ್ಲ. ನಾ ಕೊಡಸತೀನಿ ಅಂತ ಹೇಳಿದಾಗ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಅಲ್ಲಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಈಗ ಅದೊಂದೂ ತನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಅಂತ ಹೇಳತಾನ. ಏನ ನನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಕೊಡೂ ಅಂತೀಯಾ?” ಎಂದು ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಇದ್ದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸಲೇಬೇಕಾಯಿತು.

“ವ್ಯವಹಾರಾ ನಿಸ್ತರಸೂ ಯೋಗ್ಯತಾ ಇಲ್ಲದವರು ನಡುವ ಬಾಯಿ ಹಾಕಬಾರದಿತ್ತು” ಎಂದು ಒಟಗುಟ್ಟುತ್ತಲೇ ಬಾಣ ಬಿಟ್ಟ.

ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ವಿಕೋಪಕ್ಕೆ ಹೋಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವದು ಗೌಡರ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿತ್ತು. “ಅವರ ಮಾತ ತಂಗೊಂಡೇನ ಮಾಡ್ತೀ ಆಚಾರೆಪ್ಪ? ಬಡಜನರ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಕಾಳ ಕೂಡಸಲಾಕ ಏನ ಹಾದಿ ಹೇಳ್ತೀರಿ ಹೇಳ್ತೀ?” ಎಂದು ಹೇಳಿ ವಿವಾದವನ್ನು ಒಳ್ಳೆಯ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ತರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು.

“ಅವರು ಅನ್ನೊದೇನು ಗೊತ್ತ ಅದ. ಊರಾಗ ಹಗೆ ಇದ್ದವರದೊಂದು ಯಾದಿ ಮಾಡ್ತೀ. ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ತೆಗಿಸಿ ಕಾಳ ಹಂಚಿಬಿಡಿ” ಅಂತ ಹೇಳಿ ಪಾರಾಗತಾರ.

ಊರ ಸುಟ್ಟರೂ ಹಣಮಪ್ಪ ಹೊರಗ ಅಲ್ಲ!” ಶೇಷಪ್ಪನ ಹೇಡಿ ಸಿಟ್ಟು ತಡೆಯಲಾರದ ಇಂಥ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿಸಿತು.

ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಏನೂ ಉತ್ತರ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹಗೆ ತೆಗೆಸಿ ಕಾಳು ಹಂಚದೆ ಗತಿಯೇ ಉಳಿದಿಲ್ಲವೆಂದು ಗೌಡರೇ ಅವರ ಪರವಾಗಿ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟರು. ಇಷ್ಟೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಹಣಮಂತಾಚಾರಿಗೆ ಏನು ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಉಕ್ಕಿ ಬಂದಿತ್ತೋ, ಬಚ್ಚಬಾಯಿ ತೆಗೆದು “ಏನೋ ಊರ ಬದಕಸಲಿಕ್ಕೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ತುಣುಕು ಅಂತ ತಿಳಿದೀರೇನು? ಬಡವರ ಸಲುವಾಗಿ ಕಳಕಳೇ ಇದ್ದರು ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನಿಂದ ತೊಗೊಂಡ ರೊಕ್ಕಾ ಒಗೀರಿ; ಕಾಳ ಕೊಡಸರಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿಯೇ ಬಿಟ್ಟ.

ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೆ ಈ ಮಾತಿನಿಂದ ಬೆಂಬಲ ದೊರೆತಂತಾಗಿ ಅವನು ಹಲ್ಲು ಕಿರಿದು ನಗಹತ್ತಿದ. “ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದ ಎರಡೂವರಿನೂರು ಕೊಟ್ಟಿಬಿಡತೇನಿ ನಾನು, ಆತಿಲ್ಲೋ?” ಎಂದು ಚೇಷ್ಟೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಿದ.

ಗೌಡರಿಗೆ ಸಿಟ್ಟು ತಡೆಯದಾಯಿತು. “ಬರಬೇಕಾದದ್ದು ಬರಲಾರದ್ದು ಕೊಟ್ಟು ಉಪಕಾರದ ಸೋಗು ಮಾಡಿದರ ನಡುಕ್ಕಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನೆ ಯುಣಾರುಣಾ ಎಣಿಸಿ ತೊಗೊಂಡ ರೊಕ್ಕಾ ಒಗೀರಿ. ನಾನು ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದ ಐನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಚಲ್ಲತೀನಿ” ಎಂದರು.

ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು “ನೀವು ಕೊಟ್ಟವ್ಯಾಲೆ ಉಳಿದವರು ಯಾಕ ಇಟಗೋಬೇಕು? ಅವರೂ ಕೊಟ್ಟಿಬಿಡಲಿ. ಹಣಮೂಕಾಕಾ, ನಿನ್ನ ಪಾಲಿನ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ರೂಪಾಯಿ ತಂದ ಇಡಪಾ” ಎಂದರು.

ಈಗ ಮಾತ್ರ ಹಣಮಂತಾಚಾರಿಗೆ ಎಚ್ಚರ ಬಂತು. “ಛೇ, ಅಧ್ಯಾಂಗ ಆದೀತು. ಬಡವರಿಗಾಗಿ ದುಡ್ಡ ಕೂಡಸೂ ಮಾತ ನಡದದ. ಮತ್ತು ನಾನರೇ ಏನ ಇದ್ದಾವನ? ಬಡ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ. ಕೈಗೆ ಬಂದದ್ದೆಲ್ಲ ಖರ್ಚು ಆಗಿ ಹೋಗೇದ. ಬೇಕಾದರ ಬಡವರಿಗೆ ಕೊಡೂ ಕಾಳೂ ನನಗ ಕೊಡಬ್ಯಾಡಿ. ಆತಿಲ್ಲೋ?” ಎಂದು ಅರ್ಧ ಜಾಣತನದಿಂದ, ಅರ್ಧ ಹುಚ್ಚಿನಿಂದ ಉಳಿದರ್ಧ ಅಸಹಾಯಕತೆಯಿಂದಲೇ ಹೇಳಿದರು. ಗೌಡರು ವಿಜಯದ ಮುದ್ರೆಯಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಕೊನೆಗೂ ಬಗೆಹರಿಯಲಿಲ್ಲ. ಗೌಡರು ಅಮಲದಾರರಿಗೆ ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡ ಹಣದ ಮೇಲೆಯೇ ಶೇಷಪ್ಪನ ಕಣ್ಣು. ಏನು ಬಂದರೂ ಅದನ್ನು ಕೊಡಲಾರೆ ಎಂದು ಗೌಡರ ಹಟ. ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದದ್ದನ್ನು

ಕೊಡಲಿ, ತಮ್ಮ ಪಾಲನ್ನೂ ಕೊಡಬಹುದೆಂದು ಗೌಡರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಆದರೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಲಂಚದ ನೆವವಾಡಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಪಾಲನ್ನೇ ಮುಳುಗಿಸಿದಂತಾಯಿತಲ್ಲ ಎಂದು ಶೇಷಪ್ಪನ ಗೋಳು. ಮಾತು ಬರಬರುತ್ತ ಬಿರುಸಾದವು. ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಆಪಾದನೆ ಹೇರುವುದೂ ನಡೆಯಿತು. ಹಿಂದಿನ ಅಕ್ಕತೃಗಳ ಪುನರ್ವಿಚಾರಣೆ ಕೂಡ ನಡೆಯುವಂತಾಯಿತು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನೇ ತಮ್ಮ ವಾದದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಮರೆತಾಗ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರೇ ಮತ್ತೆ ಅದನ್ನು ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು.

“ಊರಾಗ ಒಕ್ಕಟ್ಟು ಇದ್ದಾಗ ಹಗೆ ತಗಿಸಿ ಕಾಳ ಹಂಚೂದು ಸಾಧ್ಯ ಇತ್ತು. ಈಗ ಜನರ ಕಬೂಲಿ ಇದ್ದರೆ ಕಾಳು ಹಂಚರಿ, ಬೇಕಾಯದೇಶೀರ ರೀತಿಯಿಂದ ಹಗೆ ತಗಸೂ ಧೈರ್ಯ ನನಗಂತೂ ಇಲ್ಲ. ಆ ಧೈರ್ಯ ಇದ್ದವರು ಬೇಕಾದರೂ ಆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಮುಂದಾಗಲಿ” ಎಂದಿಷ್ಟು ಹೇಳಿ ಶೇಷಪ್ಪ ಗೌಡರತ್ತ ನೋಡಿದ.

“ನನಗರ ಬೇಕಾಯದೇಶೀರ ಕೆಲಸಾ ಮಾಡುದೆಲ್ಲೆ ಬೇಕಾಗೇತಿ? ನಾಳೆ ಕೊಳಿಲ್ಲದ ಜನರು ಹಗೆ ಲೂಟಿ ಮಾಡಿದರಂದರ ಅದರ ಪಂಚನಾಮೆ ಮಾಡಿಸೂದಟ ನಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯ” ಎಂದು ಗೌಡರೂ ಶೇಷಪ್ಪನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರವಿತ್ತು ಉದಾಸೀನತೆಯನ್ನು ತಳೆದರು.

ಮುಂದೆ ಮಾತಾಡಲು ಒಬ್ಬರೂ ಸಿದ್ಧರಿರಲಿಲ್ಲ. ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಒಬ್ಬನು ಇನ್ನೊಬ್ಬರನ್ನು ಕಂಡರೆ ಹೆದರುವಂತಾಯಿತು. ಹಗೆ ತೆಗೆಸಿ ಕಾಳು ಹಂಚಿದರೆ, ಮೂಕರ್ಣಿ ಬರೆಸಿ ಶೇಷಪ್ಪ ತಮ್ಮನ್ನು ಜೇಲಿಗೂ ಕಳಿಸಬಹುದೆಂದು ಗೌಡರ ಭಯ. ಶೇಷಪ್ಪನಿಗಿಂತೂ ಊರ ದುಃಖದ ಬಗ್ಗೆ ಕಳಕಳಿಯೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದರೂ ಅದರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಲಾಭವೆಷ್ಟು ಎಂದು ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಹಾಕುವದೇ ಅವನ ಸ್ವಭಾವವಾಗಿತ್ತು. ಇನ್ನುಳಿದವರ ಸಲಹೆಗಳಿಗೆ ಅಷ್ಟೇನೂ ಬೆಲೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಏನಾದರೂ ಸಲಹೆ ಹೇಳಿದರೂ ಎಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಮೈಮೇಲೆಯೇ ಬಂದೀತೋ ಎಂದು ಅವರಿಗೆ ಭಯ. ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರಿಗೂ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬಗೆಹರಿಯದಂತಾಯಿತು.

ಶೇಷಪ್ಪ ಹಾಗೂ ಗೌಡ ಇವರಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಮಾತಿನ ಕಾವೇರಿದಾಗಲೇ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮಾತುಸಾಕೆಂದು ಅನಿಸಿತ್ತು. ಕೂಡಿದ ಸಭೆಯಿಂದ ಬಡವರಿಗೆ ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನ ದೊರೆಯಲಾರದೆಂಬ ಮಾತು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯೇ ಇತ್ತು. ಆಡುತ್ತಾಡುತ್ತ ಸಭೆಯ ಉದ್ದೇಶವೇ ವಿಪರೀತವಾಗಿತ್ತು. ಸ್ವಂತ ದ್ವೇಷ, ಸ್ವಂತ ಫಲ, ಸ್ವಾರ್ಥಲೋಭಗಳ ವ್ಯೂಹದಲ್ಲಿ ಅದು ಅಡಗಿಹೋಗಿತ್ತು. ದೊಡ್ಡವರು ತಮಗೆ ತಿಳಿದಂತೆ ಮಾಡಲಿ

ಎಂದು ಉಳಿದವರು ಉದಾಸೀನತೆಯಿಂದ ಕೈಚಿಲ್ಲಿದರು.

ಎಷ್ಟೊತ್ತು ಹಾಗೇ ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂಡಲಾದೀತು? ಆದರೆ ಸಭೆ ಕಾವೇರಿದ್ವರಿಂದ ಏಳಲು ಕೂಡ ಯಾರಿಗೂ ಧೈರ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಗೌಡರೇ ಸಭೆ ಮುಗಿಯಿತೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಯಿತು. ದೈವದವರ ಸಭೆ ಅಂತಃಕಲಹದಿಂದ ಯಾವ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೂ ಬರದೆ ಮುಗಿಯಿತು.

ಅಂದಿನ ರಾತ್ರಿ ಶಂಕರಪ್ಪಗೌಡರಿಗೆ ನಿದ್ರೆಯೇ ಹತ್ತಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಸ್ವಾರ್ಥದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಪಾದಳ್ಳಿಯೇ ಉಪವಾಸ ಬೀಳುವಂತಾಯಿತಲ್ಲ! ಬೆಳಗಿನಲ್ಲಿ ಹೊಟ್ಟೆಗಿಲ್ಲದೆ ಕಾಳು ಕೇಳಲು ಬಂದ ಬಡವರ ಕರುಣಚಿತ್ರ ಗೌಡರ ಕಣ್ಣುಮುಂದೆ ಇನ್ನೂ ಇತ್ತು. ಗೌಡರೆಂದು ಊರನ್ನೇ ಕಾಯುವ ಹೊಣೆ ಹೊತ್ತ ತಮ್ಮನ್ನಲ್ಲದೆ ಅವರು ಇನ್ನಾರನ್ನು ಕೇಳಬೇಕು? ಆದರೆ ಅಭಿಮಾನವೊಂದು ಅಡ್ಡಗೋಡೆಯಾಗಿ ಬಂದಿತ್ತು. ಉಪವಾಸ ಬಿದ್ದ ಜನರಿಗೆ ಕಾಳು ಕೊಡಿಸಲು ತಾವು ಅಸಮರ್ಥರಾದೆವಲ್ಲ ಎಂದು ಅವರಿಗೆ ಅಪಾರ ವ್ಯಥೆಯಾಗಿತ್ತು. ಕುಲಕರ್ಣಿಯ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟಿನೋ ಬಂದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವನು 'ಲೇಖಣಿ ಬಹದ್ದೂರ' ಮೇಲಾಗಿ ಕಾಯದೆ ಕಾನೂನುಗಳಲ್ಲಿ ಗತಿಯಿದ್ದವ; ಸ್ವಾರ್ಥ ಸಾಧಕ; ಒಂದು ಮೂಕಿ-ಅರ್ಜಿ ಮಾಡಿ ಊರನ್ನೇ ನುಂಗಬಲ್ಲ ಸಮರ್ಥ, ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಬರಗಾಲದ ಪರಿಹಾರದ ಹೊಣೆಯೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಮೇಲೆಯೇ ಹೊರತು ಕುಲಕರ್ಣಿಯ ಮೇಲಲ್ಲ. ಊರಲ್ಲಿಯ ಹಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಆರು ತಿಂಗಳು ಸಾಕಾಗುವಷ್ಟು ಧಾನ್ಯ ಸಂಗ್ರಹವಿತ್ತು. ಆದರೆ ಮುಂಗೈಚೋರಿನಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ತೆಗೆಸಿದರೆ, ಲೂಟಿ ಮಾಡಿದ ಆಪಾದನೆಯೂ ತಮ್ಮ ಮೇಲೆಯೇ ಬಂದರೆ? ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತರೆ ಲೂಟಿ, ಕಳವು, ಮೊದಲಾದ ದುರ್ಘಟನೆಗಳಿಗೆಡೆಕೊಟ್ಟಂತೆಯೇ ಕೊನೆಗೂ ತಾನೇ ಸೋಲುವದು ಹಿತಕರವೆಂಬ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಸುಕಿನಲ್ಲಿಯೇ ಎದ್ದು ಗೌಡರು ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಮನೆಗೆ ಬಂದರು.

“ಇಗಾ ಆಚಾರೇಪ್ಪ, ನನ್ನ ಕಡೆ ಬಂದ ಹಣ ನಿಮ್ಮ ಕೈಯಾಗಿ ಹಾಕ್ಕೇನಿ ಏನರ ಮಾಡಿ ಆ ಶೇಷಪ್ಪಗ ಸಮಜೂತ ಹಾಕಿ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿ. ಊರಾಗ ಇಲ್ಲದ ಕಿತಾಪತಿ ಏಳದ್ದಾಂಗ ನೋಡಿಕೋಬೇಕಾಗೇತಿ” ಎಂದು ಗೌಡರು ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಂಡರು.

“ಗೌಡ ನಿವೇನೋ ರೂಪಾಯಿ ಕೊಡತೀರಿ ಖರೆ. ಆದರೆ ಇದರಿಂದ ಶೇಷಪ್ಪನ ಸಮಾಧಾನ ಆದೀತು ಅಂತ ನನಗೇನು ಅನುಸೂದುಲ್ಲ. ಅವಗ ಬಾಪೂ ಸಾಹೇಬನ ಬೆಂಬಲ ಸಿಕ್ಕದ. ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿ ಊರು ತಮ್ಮ ಹಿಡಿತದಾಗ

ಬರಬೇಕೂ ಅಂತ ಹೊಂಚು ಹಾಕಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಾರ. ಈ ಬಾಪೂ ಎಷ್ಟು ದಿನದಾಂವ? ಈ ಶೇಷಪ್ಪನ ಕುಲಕರ್ಣಿಕೇ ಪಾಳೇ ಎಷ್ಟು ದಿನದ್ದು? ನಾಳೆ ಬೆಳಗಾದರ ಶ್ಯಾಮರಾಯನ ಪಾಳೇ ನೇಮಣೂಕಿ ಆಗಬೇಕಾಗದ. ಅದ ಶ್ಯಾಮರಾಯನ್ನು ಕರೆಸಿ ನಿನ್ನ ಪಾಳೇ ನೀ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಪ್ಪಾ ಅಂತ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟರ ಈ ಶೇಷಪ್ಪ ತಾನ ಧಣ್ಣಗಾಗತಾನ. ಇನ್ನ ಬಾಪೂ ಸಾಹೇಬ ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸ ವಾಡೇದ ಹೆಸರಿಗೇ ಬಟ್ಟಾ ತರೂವಂಥದು. ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಗೆ ಪತ್ರಾ ಹಾಕಿ ಕರೆಸಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟ ಅವನೂ ಧಣ್ಣಗಾಗತಾನ. ಇವೆಲ್ಲ ವಿಷಯ ನಿಮಗ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ನೀವ ಬಂದಿರಿ ನೆಟ್ಟಿಗ ಆತು” ಎಂದರು ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು. ಅವರ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಈಗ ನಡೆದುಹೋದ ಸಂಗತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬೇಸರ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

“ಆಗಲಿ ಆಚಾರೆಪ್ಪ, ನಿಮ್ಮ ಆಶೀರ್ವಾದ ಇದ್ದರ ಶೇಷಪ್ಪಗ ಉಪ್ಪ ಹಾಕ ಕೊಡಾಕಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅದೇನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಇಸಮು ಅಲ್ಲ. ನೀವೊಬ್ಬರು ಬೆಂಬಲಕ್ಕೆ ಇರಿ ಸಾಕು. ‘ಅದೀನಿ’ ಅಂದರ ಆನೀ ಬಲಾ, ಇದ್ದಾಂಗ, ಅಷ್ಟಾದರ ಏನ ಹೇಳ್ಲಿ ಆಚಾರೆಪ್ಪ. ಈ ಶೇಷಪ್ಪನ ಮಾತು ಯಾವ ಕೋಳೇ ಮರೀನೂ ಕೇಳಧಾಂಗ ಮಾಡತೀನಿ” ಗೌಡರಿಗೆ ನಿಜವಾಗಿ ಭಾರವಿಳಿದಂತಾಗಿತ್ತು.

“ಅದೆಲ್ಲ ಸರಿ, ಆದರ ಈಗ ಕಾಳಿನ ವ್ಯವಸ್ಥಾ ಏನಾದರೂ ಮಾಡಬೇಕಲ್ಲಾ. ಇದಕ್ಕೆ ಏನಾರ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿಲ್ಲೇನು?”

“ಅದಕ್ಕೆ ಹೀಗ ಮಾಡೂಣು. ನಮ್ಮ ಓಣಿ ಜನರಿಗೆ ಸುಗ್ಗಿಮಟಾ ನಾವು ಕಾಳು ಕೊಡತೀವಿ. ಶೇಷಪ್ಪ ತಮ್ಮ ಓಣೀದು ತಾನೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲಿ.”

“ನಿಮ್ಮ ಓಣಿಯೊಳಗಿನ ಎಲ್ಲ ಜನರೂ ನೆಟ್ಟಗಿದ್ದಾರ ಗೌಡ. ಇದ್ದ ನಾಲ್ಕೆಂಟು ಬಡ ಕುಟುಂಬ ಭಲೋ ದಿನದಾಗೂ ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲಾರ ಆಧಾರದ ಮ್ಯಾಲೆ ಬದಕಿದ್ದವು. ಆದರ ಶೇಷಪ್ಪನ ಓಣಿ, ನಮ್ಮ ಓಣೀಯೊಳಗ ಯಾರಿಗೂ ಆಹಾರ ಇಲ್ಲ. ಆ ಜನರಿಗೇ ಈಗ ಕಾಳು ಕೊಡಿಸಬೇಕಾಗೇದ. ಬರೇ ಕುಲಕರ್ಣಿ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬರ ಮ್ಯಾಲ ಭಾರ ಹೊರಿಸಿ ಬಿಟ್ಟ. ನಿಮ್ಮ ಹಗೇಕ್ಕೆ ದಾಳಿ ಬರತದ.”

“ಅವರಿಬ್ಬರೂ, ಬಡವರಿಗೆ ಏನೂ ಮಾಡಲಿಲ್ಲಾ ಅಂತ ಗೊತ್ತಾಗಲಿ ಆಚಾರೆಪ್ಪ, ದಾಳಿ ಬಂದರ ನಾ ಅದೀನಲ್ಲಾ. ಮೊದಲು ಜಾಗೀರದಾರರ ಹಗೆ ಲೂಟಿ ಮಾಡಿ ಆಮ್ಯಾಲೆ ನಮ್ಮ ಕಡೆ ಬರಿ ಅಂತ ಹೇಳಾಕ.”

“ಹಸಿದ ಹೊಟ್ಟೆ ಕೆಟ್ಟದು ಗೌಡರ. ನಿಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ತಿಕ್ಕಾಟದೊಳಗೆ ಬಡವರು ಸತ್ತಿರಬಾರದು. ಈಗ ಹೀಂಗ ಮಾಡ್ಲಿ ಐನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿದವರು, ಊರ ಜನರಿಗೆ ಕಾಳು ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಹಿಂಜರೀಬಾರದು. ಮೊದಲು

ನಿಮ್ಮ ಹಗೇ ತಗಸಿ ಕಾಳು ಹಂಚಿರಿ. ಆಮ್ಯಾಲೆ ಉಳಿದವರಿಗೆ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬರತದ. ಏನಂದರೂ ಊರ ತಂದೀ ತಾಯೀ ನೀವ ಅನ್ನೂದು ಸುಳ್ಳು ಮಾಡಬ್ಯಾಡಿ ಗೌಡರ”.

ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಕೊನೆಯ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಗೌಡರ ಅಂತಃಕರಣ ಕರಗಿತು. ಪಾದಳ್ಳಿಯ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಗೌಡರ ಮನೆತನಕ್ಕಿರುವ ಅಭಿಮಾನ ಮತ್ತಾರಿಗೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಗೌಡರ ರಕ್ತದ ಗುಣ. ಕುಲಕರ್ಣಿಯಂತೆ ಹಾರುವ ಹಕ್ಕಿಯಲ್ಲ ಗೌಡರು. ಜನರು ಬದುಕಿದರೆ ಮಾತ್ರ ತಾನು ಬದುಕಿದಂತೆ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಗೌಡರ ಮನೆತನದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಒಂದು ಜೀವಂತ ಅಂಶವಾಗಿತ್ತು. ಅಂತಲೇ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಮಾತಿಗೆ ಗೌಡರಿಗೆ ಇಲ್ಲೆನಲಾಗಲಿಲ್ಲ. “ಹಂಗ ಆಗಲಿ ಆಚಾರೆಪ್ಪ ನಿಮ್ಮ ಮಾತು ಮೀರಿದರೆ ದೇವರ ಮಾತು ಮೀರಿದ್ದಂಗ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಗೌಡರು ಇನ್ನೇನು ಹೊರಡುವವರಿದ್ದರು; ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಶಿಲೇದಾರ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ. ಗೌಡರನ್ನು ಕಂಡ ಕೂಡಲೇ “ರಾಮ್ ರಾಮ್ ಪಾಟೀಲ” ಎಂದು ಮುಜುರೆ ಮಾಡಿದ.

ಶಿಲೇದಾರ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಇನ್ನೂ ಬಿಕ್ಕಿಬಿಕ್ಕಿ ಅಳುತ್ತಿದ್ದ. ಅತ್ತುಅತ್ತು ಕಣ್ಣು ಕೆಂಪಾಗಿದ್ದವು. ತಲೆಯ ಮೇಲಿನ ರುಮಾಲು ಬಗಲಲ್ಲಿ ಬಂದಿತ್ತು ಮೊದಲೇ ‘ಅಪೇಶಿ’ ಎಂದು ಅವನು ಹೆಸರಾಗಿದ್ದ. ಈಗಂತೂ ದುಃಖದಿಂದ ಅವನ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಹುಚ್ಚುಕಳೆ ಬಂದಿತ್ತು. ಅಂತಃಕರಣ ಉಕ್ಕಿಬಂದ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ದುಃಖವು ಸಾಕಾರವಾದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಯಾವಾಗಲೂ ಮೇವಿನ ಹೊರೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ದನಗಳ ಜೊತೆಗೆ ತಾನೂ ಕಾಲಕಳೆಯುತ್ತ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ನಾನಾನ ಮರಣದ ದುಃಖದಿಂದ ಹಣ್ಣಾಗಿ ಇನ್ನೂ ಕಾಲ ಎಳೆಯುತ್ತ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಹಾಗೂ ಹೀಗೂ ಬಂದಿದ್ದ.

ಹಿಂದಿನ ರಾತ್ರಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಊರಿನಿಂದ ಬಂದಾಗ ಅವನಿಗೆ ನಾನಾನ ಮರಣದ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎದ್ದು ಗೌಡರ ಮನೆಗೆ ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವರು ಮನೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಕೇಳಿ ಅವರನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತ ಈಗ ಇಲ್ಲಿಗೇ ಬಂದಿದ್ದ.

“ಬಿಡು ಲಕ್ಷ್ಮಣಾ, ಗಂಡಸಾಗಿ ಹಾಂಗೆಲ್ಲ ಅಳಬಾರದು. ನೀ ಅತ್ತರು ಹೋದ ನಾನಾ ಏನು ತಿರುಗಿ ಬರತಾನ? ಹುಟ್ಟಿದವರೆಲ್ಲ ದೇವರು ಕರೆದಾಗ ಅವನ ಕಡಿ ಹೋಗಬೇಕಲ್ಲವಾ!” ಎಂದು ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಸಹಾನುಭೂತಿಯಿಂದ ಮಾತಾಡಿದರು.

“ದೇವರು ನಾನಾನ್ಯ ಒಯ್ಯಲಿಲ್ಲ ಆಚಾರೆಪ್ಪ. ಪಿಶಾಚಿ ಅವನ ಜೀವಾ ಹಿಂಡಿತು. ಅವನು ಸತ್ತ ಸುದ್ದಿ ಸೈತ ಹೇಳಿಕಳಿಸದಂತಾದದ್ದು ನಾನು ಏನು ಮಾಡಿದ್ದಿ ಗೌಡರ?” ಎಂದು ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಧೋತರದ ಸೆರಗಿನಿಂದ ಮುಖ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡ ಮತ್ತೆ ಅಳಹತ್ತಿದ.

“ನೀನೂ ಏನು ಮಾಡಿಲ್ಲ. ನಾನಾನೂ ಏನೂ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅದೆಲ್ಲ ವಿಧಿಲಿಖಿತ ಲಕ್ಷ್ಮಣಾ. ಅದನ್ನಾರು ತಪ್ಪಿಸಬೇಕು ಹೇಳು? ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿಕೊ” ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಅಂತಃಕರಣ ಕರಗಿ ನುಡಿದರು.

ದುಖದ ಆವೇಗ ಕಡಿಮೆಯಾಗಲೆಂದು ಆಚಾರ್ಯರು ಗೌಡರು ಕೆಲಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದರು. ಒಮ್ಮೆ ಜೋರಾಗಿ ಅತ್ತು ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಕಣ್ಣೊರೆಸಿಕೊಂಡು ಶೂನ್ಯದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಮಿಕ್ಕಿ ಮಿಕ್ಕಿ ನೋಡಹತ್ತಿದ. ಕೊನೆಗೇ ಆಚಾರ್ಯರೇ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಮೌನವನ್ನು ಮುರಿದು ಹೇಳಬೇಕಾಯಿತು.

“ಇಲ್ಲೋಡು ಲಕ್ಷ್ಮಣಾ, ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಇಂಥಾ ನೀಚ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕೈ ಹಾಕಬಾರದಿತ್ತು. ಇನ್ನೇನು ನಾನಾನ ಆಯುಷ್ಯ ಮುಗದ ಬಂದಿತ್ತು ಅನ್ನು. ಅದಕ್ಕೆ ಅವಂಗ ಅಂಥಾ ದುರ್ಬುದ್ಧಿ ಹುಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಆದದ್ದು ಆಗಿ ಹೋತು. ನೀನು ಆಗ ಇದ್ದರೂ ನಾವು ಮಾಡಿದ್ದನ್ನ ಮಾಡತಿದ್ದಿ” ಎಂದು ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಿದರು.

“ಆಚಾರಪ್ಪ ಹೇಳಿದ್ದು ಕೇಳಿದೇನು ಲಕ್ಷ್ಮಣಾ? ಅವರೆಂದೂ ಗೈರ ಮಾತು ಆಡೋದೇ ಇಲ್ಲ” ಗೌಡರು ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಮಾತಿಗೆ ಬೆಂಬಲವಿತ್ತರು.

“ವಿಷಾ ಹಾಕಿ ಕೊಂದರ, ಆಯುಷ್ಯ ಮುಗದು ಸತ್ತ ಅಂತ ಹ್ಯಾಂಗ ನಂಬಲಿ ಆಚಾರೆಪ್ಪ? ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಾ ಆಗಾಕಬೇಕು ಎಪ್ಪಾ. ಇಲ್ಲದಿರಕ ನಾನಾನ ಹೊಂದಿದವರಾಗಿ ಏನು ಮಾಡಿದ ಹಾಗಾತು?” ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಅಂತಃಕರಣ ಸವಾಲು ಹಾಕಿತು.

“ಹಾಗೆಲ್ಲ ಸಿಟ್ಟಿನ ಕೈಯಾಗ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಕೊಡಬಾರದು ಲಕ್ಷ್ಮಣಾ. ನೀನು ಇಚಾರ ಹಾಕಿ ನೋಡು. ಚಿಮಣಾನ ಮರ್ಯಾದಿ ನಮ್ಮ ದಾರ್ಯಾಗ ಅಡ್ಡ ಬಂತು, ಆಕಿ ನಾನಾನ ಮಗಳಾದರ ನಿನಗೂ ಮಗಳಾಗಲಿಲ್ಲ? ಆಕೀ ಮರ್ಯಾದೀ ಕಳದು ಹೋಳಿಪಾಲು ಮಾಡಿದ್ದರ ಪಾಡಾಗತ್ತಿತ್ತೇನು ಹೇಳು?” ಗೌಡರು ಹೊಣೆ ಅರಿತು ವಿವರಿಸಬೇಕಾಯಿತು. “ಮತ್ತ ಇದು ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬರದಿದ್ದರ ಹೇಳು. ಊರ ಹಿರಿಯರಿಗೆಲ್ಲ ಶಿಕ್ಷಾ ಮಾಡಸತ್ತಿದ್ದ ಮಾಡಿಸಿಬಿಡು” ಎಂದು ಅವನಿಗೇ ತಿಳಿಯಲೆಂದು ಹೇಳಿದರು.

“ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದರಿಗೆಲ್ಲ ಶಿಕ್ಷಾ ಆಗಾಕಬೇಕು ಎಪ್ಪಾ. ಅದು ದೇವರ ನ್ಯಾಯ.

ಸುಮಾಕ ಉಳಿದ ಹಿರಿಯರಿಗೂ ಶಿಕ್ಷಾ ಮಾಡಸಂತ ಹೇಳಿದರ ಬಾಯಾಗ ಹುಳ ಬಿದ್ದಾವು” ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಮುಗ್ಧತೆ ಈ ಮೊಂಡುತನವನ್ನು ಕಲಿಸಿತ್ತು.

“ಲಕ್ಷ್ಮಣಾ, ನಿನ್ನ ಮಾತು ಖರೆ, ಆದರೂ ನೋಡು, ಪ್ರಸಂಗ ಎಷ್ಟು ತೊಡಕಿನದಾಗಿ ಕೂತದ ಈಗ? ಆದ ಪ್ರಕರಣ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ತಗದರ ಚಿಮಣಾನ್ನ ಕರಸಬೇಕು, ಕೇಳಬೇಕು. ಆಮ್ಯಾಲೆ ಖರೇ ಮಾತು ಹೊರಬಿದ್ದರ, ನಾವೆಲ್ಲ ರೊಕ್ಕಾ ತಿಂದು ಗುಣ್ಣ ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟವಿ ಅಂತ ಜೇಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಏನು ಸಾಧಿಸಿದ್ದಾಂಗ ಆತು? ನಾನಾ ಸತ್ತದ್ದಕ್ಕೆ ನಿನಗ ಎಷ್ಟು ದುಃಖ ಆಗೇದ, ಅಷ್ಟ ನಮಗೂ ಆಗೇದ. ಅದರ ಉಪಾಯ ಇಲ್ಲದ ಸುಮ್ಮನ ಕೂಡಬೇಕಾಗೇದ.”

“ಆಚಾರೆಪ್ಪ ಹೇಳೋದೆಲ್ಲ ವಾಜಮಿ ಮಾತು ಲಕ್ಷ್ಮಣಾ. ಈಗ ಇಲ್ಲದ ಒಬ್ಬಾಟ ಮಾಡೂಹಂಗಿಲ್ಲ. ಯಾರೆದುರೂ ಹೇಳದ ಸುಮಾಕ ಇರೂದಪಾಡ” ಎಂದು ಗೌಡರೂ ಹೇಳಿದರು.

“ಅದೆಲ್ಲ ಕರೇ ಮಾತು ಎಪ್ಪಾ. ಆದರ ಬಾಪೂಸಾಬಗ ಶಾಸನ ಆಗದಿದ್ದರ ಎಂತಾ ಮಾತರಿ? ಇದಕೇನಂತೀರಿ ನನಗ ಹೇಳ್ತೀ?” ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಮತ್ತೆ ಕೇಳಿದ.

“ಅದಕ್ಕೆ ಎರಡ ಹಾದಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣ. ಒಂದು ಚಿಮಣಾನ್ನ ಬಾಪೂಸಾಬಗ ಕೊಟ್ಟ ಮದವೀ ಮಾಡಬೇಕು. ಇಲ್ಲಾ ಅಂದರ ಲಕ್ಷ್ಮಿಬಾಯಿನ್ನ ಕರೆಸಿ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನ್ನ ಊರುಬಿಟ್ಟು ಓಡಿಸಬೇಕು. ಇವೆರಡರೊಳಗ ಯಾವದು ಮಾಡಂತೀಯಾ ಹೇಳು?” ಆಚಾರ್ಯರು ಅವನ ಮೇಲೆ ಹೊಣೆ ಹಾಕಿದರು.

“ಚಿಮಣಾನ್ನ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬಗ ಕೊಡೂದ? ಎಂತಾ ಮಾತ ಹೇಳತೀ ಆಚಾರೆಪ್ಪಾ. ಸತ್ತ ನಾನಾ ಏನಂದಾನು ನನಗ? ಆ ಮಾತು ಆಗಾಣಿಲ್ಲ ತಗೀರಿ. ಇನ್ನೂ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನ್ನ ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಓಡಿಸಿರಿ. ಅದು ನಮಗ ಸಮನಂತ ಮಾತು” ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಉತ್ತರವಿತ್ತ.

“ಆದರ ಬಾಪೂಸಾಬ ಊರಾಗ ಬೇರುಬಿಟ್ಟಾನೋ. ತಮ್ಮ ಪಡದಯ್ಯ ಸ್ವಾಮೇರು ಅವರೂ ಜೀವದ ಗೆಣ್ಯಾರು. ಹುಲಿಬ್ಯಾಟಿ-ಹಳಬರನ್ನ ಸಾಕ್ಯಾನ. ಅವನ್ನ ಹೊರಗ ಹಾಕೂದಂದ್ರ ಓಟು ತೆಗೆವೆ ಹರಿತೇತಿ” ಗೌಡರು ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಹೇಳಿದರು.

“ಹಾಗಾರ ನಮ್ಮಂತಾ ಬಡಜನರಿಗೆ, ಬಾಳೆ ಮಾಡೂದು ಸಾಧ್ಯ ಇಲ್ಲ. ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಂತ ಹೇಳಬಾರದ ಎಪ್ಪಾ” ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ದನಿ ಮತ್ತೆ ಅಳುವಿನ ರಾಗ ತೆಗೆಯಿತು.

“ಹಾಗೆಲ್ಲ ಅಳಬ್ಯಾಡೋ ಲಕ್ಷ್ಮಣ. ಬಾಪೂಸಾಬನ್ನ ಹೊರಗ ಹಾಕೂದು

ಬಿಗಿ ಅಂತ ಹೇಳಿದ್ದಿ ಅಷ್ಟ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ನಾವೇನು ಬಳಿ ಇಟ್ಟಿಲ್ಲ ಅನ್ನು. ಈಗ ನೀನು ಹ್ಯಾಂಗಾರೂ ಶಿಲೇದಾರ. ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯವರನ್ನ ನೀ ಕರೆಸು. ಮುಂದಿನ ಕೆಲಸ ನನ್ನ ಕೊಡಿತು” ಗೌಡರು ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿದರು.

“ಬರೇ ಹಾಂಗೆಲ್ಲ ಕರೆಸಿದರೆ ಆಗೋದುಲ್ಲ ಗೌಡರ. ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಗೆ ಊರೊಳಗ ಬಲಾ ಬೇಕು. ಮೊದಲ ನಾನು ಕಾಳುಕಡ್ಡಿ ಕೊಟ್ಟು ಊರವರ ಪ್ರೀತಿ ಗಳಿಸಿಗೋಬೇಕು. ಅಂದರೆ ಮುಂದಿನ ಕೆಲಸ ಸುಸೂತ್ರ ಆಗತದೆ.”

“ಅದೆಲ್ಲ ನನಗೆ ಒಪ್ಪಿತು ಆಚಾರಪ್ಪ, ಈಗಿಂದೀಗ ಹಗೇ ತೆರವು ಮಾಡತೀನಿ. ರೈತರಿಂದನೂ ಕಾಳು ಕೊಡಸತೀನಿ ಆತ?” ಎಂದು ಗೌಡರು ನುಡಿದರು.

“ನಾ ಹೋಗಿ ದೊಡ್ಡ ಅವ್ವಾ ಅವರನ್ನ ಕರೆಕೊಂಡು ಬರತೀನಿ ಎಷ್ಟು ಅದೇನ ದೊಡ್ಡ ಮಾತಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬಾಪೂಸಾಬ ಈ ಊರಾಗ ನಿಂದರೆಬಾರದ್ದಾಂಗ ಮಾಡೂದು ನಿಮ್ಮನ್ನ ಕೊಡಿತು” ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಅದೇ ತಂತಿಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮೀಟಿದ.

“ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ನಾವು ಮಾಡತೀವಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣಾ. ಮೊದಲ ನಾನಾನ ದಿವಸಾ ಮಾಡೂದು, ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿರಿ. ಅದು ಮುಗಿದ ಮ್ಯಾಲೆ ನೀನ ಹೋಗಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿನ್ನ ಕರೆಕೊಂಡು ಬರಬೇಕು. ಚಿಮಣಾಗ ನೀನ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಮತ್ತೆ ಮನ್ಯಾಗ ನೀನ ಹಿರೇಮನಸ್ಸಾ; ಎಲ್ಲಾ ಒಂದು ಬಿಡದ್ದಾಂಗ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗು” ಆಚಾರ್ಯರು ಉಪದೇಶದ ರೀವಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದರು.

“ಅದೆಲ್ಲಾ ಆದೀತು ಬಿಡರಿ ಆದರೆ...” ಏನೋ ಹೇಳಬೇಕೆಂದವನು ತಡವರಿಸಿದ.

“ಮತ್ತೇನು ತಗದೆಪಾ? ನಿಂದೇನು ಮುಗಿಯೂ ಹಾಂಗೆ ಕಾಣೂದುಲ್ಲ” ಗೌಡರು ಸ್ವಲ್ಪ ಬೇಸರದಿಂದಲೇ ನುಡಿದರು.

“ಏನಿಲ್ಲರಿ, ನಾ, ಏನೋ ನಿಮ್ಮ ಮಾತು ಉಗುಳುಹಾಕಿ ದಾಟೂದುಲ್ಲ. ಹಿರಿಯರ ಮಾತು ತಗದೆಹಾಕಿ ಬಾಳೇ ಮಾಡಾಕ ಆದೀತರೇ? ಆದರೆ ನಾ ಕೇಳಿದ್ದಾಂಗ ನನ್ನ ಮಗಾ ಕೇಳತಾನೇ? ಮುಂಚೇಕೆಂದನೂ ದಾದಾ ಓಟು ಹಟಮಾರಿ ಹುಡುಗ. ಬಿಸಿನೆತ್ತರ ಕುಣಿದಾಡತೈತಿ. ಅದರಾಗ ಚಿಮಣಾನ ಮ್ಯಾಗಂತು ಬಾಳ ಜೀವರಿ ಆಂವಂದು. ಈ ಸುದ್ದಿ ಅವನ ಕಿವಿಗೆ ಹಾಕಿಲ್ಲ. ಅದರಾಗ ಬ್ಯಾರೆ ನಾನಾಂದು ಈ ಗತಿ ಆತು. ನನಕಿಂತಾ ನಾನಾಕಾಕಾನ್ನ ಹಚಿಕೊಂಡಿತ್ತು ಹುಡುಗ. ಈಗೇನು ಊರಾಗ ಇಲ್ಲ, ಆದರೆ ನಾನಾನ ದಿವಸಕ್ಕಂತೂ ಬರಾಕ ಬೇಕಲ್ಲರಿ! ಬಂದಮ್ಯಾಲೆ ಏನಾದೀತೋ ಎದಿಬಡಿಕಿ ಹತ್ತೈತರಿ” ಲಕ್ಷ್ಮಣ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿದ್ದ ಭಯವನ್ನು ಆಡಿ ತೋರಿಸಿದ.

ಈ ಮಾತಿಗೆ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವೆನ್ನುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ದಾದಾನ ಮುಂಗೋಪಿ ಸ್ವಭಾವ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಚನ್ನಾಗಿ ಪರಿಚಿತವಾಗಿತ್ತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಯೋಚಿಸಿ ನುಡಿದರು. “ಹೌದು ಅದೂ ಖರೇನ. ದಾದಾ ಮೊದಲಿನಿಂದ ಉಲಕೋಚಿ. ಅವನ್ನ ಅನಕಾತ ಊರಿಗೆ ಬರದ್ದಾಂಗ ಮಾಡಬೇಕು. ಈಗ ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗ್ಯಾನ?”.

“ಜತ್ತಿಗೆ ಅಂತ ಹೋಗ್ಯಾವ್ನಿ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಸೊಲ್ಲಾಪುರ, ಫಂಥರಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗೇ ಬರತಾನು. ಅಂದಮ್ಯಾಗ ಅವಗ ಹೇಳಿ ಹ್ಯಾಗ ಕಳಸೂದ್ರಿ ಈಗ? ಇನ್ನೇನು ತಾಸಗಾಂವಿಗೆ ಬಂದರೂ ಬಂದಾನು.”

“ಹಂಗಾರ ಹೀಂಗ ಮಾಡೋಣು. ತಾಸಗಾಂವಿಗೆ ಒಬ್ಬ ವಾಲಿಕಾರನ್ನ ಕಳಿಸಿ ಅವನ ಕಡಿಂದ ಒಂದು ಪತ್ರಾ ಕಳಸೂಣು ಆತ?”

“ಹಂಗಾರ ಆ ಪತ್ರದಾಗ ಹೀಂಗ ಕಾಣಸರಿ. ತಾಸಗಾಂವ್ಯಾಗ ದನ ಬಿಟ್ಟು ಬಂದೀನಿ. ನಾ-ಅಂದರ ಲಕ್ಷ್ಮಣಾರಿ-ಅಲ್ಲಿ ಬರೂತನಕಾ ತಾಸಗಾಂವ್ಯಾಗ ದನಾ ಜ್ವಾಪಾನ ಮಾಡಿಕೊಂತ ಇರು ಅಂತ ಬರೆದು ಕಳಿಸಿಬಿಡ್ಡಿ. ನನ್ನಿಂದ ಪತ್ರ ಬರೂತನಾ ಇಲ್ಲಿ ಬರಬಾರದೂ ಅಂತ ತಾಕೀತು ಮಾಡ್ಡಿ ಆತು” ಎಂದು ಲಕ್ಷ್ಮಣ ತಾನು ಹೇಳುವದನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಳಿ ಮುಗಿಸಿ, “ಬರ್ದೀನಿ ಆಚಾರಪ್ಪ, ಬರ್ದೀನಿ ಗೌಡ್”, ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೊರಟ.

“ಆಗಲೆಪಾ, ನಾನಾನ ಬೂದಿ ಹೋಳಿ ಕಾಣಿಸುವ ಕೆಲಸ ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ಮುಗಸು ಆತು” ಎಂದು ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟರು.

ಲಕ್ಷ್ಮಣ ತಮ್ಮ ಮಾತಿಗೆ ಮರ್ಯಾದೆ ಕೊಟ್ಟು ನಾನಾನ ಮರಣದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಗೊಂದಲಕ್ಕೆಡೆಕೊಡದಂತಾದುದಕ್ಕೆ ಗೌಡರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಮೇಲಿನ ದೊಡ್ಡ ಭಾರ ಅದೆಷ್ಟೋ ಇಳಿದಂತಾಗಿತ್ತು.

ಆಗ ಹೇಮಂತದ ಸೂರ್ಯನು ಏರಿದ್ದರೂ ಇನ್ನೂ ಚಳಿಯ ಪ್ರಭಾವ ಕುಗ್ಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಗೌಡರಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇನ್ನೂ ಕೂಡಬೇಕಿನಿಸಿದರೂ ಬಡಜನರಿಗೆ ಕಾಳು ಕೊಡಿಸುವ ಕೆಲಸ ಅವರನ್ನು ತಕ್ಷಣ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಲು ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿತು.

೫

ಎಳ್ಳಅಮಾಸೆಯ ಮುನ್ನಾ ದಿನ ಜತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಕುಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಪಾದಳೆಯ ಕುಸ್ತಿಗಡಿಗಳು ದಾದಾನ ಧುರೀಣತ್ವದಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದರು.

ರಾಜೇಸಾಹೇಬರ ಖಾಸ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಹೆಸರಾಂತ ಪೈಲವಾನರ ಕುಸ್ತಿಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಏರ್ಪಡಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಪಂಜಾಬದ ನಾಮಾಂಕಿತ ಪೈಲವಾನ ಲಾಮಾನೊಡನೆ ದಾದಾ 'ಗಡಿ' ಎಂದು ಗೊತ್ತಾಗಿತ್ತು. ಲಾಮಾನ ಹೆಸರು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದದ್ದರಿಂದ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಹಳ್ಳಿಯ ಜನರು ಸಾವಿರ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸೇರಿದ್ದರು.

ದಾದಾ ಈ ಮೊದಲು ಎಂದೂ ಸೋಲರಿಯದ ಗರಡಿಯಾಳು. ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿಯೇ ನಾನಾ ಕಾಕಾ ದಾದಾನಿಗೆ ಕುಸ್ತಿಯ ಎಲ್ಲ ಪೇಚುಗಳನ್ನೂ ಕಲಿಸಿದ್ದ, ಪಾದಳಿಯ ತಾಲೀಮಖಾನೆಯ ವೀರರೆಲ್ಲ ದಾದಾನೆದುರು ಮಣ್ಣುಮುಕ್ಕಿದ್ದರು. ಪಂಜಾಬಿ ಲಾಮಾನಿಗೆ ದಾದಾನೇ ಯೋಗ್ಯ ಗಡಿ ಎಂದು ಅವನ ಸಂಗಡಿಗರು ಗೊತ್ತುಮಾಡಿದ್ದು ಇದೇ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ. ಪಾದಳಿಯ ಗರಡಿಮನೆಯ ಕೀರ್ತಿ ಈ ಮೊದಲೇ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಹಬ್ಬಿತ್ತು. ಇಂದು ದಾದಾ ಆ ಕೀರ್ತಿಧ್ವಜವನ್ನು ಇನ್ನೂ ಎತ್ತರವಾಗಿ ಮೆರೆಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಇದೇ ಉಬ್ಬಿನಲ್ಲಿಯೇ ದಾದಾ ತನ್ನ ಸಂಗಡಿಗರೊಡನೆ ಕುಸ್ತಿಯ ಕಣಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದ.

ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ಸಾಮಾನ್ಯ ಪೈಲವಾನರ ಜೋಡಿ ಕಣಕ್ಕೆ ಇಳಿದವು. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಪಾದಳಿಯ ಗಡಿಯೇ ವಿಜಯ ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ದಾದಾನ ಸಂಗಡಿಗರ ಹರ್ಷ ಮೇರೆದಪ್ಪಿತ್ತು. ತಲೆಯ ಮೇಲಿನ ಪಡಗಾಗಳೆಲ್ಲ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಇವರ ಕೇಕೆಯೊಡನೆ ಹಾರಿದವು, ಪಂದ್ಯದ ಬಯಲಿನಲ್ಲಿಯ ಆನಂದ ಸಾಂಸರ್ಗಿಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇವರೊಡನೆಯೇ ಉಳಿದವರು ಕೇಕೆ ಹಾಕಿದರು.

ದಾದಾ ಚಡ್ಡಿ ಏರಿಸುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಲಾಮಾನ ಗಡಿ ಎದ್ದನೆಂಬ ಗದ್ದಲ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ ಎದ್ದಿತು. ದಾದಾ ನಿಂತಿರುವ ಕಡೆಗೆ ಎಲ್ಲರ ದೃಷ್ಟಿ ಹೊರಳಿತು. ಇನ್ನೂ ಹದಿನೆಂಟರ ಪ್ರಾಯ; ಎಣ್ಣೆಗಂಪಿನ ಮುಖದಮೇಲೆ ಎಳೆಮೀಸೆ ಕಂಡೂಕಾಣದಂತೆ ಮೂಡಿದ್ದವು. ಮುಖದಲ್ಲಿ, ಕಣ್ಣುಗಳ ಚಂಚಲತೆಯಲ್ಲಿ, ತುಟಿಗಳ ಮುಗುಳುನಗೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಹಸುಗೂಸಿನ ಮುಗ್ಧತೆಯಿತ್ತು. ಆದರೆ ದೇಹವೋ ನದಿಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲಿನ ಆಲದಮರದಂತೆ ಬೀಸಾಗಿ ಬೆಳೆದಿತ್ತು. ಹೆಜ್ಜೆಯೂರಿದರೆ ನೆಲ ನಡುಗುವಂತಾಗಬೇಕು. ದೇಹ ಸ್ಥೂಲವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ; ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಬಿದಿರಿನಂತೆ 'ಸಬುಳಾ'ಗಿತ್ತು. ದಾದಾನ ಸಂಗಡಿಗರು ಅವನನ್ನು ಹೊತ್ತು ತಂದು ಕೇಕೆಹಾಕುತ್ತ ಕುಸ್ತಿಯ ಕಣದಲ್ಲಿ ಇಳಿಸಿದರು. ಲಾಮಾ ಬೆಟ್ಟದಂತೆ ಸ್ಥೂಲಕಾಯದ ಆಳು. ದಾದಾ ಹಾಗೂ ಲಾಮಾ ಎದುರುಬದುರಾಗಿ ನಿಂತಾಗ ದಾದಾನಂಥ ಪುಡಿಯಾಳು ಲಾಮಾನನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವದು ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದೇ

ಎಲ್ಲರ ಮನವರಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ದಾದಾನ ಕೈಚಳಕದ ಪರಿಚಯವಿದ್ದವರು ಮಾತ್ರ ಈ ಸಮನಾದ ಜೋಡಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ನಿರ್ಣಯದ ಬಗ್ಗೆ ಕಾತರರಾಗಿದ್ದರು.

ಕುಸ್ತಿಯ ಕಣದಲ್ಲಿ ದಾದಾ ಮಿಂಚು ಸುಳಿದಂತೆ, ಲಾಮಾ ಬರುತ್ತಿರುವ ಕಡೆಗೆ ಹಾರಿದನು. ಕಣದ ಮಣ್ಣನ್ನು ಕೈಮೈಗಳಿಗೆ ಸವರಿಕೊಂಡು ಕುಸ್ತಿಯ ಸಂಪ್ರದಾಯದಂತೆ ಲಾಮಾನ ಕೈಜಗ್ಗಿ ಜೋಲಿಹೊಡೆದು ಸಲಾಮಿ ಕೊಟ್ಟನು. ಕೈಹಿಡಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಲಾಮಾನಿಗೆ ತಾನು ಅಸಮಬಲ ವೀರನೊಬ್ಬನನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವೆನೆಂಬುದರ ಅರಿವಾಯಿತು. ಯಾವಾಗಲೂ ರೇಶಿಮೆಯಂತೆ ಮೃದುವಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದ ದಾದಾನ ಮೈ ಈಗ ಉಕ್ಕಿನಂತೆ ಕಠಿಣವಾಗಿತ್ತು. ಕೈಹಿಡಿದು ನೆಲಕ್ಕೆ ಒಗೆಯುವೆನೆಂಬ ಲಾಮಾನ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಮಾಯವಾಯಿತು. ಎಚ್ಚರದಿಂದಲೇ ಕೈಗೆ ಕೈ ಕೊಡುತ್ತ ಕುಸ್ತಿಗಾರಂಭವಾಯಿತು.

ದಾದಾನ ಕುಸ್ತಿ ವೃಥಾ ಶ್ರಮದಲ್ಲ, ಯಾವುದಾದರೂ ಅಪೂರ್ವವಾದ ಪೇಚನ್ನು ಹಾಕಿ, ಶತ್ರುವನ್ನು ಹಣ್ಣುಮಾಡಿ ಸೋಲಿಸುವುದು ಅವನ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಈಗ ಲಾಮಾನನ್ನು ಸೋಲಿಸಲು ಯಾವ ಪೇಚನ್ನು ಹಾಕಬಹುದೆಂದು ಅವನ ಸಂಗಡಿಗರು ತಲೆತುರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಾಗ, ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ನಿಂತ ದಾದಾ ಒಮ್ಮೆಲೆ ನೆಲಕ್ಕೆ ಕುಳಿತವನೇ ಲಾಮಾನ ಎರಡೂ ಕಾಲುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ತಲೆಹಾಕಿದ್ದು ಕಂಡಿತು. ಲಾಮಾ ಮೈಮರೆತು ನಿಂತಿದ್ದರೆ, ಕ್ಷಣಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ದಾದಾನ ಪೇಚಿಗೆ ಬಲಿಬೀಳಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಲಾಮಾ ನುರಿತ ಜಟ್ಟಿ, ಆ ಬೆಟ್ಟದಂಥ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯ ಶಕ್ತಿ ಸಂಚರಿಸಿತ್ತೋ, ಮಿಂಚಿನ ವೇಗದಿಂದ ಬಾಗಿದವನೇ ಅವನ ಕಾಲುಗಳಿಗೆ ಕೈಹಾಕಿದ್ದನು. ಇದರಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೇಳಲು ದಾದಾನಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಲಾಮಾ ತನ್ನ ತೊಡೆಗಳ ನಡುವೆ ದಾದಾನ ತಲೆಯನ್ನು ಅದುಮಿ ಕುಳಿತನು.

ಉಸಿರು ಬಿಗಿ ಹಿಡಿದು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರು ಈ ಪೇಚುಗಳಿಂದ ಅಪ್ಪತಿಭರಾದರು. ತನ್ನ ಭಾರದಿಂದ ದಾದಾ ಉಸಿರುಗಟ್ಟಿ ಶರಣಾಗತನಾಗುವೆನೆಂಬ ಬಿಂಕದಿಂದ ಲಾಮಾ ತನ್ನ ಹಿಡಿತವನ್ನು ಬಿಗಿಪಡಿಸಿ, ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿ ನಗೆ ಬೀರಿದ. ಆದರೆ ದಾದಾಗೆ ಇದೇನೂ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ನುರಿತ ಈಜುಗಾರ ನೀರಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದಂತೆ ಒಂದು ನಿಮಿಷ ಸ್ವಸ್ಥವಾಗಿ ಕುಳಿತಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತು, ಒಮ್ಮೆಲೇ ತನ್ನ ಕೈಗಳೆರಡನ್ನೂ ಲಾಮಾನ ತೊಡೆಗಳಿಂದ ಹೊರತೆಗೆದು ಅವನ ಎರಡು ಕೈಗಳು ತನ್ನ ತಕ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವಂತೆ ತೆಕ್ಕೆ ಹಾಯ್ದಿದ್ದ ತಡ ಅವನ ಕಾಲುಗಳು ಮುಕ್ತವಾದವು. ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ದಾದಾ ತಲೆಯನ್ನು ನೆಲಕ್ಕೂರಿ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟನು.

ಲಾಮಾನ ದೇಹ ದೊಪ್ಪನ ನೆಲಕ್ಕೆ ಅಂಗಾತ ಅಪ್ಪಳಿಸಿತು. ದಾದಾ ಸಡ್ಡು ಹೊಡೆದು ಆಳಾಗಿ ನಿಂತು, ಎರಡೂ ಕೈಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ, ತಾನು ಗೆದ್ದೆನೆಂದು ಹಾರಿ ತನ್ನ ಸ್ಥಳದತ್ತ ಸಾಗಿದನು. ಕಣವೆಲ್ಲ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಹರ್ಷೋದ್ಗಾರಗಳಿಂದ ದುಮುದುಮಿಸಿತು. ಇದೇ ಗದ್ದಲದಲ್ಲಿಯೇ ಲಾಮಾ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಬಂದು ದಾದಾನ ಚಡ್ಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೈಹಾಕಿ ಹಿಡಿದು ಟಾಂಗ ಹಾಕಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದೆ ತಡ ಕುಸ್ತಿಯ ಕಣದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಉಕ್ಕು ಬಂದಂತೆ ಕೋಲಾಹಲವೆದ್ದಿತು.

ಲಾಮ ಬಿದ್ದವನು. ಅವನಿಗೆ ಪುನಃ ಕುಸ್ತಿ ಹಿಡಿಯಲು ಅಧಿಕಾರವೇ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಜನರ ಹಿಂಡು ಕೂಗಿತು. ದಾದಾನ ಸಂಗಡಿಗರು ಕಣದಲ್ಲಿ ನುಗ್ಗಿ ಬಂದು, ದಾದಾನನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಕೇಕೆ ಹಾಕುತ್ತ ಕಣದ ಸತ್ತಲೂ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಲಾಮಾನ ಕಡೆಯವರು ಬಂದು ಇನ್ನೂ ಕುಸ್ತಿ ಮುಗಿದೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ವಾದಿಸಿದರು. ದಾದಾ ಇನ್ನೊಬ್ಬನ ಹೆಗಲು ಮೇಲಿದ್ದವನು ಕೆಳಗೆ ಹಾರಿ ಬಂದ. ಗುಲಾಬಿ ಬಣ್ಣದ ಪಟಕಾ ಸುತ್ತಿದ ಲಾಮಾನ ಅನುಯಾಯಿಯೊಬ್ಬ ಜಗಳ ತೆಗೆದ. “ಲಾಮಾ ನಾಹೀ ಪಡಲಾ ತ್ಯಾಚೀ ಪಾಠ ಜಮೀನಿಲಾ ಲಾಗಲಿನಾಹಿ. ಪುನಃ ಕುಸ್ತೀ ವ್ಹಾಯಲಾಚ ಪಾಹಿಜೆ” ಎಂದು ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ಒದರಾಡಹತ್ತಿದ.

“ದಾದಾ ಆಲಕ್ಕನ ಜಿಗಿದಾಗ ಲಾಮಾ ಅಂಗಾತ ಬಿದ್ದದ್ದು ಇದ ಕಣ್ಣು ನೋಡೇತಿ, ಮತ್ತೆ ಇಲ್ಲಂತಾನಲ್ಲೇ? ಹೋಗೋ ಜೋಕುಮಾರಾ ಹೋಗು” ಎಂದು ದಾದಾನ ಸಂಗಡಿಗರೆಲ್ಲ ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಕೂಗಿದರು.

ಈ ವಾದವಿವಾದ ವಿಕೋಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಕುಸ್ತಿಯ ಎರಡು ಗಡಿಗಳ ಪರವಾಗಿ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ಎರಡು ತಂಡಗಳಾಗಿ, ಬಾಯಿಗೆ ಬಾಯಿ ಹತ್ತಿ, ಕೈಗೆ ಕೈ ಹತ್ತಿತು. ಕುಸ್ತಿ ಮುಗಿದಿಲ್ಲ ಅನ್ನುವವರ ಮೇಲೆ ಪಾದಳ್ಳಿಯ ಗರಡಿಯಾಳುಗಳು ಏರಿಹೋಗಿ ಕೆಲವರನ್ನು ಧಳಿಸಿದರು. ಕೆಲವರ ತಲೆಯೊಡೆದವು. ಕಣದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹಾಹಾಕರ ವ್ಯಾಪಿಸಿತು. ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಕೈಮೀರಿ ಹೋದದ್ದರಿಂದ ಸ್ಥಳೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕರು ಕುಸ್ತಿಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಅಲ್ಲಿಗೇ ಮುಗಿಯಿತೆಂದು ಸಾರಿದರು. ಪೊಲೀಸರು ಪಾದಳ್ಳಿಯ ಜನರನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಶೋಧ ನಡೆಸಿದರು.

ಕುಸ್ತಿಯ ಕಣದಲ್ಲಿ ಎದ್ದ ಗಲಭೆಯಿಂದ ಪಾದಳ್ಳಿಯ ಗಡಿಗಳು ತಮಗೆ ಸಲ್ಲತಕ್ಕ ‘ಬಿದಾಗಿ’ಯ ಆಸೆಯನ್ನೂ ತೊರೆದು ದಾರಿ ಸಿಕ್ಕತ್ತ ಕಾಲಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತು ಮುಳುಗಿದ್ದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಪಾರಾಗಲು,

ಅನುಕೂಲವೂ ಆಯಿತು. ಓಡಿ ಓಡಿ ನಾಲ್ಕಾರು ಮೈಲು ದಾರಿ ಕ್ರಮಿಸಿದ ಮೇಲೆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹಳ್ಳದಲ್ಲಿ ನೀರು ಕುಡಿದು, ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಪಡೆಯಲು ಕುಳಿತರು. ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೆ ಪಾದಳಿಯ ಗಡಿಯಾಳುಗಳು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಸೇರಿದರು. ಆದರೆ ದಾದಾ ಮಾತ್ರ ಇನ್ನೂ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಪೊಲೀಸರು ದಾದಾನನ್ನು ಹಿಡಿದಿರಬಹುದೇ ಎಂಬ ಚಿಂತೆ ಅವನ ಸಂಗಡಿಗರನ್ನು ಆವರಿಸಿತು. ಅವನಿಲ್ಲದೆ ಊರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಮುಖ ತೋರಿಸುವದಾದರೂ ಹೇಗೆ ಎಂದುಕೊಂಡು ದಾರಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಒಂದು ಒಡ್ಡಿನ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ಅವಿತುಕೊಂಡು ದಾದಾನ ದಾರಿ ಕಾಯುತ್ತ ಸರಿಸುತ್ತಿರುವರೆಗೆ ವೇಳೆ ಕಳೆದರು.

ಬಯಲು ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಕತ್ತಲೆ ಭಯಾನಕವಾಗಿಯೇ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರದೋ ಮುಗಿಯದ ಕತೆಯೊಂದನ್ನು ಬೇಸರದಿಂದ ಕೇಳುತ್ತಿರುವಂತೆ ನೆಲಗುಮ್ಮಗಳು 'ಹುಂ ಹುಂ' ಎಂದು ಧ್ವನಿಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ದೂರದಿಂದ ಗಾಡಿಯೊಂದು ಬರುತ್ತಿರುವ ಸಪ್ಪಳ ಕೇಳಿತು. ಒಡ್ಡಿನ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ಅವಿತು ಕುಳಿತು ತಳವಾರ ಕೆಂಚ, ಹಾಗೂ ಪಿಂಚಾರ ಲಾಡ ಇವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ತಡೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ. "ಗಾಡಿ ಬರೂ ಹಾಂಗ ಕಾಣತ್ಯೆತ್ತೇ" ಎಂದು ಪಿಸುದನಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಗಡಿಗರಿಗೆ ಉಸುರಿದರು.

"ಯಾಕರಲೆ ಕುಸ್ತಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಸಿಗದ ದುಡ್ಡು, ಹಾದಿ ಬಡದು ಸುಲಕೊಂಡು ಹೋಗೂ ಇಚಾರ ಐತೇನು?" ಎಂದು ಅಂಬೆಗರ ಬಸಪ್ಪ ತನ್ನ ಸಂಶಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಿದ.

"ಪಾದಳಿ ಭ್ಯೂಮ್ಯಾಗ ಅದೀವಂತ ತಿಳಿದೇ ಏನಲೇ ಮಕ್ಕಳು? ನಮ್ಮನ್ನು ಹುಡುಕಲಾಕ ಪೊಲೀಸರು ಗಾಡಿ ಹೂಡಿಕೊಂಡು ಬರತಿದ್ದಾರಾದೀತು. ಸತ್ತವರಾಂಗ ಸುಮಾಕ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡು ತಲೆ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ" ಎಂದು ಅಂಗಡಿ ಶಿವರುದ್ರ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿದ.

ಕ್ಷಣಹೊತ್ತು ಯಾರೂ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ಗಾಡಿಯ ಸಪ್ಪಳ ಬರಬರುತ್ತ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಕೇಳಹತ್ತಿತು. ಅಂಬೆಗರ ಬಸಪ್ಪ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನ ಹುಲಿ ಬ್ಯಾಟಿ ಹಳಬರಲ್ಲಿಯೇ ತೀರ ಗಟ್ಟಿಗ. ಹಾದಿಬಡಿಯುವುದು ಕೇವಲ ಅವನ ಕಸಬಾಗಿರದೆ ಚಟವೂ ಆಗಿತ್ತು. ಸರಿಸುತ್ತಿ; ಅರಣ್ಯ; ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ; ಜನಸಂಚಾರ ನಿಂತು ಬಹಳ ಹೊತ್ತಾಗಿತ್ತು. ಅನಾಯಸವಾಗಿ ಗಾಡಿ ಬಂದಿರುವಾಗ ಅದನ್ನು ತಡೆದು "ಯಾರು? ಏನು?" ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸಿ ಅಳವಿನಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಒಂದೇಟು ಕೊಟ್ಟು ಹಣ ಏಕೆ ಸಂಪಾದಿಸಬಾರದು?

ಬೆಳಗಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಧನಿಕರಾಗುವ ದೈವ ತಮ್ಮದಿದ್ದರೆ ಏಕೆ ಬಿಡಬೇಕು? ಅಂಬಿಗರ ಬಸಪ್ಪನಿಗೆ ಮೋಹವನ್ನು ತಡೆಯುವದಾಗಲಿಲ್ಲ.

“ಗಾಡಿ ಅಟೂಕಿನಾಗ ಬಂಧಾಂಗಾತ್ರೆಲೇ! ನಾ ಹೋಗಿ ಗಾಡಿ ತರಬಿ ತಂಬಾಕ ಕೇಳಲೇನು, ಪೋಲೀಸರ ಗಾಡಿ ಇದ್ದರ ಹೊಳ್ಳಿ ಬರತೀನಿ. ಮತ್ತ ಮನಿ ಮಾರಗಿ ಇದ್ದರ, ತಂಬಾಕ ಕೊಟ್ಟರೂ ಸೈ ಕೊಡದಿದ್ದರೂ ಸೈ! ನೀವೆಲ್ಲಾ ಬಂದು ಗಾಡಿಗೆ ಸುತ್ತ ಹಾಕಿದರಾತಪಾ. ಇದ್ದದ್ದೆಲ್ಲಾ ಕೊಟ್ಟು ಹೋಗತಾರು. ನಾವೀಟು ಜನಾ ಧುತ್ತಾನ್ವಾಂಗ ಎದುರಿಗೆ ನಿಂತಾಗ, ಅವರ ಎದೀ ಒಡಿದಿದ್ದ ನನ್ನ ಹೆಸರು ಬಸ್ಯಾನ ಅಲ್ಲ” ಎಂದಿಷ್ಟು ಹೇಳಿದವನೇ ರುಮಾಲನ್ನು ಬಗಲಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, ಒಡ್ಡು ಇಳಿದು ಗಾಡಿಯ ಎದುರಿಗೆ ಹೊರಟ.

ಗಾಡಿ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದಂತೆ ಬಸಪ್ಪ ಕೆಮ್ಮಿದ. ಎದುರಿಗೆ ಮನುಷ್ಯ ಬಂದದ್ದು ನೋಡಿ ಎತ್ತುಗಳು ಬೆದರಿ ಅಡ್ಡ ಎಳೆಯಲು, ಗಾಡಿ ಹೊಡೆಯುವವ “ಯಾರವರು” ಎಂದು ಕೂಗಿದ.

ಬಸಪ್ಪ ಗಾಡಿಯ ಬದಿಗೆ ಬಂದು “ಓಟು ತಂಬಾಕ ಇದ್ದರ ಕೊಡರಿ” ಎಂದು ವಿನಯದಿಂದ ಕೇಳಿದ.

“ಎಲ್ಲಿ ತಂಬಾಕಲೇ? ಯಾವೂರಾವವ, ಸರಿರಾತ್ರಾಗ ತಂಬಾಕ ಕೇಳತಾನು? ಮುಂದ ಬಿಡಲೇ ಗಾಡಿ”, ಎಂದು ಒಳಗೆ ಕುಳಿತ ಯಜಮಾನ ಕೂಗಿಕೊಂಡ.

ಈ ಅವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ತಂಬಾಕ ಕೇಳುವದು ಒಳ್ಳೆಯ ಲಕ್ಷಣವಲ್ಲ ಎಂದು ಗಾಡಿ ಹೊಡೆಯುವವನಿಗೆ ಮೊದಲೇ ಗೊತ್ತಾಗಿತ್ತು. ಕೂಡಲೇ ಬಾರಕೋಲಿನ ಏಟು ಕೊಟ್ಟು ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ಓಡಿಸಿದ. ಬಸಪ್ಪ ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಇಣುಕಿ ನೋಡಿದಾಗ ಕಂಡ ದೃಶ್ಯದಿಂದಲೇ ಅವನು ಕಲ್ಪನಾಶಕ್ತಿಯಿಂದ ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಊಹಿಸಿದ. ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಮುದುಕ, ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಮಾತ್ರ ಇದ್ದರು. ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳು ನಡುವಯಸ್ಸಿನ ಮುತ್ತೈದೆ. ಅವಳ ಹತ್ತರ ಕರೆ ಹರಿಯದ ಚಂದ್ರಕಾಳಿ ಸೀರೆಯನ್ನುಟ್ಟ ಒಬ್ಬ ತರುಣಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಮೊದಲಗಿತ್ತಿಯನ್ನು ಮನೆ ತುಂಬಿಸಲು ಕರೆದೊಯ್ಯುವ ಗಾಡಿಯೆಂದು ಬಸಪ್ಪ ತರ್ಕ ಕಟ್ಟಿಯೇ ಬಿಟ್ಟ. ತನ್ನ ಪರಿವಾರದವರಿಗೆ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಸಿಳ್ಳು ಹಾಕಿ ಸೂಚನೆ ಕೊಟ್ಟ, ಅವರು ಒಡ್ಡಿನಿಂದ ಇಳಿದು ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಗಾಡಿ ಅವರಿದ್ದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು.

ಬಸಪ್ಪ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಓಡುತ್ತ ಗಾಡಿಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದ. ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಗಾಡಿಗೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದರು. ಎತ್ತುಗಳು ಓಡದೆ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟವು. ಒಳಗಿದ್ದವರಿಗೆ

ನಾಲಿಗೆಯ ದ್ರವವಾರಿ ಮಾತಾಡಲು ಆಗಲೇ ಇಲ್ಲ. ಗಾಡಿಯ ಯಜಮಾನ ನಡುನಡುಗುತ್ತ “ಬಡವರೋ ಎಷ್ಟು ನಾವು. ನಮ್ಮಲ್ಲೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಇಗಾ ಈ ಬುತ್ತಿಗಂಟು ಒಂದೈತಿ” ಎಂದು ತಡವರಿಸುತ್ತ ನುಡಿಯಬೇಕಾದರೆ ನಾಲ್ಕು ಸಲ ಕೆಮ್ಮಿದ.

ಪಿಂಜಾರ ಲಾಡ “ಬುತ್ತಿಗಂಟು ತತಾ ಇಲ್ಲೆ” ಎಂದು ಟಬರಿನಿಂದ ನುಡಿದ.

ಮುದುಕ ಗಂಟನ್ನು ಕೊಡಲು ಹೊರಗೆ ಕೈ ಚಾಚಿದೊಡನೆ, ಬಸಪ್ಪ ಆ ಕೈ ಹಿಡಿದು “ಜೀವ ಬೇಕಾಗಿದ್ದರ, ಆ ಹೆಣಮಗಳ ಕೊಳ್ಳಾಗಿ ನ ಸರಾ ಉಚ್ಚಿತಾ” ಎಂದು ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದ.

ಭಯದಿಂದ ಗಾಡಿಗೆ ಗಾಡಿಯೇ ನಡುಗಿತು. ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಮುರ್ಛೆ ಬಂದಂತಾದರು. ಗಾಡಿಹೊಡೆಯುವವನೂ ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದ ಮುದ್ದೆಯಾಗಿದ್ದ. ಆದರೆ ಬಸಪ್ಪನಿಗೇನೂ ಕನಿಕರ ಬರಲಿಲ್ಲ.

“ಹುಂ ಗಡಾನ ಏನಿದ್ದೆಲ್ಲಾ ತೆಗೆದುಕೊಡು” ಎಂದು ಮತ್ತೆ ಗುಡುಗಿದ. ಒಂದು ನಿಮಿಷ ಹಾಗೆಯೇ ಕಳೆದಿರಬೇಕು. ಆ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಭಯ ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟಿದಂತಾಗಿತ್ತು. ಎತ್ತುಗಳು ಕೂಡ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತಿದ್ದವು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನಿಂದ “ಯಾರಲೇ ಅದು ಬಂದ್ನಿ ತಡೀರಿ” ಎಂದು ಯಾರೋ ಕೂಗಿದ್ದು ಕೇಳಿಸಿತು. ಕಾಲ ಕೂಡ ತಡೆದಂತಿದ್ದ. ಆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಮತ್ತೆ ಚಾಲನೆ ದೊರೆತಿತು.

ಬಸಪ್ಪ ಬೆಚ್ಚಿ ಹೊರಳಿ ನೋಡಿದ. ಅವನಿಗೆ ದನಿಯ ಗುರುತು ಹತ್ತಿತೇನೋ? “ಪೀಡಾ ಇನ್ನೊಂದು ಗಳಿಗೆ ತಡದು ಬರಬಾರದಿತ್ತ!” ಎಂದು ಚಕಿತನಾಗಿಯೇ ತನ್ನೊಳಗೇ ನುಡಿದು ಹಿಂದೆ ಸರಿದ. ಉಳಿದವರೂ ಹಿಂದೆ ಸರಿದರು. ಪಿಂಜಾರ ಲಾಡ ಮಾತ್ರ ಬುತ್ತಿಗಂಟು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಒಡ್ಡನ್ನೇರಿದ.

ಇದೇ ಸಮಯವೆಂದು ಗಾಡಿ ಹೊಡೆಯುವವನು ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ಓಡಿಸಿಬಿಟ್ಟ. ಗಾಡಿ ಮುಂದೆ ಓಡಿಹೋಯಿತು. ಕೆಲ ನಿಮಿಷಗಳಲ್ಲಿಯೇ ದಾದಾ ಓಡುತ್ತ ಬಂದ. ತೇಕುತ್ತ “ಗಾಡಿ ಎಲ್ಲೈತಿ?” ಎಂದು ಬಸಪ್ಪನನ್ನು ಕೇಳಿದ.

“ಗಾಡಿ? ಎಲ್ಲಿ ಗಾಡಿ?” ಎಂದು ಬಸಪ್ಪ ಮರುಸವಾಲು ಹಾಕಿದರೂ ನಾಲಿಗೆ ಸವರಿಕೊಂಡ.

“ಲೇ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿದರ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರ ಚಮಟಾ ಬೆಳಗೇನು. ಇದ ದಾರ್ಯಾಗ ಗಾಡಿ ಹಾದು ಹೋಗಲಿಲ್ಲ? ಏನೂ ಕಾಣದವರ್ದಾಂಗ ಹೇಳತೀರಲ್ಲಲೇ? ನಾ

ಅದ ಗಾಡ್ಯಾಗ ಇಲ್ಲಿ ಮಟಾ ಬಂದೆ. ಹಳ್ಳದಾಗ ಇಳದು ಬೈಲ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬರೂದರಾಗ ಜರಾ ಫರಕ ಆತು” ಎಂದು ದಾದಾ ದುರದುರನೆ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ನೋಡಿದ.

“ಎಣ್ಣಾ ಗಾಡಿ ಬಂದಿತ್ತು. ಇಗಾ ಇಲ್ಲೇ ಕೈಗಲ್ಲ ಅಳತೀ ಹೋಗಿರಬೇಕು; ದಿನ್ನಿ ವಾರಿ ಆಗೇತಿ, ಅವರ ಈ ಬುತ್ತಿಗಂಟು ಕೊಟ್ಟದ್ದು. ಒಳೇ ಸಂಪನ್ನರು ಕಾಣತಾರು” ಎಂದು ಲಾಡ ನಿಜಸಂಗತಿಯನ್ನರುಹಿದ.

“ಗಾಡೀ ತರಬಿದ್ದರಿ ಹೌದಲ್ಲೋ! ನಿಮ್ಮ ಗುಣಾ ಎಲ್ಲಿ ಹೋದರೂ ಯಾಕ ಬಿಟ್ಟೀರಲೇ? ಏನೇನು ಕಿತಕೊಂಡ್ರಿ ಹೇಳಿ. ಇಲ್ಲಾಂದ್ರ ಪಾಡಾಗಕಿಲ್ಲ” ಎಂದು ದಾದಾ ಜಬರಿಸಿದ.

“ಏನಿಲ್ಲ ಏಳಲೇ! ನಮ್ಮನ್ನ ನೋಡಿ ನಡಗಾಕ ಹತ್ತಿದ ಮುದುಕ. ಅಟರಾಗ ಬಂದ ಬಡದಿ. ಗಾಡೀ ಹಾಗ ಬಿಟ್ಟಿವಿ. ಹಸದು ಬಾಯಿಬಿಡತಿದ್ದಾ ಅಂತ ಲಾಡ್ಯಾ ಬುತ್ತಿಗಂಟ ಇಸಕೊಂಡ. ಮತ್ತ ಅದ ಮುದುಕನ ಕೈ ಎತ್ತಿ ಕೊಟ್ಟಾನಲೇ” ಎಂದು ಬಸಪ್ಪ ಚೇಷ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿ ಹೇಳಿದ.

“ಈ ಘಂಟ ಹಚ್ಚಬ್ಯಾಡಲೇ! ಆ ಮುದುಕ ಯಾರಂತ ತಿಳಿದೀರಿ. ನಮ್ಮ ಬಾಪೂಸಾಬ ಜಾಗೀರದಾರರ ಮಾವ, ಸೊಸಿನ್ನ ಕರಕೊಂಡ ಮನಿ ತುಂಬಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಕ ಹೊಂಟಾನು. ನಾಳೆ ಬೆಳಗಾದರ ಅಮಾಸಿ, ಮುಂದ ದಿನಾ ಇಲ್ಲ; ಇಂದ ಮೂರ್ತ ಇತ್ತು. ಕುಸ್ತಿ ನೋಡದಲೇನ ಹೊಂಡತಿದ್ದರಂತ. ನನ್ನ ಕುಸ್ತಿ ಅಂತ ಕೇಳಾಣಾ ಕಣಕ್ಕ ಬಂದಾರು. ಕುಸ್ತಿ ನೋಡಿ ಕೊಳ್ಳ ಕಟ್ಟಬೇಕೆನ್ನೂದರಾಗ ನ್ಯಾಯಬಿತ್ತು. ಆಗ ಇದ ಯಶವಂತರಾಯನು ಹುಡುಕಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದು, ರಾಜೇಸಾಹೇಬರನ್ನ ಭೇಟಿ ಮಾಡಿಸಿ ರೂಪಾಯಿ ಬಿದಾಗಿ ಕೊಡಿಸಿದ. ಅವರ ಗಾಡ್ಯಾಗ ಬಂದು, ಇದ ಹಳ್ಳಕ್ಕ ಇಳದಿದ್ದಿ. ನಾ ಬರೂದರಾಗ, ಈಟಿಲ್ಲ ಗೊಂದಲಾ ಮಾಡಿ ಪಾದಳ್ಳಿ ಮಾನಾ ಕಳದರಲ್ಲಲೇ” ಎಂದ ದಾದಾ.

“ಬಾಪೂಸಾಬರ ಮಾವ ಅಂದರ ಮಾತ ಮುಗೀತಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಊರಾಗ ಮಕಾತೋರಸಧಾಂಗಾತು ಬಾಳೇವು” ಎಂದು ಬಸಪ್ಪ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟ.

“ಜತ್ತಿ ಪೋಲೀಸರು ನಿಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲ ಹಿಡಿದು ಸಾಲ ಬೇಡೀ ಹಾಕುತಿತ್ತು ಬಾ. ಯಶವಂತರಾಯನ ಪುಣ್ಯೇದಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ಬಂದಿರಿ. ಅವರ ಮ್ಯಾಲೇ ಕೈಮಾಡಿ ಭಂಡರಾದ್ರ್ಯಲ್ಲಲೇ. ನಾ ಈಗ ಓಡಿ ಹೋಗಿ ಅವರ ಕಾಲ ಬೀಳಬೇಕಾತು” ಎಂದ ದಾದಾ.

“ಗೆಣ್ಯಾರ ಮರ್ಯಾದಿ ಕಳದು ಜೇಲಿಗೆ ಕಳಸೂ ಮನಸಿದ್ದರ ಹೇಳು” ಎಂದು ಬಸಪ್ಪ ಮತ್ತೆ ಅಡ್ಡ ಹೂಡಿದ.

“ಇಂತಾ ಮಾತ ಯಾಕ್ರಲೇ? ಯಶವಂತರಾಯನ ಊರು ಇಲ್ಲಿಂದ ಎರಡು ಮೈಲಾಗತೈ. ಆ ಗಿಡಾ ಕಾಣತಾವಲ್ಲ ಅದ ಊರು. ಇಂದ ರಾತ್ರಿ ಅಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಾಮ ಹಾಕಿ ನಾಳೆ ಊಟ ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಂತ ಹೇಳ್ತಾರು. ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಎಲ್ಲಾರೂ ಕಾಲ ಬಿದ್ದು ಬರೂಣು” ಎಂದು ದಾದ ಗೆಳೆಯರಿಗೆ ಔತಣವಿತ್ತ.

“ಮಾರೀ ಹ್ಯಾಗ ತೋರಿಸಬೇಕೋ ಮಾರಾಯಾ! ಆಗದ ಮಾತು. ನೀ ಬೇಕಾರ ಬೆಟ್ಟಾಗಿ ಬಾ. ನಮ್ಮ ಸುದ್ದಿನ ತಗೀಬ್ಯಾಡಾ. ನಮ್ಮ ಸುದ್ದಿ ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾದರ, ನಾಳೆ ಬಾಪೂಸಾಬ ಊರಾಗ ಇರಗೊಡಾಕಿಲ್ಲ,” ಎಂದು ಲಾಡ ಅಳುತ್ತಲೇ ನುಡಿದ.

“ಆತು ಹಂಗರ, ಗೆಣೆತನ ಹೆಚ್ಚಿಂದು. ನಾ ಯಶವಂತರಾಯನ ಕಡೆ ಹೊಕ್ಕೇನು, ನೀವು ನಿಮ್ಮ ದಾರಿ ಹಿಡೀರಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ದಾದಾ ಹೊರಟು ನಿಂತ. ಸಂಗಡಿಗರೆಲ್ಲ ಅವನನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟು, ನಾಳೆ ಬೇಗ ಬಂದು ತಮ್ಮನ್ನು ಸೇರಬೇಕೆಂದು ದಾದಾನಿಗೆ ಹೇಳಿ ಹೊರಟರು.

ಸಂಗಡಿಗರನ್ನು ಕಳಿಸಿದ ದಾದಾ ಊರ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ನಾಯಿಗಳು ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದವರಂತೆ ಬೊಗುಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಆಗಲೇ ಏಳು ತಾಸು ರಾತ್ರಿಯಾಗಿತ್ತು. ಗಾಢವಾದ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ, ಹಳ್ಳಿ ಮಲಗಿದಂತಿತ್ತು. ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ದಾದಾ ಯಶವಂತರಾಯ ಪಾಟೀಲನ ಮನೆ ಹುಡುಕಿ ಬಾಗಿಲು ಬಡಿದ. ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದ ಮುದುಕ ಬೇಗನೆ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಹತ್ತಾರು ಸಲ ಒದರಿದ ಮೇಲೆ ದಾದಾನ ದನಿಯ ಗುರುತು ಹತ್ತಿ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದ. ದಾದಾ ಒಳಗೆ ಬಂದಾಗ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಮೈಮರೆತಿದ್ದ ಮುದುಕ ಇನ್ನೇನು ಅವನನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವದೊಂದು ಉಳಿದಿತ್ತು. ಸಂಗಡಿಗರೆಲ್ಲಿ ಎಂದು ಮುದುಕ ಕೇಳಿದಾಗ ಅವರು ಭೆಟ್ಟಿಯೇ ಆಗಲಿಲ್ಲವೆಂದು ದಾದಾ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಬೇಕಾಯಿತು. ಮುದುಕ ದಾದಾನಿಗೆ ಬಿಸಿ ಹಾಲು ತರಿಸಿಕೊಟ್ಟು, ಒಂದು ಕಂಬಳಿಯನ್ನೊಗೆದು ಮಲಗಲು ಹೇಳಿದ.

ದಾದಾ ಪಡಲಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ಮಲಗಿದ, ಗಾಢವಾದ ನಿದ್ರೆಹತ್ತಿತ್ತು. ಬೆಳಗಿನ ಜಾವ ದಾದಾ ಕೆಟ್ಟದನಿಯಿಂದ “ಕಾಕಾ ಕಾಕಾ” ಎಂದು ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಯಶವಂತರಾಯರು ಗಾಬರಿಗೊಂಡು ಅವನನ್ನೆಬ್ಬಿಸಿ ಏನಾಯಿತೆಂದು ಕೇಳಿದರು.

ದಾದಾನ ಕಣ್ಣು ನೀರು ತುಂಬಿದ್ದವು. ಮುಖವೆಲ್ಲ ಗಾಬರಿಯಿಂದ ತುಂಬಿತ್ತು.

ಪಾಟೀಲರನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆ ಅವನ ದುಃಖ ಉಕ್ಕಿ ಬಂತು. “ಕನಸಿನ್ಯಾಗ ಒದರಿದ್ದಿ ಎಜ್ಜಾ, ಏನೂ ತಿಳಕೋ ಬಾಡಿ” ಎಂದು ಕನಸಿನ ವಿವರವನ್ನು ತಿಳಿಸಲು, ಪಾಟೀಲರು ಆಗ್ರಹ ಪಡಿಸಲು, ದಾದಾ ತನಗೆ ನೆನಪಿದ್ದಷ್ಟು ಹೇಳತೊಡಗಿದ.

“ಎಜ್ಜಾ ಕನಸಿನ್ಯಾಗ, ನಾನು, ನಾನಾಕಾಕಾ ಮತ್ತು ಚಿಮಣಾ ಕೂಡಿ, ಪಂಥರಪುರಕ್ಕೆ ದಿಂಡೀ ಕೂಡ ಹೊಂಟಿದ್ದಿವಿ. ಬಾಪೂಸಾಬರು ಕುದುರಿ ಮ್ಯಾಗ ಮುಂದ ಸಾಗಿದ್ದರು. ದಾರ್ಯಾಗ ಕತ್ತಲಾತು. ಚಿಮಣಾ ಬೈಲ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಳು. ನೋಡು ಎಜ್ಜಾ ದೊಡ್ಡ ನಾಗರಹಾವು ಬಂದು ಕಡೀತು. ಚೀರಿದಾಕೀನ ಬಕಬಾರಲೇ ಬಿದ್ದಳು. ಬಾಪೂಸಾಬರು ಆಕೀನ ತಂದು ನಾನಾಕಾಕಾನ ಮುಂದ ಹಾಕಿದರು. ಮುಂದೇನಾತೋ ಏನೋ ನೆಪ್ಪಿಲ್ಲ. ಆಮ್ಯಾಲೆ ನಾನಾಕಾಕಾ ಪುತಳಬಾಯಿ ಸಂಗಾಟ ಮದವಿ ನಡದಿತ್ತು. ಹಂದರಾ ಹಾಕಿದ್ದರು. ನಾನಾಕಾಕಾ ಕುದುರಿಮ್ಯಾಗ ಬಂದ. ಆಟರಾಗ ರಾಣೋಜಿ ರಾವ ಸರಕಾರ ಬಂದು, ಹುಲಿಯಾಗಿ ನಾನಾಕಾಕಾನ ಹೊಟ್ಟೀಹರದರು. ಆಗ ‘ಕಾಕಾ ಕಾಕಾ’ ಅಂತ ನಾ ಚೀರಿದ್ದು” ಎಂದು ದಾದಾ ಕೂಸಿನಂತೆ ಅಳಹತ್ತಿದ್ದ.

ಯಶವಂತರಾಯನ ಮುಪ್ಪಿನ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಚಿಂತೆ ಮೂಡಿತ್ತು. ಅವರೂ ಕಲಿತವರಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅರವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ದೀರ್ಘ ಅನುಭವ ಅವರಿಗೆ ಜೀವನದ ಸುಖ ದುಃಖಗಳ ಆಳವನ್ನು ತೆರೆದು ತೋರಿಸಿತ್ತು. ದಾದಾನ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಜೀವದ ಇತಿಹಾಸ ಕಂಡಿತ್ತು.

“ತಮ್ಮಾ ಇದು ಕೆಟ್ಟ ಕನಸು. ನೀ ಊರ ಬಿಡುವಾಗ ನಿಮ್ಮ ಕಾಕಾಗ ಏನರ ಜಡ್ಡ ಆಗಿತ್ತೇನು?” ಎಂದು ಸಹಾಭೂತಿಯಿಂದ ಕೇಳಿದರು.

“ನಾ ಊರುಬಿಟ್ಟ ಐದ ದಿನಾ ಆತು ಎಜ್ಜಾ. ಬರುವಾಗ ಕಾಕಾ ನೆಟ್ಟಗ ಇದ್ದ. ಕುಸ್ತೀಗೆ ಹೋಗತೀನಿ ಅಂತ ಹೇಳಾಕ ಹೋದರ ಕಡೆ ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಬಾ ತಮ್ಮಾ ಅಂದು ಹರಕಿ ಕೊಟ್ಟ ಕಳಿಸಿದ್ದ” ದಾದಾ ಮಾತಿಗೊಮ್ಮೆ ಬಿಕ್ಕುತ್ತಿದ್ದ.

“ಕಾಕಾನ ಮ್ಯಾಲೆ ಬಾಳ ಜೀವ ಏನ ತಮ್ಮಾ?” ಎಂದು ಪಾಟೀಲರು ಕೇಳುತ್ತಲೇ, ದಾದಾ ಮೈಮರೆತು ಅವರ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ತಲೆಯಿಟ್ಟು ಅಳಹತ್ತಿದ. “ಏಳ ತಮ್ಮಾ ಹಣಮಂತದೇವರ ಗುಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ದೀಪಾ ಹಚ್ಚಿಟ್ಟು ನಮಸ್ಕಾರಾ ಮಾಡಿ ಬಾ” ಎಂದು ಯಶವಂತರಾಯರು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿದರು.

ದಾದಾನ ಮನಸ್ಸು ಕಳವಳಗೊಂಡಿತ್ತು. ಗುಡಿಗೆ ಹೋಗಿ, ದೀಪ ಹಚ್ಚಿದ. ಇನ್ನೂ ತಾಸು ರಾತ್ರಿಯಿತ್ತು. ಗುಡಿಯ ಕಟ್ಟೆಯ ತುದಿಗೇ ಬಂದು ಕುಳಿತು ದಾದಾ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟ.

ತನಗೇ ಅರಿಯದ ಒಂದು ತೀವ್ರ ಆತ್ಮೀಯತೆ ದಾದಾನ ಕರುಳನ್ನು ಹಿಚುಕಿತ್ತು. ಕಣ್ಣೆದುರು ನಾನಾಕಾಕಾನ ಭವ್ಯಮೂರ್ತಿ ಬಂದು ನಿಂತಂತಾಯಿತು. ತುಂಬು ಮೀಸೆ, ಹದನಾದ ನೋಟ, ಶಿಲೇದಾರಿಕೆಯ ಬಡಿಗೆ ಇವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ, ದಾದಾನ ಬಾಲ್ಯ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಮರುಕಳಿಸಿದಂತಾಯಿತು. ತಂದೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗಿಂತ, ನಾನಾಕಾಕಾನ ಸಲಿಗೆ ದಾದಾನಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು. ನೆನಪು ಬಂದ ದಾರಿಯಿಂದ ತಿರುಗಿ ನೋಡಿತು. ಈಗ ವಯಸ್ಸಾದ ನಾನಾ ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹರೆಯನ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಬೀಗುತ್ತಿದ್ದ, ರುಕುಮಾಕಾಕೂ ಅಡ್ಡ ಕುಂಕುಮ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ದಿನಾಲು ತನಗೆ ಹಾಲು ಕೊಡುವುದನ್ನು ಎಂದೂ ಮರೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ತಾನು ಒಂದು ವರ್ಷದ ಕೂಸಿರುವಾಗಲೇ ತಾಯಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡವನು, ಅಂದಿನಿಂದ ನಾನಾಕಾಕಾನ ಹೆಗಲು, ರುಕುಮಾಕಾಕೂನ ತೊಡೆ ಅವನಿಗೆ ಆಶ್ರಯವಾಗಿತ್ತು. ದಾದಾನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಮಹಾಪೂರ ಬಂದಿತು.

ತಾನು ಕುಸ್ತಿಗಡಿ ಆಗಬೇಕು ಎಂದು ನಾನಾಕಾಕಾನ ಹಿರಿದಾದ ಅಪೇಕ್ಷೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಎಷ್ಟು ಕಟ್ಟಿದ್ದ. ದಾದಾ ಎಷ್ಟು ತಿಂದರೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿತ್ತು. ಚಿಮಣಾ ಹುಟ್ಟಿದಾಗ “ತಂಗಿ ಹುಟ್ಟಿದಳೋ ದಾದಾ. ತಮ್ಮ ಆಗಿದ್ದರ ನಿನ್ನ ಸರಿಜೋಡಿ ಕುಸ್ತಿಗಡಿ ತಯಾರ ಮಾಡತಿದ್ದೆ. ನಿನಗೆ ಮೇಯಿಸೋದು ಕಡಿಮೆ ಆದೀತು ಅಂತ ದೇವರು ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದ” ಎಂದು ನುಡಿದಿದ್ದ. ನಾನಾಕಾಕಾ ಕೈ ಇಟ್ಟಿದ್ದೆಲ್ಲ ಹೊನ್ನಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಒಳ್ಳೆಯ ವಸ್ತುವನ್ನು ಕಂಡ ಕೂಡಲೆ ಗುರುತಿಸುವ ‘ನಜರು’ ಅವನಿಗೇ ಮೀಸಲಾಗಿತ್ತು. ಬೀಜಗಳಿನಿಂದ ಹಿಡಿದು, ಒಳ್ಳೆಯ ತಳಿಯ ದನದವರೆಗೆ ಅವನ ಆಯ್ಕೆಗೆ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಲೆಯಿತ್ತು. ಆ ನಾನಾಕಾಕಾನ ಗರಡಿಯಲ್ಲಿ ತಾನು ತಯಾರಾಗಿದ್ದ.

ರುಕುಮಾಕಾಕೂ ಸತ್ತಮೇಲೆ ನಾನಾಕಾಕಾ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬರಲಿ ಎಂದು ದಾದಾ ಹಟ ಹಿಡಿದಿದ್ದ. ಆದರೆ ನಾನಾ ಒಪ್ಪಿರಲಿಲ್ಲ. ಪುತಳಾಬಾಯಿ ವಾಡೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿರಬೇಕೆಂದು ಎಷ್ಟು ಆಗ್ರಹ ಪಡಿಸಿದರೂ ನಾನಾ ಕೇಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಚಿಮಣಾಳ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಈಗ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅವನ ತಲೆಯ ಮೇಲಿತ್ತು. ಅವಳ ಲಗ್ನವಾಗುವವರೆಗೆ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿರಬೇಕು. ಪರದೇಶಿತನದ ಅನುಭವವಾಗದಂತೆ ಅವಳನ್ನು ಸಾಕಬೇಕು. ಅವಳ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಅಕ್ಕಿಕಾಳು ಬಿದ್ದ ಮರುದಿನವೇ ದಾದಾನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಇದ್ದು ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಅವನ ಸಂಕಲ್ಪವಾಗಿತ್ತು. ಕೊಲ್ಹಾಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಮುಂದೆಯೂ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಚಿಮಣಾಳನ್ನು ವಾಡೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದ. ಮರಳಿ ಬಂದ

ಮೇಲೆ ಬೇರೆ ಮನೆ ಹೂಡುವ ವಿಚಾರವೂ ಇತ್ತು. ಆದರೆ ಚಿಮಣಾಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆಲ್ಲ ತನಗಾಗದೆಂದು ಪುತಳಾಬಾಯಿ ಗೋಳಿಟ್ಟಳೆಂದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ನಾನಾ ವಾಡೆಯಲ್ಲಿರಹತ್ತಿದ.

ಈಗೀಗ ನಾನಾಕಾಕಾ ಯಾಕೋ ಬಹಳ ಹಣ್ಣಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಮೊದಲಿನ ಉಕ್ಕಿನ ಪಿಂಡ ಶಿಥಿಲವಾಗಿದೆ. ತಾನು ಕಾಕಾನ ಆರೈಕೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಅವನಿಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಈಗ ಏನಾಗಿದೆಯೋ! ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ಜಡ್ಡುಗಳಿಗೆ ಬಗ್ಗುವ ದೇಹವಲ್ಲ ಅದು. ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ರಕ್ತರಂಜಿತವಾದ ಕಾಕಾನ ದೇಹವನ್ನು ನೆನೆದು ದಾದಾನ ಮೈಯೆಲ್ಲ ನಡುಗಿತು.

ಆಗಲೇ ಬೆಳಗಾಯಿತು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಜನರು ಬಂದು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ದಾದಾನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಅದಾವುದೂ ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ದಾದಾನ ಧೈರ್ಯ ಅಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಅವನು ಧೀರವಾಗಿ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಡುತ್ತ ಎದುರು ಬಂದರೆ ಮಲಗಿದ್ದ ಹುಲಿ ಎದ್ದು ದಾರಿ ಬಿಡಬೇಕು. ಆದರೆ ಅಂಥ ದಾದಾ ಈಗ ಧೈರ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದ. ಅವನ ಅಂತಃಕರಣಕ್ಕೆ ಕಂಡ ದೃಶ್ಯ ತೀವ್ರವಾದ ಭೀತಿಯಿಂದ ತುಂಬಿತ್ತು. ಅವನ ಜೀವ ತನ್ನ ಅವ್ಯಕ್ತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ನೋವಿನ ಕತೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿತ್ತು.

ನಾನಾಕಾಕಾನ ಬಗ್ಗೆ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಹುರುಹು ದಾದಾನ ಮನಸ್ಸಿಗಾಗಿತ್ತು. ಆಗಲೇ ಊರಿಗೆ ಹೊರಡಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಯಶವಂತರಾಯರು ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಕುಸ್ತಿಯ ಕಣದಲ್ಲಿ ಜಗಜಟ್ಟಿಯಾದವನಿಗೆ ಸನ್ಮಾನ, ಊಟ ಉಪಚಾರಗಳಾಗದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಕಳಿಸುವುದೇ? ಮೇಲಾಗಿ ದಾದಾ ಅವರನ್ನು ಕಳ್ಳರಿಂದ ಪಾರು ಮಾಡಿದ್ದ; ಅವರ ಹಣ ಉಳಿಸಿದ್ದ; ಅವರ ಸೊಸೆಯ ಮಾನ ಉಳಿಸಿದ್ದ. ದಾದಾ ಎಷ್ಟು ಕೇಳಿಕೊಂಡರೂ ಅಪ್ಪಣೆ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. ದಾದಾ ಕೊನೆಯ ಅಸ್ತ್ರ ಹೂಡಿದ; ತನ್ನ ಸಂಗಡಿಗರನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಹೋಗುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿದ. ಯಶವಂತರಾಯರು ಅದನ್ನು ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಜತ್ತಿಗೆ ಬೇಕಾದರೆ ಆಳು ಕಳಿಸಬಹುದೆಂದರು. ಹೀಗಾಗಿ ದಾದಾ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ ಮರುದಿನ ಕರಿ ಹೀಗೆ ಯಶವಂತರಾಯರ ಆಗ್ರಹದಿಂದ ಎರಡು ದಿನ ನಿಲ್ಲಬೇಕಾಯಿತು. ಆದರೂ ದಾದಾನ ಮನಸ್ಸಿನ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಪಾಟೀಲರ ಆಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತನು.

ಮರುದಿನ ಊಟ ಮಾಡಿ ದಾದಾ ಊರಿಗೆ ಹೊರಡುವ ಸಿದ್ಧತೆಯಲ್ಲಿದ್ದ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಪಾದಳಿಯಿಂದ ಬಂದ ಹೊಲೆಯನೊಬ್ಬನು ಯಶವಂತರಾಯರಿಗೆ ಮುಜುರೆ ಮಾಡಿ ಒಂದು ಪತ್ರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು.

ಯಶವಂತರಾಯರು ಅಕ್ಷರಶತ್ರುಗಳು. ದಾದಾನಂತೂ ಅಕ್ಷರಗಳ ಮುಖ ಪರಿಚಯ ಕೂಡ ಇಲ್ಲದವನು. ಆ ಊರಲ್ಲಿ ಓದು-ಬರೆಹಬಲ್ಲ ಬೃಹಸ್ಪತಿಗಳೆಂದರೆ ಇಬ್ಬರೇ- ಒಬ್ಬ ಊರ ಕುಲಕರ್ಣಿ. ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಅದೇ ಊರಲ್ಲಿ ಗಾವತೀ ಶಾಲೆಯನ್ನಿಟ್ಟ ಮಾಸ್ತರನೊಬ್ಬ, ಕುಲಕರ್ಣಿ ಯಾರದೋ ಖರೀದಿಪತ್ರದ ನೋಂದಣಿ ಮಾಡಿಸಲು ವಿಜಾಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದ. ಸುಗ್ಗಿಯ ದಿನದಲ್ಲಿ ಹುಡುಗರು ಹೊಲಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಮಾಸ್ತರನು ಸಾಲೆ ಮುಚ್ಚಿ ತನ್ನ ಹೊಲದ ಮುಂಗಾರಿ ಸುಗ್ಗಿಗೆ ತನ್ನೂರಿಗೆ ಹೊರಟು ಹೋಗಿದ್ದ. ಹೀಗಾಗಿ ಹೊಲೆಯ ತಂದ ಪತ್ರ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಒಡೆಯದ ಒಗಟಾಯಿತು. ಆ ಹೊಲೆಯನನ್ನೇ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿ ವಿಷಯವೇನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನವೂ ಸಫಲವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆ ಹೊಲೆಯ ಪಾದಳ್ಳಿಯವನಾಗಿರದೆ, ಆ ಊರ ವತನದಾರ ಹೊಲೆಯರ ಸಂಬಂಧಿಕನಾಗಿದ್ದ. ಪಾದಳ್ಳಿಯ ಹೊಲೆಯನು ತನ್ನ ಸಂಬಂಧಿಕನ ಕಡೆಯಿಂದ ಈ ಪತ್ರವನ್ನು ಯಶವಂತರಾಯರಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸಲು ಹೇಳಿ ತಾನು ಜಡ್ಡಾಗಿ ಮಲಗಿದ್ದ.

ಪಾದಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿಯ ಬರಗಾಲ, ಅಲ್ಲಿಯ ಆಹಾರದ ಅಭಾವ ಮೊದಲಾದ ಇನ್ನಿತರ ವಿಷಯಗಳು ಆ ಹೊಲೆಯನಿಂದ ತಿಳಿದವು. ತನ್ನ ಆಪ್ತ ಹೊಲೆಯನ ಬೇನೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿಯೇ ಅವನು ಹೇಳಹತ್ತಿದ. “ಹೊಟ್ಟೆಗಿಲ್ಲದಕ್ಕೆ ಇದ್ದ ಮುಗ್ಗ ಕಾಳೆಲ್ಲ ಮುಕ್ಕಿ ಬಿಟ್ಟನರಿ. ರಾತ್ರಿ ಹೊಟ್ಟೆ ಜಾಡಿಸಿ ನೆಲಹಿಡಿದು ಮಲಗಿಬಿಟ್ಟನರಿ” ಎಂದು ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ನುಡಿದ.

ಅನಕ್ಷರಸ್ಥರಾದರೂ ಯಶವಂತರಾಯನ ಅನುಭವದ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಪತ್ರದ ವಾರ್ತೆ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಯಿತು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸತ್ತ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಹೊಲೆಯಾಳಿನಿಂದ ಕಳಿಸುವ ರೂಢಿಯಿದ್ದುದರಿಂದ, ಪಾದಳ್ಳಿಯ ವಾರ್ತೆ ಕ್ಷೇಮಕರವಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಅವರು ಅರಿತರು. ಆದರೂ ಪತ್ರದ ಸಂಗತಿ ತಿಳಿಯದೆ ಹೊರಡುವುದು, ಅವರ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗೆ ಕುಂದೆನಿಸಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ “ದಾದಾ ನೀ ಮುಂದ ಹೋಗಿ ಸುದ್ದಿ ಕಳಿಸು, ಆ ಮ್ಯಾಲ ನಾವು ಬರೂಣಂತ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ದಾದಾನನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟರು.

ದಾದಾ ತಡವಾಗಿಯೇ ಊರು ಮುಟ್ಟಿದ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಂಟು ತಾಸಿನ ದಾರಿಯನ್ನು ನಾಲ್ಕು ತಾಸಿನಲ್ಲಿ ಕ್ರಮಿಸುವುದು ಅವನಿಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈಗ ಮನಸ್ಸು ಅಸ್ವಸ್ಥವಾಗಿತ್ತು. ಅಂತಲೇ ತಾಸು ಹೊತ್ತಿರುವಾಗ ಊರು ಮುಟ್ಟಿದ. ಆಗ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಟವನು, ನದಿಗೆ ಹೋಗಿ ನಾನಾನ ಬೂದಿ ಚಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಮಲಗಿ ಅದೇ

ಎದ್ದು ಊರಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಾಡಿ ತಾಸಗಾಂವಿಗೆ ಕಳಿಸುವ ಆಳನ್ನು ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದ. ದಾದಾ ಅದೇ ಮನೆಗೆ ಮುಟ್ಟಿದ್ದ. ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಂದ ನಾನಾಕಾಕಾನ ಮರಣದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಕಲ್ಲಿನಂತೆ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟ.

೬

ದಾದಾ ಊರಿಗೆ ಬಂದ. ಆದರೆ ತಪ್ಪಿ ಕೂಡ ಗರಡಿಮನೆಯ ಹತ್ತಿರ ಸುಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಕಕ್ಕನ ಮರಣದಿಂದ ಬಲವಾದ ಆಘಾತದಿಂದ ಮನೆ ಸೇರಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದನು, ಜತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪಂಜಾಬೀ ಲಾಮಾನನ್ನು ಗೆದ್ದ ದಾದಾನಿಗೆ ಹೂಮಾಲೆ ಹಾಕಿ ಮೆರವಣಿಗೆ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಅವನು ಅಂದು ಹಾಕಿದ ಪೇಚನ್ನು ಅವನಿಂದಲೇ ಕಲಿಯಬೇಕೆಂದು ಉತ್ಸಾಹದಲ್ಲಿದ್ದ ಕೆಲ ಗರಡಿಯಾಳುಗಳಿಗೆ ಇದರಿಂದ ನಿರಾಶೆಯಾಯಿತು. ಅವನ ಮನೆತನಕ ಹೋಗಿ ಸಾಂತ್ವನಗೊಳಿಸುವ ಔಪಚಾರಿಕ ಕೆಲಸವನ್ನು ಅವರು ಮುಗಿಸಿದ್ದರು. ನಾನಾನ ಬೂದಿಯನ್ನು ಹೊಳೆಕಾಣಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೆ ನೆರವಾಗಲೂ, ಸ್ಮಶಾನಕ್ಕೂ ಹೋಗಿದ್ದರು. ದಾದಾನ ಗಂಭೀರ ಮೌನವನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವನನ್ನು ಮಾತಾಡಿಸುವ ಧೈರ್ಯ ಮಾತ್ರ ಯಾರಿಗೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ.

ದಾದಾನ ಮನೆ ಅಷ್ಟೇನೂ ದೊಡ್ಡದಲ್ಲ. ಮೂರಂಕಣದ ಪಡಸಾಲೆ, ಮೂರಂಕಣದ ಅಡಿಗಮನೆ ಇಷ್ಟೇ. ಪಡಸಾಲೆಯ ಮುಂದಿನ ಬಯಲಲ್ಲಿ ಎಮ್ಮೆ ಕಟ್ಟಲು ಒಂದು ಚಪ್ಪರ, ದನಗಳನ್ನು ಮಗ್ಗುಲ ಮನೆಯ ಧಾಬೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಮನೆಯನ್ನು ಇನ್ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಇಡಗಂಟು ಕೊಟ್ಟು ನಾನಾ ಹಿಡಿದಿದ್ದ. ಅಲ್ಲಿಯ ಅಡಿಗೆ ಮನೆ ಇಂದು ಖಾಲಿ ಇತ್ತು. ಪಡಸಾಲೆ ಮತ್ತು ಕೋಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಳು, ಕಡಿ, ಬೀಜ ಬಿರಡಿಗಳೇದ ಸಾಮಾನು ಮೊದಲಾದವನ್ನೆಡಲು ನಾನಾ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ, ನಾನಾ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಇಬ್ಬರೂ ಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದರು. ಅವರಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಸಾಲದ ತಂಟೆ ಬರಬಾರದೆಂದು ಅವರ ತಂದೆಯಾದ ಶಿಲೇದಾರ ಗೋಪಾಳ ತಾನಿನ್ನೂ ಬದುಕಿರುವಾಗಲೇ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಲು ಮಾಡಿ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಅರ್ಧದಂತೆ ಹಂಚಿದ್ದ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರು ವಿಭಕ್ತರಾದರೆಂದು ಸರಕಾರಿ ಲೆಕ್ಕದಲ್ಲಿ ದಾಖಲೆ ಇತ್ತು. ರುಕುಮಾಕಾಕೂ ಒಬ್ಬಳಿ ಇದ್ದಾಗ ಊಟ ಉಪಚಾರಗಳೆಲ್ಲ ಕೂಡಿಯೇ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಲಗ್ನವಾದ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರ ಇರುವಿಕೆಯ ಬಣ್ಣ ಬದಲಾಯಿತು. ಅಣ್ಣ

ತಮ್ಮಂದಿರಲ್ಲಿಯ ಅನ್ಯೋನ್ಯ ಪ್ರೇಮ ಓರಗಿತ್ತಿಯರಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದರ ಸಲುವಾಗಿ ಮನೆ ಬೇರೆಯಾದವು. ಆದರೆ ದನಕರುಗಳು ಮಾತ್ರ ಅವರ ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬದ ಆಸ್ತಿಯಾಗಿದ್ದವು. ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಬದುಕೆಲ್ಲ ಭೂಮಿಯ ಸಾಗುವಳಿಯಲ್ಲೇ ಕಳೆದಿತ್ತು. ಲಾವಣಿಗೆ ಭೂಮಿ ಹಿಡಿಯುವುದು ಕೊಡಕೊಳ್ಳಿ ಮೊದಲಾದ ವ್ಯವಹಾರವೆಲ್ಲ ನಾನಾ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ. ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರಲ್ಲಿ ಎರಡು ಧ್ರುವಗಳ ಅಂತರವಿತ್ತು. ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ದುಡಿದು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸಾಯುವ ಒಕ್ಕಲಿಗ, ಕಾರುಭಾರ ಮಾಡುತ್ತ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾಗಿ ನಾನಾ ಅಡ್ಡಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಆದರೆ ಇಬ್ಬರಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ನೇಹ ಸೌಹಾರ್ದಗಳಿಗೇಂದೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ನಾನಾ ಇದ್ದಾಗ, ಕುಟುಂಬದ ಭಾರ ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗಿರಲಿಲ್ಲ. ವಾಡೆಯಲ್ಲಿ “ಮಾಮಾ ಸಾಹೇಬ” ಎಂದು ಗೌರವದಿಂದ ಕರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ನಾನಾ ಮನೆತನವನ್ನು ಸಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಸಮರ್ಥನಾಗಿದ್ದ. ಈಗ ಆ ಭಾರವೂ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಮೇಲೆಯೇ ಬಿತ್ತು. ಈ ಎಲ್ಲ ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ಜರ್ಜರಿತನಾದ ದಾದಾ ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಕದಲಿರಲಿಲ್ಲ.

ದಾದಾನ ಗರಡಿಯಾಳುಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಚಿಂತೆ ಉಂಟಾಯಿತು. ನಾನಾನ ಮರಣದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸುದ್ದಿ ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿರದಿದ್ದರೂ ಕೆಲವೊಂದು ಹಾರು ಸುದ್ದಿಗಳು ಅವರ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದವು. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಹಾಗೂ ಚಿಮಣಾರ ನಡುವೆ ಏನೋ ಅನೈತಿಕ ಸಂಬಂಧವಿರಲೇಬೇಕೆಂಬ ನಿಶ್ಚಯ ಅವರಲ್ಲಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ಪಡದಯ್ಯ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಬೆಂಬಲವಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದೆಂಬ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸಂಶಯ ಬೇರೆ. ಅಂತೂ ಹತ್ತು ಸುಳ್ಳು, ಹತ್ತು ಸತ್ಯಕೂಡಿ ಒಂದು ಕಥೆ ಜನರಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬಿತು, ಕಾರಹುಣ್ಣಿವಿ ಆದ ಮಳ್ಯಾಮರುದಿನ ಊರಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದ ಪಡದಯ್ಯನವರನ್ನು ದೀಪಾವಳಿ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ತಿರುಗಿ ಕರೆಸಿಕೊಂಡ. ಮಠದಲ್ಲಿ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಪಡದಯ್ಯನವರ ಏಕಾಂತ ನಡೆಯಿತು. ಚಿಮಣಾ ಎರಡು ದಿನ ಹೊಟ್ಟೆ ಕಡಿತವೆಂದು ಅತ್ತಳು. ಎಳ್ಳ ಅಮಾಸಿ ಮುನ್ನಾ ದಿನ ನೆಟ್ಟಗಿದ್ದ ನಾನಾ ಬೆಳಗಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸತ್ತ, ದವಾಖಾನೆಗೆ ಹೋ ಕಳಸಬೇಕೆಂದಾಗ, ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಪುತಳಾಬಾಯಿಯ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಹಿರೇ ಕುರುಬ ಸಾಬುನಲ್ಲಿಟ್ಟು ಹದಿನೈದು ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ತಂದು ದೈವದವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ನಾನಾನಾ ಮರಣ ಹೃದಯವಿಕಾರದಿಂದ ಎಂದು ಗೌಡರು ಪಂಚನಾಮೆ ಮಾಡಿ ಮಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದರು.

ಇದು ಮನೆ-ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ, ಗರಡಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ

ಹಬ್ಬಿ ಬಿಳಿದ ಕತೆ. ಇದನ್ನು ಹೇಳಿದವರೂ, ಕೇಳಿದವರೂ ತಮ್ಮ ಕಲ್ಪಕಶಕ್ತಿಯನ್ನಷ್ಟು ವೆಚ್ಚಮಾಡಿ, ಅದನ್ನು ಸಜೀವವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಯಾರೂ ಅದರ ಹೊಣೆ ಹೊರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾರನ್ನು ಕೇಳಿದರೂ “ನಮಗೇನ ಗೊತ್ತಷ್ಟು ನಾವು ಕೇಳಿದ ಸುದ್ದಿ ಇಷ್ಟು” ಎಂದೇ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾನಾಕಾಕಾ ಸತ್ತದ್ದರಿಂದ, ಲಕ್ಷ್ಮಣ ದಾದಾನನ್ನು ಒಕ್ಕಲುತನಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಬಹುದೆಂಬ ಭೀತಿ ಅವನ ಸಂಗಾತಿಗಳಿಗೆ, ಜತ್ತಿಯ ಮೈದಾನದಲ್ಲಿ ವಿಕ್ರಮ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ದಾದಾ ಎತ್ತಿನ ಬೆನ್ನೂ ಹತ್ತಿ ಸಾಗಬೇಕೆ? ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ದನಕರ ಈಗ ಬೀಗರ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದವು. ಅವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ದಾದಾ ಊರು ಬಿಡುವದು ಖಂಡಿತ.

ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೊಂದು ಮಾತೂ ಈ ಸಂಗಡಿಗರನ್ನು ಬಾಧಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಚಿಮಣಾಳ ಕತೆ ದಾದಾನಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಗೊತ್ತಾಗಿಲ್ಲ. ಅವನ ಕಿವಿಗೆ ಈ ಸುದ್ದಿ ಬೀಳಬೇಕೆಂದು ಕೆಲವರ ಆಸೆ, ಬಿದ್ದರೆ ಅನರ್ಥವಾದೀತೆಂದು ಇನ್ನುಳಿದವರ ಭೀತಿ. ಹೀಗಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಬೇಕೋ ಹೇಳಬಾರದೋ ಎಂಬ ಸಂಶಯದಲ್ಲಿಯೇ ಅವರಿದ್ದರು.

ಈ ಗರಡಿ ಮನೆಯ ಗಡಿಗಳ ಸಮಸ್ಯೆ ಪರಿಹಾರವಾಗುವ ಮುಹೂರ್ತ ಯಶವಂತರಾಯರ ಆಗಮನದಿಂದ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಬಂದೊದಗಿತು. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬರ ಪತ್ರವನ್ನು ಓದಿದ ನಂತರ, ತಮ್ಮ ಮಗಳು ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನ ಹೆಂಡತಿ-ರತ್ನಾನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಅವರು ಬಂದಿದ್ದರು. ಪಾದಳಿಗೆ ಬಂದೊಡನೆಯೇ ಅವರಿಗೆ ಎಳ್ಳ ಅಮಾಸೆಯ ದಿನ ನಾನಾ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಮರಣಹೊಂದಿದ ವಾರ್ತೆ ತಿಳಿಯಿತು, ಆ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಮೊದಲೆ ತಿಳಿಸಿ ಏಕೆ ಗಾಬರಿಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂದು ರತ್ನಾಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋಗುವ ನೆವವನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾಡಿ ತಾನು ಕಾಗದ ಬರೆದೆನೆಂದು ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಹೇಳಿದ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ನಾನಾನ ಮರಣದ ಕಾರಣದಿಂದ ಊರ ದೈವದವರು ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ತಪ್ಪು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ತನಗೆ ಪ್ರತಿಕೂಲರಾಗಿರುವುದಾಗಿಯೂ ತಿಳಿಸಿದ. ಆದರೆ ಚಿಮಣಾಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮಾತ್ರ ತಪ್ಪಿ ಕೂಡ ಒಂದು ಮಾತನ್ನೂ ಆಡಿರಲಿಲ್ಲ.

ಶಿಲೇದಾರ ನಾನಾ ಸತ್ತ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಯಶವಂತರಾಯರಿಗೆ ತೀರ ಕೆಡುಕೆನಿಸಿತ್ತು. ಜಾಗೀರದಾರರ ವಾಡೆಯ ಅಭಿಮಾನದ ವಸ್ತುವೊಂದು ಹೋಯಿತೆಂದು ಅವರು ಹಳಹಳಿಸಿದರು, ಶಿಲೇದಾರ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಹಾಗೂ ದಾದಾ ಇವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಕಂಡು ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳುವದು ಅವರ ಮೊದಲ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿತ್ತು.

ಆದ್ದರಿಂದ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎದ್ದೊಡನೆಯೇ ಮೊದಲು ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಮನೆಗೆ ಹೋದರು.

ಅವರು ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ದಾದಾ ಪಡಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಗ್ಗಹೊಸೆಯುತ್ತ ಕುಳಿತಿಿದ್ದ. ಪಾಟೀಲರನ್ನು ಕಂಡ ಕೂಡಲೆ ಅವನಿಗೆ ದುಃಖ ಉಕ್ಕಿಬಂತು. ಯಶವಂತರಾಯರಾದರೂ ಏನು ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಬೇಕು? ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೌನವೇ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಶಸ್ತವಾಗಿತ್ತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾದನಂತರ ಎಲ್ಲ ವಿವರಗಳನ್ನೂ ಕೇಳಿಕೊಂಡರು. ದಾದಾ “ಕಾಕಾನ ದಿನ ಕರ್ಮಾ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡ ಹೋಗಿರಿ ಗೌಡರ” ಎಂದು ಆಗ್ರಹಪಡಿಸಿದ.

ಯಶವಂತರಾಯರಿಗೂ ಅದನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುವ ಮನಸ್ಸಿರಲಿಲ್ಲ. “ಇರಲಿಕ್ಕೇನು, ಬಂದೀತು ಬಿಡು ತಮ್ಮಾ” ಎಂದು ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸಿದರು.

ಅಜರಾಣಿಯ ಪಾಟೀಲ ಯಶವಂತರಾಯರು ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿರುವ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಪಾದಗಳ್ಳಿಯ ಶಂಕರಗೌಡರು ಅಲ್ಲಗೇ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದರು. ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಪುತಳಾಬಾಯಿ ವಾಡೇದ ಕಬಜಾ ಪಡೆಯಲು ಬಂದಾಗ ಯಶವಂತರಾಯರು ಶಂಕರಗೌಡರ ಸಹಾಯವನ್ನಪೇಕ್ಷಿಸಿದ್ದರು. ಇಬ್ಬರಲ್ಲಿಯೂ ಅಂದೇ ಅಕ್ಕಿಮೆ ಸ್ನೇಹ ಮೂಡಿತ್ತು. ಶಂಕರಗೌಡರ ಊರ ಅಭಿಮಾನ ಯಶವಂತರಾಯರಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾಗಿದ್ದರೆ, ಪಾಟೀಲರ ಸೌಜನ್ಯ ಗೌರವಗಳು ಶಂಕರಗೌಡರನ್ನು ಸೆಳೆದಿದ್ದವು. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಅವರ ಅಳಿಯನಾದ್ದರಿಂದ ಊರಿಗೆ ಕಲ್ಯಾಣ ಮಾಡುವನೆಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಗೌಡರಿಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈಗ ಕತೆ ಬೇರೆಯಾಗಿತ್ತು. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಪಡದಯ್ಯನವರ ಬೆಂಬಲ ಪಡೆದು ಊರಿಗೇ ವಿನಾಶದ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದ. ಗೌಡರಿಗೆ ಈಗ ಪಡದಯ್ಯ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಮೇಲೆ ಮೊದಲಿನ ಭಕ್ತಿಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಊರಿನ ಬಾಳುವೆ ಹದಗೆಟ್ಟು ಹೋದುದರ ಬಗ್ಗೆ ಅವರ ಮನಸ್ಸು ರೋಸಿಹೋಗಿತ್ತು. ಇದೆಲ್ಲವನ್ನು ಗೌಡರು ಯಶವಂತರಾಯರೆದುರು ತೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ದಾದಾನನ್ನು ತಂಬಾಕು ತರಲು ಅಂಗಡಿಗೆ ಕಳಿಸಿ ಗೌಡರು ಮಾತಿಗೆ ಮೊದಲು ಮಾಡಿದರು.

“ಊರಾಗ ಇಂದಿನ ತನಾ ಒಂದ ಮುಷ್ಟಿ ಇತ್ತು ಪಾಟೀಲರ ನಿಮ್ಮ ಅಳಿಯಾ ಅದನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಐದ ಬಟ್ಟ ಮಡಾಕ ಹತ್ಯಾನ. ಹೊಟ್ಟಿಗಿಲ್ಲದ ಬಡ ಜನಾ ಇಂದ ನನ್ನ ಹಗೇ ಲೂಟಿ ಮಾಡಿದರ ನಾಳೆ ವಾಡೇದ ಹಗೇ ಬಿಡತಾರೇನು?” ಶಂಕರಗೌಡರು ಆವೇಶಗೊಂಡು ಹೇಳಿದರು.

ನದಿಗೆ ನೀರಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಕೊಡ ಹೊತ್ತು ಬರವದು ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ

ಕಾಣಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಗೌಡರು ಮಾತು ಬದಲಿಸಿದರು “ಅಂದ ಹಾಗೆ ನಿಮ್ಮ ಕಡೆ ಮಳೆ ಬೆಳೆ ಐತಿ. ಈ ಕಾಟ ನಿಮಗಿಲ್ಲ” ಎಂದರು.

“ಇಲ್ಲ ಅನ್ನಿ, ಅದರ ಕಳ್ಳರು ಹಾದೀ ಬಡೀಲಾಕ ಹತ್ತಾರು. ಎಳ್ಳಾಮಾಸಿ ರಾತ್ರಿ ನನ್ನ ಗಾಡಿ ದಾದಾ ಪುಣ್ಯದಿಂದ ಕಳ್ಳರ ಕೈಯಾಗಿಂದ ಪಾರಾತು” ಎಂದು ಯಶವಂತರಾಯರು ತಮ್ಮ ಇತ್ತೀಚಿನ ಹೊಸ ಅನುಭವವನ್ನು ವಿವರಿಸಿದರು.

“ಹಾಂ ಹೌದೇಳ್ಳಿ, ಅವೂ ನಿಮ್ಮ ಬಾಪೂಸಾಬನ ಹುಲಿಬ್ಯಾಟಿ ತಂಡದವರ. ಅಂದ ಕುಸ್ತಿ ನೋಡಾಕ ಜತ್ತಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಸುತ್ತಹತ್ತ ಹರದಾರ್ಯಾಗ ಎಲ್ಲಿ ಹಾದೀ ಬಡದರೂ ಅದು ನಮ್ಮೂರವರದ ದಗದ” ಎಂದು ಚಿಲುಮೆಯ ರಘುರಿಕೆ ಜಗ್ಗಿದರು ಗೌಡರು.

ಪಾಟೀಲರಿಗೆ ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಯಾಯಿತು. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನ ಇಸಮುಗಳೇ! ಪಾಟೀಲರಿಗೆ ಈ ಅಪಮಾನ ಅಸಹನೀಯವೆನಿಸಿತು. ಯಶವಂತರಾಯರ ವಂಶದ ಇತಿಹಾಸ ಖಂಡೋಬಲ್ಲಾಳನವರೆಗೆ ಹೋಗಿತ್ತು. ಅವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ವಂಶದ ಬಗ್ಗೆ ಬಹಳ ಅಭಿಮಾನ. ಬಂದವರೆದುರು ಆ ಕತೆಯನ್ನು ಹೇಳಿ, ಖಂಡೋಬಲ್ಲಾಳನು ಹಿಡಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಖಡ್ಗವೆಂದು ಹೇಳಿ ಒಂದು ಕತ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಂತಲೇ ಉಚ್ಚವಂಶೀಯನೆಂದು ಕನಕೇರಿಯ ಗೌಡನಾದ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನಿಗೆ ಮಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಆ ಮನೆತನಕ್ಕೇ ಕಲಂಕ ಹತ್ತುವ ಇಂಥ ನೀಚಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಇಳಿದನೇ ಎಂದು ಅವರಿಗೆ ವ್ಯಸನವಾಯಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣವೇನು ಎಂದು ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಕಿತು. “ನಮ್ಮ ಜಾವಯೀ ಅಂಥಾವಲ್ಲ ತಗೀರಿ” ಎಂದು ಎದುರಾಡಿದರು.

“ಜಾಗೀರದಾರರು ಎಂಥಾವರ ಸಂಗತಿಗೆ ಬಿದ್ದಾರ ಅನೂದು, ಬೇಕಾರ ಈ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ್ನ ಕೇಳಿರಿ” ಗೌಡರು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಲೆ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಚಿಲುಮೆಯನ್ನು ಜಗ್ಗಿದರು.

“ಗೌಡರ ಮಾತು ಕೇಳಿದೇನ ಲಕ್ಷ್ಮಣಾ?” ಎಂದು ಪಾಟೀಲರು ಅವನನ್ನೇ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದರು. ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಅಳುಮೋರೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡೇ ಹೇಳಿದ:

“ಬಡವರ ಮರ್ಯಾದೆ ನಿಮ್ಮ ಅಳಿಯಾನ ಕೈಯಾಗ ಉಳೂದುಲ್ಲ ಪಾಟೀಲರ, ಬೇಕಾರ ನಿಮ್ಮ ಮಗಳು ರತ್ನಕ್ಕನ್ನ ಕೇಳಿರಿ” ಎಂದ.

ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಒಲಿ ಹೊತ್ತಿಸುವ ಗಡಬಡಿ ನಡೆಸಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಯಶವಂತರಾಯ “ಅಡಿಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳೂ ಉಸಾಬರಿ ಬ್ಯಾಡ ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ನೀನೂ ದಾದಾ ಇಬ್ಬರೂ ವಾಡೇಕ್ಕೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಬರಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ತಾವು ವಾಡೆಯ ದಾರಿ ಹಿಡಿದರು.

ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕಾಣುತ್ತೇವೆಂದು ಹೇಳಿ ಗೌಡರೂ ಹೊರಟರು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ದಾದಾ ಅವರಿಗೆ ಭಟ್ಟಿಯಾಗಿ ತಂಬಾಕು ಕೊಟ್ಟ. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಅವನಿಗೆ ವಾಡೆಗೆ ಬರಲು ತಿಳಿಸಿ, ಯಶವಂತರಾಯರು ವಾಡೆಯ ಕುಲಪುರೋಹಿತರಾದ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ದರ್ಶನ ಪಡೆಯುವದಗತ್ಯವೆಂದು ಅಲ್ಲಿ ನಡೆದರು. ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಪಾಟೀಲರನ್ನು ಆದರದಿಂದ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಕುಶಲ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೆ ಮಾತು ಅದೇ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಬಂತು.

“ನಿಮ್ಮ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಬೆಂಕೀ ಜೋಡಿ ಆಟಾ ನಡಸ್ಯಾನ ಪಾಟೀಲರ. ಪಡದಯ್ಯನ ಸಹವಾಸ ಒಳ್ಳೇದು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಆಚಾರ್ಯರು ಹೇಳಲು, ಸಾದ್ಯಂತವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ಪಾಟೀಲರು ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಂಡರು.

“ಪಡದಯ್ಯನ ಗೆಳೆತನ ವಾಡೇದ ಮರ್ಯಾದಿಗೇ ಮುಳುವಾಗೇದ. ವಾಡೇ ಅಂದರ ಊರ ಅಭಿಮಾನ ಪಾಟೀಲರ. ಅದನ್ನ ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿ ಕಳೇತಾರ ಅಂತ ಅನಸತದ. ವಾಡೆ ಮತ್ತು ಮಠ ಇವೆರಡೂ ಹೀಂಗೆ ಹಾಳಾದರ, ಪಾದಳ್ಳಿ ಬೇಚರಾಕ ಆದ್ದಾಂಗ್ಯ” ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಕಂಗಳಲ್ಲಿ ದುಃಖದ ನೆರಳು ಕವಿಯಿತು. ಗತಕಾಲದ ವೈಭವವೆಲ್ಲ ಅವರಿಗೆ ಸ್ಮರಣೆಯಾಗಿರಬೇಕು.

“ಎಂಥಾ ಮಠ! ಎಂಥಾ ಗುರುಗಳ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಈ ಕಲಿ ಬಂದು ಕೂತಾನ! ಗುರುಪಾದಯ್ಯ ಸ್ವಾಮಿಗೋಳು ಇದ್ದಾಗ ಶ್ರಾವಣಮಾಸದೊಳಗೆ ಮಠದಾಗ ಅಖಂಡ ಶಿವಭಜನಿಪುರಾಣ ನಡೀತಿದ್ದವು. ನಾ ಸಣ್ಣವ ಇದ್ದಾಗಿನ ಮಾತು ಪಾಟೀಲರ. ನಮ್ಮ ಹಿರೇರು ಹೋಗದ ಮಠದೊಳಗೆ ಪುರಾಣ ಸುರೂ ಆಗತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಹಿರೇರು ಆಗ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣನ ಗುಡಿಯೊಳಗೆ ಪುರಾಣ ಹೇಳತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಗೋಳು ತಪ್ಪದ ಬರತಿದ್ದರು. ಅವರು ಬರದಿದ್ದರ ‘ಇಂದು ಅಣ್ಣಾ ಬರಲಿಲ್ಲ, ಪುರಾಣ ಇಲ್ಲ’ ಅಂತ ನಮ್ಮ ಹಿರೇರು ವಾಲೀ ಕಟ್ಟಿ ಮಂಗಳಾರತಿ ಮಾಡಿ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂಥವರ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಈ ಮಹರಾಯ ಬಂದದ್ದು ನಿಮ್ಮ ಪುಣ್ಯಾದಿಂದ ಅಂತ ನಿಮ್ಮ ಮುಂದ ಇದೆಲ್ಲ ಹೇಳಬೇಕಾಗೇದ.

ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಮನಸ್ಸು ನೆನಪಿನ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ಹಿಂದೆ ಹಿಂದೆ ಸಾಗುತ್ತ. ಯಶವಂತರಾಯರೂ ಗಲ್ಲದ ಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರು.

“ಈ ಪಡದಯ್ಯ ಗುರುಪಾದಸ್ವಾಮಿಗೋಳ ಅಕ್ಕನ ಮಗ ಓದಿಕೊಂಡವ, ಅವರ ಪರಂಪರೆ ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡು ಹೋಗತಾನ ಅಂತ ನಿಮ್ಮೂರವರು ಹಿಂಡಜನಾ ಅವನ್ನ ಕರಕೊಂಡು ಬರಲಿಲ್ಲ? ಸ್ವಾಮಿಗೋಳ ಖಾಸ ಅಣ್ಣನ ಮಗ ಅಕ್ಷರಶತ್ತು ಅಂತ ಅವನ್ನ ಬಿಟ್ಟು, ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಮಾತಿಗೆ ಮರ್ಯಾದಿ

ಕೊಟ್ಟು ಇವನ್ನ ಮರಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ನಿಮ್ಮೂರ ಹುಡುಗಿ ಯಾರು, ಆಕಿ ಹೆಸರು-ಹಂ ದಾನವ್ವನ್ನ ಕರಕೊಂಡು ಬಂದು ಮಠದಾಗ ಇಟ್ಟ, ಗಂಡ ಸತ್ತ ಹುಡುಗಿ ಆಶ್ರಯ ಕೊಟ್ಟಿರಬಹುದು ಅಂತ ಜನರ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಆಗಿತ್ತು. ಆದರ ಅಂದಿನಿಂದ ಮಠದ ಕಛೇನ ಬ್ಯಾರೆ ಆತು. ಪುರಾಣ, ಭಜನಿ ಎಲ್ಲ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟವು. ಬೆಳ್ಳಬೆಳ್ಳಗೂ ಕುಡದು ಇಸ್ವೇಟಾಡೂದು ನಡದದ. ಕೆಲಸ ಇಲ್ಲದ ಉಂಡಾಡಿ ಜನರಿಗೆ ಆಶ್ರಯ ಸಿಕ್ಕಾಂಗಾತು. ಹಸಿದು ಬಂದವರಿಗೆ ತುಣುಕು ರೊಟ್ಟಿ, ಧಾಲಿ ನೀರು ಸಿಗೋದು ನಿಂತು ಹೋತು. ಮರ್ಯಾದೆವಂತರಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಡದ್ದಾಂಗ ಆತು. ಊರ ಕಿತಬೇ ಮಾಡುವರು ಮಾತ್ರ ಪಡದಯ್ಯ ಹಾಕಿದ ಉಗುಳುದಾಟೂದುಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಅವರ ಬಲಗೈ ಆಗ್ಯಾನ. ಅವರು ಮಾಡಿದ್ದ ಮಟ್ಟಕಟ್ಟಿದ್ದ ಪಟ್ಟ ಆಗೇದ. ಅದೇನ ಆಗಲಿ ಅವರ ಪಾಪದ ಫಲ ಊರವರು ಅನುಭೋಗಿಸಬೇಕಾಗೇದ” ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಇಷ್ಟು ಹೇಳಿ ನಿಟ್ಟುಸಿರುಗರೆದರು.

“ಅಲ್ಲ ಆಚಾರ ಸ್ವಾಮೀ, ಮಾಡಿದವರು ಉಣತಾರ ಮಣಿಯಂಥ ಕಡಬು ಊರವರು ಯಾಕ ಅನುಭೋಗಸಬೇಕು” ಪಾಟೀಲರ ಸರಳ ಅಂತಃಕರಣದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಅದು.

“ಊರಿಗೆ ಅರಿಷ್ಟ ಬಡೀತದ ಗೌಡರ ನೋಡೀರಂತ. ಚಿಮಣಾ, ಪುತಳಾಬಾಯಿ ಆಶ್ರಯದಾಗ ಇದ್ದಾಕಿ, ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನ ತಂಗೀಸಮಾನ ಹೌದಲ್ಲೋ? ಆಕಿ ಸ್ಥಿತಿ ಈಗ ಏನಾಗೇದ? ನಾನಾ ಯಾಕ, ಹ್ಯಾಂಗ ಸತ್ತ? ಅದರ ಪರಿಣಾಮ ಈಗ ಊರೊಳಗ ಹಗೇ ಲೂಟಿ ಮಾಡಿಸೋತನಕಾ ಬಂದದ, ಪಡದಯ್ಯಗ ನೂರು ಸೋಟರ ಬೆಂಬಲ ಆದ. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಇವರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಗೌಡರ ಹಗೆ ಲೂಟಿ ಮಾಡಿಸುವ ತಯಾರಿ ನಡೆಸ್ಯಾನ. ಇವೆಲ್ಲ ಮರ್ಮ ಬೆಳೆದು ಊರೊಳಗ ಒಂದಕ್ಕ ಹತ್ತಾದರ, ಯಾರು ನಿಶ್ಚಿಂತಿಯಿಂದ ಬಾಲ್ವಿ ಮಾಡತಾರ ಹೇಳ್ತೆ” ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ವೃಥಿತ ಹೃದಯದಿಂದ ಹೇಳಿದರು.

ಯಶವಂತರಾಯರಿಗೆ ಈಗ ಎಲ್ಲ ಅರ್ಥವಾಯಿತು. ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಒಂದೊಂದೇ ಮಾತು ಇದ್ದ ಕತೆಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ತೋರಿದವು. ನಾನಾ ಮರಣಹೊಂದಿದ ಕೂಡಲೇ, ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಆ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿಸದೆ ಕುಟುಂಬದವರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಬರಬೇಕು, ಅಂತಾ ಪತ್ರಾ ಕಳಿಸಿದ್ದರ ರಹಸ್ಯ ಈಗ ತಿಳಿಯಿತು. ನಾನಾನ ಮರಣದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಕಿಡಿ, ದ್ವೇಷದ ದಾವಾನಲವಾಗಿ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವ ಮೊದಲೇ, ತನ್ನ ಕುಟುಂಬದವರ

ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆ ದಾವಾನಲದ ಪ್ರೇರಕನಾಗಿ ಅದರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಡದಪ್ಪ ಯಮನಂತೆ ನಿಂತಿದ್ದ. ಅಪಮಾನಿತರ ಹೃದಯ ಸೇಡನ್ನು ಬಯಸಿತ್ತು; ಒಳಗಿಂದೊಳಗೇ ಅಸಂತೋಷ ಹೊಗೆಯಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಪಾಪ ತನ್ನ ಫಲಕ್ಕಾಗಿ ಕಾದು ಕುಳಿತಿತ್ತು. ಇವೇ ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ತಪ್ಪರಾಗಿ ಯಶವಂತರಾಯರು ವಾಡೆಯ ದಾರಿ ಹಿಡಿದರು.

ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಮನೆಯಿಂದ ಯಶವಂತರಾಯರು ವಾಡೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಾಗ ಆಗಲೇ ಹನ್ನೆರಡು ಹೊಡೆದಿತ್ತು. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆಂದು ಒಳಗೆ ಹೋಗಿದ್ದ. ಯಶವಂತರಾಯರು ಹೊರಗಿನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಲೋಡಿಗಾತುಕೊಂಡು ಕುಳಿತು ಎಲೆಯಡಿಕೆಯ ಚಂಚಿಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿದರು. ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಸ್ವಸ್ಥವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ; ಮಗಳು ರತ್ನಾಳ ಭವಿಷ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಇವರು ವಾಡೆಗೆ ಬಂದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಮನೆಯಾಳು ಒಳಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸಿರಬೇಕು. ಮುಂದೆ ಐದು ನಿಮಿಷಗಳಲ್ಲಿ ಪುತಳಾಬಾಯಿಯೇ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಳು. ಯಶವಂತರಾಯರು ಲೋಡಿಗಾತು ಕಾಲುಚಾಚಿ ಮಲಗಿದ್ದವರು ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿ ಎದ್ದು ಕುಳಿತರು.

ಯಶವಂತರಾಯರು ಪುತಳಾಬಾಯಿಗೆ ಊರ ಸ್ಥಿತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ತಮ್ಮ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. “ಎಲ್ಲೆ ಹೋದರೂ ಊರಾಗ ಬಾಪೂನ ಬಗ್ಗೆ ಜನರು ಆಡಿಕೊಳ್ಳೋದು ಕಾಣತೈತಿ. ಹೀಂಗ ಯಾಕ ಆಗೇತಿ?” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಕಿದರು.

ಅದಕ್ಕೆ ಪುತಳಾಬಾಯಿ ನೇರವಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. “ರತ್ನಾಳ ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗಲಾಕ ತಾಬಡತೋಬ ಬರಿ ಅಂತ ಬಾಪೂ ನಿಮಗ ಪತ್ರಾ ಬರದಾನ ಅನ್ನೂ ಮಾತು ನೀವು ಬಂದ ಹೇಳಿದ ಮ್ಯಾಗ ತಾವಿಕಿ ಆತು. ಇನ್ನ ಮ್ಯಾಗ ಬಾಪೂ ಊರಾಗ ಇರೂದ ಜಡಾ ಕಾಣತೇತಿ” ಹೇಳಲಾರದೆ ಹೇಳಿದಂತಿತ್ತು ಮಾತಿನ ಧ್ವನಿ.

“ಊರಾಗ ಬಾಪೂನ ವಜನ ನೆಟ್ಟಗಿತ್ತಲ್ಲಾ? ಒಮ್ಮಿಗಿಲೇ ಹೀಗ್ಯಾಕ ಬದಲಾಗಿದ್ದೀತು?” ಸಮಸ್ಯೆಯ ನಿಗೂಢತೆಗೆ ಬೇಸತ್ತವರಂತೆ ಯಶವಂತರಾಯರು ಕೇಳಿದರು.

ಪುತಳಾಬಾಯಿ ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿ “ನಾನಾಮಾಮಾ ಸತ್ತದ್ದೇ ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಕಾರಣಾಗೇತಿ. ಹಾಗ ನೋಡಿದರ ನಮ್ಮ ಬಾಪೂ ಚಿಮಣಾಳ ಮ್ಯಾಗ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿ ಈಟಿಲ್ಲಾ ಗೊಂದಲ ಹಾಕಿಟ್ಟ” ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು.

“ಪಡದಯ್ಯನ ಗೆಣಿತನಾ ಮಾಡಿ ಬಾಪೂ ಊರಾಗ ಕಿಮ್ಮತ್ತು ಕಳಕೊಂಡಾ ಅಂತ ನಾನು ಕೇಳೇನಿ” ಯಶವಂತರಾಯರು ತಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದನ್ನು ಹೇಳಿದರು.

“ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ಕಡಿಮೀನ ಐತಿ. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ರತ್ನಾ, ಚಿಮಣಾ ಎಲ್ಲರೂ ಊರ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗೂದ ಪಾಡ. ಬಾಪೂ ಇರೂದು ನೆಟ್ಟಗಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಾಂದರ ತನ್ನ ಮಾನಾ ಕಳದಿಟ್ಟಾ ಅಂತ ಗೌಡನ ಹಗೇ ಲೂಟಿ ಮಾಡಿಸಿ ಬಾಪೂ ಇಲ್ಲದ ಪೇಚಿಗೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದಾನು”.

ಪುತಳಾಬಾಯಿಯ ಈ ಸೂಚನೆ ಯಶವಂತರಾಯರಿಗೆ ನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿತ್ತು. ಅಳಿಯ ಮನೆಗೆ ಬರಬಾರದೆಂದಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪುತಳಾಬಾಯಿಯ ದನಿಯಲ್ಲಿಯ ಗಾಂಭೀರ್ಯ, ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ತಾವು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ತೊಡಕಾಗಿದೆಯೆಂದೆನಿಸಿತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಬಿಟ್ಟು ಪುತಳಾಬಾಯಿ ಮುಂದುವರಿಸಿದಳು. “ಇಲ್ಲಿ ಹಕಿಕತ ಎಲ್ಲಾ ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿಲ್ಲ. ಈಗ ಬಾಪೂ ಚಿಮಣಾನ್ನ ಲಗ್ನ ಆಗಾಕ ಬೇಕು. ರತ್ನಾನ ಎದೀ ಮ್ಯಾಲ ಇನ್ನೊಬ್ಬಾಕಿನ್ನ ತರೂದು ಹ್ಯಾಂಗ ಅಂತ ನಿಮಗ ತ್ರಾಸಾಗತೇತಿ. ಬಾಪೂ ನನ್ನ ತಮ್ಮಾ ಅಂತ ನಾ ಏನು ಒಪ್ಪ ಇಟಗೋಳೂದಿಲ್ಲ; ಆದರ ಕನಕೇರಿ ಗೌಡರ ಮನೆತನದಾಗ ಹುಟ್ಟಿ ಮಾಡಬಾರದ ಕೆಲಸಾ ಮಾಡ್ಯಾನ. ಈಗ ಚಿಮಣಾನ್ನ ಮದಿವ್ಯಾಗೂದಿಲ್ಲ ಅಂತ ಹಟಾ ಹಿಡಿದಾನ; ಆದರ ಚಿಮಣಾನ್ನ ಮಗಳ್ಳಾಂಗ ನೋಡತೇನಿ ಅಂತ ನಾನಾಗ ವಚನ ಕೊಟ್ಟೇನು, ಈಗ ಒಲ್ಲೆನೂದ? ಚಿಮಣಾಳ ಬಾಳೇಗೇಡು ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಜವಾಬು ಯಾರ ಕೊಡತಾರ ಹೇಳಿ? ಈಗ ಬಾಪು ಒಲ್ಲೆ ಅನ್ನೂದಕ್ಕೆ ಆ ಪಡದಯ್ಯನ ಗೆಣಿತನ ಕಾರಣ. ಅದು ಹಾಂಗ ಬೆಳಕೋತ ಹೋಗಲಿ ಜಾಗೀರನ ಹೆಸರಿಗೆ ಬಟ್ಟಾ ಬರದಿದ್ದರ ನನ್ನ ಹೆಸರು ತೆಗೀಬ್ಯಾಡಿ”. ಪುತಳಾನ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಆವೇಶವಿತ್ತು; ನಿಷ್ಠುರ ಸತ್ಯವಿತ್ತು.

ಯಶವಂತರಾಯರಿಗೆ ಅಳಿಯನ ಬಗ್ಗೆ ನಾಚಿಕೆ ಎನಿಸಿತು; ಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಕಟವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಪುತಳಾನ ಮಾತು ಅಲ್ಲವೆನ್ನುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ, ಬೆಳಗಿನಿಂದ ಯಾರನ್ನು ಕಂಡರೂ, ಬಾಪೂ ಸಾಹೇಬನ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ದೂರು ಹೇಳಿದ್ದರು. ಪಾಟೀಲರ ಅಭಿಮಾನಕ್ಕೆ ಇದರಿಂದ ಮಾಯಲಾರದ ಗಾಯ ಉಂಟಾಗಿತ್ತು. ಒಳಗಿಂದೊಳಗೇ ಅವರ ರಕ್ತ ಕುದಿಯಿತು.

ಇಷ್ಟು ಮಾತಾಡಿ ಪುತಳಾಬಾಯಿ ಒಳಗೆ ಹೋದಳು. ಯಶವಂತರಾಯರು ಮತ್ತೆ ಲೋಡಿಗಾತುಕೊಂಡು ವಿಚಾರಮಗ್ನರಾದರು. ಮುಂದೆ ಕೆಲ ನಿಮಿಷಗಳ ನಂತರ ಬಾಪೂ ಸಾಹೇಬ ಸ್ನಾನ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಮಾವನನ್ನು

ಕಂಡ. ಊರಲ್ಲಿ ಯಾರಾರು ಭೆಟ್ಟಿಯಾದರು ಎಂಬುದನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡ. ಯಶವಂತರಾಯರು ಅಪೂರ್ವ ಸಂಯಮದಿಂದ ಉತ್ತರವಿತ್ತರು.

ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಊಟಕ್ಕೆ ದಾದಾ-ಲಕ್ಷ್ಮಣರನ್ನು ಕರೆಕಳಿಸಲು ಯಶವಂತರಾಯರು ಬಾಪೂ ಸಾಹೇಬನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದರು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನ ಹುಬ್ಬು ಗಂಟಿಕ್ಕಿದವು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಪುತಳಾಬಾಯಿ “ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಬರಾಕ ಅಗೂದುಲ್ಲ ಅಂತ ಹೇಳಿ ಕಳಿಸ್ತಾರ ಮಾಮಾ. ನೀವಿಬ್ಬರ ಊಟಕ್ಕೆ ಬರಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು.

“ಅದ್ವ್ಯಾಂಗ ಬರುದುಲ್ಲ ಅಂತಾರ? ನನ್ನಿದುರಿಗೆ ಬರೆತೀನಿ ಅಂತ ಹೇಳಿದವರು ಈಗ ತಪ್ಪಸತಾರು? ಆತು ನಾನ ಹೋಗಿ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಕರದ ಬರೆತೀನಿ” ಎಂದು ಯಶವಂತರಾಯರು ಹಟದಿಂದಲೇ ಹೊರಟು ನಿಂತರು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿದ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ:

“ಅವರಿಬ್ಬರೂ ವಾಡೇದಾಗ ಕಾಲಿಡಲಿಕ್ಕೆ ಲಾಯಖ ಇಲ್ಲ ಮಾಮಾ, ನೀವು ಹೋಗಬ್ಯಾಡಿ” ಎಂದ ದರ್ಪದಿಂದ.

ಆದರೆ ಅಳಿಯನ ದರ್ಪಕ್ಕೆ ಮಾವನ ಅಭಿಮಾನ ಸೊಪ್ಪು ಹಾಕುವರಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಂದು ಪಾದಲೈಯಲ್ಲಾದ ಮುಖಭಂಗದಿಂದ ಯಶವಂತರಾಯರು ಕೋಪದಿಂದ ಬೆಂಕಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಈ ಅಸಭ್ಯ ಪ್ರಸಂಗದಿಂದ ಅವರ ಸಹನೆ ಮೀರಿತು. ಊಟದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಆಜನ್ಮ ವೈರಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದರೂ, ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಉಣಬಡಿಸುವ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಯಶವಂತರಾಯರದಾಗಿತ್ತು. ಒಮ್ಮೆ ಹಟ ಹೊಕ್ಕಿತೆಂದರೆ ಪ್ರಾಣ ಹೋದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ ಹಟ ನಡೆಸುವದು ಅವರ ಸ್ವಭಾವವಾಗಿತ್ತು. ಅಂತಲೇ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ದರ್ಪಕ್ಕಿಂತ ಹತ್ತು ಪಟ್ಟು ದರ್ಪದಿಂದ “ಹಾಗಿದ್ದರೆ ನಂದೂ ವಾಡೇದಾಗ ಊಟ ಇಲ್ಲ ಇಂದ” ಎಂದು ನುಡಿದರು.

ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಏನೂ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ಯಶವಂತರಾಯರು ಹೊರಟೇ ನಿಂತರು. ತುಂಬಿದಲೆಯನ್ನು ಬಿಟು ಹೋಗಬಾರದೆಂದು ಪುತಳಾಬಾಯಿ ಆಗ್ರಹಪಡಿಸಿದಳು.

ರತ್ನಾ ಅಳುತ್ತ ತಂದೆಯ ಕಾಲು ಹಿಡಿದು “ಬಾಬಾ, ಹಂಗ ಊಟದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬ್ಯಾಡಿ” ಎಂದು ಅಂಗಲಾಚಿದಳು.

ಆದರೆ ಯಶವಂತರಾಯರು ಕಣ್ಣೀರೂರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ “ಬಿಡ ತಂಗೀ, ಇವೊತ್ತ ಈ ಮನ್ಯಾಗ ಅನ್ನದ ಋಣ ಬೇಡಿ ಬಂದಿಲ್ಲ” ಎನ್ನುತ್ತ ಹೊರಟೇಬಿಟ್ಟರು.

ಈ ಸುದ್ದಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ದಾದಾ ಇವರಿಗೆ ತಿಳಿದ ಕೂಡಲೆ, ದಾದಾ ಓಡುತ್ತ ಬಂದು, ಮಾರುತಿಯ ಗುಡಿಯ ಹತ್ತಿರ ಹೊರಟಿದ್ದ ಗಾಡಿಯನ್ನು ತರುಬಿದ. “ಎಜ್ಜಾ, ಹಂಗ ಊಟ ಮಾಡದ ಪಾದಳಿ ಬಿಟ್ಟು ನೀವು ಹೋಗಬಿಡೊದಲ್ಲನಾ. ನಡೀರಿ ಮನೆಗೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲೇ ಊಟಾ ಮಾಡಿದ ಆಮ್ಯಾಲೆ ಕೊಳ್ಳ ಕಟ್ಟಿರಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿದ.

ಕೋಧಸಂತಪ್ಪರಾಗಿದ್ದ ಯಶವಂತರಾಯರ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರೂರಿತು. “ದಾದಾ, ನೀನು ಒಂದು ವಚನಾ ಕೊಟ್ಟಿರ ನಿಮ್ಮ ಮನೀಗೆ ಬರತೀನಿ ನೋಡು” ಎಂದು ಯಶವಂತರಾಯರು ಹೇಳಿದರು.

“ಹೇಳಿ ಎಜ್ಜಾ, ನೀವು ಅಂದದ್ದನ್ನ ನಡೆಸಿಕೊಡಾಕ ನಾ ತಯಾರ ಅದೀನು” ದಾದಾ ಮಾತು ಕೊಟ್ಟ.

“ನನ್ನ ಮಗಳು-ರತ್ನಾ-ಆಕಿ ಸಂಸಾರ ಅಗಡು ಆಗದ್ದಾಂಗ ನೋಡಿಕೋತೀನಿ ಅಂತ ಅಣೀ ಮಾತು ತಮ್ಮಾ ಪಡದಯ್ಯನ ಗಣಿತನಾ ನಮ್ಮ ಬಾಪೂ ಬಿಡೂ ಹಾಗ ಮಾಡತೀನಿ ಅಂತ ವಚನ ಕೊಡು” ಯಶವಂತರಾಯರ ಪ್ರತಿಶಬ್ದಲ್ಲಿಯೂ ಉತ್ಕಟತೆಯಿತ್ತು.

“ಈ ಮಾತು ನಡೆಸಿಕೊಡೊದು ದೇವರ ಮನಿಸಿನ್ಯಾಗಿದ್ದರ ಆದೀತು ಎಜ್ಜಾ. ನನ್ನಿಂದೇನಾದರೂ ಆಗೂದಿದ್ದ ಹೇಳಿ ಮಾಡತೀನು. ಈಗನಕಾ ಮನೀಗೆ ನಡೀರಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ದಾದಾ ಯಶವಂತರಾಯರ ಗಾಡಿಯನ್ನು ಹಿಂದಿರುಗಿಸಿದ.

ಗಾಡಿಯಿಂದಿಳಿದು ಯಶವಂತರಾಯರು ದಾದಾನ ಜೊತೆಗೆ ಸಾಗಿದರು, ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ದಾದಾನ ಬಗ್ಗೆ ಇಷ್ಟೇಕೆ ಕಿಡಿಕಿಡಿಯಾಗಿರುವನೆಂಬುದನ್ನು ಅವರು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ದಾದಾ ನಾನಾಮಾಮಾ ಸತ್ತ ಬಗ್ಗೆ ಜನರಾಡಿಕೊಳೂದನ್ನ ಕೇಳಿ ನಮ್ಮ ಬಾಪೂನ ಜೋಡಿ ಏನರ ಜಗಳಾತೇನು ತಮ್ಮಾ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದರು.

ದಾದಾನಿಗೆ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿತ್ತು. “ನಾ ಊರಿಗೆ ಬಂದ ಎರಡ ದಿನಾ ಆದರೂ ಹೊರಗೆ ಬಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಚಿಮಣಾನ ಮಾತಾಡಸಾಕ ಸೈತ ವಾಡೇಕ ಹೋಗಿಲ್ಲ. ಜನರು ಏನ ಆಡಿಕೊಂತಾರ ಎಜ್ಜಾ?” ಎಂದು ಮುಗ್ಧನಾಗಿ ದಾದಾ ಕೇಳಿದ.

“ಎಲುವಿಲ್ಲದ ನಾಲಿಗೆ. ಏನರ ಆಡಿಕೊಂತಿರತಾರು. ಅದನ ತಲ್ಯಾಗ ಹಾಕೋಬ್ಯಾಡ. ಚಿಮಣಾನ ಬಗ್ಗೆ ಜನರು ಹುಟ್ಟಿದ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿ ತಲೆ ಕೆಡಿಸಿಗೋಬ್ಯಾಡ” ಎಂದು ಯಶವಂತರಾಯರು ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಹೇಳಿದರು.

ದಾದಾ ಸುಮ್ಮನೆ ಇದ್ದ; ವಿಚಾರಮೂಢನಾದಂತಿದ್ದ.

ಯಶವಂತರಾಯರಿಗೆ ಮಾತಿನ ದಿಕ್ಕನ್ನು ಬದಲಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅಂತೆಯೇ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಪಡದಯ್ಯನವರ ವಿಷಯ-ಸ್ನೇಹ, ಗೌಡರ ತೀವ್ರ ವಿರೋಧ ಇವುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳತೊಡಗಿದರು. ಈಗ ಪಡದಯ್ಯ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬರಿಬ್ಬರೂ ಗೌಡರ ಹಗೆಗಳನ್ನು ಲೂಟಿ ಮಾಡಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಅದು ವಿಫಲವಾದರೆ ಮಾತ್ರ ಇವರಿಬ್ಬರ ಸ್ನೇಹಕ್ಕೆ ಚ್ಯುತಿ ಬರಬಹುದೆಂದು ಸೂಚಿಸಿದರು.

ಆದರೆ ದಾದಾನ ಲಕ್ಷ್ಯ ಆ ಕಡೆಗಿರಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನರಿತರು. ನಾನಾಕಾಕಾನ ಮರಣದ ಬಗ್ಗೆ ಜನರು ಆಡಿಕೊಳ್ಳುವದಾದದರೂ ಏನು ಎಂಬುವದನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಯಿತು. ಕೊನೆಗೂ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಹಾಗೂ ಚಿಮಣಾರ ಅನೈತಿಕ ಸಂಬಂಧವಾಗಿಯೂ ತಿಳಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ನಾನಾ ಸತ್ತದ್ದು ವಿಷಪ್ರಯೋಗದಿಂದಲೇ ಎಂದು ಜನರಲ್ಲಿ ದಟ್ಟವಾದ ವಾರ್ತೆಯಿತ್ತು. ಅದನ್ನೂ ಹೇಳಿ, “ನೋಡು ದಾದಾ, ಆದ ಮಾತಿಗೆ ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದು ಉಪಯೋಗ ಇಲ್ಲ. ನೀ ಈಗ ದುಡುಕಬಾರದು, ಬಾಪೂ ಚಿಮಣಾನ್ವ ಲಗ್ನ ಆದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಪಾಡಾಗತೇತಿ. ಆ ಕೆಲಸ ಮಾಡೂ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ನನ್ನ ಮ್ಯಾಗ ಬಿಡು. ಇದಕ ಯಾರ ಒಗತನಾನೂ ಕೆಡಸು ಜರೂರಿ ಇಲ್ಲ” ಎಂದು ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿಯೇ ಉಪದೇಶವಿತ್ತರು. ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಈ ಸಂಗತಿಯ ವಿಪರೀತ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮೊದಲೇ ಊಹಿಸಿದಂತಿತ್ತು. ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ವಿಷಮವಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದಲೇ ಸಾಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ಈ ಸಂಗತಿಯೆಲ್ಲ ದಾದಾನಿಗೆ ಹೊಸದಾಗಿತ್ತು; ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ವಾತಾವರಣದ ಮೇಲಿಂದ ಇಲ್ಲವೆನ್ನಲೂ ಬರುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾನಾಕಾಕಾ ಸತ್ತಂದಿನಿಂದ, ಇಂಥವೇನಾದರೂ ಘಟನೆ ಆ ಮರಣಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿರಬೇಕೆಂಬ ಸಂಶಯ ಮಾತ್ರ ಅವನಿಗೆ ಬಂದಿತ್ತು. ಈಗ ಯಶವಂತರಾಯರ ಬಾಯಿಂದ ಈ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಿದ ಮೇಲೆ ಅವನ ಮೈಯೆಲ್ಲ ಉರಿಯಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಆದರೆ ಪಾಟೀಲರು ಅತಿಥಿಯಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ತನ್ನ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ತೋರಗೊಡಬಾರದು; ಅವರನ್ನು ಉಪಚರಿಸಿ ಕಳಿಸುವುದು ತನ್ನ ಧರ್ಮವೆಂದು ತಿಳಿದು, ಮನಸಿಗಾದ ಗಾಯವನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಂಡ. ಊಟ ಮುಗಿದ ಕೂಡಲೆ ಹೊರಟೇಬಿಡುವೆನೆಂದು ಹಟಹಿಡಿದಿದ್ದರಿಂದ ದಾದಾ ಅವರನ್ನು ಕಳಿಸಿಬರಲು, ಮತ್ತೆ ಮಾರುತಿಯ ಗುಡಿಯವರೆಗೆ ಗಾಡಿಯ ಹಿಂದೆ ನಡೆದ. ಆಗ ಕೂಡ

ಯಶವಂತರಾಯರು ದಾದಾನಿಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರು.

ಅವರನ್ನು ಕಳಿಸಿ ತಿರುಗಿದಾಗ ಆಗಲೇ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಮೂರು ಗಂಟೆಯಾಗಿತ್ತು. ಸಂಜೆಯವರೆಗೆ ಹೊತ್ತು ಕಳೆಯುವ ತಾಳ್ಮೆ ಅವನಿಗಿರಲಿಲ್ಲ. ದಾದಾ ಗರಡೀ ಮನೆಗೆ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದ. ತನ್ನ ಗೆಳೆಯರೆದುರು ಮನಸ್ಸಿನ ಎಲ್ಲ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತೋಡಿಕೊಂಡು, ಸೇಡು ತೀರಿಸಲು, ಅವರ ಸಹಕಾರವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ನಚ್ಚಿನ ಗೆಳೆಯರಾರೂ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಇದ್ದ ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರು, ದಾದಾನ ಉರಿಯುವ ಮುಖ ನೋಡಿಯೇ ತಣ್ಣಗಾದರು. ಕಿಡಿಕಾರುವಂತೆ ಕೆಂಪಗಾದ ಕಣ್ಣು, ಕೆಂಜಿಗ ಕಡಿದಂತೆ ಉಬ್ಬಿದ ಮುಖ ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಉಸಿರು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದ ಮೂಲಕ ಹೊಯ್ದಾಡುವ ಹೊರಳೆಗಳು—ಈ ಲಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅನಾಹುತದ ಸಂಜ್ಞೆಯಿತ್ತು. ದಾದಾ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡಿ “ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗ್ಯಾರಲೇ ಉಳಿದವರು?” ಎಂದು ಗುಡುಗಿದ.

“ಪಡದಯ್ಯ ಸ್ವಾಮೇರ ಮಟಕ್ಕೆ ಹೋಗ್ಯಾರೋ ಎನೊಪಾ” ಎಂಬ ಉತ್ತರ ಕಿವಿಗೆ ಬಿತ್ತು.

“ಅಲ್ಲೇನ ಇವರ ದಗದ?” ಎಂದು ದಾದಾ ಗುಡುಗಿದ.

“ಬಡವರು ಕಾಳಿಲ್ಲದೆ ಕೂತಾಗ ಗೌಡರ ಹಗೇ ತಗದು ಕಾಳು ಕೊಡಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ಮಟದಾಗ ಬಾಪೂಸಾಬರು ಪಡದಪ್ಪನವರು ಬಡಜನರನ್ನು ಕರೆಸ್ಯಾರು. ಅಂಬಿಗೇರ ಬಸ್ಯಾ, ಪಿಂಜಾರ ಲಾಡ ಇವರಿಗೂ ಕರೆಸಿದ್ದರಂತ ಹೋಗ್ಯಾರು, ಗೌಡರ ಹಗೇ ಇಂದ ಲೂಟಿ ಆಗೂದೂ, ಬಡವರಿಗೆ ಕಾಳು ಹಂಚಿ ಕೊಡೂದು. ಮಠದಾಗ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬರು ಕುಂತಟರಾಯಿಸತಾರಂತ” ಎಂದು ಅವರು ತಮಗೆ ತಿಳಿದ ಸಂಗತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಹರಕು ಮುರುಕಾಗಿ ತಿಳಿಸದರು.

ದಾದಾ ಗರಡೀ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ಲೋಡನ್ನೇ ಗದೆಯಂತೆ ಎತ್ತಿಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೊರಹೊರಟ.

“ಲೋಡ ಯಾಕೋ ದಾದಾ?” ಎಂದು ಸಂಗಡಿಗರು ಕೇಳಿದಾಗ ದಾದಾ “ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನ ತಲೆ ಒಡಿಲಾಕ” ಎಂದಿಷ್ಟೇ ಹೇಳಿದವನೇ ಮಠದತ್ತ ಓಡಿದ.

ವಾಡೆಯ ಹತ್ತರ ಅವನನ್ನು ಸಂಧಿಸಿದ ವಾಲೀಕಾರ ಮಲ್ಲಪ್ಪ ದಾದಾನ ರಾವು ನೋಡಿ “ಹಿಂಗ್ಯಾಕ ಹೊಂಟೀದಿ ದಾದಾ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

ದಾದಾ “ಕೊಲಿ ಮಾಡಿದವನ ತಲಿ ಹೊಡೀಲಾಕ, ತಂದಲ್ಲದ ಹೆಣ್ಣಿನ ಮುಟ್ಟಿದ ಕೈಕಿತ್ತರ ಸಾಕ, ಹೀಂಗಲ್ಲದ ಇನ್ತ್ಯಾಂಗ ಹೋಗೂದು?” ಎಂದು ನಿಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ರಭಸದಲ್ಲಿಯೇ ಹೇಳಿ ಮುಂದೆ ಧಾವಿಸಿದ.

೭

ಮಠಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ದಾರಿ ಜಾಗೀರದಾರರ ವಾಡೆಯ ಮುಂದೆಯೇ ಹಾಯುತ್ತಿತ್ತು. ವಾಡೆಯ ಮಹಾದ್ವಾರದ ಎರಡೂ ಬದಿಗೂ ಎತ್ತರವಾದ ವಿಶಾಲವಾದ ಕಟ್ಟಿಗಳಿದ್ದದ್ದರಿಂದ ಆ ದಾರಿ ಇಕ್ಕಟ್ಟಿನದಾಗಿತ್ತು ದಾದಾ ಲೋಡು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಮಠದ ಕಡೆಗೆ ಧಾವಿಸಿ ಹೊರಟಿದ್ದನ್ನು ವಾಡೆಯ ಸದರಿನಲ್ಲಿ ಚಿಲುಮೆಯನ್ನು ಸೇದುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಹುಲಿಬ್ಯಾಟಿ-ಹಳಬರು ನೋಡಿದರು. ವಾಲೀಕಾರ ಮಲ್ಲನಿಗೆ ದಾದಾ ಕೊಟ್ಟ ಉತ್ತರವು ಅವರ ಕಿವಿಗೂ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಆಗ ವಾಡೆಯಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ.

ವಾಡೆಯ ನಡುಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ ತೂಗುಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಪುತಳಾಬಾಯಿ ಚಿಮಣಾಳೊಡನೆ ಮಾತು-ಕತೆ ನಡೆಸಿದ್ದಳು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ “ಯವ್ವಾ ಗಾತ ಆತು. ಚಿಮಣಾತಾಯಿ ಸುದ್ದಿ ದಾದಾಗ ತಿಳಿದೈತೋ ಏನೋ? ಅವಾ ಮಟದ ಕಡೆ ಲೋಡ ಹಿಡಕೊಂಡು ಓಡಿದ. ಮಕಾ ರಾವು ರಾವು ಬಡೀತಿತ್ತು” ಎಂದು ದಳವಾಯಿ ಗಾಬರಿಯಿಂದ ತೇಕುತ್ತ ಒಳಗೆ ಬಂದು ಪುತಳಾಬಾಯಿಗೆ ಹೇಳಿದ. ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ಚಿಮಣಾಳನ್ನು ಅವನು ನೋಡಿರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಈಗ ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆ ಅವನ ಮುಖ ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಹುಚ್ಚು ಸುರಿಯಿತು.

ಪುತಳಾಬಾಯಿ ಗಾಬರಿಗೊಂಡಳು. ಆದರೂ ಪ್ರಸಂಗಾವಧಾನದಿಂದ ದಳವಾಯಿಗೆ ಹೋಗಲು ಸನ್ನೆಮಾಡಿ “ರತ್ನಾ, ರತ್ನಾ!” ಎಂದು ಕೂಗಿದಳು.

“ರತ್ನಾ, ನಿನ್ನ ಕುಂಕುಮಪುಣ್ಯೇದಿಂದ ಇವೊತ್ತ ಬಾಪೂ ದಾದಾನ ಕೈಯಾಗಿಂದ ಪಾರಾಗಬೇಕು. ಏನ ಮಾಡೋದೈತಿ ಈಗ” ಎಂದು ಅಳಹತ್ತಿದಳು.

ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಿ ತನ್ನ ಅಂತ್ಯಕಾಲವೂ ಸಮೀಪಿಸಿತೆಂದು ಚಿಮಣಾಳ ರಕ್ತ ತಣ್ಣಗಾಯಿತು. ಗಾಬರಿಯಿಂದ ಅವಳ ಬಾಯಿಂದ ಮಾತುಗಳೇ ಹೊರಡಲಿಲ್ಲ. ಸುಮ್ಮನೆ ಬೇಟೆಗಾರನ ನೋಟದಿಂದ ಬೆದರಿದ ಎರಳೆಯಂತೆ ದೊಡ್ಡ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತೆರೆದು ಭಯದಿಂದ ನೋಡಹತ್ತಿದಳು.

ರತ್ನಾಳಿಗೆ ಮೊದಲೇನೂ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಪುತಳಾಬಾಯಿ ದಾದಾ ಮಠಕ್ಕೆ ಓಡಿಹೋದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾಯಿತು. ಆದರೆ ರತ್ನಾ ಎದೆಗುಂದಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೂ ಅವಳ ಹೆರಳು ಮುಗಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೂದಲನ್ನೂ ಹಾಗೆಯೇ ಮುಡಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಳು. ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಅವಸರಸರವಾಗಿ ಕುಂಕುಮದ

ಬೊಟ್ಟುನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಅಡ್ಡ ಸೆರಗು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಹೊರಗೆ ಬಂದಳು. ಅವಳ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೂ ದೂರದ ನೋಟವನ್ನು ನೋಡುವಂತಿದ್ದವು; ತುಟಿಗಳು ಬಿಗಿದುಕೊಂಡಿದ್ದವು. ಅವಳ ಈ ಅವತಾರವನ್ನು ನೋಡಿದ ಪುತಳಾಬಾಯಿ “ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೊಂಟೀ ರತ್ನಾ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದರೂ ಉತ್ತರ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಜಾಗೀರದಾರರ ಮನೆಯ ರಿವಾಜಿನಂತೆ ಅವಳು ಘೋಷಾ ಪಾಲಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅದನ್ನೂ ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ ರತ್ನಾ ಹೊರಗೆ ಓಡಿದಳು.

“ರತ್ನಾ! ರತ್ನಾ!” ಎಂದು ಪುತಳಾಬಾಯಿ ಕೂಗಿಕೊಂಡದ್ದೂ, “ಬಾಯೀ ಸಾಹೇಬ! ಬಾಯೀ ಸಾಹೇಬ!” ಎಂದು ದಳವಾಯಿ ಕೂಗಿಕೊಂಡದ್ದು ಅವಳಿಗೆ ಕೇಳಿಸಲೇ ಇಲ್ಲ. ಅಂದೇ ರಾತ್ರಿ ಗೌಡರ ಹಗೆಗಳನ್ನು ಲೂಟಿ ಮಾಡುವ ಯೋಜನೆಯ ವಿವರಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವ ಸಭೆಯು, ಪಡದಯ್ಯನವರ ಮಠದಲ್ಲಿ ಆಗ ಸೇರಿತ್ತು. ಮಾದಿಗರು, ತಳವಾರರು, ಕೊರಬು ಜನರು ಹಿಂಡುಹಿಂಡಾಗಿ ಕೂಡಿದ್ದರು. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನ ವಿಶ್ವಾಸಿಕರಾದ ಗರಡಿಯಾಳುಗಳೂ ಅಲ್ಲಿದ್ದರು.

“ನೀವೆಲ್ಲಾರೂ ಕೂಡಿ ಇಂದ ಗೌಡರ ಮನಿಗೆ ಹೋಗಿರಿ. ಹಗೇ ತಗದು ಕಾಳ ಕೊಡಾಕ ಬೇಕು ಅಂತ ಹಟಾ ಹಿಡೀರಿ. ಆರು ತಿಂಗಳ ಸಾಕಾಗುವಷ್ಟು ಅವರೊಬ್ಬರ ಹಗೇದಾಗ ಅದಾವ. ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಾಗ ವಾಡೇದಾಗಿನ ಎಲ್ಲಾ ಹಗೇನೂ ನಿಮ್ಮವ” ಎಂದು ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಆವೇಶದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ. ಪಡದಯ್ಯನವರು ಗೋಣು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರು.

ಮಠದ ಪಾವಟಿಗೆಗಳನೇರಿ ಬಂದ ದಾದಾ “ಜಾಗೀರದಾರರು ಎಲ್ಲೆ ಆದಾರು?” ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತಲೇ ಒಳಗೆ ಬಂದ.

ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನ ಲಕ್ಷ್ಯ ಬಾಗಿಲ ಕಡೆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ದಾದಾನ ದನಿ ಕೇಳುತ್ತಲೇ ಅತ್ತ ನೋಡಿದ. ದಾದಾನ ಅವಡುಗಚ್ಚಿದ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೇ ಅವನ ಅಂಗಾಂಗವೆಲ್ಲ ಬೆವರಿಟ್ಟಿತು. ಏನೋ ಹೇಳಬೇಕೆಂದವನು ತೊದಲುತ್ತು, ಕುಳಿತಲ್ಲಿಯೇ ನಡಗಹತ್ತಿದ. ದಾದಾನ ನಿಲುವು ಅವನಲ್ಲಿ ಸಾವಿನ ಭಯವನ್ನೇ ಬಿತ್ತಿತು. ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಕಾಲು ಹಿಡಿದು “ಸ್ವಾಮೇರ ನನ್ನ ಕಾಪಾಡಿ” ಎಂದು ಅಂಗಲಾಚಿದ.

ಜನರೆಲ್ಲ ಉದ್ದೀಪಿತರಾದರು. ಕೆಲವರು ಅವನ ಕೈಯಲ್ಲಿಯ ಲೋಡು ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ, ಕಪಾಳಮೋಕ್ಷ ಪಡೆದು ತೆಪ್ಪಾಗದರು. ಇದೇ ಅವಸರದಲ್ಲಿ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಅಂತರಂಗದ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ನುಸುಳಿ ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದ.

ಪಡದಯ್ಯನವರು ತಾವಾಗಿ ದಾದಾನನ್ನು ಎದುರಿಸುವ ಧೈರ್ಯವಿಲ್ಲದೆ “ಏ ಬಸಪ್ಪ, ಲಾಡಸಾಬ, ಆ ದಾದಾನ್ನ ತಡದುಕುಂದಸ್ಯೋ! ಏನಂತಾನೇನ ಕೇಳಿ, ಇಚಾರ ಮಾಡಿ ನ್ಯಾಯ ಕೊಡತೀವಿ” ಎಂದು ಕೂಗಿಕೊಂಡರು.

ಬಸಪ್ಪ ಹಾಗೂ ಲಾಡಸಾಬ ಇವರಿಬ್ಬರೂ ದಾದಾನ ನಚ್ಚಿನ ಗೆಳೆಯರು. ಅವನ ಮುಖ ನೋಡುತ್ತಲೇ ದಾದಾನ ಸಿಟ್ಟಿನ ಕಾರಣವೇನಿರಬಹುದೆಂದು ಅವರು ತಟ್ಟನೆ ಊಹಿಸಿದರು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಅವನ ಕಾಲಿಗೆ ಬಿದ್ದು, “ಸ್ವಲ್ಪ ದಮ್ಮ ಹಿಡಿಯೋ ದಾದಾ; ಹಾಗೆಲ್ಲ ಸಿಟ್ಟಿನ ಕೈಯಾಗ ಬುದ್ಧಿ ಕೊಡಬ್ಯಾಡ. ಸ್ವಾಮೀರ ಏನ ಹೇಳತಾರ ಆಟು ಕೇಳು” ಎಂದು ಹಲುವಿದರು.

ದಾದಾ ಅವರನ್ನು ಬದಿಗೆ ನೂಕಿ ಪಡದಯ್ಯನವರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಂತು “ಸ್ವಾಮೀರ, ಮೊದಲು ಆ ಹಾವಿನ್ನ ಹೊರಗ ಹಾಕಿ, ಅವನ ನೆತ್ತರ ಮಟದಾಗ ಬೀಳೂದು ಬ್ಯಾಡ” ಎಂದು ಗುಡುಗಿದ.

“ಜಾಗೀರದಾರರು ಅಂತಾದ ಏನು ಮಾಡ್ಯಾರೋ ದಾದಾ? ಯಾರ್ಯಾರದೋ ಮಾತ ಕೇಳಿಕೊಂಡು, ಏನರ ಮಾಡಬ್ಯಾಡ ಹುಚ್ಚಪ್ಪ!” ಎಂದು ಪಡದಯ್ಯನವರು ಮಗುವನ್ನು ರಮಿಸುವಂತೆ ಹೇಳಿದರು.

“ಅಂವಾ ಏನ ಮಾಡ್ಯಾನನ್ನೂದು ಅವನ ಬಾಯಿಂದನ ಒಡನುಡಿಸತೀನಿ ಎಪ್ಪಾ, ಮೊದಲ ಹೊರಗ ಬಿಡಿ ಅವನ್ನ” ಎನ್ನುತ್ತ ದಾದಾ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಅಪ್ಪಣೆಗೂ ಕಾಯದೆ ಒಳಗೇ ಓಡಿಹೋದ.

ದಾದಾನಿಗೆ ಸಿಟ್ಟಿನ ಆವೇಶದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಭ್ರಮಣೆಯಾಗಿತ್ತು. ಕೈಯಲ್ಲಿನ ಲೋಡಿನಿಂದ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಅಪ್ಪಳಿಸಿದ. ಕಾಲಿನಿಂದ ಒದೆದ. ಹಳೆಯ ಬಾಗಿಲು ಈ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ಬಿರುಕುಬಿಟ್ಟಿತು. ಇನ್ನೆರಡು ಹೊಡೆತಗಳಿಗೆ ಅದು ಮುರಿದು ಬಿದ್ದು, ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ದಾದಾನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಪುಡಿಪುಡಿಯಾಗಬಹುದೆಂದು. ಹೊರಗಿನ ಜನರೆಲ್ಲ ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದ ಕಲ್ಲಾಗಿದ್ದರು.

“ಊರ ಧೂರಿ ಗತೀ ಹೀಗಾಗೂದನ್ನು ನೋಡಿಕೋತ ನಿಲ್ಲತೀರಾ?” ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ಎಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ದನಿ ಕಂಠದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬರಲೇ ಇಲ್ಲ.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ದಿಗ್ಗನೆ ಓಡಿ ಬಂದ ರತ್ನಾ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬೆನ್ನುಕೊಟ್ಟು ನಿಂತಳು. ಅವಳ ತುಟಿ ಕಂಪಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಕಣ್ಣು ನೀರಲ್ಲಿ ತೇಲುುತ್ತಿದ್ದವು ಮಾತ್ರ ; ಆದರೆ ಒಂದು ಹನಿಯೂ ಕೆಳಗೆ ಉರುಳಿರಲಿಲ್ಲ. “ದಾದಾ ದಾದಾ! ಅವರಕಿಂತಾ ಮೊದಲ ನಿನ್ನ ಅಕ್ಕನ ಮ್ಯಾಲೆ ಪೆಟ್ಟು ಹಾಕಿ ಒಳಗ ಹೋಗು. ಮೊದಲ ನನ್ನ

ತಲೀ ಮ್ಯಾಲೆ ಪೆಟ್ಟು ಹಾಕು” ಎಂದು ಆವೇಶದಿಂದ ನುಡಿದಳು.

ವೇಗವಾಗಿ ಎರಗಲೆಳಸುವ ಸಿಡಿಲಿನ ಗಮನವನ್ನು ಯಾರೋ ತಡೆದಂತಾಯಿತು. ಆದರೆ ಜನರಿಗೆ ಅದು ಗೊತ್ತಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ದಾದಾನ ಬೀಸಿದ ಲೋಡು ರತ್ನಾಳ ತಲೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ಎಂದು ಅವರೆಲ್ಲ ಗಾಬರಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ದಾದಾ ಬೀಸಿದ ಕೈಯನ್ನು ತಡೆದ; ಕೈ ಉಳುಕಿತು “ಅಕ್ಕಾ, ಅಕ್ಕಾ ನೀವಿಲ್ಲಿ ಬರಬಾರದು. ವಾಡೇಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಕ್ಕಾ, ನನ್ನ ಆಣೈತಿ” ಎಂದು ದಾದಾ ಅವಳಿಗೆ ಕೈಮುಗಿದು ಹೇಳಿಕೊಂಡ.

“ಅವರ ಸಾಯೂ ಮುಂದ ನಾ ವಾಡೇಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬರಲೇನು ದಾದಾ? ಅಕ್ಕಾ ಅಂದೆಲ್ಲ, ಅಕ್ಕನ ಕುಂಕುಮಾ ಅಳಿಸಿ ಮುಂದ ಹೋಗು ದಾದಾ.”

ದಾದಾನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೀರು ಧಾರೆಯಾಗಿ ಸರಿಯಿತು. “ಇದರಾಗ ಬಿಡಿಸಿ ಹೇಳೂದು ಏನೈತಿ ಅಕ್ಕಾ? ಎಲ್ಲಾ ನಿನಗ ಗೊತ್ತ ಐತೆಲ್ಲಾ. ಚಿಮಣಾಳ ಮರ್ಮಾದೀ ಸಲುವಾಗಿ ಇದನ್ನ ಮಾಡಬೇಕಾತು” ಎಂದು ದಾದಾ ಸಮರ್ಥನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ.

“ನನ್ನ ಕುಂಕುಮಾ ಅಳಿಸಿದರ ನಿನ್ನ ತಂಗೀ ಮಾನ ಉಳಿದ್ದಾಂಗಾತೇನು ದಾದಾ? ಯಶವಂತಮಾಮಾನ ಮನೀಗೆ ಹಸರ ಹಣೀಲೆ ಹೋದ್ರ ಸುಕಾ ಆದೀತೇನು ನಿನಗ?” ಎಂದು ರತ್ನಾ ಅವನ ಅಂತಃಕರಣಕ್ಕೆ ತಿವಿದಳು.

‘ರತ್ನಾಳ ಸಂಸಾರ ಅಗಡ ಮಾಡೂದುಲ್ಲ ಅಂತ ಆಣೀ ಮಾಡು ದಾದಾ’ ಎಂಬ ಯಶವಂತರಾಯರ ಹಾರ್ದಿಕವಾದ ಬಿನ್ನಹ ನೆನಪಾಗಿ ದಾದಾನ ಕರುಳು ಕೊರೆದಂತಾದವು.

ದಾದಾ ನಿಂತಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲಕ್ಕೆ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟ. “ಹೋಗು ಅಕ್ಕಾ, ಸುಕದ್ದೇ ಬಾಳೇ ಮಾಡು, ಗಂಡನ್ನ ಉಳಿಸಿಗೊಂಡಿ ಹೋಗು. ಆದರ ಅಕ್ಕಾ, ಪಾಪಕ್ಕೆ ಶಿಕ್ಷಾ ಅನೂದು ಐತಿಲ್ಲೋ? ನ್ಯಾಯ ಕೊಟ್ಟು ಹೋಗು” ದಾದಾ ಈಗ ಸಿಟ್ಟಿಳಿದು ಮಗುವಿನಂತಾಗಿದ್ದ.

“ಚಿಮಣಾ ನನ್ನ ತಂಗಿ ದಾದಾ, ನನ್ನಂಗ ಸಂಸಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಇರಬೇಕು ಆಕಿ. ಯಾರ ಪಾಪಾ ಮಾಡ್ಯಾರನ್ನೂದು ಆಕೀನ್ನ ಕೇಳು ದಾದಾ. ಅವಗ ಆಕಿನ್ನ ಒಪ್ಪಸು. ಸುಮ್ಮನ ಜೀವಾ ಹೊಡದು ಪಾಪದ ಹೊರಿ ಕಟಗೋಬಾರದು. ಯಾವದಕ್ಕೂ ದುಡುಕಬಾರದು ತಮ್ಮಾ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ರತ್ನಾ ದಾದಾನನ್ನು ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸಿದಳು.

ರತ್ನಾಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅವಳ ಅಂಗರಕ್ಷಕನಂತೆ ಲೋಡನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು

ದಾದಾ ಹೊರಟ. ಮಠದತ್ತ ಕಾತರದಿಂದ ಹೋಗಬೇಕೆಂದಿದ್ದ ಪುತ್ರಕಾಬಾಯಿ ಇವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿಯೇ ಸಂಧಿಸಿದಳು. ದಾದಾನ ಹೆಗಲಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಲೋಡು ಇರುವದನ್ನು ನೋಡಿ ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕುಸಿದು ಕುಳಿತು “ನಂದೇನೂ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ ದಾದಾ. ಬಾಪೂಗ ಚಿಮಣಾನ್ನು ಮದಿವ್ಯಾಗೂ ಅಂತ ಮದಲಿನಿಂದನ ಹೇಳಕೋತ ಬಂದೀನು, ನನಗಿಂತ ಪಡದಯ್ಯನ ಮಾತ ಹೆಚ್ಚಿದಾತು ಅವಗ” ಎಂದು ಗೋಳಿಟ್ಟಳು. ಅಳುತ್ತಲೇ ತಮ್ಮನ ಪ್ರಾಣಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡಿದಳು.

ದಾದಾ ಅಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲದಲೇ ಒಳಗೆ ಓಡಿದ. ಚಿಮಣಾ ಇದನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಪ್ರೀತಿಯಿದ್ದರೆ ಪಕ್ಕೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಸಾಕುವ ಅಣ್ಣ. ಇಂಥ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಕಾಲರೂಪಿಯಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದ. ತನ್ನ ಜೀವ ಅಣ್ಣನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಎಂದು ಮೊದಲೇ ಅವಳು ಊಹಿಸಿದ್ದಳು. ಮಾನ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ತಾನು ಬದುಕಬೇಕೆಂದರೂ, ಅಣ್ಣ ಬದುಕಗೊಡಲಾರ ಎಂದು, ಅವಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿತ್ತು.

“ಚಿಮಣಾ, ಈ ಪಾಪಾ ಯಾರು ಮಾಡಿದ್ದು ಹೇಳು?” ಎಂದು ಗುಡುಗಿದ ದಾದಾ.

“ನಾನಾ ಮಾಡಿದ್ದೋ ಎಣ್ಣಾ. ನನ್ನ ಉಳಿಸಬ್ಯಾಡ. ನನ್ನ ತಲಿ ಬಡಿ” ಎಂದು ನುಡಿದವಳೇ ದಾದಾನ ಪಾದದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಹೊರಳಾಡಹತ್ತಿದಳು.

ನಾನಾಕಾಕಾ ಸತ್ತ ಮೇಲೆ, ದಾದಾ ತಂಗಿಯ ಮುಖ ನೋಡಿದ್ದು ಈಗಲೇ, ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿದವನೇ “ನಿನ ಮಾಡಿದ್ದು ಹೌದಲ್ಲೋ?” ಎಂದು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಕೆಳದುಟಿಯನ್ನು ರಕ್ತ ಬರುವಂತೆ ಕಚ್ಚಿದ.

“ಲಗ್ನ ಆಗಬೇಕನ್ನೂದು ಪಾಪ ಅಲ್ಲ ಚಿಮಣಾ. ನಿನ್ನ ಅಡ್ಡದಾರಿಗೆ ಯಾರ ಎಳದರು ಅದನ್ನು ಹೇಳು” ಎನ್ನುತ್ತ ರತ್ನಾ ಚಿಮಣಾಳ ತೋಳು ಹಿಡಿದು ಎಬ್ಬಿಸಿ ಕೂಡಿಸಿದಳು.

“ಯಾರ ಹೆಸರ ಹೇಳಿ ಏನ ಮಾಡೂದೈತಿ ರತ್ನಕ್ಕಾ? ಕಾಕಾನ ಜೀವಾ ಹಿಂಡಿ, ಮಾನ ಕಳಕೊಂಡು, ಯಾ ಮಾರಿ ಕಟಗೊಂಡು ಬದಕಲಿ? ಎಣ್ಣಾ, ಮಾಡಿದಾಕಿ ನಾನ. ನನ್ನ ಉಳಿಸಬ್ಯಾಡ ಎಣ್ಣಾ” ಚಿಮಣಾನಲ್ಲಿ ಈಗ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಧೈರ್ಯ ಬಂದಿತ್ತು. ಸಾವನ್ನಪ್ಪಿ ಜಗತ್ತಿನ ದುಃಖಗಳಿಂದ ಒಮ್ಮೆ ಮುಕ್ತಳಾಗುವ ಆಸೆ ಈ ಮಾತನ್ನಾಡಿಸಿತ್ತು.

“ಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಮಾತಾಡಬಾರದು. ಸತ್ತರ ಏನ ಮಾಡಿದ ಹಾಗಾತು ಚಿಮಣಾ? ನೀ ಒಬ್ಬಾಕೀನ ಸಾವೊದುಲ್ಲ. ಮುಂದ ಹೊಟ್ಟೋ ಕೂಸಿನ ತಂದಿ ಯಾರು

ಆಟ ಹೇಳು?” ಮತ್ತೆ ರತ್ನಾ ಆಗ್ರಹಪಡಿಸಿದಳು.

‘ಹೇಳದಿದ್ದರೆ ನಾ ಎಲ್ಲೆ ಬಿಡತೀನು. ಕೂಸಿನ ತಂದಿ ಯಾರು ಅನ್ನೋದು ಊರಿಗೆಲ್ಲ ಗೊತ್ತಾಗಲಿ. ಅವನ ಜೋಡಿ ಲಗ್ನಾ ಮಾಡಿ ನಿನ್ನ ಬಾಳೇಕ್ಕ ಹಚ್ಚದಿದ್ದರೆ ಅಣ್ಣಾ ಆಗಿ ಇರಬೇಕ ಯಾಕ ತಂಗೀ?’ ದಾದಾ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡುವ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ, “ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನ ಸಂಬಂಧ ಅದ ಅಂತ ನನ್ನ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದದ. ಇದು ಹೌದಲ್ಲೋ? ಹೇಳು?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

“ಲಗ್ನ ಆಗೋ ಜಾತಿಗೆ ಅವಾ ಸೇರಿಲ್ಲ ಎಣ್ಣಾ. ಅವಾ ಒಬ್ಬ ದೇಶನಿಕಾಳೆ ಸನ್ಯಾಸಿ” ಚಿಮಣಾ ಉಸಿರು ಬಿಗಿಹಿಡಿದು ನಿರ್ವಾಹವಿಲ್ಲದೆ ಹೆದರಿ ಹೇಳಿದಳು.

ದಾದಾನಿಗೆ ಸಿಡಿಲು ಬಡಿದಂತಾಯಿತು. ಪುತಳಾಬಾಯ ಮೊದಲಿನಿಂದ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಯನ್ನೂ ಸಾದ್ಯಂತವಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ವಿವರಿಸಿದಳು.

“ಇದೆಲ್ಲಾ ಖರೇ ಅಂತ ನಂಬಲ್ಯಾ ನಾ?” ದಾದಾ ಕೇಳಿದ.

“ನನ್ನಾಣೇಂದ್ರೂ ಖರೇ ದಾದಾ” ಚಿಮಣಾ ಆರ್ತಳಾಗಿ ನುಡಿದಳು.

ದಾದಾ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಆಳವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿದ. ಪ್ರಿಯಕರನಾದವನು ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಲಗ್ನವಾಗಿ ಸಾಕಲೇಬೇಕೆಂಬುದು ಅವನು ನಂಬಿದ ನೀತಿಯಾಗಿತ್ತು. ಅವನು ಸನ್ಯಾಸಿಯಾದರೂ ಅಷ್ಟೆ. ಗೃಹಸ್ಥನಾದರೂ ಅಷ್ಟೆ. ಏನೇ ಆದರೂ ತಂಗಿಯ ಬದುಕು ಮಾನಗೇಡಬಾರದು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸತ್ತ ನಾನಾಕಾಕಾನ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಶಾಂತಿ ದೊರೆಯಲಾರದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಚಿಮಣಾಳನ್ನು ಮಠದಲ್ಲಿ ಪಡದಯ್ಯನವರ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಡಬೇಕು. ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅವನಿಗೆ ಹೊಳೆದ ಸೂಕ್ತ ಉಪಾಯ ಅದೇ ಆಗಿತ್ತು.

ಚಿಮಣಾಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ದಾದಾ ಮಠಕ್ಕೆ ಬಂದ.

ಪಡದಯ್ಯನವರಿಗೆ ಇದೆಲ್ಲ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿತ್ತು. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನೇ ಚಿಮಣಾಳ ಪ್ರಿಯಕರ ಎಂದು ಜನರೆಲ್ಲ ನಂಬಿದ ಮೇಲೆ, ತಮ್ಮ ಹೊಣೆ ಹಾರಿತೆಂದು ಅವರು ನಿಶ್ಚಿಂತರಾಗಿದ್ದರು. ಈಗಲೂ ಕೂಡ ಅದೇ ಒಗರಿನಿಂದಲೇ “ಮುಗಿತೇನಪಾ ನಿನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮ ದಾದಾ? ಆಗಾಳೆ ಬಾಪೂಸಾಬನ್ನ ಹೊಡ್ಯಾಕ ಬಂಟಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದಿ. ಈಟರಾಗ ಇಚಾರ ಹೊಳ್ಳಿತನಬಾರದ? ರತ್ನಾನ ಬಾಳೆ ಅಗಡ ಆಗಬಾರದು. ಚಿಮಾಣಗ ಒಳ್ಳೇ ಗಂಡ ಸಿಗಬೇಕೂ ಅಂತ ಒಳ್ಳೇ ಯುಕ್ತಿ ಹುಡುಕಿದಲೇ. ಜನಾ ನಿನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳಿ ನಕ್ಕಾರು. ಊರ ಜನರಿಗೆಲ್ಲ ಗೊತ್ತಿದ್ದ ಮಾತು ಸುಳ್ಳಂತ ಸಾಧಿಸಿ, ಆ ಪಾಪದ ಹೊಣೆ ನನ್ನ ತಲೀಮ್ಯಾಗ ಕಟ್ಟಾಕ ಬಂದ್ಯಾ. ಚಿಮಣಾ ಹೇಳತಾಳಂತ ನಾ ಒಪ್ಪಬೇಕೆ?” ಎಂದು ವಾದಿಸಿದರು.

“ನೀ ಪಾಪಾ ಮಾಡಿದ್ದು ಅಲ್ಲ ಅಂದು, ಖರೇ ಚಿಮಣಾಳ ಮ್ಯಾಲೆ ಹಾಕಬೇಕಂತೀಯಾ? ನಿನ, ನಿನ..” ಎನ್ನುತ್ತ ದಾದಾ ಕೈಯಲ್ಲಿಯ ಲೋಡನ್ನೆತ್ತಿದ.

ಮಠದಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ಊರಲ್ಲಿಯ ‘ಸದ್ಯ ಹಸ್ಯರು’ ಬಂದು ಸೇರಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ಪೂಜ್ಯ ಗುರುಗಳು ಸ್ವೈಣರೆಂದು ಗೊತ್ತಿದ್ದರೂ, ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಸಂಗ ಈವರೆಗೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಗುರುಗಳ ಮೇಲಿನ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಪ್ರೇರಿತರಾಗಿ, ದಾದಾನನ್ನು ಮುತ್ತಿ “ಪುಂಡಾಟಕೀ ನಡಿಸಿಗೊಂತ, ಮಠದ ಮರ್ಯಾದಿಗೆ ಮಸಿ ಹಚ್ಚಲಾಕ ಬಂದಿಯಾ?” ಎಂದು ತೆಗಳಹತ್ತಿದರು.

ಕುಲಕರ್ಣಿ ಶೇಷಪ್ಪ “ಏ ದಾದ, ಚಿಮಣಾ ಕೆಟ್ಟದ್ದು ಸ್ವಾಮಿಗೋಳಿಂದ, ಮತ್ತ ಆಕಿಗೆ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬಗ ಏನೂ ಸಂಬಂಧ ಇಲ್ಲಂತ ನೀನು ಸಿದ್ಧಮಾಡಿ ಕೊಡಬೇಕಾಗತದ. ಅಷ್ಟು ಮಾಡು. ಸ್ವಾಮೇರ್ನ ಊರಬಿಟ್ಟು ಓಡಿಸಿ, ಬ್ಯಾರೆ ಮರಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಕೂಡಸತೇವಿ ಅವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬಿಟ್ಟು ಬರೆ ದಾಂಡಗಾಯೀ ನಡೆಸಿದರೆ ಯಾರ ಕೇಳತಾರೋ?” ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಕಾಯದೇಶಿರ ರೀತಿಯಿಂದ ಸಾಕ್ಷಿ ಪುರಾವೆ ತಂದು, ಸಿದ್ಧಮಾಡುವ ಹೊಣೆ ದಾದಾನದು ಎಂದು ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಕೊಟ್ಟ.

“ಕತ್ತಲದಾಗ ಕಳುವು ಮಾಡಾವ ಸಾಕ್ಷಿಪುರಾವೆ ಇಟ್ಟು ಮಾಡತಾನೇನಿ ಕುಲ ಕಣ್ಣಾರ” ರಾಜರೋಸ ನಡಿಯೋ ದಗದ ಇದಾಗಿದ್ದರ ಇಲ್ಲಿಗ್ಯಾಕ ಬರತಿತ್ತು ಪರಸಂಗ? ಚಿಮಣಾ. ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರೂ ಬಿಟ್ಟು ಮತ್ತ ಯಾರಿಗಾರೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದರ ಹೇಳು” ಎಂದ ದಾದಾ.

“ದಾನವ್ವ ಒಬ್ಬಾಕಿ ಆಗ ಮಟದಾಗ ಇದ್ದಳು. ಆಕಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಗೊತ್ತೈತಿ. ಬೇಕಾರ ಆಕಿನ್ನ ಕರೆಸಿ ಎಲ್ಲಾ ಕೇಳಿಕೋರಿ” ಚಿಮಣಾ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿ ನುಡಿದಳು, ಇಷ್ಟು ಜನರೆದುರು ಆದ ಅಪಮಾನ ಅವಳಿಗೆ ಮರಣಪ್ರಾಯವಾಗಿತ್ತು.

“ಓತೀಕಾಟಕ್ಕೆ ಬೇಲೀ ಸಾಕ್ಷಿ. ಆಕ್ಕೊಬಾಕಿ ಊರ ಹಾದರಗಿತ್ತಿ. ಆಕಿನ್ನ ಕರೆಸಿ ಕೇಳಬೇಕಂತ, ಈಕಿ ಹೇಳತಾ” ಎಂದು ಪಡದಯ್ಯನವರು ತಿರಸ್ಕಾರದ ನಗೆ ನಕ್ಕರು.

ಗೌಡರಿಗೆ ಈ ಸುದ್ದಿ ಮುಟ್ಟಿತ್ತು. ಪಡದಯ್ಯನ ಮೇಲೆ ಸೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವರಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಸಂಧಿ ಸಿಕ್ಕಂತಾಗಿತ್ತು. ಅವರ ಧೂರ್ತ ಬುದ್ಧಿ ಈಗಾಗಲೇ ಈ ಯೋಜನೆಯ ಹಂಚಿಕೆ ಹಾಕಿತ್ತು. ಪ್ರಸಂಗ ಬಿದ್ದರೆ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಬರಲಿ ಎಂದುಕೊಂಡು, ದಾನವ್ವನ ಶೋಧ ಹಚ್ಚಿ, ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಅವಳನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಂದಿರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಈ ಸುದ್ದಿ ಕಿವಿಗೆ ಬೀಳುವದೇ ತಡ. ದಾನವ್ವನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಮಠಕ್ಕೆ ಬಂದೇಬಿಟ್ಟರು.

ಅವರ ಹಿಂದೆ ಜನರದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಗುಂಪೂ ಇತ್ತು. ಸನ್ಯಾಸಿಯ ಈ ಪ್ರಣಯ-ಪ್ರಸಂಗ ಊರವರಿಗೆಲ್ಲ ಮೋಜಿನ ವಿಷಯವಾಗಿತ್ತು. “ಸ್ವಾಮೇರ ತಾವು ಸುದ್ದ ಸನ್ಯಾಸಿ ಆದೀವಂತ ಮೊದಲು ಸಿದ್ಧ ಮಾಡಿಕೊಡಲಿ, ಚಿಮಣಾ ಅವರ ಮ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದ ಆರೋಪ ಸಿದ್ಧ ಮಾಡೋ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ನಂದು” ಎಂದು ಗೌಡರು ಹಟದಿಂದ ಕುಳಿತರು.

“ಗುರು ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ನಡೆದ ಮಠ. ಆ ಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕೆ ಅವರು ಬಂದಾರಂಬೂದು ಪ್ರಮಾಣ. ಗೊತ್ತಿದ್ದದ್ದನ್ನು ಸಿದ್ಧ ಹ್ಯಾಂಗ ಮಾಡತಾರದು?” ಶೇಷಪ್ಪ ಅಡ್ಡ ಮಾತು ಹೂಡಿದ.

ಆದರೆ ದಾನವ್ವ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಸೆರಗು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು, “ಯಪ್ಪಾ, ಕೂಡಿದ ಜನಾ ದೈವದ ಸಮಾ. ನಾ ಹೇಳೂದು ನಂಬಿದರ ನಂಬಿರಿ, ಬಿಟ್ಟರಬಿಡಿರಿ, ನಾ ನೋಡಿದ್ದ ಹೇಳತೀನು. ಚಿಮಣಾನ್ನ ಈ ಗತಿಗೆ ತಂದವರು ಸ್ವಾಮೇರ. ಆಕಿನ್ನ ಮಟಕ್ಕೆ ಕರಕೊಂಡು ಬಂದಾಕಿನ ನಾ. ನನ್ನೊಂದು ಈ ಗತೀಗೆ ಹಚ್ಚಿದ್ದ ಸಾಲದ. ಬಂಗಾರದಂತಾ ಹುಡುಗೀ ಬಾಳೇವು ಹದಗೆಡಿಸಿದರಂತ ನಾ ಜಗಳಾಡಿ ಮಟಾ ಬಿಟ್ಟು ಹೋದ್ನಿ, ಚಿಮಣಾನ ಲಗ್ನದ ತೊಡಕು ನಾನಾಸಾಬರ ಜೀವಕ್ಕೆ ಮುಳುವಾತೂ ಅಂತ ಸುದ್ದಿ ಹತ್ತಿತೆಪ್ಪಾ. ಚಿಮಣಾನ್ನ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಾಕ ಬರಬೇಕೂ ಅಂತ ಅನಿಸಿತ್ತು. ಗೌಡರ ಆಳಮನಸ್ಯಾ ವಿಜಾಪುರಕ್ಕೆ ದನಾ ಮಾರಾಕ ಬಂದಿದ್ದ ; ಅವನ ಸಂಗಾಟ ಮನ್ನೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಾಕಿ, ಗೌಡರ ಮನ್ಯಾಗ ಇದ್ದಿ. ಈ ಸ್ವಾಮೇರ ಒಂದ ಮಾಡಿಲ್ಲ ಎಪ್ಪಾ. ವಗತಾನ ಹರಕೊಂಡ ನನ್ನಂಗ ದಿಕ್ಕೇಡಿ ಹೆಣ್ಣುಗೋಳ ಮರಗು ಅವರಿಗೇನು ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅಕ್ಕಸದಿಂದ ದಾನವ್ವ ಚಿಟಿಕೆ ಮುರಿದಳು.

ದಾನವ್ವ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಅನಧಿಕೃತ, ಅವಿವಾಹಿತ ಪತ್ನಿಯಾಗಿದ್ದವಳು, ಮುಳ್ಳಿನಿಂದ ಮುಳ್ಳನ್ನು ತೆಗೆಯುವಂತೆ, ಪಾಪದಿಂದಲೇ ಪಾಪಕೃತ್ಯವನ್ನು ಬಯಲಿಗಳೆಂಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ದಾನವ್ವನ ಮಾತನ್ನು ಜನರು ನಂಬಿದರು. ಚಿಮಣಾಳ ಕೌಮಾರ್ಯಭಂಗವನ್ನು ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಮಾಡಿದ್ದು ನಿಜವೆಂದರು. ಆದರೆ ಮಠದ ಒಬ್ಬ ಸನ್ಯಾಸಿಗೆ ಚಿಮಣಾಳನ್ನು ಗಂಟುಹಾಕಿ, ಮಠದಂಥ ಪವಿತ್ರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಗೃಹಸ್ಥಶ್ರಮ ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು ಅವರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ.

“ಅಂದಮ್ಯಾಲೆ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನ ಪಾಪದ ಹೊರಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಮ್ಯಾಲೆ ಹೊರಸೋದು ಸರಿ ಏನೆಪಾ ದೈವಾ?” ಎಂದು ಶೇಷಪ್ಪನ ವಕೀಲಿವಾದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು.

ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಲಕ್ಷ್ಯವಿಟ್ಟು, ಅಡಗಿ ಕುಳಿತು, ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಕೋಣೆಯ ಒಳಚಲಕ ತೆಗೆದು ಹೊರಗೆ ಬಂದು “ನಾ ಮಾಡಿದ ಪಾಪ ನನ್ನ ಪಾಲಿಗಿರಲಿ. ಆದರ ಮಾಡದ ಪಾಪದ ಹೊರೀನೂ ಹೊರಂದರ ಜೀವ ಹೋದರೂ ಸಾಧ್ಯ ಇಲ್ಲ ಸ್ವಾಮೇರು ಇಂತಾ ಕೆಲಸಾ ಮಾಡಿದ ಮ್ಯಾಗ ನಾ ಚಿಮಣಾನ ಮ್ಯಾಲಿನ ಆಶಾ ಎಂದೋ ಬಿಟ್ಟೇನಿ. ನಮ್ಮ ಅಕ್ಕ ಆಕಿ ಮ್ಯಾಲ ಕಾವಲಿಟ್ಟು, ನಾ ಚಿಮಣಾನ ಸಮೀಪ ಹಾಯದ್ದಾಂಗ ನೋಡಿಕೊಂಡಾಳ. ಸ್ವಾಮೇರ. ಕಾರಹುಣ್ಣಿವ್ಯಾಗಿ ಈಗ ಏಸು ತಿಂಗಳಾದವು? ನೀವ ಲೆಕ್ಕ ಹೇಳ್ಳಿ. ಮುಂದಿನ ಕೆಲಸಕ್ಕ ಅಂತ ಔಷಧ ತಂದು ಕೊಟ್ಟ ನಿಮಗ ಗೊತ್ತು ಅದೆಲ್ಲ” ಎಂದು ಹೇಳಿದಾಗ ಪಡದಯ್ಯನವರು ಕುಳಿತಲ್ಲಿಯೇ ಕುಸಿದರು.

“ನೆಲಾ ಎದ್ದು ಬಡದರ ಮಾಡೋದೇನೈತಿ? ಜೀವದ ಗೆಣ್ಯಾರ ನನ್ನ ವಿರುದ್ಧ ನಿಂತರ ಹೋಗಬೇಕೆಲ್ಲೆ? ಎಲ್ಲಾ ಶಿವನಾಟ!” ಎಂಬ ಉದ್ಗಾರಗಳು ಪಡದಯ್ಯನವರ ಬಾಯಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದವು.

“ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದೀದಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಇನ್ನ ಹೋಗೂದು” ಎಂದು ಕೂಡಿದವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಕಿಡಿಗೇಡಿ ಪಿಸುಗುಟ್ಟಿದ.

“ಸಣ್ಣಬಾಯಿ, ದೊಡ್ಡ ಮಾತು. ಹಂಗೆಲ್ಲಾ ಆಡಬಾರದು ತಮ್ಮಾ” ಎಂದು ಶೇಷಪ್ಪ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳುವ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿ ನುಡಿದ.

ಚಿಮಣಾಳ ಕಣ್ಣೀರು ಅಖಂಡ ವರ್ಷಧಾರೆಯಂತೆ ಸುರಿಯುತ್ತಲೇ ಇದ್ದವು. ಭವಿಷ್ಯದ ಭೀಕರ ಚಿತ್ರ ಅವಳನ್ನು ಕೈಕಾಲುಗೆಡಿಸಿತ್ತು. ನಾನಾನ ಮರಣದಿಂದ ಹತಾಶಳಾದ ಅವಳ ಹೃದಯ ಆಗಲೇ ಬರಡು-ಭೂಮಿಯಾಗಿತ್ತು. ಅಂಥದರಲ್ಲಿಯೂ ಹೆದರಿದರೂ ದಾದಾನ ಬಗ್ಗೆ ಆಸೆಯಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಮೊದಲ ಗುಟುಕಿಗೆ ಜೀವನ ಅವಳ ಪಾಲಿಗೆ ಕಹಿ ವಿಷವಾಗಿತ್ತು. ನಾನಾನ ಪ್ರೀತಿಯ ರಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಿಂತಳಾಗಿದ್ದವಳು. ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಎದ್ದುಕಾಣುವ ತನ್ನ ಚೆಲುವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಮುಗ್ಧ ಅಭಿಮಾನವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ಮುಗ್ಧ ಕನ್ನೆ. ಇಷ್ಟು ಜನರೆದುರು ವಿಚಾರಣೆಗೆ ಗುರಿಯಾಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅದೂ ಮಾನರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿಯಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಹುಟ್ಟಬಹುದಾದ ನಿಷ್ಪಾಪ ಕೂಸಿನ ತಂದೆ ಯಾರು ಎಂಬ ಸತ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುವದಕ್ಕೆ! ಸತ್ಯವೇನೋ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಯಿತು. ಆದರೇನು? ಹೆಣ್ಣಿನ ಮಲಿನವಾದ ಮಾನ ತಿಳಿಯಾಗಲು ಅದೇನು ಮಲೆತ ನೀರಲ್ಲ. ದೊರೆತ ಸತ್ಯದಿಂದ, ನಿರ್ಣಾಯಕರಿಗೇನೋ ಸಮಾಧಾನವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಹೆಣ್ಣಿನ ಅಂತಃಕರಣದ ಕನ್ನಡಿ ಚೂರುಚೂರಾಗಿ, ಆ ಚೂರುಗಳಲ್ಲಿ ಅಸತ್ಯದ ವಿಕೃತ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ಮೂಡಿತ್ತು.

ಚಿಮಣಾ ಅಳುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಳು. ಕೊನೆಗೆ ಗೌಡರೇ ಅವಳಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಬೇಕಾಯಿತು. “ಒಳಗೆ ಹೋಗು ತಂಗಿ. ಇನ್ನ ಮಟದಾಗ ಬಾಳೇ ಮಾಡಬೇಕಾತು ನೀನು, ಶಿವನ ಇಚ್ಛಾ ಹಾಂಗಿದ್ದರೆ ಯಾರೇನ ಮಾಡಾಕ ಆಗತೈತಿ? ಸ್ಲಾಮೇರ, ನಾನಾ ಸತ್ತಮ್ಯಾಗ ಚಿಮಣಾ ಊರ ಮಗಳು, ಆಕಿಗೆ ತ್ರಾಸಾದರ ಊರಿಗೇ ತ್ರಾಸ ಆದ್ದಾಂಗ, ಇದನ್ನ ತಿಳಿದು ನಡೆಸಿಗೊಳ್ಳಿ” ಎಂದು ಪಡದಯ್ಯನವರಿಗೂ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಕೊಟ್ಟು, ಕೂಡಿದ ಜನರಿಗೆ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಲು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದರು.

“ನನ್ನ ತಂಗೀನ್ನ ನೀನಾಗಿ ಕದ್ದು, ನಿನ್ನ ಉಡ್ಯಾಗ ಬೆಂಕೀ ಕಟಿಗೊಂಡೀದಿ. ಆಕಿ ಜೀವಕ್ಕೆ ಏನಾರ ಆದರ....” ದಾದಾನ ಬಾಯಿಂದ ಮುಂದೆ ಮಾತೇ ಹೊರಡಲಿಲ್ಲ. ಸಿಟ್ಟು ದುಃಖ ಎರಡೂ ಅವನ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಗುದುಮುರಿಗೆ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದವು. ನನ್ನಂಥ ಅಣ್ಣನಿದ್ದೂ ಚಿಮಣಾ ಅನಾಥಳಂತೆ ಮಠ ಸೇರಬೇಕಾಯಿತಲ್ಲ ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ಸಂಕಟವಾಗಿತ್ತು. ತುಂಬಿದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಒಮ್ಮೆ ಚಿಮಣಾಳನ್ನು ನೋಡಿ, ಎರಡು ಕೈಗಳಿಂದ ಮುಖ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಮಠದ ಪಾವಟಿಗೆಗಳನ್ನಿಳಿದು ನಡೆದ.

೮

ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ದಾದಾನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಮಾಡುವ ಪ್ರಸಂಗಗಳೇ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಹುಟ್ಟಿ ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಹಸುಮಗುವಿನಂತೆ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿತ್ತು. ಅವನ ಜಗತ್ತು, ಗರಡೀಮನೆ ಹಾಗೂ ಕುಸ್ತಿಯ ಕಣಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿಸ್ತಾರವನ್ನೇ ಪಡೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನಾನಾಕಾಕಾ ಊರ ಕಾರಭಾರ ಮಾಡುತ್ತ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ, ದಾದಾನಿಗೆ ಅದರ ಗಂಧ ಕೂಡ ಇರಲಿಲ್ಲ; ಹಾಲು ಕುಡಿದು ತಾಲೀಮು ಮಾಡುವದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಅವನಿಗೆ ಬೇರೆ ಹವ್ಯಾಸಗಳೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಅವನು ವಿಚಾರ ಮಾಡದೆ ಇರುವದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಪ್ರಬಲವಾದ ಮಾನಸಿಕ ಕಾರಣವೂ ಇತ್ತು. ದಾದಾಹುಟ್ಟಿ ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳಾದರೂ ಅವನು ವಿರೋಧವನ್ನೇ ಕಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಂಡಿದ್ದರೆ ಅದು ಕುಸ್ತಿಯ ಕಣದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ, ಆದರೆ ಎದುರಾಳಿಯ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ದ್ವೇಷ ಸುಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ.

ಆದರೆ ಈಗ? ನಾನಾಕಾಕನ ಮರಣದ ದುಃಖದಿಂದ ಬಲವಾದ

ಆಘಾತವಾದಂತಾಗಿ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನ ಹಿಡಿತ ತಪ್ಪಿತ್ತು. ತನ್ನ ಜಗತ್ತಿನ ಮೂಲಾಧಾರವೇ ನಾಶವಾದಂತೆನಿಸಿತ್ತು. ಯಶವಂತರಾಯರು ಅನೈತಿಕ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಚಿಮಣಾ ತಾಯಿಯಾಗಲಿರುವಳೆಂಬ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಹೇಳಿದಾಗ ಅವನ ರಕ್ತ ಕುದಿದಿತ್ತು. ಅವನ ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿಯೇ ಸಂಯಮವಿರಲಿಲ್ಲ. ತಂದೆಯಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಜಡಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ತೀವ್ರ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯೆಂಬಂತೆ ದಾದಾ ಹುಟ್ಟಿದ್ದ. ಅದರಿಂದಾಗಿ ಪಾಪಿಗೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಾಗಲೇಬೇಕೆಂಬ ತತ್ವದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಗೆಯಿಟ್ಟು, ಆವೇಶ ತುಂಬಿ ಸೇಡು ತೀರಿಸಲು ನಡೆದಿದ್ದ. ಯಾರದೋ ಅಂತಃಕರಣದ ಎಳೆದ ಅವನ ಗಮನವನ್ನು ತಡೆಯಿತು. ಆಗ ಕೋಪ ಶೋಕವಾಗಿತ್ತು. ಅಂಥ ಹೆಣ್ಣುಮನಸ್ಸನ್ನೇ ಗ್ರಾಮದ ಜನರ ವಿರೋಧ ಕ್ಷಣಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಚುಚ್ಚಿಗಾಸಿಗೊಳಿಸಿತು. ಮಠದಿಂದ ಮರಳಿ ಬರುವಾಗ ಅವನ ಆವೇಶವೆಲ್ಲ ಇಳಿದಿತ್ತು.

ನಾನಿದನ್ನೇನು ಮಾಡಿದೆ ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಉಂಟಾಗತೊಡಗಿತ್ತು. ಪಾಪ ಮಾಡಿದವನಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆ ವಿಧಿಸದೆ ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಚಿಮಣಾಳನ್ನು ಪಡದಯ್ಯನ ಪಾಲಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸುವದು ಮರ್ಯಾದೆಗೇಡಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೇನು? ನಾನಾಕಾಕಾ ಬದುಕಿದ್ದರೆ ಇಂಥ ನಾಚಿಕೆಗೇಡಿತನಕ್ಕೆ ಎಂದಾದರೂ ಸಮೃತ್ತಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತೇ? ಇದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪುವದಕ್ಕಿಂತ ಮಾನವನ್ನುಳಿಸಲು ಅವನು ವಿಷ ತಿಂದು ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವಷ್ಟೇ? ಚಿಮಣಾಳ ಮುಂದಿನ ಜೀವನ ಇದರಿಂದ ಸುಗಮವಾಗಬಹುದೇ? ಪಡದಯ್ಯ ಹೇಳಿ ಕೇಳಿ ಫಟಿಂಗ. ದಾನವ್ವನಂತೆಯೇ ಚಿಮಣಾಳನ್ನು ಹೊರದೂಡಿದರೆ? ಮುಂದೆ ಅವಳಿಗೆ ಯಾರು ಗತಿ? ಈಗ ಕಾಲು ಜಾರಿದ್ದರೂ ಚಿಮಣಾಳಲ್ಲಿ ಅಭಿಮಾನಕ್ಕೇನೂ ಕೊರತೆ ಇಲ್ಲ. ಅವಳೂ ನಾನಾಕಾಕಾನ ಹಾದಿಯನ್ನೇ ಹಿಡಿದರೆ? ಹಾಗಾದರೆ ನಾನೇ ಅವಳನ್ನು ಕೈಯಾರೆ ಕೊಂದಂತಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಆಮೇಲೆ ಊರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ ಗತಿ ಏನು?

ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ಮಾಡಿ ದಾದಾನ ತಲೆ ಕೆಟ್ಟಿತು, ಈ ಅನುಭವವೇ ಅವನಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಹೊಸದು. ಜೀವನದಲ್ಲಿಯೇ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲನೆಯ ದುಃಖ ಅವನಿಗೆ ಹೊಸ ಪಾಠವೊಂದನ್ನು ಕಲಿಸಿತ್ತು. ಬದುಕಿನ ದಾರಿ ತಾನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಷ್ಟು ಸುಗಮವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ದಾದಾ ಊರಿಗೆ ಅಚ್ಚೆಯ ಮಗನಾಗಿದ್ದ. ಊರಿನ ಅಭಿಮಾನವಾಗಿದ್ದ, ಆದರೆ ಇಂದು ಏನೂ ತಪ್ಪಿಲ್ಲದೆಯೇ ಜನರ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ತಪ್ಪುಗಾರನಾಗಿದ್ದ, ಆಗಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಜನರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ದ್ವೇಷ ಅವನನ್ನು ಗೊಂದಲಗಡಿಸಿತು. ಸಾವಿಗೂ ಹೆದರದ ದಾದಾ, ಈಗ ಜನರ

ತಿರಸ್ಕಾರದ ನಗೆಗೆ ಹೆದರಬೇಕಾಯಿತು. ಇಂಥ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಪಾದಳಿಯ ಕಿರಿಯಗಲಾದ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಯಾರಾದರೂ ನೋಡಿ ನಕ್ಕರೆ ಎಂಬ ಭಯದಿಂದ ದಾದಾ ತಲೆಕೆಳಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಡೆದ.

ಇನ್ನು ಊಟ ಮಾಡುವದಂತೂ ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಊಟದ ನೆನಪಾಗುವದು ಕೂಡ ಇಂಥ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾಚಿಕೆಗೇಡು. ದಾದಾ ನೆಟ್ಟಗೆ ಗರಡೀಮನೆಯ ಹಾದಿ ಹಿಡಿದ. ಗರಡೀಮನೆಯ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲಿನ ವಿಷಪ್ರಮಾಣದ ಹನುಮಂತನ ಚಿತ್ರವನ್ನೇ ಶೂನ್ಯಮನಸ್ಕನಾಗಿ ನೋಡುತ್ತ ಒಳಗೆ ಹೊಕ್ಕ. ಒಳಗೆಲ್ಲ ಕತ್ತಲೆ ದಟ್ಟವಾಗಿ ಹಬ್ಬಿತ್ತು. ಒಂದು ಲೋಡನ್ನೇ ತಲೆದಿಂಬು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ದಾದಾ ನಿದ್ದೆ ಹೋದ.

ಯಶವಂತರಾಯರು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಹೋದನಂತರ ಬಡೋದೆಗೆ ಹೋಗಲು ಗಾಡಿಯ ವೆಚ್ಚಕ್ಕೆ ಹಣ ತರಲು ನೆರೆಯೂರಿಗೆ ಹೋದ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ರಾತ್ರಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದ. ನೋಡಿದರೆ ಕೀಲಿ ಹಾಕಿದ್ದು ತೆಗೆದಿರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಕೀಲಿಕ್ಕೈ ತರಲು ಗರಡಿ ಮನೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಬಂದಾಗ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದಿದ್ದು ಕಂಡಿತು. ಒಳಗೆ ದೀಪವಿಲ್ಲ. ಯಾರ ಸುಳುವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹೊರಗೆ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡೇ “ಒಳಗ ಯಾರದೀರವೋ?” ಎಂದು ಕೂಗಿಕೊಂಡ.

ದಾದಾ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಎಚ್ಚರಾದ ಎದ್ದು ಬಂದವನೇ ತಂದೆಯ ಕಾಲಿಗೆ ಬಿದ್ದವನೇ ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಅಳತೊಡಗಿದ. ಅವನು ಅಳುವ ಕಾರಣವನ್ನು ಕೂಡ ಕೇಳದೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ತಾನೂ ಅತ್ತುಬಿಟ್ಟ. ದುಃಖದ ಆವೇಗ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಿಮೆಯಾದ ಮೇಲೆ ದಾದಾ “ಮನೆತನದ ಮರ್ಯಾದೀ ಹೋಗೋ ಕೆಲಸಾ ಮಾಡಿದೆ. ಹೊಟ್ಟಾಂಗ ಹಾಕಿಕೋ ಯಪ್ಪಾ” ಎಂದ.

ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಇನ್ನೂ ಮಾತನಾಡುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. “ಮನೆಗೆ ನಡಿ ತಮ್ಮಾ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮಗನನ್ನು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡು ನಡೆದ.

ತಂದೆ ಮಗ ಇಬ್ಬರೂ ಮನೆಗೆ ಬಂದರು. ನೆರೆಹೊರೆಯವರು ಬಹುಶಃ ಇದನ್ನೇ ದಾರಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರೋ ಏನೋ! ಅಂದು ನೂರಾರು ಜನರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ದಾದಾ ತೋರಿದ ಧೈರ್ಯ, ಕೆಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಅಟ್ಟವನೇ ಜಾಣನೆಂಬಂತೆ, ಚಿಮಣಾಳ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ನಿರ್ಧರಿಸಿದ ಬಗೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವರಿಸಿ ನೆರೆಹೊರೆಯವರು ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೆ ಹೇಳಿದರು. ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಆಗಿಂದಾಗ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಮನೆಗೆ ನಡೆದ.

ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರೂ ಅಂದು ಗೌಡರ ಮನೆಗೆ ಹೋದವರು ತಡವಾಗಿಯೇ

ಮನೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ಈಗ ಪಂಚೆಯುಟ್ಟ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿದ್ದರು. ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಬಂದ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿಯೇ ಅದನ್ನು ಮುಗಿಸಿ “ಈಗ ಬಂದ್ಯೇನು ಲಕ್ಷ್ಮಣಾ?” ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತ ಹಾಸಿದ ಕೃಷ್ಣಾಜಿನದ ಮೇಲೆ ಬಂದು ಕುಳಿತರು.

“ದಾದಾ ಇಂದ ಏನೇನ ಮಾಡ್ಯಾನ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದೈತೆಲ್ಲ ಆಚಾರಪ್ಪ?” ಎಂದು ಕಟ್ಟಿಯ ತುದಿಗೆ ಕುಳಿತ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಹೇಳಿದ.

“ಆದದ್ದೆಲ್ಲ ಶ್ರೀಹರಿ ಇಚ್ಛಾ” ಎಂದು ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಒಂದೇ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯರು ಉಸುರಿದರು.

ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೆ ಆಚಾರ್ಯರ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಅಚಲವಿಶ್ವಾಸ. ಅವರು ವ್ಯವಹಾರಕುಶಲ ಪರೋಪಕಾರಿಗಳು. ಎಂಥ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿಯೂ ಸರಿಂಪಾದ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನಮಾಡಲು ಸಮರ್ಥರಾದವರೆಂದು ಶಂಕರಪ್ಪಗೌಡರು ಕೂಡ ಅವರ ಸಲಹೆಯಂತೆಯೇ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೇ? ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಪಾದಳಿಯ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ತಮ್ಮ ಅರವತ್ತು ವರ್ಷದ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅವರು ತಪ್ಪಿ ಕೂಡ ಯಾರ ಮುಖಭಂಗವನ್ನೂ ಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂತಲೇ ತೊಡಕಿನಲ್ಲಿದ್ದವರು ಓಡಿ ಅವರ ಹತ್ತರ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ದಾದಾನ ಮೇಲೆ ಬಾಪೂಸಹೇಬ ಹಾಗೂ ಪಡದಯ್ಯನವರು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಎಲ್ಲಿ ಅರ್ಜಿಮಾಡಿ ಮತ್ತೊಂದು ಪೇಚು ತಂದಿಡುವರೊ ಎಂದು ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೆ ಭಯ. ಹಾಗೇನಾದರೂ ಆದರೆ ಮುಂದೆ ಮಾಡ ಬೇಕಾದದ್ದೇನು? ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಧಾವಿಸಿ ಆಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದ.

ಆಚಾರ್ಯರೂ ಅದೇ ವಿವಂಚನೆಗೊಳಗಾಗಿದ್ದರು. ಸಂಚೆಗೆ ಗೌಡರ ಮನೆಗೆ ಹೋದಾಗ ಅವರಿಗೆಲ್ಲ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಪಡದಯ್ಯ ಹಾಗೂ ಗೌಡ ಇವರಿಬ್ಬರು ಬಲಾಢ್ಯರು, ಕತ್ತಿ ಹಿರಿದರೆ ಊರ ಜನರ ಪಾಡೇನು? ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಚಿಮಣಾಳ ಪ್ರಸಂಗ ಒಂದು ವೈಯಕ್ತಿಕ ವಿಷಯ. ದಾದಾ ಅಣ್ಣನಾಗಿ ಕರುಳಿನ ಸಂಕಟಕ್ಕೆ ತನಗೆ ತಿಳಿದದ್ದು ಮಾಡಿದ್ದ. ಆದರೆ ಉಳಿದವರು ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಸಮಾಧಾನಮಾಡಿ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹದಕ್ಕೆ ತರುವ ಬದಲು ಅದನ್ನು ತಮ್ಮ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಡಿದಾಡಿದ್ದೇಕೆ? ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ದೀರ್ಘಜೀವನದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಅನುಭವವೇನೂ ಹೊಸದಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕಲಹಗಳಿಗೂ ಮೂಲವಾಗಿ ಒಂದು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಯಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಈಗಲೂ ಅದೇ ಗತಿಯಾಗಿತ್ತು.

ಅಂತೆಯೇ ಗೌಡರಿಗೆ ನಾಳಿನ ದಿನವೇ ತಮ್ಮ ಹಗೆ ತೆಗೆಸಿ ಕಾಳು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿ ಬಂದಿದ್ದರು. ಪಡದಯ್ಯ ಬಡವರ ಹಸಿವೆಯ ದುರ್ಲಾಭ ಪಡೆದುಕೊಂಡು, ಬಡವರಿಗೆ ಹಗೆಗಳನ್ನು ಲೂಟಿ ಮಾಡಲು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡದಂತೆ ಮಾಡಬೇಕಲ್ಲವೆ? ಹಾಗೆಯೇ ಶೇಷಪ್ಪನನ್ನೂ ಕರೆಸಿ “ನಿನ್ನ ಚಿನ್ನಾಟದಿಂದ ಊರು ಹಾಳಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೋ” ಎಂದು ಉಪದೇಶಮಾಡಿ ಬಂದಿದ್ದರು. ಅಷ್ಟಾದರೂ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗದ ಹೊರತು ಊರಲ್ಲಿ ಸುಖ ಶಾಂತಿ ನೆಲೆಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಮನವರಿಕೆಯಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು.

“ಬಡೋದಾಕ್ಕೆ ಹೋಗೋ ವಿಚಾರ ಏನಾತೋ ಲಕ್ಷ್ಮಣಾ?” ಎಂದು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಆ ಮಾತು ನೆನಪಾಗಿ ಕೇಳಿದರು.

“ಆದ ಕೇಳಲಾಕ ಬಂದಿದ್ದಿರೀ. ಮತ್ತ ದಾದಾ ಇಂದ ಮಾಡಿದ ಕಾರಭಾರಕ್ಕೆ ಅವನ ಮ್ಯಾಗ ಅರ್ಜಿ ಮಾಡಿ ಬಾಪೂಸಾಬ ಪೇಚುಗೀಚು ತಂದರ ಹ್ಯಾಂಗರೀ?” ಎಂದ ಲಕ್ಷ್ಮಣ.

“ನೀ ಏನೂ ಗಾಬರಿ ಆಗಬಾಡ ಲಕ್ಷ್ಮಣಾ. ದಾದಾ ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸಾ ನೋಡಿ ಊರಿಗೂರೇ ಮೆಚ್ಚೇದ. ಹುಡುಗ ಸಣ್ಣಾವ ಆದರೂ ಅವನ ಧೈರ್ಯಾ ದೊಡ್ಡದು. ಏನ ಅಡ್ಡಿ ಇಲ್ಲಾ. ನಿನಗೆ ಕೀರ್ತಿ ತರತಾನ ದಾದಾ” ಎಂದು ಆಚಾರ್ಯರು ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೊಗಳಿದರು.

“ಅದಾನರೀ ಹೀಗ ಅಡವಿ ಮಿಕಾ ಇದ್ದಾಂಗ. ದೊಡ್ಡವ ಆದ್ದಾ ನನಗೂ ಅಟಾಪಸಾಣೆಲ್ಲರೀ ಇನ್ನ? ಧೈರ್ಯಾ ಐತಿರೀ, ಆದರ ಪರಸಂಗ ನೋಡಿ ಮಾಡಬೇಕಲ್ಲರಿ ಎಲ್ಲಾ?” ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೆ ಆಂತರಿಕ ಭೀತಿಯಿಂದ ಮಗನ ಸಾಹಸದ ಬಗ್ಗೆ ತಿರಸ್ಕಾರ ಹುಟ್ಟಿತ್ತು.

“ಇರಲೋ, ಅವನ ಧೈರ್ಯಾ ನೋಡಿ ಪಡದಯ್ಯನ ಪರಿವಾರ ಇಂದು ಗುದ್ದು ಹೊಕ್ಕಿತ್ತಿಲ್ಲೋ?” ಇನ್ನು ಅವನ ಹೆಸರ ತಗ್ಗೊದಿಲ್ಲ; ಬಾಪೂ ಅವನ ಹೆಸರ ಉಸಾಬರಿಗೆ ಬರೊದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನ ಅವರೆಲ್ಲ ಅವನ ನೆಳ್ಳಿಗೆ ಸೈತ ಅಂಜಿ ನಡೀಲೇ ಬೇಕಾಗತದ. ನೀ ಏನು ಕಾಳಜಿ ಮಾಡಬ್ಯಾಡೇನಪಾ ದಾದಾನ್ನ ಪಾದಳ್ಳಿಯವರ ಅಂಗೈಯಾಗಿಟ್ಟು ಸಾಕತಾರ. ನೀ ಬಡೋದಾಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿನ್ನ ಕರಕೊಂಡು ಬರೊದು ಈಗ ಅಗತ್ಯ ಅದ. ಜನರ ಅನುಕೂಲ ಇದ್ದಾಗ ಆ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನ್ನ ವಾಡೇ ಬಿಟ್ಟು ಓಡಿಸಿ ಊರ ಉಪದ್ರವ ಕಡಿಮಿ ಮಾಡಬೇಕಾಗೇದ. ಹೌದಲ್ಲೋ, ನೀ ಏನಂತೀ ಇದಕ್ಕ?” ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ನುಡಿದರು.

“ಆಗಲಿ, ನಾಡದು ಸೋಮವಾರ ಹೊಂಡತೀನ ಆಚಾರೆಪ್ಪ. ನೀವು ಅಟು ದಾದಾನ್ನು ಕರೆಸಿ ತಿಳಿಹೇಳಿರಿ. ನನ್ನ ಮಾತೇನು ಅಂವಾ ಕೇಳೂಹಾಗ ಕಾಣೂದಿಲ್ಲ. ಮಳ್ಳುಹುಡುಗ, ನಾಕ ಜನರ ಭಲೇ ಅನ್ನಾಣಾ, ಇಲ್ಲದ್ದ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮತ್ತ ಮೈಮಾಲೆ ಪೇಚು ತಂದುಕೊಂಡೀತು” ಲಕ್ಷ್ಮಣ ರಾಗವೆಳೆದ.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕುಲಕರ್ಣಿ ಶೇಷಪ್ಪ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ. ಮೊಚ್ಚೆಗಳನ್ನು ತಲೆಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಿಡುವಾಗಲೇ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಕೊನೆಯ ವಾಕ್ಯ ಅವನ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತ್ತು.

“ಪೇಚೆನ್ನಾಗ ಬೀಳೋ ಕೆಲಸಾ ಮಾಡಿದಮ್ಯಾಲೆ ಅಧ್ಯಾಂಗ ತಪ್ಪತದೋ ಲಕ್ಷ್ಮಣಾ? ಹೌದಲ್ಲರೀ ಆಚಾರ?” ಎನ್ನುತ್ತ ನಶ್ಯವೇರಿಸಿದ.

“ಎಷ್ಟೊತ್ತಾತೋ ಏನೋ, ಊಟಾ ಮಾಡಿಲ್ಲ ಕಾಣತದ ಮನಿಗೆ ಹೋಗು ಇನ್ನ ಲಕ್ಷ್ಮಣಾ” ಎಂದು ಆಚಾರ್ಯರು ಮುಂಬರುವ ಆಪ್ತಾಲೋಚನೆಯಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಸೂಚಿಸಿದರು.

ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಸನ್ನೆಯನರಿತು ಹೊರಟುಹೋದ. ಶೇಷಪ್ಪ ಆಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿ ದೀರ್ಘ ವಿಚಾರ ವಿನಿಮಯ ನಡೆದು, ಕೊನೆಗೆ ಆಚಾರ್ಯರು ಸ್ವಲ್ಪ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಕೊಡಬೇಕಾಯಿತು,

“ಇಕಾ ಶೇಷಪ್ಪ ನೀನು ಪಡದಯ್ಯನ ಬೆನ್ನುಕಟ್ಟಿ ಊರಾಗ ಬಣ ಬೆಳೆಸಿದರ ಅದರ ಝಳಾ ಊರಿಗೆ ತಾಕೀತು.”

“ನಾ ಬಣ ಬೆಳೆಸಬೇಕೆಂತ ಹೇಳಿದನೇ ಆಚಾರ? ಗೌಡ ಪಡದಯ್ಯನ ಮರ್ಯಾದೀ ಕಳೆದಾನ. ಅಂವಾ, ಗೌಡ ನಾನಾನ ಮರಣದ ಪ್ರಕರಣ ಲಂಚಾ ತಿಂದು ಭಪಾಯಿಸಿದ್ದನ್ನು ಬೈಲಿಗೆಳಿಬೇಕೂ ಅಂತ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾ ಮಾಡಿ ಕೂತಾನ, ಊರಾಗ ನಾಕು ಜನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದವ, ಅವನ ಮರ್ಯಾದೀ ಗೌಡಾ ತಗೀಬಾರದಿತ್ತು”

“ಅಲ್ಲೋ, ಗೌಡ ಬಂದು ಬಾಯಿ ಹಾಕಿದ್ದರಿಂದ ಪಡದಪ್ಪ ಮಠದೊಳಗೆ ಇನ್ನೂ ಜೀವಂತ ಇದ್ದಾನ. ಇದನ್ನಾಕ ನೀ ಅವಗ ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳೂದುಲ್ಲ?”

“ಆದರ ಆಚಾರ ಈ ಗೌಡನ ಬಲಾ ಬೆಳೆದರ ನಮ್ಮನ್ನ ಅಂವಾ ಕಸಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಯಾಗಿ ಕಾಣತಾನ, ಪಡದಯ್ಯನ ವಚನ ಕಾಯಂ ಉಳಿಬೇಕಾದರ ಅವನಿಂದ ಗೌಡನ ಫಜೀತಿ ಮಾಡಿಸಬೇಕಾಗತದ. ಮೂಕೀ ಅರ್ಜಿ ಮಾಡಿದ ಅಂದರ ಗೌಡ ಮೆತ್ತಗಾಗತಾನ. ಗೌಡನ ವರ್ಮಾ ಕಟಿಗೊಂಡ ಪಡದಪ್ಪಗ ನಮ್ಮ ಆಶ್ರಯ ಇಲ್ಲದ ನಡಿಯೂದುಲ್ಲ. ಬಲಾಬಲ ಸಮಾಕಾಯಲಿಕ್ಕೆ ಇದೊಂದು ಹಾದಿ ಆಚಾರ. ಅಂದರ ಊರ ಥಣ್ಣಗ ಇರತದ.”

ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಶೇಷಪ್ಪನ ನೀಚತನವೆಲ್ಲ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವಂತಿತ್ತು. ಶೇಷಪ್ಪನ ನೀಚತನಕ್ಕೆ ಸ್ವಾರ್ಥವೇ ಕಾರಣ. ಗೌಡನಂತೆ, ಅವನಿಗೆ ನೂರು ಕೂರಿಗೆ ಹೊಲದ ಆಧಾರವಿರಲಿಲ್ಲ. ಗೌಡ ಸ್ವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಿಂತು, ಆಸೆಯನ್ನೂ ಎಳೆದುಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ ಮೊಸಳೆ, ಶೇಷಪ್ಪ ಗೆದ್ದಲಿಯ ಹುತ್ತಿನಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವ ಹಾವು. ಅಂತೆಯೇ ಬಣ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳದೆ ಊರಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ಥ ಬೆಳೆಸುವುದು ಅವನಿಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿತ್ತು.

ಶೇಷಪ್ಪ ಹೊರಟುಹೋದ. ಆಗ ರಾತ್ರಿಯ ಹನ್ನೊಂದು ಗಂಟೆಯಾಗಿರಬೇಕು. ಆಚಾರ್ಯರ ಪತ್ನಿ ಅಡಿಗಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ರಾತ್ರಿಯ ಉಪಾಹಾರಕ್ಕೆ ಕಾಯುತ್ತ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅಡ್ಡಾಗಿದ್ದರು. ಇದ್ದ ಒಬ್ಬ ಮಗ ತೀರಿಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ಗಂಡ-ಹೆಂಡಿರಿಬ್ಬರೂ ರಾತ್ರಿಯ ಊಟವನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಆಚಾರ್ಯರು ಪತ್ನಿಯನ್ನೆಬ್ಬಿಸಿ, ಉಪಹಾರವನ್ನು ಬೇಡವೆಂದು ಹೇಳಿ, ಮಲಗಲೆಂದು ಮತ್ತೆ ನಡುಮನೆಗೆ ಬಂದರು.

ಈಗೀಗ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಮೊದಲಿನಂತೆ ನಿದ್ದೆ ಹತ್ತುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇತ್ತೀಚಿನ ಕೆಲಘಟನೆಗಳು ಆಚಾರ್ಯರ ಜೀವಸತ್ವವನ್ನೇ ಹೀರಿದ್ದವು. ತಮ್ಮ ಹರೆಯದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅವರು ಊರಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ ಕುಚೇಷ್ಟೆಗಳೇನೂ ಮಿತಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮಗ ತೀರಿಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ಆಚಾರ್ಯರು ಗಂಭೀರರಾಗಿದ್ದರು. ಮನೆ ಬರಿದಾದ ಮೇಲೆ ಅವಿವಾಹವಾಗಿ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಮನೆತನದ ವೈದಿಕ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಅವರ ಧಾರ್ಮಿಕತೆಗೆ ಪುಟಕೊಟ್ಟಿತು. ಚಳಿಯಿರಲಿ, ಮಳೆಯಿರಲಿ ನಸುಕಿನಲ್ಲೆದ್ದು ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣನ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿಯ ಪುರಾಣವನ್ನೆಂದೂ ಬಿಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಲೋಕಹಿತದ ಕಾರ್ಯಗಳೂ ನಡೆದಿದ್ದವು.

ಆಚಾರ್ಯರು ಕೃಷ್ಣಾಜಿನದ ಮೇಲೆಯೇ ಅಡ್ಡಾದರು. ಆದರೆ ನಿದ್ದೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಶೇಷಪ್ಪನ ಮಾತಿನಿಂದ ಅವರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಕೋಲಾಹಲವೆದ್ದಿತ್ತು. ಆಕಳಿಸಿ ಎದ್ದು ಕುಳಿತರು. ಒಳ್ಳೆಣ್ಣೆಯ ಹಣತೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಉರಿಯುತ್ತಿತ್ತು.

ಶೇಷಪ್ಪ ಬಣ ಕಟ್ಟುವ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿ ಹೋಗಿದ್ದ. ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಈ ಅನೈಕೃದ ದಾರುಣ ಅನುಭವ ಬಂದು ಹೋಗಿತ್ತು. ತಮ್ಮ ಮನೆತನವೇ ಅದಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲವೇ? ತಾವು ಮೂರು ಮಂದಿ ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರು ಕೂಡಿದಾಗ ಮನೆಗಿದ್ದ ಮಾಂಗಲ್ಯ ಈಗ ಇದೆಯೇ? ಮನೆತನ ಯಾವುದೋ ಕ್ಷುದ್ರ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಮುರಿಯಿತು. ತಮ್ಮ ಹಿರಿಯ ಅಣ್ಣನ ಮಗ-ಗೋಪಾಲಚಾರಿ-ಪಡದಯ್ಯನ ಮಠದಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯ ಪಡೆದು ಕುಡಿತ-ಜೂಜುಗಳಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನನಾಗಿದ್ದ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮದುವೆಗಾದ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು ಲಗ್ನವಿಲ್ಲದೆ ಮೂಲೆಗುಂಪಾಗಿದ್ದಳು. ಇದ್ದದ್ದರಲ್ಲಿ

ನಾರಾಯಣನೇ ಒಳ್ಳೆಯವ. ಅಪ್ಪನ ಹೆಸರು ಕೆಡದಂತೆ ಬಾಳುವೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಅದೂ ಯಾತರ ಬಾಳ್ವೆ? ಭೂಮಿ ಮಾರಿಕೊಂಡು ಹಿಡಿ ಅನ್ನಕ್ಕೆ ಗತಿಯಿಲ್ಲದೆ, ದೇಶಾವರಿಯ ಮೊರೆಹೊಕ್ಕಿದ್ದಾನೆ. ಅದೇ ಕೂಡಿ ಇದ್ದರೆ, ಗೋಪಾಲ ಒಕ್ಕಲತನ ಮಾಡಬಹುದಿತ್ತು. ನಾರಾಯಣ ನೌಕರಿ ಹಿಡಿಯಬಹುದಿತ್ತು. ಹುಡುಗನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಬಹುದಿತ್ತು. ಪಾಲು ಮಾಡಿಕೊಂಡರೂ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದಿತ್ತಲ್ಲ. ಗೋಪಾಲಾಚಾರಿ ತಳವಾರ ರಂಗಿಯ ನಾದಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದ. ಪಡದಯ್ಯನ ಸ್ನೇಹದಲ್ಲಿ ಪಾಲುಗಾರನಾದ. ಅವನನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮನ್ನೇ ಬಗ್ಗುಬಡಿಯಲು ಹವಣಿಸಿದ. ಸೀಮೆಯ ನ್ಯಾಯವೇನು? ಆಳನ್ನು ಹೊಡೆಯುವದೇನು?

ನಾರಾಯಣನೂ ಹಾಗೆಯೆ! ಪಾಲಿನಲ್ಲಿ ಬಂಗಾರ ಕಡಿಮೆ ಕೊಟ್ಟರೆಂದು ಕೋರ್ಟಿಗೆ ಹೋಗಿ ಇದ್ದು ಬಿದ್ದದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದ. ಇದಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಈ ದೇಶಾವರಿ ಮಾಡುವ ಪ್ರಸಂಗ ಎಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿತ್ತು? ತಮ್ಮ ಮನೆತನ ಅವನತಿಗಳಿಯಲು ಅಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಪಡದಯ್ಯ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದ. ಅವನಿಗೇನು? ನಾಕು ಜನರು ತನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕುಡುಕರ ತಂಡ ಬೆಳೆಸಿ, ಬಣ ಕಟ್ಟಿ ಪುಂಡಾಟಿಕೆ ನಡೆಸಿದ್ದಾನೆ. ಶೇಷಪ್ಪನೂ ಅವನ ಬೆನ್ನಿಗೇ ಬಿದ್ದಿದ್ದಾನೆ. ಶೇಷಪ್ಪ ಮದುವೆ ಮಾಡಿ ಹೋಳಿಗೆ ತಿನ್ನುವವನಲ್ಲ; ಬಣವೆ ಸುಟ್ಟು ಅರಳು ತಿನ್ನುವ ಸ್ವಭಾವದವ. ಊರಲ್ಲಿ ಬಡಿದಾಟಗಳಾಗುತ್ತಿರಬೇಕು; ಜನ ಕೋರ್ಟು ಕಛೇರಿ ಅಡ್ಡಾಡಬೇಕು, ಅಂದರೆ ನಾಲ್ಕು ದುಡ್ಡು ತನಗೆ ದಕ್ಕಿತೆಂದು ಅವನ ಹಂಚಿಕೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಶೇಷಪ್ಪ ಪಡದಯ್ಯ ಇವರ ಸ್ನೇಹ ಊರಿಗೇ ವಿನಾಶಕರವಾದದ್ದು. ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿ ಆದಷ್ಟು ಬೆಂಕಿ ಆರಗೊಡದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವವರು. ಪಡದಯ್ಯ, ಗೌಡ ಹಾಗೂ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬರು ಒಂದಾಗುತ್ತಾರೆ. ನಾನಾನ ಕೊಲೆಯೇ ಆಗಿಲ್ಲವೆನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ. ಪುರಾವೆ ಹುಟ್ಟಿಸಬೇಕು. ಸಾಕ್ಷಿ ಹೇಳಿದರ ಮನೆ ಲೂಟಿಯಾದೀತು ಎಂದು ಪಡದಪ್ಪ ಹೆದರಿಸಿರಬಹುದು. ಬಾಪೂ ಸಾಹೇಬನಿಗೆ ಹುಲಿಬ್ಯಾಟಿ ಹಳಬರ ತಂಡವಿದೆ; ಗೌಡರಿಗೆ ಗರಡಿಯಾಳುಗಳ ಬೆಂಬಲವಿದೆ. ಪಡದಯ್ಯನ ಪರಿವಾರವೂ ಸಣ್ಣದಲ್ಲ, ಕಿಡಿ ಬೆಂಕಿಯಾಗಲು ಏನು ತಡ?

ಗೌಡ ಹಾಗೂ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಒಂದಾದರೆ, ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನನ್ನು ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಓಡಿಸುವ ತಮ್ಮ ಯೋಜನೆ ಹೇಗೆ ಸಫಲವಾಗಬೇಕು? ಗೌಡನನ್ನು ಪೂರ್ಣ ನಂಬುವುದೂ ಅಸಾಧ್ಯ. ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಗುರುಪಾದಸ್ವಾಮಿಗಳ ಮನಸ್ಸಿಗೆ

ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ, ಅಜರಾಣಿಯ ಈ ಪಡದಯ್ಯನನ್ನು ತಂದು ಮರಿಮಾಡಿದವನೂ ಗೌಡನೇ! ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯನ್ನು ವಾಡಬಿಟ್ಟು ಓಡಿಸಿದವನೂ ಅವನೇ! ಆದರೆ ಈಗ ಅವನ ವಿಚಾರಗಳೇ ಬದಲಾಗಿವೆ. ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯನ್ನು ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಪಡದಯ್ಯನನ್ನೂ ಮಠ ಬಿಟ್ಟು ಓಡಿಸಬೇಕೆನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಶೇಷಪ್ಪನಂತೆಯೇ ಗೌಡನೂ ಸರಕಾರಿ ಅಧಿಕಾರಿ. ಇಬ್ಬರೂ ಊರಲ್ಲಿ ಬಣ ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಹವಣಿಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಇದ್ದದ್ದರಲ್ಲಿ ಗೌಡ ತನ್ನ ಬಣಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಧುರೀಣನಾಗಿ ಹೊಣೆ ಹೊತ್ತು ನಿಲ್ಲಬಹುದು. ಆದರೆ ಶೇಷಪ್ಪ ಎರಡು ಬಣಗಳ ವೇಷ ಧರಿಸಬಲ್ಲ ತಂತ್ರಗಾರ. ಕುಲಕರ್ಣಿಕವೃತ್ತಿ ಅವರಿಗೆ ಈ ಕಾಮರೂಪವನ್ನು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಕಲಿಸಿದೆ. ಕಾಯದೇಜ್ಞಾನವೇ ಅವನ ಸಂಪತ್ತು; ಅದರ ಬಲದಿಂದ ಪಾದಳ್ಳಿಯನ್ನೇ ಕುಣಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಅವನಲ್ಲಿದೆ. ಇವರಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಯಾರು ಮೇಲು ಯಾರು ಕೀಳು?

ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಮನಸ್ಸು ತಮ್ಮ ಮನೆತನದ ಇತಿಹಾಸದಿಂದ, ಪಾದಳ್ಳಿಯ ಜೀವನ ಕ್ರಮದಡೆಗೆ ತಿರುಗಿತ್ತು. ಯಾವ ದೈವ ಆ ಅನೈಕ್ಯದ ಮೂಲಕ ತನ್ನ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನಾಡಿಸುತ್ತಿದೆಯೋ ಬಲ್ಲವರಾರು? ಅರವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಜೀವನಾನುಭವ, ಪರಂಪರಾಗತವಾದ ವಿದ್ಯೆ, ಜನ್ಮಜಾತವಾದ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿ ಒಂದೂ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡಲಾರವೆಂದಿನಿಸಿತು. ಇಡೀ ಊರಲ್ಲಿ ಅವರ ಮಾತಿಗೆ ಬೆಲೆಯಿತ್ತು. ಅವರ ಧಾರ್ಮಿಕತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಶ್ರದ್ಧೆ ಇತ್ತು; ಅವರ ಕರ್ತೃತ್ವಶಕ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಆದರವಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅದರಿಂದ ಉಪಯೋಗವಾದದ್ದೇನು? ಜನ ತಮ್ಮ ಕಡೆಗೆ ಸಲಹೆ ಕೇಳಲು ಬರುತ್ತಾರೆಂದು ಒಳಗಿಂದೊಳಗೆ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಹೆಮ್ಮೆಯಿತ್ತು. ಅದು ಈಗ ಕರಗಿ ನೀರಾಯಿತು. ಜನ ತಮ್ಮ ಮಾತು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ, ಯಾವುದರ ಸಲುವಾಗಿ? ಎಮ್ಮೆ ಕಳೆದುಹೋದರೆ, ಭವಿಷ್ಯ ಕೇಳಲು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಬಿತ್ತಿಗೆಗಾಗಿ ಮುಹೂರ್ತ ಕೇಳಲು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಬಾಳುವೆಯ ತೊಡಕನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಯಾರೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಏನನ್ನಬೇಕು? ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಕ್ಕಳು-ಗೋಪಾಲ, ನಾರಾಯಣ-ಇವರೇ ತಮ್ಮ ಮಾತು ಕೇಳದೆ ಅವಿವೇಕಿಗಳಾಗಲಿಲ್ಲವೇ? ಗೌಡ, ಶೇಷಪ್ಪ, ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಇವರೂ ಬರುತ್ತಾರೆ; ಆದರೆ ಸ್ವಾರ್ಥ ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡು ಊರ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯವನ್ನು ಕಲಕಲಿಕ್ಕೆ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಸಂಕಟವಾಯಿತು. ಯಾವ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಬದುಕು ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಮಾತು ಅವರಿಗೆ ಮನದಟ್ಟಾಯಿತು.

ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಮನಸ್ಸು ಪಾದಳ್ಳಿಯ ಜೀವನಕ್ರಮವನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ

ಪುನರ್ರಚಿಸಿ ನೋಡಿಕೊಂಡಿತು. ಅರವತ್ತು ವರ್ಷ ಅದೇ ಊರಲ್ಲಿಯೇ ಬಾಳು ಕಳೆದ ಅವರಿಗೆ ಆ ಊರಿನ ಹಾದಿ-ಬೀದಿಗಳು, ಮನೆ ಮಠಗಳು, ಜನರ ಮುಖಗಳು ತಮ್ಮ ಪುರಾಣದ ಓಲೆಯ ಗರಿಗಳಷ್ಟು ಪರಿಚಿತವಾಗಿದ್ದವು. ಆ ಊರಿನಂತೆಯೇ ಅಲ್ಲಿಯ ಜೀವನವೂ ಅಷ್ಟೇ ಪರಿಚಿತವಾಗಿತ್ತು. ಅಂದಮೇಲೆ ಮೊದಲಿದ್ದ ಸುಖಸಮಾಧಾನಗಳು ಈಗ ಎಲ್ಲಿ ಹಾರಿಹೋದವು? ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಮನಸ್ಸು ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಕಿತು-ಈ ಜನ್ಮಕ್ಕೆ ಆಗಿರುವುದಾದರೂ ಏನು? ನಾನಾನ ಮರಣವಾಗಿ ಮೂರು ತಿಂಗಳಾದರೂ ಅದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಉಂಟಾದ ದ್ವೇಷಾಸೂಯೆಗಳು, ತೆರೆಗಳಂತೆ ಇನ್ನೂ ಅಪ್ಪಳಿಸುತ್ತಲೆ ಇವೆ. ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಏನು ಕಾರಣ? ಅಥವಾ ಈ ಅಕಾಂಡತಾಂಡವದ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಹೊಸ ಬಾಳಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ರೂಪಗೊಳ್ಳಲಿದೆಯೇ? ಇರಬೇಕು. ಜನರು ಮೊದಲಿನಂತೆ ತಮ್ಮ ನೆಲವನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಗೌಡರು ಪಾದಳಿಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೇರಿಯನ್ನು ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಗೌಡರು-ಈಗ ಬಣ ಕಟ್ಟಲು ಹೊರಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ವಾಡೆಯ ವೈಭವ ಈಗ ಬರಿಯ ಕನಸಾಗಿದೆ. ಊರ ಅಭಿಮಾನವಾಗಿದ್ದ ಮಠ, ಕುಡುಕರಿಗೆ ಆಶ್ರಯವಿತ್ತು, ಈಗ ಜೀರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಬಹುಶಃ ಜನರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಊರ ಮೇಲಿನ ಅಭಿಮಾನವೇ ಇಲ್ಲದಾಗಿರಬೇಕು. ತಮ್ಮ ಮನೆತನದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯೇ ಊರಿನದಾಗಿರಬೇಕು. ತಲೆದಿಂಬಿನಂತೆ ಆಶ್ರಯಸ್ಥಾನವಾಗಿದ್ದ ಹೊಲಗಳನ್ನೇ ಮಾರಿ ಬಟ್ಟ ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳ ಚಿತ್ರ ಆಚಾರ್ಯರ ಕಣ್ಣೆದುರು ಕಟ್ಟಿತು.

ಯಾವ ಪಾಪದ ಫಲ ಇದೆಲ್ಲ? ಈ ಪಾಪದ ಉಗಮವಾದರೂ ಎಲ್ಲಿದೆ? ಅಥವಾ ಜೀವನವನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ಹೊಣೆಯೇ ನಮ್ಮದಲ್ಲವೇನೋ! ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಯಾವುದು? ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಮನಸ್ಸು ಊರ್ಧ್ವಗಾಮಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡಹತ್ತಿತ್ತು. ಪಾದಳಿಯ ನೆಲದ ಸತ್ವ ತೀರಿಹೋಗಿರಬೇಕು. ಸಾಗುಮಾಡದ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಗಿಡಗಂಟ ಬೆಳೆದರೆ ತಪ್ಪೇನು? ಪಾದಳಿಯ ನೆಲ ನಿಶ್ರಾಣವಾಗಿದೆಯೇನೋ! ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಈ ರೀತಿಯ ವಿಕೃತಿಯೇ? ಅಥವಾ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಪಾಪ ಅಪರಿಹಾರ್ಯವೇ? ಭಗವಂತ ಇಂಥ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅವತಾರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಎಂದಿಲ್ಲವೇ? ಎಲ್ಲಿ? ಎಲ್ಲಿ? ಪ್ರಶ್ನೆ ಭೂತವಾಗಿ ಕಾಡಿತು.

ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ವಿಚಾರ ಬಂತು. ತಾನೋ ಹೇಳಿಕೇಳಿ ವೈದಿಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ; ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ಹಿಡಿಯಕ್ಕಿಯೇ ತನ್ನ ಸಾರಸರ್ವಸ್ವ. ಅಂದಮೇಲೆ ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಯಾಕೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು? ಮಗ ಇದ್ದರೆ ಮೋಹವಿರುತ್ತಿತ್ತು.

ಅವನೂ ಸತ್ತು ಎಂದೋ ತನಗೆ ವೈರಾಗ್ಯದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಲೌಕಿಕಕ್ಕೂ ತನಗೂ ಏನು ಸಂಬಂಧ?

ಆದರೆ ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿತ್ತು. ಹೆಚ್ಚೆ ಮೂಡಿ ಮೂಡಿ ಹಾದಿ ಹುಟ್ಟುವಂತೆ, ಕರ್ಮ ಮಾಡಿ ಮಾಡಿ ನಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ನಾವು ರೂಪಿಸುತ್ತೇವೆ. ಒಮ್ಮೆಲೇ ಅದನ್ನು ತನ್ನದಲ್ಲವೆನ್ನುವುದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣನ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಪುರಾಣ ಹೇಳಿ ಹೇಳಿ ತಾವು ಪುರಾಣಿಕರಾಗಿಲ್ಲವೇ? ನಾಳೆ ಅದನ್ನು ತಾವು ನಿಲ್ಲಿಸಿಬಿಟ್ಟರೂ ತಾವು ಪುರಾಣಿಕರೆನ್ನುವುದನ್ನು ಹೇಗೆ ಅಲ್ಲಗಳೆಯಬೇಕು? ಅದರಂತೆಯೇ ಹಿಂದಿನ ತಮ್ಮ ಎಲ್ಲ ಲೌಕಿಕ ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಬಂಧನ ತಮಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಗೆ ಹೇಳಬೇಕು? ಪಾದಳಿಯ ಬಂಧನ ತಮಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಗೆ ಹೇಳಬೇಕು? ಆಸಕ್ತಿ ಎಂದರೆ ಋಣ; ಋಣವೆಂದರೆ ಕರ್ತವ್ಯ. ಆ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಮೀರುವುದು ಅನೀತಿ. ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮ, ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಹೆಂಡತಿಯಂತೆ, ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಕ್ಕಳಂತೆ. ಬಿಟ್ಟು ಕಾಡಿಗೋಡಿದರೂ ಬಿಡಲಾರದ ಸಂಬಂಧ ಅದು. ಅದರ ಋಣ ತೀರಲೇಬೇಕು. ಹೌದು, ಪಾದಳಿಯ ಋಣವನ್ನು ತೀರಿಸಲೇಬೇಕು. ತಮ್ಮ ಶೇಷಾಯುಷ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಕಳೆಯಬೇಕು. ಪೂರ್ವಜೀವನದ ನೂರಾರು ಆಸಕ್ತಿಗಳಿಗೆ, ಹವ್ಯಾಸಗಳಿಗೆ ತೆರಬೇಕಾದ ದಂಡ ಇದು. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಬಿಡುಗಡೆಯೆಂಬುದಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟು ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಕರೆಬಂದಾಗ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರಬೇಕು. ಈ ದೇಹ ಪಾದಳಿಯ ನೆಲದಲ್ಲಿ; ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿ, ಅದರ ಬೂದಿ ಕೃಷ್ಣೆಯ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ತೇಲಿಹೋಗಬೇಕು. ನೀರಿನ ಋಣವೂ ಇದೆಯಲ್ಲ! ಆಮೇಲೆ ಪುನರ್ಜನ್ಮವಿದ್ದರೆ ಹಿಂದಿನ ತೀವ್ರ ಆಸಕ್ತಿ ಉಳಿದಿದ್ದರೆ, ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣನ ಗುಡಿಯ ವೃಂದಾನವದಲ್ಲಿ ತುಳಸಿಯ ಸಸಿಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಬೇಕು.

ಆಚಾರ್ಯರ ಮನಸ್ಸು ಒಂದು ಸ್ಥಿಮಿತಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ಆಗಲೇ ಬೆಳಗಿನ ನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆಯಾಗಿತ್ತು. ಇನ್ನೊಂದು ತಾಸು ಕಳೆದರೆ ಅದು ಆಚಾರ್ಯರ ದಿನ ನಿತ್ಯದ ಏಳುವ ಹೊತ್ತು ಆದ್ದರಿಂದ ಇನ್ನು ಮಲಗುವದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲವೆಂದೆನಿಸಿತು. ಹಣತೆಯ ದೀಪವನ್ನು ದೊಡ್ಡದು ಮಾಡಿದರು. ಬೆಳಕು ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ನಾಗೊಂದಿಗೆಯ ಮೇಲಿಂದ ಪುರಾಣದ ಹೊತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ತಂದು ಬಿಚ್ಚಿದರು. ಅದು ಅವರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯವಾದ ಭಾಗವತ ಪುರಾಣಗ್ರಂಥ. ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಕೇವಲ ಪುರಾಣ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಅದನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈಗ ಅದರಲ್ಲಿ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಜೀವನದ ಅರ್ಥ ಕಾಣಹತ್ತಿತು.

ಒಂದು ತಾಸು ಹೀಗೆಯೇ ಓದು ನಡೆದಿರಬೇಕು. ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಅದರ

ಪರಿವೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಅವರ ಕಿವಿಗೆ, ಬೆಳಗಿನ ಶಾಂತಿಯ ಕೈಹಿಡಿದುಕೊಂಡೇ,

‘ಏಳು ನಾರಾಯಣ, ಏಳು ಲಕ್ಷ್ಮೀರಮಣ!

ಏಳು ಶ್ರೀಗಿರಿವಾಸ ಶ್ರೀವೆಂಕಟೇಶಾ! ಏಳಯ್ಯ ಬೆಳಗಾಯಿತು!’

ಎಂಬ ಹಾಡು ಕೇಳಿ ಬಂತು. ಸಹಧರ್ಮಿಯ ದಿನನಿತ್ಯದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಅದು. ಉದಯರಾಗ ಅವರಿಗೆ ಜಗತ್ತಿನ ಅವಿವಿಧ ತಂದುಕೊಟ್ಟಿತು. ಆಚಾರ್ಯರು ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ, ಮತ್ತೆ ಅದರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಟ್ಟರು. ಎರಡೂ ಅಂಗ್ಯಗಳನ್ನು ಚಾಚಿ, ‘ಕರಾಗ್ರೇ ವಸತೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಕರಮಧ್ಯೇ ಸರಸ್ವತೀ’ ಎಂಬ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಪುಟ-ಪುಟಿಸಿದರು. ಎದ್ದು ತಲೆ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದು ಹೊರಗೆ ಬಂದು ನೋಡಿದರು. ಇನ್ನೂ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬೆಳಗಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ನದಿಯ ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ತಂಪಾದ ಗಾಳಿ ಬೀಸಿಬಂತು. ಆಚಾರ್ಯರು ಆಕಾಶದತ್ತ ಕಣ್ಣು ಹರಿಸಿದರು. ಬೆಳ್ಳಿ ಮೂಡಿತ್ತು. ತಲೆಬಾಗಿಲಿನ ನೇರಕ್ಕೆ ಇರುವ ದಾರಿಯಗುಂಟ, ಉತ್ತರದ ಮುಗಿಲ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದರು. ಸಪ್ತರ್ಷಿಮಂಡಲ ಕ್ಷಿತಿಜದಂಚನ್ನು ಮುಟ್ಟುವಂತೆ ಬಾಗಿತ್ತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಅದನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ, ಆಚಾರ್ಯರು ಆಕಳಿಗೆ ಮೇವು ಹಾಕಲು ಒಳಗೆ ಬಂದರು.

ಇನ್ನೂ ಒಂದು ತಾಸು ಹೊತ್ತು ಸರಿಯಿತು. ನಸುಕಿನ ಮಬ್ಬು ಬೆಳಕು ಎಲ್ಲೆಡೆಗೂ ಹರಡಿತ್ತು. ಆಚಾರ್ಯರ ಸಹಧರ್ಮಿ, ಗಜೇಂದ್ರಮೋಕ್ಷದ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಗುಣಗುಣಿಸುತ್ತ, ಹೊಸ್ತಿಲಕ್ಕೆ ರಂಗೋಲಿ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ, ಶಂಕರಪುಗೌಡರು, “ಆಚಾರಪ್ಪ, ಆಚಾರಪ್ಪ” ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದರು.

ಇಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ನಸುಕಿನಲ್ಲಿಯೇ ಗೌಡರು ಮನೆಗೆ ಬರುವುದು ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿತ್ತು. ಗೌಡರನ್ನು ಕರೆದು ಕಟ್ಟಿಯಮೇಲೆ ಹಾಸಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿದರು.

ಗೌಡರಿಗೆ ಅಂದು ಇಡೀ ರಾತ್ರಿ ನಿದ್ರೆ ಹತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ದಾನವ್ವ ಅಂದು ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದ ಒಂದು ಮಾತು ಮನವನ್ನು ಕೆಣಕಿದ್ದೇ ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತು. ಅವಳು ಹೇಳಿದ್ದು ಅವರಿಗೇನೂ ಅಸಂಭವನೀಯವಾಗಿ ತೋರಿರಲಿಲ್ಲ. ಗೌಡರ ಮೊದಲ ಹೆಂಡತಿ ಪಡದಯ್ಯನ ಜನ್ಮಸ್ಥಳವಾದ ಅಜರಾಣಿಯವಳೇ. ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷದ ಹಿಂದೆ ಈ ಲಗ್ನವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅತ್ತೆಯ ಮನೆಗೆ ಬರುವ ಮೊದಲೇ ಅವಳು ಬಸಿರಾದ ಸುದ್ದಿ ಬಂದಿತ್ತು. ಗೌಡರ ತಂದೆ ಇಂಥ ನೀತಿಭ್ರಷ್ಟ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಸೊಸೆಯೆಂದು ತಂದುಕೊಳ್ಳಲು ಒಪ್ಪಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂತೇ ಮಗನಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ‘ಸೋಡಚೀಟಿ’ ಕೊಡಿಸಿದ್ದರು. ಆಮೇಲೆ ಅವಳು ತನ್ನನ್ನು ಕೂಡಿದವನನ್ನೇ

ಉಡಿಕೆಯಾಗಿದ್ದಳು. ಉಡಿಕೆಯಾದವನ ಹೆಸರೂ ಶಂಕರಪ್ಪನೆಂದೇ ಇತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗನು ಪಾದಳ್ಳಿಯ ಗೌಡನಾಗಿ ಬರುವಂತೆ, ಪಡದಯ್ಯನವರು ಹೊಂಚುಹಾಕಿದರು. ಸೋಡಚೀಟಿ ಕೊಟ್ಟ ತಾರೀಖಿನಿಂದ ಒಂದೆರಡು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗು ತನ್ನದಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಜ್ಯ ಹೂಡಿದರೆ ನಿರ್ಣಯ ಹೇಗೆ ಆಗುವುದೋ, ಹೇಳುವುದು ಕಠಿಣ. ಪಡದಯ್ಯ ಕೋರ್ಟು-ಕಚೇರಿ, ವಕೀಲರ ಗೆಳೆತನ ಬೆಳೆಸಿದವ. ವಕೀಲರ ಸಲಹೆ ಕೂಡ ಅವನಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿಯೇ ಇತ್ತೆಂದು ದಾನವ್ವ ಹೇಳಿದ್ದಳು. ಅಂತಲೇ ಆತುರವಾಗಿ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಸಲಹೆ ಪಡೆಯಲು ಗೌಡರು ಧಾವಿಸಿ ಬಂದಿದ್ದರು.

“ಈ ಪಡದಯ್ಯನನ್ನು ಮಠಾ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗ ಹಾಕಿ, ಇನ್ನೊಂದು ಮರಿ ತಂದು ಕುಂಡರಿಸಿದರ ಪಡದಯ್ಯ ನಮ್ಮ ಮನೆತನಾನ ಮುಣಗಸತಾನಂತ, ದಾನವ್ವ ಹೇಳಿದಲ್ಲೇ. ಅದಕ ಓಡೋಡಿಕೊಂತ ಬಂದೆ” ಎಂದರು ಗೌಡರು.

ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಗೌಡರ ಪ್ರಥಮ ವಿವಾಹದ ಸುದ್ದಿ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಪರಲು ಹರಿದುಕೊಂಡು, ಬೇರೊಬ್ಬನನ್ನು ಲಗ್ನವಾಗಿ ಹತ್ತೆಂಟು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹಡೆದವಳು, ತನ್ನ ಚೊಚ್ಚಲ ಮಗನನ್ನು ಈ ಮನೆತನದ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದು ನೀತಿಕೆಟ್ಟ ಮಾತು ಎಂದು ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

“ವಾರಸಾ ಕೇಳೋವರು, ಆ ಹೆಂಗಸೂ ಅಲ್ಲ, ಆ ಹತ್ತೆಂಟು ಮಕ್ಕಳೂ ಅಲ್ಲರಿ, ಆಕೆ ಚೊಚ್ಚಲ ಮಗನ. ಅವಾ ಸೋಡಚೀಟಿ ಕೊಡಸೂಮುಕ್ಕಟ್ಟು ಹುಟ್ಟಿದಾಂವ ಅಂತ ಪಡದಯ್ಯ ಅವನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿ ಕೊಡಸು ಹೊಂಚ ಹಾಕ್ಯಾನಂತರೀ” ಎಂದು ಗೌಡರು ವಿವರಿಸಿದರು.

“ಹೊಂಚು ಬೇಕಾದವರು ಹಾಕ್ಯಾರು ಗೌಡರ. ಆದರೆ ಈ ಮಾತಿಗೆ ಅವರಾಕ ಒಪ್ಪತಾರ? ತನ್ನ ಹಡದ ತಂದೀ ಬಿಟ್ಟು ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗಾ ಅಂತ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಕ್ಕೆ ಅವರು ತಮ್ಮಾ ಮರ್ಯಾದಿ ಬಿಟ್ಟ ನಿಂತಿರಬೇಕು. ಪಡದಯ್ಯನ ಮಾತು ಕಾಯದೆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಿಲ್ಲತದೋ ಇಲ್ಲೋ? ಇದೂ ನೀರಾಗಿನ ಖಂಬ. ಯಾರು ಈ ಮೂರ್ಖನ ಮಾತಿಗೆ ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು, ಮನಿಮಾರು ಕಳಕೊಂಡು ಕೋರ್ಟು ಕಚೇರಿಗೆ ಹೋದಾರು? ಇದೆಲ್ಲಾ ಅವನ ಬೂಟಾಟಿಕೆ. ಯಶವಂತರಾಯ ಆ ಊರ ಗೌಡ. ಅವನ ಮಾತು ಮೀರಿ ಅದ್ಯಾರು ಈ ಸನ್ಯಾಸಿ ಬೆನ್ನುಹತ್ತಾರು? ನನಗೇನು ವಿಶ್ವಾಸ ಅನುಸೂದುಲ್ಲ ಬಿಡು. ಮತ್ತೆ ನೀವೂ ಅವನ ಮಾತಿನಿಂದ ಇಷ್ಟ ತಲೀ ಕೆಸಿಗೊಳ್ಳೋ ಕಾರಣ ಇಲ್ಲ”

ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಗೌಡರಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿದರೂ ಕೂಡ ಅವರ ಕಣ್ಣೆದುರು ನಿನ್ನಿನ ಕರ್ಮಸಿದ್ಧಾಂತ ಮತ್ತೆ ಬಂದು ನಿಂತಿತು.

“ಹಂಗಲ್ಲರೀ, ಮಟ್ಟಕ್ಕ ಗೌಡರ ಮನೆತನದವರು ಕೊಟ್ಟ ಜಮೀನು ನಡೆಸಾಕ ನಾ ತಯಾರಿಲ್ಲ. ಮಟದಾಗ ತೊಟ್ಟಿಲು ತೂಗಬೇಕೂ ಅಂತ ನಮ್ಮ ಹಿರೇರು ಜಮೀನು ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಧರ್ಮ ನಡೀಬೇಕಂತ ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟಾರ ಆಚಾರೆಪ್ಪ. ಆದರ ನಾ ಜಮೀನು ಕಸಗೊಂಡ ಬಿಡತೀನು ಆದದ್ದಾಗಲಿ”.

“ಗೌಡರ ನೀವು ಮಠಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟೀರಿ. ಮಠ ಅಂದರ ಮಠಪತಿ ಅಲ್ಲ; ಇದನ್ನು ನೆನಪಿನ್ಯಾಗ ಇಡಿ. ಇಂಥ ಅಯೋಗ್ಯ ಆ ಸ್ಥಾನದಾಗ ಇದ್ದಾನ ಅಂತ ಮಠದ ಮಾನ ಪಾನ, ಆಸ್ತಿಪಾಸ್ತಿ, ಕಸಗೊಂಡರ ಆ ಅಯೋಗ್ಯಗೇನೂ ಲುಕ್ಮಾನು ಆಗೂದುಲ್ಲ. ಮಠಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಆಗತದ. ಗುರುಪಾದಸ್ವಾಮಿಗೋಳಂಥ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರು ಪೀಠಕ್ಕೆ ಮತ್ತ ಬಂದಾಗ, ಮಠಕ್ಕೆ ಮತ್ತ ಜಮೀನು ಕೊಡವರ್ಯಾರು? ಕೊಟ್ಟ ದಾನ ತಿರುಗಿ ತೊಗೊಳ್ಳಕ್ಕೆ ಬರೂದುಲ್ಲ ಗೌಡರ. ತೊಗೊಂಡರ ಅದು ಪಾಪ ಆಗತದ. ನೀವು ಈ ವಿಚಾರ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಿ. ಧೈರ್ಯ ಇದ್ದರ, ಜನರ ಬೆಂಬಲ ಇದ್ದರ ಈ ಪಡದಯ್ಯನ್ನು ಹೊರಗ ಹಾಕಿ, ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಯೋಗ್ಯ ಸ್ವಾಮೀ ತಂದು ಕೂಡಸರಿ. ನಾನೂ ಒಪ್ಪೇನು”.

ಈ ತರ್ಕಬದ್ಧ ಮಾತಿಗೆ ಗೌಡರೂ ಒಪ್ಪಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಪಡದಯ್ಯನನ್ನು ಪದಚ್ಯುತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರೆ, ಅವನು ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದು ತನ್ನ ಗೌಡಿಕೆಯ ವತನಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯನ್ನೇ ತಂದರೆ? ಅಂತೆಯೆ ಮೊದಲಿನ ಆ ವಿಚಾರವನ್ನು ಗೌಡರು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು.

“ಹಾಗಾರ ಮಟಕ್ಕಂತ ಕೊಟ್ಟ ಭೂಮಿ ಮಟಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗ ಮಾಡಬೇಕ ಅಂತ ದೈವದವರ ಕೇಳಬೇಕು ಅಂತೀರಾ?”

“ದೈವದವರನ್ನು ಕೂಡಸೂ ಪ್ರಶ್ನೀನು ಇಲ್ಲ ಗೌಡರ. ಎಷ್ಟಂದರೂ ಅವರು ನಿಮಗ ಗುರುಗಳು. ಅದಕ್ಕೆ ಆ ಪೀಠದ ಮಾನ ಕಳಿಯೋ ಈ ಹೊಸ ಪದ್ಧತಿ ನೀವು ಹಾಕಬಾರದು. ನೀವ ಹೋಗಿ ಪಡದಯ್ಯಗ ಒಂದು ಮಾತು ಹೇಳ್ಳಿ.”

“ಅವನ ಸಂಗಾಟ ಮಾತು? ಇನ್ನು ಕೈಲಾಸ ಕಂಡಾಗನ. ಮೂಕೀ ಅರ್ಜಿ ಮಾಡಿಸಿ ನನ್ನ ಜೇಲಿಗೆ ಕಳಸಬೇಕೂ ಅಂತ ಬೊಗಳತಾನಂತ. ಆಗಲಿ ನಾನೂ ನೋಡಿ ಕೊಣ್ಣಾಕ ತಯಾರ ಇದ್ದೇನಿ.” ಗೌಡರು ಮೀಸೆ ತಿರುವಿದರು.

“ಗೌಡರ ಈರ್ಷಾ ಬಹಾಳ ಕೆಟ್ಟದು. ಬಣಾ ಏನೋ ಕಟ್ಟಿತಿರಿ. ನಾಕು ಪುಂಡರು ಮೊದಲೇನೋ ನೀವು ಹೇಳಿದ್ದಾಗ ಕೇಳತಾರ, ಹಿಂದಿನಿಂದ ಅವರು

ಹೇಳಿದ್ದಾಂಗ ನೀವು ಕೇಳದಿದ್ದರ ನಿಮ್ಮ ಅವತಾರ ಮುಗಿಸತಾರ. ಬಣಾ ಕಟ್ಟಿದಂದರ ವೇತಾಳ ಸ್ವಾಧೀನ ಮಾಡಿಕೊಂಡ್ದಾಂಗ ಅದ" ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಮತ್ತೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದರು.

ಗೌಡರಿಗೆ ಒಳಗಿಂದೊಳಗೇ ಸಿಟ್ಟು ಕುದಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಆಚಾರ್ಯರ ಮಾತಿಗೆ ಇಲ್ಲೆನ್ನಲಾರದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಎದ್ದು ಹೊರಟುಹೋದರು. ಬೆಳಗಾದೊಡನೆ ಲೋಕದ ಬಂಧನ ಮತ್ತೆ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿತಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತ ಆಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ನಿತ್ಯಾನ್ವಿತಕ್ಕೆ ಒಳಗೆ ನಡೆದರು.

೯

ಗೌಡರ ಹಗೆ ಲೂಟಿ ಮಾಡುವ ನಿರ್ಣಯ ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಮಠದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ ಸಭೆ, ದಾದಾ ಎಬ್ಬಿಸಿದ ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ಚದರಿ ಹೋಯಿತು. ಮರುದಿನ ಪುನಃ ಜನರು ಸಭೆ ಸೇರಬಹುದಿತ್ತು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಬರಗಾಲದ ಮೂಲಕ ಜನ ಕೂಳಿಲ್ಲದೆ ಬಾಯಿ ಬಾಯಿ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು; ಆದರೆ ಮರುದಿನವೇ ಶಂಕರಪ್ಪ ಗೌಡರು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಬಡಜನರಿಗೆ ಕಾಳು ಕೊಡುವುದಾಗಿ, ಮಾತಿನ ಮಂಟಪ ಕಟ್ಟದೆ, ಕೃತಿಯಲ್ಲಿಳಿಸಿದರು. ಸೋಮವಾರದವರೆಗೂ ಹಗೆ ತಗೆಯುವದನ್ನು ಅವರು ತಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಅವರ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಅರಿತವರಿಗೆ ಅಚ್ಚರಿಯೆನಿಸಿತು. ಗೌಡರ ಕೀರ್ತಿ ಊರಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ಹಬ್ಬಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡು, ಪಡದಪ್ಪನ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನೂ ವಾಡೆಯ ಗೌರವ ಉಳಿಸಲು ಅವರಿಗೆ ಪ್ರತಿಸ್ಪರ್ಧಿಯಾಗಿ ನಿಂತನು. ವಾಡೆಯ ಹಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯಪ್ರಕಾಶ ಕಾಣದೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಜೋಳ ಸೋಮವಾರ ದಿನ ಹೊರಗೆ ಬಂದಿತು. ಈ ಕಾಳಿನ ವಿನಿಯೋಗದ ಸಲಹೆಗಾರನಾಗಿ ನಿಂತ ಪಡದಯ್ಯನವರನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಕೊಂಡಾಡುವರೆ! ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿಲ್ಲದಿರಲಿಲ್ಲ. ಗೌಡರಿಂದ ಬಂದ ಕಾಳು, ಕಡವೆಂದು ಕೊಡಲಾಗಿತ್ತು. ಸುಗ್ಗಿಯ ತಿಳಿಯ ಮೇಲೆ ಸವ್ವಾರಿ ಹಾಕಿ, ಕಾಳು ಮರಳಿ ಕೊಡುವುದಾಗಿ ಜಾಮೀನು ಕೊಟ್ಟು ಒಯ್ಯಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಹಾಗೆ ಕೊಡಲಾಗದಿದ್ದವರು ಗೌಡರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಜೀತಮಾಡಿ, ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ ನಟ್ಟು ಕಡಿದು ಮುಟ್ಟಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ಗೌಡರು ಕಾಳು ಹಂಚಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದೇ ತಡ. ಮರುದಿನ ಪಡದಪ್ಪನವರು ಯಾವ ಕರಾರಿನ ಜಂಜಾಟವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬರು ಕಾಳು ಕೊಡುವರೆಂದು

ಸಾರಿದರು. ತಿರುಗಿ ಕೊಡುವ ಕರಾರು ಇಲ್ಲದೆ ಕೊಡುವುದು ಪುಕ್ಕಟೆ ಬಂದಂತೆಯೇ ಎಂದು ಜನರ ಭಾವನೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೊಲೆಯರು, ತಳವಾರರು, ಕುರುಬರು, ಮತ್ತಿತರ ಕಾಟಕರು ಕಾಳಿಗಾಗಿ ಮಠದ ಮುಂದೆ ಹಿಂಡು ಹಿಂಡಾಗಿ ಸೇರಿದರು. ಹೊಲಮನೆಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ತಂದ ಸಾಲ ತೀರಿಸಬೇಕೆಂಬ ಭಾವನೆಯುಳ್ಳ ರೈತರು ಮಾತ್ರ ಗೌಡರೆಡೆಗೆ ಜೋಳಕ್ಕಾಗಿ ಹೋಗತೊಡಗಿದರು.

ಬಾಪೂಸಾಹೇಬರ ಜೋಳವನ್ನು ಒಯ್ಯುವರು ಅದನ್ನು ಮನೆಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸಿದ ಮೇಲೆ ತಾವು ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದವೆಂದು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಪಟ್ಟರು. ನಾಲ್ಕಾರು ವರ್ಷ ಹಗೆ ಬಿದ್ದ ಜೋಳಕ್ಕೆ ಕೆಟ್ಟವಾಸನೆ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಅದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮನುಷ್ಯರು ತಿನ್ನುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ದನ ತಿನ್ನದಂಥ ಜೋಳ ಕೊಟ್ಟು ಗೌಡರ ಮನೆಯ ಕಟ್ಟಿ ಹತ್ತದಂತೆ ಅವರ ತಂತ್ರಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದದ್ದು ಪೆಚ್ಚುತನ ಎಂದು ಅನೇಕರು ತಮ್ಮನ್ನೇ ತಾವು ಹಳಿದುಕೊಂಡರು.

ಮಾದಿಗರ ಚನ್ನ ತಾನೊಯ್ದ ಜೋಳವನ್ನು ತಿರುಗಿ ಮಠಕ್ಕೆ ತಂದು, ಅಂಗಕದಲ್ಲಿ ಸುರಿವಿ “ಯಪ್ಪಾ, ಮನೀ ಮಂದೀ ಗುಳೇ ಹೋಗತಾರಂತರೀ. ಈ ಜ್ವಾಳಾ ನಿಮ್ಮದು ನಿಮಗ ಮುಟ್ಟಲಿ ಅಂತ ತಂದತಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಧೋತರವನ್ನು ಜಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಗೆ ನಡೆಯುವದರಲ್ಲಿದ್ದ.

ಪಡದಯ್ಯನವರಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಸಿಟ್ಟು ಬಂತು. “ಯಾಕಲೇ ಚನ್ನಾ, ಗುಳೇಹೋಗಬಾರದಂತ ಕಾಳು ಕೊಟ್ಟಿತ್ತು. ಅಂತಾದ್ದೇನು ದೌಲತ್ತ ಸಿಗತೈತಪಾ ಮಗನ ಗುಳೆ ಹ್ವಾದರ? ಕರೇ ಹೇಳು, ವಾಡೇದ ಜ್ವಾಳಾ ತಿರುಗಿಕೊಟ್ಟರೆ, ಗೌಡರು ಜ್ವಾಳಾ ಕೊಡತೀವಂತ ಹೇಳ್ಕಾರಿಲ್ಲಲೇ?” ಪಡದಯ್ಯನವರು ಚನ್ನನನ್ನು ಜಬರಿಸಿದರು.

ಗೌಡರು ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದ್ದು ನಿಜವೂ ಇತ್ತು. ಚನ್ನ ಊರ ವತನದಾರ ಮಾದಿಗ. ಊರಲ್ಲಿ ಅರ್ಧಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ರೈತರ ಬಾಬು ಅವನದೇ. ಅವನು ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಗುಳೇಹೋಗಿದ್ದರೆ ತಿರುಗಿ ಬಂದಾಗ ಅವನಿಗೆ ನಿಲ್ಲಲು ಊರಲ್ಲಿ ನೆಲೆಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆ ವರ್ಷದ ಆಯಾ ಬರುವದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಅವನು ನೀರು ಬಿಡಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಗೌಡರ ಸೂಚನೆಯ ಮೇರೆಗೆ ವಾಡೆಯ ಜೋಳವನ್ನು ತಿರುಗಿ ಕೊಟ್ಟು, ಬೆಂಡೀಬೀಜದಂತಿರುವ ಗೌಡರ ಕಾಳು ಒಯ್ಯಲು ಅವನು ಧೈರ್ಯ ಮಾಡಿದ್ದು.

ಪಡದಯ್ಯ ತನ್ನ ಮನದಿಂಗಿತವನ್ನು ಅರಿತನಲ್ಲ, ಎಂದು ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಚನ್ನ ಕಕ್ಕಾವಿಕ್ಕಿಯಾದ. ಆದರೆ ಚನ್ನ ನಾಟಕೀ ಮನುಷ್ಯ. ಅವನ ಮಾತಿನ ಬಣ್ಣಗಾರಿಕೆಗೆ ಮರುಳಾಗದವರೇ ಇರಲಿಲ್ಲ.

“ಯಪ್ಪಾ, ಕರೇ ಹೇಳಿದರೂ ಕೇಳತೀ, ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿದರೂ ಕೇಳತೀ, ದೇವರ ಮುಂದ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಲ್ಯಾ ಯಪ್ಪಾ? ಗುಳೇ ಹೋಗೂದು ಟರಾಯಿಸಿತರೀ. ಅದಕ ಕಾಳು ತಿರುಗಿ ಕೊಟ್ಟು ರಿಣಾ ಮುಟ್ಟಿಸಿದರ ಪಾಡ ಆಗಾಕಿಲ್ಲರೇ? ಗೌಡರು ನಮ್ಮಂತವರ ಕಟ್ಟಿ ಕೆಳಗ ನಿಲ್ಲಗೊಡುದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಕಾಳ ಕೊಟ್ಟಾರೇ? ಹಾಗಿದ್ದರ ನಿನ್ನ ಮಗಾ, ಇಲ್ಲಿ ಬಂದು ಬೀಳತಿದ್ದ ಯಪ್ಪಾ?” ಎಂದು ಸುಳ್ಳಿನ ಕಂಠೆಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿದ.

“ಗೌಡರು ಕೊಡಲಿಲ್ಲ ಅಂತ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದಿ ಹೌದೆಲ್ಲೊ ಮಗನ?” ಪಡದಯ್ಯ ಗುಡುಗಿದರು.

“ಯಪ್ಪಾ ನೀ ತಂದಿ, ನಾ ಮಗಾ; ನೀ ಕೆಸರ, ನಾ ನೀರ. ಕಳ್ಳುಹ್ಯಾಗ ಬಿಟ್ಟಿತಯಪ್ಪಾ? ಇಂತಾ ಕೆಡಗಾಲದಾಗ ಅಪ್ಪನ ಪಾದಾ ಬಿಟ್ಟು ಅತ್ತಿತ್ತ ಹೋದಾನರೇ ಮಗಾ? ನೀ ಕೊಡಬೇಕು; ನಾ ಉಣಬೇಕು; ನೀ ಮುಂದ ಕರೀಬೇಕು; ನಾ ಬರಬೇಕು; ನೀ ಬಯ್ಯಬೇಕು, ನಾ ನಗಬೇಕು”. ಚನ್ನನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಕಾವ್ಯದ ಸಲಿಗೆ ಇತ್ತು.

“ಕೊಟ್ಟದ್ದು ತಿರುಗಿ ತಂದು ಕೊಡಲಾಕ ನಾಚಿಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲೇನಲೇ ಚನ್ನಾ? ತೊಗೊಂಡು ತಿರುಗಿ ಹೋಗು” ಎಂದರು ಪಡದಯ್ಯನವರು.

“ಅಪ್ಪನ ಪಾದಕ್ಕ ಬೀಳಲಾಕ ನಾಚಿಕೆ ಯಾಕ ಯಪ್ಪಾ? ಹಸದಾಗ, ನಿಂದ ಬಿಟ್ಟು ನನಗ ಕೊಡೂ ಅಂತ ಒಯ್ಯತೀನಿ. ಇದ್ದಾಗ ಇಕಾ ನಿಂದು ನಿನಗ ಮುಟ್ಟಿತು ಅಂತೀನಿ. ಒಯ್ಯದ್ದು ತಿರುಗಿ ತಂದರ ತೆಪ್ಪ ಎಲ್ಲಿನಿಂದು ತಂದೇ?” ಚನ್ನ ರಾಗವೆಳೆದ.

“ಲೇ ನಿನ್ನ ಬಣ್ಣದ ಮಾತ ಇಲ್ಲೆ ಹಚ್ಚಬ್ಯಾಡ. ಇಲ್ಲೋಡು ಈ ಕಾಳು ತಿರುಗಿ ಒಯ್ಯಿ. ನಿನಗ ಬ್ಯಾಡಾಗಿದ್ದರ ನಿನ್ನ ಕೇರಾಗ ಬಡವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟುಬಿಡು. ಕೊಟ್ಟದ್ದು ಅಪನೋರು ತಿರುಗಿ ತಗೊಂಡರೂ ಅಂತ ಕೆಟ್ಟ ಹೆಸರು ಬ್ಯಾಡ ನನಗ. ಅಂದ್ವಾಂಗ ಚನ್ನಾ, ನಿಮ್ಮ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಅ ಗೌಡರ ಕಡಿಂದ ಜ್ವಾಳಾ ಕಡಾ ತಂದಾನಂತ ಹೌದೇನಲೇ?” ಎಂದು ಪಡದಯ್ಯನವರು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಸತ್ವವನ್ನು ಹೊರಗೆಡಹಲು ಕೇಳಿದರು.

“ಛೀ ಬಿಡ ಯಪ್ಪಾ, ಅದೇನ ತಂದೀತು? ಒಳ್ಳೊಳ್ಳೆಯವರಿಗೆ ಇಂಗ ಹಚ್ಚೂ ಗೌಡರು ಲಕ್ಷ್ಮಣನಂತಾ ಬಾಯಿ ಸತ್ತದ್ದಕ್ಕ ಕಾಳ ಕೊಟ್ಟಾರೇ? ನಮ್ಮ ಕೇರಾಗನಕಾ, ಯಪ್ಪಾ, ಮನಿಮನಿಗೆ ಅಪನೋರ ಹೆಸರ ಹಾಡಿ ಹರಸೂದು. ಯಪ್ಪಾ, ಕರೇ ಹೇಳಿದರೂ ಕೇಳತೀ, ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿದರೂ ಕೇಳತೀ, ಕೇರೈಂತ

ಕೇರೆಲ್ಲ ನಿಮ್ಮ ಜ್ವಾಳದ ಗಬ್ಬ ನಾತ ಹೊಡೂತತಿ.” ಚನ್ನ ಈ ಸಾರೆ ಸಾಭಿನಯವಾಗಿ ಹೇಳಿದ.

ಪಡದಯ್ಯನವರಿಗೆ ಅಪಮಾನವೆನಿಸಿತು; ಸಿಟ್ಟೂ ಬಂತು. “ಹುಚ್ಚನನ ಮಗನ ದಾನ ಕೊಟ್ಟ ಎತ್ತಿನ ಹಲ್ಲ ನೋಡಿದರಂತ, ಸಾಯಾಕ ಬಂದವರು ಕಾಳ ಕೊಟ್ಟ ಬದುಕಿಸಿದರ, ಗಬ್ಬ ನಾತ ಹೊಡೂತೈತಲ್ಲ?” ಎಂದು ಕೇಳಿ ಅವನನ್ನು ಜಬರಿಸಿದರು.

“ಇಲ್ಲ ಯಪ್ಪಾ, ಬೇಕಾರ ನೀನ ನೋಡು” ಎಂದು ಚನ್ನ ಅವರ ಮಾತು ತನಗೇನೂ ಅರ್ಥವಾಗಿಲ್ಲವೆಂಬಂತೆ ಹೇಳಿದ. ಹುಚ್ಚು ನಗೆ ಬೀರಿ ಜೋಳವನ್ನು ಧೋತರದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ನಡೆದ.

ಅವನು ನೇರವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಗೌಡರ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಗೌಡರ ಎಮ್ಮೆಗೆ ಆ ಕಾಳು ಉಪಯೋಗ ಬಿದ್ದರೆ ಬೀಳಲೆಂದು, ಅದನ್ನು ತಿರುಗಿ ಕೊಡದೆ ತಂದೆನೆಂದು ಹೇಳಿ, ಗೌಡರಿಂದ ಕಾಳು ಪಡೆದು, ಹೊರಡಲು ವಾದನು. ಆಗ ಗೌಡರಿಗೆ ಮಠದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸಂಗತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಒಂದಕ್ಷರವೂ ತಪ್ಪದಂತೆ ಹೇಳಲು ಮರೆಯಲಿಲ್ಲ.

ಗೌಡರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಲೋಕಪ್ರಿಯತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತಮಗೆ ಅಭಿಮಾನವೆನಿಸಿತು. ತಾವು ಕೊಟ್ಟ ಜೋಳದ ನೆವದಿಂದ ಮಾದಿಗರ ಕೇರಿಯನ್ನೇ ತಮ್ಮ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಲವಲವಿಕೆ ಹೆಚ್ಚಿತು. ಮೇಲಾಗಿ ಪಡದಪ್ಪನ ವಿರುದ್ಧ ಅಪಪ್ರಚಾರ ನಡೆಸಲು ಇದು ಅನುಕೂಲವೇಳೆಯೆನಿಸಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಚನ್ನನಿಗೆ ‘ನೋಡೋಣಲೇ, ಆ ಅಪನೋರ ಎದುರು ನಿಲ್ಲಾಕ ಎದಿ ಇದ್ದವರು ಇಲ್ಲೆ ಬರಲಿ’ ಎಂದು ಹೇಳಿಕಳಿಸಿದರು.

ಅಂದು ಹೊತ್ತು ಮುಳುಗುತ್ತಲೇ ಹೊಲೆಯರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಚಾವಡಿಗೆ ಬಂದು, ತಾವು ವಾಡೆಯ ಜೋಳ ಒಯ್ದದ್ದು ತಪ್ಪಾಯಿತೆಂದು ಗೌಡರಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡರು, ಅವರೆಲ್ಲ ಪಡದಯ್ಯನವರಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಟ್ಟುಕೊಂಡವರು, ಆದ್ದರಿಂದ ಗೌಡರು ಅವರಿಗೆ ಏನನ್ನೂ ಹೇಳದೆ “ನಾ ಕೊಟ್ಟರೂ ಆಟ, ಬಾಪೂಸಾಬರು ಕೊಟ್ಟರೂ ಆಟ. ಒಟ್ಟು ನಿಮಗ ಕಾಳ ಸಿಕ್ಕರಾತು” ಎಂದು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿ ಕಳಿಸಿದರು.

ಚಾವಡಿಯಿಂದ ಗೌಡರು ತಿರುಗಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಅವರ ಅನುಯಾಯಿಗಳಲ್ಲಿಯೇ ನಂಬಿಗಸ್ತನಾದ ಓಲೇಕಾರ ಮಲ್ಲಪ್ಪ ದಾರಿ ಕಾಯುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಗೌಡರನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಲೇ ವಿನಯದಿಂದ ಎದ್ದು ಗೌಡರಿಗೆ

ಮುಜುರೆ ಮಾಡಿದ. ಗೌಡರು ಮುಗುಳು ನಗೆಯಿಂದಲೇ ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರು, “ಯಾಕಪಾ ಮಲ್ಲಪ್ಪ, ಮತ್ತೇನು ಹೊಸ ಸುದ್ದಿ ತಂದೀ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದರು.

ಓಲೇಕಾರ ಮಲ್ಲಪ್ಪನು ಗೌಡರ ಸ್ವಂತ ಬೇಹುಗಾರ, ವಿಶೇಷ ಸುದ್ದಿಯಿಲ್ಲದೇ ಅವನು ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಗೊತ್ತಿದ್ದೇ ಗೌಡರು ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿದರು. ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಮುಂದೆ ಬಂದು ತಾನು ತಯಾರಿಸಿದ ಎಕ್ಕೆ ಎಲೆಯ ಬತ್ತಿಯನ್ನು ಗೌಡರ ಕೈಗಿತ್ತು ಅದರ ಮೇಲೆ ಕಟ್ಟಿಯ ಕೆಳಗಿದ್ದ ಮಾಡದಲ್ಲಿಯ ಕುಳ್ಳಿನ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ತಂದಿಡುತ್ತ ‘ಅಮಲದಾರ ಸಾಹೇಬರು ಊರಿಗೆ ಬರತಾರಂತಲ್ಲರೀ? ನಿಮಗೇನಾದರ ಕಾಗದ ಬರದ ಬಂದೈತೇನರಿ ಯಪ್ಪಾ?’ ಎಂದು ಮೆಲ್ಲಗಿನ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದ. ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಊರ ತುಂಬ ತನ್ನ ಗೂಢಚಾರ ಪಡೆಯ ಜನರ ಕಡೆಯಿಂದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಾಂಶ ಇರಲೇಬೇಕೆಂದು ಗೌಡರಿಗೆ ಆಗಲೇ ವಿಶ್ವಾಸ ಹುಟ್ಟಿತ್ತು.

“ಯಾರು ಹೇಳಿದರು? ಯಾರು ಬರುತಾರಂತಲೇ?” ಎನ್ನುತ್ತ ಗೌಡರು ಬತ್ತಿಯಲ್ಲಿಯ ತಂಬಾಕದ ಹೊಗೆಯನ್ನು ಜಗ್ಗಿ ಬಿಡುತ್ತ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದರು.

ಮಲ್ಲಪ್ಪ ತನಗೆ ಸಿಕ್ಕ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಸಂದರ್ಭದೊಂದಿಗೆ ವಿವರಿಸಿದನು;

“ಯಪ್ಪಾ, ಸೂರ್ಯಾ ತಾಯೀ ಹೊಟ್ಟಾಂಗ ಹೋಗಾಕ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಕೈಮಾರ ಹೊತ್ತ ಇದ್ದೀತರೀ, ನಾ ಮಟದ ಹಾದು ಚಾವಡಿಗೆ ಬರಬೇಕಂತ ಹೊಂಟಿದ್ದೀರೀ. ಮಾದರ ಚನ್ನಾ ದೋತರದಾಗ ಜ್ವಾಳಾ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಇದರಿಗೇ ಬಂದನರಿ. ಇವರಿಗೆಲ್ಲೆ ಈಟ ಜ್ವಾಳ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದಾವು ಅನಕೊಂತ ನಾನೂ ಅಲ್ಲೇ ನಿಂತಿದ್ದೀನರಿ. ಮಟದಾಗಿನಿಂದ ಆ ಗಿಡ್ಡ ಶಂಕರ್ಯಾ ಹೊರಬಿದ್ದ ಬಂದವನ ‘ಲೇ ಚನ್ನಾ, ಕಡೀಕೆ ನಿಮ್ಮ ಜಾತಿ ರಿವಾಜ ನೀ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ’ ಅಂತ ಬೈಯಾಕ ಸುರುಮಾಡಿದನರಿ ಇದೇನ ಈ ಗಿಡ್ಡಶಂಕರ್ಯಾನ ಯಮಕು, ಅಂತ ಎಡ್ಡು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದ ಹೋದನರಿ. ಶಂಕರ್ಯಾ ಅವನ ಹೆಗಲ ಮ್ಯಾಗಿನ ಜ್ವಾಳದ ಗಂಟ ಕಸಗೊಂಡ ಮಟ ಸೇರಿದನಿ, ಚನ್ನಾ ಅವನ ಹಿಂದಿಂದ ಮಟದಾಗ ಹೊಕ್ಕನರಿ. ಪಡದಪ್ಪನವರು ಅನೂದೇನು ಕಸರ ಉಳಿಸಲಿಲ್ಲ ಬಿಡರಿ. ನನಗೂ ಕೇಳು ಮಟಾ ಒದರಿ ಮಾತಾಡಾಕ ಹತ್ತಿದರರಿ. ‘ಲೇ ಚನ್ನಾ, ಸತ್ತ ನಾನಾನ ದೆವ್ವ ಗೌಡರಿಗೆ ಜೇಲಿನ ರೊಟ್ಟೀ ತಿನಿಸೂ ಮುಂದ, ಅವರ ಸಂಗಾಟ ಕೂತು ನೀನು ರೊಟ್ಟಿ ತಿಂದೀಯಂತ’ ಅಂದು ಆ ಬಡವನ ಜ್ವಾಳಾ ಕಸಗೊಂಡು ಹೊರಗೆ ದಬ್ಬಿದರರಿ. ಪಡದಯ್ಯನೋರು ದಾದಾನ ಮ್ಯಾಗ ಅರ್ಜಿ ಬರಿಸಿ ಅಮಲದಾರರ ಕಡೆ ಆಳ ಕಳಿಸ್ಕಾರಂತರಿ. ಅವರು ಬರೋವರದಾರಂತ ಮಾತು ಹೊಂಟಿತ್ತರಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಮಾತು ಮುಗಿಸಿದ.

ನಿಧಾನವಾಗಿ ತಂಬಾಕದ ಹೊಗೆ ಬಿಡುತ್ತ ಕುಳಿತ ಗೌಡರ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಬದಲಾವಣೆಯೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಸುಮ್ಮನೆ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತ ಯಾವುದೋ ವಿಚಾರವನ್ನು ಮೆಲಕು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದರಿಂದ ತಾನು ತಂದ ಸುದ್ದಿ ಅಷ್ಟು ಮಹತ್ವದ್ದಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂದು ಮಲ್ಲಪ್ಪನಿಗನಿಸಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ನಿರಾಶೆಯೂ ಆಯಿತು. ಅದನ್ನು ಮರೆಮಾಚಲು “ಗೌಡರ ಮತ್ತು ಅಮಲದಾರಸಾಬರು ಬಂದರ ಸರಬರಾಯಿ ಎವಸ್ತಾ ಮಾಡಾಕಬೇಕಾದೀತಲ್ಲರಿ?” ಎಂದು ಗೌಡರ ಆಜ್ಞೆಗಾಗಿ ಕಾದು ನಿಂತಿರುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದನು.

“ಪಡದಯ್ಯನ ಮಾತಿನ್ವಂಗ ನಡಿಯಾಕ ಅವ ಏನು ಕಣೀ ಹೇಳತಾನೇನೋ ಮಲ್ಲಪ್ಪಾ? ಅದು ಬರೇ ಬೆದರಿಕೆ. ಆ ಮಾತು ನಂಬಾಣಿಲ್ಲ ತಗಿ. ಆದರೂ ನಾಕು ಕೋಳಿ, ಒಂದು ಕುರಿ ನೋಡಿಟ್ಟರು. ಅಮಲದಾರರು ಬಂದರ ಪಟ್ಟಿನ ಹಿಡಕೊಂಡು ಬರಾಕ ಆಗತೇತಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿ “ಆ ಮಾದರ ಚೆನ್ನಾನ್ನ ಹಿಡಕೊಂಡು ಬಾ” ಎಂದು ಅಜ್ಞಾಪಿಸಿದರು.

ರಾತ್ರಿ ಊಟ ಮುಗಿಸಿ ಗೌಡರು ಮಾದಿಗರ ಚೆನ್ನನಿಗಾಗಿ ಕಾದು ಕಾದು ಬೇಸತ್ತರು. ಅವನ ಮುಖದಿಂದ ನಡೆದ ಮಾತುಕತೆಯ ವಿವರಗಳನ್ನು ಅವರು ಕೇಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಬತ್ತಿಗಳನ್ನು ಒಂದರ ಮೇಲೊಂದರಂತೆ ಸುಡುತ್ತ ವಿಚಾರಮಾಡಹತ್ತಿದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನ ಬಂದ. ಗೌಡರು ಅವನೊಡೆ ದಾಭೆಯ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟು ಹೋಗಿ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೇಳಿ ಕೊಳ್ಳುವವರಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಧಾಭೆಯಲ್ಲಿ ಅದೇ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಗೌಡರ ಎಮ್ಮೆಯ ಪ್ರಸೂತಿ ಸಮಯ ಒದಗಿ ಬಂದದ್ದರಿಂದ, ಅಲ್ಲಿ ಆಳು ಹೋಳುಗಳ ಗೊಂದಲವೇ ನಡೆದಿತ್ತು. ಗೌಡರು, ಎಮ್ಮೆ ಸುಸೂತ್ರವಾಗಿ ಈಯುವುದನ್ನು ನೋಡುವದಕ್ಕೆ ಬಂದವರಂತೆ ಬಂದು, ಎಮ್ಮೆಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು, ಮುರುವು ಇಡಲಿಕ್ಕೆ ಆಳುಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿ, ಮರಳಿ ಪಡಸಾಲೆಗೆ ಬಂದು ದಿಂಬಿಗೊರಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು.

ಚೆನ್ನ ಅವರ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಧಾಭೆಯವರೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬಂದು, ಈಗ ಅವರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಗೌಡರು ಅವನನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ “ಮತ್ತೇನಲೇ ಚೆನ್ನಾನ್ಯ? ನೋಡಿದಿಲ್ಲೋ ನೀ ಕೊಟ್ಟ ಜ್ವಾಳಾ ಎಮ್ಮೆ ಸೈತ ಮೂಸಿ ನೋಡವಲ್ಲಾಗ್ಯೆತಿ” ಎಂದು ನುಡಿದು ತಮ್ಮ ಚೇಷ್ಟೆಗೆ ತಾವೇ ನಕ್ಕರು.

“ಯಪ್ಪಾ, ಬಡವರ ನಶೀಬನ ಕೆಟ್ಟದರೀ ಯಪ್ಪಾ ; ಕರೇ ಹೇಳಿದರೂ ಕೇಳತೀರಿ, ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿದರೂ ಕೇಳತೀರಿ ; ಯಪ್ಪಾ ನೀವು ಕೊಟ್ಟ ಜ್ವಾಳಾ ಗಾಳ್ಯಾಗ ಬಂತು ಧೂಳ್ಯಾಗ ಹೋತು, ಹಾಗ ಆತರಿ” ಎಂದು ಕಣ್ಣೀರೊರೆಸಿಕೊಂಡ ಚೆನ್ನ.

“ಆದದ್ದೇನ ಹೇಳಬಾರದ? ಹೆಣ್ಣರಂಡೀ ಹಾಗ ಮುಳುಮುಳು ಅತಗೊಂತ ನಿಂತರ ಏನ ಮಾಡಿದ್ದಾಗತ್ತಲೇ ಪ್ಯಾಲಿ? ಗೌಡ ಇರೂ ಮಟಾ ನೀವ್ಯಾಕ ಹೆದರತೀರಿ? ಹೇಳಬಾರದ ಗಡಾಗಡಾ?” ಗೌಡರು ಒಂದೇ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ತಿರಸ್ಕಾರ, ದ್ವೇಷ, ಅಭಿಮಾನ, ಅಭಯ, ಕಾತರ ಮೊದಲಾದ ಭಾವಪರಂಪರೆಯನ್ನೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು, ಈ ಆತುರದಿಂದ ಅವರ ಕಾರ್ಯಾಸಕ್ತಿ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಜಾಗೃತವಾಗಿತ್ತು.

“ಏನ ಹೇಳೂದೈತಿ ಯಿಪ್ಪಾ? ಬಡವನ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಲಿ ಅಂತ ಜ್ವಾಳಾ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೆಲ್ಲ ಯಿಪ್ಪಾ, ಮಟದ ಮುಂದ ಹೋಗುವಾಗ, ದಾರ್ಯಾಗ ಬಡದು ಕಸಗೊಂಡು ಬಿಟ್ಟರಲ್ಲರಿ. ಊರಾಗ ದಾರೀ ಬಡೂದು ಸುರು ಆದ್ದಾಗ ಆತಲ್ಲರಿ!” ಚನ್ನನ ಹೇಳಿಕೆ ಧ್ವನಿಪೂರ್ಣವಾಗಿತ್ತು.

“ಈಗ ಕರೆಸಿದ ಮ್ಯಾಗ, ಅತಗೊಂತ ಈ ಮಾತ ಹೇಳಾಕ ಸವಡು ಆತೇನ ಮಗನ? ಆಗ ಬಂದು ಹೀಗಿನ ಮಾತ ಹೀಗ ಅಂತ ಹೇಳಾಕ ನಾಲಿಗ್ಗೆನ ಮುಳ್ಳ ಮುರದಿತ್ತ?” ಎಂದು ಗೌಡರು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಗದ್ದರಿಸಿದರು.

ಚನ್ನ ಅವರ ಕಾಲಿಗೆ ಬಿದ್ದ. “ಯಿಪ್ಪಾ, ಮಗನ ಬುದ್ಧಿ ಹಳ್ಳಾಹಿಡದು ಹೋಗಿತ್ತೆಪ್ಪಾ. ಈ ಮಾತು ಹೊಟ್ಟಾಗ ಹಕ್ಕೊಣಾಕಬೇಕು. ಪಡದವ್ವನೋರು ‘ಅಮಲದಾರರು ಬರತಾರು, ನಿಮಗೆಲ್ಲ ಬೇಡಿ ಹಾಕಿಸೇನು’ ಅಂತ ಹೆದರಿಸಿದರರಿ. ಅದಕ ಅಂಜಿ, ಹಲ್ಲಾಗ ನಾಲಗಿ ಇಟಗೊಂಡು ಹಾದೀ ಹಿಡಿದಿನೆರಿ. ಎಂತಾ ಜನರನ್ನ ತಂದ ಇಟ್ಟಿ ಶಿವನ ಅಂದು, ದ್ಯಾನ ಮಾಡಿಕೊಂತ ಕೋರಿಮುಸುಕು ಹಕ್ಕೊಂಡು ದಿಕ್ಕ ಸಮ್ಮಸದ ಕುಂತುಬಿಟ್ಟೆ” ಎಂದು ಕರುಣ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಂಡ.

“ಅಲ್ಲಲೇ ಚನ್ನಾ, ಇಷ್ಟು ಅಂಜಾಕ ಆ ಪಡದವ್ವ ಅಂದದ್ದರ ಏನು ಅಟ ಹೇಳಬಾರದ?” ಗೌಡರು ಕುತೂಹಲ ತಡೆಯದಾಗಿ ಕೇಳಿದರು.

“ಯಿಪ್ಪಾ, ಕರೇ ಹೇಳಿದರೂ ಕೇಳತೀ, ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿದರೂ ಕೇಳತೀ, ನಾಳೆ ಬೆಳಗಾಗೂದರಾಗ ಅಮಲದಾರ ಬರಾಣಾ ಊರಾಗ ಕಾಣಬರೂ ಮಂದೀ ಕೈಯಾಗೆಲ್ಲ ಸಾಲಬೇಡಿ ಹಾಕಿಸಿಬಿಡತಾರಂತೂ ಅಂದರರಿ. ಈ ಮಾತ ನಿಮ್ಮ ಮುಂದ ಹೇಳಿದರ ‘ನಿನ್ನ ಕೈಗೂ ಬೇಡಿ ಬಿದ್ದಾವಂತ ತಿಳಿ ಮಗನ ಅಂತೂ ಅಂದರರಿ.’ ಎಂದು ಹೇಳಿದವನೇ ಚನ್ನ ನೆಲಕ್ಕೇ ಕುಳಿತ.

“ಅಂವಾ ಅಂದ ಮಾತ ಕರೇ ಆಗಾಕ ಅಂವಾ ಏನು ದೇವರಂತ ತಿಳಿದೀರೇನಲೇ? ಹೊತ್ತು ಹೋಗದಕ್ಕ ಬೊಗಳತಾನ; ಸಾಲಬೇಡಿ ಹಾಕಸತೇನಿ ಅನ್ನಾಕ ನಾವೆಲ್ಲ ಕೈಯಾಗ ಬಳೀ ಇಟ್ಟೀವೇನಲೇ, ನೀವು ಹೆದರಾಕ? ಅವ

ಏನು ಅಮಲದಾರ ಅಂತ ಹೆದರಿ ಜ್ವಾಳಾ ಕೊಟ್ಟು ಮನಿಗೆ ಹೋದ್ಯೊ ಪ್ಯಾಲಿ?” ಎಂದು ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿದರು, “ಅಮಲದಾರರು ಒಂದ ಯಾಳೇ ಬಂದರೂ ಹೆದರಬ್ಯಾಡ. ಕಡಾ ತಂದ ಕಾಳು ಮಟದವರು ಕಸಗೊಂಡು ಅಂತ ಅಮಲದಾರರ ಮುಂದ ಅಡ್ಡ ಬಿದ್ದ ಹೇಳಿಕೋ. ಮುಂದಿನದೆಲ್ಲ ನೋಡಿಕೊಂತೀನಿ, ಈಗ ಮನ್ಯಾಗ ಕಾಳ ಅದಾವಿಲ್ಲೋ? ಇಲದಿರಕ ಮನ್ಯಾಗ ಹೇಳಿ ನಾಲ್ಕು ಸೇರು ಒಯ್ಯಿ” ಎಂದು ಚನ್ನನಿಗೆ ಆಶ್ವಾಸವಿತ್ತರು.

ಅಮಲದಾರರು ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಪಡದಪ್ಪ ಕೊಟ್ಟ ಅರ್ಜಿ ವಿಷಯವನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅದನ್ನೇ ಚನ್ನ ತನ್ನ ರಸಾವೇಶದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದ. ಅದನ್ನು ಹೊರಗೆಡವಲು ಅವನನ್ನು ರಮಿಸದೆ ಗತಿಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ “ಊಟಾ ಮಾಡಿಲ್ಲ ಕಾಣತೈತಲೇ ಚನ್ನಾ? ಎರಡು ರೊಟ್ಟಿ ಹಾಕಸತೈತಿ. ಆಚ್ಯಾಕ ಕೂತು ತಿನ್ನು” ಎಂದು ಆಳಿಗೆ, ಚನ್ನನಿಗೆ ರೊಟ್ಟಿ ತಂದುಕೊಡಲು ಹೇಳಿದರು.

ಚನ್ನ ರೊಟ್ಟಿ ತಿಂದು, ನೀರು ಹಾಕಿಸಿಗೊಂಡು ಕುಡಿದ ನಂತರ, ಗೌಡರು ಚನ್ನನಿಂದ ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೊರಡಿಸಲು “ಅಮಲದಾರರು ನಾಳೇ ಬರೂವರದಾರಂತ ಪಡದಯ್ಯನಾರ ಹೇಳಿದರೇನಲೇ ಚನ್ನಾ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದರು.

“ನಾಳೆ ಯಾಕರೀ ಯಪ್ಪಾ, ಇಂದ ರಾತರ್ಯಾಗ ಬರತಾರಂತರಿ” ಎಂದು ಚನ್ನ ಹೇಳಿದ.

“ಅದೇನೋ ಅವರಿಗೆ ಟಪಾಲ ಬಂದ್ವಾಗ ಹೇಳತೀಯಲ್ಲಲೇ?”

“ಟಪಾಲಿಂದೇನು ಮಾಡತೀರಿ ತಗೀರಿ, ನಿನ್ನೆ ಆ ಗಿಡ್ಡ ಶಂಕರೆಪ್ಪದಾನಲ್ಲರೀ ಅವನ್ನ ಕುದರಿಮ್ಯಾಗ ಅಮಲದಾರರ ಕಡೆ ಕಳಿಸಿದ್ದರಂತರೀ. ಶಂಕರೆಪ್ಪನ ಈ ಸುದ್ದಿ ತಂದಾನಂತ ಮಟದಾಗ ಜನಾ ಹೇಳತುತ್ತರಿ.”

“ಊರಾಗ ಕಾಣಬರೂ ಮಂದಿಗೆಲ್ಲ ಸಾಲಬೇಡಿ ಹಾಕಲಾಕ ಊರಾಗ ಆಗೇತಂತರೆ ಏನಲೆ?” ಗೌಡರು ಎಳೆ ಜಗ್ಗಿಸಿದರು.

“ಅದೆಲ್ಲ ನಮ್ಮಂತಾ ಜನಕ್ಕೆ ಹ್ಯಾಗೆ ಗೊಂತಾದೀತರಿ ಯಪ್ಪಾ? ಊರ ಆಳೂ ಧೂರೀ ನಿಮಗ ಗೊಂದಲ ಬೀಳತೇತಿ, ಅಂದಮ್ಯಾಗ ನಮ್ಮ ಪಾಡೇನರಿ? ಆದರೇನೋ ಸತ್ತ ನಾನಾಸಾಬನ ದೆವ್ವ ಎದ್ದು ಕುಂತೈತಂತ. ಪಡದಪ್ಪನೋರು ಆಡಿ ದ ಮಾತು ಯಪ್ಪಾ ಏಟ ಕರೆವೋ, ಏಟ ಸುಳ್ಳೋ ಶಿವಗ ಗೊತ್ತರಿ?” ಎಂದು ಚನ್ನ ಸುದ್ದಿಯ ಹೊಣೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಶಿವನ ಮೇಲೆ ಹೊರಿಸಿ ತಣ್ಣಗಾದ.

“ಅವನ ದೆವ್ವ ಮಟಕ್ಕೆ ಬಡಕೊಂಡತಿ. ಮೊನ್ನಿನ ದಿನ ಜೀವಾ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡದ್ದಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟ ಉದ್ದ ನೀರಿಗೆ ಇಳಿದನ್ನಲ್ಲ ಪಡದಪ್ಪ?” ಎಂದು ಗೌಡರು ತಮ್ಮೊಳಗೆ ತಾವೆ ಒಟಗುಟ್ಟಿದರು.

ಈ ಅರ್ಥ ಚನ್ನನಿಗಾಯಿತೋ ಇಲ್ಲೋ ದೇವರೇ ಬಲ್ಲ. ಕುಳಿತಲ್ಲಿಯೇ, ಒಮ್ಮೆ ಆಕಳಿಸಿ ಚಿಟಕೆ ಮುರಿದು “ಬಂದ ಕೆಲಸ ಆದ್ದಾಂಗಾತಲ್ಲರಿ; ಹೊಕ್ಕೇನಿ ಇನ್ನನಾ. ಶರಣರಿಯಿಪ್ಪಾ” ಎನ್ನುತ್ತ ಮುಜರೆ ಮಾಡಿ ಹೊರಟ. ಗೌಡರ ಆಳು ಅವಳ ಧೋತರದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಸೇರು ಜೋಳ ತಂದು ಹಾಕಿದ.

“ಚನ್ನಾ, ನಾಳೆ ಅಮಲದಾರರು ಬಂದಾಗ, ನಿನ್ನ ಬೆದರಿಸಿ ಜ್ವಾಳಾ ಕಸಗೊಂಡದ್ದನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಲೇ ಮತ್ತೆ” ಎಂದು ಗೌಡರು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದರು.

“ಅಂತೂ ಪುಕಟ ಸಿಕ್ಕ ಜ್ವಾಳದ ರಿಣಾ ಇನ್ನು ಏನೇನು ಮಾಡಾಕ ಹಚ್ಚಿತ್ತೇತೋ” ಎಂದು ಗುಣಗುಟ್ಟುತ್ತ ತನ್ನ ತಲೆತುರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಮನೆಯ ದಾರಿ ಹಿಡಿದ.

ಅಂದು ರಾತ್ರಿ ಗೌಡರ ಎಮ್ಮೆ ಕೋಣವನ್ನು ಈಯಿತೆಂದು, ಆಳು ಬಂದು ಗೌಡರಿಗೆ ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ. ಯಾಕೋ ಗೌಡರಿಗೆ ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಸಮಾಧಾನವಾಯಿತು. “ಅ ಬೇಬರಸಿಗೆ ಕ್ವಾಣಾ ಈಯೂದು ಚಿಪಾನ ಬಿದ್ದಂತಿ ಕಾಣತೇತಿ” ಎಂದು ಒಟಗುಟ್ಟಿದರು. ಆದರೆ ಈ ಚಿಂತಿಯನ್ನೂ ಮರೆಸಬಲ್ಲ ನೂರಾರು ಚಿಂತೆಗಳು ಗೌಡರ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಗೊಂದಲ ನಡೆಸಿದ್ದವು, ಆಗಲೇ ರಾತ್ರಿಯ ಹತ್ತುಗಂಟಿಯಾಗಿತ್ತು. ಆದರೂ ಆಳೊಂದನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ವಿಚಾರವಿನಿಮಯಕ್ಕಾಗಿ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಮನೆಗೆ ನಡೆದರು.

ಅಪರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಗೌಡರು ಬಂದುದಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಕಾರಣವಿರಲೇಬೇಕೆಂಬುದು ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಧೂರತ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಗೌಡರು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಪಾವುಡ ಧರಿಸದೆ ಅವಸರದಿಂದ ಬಂದಾಗಲೆ ಹೊಳೆದುಹೋಗಿತ್ತು. ಗೌಡರು ಬಂದ ಕೂಡಲೆ ಪಡದಯ್ಯನು ಬೀಸಿದ ಜಾಲದ ಬಗ್ಗೆ ತಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದಷ್ಟನ್ನು ವಿವರಿಸಿ “ಅಮಲದಾರರು ಬರೋವರದಾರಂತ ನಾ ಏನು ಹೆದರಿಲ್ಲರೀ. ಆದರೆ ಹೀಗೆಲ್ಲ ಪುಂಡಾಟ ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಆ ಪಡದಯ್ಯನು ಶಾಸನಾ ಮಾಡಾಕ ಬೇಕಲ್ಲರಿ?” ಎಂದು ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯಥೆಯ ವಿಷಯವೊಂದನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದರು.

“ಅಲ್ಲ ಗೌಡರ, ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿ ಖೊಟ್ಟ ಸಾಕ್ಷಿ ಈಗ ಬೇಕಂದರೆ ಹುಟ್ಟಿಸಲಿಕ್ಕೆ ತಯಾರಾದಾಗ, ನಾನಾನ ಮರಣ ಹೃದಯವಿಚಾರದಿಂದ ಅಂತ ಖಾತ್ರಿ ಹ್ಯಾಂಗ ಮಾಡಿಕೊಡುದು?” ಎಂದು ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಸಾಶಂಕರಾಗಿಯೇ ಕೇಳಿದರು.

“ಸತ್ತಾವ ಸತ್ತು ಹೋಗ್ಯಾನ ಆಚಾರೆಪ್ಪ. ತನ್ನ ಪಾಲಿನ ದುಡ್ಡು ಸಿಗಬೇಕೂ ಅಂತ, ಅಮಲದಾರ ಇದರ ಪಂಚೇತಿ ಮಾಡಾವ, ಅದರ ಯವಸ್ತಾ ಮುಕ್ಕಟ್ಟು ಮಾಡಿದ್ದು ಶ್ಯಾಣೇತನ ಆತಿಲ್ಲೊ ಆಚಾರೆಪ್ಪ? ಈ ಅಮಲದಾರರ ನೀರಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ನನಗ?” ಗೌಡರು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಸಮರ್ಥನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು.

ಗೌಡರಿಗೆ ಆ ಪ್ರಕರಣ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಏಳುವುದೂ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ತಾವು ಮಾಡಿದ ಪಂಚನಾಮೆ ಖೊಟ್ಟಿಯಾಗುವದಿದ್ದರೆ, ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಕೊಲೆಯ ಆರೋಪಿಯಾಗಿ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನೂ ಜೇಲು ಕಾಣುವಂತಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅಂತೆಯೇ ಮಾದಪ್ಪ ಕೊಟ್ಟ ಅರ್ಜಿ ನಾನಾನ ಪ್ರಕರಣದ ಬಗ್ಗೆ ಇರದೆ ದಾದಾ ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಏರಿ ಬಂದು ದಾಂಡಗಾಯಿ ಮಾಡಿದ ಬಗ್ಗೆ ಇರಬೇಕು ಎಂದು ಅವರಿಗನಿಸಿತ್ತು.

“ಈಗ ಬಂದಿರೋದೆಲ್ಲ ದಾದಾನ ಮ್ಯಾಗ ಇರಬೇಕು. ದಾದಾ ಪಡದಪ್ಪನ ಮ್ಯಾಗ ಏರಿ ಹ್ಲಾದಾ, ಅದಕ್ಕೆ ನಾವೂ ನೀವೂ ನೆರವಾದವರು ಅಂತ ಫಿಯಾದಿ ಕೊಟ್ಟಿರಬೇಕು” ಎಂದು ಗೌಡರು ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿದರು.

“ಪಡದಪ್ಪ ದಾದಾನ ಮ್ಯಾಲೆ ಫಿಯಾದೀನ ಮಾಡಿದ್ದರ ಅವನ್ನ ಉಳಿಸಲಿಕ್ಕೆ ದಾರಿ ಏನೂ ಇಲ್ಲೇನು ಗೌಡರ?” ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಕೇಳಿದರು.

“ದಾದಾ ಅಮಲದಾರರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದಿರಬಾರದು ನೋಡಿರಿ. ಅವಾ ಊರ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗೂದ ನೆಟ್ಟಗ. ಆ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಕರೆಸಿ, ದಾದಾನ್ನ ದನಾಕರಾ ನೋಡಿ ಕೊಣ್ಣಾಕ ಅಂತ ಊರಿಗೆ ಕಳಿಸಿಬಿಡು ಅಂತ ಹೇಳಿದರಾತು” ಗೌಡರು ಸಲಹೆಯಿತ್ತರು.

ಕೊನೆಗೆ ದಾದಾನನ್ನು ಊರುಬಿಟ್ಟು ಕಳಿಸುವದೇ ವಿಹಿತವೆಂದು ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿ ನಿರ್ಣಯಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಗೌಡರು ಮನೆಗೆ ಹೊರಟರು. ಅವರು ಮನೆ ಮುಟ್ಟುತ್ತಲೇ, ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಅವರಿಗಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದ. ಅಮಲದಾರರು ಊರಿಗೆ ಬಂದಿರುವರೆಂದು ಗೌಡರಿಗೆ ವರದಿ ಮಾಡಿದ. ಗೌಡರ ಕರ್ತವ್ಯಪ್ರಜ್ಞೆ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಜಾಗೃತವಾಯಿತು. ಗೌಡರು ಪಾವುಡವನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು, ಕೈಯಲ್ಲಿ ಒನಕೆಗಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ತೆಳ್ಳಗಾದ, ಬೆಳ್ಳಿಕಟ್ಟಿನ ಬಡಿಗೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಅವಸರದಿಂದ ಚಾವಡಿಗೆ ಧಾವಿಸಿದರು. ಪಾದಳಿಯ ಅರಸನಂತೆ ಮೀಸೆ ತಿರುವುತ್ತ ದರ್ಪದಿಂದ ತಿರುಗಾಡುವ ಗೌಡರು, ಈಗ ಚಾವಡಿ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಮೊಚ್ಚೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಬಹು ವಿನಯದಿಂದ ಅಮಲದಾರನನ್ನು ಕಾಣಲು ಬಂದದ್ದು ನೋಡಿ ಮಲ್ಲಪ್ಪನಿಗೆ ಒಳಗಿಂದೊಳಗೇ ನೋಣ ಕಡಿದಂತಾಯಿತು.

“ಕ್ಯಾ ಬಾತ್ ಪಟೇಲ?” ಚಾವಡಿಯ ಒಳಗಿನಿಂದ ಗುಡುಗು ಕೇಳಿ

ಬಂತು. ಸೆರೆ ಕುಡಿದಿದ್ದರಿಂದ ಉಗ್ರವಾಗಿ ತೇಲುಗಣ್ಣು ಮೇಲುಗಣ್ಣು ಹಾಕುತ್ತ, ಎದೆಯವರೆಗೆ ಇಳಿಬಿದ್ದ ಗಡ್ಡದ ಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸುತ್ತ ಅಮಲದಾರ ಘಕರುದ್ದಿನಸಾಹೇಬರು ದಪ್ಪ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದರು. ಗೌಡರಂಥ ಗೌಡರ ದರ್ಪವೂ ಉಡುಗಿಹೋಯಿತು, “ಗಾಂವಮೇ ಗರೀಬೋಕ ಜಿಂದಾ ನಹೀ ರಹಸಕತಾ, ಔರ್ ತುಮ್ ಜುಲುಮ್ ಚಲಾತೇ ಹೋ? ಕಹಾಂ ಹೈ ರಿಪೋರ್ಟ್?” ಮದ್ಯದ ಅಮಲಿನಲ್ಲಿ ಅಮಲದಾರರಿಗೆ ಮಾತೃಭಾಷೆಯ ಮೇಲಿನ ಮೋಹ ಉಕ್ಕಿ ಬಂದಿತ್ತು. ಮತ್ತು ದರ್ಪ ನಡೆಸಬೇಕಾದರೆ ಉರ್ದುವಿನಂಥ ಭಾಷೆಯಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಅವರ ದೃಢ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಲ್ಲೊಂದಾಗಿತ್ತು.

“ಇಲ್ಲ ರಾವಸಾಬ ಅಂತಾದ್ದೇನು ಗಡಿಬಿಡಿ ಆಗಿಲ್ಲ ತಗೀರಿ” ಗೌಡರು ಹಲ್ಲು ಕಿರಿದು ವಿನಯದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ “ಚುಪ್ ರಹೋಜೀ, ಹಮ್ ಕು ಸಬ್ ಕುಳ್ ಮಾಲುಮ್ ಹೈ” ಎಂದು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಗುಡುಗು ಕೇಳಿ ಬಂತು.

ಪ್ರಸಂಗಾವಧಾನಿ ಮಲ್ಲಪ್ಪನು ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಚಾವಡಿಯಲ್ಲಿ ಗುಡಾರ ಕಟ್ಟಿ, ಸಾಹೇಬರ ಶಯನೋತ್ಸವದ ಏರ್ಪಾಡು ಮಾಡಿದ್ದನು.

“ರಾವಸಾಬ, ದಣಿದು ಬಂದೀರಿ ಕಾಣತತಿ, ಓಟು ದಣವಾರಿಸಿಗೋ ಬೇಕು. ಬೆಳಗಾದ ಮ್ಯಾಗ ಇಲ್ಲೆ ಬರತೀನು” ಎಂದು ಗೌಡರು ತಡವರಿಸುತ್ತ ಅಸಂಬದ್ಧವಾಗಿಯೇ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡರು.

ಸೆರೆ ಕುಡಿದರೂ ಅಮಲದಾರರಿಗೆ ಎಚ್ಚರ ತಪ್ಪಿರಲಿಲ್ಲ. ಗೌಡರ ಈ ಸುಳ್ಳು ವಿನಯದಿಂದ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದು “ಸಬ್ ಮಾಲುಮ್ ಹೋಗಯಾ ಹೈಜೀ ಪಟೇಲ್” ಎಂದು ಜಬರಿಸಿ “ಆಡ್ಲೀ, ಓ ಪಟೇಲಕು ಸಬ್ ಬಾತ್ ಸಮಜಾಯಕ ಕರೋ” ಗುಡುಗಿದರು.

ಅಮಲದಾರರ ಸ್ವಾರಿ ಆಗಿನ ಪ್ರಸಂಗಕ್ಕಂತೂ ತೆರೆಯ ಹಿಂದೆ ಸರಿದು ಗಾದಿಯ ಮೇಲೆ ಪವಡಿಸಿತು. ಗೌಡರಿಗೆ ರುದ್ರನಾಟಕದ ಒಂದು ದೃಶ್ಯ ಮುಗಿದಂತಾಯಿತು. ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಕುತ್ತಿನಿಂದ ಪಾರಾದ ಸಮಾಧಾನವೆನಿಸಿತು.

ಆಡ್ಲೀ (Orderly) ಕೇಶವರಾಯ ಗೌಡರ ಹಳೆಯ ಸ್ನೇಹಿತ. ಕೇಶವರಾಯ ಊಟ-ಊಡಿಗೆ, ವೇಷಭೂಷಣಗಳೆಲ್ಲ ಮಹಾ ಛಾನಸ ಸ್ವಭಾವದವನೆಂದು ವಿಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದ. ಅವನುಟ್ಟ ‘ಜಾನ್‌ಪಿಲ್’ ಧೋತರ ಯಾವಾಗಲೂ ಶುಭವಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಕರಿಯ ಅಲ್ಪಾಕನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೆ ಕೋಟು ಅವನು ಧರಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಹಾಕಿಕೊಂಡ ಪುಣೇರಿ ಮೊಚ್ಚಿಯ ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣ ಎಂದೂ ಮಾಸಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅವನ ಪರಿವಾರದವರೆಲ್ಲ

ಅವನನ್ನು 'ಬೆಳ್ಳಕ್ಕಿಮರಿ' ಎಂದೇ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ವೇಷದಂತೆಯೇ ಊಟದ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ಹಾಗೆಯೇ. ಪಾದಳಿಯಿಂದ ಬೆಣ್ಣೆ ಬರದೆ ಕೇಶವರಾಯನ ಊಟವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಬೆಣ್ಣೆಯ ಸ್ನಿಗ್ಧತೆಯೇ ಕೇಶವರಾಯನ ವಿಶೇಷ ಕೃಪೆಗೆ ಪಾದಳಿಯ ಗೌಡರು ಪಾತ್ರರಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿತ್ತು.

ಕೇಶವರಾಯ ಆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಚಾವಡಿಯಾ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಎಲೆ ಅಡಿಕೆಯ ಸೇವನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದನು. ಬೈಸಿಕೊಂಡು ತಿರುಗಿ ಬಂದ ಗೌಡರನ್ನು ನೋಡಿ "ಮತ್ತೇನು ಗೌಡಪ್ಪ, ಎಲ್ಲಾ ನೆಟ್ಟಗೆ? ಮನ್ನೆ ನೀ ಕಳಿಸಿದ ಬೆಣ್ಣೆಗೆ ತುಪ್ಪಾನ ಇಳೇಲಿಲ್ಲೋ?" ಎಂದು ಕುಶಲಪ್ರಶ್ನೆಯಿಂದ ಮಾತಿಗಾರಂಭಿಸಿದ. ಇಬ್ಬರೂ ಅಮಲದಾರರ ಕಿವಿಯಳತೆಯಿಂದ ದೂರ ಹೋಗಿ ನಿಂತರು.

"ಅಲ್ಲೋ ಗೌಡಪ್ಪ, ಇದ ಧಂದೇದಾಗ ಮುಪ್ಪಾದಿ. ಇನ್ನೂ ತಿಳೇಲಿಲ್ಲಲ್ಲೋ? ಅಲ್ಲಾ ರಾವಸಾಹೇಬರು ಬಿಳಿಕುದರಿ ಹತ್ತಿದಾಗೇನಪಾ ಭೆಟ್ಟಿಗೆ ಬರೂದು? ಈಗ ಇಡೀ ಪ್ರಕರಣದ ಮೂಲ ನೀ ಆಗಿ ಕೂತೀದಿ. ಊರಾಗ ಒಂದು ಖೂನಿ ಆದದ್ದು ಹೃದಯ ವಿಕಾರದಿಂದ ಸತ್ತದ್ದು ಅಂತ ಪಂಚನಾಮೆಮಾಡಿ ಗುಣ್ಣೆ ಮುಳಗಿಸೀದಿ ಅಂತ ಮೂಕಿ-ಅರ್ಜಿ ಬಂದದ ನಿನ್ನ ಮ್ಯಾಲೆ. ಮತ್ತ ಆ ಅರ್ಜಿಯೊಳಗೆ ಏನೇನ ಕಾಣಸ್ಯಾರ ಗೊತ್ತದ ಏನು? ಈ ಖೂನಿ ಬೇಪತ್ತಾ ಆದದ್ದರಿಂದ ಊರಾಗ ಪುಂಡರು ಹಗಲೂ ಹಾಡೇ ಮನೀಹೊಕ್ಕು ಜನರ್ಮ ಹೊಡಿದು ಬಡಿಯೂದು ನಡದದ. ಬಡವರು ಸುಸೂತ್ರ ಬಾಳ್ವೆ ಮಾಡೂದು ದುಸ್ತರ ಆಗೇದ ಅಂತ ಬರದಾರ" ಕೇಶವರಾಯ ಈ ಮಾತು ಮುಗಿಸಿ, ಇಷ್ಟೊತ್ತು ಕೈಯಲ್ಲಿಯೇ ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಚಿಟಿಕೆ ತಂಬಾಕನ್ನು ಬಾಯೊಳಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡ.

ಗೌಡರು ನಿರ್ವಿಣ್ಣರಾಗಿದ್ದರು; ತಾವೇ ಆರೋಪಿಯಾಗುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಿತ್ತಲ್ಲ ಎಂದು ಹಣ್ಣಾಗಿದ್ದರು. ಏನೂ ಹೇಳಬೇಕೆಂಬುದು ತಿಳಿಯದೆ "ಅದರ ಚೌಕಸಿಗೆ ಈಟ ಸರರಾತ್ರಾಗ ಬಂದಾರೇನಿ ರಾವಸಾಬರು?" ಎಂದರು.

"ಅದೊಂದಕ್ಕ ಆಗಿದ್ದರ ಇಷ್ಟ ತರಾತುರಿಯಿಂದ ಏನ ಬರತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ ಬಿಡು. ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಕರಣ ಅದ. ಈ ಊರಾಗ ದಾದಾ ಅಂತ ಏನೋ ಒಬ್ಬಾವ ಪುಂಡ ಇದ್ದಾನಂತಲ್ಲಾ? ಅವಾ ಇಲ್ಲಿ ಪಡದಯ್ಯನ ಮ್ಯಾಲೆ ಏರಿಹೋಗಿ ಹೊಡೆದು, ಅಬರೂ ತೊಗೊಂಡಾನಂತ ಅವನ ಮ್ಯಾಲೆ ಫಿರಾದಿ ಕೊಟ್ಟಾರ. ಮತ್ತ ಆ ದಾದಾಗೇನೋ ಊರಾಗಿನ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಬೆಂಬಲ ಅದ ಅಂತೂ ಆ ಫಿರಾದಿಯೊಳಗೆ ಕಾಣಿಸಿದ್ದದ. ಈ ಪ್ರಕರಣ ಮಾತ್ರ ದೀರ್ಘಕೃ ಹಾಗೋ ಸಂಭವ ಅದ. ಮತ್ತ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಆಗೋ ಮುಂದ ನೀವೆಲ್ಲಿದ್ದಿ ಗೌಡರು?"

ಏನ್ ಬಂದೋಬಸ್ತಿ ಅನಬೇಕೋ ಪಾದಳ್ಳಿದ ಅಂತ ಜಂಬಾ ಕೊಚಿಕೋತ್ತಿದ್ದರಲ್ಲೋ?” ಎನ್ನುತ್ತ ಕೇಶವರಾಯ ಬಿದ್ದ ಆಳಿಗೆ ತನ್ನದೊಂದು ಕಲ್ಲು ಎತ್ತಿದ.

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಗೌಡರು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದರು. ಆದರೂ ಕೊನೆಗೆ ಕೇಶವರಾಯನೇ ಗತಿ ಎಂಬ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬಂದು “ಎಲ್ಲಾ ಬೇಲಿ ಎದ್ದು ಹೊಲ ಮೇದಾಂಗ ಐತಿರಿ ಕತೀ, ಕೇಶಪ್ಪನೋರ ಈ ಪಡದಯ್ಯನ ಮೂರ್ಕಿ ಅರ್ಜಿ ಮಾಡೋ ಬೆದರಿಕೆ ಹಾಕಿ, ಬಾಪೂ ಸಾಹೇಬರಿಂದ ಹಣ ಸುಲಕೊಂಡಾನಿ. ಮತ್ತೆ ಅದ ಬೆದರಿಕೆ ಹಕಿ ವಾಡೇದಾಗಿನ ಹಗೇ ತಗಿಸಿ, ಜ್ವಾಳಾ ಹಂಚಿ ತಾ ಬಿರುದು ಹಂಚಿಗೊಂಡು ಮೆರೀತಾನರಿ. ನಮ್ಮ ಮಾದರ ಚೆನ್ನಾ, ನನ್ನ ಮನ್ಯಾಗಿನ ಜ್ವಾಳಾ ಓದರ ಅವನ್ನ ಕಸಗೊಂಡು ಮರಕ್ಕೆ ಹಾಕಸ್ಯಾನಿ ಒಂದಂತ ಹೇಳೂದ ಅವನ ಆಟ! ಅದೆಲ್ಲ ಹೋಗಲಿ, ಈಗ ನನಗೇನು ಮಾಡಂತೀರಿ?” ಎಂದು ಕೇಶವರಾಯನನ್ನೇ ಸಲಹೆ ಕೇಳಿದರು.

“ಅದೆಲ್ಲಾ ಖರೇ ಇದ್ದೀತೋ ಗೌಡಪ್ಪಾ ಅದರ ಪ್ರಕರಣ ತೊಡಕಿನದಾಗಿ ಕೂತದಲ್ಲ? ನೀ ನಾಳೆ ಹ್ಯಾಂಗಾದರೂ ಬರತೀಯಲ್ಲ. ರಾವಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಹೇಳಿಕೋ. ಮೆರ್ಜಿ ಹಿಡಿದು ಕೇಳಿದರ ಏನರ ಕೆಲಸ ಆದಾವು. ಮತ್ತೆ ಉಳಿದಿದ್ದೆಲ್ಲಾ ನಿನಗೇನ ಹೇಳಬೇಕು?” ಕೇಶವರಾಯ ಮೋಘಮ್ ಮಾತಾಡಿ ಕೈಬಿಟ್ಟ.

ಗೌಡರು ಮನೆ ಮುಟ್ಟಿದಾಗ ರಾತ್ರಿ ಹನ್ನೆರಡರ ಮೇಲಾಗಿತ್ತು. ಸಂಜೆಯಿಂದ ಇದರ ಬಗ್ಗೆಯೇ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ಮಾಡಿ ಬೇಸತ್ತಿದ್ದರು. ಚಾವಡಿಗೂ ಮನೆಗೂ ಎಡತಾಕಿ ದಣಿದಿದ್ದರು, ಇಷ್ಟಾದರೂ ವಿಚಾರ ಬಗೆಹರಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಬೆಳಗಿನ ವಿಪತ್ತೊಂದು ಕಾದು ಕುಳಿತಿತ್ತು. ಮನೆ ಮುಟ್ಟುವಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಶಿಲೇದಾರ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ತಮ್ಮನ್ನು ಕಾಣಲು ಬಂದಿರುವದಾಗಿ ತಿಳಿಯಿತು. ಗೌಡರು ಬೇಸರದಿಂದಲೇ “ಇಗಾ ನೋಡು ಲಕ್ಷ್ಮಣಾ ದಾದಾನ ಮ್ಯಾಗ ಅರ್ಜಿ ಬಂದೈತಂತೆ, ಹುಕಾರಿ, ಅಮಲದಾರ ದೇಶದಾಗಿಲ್ಲದ ಸಿಟ್ಟಿನವ ಅದಾನ, ಈ ಖಿಟ್ಟಿ ಅವನ ಬಾಯಾಗಿಂದ ಪಾರಾಗೂದ ಕಟಿಣ ಐತಿ. ದಾದಾಗ ಅವನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳಬ್ಯಾಡಂತ ಹೇಳು. ಊರಿಗೆ ಈಗಿಂದೀಗ ಅವನ್ನ ಕಳಿಸಿಬಿಡು” ಎಂದು ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದರು.

ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಮತ್ತೆ ಅಳುಮೋರೆ ಮಾಡಿದ. ಧೋತರದ ಚುಂಗಿನಿಂದ ಮೂಗನ್ನೊರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ, “ಹೋಗಂದರೂ ಹೋಗೂ ಲಗಸಣ ಕಾಣವಲ್ಲವುಯಪ್ಪಾ, ರಾವಸಾಹೇಬರು ಹ್ವಾದ ಮ್ಯಾಗ ಊರ ಬಿಟ್ಟು ಹೊಕ್ಕೀನಿ

ಅಂತಾನೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿದ.

“ಏನ ಎಡವಟ್ಟು ಅಂದಾನಲೇ ಅವಾ! ಸುಮಾಕ ಹೋಗಂತ ಹೇಳಬಾರದ. ಹುಲಿ ಕೂಡ ಆಡಬಹುದು. ಈ ಸರಕಾರದ ಮಂದಿ ಕೈಯಾಗ ಸಿಗಲಾಸಲ್ಲ. ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗನ್ನು, ಒಲ್ಲೇ ಅಂದರ ಗರಡೀಮನಿಯಾಗ, ಇಲದಿರಕ ನಮ್ಮ ಬಾಳಾಚಾರ ಮನ್ಯಾಗರ ಇರನ್ನು, ಅದಕ್ಕೂ ಒಲ್ಲೇ ಅಂದರ ಹಾಳ ಭಾವಿ ಬೀಳನ್ನು, ನಮ್ಮನ್ನೂ ಕೆಡವನ್ನು” ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಅವಡುಗಚ್ಚಿ ನುಡಿದರು ಗೌಡರು.

ಗೌಡರ ಅವತಾರ ನೋಡಿಯೇ ನಡುಗಿದ್ದ ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ಭಯದಿಂದ ಅಳುವದನ್ನು ಕೂಡ ಮರೆತು ಅಲ್ಲಿಂದ ಕಾಲು ಕಿತ್ತಿದ. ರಾತ್ರಿಯೇ ದಾದಾನಿಗೆ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ಅವನು ಮನೆಯಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ.

ಬೆಳಗಾಯಿತು. ದಾದಾ ನಿತ್ಯದ ರೂಢಿಯಂತೆ ಗರಡೀಮನೆಯಲ್ಲಿ ಚಡ್ಡಿ ಏರಿಸಿ, ತಾಲೀಮಿಗೆ ತೊಡಗುವ ಸಿದ್ಧತೆಯಲ್ಲಿದ್ದ. ಅಗ ಅವನನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಅಲ್ಲಿಗೇ ಬಂದ. ಗೌಡರು, ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಇಬ್ಬರೂ ಉಪದೇಶಿಸಿದ್ದನ್ನು ಮಗನಿಗೆ ಹೇಳಿದ. ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಮನೆಯಲ್ಲಾದರೂ ಹೋಗಿ ಇರು ಎಂದು ಕಳಕಳಿಯಿಂದ ಉಪದೇಶಿಸಿದ. ಆದರೆ ದಾದಾನ ಮನಸ್ಸಿಗದು ನಾಟುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ.

“ಏನು ತುಡುಗು ಮಾಡಿಲ್ಲಾ, ಕಳವು ಮಾಡಿಲ್ಲಾ, ತಲೀ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಕೊಡಲಾಕ, ಇವೆಲ್ಲ ನನಗ ಸರೀನ ಬರಾಣಿಲ್ಲ. ಚಿಮಣಾನ ಬಾಳೇವು ಹಾಳಗಡವಿದವನ್ನು ಜೀವದಿಂದ ಬಿಟ್ಟು, ಅದ್ಯಾವ ಘೌಜದಾರ ಅವಾ, ನನ್ನ ತಡವಬೇಕಂದಾವೆ? ನೋಡೆರ ನೋಡತೀನಿ” ಎಂದು ರಭಸದಿಂದ ನುಡಿದು ದಾದಾ ತಾಲೀಮಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮಗ್ನನಾದ.

“ತಿಳದದ್ದು ಮಾಡಿಕೋ, ಹೇಳಂದ್ರೂ ಹೇಳೀನಿ. ನಿನ್ನ ಫಲಭೋಗ ನಿನಗೈತಿ” ಎಂದು ಗೊಣಗುಟ್ಟುತ್ತ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಹೊರಟುಹೋದ.

೧೦

ಫಕರುದ್ದೀನ ಘೌಜದಾರರು ಆಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಅಮಲದಾರರಂತೆಯೇ ಆರೋಪಿಗಳಿಗೆ ಯಮಸದೃಶರಾಗಿದ್ದರು. ದರ್ಪವಿಲ್ಲದವನು ಅಧಿಕಾರಿಯೇ ಅಲ್ಲ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ದೃಢವಾಗಿ ಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿಯೂ ಆಗ ಬೇರೂರಿತ್ತು. ಯಮದೂತರಂತೆ ಭೀಕರವಾದ ಪೊಲೀಸ್ ಕಾನ್ಸ್ತೇಬಲ್ಲರೊಂದಿಗೆ ಫಕರುದ್ದೀನರ ಪರಿವಾರ ಬಂದಿತೆಂದರೆ, ಗಜನಿ ಮಹಮೂದನ ದಾಳಿ ಬಿದ್ದಂತೆ ಜನ ಅಂಜಿ

ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಪರಿವಾರ ಊರು ಬಿಡುವವರೆಗೆ ಊರಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ನಿದ್ದೆ ಹತ್ತುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಫಕರುದ್ದೀನರು ಹಗಲುಹೊತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯ ಪೋಲೀಸ ಅಧಿಕಾರಿಯಂತೆಯೇ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಸರಬರಾಯಿಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬುದರ ಮೇಲೆ ಅವರ ಕಾಕದೃಷ್ಟಿ ಇದ್ದದ್ದೇ. ಓಲೆಕಾರ ತಂದ ಬೆಣ್ಣೆಯ ಪಾತ್ರೆ, ಅವರ ಕಣ್ಣು ಮೂಗಿನ ಪರೀಕ್ಷೆಯಾದ ನಂತರವೇ ಅಡಿಗೆಮನೆಯನ್ನು ಸೇರತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಸಕ್ಕ ಆಜ್ಞೆಯಾಗಿತ್ತು. ಕೋಳಿಗಳಿಗೆ ಚೂರಿ ಬೀಳುವ ಮೊದಲು ಅವರು ಅವುಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿನೋಡಿ, ಕೊಕ್‌ಕೊಕ್‌ಕೊಕ್ ಎಂದು ಅವು ಚಡಪಡಿಸುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ನಕ್ಕು ನೆಲಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ರೋಗಿಷ್ಟ ಕೋಳಿ ಎಂದು ಕಂಡುಬಂದರೆ ಅವರ ಕಿಡಿಗಣ್ಣುಗಳಿಂದಲೇ ತಂದವನ ಅವತಾರ ಸಮಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತಿತ್ತೆಂಬ ಹೆದರಿಕೆ ಎಲ್ಲ ಗೌಡರಿಗೂ ಓಲೆಕಾರರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿತ್ತು.

ಪಾದಳಿಯ ಗೌಡರು ಸರಬರಾಯಿ ಬಹಾದ್ದೂರರೆಂಬ ಕೀರ್ತಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹರಡಿತ್ತು. ಫಕರುದ್ದೀನಸಾಹೇಬರು ಈ ತಾಲೂಕಿಗೆ ವರ್ಗವಾಗಿ ಬಂದ ವರ್ಷ ಪಾದಳಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಪಾದಧೂಳಿಯಿಂದ ಪಾವನಗೊಳಿಸಿದ್ದರು; ಗೌಡರ ಮೇಜವಾನಿಯಿಂದ ಪ್ರೀತರಾಗಿದ್ದರು. ಊರುಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವಾಗ “ಜರೂರು ಪಡೇ ತೋ ಹಮಾರೆ ಪಾಸ ಅನಾಜಿ ಪಾಟೀಲ್” ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಗೌಡರು ಅನೇಕ ತಿಂಗಳುಗಳವರೆಗೆ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಒಮ್ಮೆ ಫಕರುದ್ದೀನ ಸಾಹೇಬರ ಎಮ್ಮೆ ಬರಡುಬಿದ್ದ ಸುದ್ದಿ ಪೋಲೀಸ್ ಖಾತೆಯ ಗೂಢಚಾರರಿಂದ ಗೌಡರಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿತು. ಊರಲ್ಲಿ ಹೆಸರಾದ ತಳಿಯ ಈಯಲಾದ ಎಮ್ಮೆಯೊಂದನ್ನು ಗೌಡರು ಸಾಹೇಬರ ಮನೆಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸಿ, ಅವರ ಬರಡೆಮ್ಮೆಯನ್ನು ಬಡಸಂಗಪ್ಪನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದರು. ಸಂಗಪ್ಪ ಅದನ್ನೇ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಆರೈಕೆ ಮಾಡಿದ್ದನು. ಅದು ಮತ್ತೆ ತುಂಬಿ ಈಯಲಾದದ್ದು ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ತಿಳಿದರೆ, ಅದು ಸಾಹೇಬರ ಮನೆಗೆ ಮರಳಿ ಹೋಗಬಹುದೆಂದು ಹೆದರಿ, ಸಂಗಪ್ಪ ಆ ಎಮ್ಮೆ ಸತ್ತುಹೋಯಿತೆಂದು ಕೆಲ ತಿಂಗಳುಗಳ ಹಿಂದೆ ವರದಿ ಮಾಡಿದ್ದನು.

ಬೆಳಕು ಹರಿಯುತ್ತಲೇ ಸಾಹೇಬರು ಎದ್ದು ಬಹಿರ್ದೀನಿಗೆ ಹೋಗುವುದು ವಾಡಿಕೆ. ಈ ದಿನವೂ ಹಾಗೆ ಹೋದಾಗ ಸಂಗಪ್ಪನ ಮನೆಯಿಂದ ಸರಗಾಡಲು ಬಿಟ್ಟ ಎಮ್ಮೆ ತನ್ನ ಮಣಕದೊಂದಿಗೆ ಸಾಹೇಬರ ಹತ್ತರವೇ ಬಂದಿತು. ಸಾಹೇಬರ ತೀಕ್ಷ್ಣ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಅದು ತಮ್ಮ ಎಮ್ಮೆಯೆಂದು ಕೂಡಲೇ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಆಗಲೇ

ಅವರ ಪಿತ್ತನೆತ್ತಿಗೆರಿತ್ತು. ತಿರುಗಿ ಚಾವಡಿಗೆ ಬಂದಾಗ ವಂದನೆ ಸಲ್ಲಿಸಲು ಬಂದ ಗೌಡರೇ ಮತ್ತೆ ಅವರ ಸಿಟ್ಟಿಗೆ ಆಹುತಿಯಾದರು. “ಹುಂ ಪಾಟೀಲ ನಮ್ಮೂ ಎಮ್ಮಿ ಎಲ್ಲೈತಿ?” ಎಂದು ಗುಡುಗಿದರು. (ಮದ್ಯದ ಅಮಲು ಇಳಿದಿದ್ದರಿಂದ ಸಾಹೇಬರು ಕನ್ನಡ ಮಾತನಾಡುವ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು.)

ಗೌಡರು ಕೈಮುಗಿದು “ಸಂಗಪ್ಪನ ಮನ್ಯಾಗ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೆನರಿ. ಅದು ಈದು ಸತ್ತಪ್ಪಾತಂತ. ಮಣಕಾ ಜ್ವಾಪಾನ ಮಾಡಿ ಈಯಲಿಕ್ಕೆ ಅಗಾಣಾ ನಿಮಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸೂ ಅಂತ ಹೇಳೇನಿ” ಎಂದು ಬಿನ್ನವಿಸಿದರು.

ಸಾಹೇಬರ ಅವತಾರಕ್ಕೆ ಕಳೆಯೇರಿತು, ‘ಹರಾಮಖೋರ, ಯಾರ ಹೇಳತಾರು? ನಾನ ಇದ ಈಗ ನೋಡಿ ಬಂದೇನಿ” ಎಂದು ಚಾವಡಿಯೆಲ್ಲ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಸುವಂತೆ ಕೂಗಿದರು. ಸಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ಆಗಲೇ ಕರೆ ಹೋಯಿತು. ಅವನನ್ನು ಕರೆಸಿ ಆರೋಪಿಯಂತೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದವರೆಗೆ ಚಾವಡಿಯಲ್ಲೇ ಕೂಡಿಸಿದರು. ಆಡ್ಡಿ ಕೇಶವರಾಯ ಅವನಿಗೆ “ಊಟಾ ಮಾಡಿಬಾ ಹೋಗು” ಎಂದು ಆಜ್ಞೆ ವಿಧಿಸಿ, ತಾನೂ ಊಟಾ ಮಾಡಲು ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಮನೆಗೆ ಹೋದ.

ಸಂಗಪ್ಪ ಹೌಹಾರಿದ್ದ. ಎಮ್ಮೆ ಸತ್ತಿತೆಂದು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿದ ಬಗ್ಗೆ ಎಷ್ಟು ದಂಡ ತೆತ್ತಬೇಕಾಗುವುದೋ ಎಂದು ಅವನ ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರು ಗಾಬರಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಸಂಗಪ್ಪ ಊಟಕ್ಕೆ ಮನೆಗೆ ಹೋಗದೆ, ನೆಟ್ಟಗೆ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಆಡ್ಡಿ ಕೇಶವರಾಯರ ಪಾದಗಳನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಅಳುತ್ತಾ ಕುಳಿತನು.

“ಎಳು ಸಂಗಪ್ಪಾ, ದೊಡ್ಡವರ ಜೋಡಿ ವ್ಯವಹಾರ, ದೆವ್ವದ ಹೊಟ್ಟಾಗ ನಾವು ಹೋದರೂ ತ್ರಾಸ. ನಮ್ಮ ಹೊಟ್ಟಾಗ ದೆವ್ವ ಹೊಕ್ಕರೂ ತ್ರಾಸ. ಮಾತೇನೋ ಸಣ್ಣದು. ಆದರೆ ಸಾಹೇಬರ ಹಟಾ ದೊಡ್ಡದೋ! ಕೇಶವರಾಯರು ನಮ್ಮವರು. ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿ ತಪ್ಪು ಕ್ಷಮಾ ಮಾಡೂ ಹಂಗ ಮಾಡತಾರ. ನೀ ಹೋಗಿ ಊಟ ಮಾಡಿ ಬಾ” ಎಂದು ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಅವನನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿ ಕಳಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಅವನು ಹೋದ ಕೂಡಲೇ ಅವನ ಹೆಂಡಿರು ಮಕ್ಕಳು ಅಳುತ್ತ ಅಲ್ಲಿಗೇ ಬಂದರು.

“ಎಮ್ಮೀ ಕಿಮ್ಮತ್ತಿನ ಎರಡು ಪಟ್ಟು ದಂಡಾ ಕೊಡಬೇಕಾದೀತು” ಎಂದು ಕೇಶವರಾಯರು ದಂಡದಿಂದ ಪ್ರಕರಣ ಬಗೆಹರಿಯುವ ಆಸೆ ಇದೆಯೆಂದರು.

ಸಂಗಪ್ಪನ ಹತ್ತರ ಒಡಕು ಕಾಸೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಎಮ್ಮೆಯ ಬೆಲೆ ಐವತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ದಂಡಕೊಡಲು ಇದು ಸುಗ್ಗಿಯ ಕಾಲವೂ

ಅಲ್ಲ. ಸಂಗಪ್ಪನ ಹೆಂಡಿರು ಮಕ್ಕಳು ನಿರಾಶರಾಗಿ ಹೊರಟುಹೋದರು. ಸಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ಚಾವಡಿ ಸೆರೆ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ. ಸಂಗಪ್ಪನ ತಮ್ಮ ರಾಯಣ್ಣ, ಮಾರವಾಡಿ ಬಾಳಾರಾಮನ ಕಡೆಯಿಂದ ಜಮೀನನ್ನು ಅಡವಿಟ್ಟು ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಸಾಲ ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಚಾವಡಿಗೆ ಬಂದ. ಆಗ ರಾತ್ರಿಯ ಹತ್ತು ಗಂಟೆಯಾಗಿತ್ತು. ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಹಣ ಕೇಶವರಾಯನ ಕೈಗೆ ಬಿತ್ತು. ಕೇಶವರಾಯ ಮುಗುಳು ನಗೆಯಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ. ಆಮೇಲೆ ಚಾವಡಿಯಿಂದ ಸಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಯಿತು.

ಎಮ್ಮೆ ಸತ್ತಿತೆಂದು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿದ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ತಪ್ಪಿಗೆ ಬಡ ಸಂಗಪ್ಪ ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ದಂಡ ತೆತ್ತಬೇಕಾಯಿತೆಂಬ ಸುದ್ದಿ ಪಾದಳಿಯಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬಲು ತಡವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಈ ಪ್ರಕರಣ ಊರ ಜನರಲ್ಲಿ ಭಯವನ್ನು ಬಿತ್ತಿತು. ಚಾವಡಿಯ ಮುಂದೆ ಹಾಯಲೂ ಕೂಡ ಜನರು ಅಂಜಹತ್ತಿದರು. ಬಿರುಗಾಳಿ ಬೀಸುವ ಮೊದಲು ವಾತಾವರಣ ಸ್ತಬ್ಧವಾಗಿರುವಂತೆ ಫಕರುದ್ದೀನಸಾಹೇಬರು ಶಾಂತರಾಗಿ ಕಂಡರೂ ಕೂಡ ಅವರ ಕಿಡಿಗಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಮುಂಬರುವ ಅನಾಹುತಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಚಾವಡಿಗೆ ಯಾರ್ಯಾರಿಗೆ ಬಕಾಸುರನ ಆಮಂತ್ರಣ ಬರುವದೋ ಎಂದು ಜನರು ಭಯಗ್ರಸ್ತರಾದರು. ಫಿರ್ಯಾದಿ ಮಾಡಿ ಪಡದಯ್ಯನವರು ಊರಿಗೆ ಬರಲು ಮಾರಿಗೌತಣವನ್ನೇ ಕೊಟ್ಟರು ಎಂದು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಗುಜುಗುಜು ಮಾತು ಕೇಳಿ ಬಂದವು. ನಿನ್ನಿನ ದಿನ ಜನರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ಮೇರೆಗೆ ಜನರಕ್ಷಕರೆಂದು ಹೆಸರಾಗಿದ್ದ ಪಡದಯ್ಯನವರ ಬೆಲೆ ಇಂದು ಅರ್ಧಕ್ಕರ್ಧ ಇಳಿಯಿತು. ದನ ತಿನ್ನದಂಥ ಕಾಳು ಹಂಚಿದ್ದು, ದಾದಾನ ಮೇಲೆ ಮೂಕಿ ಅರ್ಜಿ ಮಾಡಿದ್ದು, ಕೊನೆಗೆ ಅದರ ಚೌಕಾಶಿಗಾಗಿ ಯಮನಂಥ ಇಂಥ ಅಧಿಕಾರಿಯನ್ನು ಕರೆಸಿದ್ದು ಇವೆಲ್ಲ ನಿನ್ನೆ ಅವರ ಪರಾಕ್ರಮಕ್ಕೆ, ಧೈರ್ಯಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದ್ದುವು, ಅವೇ ಇಂದು ವಿಪರೀತ ದೃಷ್ಟಿಯ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ದ್ರೋಹದ ಕೃತಿಗಳಾಗಿ ಕಂಡವು.

ಆದರೆ ಕುಲಕರ್ಣಿ ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಹಾಗನ್ನಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ಊರಲ್ಲಿ ಎದ್ದ ಇಂಥ ಗೊಂದಲದಿಂದ ಉತ್ಸಾಹವೇರಿತ್ತು. ಅವನ ಸ್ವಾರ್ಥದ ನಾಲಿಗೆ ಉಪ್ಪಿನಕಾಯಿಯನ್ನು ಕಂಡಂತೆ ಲೋಚಗುಡಹತ್ತಿತ್ತು. ಅಂತೆಯೇ ಪಡದಯ್ಯ ಅವನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಹಾದ್ದೂರನಾಗಿ ಕಂಡ. “ಖರೇ ಗಂಡಸ ಅಂದರೆ ಅನಬೇಕು ಅವನ. ಅಂಥಾವ ಒಬ್ಬಾವ ಊರಾಗ ಇದ್ದರ ಇಂಥಾ ಗೌಡರ ಸೊಕ್ಕು ಮುರೀತದ” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ ತಿರುಗಾಡಹತ್ತಿದ.

ರಾತ್ರಿ ಹನ್ನೊಂದು ಹೊಡೆಯುತ್ತಲೇ ಫಕರುದ್ದೀನಸಾಹೇಬರ ಕಣ್ಣು

ಕೆಂಪಗಾದವು. ಚಾವಡಿಯ ತುಂಬ ಹೆಂಡದ ಕಂಪು ಇಡುಗಿತು. ಸಾಹೇಬರು ಅಮಲೇರುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ “ಪಡದಯ್ಯಾಕೊ ಬುಲಾವ್; ಓ ದಾದಾಕೊ ಬುಲಾವ್” ಎಂದು ಆರ್ಭಟಿಸಹತ್ತಿದರು.

ಪೋಲೀಸ ಸಿಪಾಯಿಯೊಬ್ಬ ಓಲೆಕಾರ ಮಲ್ಲನೊಂದಿಗೆ ಗರಡಿಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ “ರಾವಸಾಹೇಬರು ಕರೆದಾರ ಬಾ” ಎಂದು ದಾದಾನನ್ನು ಕರೆತಂದನು.

ಅಂದೇ ಸಂಜೆ ಸಂಗಪ್ಪನ ತಮ್ಮನ ಮಗ ಬಸಪ್ಪ ದಾದಾನನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದ. ಮನೆಯ ಜಮೀನನ್ನು ವತ್ತಿಹಾಕಿ ೧೦೦ ರೂಪಾಯಿ ತಂದು ಕೊಟ್ಟ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಅವನೆದುರು ಹೇಳಿದ್ದ.

“ಬಡವರು ಬಾಳೇ ಮಾಡೂದ ತೆಗವ ಆಗಿ ಕುಂತ್ಯೆತಿ ನೋಡು ದಾದಾ. ನಮ್ಮ ಎಮ್ಮಿ-ದಿನಕ್ಕ ಮೂರು ಸೇರು ಬೆಣ್ಣೆ ಬರೂದು-ಅದನ್ನು ತೊಗೊಂಡು ಒಂದು ಬಡ್ಡ ಬಮ್ಮಿ ಕೊಟ್ಟ. ಅದರ ಆರೈಕೆ ಮಾಡಲಾಕ ಜೀತಿಲ್ಲ ಆಳಂತ ಮಾಡ್ಯಾನ ನಮ್ಮನ್ನ. ಅದೂ ಒಂದು ವಾಗತ್ಯೆ ಮಾಡಿ ಸಾಕಿದಿವಿ. ಅದರ ಮ್ಯಾಗ ಕಣ್ಣು ಬಿದ್ದೀತು ಇವಂದು ಅಂತ ಕಾಕಾ ‘ನಿಮ್ಮ ಎಮ್ಮಿ ಸತ್ತೈತಿ’ ಅಂತ ಹೇಳಿದ್ದ. ಅದಕ್ಕ ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ದಂಡಾ ವಸೂಲ ಮಾಡಬೇಕೇನಪಾ?” ಬಸಪ್ಪನೆಂದಿದ್ದ.

ದಾದಾನ ಪಿತ್ತ ಆಗಲೇ ನೆತ್ತಿಗೆರೆತ್ತು. ಇಂಥ ಬರಗಾಲದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಬಡವರನ್ನು ಸುಲಿಯುವ ಅನ್ಯಾಯ ಅಕ್ಷಮ್ಯವೆಂದೆನಿಸಿತು, ಘೌಜದಾರನ ದರ್ಪವನ್ನಿಳಿಸಿಬಿಡಬೇಕೆಂಬ ಯೋಚನೆಯೂ ಸುಳಿದು ಹೋಯಿತು. ಆ ವಿಚಾರದ ಭರದಲ್ಲಿಯೇ ಪೋಲೀಸರ ಬೆನ್ನ ಹತ್ತಿ ದಾದಾ ಚಾವಡಿಯ ಕಟ್ಟೆಯನ್ನೇರಿದನು.

ಚಾವಡಿಯಲ್ಲಿ ಜನರ ಗದ್ದಲವಿತ್ತು. ಆಡ್ಲಿ ಕೇಶವರಾಯ ಗಡಿಬಿಡಿಯಿಂದಲೇ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದವನು, ಈಗ ಒಬ್ಬ ಓಲೆಕಾರನಿಗೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಏನೋ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ. ಲೋಡಿಗಾತುಕೊಂಡು ಕುಳಿತ ಘೌಜದಾರರೆದುರು ಪಡದಯ್ಯನವರು, ಮಠದ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೊಪ್ಪುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಮೇಲೆ ಕಾಲು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಗಂಭೀರ ಮುದ್ರೆಯಿಂದ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಒಂದಿಬ್ಬರು ಪೋಲೀಸರು ಅಡಿಗೆಯ ಸಾಮಾನು ಹೊತ್ತು ಒಳಗಿಡುವದರಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿದ್ದರು.

ದಾದಾ ಕಟ್ಟೆಯ ತುದಿಗೆ ಕೆರವುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಒಳಗೆ ಬಂದು ನಿಂತ, ತಮ್ಮ ಮುಂದೆ ತಲೆವಾಗಿ ಮುಜುರೆ ಸಹ ಮಾಡದೆ ಎದೆ ಸೆಟಿಸಿ ನಿಂತ ಈ ಹುಡುಗ ಉದ್ಧಟನೆಂದು ತಿಳಿದು ಘೌಜದಾರರ ಸಿಟ್ಟು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿತು. ಅವರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಫಿಯಾದಿ ಪಡದಪ್ಪನು ಕುಳಿತಿರದಿದ್ದರೆ ಅವನ ಕೆನ್ನೆಗೆ ಎರಡೇಟು ಕೊಟ್ಟು, ರವಸಾಹೇಬರ ಮುಂದೆ ಯಾವ ರೀತಿ ವರ್ತಿಸಬೇಕೆಂಬದರ ಬಗ್ಗೆ

ಮರೆಯಲಾಗದ ಪಾಠವನ್ನು ಕಲಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇವನನ್ನು ಹೆಡಮುರಿಗೆ ಕಟ್ಟಿ ಜೇಲಿಗೆ ಅಟ್ಟುವಂಥ ಆರೋಪಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಮಾಡಿಕೊಡುವ ಫಿಯಾರ್ಡಿ ಇರುವಾಗ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ತಾಳ್ಮೆ ವಹಿಸುವದೇ ಉತ್ತಮ ಉಪಾಯವೆಂದು ಫಕರುದ್ದೀನರು ಎಣಿಕೆ ಹಾಕಿದರು. ಅವನನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಕ್ರೂರವಾಗಿ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿ, “ಆಡ್ಲೀ, ದಾದಾ ಅನ್ನೋ ಹುಡುಗ ಇವನ ಏನು?” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದರು. ಕೇಶವರಾಯ ಹೌದೆಂದು ಉತ್ತರಿಸಿದ.

“ಯಾಕೋ, ಯಾರ ಮುಂದ ನಿಂತಿ ಗೊತ್ತೈತೋ ಇಲ್ಲೋ?” ಎಂದು ಘೌಜದಾರರು ಹೆದರಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ದಾದಾನನ್ನೇ ಕೇಣಕಿದರು.

“ಗೊತ್ತೈತಲ್ಲರಿ” ಎಂದು ದಾದಾ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯದಿಂದ ಹೇಳಿದ.

“ಇಲ್ಲೆ ಯಾಕ ಕರಕೊಂಡು ಬಂದಾರ ನಿನ್ನ ಅನ್ನೂದು ಗೊತ್ತದನೋ ಇಲ್ಲೋ?”

“ಗೊತ್ತಿಲ್ಲರಿ” ಅದೇ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯತನದಿಂದ ದಾದಾ ಉತ್ತರಿಸಿದ.

“ಅರೆ ಇಸ್ಮಾಯಿಲ್, ಇಸಕೊ ಸಮಜಾವ್” ಎಂದು ಫಕರುದ್ದೀನರು ಪೊಲೀಸನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದರು.

ಇದೇ ಸಂಧಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ಪಡದಯ್ಯನವರು “ನೋಡಿ ರಾವಸಾಬ, ಏಟು ಉದ್ಧಟ ಅದಾನೆ ಇಂವಾ! ಇವನ ಮಗರೂರಿ ಏಟ ಇದ್ದೀತು!” ಎಂದು ಬೆಂಕಿಯೂದಿದರು.

ದಾದಾ ಕೆರಳಿದ ಹುಲಿಯಂತೆ ಪಡದಯ್ಯನವರನ್ನು ನೋಡಿದ “ಸುಮಾಕ ಕೂಡ ಬಾರದ ಹಲ್ಲಾಗ ನಾಲಿಗೆ ಇಟಕೊಂಡು, ಸಾಹೇಬರಾದರೂ ನಾ ಅದೀನಿ; ನಿಂದೇನೋ ನಡಕೆ?” ಎಂದು ಅವರನ್ನು ಜಬರಿಸಿದ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕಾನ್‌ಸ್ಟೇಬಲ್ ಇಸ್ಮಾಯಿಲ್ ಬಂದು ದಾದಾನನ್ನು ಆಚೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದನು.

“ನೋಡಿದಿರಿಲ್ಲೋ ಸಾಹೇಬರ, ಏಟ ಅವನ ಟಬರು! ಕಣ್ಣ ಕೆಪ್ಪೋಗ ಹ್ಯಾಗ ಮಾಡತಾನೆ? ಕಂಡಕಂಡವರ್ಮ ಬೆದರಸತಾನ ಹ್ಯಾಗ? ನನ್ನ ಹೊಡದು ಬಡದು ಜೀವಾ ತೋಗಂತೀನಿ ಅಂತ ಬೆದರಿಸಿ, ನನ್ನಂತಾ ವಿರಕ್ತನ ಮಠಕ್ಕೆ ಬಟ್ಟಾ ತರಬೇಕಂತ, ತನ್ನ ತಂಗಿನ್ನ ತಂದು ಮುಟದಾಗ ಸೇರಿಸಿಬಿಟ್ಟು. ಕುಸ್ತಿ ಗಡಿ ಟೋಳಿ ಕಟಗೊಂಡು ಊರಾಗ ರೈತರನ್ನ ಬೆದರಿಸಿ ಹಗೇ ಲೂಟಿ ಮಾಡತೀವಿ ಅಂತ ಧಮಕೀ ಕೊಟ್ಟು, ಅದರ ಸಲುವಾಗಿ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬರು ರಾತ್ರೋರಾತ್ರಿ ಹಗೇ ತಗಿಸಿ, ಕಾಳು ಹಂಚಿ ಪಾರಾಗಬೇಕಾದರ ಮಸ್ತಾತು!” ಎಂದು ಪಡದಯ್ಯನವರು ಮಾತಿನ ಸುರುಳಿಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿದರು.

ಪಡದಯ್ಯನವರು ಆದಷ್ಟು ದಾದಾನ ಮೇಲಿನ ಆರೋಪವನ್ನು

ಉಗ್ರವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಬಣ್ಣ ಹಾಕಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅಂತಲೇ ಸಿಕ್ಕ ಸಂಧಿ ಸಾಧಿಸಿ ಘೌಜುದಾರರು ಅವನ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟಿಗೇಳುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಅವರ ಪ್ರಯತ್ನವಿತ್ತು. ಈಗ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಸೆಟೆದು ನಿಂತ ದಾದಾ, ಸಾಹೇಬರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನಿಜವಾಗಿ ಆರೋಪಿಯಾಗಿದ್ದ. ಅಧಿಕಾರದ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಧೈರ್ಯ ಅಭಿಮಾನಿಗಳು ಅಧಿಕ ಪ್ರಸಂಗವಾಗಿಯೇ ತೋರುತ್ತವೆ. ಈಗ ಪಡದಯ್ಯನವರು ಹೇಳಿದಂತೆ, ಹಗೇ ಲೂಟಿ ಮಾಡುವ ಹೆದರಿಕೆ ಹಾಕಿದ ಬಗ್ಗೆ ಬಾಪೂ ಸಾಹೇಬನಿಂದ ಫಿರ್ಯಾದಿ ಬರೆಸಿ ಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಗತ್ಯವಿತ್ತು. ಘೌಜುದಾರರು ಕೂಡಲೇ “ಅರೇ, ಜಾಗೀರದಾರ ಸಾಬಕೋ ಬುಲಾವ್!” ಎಂದು ಕೂಗಿದರು.

ಮಲ್ಲಿನ ಅಂಗಿಯೊಂದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಧರಿಸಿಕೊಂಡು, ಹತ್ತೆಚ್ಚಣ್ಣದಲ್ಲಿದ್ದ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ದೇಶಾವರಿ ನಗೆ ಬೀರುತ್ತ ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ವಿನಯದಿಂದ ಮುಜುರೆ ಮಾಡಿ ಒಳಗೆ ಬಂದ.

“ರಾವಸಾಹೇಬ, ಜಾಗೀರದಾರರು ಬಂದರು ನೋಡಿ, ಬರಿ, ಬರಿ ಜಾಗೀರದಾರ ಸಾಹೇಬ!” ಎನ್ನುತ್ತ ಪಡದಯ್ಯನವರು ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನನ್ನು ತಾವೇ ಸ್ವಾಗತಿಸಿದರು.

“ಜಾಗೀರದಾರಸಾಹೇಬ, ನೀವು ಹಗೇ ತಗಿಸಿ ಗರೀಬ ಜನರಿಗೆ ಕಾಳು ಕೊಟ್ಟಿರಿ ಅಂತ ಕೇಳಿದಿವಿ. ಏ ಬಾತ ಸಜ್ಜಾ ಹೈ ಕ್ಯಾ?” ಎಂದು ಸಾಹೇಬರು ಕೇಳಿದರು.

ಎರಡು ದೊಡ್ಡ ವಜ್ರದುಂಗುರಗಳನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದ ಎರಡೂ ಕೈಗಳನ್ನು ಹಿಚುಕುತ್ತ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ “ಗರೀಬರು ಉಪವಾಸ ಬಿದ್ದು ಸಾಯಾಕ ಹತ್ಯಾರ ಅಂತ ಕೇಳದ್ದಿ. ಅದಕ ಅವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಥೋಡಾಥೋಡಾ ಕಾಳು ಹಂಚಿಬಿಟ್ಟಾಗೇತಿ” ಎಂದ. ಪಾಪ, ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಒಳಗುಟ್ಟು ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ; ತನ್ನ ಔದಾರ್ಯವನ್ನು ಮೆರೆಸುವ ಉತ್ತರದಿಂದ ಪೇಚು ಬರಬಹುದೆಂದೂ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ.

ಪಡದಯ್ಯನವರು ಧೈರ್ಯ ಹೇಳುವಂತೆ, “ಜಾಗೀರದಾರಸಾಹೇಬ, ನೀವೇನೂ ಅಂಜಬ್ಯಾಡಿ, ರಾವಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಹೇಳೋದೆಲ್ಲ ಈ ಮಕ್ಕಟ್ಟ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟೈತಿ. ದಾದಾನ ಟೋಳಿ ಬಂದು ಹಗೇ ಲೂಟಿ ಮಾಡಿ ಪುಂಡಾಟ ನಡೆಸಲಿಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶಾನ ಕೊಡಬಾರದು. ಅಂತ ನಾ ಹೇಳಿದ್ದ ಕೇಳಿ, ಹಗೇ ತಗಿಸಿ ಜ್ವಾಳಾ ಕೊಟ್ಟದ್ದು ಮುಚ್ಚಿಡೋ ಕಾರಣ ಇಲ್ಲ” ಎಂದರು.

“ಹೌದೌದು ನಮ್ಮ ಪಾಟೀಲರ ಹಗೆ ಲೂಟಿಮಾಡಿಲಿಕ್ಕೆ ಜನ ಸೇರಿತ್ತು” ಎಂದು ಗೊಂದಲಗೆಟ್ಟು ಪೂರ್ವಾಪರ ತಿಳಿಯದೆ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ನುಡಿದ.

ಇನ್ನು ಅಸಾಮಿ ಕೈಬಿಡುವದೆನಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಪಡದಯ್ಯನವರು ಸಂಪೂರ್ಣ ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನನ್ನು ಅರ್ಧಕ್ಕೆ ತಡೆದು, ತಾವು ಮಾತಿನ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡರು:

“ಅಂದಮ್ಯಾಗ ನೋಡಿ; ಗೌಡರಂತಾ ಗೌಡರ ಹಗೆನ ಲೂಟಿ ಮಾಡಾಕ ಈ ದಾದಾ ಪುಂಡರ ಹಿಂಡೆಲ್ಲಾ ಕೂಡಿಸಿ ಧಾಂದಲೆ ಹಾಕಾಕ ಹತ್ತಿದ ಮ್ಯಾಗ, ಅದ ಪುಂಡರು, ಇಂದಿಲ್ಲ ನಾಳೆ ವಾಡೇದ ಹಗೆಕ್ಕೂ, ಕೈಹಚ್ಚವರದಾರು ಅನೂ ಸುದ್ದಿ ಕರೇ ಅನಸಾಕು ಬೇಕಲ್ರಿ, ಲೂಟಿ ಮಾಡೂ ಗಾಳೀನ ಬೀಸಿತ್ತು. ಅಂದಮ್ಯಾಗ ಕೇಳೋದೇನು? ಹುಲಿಗೆ ಊರೇನು, ಕಾಡೇನು? ಜಾಗೀರದಾರಸಾಹೇಬ, ದಾದಾ ನಿಮ್ಮ ಹಗೆನೂ ಲೂಟಿ ಮಾಡಸಾವ ಅಂತ ಊರಾಗೆಲ್ಲ ಸಾರಿದ್ದು ಹೇಳ್ವಿ, ದಾದಾ ಈಗ ಪೋಲೀಸರ ತಾಬೇದಾಗ ಆದಾನ, ಇನ್ನ ಅವನ ಹೆದರಿಕೆ ಬಿಡಿ” ಎಂದೇ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತ ಪಡದಯ್ಯನವರು ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಪೂರ್ತಗೊಳಿಸಿದರು.

ದಾದಾನ ಈ ನಾಟಕ ರಂಪಿಗಳೇಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿತ್ತು. ದಾದಾ ಜಾಗೀರದಾರರ ಹಗೆಗಳನು ಲೂಟಿ ಮಾಡಿಸುವ ಹೆದರಿಕೆ ಹಾಕಿದ ಬಗ್ಗೆ ಬಾಪೂ ಸಾಹೇಬನಿಂದ ಒಂದು ಫಿರ್ಯಾದಿಯ್ಯನು ಈಗಿಂದೀಗ ಬರೆಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ಆದರೆ ಇದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಆಡ್ಲಿ ಕೇಶವರಾಯ ನಡುವೆ ಬಾಯಿಹಾಕಿ ಈ ಪ್ರಸಂಗದ ಗತಿಯನ್ನೇ ಬದಲಿಸಿದ. ಮೂಕಿ ಅರ್ಜಿಯಲ್ಲಿ ವಿಷಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿ ನಾನಾನ ಕೊಲೆ ಮಾಡಿದ ಆರೋಪವನ್ನು ಬಾಪೂಸಾಹೇಬರ ಮೇಲೆ ಹೊರಿಸಲಾಗಿದೆ ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಘೌಜುದಾರ ಸಾಹೇಬರ ಗಮನಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಟ್ಟ.

“ಎದೀ ಬಡಕೊಂಡು ನಾನಾ ಪೋತಿ ಆದಾ ಅಂತ ಶಪ್ಪತ್ ಮಾಡಿ ಹೇಳತೀನಿ ರಾವಸಾಹೇಬ. ವಿಷಾ ಹಾಕೂವಂಥಾ ಪಾಪಾ ಅವಾ ಏನೂ ಮಾಡಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅವನಂಥ ಸಂಭಾವಿತರು ಲಾಖಿ ಮಂದ್ಯಾಗ ಒಬ್ಬಾವ ಇದ್ದರ ಇರಬೇಕು” ಎಂದು ಜಾಗೀರದಾರರಿಗೊಪ್ಪುವ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ತುಂಬಿ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಸಾಧಿಸಿದ.

“ಹಾಂಗಾರ ಅರ್ಜಿಯೊಳಗಿನ ಮಜಕೂರು ಪೂರಾ ಸುಳ್ಳು ಅಂತ ಹೇಳುತ್ತೀರೇನು?” ಎಂದು ಕೇಶವರಾಯ ಅಡ್ಡ ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಕಿದ. ಇಂಥ ಸಾವಿರ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ನೋಡಿದ ಅನುಭವವಿದ್ದ ಕೇಶವರಾಯನಿಗೆ ಈ ಪ್ರಕರಣದ ಅಂತರಂಗ ಎಂದೋ ತಿಳಿದು ಹೋಗಿತ್ತು. ಜಾಗೀರದಾರರ ಹುಚ್ಚುತನದಿಂದ

ಅವನಿಗೆ ಮೋಚೆನಿಸಿತು.

“ನನಗೊಂದು ತಾವಿಕಿ ಇಲ್ಲ. ಆದಾವತಿ ಜನಾ ನನ್ನ ವಿರುದ್ಧ ಆರೋಪ ಮಾಡ್ತಾರೆ. ಖರೇ ಸಂಗತಿ ಇದ್ದರೆ ಸಹಿ ಮಾಡಿ ಅರ್ಜಿ ಕೊಡತಿದ್ದರು”, ಎಂದು ಒಂದು ಬಗೆಯ ಮೊಂಡುತನದಿಂದ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಮೂಕಿ ಅರ್ಜಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಎಲ್ಲ ಮಜಕೂರು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುವ ಧೈರ್ಯವಾಗದೆ, ತನ್ನ ಮೇಲಿನ ಆರೋಪಗಳು ಮಾತ್ರ ನಿರಾಧಾರ ಎಂದು ವಾದಿಸಿದನು.

ಪಡದಯ್ಯನವರು ಈಗ ನಡುವೆ ಬಾಯಿ ಹಾಕಲೇಬೇಕಾಯಿತು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಆಟ ತಮ್ಮ ಮೇಲೆಯೇ ತಿರುಗಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಪಡದಯ್ಯನವರು ಕುಳಿತ ಆಸನವನ್ನು ಬದಲಿಸಿದರು. ಮುಗುಳುನಗೆಯನ್ನು ಮುಖದ ಮೇಲೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಒಮ್ಮೆ ಕೆಮ್ಮಿ, ಎಲ್ಲ ಶ್ರೋತೃಗಳ ಗಮನವನ್ನೂ ತಮ್ಮ ಕಡೆಗೆ ಸೆಳೆದುಕೊಂಡರು. ಹೊಸ ಕತೆಗೆ ಹೊಸ ವೇಷ, ಹೊಸ ಆವಿರ್ಭಾವ ಬೇಕೆನ್ನುವುದು ಅವರಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಮನದಟ್ಟಾಗಿತ್ತು.

“ರಾವಸಾಹೇಬ, ಇಲ್ಲಿ ಕೇಳಿ, ಆ ಸತ್ತ ನಾನಾ ಈ ದಾದಾನ ಕಾಕಾ. ಅವಾ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಶಿಲೇದಾರ. ಜಾಗೀರದಾರರ ಭೂಮಿ ಲಾವಣಿಗೆ ಹಿಡಿದು ಸಾಗುಮಾಡುತಿದ್ದ. ಹೇಣಶಿ ಸತ್ಯಮ್ಯಾಗ, ಈ ನಾನಾ ತನ್ನ ಮಗಳ್ಳ ಕರಕೊಂಡು ಬಂದು ವಾಡೇದಾಗ ಇರಾಕ ಹತ್ತಿದ. ಅವನ ಆಸ್ತಿ, ಅವನ ಹೆಸರಲೆ ಇದ್ದ ಭೂಮಿ-ಸೀಮಿ, ಇನ್ನ ತನ್ನ ಕೈಬಿಡತಾವು ಅಂತ ಈ ದಾದಾಗ ಅನಿಸಿತೋ ಏನೋ ಆ ಶಿವಗ ಗೊತ್ತು. ದಾದಾ ಅವಗ ವಿಷಾ ಹಾಕಸೂ ಯವಸ್ತಾ ಮಾಡಿ ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿರಬೇಕು, ತಾ ಮಾಡಿದ ಪಾಪ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಮ್ಯಾಗ ಹಾಕಿ ಪಾರಾಗಕ ಈ ಮೂಕಿ ಅರ್ಜಿ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಮಾಡಿ, ದಿಶಾಭೂಲ ಮಾಡಿದ್ದಾಂಗ ನಮಗೆ ಕಾಣತೈತಿ. ಅದರ ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿಕೊಂಡು ಬರಾಕಬೇಕಲ್ರಿ? ಅದರ ತಾ ಮಾಡಿದ ಪೇಚಿನ್ಯಾಗ ತಾನ ಸಿಕ್ಕೊಂಡು ಕುಂತಾನ.” ಪಡದಯ್ಯ ಇಷ್ಟು ಮಾತಾಡಿ, ದಾದಾನೇ ನಾನಾನ ಕೊಲೆಯ ಆರೋಪಿ ಇರಬಹುದೆಂಬ ಸಂಶಯದ ನೆರಳು ಕವಿಸುತ್ತ ಈ ಕತೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದ.

ದಾದಾನ ಮೈಸೊಕ್ಕು ಇಳಿಸುವುದು ಫಕರುದ್ದೀನ ಸಾಹೇಬರಿಗೂ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನಾನ ಕೊಲೆಯ ಒಳಸಂಚಿನ ಆರೋಪವನ್ನಿಡಲು ಅವರ ಅಂತರಂಗ ಯಾವ ರೀತಿಯ ತಕರಾರೂ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಮೇಲಾಗಿ ಬೇಪತ್ತೆಯಾದ ಒಂದು ಕೊಲೆಯ ಪ್ರಕರಣದ ಶೋಧ ಮಾಡಿದ ಶಿಫಾರಸು;

ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಆರೋಪಿಗಳ ಕಡೆಯಿಂದ ಕೈತುಂಬ ರೊಕ್ಕ ಫಕರುದ್ದೀನರಿಗೆ ಈ ಸುವರ್ಣಸಂಧಿಯನ್ನು ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಹೋಗಗೊಡಬಾರದೆಂದೆನಿಸಿತು. ಅಂತಲೇ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಗಡ್ಡದ ಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸಿ ಏನೋ ಯುಕ್ತಿ ಹೊಳದವರಂತೆ ಕಣ್ಣು ಮಿಟುಕಿಸಿ, ವಿಚಿತ್ರನಗೆಯೊಂದನ್ನು ನಕ್ಕರು. ಆಮೇಲೆ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನ ಬೆನ್ನು ತಟ್ಟಿ “ಐಸಾ ಕರೋ ಜಾಗೀರದಾರಸಾಬ ನಾನಾಗ ವಿಷ ಹಾಕಿದಾವ ದಾದಾ ಅಂತ ಸಾಧಿಸಿರಿ. ಅದಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕು ಸಾಕ್ಷಿ ತಯಾರಿಸಿ ಕೊಡಿ. ಆ ದಾದಾನ ಮಗರೂರಿ ಇಳಿಸಿ, ಅವಂಗ ಫಾಶೀ ಶಿಕ್ಷಾ ಮಾಡಿಸಿ ಕಳಸತೀವಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆಡ್ಲಿ ಕೇಶವರಾಯ ಸಾಹೇಬರ ಮಲಗುವ ಹೊತ್ತಾಯಿತೆಂದು ಸೂಚಿಸಿದ. ಸಾಹೇಬರು ಎದ್ದು ಒಳಗೆ ನಡೆದರು. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಬಗ್ಗಿ ಮುಜುರೆಮಾಡಿ ಹೊರಲನುವಾದ. ಪಡದಯ್ಯನವರೂ ಎದ್ದುನಿಂತು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ವಂದನೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದರು. ಇಬ್ಬರೂ ಅವರ ಅಪ್ಪಣೆ ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಚಾವಡಿಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ನಡೆದರು.

ಆಗಲೇ ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯ ಮೇಲಾಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನಾಯಿಗಳು ಬೊಗಳುವ ಸಪ್ಪಳ ಬಿಟ್ಟರೆ ಊರು ಶಾಂತವಾಗಿ ಮಲಗಿತ್ತು. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ತನ್ನ ಮೇಲಿನ ಆರೋಪ ದಾದಾನ ಮೇಲೆ ಹೋದದ್ದರಿಂದ ಹರ್ಷಾತಿರೇಕದಲ್ಲಿ ಉಬ್ಬಿ ಹೋಗಿದ್ದ. ಈಗ ಸಾಹೇಬರು ಹೇಳಿದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದು ಅಗತ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ಪಡದಯ್ಯನವರ ಸಲಹೆಯೂ ಅಷ್ಟೇ ಅವಶ್ಯವಾಗಿತ್ತು.

ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಆಗಿನ ಕಾಲದ ಎಲ್ಲ ಸುಖವಸ್ತು ವತನದಾರರಂತೆ ಕೇವಲ ಮೈಯಷ್ಟೇ ಬೆಳೆದ ಹುಡುಗನಾಗಿದ್ದ. ಜೀವನದ ವಿಲಾಸದ ಮುಖವಷ್ಟೇ ಅವನಿಗೆ ಪರಿಚಿತವಾಗಿತ್ತು. ರಾಜಕಾರಣ ಅವನಿಗೆ ಕೇವಲ ಹುಡುಗಾಟಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ಅವನ ನೀಚತನದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಹುಡುಗತನವಿತ್ತು. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕ ಇನ್ನೊಂದು ಜೀವವನ್ನು ಗೋಳಾಡಿಸಿ, ಅದು ಒದ್ದಾಡುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅವನಿಗೆ ತೃಪ್ತಿ ಎನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಹುಟ್ಟಿದಂದಿನಿಂದ ದುಃಖವನ್ನೇ ಕಾಣದೆ, ಕೇವಲ ಸುಖವನ್ನಷ್ಟೇ ಅನುಭವಿಸಿದ ಅವನಿಗೆ ಸುಖದ ರುಚಿ ಹೇಸಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ದುಃಖದಿಂದ ಆ ಸುಖಕ್ಕೆ ಹೊಸ ರುಚಿ ಬರಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಜಾಗೀರಿಯ ಒಡೆಯರೆಲ್ಲ ಇನ್ನೊಬ್ಬರನ್ನು ಪೀಡಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಇದೇ ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದೇನೋ!

ಈಗ ಸಾಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ವಾಡೆಯ ಅಡಿಗೆಯವಳಾದ ಯಮುನಾಳನ್ನು ಸಾಕ್ಷಿದಾರಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು. ದಾದಾ ತಂದುಕೊಟ್ಟ ವಿಷವನ್ನು

ನಾನಾನ ಆಹಾರದಲಿ ಬೆರಸಿದ್ದಾಗಿ ಅವಳು ಹೇಳುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಪಡದಯ್ಯನವರ ಸೂಚನೆಯಾಗಿತ್ತು. ಅವರ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತಗೆ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ತಲೆದೂಗಿದ. “ಎಂಥಾ ಲಾಯಕ್ ವಿಚಾರ ಸಾಮೇರ!” ಎಂದು ಅವರನ್ನು ಬಾಯಿತುಂಬ ಹೊಗಳಿ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ವಾಡೆಯ ದಾರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದ.

೧೧

ಚಾವಡಿಯಿಂದ ಎದ್ದು ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ವಾಡೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದಾಗ ರಾತ್ರಿ ಹನ್ನೆರಡರ ಮೇಲಾಗಿತ್ತು. ಅವನು ಚಾವಡಿಗೆ ಹೋದಾಗಿನಿಂದ ಪುತಳಾಬಾಯಿ ಚಿಂತಾತುರಳಾಗಿ ಅವನ ದಾರಿ ಕಾಯುತ್ತ ನಡುಮನೆಯಲ್ಲಿ ತೂಗುಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಅಸ್ವಸ್ಥಳಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ತಮ್ಮ ಅರಳಿದ ಮುಖದಿಂದ ತಿರುಗಿಬಂದದ್ದು ನೋಡಿ ಅವಳಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವೆನಿಸಿತು. ನಡುಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ಬಂದಳು.

“ಬಾಪೂ, ಫೌಜುದಾರಸಾಹೇಬರು ಯಾಕ ಕರಸಿದ್ದಂತ ನಿನ್ನ?” ಎಂದು ಆತುರಳಾಗಿ ಕೇಳಿದಳು. ಅವಳಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸಮಾಚಾರವನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

“ನಾನಾಮಾತೆಗೆ ವಿಷ ಹಾಕಿ ನಾನು ಖೋನ ಮಾಡಿದವಾ ಅಂತ, ಯಾರೋ ನಮಗೆ ಆಗದವರು ಮೂಕಿ ಅರ್ಜಿ ಕೊಟ್ಟಾರಂತ, ಅದರ ಚೌಕಿತಿ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಕರೆಸಿದ್ದರು” ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಅರಿವೆ ಬದಲಿಸುತ್ತ ಹೇಳಿದ.

ಪುತಳಾಬಾಯಿಯ ಎದೆ ಧಸ್ಸೆಂದಿತು. ಆ ಪ್ರಕರಣ ಅಲ್ಲಿಗೇ ಮುಗಿದಿತ್ತೆಂದು ಅವಳು ತಿಳಿದಿದ್ದಳು. ರಹಸ್ಯವಾಗಿಯೇ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಈ ವಿಷಯಗಳೆಲ್ಲ ಅವಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುವ ಸಂಭವವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಉಸಿರು ಬಿಗಿಹಿಡಿದುಕೊಂಡೇ ಕೇಳಿದಳು—

“ಹಂಗಾರ ನೀ ಏನೇನು ಹೇಳಿಬಂದಿ?”

“ನಾ ಹೇಳೋದೇನು! ಖರೇ ಸಂಗತಿ ಬೈಲಿಗೆ ಬಿತ್ತು.”

ಪುತಳಾಬಾಯಿಯ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕತ್ತಲೆ ಬಂದಂತಾಯಿತು. ನಿಲ್ಲಲೂ ಕೂಡ ಆಗದೆ ಜಮಖಾನೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟಳು. “ಅಂದರ ವಿಷಾ ಹಾಕಿ ಕೊಂದದ್ದು ಖರೇ ಅಂತ ಹೇಳಿ ಬಂದೇನು?” ಕೆಲ ಕ್ಷಣಗಳ ನಂತರ ಗಾಬರಿಯಿಂದ ಕೇಳಿದಳು.

ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಕ್ಕುಬಿಟ್ಟ. ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯ ನಿಶ್ಯಬ್ಧತೆಯಲ್ಲಿ

ವಾಡೆಯ ದಿವಾಣಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ಅದು ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಸಿದ್ದರಿಂದ ವಾಡೆಯೇ ನಕ್ಕಂತಾಯಿತು. ಪುತಳಾಬಾಯಿ ನಡುಗಿದಳು.

“ನಾ ಹೇಳೋ ಪ್ರಸಂಗಾನ ಬರಲಿಲ್ಲ ಅಕ್ಕಾ. ಖರೇ ಆರೋಪಿ ಯಾರು ಅನ್ನೋದು ಈಗಾಗಲೇ ಘೌಜದಾರರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗೇತಿ” ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಹೇಳಿದ.

“ಮುಂದೇನು?” ಏನು ತಿಳಿಯದೆ ಪುತಳಾಬಾಯಿ ಕೇಳಿದಳು.

“ಮುಂದೇನು? ವಿಷಾ ಯಾರು ಕೊಟ್ಟರೂ ಅನ್ನೋದನ್ನು ಯಮುನಾ ಸಾಕ್ಷಿ ಹೇಳತಾಳ. ಹೆಣ ಹಸರೇರಿತ್ತು. ನಾಲಿಗೆ ಸೇದಿತ್ತು. ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ನೋಡಿದ ನಾಕು ಜನರ ಸಾಕ್ಷಿ ತೊಗೋತಾರ. ಆರೋಪಿಗೆ ಫಾಶಿ ಶಿಕ್ಷಾ ಕಾಯಮ ಆಗತೈತಿ. ಇದಕ ತಪ್ಪಿದರ ಘೌಜದಾರಕಿಗೆ ರಾಜೀನಾಮೆ ಕೊಡತೀನಿ ಅಂತ ಫಕರುದ್ದೀನ ಕುಂತುಬಿಟ್ಟಾನ.”

“ಬಾಪೂ, ಆರೋಪಿ ಯಾರು ಅಂತ ಗೊತ್ತಾತು?”

“ಯಾರಿಗೆ ನಾನಾಮಾಮಾ ಸಾಯೋದು ಬೇಕಾಗಿತ್ತೋ ಅವರು ವಿಷಾ ಹಾಕಿಸ್ಯಾರ ಅಂತ ಘೌಜದಾರ ಸಾಹೇಬರ ತಾಮ ಮತಾ ಆಗಿಬಿಟ್ಟೈತಿ.”

“ಬಾಪೂ, ನಿನ್ನ ಮ್ಯಾಲೆ ಸಂಶೇ ಇಲ್ಲ ಹೌದಲ್ಲೋ?”

“ಏನ ಹುಚ್ಚ ಅದೀ ನೀನು ಅಕ್ಕಾ. ಅಂದ, ಗೌಡ ದುಡ್ಡ ಕಿತಿಗೋಬೇಕೂ ಅಂತ ನನ್ನ ಮ್ಯಾಗ ವಿಷಾ ಹಾಕಿದ ಆರೋಪ ಹೊರಿಸಿದಾ ಅಂತ ನೀನೂ ನಂಬತಿಯಾ? ಚಿಮಣಾನ ಸಂಬಂಧ ನನಗ ಜೋಡಿಸಿ ಊರ ಪಂಚರು ವಾದಿಸ್ಯಾಡಿರರು. ನನಗ ಅಂದ ಮಾತಾಡಾಕ ಬಾಯಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಶಪಥ ಮಾಡಿ ಹೇಳತೀನಿ ಅಕ್ಕಾ. ನಾ ವಿಷಾ ಹಾಕಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮ್ಯಾಗ ಘೌಜದಾರನ ಸಂಶೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಈಗ ನಾನೂ ಫೀರ್ಯಾದಿ. ತಿಳೀತ?” ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ತಾನೂ ಆರೋಪಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಮನಗಾಣಿಸಲು ನುಡಿದ.

“ಅಂದರ ವಿಷಾ ಹಾಕಿಸಿದವರಿಗೆ ಫಾಶಿ ಶಿಕ್ಷಾ ಮಾಡಸೂ ಯಜಮಾನ ನೀನ ಅನ್ನು.”

“ಅಲಬತ್.”

“ಬಾಪೂ, ಫೀರ್ಯಾದಿ ಏನ ಅಂತ ಕೊಟ್ಟ ಬಂದಿ? ಯಾರ ಮ್ಯಾಗ ಸಂಶೇಬಂದೈತಂತ ಹೇಳಿದಿ?” ಪುತಳಾಬಾಯಿ ಸಾಶಂಕಳಾಗಿ ಕೇಳಿದಳು.

“ಮತ್ತಾರ ಮ್ಯಾಗ? ಕಾಕಾ ಲಾವಣಿ ಹಿಡಿದ ಹೊಲದ ಕಬಜಾ ತನಗ ಬರಬೇಕೂ ಅಂತ ದಾದಾ ವಿಷಾ ಹಾಕಿಸಿರಬೇಕು. ಈ ಸಂಶೇ ಘೌಜದಾರ ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಬಂದೈತಿ.”

“ಅಂದರ ದಾದಾಗ ಫಾಶಿ ಶಿಕ್ಷಾ ಆಗತೈತಿ?”

“ಆಗದ ಹ್ಯಾಗ ಬಿಡತೈತಿ ಅಕ್ಕಾ?”

ಪುತಳಾಬಾಯಿಗೆ ತಡೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಗಾಬರಿಯಿಂದ ಅವಳ ಮುಖ ಬೆಳ್ಳಗಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು.

ಪುತಳಾಬಾಯಿ ಅಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ಮುಖಕ್ಕೆ ಸೆರಗು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ನೆಟ್ಟಗೆ ತನ್ನ ಕೋಣೆಗೆ ನಡೆದಳು. ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊರಳಾಡುತ್ತ ಮನಸ್ಸು ದಣಿಯುವವರೆಗೆ ಅತ್ತಳು. ತುಂಬಿಬಂದ ದುಃಖದ ಆವೇಗವನ್ನು ಹಗುರಗೊಳಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಳು.

ರಾತ್ರಿ ಎರಡು ಹೊಡೆದರೂ ನಿದ್ರಿಸದೆ, ಪುತಳಾಬಾಯಿ ಹೊರಳಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನಡುವೆಯೇ ಎದ್ದು ಬಂದ ಯಮುನಾ ನೋಡಿದಳು. ಕೋಣೆಯೊಳಗೇ ಬಂದಳು.

“ಯಾಕ ಯವ್ವಾ, ನಿದ್ರಿ ಹತ್ತಿಲ್ಲ, ಯಾವ ಚಿಂತಿ ಹಿಡಿದೈತಿ?” ಎಂದು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಕೇಳಿದಳು.

“ತೆಲಿನೋವು ಎದ್ದೈತಿ ಯಮುನಾ. ಈಗ ಹತ್ತಿತು ಮತ್ತ ನಸಕಿನ್ಯಾಗ ಬಂದ ಎಬ್ಬಿಸಬ್ಯಾಡ.”

“ನೀವು ಎದ್ದಾಗ ಏಳಿಯವ್ವಾ, ನಾ ಯಾಕ ಎಬ್ಬಿಸಲಿ? ಆದರ ಯವ್ವಾ, ನಿಮ್ಮ ಮಕಾ ನೋಡಿದರ ಏನೋ ಚಿಂತಿ ಹಿಡಂದ್ವುಂಗ ಕಾಣತೇತಿ.”

“ಯಮುನಾ, ನೀ ನನ್ನ ಅಕ್ಕನ ಸಮಾನ. ನಾನಾಮಾಮಾಗ ವಿಷಾ ಹಾಕಿ ಕೊಂದ ಮಾತು; ಈಗ ಜಗತ್ತಿಗೆಲ್ಲಾ ಡಂಗುರಾ ಹೊಡಿತೇತಿ”. ಪುತಳಾಬಾಯಿಯ ದನಿ ದುಃಖದಿಂದ ಭಾರವಾಗಿತ್ತು.

“ಛಿ ಬಿಡ ಯವ್ವಾ, ಎಂಥಾ ಮಾತಾಡತೀದಿ? ನನಗ, ನಿನಗೆ ಇಬ್ಬರಿಗೇ ಗೊತ್ತು ಆ ಗುಟ್ಟು, ಮೂರನೇದವರ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದರ ನನ್ನ ನಾಲಿಗೆ ಸೀಳಿಕೊಟ್ಟೇನು.”

“ಅದ ಬಂದದ್ದು ಸಂಕಟ. ನಾಳೆ ಪೌಜದಾರರು ಕರೆಸಿ ಕೇಳಿದಾಗ ನೀ ಹೇಳದ ಇರತೀಯಾ ಯಮುನಾ?”

“ಯವ್ವಾ, ಐದೂ ಬಟ್ಟು ಹೊಟ್ಟಾಗ ಹಾಕಿ ಸಲವೀದಿ; ನಿನ್ನ ಮರ್ಮಾದೀಯನ್ನ ಉಳಿಸಾಕ ಜೀವ ಕೊಟ್ಟೇನು. ಆದರೆ ಇಂತಾ ಗುಟ್ಟಿನ ಮಾತು ಹೇಳಾಣ ಆಗಾಕಿಲ್ಲ.”

“ನೀನೂ ಕರೇ ಹೇಳದಿದ್ದರೆ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಜೇಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗತೇತಿ.”

“ಅದ್ಯಾಕ ಯವ್ವಾ?”

“ನಾನಾಮಾಮಾಗ ವಿಷಾ ಹಾಕಿದಾಕಿ ನೀನು ಅಂತ, ಘೌಜದಾರರ ಮುಂದ ಹೇಳಿ ಬಂದಾನ.”

“ಯವ್ವಾ, ಈ ಮಾತು ಬಾಪೂಸಾಬರಿಗೆ ನೀನ ಹೇಳಿ ಗಾತಾ ಮಾಡಿಕೊಂಡೇನು?”

“ನಿನ್ನಾಣಿ ಯಮುನಾ, ನಾ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ದಾದಾ ವಿಷಾ ತಂದು ನಿನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ನಾನಾಮಾಮಾಗ ಹಾಕಿಸಿರಬೇಕು ಅಂತ ಫಿಯಾದಿ ಕೊಡು ಅಂತ ಘೌಜದಾರರು ಹೇಳಿದರಂತ. ಬಾಪೂ ಫಿಯಾದಿ ಕೊಟ್ಟ ಕೂತಾನ. ಫಿಯಾದಿ ಕೊಡದಿದ್ದರ ಬಾಪೂನ್ನ ಹಿಡಿದು ಜೇಲಿಗೆ ಕಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರಂತ.”

“ಶಿವ ಶಿವಾ! ಅತ್ತ ಕೆರಿ ಇತ್ತ ಹೊಳಿ, ಏನ ಪರಸಂಗ ಬಂತ ಯವ್ವಾ! ಇದರಾಗಿಂದ ನೀನ ದಾರಿಹೇಳು ಯವ್ವಾ?” ಯಮುನಾ ಭಯದಿಂದ ಬೆಚ್ಚಿದಳು.

“ಖರೇ ನಿನಗ ಗೊತ್ತಿದ್ದಷ್ಟು ಹೇಳಿಬಿಡು.”

“ಕಡದರೂ ಈ ಮಾತು ನನ್ನಿಂದ ಆಗಾಗಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಹೆಸರು ನಾಕ ಮಂದ್ಯಾಗ ಹರ್ಲಿಮಾಡಿದರ ನನಗೇನ ಸಿಗತೈತೇ ಯವ್ವಾ?”

“ಯಮುನಾ, ತಿಳಿದೋ ತಿಳಿದನೋ ತಪ್ಪನಕಾ ಆಗೇತಿ. ಈಗ ನನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಒಂದು ಜೀವಾ ಹೊಡೆದದ್ದ ಸಾಕು, ಇನ್ನೊಂದು ಜೀವಾ ದಾದಾನದು; ಅದನ್ನೂ ನುಂಗಿ ನೀರ ಹಿಡದರ ದೇವರ ಮುಂದ ಏನ ಜವಾಬ ಕೊಡೊದೈತಿ? ಯಮುನಾ, ದಾದಾನ ಹೆಸರ ಎತ್ತಿ ಸಾಕ್ಷಿ ಹೇಳಿದರ ನನ್ನ ಕೊಯ್ದು ತಿಂದಂಗ ಆದೀತು!”

“ಯವ್ವಾ, ನಿನ್ನ ಧೈರ್ಯಾ ದೊಡ್ಡದು, ಮನಸ್ಸು ದೊಡ್ಡದು. ನಮಗೆಲ್ಲ ಏನ ತಿಳಿತೇತಿ ಯವ್ವಾ? ನೀ ಹೇಳಿದ್ದಾಗ ನಡಕೊಂತೀನಿ ಯವ್ವಾ, ಚಿಂತಿ ಬ್ಯಾಡ.”

“ಖರೇ ಇದ್ದದ್ದು ಹೇಳು ಯಮುನಾ. ಯಾವದೂ ಮುಚ್ಚೊದ್ದು ಬ್ಯಾಡ.”

ಪುತಳಾಬಾಯಿ ಇನ್ನು ಮಾತನಾಡಲೆನ್ನವಂತೆ ಇನ್ನೊಂದು ಮಗ್ಗಲಿಗೆ ಹೊರಳಿ ಬಿಕ್ಕಿದಳು. ಯಮುನಾ ಈ ಪ್ರಸಂಗದಿಂದ ಬೆಚ್ಚಿಹೋಗಿದ್ದಳು. ಯಾವ ಉಪಾಯದಿಂದಲಾದರೂ ಪುತಳಾಬಾಯಿಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೇ, ಎಂದು ಅವಳ ಮನಸ್ಸು ಚಿಂತಿಸಹತ್ತಿತ್ತು. ಪ್ರಕರಣ ಇಷ್ಟು ತೊಡಕಿನದಾಗಬಹುದೆಂದು ಅವಳು ಊಹಿಸಿರಲಿಲ್ಲ, ಮುಂದುಗಾಣದೆ ತನ್ನ ಹಾಸಿಗೆಯಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ನಡೆದಳು.

ಪುತಳಾಬಾಯಿಯ ಮನಸ್ಸು ಒಂದೇಸಮನೆ ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಮಾಡಿದ ಪಾಪ ಅವಳಿಗೆ ಅಸಹ್ಯವಾಗತೊಡಗಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿಯತನಕ ಆ ಪಾಪವನ್ನು

ಹುದುಗಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಾಳುವದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈಗ ಇನ್ನೊಂದು ಜೀವ ಆ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾಗಬೇಕೆಂದಾಗ ಮನಸ್ಸು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ನಾನಾನ ಕೊಲೆಯ ನೆನಪು ತನಗಿಲ್ಲವೇ? ಅದರಿಂದುಂಟಾದ ದುಃಖ ಅವಳನ್ನು ನೆರಳಿನಂತೆ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಮರೆಯುವದಾದರೂ ಹೇಗೆ?

ನಾನಾನ ಕೊಲೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿತ್ತೇ? ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿತ್ತೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದಾಗಿನ ಮನಃಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಈ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದ ಮೋಡಗವಿದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ತಾನೇ ವಿಮರ್ಶಿಸತೊಡಗಿದಳು.

ಹೌದು ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಆ ಕಾರಣಪರಂಪರೆ ಎಷ್ಟು ದೂರ ಹೋಗಿತ್ತೆಂದರೆ ಅದನ್ನು ನೆನೆದರೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಬಹುದಿತ್ತು. ಚಿಮಣಾಳ ಯೌವನ, ಅವಳ ಮನಸೆಳೆಯುವ ರೂಪ, ನಾನಾನ ಕೊಲೆಯ ಮೂಲವೆಂದರೆ ಯಾರಾದರೂ ನಂಬಬಹುದೇ? ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಕೀಚಕನ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದ್ದ. ಚಿಮಣಾಳನ್ನು ತನಗೆ ಮದುವೆಯಾಗಲು ಪ್ರೇರೇಪಿಸಬೇಕೆಂದು ಅಕ್ಕನನ್ನು ಕಾಡಿದ್ದ. ಅವಳು ಅದಕ್ಕೊಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಪಾತ್ರದ ಪ್ರವೇಶವಾಯಿತು. ಪಡದಯ್ಯ ಸಲಹೆಗಾರನಾಗಿ ಬಂದವನು ತಾನೇ ಪಾತ್ರಧಾರಿಯಾದ. ಚಿಮಣಾ ಅವನಿಗೆ ಬಲಿಯಾದಳು. ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಅವಳಿಗೆ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನನ್ನೇ ಮೊರೆ ಹೋಗಬೇಕಾಯಿತು. ಆದರೆ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಈಗ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಚಿಮಣಾ ದಿಕ್ಕು ತೋಚದೆ ನಿಂತಳು. ಅವಳೆಷ್ಟು ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸಿದರೂ ಪುತಳಾಬಾಯಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ಊರಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದ ನಾನಾ ತಿರುಗಿ ಬಂದ. ಮೊದಲು ಅವನಿಗೇನೂ ಗೊತ್ತಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಿಸರ್ಗ ತಾನಾಗಿಯೇ ಅದನ್ನು ಹೊರಗೆಡವಿತು. ಪಡದಯ್ಯನ ಹೆಸರನ್ನು ನಾನಾನೆದುರು ಹೇಳುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಾನಾನ ಸಿಟ್ಟು ಶಿಖರಕ್ಕೆರಲು ಅದೂ ಕಾರಣಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಸಂಶಯವಿದ್ದದ್ದೇ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನ ಮೇಲೆ. ಈಗ ಅವರು ಚಿಮಣಾಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಬೇಕೆಂದು ನಾನಾನ ಹಟ. ದಿನವೂ ಇದೇ ಮಾತು ಪುತಳಾಬಾಯಿಯ ಎದುರು ಆಡುತ್ತಿದ್ದ, ಸಿಟ್ಟಿಗೆಳುತ್ತಿದ್ದ. ಪುತಳಾಬಾಯಿ ಯಾವುದನ್ನು ಮಾತಾಡಲಾರದೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನುಂಗಿಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದಳು.

ಆದರೆ ಅಂದಿನ ಪ್ರಸಂಗ ವಿಕೋಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಲೇಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ನಾನಾ ಅಂದು ಕೃತನಿಶ್ಚಯನಾಗಿದ್ದ. ಈ ವಾಡೆಯ ನೌಕರಿಯಿಂದ ತನ್ನ ಜೀವನವೇ

ಹಾಳಾಯಿತು; ತನ್ನ ಮರ್ಯಾದೆ ಮಣ್ಣುಗೂಡಿತು. ಇನ್ನು ತಾನಿದ್ದರೂ ಅಷ್ಟೇ, ಸತ್ತರೂ ಅಷ್ಟೇ. ಆದರೆ ಸಾಯುವ ಮುನ್ನ ವಾಡೆ ಹಾಳಾದರೂ ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ. ಸೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಹಟ ಅವನಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕಿತ್ತು. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತಿಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂದು ಪುತಳಾನಿಗೆ ಕೊನೆಯ ಮಾತು ಕೇಳಿದ. ತಾನು ಉಸಿರು ಬಿಗಿಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದಳು. ತಲೆ ತಿರುಗಿತೋ, ಕಣ್ಣು ಕತ್ತಲೆಗವಿಯಿತೋ, ಸಿಟ್ಟಿನ ಆವೇಗ ನೆತ್ತಿಗೇರಿತೋ, ಧರಧರ ನಡಗುತ್ತ ಮುದುಕ ನೆಲಕ್ಕೆ ಕುಳಿತ. ತಾನು ಹಿಡಿಯಹೋದಳು. ಮುಟ್ಟಬೇಡವೆಂದು ಚೀರಿಕೊಂಡ. ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿ ಚಿಮಣಾ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತವಳು ಹಳ್ಳ ಬಂದಂತೆ ಅಳತೊಡಗಿದಳು. ನಾನಾ ಶಾಪವಚನವನ್ನು ನುಡಿಯುವವನಂತೆ ಹುದುಗಿಟ್ಟ ಕೋಪವೆಲ್ಲಾ ಮಾತಿನ ಕಿಡಿಯಾಗಿ ನುಡಿದಿದ್ದ-

“ಹೇಳತೀನಿ ಕೇಳ ಪುತಳಾ, ಚಿಮಣಾನ ಬಾಳೇವೆಲ್ಲ ಹಾಳಾತು. ಇನ್ನ ನಾ ಯಾರದು ದರಕಾರ ಮಾಡೂದುಲ್ಲ. ನನ್ನ ನಿನ್ನ ಸಂಬಂಧ ಏನೈತೆಲ್ಲ. ಅದನ್ನ ಊರ ತುಂಬ ಹೇಳಿಕೊಂತ ತಿರಿಗ್ಯಾಡತೇನಿ”. ಪುತಳಾ ಮರ್ಮಾಹತಳಾದಳು. ವಾಡೆಯ ತುಂಬೆಲ್ಲ ನಾನಾನ ಮಾತು ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಸುವಂತೆ ಕೇಳಹತ್ತಿದವು. ಹೂಳಿಟ್ಟಿದ್ದ ಪಾಪ ಈಗ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಜೀವ ಪಡೆದು ಹೆದರಿಸಹತ್ತಿತ್ತು. ನಾನಾನ ಸಿಟ್ಟೇ ಅಂತಹದು. ಮರಾಠಾ ಸರದಾರರ ರಕ್ತ ಇನ್ನೂ ಅವನಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. “ಮುರಿಯಬಹುದು, ತುಂಡಾಗಬಹುದು, ಆದರೆ ಬಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ” ಈ ಮಾತು ಅವನ ಜೀವನಸಿದ್ಧಾಂತವಾಗಿತ್ತು.

ಪುತಳಾಬಾಯಿ ಹೆದರಿ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕುಳಿತಳು. ಮೈಯೆಲ್ಲ ನಡುಗುತ್ತಿತ್ತು. ಜೋರನೆ ಬಿಟ್ಟ ಬೆವರಿನಿಂದ ಸೀರೆಯೆಲ್ಲ ತೊಯ್ದುಹೋಗಿತ್ತು. ಕಣ್ಣೀರಿನಿಂದ ತಲೆದಿಂಬು ಒದ್ದೆಯಾಗಿತ್ತು. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮರೆತುಬಿಡಬೇಕೆಂದಳು. ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ಅಂಥ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲೂ ಹಿಂದಿನ ನೂರಾರು ಚಿತ್ರಗಳು ನಿಚ್ಚಳವಾಗಿ ಕಂಡವು. ಮಾಡಿದ ಪಾಪವನ್ನು ಮಾಡಿಲ್ಲವೆನ್ನುವದು ಹೇಗೆ? ನಾನಾನ ಕೊಲೆಯ ಕಾರಣ ಪರಂಪರೆಯ ಕತೆ ಇಲ್ಲಿಗೇ ಮುಗಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೂ ದೂರ ಹೋಗಿತ್ತು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಾಸ್ತವವಾದ ಅನಿವಾರ್ಯವಾದ, ಅನಿವಾಶಿಯಾದ ಸತ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಆ ಪಾಪದ ಅನುಭವ ಅಚ್ಚಳಿಯದೆ ಇರುವಾಗ ಅದರ ಹೊಣೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ನಿರಾಕರಿಸಬೇಕು? ಬರೆದು ಅಳಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಪಾಪವೇನು ಪಾಟಿಯ ಮೇಲೆ ಬರೆದ ಅಕ್ಷರವೇ? ತನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಪಾಪಶಾಸನವನ್ನೇ ಕೊರೆದಿಟ್ಟಿದೆ.

ನೆನಪು ಕೈಹಿಡಿದು ಜಗ್ಗಿತು. ದಣಿದ ಪ್ರಯಾಣಿಕನಂತೆ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದ

ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಪುತಳಾ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದಳು. ಅಲ್ಲಿ ಏನು ಕಾಣಬಹುದೆಂಬುದು ಅವಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೇ?

ಪಾದಳಿಯ ಜಾಗೀರದಾರ ರಾಣೋಜಿರಾಯರನ್ನು ಮದುವೆಯಾದಾಗ ತನಗಿನ್ನೂ ಹದಿನಾರು ವರ್ಷ. ಗಂಡಸುಮಕ್ಕಳಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂಬ ನೆವದಿಂದ ರಾಣೋಜಿರಾಯ ತನ್ನನ್ನು ಮದುವೆಯಾದದ್ದು. ಹಿರಿಯ ಹೆಂಡತಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿ ಅತ್ತು ರಂಭಾಟ ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಮದುವೆ ನಡೆದೇಹೋಯಿತು.

ತಾನು ಹೊಸ ಮೊದಲಗಿತ್ತಿಯಾಗಿ ಪಾದಳಿಗೆ ಬಂದಾಗ, ಮೆರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದರು. ರಾತ್ರಿಯ ಹತ್ತು ಗಂಟೆಯಾಗಿತ್ತು ಆಗ. ಊರ ಸನಿಹಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಸ್ವಾಗತಿಸಲು ಜಾಗೀರದಾರರ ಪರಿವಾರ ಮಾರುತಿಯ ಗುಡಿಯ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ನಿಂತಿತ್ತು. ಸಹಜ ಕುತುಹಲವೋ, ಹುಡುಗತನದ ಕೌತುಕವೋ, ಅಥವಾ ದೈವ ಪ್ರೇರಣೆಯೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಮುಖದ ಮುಸುಕು ಸರಿಸಿ, ತಾನು ನೋಡಿದ್ದಳು. ಹಿಲಾಲಿನ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡದ್ದೇನು? ಬೆಟ್ಟದಷ್ಟು ಎತ್ತರವಾದ ಅಬಲಬಿ ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೆ, ಜಾಗೀರದಾರರ ಶಿಲೇದಾರ ನಾನಾ, ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬಿಚ್ಚುಗತ್ತಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕುಳಿತಿದ್ದ. ಮುಗಿಲಬಣ್ಣದ ಜರದ ಪೇಟಾ, ಶುಭ್ರವಾದ ಕಂಠಿಕಮಾನಿನ ಅಂಗಿ, ಕಿವಿಯ ತನಕ ವಕ್ರವಾಗಿ ಬಾಗಿಡ ಹುರಿಮೀಸೆ-ಇತಿಹಾಸದ ಕ್ರಮವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿ ಪ್ರಾಚೀನಕಾಲದ ಸರದಾರನೊಬ್ಬ ಮೆರವಣಿಗೆಯನ್ನು ನೋಡಬಂದಂತಿತ್ತು.

ಆ ಒಂದು ನೋಟವೇ ತನ್ನ ಜೀವಮಾನವನ್ನೆಲ್ಲ ಸೆಳೆದುಕೊಂಡಿತ್ತು. ನಾನಾನಿಗೆ ಆಗಿನ್ನೂ ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷವಿರಬೇಕು, ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ತನ್ನ ರೂಪು ಕೂಡ ಅವನನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿರಬೇಕು. ಮೆರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡ ನಾನಾನ ಚಿತ್ರ ಇನ್ನೂ ಹೃದಯವನ್ನು ಅಲುಗಾಡಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ವಾಡೆಯಲ್ಲಿ ನಾನಾ ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದ. ನೋಡಿದಾಗೊಮ್ಮೆ ಮನಸ್ಸು ನವಿರೇಳುತ್ತಿತ್ತು.

ಆ ದಿನದ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನಂತೂ ಮರೆಯುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ? ಒಮ್ಮೆ ಕನಕೇರಿಯಿಂದ ತಂದೆಗೆ ಜಡ್ಡಾದ ಸುದ್ದಿ ಬಂದಿತ್ತು. ತಾನು ಊರಿಗೆ ಹೋಗುವ ಹಟ ಹಿಡಿದಳು. ಆಗ ರಾಣೋಜಿರಾಯರು ನಾನಾನನ್ನು ಕರೆದು ತನ್ನನ್ನು ಊರಿಗೆ ಕಳಿಸಬರಲು ಹೇಳಿದರು. ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ತಾನು, ಯಮುನಾ, ನಾನಾ ಮೂವರೂ ಕುಳಿತು ಹೊರಟರು. ಬಿಸಿಲು ತಟ್ಟಬಾರದೆಂದು ಗಾಡಿಗೆ ಗುಡಾರದ ಸವಾರಿಯನ್ನು ಹಾಕಲಾಗಿತ್ತು. ನಡುದಾರಿಗೆ ಗಾಡಿ ಬಂದಿರಬೇಕು; ನಡುಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಬಿಸಿಲು ಮತ್ತೇರಿಸುವಂತಿತ್ತು. ಸುತ್ತಲಿನ ಬಯಲೆಲ್ಲ ಬಿಸಿಲಿಗೆ ಮೂರ್ಛ

ಹೋದಂತಿತ್ತು. ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಯಮುನಾ ತೂಕಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಗಾಡಿಯ ಧಡಕಿಗೆ ತಾನು ನಾನಾನ ಮಗ್ಗಲಿಗೇ ಬಂದಿದ್ದಳು, ಅದೇನು ಹುಚ್ಚುವಿಚಾರ ಮೂಡಿತೋ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಯಮುನಾನಿಗೆ ಮಲಗಲೆಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಯಮುನಾನಿಗೆ ಮಲಗಲು ಇಂಬಾಗಲೆಂದು ಇನ್ನೂ ನಾನಾನ ಹತ್ತಿರ ಸರಿದಳು. ಕಾಲು ಚಾಚುವಾಗ, ಸೆರಗು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ, ಗಾಡಿಯ ಧಡಕಿಗೆ ಮಗ್ಗುಲ ಬದಲಿಸುವಾಗ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ನಾನಾನ ಮೈಸೋಕುತ್ತಿತ್ತು. ಆಸೆಯ ಬೆಂಕಿ ತಂತಾನೆ ಹುಟ್ಟುತ್ತಿತ್ತು. ಒಮ್ಮೆ ನಾನಾನನ್ನು ಆಸೆಗಣ್ಣುಗಳಿಂದ ದಿಟ್ಟಿಸಿದಳು. ಕಣ್ಣುತುಂಬಾ ಆ ರೂಪವನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆನಿಸಿತು.

ನಾನಾನಿಗೂ ಆ ನೋಟ ಅರ್ಥವಾಗಿರಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಎಂದೂ ಕಾಣದ ವಿಚಾರಮಗ್ನತೆ ಅವನ ಮುಖದಲ್ಲೇಕೆ ಬಂದಿರಬೇಕು? ಇಬ್ಬರ ಮನಸ್ಸೂ ಒಂದೇ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಸುಮ್ಮನಿರಲಾರದೆ ಮಾತಾಡಬೇಕಾಯಿತು. ಆದರೆ ಆ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಏನೂ ಅರ್ಥವಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಳಗಿನ ಅರ್ಥವನ್ನು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಕೆಲಸ ಬೇರೆ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ನಡೆಯಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಭುಜ ಒಂದನ್ನೊಂದು ತಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದವು. ಆ ತಾಕಲಾಟದಲ್ಲಿ ಏನೇನೋ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತ್ತು.

ಕೊನೆಗೆ ನಡುದಾರಿಗೆ ಹಳ್ಳ ಕಟ್ಟಿ ಸರಿದಾಡುವವರೆಗೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಲ್ಲಬೇಕಾಯಿತು. ಹಳ್ಳ ಕ್ಷಣಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ಏರುತ್ತಿತ್ತೇ ಹೊರತು ಇಳಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ರಾತ್ರಿಯ ತಂಪುಗಾಳಿಗೂ ಬೆಂದ ಮನಸ್ಸು ಸಮಾಧಾನಗೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ನಾನಾನು ಚಡಪಡಿಸುತ್ತ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಅತ್ತಂದಿತ್ತ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆಸೆಯ ಕಿಡಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿಸಿ ದೈವ ಕಾಯುತ್ತಿತ್ತು. ತಾನೆ ಯಮುನಾನಿಗೆ ಹಳ್ಳ ಇಳಿದಿದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬರಲು ಹೇಳಿದಳು. ಗಾಡಿಯವನು ಹಳ್ಳದ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ಇದ್ದ, ಯಮುನಾ ಹೊರಟುಹೋದಳು.

ಹೌದು, ಅವಳು ಹೋಗಬಾರದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೇನು? ಆಗಬೇಕಾದ ಸಂಗತಿ ದೂರ ಕಾಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಅದನ್ನು ಮುಟ್ಟುವುದಷ್ಟೇ ನಮ್ಮ ಕೆಲಸ. ಅದೊಂದು ಕ್ಷಣ ನಾನಾನ ಬದಲಾಗಿ ಇಡೀ ಜಗತ್ತನ್ನೇ ಕೊಟ್ಟರೂ ಬೇಡವಾಗಿತ್ತು. ಆ ಸುಖಿಸ್ಪರ್ಶ, ಆ ನೋಟ, ಆ ಅಪ್ಪುಗೆ ಈಗ ಹೇಯವೆನಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಆಗ ಅದೇ ಸರ್ವಸ್ವವಾಗಿದ್ದವು. ನಾನಾ ಅಂದು ತನ್ನವನಾಗಿದ್ದ. ಅಪ್ರಾಪ್ಯವಸ್ತುವೊಂದು ಅಂಗೈತಳದಲ್ಲಿಯೇ ದೊರೆತಿತ್ತು.

ಆದರೆ ಆ ಮತ್ತು ಇಳಿದ ಮೇಲೆ ತನಗೇ ಎಂಥ ಸಂಕಟವಾಗಿತ್ತು!

ಪಾಪವೋ ಪುಣ್ಯವೋ, ಅಂತು ದುಃಖ ಕೂಡಲೇ ಆವರಿಸಿತ್ತು. ತಿರುಗಿ ಗಾಡಿ ಹೊರಟಾಗ ನಾನಾನನ್ನು ನೋಡುವುದೂ ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ನಾನ ಕೂಡ ಗಾಡಿಯ ಹೊರಗೆ ಮುಖ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಏನೇನೋ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದ.

ಮುಂದೆ ಕನಕೇರಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ತಂದೆ ತೀರಿಕೊಂಡ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ತನಗೆ ಎಂಥ ಆಘಾತವಾಗಿತ್ತು! ಮುಂದೆ ಕೆಲತಿಂಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಬೇಟಿಯಾಡುವಾಗ ಕುದುರೆಯಿಂದ ಬಿದ್ದದ್ದೇ ನೆವವಾಗಿ ರಾಣೋಜಿರಾಯರೂ ತೀರಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಅನರ್ಥಪರಂಪರೆ ಹಿಂಡುಗಟ್ಟಿಕೊಂಡೇ ಬಂದಂತಿತ್ತು. ಇದೆಲ್ಲ ತನ್ನದೇ ಪಾಪದ ಫಲವೆಂದು ಆಗ ಅನ್ನಿಸಲಿಲ್ಲವೇ? ಮಾಡಿದ ಪಾಪವನ್ನು ಮರೆವಿನಲ್ಲಿ ಹುಗಿದಿಟ್ಟು ಮುಂದೆ ಶುದ್ಧಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸುವ ಹಟತೊಟ್ಟು ಬಾಳಿರಲಿಲ್ಲವೇ?

ಹೌದು, ತನ್ನ ಮುಂದಿನ ಜೀವನ ಒಂದು ನಿಷ್ಕರವ್ರತವಾಗಿತ್ತು. ನಾನಾನ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನವನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ನೋಡಿಯೂ ತಾನು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದಳು. ಇಬ್ಬರೂ ಆ ವಿಷಯವನ್ನೇ ಮರೆತವರಂತೆ ವರ್ತಿಸಿದರು.

ನಾನಾ ವಾಡೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮನೆ ಹೂಡಿದ. ಅವನ ಜೊತೆಗೆ ಚಿಮಣಾ ಬಂದಳು. ತನ್ನ ಬಾಳು ತುಂಬಿದಂತೆನಿಸಿತು. ಆದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ಅನರ್ಥ ಕಾದಿತ್ತು. ತನ್ನ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಅವಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋದಾಗಲೇ ಆ ದುರಂತ ನಡೆಯಬೇಕೇ? ತನ್ನ ದುಷ್ಟ ದೈವದ ನೆರಳು ಅವಳ ಮೇಲೂ ಬಿದ್ದಿತೇನೋ? ನಾನಾ ಬಂದನಂತರ ಮಗಳ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಸಿಟ್ಟು ಬೆಂಕಿಯಾದ. ತಾನೂ ಹೊಣೆ ಹಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಿಜವನ್ನೂ ಹೇಳುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ನಡುವೆ ಅನವಶ್ಯವಾಗಿ ಬಾಪೂ ಬಲಿಯಾಗಬೇಕಾಯಿತು. ನಾನಾನಿಗೆ ಅವನ ಮೇಲೆಯೇ ಸಂಶಯ. ಚಿಮಣಾಳ ಕೌಮಾರ್ಯ ಭಂಗವನ್ನು ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪಿಗೆ ಲಗ್ನವಾಗಲಿ ಎಂದು ಹಟ ಹಿಡಿದ. ಪ್ರಸಂಗ ವಿಪರೀತಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ತಾನು ಮತ್ತೆ ನಾನಾನನ್ನು ಒಲಿಸಬೇಕಾಯಿತು.

ಪುತಕಾಬಾಯಿಗೆ ನೆನಪು ಅಸಹನೀಯವೆನಿಸಿತು, ಬೇಡವೆನಿಸಿತು. ಆದರೆ ನೆನಪು ಈಗ ಅವಳ ಅಂಕೆಯಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸು, ಬುದ್ಧಿ ಹೃದಯ ಎಲ್ಲವೂ ಹಿಡಿತ ತಪ್ಪಿದಂತೆ ವರ್ತಿಸಿದವು. ಬೇಡವೆನಿಸಿದ ಚಿತ್ರ ಮತ್ತೇ ಕಣ್ಣೆದುರು ಕುಣಿಯತೊಡಗಿತು.

ಮಾಡಿದ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ತಾನು ಮುರಿಯಬೇಕಾಯಿತು. ನಾನಾ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ತನ್ನವನಾದರೆ ಈ ಪ್ರಸಂಗದ ಕಹಿ ಅರ್ಥಕ್ಕರ್ಥ ಕಡಿಮೆಯಾದೀತೆಂದು ಒಳಗಿನ

ಆಶೆ. ನಾನಾನ ಮನವನ್ನೊಲಿಸಬಹುದೆಂಬ ನಿರೀಕ್ಷೆ. ತನಗೆ ಜಡ್ಡಾಗಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಿಕಳಿಸಿದಳು. ನಾನಾ ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಬಂದ. ರಾತ್ರಿಯಾಗಿತ್ತು. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಜಡ್ಡಾಗಿತ್ತೇ ತನಗೆ? ಹೌದು, ತಾನೆಷ್ಟು ನಿರ್ವಿಣ್ಣಳಾಗಿದ್ದಳು! ನಾನಾನ ಕರಸ್ಪರ್ಶ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು ಆ ಬೇನೆಯನ್ನು ಗುಣಪಡಿಸಲು. ಅದೇ ರಾತ್ರಿ ನಾನಾ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ತನ್ನವನಾದ!

ಆದರೆ ತಾನು ಎಣಿಸಿದಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಎಲ್ಲವೂ ನಡೆಯಬೇಕೆ? ನಾನಾ ತನ್ನವನಾದ ನಿಜ. ಅದಕ್ಕೇ ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಅದೆಷ್ಟು ಅಧಿಕಾರ ಆತನಿಗೆ! ತಾನು ಯಾವ ಪ್ರಸಂಗದ ಲಾಭ ಪಡೆಯಬೇಕಾಗಿತ್ತೋ, ಅದರ ಲಾಭ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದು ನಾನಾನಿಗೆ. ಅಂದಿನಿಂದ ಪ್ರತಿದಿನ ತನಗೆ ಪೀಡೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಚಿಮಣಾ ಬಸಿರಾದ ಸುದ್ದಿ ಬೈಲಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಅವಳನ್ನು ಬಾಪೂಸಾಜೇಬ ಲಗ್ನವಾಗಲೇಬೇಕೆಂದು ನಾನಾ ಹಟ ಹಿಡಿದ. ತಾನೇನೋ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿದಳು. ನಾನಾನ ತಾಳ್ಮೆ ಮೀರಿತು.

ಈಗ ತನ್ನ ಮಗಳ ಬಾಳುವೆ ಹಾಳಾದ್ದಕ್ಕೆ ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದ ನಾನಾ ತಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಬಯಲಿಗೆಳೆಯಬೇಕೆಂದಿದ್ದ. ಅವನಿಗೆ ಯಾರ ಲಕ್ಷ್ಯವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ನಾಚಿಕೆಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ತಾನು ತನ್ನ ಮಗಳು, ಇಬ್ಬರೇ ಏಕೆ ಹಾಳಾಗಬೇಕು? ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪುತಳಾ ಕೂಡ ಈ ಘೋರಪ್ರಕರಣಕ್ಕೆ ಕಾರಣಳಾಗಿದ್ದಳು. ಅವಳ ತಮ್ಮ ಒಪ್ಪಬೇಕು-ಅಲ್ಲ ಅವಳು ಅವನನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಬೇಕು; ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಊರಲ್ಲೆಲ್ಲ ನಿರಂತರವಾದ ಮರ್ಯಾದೆಗೇಡನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕು.

ಪುತಳಾಬಾಯಿಗೆ ಅದು ಅಸಹ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ತಾನು ಪಾಪಮಾಡಿದ್ದೇನೋ ನಿಜ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಅದು ಮುಚ್ಚಿದ ಮುಷ್ಟಿಯಾಗಿತ್ತು. ಅದು ತೆರೆದರೆ ನೂರು ಅಪಮಾನ ಅವಳ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದವು. ತಾನು ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಸಾಧ್ಯ ಎನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಜಾಗೀರಿನ ಪ್ರಜೆಗಳೆಲ್ಲ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಬಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ರಹಸ್ಯ ಗೊತ್ತಾದರೆ ಪಾದಳಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವುದೂ ಅಸಾಧ್ಯವಾದೀತು. ಪಾದಳಿಯಲ್ಲಷ್ಟೇ ಏಕೆ, ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ನಿಲ್ಲಲು ತನಗೆ ಎಡೆಯಿಲ್ಲ. ಪುತಳಾ ತಳಮಳಿಸಿದಳು. ಇದರಿಂದ ಪಾರಾಗಲು ಉಪಾಯವೇನು?

ನಾನಾನ ಪ್ರಾಣಹರಣ ಒಂದೇ ಉಪಾಯವೆನಿಸಿತು. ಅದೂ ಒಂದು ಪಾಪ ನಿಜ! ನಾಳೆ ಸತ್ತ ಮೇಲೆ ಘೋರವಾದ ನರಕಶಿಕ್ಷೆ ಕಾದಿದೆ, ಅದೂ ನಿಜ. ಆದರೆ ಪುತಳಾಬಾಯಿಗೆ ಈ ಮರ್ಯಾದೆಗೇಡಿನ, ಜನನಿಂದೆಯ ಜೀವಂತನರಕದೆದುರಿಗೆ ಅದು ಸಹ್ಯವೆನಿಸಿತು. ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಪಾಪದ ಬಗ್ಗೆ ಈ

ಜನರೇಕೆ ಇಷ್ಟು ಆಸಕ್ತಿವಹಿಸುತ್ತಾರೆ? ಜೀವ ತಾನು ಮಾಡಿದ ಪಾಪವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ತನಗೆ ತಾನೇ ಶಿಕ್ಷೆಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅನುಭವಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂದಮೇಲೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೇಕೆ ಚಿಂತೆ? ಆದರೂ ಜನ ಕೇಳುವದಿಲ್ಲ.

ಅಂತಲೇ ಪುತಳಾಬಾಯಿ ಇನ್ನೊಂದು ಪಾಪಕ್ಕೂ ಸಿದ್ಧಳಾಗಿದ್ದಳು. ಅಂದು ರಾತ್ರಿ ನಾನಾನಿಗೆ ಊಟ ತಾನೇ ಕಳಿಸಿದಳು. ಬೆಳಗಾಗುವದರಲ್ಲಿ ನಾನಾ ಸತ್ತ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಆ ಪ್ರಕರಣ ಮುಗಿದಿತ್ತು. ಬಾಳುವೆಗೇಡಾದರೂ ಚಿಮಣಾ ಪಡದಯ್ಯನ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿದ್ದಳು. ಪುತಳಾಬಾಯಿಯ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕೂಡ ಬಿದ್ದಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಕತೆಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದ ವಿವರವೂ, ನಾನಾನ ದೇಹದೊಂದಿಗೇ ಉರಿದು ಬೂದಿಯಾಗಿತ್ತು. ಇನ್ನು ನಾಳೆ ತಾನು ಸತ್ತಮೇಲೆಲ್ಲವೇ ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡಬೇಕಾಗುವದು, ಎಂದು ನಿಶ್ಚಿಂತಳಾಗಿದ್ದಳು.

ಆದರೆ ಪಾಪ ರಕ್ಷಾಬೀಜರಾಕ್ಷಸನಂತೆ; ಕೊಂದರೆ ಸಾಯಲಾರದ ವಸ್ತುವೆಂದರೆ ಅದೊಂದೇ. ನೂರು ನಾನಾಸಾಹೇಬರು ಸತ್ತರೂ ಪಾಪ ಸಾಯಲಾರದು. ತಾನು ಸಾಯುವತನಕ ಸಾಯಲಾರದು. ಈಗ ದಾದಾನ ಮೇಲಿನ ಆರೋಪದ ನೆವದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಬದುಕಿ ಬಂದಿತು. ಪುತಳಾನ ಜೀವಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಂದು ಕೂಟ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಉತ್ತರ ಹೇಳದೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗುವಹಾಗಿಲ್ಲ. ಉತ್ತರ ಹೇಳಿದರೆ, ಹಿಂದಿನ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಜೊತೆಯಾಗಿ ನಿಂತಿದೆ. ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಒಂದು ಘೋರವಾಗಿದೆ. ಆಗ ಕೇಳಿದಂತೆಯೇ ಈಗಲೂ ಕೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೇನು ಉಪಾಯ? ಆಗ ನಾನಾನ ಮರಣ ಉಪಾಯವಾಗಿತ್ತು. ಈಗ?

ಹೌದು, ಈಗ ಅದೊಂದೇ ಉಪಾಯ! ನಾನಾನ ದಾರಿಯೇ ತನ್ನ ದಾರಿಯಾಗಬೇಕಾಯಿತು. ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇಬ್ಬರ ಬಾಳಿನ ದೈವಗಳೂ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ತಳಕು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದವು; ಅವುಗಳಿಗೆ ಬಿಡುಗಡೆಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮೈ ಮನಸ್ಸುಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಗಾವುದ ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದರೂ, ಜೀವ ಒಂದನ್ನೊಂದು ಕೂಡಿದ್ದವು. ಆ ಪಾಪದ ಸಂಗತಿ ಬೇಡವೆಂದು ತಾನು ಹಟ ತೊಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಹಟ ನಿಂತಿತು. ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ? ಪುತಳಾನ ಜೀವದ ಕಾಮ ನಾನಾನ ಆಗುಹೋಗುಗಳನ್ನು ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು ನೋಡುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ದೃಷ್ಟಿ ತಾಕಿತೋ ಏನೋ ರುಕುಮಾಕಾಕೂ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಸತ್ತಳು. ಅವಳು ಪುಣ್ಯವಂತಿ, ಅಂತೇ ತುಂಬಿದ ಮುತ್ತೈದೆಯಾಗಿ ಮರಣಹೊಂದಿದಳು. ನಾನಾ ಅನಾಥನಾದ, ತಾನು ವಾಡೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿರಲು ಆಗ ಆಗ್ರಹ ಮಾಡಿದ್ದೇಕೆ? ನಾನಾ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಮಗಳಿಗೆ ವರ ನೋಡಲೆಂದು ಹೋಗುವಾಗ ಚಿಮಣಾಳನ್ನು ತನ್ನೊಂದಿಗೆ

ಬಿಟ್ಟುಹೋದ.

ಚಿಮಣಾ ತನ್ನ ಮಗಳೆಂದು ತಾನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದಳು. ಉಳಿದವರಿಗೆ ಅದು ತನ್ನ ಔದಾರ್ಯದ ಹಾಗೂ ವಾತ್ಸಲ್ಯದ ಪರಮಾವಧಿಯೆಂದೆನಿಸಿತು. ಜಾಗೀರದಾರರ ಘನತೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ವರ್ತಿಸಿದಳೆಂದು ಕೀರ್ತಿ ಹಬ್ಬಿತು. ತನಗೇ ಗೊತ್ತು ಅದರ ಅಂತರಂಗ. ನಾನಾನ ಮೇಲಿನ ಮೋಹವೇ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆಂದು. ನಾನಾನ ಮೇಲೆ ಉಪಕಾರದ ಹೊರೆಯನ್ನು ಹೊರಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು; ತನಗೂ ವಾತ್ಸಲ್ಯವಿದೆ ಎಂದು ತೋರಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು; ರುಕುಮಾಕಾಕೂ ಸತ್ತರೂ ತಾನಿದ್ದೇನಲ್ಲ ಎಂದು ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ ಸೂಚಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ನಾನಾ ಮನೆಯಿಲ್ಲದೆ ಪರದೇಶಿಯಂತೆ ಅಡ್ಡಾಡಬಾರದೆಂದು ಕರುಣೆಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರ ಸಂಸಾರ ಒಂದುಗೂಡಿದಂತೆ ಎಂದು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಆಮಂತ್ರಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ವಾಡೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದರೂ ನಾನಾ ಹೊರಗಿನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಲಗುತ್ತಿದ್ದ. ಯಾವ ರೀತಿಯ ಸಲಿಗೆಗೂ ಅವಕಾಶವಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾನಾ ಅನಾಸಕ್ತನಾಗಿದ್ದ; ರುಕುಮಾಕಾಕೂನ ಮರಣದಿಂದ ಸುಖಕ್ಕೆ ವಿಮುಖನಾಗಿದ್ದ. ಮೊದಲಿನ ಆಸಕ್ತಿಯಾಗಲಿ ಉತ್ಸಾಹವಾಗಲಿ ಈಗ ಅವನಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ತನಗನಿಸಿದ್ದೇನು? ಈ ವೈರಾಗ್ಯವೆಲ್ಲ ಕ್ಷಣಿಕವೆಂದೇ ತನ್ನ ಭಾವನೆ. ರಾಣೋಜಿರಾಯರು ಸತ್ತಮೇಲೆ ತನಗೂ ಈ ರೀತಿಯ ವೈರಾಗ್ಯ ಬಂದಿತ್ತಲ್ಲವೇ? ಆ ವೈರಾಗ್ಯವೆಲ್ಲ ಎಲ್ಲಿ ಹಾರಿಹೋಯಿತು? ನಾನಾನನ್ನು ನೋಡಿದಾಗೆಲ್ಲ ಕರುಳಿಗೆ ಬರೆಯಿಟ್ಟಂತೆ ಏಕೆ ಅನುಭವವಾಗಬೇಕು?

ಅದರ ಪರಿಣಾಮವೇ ಎರಡನೆಯ ಸಲದ ಪ್ರಸಂಗ. ಅದು ಇನ್ನೂ ಅನರ್ಥಕಾರಿಯಾಯಿತು. ನಾನಾನನ್ನೇ ಬಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿತು. ಈಗ ಮಾಡಬೇಕಾದದ್ದೇನು?

ಪುತಳಾನ ಸ್ವತಿಚಿತ್ರ ಇಲ್ಲಿಗೆ ನಿಂತಿತು. ತನ್ನ ಜೀವ ನಾನಾನ ಜೀವವನ್ನು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡಿದ್ದೇ ನಿಜವಾಗಿದ್ದರೆ, ತನ್ನ ಪ್ರೀತಿ ಹಾರ್ದಿಕವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದರೆ ನಾನಾನ ದಾರಿಯೇ ತನ್ನ ದಾರಿಯಾಗಬೇಕಲ್ಲವೇ? ನಾನಾನನ್ನು ಬಲಿತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಾಗ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ ನಿಷ್ಕರ ಸಂಕಲ್ಪಕ್ಕೆ ಈ ಅವ್ಯಾಜವಾದ ಪ್ರೀತಿಯೇ ಕಾರಣವಾಗಿರಲಿಲ್ಲವೇ? ಉತ್ಕಟ ಪ್ರೀತಿಯ ದಾರುಣತೆಯೇ ಅಂಥದು ತನ್ನನ್ನು ಸ್ಥಿರವಾಗಿಸಲು ಅದು ಜೀವನವನ್ನೇ ನುಂಗಬಲ್ಲದು. ಆದರೆ ಈ ಮಾತು ನಾನಾನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸತ್ಯವಾಗಿರಲಾರದು. ದುರ್ಮರಣದ ಶಾಪವನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡೇ ತಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಜೀವಗಳೂ ಹುಟ್ಟಿದಾಗ ಇನ್ನು ಬೇರೆ

ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಆಸ್ಪದವೆಲ್ಲಿ? ಆ ಒಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಪುತಳಾನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ತಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಜೀವರಹಸ್ಯಗಳೂ ಗೋಚರವಾದವು. ಸಾವು ಈಗ ಭೀಕರವಾಗಿ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಹೊರಗಿನಿಂದ ಬಂದ ಒತ್ತಾಯವೂ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಜೀವ ತನ್ನ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಸಾವಿನಲ್ಲಿ ಸಫಲಗೊಳಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ಪುತಳಾ ಮೇಲೆದ್ದಳು. ನಸುಕಿನ ಐದು ಗಂಟೆಯಾಗಿರಬೇಕು. ಲೋಕವೆಲ್ಲ ಸುಖ ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಕೋಣೆಯ ಕಿಡಿಕಿ ತೆರೆದಾಗ ಮಂದಪ್ರಕಾಶ ಒಳಗೆ ಹರಡಿತು. ಗೋಡೆಯ ಮೇಲಿನ ರಾಣೋಜಿರಾಯರ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಕೈಮುಗಿದಳು. ಬೇಟೆಯಾಡಿದ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಚರ್ಚನ್ನು ಅಡ್ಡಮಲಗಿಸಿ, ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬಂದೂಕನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ರಾಣೋಜಿರಾಯರು ಪೋಟೋ ತೆಗೆಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಅದನ್ನೇ ಕೆಲಹೊತ್ತು ಎವೆಯಿಕ್ಕದೆ ನೋಡಿದಳು.

ಸದ್ದು ಮಾಡದೆ ಪುತಳಾ ಹೊರಗೆ ಬಂದಳು. ಧಾಬೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನ ಕುದುರೆಯ 'ಪಾಯಬಂದ ಕಾಡಣಿ' ಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿಕೊಂಡು ತಿರುಗಿ ಕೋಣೆಗೆ ಬಂದು ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿಕೊಂಡಳು.

ಕೋಳಿ ಕೂಗಿತು. ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣನ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿಯ ಗಂಟೆಗಳು ಬಾರಿಸಿದವು. ಬೀಸುವ ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಹಾಡುವ ಗರತಿಯರ ದನಿ ಇಂಪಾಗಿ ಕೇಳಿಸಿತು. ಬದುಕು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿತ್ತು. ಬೆಳಗಾಯಿತೆಂದರೆ ಯಾವ ಬದುಕು ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ? ಯಮುನಾ ಎದ್ದು ಪುತಳಾಬಾಯಿ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನೂ ಮರೆತು, ರೂಢಿವಶದಿಂದ ಪುತಳಾಬಾಯಿಯ ಕೋಣೆಯ ಬಾಗಿಲು ತಟ್ಟಿದಳು.

“ನಸುಕು ಹರಿಯುತ್ತಲೇ ಬಂದು ಎಬ್ಬಿಸಬೇಡಾ” ಎಂದು ಅವಳು ಹೇಳಿದ ಮಾತು ನೆನಪಾಯಿತು. ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯದೇ ಹಾಗೇ ನೀರುಮನೆಗೆ ಸಾಗಿದಳು.

೧೨

ದಾದಾನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಘೌಜದಾರರು ತಳೆದ ತೀವ್ರವಾದ ದ್ವೇಷಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಪಡದಯ್ಯನವರಿಗೆ ಹಿಗ್ಗಿನಿಸಿತ್ತು. ನಾನಾನ ಕೊಲೆಯ ಆರೋಪವನ್ನು ದಾದಾನ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟು ಅವನನ್ನು ಗಲ್ಲಿಗೇರಿಸುವಂತೆ ಪ್ರಕರಣವನ್ನು ರಂಗಾಯಿಸಲು ಸ್ವತಃ ಘೌಜದಾರರೇ ಆಸ್ಥೆ ವಹಿಸಿದ್ದರು. ದಾದಾ ತಂದುಕೊಟ್ಟ ವಿಷವನ್ನು ತಾನು ಹಾಕಿದ್ದಾಗಿ ಮಾಘಿ ಸಾಕ್ಷಿದಾರಳಾದ ಯಮುನಾ ಸಾಕ್ಷಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ನಾನಾ ವಿಷಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಮರಣಹೊಂದಿದ್ದರೂ, ದಾದಾನನ್ನು ಉಳಿಸಲು ಗೌಡರು ಮರಣರಿಜಿಸ್ಪರದಲ್ಲಿ ಮರಣದ ಕಾರಣ

ಹೃದಯವಿಕಾರವೆಂದು ತೊಟ್ಟಿ ಕಾರಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ; ಗುಣ್ಣೆ ಮುಳುಗಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ ಅವರು ಜೇಲಿಗೆ ಹೋಗುವುದು ನಿಶ್ಚಿತ. ಇದೇ ಉತ್ಸಾಹದಲ್ಲಿ ಪಡದಯ್ಯನವರು ವಾಡೆಯವರೆಗೆ ಬಂದು ಯಮುನಾ ಸಾಕ್ಷಿ ಹೇಳುವಂತೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸಲು ಪುತಳಾಬಾಯಿಗೆ ತಿಳಿಸಿಡಲು ಬಾಪುಸಾಹೇಬನಿಗೆ ಹೇಳಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಆಗ ರಾತ್ರಿ ಹನ್ನೆರಡಾಗಿತ್ತು. ಅವರ ಶಿಷ್ಯಪರಿವಾರ ಮಠದಲ್ಲಿ ದಾರಿಕಾಯುತ್ರ ಕುಳಿತಿತ್ತು.

ಪಡದಯ್ಯನವರು ಅವರ ಮುಂದೆ ಉಬ್ಬಿನಲ್ಲಿ “ದಾದಾನ ಗಳಿಗೆ-ಬಟ್ಟಲ ತುಂಬಿತೆಂತ ತಿಳೀರಲೇ! ಫಕರುದ್ದೀನ ಫೌಜುದಾರನ ಮುಂದ ಅಧ್ಯಾವ ಮಗಾ ಎದೆ ಸೆಟಿಸಿ ಬದಕಾವೆ? ಇನ್ನ ತೋಗೋ, ಆ ಗೌಡ, ಆ ಪಂಚರು, ಆ ದಾದಾ ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳು ಮಣ್ಣು ಮುಕ್ಕತಾರ. ನನ್ನ ಕರಾಮತಿ ನೋಡೀರಂತರಲೇ! ಮಕ್ಕಳ್ಯಾ” ಎಂದು ನಾಲಿಗೆ ಸಡಿಲಬಿಟ್ಟರು.

ಮಠದ ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಗಾಂಜಿ ಮಿದ್ವತ್ತ ತಳವಾರ ಕೆಂಚ ಕುಳಿತ್ತಿದ್ದ. ಅವನೊಬ್ಬ ವಿಕೃತವಿರಾಗಿ, ವೇದಾಂತಿಯೂ ಎನ್ನಬಹುದು. ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ತಾಸೂ ಮಠದ ಅದೇ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡುವುದು ಅವನ ವಾಡಿಕೆ. ಅವನಿಗಿದ್ದ ಆಳವಾದ ಲೋಕಾನುಭವ ಆ ಊರಲ್ಲಿ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರಿಗೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹಗಲೂ ರಾತ್ರಿ ಗಾಂಜಿ ಮಿದ್ವತ್ತ, ಕುಡಿಯುತ್ತ ಮಾತಿಗೆ ಮೊದಲು ಮಾಡಿದನೆಂದರೆ ಅವನನ್ನು ತಡೆಯುವುದೇ ಅಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈಗ ದಾದಾನ ಮೈಮೇಲೆ ಗಂಡಾತರ ಬಂದದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವನಿಗೂ ಸಂಕಟವಾಗಿತ್ತು.

“ಕರೇವಂದ್ರೂ ದಾದಾನ ಮ್ಯಾಗ ಖಿಟ್ಟಿ ಜಡೂತಾರೇನಿ ಬುದ್ದೀ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

“ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಾಕ ನಾ ಏನು ಸುಡಗಾಡ ಸಿದ್ದ ಅಂತ ತಿಳಿದೀ ಏನಲೇ ಕೆಂಚಾ?” ಪಡದಯ್ಯನವರು ಚೇಷ್ಟೆಯ ದನಿಯಲ್ಲಿ ನುಡಿದರು.

“ಹೀಗ್ಯಾಕ ಅಂತೀರಿ ಬುದ್ದೀ? ಅಬ್ಬರಲೆ ಬಂದದ್ದು ಮಳೀ ಅಲ್ಲಾ, ಗಬ್ಬ ಆಗದ್ದು ದನಾ ಅಲ್ಲ, ಒಬ್ಬರ ಮುಂದ ಗುಟ್ಟು ಹೇಳಾವಾ ಅಮಲ್ದಾರ ಅಲ್ಲಾ ಅಂತಾರು. ಆ ಮಾತ ನೆಪ್ಪಾತಯಪ್ಪಾ. ಕೈ ಬೆಚ್ಚಗ ಆದರ ಬಾಯಿಗೆ ಕೀಲಿ ಬಿದ್ದಾಂಗ ಈ ಅಪಗೋಳದು. ಮುಂಜಾನೆ ನೋಡಿದಿರಲ್ಲೋ, ಆ ಸಂಗ್ಯಾನ ಹಿಡದೇನ ಕುಂಡರಿಸಿದಾ; ದುಡ್ಡು ಕೈಗೆ ಬರಾಣಾ ಹ್ಯಾಗ ಹೇಳದ ಕೇಳದ ಬಿಟ್ಟಾ. ನಾಲ್ಕು ದುಡ್ಡು ಹಿರೀಲಾಕ ಬಾಯಿ ಸಡ್ಲ ಬಿಟ್ಟಿರಾಕಿಲ್ಲ ಬುದ್ದೀ?” ಕೆಂಚ ವಾದಿಸಿದ.

ಕೆಂಚನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹುರುಳಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಕಠಿಣವಿತ್ತು. ತಲೆ ಹಣ್ಣಾದ ಕೆಂಚನಿಗೆ ಬಂದಷ್ಟು ಅಧಿಕಾರಗಳ ಸಂಪರ್ಕ ಪಡದಯ್ಯನವರಿಗೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಕಳ್ಳಭಟ್ಟಿ ಸೆರೆ ಹಿಡಿದ ಅಬಕಾರಿ ಇನ್‌ಸ್‌ಪೆಕ್ಟರಿಗೆ ಮಾದಾರ ಗಂಗಿಯ ಸ್ನೇಹಮಾಡಿಸಿಕೊಟ್ಟು, ಅವನ ಮಾವನಾಗಿ ಸೆರೆಯ ಭಟ್ಟಿಯನ್ನು ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ನಡೆಸಿದ ಕತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ನಗದವರೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಘೌಜುದಾರನಾಗಿದ್ದ ಮಾರುತಿಯನಿಗೆ ಬಾಲ್ಯದ ತೊಗಟೆಯಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ ಸೆರೆ ಕೊಟ್ಟು ಕಳುವಿನ ಮಾಲು ಜಪ್ತಿಮಾಡಿದ್ದು ಮರಳಿ ಕೊಡಲೆಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿದ್ದು; ಕಳುವಿನ ಮಾಲು ಕೊಂಡ ಆ ಹೊಲೆಯರ ಅಖಂಡಮುತ್ಯದ ಕಾಶಿಗೆ ಘೌಜುದಾರರು ಸೀರೆ ಕೊಳ್ಳಲು ತಮ್ಮ ಟೊಂಕದಿಂದ ರೂಪಾಯಿ ಬಿಚ್ಚಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ಕೇಳಿ, ಎಲ್ಲರೂ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟಿದ್ದರು. ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕೆಂಚ ಸರಕಾರಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಪಾಪಕೃತಿಗಳ ಚಿತ್ರಗುಪ್ತನಾಗಿದ್ದ. ಈ ಪಾಪದ ನಿಕಟಪರಿಚಯದಿಂದಲೇ ಅವನು ವೇದಾಂತಿಯಾಗಿದ್ದ.

ಫಕರುದ್ದೀನರು ದುಡ್ಡಿನ ಆಸೆಗೆ ಬಲಿಬೀಳದಂಥ ಕಾಯದೇಶೀರ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೂ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಾಯಿದೆಯ ಕತ್ತರಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕುಬಿದ್ದರೆ ಗೌಡರು ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಕನಕಾಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿಸಲೂ ಹಿಂಜರಿಯುವವರಲ್ಲ. ಹಾಗಾದರೆ ಪೌಜದಾರರಿಗೆ ಲಂಚ ಕೊಡುವ ವಾಸನೆ ಕೆಂಚನಿಗೇನಾದರೂ ಬಡಿದಿರಬಹುದೇ? ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಕೆಂಚ ಹೀಗೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದನೇ? ಪಡದಯ್ಯನವರಿಗೆ ಸಂಶಯ ಬಂತು. ಏನಾದರೂ ಮಡಿ ಇದನ್ನು ಹೊರಗೆಡವಲೇ ಬೇಕೆಂದು ಹಠಹಿಡಿದರು.

“ಹೆಣ್ಣು, ಹೊನ್ನು, ಮಣ್ಣು ಇವು ಮೂರು ಶಿವನ ಮಾಯ. ಅದಕ್ಕ ಸಿದ್ಧರೂ ಶರಣರೂ ನಾಯಿ ಆದ ಕತಿ ಕೇಳೂಮುಂದ, ದುಡ್ಡಿಗೆ ಘೌಜುದಾರ ಬಾಯಿಬಿಡತಾನ ಅಂತ ಏನ ಹೇಳತೀ ಕೆಂಚಾ! ಆದರೂ ದುಡ್ಡು ತಿಂದರೂ ಕಣ್ಣೆಟ್ಟ ಬ್ಯಾಟಿ ಬಲ್ಯಾಗ ಹಾಕದ ಬಿಡೂ ಮನಶ್ಯಾ ಈ ಘೌಜುದಾರ ಅಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕ ದಾದಾನ ಕರೆ ಮುಗಿಸಿಬಿಡಾನಂತ ಹೇಳಿದ್ದು” ಪಡದಯ್ಯನವರು ಉಪದೇಶಮಾಡುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನುಡಿದರು.

ಮಿದ್ವಿದ್ವ ಗಾಂಜಿಯನ್ನು ಚಿಲುಮೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಮೇಲೆ ಒಣತಂಬಾಕಿನ ಪುಡಿಯನ್ನುದುರಿಸುತ್ತ ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದ ಕೆಂಚನಿಗೆ ಪಡದಯ್ಯನವರ ಮಾತಿನ ಕಡೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಯವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಯ ವಾಕ್ಯ ಮಾತ್ರ ಅವನ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಅದು ಸರಿಯಲ್ಲ ಎಂದು ಗೋಣು ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿ “ಹಿಡಿದ ಹಟಾ ನಡಸೂದಕ್ಕಾ ಎದೀ ಬೇಕ ಬುದ್ಧಿ! ಇವು ಡಿರೇಸ್ ಹಾಕಿ ಟಿಸ್ ಪಿಸ್

ಅಂತ ಬೆದರಿಸಿಗೋತ ತಿರಗತಾವು. ಕೈಯಾಗ ಅಮಲ ಇರತೈತೆಂತ ನಾವು ಡೊಗ್ಗಿ ಸಲಾಮು ಹೊಡೀತೇವು. ಆದರ ಧೈರೆ ಇಂತಾ ಜನದಾಗ ನೀವು ಕೇಳಬ್ಯಾಡಿ. ನಿಮಗ ಹೇಳತೆನು, ಸೊಟ್ಟಿ ಮಾದರಚನ್ನಾ ಇಂಥಾ ಘೌಜದಾರನ ನೀರ ಇಳಿಸಿಬಿಟ್ಟ ಇವತ್ತ” ಎಂದು ಮಾತನ್ನು ಅರ್ಧಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ತೆಂಗಿನ ಜುಟ್ಟದ ಕೆಂಡವನ್ನು ಚಿಲುಮೆಯ ಮೇಲಿಡುವುದರಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾದ.

ಕೆಂಚನದೊಂದು ಕೆಟ್ಟಚಟ. ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಕತೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ, ಅರ್ಧಕ್ಕೇ ನಿಲ್ಲಿಸುವುದು. ಜನರು ಆತುರದಿಂದ ಕುದಿಯುತ್ತಿದ್ದರೇ ಅವನಿಗೆ ತೃಪ್ತಿ. ಈಗಲೂ ಅದೇ ಹಾಡು. ಚಿಲುಮೆಯು ಒದ್ದೆಯ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿ ಪಡದಪ್ಪನವರ ಹಪ್ಪವನ್ನು ಸೇರಿತು. ಅವರಿಗೆ ಮಾದರ ಚನ್ನನ ಕತೆಯನ್ನು ಕೇಳುವ ಆತುರ. ಅವರು ಚಿಲುಮೆಯ ಚುಂಬನವಿಧಿಯನ್ನು ಮುಗಿಸದೆ ಅದು ಶಿಷ್ಯಗಣದ ಕೈ ಸೇರುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಶಿಷ್ಯರು ಚಿಲುಮೆಗಾಗಿ ಆತುರದಿಂದ ಸುಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಪಡದಯ್ಯನವರು “ಓಂ ಶಿವ” ಎಂದು ಚಿಲುಮೆಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಅದರ ಸತ್ವವನ್ನು ಬಾಯಿಂದ ಹೀರಿದರು. ಚಿಲುಮೆಯ ಮೇಲೆ ಫಕ್ಕನೆ ಉರಿಯೆದ್ದಿತು. ಅವರು ಜಗ್ಗಿದ್ದು ಆ ಜ್ವಾಲೆಯನ್ನೋ, ಹೊಗೆಯನ್ನೋ ಅದನ್ನು ತಿಳಿಯುವ ಮಾರ್ಗವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಯಾಕಂದರೆ ಚಿಲುಮೆಯನ್ನು ಕೆಂಚನ ಕೈಗಿತ್ತು ಧ್ಯಾನಮುದ್ರೆಯಿಂದ ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿದರು. ಬಾಯಿಂದ ಹೊಗೆಯೇಕೆ ಉಸಿರು ಕೂಡ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಧೂಮಸ್ತಂಭನವಿದ್ಯೆ, ಈ ಶ್ವಾಸ ನಿರೋಧ ಅವರ ದಿನನಿತ್ಯದ ಲೀಲೆಗಳಲ್ಲೊಂದಾಗಿತ್ತು.

ಮುಂದೆ ನಾಲ್ಕೈದು ನಿಮಿಷಗಳಾದ ನಂತರ ಪಡದಯ್ಯನವರು, ತಮ್ಮ ಸುಷುಪ್ತಾವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಜಾಗೃತಿಗೆ ಬಂದರು. ಉಸಿರು ಬಿಟ್ಟೊಡನೆಯೇ ಅದನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ನುಗ್ಗಿದ ಹೊಗೆ ದಿಜ್ಜೊಡಲವನ್ನೇ ವ್ಯಾಪಿಸಿತು. ಆ ಧೂಮವಲಯದಲ್ಲಿ, ಅವರ ಕೆಂಪುಕಣ್ಣು, ಉರಿಗಣ್ಣುಗಳಂತೆ ಕಂಡವು. ಆ ಪರಿವೇಷದಲ್ಲಿ ಪಡದಯ್ಯನವರು ಮನೃಥನನ್ನು ಸುಡಲು ಕಣ್ಣುತೆರೆದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ವ್ಯೋಮಕೇಶನಂತೆ ಕಂಡರು.

“ಕೆಂಚಾ, ಮಾದರ ಚನ್ನಾ ಘೌಜದಾರನ್ನ ಭೇಟಿಯಾಗಿದ್ದೇನಲ್ಲೇ?” ಧೂಮ್ರ ವರ್ತುಲದಿಂದ ಅಶರೀರವಾಣಿ ಕೇಳಿಬಂತು.

ಕೆಂಚನೂ ತಪೋಮಗ್ನನಾಗಿದ್ದ. ಈ ಮಾತಿಗೆ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಅವನ ಸಮಾಧಿ ಭಂಗವಾದಂತಾಗಿ, “ಹೌಂದು ಬುದ್ಧಿ, ಭೇಟಿಯಾಗಿದ್ದ. ಅವರ ನೀರ ಇಳಿಸಿಬಿಟ್ಟ” ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸಿದ.

“ಅದೇನ್ ಹಕೀಕತ ಹೇಳಬಾರದ? ಸಿದ್ಧಪತ್ರೀ ಸೇವಾ ಮಾಡೀದಿ ಅಂತ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಬ್ಯಾಡ.”

“ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಲಾಕ ಹೊಸದಾಗಿ ಏನ್ ಬುದ್ಧಿ, ಈ ಚಿಮ್ಮತಾಯಿ ಸಂಗತೀ ಹಿಡಿದದ್ದು. ಈ ಯವ್ವನ ಸೇವಾಮಾಡಾಕ ಹತ್ತಿಯಾಡಿಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷ ಮಿಕ್ಕಿದ್ದೀತು” ಕೆಂಚ ಪ್ರೀತಿಯ ಆವೇಗದಲ್ಲಿ ಚಿಲುಮೆಯ ತ್ರಾಣವನ್ನೇ ಹೀರುವಂತೆ ಮುದ್ದುಕೊಟ್ಟ, ಮತ್ತೆ ಉರಿ, ಮತ್ತೆ ಹೊಗೆ. “ಇವೆಲ್ಲಾ ಕುಂತಾವು ನೋಡಿ ಬುದ್ಧಿ. ಯಂಕ್ಯಾ, ನಿಂಗ್ಯ, ಯಲ್ಯಾ, ಚಿಲುಮೀ ಕೈಯಾಗೆ ಹಿಡುತಾವೋ ಇಲ್ಲೋ, ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚತಾವು. ಇಲ್ಲಂದ್ರ ಬೇಸೂರ ಹಾಡಿಕೊಂತ ತೇಲಗಣ್ಣು, ಮೇಲಗಣ್ಣು ಹಾಕತಾವು. ಒಂದು ಜುರಿ ಸೇದಿದರ ಪರಪಂಚ ಎಲ್ಲಾ ಮಟಂಗಳ ಮಾಯಾಗಿ, ಪರಮಾತ್ಮ ಕಾಣಬೇಕು ಬುದ್ಧಿ. ಅದು ಸೇದಾಣಾ. ಜೀವಮಾನವೆಲ್ಲ ಇದರ ಸೇವಾದಾಗ ಕಳದೀನಿ ಬುದ್ಧಿ, ಅಂತ ಹತ್ತಿಲ್ಲ ಈ ಯವ್ವಂದು ನನಗ. ಇವರೆಲ್ಲಾ ರಂಪಾಗ, ಗಾಂಜೀ ಅಸೇಕ್ಕ ಬಂದು ಮಟಕ್ಕನ ಮನೀ ಸೇರೋ ಮನಸ್ಯಾ ಅಲ್ಲ ನಾ. ಮಟದಾಗ ಇದ್ದು, ಇಲ್ಲೇ ಬದಕಾವ್, ಇಲ್ಲೇ ಸಾಯಾವ” ಕೆಂಚನ ದನಿ ಕಾವೇರಿತ್ತು.

“ಮನೀ ಬಿಟ್ಟು ಮಟ ಸೇರಿದಮ್ಮಾಗ ಯಾರ ಉಪಕಾರಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲೇ ಬೀಳತೀಲೇ?” ರಡ್ಡೇರ ಯಂಕ ತಡೆಯಲಾರದೆ ನುಡಿದನು.

“ಒಂದು ಬಾಟ್ಲಿ ಬಡದು, ಒಂದೊಂದು ಪರಟಿ ತೀರ್ತಾ (ತೀರ್ಥ) ಹಾಕಿದರ, ಬಾಯಿಮುಚಿಕೊಂಡು ಬೀಳತಾವು ಬುದ್ಧಿ. ಮನೀಬಿಟ್ಟು ಮಟಾ ಸೇರಿದೆ. ಅಂತೀಯಲ್ಲಲ್ಲೇ ಯಂಕ್ಯಾ? ಸೇರಬಾರದ.ನೋಡತೀನಿ ಧೈರೇ? ತೀರತಾ ಕುಡೂದಂ ಬಿಡೂ, ಅಂದ ಹೇಣತೀನ್ನ ತಲಿ ಒಡದು, ಆಕಿ ಅತಗೊಂತ ಮಂದೀನ ಕೂಡಿಸಿದರ, ಹಲ್ಲ ಮುರಿದೇನ ಅಂತ ಹೇಳಿ, ಹಲ್ಲ ಮುರದ ತೋರಿಸಿದ ಬಂಟ್ಲ ನಾ. ಯಾರದೀರಲೆ ನನ್ನ ಸರಿಗಟ್ಟಾವಾ? ಸರಿ ದೊಡ್ಡಮಗಾ ಹೊಲಕ್ಕ ಹೋಗ ಹಿರ್ಯಾ ಅಂದರ ಹೊಲಾನ ಮಾರಿಬಿಟ್ಟೆ ಕೈಯಾಗಿನ ಚಿಲುಮಿ ಬಿಡೂದು ಆಗೂದುಲ್ಲಾ, ಯಾಕ ಹೇಳತೀರಲೇ? ದನಾಕರಾ, ಕಾಳುಕಡಿ ತುಂಬಿದ ಮನಿ ಬಿಟ್ಟೆಗೊಟ್ಟು ಮಟಾ ಸೇರೋ ಧೈರೇ ಯಾರಿಗೈತಿ ಮುಂದೆ ಬರಿ, ಹೇಳಿ ಕೇಳಿ ವ್ಯಸನ ಬಾಜೀ ಜನಾ, ನಿಮಗೆಲ್ಲ ಧೈರೇ?” ಎಂದು ಲೋಕವನ್ನೇ ಮೂದಲಿಸಿದ ಕೆಂಚ.

ಕೆಂಚನ ಈ ಆವೇಶವನ್ನಿಳಿಸುವ ಗುಟ್ಟು ಪಡದಯ್ಯನವರಿಗೇ ಗೊತ್ತು. ಮೊದಲಾಗಿದ್ದರೆ ಈ ವಿವಾದಕ್ಕೆ ಪುಟಕೊಟ್ಟು ತಾಸುಕಟ್ಟಲೆ ಕೇಳಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಚೆನ್ನನ ಕತೆಯನ್ನು ಕೇಳುವ ಆತರುದಲ್ಲಿ ಅವರಿದ್ದರು. ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ‘ತೀರ್ಥ’ ಕಾಯ್ದಿದ್ದರೆ, ತಂದುಕೊಡಲು ಅವನಿಗೇ ಆಜ್ಞೆವಾಡಿದರು.

ಕೆಂಚನ ಆವೇಶ ತಟ್ಟನೆ ಇಳಿಯಿತು. ಎದ್ದು ಒಳಗೆಹೋಗಿ ಎರಡು ಬಾಲ್ಟಿಗಳನ್ನು ತಂದು ಒಂದನ್ನು ಪಡದಯ್ಯನವರೆದುರಿಗಿಟ್ಟು, ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ಪರಟೆಗೆ ಸುರುವಿ “ಮಾದಾರ ಚೆನ್ನಾನೂ ಬಲ ಬೆರಕಿ ನೋಡ ಬುದ್ದಿ. ದನಾ ತಿಂದು ಶಗಣ್ಯಾಗ ಬಿಟ್ಟ ಜ್ವಾಳಾ ತಂದು ಘೌಜದಾರರ ಮುಂದಿಟ್ಟ ಮಜೇನ ಮಾಡಿದ” ಎಂದು ಹೇಳತೊಡಗಿದ.

ಸೆರೆತುಂಬಿದ ಪರಟೆಯನ್ನು ಕೈಚಾಚಿ ಎತ್ತಿದ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಅಣ್ಣನ ಮಗ ಗೋಪಾಲಾಚಾರಿ “ಇಂಥಾ ಕೆಡಗಾಲದಾಗ, ಅದ್ಯಾರಪಾ ಸೆಗೇಶೀಯೊಳಗ ಕಾಳ ಬೀಳೋವಷ್ಟು ದನಕ್ಕೆ ಕಾಳು ಹಾಕುವರು?” ಎಂದು ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ ನುಡಿದ.

ತಾನು ಹೇಳಿದ್ದು ಸುಳ್ಳೆಂದು ವಾದಿಸಿದರೆ ಕೆಂಚನಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಸಿಟ್ಟುಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಗೋಪಾಲಾಚಾರಿಯನ್ನು ಕಿಡಿಗಣ್ಣಿನಿಂದಲೇ ನೋಡುತ್ತ ನುಡಿದ:

“ಊರ ತುಂಬಾ ಹೊಲಾ ಇದ್ದರೂ, ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಕಡಿಂದ ಕಳು ಕಡಾ ತಂದು, ಒಲೀ ಹಚ್ಚೋ ಹಾರೂರ ಊರಾಗ ಇರೂದುಲ್ಲ ಆಚಾರೆಪ್ಪ. ಹಿಡದ ಬಡದರ ಮೂರುವರಸ ಸಾಲೂವೋಟು ಕಾಳು ಕೊಡತಾನ ರೈತ. ಭೂಮಿ ಇದ್ದರೂ ದುಡೀಲಾರದ ಉದಾಧ್ಯೇರಟ ಭೂಮಿ ಕರಸಾಲ ಬೆದ್ದಾಗ ಒದ್ದಾಡತಾವು. ಹಿಂಡೋ ಎಮ್ಮಿ ಹೂಡೋ ಎತ್ತು ಕಾಳು ತಿನದಿದ್ದರ ಮುಂದಿನ ವರಸ ಕೂರಿಗಿ ಮನಶ್ಯಾರ ಜಗ್ಗೂ ಪಾಳೀ ಬಂದೀತು,” ಎಂದು ಬಡಬಡಿಸಿ, ಗೋಪಾಲಾಚಾರಿಯನ್ನು ಸುಮ್ಮಗಿರಿಸಿದ.

“ಮುಂದೇನಾತು ಹೇಳಬಾರದ? ಸುಮಾಕ ಮಂದೀ ಮಾತ ಕೇಳಿಕೊಂತ, ಇರಕಳ ದನದ್ದಾಂಗ ಅಡ್ಡ ಹಾಯುತೀಯಲ್ಲಲೇ” ಪಡದಯ್ಯನವರು ಆಜ್ಞೆಮಾಡಿದರು.

“ಹೇಳತೇನಿ ಬುದ್ದಿ, ಹೇಳತೀನಿ. ಘೌಜದಾರರು ಬೈಲಕಡೆಗೆ ಹೋಗಿ ಚಾವಡಿ ಕಟ್ಟಿಗೆಬರತ್ತಿದ್ದರೇ. ದೇವರ ಪಾಲಂಕಿ ಹೊಂಟಾಗ ಬಗತರು ಅಡ್ಡಬೀಳತಾರಲಿ, ಹಾಗ, ಚೆನ್ನಾ ಬಂದು ಅಡ್ಡಬಿದ್ದ. ಅವನ ತಂಗಿ-ಆ ದೇವರಿಗೆ ಬಿಟ್ಟ ಗಯ್ಯಾಳಿ ಮಲ್ಲಿ-ಹಲ್ಲಾಗ ಶರಗು ಹಿಡಿದು ಒನಕೊಂತ ಚಾವಡೀವಾರಿಗೆ ನಿಂತಿದ್ದಳರಿ. ಘೌಜದಾರರದೂ ಬಲ ನಜರ. ಅಡ್ಡಬಿದ್ದ ಚೆನ್ನಾ ಅವರ ಕಣ್ಣಾಗ ಕಾಣಲಿಲ್ಲೋ ಏನೋ, ಮಲ್ಲಿ ಮ್ಯಾಗ ನಜರ ಇಟ್ಟು ಆಚ್ಯಾಕಡೇನ ಹೊಂಟ. ಚೆನ್ನಾ ಎದ್ದು ‘ಯಪ್ಪಾ ನಿನ್ನ ಮಗಾ ಅಡ್ಡ ಬಿದ್ದದು ನೋಡಿ ಹಾಗ ಹೊಂಟೆ. ನಿನ್ನ ಮಗಾ ಹೊಟ್ಟಿಗಿಲ್ಲ ಉಪಾಸ ಬಿದ್ದಾನ ಯಪ್ಪಾ’ ಅಂತ ಬೇಡಿಕೊಂಡ. ಹೊಟ್ಟಿಗಿಲ್ಲ ಇದ್ದರ ಗೌಡರ ಹಂತ್ಯಾಕ ಹೋಗು, ಕಾಳಕಡಾ ಕೊಡಸರಿ ಅಂತ

ಹೇಳಿಕೋ, ಅಂತ ವಾಜಿಮಿ ಮಾತಾಡಿ ಹೊಂಟಿರಿ ಘೌಜದಾರ. ಮಾದರ ಚನ್ನಾ ಬಿಡತಾನೆಲೀ, 'ಯಪ್ಪಾ ನೀ ಕೊಟ್ಟದ್ದು ಮಗಾ ತೊಗೊಳ್ಳಾಕ ಬಂದಾನು, ಒದಿಕಿ ಕೊಡಬೇಕೆನಿಸಿದರ ಅದನ್ನ ಕೊಡು. ಒನಿಕಿ ಕೊಡಬೇಕೆನಿಸಿದರೆ ಅದನ್ನರ ಕೊಡು' ಅಂತ ಬೇಡಿಕೊಂಡನರಿ. 'ಒನಕಿ ಬೇಕೋ ವಂಕಿಬೇಕೋ? ನೀ ಯಾಕ ಬಂದಿಯೇ' ಅಂತ ಘೌಜದಾರ ಮಲ್ಲಿನನ್ನ ಕೇಳಿದನರಿ, ಅದಕ್ಕ ಮಲ್ಲಿ ಏನನಬೇಕರಿ? 'ಸರದಾರ ಮರ್ಜಿ ಆದರ ಒಂಕೀನೂ ಕೊಟ್ಟೀರಿ. ಅದೇನು ದೊಡ್ಡ ಮಾತಲ್ಲರೀ, ಇಂವಾ ನನ್ನ ಅಣ್ಣಾ, ಮಕ್ಕೊಂದಿಗ್ಯಾ ಮನ್ಯಾಗ ಕಟ್ಟಿನ ಕಡದೇನಂದರ ಒಂದ ಕಾಳಿಲ್ಲರೀ. ಸರದಾರ ಬಂದಾರ, ದಾದ ಮಾಡಾಕ ವರದೀ ಕೊಡು ಅಂತ ಹೇಳಾಣಾ ಬಂದಾನರಿ' ಅಂತ ಹೇಳಿದಳರಿ."

ಕೆಂಚನ ಕತೆ ರಂಗಿಗೇರಿತ್ತು. ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗ ಪ್ರವೇಶವಾದ ಈ ಹೆಣ್ಣು ಸೋಗಿನಿಂದ ಕತೆಯ ಗತಿಯೇ ಬದಲಾಗಿತ್ತು. ಶ್ಲೋಕಗಳು ಮೂಕವಿಸ್ತರಾಗಿದ್ದರು. ಕೆಂಚ ಬೇಕೆಂತಲೇ ತಡೆದು ಒಂದು ಗುಟುಕು 'ಶೀರ್ಷ' ಗುಟುಕರಿಸಿದ.

"ಆಕೀ ಚಮತ ಏನ, ಒಯ್ಯಾರ ಏನ, ಕೈತಿರುವೂದೇನ, ಛಿ, ಛಿ ಹೇಳೂ ಸೋಯ ಇಲ್ಲ ತಗೀರಿ, ಘೌಜದಾರ 'ನಿನ್ನ ಹೆಸರೇನು?' ಅಂತ ಕೇಳಾಣಾ, ಆಟದಾಗ ಹೆಣ ಸೋಗು ಮಾಡತಾವಲಿ, ಹಾಗ ಉಗರಲೆ ನೆಲ ಕೆರಕೊಂಡ, 'ಮಲ್ಲಿ' ಅಂತ ಈಟಿ ಹೇಳಾಕ ಒಂದ ತಾಸ ಬೇಕಾತರೀ. ಘೌಜದಾರ ಬಲ್ಯಾಗ ಬಿದ್ದ ಬುದ್ದೀ, ಆಗಿಂದಾಗ ಗೌಡಗ, ಚನ್ನಾಗ ಕಾಳ ಕೊಡೂ ಅಂತ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟಾ, ಗೌಡರಿಗೆ ದಿಗಿಲಬಿತ್ತರಿ. 'ನಿನ್ನೇ ಇಂವಾ ನಮ್ಮ ಮನ್ಯಾಗಿದ್ದ ಕಾಳು ಒಯ್ಯಾನರಿ' ಅಂತ ಅವರು ಹೇಳಿದರರಿ. ಘೌಜದಾರ ಚನ್ನಾನ ಮಾರೀ ನೋಡಿದಾ. ಅದರ ಚನ್ನಾಗ ನಾಚಿಕೆ ಎಲ್ಲೈತರಿ? ಮೀನಕ್ಕ ಈಸಾಕ ಕಲಸೂದೂ ಒಂದ. ಚನ್ನಾಗ ಮಾತು ಕಲಸೂದೂ ಒಂದ. ಮತ್ತ ಘೌಜದಾರನ ಕಾಲಾಗ ಅಡ್ಡಬಿದ್ದನರಿ, 'ಯಪ್ಪಾ ಇಲ್ಲ ಕಟಿಗೊಂಡು ಹೊಂಟರ ಪಡದಪ್ಪನವರ ಶಿಶಮಕ್ಕಳು ಬಂದು ಕಸಕೊಂಡರರಿ. ಪಡದಪ್ಪನವರು ಅವನ್ನ ಕಸಗೊಂಡು ನಮ್ಮ ಕಾಳುಕೊಟ್ಟಾರೀ, ಈ ಕಾಳಿನ ಹಿಟ್ಟಲೇ ಮಾಡಿದ ರೊಟ್ಟೀತುಣುಕು ತಿಂದು ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲಾ ಹಿಂದಕ ಮುದುಕ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ನೆಲಪಟ್ಟ ಬಿದ್ದಾವರಿ' ಅಂತ ಚನ್ನಾ ಹೇಳಾಣಾ, ಘೌಜದಾರ ಆ ಕಾಳ ಮೂಸಿ ನೋಡಿದ್ದನೋ ಇಲ್ಲೋ, ಮಾರಿ ಖೈ ಮಾಡಿ ಕೈ ತೊಳಕೊಂಡನರಿ."

ಈ ಕತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದ ಪಡದಯ್ಯನವರ ಮುಖವೂ ಅಷ್ಟೇ ಕಹಿಯಾಗಿತ್ತು. ಮಾತು ತಮ್ಮ ಕಡೆಗೇ ತಿರುಗುವದೆಂದು ಅವರು ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕೆಂಚನನ್ನು

ತಡೆಯುವದು ಅಸಾಧ್ಯವಿತ್ತು. ಮುಂದೇನಾಯಿತೆಂದು ಕೇಳುವ ಕುತೂಹಲ ಪಡದಯ್ಯನವರಿಗೂ ಇತ್ತು.

“ಮಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲೇ ನಿಂತಿದ್ದಳಲ್ಲರೀ, ‘ಸರದಾರ, ಇಂತಾ ಕಾಳ ತಿಂದು ಬಡವರು ಸಾಯಾಕ ಹತ್ಯಾರೀ’ ಅಂತ ಬೇಡಿಗೊಂಡಳರಿ. ಅದಕ ಘೌಜದಾರ ‘ಗೌಡರ ಇಕಿಗೇ ಅಚ್ಚಾ ಕಾಳ ಕೊಡೆಸರಿ. ಬಡವಿ, ಸತ್ತಗಿತ್ತಾಳು’ ಅಂತ ನಾಚಿಗಿಲ್ಲ ಅನಬೇಕರೇ’ ಅದಕ ಮಲ್ಲಿ, ಮುರಕಾ ಮಾಡಕೊಂತ, ‘ಸರದಾರ ದೇವರಿಗೆ ಬಿಟ್ಟಾಕಿ ನಾ, ಸತ್ತು ಶಿವನ ಮನಿ ಸೇರಿದರ ಏನಾಗಬೇಕಾಗೇತಿ? ನನ್ನ ಅಣ್ಣ ಬಡವ, ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗ್ಯಾ ಅವಗ ಕಾಳ ಕೊಡಸರಿ’ ಅಂತ ಬೇಡಿಗೊಂಡಳ್ರೀ. ‘ಯಪ್ಪಾ ಕಾಳ ಕಸಗೊಂತಾರೋ ಈ ಊರಾಗ’ ಅಂತ ಚನ್ನಾ ಒದ್ದಾಡಾಕ ಹತ್ತಿದನ್ರೀ. ಫಿಯಾದಿ ಬರೆಸಿಕೊಂಡು ಬಾ ಹೋಗು’ ಅಂತ ಘೌಜದಾರ ಚನ್ನಾಗ ಹೇಳಿ ಮಲ್ಲಿ ಕಡೆ ತಿರುಗಿದನ್ರೀ, ನಿಂದೇನು ಅರ್ಜಿ ಅಂದಾ. ಆಕಿ ‘ಸರದಾರ ನನ್ನ ಅರ್ಜಿ ಚೌಕಶಿ ಮಾಡೂದು ನಿಮ್ಮಿಂದ ಆಗಾಕಿಲ್ಲ. ಶಿವನ ಮಾಡಬೇಕು ಅದನ್ನ, ನಡಿ ನಡಿಯೋ ಯಣ್ಣಾ, ತೊಗಲಿನ ಮ್ಯಾಗ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು ತೊಗಲ ಮಾರಿ ತಿನ್ನೂ ಇವರು ನಮ್ಮ ಚೌಕಶಿ ಏನು ಮಾಡ್ಯಾರು’ ಅಂತ ಅನಬೇಕರೇ? ಕೂಡಿದ ಜನಾ ಬೆಕ್ಕಸ ಬೆರಗಾತು ನೋಡಿ, ಈಟ ಅಂದಾಕೀನ ಆಕಿ ಹೊಂಟ ಬಿಟ್ಟಳ್ರೀ.”

‘ಘೌಜದಾರ ಬಿಟ್ಟಾನ್ರೀ ಆಕಿನ್ನ? ಸಿಪಾಯಿಗೆ ಹೇಳಿ ಕುಂದರಸೇಬಿಟ್ಟಾ. ಚನ್ನಾ ಅತ್ತಾಗ ಬೆಳೋಗ ಮಾಡಿ ಖಬರ ಹಾರಿದ್ದವರ್ದಾಂಗ ಬಿದ್ದುಬಿಟ್ಟನರಿ. ಎರಡು ಒದಕೇ ಬಿಟ್ಟರ ತಾನ ಏಳತಾನು ಅನಕೊಂತ ಘೌಜದಾರ ಬೂಟಗಾಲಲೇ ಒದ್ದನರಿ. ಉಸುಲ ಬಂದ ಮಾಡಿಇದ್ದ ಚನ್ನಾ ಮಿಟ್ಟಮಿಸಕ್ಕಾನರೇ? ಬುದ್ಧೀ, ಆಗ ನೋಡ ಬೇಕಾಗಿತ್ತರೀ ಈ ಘೌಜದಾರನ ಮಾರೀನ. ಬೆವರು ಸುರಿಸಿಗೊಂತ, ‘ಗೌಡರ, ಇವನ್ನ ಹೊರಿಸಿ ಮನೀಗೆ ಕಳಸರಿ’ ಅಂದು ಉಪಚಾರ ಮಾಡಾಕ ಅಂತ ಚಣ್ಣದ ಕೀಸೇದಾಗಿಂದ ಐದು ರೂಪಾಯಿ ತಗದುಕೊಟ್ಟನರಿ. ಚನ್ನಾನ್ನ ಗೌಡರ ಆಳು ಹೊತ್ತವಲ್ಲೀ, ಚಾವಡಿಯಿಂದ ತುಸು ದೂರ ಒಯ್ಯಾನಾ. ‘ಇನ್ನ ಮನೀಗೆ ಗೋಗತೀ ಬಿಡ್ರಲೇ’ ಅನಕೊಂತ ಅಲಕ್ಕನ ಜಿಗದನಲ್ಲರೀ. ಘೌಜದಾರನ ಗಂಟ ಬಿಚ್ಚಾಕ, ಚನ್ನಾ ಹೂಡಿದ ಕಾಯಕ ಹ್ಯಾಗ ಐತಿ ಬುದ್ಧೀ? ಅದಕ ಹೇಳಿದನರೀ, ಅಮಲದಾರರ ಟಬರು ಮ್ಯಾಗ ಮ್ಯಾಗ ಅಂತ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮುಗಿಸಿ, ಕೆಂಚ, ಕುಡಿತದ ಅಮಲಿನಲ್ಲಿ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ನಗೆ ನಕ್ಕ.

ಕೆಂಚ ಹೊರಳಿ ನೋಡಿದ. ಇನ್ನೂ ಮಾತು ಮುಗಿಸುವ ಇಚ್ಛೆ ಅವನಿಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವನ ಕತೆ ಕೊನೆಯ ಹಂತಕ್ಕೆ ಬರುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ

ಶ್ರೋತ್ರಗಣದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಕ್ರಾಂತಿಯುಂಟಾಗಿತ್ತು. ರಾತ್ರಿ ಎರಡು ಹೊಡೆದದ್ದರಿಂದ ಕೆಲವರು ಸದ್ದು ಮಾಡದೆ ಮನೆ ಸೇರಿದ್ದರು. ಕೆಲವರು ಕುಡಿತದ ಮುಖ್ಯನಲ್ಲಿ, ಕುಳಿತಲ್ಲಿಯೇ ಅಡ್ಡಾಗಿದ್ದರು. ಕೆಂಚನಿಗೆ ಈ ಪ್ರಣಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಕನಿಕರವೆನಿಸಿತು. ಬೆಳತನಕ ಕುಡಿದರೂ ಎಚ್ಚರ ತಪ್ಪದ ಗಟ್ಟಿಗ ಅವನು. ಹೆಂಡದ ಮಾಯೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಕೌತುಕವೆನಿಸಿತು. ಒಂದು ಗುಟುಕಿಗೆ ಎಚ್ಚರ ತಪ್ಪಿಸುವ ಈ ಮಾಯೆ ದೊಡ್ಡದೋ, ಒಂದು ಗುಟುಕನ್ನು ತಡೆಯಲಾಗದ ಈ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ದುರ್ಬಲತೆ ದೊಡ್ಡದೋ ಎಂಬ ಕೂಟ ಪ್ರಶ್ನೆ ಅವನಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಪರಮಾತ್ಮನ ಮಾಯೆ ಶರಣನಿಗೊಬ್ಬನಿಗೇ ತಿಳಿಯುವಂತೆ ತನಗೊಬ್ಬನಿಗೇ ಈ ಮಾಯೆ ವಶವಾಗಿದೆ ಎಂದೆನಿಸಿತು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಕುಡಿದರೂ ಕೂಡ, ಈ ಕತೆಯನ್ನು ಒಂದು ವಿವರವೂ ತಪ್ಪದಂತೆ ಹೇಳುವ ಎದೆ ಯಾರಿಗಿದೆ? ನಿಜವಾದ ಅನುಭಾವಿಯೆಂದರೆ ತಾನೇ ಎನಿಸಿತು. ಅವನಿಗೆ ಒಂದು ಮಾತಿನ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತ್ರ ನಾಚಿಕೆಯೆನಿಸಿತು. ಇವರೆಲ್ಲ ಕುಡಿತದ ಮುಖ್ಯನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದಾಗ ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಕತೆ ಹೇಳಿ ವ್ಯರ್ಥ ದಣಿದಂತಾಯಿತಲ್ಲ ಎಂದು ವಿಷಾದವೆನಿಸಿತು.

ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಪಡದಯ್ಯ ಸ್ವಾಮಿಗಳೂ ನಿद्रಾವಶರಾಗಿದ್ದರು. ಕತೆ ಹೇಳಲು ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿದ ಅಪ್ಪನವರೇ ಅಪ್ಪಣೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಇನ್ನೇನು ಗತಿ? ಯಾವ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ತಾನು ಬಂದಾಗ ನಿದ್ರೆ ಹೋದರೋ ಪಾಪ, ಎಂದು ಚಿಂತಿಸಿದ. ಪಡದಯ್ಯನವರ ಹತ್ತಿರವೇ ಇದ್ದ ಬಾಟಲಿಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ತುಸು ಮಧ್ಯ ಉಳಿದಿತ್ತು. ಅಯ್ಯೋ ಕೃಪೆಯೇ ಎಂದು ಹೃದಯ ಉಕ್ಕಿಬಂತು. 'ಅಪ್ಪನ ಪರಸಾದ' ಎನ್ನುತ್ತ ಅದನ್ನೂ ಗುಟುಕರಿಸಿಬಿಟ್ಟ. ನಿದ್ರೆ ಹೋದರೂ ತನ್ನನ್ನು ಮರೆತಿಲ್ಲವಲ್ಲ, ಕತೆ ಹೇಳಿ ಹೇಳಿ ಮಗನ ಗಂಟಲಾರುವದೆಂದು 'ತೀರ್ಥ'ವನ್ನಿಟ್ಟು ಅಪ್ಪ ಮಲಗಿದನಲ್ಲ ಎಂದು ಕೆಂಚನ ಅಂತಃಕರಣ ಕರಗಿತು. ಸುಮ್ಮನೆ ತಾನು ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದನಲ್ಲ ಎಂದು ತೀವ್ರ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವಾಗಿ, ಕೆಂಚ ಮೊದಮೊದಲು ಬಿಕ್ಕಿಸುತ್ತ, ಮುಳು ಮುಳು ಅಳುತ್ತ ಕೊನೆಗೆ 'ಹೋ' ಎಂದು ದನಿತೆಗೆದು ಅಳಹತ್ತಿದ. ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಪಡುವಣಗಾಳಿ ಬೀಸಿ, ಮೋಡದ ಗುಡುಗು ಕೇಳಬಂದಾಗ ಹಾಳೆರೆಯುವ ನಾಯಿಯಂತೆ, ಅವನ ಅಳುವ ದನಿ, ವಾಯುಮಂಡಲವನ್ನೇ ವ್ಯಾಪಿಸಿತ್ತು. ಅತ್ತು ಅತ್ತು ಸಾಕಾಗಿ ದಣಿದ ಕೆಂಚ ಕುಳಿತಲ್ಲಿಯೇ 'ಓಂ ನಮಃ ಶಿವಾಯಃ' ಎನ್ನುತ್ತ ಕಾಲುಚಾಚಿ ನಿದ್ರೆಹೋದ.

* * * *

ಆದರೆ ಕೆಂಚ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಕತೆಯನ್ನು ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಕೇಳಿದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಇನ್ನೊಂದಿತ್ತು. ಪಟದಯ್ಯನವರ ಅಂತರಂಗ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಸೆರೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಚಿಮಣಾ.

ನಿದ್ದೆಗೇಡು, ಕಣ್ಣೀರು ಅವಳ ಪಾಲಿಗೆ ನಿಸರ್ಗ ಕೊಟ್ಟ ಬಳುವಳಿಯಾಗಿದ್ದವು. ಇನ್ನು ಜೀವಮಾನವನ್ನೆಲ್ಲ ಅವಳು ಎಚ್ಚರದಲ್ಲಿಯೇ ಕಳೆಯಬೇಕು. ಈ ಎಚ್ಚರ ಮೊದಲೇ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ, ಎಂದು ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಅವಳಿಗನಿಸದಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಂದು ಈ ದುಃಖವನ್ನು ಮರೆಯಬೇಕೆಂದು ಕೆಂಚನ ಕತೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಲಕ್ಷ್ಯವಿಟ್ಟು ಕೇಳಿದ್ದಳು. ಚನ್ನ ಮೂರ್ಛಿತನಾದಾಗ ಉಪಚರಿಸದೆ ಇದ್ದ ಘೌಜದಾರನ ಚಿತ್ರ ಅವಳ ಕಣ್ಣು ಕಟ್ಟಿತು. ಈ ಕಾರ್ಯ ಗಂಡು ಜಾತಿಗೇ ಮೀಸಲೇನೋ ಎಂದೆನಿಸಿತು. ಹೊತ್ತವರ ಹೆಗಲನ್ನಿಳಿದು ಜಿಗಿದು ಹೋದ ಚನ್ನನ ಸಲುವಾಗಿ ನಗೆಬಂತು. ಮರುಕ್ಷಣವೇ ಕನಿಕರವೆನಿಸಿತು. ಹಣದಾಸೆಗಾಗಿ, ಹೊಟ್ಟೆಯ ಪಾಡಿಗಾಗಿ ಮನುಷ್ಯ ಎಂಥಂಥ ಸೋಗುಗಳನ್ನು ಹಾಕಬೇಕಾದೀತು ಎಂದೆನಿಸಿತು.

ಮರುಕ್ಷಣವೇ ಹಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸೆರಗು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಮರುಳು ಮಾಡಲು ಯತ್ನಿಸಿದ ಮಲ್ಲಿಯ ಚಿತ್ರ ಸುಳಿದುಹೋಯಿತು. ಕೆಂಚ ಎಷ್ಟು ರುಚಿಯಾಗಿ ಅದನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತಿದ್ದ! ಉಳಿದವರು ಎಷ್ಟು ತಲ್ಲೇನರಾಗಿ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೆಣ್ಣಿನ ದುಃಖ ಕೂಡ ಗಂಡಿನ ಕಾಮವನ್ನು ಕೆರಳಿಸುವಾಗ, ಹೆಣ್ಣು ಅದೇ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಕೈಕೊಂಡಾಗಲಂತೂ ಕೇಳುವದೇನು? ಹೇಳಿ ಕೇಳಿ ಬಸವಿ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ತನಗೂ ಅವಳಿಗೂ ಇರುವ ಅಂತರವಾದರೂ ಏನು? ಮಲ್ಲಿ ದೇವರಿಗೆ ಬಿಟ್ಟ ಹೆಣ್ಣು. ದೇವರಿಗೆ ಹರಕೆ ಹೊತ್ತು ಮನುಷ್ಯನ ಕಾಮವನ್ನು ತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಅದರಿಂದ ದೇವರಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಾಗಬೇಕು. ತಾನು ಪತಿತೆ, ಪತಿಯಿಲ್ಲದೆ ತಾಯನವನ್ನು ಹೊಂದಲಿರುವಳು. ಮಲ್ಲಿಯ ಜೀವನಕ್ಕೆ, ವೃತ್ತಿಗೆ ಸಮಾಜದ ಮಾನ್ಯತೆಯಿದೆ, ಧರ್ಮದ ಮನ್ನಣೆಯಿದೆ, ತನಗಿಲ್ಲ.

ಕೆಂಚ ಹೇಳಿದ ಇನ್ನೊಂದು ಮಾತೂ ಅವಳನ್ನು ದೀರ್ಘವಿಚಾರಕ್ಕೇಡು ಮಾಡಿತ್ತು. ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಕೊಲೆಯ ಆರೋಪ ದಾದಾನ ಮೇಲೆ ಬರಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಎಷ್ಟು ಅನಾಹುತಗಳಿಗೆ ತಾನು ಕೇಂದ್ರವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆಲ್ಲ ಎಂದೆನಿಸಿತು ಚಿಮಣಾಳಿಗೆ. ತನ್ನ ರೂಪ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನನ್ನು ಸೆಳೆದಿತ್ತು; ಪಡದಯ್ಯನ ಪ್ರವೇಶವೂ ಇದೇ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಆಯಿತು. ತಾನು ಕೌಮಾರ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಳು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನವೆನವೆದು ತಂದೆ ಪ್ರಾಣಬಿಟ್ಟ. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನ ಮೇಲೆ ಕೊಲೆಯ ಆರೋಪ ಬಂದುಹೋಯಿತು. ಈಗ ತನ್ನ ಚೆಲುವಿಕೆ ನಡೆಸಿದ ಅನಾಹುತ ದಾದಾನ ಬಲಿಯನ್ನೂ ಕೇಳುತ್ತಿದೆ. ಕೆಟ್ಟುಹೋದ ತಂಗಿಯ ಬಾಳುವೆಯನ್ನು ಹೇಗೂ ಸರಿಪಡಿಸೋಣವೆಂದು ಅಂತಃಕರಣದಿಂದ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ ದಾದಾ ಈ ದಂಡವನ್ನು ತೆರಬೇಕಾಯಿತು. ತಾನು ಜೀವಮಾನವೆಲ್ಲ ಈ ಕುಡುಕ

ಸನ್ಯಾಸಿಯ ಜೊತೆಯಲಿ ಬಾಳುವೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಯಾರಿಗೆ ಸುಖವಾಗಿದೆ ತನ್ನಿಂದ! ಅಶುಭಮುಹೂರ್ತವನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿರಬೇಕು ತಾನು. ಚಿಮಣಾ ತನ್ನ ಜನ್ಮವನ್ನೇ ಶಪಿಸಿಕೊಂಡು ತಾಯಿಯ ಸಾವು, ತಂದೆಯ ಮರಣ, ಅಣ್ಣನ ಶಿಕ್ಷೆ, ಪುತಳಾಬಾಯಿಯ ದುಃಖ ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ತಾನೇ ಮೂಲಕಾರಣ ಎಂದುಕೊಂಡು ಸಂಕಟಪಟ್ಟಳು.

ಅದಕ್ಕಿಂತ ತಾನೇ ಸತ್ತುಹೋದರೆ ಹೇಗೆ ಎಂಬ ವಿಚಾರವೂ ಬಂತು. ಹೌದು ಸತ್ತರೆ ಏನು ಕೇಡು? ಇಷ್ಟು ದಿನವೂ ಬದುಕಿದ್ದದ್ದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿರಲಿಲ್ಲ. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸಾಯಲು ತನ್ನಂಥವಳಿಗೂ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲವೇ? ಚನ್ನ ಉಪವಾಸ ಬಿದ್ದರೂ ಸಾಯಲು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಲಾರ. ಮರ್ಯಾದೆಗೇಡಾದರು ಮಲ್ಲಿ ಸಾಯಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ. ತಾನು ಸಾವುಗಳಿಗೆ ಕಾರಣಳಾದರೂ ಸಾಯಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ. ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ರೂಪುಗೊಳ್ಳದ ಪಿಂಡ. 'ಅವ್ವಾ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಡಬೇಡ' ಎಂದು ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅದೊಂದು ಕೂಗು ಎಂಥೆಂಥ ವಿಚಿತ್ರ ಆಸೆಗಳನ್ನು ಕೆರಳಿಸುತ್ತದೆ. ಕೂಸು ಹುಟ್ಟಿದ ಮೇಲೆ ಅದರ ಭಾಗ್ಯದಿಂದಲಾದರೂ ಒಳ್ಳೆಯ ದಿನಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ನಾಳೆ ಪಡದಯ್ಯನ ಮನಸ್ಸು ಬದಲಾದರೆ ಈ ಪತಿತಜೀವನಕ್ಕೂ ಒಂದು ಶಾಶ್ವತ ದಾರಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ಆಶೆಯಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವಿರದಿದ್ದರೆ, ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ದುಃಖದುಮ್ಮಾನಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿ ತನಗೆ ಬರುತ್ತಿತ್ತೇ? ಇನ್ನೂ ಒಂದು ವಿಚಾರ ಅವಳ ಈ ಆಸೆ ಹೊಸ ಚೈತನ್ಯವನ್ನೊದಗಿಸಿತು. ಈಗ ಕಾಯಿದೆಯ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕುಬಿದ್ದ ದಾದಾನನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕಾದರೂ ತಾನು ಬದುಕಿರಬೇಕಲ್ಲವೇ? ಈಗ ಮಾತ್ರ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಚಿಮಣಾಳಿಗೆ ಭಯಂಕರವೆನಿಸಿತು. ಬದುಕುವುದಕ್ಕೆ ಅಂಜುವದು ಹೇಡಿತನವೆನಿಸಿತು. ಇನ್ನೊಬ್ಬರನ್ನು ಬದುಕಿಸಲಿಕ್ಕಾದರೂ ಉಳಿಯುವದು ಧೈರ್ಯದ ಹಾದಿ. ನಾನಾಕಾಕಾನ ಮಗಳಾಗಿ ಹೇಡಿಯಂತೆ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಗೆ ಅಣಿಯಾದರೆ ನಾನಾಕಾಕಾನ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ತೃಪ್ತಿಯಾಗಲಾರದು. ಇವೇ ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ದಣಿದ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನಿದ್ದೆ ಬೇಕೆನಿಸಿತು, ಜೀವನದ ಆಸೆಗೆ ನಿದ್ದೆ ಬೇಕೆನಿಸಿತು. ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ನಿದ್ದೆಹೋದಳು ಚಿಮಣಾ.

* * * *

ಅದೇ ರಾತ್ರಿ ನಿದ್ದೆಯಿಲ್ಲದೆ ವಿಚಾರವಶನಾಗಿದ್ದ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯೆಂದರೆ ದಾದ. ಪೋಲೀಸರ ಕಾವಲಲ್ಲಿ, ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ, ಚಾವಡಿಯ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಸೆರೆಯಾದ ದಾದಾನಿಗೆ ಅನೇಕ ವಿಚಾರಗಳು, ಮೊದಲು ಚಿಮಣಾಳನ್ನು ಮಠಕ್ಕೆ

ಕರೆದೊಯ್ಯುವಾಗ ಅಪರಿಚಿತರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ, ಅನುಮಾನಕಾರಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಚಿಮಣಾ ಹೇಗೆ ಜೀವಿಸಬಹುದೆಂಬ ವಿಚಾರ ಅವನಿಗೆ ಹೊಳೆದಿರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಏಕಾಕಿತನ ಆ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿತು. ಏಕಾಕಿತನ ಯೋಜನೆಗಳ ಬಿರುಗಾಳಿಯೆಬ್ಬಿಸುವುದೆಂಬ ಅನುಭವ ಅವನಿಗೆ ಹೊಸದು. ಅವನೆಂದೂ ಏಕಕಿಯಾಗಿದ್ದವನಲ್ಲ. ಗರಡೀಮನೆಯಲ್ಲೇ ಆಗಲಿ, ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಆಗಲಿ ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ಅವನ ಜೊತೆಗೆ ಗೆಳೆಯಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ದಣಿದು ಕೊರಡಿನಂತೆ ಮಲಗಿದಾಗಲೇ ಅವರು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು.

ಆದರೆ ಈಗ ಒಂಟಿಗತನ ತನ್ನನ್ನು ಚುಚ್ಚುತ್ತಿತ್ತು. ಗಂಡುಸಾದ ತನಗೇ, ಒಂದು ರಾತ್ರಿಯ ಏಕಾಕಿತನ ಇಷ್ಟು ಭಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದರೆ, ಜೀವಮಾನವೆಲ್ಲ ಅಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕಳೆಯಬೇಕಾದ ತನ್ನ ತಂಗಿಯ ಗತಿ ಏನು?

ಪರಕೀಯರ ಕಾವಲಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರಜೀವ ಹೇಗೆ ಬದುಕಬೇಕು? ಅದನ್ನು ವಿಚಾರ ಮಾಡದೆ, ಸಿಟ್ಟಿನ ಭರದಲ್ಲಿ ಅವಳನ್ನು ಸಜೀವವಾಗಿ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಸುಡುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಅವಿವೇಕವಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೇನು? ತನ್ನ ತಪ್ಪಿನ ಫಲವನ್ನು ಚಿಮಣಾ ಸಾಯುವವರೆಗೆ ಅನುಭವಿಸುವಂತಾಯಿತು, ಈಗಲೂ ಅದೇ ಸಿಟ್ಟಿನ ಫಲವನ್ನೇ ತಾನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿಲ್ಲವೇ? ಸಂಗಪ್ಪನ ಮೇಲಾದ ಅನ್ಯಾಯದಿಂದ ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದು ಘೌಬುದಾರರೆದುರು ತೋರಿದ ಅವಿನಯದ ಫಲ, ಈ ಕತ್ತಲೆಕೋಣೆಯ ವಾಸ.

ಅನ್ಯಾಯದಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ಈ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಂಧಿಸಿಟ್ಟದ್ದಕ್ಕಾಗಿ, ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿ ದಾದಾ ಅಂದು ಊಟಮಾಡಲು ನಿರಾಕರಿಸಿದ್ದ. ಆದರೆ ರಾತ್ರಿ ಹಸಿವು ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಪೋಲೀಸರನ್ನು ಕೂಗಿ ರೊಟ್ಟಿ ಕೇಳಲೇ ಎಂದೆನಿಸಿತು. ಆದರೆ ಮರುಕ್ಷಣವೇ ನಾಚಿಕೆಯೆನಿಸಿತು. ಸಂಜೆಗೆ ತಂದೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ರೊಟ್ಟಿ ತಂದು ತಿನ್ನಲು ಎಷ್ಟು ಅಲ್ಪರಿದರೂ ತಾನೂ ಕೇಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂದಮೇಲೆ ಈ ಪೋಲೀಸನಿಗೆ ಶರಣು ಹೋಗಬೇಕೇ? ಈ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿಯೇ ಹಸಿವನ್ನು ತಡೆದುಕೊಂಡು ದಾದಾ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ನಿದ್ರೆ ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ.

ಹೊರಗೆ ಯಾರೋ ಮಾತಾಡಿದ್ದು ಕೇಳಿಸಿತು. ಬಾಗಿಲು ಕೀಲಿ ತೆಗೆದ ಸದ್ದು ಕೇಳಿಸಿತು. ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದು ಯಾರೋ ಒಳಗೆ ಬಂದರು. 'ದಾದಾ ಎಂದು ಕರೆದಾಗಲೇ ಗುರುತು ಹತ್ತಿದ್ದು. ಬಂದವರು ಗೌಡರು. ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಬಾಳೆಹಣ್ಣಿನ ಹಣಿಗೆ, ಒಂದು ಹಾಲಿನ ತಂಬಿಗೆ ಅವನ ಮುಂದಿಟ್ಟು "ಇದನ್ನು ತೋಗೋ ದಾದ" ಎಂದು ನುಡಿದರು.

ಗೌಡರ ಅಂತಃಕರಣಕ್ಕೆ ದಾದಾನಿಗೆ ಅಳು ಬಂತು. ಮಾತಾಡಲಾರದೆ, ಹಣ್ಣು ತಿಂದು ಹಾಲು ಕುಡಿದ. ಗೌಡರೇ ಧೈರ್ಯ ಹೇಳಲು ಬಂದಿದ್ದರು. ನಾಳೆ ಘೌಜದಾರರು ಕರೆಸಿದಾಗ ಸಿಟ್ಟಿಗಳೇಳಬಾರದೆಂದೂ, ಹೆದರಿಸಿದರೆ ಅಂಜಬಾರದೆಂದೂ ಉಪದೇಶಿಸಿದರು. ನಾನಾನ ಕೊಲೆಯ ಆರೋಪ ಅವನ ಮೇಲೆ ಹಾಕಲು ಉಳಿದವರೆಲ್ಲ ಹೊಂಚು ಹಾಕಿದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿ “ಕಾಯದೇಶೀರ ಮಾಡೂದೆಲ್ಲ ನಾ ಮಾಡತೀನು; ನೀ ಅಂಜಬ್ಯಾಡ” ಎಂದು ನುಡಿದರು.

ಇಷ್ಟು ದಾದಾನಿಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿ ಗೌಡರು ಹೊರಬಿದ್ದರು. ಅಂಜಬೇಡವೆಂದು ದಾದಾನಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದರೂ ಸ್ವತಃ ಅವರಿಗೇ ಧೈರ್ಯ ಉಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಹೊಂಚು ತಮ್ಮ ಕೈಮೀರಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಘೌಜದಾರರು ಸಂಪೂರ್ಣ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನ ಕೃಪಾಪೋಷಿತರಾಗಿದ್ದರು. ದಾದಾನ ಗರಡೀಮನೆಯ ಕೆಲವು ಗೆಳೆಯರ ಸಾಕ್ಷಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಘೌಜದಾರರು ಆಡ್ಡೀ ಕೇಶವರಾಯನಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದು ಕೇಳಿ ಗೌಡರ ಕೈಕಾಲು ಹೋಗಿದ್ದವು. ಈ ಪ್ರಕರಣ ಹೀಗೆ ಮುಂದುವರಿದರೆ ದಾದಾ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ದಾದಾ ಹೋಗಲಿ, ಸುಳ್ಳು ಕಾರಣ ತೋರಿಸಿದ ತಾವೂ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಒಪ್ಪಿದ ದೈವದವರೂ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾದರೆ ಊರ ಹಿರಿಯರೆಲ್ಲ ಜೇಲಿನಲ್ಲಿರಬೇಕೆ? ಇಷ್ಟು ದಿನ ರೊಕ್ಕ ತಿಂದಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಹಣ ಕೊಟ್ಟವರ ಕೂದಲು ಕೊಂಕಗೊಡದಂತೆ ಮಾಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಅವರಲ್ಲಿತ್ತು. ಈಗ ಆ ಪುಣ್ಯವೂ ತೀರಿಹೋದಂತೆನಿಸಿತ್ತು. ಆಗಲಿ, ಘೌಜದಾರರಿಗೆ ಮನಸ್ಸು ಕರಗುವಂತೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವದೊಂದೇ ಉಪಾಯ ಎನ್ನುತ್ತ ಗೌಡರು ಮನೆಯ ದಾರಿ ಹಿಡಿದರು.

ವಾಡೆಯಲ್ಲಿ ಪುತಳಾ, ಚಾವಡಿಯಲ್ಲಿ ದಾದಾ, ಮಠದಲ್ಲಿ ಚಿಮಣಾ, ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಗೌಡರು ನಿದ್ರೆಯಿಲ್ಲದೆ ತಳಮಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಪಾದಳಿಯಲ್ಲಿ ಆ ರಾತ್ರಿ ನಿರ್ಣಾಯಕವಾಗಿತ್ತು. ಈ ನಾಲ್ಕು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಜೀವನಗಳು, ಬಾಳಿನ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನೇ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ದೈವದೊಡನೆ ಬಿದ್ದುಕಟ್ಟಿದ್ದವು. ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಆಟ ಸಾಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಇದಾವುದರ ಪರಿವೆಯಿಲ್ಲದೆ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯವಾಗಿ ರಾತ್ರಿ ಪಾದಳಿಯ ಜೀವನವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಬಿದ್ದುಗೊಂಡಿತ್ತು. ಬೆಳಗಾವುದರಲ್ಲಿ ಜೀವಿತದ ನಿರ್ಣಯವಾಗಲೇ ಬೇಕಿತ್ತು.

೧೩.

ಮರುದಿನ ಬೆಳಗಾಗುತ್ತಲೇ ಚಾವಡಿಗೆ ಬರಲು ಘೌಜದಾರರಿಂದ ಗೌಡರಿಗೆ

ಕರೆ ಬಂತು. ಪೋಲಿಸ ಅಧಿಕಾರಿ ಊರಲ್ಲಿರುವವರೆಗೆ ಗೌಡರಿಗೆ ಮಲಗಲು ಕೂಡ ಪುರಸೂತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಅವಸರದಿಂದ ಚಾವಡಿಗೆ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದರು. ಘೌಜದಾರರಲ್ಲಿ ನಿನ್ನಿನ ದರ್ಪ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ವಿನಯದಿಂದ ಕರೆದು ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡರು. ಗೌಡರಿಗೆ ಈ ಸವಿಮಾತಿನಿಂದ ಸಂಶಯ ಬಂದಿತು. ಮತ್ತಾವ ಜಾಲ ತಮ್ಮ ಕಡೆಗೆ ಬೀಸಿದೆಯೋ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಘೌಜದಾರರು ಅವರಿಗೆ ಉಪದೇಶಮಾಡಿದ್ದು ಇಷ್ಟೇ. ಏನೇ ಮಾಡಿ ಪಡದಯ್ಯನವರೊಂದಿಗೆ ಆದ ಡೊಂಕನ್ನು ತಿದ್ದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಘೌಜದಾರರ ಮಾವನ ಊರು ಅಜರಾಣಿಯಂತೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದಲೇ ಪಡದಯ್ಯನ ಆಳವನ್ನು ಬಲ್ಲವರಾಗಿದ್ದರು. ಎಳೆಸಿಕ್ಕರೆ ಹಚ್ಚಡವನ್ನೇ ನುಂಗುವ ಉಪದ್ವಾಪಿ ಪಡದಯ್ಯ ಮೇಲಾಗಿ ಮೇಲಿನ ಹುದ್ದೆಯ ಪೋಲೀಸ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೆಲ್ಲ ಅವನ ಶಿಷ್ಯಕೋಟಿಯಲ್ಲಿದ್ದರು. ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದರೆ ಪಾದಳಿಯ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತರನ್ನೆಲ್ಲ ಜೇಲಿಗೆ ಕಳಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಆತನಲ್ಲಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಗೌಡರೂ ಪಡದಯ್ಯನೂ ಕೂಡಿಕೊಂಡು, ನಾನಾನ ಕೊಲೆಯ ಆರೋಪವನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಬೇಕು. ಆರೋಪಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಮಾಡಿಸಲು ತಗಲುವ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಕೊಡಲು ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ತಯಾರಾಗಿದ್ದಾನೆ. ದಾದಾ ಹೇಗೋ ಉದ್ಧಟ, ಪುಂಡಗಾರ, ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ಆರೋಪದ ಮೇಲೆ ಅವನು ಜೇಲು ಕಾಣಬೇಕಾದವನೇ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈಗಲೇ ಅವನನ್ನು ಜೇಲಿಗೆ ಕಳಿಸಿ, ಊರಿಗೆ ಒದಗಿದ ಗಂಡಾಂತರವನ್ನು ನಿವಾರಿಸಬೇಕು. ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ, ತಾವು ಘೌಜದಾರರು. ಚಾರ್ಜ್‌ಶೀಟ ತಯಾರಿಸುವಷ್ಟೇ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸ. ನ್ಯಾಯನಿರ್ಣಯ ಮಾಡುವದು ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟರಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದು. ದಾದಾ ನಿರಪರಾಧಿಯೇ ಆಗಿದ್ದರೆ, ಅಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಪಾರಾಗಿ ಬರಲಿ. ಒಟ್ಟು ಗೌಡರು ಈಗ ಹಿಂಜರಿಯಬಾರದು.

ಈ ಎಲ್ಲ ಮಾತುಗಳಿಂದ ನಾನಾನ ಕೊಲೆ ಆಗಿದೆ ಎಂಬ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನೇ ಘೌಜದಾರರು ತಮ್ಮ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿರುವರು. ನಾನಾನ ಕೊಲೆಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಸಿದ್ಧವಾದರೆ ಕೊಲೆಯ ಗುಣ್ಣೆ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟು ಅಪರಾಧಿ ತಾನಾಗುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬರುವುದೆಂದು ಗೌಡರಿಗೆ ಒಳಗೇ ನಡಗು ಹುಟ್ಟಿತು. ನಾನಾನ ಕೊಲೆಯೇ ಆಗಿಲ್ಲವೆಂದಮೇಲೆ, ದಾದಾನಂಥ ನಿರಪರಾಧಿ ಹುಡುಗನ ಮೇಲೆ ಆರೋಪವಿಡುವದೇ? ದಾದಾ ಉದ್ಧಟನಿರಬಹುದು; ಅವಿನಯದಿಂದ ವರ್ತಿಸಿರಬಹುದು; ಪಡದಯ್ಯನ ಮೇಲೆ ಏರಿಹೋಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಹುಡುಗ ಇನ್ನೂ ಚಿಕ್ಕವನು; ಬಿಸಿ ನೆತ್ತರ ತಣ್ಣಗಾಗಿಲ್ಲ; ತಂಗಿಗಾದ ಅಪಮಾನ ಅವನ

ತಲೆತಿರುಗಿಸಿದೆ. ದಾದಾನ ತಪ್ಪುಗಳೆಲ್ಲ ಸಣ್ಣವು, ಎಡವಿದ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಉಡಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಘೌಜದಾರರಂಥ ದೊಡ್ಡವರಿಗೆ ಶೋಭಿಸುವಂಥವಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಪಡದಯ್ಯನ ಸ್ನೇಹ, ಊರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಸಕಲ ಅನರ್ಥಗಳಿಗೂ ಅವನೇ ಕಾರಣನಾಗಿದ್ದ. ಆದರೂ ಸಾಹೇಬರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆಂದಮೇಲೆ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರಮಾಡಲಡ್ಡಿಯಲ್ಲ. ಯಾವುದಕ್ಕೂ ವೇಳೆ ಬೇಕು. ನಿಂತಕಾಲ ಮೇಲೆ ಇಂಥ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಗೌಡರು ತಮ್ಮ ಮನದಾಶಯವನ್ನು ಹೀಗೆ ತಿಳಿಸಿದರು.

ಗೌಡರು ತಮ್ಮ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೆಲವೊಂದು ವಿಷಯಗಳನ್ನಾದರೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೆಂದು ಘೌಜದಾರರಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಾಗಿತ್ತು. ಇಷ್ಟು ಹೇಳಿ ಅವರು ಪ್ರಾತರ್ವಿಧಿಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಲು ಎದ್ದರು.

ಗೌಡರು ಏಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಮಾಗಿಯ ಬಿಸಿಲು ಆಗಲೇ ಸುಡುತ್ತಿತ್ತು. ಇನ್ನೂ ಸ್ನಾನವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಶಿವಪೂಜೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ; ಮನೆಯ ದನಕರ, ಅಳು ಹೋಳು ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತಿಸಲು ಕೂಡ ಬಿಡುವು ದೊರೆತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ಘೌಜದಾರಸಾಹೇಬರ ಮರ್ಜಿ ಕಾಯುವುದರಲ್ಲೇ ಸಮಯ ಕಳೆದುಹೋಗಿತ್ತು. “ಇದೇನು ಹೊತ್ತು ತಂದೆ ಶಿವನೇ!” ಎಂದು ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟು ಮೊಚ್ಚೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಚಾವಡಿಯ ಕಟ್ಟೆಯನ್ನಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದರು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಓಲೆಕಾರ ಮಲ್ಲನು ಓಡುತ್ತ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ. ಅವನು ದೆಸೆಬಾಯಿ ಬಿಡುವುದನ್ನು ಕಂಡೇ ಗೌಡರು ಒಳಗಿಂದೊಳಗೇ ತತ್ತರಿಸಿದರು. “ಗೌಡರ ಹೊಲಿಗೆಯಾಗ ಆ ಬಾಳ್ಯ ಇದ್ದನಲ್ಲರೀ, ಅವನ ಬಾಳೇವ ಹಾಳಾತರೀಯಪ್ಪಾ” ಎಂದು ವರದಿ ಮಾಡಿದ.

“ಒಟ್ಟಿನ ಮ್ಯಾಗ ಇಂದ ಎದ್ದ ಯಾಳೇ ನೆಟ್ಟಿಗಿಲ್ಲಲೇ! ಎಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದರೂ ಬಾಳೇಗೇಡಿತನದ ಮಾತ ಕೇಳ್ಯಾಕ ಹತ್ಯಾವು. ಏನರ ಆಗಿತ್ತಂತಲೇ! ಪೂರಾ ಹಕೀಕತ್ತರೆ ಏನು ಹೇಳಬಾರದ ಗಡಗಡಾ?” ಎಂದು ಅಸಹನೆಯಿಂದ ನುಡಿದರು. ಈ ಎರಡು ದಿನ ಅವರ ತಲೆ ಸ್ಥಿಮಿತದಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ.

“ಏನ ಹೇಳೋದೈತರಿ? ಎಲ್ಲಾ ಇಚಿತ್ರ ಕಾಣಾಕ ಹತ್ತೇತಿ. ಒಂದ ರಾತ್ರಾಗ ಬಾಳ್ಯಾ, ಅವನ ಹೇಣ್ಣೇ, ನಾಕುಮಕ್ಕಳು ಸತ್ತು ಸುಡುಗಾಡ ಕಂಡಾರೀ” ಎಂದು ಮಲ್ಲ ಗಾಬರಿ ತುಂಬಿ ಹೃದಯವಿದ್ರಾವಕವಾಗುವಂತೆ ಬಣ್ಣಿಸಿದ.

ಗೌಡರಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸ್ನಾನ, ಶಿವಪೂಜೆಯ ನೆನಪೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಆಗಿಂದಾಗ ಮಲ್ಲನೊಡನೆ ಓಡುತ್ತ ಹೊಲಗೆರಿಗೆ ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿದರು. ಬಾಳ್ಯಾ

ಇದ್ದ ಚಪ್ಪರದ ಹತ್ತಿರ, ಅವನ ಸಂಬಂಧಿಕರು, ನೆರೆಹೊರೆಯವರದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಗುಂಪು ಸೇರಿಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಅವರೆಲ್ಲ ಎದೆಎದೆ ಬಡಿದುಕೊಂಡು ಅಳುವುದೂ ಬೊಬ್ಬೆ ಹೊಡೆಯುವುದೂ ದೂರದಿಂದಲೇ ಕೇಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಗೌಡರು ಬರುವದನ್ನು ನೋಡಿಡಾಗಲಂತೂ. ಅವರ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಮಹಾಪೂರ ಬಂದಂತಾಯಿತು.

ಬಾಳ್ಯಾನ ಅಣ್ಣ ಕಾಶ್ಯಾ, ಓಡಿಬಂದು ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಅಳುತ್ತ ಗೌಡರ ಕಾಲಿಗೆ ಬಿದ್ದ. “ಅತ್ತರ ಸತ್ತವರೇನು ಎದ್ದ ಬರತಾರೇನು ತಮ್ಮಾ? ಅಳಬ್ಯಾಡ ತಗಿ” ಎಂದು ಗೌಡರು ಔಪಚಾರಿಕವಾಗಿ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿದರು. ಆದರೂ ತಾವು ಹೇಳುವುದೆಲ್ಲ ರೂಢಿ, ಸಂಪ್ರದಾಯ ಎಂದೆನಿಸಿತು. ಅದರಿಂದೇನು ಈ ಬಡವರಿಗೆ ಪ್ರಯೋಜನ ಎಂದು ಅವರ ಕಂಠ ಬಿಗಿದು ಬಂದಿತು.

“ಊರ ಬಡವರ ತಂದಿ, ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣ ಮುಂದ ನಿನ್ನ ಮಗಾ ಹ್ಯಾಗ ಸತ್ತ ಮಲಗ್ಯಾನ ನೋಡ ಯಪ್ಪಾ” ಎಂದು ಬಾಳ್ಯಾನ ಅಕ್ಕ ಆಕ್ರೋಶ ಮಾಡಿ ಹಾಡಿ ಹಾಡಿ ಕೊಂಡು ಅಳಹತ್ತಿದಳು. “ಬಾಳ್ಯಾ, ನನ್ನ ಬಂಗಾರ ಏಳೋ, ಗೌಡರು ಬಂದಾರ ಏಳೋ” ಎಂದು ಅಳುತ್ತ ಹೇಣದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಹೊರಳಾಡಹತ್ತಿದಳು.

ಹೊಲಗೇರಿಯ ಜನರೆಲ್ಲ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನ ಪಕ್ಷಪಾತಿಗಳು. ಅವರು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಜಾಗೀರದಾರರ ಒಕ್ಕಲು. ವಾಡೆಯಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಕಾಳು ಸಿಕ್ಕೇ ಸಿಗುವುದೆಂದು ಗೌಡರು ಹೊಲಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ಬೇಕಾದವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಕಾಳು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಈ ಬಾಳ್ಯಾ, ಹೋದ ವರ್ಷ ಗೌಡರ ಹೊದಲ್ಲಿ ಕಳವಿನಿಂದ ಬಾಟಕಿತ್ತಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಮೈಮುರಿ ಹೊಡೆತ ತಿಂದಿದ್ದ. ಆ ತಪ್ಪಿಗಾಗಿ ಎಮ್ಮೆಯನ್ನು ಮಾರಿ ದಂಡ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅಂದಿನಿಂದ ಅವನ ಪ್ರಕೃತಿ ಸರಿಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುವನೆಂದರೆ ಅವನೊಬ್ಬನೇ. ಹೆಂಡತಿ ಹಸಿಬಾಣಂತಿ, ಮಕ್ಕಳು ತೀರ ಚಿಕ್ಕವಯಸ್ಸಿನವು. ಹೀಗಾಗಿ ಕೆಲದಿನ ಅರೆಹೊಟ್ಟೆಯುಂಡು, ಕೆಲದಿನ ಉಪವಾಸ ಬಿದ್ದು ಅವನು ಹಣ್ಣಾಗಿದ್ದ. ಹೊಲಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಕಾಳು ಕೊಟ್ಟು ಪೋಷಿಸುವ ತ್ರಾಣವಿದ್ದವರೂ ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನೆಯೇ ವಾಡೆಯಿಂದ ಹೊಲೆಯರಿಗೆಲ್ಲ ಕಾಳು ಹಂಚಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಹಾಸಿಗೆ ಹಿಡಿದಿದ್ದರಿಂದ ಬಾಳ್ಯಾ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ಬಾಳ್ಯಾನ ಮನೆಗೆ ಸಾಲುವಷ್ಟು ಕಾಳನ್ನು, ಅವನ ವಿಭಕ್ತ ಅಣ್ಣ ತಾನೇ ಹೊತ್ತು ತಂದು ಬಾಳ್ಯಾನ ಗುಡಿಸಲಲ್ಲಿ ಸುರುವಿ ಹೋಗಿದ್ದ. ಬಾಳ್ಯಾನ ಕುಟುಂಬದವರು, ಅದೇ ಕಾಳನ್ನೇ-ಎಷ್ಟೇ ದುರ್ಗಧದಿಂದ ತುಂಬಿದ್ದರೂ-ಬೀಸಿ ರೊಟ್ಟಿ ಮಾಡಿ ತಿಂದಿದ್ದರು. ಹಸಿದ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಮುಗ್ಗುಚೋಳ ವಿಷವಾಗಿ

ಪರಿಣಮಿಸಿತ್ತು. ಅದೇ ಕಾರಣವಾಗಿ ಕಾಲರಾ ಬಂದಂತೆ, ಹೊಟ್ಟೆಜಾಡಿಸಿ ವಾಂತಿಯಾಗಿ ಯಾರ ಉಪಚಾರವನ್ನೂ ಕಾಣದೆ, ಈ ಕುಟುಂಬ ಒಂದು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಮರಣಹೊಂದಿತ್ತು.

ಈ ವಿವರಗಳನ್ನು ನೆರೆದ ಜನರ ಬಾಯಿಂದ ಕೇಳಿ ಗೌಡರು ಮರುಗಿದರು. ಹರಕು ತಟ್ಟಿನಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಆ ಮಕ್ಕಳು, ಆ ಬಾಣಂತಿ, ಎಲುಬಿನ ಹಂದರವಾಗಿದ್ದ ಆ ಬಾಳ್ಯಾ ಇವರ ಪ್ರೇತಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಗೌಡರ ಕಣ್ಣಿನೀರು ತಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಪಾದಕ್ಕೆ ಯಾರ ಶಾಪ ಬಡಿದಿದೆ ಎಂದೆನಿಸಿತು. ಹೊತ್ತ ಧೋತರದ ಸೆರೆಗಿನಿಂದ ಕಣ್ಣೆರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ “ವಾಡೇದಿಂದ ತಂದ ಜ್ವಾಳಾ ಯಾರೂ ತಿನಬ್ಯಾಡಿ, ನಮ್ಮ ಮನೀಗೆ ಬಂದು, ನಿಮಗೊಂದ ತಿಂಗಳ ಸಾಲುವೋಟು ಕಾಳು ಒಯ್ಯಿ” ಎಂದು ನೆರೆದವರಿಗೆಲ್ಲ ಹೇಳಿದರು.

ಗೌಡರಿಗೆ ಕರ್ತವ್ಯವೊಂದು ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿತ್ತು. ಇನ್ನು ಚಾವಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಘೌಜದಾರರಿಗೆ ಈ ದುರ್ಮರಣದ ವರದಿಯನ್ನೊಪ್ಪಿಸಬೇಕು, ಇದೇ ವಿಚಾರದಿಂದ ಅತ್ತಕಡೆಗೆ ಹೊರಟಾಗ, ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕಟಬೂರ ಕೇರಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಬೊಬ್ಬೆ ಇಟುಟು ಅಳುವ ಧ್ವನಿ ಕೇಳಿಸಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಮುದುಕಿ, ಒಂದು ಕೂಸು ಇದೇ ರೋಗದಿಂದ ಸತ್ತದ್ದರಲ್ಲದೆ, ವಾಡೆಯ ಜೋಳ ತಿಂದ ಹಲವರು ಕಾಲರಾಪೀಡಿತರಾಗಿರುವರೆಂದು ತಿಳಿದುಬಂತು. ಗೌಡರು ತತ್ತರಿಸಿದರು. ಇನ್ನೂ ಏನೇನು ಕೇಳುವಾ ಅಥವಾ ನೋಡುವ ದೈವವಿದೆಯೋ ಎಂದು ನೆನೆದರು.

ಮಲ್ಲನನ್ನು, ಡಂಗುರ ಹೊಡೆಯುವನನ್ನು ಕರೆಯಲು ಕಳಿಸಿ, ಗೌಡರು ಚಾವಡಿಗೆ ಬಂದರು. ಪಡದಯ್ಯ ಹಾಗೂ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಹೇಳಿಕಳಿಸಿ ಅವರ ದಾರಿ ಕಾಯುತ್ತ ಘೌಜದಾರರು ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಗೌಡರು ಈ ದುರ್ಮರಣದ ವರದಿಯನ್ನು ಅವರಿಗೊಪ್ಪಿಸಿ, ಈ ರೋಗ ವಾಡೆಯ ಜೋಳದಿಂದಂಟಾಗಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಇನ್ನಾದರೂ ಈ ಸಾಮೂಹಿಕ ವಿಷಪ್ರಯೋಗ ನಿಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಮಾದರ ಚನ್ನ ತಂದ ಜೋಳವನ್ನು ನೋಡಿದದ ಘೌಜದಾರರಿಗೂ ಈ ಮಾತು ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾಯಿತು.

“ಏನ ಕಾಳರೀ? ಎರಡೆರಡು ಸರ ಕೈ ತೋಳಕೊಂಡರೂ ಕೈಯ ಘಾಣ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ! ಅಂಥಾ ಕಾಳು ತಿಂದು ಸತ್ತರ ಏನೂ ಕಮಾಲ ಇಲ್ಲ.” ಎಂದು ಘೌಜದಾರರು ತಮ್ಮ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು.

ವಾಡೆಯಿಂದ ತಂದ ಜೋಳವನ್ನು ಯಾರೂ ತಿನ್ನಬಾರದು. ತಿಂದರೆ ಕಾಲರಾದ ಭಯವಿದೆ; ಜೋಳ ಒಯ್ಯುವರು ಅದನ್ನು ಚಾವಡಿಗೆ ತಿರುಗಿ

ತಂದು ಮುಟ್ಟಿಸಬೇಕು. ಕಾಳಿಲ್ಲದವರು ಗೌಡರ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಕಾಳು ಒಯ್ಯಬೇಕು.” ಎಂದು ಡಂಗುರ ಸಾರಲು ಗೌಡರು ಅಪ್ಪಣೆಯಿತ್ತರು.

ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಯ್ದ ಹಲಿಗೆಯ ಸಪ್ಪಳ, ಅದನ್ನೂ ಮೀರಿಸುವ ಡಂಗುರದವನ ಕಂಚಿನ ದನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ, ಪಿಡುಗಿನ ಗುಡುಗನ್ನೇ ಕೇಳಿದಂತೆ ಜನರೆಲ್ಲ ಭಯಗ್ರಸ್ತರಾದರು. ನಾನಾನ ಮರಣವಾದಂದಿನಿಂದ, ಪಾದಕ್ಕೆಗೆ ವಿಪತ್ತುಗಳು ಸಾಲಾಗಿ ಒಂದರ ಮೇಲೊಂದರಂತೆ ದಾಳಿಯಿಟ್ಟಿದ್ದವು. ಆ ಸಂಕಟಗಳ ಘೋರ ಅವತಾರವೆಂಬಂತೆ ಘೌಜದಾರ ಊರಲ್ಲಿ ಬೀಡು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ. ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಕಳಸವಿಡುವಂತೆ, ಕಾಲರಾ ಪಿಡುಗು ದೂರದಿಂದಲೇ ಸನ್ನೆ ಮಾಡುತ್ತ ಊರನ್ನೇ ನುಂಗುತ್ತೇನೆಂದು ಹೆದರಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಈ ಡಂಗುರವನ್ನು ಕೇಳಿ ಪಡದಯ್ಯನವರಿಗೆ ಸಿಟ್ಟು ತಡೆಯದಾಯಿತು. ವಾಡೆಯಿಂದ ಒಯ್ದು ಜೋಳವನ್ನು ತಿನ್ನಬಾರದೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಅಪಪ್ರಚಾರವಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೇನು? ಬಡಜನರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ವರ್ಚಸ್ಸನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಗೌಡ ಹೂಡಿದ ಹೊಸ ತಂತ್ರ ಇದು, ಎಂದು ಅವರ ವಿಚಾರ. ವಾಡೆಯ ಜೋಳ ಹಗೆ ಬಿದ್ದು ನಾಲ್ಕಾರು ವರುಷಗಳಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಮುಗ್ಗಾಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಅಷ್ಟು ಸಣ್ಣ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಕಾಲರಾ ಬರಬಹುದೇ? ವಾಡೆಯ ಜೋಳವನ್ನು ಚಾವಡಿಗೆ ತರಿಸಿ ತಿರುಗಿ ಅದನ್ನೇ ಕಡವೆಂದು ಬಡವರಿಗೆ ಹಂಚುವ, ಗೌಡನ ಗತ್ತುಗಾರಿಕೆ ಇದೆಲ್ಲ. ಈ ಮಾತನ್ನು ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ, ಘೌಜದಾರರಿಗೆ ಹೇಳಿಸಿ ಈ ಡಂಗುರ ಖೊಟ್ಟಿ ಎಂದು ಬಯಲಿಗಳೆಯಬೇಕು. ಇದೇ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ, ಪಡದಯ್ಯನವರು ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರಲು ಕೆಂಚನನ್ನು ಕಳಿಸಿದರು.

ಕೆಂಚ ವಾಡೆಯಿಂದ ಬೇಗ ಮರಳಿ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗಿಂತ ಮೊದಲೇ ಬಾಪೂ ಸಾಹೇಬ ಮಠದ ಕಡೆಗೆ ಅವರಸರದಿಂದ ಬಂದ. ಅವನ ಮುಖ ನೋಡಿ ಪಡದಪ್ಪನವರಿಗೆ, ಏನೋ ಸಂಕಟ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆಯೆಂಬ ಸಂಶಯ ಬಂದಿತು. ಬಹುಶಃ ಯಾರೂ ಸಾಕ್ಷಿ ಹೇಳಲು ಒಪ್ಪಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂದು ಅವರು ತರ್ಕಿಸಿದರು.

ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಬರಿಗಾಲಿನಿಂದ, ತಲೆಯ ಮೇಲಿನ ಮುಂಡಾಸದ ಪರಿವೆ ಇಲ್ಲದೆ ಓಡುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದ. ಮುಖ ಗಾಬರಿಯಿಂದ ಹುಚ್ಚು ಹುಚ್ಚು ಸುರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಓಡಿ ಬಂದಿದ್ದರಿಂದ ತೇಕುಹತ್ತಿತ್ತು. ಪ್ರಯಾಸದಿಂದ ಪಡಸಾಲೆಯ ಕಟ್ಟಿಯನ್ನೇರಿ, ಪಡದಪ್ಪನವರನ್ನು ಕೈಸನ್ನೆಯಿಂದಲೇ ಅವರ ಅಂತರಂಗದ ಕೋಣೆಗೆ ಕರೆದನು.

ಪಡದಪ್ಪನವರು ಕೋಣೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಕೆಂಚ ತಲೆಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ಓಡುತ್ತೊಡುತ್ತ ಬರುತ್ತಿದ್ದ. ಪಡದಯ್ಯನವರು ಏನೂ ಅರಿಯದವರಂತೆ “ಯಾಕಲೇ ಕೆಂಚಾ, ಬಾಪುಸಾಹೇಬರನ್ನ ಕರಕೊಂಡು ಬರಾಕ ಈಟೊತ್ತು ಹಿಡಿತೇನಲೇ? ಗೌಡರ ಡಂಗುರಾ ಕೇಳಿಕೊಂಡ ನಿಂತಿದ್ದೇನ ಮಗನ? ಮುದುಕ ಆದರೂ ಹುಡುಗಾಟಿಗೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲಲೇ ಎಂದು” ಎಂದು ಜಬರಿಸಿದರು.

ಆದರೆ ಕೆಂಚ ಗರಹೊಡೆದಂತೆ ನಿಂತಿದ್ದ. ಅವನಿಗೆ ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಯಾದಂತಿತ್ತು. ಅವನ ಬಾಯಿಂದ ಮಾತುಗಳೇ ಹೊರಡಲಿಲ್ಲ. ಪಡದಯ್ಯನವರ ಪ್ರಶ್ನೆ ಅವನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಲೇ ಇಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ತಡೆದು “ಗಾತ ಆಗೇತರಿ ಬುದ್ಧೀ, ಗಾತು ಪುತಳಾಬಾಯಿ!...” ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ತಡೆದ.

“ಏನಾಗೇತಿ ಹೇಳಲೇ? ಹೀಂಗ್ಯಾಕ ನಾಲಗಿ ಸವರ್ಯಾಡತಿ?” ಪಡದಯ್ಯನವರು ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದಂತೆ ನಟಿಸಿದರು.

“ಆಗೋದೆಲ್ಲಾ ಆಗಿ ಹೋಗೇತಿ ಬುದ್ಧೀ, ಪುತಳಾಬಾಯಿ ರಾಮ ಅಂದಾಳು” ಕೆಂಚ ಗಟ್ಟಿ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿ ಹೇಳಿದ. ಅರವತ್ತು ವರ್ಷದ ಆ ವಿಕೃತ ವೇದಾಂತಿಗೂ ಕಣ್ಣೀರು ಉಕ್ಕಿ ಬಂದಿದ್ದವು.

“ಏಚ್ಚರ ಏತ್ಯೋ ಏನ್ ನಿಶೇದಾಗ ವಾತಾಡತೀಯೋ?” ಪಡದಯ್ಯನವರು ಮತ್ತೆ ಜಬರಿಸಿದರು.

“ಉರ್ಲ ಹಾಕ್ಕೊಂಡು ಕೋಲ್ಯಾಗ ಜೋತಾಡೂದನ್ನು ನೋಡಿ ಬಂದೀನಿ ಬುದ್ಧೀ. ಅದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ನಿಶೇ ಇಳಿದು ಹೌಹಾರಿ ಹೋಗುವಂತಾ ಭಯಂಕಾರ ಆಗೇತರೀ” ಕೆಂಚ ಹೌಹಾರಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ.

“ಬಾಪುಸಾಹೇಬರು ಇದ ಈಗ ವಾಡೇದಿಂದ ಬಂದಾರು. ಅವರಿಗೆ ಏನೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ನಿನಗ ಯಾರು ಹೇಳಿದರಲೆ?” ಗಾಬರಿಗೊಂಡಂತೆ ಪಡದಯ್ಯನವರು ಕೇಳಿದರು.

“ಯಾರು ಯಾಕ ಹೇಳಾಕ ಬೇಕರೀ ಬುದ್ಧೀ? ನಾ ಹೋದಾಗ ಯಮುನಾ ಕೋಲಿ ಬಾಕಲದಾಗ ನಿಂತಿದ್ದಳರೇ, ಬಾಪುಸಾಬರು ಅಲ್ಲೇನೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಒಳಗ ಇದ್ದಾರಾದೀತು. ಬರಲಿ ಅಲ್ಲೇ ನಿಂತಾಗ, ಒಮಾಕಲೆ ಏನಾತೋ ಏನೋ ಯಮುನಾ, ಬಿಕ್ಕಿಬಿಕ್ಕಿಸಿ ಅತಗೊಂತ ಒಳಗ ಹೋದಳರಿ. ಯಾಕ ಯಮುನಾ, ಅಳತೀದಿ ಅಂತ ಕೇಳಾಣಾ, “ನೋಡೋ ಯಣ್ಣಾ ಕೋಲಿ ಬಾಕಲ ಒಳಚಿಲಕ ಹಾಕೇತಿ. ಪುತಳಾಬಾಯಿ ಅಕ್ಕಾ ಅವರು ಎದ್ದೇ ಇಲ್ಲ” ಅಂದಳರಿ. ಹೋಗಿ ಬಾಕಲ ಸಂದಿನ್ಯಾಗಿಂದ ಹಣಿಕಿ ಹಾಕಿ ನೋಡಿದ್ದಿ. ನಮ್ಮವ್ವಾ ಉರ್ಲಹಕ್ಕೊಂಡು

ಜೋತಾಡತಿದ್ದಳರಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿದವನೇ ದುಃಖ ತಡೆಯಲಾರದೆ ಕೆಂಚನೂ ಬಿಕ್ಕಿಬಿಕ್ಕಿ ಅಳಹತ್ತಿದ.

ಕೆಂಚ ಇನ್ನೂ ಮಾತಾಡುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ, ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಹಾಗೂ ಪಡದಯ್ಯನವರು ಆಗಲೇ ಬಾಗಿಲ ದಾಟಿ ವಾಡೇದತ್ತ ಓಡಿದ್ದರು. ಕೆಂಚನ ದುಃಖದ ಆವೇಗ, ಇನ್ನೂ ಇಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಧೋತರದ ಚುಂಗಿನಿಂದ ಕಣ್ಣೋರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಏನೇನೂ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾಗಿದ್ದ. ಅವನಿಗಿನ್ನೂ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವದಿತ್ತು. ಮದುವೆಯಾಗಿ ಬಂದಾಗಿನಿಂದ ಪುತಳಾಬಾಯಿಯನ್ನು ನೋಡಿದ್ದ ಅವನು. ತಾನು ಕಂಡದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಮುಂದೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುವವರೇ ಅಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ.

ಆಳುಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಕೋಣೆಯ ಬಾಗಿಲು ಮುರಿದು ಒಳಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಯಿತು. ಉರುಲಿನ ಹಗ್ಗವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ, ಹೆಣವನ್ನು ಇಳಿಸಿ ತಂದು ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಸಿ ಹೊಚ್ಚಿದರು. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಮಗ್ನನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಬಿಕ್ಕಿಬಿಕ್ಕಿಸಿ ಅಳಹತ್ತಿದ. ಆದರೆ ಅವನ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಕೃತ್ರಿಮತೆಯಿತ್ತು. ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅಳಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು, ಅವನಿಗೆ.

ಪಡದಯ್ಯನವರು ಚಾವಡಿಗೆ ಬಂದರು. ಘೌಜದಾರರ ಮುಂದೆ ಕುಳಿತು, ದುಃಖದ ಆವಿರ್ಭಾವವನ್ನು ತಂದುಕೊಂಡು, “ರಾವಸಾಹೇಬ, ನಮ್ಮೂರ ಬಡವರ ತಾಯಿ, ಇಂದ ಕೈಲಾಸ ಕಂಡಳರಿ!” ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

ಕೆಟ್ಟ ಕಾಳು ತಿಂದು ಇನ್ನೊಂದು ಅಸಾಮಿ ಸತ್ತಿತೆಂದು ತರ್ಕಿಸಿದ ಘೌಜದಾರ ಸಾಹೇಬರು ಹುಬ್ಬು ಗಂಟುಹಾಕಿದರು. ಅವರು ಪಾದಳಿಗೆ ಈ ಸತ್ತ ಸುದ್ದಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆ ಈ ಜನ ಬಂದು ಸತ್ತ ಸುದ್ದಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೋ! “ಏನು ಎದ್ದಾಗಿನಿಂದ ಇದೇ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳೋದಾಗೇದಲ್ಲರೀ” ಎಂದು ಅಸಹನೆಯಿಂದಲೇ ಕೇಳಿದರು.

“ಎಲ್ಲಾರಂತ ಮರಣ ಅಲ್ಲ ರಾವಸಾಹೇಬ ಇದು. ಹೊಟ್ಟಿಗೆ ಅನ್ನ ಇಲ್ಲದ ಬಡಮಂದಿ ಕೆಟ್ಟ ಕಾಳು ತಿನ್ನೋದನ್ನು ನೋಡಲಾರದೇ ತಾನು ಕೆಟ್ಟಕಾಳ ತಿಂದು ಪುತಳಾಬಾಯಿ ಸತ್ತಳರೀ. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬರು ಪರದೇಶಿಯಾದರು. ಊರಿಗೂರ ಪರದೇಶಿಯಾಯಿತು” ಎಂದು ಪಡದಯ್ಯನವರು ದುಃಖದ ಆವಿರ್ಭಾವದಿಂದಲೇ ದುರ್ಮರಣದ ಮೇಲೆ ಭಾವನೆಯ ತೆರೆ ಎಳೆದರು.

ಆದರೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕೆಟ್ಟದ್ದರ ಜೊತೆಗೇ ಸಹವಾಸವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ಘೌಜದಾರಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಈ ಮಾತು

ನಂಬಿಕೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ವಾಡೆಯ ಯಜಮಾನತಿ ಕೆಟ್ಟ ಕಾಳುತಿಂದು ಸಾಯುವುದೇ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅವರಿಗೆ ಮನವರಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು. “ಪಡದಯ್ಯನೋರ, ಈ ಕತ್ತಿಗೆ ಜರಾ ಬರೂವಂತಾ ಮಾತು ನನ್ನ ಮುಂದ ಹೇಳಬ್ಯಾಡಿ ಪುತಳಾಬಾಯೀ ಮರಣದ ಕಾರಣ ಹುಡುಕಿ ತಗೀಲಿಕ್ಕೇ ಬೇಕು. ಬಾಪೂಸಾಬ ಏನಂತಾನೋ?”

“ಏನಬೇಕರಿ? ಪಾಪ ತಂದ ದುಕ್ಕ ಹಾಸಿ ಹೊತಗೊಂಡು ನಿಡಿಚಾಪಿ ಬಿದ್ದಾನರಿ. ಸರಕಾರ ಅದೀರಿ, ಏನ ಮಾಡತೀರೋ ಮಾಡರಿ” ಎಂದು ಪಡದಯ್ಯನವರು ಸುಮ್ಮನಾದರು.

ಗೌಡರನ್ನು ಆಗಿಂದಾಗ ಮತ್ತೆ ಚಾವಡಿಗೆ ಕರೆಸಲಾಯಿತು. ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ದನ ಕರುಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಇನ್ನುಮೇಲೆ ಸ್ನಾನ, ಶಿವಪೂಜೆ ಮುಗಿಸಬೇಕೆಂದಿದ್ದರು. ಮತ್ತೆ ಕರೆ ಬಂದೊಡನೆ ಅಸಹನೆಯಿಂದಲೇ ಬಂದರು. ಅದಷ್ಟು ಬೇಗ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದರಾಯಿತೆಂದರು. ಆದರೆ ಬಂದಕೂಡಲೇ ಪುತಳಾಬಾಯಿಯ ಮರಣದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವರಿಗೂ ಸಿಡಿಲು ಬಡಿದಂತಾಯಿತು. ಘೌಜದಾರರೊಡನೆ ಅವರೂ ವಾಡೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಯಿತು.

ಅವರಿಬ್ಬರೂ ವಾಡೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಜನಸಮುದಾಯವೇ ಸೇರಿತ್ತು. ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿದವರೆಲ್ಲ ಗುಂಪುಗುಂಪಾಗಿ ಬಂದು ಕೂಡಿದ್ದರು. ಹಗಲು ಹನ್ನೆರಡಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದರೂ ಒಬ್ಬರಿಗೂ ಮನೆ ಸೇರುವ ಆತುರವಿರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಮರಣದ ಕಾರಣ ಕೇಳುವವರೇ! ತಮಗೆ ತಿಳಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಕಾರಣ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ವಾಡೆಯ ಭವಿತವ್ಯ ಮುಂದೇನು ಎಂದು ಕೆಲವರ ಚಿಂತೆ. ಒಳಗೆ ಅಳುವದು ಚೀರುವದು ಅವ್ಯಾಹತವಾಗಿ ನಡೆದಿತ್ತು.

ಗೌಡರು ಹಾಗೂ ಘೌಜದಾರರು ಗದ್ದಲದಲ್ಲಿ ದಾರಿ ತೆರೆದು ಮುಂದೆ ಹೋದಾಗ ಅಳುಮೊಗದಿಂದ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಅವರನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿದ. ಘೌಜದಾರರು ಅವನೊಡನೆ ಕೆಲ ಔಪಚಾರಿಕ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿ ಒಳಗೆ ನಡೆದರು. ಪುತಳಾಬಾಯಿ ಮಲಗಿದ್ದಲ್ಲಿ? ರಾತ್ರಿ ಅವಳ ಜೊತೆಗೆ ಯಾರಿದ್ದರು? ಈಗಿನ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಯಾವಾಗ ತಂದದ್ದು? ಈ ರೀತಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಕಿ, ಅವರು ಹೇಳಿದ್ದರಲ್ಲಿ ತಾಳಮೇಳವಿಲ್ಲವೆಂದು ಕಂಡರು, ಪುತಳಾಬಾಯಿಯ ಮರಣ ವಿಷಪ್ರಯೋಗ ಇಲ್ಲವೆ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯೆಂದು ಗೌಡರ ನಿಶ್ಚಿತವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿತ್ತು. ಹೇಗದ ಸುತ್ತಲೂ ವಾಡೆಯಲ್ಲಿಯ ಪರಿವಾರವೆಲ್ಲ ಭೋರಿಟ್ಟು ಅಳುತ್ತಿರುವಾಗ ಹೇಗದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ನಿರೀಕ್ಷಣೆ ಅಸಾಧ್ಯವೇ ಇತ್ತು.

ಪಂಚನಾಮೆಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಗೌಡರು ತಿಳಿಸಿದಾಗ. ಬಲವಾದ ಕಾರಣಗಳಿವೆಯೆಂದು ಕಂಡುಬಂದರೆ ಹಾಗೆ ಮಾಡಬಹುದೆಂದು ಹೇಳಿ ಘೌಜದಾರರು ಚಾವುಡಿಗೆ ನಡೆದರು.

ವಾಡೆಯಲ್ಲಿ ಜರುಗುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಘಟನೆಯ ಹಿಂದೆಯೂ ಒಂದು ಕಾರಸ್ಥಾನದ ನೆರಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಗೌಡರು, ಪಂಚನಾಮೆ ನಡೆಯಬಿಟ್ಟರು. ಶವದ ಕೊರಳಿಗೆ ಹಗ್ಗ ನಟ್ಟ ಗುರುತು. ನಾಲಿಗೆ ಹೊರಗೆ ಚಾಚಿದ್ದು ಉರುಲು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಜೀವ ಹೋದಾಗಿನ ಲಕ್ಷಣಗಳೆಲ್ಲ ಇರುವವೆಂದು ಗೌಡರು ಪಂಚನಾಮೆ ಬರೆಸಿದರು. ಇನ್ನೂ ಶವಪರೀಕ್ಷೆಗಾಗಿ ಹೆಣವನ್ನು ದವಾಖಾನೆಗೆ ಕಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಗೌಡರ ವಿಚಾರವಿತ್ತು. ಆದರೆ ಘೌಜದಾರರು ಅದಕ್ಕೊಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಅಂತ್ಯ ಸಂಸ್ಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಶವವನ್ನು ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನಿಗೊಪ್ಪಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಣಯ ಕೊಟ್ಟರು.

ಆ ದಿನವೆಲ್ಲ ಇಡೀ ಪಾದಳಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಉಂಡ ಊಟ ರುಚಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗಿರುವ ಚಿಂತೆ ಒಂದೇ ಒಂದು- ವಾಡೆಯ ಮುಂದಿನ ಭವಿಷ್ಯವೇನು? ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಊರಿಗೆ ಒಂದೇ ಒಂದು ಆಶ್ರಯಸ್ಥಾನದವಾದ ವಾಡೆ ಇಂದು ಬರಿದಾಗಿತ್ತು. ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬರುವವರೆಗೆ ಅದು ಬರಿದಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯುವದು. ಎಷ್ಟಾದರೂ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಪರಕೀಯ. ಪಾದಳಿಯ ಆಸ್ತಿಯ ಮೋಹ ಅವನಿಗಿತ್ತೇ ಹೊರತು ಊರ ಅಭಿಮಾನವಿರಲಿಲ್ಲ. ಜಾಗೀರದಾರರ ವಾಡೆಯ ಪುಣ್ಯ ಇಂದು ತೀರಿದಂತಾಗಿತ್ತು. ಮರಣದ ಶೂನ್ಯತೆ ಅಲ್ಲಿ ಆವರಿಸಿತ್ತು. ಪುತಳಾಬಾಯಿಯ ಮರಣದ ದುಃಖಕ್ಕಿಂತ ಈ ಶೂನ್ಯತೆಯೇ ಅವರ ಜೀವಗಳನ್ನು ಹಿಂಡುತ್ತಿತ್ತು.

ನಿರ್ಜನವಾದ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಒಂಟಿಗನಾದ ಪ್ರಯಾಣಿಕನಂತೆ ಹೊತ್ತು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಸರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ವಾಡೆಯ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲೂ ಜನರು ಶೂನ್ಯಮನಸ್ಕರಾಗಿ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಶವದ ಅಂತ್ಯಸಂಸ್ಕಾರ ಇನ್ನೂ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಕುದುರೆ ಸವಾರನೊಬ್ಬನನ್ನು ಅಜರಾಣಿಗೆ ಕಳಿಸಿ, ಯಶವಂತರಾಯರಿಗೆ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಬರಲು ಹೇಳಿಕಳಿಸಿದ್ದ. ಅವರು ಬಂದ ನಂತರ ಶವದ ಅಂತ್ಯದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿರಲಿ ಎಂದುಕೊಂಡು. ಶವಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ತಡೆ ಹಿಡಿಯಲಾಗಿತ್ತು. ವಾಡೆಯಲ್ಲಿ ಅಂದು ಒಲೆಹೊತ್ತಲಿಲ್ಲ. ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಇದನ್ನರಿತುಕೊಂಡೇ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನನ್ನು ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ದಿದ್ದರು. ಆಳು-ಹೋಳುಗಳಿಗೂ ಅಂದು ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿರಲಿಲ್ಲ.

ಧಾಬೆಯ ದನಕರುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಯಾರೋ ಮೇಯಲು ಹೊರಗೆ ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಆಳುಗಳೆಲ್ಲ ಸುಮ್ಮನೆ ವಾಡೆಯ ಸದರಿನಲ್ಲಿ ಏನೇನೋ ಮಾತುಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದರು. ಯಾರೋ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು, ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಯಾರ ಲಕ್ಷ್ಯವೂ ಆ ಕಡೆಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ಹೊತ್ತು ಮುಳುಗಿತು; ಪಾದಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಜೆ ಇಷ್ಟು ಉತ್ಸಾಹೀನವಾಗಿ ಎಂದೂ ತೋರಿರಲಿಲ್ಲ. ವಾಡೆಯ ದನಕರುಗಳು ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದವು. ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಯಾರೋ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರು ಧಾಬೆಗೆ ಒಯ್ದು ಕಟ್ಟಿದ್ದರು. ವಾತಾವರಣದ ತುಂಬೆಲ್ಲ ಯಾಕೋ ದುಃಖ ನಿರಾಸೆಗಳೊಡನೆ ನಾಚಿಕೆಯೂ ಬೆರೆತಂತಿತ್ತು. ಎಲ್ಲರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ, ಯಾವಾಗ ಹೊತ್ತು ಮುಳುಗಿ ಕತ್ತಲಾಗುವದೋ ಎಂಬ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಿತ್ತು. ಹಗಲ ಬೆಳಕು ಯಾರಿಗೂ ಬೇಡವಾಗಿತ್ತು ಒಳಗೆ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಅಪರಾಧಿಯಂತೆ ತಲೆತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡೇ ಕುಳಿತಿತ್ತು. ಅವನ ಸುತ್ತಲೂ ಪರಿವಾರದವರೂ ಏನೇನೋ ಹರಟೆಯಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾಗಿದ್ದರು.

ಚಾವಡಿಯಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿದ್ದ ಗದ್ದಲಕ್ಕೂ ಅಂದು ವಿಶೇಷ ಕಳೆಯಿರಲಿಲ್ಲ; ವಾಡಿಕೆಯಂತೆ ಇರಬೇಕಾದ ಉತ್ಸವದ ವಾತಾವರಣವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡುವ ಓಲೆಕಾರರೆಲ್ಲ ಅನ್ಯಮನಸ್ಕರಾಗಿದ್ದರು. ಆ ರಾತ್ರಿ ಘೌಜದಾರರು ಪಡದಯ್ಯನವರ ಮಠಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಮಾತುಕತೆ ನಡೆಸಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಚಾವಡಿಗೆ ಬಂದರು. ರಾತ್ರಿ ನಡುಗು ಹುಟ್ಟುವಂಥ ಚಳಿ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಅಂಥ ಚಳಿಯಲ್ಲಿ ಚಾವಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಲಗುವದು ಘೌಜದಾರರಿಗೆ ಹಿತಕರವೆನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಓಲೆಕಾರ ಮಲ್ಲನಿಗೆ ಬೆಚ್ಚಗಿರುವ ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಲು ಹೇಳಿ, ತಾವು ಚಾವಡಿಯಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಮಗ್ನರಾಗಿ ಕುಳಿತಿಿದ್ದರು.

ಮಲ್ಲನಿಗೆ ವಿಚಾರ ಬಿತ್ತು. ನಿನ್ನೆಯಿಂದ ಧರ್ಮಶಾಲೆಯ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ದಾದಾನನ್ನು ಸೆರೆಯಲ್ಲಿಡಲಾಗಿತ್ತು. ಬೆಚ್ಚಗಿನ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಹಾಸಿಗೆ ಹಾಸುವದು ಎಂದಾಗ ಆ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಸುವುದು ವಾಡಿಕೆ. ಆದರೆ ಘೌಜದಾರರು ಹೇಳದೆ ಪೋಲೀಸರು ಕೋಣೆಯ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯಲು ಸಿದ್ಧರಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಯೋಚಿಸಿ, ಮಲ್ಲ ಕೊನೆಗೆ ಘೌಜದಾರರ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಮಲ್ಲನ ದನಿಯಲ್ಲಿ “ರಾವಸಾಬ, ಧರ್ಮಶಾಲೆ ಕಮರಾ ಖಾಲಿ ಮಾಡಸಬೇಕಾಗೇತಲ್ಲರೀ. ಮತ್ತೆ ದಾದಾನನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಇಡಬೇಕು?” ಎಂದು ಧೈರ್ಯಮಾಡಿ ಕೇಳಿದ.

ಘೌಜದಾರರೂ ಕ್ಷಣ ಹೊತ್ತು ಯೋಚಿಸಿದರು. “ಅವನನ್ನು ಗೌಡರ ಅವಾಲಿ ಮಾಡಿ, ಅವರ ಮನಿಗೇ ಕಳಸಂತ ಹವಾಲ್ದಾರಗ ಹೇಳ” ಎಂದು

ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದರು.

ಅಂತೂ ದಾದಾನಿಗೆ ತಾತ್ಪರ್ಯಕವಾಗಿ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಯಿತು. ಹವಾಲದ್ದರ ಅವನನ್ನು ಗೌಡರ ಮನೆಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸಿ “ಇವನ್ನ ನಿಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಈ ರಾತ್ರಿ ಕಳಸಂತ ಹೇಳ್ವಾರೀ, ಮತ್ತು ನಜರ ಕೈದಿ, ನಿಮ್ಮ ತಾಬೇ ಮಾಡೇನಿ ಮುಂಜಾನೆದ್ದು ಇವನ್ನ ಚಾವಡೀಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸೂ ಜವಾಬ್ದಾರೀ ನಿಮ್ಮದರಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೊರಟ.

ಕೆಲ ಪೋಲೀಸರು ಘೌಜದಾರರು ಇವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಚಾವಡಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆಡ್ಲೀ ಕೇಶವರಾಯ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಊಟ, ಮಲಗುವುದು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಏನೋ ಧೇನಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತ ಘೌಜದಾರರ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಗಾಂಜಬಡಕ ಕೆಂಚ ಬಂದು ಏನನ್ನೋ ಉಸುರಿದ. ಘೌಜದಾರರ ಮುಖ ಅರಳಿತು. ಗಡ್ಡದ ಮುಖ ರೋಮಾಂಚನಗೊಂಡಿತು. ಉಕ್ಕಿ ಬಂದ ಹರ್ಷದಲ್ಲಿ ತಾರತಮ್ಯಜ್ಞಾನವನ್ನು ಮರೆತು ಕೆಂಚನ ಬೆನ್ನು ತಟ್ಟಿದರು. ಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ ಕೆಂಚನೇ ಹಿಂದೆ ಸರಿದ. ಘೌಜದಾರರು ಅವಸರದಿಂದ ಎದ್ದು ಧರ್ಮಶಾಲೆಯ ಕೋಣೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು.

ಘೌಜದಾರರು ಆ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿತಪಿಸುತ್ತ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡರು. ಹದಿನೈದು ನಿಮಿಷಗಳು ಹದಿನೈದು ವರ್ಷಗಳಂತೆ ಕಂಡವು. ಘೌಜದಾರರು ತೀರ ಅಸ್ವಸ್ಥಚಿತ್ತರಾದರು. ಪಾದಳಿಯ ಮೇಲೆ ಕೋಪ ಬಂತು ಅವರಿಗೆ. ಎಣಿಕೆಯಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಸಲ ಬಾಗಿಲು ಹೊರಗೆ ಹಣಕಿಕ್ಕಿ ನೋಡಿ ತಿರುಗಿ ಬಂದರು. ನೀರು ಕುಡಿದರು. ಹೊರಳಾಡಿದರು. ಏಕಾಕಿತನ ಅಸಹನೀಯವೆನಿಸಿ ತಲೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡರು.

ಅವರ ತಪಸ್ಸೂ ಹಣ್ಣಾಗುವ ಕಾಲ ಬಂದಿತು. ಕೆಂಚ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಕೋಣೆಯ ಬಾಗಿಲು ತಟ್ಟಿದ. ಅದೇ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಘೌಜದಾರರು ಎದ್ದು ಹೊರಗೆ ಬಂದು “ಇಸಮು ಬಂತ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದರು.

“ರಾವಸಾಹೇಬ, ಹೊರಗೆ ಪೋಲೀಸ ಕಾಯಾಕ ಹತ್ತಾನಿ ಅವನ ಕಳಿಸರಿ” ಕೆಂಚ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಕೊಟ್ಟ.

“ಅರೇ ಇಸ್ಮಾಯಿಲ್ ಚಾವಡೀಮೆ ಕಾಗದ ಲಖೋಟಾ ಹೈ ಇಸಕೆ ಮಾರ್ಫತ ಭೇಜ” ಎಂದು ಇಸ್ಮಾಯಿಲನಿಗೆ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದರು. ಇಸ್ಮಾಯಿಲನಿಗೆ ಈ ಆಜ್ಞೆ ಅಪರಿಚಿತವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಸಂಕೇತದ ಅರ್ಥ ಅವನಿಗಾಯಿತು. ಮುಗುಳು ನಗೆ ನಗುತ್ತ ಕೆಂಚನೊಡನೆ ಚಾವಡಿಗೆ ಹೊರಟ.

ಮಲ್ಲಿ ಕೋಣೆಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕಳು. ಆದರೆ ನಿನ್ನೆಯ ಬೆಡಗುಬಿನ್ನಾಣಗಳು ಅವಳಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾಕೋ ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಅಳುತ್ತಿದ್ದಳು. “ಸಾಹೇಬ ನನ್ನ ಇವೊತ್ತ

ಬಿಡಿರಿ. ನನ್ನ ಅಣ್ಣನ ಹೆಂಡತಿ ಮೈಯಾಗ ಕಸಾರಿಕಿ ಬಂದೈತರಿ, ದುರಗವ್ವನ ಬ್ಯಾನ ಬಂದಾಂಗ ಹಿಂದಕ ಮುಂದಕ ಆಗಾಕ ಹತ್ತೈತರಿ. ಬಾಳ್ಯಾ ಮನೀಯವರೆಲ್ಲ ಹಿಂಗಾಗೇ ಸತ್ತಾರೀ. ಇಕೀದೂ ನೇಮ ಇಲ್ಲರೀ, ನನ್ನ ಉಗಳಿ ಬಿಡಿ” ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡಳು. ಬೆಳಗಿನಿಂದ ಸತ್ತ ಸುದ್ದಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಕೇಳಿ ಘೌಜದಾರರಿಗೆ ಬೇಸರ ಬಂದಿತ್ತು. ಕೋಣೆಯ ಬಾಗಿಲು ಧಡಕ್ಕನೆ ಹಾಕಿದಾಗಲೇ ಅವರ ಸಿಟ್ಟು ವ್ಯಕ್ತವಾಯಿತು. ಮಲ್ಲಿ ಹೊರಬಿದ್ದಾಗ ಬೆಳಗಿನ ಆರುಗಂಟಿಯಾಗಿತ್ತು.

೧೪

ಧರ್ಮಶಾಲೆಯ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಸೆರೆಬಿದ್ದ ದಾದಾ, ಆ ರಾತ್ರಿ ತಾತ್ಪೂರ್ತಿಕವಾಗಿ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಯಾರೋ ತಂದು ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸಿದ್ದರು. ಸರಳತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಜೀವನವನ್ನು ಕಳೆದ ಅವನಿಗೆ, ಯಾರನ್ನೂ ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಬೆಳೆದ ಮಗ ಒಂದು ಭಾರವಾಗಿದ್ದ. ಅಪರಾಧಿಯಿರಲಿ, ಇಲ್ಲದಿರಲಿ ದಾದಾ ಸೆರೆಮನೆ ಸೇರಿದ್ದು, ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಮುಗ್ಧ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅಪಮಾನಕರವೆಂದೆನಿಸಿತ್ತು. ಎಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮಗ ಹಿಂಸೆಗೀಡಾದನೋ ಎಂದು ಸಂಕಟವೂ ಆಗಿತ್ತು. ಅಂತಲೇ ಮಗನ ಮುಖ ನೋಡುವ ಆತುರದಿಂದ ಅನವು ಓಡುತೋಡುತ್ತ ಗೌಡರ ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ, ದಾದಾ ಅದೇ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದ. ಅವನ ಜೊತೆ ಬಂದಿದ್ದ ಇಸ್ಮಾಯಿಲ ಗೌಡರಿಗೆ ವರದಿ ಮುಟ್ಟಿಸಲು ಒಳಗೆ ಹೋಗಿದ್ದ. ಅವನು ತಿರುಗಿ ಚಾವಡಿಯ ಕಡೆಗೆ ಹೋದ ಮೇಲೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ದಾದಾನನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಅತ್ತುಬಿಟ್ಟ. ಒಂದು ದಿನದ ಮಗನ ಅಗಲಿಕೆಯಿಂದ ಅವನು ಹಣಾಗಿದ್ದ. ಸೆರೆಮನೆಯ ವಾಸ ಮಗನಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿರಲೇಬೇಕೆಂದು, ಅವನ ಸವಾಂಗವನ್ನೆಲ್ಲ ವಾತ್ಸಲ್ಯದ ನೋಟದಿಂದ ಸವರಿದ. ಅಪ್ಪನ ಮುಗ್ಧತೆಯಿಂದ ದಾದಾನಲ್ಲಿ ಅಳು-ನಗು ಎರಡೂ ಉಕ್ಕಿಬಂದವು. ಮೆಲ್ಲಗೆ ಅವನ ಅಪ್ಪುಗೆಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಪಡಸಾಲೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದ.

ಗೌಡರು ಆಗ ಪಡಸಾಲೆಯಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಳಗಿನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಕೆಲ ಆಪ್ತಸಲಹೆಗಾರರೊಡನೆ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ವಿಚಾರವಿನಿಮಯ ನಡೆಸಿದ್ದರು. ಈ ಮೂರು ದಿನಗಳ ಪಾದಳಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಘಟನೆಗಳಿಂದ ಗೌಡರ ಮನಸ್ಸು ತ್ರಸ್ತವಾಗಿತ್ತು. ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ

ಬರಲೇಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

“ಪಡದಯ್ಯಸ್ವಾಮೇರು ಹೀಗ ಆಡಾಡ್ತೆ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಬೇಕೆನ್ನೆವಾ ದೈವಾ? ಪುತಳಾಬಾಯಿ ಅಕ್ಕವರು ಕೆಟ್ಟ ಜ್ವಾಳಾ ತಿಂದು ಸತ್ತರೂ ಅಂತ ಖಬರೀ ರಿಪೋರ್ಟು ಮಾಡೂದ? ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಇಂತಾ ಗತ್ತು? ಬಾಪೂಸಾಬನ್ನ ಉಳಿಸಿದವರು ತಾವು ಅಂತ ಜಂಬಾ ಕೊಚ್ಚಾಕಬೇಕಲ್ಲ! ಈಗ ನವೆಲ್ಲಾ ಸುಮಾಕ ಕುಂತರ ಮತ್ತೆ ಅವರದು ಪುಚ್ಚ ಹಾರ್ಯಾಡೂದು ಊರಾಗ. ಅಂತಾವರ ಕೂಡ ಮತ್ತೆ ಗೆಣಿತನಾ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ ಅಂತ ಘೌಜದಾರರು ನನಗೆ ಕೇಳಿದಾಗ, ನಮ್ಮ ಬಣದವರು ಕೇಳಿ ಹೇಳ್ತೀನಿ ಅಂತ ಪಾರಾದೆನೆನ್ನೆವಾ. ನೀವೇನು ಅನ್ನಾದೈತಿ ಹೇಳ್ತೀ” ಎಂದು ಗೌಡರು ಸಭೆಗೆ ಆವೇಶದಿಂದ ಸವಾಲು ಹಾಕಿದರು. ದನಿಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಈರ್ಷೆಯ ಕಾವು ಇತ್ತು; ಪಕ್ಷಕಟ್ಟಿ ಎದುರಾಳಿಯನ್ನು ಬಗ್ಗುಬಡಿಯಬೇಕೆಂಬ ಛಲವಿತ್ತು.

“ಊರಿಗೆ ಕಲ್ಯಾಣ ಆಗಿ, ಪಡದಯ್ಯನ ಪುಚ್ಚ ಹಾರುತ್ತಿದರ ನಾವೂ ಏನು ಬ್ಯಾಡನ್ನೂದುಲ್ಲ. ಆದರ ಪಡದಯ್ಯನ ಸ್ವಭಾವನ ನೆಚ್ಚಿಗೀದಲ್ಲ. ಆ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಒಬ್ಬ ಹುಚ್ಚ, ಅವನ್ನ ಪಡದಪ್ಪ ತನ್ನ ಅಂಗೈಯಾಗಿಟ್ಟು ಕುಣಿಸತಾನ. ಅವನ ಕೂದಲಕ್ಕೆ ಕೊಂಕ ಆಗಗೊಡೂದುಲ್ಲ ಅಂತ ಬಾಯಿಲೇ ಹೇಳತಾನ; ಕೈಲೇ ಅವನ ಮ್ಯಾಲೆ ಮೂಕಿ ಅರ್ಜಿ ಮಾಡಿಸಿ ಘೌಜದಾರರನ್ನ ಕರಸತಾನ. ಪುತಳಾಬಾಯಿ ಪ್ರಕರಣದೊಳಗಿಂದ ಪಾರಾಗಬೇಕಾದರ ಎರಡು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ಘೌಜದಾರರ ಕೊಡೂ ಅಂತ ಉಪದೇಶಾನೂ ಮಾಡತಾನ; ನಾನಾನ ಮರಣದ ಪ್ರಕರಣದೊಳಗ ನಾವೆಲ್ಲಾ ಲಂಚಾ ತಿಂದು ಗಪ್ಪ ಮಾಡಿದೀವಿ ಅಂತ ಹೇಳತಾನ. ಈಗ ಪುತಳಾಬಾಯಿ ಸತ್ತಳು; ಗೌಡರು ಖೊಟ್ಟಿ ಪಂಚನಾಮಾ ಬರೆಸಬೇಕು ಅಂತೂ ಹೇಳತಾನ. ಒಟ್ಟೇನು ಮಾತಿಗೆ ಕೃತಿಗೆ ಧಾಕಿಲ್ಲದ ಮನುಷ್ಯ. ಇಂಥಾವನ ಕಿಳ್ಳೇಕ್ಯಾತರಾಟಾ ಊರು ಎಷ್ಟಂತ ತಡಕೋಬೇಕೊ, ಮತ್ತೆ ಯಾಕ ತಡಕೋಬೇಕು? ಇವನ ಸಂಗತಿ, ಹಾವಿನ ಸಂಗತಿ ಎರಡೂ ಸಮಾ” ಎಂದು ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿದರು.

“ಆಚಾರೆಪ್ಪನೋರು ಅನ್ನೋದು ಅಗದೀ ಬರಾಬರಿ ಐತಿ. ಆದರೂ ಅಮಲದಾರರ ಕುಂತಗೊಂಡು ಖೊಟ್ಟಿ ಪಂಚನಾಮಾ ಬರೆಸಬೇಕೂ ಅಂದರ ಒಳ್ಳೆ ಅನ್ನಾಕ ಬಂದಿತೇನ ಗೌಡರ? ದಾದಾನ್ನ ಉಳಿಸಬೇಕಾರ ಘೌಜದಾರರ ಮರ್ಜಿ ಹಿಡಿಬೇಕಾಗತೈತಿ. ಒಟ್ಟು ನಾನಾನೂ ಸತ್ತ, ಪುತಳಾಬಾಯೀರೂ ಸತ್ತರು. ಒಬ್ಬಾವ ಹೊಟ್ಟಿಕಡತದಿಂದ ಸತ್ತ; ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಹೊಟ್ಟೆ ಕೆಟ್ಟು ಸತ್ತರು ಅಂತಂದು,

ಒಟ್ಟು ಈ ದುರಮರಣದ ಮ್ಯಾಗ ಕೌದಿ ಹಾಕಿ ಬಿಡತಿದ್ದರ ಪಾಡ ಆದೀತ ಅನಸತ್ಯೆತಿ.” ಪಾವುಡದ ಚುಂಗಿನಿಂದ ಎಲೆಯಡಿಕೆಯ ಸಾಮಾನು ತೆಗೆಯುತ್ತ ಲಿಗಾಡಿ ಲಿಂಗಪ್ಪ ಹೇಳಿದ.

ಇನ್ನೂ ಮಾತು ರಂಗೇರುವದಿತ್ತು. ಗೌಡರು ಉತ್ತರವೀಯುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ತಲೆಯೆತ್ತಿದವರು, ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಹೆಣೆಕಿಕ್ಕಿದ ಓಲೆಕಾರ ಮಲ್ಲಪ್ಪನನ್ನು ಕಂಡರು. “ಯಾಕಪಾ ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಮತ್ತೇನ ದಗದಾ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದರು.

“ಅಂತಾದೇನಲ್ಲರಿ, ಆ ದಾದಾನ ಅಪ್ಪ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಅದಾನಲ್ಲರೀ. ಹೊರಗ ಬಂದ ಕುಂತಾನ. ಮತ್ತ ಬಾಯೀಸಾಬರ ಸತ್ತಸುದ್ದಿ-ಅದಹ್ಯಾಗ್ಯಾಗ ಆತು, ಏನು-ಅಂತ ಎಲ್ಲಾ ಆ ದಾದಾನ ಇದರಿಗೇ ಹೇಳಾಕ ಹತ್ತಾನರಿ” ಎಂದು ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಸುದ್ದಿ ಮುಟ್ಟಿಸಿದ.

“ಹೀಗೇನು? ಹಗಾರ ಆ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ್ನು ಇಲ್ಲೇ ಬಾ ಅಂತ ಹೇಳು. ಅವನ ಕಿವೀಮ್ಯಾಗ ಇಡದ ನಾವೇನೂ ಮಾಡಾಕ ಬರಾಣಿಲ್ಲ. ಗಡಾನ ಬಾ ಅಂತ ಹೇಳು” ಗೌಡರು ಮಲ್ಲಪ್ಪನಿಗೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದರು.

ಗಾಬರಿಯಿಂದ ಅಗಲವಾಗಿ ತೆರೆದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೋಡುತ್ತ ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ಅನುಮಾನಿಸುತ್ತಲೇ ಒಳಗೆ ಬಂದ. ಊರಹಿರಿಯರೆಲ್ಲ ಅಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಅವನು ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ. ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದು ತಿಳಿಯದೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರ ಹಾಕಿದ. ಆ ಮೇಲೆ ಎದ್ದು ಕಣ್ಣೊರೆಸಿಕೊಂಡು ಮೌನದಿಂದ ಒಂದು ಮೂಲೆಹಿಡಿದು ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟನು. ಅವನ ಆಗಿನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ ಅಪಮಾನ, ಅನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾದ ದುಃಖದ ಭಾವ ಇವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಅವನನ್ನು ಮಾತಾಡಿಸುವ ಧೈರ್ಯ ಗೌಡರಿಗೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ.

ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ನಶ್ಯ ಏರಿಸಿ, “ಏನ ಲಕ್ಷ್ಮಣಾ, ದಾದಾ ಏನಂತಾನ?” ಎಂದು ಮೌನದ ಹಿಂಡಿನಲ್ಲಿ ಮಾತಿಗೆ ದಾರಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಮಿಕ್ಕಿಮಿಕ್ಕಿ ಎಲ್ಲರ ಮೋರೆ ನೋಡಿದ. ಆ ಮೇಲೆ ತನ್ನನ್ನು ಮಾತಾಡಿಸಿದವರು ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರೆಂದು ತಿಳಿದು ಅವರ ಕಡೆಗೆ ಮುಖವೆತ್ತಿ ನೋಡಿದ. ಮತ್ತೆ ಮುಖ ಕೆಳಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ನೆಲ ಬರೆಯುತ್ತ ಮಾತನಾಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ:

“ದಾದಾನರೇ? ಏನನ್ನೊದ್ದಿ, ಹುಡುಗ ಬುದ್ದಿ. ನಾನಾಕಾಕಾನ ಖೊನ ಮಾಡಿದ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ, ಪುತಳಾನ್ನ ಖೊನಿಮಾಡಿ, ಘೌಜದಾರನ್ನ ಒಳಗಹಾಕ್ಕೊಂಡು ಉಳಿಬೇಕೆಂತ ಖಿಟಪಟಿ ನಡಿಸಿದರ ಅವನ ಹೇಣ್ಣೀ ಗುಳದಾಳಿ ಉಳ್ಳಾಕ್ಕಿಲ್ಲ ಅಂತಾನು. ಖೊಟ್ಟಿ ಖಿಟ್ಟಿ ಹಾಕಿ ತನ್ನ ಗಲ್ಲಿಗೆ ಹಾಕಸೂದಾದರ,

ಅವರ ಖೂನಿ ಮಾಡಿಯೇ ಗಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದರೇನ ತಪ್ಪು? ಅಂತ್ಯತ್ತಿ, ಮಳ್ಳುಮೋಡಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಟ್ಟನು.

ಉಳಿದವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಈ ಮಾತಿನಿಂದ ಆಘಾತವಾದಂತಾಯಿತು. ಇಂಥ ಭಯಂಕರ ವಿಚಾರ ಮಾಡುವಷ್ಟು ಅವನ ತಲೆ ಕಾದಿದೆ ಎಂದು ಅವರಿಗನಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಪಡದಯ್ಯನ ಸೂತ್ರದಂತೆ ತಾವು ವರ್ತಿಸಿದ್ದಾದರೆ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಪರಿಣಾಮ ಅನಿಷ್ಟವಾಗಬಹುದೆಂದು ಅವರೆಲ್ಲ ಅಂಜಿದರು.

“ಈ ಖೂನಿ ಖಿಟ್ಟೆಯಿಂದ ದಾದಾ ಪಾರಾಗಬೇಕು; ಅದರ ಊರ ಹಿತಾನೂ ಸಾಧಿಸಿರಬೇಕು. ಅಂಥಾ ಹೊತ್ತಿನ್ಯಾಗ ದಾದಾ ಇಂಥ ವಿಚಾರ ಮಾಡುವದು ಛಲೋ ಅಲ್ಲ. ಹೀಂಗ ಮಾತಾಡೂದು ಥರಾ ಅಲ್ಲಾ ಅಂತ ನೀ ಅಷ್ಟು ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಬೇಕು ಲಕ್ಷ್ಮಣಾ” ಎಂದರು ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು.

“ಇದ್ದ ಒಬ್ಬ ಮಗ ಇಂತಾದ್ದೆಲ್ಲ ಮಾಡಿ ಗಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಂತ ನನ್ನ ಕನಿಸನ್ಯಾಗರೇ ಬಂದೀತರೇ? ಘೌಜದಾರರು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದದ್ದ ಮಾಡಿಕೋಳಿ: ಕಡೀಕೆ ಹಾಲಿದ್ದದ್ದು ಹಾಲಾಗ್ತೈತಿ, ನೀರಿದ್ದದ್ದು ನೀರಾಗ್ತೈತಿ. ಖೊಟ್ಟಿ ಖಿಟ್ಟಿ ಹಾಕಿದಾವ ನಿನ್ನ ಹಣೇಬಾರಾ ಏನು ಬರೆಯೊದಿಲ್ಲ, ಅಂತ ಹೇಳಿಕೋತ ಕುಂತಿದ್ದಿರಿ. ನೀವು ಕರಸಾಣಾ ಈಚಾಕ ಬಂದ್ನಿರಿ,” ಎಂದು ಜೋಲು ಮೋರೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಉತ್ತರಿಸಿದ.

ಇದುವರೆಗೆ ಮೌನದಿಂದ ಮಾತು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಗೌಡರು ಏನೋ ಒಂದು ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬಂದವರಂತೆ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಎದ್ದರು, ನಡಿಗೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಅವಸರವನ್ನು ಕಂಡು, ಯಾರೂ ಯಾಕೆ ಎಂದು ಕೇಳುವ ಗೊಜಿಗೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಗೌಡರು ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಧಾಬೆಗೇ ನಡೆದರು. ಅಲ್ಲಿ ದಾದಾನನ್ನು ಕರೆಸಿಕೊಂಡು, ಏನೇನೋ ಮಾತನಾಡಿಕೊಂಡು ಮರಳಿದರು.

“ಏನು ಗೌಡರ ಇಂಥಾ ಕಠಿಣ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯೊಳಗೆ ಮುಂದಿನ ಹಾದಿ ಯಾವುದು? ಇದಕ್ಕೇನರ ಒಂದು ಹಾದೀ ತಗೀಬೇಕಲ್ಲ?” ಎಂದರು ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು.

ಗೌಡರಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಆವೇಶ ಬಂದಿತ್ತು. ತಮ್ಮ ಅರುವತ್ತರ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದ ಪ್ರಾಯವನ್ನೂ ಮರೆತು, ಬಿಳೀಮೀಸೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸುತ್ತ, “ನಾವೇನು ಬಳಿ ಇಟ್ಟಿಲ್ಲ ಆಚಾರೇಪ್ಪ. ಇದನ್ನ ಘೌಜದಾರರಿಗೆ ಖಾತ್ರೀಮಾಡಿ ಕೊಡೂದ ಮುಂದಿನ ಹಾದಿ. ನಾಳೆ ಘೌಜದಾರ ಯಾವ ಸೋಂಗ ತಗೀತಾನೋ, ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡುವನ್ನ ನನಗೆ ಬಿಡಿರಿ. ಅದರ ಇಗಾ ಕೂಡಿದವರು ದೈವದ

ಸಮಾ. ನೀವೆಲ್ಲಾ ಒಂದ ಮಾತ ಕೈಮ್ಯಾಲೆ ಕೈಹಾಕಿ ನನಗೆ ವಚನಾ ಕೊಡಿರಿ. ನಾ ಇರಲಿ, ಶಿವನ್ನು ಸೇರಲಿ, ತನ್ನ ಮನೆತನದ ಮರ್ಯಾದಿ ಈಗ ಇದ್ದಾಂಗ ಇಡೂ ಹೋಣೀ ನಿಮ್ಮೂ ಅಂತ. ಇಲ್ಲೇ ಬಾಳಾಚಾರದಾ; ಪಾದಳ್ಳಿಗೆ, ನಡೆದಾಡೂ ದೇವರು ಅವರು. ನೀವೆಲ್ಲ ಅದೀರಿ. ಪಾದಳ್ಳಿ ಗೌಡರ ಮನೆತನಾ, ನಾ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಮುಂದ ನಡ್ಯಾಕ ಬೇಕು. ಈಟು ನಡಿಸಿಕೊಡಿರಿ” ಗೌಡರ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಆವೇಶವಿತ್ತು. ಈರ್ಷ್ಯೆಯಿತ್ತು, ಊರ ಅಭಿಮಾನವಿತ್ತು ಅಂತಃಕರಣದ ಎಳೆತನವಿತ್ತು. ಕರ್ತವ್ಯದ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿತ್ತು. ಮುಗಿದ ಕೈ ನಡುಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಣ್ಣೋಟ ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವರ ನಿರಿಗೆಗಟ್ಟಿದ ಗಲ್ಲಗಳ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣೀರು ಮಡುವುಗಟ್ಟಿತ್ತು.

ಗೌಡರ ಆಗಿನ ನಿಲುವು, ಅವರಾಡಿದ ಮಾತು ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ಆದರ, ಭಯಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಗೌಡರು ನಡೆಸಿದ ಅಕೃತ್ಯಗಳು ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೆಂತಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಗೌಡರು ಪಾದಳ್ಳಿಯನ್ನು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡಂತೆ ಮತ್ತಾರೂ ತಬ್ಬಿಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೋಟಿಯಾಗಿ ಊರನ್ನು ಕಾಯುತ್ತ ಯಾವಾಗಲೂ ಜಾಗೃತರಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದ, ಗೌಡರ ವರ್ಚಸ್ಸನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪುತ್ತಿರುವಾಗ ಅವರಿಂದ ಇಂಥ ಮಾತು ಬರಬೇಕೇ?

“ಇದೇನ ಮಾತ ಆಡತೀರೀ ಯಪ್ಪಾ? ನೀವು ಹಾಕಿದ ಉಗುಳ ದಾಟಿ ನಾವು ಎಂದಾರ ಮುಂದೆ ಹೋದೇವೆ? ಊರ ಧನಿ, ಎಲ್ಲಾರ ಮರ್ಯಾದಿ ನಿನ್ನ ಉಡ್ಯಾಗ ಎಪ್ಪಾ! ನಿನ್ನ ಮನೆತನದ ಮರ್ಯಾದಿಗೆ, ಹಿರಿಯ ಪುಣ್ಯದಿಂದ ಎಂದೂ ಧಕ್ಕೆ ಬರಾಣಿಲ್ಲ. ಪಾದಳ್ಳಿಗೆ ಮರ್ಯಾದಿ ಬೇಕಾಗಿದ್ದರ ನಿನ್ನ ಮನೆತನಾ ಅಂಗೈಯಾಗ ಹಿಡದು ಸಾಕತ್ಯೆತಿ. ವಚನಾ ಕೊಡಾಕ ನಾವೆಷ್ಟರವರು?” ಎಂದು ಲಿಗಾಡಿ ಲಿಂಗಪ್ಪ ಹೇಳಹೇಳುತ್ತ, ಎದೆ ಉಕ್ಕಿ ಬಂದು, ಗೌಡರ ಪಾದಮುಟ್ಟಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದ.

ಆದರೆ ಮಾತು ಆಡಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಬಿಟ್ಟು ಬಾಣದಂತೆ ಅದನ್ನು ಹಿಂದಿರುಗಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಆ ಮಾತಿನ ಹಿಂದಿರುವ ಅರ್ಥಗಾಂಭೀರ್ಯವನ್ನು ತಟ್ಟನೆ ಗುರುತಿಸಿದರು. ಆ ಮಿಂಚಿನ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಪಾದಳ್ಳಿಯ ಭವಿತವ್ಯದ ಇತಿಹಾಸ ಅವರಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗಿರಬೇಕು.

“ಏನ ಮಾತು ಇವೆಲ್ಲ ಗೌಡರ? ಗೌಡರ ಮನೆತನ ಮುಂದ ನಡಿಯೂದು ಪಾದಳ್ಳಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ? ನಾವೂ ನೀವು. ಇಂದ ಬಂದು, ನಾಳೆ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆಬೇಕು ಗೌಡರ. ಆದರ ಊರಿಗೆ ಗೌಡರು ಬೇಕ ಬೇಕಲ್ಲ, ನಿಮ್ಮ ಹಿರೇರು ತೀರಿಕೊಂಡ ಮ್ಯಾಲೆ, ನಿಮ್ಮನ್ನು ಗೌಡರು ಅಂತ ನಾವೆಲ್ಲಾ ತಿಳಕೊಂಡವೋ ಇಲ್ಲೋ? ನಿಮ್ಮ ಹಿರೇರು ಆಗ ಊರವರ ಕಡಿಂದ ಹೀಂಗ ವಚನಾ ತೊಗೊಂಡಿದ್ದರೇನು?

ಇನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಂದ ಗೌಡರ ಮನೆತನಾ ಪಾದಳಿಯವರು ಮುಂದ್ದರೀಗೊಡೊದಿಲ್ಲ ಅಂತ ನಿಮಗ ಹೆದರಿಕೆ ಯಾಕ ಬಂತು?” ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಆಶ್ಚರ್ಯನವೀಯದ ದನಿಯಲ್ಲಿ ನುಡಿದರು.

“ಅಂತಾ ಪರಸಂಗ ಬಂದು ಮನೆತನದ ಮರ್ಯಾದೀ ಕಳೆಯುವ ಹೊತ್ತು ಬಂದಾಗ ನಿಮಗಲ್ಲ ನೆನಪಿರಲಿ ಅಂತ ಹೇಳಿದೆ ಆಚಾರೇಪ್ಪ. ಮತ್ತೇನಿಲ್ಲ ಈಗ ಬಾಪೂಸಾಬ ತನ್ನ ಪಲಭೋಗ ತಾ ಉಣಬೇಕು. ಅದನ್ನು ನಾವ ತಪ್ಪಿಸಿ ಹೊಂಟರ ಊರ ಜನಾ ನಮ್ಮ ಮಾರೀಮ್ಯಾಗ ಉಗ್ಳಾರು, ಘೌಜದಾರ, ಇಂದ ಇದ್ದಾನೂ, ನಾಳೆ ಹೋದಾನು. ಜನರ ಸಂಗಾಟ ಇರೋವರು ನಾವ ಅಲ್ಲ? ಅವರ ಪಿರೂತಿ ಕಳಕೊಂಡ ಮ್ಯಾಗ ನಾವು ಇದ್ದರೂ ಸತ್ಯಾಂಗ. ಅದಕ್ಕೆ ಈಟಿಲ್ಲ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ, ಈಗ ಒಂದ ಮಾತ ಗಟ್ಟಾದ್ದಾಂಗ ಆತು. ತೆಲೀಹೋದರೂ, ಖೊಟ್ಟಿ ಪಂಚನಾಮ ಬರೀತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ. ನಾವು ಬರೆದದ್ದ ಆದರ, ದಾದಾ ನಮ್ಮ ಮರ್ಯಾದೀ ಉಳಿಸೂದಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಮುಂದ ಏನಾದರೂ ಅನ್ಯಾಯ ಮಾಡಾಣಿಲ್ಲ” ಗೌಡರು ನಿಶ್ಚಯದ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ನುಡಿದರು.

“ಇಂದಿನತನಕಾ ನಿಮ್ಮ ಕೈಯಿಂದ ಅಂಥ ಅನ್ಯಾಯ ಆಗೇದೇನು ಗೌಡರ? ದೈವದವರ ಮಾತಿಗೆ ಮರ್ಯಾದಿ ಕೊಟ್ಟು ನಡಕೊಂಡೀರಿ. ಅದು ಅನ್ಯಾಯ ಅಂತ ಯಾರು ಹೇಳತಾರ?” ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಸಮಾಧಾನಮಾಡುವಕ್ಕಂದೇ ಈ ಮಾತು ಆಡಿದರು.

“ಇದೆಲ್ಲಾ ಮನಸಿಗೆ ಸನಮಂತ ಆಗೂ ಮಾತು ಆಚಾರೇಪ್ಪ, ದೇವರಿಗೆ ಸನಮಂತ ಆಗೂದಲ್ಲ. ನಾನಾನ ದುರ್ಮರಣ ಆದಾಗ, ಅದನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟಿದ್ದ ದೊಡ್ಡ ತಪ್ಪು ಆಗೇತಿ, ಊರ ಜನಾ ಬಂದು ಖೊಟ್ಟಿ ಪಂಚನಾಮಾ ಬರದ ತೀರಬೇಕು ಅಂತ ಹಟಾ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ನಾವ ನಾಕು ಜನಸೇರಿ, ಊರಿನ ಮಾತು ನಮ್ಮದ ಅನ್ನಾವರ್ಯಾಂಗ ತೀರಿಸಿಗೊಂತ ಬಂದಿವಿ. ಇಗಾ ಇಲ್ಲೇ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಅದಾನಲ್ಲ ಕೇಳಿರಿ, ಅವಗ ನಾವು ಮಾಡಿದ ಪಂಚನಾಮೆ ಮನಸಾ ಒಪ್ಪಿಗಿಲ್ಲ. ದಾದಾನ್ನ ಕೇಳಿರಿ. ನಾವು ಮಾಡಿದ್ದು ಅನ್ಯಾಯ ಅಂತಾನ. ಊರಾಗಿನ ಹೊಲಿಮಾದಿಗರನ್ನ ಕೇಳಿರಿ. ಮನಸ್ಸು ಬಿಚ್ಚಿ ಕರೇ ಮಾತು ಹೇಳಾಕಿಲ್ಲ. ನಾವು ದೊಡ್ಡವರು, ದುಡ್ಡ ತಿಂದು, ದೊಡ್ಡವರು ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪು ಮುಚ್ಚಿದಿವಿ ಅಂತ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮೊಳಗ ಆಡಿಕೊಂತಾರ. ಏಟ ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟರೂ, ಅನ್ಯಾಯ ಬೈಲಿಗೆ ಬೀಳಾಕ ಬೇಕಲ್ಲ. ಆಗ ದೇವರ ಕಾಯಬೇಕ ನಮ್ಮನ್ನ, ಇಲಿದಿರಕ ಹಿರಾರ ಪುಣ್ಯೇ ಕಾಯಬೇಕು. ಅವರ ಪುಣ್ಯೇ ಮನೆತನ ಮರ್ಯಾದ್ಯಾಗ ಇರತೈತಿ. ಅದಕ

ಅದನ್ನು ಕಾಯ್ದೊಡು ಹೋಗಿ ಅಂತ ನಿಮಗಲ್ಲ ಹೇಳಿಕೊಂಡದ್ದು.”

ಗೌಡರು ಆಡಿದ ಮಾತು ಸೂರ್ಯಪ್ರಕಾಶದಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಇಲ್ಲವೆನ್ನುವ ಧೈರ್ಯ ಯಾರಿಗೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಪಾದಳಿಯ ಅಂತರಂಗ ಗೌಡರ ಮುಖದಿಂದ ಈ ಮಾತನ್ನು ಆಡಿಸಿತ್ತು. ಗೌಡರ ಹಟದ ಸ್ವಭಾವ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗಿತ್ತು. ಒಮ್ಮೆ ಕೃತನಿಶ್ಚಯರಾದರೆಂದರೆ ತೀರಿತು. ಪಾದಳಿಯ ಗುಡ್ಡ ಮುಂದೆ ಸರಿಯಬಹುದು. ಗೌಡರು ತಮ್ಮ ನಿಶ್ಚಯದಿಂದ ಸರಿಯಲಾರರು. ಗೌಡರ ಈ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾದ ಹೃದಯ ಪರಿವರ್ತನೆಗೆ ಕಾರಣವೇನೋ ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದಾಯಿತು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅವರೆಲ್ಲ ಇನ್ನೊಂದು ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಂತಾಯಿತು. ಪಾದಳಿಯ ವಿಪತ್ತರಂಪರೆ ಇನ್ನೂ ಮುಗಿದಿಲ್ಲವೆನಿಸಿತು. ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಕೋಟಿಯಷ್ಟು ಭದ್ರವಾಗಿದ್ದ ಪಾದಳಿಯ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದೇ ಬಿರುಕುಗಳು ಕಾಣಲಾರಂಭಿಸಿದವು. ಪುತಳಾಬಾಯಿಯ ಮರಣದಿಂದ ಜಾಗೀರದಾರರ ಮನೆತನ ಅನಾಹುತಕ್ಕೀಡಾಯಿತು; ಪಡದಯ್ಯನ ಅವಿವೇಕದಿಂದ ಹಿರೇಮಠ ಹಾಳಾಗುವುದರಲ್ಲಿತ್ತು. ಈಗ ಗೌಡರೂ ಇಂಥ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡತೊಡಗಿದ್ದಾರೆಂದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತಾವ ವಿಪತ್ತು ಕಾದು ಕುಳಿತಿದೆಯೋ! ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಹುಬ್ಬು ಗಂಟಿಕ್ಕಿದವು.

ರಾತ್ರಿ ಬಹಳಾಯಿತೆಂದು ಗೌಡರು ಎಲ್ಲರನೂ ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟರು. ಬಂದವರೆಲ್ಲ ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಗೌಡರಿಗೆ ವಂದನೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತ ಹೊರಟುಹೋದರು. ಅವರನ್ನೆಲ್ಲ ಬಾಗಿಲವರೆಗೆ ಕಳಿಸಿ ಗೌಡರು ಮಲಗಲು ಹೋದರು.

ಗೌಡರ ಮನಸ್ಸು ಇನ್ನೂ ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ನಾಲ್ವತ್ತು ವರ್ಷ ಅವ್ಯಾಹತವಾಗಿ ನಡೆದ ಗೌಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಇಂಥವೆಷ್ಟೋ ಪ್ರಕರಣಗಳು ಆಗಿಹೋಗಿದ್ದವು. ಒಂದು ಹುಂಬ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಗೌಡರು ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಎದುರಿಸಿದ್ದರು. ಗೌಡರ ಮನೆತನಕ್ಕೆ ಮೀಸಲಾಗಿರುವ ದರ್ಜೆ ಇವರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಜೀವಂತ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿತ್ತು. ಅದರ ಬಲದಿಂದ, ಸಾವಿರ ಅನ್ಯಾಯಗಳಿಗೆ ಅವರು ಕಾರಣರಾಗಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅದರಿಂದ ಅವರು ತಮ್ಮ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಅನ್ಯಾಯವೆಸಗುವುದು ಅಧಿಕಾರದ ಒಂದು ಅವಶ್ಯಕ ಭಾಗವೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಕಲ್ಪನೆಯಾಗಿತ್ತು.

ಆದರೆ ಮೊನ್ನೆ ಹೊಲಗೆರಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಳ್ಯಾನ ಕುಟುಂಬದ ಪ್ರೇತಚಿತ್ರವನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಗೌಡರು ಭಯದಿಂದ ನಡುಗಿದ್ದರು. ಗೌಡರೇ ಪಾಳೆಯಗಾರರಾಗಿದ್ದ ಕಾಲವದು. ಊರ ಜನರ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಪ್ರಜೆಗಳಷ್ಟೆ

ಪ್ರೀತಿ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಗೌಡರು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ಕಣ್ಣುಮುಟ್ಟಿ ಹೆಣಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ, ತಾವು ಕಾಳು ಹಂಚಿದಿದ್ದು ಅಪರಾಧವೆನಿಸಿತು, ಜಾಗೀರದಾರರ ಜೊತೆಗೆ ಸ್ಪರ್ಧೆಕಟ್ಟಿ ಬಡವರನ್ನು ಕೊಂದಂತಾಯಿತಲ್ಲ ಎನಿಸಿತು. ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇಡೀ ಪಾದಕ್ಕೆ ತಮ್ಮದೇ. ಜಾಗೀರು ಖಾಲಿಸಾ ಆದ ಮೇಲೆ ಜಾಗೀರದಾರರದೇನು ಅಧಿಕಾರ?

ಆದರೆ ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿದ್ದು ತಾವು ಮಾಡಿದ್ದೇನು? ಕಲಹವಿದ್ದಲ್ಲ ತಮ್ಮದೇ ಮುಂದಾಳನ. ಗೌಡರಿಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದ ಭಾವನೆ ತೀವ್ರವಾಯಿತು. ಇನ್ನು ಮೇಲಾದರೂ ಅನ್ಯಾಯವಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇದರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ತಲೆಹೋದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ. ಹೊಲಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಳ್ಯಾ ಹೆಣವಾಗಿ ಬಿದ್ದಿಲ್ಲವೇ? ಅವನ ಜೀವನಕ್ಕಿಂತ ತಮ್ಮದೇನು ಹೆಚ್ಚು? ತಮ್ಮ ಹಿರಿಯರು 'ಡೌಗಿಬರ'ದಲ್ಲಿ ದಿನನಿತ್ಯ ಬಡವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಕಾಳು ಹಂಚಿದ ಮೇಲೆ ತಾವು ಊಟಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ತಾವು ಹಂಚಿದರು. ಆದರೆ ಅದರ ಹಿಂದೆ ಸ್ವಾರ್ಥದ ಭಾವನೆಯಿತ್ತು. ಜಾಗೀರದಾರರಿಗಿಂತ ತಾವೇನೂ ಕಡಿಮೆಯಲ್ಲ ಎಂದು ತೋರಿಸುವ ಹವ್ಯಾಸವಿತ್ತು.

ಅಂತಲೇ ಈಗ ನಡೆಯುವ ಘಟನೆ ನಿರ್ಣಾಯಕವಾಗಿದೆ. ತಮ್ಮ ಸತ್ತ ಪರೀಕ್ಷೆಯಾಗಬೇಕಾದದ್ದು ಈಗಲೇ! ಈಗ ನ್ಯಾಯದಿಂದಲೇ ವರ್ತಿಸಬೇಕು. ಈ ನ್ಯಾಯ ಹಿಂದಿನ ಸಾವಿರ ಅನ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಬಯಲಿಗೆಳೆದರೂ ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ. ಅನ್ಯಾಯದಿಂದ ಅನ್ಯಾಯವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ಸುಖವಾಗಿ ಬದುಕಬಹುದು. ಆದರೆ ಈ ಎರಡು ಅನ್ಯಾಯಗಳ ನಡುವೆ ಒಂದು ಮನುಷ್ಯಜೀವ ವಿಲಿವಿಲಿ ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಮನುಷ್ಯತ್ವದ ಹಸಿದ ಕರುಳೊಂದು ನೋಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಎಷ್ಟೇ ದುಃಖವಾದರೂ ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ. ನ್ಯಾಯದಿಂದಲೇ ವರ್ತಿಸಬೇಕು.

ಗೌಡರ ಮನಸ್ಸು ನಿಶ್ಚಿಂತವಾಯಿತು. ಅಂತಲೇ ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿ ಮೀರಿದಾಗ ಸುಖವಾಗಿ ನಿದ್ರೆಹತ್ತಿತು.

೧೫

ಪ್ರತಳಾಬಾಯಿಯು ಶವವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆಗಾಗಿ ದವಾಖಾನೆಗೆ ಕಳಿಸಲೇಬೇಕೆಂದು ಗೌಡರು ನಿರ್ಧರಿಸಿಬಿಟ್ಟರು. ಆ ರೀತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಿದರು, ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಘೌಜದಾರರಿಗೆ ಸಿಟ್ಟು ತಡೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಇದರಿಂದ ಮರ್ಮದ ಹೋದಂತೆನಿಸಿತು. ಕೇವಲ, ಗೌಡ ತನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮೀರಿದನಲ್ಲ ಎಂಬ ಸಿಟ್ಟು ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ! ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನಿಂದ ಬರಬೇಕಾದ

ಹಣದ ಧೈಲಿಯನ್ನು ಪಡದಪ್ಪನವರು ಈಗಾಗಲೇ ತಂದು ಮುಟ್ಟಿಸಿದ್ದರು. ಅದನ್ನೀಗ ಮರಳಿ ಕೊಡಬೇಕಾದೀತಲ್ಲ ಎಂಬ ವ್ಯಥೆ, ಪ್ರಾಣವನ್ನೇ ಕೊಡುವಷ್ಟು ಅಪ್ರೀತಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಮಾಡಲು ಹಚ್ಚಿ, ತನ್ನ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ, ದರ್ಪ, ಮರ್ಯಾದೆ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಈ ಗೌಡ ಮಣ್ಣಿಗೆಡವಿದನಲ್ಲ! ಅವನಿಗೆ ತಕ್ಕ ಮಂಗಳಾರತಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು, ಗೌಡರನ್ನು ಚಾವಡಿಗೆ ಕರೆಸಿದರು. ಪುತ್ರಳಾಬಾಯಿಯ ಹೆಣವನ್ನು ಚಕ್ಕಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೇರಿಸಿ, ಊರು ದಾಟಿಸಿದ ಮೇಲೆಯೇ ಬರುವುದಾಗಿ ಗೌಡರಿಂದ ಉತ್ತರ ಬಂದದ್ದರಿಂದಂತೂ ಘೌಜದಾರರ ಪಿತ್ತ ಇನ್ನೂ ನೆತ್ತಿಗೆೇರಿತು.

ಊರನ್ನೇ ಸುಟ್ಟುಬಿಡುವಷ್ಟು ಸಿಟ್ಟು ಬಂತು ಘೌಜದಾರರಿಗೆ. ಗೌಡನಿಗೂ ದಾದಾನಿಗೂ ಕೂಡಿಯೇ ಬೇಡಿ ಹಾಕಿಸಿ ಊರಲ್ಲಿ ಮೆರವಣಿಗೆ ಮಾಡಿಸಿದ ಮೇಲೆಯೇ ಊರು ಬಿಡುವ ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡಿದರು. ದಾದಾ ಅದೇ ಆಗ ಗೌಡರ ಮನೆಯಿಂದ ಪೋಲೀಸನ ಸಂಗಡ ಬಂದು ಚಾವಡಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬದಿಗೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ. ಅವನನ್ನು ನೋಡಿಯಂತೂ, ಘೌಜದಾರರ ಮನಸ್ಸಿನ ತೂಕವೇ ತಪ್ಪಿತು. “ಅರೇ ಏ ಖೂನಿ ಆರೋಪಿಕೋ ಬೇಡಿ ಡಾಲೋ” ಎಂದು ಕುಳಿತಲ್ಲಿಯೇ ಪೋಲೀಸನಿಗೆ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದರು.

ಪೋಲೀಸ ಇನ್ನೇನು ಅವರ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವುದರಲ್ಲಿದ್ದ, ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಗೌಡರು ಚಾವಡಿಗೆ ಬಂದರು. ಅವರನ್ನು ನೋಡಿದ ಘೌಜದಾರರು ಬೇಟೆಯನ್ನು ಕಂಡ, ಹಸಿದ ಹುಲಿಯಂತಾದರು, ಕೆಂಗಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಅವರನ್ನು ನೋಡುತ್ತ, “ನಮ್ಮ ಹುಕುಂ ಅಂದರ ಏನಂತ ತಿಳಿದೀರಿ ಗೌಡರ? ಖೊಟ್ಟಿ ಮರಣ ರಿಜಿಸ್ಟರ ಬರದು ಬರದು, ಯಾರೂ ಕೇಳಾವರಿಲ್ಲ ಅಂತ ತಿಳಿಕೊಂಡೀರೇನು? ತೋರಸತೀನಿ ನಿಮಗೂ ಒಂದ ಕೈ. ಅರೇ ಇಸ್ಮಾಯಿಲ್ ಪಾಟೀಲಕೋ ಅರೆಸ್ಟ್ ಕರೋ” ಎಂದು ಮುಖ ತಿರುಗಿಸಿ ಗುಡಾರದ ಒಳಗೆ ಹೋದರು.

ಇಸ್ಮಾಯಿಲನಿಗೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಯದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಗೌಡರ ಮುಂದೆ ಬಂದು ನಿಂತ.

“ನಾನೂ ಪೋಲೀಸ ಪಾಟೀಲ ಅದೀನಿ. ಸರಕಾರೀ ನೌಕರ. ನನ್ನ ಕೆಲಸದಿಂದ ಸಸ್ಪೆಂಡ ಮಾಡೂತನಾ ನಿಮ್ಮ ಅಪ್ಪ ಬಂದರೂ ಬೇಡೀ ಹಾಕಗೊಡಾಕಿಲ್ಲ” ಅಪಮಾನ ತಡೆಯದಾಗಿ ಗೌಡರು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಗರ್ಜಿಸಿದರು.

ಘೌಜದಾರರು ಈ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಕುಳಿತ ಸ್ಥಳದಿಂದಲೇ “ಉಸುಕೂ ಸಸ್ಪೆಂಡ್ ಹವಾನೆ ಕಿಯಾ ಹೈ; ಬೇಡಿ ಡಾಲೋ ಉಸುಕೂ” ಎಂದು ಚೀರಿಕೊಂಡರು.

ಗೌಡರು ಉರಿಯುತ್ತಲೇ ನಿಂತಿದ್ದರು. ಇಸ್ಮಾಯಿಲನು ಅವರ ಮೈಮೇಲೆ ಹೋಗಲು ಧೈರ್ಯವಾಗದೆ ಮಿಕಿಮಿಕಿ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತ. ಅವನ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಪೋಲೀಸರು ಧಾವಿಸಿ ಬಂದರು. ಗೌಡರಿಗೂ ಅವರಿಗೂ ಕೈಗೆ ಕೈಹತ್ತಿ ಆ ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ಗೌಡರು ಕೆಳಗೆಬಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದ ದಾದಾ ಎದ್ದು ಗೌಡರ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಲೇ ಅವನ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಪೋಲೀಸ ಬಂದು ಅವನ ಕೈಹಿಡಿದು ಜಗ್ಗಿದನು.

ದಾದಾ ಹೊರಳಿದವನೇ ಅವನ ಕೆನ್ನೆಗೊಂದು ಏಟು ಬಿಟ್ಟ. ಆ ರಭಸಕ್ಕೆ ಪೋಲೀಸ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಕುಳಿತನು. ದಾದಾ ಅವನತ್ತ ನೋಡದೇ, ಗೌಡರಿಗೆ ತೆಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು ಹಿಡಿದ ಪೋಲೀಸನ ಟೊಂಕಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕಿ ಕ್ಷಣಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪಳಿಸಿದನು. ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಪೋಲೀಸ ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಗುಡಾರದೊಳಗೇ ನುಗ್ಗಿದನು. ಈ ಪ್ರಸಂಗದ ಅರಿವಾಗಿ ಘೌಜದಾರರು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಬಂದೂಕಿಗೆ ಕೈಹಾಕಿದರು. ಹೊರಗೆ ಗುಡುಮುರಿಗೆ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದ ದಾದಾ ಈಗಾಗಲೇ ಗುಡಾರದ ಹತ್ತಿರ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಂದವನು, ಎತ್ತಿದ ಬಂದೂಕನ್ನು ನೋಡಿ, ಘೌಜದಾರರ ಕೈಗೆ ಏಟು ಬಿಟ್ಟನು. ಬೀಸಿದ ಹೊಡತಕ್ಕೆ ಬಂದೂಕು ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿತ್ತು. ಬಾಗಿ ಅದನ್ನು ಎತ್ತಬೇಕೆಂಬ ಹವಣಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಘೌಜದಾರರಿರುವಾಗ ದಾದಾ ಅವರಿಗೇ ತೆಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದ. ಘೌಜದಾರರೂ ಗರಡಿಯಾಳು. ದಾದಾ ಎತ್ತಿ ಒಗೆದಾಗ, ಪೆಟ್ಟು ಹತ್ತದಂತೆ ನೆಲಕ್ಕೆ ಕಾಲಾರಿ ಬಿದ್ದು ಮತ್ತೆ ಬಂದೂಕಿಗಾಗಿ ಕೈಚಾಚಿದರು. “ಅಮಲು ಏರೈತಿ ಅವಗ, ಬಿಡ ಅವನ್ನ ದಾದಾ, ನನಗೆ ಬೇಡಿ ಹಾಕೆರ ಹಾಕಲಿ” ಎಂದು ಗೌಡರು ಒದರಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಘೌಜದಾರರು ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದ ಸ್ಥಳದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಂತರದ ಮೇಲೆ, ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಬಂದೂಕಿದ್ದುದು ದಾದಾನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿತ್ತು. ದಾದಾ ಅದನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು, ಘೌಜದಾರರ ಬೆನ್ನಿಗೊಂದು ಏಟುಕೊಟ್ಟಾಗ “ಯಾ ಅಲ್ಲಾ!” ಎಂದು ಚೀರಿ ಘೌಜದಾರರು ಬೋರಲಾಗಿ ಬಿದ್ದರು.

ಗುಡಾರದ ಹೊರಗಿದ್ದ ಗೌಡರು ಒಳಗೆ ಬಂದರು. ಏನೂ ಮಾಡಲು ತಿಳಿಯದೆ ಗುಡಾರದ ಒಳಗೆ ಗಾಬರಿಯಿಂದ ನಿಂತಿದ್ದ ಪೋಲೀಸ ಈಗ ಗೌಡರ ಮೇಲೆ ಹಾರಿದ. ದಾದಾನ ಬಂದೂಕು ಅವನ ತಲೆಗೂ ತಾಕಿತು. ಆ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ರಕ್ತ ಸುರಿಯಹತ್ತಿತ್ತು. ಅವನು ದನದಂತೆ ಚೀರುತ್ತ ಹೊರಗೋಡಿದ. ದಾದಾನಿಂದ ಹೊಡೆತ ತಿಂದ ಮೊದಲಿನ ಪೋಲೀಸ ಓಡಿಹೋಗಿದ್ದ. ಅವನಿಗ ವಾಡೆಯ ಕಡೆಯಿಂದ ಪಡದಯ್ಯ, ಬಾಪೂಸಾಹೇಬರೊಡನೆ ಓಡಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ. ಆದರೆ

ತಲೆಯಿಂದ ರಕ್ತ ಸುರಿಯುತ್ತ ಬಂದ ಪೋಲೀಸನನ್ನು ನೋಡಿ ಅವರೆಲ್ಲ ಗಾಬರಿಗೊಂಡರು.

ಗುಡಾರದ ಒಳಗೇ ಘೌಜದಾರರೊಬ್ಬರೇ. ಅವರ ಸ್ಥಿತಿಯೇ ಶೋಚನೀಯವಾಗಿತ್ತು. ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದ ಹೆಸರನ್ನುಚ್ಚರಿಸುತ್ತ ಅಸಂಬದ್ಧವಾಗಿ ಪೋಲೀಸರನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಬೆನ್ನಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಪೆಟ್ಟಿನಿಂದ ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದೂಕಿಗೆ ಕೈಚಾಚಬೇಕೆನ್ನುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ, ದಾದಾ ಅವರ ಕೈಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಏಟು ಕೊಟ್ಟು, ಆ ಬಂದೂಕನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಚಾವಡಿಯ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಹಾರಿ ಬಂದು ನಿಂತುಕೊಂಡ. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಬಂದೂಕುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಕೃತಾಂತನ ಆವೇಶದಲ್ಲಿ ನಿಂತ ಅವನನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆಯೇ ಪಡದಪ್ಪನವರು ಹಿಂದಿರುಗಿ ಓಡಿಬಿಟ್ಟರು. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಅವನನ್ನು ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪೋಲೀಸರು ಓಡಿ ಬಂದ ಕೂಡಲೆ ದಿಕ್ಕು ತಿಳಿಯದೆ ನಿಂತಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದ. ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಮನೆಗೆ ಹೋದ ಆಡ್ಡೀ ಕೇಶವರಾಯ ಇದಾವುದೂ ಅರಿಯದೆ, ಚಾವಡಿಯ ಇನ್ನೊಂದು ಮಗ್ಗುಲಿನಿಂದ ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ, ಕೂಡಿದ ಜನರು “ಎಷ್ಟಾ ಮುಂದ ಹೋಗಬ್ಯಾಡಿ, ಸಾಯತೀರಿ” ಎಂದು ಚೀರಿದರು. ಕೇಶವರಾಯ ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ದಿಕ್ಕು ತಿಳಿಯದೆ ಅವರತ್ತ ಓಡಿದನು. ಚಾವಡಿಯ ಹೊರಗೆ ನೆರೆದ ಜನಸಮಹದಲ್ಲಿ ಕೋಲಾಹಲವೆದ್ದಿತು.

ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದ ಘೌಜದಾರರನ್ನು ಉಪಚರಿಸಲು ಕೂಡಾ ಚಾವಡಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಉಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಗೌಡರಿಗೆ ನಗೆ ಬಂದಿತು. ಆದರೂ ಅದನ್ನು ತೋರಗೊಡದೆ “ರಾವಸಾಬ ಪೆಟ್ಟು ಬಾಳ ಬಿದ್ದೈತೇನಿ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ಘೌಜದಾರರು ಉತ್ತರ ಕೊಡಲೂ ತ್ರಾಣವಿಲ್ಲದೆ ಬರೀ ನರಳಹತ್ತಿದರು.

ದಾದಾನ ಗರಡಿಯಾಳುಗಳಿಗೆ ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸುದ್ದಿ ಮುಟ್ಟಿ ಅವರೂ ಓಡಿ ಬಂದರು. ದಾದಾನನ್ನು ಪಾರುಮಾಡಬೇಕೆಂದು “ನಮ್ಮ ಜೋಡಿ ನಡಿ. ಆದರೆ ಬಂದೂಕ ಮಾತ್ರ ಬಿಡಬ್ಯಾಡ” ಎಂದು ಅವರಲ್ಲೊಬ್ಬ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ. ದಾದಾ ಅದನ್ನು ಕೇಳದೆ ಒಳಗೆ ಬಂದ.

“ಯಾಕ ಘೌಜದಾರಾ, ಬೊಟ್ಟಿ ಖಿಟ್ಟಿ ಹಾಕಿ ದುಡ್ಡು ತಿಂದರ ಏನಾಗತೇತಿ ತಿಳೀತಿಲ್ಲೋ?” ಎಂದು ಗಟ್ಟಿಸಿ ಕೇಳಿದ. ಘೌಜದಾರರು ಮಾತನಾಡಬೇಕೆಂದರೂ ನೋವು ಅವರನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ದೈನ್ಯದಿಂದ ದಾದಾನನ್ನು ನೋಡಿದರು ಮಾತ್ರ.

“ಗೌಡರಿಗೆ ಬೇಡೀ ಹಾಕೂ ಅಂತಿದ್ದೆಲ್ಲ. ಹಾಕಸತೀಯೇನ ಬೇಡಿ ಇನ್ನೆಮ್ಮಾಗ?” ಮತ್ತೆ ಕೇಳಿದ ದಾದಾ. ಘೌಜದಾರರು ಈಗ ಗೌಡರ ಕ್ಷಮಾಯಾಚನೆಗಾಗಿಯೆಂಬಂತೆ ನೋಡಿದರು.

ಇದೇ ಅವಕಾಶದಲ್ಲಿ ಸಂಗಪ್ಪನಿಂದ ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿ ತಿಂದ ದುಡ್ಡನ್ನು ದಾದಾ ಕಕ್ಕಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. “ಸಂಗಪ್ಪನ ರೂಪಾಯಿ ಎಲ್ಲಿ ಅದಾವ? ಕೊಡತೀಯಾ ಅವನ್ನ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ. ಘೌಜದಾರರು ನರಳುತ್ತಲೆ ಕೀಲಿಕ್ಕೆಯನ್ನು ಅವನೆದುರಿಗೆ ಒಗೆದು ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯತ್ತ ಕೈಮಾಡಿದರು.

ದಾದಾ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕೈಹಾಕಿದಾಗ ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳು ತುಂಬಿದ ಎರಡು ಚೀಲಗಳು ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕವು. ಆದರೆ ಕೆಳಗೆ ಕಾಗದದಲ್ಲಿ ಪುಡಿಕೆ ಕಟ್ಟಿಟ್ಟ ನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳಿದ್ದವು. ಆ ಚೀಲಗಳನ್ನು ದಾದಾ ಎತ್ತಿದಾಗ, ಪ್ರಾಣ ಹೋದವರಂತೆ ದೈನ್ಯದಿಂದ ಘೌಜದಾರರು “ದಾದಾ ಅವು ನನ್ನ ಖಾಸಗಿ ರೂಪಾಯಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿದಾಗ, ದಾದಾ ಆ ಚೀಲಗಳನ್ನು ಹಾರಿಸಿ ಅವರತ್ತ ಒಗೆದನು.

ದಾದಾ ಸಂಗಪ್ಪನ ಹಣವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಡಲನುವಾದ. ಹೋಗುವ ಮುಂದೆ ಬಂದೂಕು ಎತ್ತಿ “ಇಲ್ಲಿ ನೋಡ ಘೌಜದಾರಾ. ಈ ಬಂದೂಕು ಹೋದರೆ ನಿನ್ನ ನೌಕರಿನ ಹೋಗತೈತಿ. ನೀನೂ ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗ್ಯಾ. ಅದರ ಸಲುವಾಗಿ, ಈ ಬಂದೂಕು ನಿನಗೆ ಕೊಡಬೇಕನಸತೈತಿ. ಆದರೆ ಬಂದೂಕು ಕೈಗೆ ಬರಾಣಾ ಮತ್ತೆ ಈದ ಹುಲಿ ಹಾಂಗೆ ಏರಿಬಂದು ಗೌಡರಿಗೆ ಏನಾದರೂ ತ್ರಾಸ ಕೊಟ್ಟೀ ಅಂದರೆ, ಜೀವಸೈತ ನೀ ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗದಾಂಗೆ ಮಾಡತೇನಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿದ. ಘೌಜದಾರರಿಗೆ ಏನೂ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ತೋರಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಉಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ.

ದಾದಾ ಗೌಡರ ಕೈಗೆ ಎರಡೂ ಬಂದೂಕುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಘೌಜದಾರರು ಊರ ಸೀಮೆ ದಾಟಿದಮೇಲೆ ಅವನ್ನು ಅವರ ಕೈಗೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದ. ಇನ್ನು ಚಾವಡಿಯ ಕಟ್ಟೆಯನ್ನಿಳಿಯುವವನಿದ್ದ, ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಚಾವಡಿಯ ಹತ್ತಿರವೇ ಗಾಡಿಯನ್ನು ತರುಬಿಸಿ, ಯಶವಂತರಾಯರು ಕೆಳಗಿಳಿದರು. ದಾದಾನನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡೇ ಚಾವಡಿಯ ಕಟ್ಟೆಯನ್ನೇರಿ ಒಳಗೆ ಬಂದರು.

ಆದರೆ ಚಾವಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡ ದೃಶ್ಯ ಅವರನ್ನು ದಂಗುಬಡಿಸಿತು. ಘೌಜದಾರರ ಮುಖ ಹುಚ್ಚು ಹುಚ್ಚಾಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲದೆ ಆಗಾಗ ನೋವಿನಿಂದ ಆ ಮುಖವನ್ನು ಹಿಂಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಗೌಡರು ಶಾಂತರಾಗಿದ್ದರೂ ವಾಡಿಕೆಯ ಗಾಂಭೀರ್ಯ ಅವರ ಮುಖದಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಎಂದೂ ಸಡಿಲವಾಗದ ರುಮಾಲ ಈಗ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಿತ್ತು.

ನಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಆತುರ ಎದ್ದು ಕಾಣುವಂತಿತ್ತು. ಏನೋ ಅನಾಹುತವಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಯಶವಂತರಾಯರು ಕೂಡಲೆ ಊಹಿಸಿದರು.

‘ಬ್ರಿ ಬ್ರಿ, ಈಗ ಬಂದಿರಾ?’ ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತ ಗೌಡರು ಅವರನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿದರು. ‘ಯಾವಾಗ ಬಂದಿರಿ ಪಾಟೀಲರ?’ ಎಂದು ಔಪಚಾರಿಕವಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಕೇಳಿ ಘೌಜದಾರರು ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲೆಂದು ಮುಖ ತಿರುಗಿಸಿದರು. ಯಶವಂತರಾಯರು ಗುಡಾರದ ಮೇಲೆ ಬಂದು ಕುಳಿತುಕೊಂಡೊಡನೆ, ದಾದಾ, ತಾನು ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ನ್ಯಾಹರಿಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುವುದಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದ. ಆದರೆ ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಗೌಡರು ಯಶವಂತರಾಯರಿಗೆ “ಪಾಟೀಲರ ನೀವು ವಾಡೆಕ್ಕ ಹೋದರ ಪಾಡಾಗಕಿಲ್ಲ? ಪುತಳಾಬಾಯಿ ಅಕ್ಕಾ ಅವರ ಹೆಣಾ ದವಾಖಾನೆಗೆ ಕಳಿಸಿಬಿಟ್ಟೀತಿ. ವಾಡೇದಾಗ ಬಾಪೂಸಾಬರು ದುಕ್ಕದಾಗ ಕುಳಿತಾರು. ಅಲ್ಲೇ ತಾವು ಹೋದರ ಎಲ್ಲಾ ಹಕೀಕತ್ತು ತಿಳಿತ್ತೈತಿ.” ಎಂದು ಸೂಚಿಸಿದರು.

“ಹೆಣಾ ದವಾಖಾನೆಗೆ ಕಳಿಸಿದಿರಿ? ದುರ್ಮರಣ ಆಗ್ಯತೇನು?” ಯಶವಂತರಾಯರ ದನಿ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳುವಾಗ ಭಯದಿಂದ ನಡುಗುತ್ತಿತ್ತು.

“ಯಾಕ, ನಿಮಗ ಬಾಪೂ ಸಾಹೇಬ್ರು ಏನೂ ತಿಳಿಸೇ ಇಲ್ಲೇನು? ಏನಂತ ಪತ್ರಾ ಬರೆದಾರ ಹಾಗಾರ?” ಗೌಡರು ಕೇಳಿದರು.

“ಊರಾಗ ಕಾಲರಾ ಪಿಡುಗು ಫೈಲಾಸೇತಿ. ಪುತಳಾಬಾಯಿ ಕಾಲರಾ ಬಂದ ಪೋತಿ ಅಂದಳು. ಮುಂದಿನ ವ್ಯವಸ್ಥಾ ಮಾಡಾಕ ಲಗೂನ ಬರಬೇಕು, ಅಂತ ಪತ್ರಾ ಕಳಿಸಿದ್ದ. ಆದರೆ ನಿಮ್ಮ ಮಾತು ಕೇಳಿದರೆ ಪ್ರಕರಣ ನಿರಾಳಾನ, ಕಾಣತೈತಿ.” ಯಶವಂತರಾಯರು ಏನೂ ತಿಳಿಯದವರಾಗಿ ನುಡಿದರು.

“ನಿರಾಳಾ ಇಲ್ಲ ಏನಿಲ್ಲ. ಈ ಗುನ್ನೇದಾಗ ನಾವು ನಿರಂಬಳ ಇರಬೇಕೂ ಅಂತ ದವಾಖಾನೆಗೆ ಹೆಣಾ ಕಳಿಸಿತು. ಪುತಳಾಬಾಯಿ ಉರ್ಲಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಆತ್ಮಹತ್ಯಾ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಬೇಕೂ ಒಂದು, ಇಲ್ಲಾಂದ್ರ, ಉರ್ಲಹಾಕಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಖೂನಿ ಆರ ಮಾಡಿರಬೇಕು ಅಂತ ಸಂಶೇ ಬಂದು, ಹಾಗ ಮಾಡಿದಿವಿ. ಆತ್ಮಹತ್ಯಾ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಇದ್ದರ ಎಲ್ಲಾರಿಗೂ ನಿಶ್ಚಿಂತಿ,” ಗೌಡರು ಆದ ಪ್ರಕರಣವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದರು.

ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಿ ಮೊದಮೊದಲು ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದರೂ ಕೂಡ, ಆಮೇಲೆ ಅವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯದ ಅರಿವಾಗತೊಡಗಿತು. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಬರೆದು ತಿಳಿಸಿದ್ದಕ್ಕೂ ಇಲ್ಲಿಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೂ ಮಹದಂತರವಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ

ಪರಿಶೋಧಿಸಿ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಒಂದು ನೆಲೆಗೆ ತಂದು ಮುಟ್ಟಿಸುವುದು, ಹಿರಿಯರಾದ ಅವರದೇ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಅಂತೆಯೇ “ಹೀಂಗೇ? ಆಗಲಿ, ವಾಡಕ ಹೋಗಿ ಬರತನ ದಾದಾ, ನ್ಯಾಹರೀ ಏನು ಬ್ಯಾಡ, ನೀ ಅದರ ಉಸಾಬರಿಗೆ ಬೀಳಬ್ಯಾಡ”, ಎಂದು ದಾದಾನಿಗೆ ಹೇಳಿ ಎದ್ದರು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ, ಯಶವಂತರಾಯರು ಊರಿಗೆ ಬಂದ ಸುದ್ದಿ ಮುಟ್ಟಿ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಚಾವಡಿಯ ಕಡೆಗೇ ಅವರನ್ನು ಕಾಣಲು ಬಂದ, ಮಾವ ಅಳಿಯರಲ್ಲಿ ನಮಸ್ಕಾರ ಚಮತ್ಕಾರಗಳಾಗಿ ಪಿಸುದನಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಾತುಕತೆಗಳು ನಡೆದವು. ತಲೆ ಕೆಳಗೆ ಮಾಡಿ ಬಾಪೂ ಸಾಹೇಬ ಹೇಳಿದ್ದು ಯಶವಂತರಾಯರಿಗೆ ಕೇಳಿಸಿತೋ ಇಲ್ಲವೋ! ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾದ ಮೇಲೆ ಇಬ್ಬರೂ ವಾಡೆಯ ಕಡೆಗೆ ನಡೆದರು. ದಾದಾ ಗೌಡರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಗೌಡರ ಮನೆಗೆ ನಡೆದ. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿದ ಮೇಲೆ, ಚಾವಡಿಯ ಸಮೀಪದ ಸಂದಿಗೊಂದಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಕೊಂಡು ನಿಂತಿದ್ದ ಆಡ್ಲೀ, ಕೇಶವರಾಯ ಮತ್ತು ಇನ್ನುಳಿದ ಮೂವರೂ ಪೋಲೀಸರು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಚಾವಡಿಗೆ ಬಂದರು.

ತಾವು ಪಾದಳಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟ ಮೇಲೆ, ಮೂರೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಅದ್ಭುತ ಘಟನೆಗಳ ವಿವರಗಳು, ಯಶವಂತರಾಯರಿಗೆ ಒಂದೊಂದಾಗಿ, ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನಿಂದ, ಯಮುನಾನಿಂದ, ವಾಡೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನಿತರ ಆಳು ಹೋಳುಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬಂದುವು. ದಾದಾನ ಮೇಲೆ ನಾನಾನ ಕೊಲೆಯ ಸುಳ್ಳು ಆರೋಪ ಬಂದದ್ದೇ, ಪುತಳಾಬಾಯಿಯ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಗೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಚಿಮಣಾ ತಿಳಿಸಿದಳು. ಆದರೆ ಬಾಪೂ ಸಾಹೇಬ ಮಾತ್ರ, ಚಿಮಣಾಳನ್ನು ಮಠಕ್ಕೆ ಅಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಪುತಳಾಬಾಯಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿಸಿದ. ಯಶವಂತರಾಯರಿಗೆ ಈ ವಿವರಗಳಿಂದ ಬಲವಾದ ಆಘಾತವಾದಂತಾಯಿತು. ಜಾಗೀರದಾರರಂಥ ಗೌರವಯುಕ್ತವಾದ ಮನೆತನದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯಂಥ ಅಪಮಾನಕಾರಕ ಘಟನೆ ನಡೆದದ್ದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಸಂಕಟವಾಯಿತು. ಅಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿಯಾದರೂ ಆಗಲಿ, ತಮ್ಮ ಅಳಿಯ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದನಲ್ಲ ಎಂದು ನಾಚಿಕೆಯೂ ಆಯಿತು. ಅಂತೆಯೇ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ಊಟವನ್ನೇ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಈ ದುರ್ಘಟನೆಗಳ ಕಾರಣ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಅಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿತ್ತು. ಚಿಮಣಾಳನ್ನು ಮಠದಿಂದ ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಯಶವಂತರಾಯರು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದಾಗ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ “ಅದು ಬ್ಯಾಡ, ಆಕಿ

ಇಲ್ಲೆ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಒಪ್ಪಿದರೂ ಈಗ, ಇಲ್ಲೇ ಆಕಿ ಕೆಲಸ ಏನದ?" ಎಂದು ಕಟುವಾಗಿ ಕೇಳಿದ.

“ಹಾಗಾದರೆ, ನಾನು ಮಠಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಆಕೀಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಬೇಕಾಗತದೆ. ಪರದೇಶೀ ಹುಡುಗಿ; ಸತ್ತವರ ಮಕ್ಕಳು ಇದ್ದವರ ಕೈಯಾಗ. ನೀನೆ ಹೇಳಿದಿ, ಪುತಳಾ ಆಕೀದಶಿಂದ ಆತ್ಮಹತ್ಯಾ ಮಾಡಿಕೊಂಡಳು ಅಂತ. ಅದಕ್ಕೆ ನಾನು ಹೋದರೆ ಪಡದಪ್ಪನವರದು ಹರಕತ್ತು ಇಲ್ಲ ಹೌದಲ್ಲೇ?” ಎಂದು ಯಶವಂತರಾಯರು ಅಷ್ಟೇ ನಿರ್ಧಾರದಿಂದ ಉತ್ತರವಿತ್ತರು.

“ಪಡದಪ್ಪನವರು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆಕಳಿಸಿದರೆ ನೆಟ್ಟಗಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಬಾಪೂ ಸಾಹೇಬ, ಆಳಿನ ಸಂಗಡ ಪಡದಪ್ಪನವರಿಗೆ ಬರಲು ಹೇಳಿಕಳಿಸಿದ.

“ಆ ಪಡದಪ್ಪನ ಕಾಲಾಗ ಈ ವಾಡೇದೊಳಗೆ ಎರಡು ಜೀವ ಹೋದವು. ಆದರೂ ಅವನ ಗೆಳೆತನ ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ ನೀನು. ಯಾಕದು ಅವನ ಸಲಿಗೆ?” ಯಶವಂತರಾಯರು ಮನಸ್ಸು ತಡೆಯಲಾರದೆ ಕೇಳಿದರು.

ಬಾಪೂಸಹೇಬನನ್ನೂ ಈ ಸಮಸ್ಯೆ ಕಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ ಸಾವಿರ ಸಲ ಅವರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಚುಚ್ಚಿತ್ತು. ಆ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ, ಕೊನೆಗೆ, ಪಡದಪ್ಪನ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ತನಗೆ ಗತಿಯೇ ಇಲ್ಲ ಎಂಬ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಅವನು ಬಂದಿದ್ದ. ಪಾಪದ ಘಟನೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂಟಿತನ ಎಂದಿಗೂ ಸಲ್ಲದು. ಮೇಲಾಗಿ ಪಡದಪ್ಪನ ಸ್ನೇಹದಲ್ಲಿ ಸಾವಿರ ಲಾಭಗಳ ಆಸೆಯಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈ ಮಾತನ್ನು ಮಾವನ ಮುಂದೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಹೇಡಿತನವಾದೀತೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಗಾಬರಿ. ಆದರೆ ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಒಂದು ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು “ಅವನ ಸಲಿಗೆ ಏನು ಸುಟ್ಟಿತು? ನಾನು ಮಂದಿ ಸೋಟರು ಅವನ ಕೈಯಾಗ ಇದ್ದಾರೆ. ಅಮಲದಾರರೊಳಗೆ ವಜನ ಅದೆ, ಅವನ ವರ್ಮಾ ಕಟಗೊಂಡರೆ, ನಾಳೆ ಈ ಊರಾಗ ನಿಂತು ನೀರ ಕುಡೀದ್ದಾಂಗ ಮಾಡ್ಯಾನು ಅಂತ ಅವನ ಜೋಡೀ ಮಾರೀ ಕೆಡಿಸಿಗೊಂಡಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಜಾಣತನದ ಉತ್ತರವನ್ನೇ ಕೊಟ್ಟ.

“ಅವನ ಜೋಡೀ ನೀ ಮಾರೀ ಕೆಡಿಸಿಗೊಂಡಿಲ್ಲ ಖರೆ, ಅದರೆ ಹೆಸರು ಕೆಡಿಸಿಗೊಂಡಿ. ಮೊದಲ ಊರಾಗ ನಾನು ಜನರಿಗೆ ಬೇಕಾದವ ಆಗಿದ್ದೆ. ಈಗ ಪುತಳಾ ಕೈಬಿಟ್ಟು ಹೋದಳು. ಇನ್ನ ಇಲ್ಲೆ ನಿಂತ ನೀರ ಕುಡಿಯುವುದು ಸಾಧ್ಯ ಆದೀತೆ? ಊರವರು ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿನ್ನ ಕರಸೋ ವಿಚಾರ ನಡೆಸಿದ್ದರು. ಈಗಂತೂ ಆಕಿ ತಾನಾಗೇ ಬರಬಹುದು” ಯಶವಂತರಾಯರು ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಕೊಡುವ ದನಿಯಲ್ಲಿ ನುಡಿದರು.

“ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿ ಈಗ ಬಂದರೂ ಯಾರ ಕೇಳತಾರು? ಪಡದಪ್ಪ ಇರೂತನಾ, ಈ ಊರಾಗ ಯಾರ ಆಟಾನೂ ನಡಿಯೂದುಲ್ಲ” ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯತನದಿಂದಲೇ ಹೇಳಿದ.

ಯಶವಂತರಾಯರಿಗೆ ಈ ಮಾತು ರುಚಿಸಲಿಲ್ಲ. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಸಂಪೂರ್ಣ ಹಾದಿಬಿಟ್ಟಿರುವನೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಮನವರಿಕೆಯಾಯಿತು. ಪಡದಪ್ಪನ ಬಗ್ಗೆ ಅವನಿಗಿರುವ ಅವಾಸ್ತವ ಗೌರವವನ್ನು ಕಂಡು ಅವರಿಗೆ ಹೇಸಿಕೆಯೆನಿಸಿತು. ಪುತಳಾಬಾಯಿ ಸತ್ತಮೇಲೂ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ತಾನೇ ಇನ್ನು ಜಾಗೀರದಾರ ಎಂಬಂತೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಿರುವನಲ್ಲ! ಬರಬರುತ್ತ ಇಬ್ಬರಲ್ಲಿಯೂ ಮಾತು ಬಿರುಸಾದವು. ಅಳಿಯ ಮಾವರಲ್ಲಿ ಎಂದಿನಿಂದಲೂ ಸೌಹಾರ್ದ ಕಡಿಮೆಯೇ. ಅದರಲ್ಲಿ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನಡೆದ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನ ಅವಿವೇಕಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಕೇಳಿ ಯಶವಂತರಾಯನ ಮನ ರೋಸಿಹೋಗಿತ್ತು. ಮನೆತನದ ಗೌರವ ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಾಣಕ್ಕಿಂತ ಅಮೂಲ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನಿಗೋ ಅದಾವುದರ ಲಕ್ಷ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಮೇಲಾಗಿ ತನ್ನ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಕೈಹಾಕುವುದು ಅವನಿಗೆ ಸೇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಎಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಇಬ್ಬರಲ್ಲಿಯೂ ಹುದುಗಿದ್ದ ಕಹಿ ಈಗ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗತೊಡಗಿತು. ಯಶವಂತರಾಯ ನಿಷ್ಕರಮನುಷ್ಯ ಚಿಮಣಾಳ ಅಪಮಾನ, ನಾನಾನ ಕೊಲೆ, ಫೌಜದಾರರ ಆಗಮನ, ದಾದಾನ ಮೇಲೆ ಸುಳ್ಳು ಆರೋಪ, ಗೌಡರು ಹಾಗೆ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬರಲ್ಲಾದ ವಿರಸ, ಪುತಳಾಬಾಯಿಯ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೂ ನಿರ್ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುತ್ತ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನ ಸತ್ತ್ವವನ್ನೇ ಒರೆಗೆ ಹಚ್ಚಿ ನೋಡತೊಡಗಿದರು. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ತಾನಾಗಿಯೇ ಯಾವ ತಪ್ಪು ಮಾಡದಿದ್ದರೂ, ತಪ್ಪುಗಾರರ ಜೊತೆಗೆ ಸ್ನೇಹ ಮಾಡಿದ್ದೂ ತಪ್ಪೆಂದೇ ಅವರ ವಾದ. ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಚುಚ್ಚಿ ಮತ್ತೆ ಪಡದಪ್ಪನ ಸ್ನೇಹದ ಮಾತಿಗೇ ಬಂತು.

“ನೀವು ಏನ ಹೇಳಿ, ಪಡದಪ್ಪನ ಸ್ನೇಹ ಇದ್ದರ, ನಾಳೆ ಪ್ರಸಂಗ ಬಿದ್ದಾಗ ನನಗೆ ಸಹಾಯ ಸಿಗೋ ಆಶಾ ಆದ.” ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನೂ ಹಟದಿಂದಲೇ ಹೇಳಿದ.

ಈ ಮಾತಿಗೂ ಯಶವಂತರಾಯರು ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ದೃಢವಾಗಿತ್ತು. ಪಡದಪ್ಪ ಎಷ್ಟೇ ಬಲಶಾಲಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಅವನ ಪಕ್ಷವೇ ಅನ್ಯಾಯದ್ದು. ಅವನ ಜೊತೆಗೆ ಸ್ನೇಹ ಮಾಡುವದೆಂದರೆ ವೇತಾಳವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡಂತೆ, ಮಂತ್ರಶಕ್ತಿ ಜೀವಂತವಾಗಿರುವವರೆಗೆ ಆಡಿದ ಮಾತನ್ನು

ಈಡೇರಿಸಿ ಕೊಡುವ ವೇತಾಳ, ಮಂತ್ರದ ಬಲ ಕುಗ್ಗಿದೊಡನೆ ವಶಪಡಿಸಿ ಕೊಂಡವನನ್ನೇ ನಾಶಗೊಳಿಸುವಂತೆ ಪಾಪದ ಸಹವಾಸದ ಫಲ

“ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಾಗ ಪಡದಪ್ಪನ ಸಹಾಯ ನಿನಗ ಇರತದ ಅನ್ನೋ ಭ್ರಮಾಬ್ಯಾಡ. ಅದು ನಿನ್ನ ಹಾಳ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸಹಾಯ ಆದೀತು. ನನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳೋ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದಿದ್ದರ ಹೇಳೋ ಗರಜು ನನಗೂ ಇಲ್ಲ” ಎಂದು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಹೇಳಿ, ಏನು ಮಾಡಲೂ ತಿಳಿಯದೆ ಕೆಳಗಿಟ್ಟು ರುಮಾಲನ್ನು ವೇಗವೇಗವಾಗಿ ತಲೆಗೆ ಸುತ್ತಿಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಅವರ ದನಿ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಸಂತಪ್ತವಾಗಿತ್ತು. ಮಾತು ಈ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬರಬಹುದೆಂದು ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನಿಗೂ ಅನಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಪಡದಪ್ಪನ ಸ್ನೇಹ ಬಿಡುವ ವಚನ ಕೊಡುವವರೆಗೆ ಮಾವನ ಕೋಪವಿಳಿಯುವ ಲಕ್ಷಣಗಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಯಾವ ಉತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳಿದರೂ ಇರುಕಿನಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ಸಂಭವವಿತ್ತು. ಅಂತೆಯೇ ವಿಷಯವನ್ನು ಬದಲಿಸಲೆಂದು “ನಾಳೆ ತಿಳೀರಿ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿ ಅಕ್ಕಾ ಅವರು ಬಂದು ಆಸ್ತಿ ಕಬಜಾ ಕೇಳಿದರ ನಮಗ ನಾಕು ಜನರ ಬೆಂಬಲ ಸಿಗೋ ಹಾಗೆ, ಊರಾಗ ಜನರನ ಕಾಯಕೊಳ್ಳಬೇಕಲ್ಲಾ?” ಎಂದು ತನ್ನ ಮುಂದಿರುವ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ.

“ಈ ವಾಡೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಗೇ ಸಲ್ಲತಕ್ಕದ್ದು. ಆಕೆ ಮನೆತನದ ಆಸ್ತಿ, ಅವರು ಕೇಳೋ ಮೊದಲೇ ಕರೆಸಿಕೊಟ್ಟು, ಮರ್ಯಾದಿಯಿಂದ ನೀನು ನಿನ್ನ ಊರಿಗೆ ಹೋಗು ಅಂತ ನಾ ಹೇಳವಾ. ಇದು ನನ್ನ ಅಂತಃಕರಣದ ಮಾತು. ಪುತ್ರಳಾ ಜೀವಂತ ಇದ್ದಾಗಿನ ಮಾತು ಬ್ಯಾರೆ. ಆಕೆ ಪಾಲಿಗೆ ಈ ಮನೆತನದ ಅರ್ಧಾ ಆಸ್ತಿ ಬರತಿತ್ತು. ಆಗ ನಿನಗ ಈ ಅಸ್ತಿ ಉಪಭೋಗ ಮಾಡೋ ಹಕ್ಕು ಇತ್ತು. ಈಗ ಅ ಮಾತು ಕೇಳಬ್ಯಾಡಾ. ಸುಮ್ಮನ ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಗೆ ಪತ್ರಾ ಬರಿ. ಇಲ್ಲಾ ನನಗೆ ಹೇಳಿದರ ನಾನ ಬರಸಿ ಹಾಕತೇನಿ” ಎಂದು ಯಶವಂತರಾಯರು ನಿಷ್ಕುರತೆಯಿಂದ ನುಡಿದರು.

ಈ ಮಾತು ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನಿಗೆ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾದ ಪೆಟ್ಟಾಗಿತ್ತು. ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಕೈಗೆ ಬಂದ ದೊಡ್ಡ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡುವುದೆಂದರೆ ಅವನ ಲೋಭಿ ಜೀವಕ್ಕೆ ಒಗ್ಗದ ವಿಷಯವಾಗಿತ್ತು. ಇಂಥ ಮಾತು ಹೇಳುವ ಮಾವನಿಗೆ ಏನು ಉತ್ತರಕೊಡಬೇಕೆಂಬ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಅವನಿರುವಾಗ ಪಡದಪ್ಪನವರು ಅಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟರು.

“ಏನೋ ಅಳ್ಳಾ ಮಾವಂದಿರೊಳಗ ಮನೆತನದ ಮಾತು ಕತಿ ನಡದ್ದಾಂಗ ಕಾಣತಾವು. ಅಂದಮ್ಯಾಗ ನಮ್ಮದೇನು ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಾ? ಮತ್ತೆ ಬರತೀನಿ” ಎಂದು

ಔಪಚಾರಿಕವಾಗಿ ನುಡಿದರು.

“ಇದ ಮಾತುಕತಿಗಂತ ನಿಮ್ಮನ್ನ ಕರೆಸಿದ್ದು. ಬರಿ” ಎಂದು ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಅವರನ್ನು ಕರೆದು, ಕುಳ್ಳಿರಹೇಳಿ ತಾನು ಒಳಗೆ ನಡೆದ. ಮಾವನ ನ್ಯಾಯನಿಷ್ಠುರತೆಯ ತೋಟಿನ ಬಾಯಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗುವ ಮನಸ್ಸು ಅವನಿಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ಪಡದಪ್ಪನವರು ದಿಂಬಿಗೆ ಆತು ಉಚ್ಚಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು, ಶಾಟಿಯಿಂದ ಗಾಳಿ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ “ಅಂತೂ ನೀವು ಬಂದಿರಿ ಪಾಟೀಲರ. ನಮ್ಮ ಚಿಂತಿ ದೂರ ಆದ್ದಾಗತು” ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

“ಸ್ವಾಮಿಗೋಳಿಗಲ್ಲಾ ಚಿಂತಿ ಕಾಟ ಎಲ್ಲೆತಿರಿ? ಅದೆಲ್ಲ ನಮ್ಮಾಂಗ ಸಂಸಾರದಾಗ ಒದ್ದಾಡೋ ನರಮನಸ್ಕಾರಿಗೆ” ಎಂದು ಯಶವಂತರಾಯರು ನುಡಿದಾಗ, ಅವರಿಗಿರಿಯದಂತೆಯೇ ಅವರ ದನಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಂಗ್ಯ ಮೂಡಿತು.

“ಸ್ವಾಮಿ, ಸನ್ಯಾಸಿ, ಯಾರಾದರೇನು ಪಾಟೀಲರ. ಶಿವನ ಮಾಯಾಜಾಲದಿಂದ ಪಾರಾಗೂತನಾ ಚಿಂತಿ ಗಂಟ ಬಿದ್ದದ್ದ ಅಲ್ಲೇ?” ಎಂದು ವೈರಾಗ್ಯದ ಔದಾಸೀನ್ಯದಿಂದ ಪಡದಪ್ಪನವರು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಉತ್ತರವಿತ್ತರು.

“ಅದಿರಲಿ, ನಾ ಅಂದ ಊರಿಗೆ ಹೋದ ಮ್ಯಾಗ, ದಾದಾ ಭಾರೀ ಭಾರೀ ಗೊಂದಲ ಎಬ್ಬಿಸಿಬಿಟ್ಟನಂತಲ್ಲಾ?” ಯಶವಂತರಾಯರು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಕುತೂಹಲದಿಂದಲೆಂಬಂತೆ ಕೇಳಿದರು.

ಪಡದಪ್ಪನವರು ಆಸನವನ್ನು ಬದಲಿಸಿದರು. ಹೊಸ ಮಾತಿಗೆ ಹೊಸ ಆರ್ವಿಭಾವ; ಹೊಸ ರೀವಿ ಎಂಬ ತತ್ವವನ್ನು ಅವರು ಮರೆತಿರಲಿಲ್ಲ.

“ಏನ ಹೇಳಬೇಕಿ ಅವನ ಪುಂಡಾಟಿಕಿ? ಚಿಮಣಾ ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗಿ. ತಿಳಿದ. ಎಲ್ಲೋ ಏನೋ ಕಾಲಜಾರಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದಾಳಾದೀತು. ಆ ಪಾಪದ ಹೊರಿ ನನ್ನ ಮ್ಯಾಗ ಹೇರಲಾಕ ಬಂದಾ. ಶಿವನ ಆಟ, ಇದೂ ಒಂದು ನನ್ನ ಪರೀಕ್ಷಾ ಮಾಡತಾನ ಅಪ್ಪ ಅಂತ, ಆಗಲೆಪಾ ಅಂತಾ ಹೇಳಿದೆ. ತೆಲೀಕೆಟ್ಟು ಒದರಾಡೋ ಮನಸ್ಕಾಗ ಸಾರಾಸಾರ ಬುದ್ಧಿ ಇದ್ದೀತರೆ? ಸಿಟ್ಟು ಅನ್ನೂದು ಮನಸ್ಕಾನ ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿ ಮಾಡೂ ಕಿಡಿ. ಮಟದಾಗ ಚಿಮಣಾನ್ನ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗೂ ಅಂದೆ” ಸಾಭಿನಯವಾಗಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಹೇಳಿದರು.

“ಈಗ ಆಕಿ ನೆಟ್ಟಗ ಆದಾಳಲ್ಲ?”

“ಏನ ಹೇಳಲಿ ಯಶವಂತರಾಯರ? ಅದೊಂದು ಹುಚ್ಚಿ; ತಂಗೀ, ನಿನ್ನ ಮನ್ಯಾಗ ಅದೀಯಂತ ಆರಾಮ ಇರೂ ಅಂತ ಹೇಳಿದೆ. ನಾಕ ಜನರ ಕಡೆಯಿಂದ ಹೇಳಿಸಿದೆ. ಮುಳು ಮುಳು ಅಂತ ಊಟಾ ಬಿಟ್ಟು ಮಲಗಿಬಿಟ್ಟಾಳಿ, ಪುತಳಾಬಾಯಿ

ಸತ್ತ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿದ ಮ್ಯಾಗಂತೂ ಆಕಿ ಸ್ತೀತೀ ನೋಡಕ್ಕೆ ಆಗಾಣಿಲ್ಲರಿ. ಮಾತಾಡಿಸಿದವರಿಗಂತೂ, ಕವಕ್ಕನ ಏನರೆ ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದ್ಲಾಗ ಅಂತಾಳು. ಇದೂ ಶಿವನ ಆಟ ಅಲ್ಲೆ?” ಎಂದು ಸ್ವಾಮಿಗಳು ನುಡಿದು ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟರು.

“ಬಸರ ಹೆಣಮಗಳು, ಹೀಗ ಊಟಾ ಬಿಟ್ಟ ಮಲಗಿದರ ಗತಿ ಏನು? ನಾನ ಮಠದ ತನಾ ಬಂದು ಆಕೀನ್ನ ಮಾತಾಡಿಸಿ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿದರ ನೆಟ್ಟಗಾಗಕ್ಕಿಲ್ಲ?” ಯಶವಂತರಾಯರು ಅಂತಃಕರಣ ತುಂಬಿ ಕೇಳಿದಾಗ, ಪಡದಪ್ಪನವರಿಗೆ ಇಲ್ಲವೆನ್ನಲಾಗಲಿಲ್ಲ.

“ನಿಮ್ಮ ಇಚ್ಛಾ, ನಿಮ್ಮ ಹುಡುಗಿ, ನೀವು ಬೇಕಾರ ಆಕೀನ್ನ ಕರಕೊಂಡು ಬಂದು ಆಕಿ ತೆಲಿಗೆ ಏರಿದ ದುಕ್ಕ ಇಳಿಯೂ ಹಾಗ ಉಪಾಯ ಮಾಡಸತ್ತಿದ್ದರ ಮಾಡಿಸರಿ, ನಾ ಈ ವಿಷಯದಾಗ ಏನೂ ಹೇಳೂದು ಜಡಾ ಆಗೈತಿ. ಒಂದ ಅಂದರ ಹೆಚ್ಚು ಎರಡ ಅಂದರ ಕಮ್ಮಿ. ನೀವು ಹಿರಾರು, ಏನ ಮಾತಾಡಿದರೂ ನಡೀತೈತಿ. ಮುಖ್ಯ ಪರದೇಶಿ ಹುಡಿಗಿ, ಎಲ್ಲಾದರೂ ನಕ್ಕೊಂತ ಇರಲಿ ಅಂತ ನಿಮಗ ಅನಸೂ ಹಾಗ ನಮಗೂ ಅನಸತೈತಿ. ಆದರ ಏನ ಮಾಡೂದು ಹೇಳಿ” ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಕಂಠವೂ ತಾತ್ಪರ್ಯವಾಗಿ ಗದ್ದಿತವಾಗಿತ್ತು.

“ಏನೂ ಮಾಡಬ್ಯಾಡಿ, ಆಕೀನೂ ನನ್ನ ಮಗಳ ಅಂತ ನಾ ತಿಳೀತೇನು. ನನ್ನ ಜೋಡೀ ನಮ್ಮ ಊರಿಗೆ ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕೊಂತ ಮಾಡೀನು.”

ಯಶವಂತರಾಯರ ಈ ಉತ್ತರದಿಂದ ಪಡದಪ್ಪನವರಿಗೆ ಅಲೌಕಿಕ ಸಮಾಧಾನವೆನಿಸಿತು. “ನಿಮ್ಮ ಅಂತಃಕರಣಾನ ದೊಡ್ಡದರೀ. ಕರೇ ಅಂದರೂ ಬಡವರ ತಂದಿ ನೀವ” ಎಂದು ಅವರನ್ನು ಹೊಗಳಲೂ ಹಿಂದುಮುಂದು ನೋಡಲಿಲ್ಲ.

ಒಂದು ಸವಸ್ಯೆ ಆಡುತ್ತಲೆ ಬಗೆಹರಿದಂತಾಗಿ ಇಬ್ಬರೂ ಸಮಾಧಾನವೆನಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಕ್ಷಣಹೊತ್ತು ಇಬ್ಬರೂ ಸುಮ್ಮನಾದರು. ಆದರೆ ಯಶವಂತರಾಯರು ಸ್ವಭಾವತಃ ವಾಚಾಳಿಯಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಹರಟೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಮಾತು ಈಗ ಊರ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿತು. ಘೌಜದಾರರ ಆಗಮನದಿಂದ ಪಾದಳಿಯಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಕೋಲಾಹಲವನ್ನು, ಗೌಡರ ಬಗ್ಗೆ ದೂಷಿತ ವಾರ್ತೆಗಳನ್ನು ಅವರು ಹರಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ದಾದಾನಂಥ ಪುಂಡರನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಗೌಡರು ದರ್ಪದ ಆಳಿಕೆಯನ್ನೇ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವರೆಂದು ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿತ್ತು. ಪುತಳಾಬಾಯಿಯ ಮರಣದ ನಂತರ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನನ್ನು ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಓಡಿಸುವ ಹಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ

ಅವರಿದ್ದಾರೆಂದು ಸೂಚಿಸಲು ಮರೆಯಲಿಲ್ಲ.

“ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಿ ಪಾಟೀಲರ. ನಾ ಜೀವಂತ ಇರೂತನಾ, ಇವರು ತಿಪ್ಪರಲಾಗಾ ಒಗೀಲಿ, ಬಾಪೂಸಾಬರು ಊರು ಬಿಟ್ಟು ನಾಯೇನು ಹೋಗಗೊಡಾಣಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಗೈಯುವವರಂತೆ ಜೋರಿನಿಂದಲೇ ಹೇಳಿದರು.

“ಹೌದು ಸ್ವಾಮೇರ, ಗೆಳೆತನದಾಗ ನೀವು ಹೀಗನ್ನೂದ ವಾಜಿಮಿ. ಅದರ ಬಿಳೀಗಡ್ಡದ ನಮಗೆಲ್ಲಾ, ಇವಾ ತನ್ನ ಊರಾಗ ಮರ್ಯಾದಿಯಿಂದ ಬಾಳೇ ಮಾಡಲಿ ಅನಸತ್ಯೆತಿ. ಬಡವರ ತಂದೀನ ಆಗಬೇಕಾಗಿದ್ದರ ತನ್ನ ಊರಾಗ ಆಗಲಿ, ಇಲ್ಲಿ ಬಡವರ ಕಲ್ಯಾಣ ನೋಡಕೊಳ್ಳಲಾಕ ನೀವದೀರಲ್ಲಾ” ಎಂದು ಯಶವಂತರಾಯರು ಅದೇ ನಿರ್ಧಾರದಿಂದ ಹೇಳಿದರು.

ಪಡದಪ್ಪನವರು ಒಳಗಿಂದೊಳಗೇ ಗಾಬರಿಯಾದರು. ಮುದುಕನ ಹಟಮಾರಿತನ ಅವರಿಗೂ ಸಿಟ್ಟು ತರಿಸಿತ್ತು ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಅದುಮಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮೃದುವಾಗಿಯೇ ಮನವೊಲಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು.

“ನೀವು ಹಚ್ಚಿದ ಗಿಡಾ ನೀವ ಕಿತ್ತೂದು ನೆಟ್ಟಗರೇ? ಈ ಜಾಗೀರಿ ಭೂಮಿ ಕಬಜಾ ತೊಗೊಂಡವರೂ ನೀವ ಬಾಪೂಸಾಬರನ್ನ ತಂದು ಇಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಾವರೂ ನೀವ. ಈಗ ನಡಕ ನಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲ ಕೈಬಿಟ್ಟು ಹೋಗೂ ಅಂತ ಹೇಳತೀರೆಲ್ಲ? ಪುತಳಾಬಾಯೇರು ಹೋದರೂ ವಾಡೇ ಹೋಗಿಲ್ಲ; ನಾವೂ, ನೀವೂ ರೈತರು ಹೋಗಿಲ್ಲ. ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿ ಬಂದರ ಯಾವ ರೈತ ಮಾತಾಡಸತಾನಂತಿರಿ? ಬಾಪೂಸಾಬರು ಮನಸು ಮಾಡಿದರ, ಇಂದ ಈ ಊರ ರಾಜಾ ಆಗಬಹುದು. ಬಡಜನರೆಲ್ಲಾ ಅವರ ಬೆನ್ನಮ್ಯಾಗ ಆದಾರ. ಆಗಲಾರದ ನಾಕು ಜನಾ ಚಿಟಕಿ ಮುರಕೊಂತ ಕೂತಿದ್ದಾವು. ಅವರಿಗ್ಯಾಕ ಒಳಗಾಗಬೇಕು.”

ಯಶವಂತರಾಯರಿಗೆ ಈ ಮಾತು ಬೆಳೆಸುವ ಇಚ್ಛೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಪಡದಪ್ಪನವರ ಬಗ್ಗೆ ಅವರು ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳು, ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷದರ್ಶನದಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ನಿಜವಾಗುವಂತಿತ್ತು. ಅಂತಲೇ ವಿಷಯ ಬದಲಿಸಿ “ಅದೆಲ್ಲಾ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬಗ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮಾತು. ಅದರಾಗ ನಾವ್ಯಾಕ ತಲೀ ಹಾಕಬೇಕು. ಈಗ ಚಿಮಣಾನ್ನ ವಾಡೇಕ ಕೊಟ್ಟ ಕಳಸತೀರೋಯಿ, ಇಲ್ಲಾ ನಾನ ಮಠದ ತನಕಾ ಬಂದು ಕರಕೊಂಡ ಹೋಗಬೇಕಾಗತದೋ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ಪಡದಪ್ಪನವರಿಗೆ ಈ ವಿಷಯಾಂತರದ ಅರ್ಥವಾಯಿತು. ಮುದುಕ ಒಳಗಂಟನವನೆಂಬುದೂ

ತಿಳಿಯಿತು. “ನಾ ಹೋಗಿ ಆಕೀಗೆ ನೀವು ಹೇಳಿದ ಮಾತು ತಿಳಿಸಿತೀನಿ. ಒಪ್ಪಿ ಬಂದರ ನೆಟ್ಟಗಾತು. ಇಲ್ಲಾಂದ್ರ ನೀವ ಬರಬೇಕಾದೀತು” ಎಂದು ನುಡಿದರು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಸ್ನಾನ ಮುಗಿಸಿ ಹೊರಗೆ ಬಂದ. ಪಡದಪ್ಪನವರು ಆಗ ಹೊರಟು ನಿಂತಿದ್ದರು. ಆದರೂ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನನ್ನು ಕಾಣದೆ ಹೋರಡುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಶವಂತರಾಯರು ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಒಳಗೆ ಹೋಗುವ ತನಕ ದಾರಿ ಕಾಯಬೇಕಾಯಿತು.

ಯಶವಂತರಾಯರು ಚಿಮಣಾಳನ್ನು ಕಾಣುವದು ಪಡದಪ್ಪನವರಿಗೆ ಸರಿ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಸ್ಥಿತಿ ನೋಡಿ ಕನಿಕರ ಉಕ್ಕಿ ಬಂದು ಆ ಮುದುಕ ತಮ್ಮ ಗತ್ತುಗಾರಿಕೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಹೊರಗೆಳೆಯಬಹುದೆಂಬ ಭೀತಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಚಿಮಣಾ ಬೀಳದಂತೆ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಕಳಿಸಿಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಇಬ್ಬರಲ್ಲಿಯೂ ಒಪ್ಪಂದವಾಯಿತು. ಕೆಂಚನಿಗೆ ಈ ಮಾತು ತಿಳಿಸಿ, ಯಶವಂತರಾಯ ಬರುವದರಲ್ಲಿಯೇ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಸಿಬಿಡಬೇಕೆಂದು, ಪಡದಪ್ಪನವರು ಮಠದತ್ತ ಆತುರದಿಂದ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಿದರು.

೧೬

ಘೋಷದಾರರು ಕ್ಯಾಂಪು ಕಿತ್ತಿದರೂ ಪಾದಳಿ ಶಾಂತವಾಗುವ ಲಕ್ಷಣಗಳೇನೂ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಎರಡು ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಕಾಲರಾ ಬೇನೆ ಈಗ ಉಗ್ರ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿತು. ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ವಾಡೆಯ ಜೋಳ ತಿಂದ ನೆವದಿಂದ ಕೆಲ ಜನರು ಮರಣ ಹೊಂದಿದರು. ಆದರೆ ಮುಂದೆ ಕಾಲರಾ ಒಳ್ಳೆಯ ಸ್ಥಿತಿವಂತ ಮನೆತನದವರನ್ನೂ ಬೆನ್ನಟ್ಟಿತು. ಬೆಳಗಾದೊಡನೆಯ ಎಲ್ಲರೂ ಯಾವುದೊ ಭಯಾನಕ ವಾರ್ತೆಯನ್ನೂ ಕೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಆತುರರಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಇರುಳಿನಲ್ಲಿ ಕಾಲರಾ ಯಾರಾರನ್ನು ಸೆಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿರುವದೋ ಬಲ್ಲವರಾರು? ಇಂದು ಅವರಿಗೆ, ನಾಳೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ, ನಮ್ಮ ಸರದಿ ಯಾವಾಗಲೋ ಏನೋ ಎಂದು ಜನರೆಲ್ಲ ಹೊಹಾರಿದರು. ಕಾಲರಾ ಮರಣಗಳ ವರದಿಯನ್ನು ಮೇಲಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಕಳಿಸುತ್ತ ಕಾಲರಾದಿಂದ ನಿಧನ ಹೊಂದಿದವರ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸಮಾಧಾನಕ್ಕಾಗಿ ಅದೇ ಅದೇ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತ ಗೌಡರು ಹಣ್ಣಾದರು. ಸತ್ತವರ ವಾರಸದಾರರನ್ನು ಕರೆಸಿ, ವಾರಸಾ ಮಾಡುವ ಬಗ್ಗೆ ವರದಿ ಕೊಡಲು ತಪ್ಪಿದರೆ ದಂಡ ಬೀಳುವದೆಂದು, ಅವರ ಕರ್ತವ್ಯದ

ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಡುವುದು ಕುಲಕರ್ಣಿ ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೆ ಬಿಡಲಾರದ ಕರ್ತವ್ಯವೆನಿಸಿತು. ಸತ್ತವರಿಗಾಗಿ ಗೋರಿಗಳನ್ನು ಅಗಿಯುವುದು ಗರಡಿಮನೆಯ ಗಿಡಗಳ ಕೆಲಸವಾಯಿತು. ಸುತ್ತಲಿನ ದೇವರುಗಳೆಲ್ಲರಿಗೆ ನೀರು ಹಾಕಿಸಿ, ಕುರಿ ಕಡಿದು ದೇವಿಯ ಕ್ರೋಧವನ್ನು ಶಾಂತಗೊಳಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯವೆಂದು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅಂಬಲಿಗೆ ಜೋಳ ಮತ್ತುವ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನ ಹುಲಬ್ಯಾಟಿ ಹಳಬರ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ ದಳವಾಯಿ ತಿಪ್ಪ, ಹಾಗೂ ಅವರ ಸಂಗಡಿಗರು ನಿರತರಾಗಿದ್ದರು.

ಅಂತೂ ಊರಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬಿದ ಕಾಲರಾ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ದುಡಿಯುವದರಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವಂತೆ ಮಾಡಿತ್ತು. ಉತ್ತಮವೇ ಇರಲಿ, ಯುದ್ಧವೇ ಇರಲಿ, ಪಿಡುಗೇ ಇರಲಿ ಒಂದು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕಾರಣ ಜನರಲ್ಲಿ ಅದ್ಭುತ ಕಾರ್ಯಶಕ್ತಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಈಗಲೂ ಅದೇ ಸ್ಥಿತಿಯಾಗಿತ್ತು. ಪಡದಪ್ಪನವರು ಊರಲ್ಲಿದ್ದಿದ್ದರೆ ತಮ್ಮ ಅನುಯಾಯಿಗಳನ್ನು ಸಾವಿನ ದವಡೆಯಿಂದ ಪಾರುಮಾಡಲು ಅವರು ಅದ್ಭುತ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಸರಕಾರಿ ಡಾಕ್ಟರರನ್ನು ಕರೆತರಲು ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಹೋದವರು ಮರಳಿ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಚಿಮಣಾಳನ್ನು ಬೇರೆ ತಮ್ಮ ಸಂಗಡ ಕರೆದೊಯ್ದಿದ್ದರು. ಅವಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯಮಗನೊಬ್ಬನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು, ಡಾಕ್ಟರರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತೇನೆಂದು ಹೋದವರು ಇನ್ನೂ ಯಾಕೆ ಬರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಎಂದು ಕೆಂಚನಿಗೆ ಒಡೆಯಲಾರದ ಒಗಟಾಯಿತು. ಮರಕ್ಕೆ ಗೋಳಿಡುತ್ತ ಬರುವ ಜನರಿಗೆಲ್ಲ, “ಅಪ್ಪಾ ಅವರು ಇಂದು ಬರತಾರು; ಡಾಗದಾರನ್ನ ಕರೆತರತಾರು” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೇಳಿ ಅವನಿಗೇ ಆ ಮಾತು ಬಾಯಿಪಾಠವಾಗಿತ್ತು. ಕಾಲರಾ ಹೆಚ್ಚಾದಂತೆಲ್ಲ, ಮಠದಲ್ಲಿ ದಿನನಿತ್ಯ ಸೇರುವ ತೀರ್ಥದ ಭಕ್ತರು ಈಗ ಬರದಂತಾಗಿದ್ದರು. ಅವರೆಲ್ಲ ಮನೆಹಿಡಿದದ್ದರಿಂದ ಈಗ ಕೆಂಚನೊಬ್ಬನೇ ಮಠದಲ್ಲಿರುವುದು ಈಗ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಗಾಂಜಾಭಕ್ತರು ಮಠದತ್ತ ಸುಳಿಯದಂತಾದದ್ದು ಅವನಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬೇಸರವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತ್ತು. ‘ತೀರ್ಥ’ದ ಸಲುವಾಗಿ ಮನೆಮಾರು ತೊರೆದು ಸನ್ಯಾಸಿಯಾದ ಈ ವೀರ ವೈರಾಗ್ಯಶಾಲಿಗೂ ಈ ಏಕಾಕಿತನ ಬೇಸರವನ್ನು ತಂದಿತ್ತು. ದಿನವೂ ಪಡದಪ್ಪನವರ ದಾರಿ ಕಾಯುತ್ತ, ಕಾಲರಾದಿಂದ ಮರಣಹೊಂದಿದವರ ಲೆಕ್ಕಹಾಕುತ್ತ ಕೆಂಚ ವೇಳೆ ಕಳೆಯಹತ್ತಿದ.

ಎರಡು ವಾರಗಳು ಗತಿಸಿದರೂ ಪಡದಪ್ಪನವರ ಸುದ್ದಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಅವರು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರಬೇಕಾದ ಡಾಕ್ಟರರ ಸುಳುವೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸಾವಿರ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ನೂರು ಜನ ಆಗಲೆ ಶಿವನ ಪಾದ ಸೇರಿ

ಮುಕ್ತರಾಗಿದ್ದರು. ವಾರಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ವಾಡೆಯಿಂದ, ಕುರಿಕಡಿಸಿ ಗ್ರಾಮದೇವತೆಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಅಂಬಲಿದಾನದ ಎಡೆ ತೋರಿಸಿದ್ದರೂ, ದುರಗವ್ವನ ಕೋಪ ಶಾಂತವಾದ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಕಂಡುಬರಲಿಲ್ಲ. ಯಾವದೋ ಹಿಂದಿನ ಸಾಲವನ್ನು ಒಮ್ಮೆಲೆ ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಹಟದಿಂದಲೋ ಏನೋ ಸಾವು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಮನೆಯ ಹೊಸ್ತಿಲ ಮೇಲೆಯೂ ಕುಳಿತು ತನ್ನ ಬಲಿಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿತ್ತು. ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅವರ ತಮ್ಮನ ಮಗ ಗೋಪಾಲಚಾರಿ ಮಠದಿಂದ ಮನೆಗೆ ಹೋದವನು ತಿರುಗಿ ಮಠದ ಕಟ್ಟಿಯನ್ನು ಹತ್ತಲಿಲ್ಲ. ಒಂದೇ ದಿನದಲ್ಲಿ ವೈಕುಂಠಕ್ಕೆ ನಡೆದನು. ಅದೇ ಸಂಜೆಗೆ ಅವರ ಕಕ್ಕ ಮುಪ್ಪಿನ ಮುದುಕರಾದ ಹಣಮಂತಾಚಾರಿ ಕಾಲರಾ ಬೇನೆಗೆ ತುತ್ತಾಗಿದ್ದರು.

ಈ ಪಿಡುಗಿನ ಉತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರಿಗೂ ಕೆಲಸವಿತ್ತು; ಮೈತುಂಬ ಮನ ತುಂಬ ಕೆಲಸವಿತ್ತು. ನೀರು ಕಾಯಿಸಿ ಕುಡಿಯಿರಿ, ಚಕ್ರಾಣಿ ಬೇರನ್ನು ತೇಯ್ದು ಮಜ್ಜಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿ ಕುಡಿಸಿ ಎಂದು ಸಲಹೆ ಹೇಳುತ್ತ ಅವರು ವೈದ್ಯರಾಗಿದ್ದರು. ಸತ್ತವರ ಮನೆಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಹೋಗಿ ಧೈರ್ಯ ಹೇಳುವ ಕೆಲಸವೂ ಅವರ ಪಾಲಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಈಗ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲರಾ ಪೀಡಿತ ಮಗನನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಡದ ಚಕ್ರಾಣಿ ಬೇರನ್ನು ಊರಿನ ಜನರಿಗೆ ತೇಯ್ದುಕುಡಿಸುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಅವರು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಆ ಬೇರಿನ ಅಂತಃಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಅವರ ವಿಶ್ವಾಸ ಹಾರಿಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೆಲ್ಲ ವಿಫಲವಾಗುವವೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಬ್ರಹ್ಮಲಿಖಿತದ ಮುಂದೆ ಯಾರ ಆಟವೂ ನಡೆಯಲಾರದು, ಕರ್ಮಫಲದಂತೆ ವಿಧಿ ನಡೆಸುವ ಸತ್ತಪರೀಕ್ಷೆ ಯಾರಿಗೂ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಲ್ಲ ಎಂಬ ಸತ್ಯ ಅವರಿಗೆ ಮನವರಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ತಾವು ಧನ್ವಂತರಿಯೂ ಅಲ್ಲ, ತಮ್ಮ ಚಕ್ರಾಣಿ ಬೇರು ಸಂಜೀವಿನಿಯೂ ಅಲ್ಲ ಎಂಬ ಮಾತೂ ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇದರಲ್ಲಿಯೂ ಉಳಿಯ ಬೇಕಾದ ಜೀವಗಳಿದ್ದರೆ? ತಮ್ಮ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದರೂ ಸಫಲವಾಗುವಂತಿದ್ದರೆ? ಅಂದಮೇಲೆ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನೇಕೆ ಬಿಡಬೇಕು? ಸಾವು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನುಂಗಲು ಬಾಯಿ ತೆರೆದಿದ್ದರೂ, ಉಳಿಯಲೆಳಸುವ ಅದಮ್ಯವಾದ ಜೀವಸಾಧನೆಯಂತೆ ಆ ಬೇರು ಅವರಿಗೆ ಕಂಡಿತ್ತು. ಅಂತೇ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಣೆಕಲ್ಲು ಸವೆದುಹೋಗುವವರೆಗೆ, ಆ ಬೇರನ್ನು ತಿಕ್ಕಿಯೇ ತಿಕ್ಕಿದರು.

ಈಗ ಸಾವು ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ತನ್ನ ಬಲಿಯನ್ನು ಕೇಳಿತ್ತು. ಚಕ್ರಾಣಿ ಬೇರಿನ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ಅದು ಮನ್ನಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ತಮ್ಮನ ಮಗ ಸಾವಿಗೀಡಾಗಲೇ ಬೇಕಾಯಿತು. ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಅದು ತಮ್ಮ ಸತ್ತಪರೀಕ್ಷೆಯೇ

ಎಂದೆನಿಸಿತು. ಸಾವು ನೋವಿನ ಅನುಭವ ತನಗಾಗದೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ನೋವಿಗೆ ತಮ್ಮ ಹೃದಯ ಹೇಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸಬೇಕು. ಮಗನ ಹೆಣವನ್ನು ನೋಡಿ ಆಚಾರ್ಯರ ಪತ್ನಿ ಮೌನವಾಗಿಯೇ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸಿದರು ಎಂದೆನಿಸಿತು. ಗಂಡನ ನಿಷ್ಠುರ ಮೌನವನ್ನು ನೋಡಿ ದನಿತೆಗೆಯುವ ಧೈರ್ಯ ಅವರಿಗಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಈ ಸೂಕ್ಷ್ಮದ ಅರಿವಾಯಿತು. ಊರ ಜನರಿಗೆ ಹೇಳುವ ಸಮಾಧಾನದ ನಾಲ್ಕು ಮಾತುಗಳನ್ನೇ ತಮ್ಮ ಪತ್ನಿಗೂ ಹೇಳಿ, ಆಚಾರ್ಯರು ಅಂತ್ಯಸಂಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸ್ವತಃ ತಾವು ಹೋಗದೆ, ಚಕ್ರಾಣಿಬೇರನ್ನು ತೇಯುತ್ತ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟರು. ಬೇರು ಕಣ ಕಣವಾಗಿ ಸವೆಯುತ್ತ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕರಗುತ್ತ ಪ್ರತಿಕ್ಷಣದ ಸಾವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅದೇ ಜೀವನವೇನೋ, ಎಂದು ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಆ ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಅನಿಸದಿರಲಿಲ್ಲ.

‘ಕಲ್ಲಿದೆ ಹಾರುವ’ ಎಂದು ಆಚಾರ್ಯರ ಈ ವರ್ತನವನ್ನು ಕೆಲವರು ತೆಗಳಿದರು. ಆದರೆ ಆಚಾರ್ಯರ ಕಿವಿಗೆ ಅದು ಮುಟ್ಟಿರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣನ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಬೇರನ್ನು ತೇಯುತ್ತ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಔಷಧ ಹಂಚುವದೊಂದೇ ಈಗ ಅವರಿಗೆ ಕೆಲಸವಾಯಿತು. ಕಲ್ಲಿದೆಯೋ, ನೊಂದಿದೆಯೋ, ಜನರು ಅವರು ಕೊಡುವ ಔಷಧವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವದನ್ನೇನೂ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಆಚಾರ್ಯರ ಸಹಾನುಭೂತಿ ಔಷಧವಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರ ಮಗ ತೀರಿಕೊಂಡ ಸಂಜೆಯೂ ಆಚಾರ್ಯರು ಗುಡಿಯ ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ಇದ್ದರು. ಊರು ಉರಿಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಸತ್ತವರಿಗಿಂತ ಇದ್ದವರಿಗಾಗಿ ದುಡಿಯುವವ ನಿಜವಾಗಿ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯ ಎಂದು ಜನರು ಚಕ್ರಾಣಿಬೇರಿನ ಮಜ್ಜೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅವರ ಉಪಕಾರ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತ ಹೋದರು. ಆಚಾರ್ಯರ ಬೇರು ಕರಗಹತ್ತಿತ್ತು. ಹೊತ್ತು ಮುಳುಗಿತು. ಔಷಧಕ್ಕಾಗಿ ನಡೆದ ಜನಸಮೂಹ ಕರಗಿತ್ತು. ಆಚಾರ್ಯರು ಎದ್ದು ಗುಡಿಯ ಕಟ್ಟೆಯನ್ನಿಳಿದರು. ಸಾಣಿಕಲ್ಲನ್ನು ಬಗಲಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೊದ್ದ ಧೋತರವನ್ನು ಸಾವರಿಸಿಕೊಂಡು ಆಚಾರ್ಯರು ಮನೆಯತ್ತ ಹೊರಳಿದರು. ಗುಡಿಯಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ಮಾದಿಗರ ಮಲ್ಲಿ ದುಃಖಿಸುತ್ತಲೇ ನಿಂತಿದ್ದಳು. ಕಾರಣ ಯಾರೂ ಕೇಳಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಚಾರ್ಯರು ಕಣ್ಣು ಸನ್ನೆಯಿಂದಲೇ ಅವಳನ್ನು ಮಾತಾಡಿಸಿದರು.

“ಯಪ್ಪಾ ಚನ್ನಾಗ ಹಿಂದಕ ಮುಂದಕ ಆಗಾಕ ಹತ್ತೇತರಿ! ಬೇರ ಉಳದಿದ್ದರ ಜರಾ ಕೊಡಿರಿ” ಎಂದು ಅಂಗಲಾಚಿ ಬೇಡಿಕೊಂಡಳು.

“ಬೇರೆ? ಇಕಾ ಒಬ್ಬರಿಗೆ ಸಾಲುವಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಉಳದದ ನೋಡವಾ. ತೊಗೋ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬೇರನ್ನಿತ್ತು ಆಚಾರ್ಯರು ಮುಂದೆ ಸಾಗಿದರು. ತಮ್ಮಲ್ಲಿಯ ಚಕ್ರಾಣಿ ಬೇರಿನ ಸಂಗ್ರಹ ತೀರಿಹೋದದ್ದರಿಂದ ಮುಂದೆ

ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಯೋಚನೆಯಾಗಿತ್ತು. ಯಾವ ಉಪಾಯವೂ ಅವರಿಗೆ ಹೊಳೆಯಲಿಲ್ಲ. ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ತಡೆಯಲಾರದ ನೋವುಂಟಾಗಿತ್ತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವರ ಕಡೆಗೇ ವಾಲೀಕಾರ ನಿಂಗ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದನು. ಅವನ ಮುಖ ಹೌಹಾರಿ ಹೋಗಿತ್ತು. “ಎಪ್ಪಾ, ಆಚಾರೆಪ್ಪ, ಗಾತ ಆತೋ ಎಪ್ಪಾ, ಗೌಡರೀ...” ಎಂದವನೇ ನಿಂಗ ದನಿ ತೆಗೆದು ಅಳಲಾರಂಭಿಸಿದ.

“ಈಗ ಆಗೂದೆಲ್ಲ ಘಾತಪಾತನ, ಹೇಳು ನಿಂಗಾ ಏನಾಗೇದ ಹೇಳು ಗೌಡರಿಗೆ?” ಎಂದು ಘೋರ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ಊಹಿಸಿಯೇ ಆಚಾರ್ಯರು ಕೇಳಿದರು.

“ಆಗೋದೇನರಿ, ಹಿಂದಕ ಮುಂದಕ” ಎಂದಿಷ್ಟು ಹೇಳಿ ಮುಂದೆ ಮಾತನಾಡಲಾಗದೆ, ಬಿಕ್ಕಿಬಿಕ್ಕಿ ಅಳುತ್ತ ನಿಂಗ ಒಲ್ಲಿಯ ಸೆರಗಿನಿಂದ ಕಣ್ಣೊರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ.

ಆಚಾರ್ಯರು ಅವನಿಗೇನೂ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಅಂತು ಸಾವು ಈಗ ಗೌಡರ ಮನೆಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದಿತ್ತು. ಊರಿನ ಸತ್ತವರೀಕ್ಷೆಯ ಕಾಲ ಇನ್ನೂ ಮುಗಿದಿಲ್ಲವೇ? ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಗೌಡರು ಅಂದು ರಾತ್ರಿ ತಮ್ಮ ಮನೆತನದ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನೂಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿ ಕೊಂಡ ಮಾತು ದೈವವಾಣಿಯಂತೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದದ್ದೆಂದೆನಿಸಿತು. ಕಾಲರಾದಿಂದ ಈ ಮೊದಲು ಸತ್ತ ಹೊಲಗೇರಿಯ ಬಾಳ್ಯಾನನ್ನು ಗೌಡರೇ ಮೊದಲು ನೋಡಿದವರು. ಅಂದಿನಿಂದ ಅವರ ನಡವಳಿಯೇ ಬದಲಾಗಿತ್ತು. ಸಾವು ಆಗಲೇ ತನ್ನ ನೆರಳನ್ನು ಅವರ ಮೇಲೆ ಬೀಸಿರಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮೂರು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅಂಥ ಬದಲಾವಣೆ ಸಾಧ್ಯವೇ? ವಜ್ರಕ್ಕಿಂತ ಕಠೋರವಾಗಿ ದರ್ಪದಿಂದ ಮೀಸೆ ತಿರುವುತ್ತ ಊರಲ್ಲೆಲ್ಲ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಗೌಡರು ಅಂದು ರಾತ್ರಿ ಬೆಣ್ಣೆಗಿಂತ ಮೃದುವಾಗಿದ್ದರು; ಪಾದಳಿಯ ಇಡೀ ಜೀವನ ಕ್ರಮವೇ ಬದಲಾಗಬೇಕೆಂದು ದೈವಸಂಕಲ್ಪವಿರಬೇಕು.

ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರಿಗೂ ಗೌಡರಿಗೂ ಸಮಸುಮಾರು ಒಂದೇ ವಯಸ್ಸು. ಹುಡುಗತನದಿಂದಲೂ ಒಂದೇ ಕಡೆಗೆ ಬೆಳೆದು ತೀರ ಪರಿಚಿತರಾಗಿದ್ದರು. ಊರ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಲವು ಸಾರೆ ಇಬ್ಬರಲ್ಲಿಯೂ ತೀರ ದ್ವೇಷಕೂಡ ಹುಟ್ಟಿತ್ತು. ಒಮ್ಮೆ ಯಾವುದೋ ಕಲಹದಲ್ಲಿ ಗೌಡರು ತಮ್ಮ ಅಪಮಾನ ಮಾಡಿದರೆಂದು ಆಚಾರ್ಯರು ಗೌಡರ ಮನೆಯಿದ್ದ ಓಣಿಯಲ್ಲಾಗಲಿ, ಚಾವಡಿಯ ಮುಂದಿನ ಬೀದಿಯಾಗಲಿ, ಇಡೀ ಒಂದು ವರ್ಷ ತಪ್ಪಿಕೂಡ ಹಾಯ್ದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇಂಥ ತೀವ್ರವಾದ ದ್ವೇಷ ಕೂಡ ಇಬ್ಬರಲ್ಲಿಯ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಆಳವಾಗಿಸಿತ್ತು.

ಅಂಥ ಗೌಡರು ಈಗ ಅಸನ್ನ ಮರಣರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅರವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ

ಜೀವನಾನುಭವದಲ್ಲಿ, ತಪ್ಪಿಕೂಡ ಅವರ ಬಾಯಿಂದ ಸಾವಿನ ಮಾತನ್ನು ಆಚಾರ್ಯರು ಕೇಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಗೌಡರ ದೇಹ ವಜ್ರದೇಹ. ಅವರು ಊರಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರೆ ಪಾದಳಿಯ ಕೋಟಿಯೇ ನಡೆದಂತಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇಂಥವರಿಗೆ ಕೊನೆ ಇರಬಹುದೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ಕೂಡ ಬರುವುದು ಯಾರಿಗೂ ಶಕ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ, ಹೊಳೆ, ದೇವಾಲಯ, ಅಗಸೆ, ಚಾವಡಿಗಳಂತೆಯೇ ಗೌಡರೂ ನಿತ್ಯ ಕಾಣುವ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲೊಬ್ಬರಾಗಿದ್ದರು. ಚಾವಡಿಯ ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೋ, ಊರ ಮುಂದಿನ ತೋಟದಲ್ಲೋ, ದೇವಾಲಯದಲ್ಲೋ ದಿನನಿತ್ಯ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅವರ ಗುಡುಗಿನಂತಹ ದನಿ ಕೇಳಲೇಬೇಕು.

ಅಂಥ ಗೌಡರಿಗೂ ಈಗ ಕೊನೆಗಾಲ ಬಂದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈಗ ತಾವೇನೂ ಮಾಡುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ದೈವಪರೀಕ್ಷೆಯೆಂಬಂತೆ ಇದ್ದ ಬೇರೂ ತೀರಿಹೋಗಿತ್ತು. ಅದೊಂದು ಕೊನೆಯ ಚೂರಾದರೂ ಉಳಿದಿದ್ದರೆ ಗೌಡರನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿತ್ತೇನೋ! ಇದೇ ನೋವಿನ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಮುಳುಗಿ ಆಚಾರ್ಯರು ಗೌಡರ ಮನೆಯತ್ತ ಸಾಗಿದರು.

ಗೌಡರ ಮನೆಯ ಸುತ್ತಲೂ ಊರಿಗೂರೇ ಕೂಡಿದ್ದರೂ ಮನೆ ಸ್ಮಶಾನದಷ್ಟು ಶಾಂತವಾಗಿತ್ತು. ಯಾರೊಬ್ಬರ ಮುಖದ ಮೇಲೆಯೂ ಕಳೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆಚಾರ್ಯರು ಬರುತ್ತಲೇ ಕೂಡಿದೆಲ್ಲರಿಗೂ ದುಃಖ ಉಕ್ಕಿತೇನೋ, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬಿಕ್ಕಿದ ದನಿ ಕೇಳಬಂದಿತು. ಮೌನವಾಗಿಯೇ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಜನರು ದಾರಿಬಿಟ್ಟರು. ದೇವರನ್ನು ನೆನೆಯುತ್ತ ಆಚಾರ್ಯರು ಒಳಗೆ ಸಾಗಿದರು.

ಆಚಾರ್ಯರು ಕಂಬಕ್ಕಾತು ಕೂತು ಸುತ್ತಲೂ ಕಣ್ಣಾಡಿಸಿದರು. ಗೌಡರ ಹಾಸಿಗೆಯ ಹತ್ತರ ಗೌಡರ ಪತ್ನಿ ಪಾರ್ವತೆವ್ವ ತನ್ನ ಇಬ್ಬರೂ ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ತಬ್ಬಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಹಿರಿಯ ಮಗ ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷದವ, ಚಿಕ್ಕವನು ಎಂಟು ವರ್ಷದವ. ಗೌಡರ ಹನ್ನೆರಡು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಬದುಕಿ ಉಳಿದವರು ಇವರಿಬ್ಬರೇ. ಗೌಡರ ಮರಣವಾರ್ತೆ ಮನೆಯಲ್ಲೆಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಿಸಿದಂತಿತ್ತು. ಧಾಬೆಯಲ್ಲಿಯ ದನಗಳು ಕೂಡ ಮೆಲುಕಾಡಿಸುವದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತಮ್ಮ ಸಂಕಟವನ್ನು ತೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆಯೋ ಏನೋ ಎಂಬಂತೆ ಮುಸುಗರೆಯುತ್ತ ಕಿವಿಚಾಚಿ, ಕಣ್ಣು ಹೊರಳಿಸಿ ನೆರೆದ ಜನರತ್ತ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದವು.

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಮೌನವೇ ರಾಜ್ಯವಾಳಿತು. ಗೌಡರು ಮಕ್ಕಳ ಕಡೆಗೊಮ್ಮೆ ದೃಷ್ಟಿ ಬೀರಿದರು. “ಆಚಾರ್ಪ್ಪ ಈ ಮಕ್ಕಳು ಪರದೇಶಿ ಆಕ್ರಾವಂತ ಕಾಳಜಿ ಏನು ಇಲ್ಲ, ಸತ್ತವರ ಮಕ್ಕಳು ಇದ್ದವರ ಕೈಯಾಗಲ್ಲ?” ಎಂದು ಏನೋ

ಹೇಳಬೇಕೆಂದಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಪಾರ್ವತೆವ್ವ ಗಾಬರಿಯಿಂದ, ಅವರ ಬಾಯಿಗೆ ಕೈಹಿಡಿದು, ಆಚಾರ್ಯರ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ “ಹೀಗ ಮಾತಾಡಾಕ ಹತ್ಯಾರ ನೋಡಿ. ದುರಗವ್ವನ ಬ್ಯಾನಿ ಬಂದವರು ಉಳದೊಲ್ಲ ಅಂತ ಗಾಬರಿ ಆಗ್ಯಾರಿ, ಆಚಾರೆಪ್ಪಾ, ಊರಿಗೇ ಬೇರು ತೇದು ಕೊಟ್ಟು ನೂರಾರು ಮಂದಿನ್ನ ಉಳಿಸೀರಿ. ಜೀವಾ ಉಳಿಸರಿ ಅಂತ ಹೇಳೂದು ಬಿಟ್ಟುಗೊಟ್ಟು, ಈಗ ಅಂದರಲ್ಲಾ, ಅಂತಾ ವಾಗತ್ಯದ ಮಾತಾಡಿ ನನ್ನ ಎದೀ ಬಡೀತಾರೋ ಎಪ್ಪಾ” ಎನ್ನುತ್ತ ಗೌಡರು ಹೇಳದಿದ್ದ ಮಾತನ್ನು ತಾನು ಹೇಳಿ, ದುಃಖ ಉಕ್ಕಿ ಬಂದು ಅತ್ತುಬಿಟ್ಟಳು.

ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಅರ್ಥವಾಯಿತು. ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಅವರು ಈ ಮೊದಲೇ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದ್ದರು. ಈ ರೀತಿಯ ಅಂತಃಕರಣದ ಸಂಕಟಕ್ಕೆ ಅವರೆಂದೂ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದಿರಲಿಲ್ಲ. ಗೌಡತಿ ಪಾರ್ವತೆವ್ವನ ಮಾತಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲು ಅವರಿಗೆ ಬಾಯಿ ಬರಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮಲಿದ್ದ ಚಕ್ರಾಣಿ ಬೇರಿನ ಸಂಗ್ರಹವೆಲ್ಲ ತೀರಿಹೋಗಿ, ಸವೆಯುತ್ತ ಬಂದ ಕೊನೆಯ ಚೂರನ್ನು ಮಾದರ ಚೆನ್ನನಿಗಂದು ಮಲ್ಲಿಯ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟು ಬಂದಿದ್ದರು. ಸಂಜೀವಿನಿ ಶಕ್ತಿಯೆಲ್ಲ ಆ ಕೊನೆಯ ಚೂರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಇರಬೇಕು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಮುಂಚೆಯೇ ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ ಅದರಿಂದ ಗೌಡರ ಪ್ರಾಣ ಉಳಿಯಬಹುದಾಗಿತ್ತೇನೋ! ಈಗ ಗೌಡರ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಉಳಿಸಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ ಕೊಟ್ಟ ಔಷಧವನ್ನು ಮರಳಿ ತರಿಸಬೇಕು. ಆದರೆ ಚನ್ನ ಔಷಧವಿಲ್ಲದೆ ಸತ್ತರೆ? ಆ ಪಾಪ ತಮ್ಮನ್ನು ಸುತ್ತಿಕೊಳ್ಳದಿರದು. ಈಗೋ ಗೌಡತಿ ಅಲ್ಪರಿದು ಜೀವ ಉಳಿಸಿರೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಗೌಡರು ತಮಗೆ ಆಪ್ತ ಸ್ನೇಹಿತರು. ಅವರ ಕೊನೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗದಿದ್ದರೆ ಹೇಗೆ? ಈ ಧರ್ಮಸಂಕಟ ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ನೂರು ಪರಿಯಾಗಿ ಹಿಂಸಿಸಿತು. ಸುಮ್ಮನೆ ಶೂನ್ಯದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸುತ್ತುಮುತ್ತು ನೋಡುತ್ತ ಕುಳಿತು ಬಿಟ್ಟರು.

ಗೌಡರು ಕಾಣಲೆಂದು ಕೆಲಜನರು ಒಳಗೇ ಬಂದರು. ಅವರನ್ನು ನೋಡಿದ ಆಚಾರ್ಯರು “ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಿ, ಗೌಡರ ಸ್ಥಿತಿ ನೋಡಿದಿರೆಲ್ಲ, ಇನ್ನು ಮನೀ ದಾರಿ ಹಿಡೀರಿ. ಇದು ಅಸಾಧ್ಯ ಸುಂಕರೋಗ ಭಾಳೊತ್ತು ನಿಲ್ಲಬ್ಯಾಡಿ” ಎಂದು ಬಂದವರಿಗೆಲ್ಲ ಹೇಳಹತ್ತಿದರು. ಆದರೆ ಇದು ಪಾರ್ವತೆವ್ವನಿಗೆ ಸಹನವಾಗಲಿಲ್ಲ.

“ಆಚಾರೆಪ್ಪ ನೀನ ಹೀಗ ಜನರ ಕಾಲಾಗ ಹಾವು ಬಿಟ್ಟರ ಜನಾ ಬದಕು ಬಗಿಹ್ಯಾಗೆ? ಗೌಡರಿಗೆ ಅಗಸುದ್ದೆ ತರಸೂ ಹಾದೀ ಹೇಳಬಾರದ” ಎಂದು ಅಕ್ಕಸದಿಂದಲೇ ನುಡಿದಳು.

“ತಂಗೀ, ಕಾಯಾವನೂ ಅವನ ಕೊಲ್ಲಾವನೂ ಅವನ. ಅವನ ಕೃಪಾ

ಒಂದಿದ್ದರ ಬೆಂಕಿಯೊಳಗ ನಿಂತರೂ ಭಯಾ ಇಲ್ಲ. ಯಾವ ಧನ್ವಂತರಿ ಬಂದರೂ ದೇವರ ಸಂಕಲ್ಪದ ವಿರುದ್ಧ ಅವನ ಆಟೇನು ನಡಿಯೂದಿಲ್ಲ. ನೀನೂ ತಿಳಿದಾಕೇನ ಇದ್ದೀದಿ. ಔಷಧದ ಬೇರು ಇದ್ದರ, ಅದನ್ನು ತೇದು ಹಾಕದ ಹೀಂಗ ಮಬ್ಬು ಹಿಡಿದು ಕೂಡತಿದ್ದನೇ ನಾನು?” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಆಚಾರ್ಯರು ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟರು.

“ಬೇರು ಇದ್ದದ್ದು ಈಗಲ್ಲ ಮಟಾಮಾಯ ಆತು ಆಚಾರಪ್ಪ?” ಗೌಡತಿ ಸಂಶಯದಿಂದಲೇ ಕೇಳಿದಳು. ಇಡೀ ದಿನವೆಲ್ಲ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣನ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯರು ಔಷಧ ಹಂಚಿದ ವಿಷಯ ಅವಳಿಗೂ ತಿಳಿದಿತ್ತು.

“ಒಬ್ಬರಿಗೆ ಹಾಕುವಷ್ಟೇ ಉಳಿದಿತ್ತು. ಇದ ಈಗ ಮಾದರ ಚೆನ್ನಗೆ ಮಾರಿಬ್ಯಾನಿ ಬಂತು ಅಂತ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿದೆ. ಅದನ್ನು ಅವನು ಕೊಟ್ಟು ಕಳಿಸಿ ಬರಿಗೈಯಿಂದ ನಿಂತಮ್ಯಾಲ ಇಲ್ಲಿ ಸುದ್ದಿ ತಿಳೀತು” ಆಚಾರ್ಯರು ನಡೆದ ಸಂಗತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ವಿವರಿಸಿದರು.

“ಹೇಗೋ ಮಲ್ಲಾ ಮಾದರ ಕೇರಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಚೆನ್ನಾನ ಮನ್ಯಾಗ ಆ ಬೇರು ಇಸುಕೊಂಡು ಬಾ. ಗೌಡರಿಗೆ ಬೇಕಾಗೇತಂತ ಹೇಳು” ಎಂದು ಪಾರ್ವತೆವ್ವ ಆತುರದಿಂದ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದಳು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದವರೇ ಗೌಡರು ಕ್ಷೀಣ ಸ್ವರದಿಂದ, “ಹೋಗಬ್ಯಾಡಲೇ ಮಲ್ಲಾ ನನಗೇನು ಬದಕೋ ಆಸೇವಿಲ್ಲ. ಸಾಯೋಕಿನ್ನಾ ಮೊದಲ, ಆ ಬಡವನ್ನ ಜೀವಾ ಹೊಡೆದು ತರೋ ಬೇರು ನನಗೆ ಬ್ಯಾಡ, ಅದೊಂದು ಪಾಪ ಮಾಡಿ ಮತ್ತ ಯಾವ ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಿ!” ಎಂದು ಕೂಗಿಕೊಂಡರು. ಇಷ್ಟು ಮಾತಾಡಿದ್ದೇ ದಣಿವಾಯತೇನೋ, ಕೈಕಾಲಿಗೆ ಬಲವಾದ ಒರಟು ಬಂದು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ವಾಂತಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು.

ಮಲ್ಲ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವನು ತಡೆದು ನಿಂತ. ಅವನಿಗೆ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಹೇಳಬೇಕೆಂದಿದ್ದ ಪಾರ್ವತೆವ್ವ, ಗೌಡರು ವಾಂತಿಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ, ಅತ್ತಕಡೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಯ ಹಾಕಬೇಕಾಯಿತು. ಆಚಾರ್ಯರು ಮೂಕಶೋಕದಿಂದ ಮರಗಟ್ಟಿದಂತಾಗಿದ್ದರು. ಅದೇ ಕಾಲಕ್ಕೆ ವಾಡೆಯಿಂದ ಯಶವಂತರಾಯ ಪಾಟೀಲರು ಗೌಡರನ್ನು ಕಾಣಲು ಆತುರದಿಂದ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದರು. ಇನ್ನೂ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಮೊದಲೇ ಬಗಲಬಂಡಿಯ ಕಿಸೆಯೊಳಗಿಂದ ಒಂದು ಕಪ್ಪುರದ ತುಣುಕನ್ನು ಹೊರತೆಗೆದು, “ಇದನ್ನು ಬಿಸಿನೀರಾಗ ಹಾಕಿ ಕುಡಿಸಿರಿ” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ ಪಾರ್ವತೆವ್ವನ ಕೈಗಿತ್ತರು.

ಪಾರ್ವತೆವ್ವನಿಗೆ ಆ ತುಣುಕು ಸಂಜೀವಿನಿಯಂತೆ ಕಂಡಿತು. ಆಳಿಗೆ ಹೇಳಿ ಬಿಸಿ ನೀರು ತರಿಸುವಷ್ಟು ಅವಕಾಶ ಅವಳ ಆತುರ ಮನಸ್ಸಿಗಿರಲಿಲ್ಲ. ತಾನೇ ಓಡಿ ಹೋಗಿ, ನೀರು ತಂದು ಕುಡಿಸುವದಾಗಿ ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಮೇಲೆದ್ದಳು.

“ಯಶವಂತರಾವ, ನೀವು ಬಂದಿರಿ ನೆಟ್ಟಗಾತು. ಸಾಯೋ ಮುಕ್ಕಟ, ಎಲ್ಲರ ಕ್ಷಮಾ ಕೇಳಿಕೋಬೇಕಂತ ಹೇಳಕಳಿಸಿದ್ದೆ. ಬಾಪೂಸಾಬರು ಎಲ್ಲದಾರು? ಶೇಷಪ್ಪ ಬರಲಿಲ್ಲ” ಎಂದು ದೀನವಾಗಿ ಕೇಳಿದರು ಗೌಡರು.

“ಆಯಾಸ ಮಾಡಿಕೋಬ್ಯಾಡಿ. ಎಲ್ಲಾರೂ ಬರತಾರ” ಪಾಟೀಲರು ನುಡಿದರು.

“ಬರತಾರ, ನಾ ಸತ್ತ ಮ್ಯಾಗ, ಬಾಯಿ ಹೋಗೂದರಾಗ ಬಂದಿದ್ದರ ಈಟು ಮಾತರ ಹೇಳಿಕೋತಿದ್ದೆ. ಎಲ್ಲರ ಕ್ಷಮಾ ಕೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದೆ.”

“ಅಂಥಾ ತಪ್ಪು ನಿಮ್ಮಿಂದೇನೂ ಆಗಿಲ್ಲ. ತಿರುಗಿ ಕೇಳಿದರ, ಅವರ ನಿಮ್ಮ ಕ್ಷಮಾ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳೋದು ರಾಸ್ತೆ” ಯಶವಂತರಾಯರು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು.

“ಯಶವಂತರಾವ, ಮಾತು ಬೆಳಸಬ್ಯಾಡಿ. ಅವರಿಗೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯ ಅಗತ್ಯ ಭಾಳ ಅದ” ಎಂದು ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಯಶವಂತರಾಯರಿಗೆ ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಂಡರು.

ಅ ಮಾತು ಗೌಡರ ಕಿವಿಗೂ ಬಿತ್ತು. ಗೌಡರು ವಿಚಿತ್ರವಾದ ನಗೆಯೊಂದನ್ನು ಬೀರಿ ಆಚಾರ್ಯರ ಕಡೆಗೆ ಕಣ್ಣು ಹೊರಳಿಸಿ ; ಸಾವಕಾಶವಾಗಿಯೇ “ಆಚಾರೆಪ್ಪಾ, ಮುತ್ತಿನಂತಾ ಮಾತು ಹೇಳಿದಿ ನೋಡು. ಇನ್ನೂ ಕಾಯಮ್ ಆರಾಮಾ ತೋಗೋಂತೀನಿ, ನಾಯೇನು ಬಾಳ ಹೊತ್ತು ಮಾತಾಡಕ ಊಳೂದುಲ್ಲ. ಇಗಾ, ಇವು ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳು. ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಉಡ್ಯಾಗ ಹಾಕೀನಿ. ಅಂದ ಹೇಳಿದ್ದೆ. ಗೌಡರ ಮನೆತನದ ಮಾನಾ ಮರ್ಯಾದಿ ಎಲ್ಲಾ ನಿಮ್ಮೂವ; ಅವನ್ನ ಕಾಯಬೇಕು. ನನ್ನ ತಪ್ಪೆಲ್ಲಾ ಮಾಘ್ ಮಾಡಬೇಕು” ಇಷ್ಟು ಹೇಳಿ ಗೌಡರು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕೈಮುಗಿದರು. ಆದರೆ ದಣಿವಿನಿಂದ ಮುಗಿದಂತೆಯೇ ಕೈಗೆ ಒರಟು ಬಂದು, ಮೈಯೆಲ್ಲ ಹಿಂಡಿದಂತಾಗಿ ನರಳಿದರು. ಮಲಗಿದ್ದಲ್ಲಿಯೇ ಮತ್ತೆ ವಾಂತಿ-ಭ್ರಾಂತಿಗಾರಂಭವಾಯಿತು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತೆವ್ವ ಒಳಗಿನಿಂದ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದು, ಕಪ್ಪುರದ ನೀರು ಹಾಕಬೇಕೆಂದು, ಬಾಯಿ ತೆರೆಯಲು ಕೇಳಿಕೊಂಡಾಗ, ಗೌಡರು ಹಲ್ಲುಕಚ್ಚಿದರು. ಅವರು ಬಾಯಿ ತೆರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಪಾರ್ವತೆವ್ವನಿಗೆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಅರಿವಾಗಿ, ಎದೆವದೆ ಬಡಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ, “ಅಯ್ಯೋ ನನ್ನ ಕುಂಕುಮ ಧೋರಿ, ಕೈಬಳಿ ಒಡೆದು ಕೈಬಿಟ್ಟು ಹೋದ್ಯಾ?” ಎಂದು ದನಿ ತೆಗೆದು ಜೋರಾಗಿ ಅಳಲಾರಂಭಿಸಿದಳು. ಈ ರಂಭಾಟಕ್ಕೆ ಹೆದರಿ ಗೌಡರ ಚಿಕ್ಕಮಗ ಚಿಕ್ಕನೆ ಚೀರಿ ಒಳಗೋಡಿಹೋದ.

ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಎದ್ದುಬಂದು ಗೌಡರ ನಾಡೀ ಹಿಡಿದು ನೋಡಿದರು.

ಇನ್ನೂ ಏನೋ ಮಾತನಾಡಬೇಕೆನ್ನುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಗೌಡರ ಜೀವ ಹಾರಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಗೌಡತಿಯ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ “ತಂಗೀ ಅತ್ತರೇನು ಸತ್ತವರು ಬರೊದಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಹತ್ತು ಮಕ್ಕಳು ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣೆದುರ ಸತ್ತಾಗ ಹೀಂಗ ಅತ್ತು ಅವರನ್ನು ಬದುಕಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನು. ಇಂದು ಗೌಡರು, ನಾಳೆ ನಾವು, ನಿನ್ನಂಥಾ ತಿಳುವಳಿಕೆದ್ದ ಹೆಣಮಗಳು ಹೀಂಗ ಅಳಬಾರದು. ಊರ ಗೌಡತಿ, ಊರಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳೋದು ಬಿಟ್ಟು ಹೀಂಗ ಅಳಬಾರದು” ಧೈರ್ಯದ, ಸಮಾಧಾನದ ನಾಲ್ಕು ಮಾತು ಹೇಳಿ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಯಶವಂತರಾಯರೊಡನೆ ಹೊರಬಿದ್ದರು.

ಆಚಾರ್ಯರು ಹೊರಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟಾಗ, ಗೌಡರ ಅಂತ್ಯದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಗುಂಪು ಗುಂಪಾಗಿ ಕೂಡಿದ ಜನಸಮೂಹವನ್ನು ಅವರು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಪಾದಳ್ಳಿಯ ಊರಿಗೂರೇ ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿತ್ತು. ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಅವರನ್ನು ನೋಡಿ ಅಂತಃಕರಣ ಉಕ್ಕಿಬಂದರೂ, ಅವರೊಂದಿಗೆ ಏನು ಮಾತನಾಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸಮಾಧಾನದ ಗಿಳಿಪಾಠವನ್ನು ಅವರೆದುರು ಉಚ್ಚರಿಸಲು ಮನಸ್ಸು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಪಿಡುಗು ಸಾವಿನ ಮೆರವಣಿಗೆಯನ್ನೇ ಹೊರಡಿಸಿದ್ದಾಗ ಯಾರಿಗೆ ಯಾರು ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಬೇಕು? ಆಚಾರ್ಯರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಸಾವಿನ ಮುದ್ರೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿದವರಂತೆಯೇ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಲೂ ಕೂಡ ಆಗದೆ, ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ಆಚಾರ್ಯರು ಮುಂದೆ ಸಾಗಿದರು, ಅವರಿಗಾಗಿ ಕ್ಷಣಹೊತ್ತು ತಡೆದು ನಿಂತ ಜನ, ನುಗ್ಗಿ ಬರುವ ಪ್ರವಾಹದಂತೆ ಗೋಳಿಡುತ್ತ ಗೌಡರ ಮನೆಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕಿತು.

ಗೌಡರು ತೀರಿಕೊಂಡ ದಿನ ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡು ಜನರು ಕಾಲರಾ ಬೇನೆಯಿಂದ ಮರಣಹೊಂದಿದ್ದರು. ಗರಡೀ ಮನೆಯ ಗರಡಿಗಳಿಗೆ, ಇಷ್ಟು ಹೊಸ ಗೋರಿಗಳನ್ನು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಅಗೆಯುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿ, ಹಳೆಯ ಗೋರಿಗಳನ್ನೇ ಅಗಿದು, ಒಳಗಿನ ಅಸ್ಥಿಪಂಜರವನ್ನು ಹೊರಗೆ ಬೀಸಾಡಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ಹೆಣವನ್ನಿಟ್ಟು ಮಣ್ಣುಕೊಡುವ ಒಳದಾರಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ರಾತ್ರಿ ಎಂಟು ಗಂಟೆಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮಠದಲ್ಲಿ ನೋಡುವವರಿಲ್ಲದೆ ಸತ್ತುಬಿದ್ದಿದ್ದ ಕೆಂಚನ ಹೆಣವನ್ನು ಹೊತ್ತು ತಂದಾಗ ಗೌಡರು ತೀರಿಕೊಂಡ ಸುದ್ದಿ ಬಂತು. ಇನ್ನು ಗೌಡರಿಗಾಗಿ ಗರಸಿನ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಗೋರಿಯೊಂದನ್ನು ಅಗೆಯುವ ಕೆಲಸ ಗಂಟುಬಿದ್ದಿತ್ತಲ್ಲ, ಎಂದು ಕೆಲವು ಗರಡಿಯಾಳುಗಳು ಅಸಮಾಧಾನಪಟ್ಟುಕೊಂಡರು.

“ಮಾರಾಯ ಗೌಡ, ಇದ್ದಾಗೂ ಕಾಡಿದಾ ಸತ್ತಾಗೂ ಕಾಡಿದ” ಎಂದು ಹಿರೇ ಕುರುಬ ನಿಂಗನಾಡಿದ ಮಾತು. ಕೆಂಚನ ಹೆಣವನ್ನು ಗೋರಿಯಲ್ಲಿ

ಕೂಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ದಾದಾನ ಕಿವಿಗೆ ಬಿತ್ತು. “ಸತ್ತರೂ ಕಾಡೂದನ್ನ ಬಿಡದ ಅದ್ಯಾವ ಗೌಡ ಸತ್ತವಂತಲೇ?” ಎಂದು ಅವನು ಕೇಳಿದ. ಹೆಣ್ಣು ಮುಚ್ಚುತ್ತ ನಿಂತ ನಿಂಗನೇ ಮತ್ತೆ ಹೇಳಬೇಕಾಯಿತು.

ಶಂಕರಪ್ಪಗೌಡರು ಸತ್ತರೆಂಬ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೇ ದಾದಾ ಬಿಟ್ಟ ಕೆಲಸವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಕುಣಿಯ ಮೇಲೆ ಬಂದು ಕುಳಿತ. ಅವನ ಅಂತಃಕರಣಕ್ಕೇ ಬರೆಯಿಟ್ಟಂತಾಗಿತ್ತು. ನಾನಾಕಾಕಾ ಸತ್ತ ದುಃಖಕ್ಕಿಂತ ಈ ದುಃಖ ಅವನಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿದನಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. ಕುಳಿತಲ್ಲಿಯೇ ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಟ್ಟು ಬಿಕ್ಕಿಬಿಕ್ಕಿ ಅಳಹತ್ತಿದ.

“ಮಕಮೀಸಿ ಬಂದರೂ ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗರಾಂಗ ಅಳತೀಯೇನಲೇ ಪ್ಯಾಲಿ? ಆ ಗೌಡೇನ ನಿನ್ನ ಕಾಕಾನ, ಮಾಮಾನ, ಹಿರಿಚಿಗಪ್ಪನ ಮಮ್ಮಗನ? ಅಳಾಕೇನಾತಲೇ?” ಎಂದು ನಿಂಗ ಕೇಣಕಿದ ಮಾತು ಕೂಡ ದಾದಾನಿಗೆ ಕೇಳಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಸುಮ್ಮನೆ ಶೂನ್ಯಮನಸ್ಕನಾಗಿ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟ.

ದಾದಾನ ದುಃಖದ ಕಾರಣ ಕೇಳುವುದಕ್ಕಾಗಲಿ, ಅವನಿಗೆ ಸಮಾಧಾನದ ನಾಲ್ಕು ಮಾತು ಹೇಳುವುದಕ್ಕಾಗಲಿ ಅವನ ಗೆಲೆಯರಿಗೆ ಅವಕಾಶವಿರಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಬ್ಬರೂ ಹೆಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಮಣ್ಣು ಕೊಡುವ ಕೆಲಸ ಅವರಿಗಾಗಿ ಕಾದಿತ್ತು. ಅವರಲ್ಲಿ ನಾಲ್ವರು ತಟ್ಟನೇ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಣ ತರಲು ಹೊರಟರು. ಉಳಿದ ಮೂವರು ಹಳೆಯ ಗೋರಿಯೊಂದನ್ನು ಅಗಿಯಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು.

ಮಲ-ಕಾರಿಕೆಗಳ ಮಡುವಿನಲ್ಲಿ ಹೊರಳಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಕೆಂಚನ ಹೆಣವನ್ನು ಹೊತ್ತು ತರುವುದು ಅತಿ ಪ್ರಯಾಸದ್ದಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತ್ತು. ಅಂತೆಯೇ ಆಗ ಹೆಣವನ್ನು ತರಲು ಹೋದವರು ಈಗ ಆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬೇರೆಯವರನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ತಾವೀಗ ಗೋರಿಯನ್ನು ಅಗಿಯುವ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕೈ ಹಾಕಿದ್ದರು. ಗುದ್ದಲಿ ಏಟು ಒಂದೇ ಸವನೆ ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು. ಕಲ್ಲೋ, ಲೋಹದ ಚೂರೋ, ಅಸ್ಥಿಪಂಜರವೋ ತಾಕಿದಾಗಷ್ಟು ವಿಚಿತ್ರ ರೀತಿಯ ಸಪ್ಪಳವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ತಾಳಬದ್ಧವಾಗಿ ಮಂದವಾದ ಗುದ್ದಲಿಯ ಹೊಡೆತವಷ್ಟೇ ಕೇಳಿಸಬೇಕು. ಗೋರಿಯನ್ನು ತಾಳಬದ್ಧವಾಗಿ ಮಂದವಾದ ಗುದ್ದಲಿಯ ಹೊಡೆತವಷ್ಟೇ ಕೇಳಿಸಬೇಕು. ಗೋರಿಯನ್ನು ಅಗಿಯುತ್ತ ಅವರು ಕೆಂಚನ ಬದಲಾಗಿ ಪಡದಪ್ಪನೇ ಸತ್ತಿದ್ದರೆ ಏನಾಗಬಹುದಿತ್ತೆಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಊಹಾವಿಲಾಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದರು. ಪಡದಪ್ಪ ಸತ್ತಿದ್ದರೆ ಊರಿಗೂರೇ ಅಂತ್ಯದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬರಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಅದರೆ ಕೆಂಚ ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದ ಬಡವ, ಮನೆ-ಮಾರು ತೊರೆದ ಬಿಕನಾಶಿ, ಅಂತೆಯೇ ಹೊರುವುದಕ್ಕೂ ದಿಕ್ಕು ಕಾಣದೆ ಅವನ ಹೆಣ ಸಂಜೆಯವರೆಗೆ ಕೊಳೆಯುತ್ತ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಬಡವರೇನು,

ಶ್ರೀಮಂತರೇನು, ಸತ್ತರೆ ಅವರ ಮಣ್ಣಿಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಬರಬೇಕೆಂಬುದು ನಿಂಗನ ವಾದ, ಅದಕ್ಕೆ ಅವನ ಗೆಲೆಯ ರಾಮ, “ಯಾರ ಮುಂದ ಹೇಳತೀಲೆ ಮಾತು? ಈಗ ಹೇಳಿ ಗೋರಿ ಅಗದು ಒಂದೇನು, ಎರಡೇನು ಹೆಣಾ ಇಟ್ಟು ಮುಚ್ಚತೀವಿ. ಗೌಡನ ಹೆಣಕ್ಕ ಮಾತ್ರ, ಹೊಸಾಗೋರಿ ಅಗದು ತಗೀತಿವಿಲ್ಲೋ? ದೊಡ್ಡವರು, ಸತ್ತರೂ ದೊಡ್ಡವರ” ಎಂದೇ ಹೇಳಿ ನಿಂಗನ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿಸಿದ. ದಾದಾನ ಕಿವಿಗೂ ಈ ಮಾತು ಬಿದ್ದು, ಆ ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಅವನಿಗೆ ಅದು ಸರಿಯೆನಿಸಿತು. ಶಂಕರಪ್ಪಗೌಡರ ದೊಡ್ಡತನದ ಚಿತ್ರ ಅವನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟಿತು.

ಹಿಲಾಲಿನ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಗೋರಿಗಳನ್ನು ಅಗಿಯುವ ಕೆಲಸ ಒಂದೇ ಸವನೆ ನಡೆದಿತ್ತು. ಅಸ್ಥಿಪಂಜರದ ಬಿಡಿ ಬಿಡಿ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಹೊರಗೆ ಎಸೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ ರಾಮನ ಕೈಗೆ ಒಂದು ತಲೆಬುರುಡೆ ಸಿಕ್ಕಿತು.

“ಎಲೇ ನಿಂಗಾ, ಇದು ನೋಡಲೇ ಒಳ್ಳೇ ದೊಡ್ಡ ಮನಶ್ಯಾನ ತಲೆ ಬುರುಡಿ ಕಾಣತೈತಿ” ಎಂದು ಒದರಿಕೊಂಡ.

“ದೊಡ್ಡಮನಶ್ಯಾನದು ಅಂತ ಅದರ ಮ್ಯಾಗ ಬರದುಗಿರಿತೈತೇನಲೇ ಮಳ್ಳೆ? ಸತ್ತತಲಿ ಬುರುಡಿ ಮ್ಯಾಗಿಂದ ಮನಶ್ಯಾನ ಅಳೆಯಾವ ಕಾಣತೀದಿ ನೀನು” ಎಂದು ನಿಂಗ ಉತ್ತರವಿತ್ತ.

“ನೋಡೇರ ನೋಡಲೇ ತಲಿ ಬುರುಡಿ ಅಳತೀನ. ಇಂವಾ ಬುದುಕಿದ್ದದಾಗ ಹಮಚೌಕ ಹದನಾರ ಮಳದ ರುಮಾಲ ಸುತ್ತಿತಿರಬೇಕು. ಈಟು ದೊಡ್ಡ ತೆಲೇ ಇದ್ದವರು ಈಗ ಯಾರು ಇದ್ದಾರಾದೀತಪಾ?” ಎಂದು ರಾಮ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಿದ.

“ಹೊರಾಕ ನಾಕ ಮಂದೇನು ಸಾಕಿರಾಕಿಲ್ಲ. ಈಗಿನಂಪಾಗ ಆಗೂ ಯಾವದರ ಬ್ಯಾನಿಗೀನೀ ಬಂದಿದ್ದರ ಇವನ್ನ ಹೊತ್ತವರ ನಡಾನ ಮುರದಿತ್ತೋ ಏನೋ!” ಎಂದು ನಿಂಗ ನಗೆಯಾಡಿ ಕೈಯೊಳಗಿದ್ದ ಎಲುಬುಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿದ.

ಈ ಅಗೆಯುವ ಸಪ್ಪಳದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ದಾದಾನ ವಿಚಾರಚಕ್ರ ಸಾಗಿತು. ಗೌಡರ ಮರಣದ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವನ ಕಾರ್ಯೋತ್ಸಾಹವೇ ಅಡಗಿಹೋಗಿತ್ತು.

ಸರಿಸಾತಿಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಗೌಡರ ಹೆಣವೊಂದು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದ ಹೆಣಗಳು ಮಣ್ಣುಕಂಡವು. ಬೆಳಗಿನಿಂದ ಒಂದೇ ಸವನೇ ಗೋರಿಗಳನ್ನು ಅಗೆದಗೆದು, ದಣೆದು ಹೆಣವಾಗಿದ್ದ ಗರಡಿಮನೆಯ ಗುಡಿಗಳು ಒಮ್ಮೆ ಉಶೈದು ನಿಟ್ಟಿಸಿರು ಬಿಟ್ಟರು. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಮನೆಗೆ ಹೋಗೆ ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ತಾಳೈಯೂ

ಅವರಲ್ಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಗುದ್ದಲಿಗಳನ್ನೇ ತಲೆದಿಂಬಿಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಗೋರ್ಯಾಳದಲ್ಲಿಯೇ ಸುಖನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಪವಡಿಸಿದರು. ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯ ತಂಗಾಳಿಯ ಚಳಿ ತೀಕ್ಷ್ಣಣವಾಗಿದ್ದರೂ ಅವರ ನಿದ್ರೆಗೇನು ಆತಂಕವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸಾವಿನ ದುಃಖವೆಲ್ಲ ಮರೆಗೆ ಸೇರಿದಂತಾಗಿತ್ತು. ರಾತ್ರಿ ಸಮಾಧಾನವಾದಂತೆ ತಂಪಾಗಿತ್ತು. ಉಳಿದವರು ಮಲಗಿದರೂ ದಾದಾನಿಗೆ ನಿದ್ರೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಶಂಕರೆಪ್ಪಗೌಡರ ದನಿ, ರೂಪ ಅವನ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ತೇಲಿಬರುತ್ತಿದ್ದವು. ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲಾಗದ ವೇದನೆಯೊಂದು ಅವನ ಮೈಮನಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಒಂದೇ ಸವನೆ ಗಾಸಿಗೊಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ತನ್ನ ಸಂಗಡಿಗರೆಲ್ಲ ನಿದ್ರೆ ಹೋದ ಮೇಲೆ, ಅವನೆದ್ದು ಊರೊಳಗೆ ಗೌಡರ ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ನಡೆದ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿಯೋ ದುಃಖ ಆಕೋಶಗಳು ಮಹಾಪೂರವಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದವು. ದೂರದಿಂದಲೇ ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಊಹಿಸಿದ ಅವನಿಗೆ ಒಳಗೆ ಅಡಿಯಿಡಲು ಧೈರ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ತಿರುಗಿ ಗೋರ್ಯಾಳಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಮನಸ್ಸಿನ ದುಃಖವನ್ನೆಲ್ಲ ಮರೆತು ಬಿಡಲು, ಗೌಡರಿಗಾಗಿ ಹೊಸ ಗೋರಿಯನ್ನು ಅಗೆಯತೊಡಗಿದ. ದಾದಾನಿಗೆ ಮೈಮೇಲೆ ಆವೇಶ ಬಂದಂತಾಗಿತ್ತು. ಶಂಕರೆಪ್ಪಗೌಡರಿಗೆ ತಾನು ಮಾಡಬಹುದಾದ ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರವೆಂದರೆ ಇದೇ ಒಂದು, ಎಂದು ಅವನಿಗೆನಿಸಿತ್ತು. ಅಂತಲೇ ಯಾವ ದಣಿವನ್ನೂ ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅಗೆಯಹತ್ತಿದ. ಗರಸಿನ ಕಠಿಣ ನೆಲ ಗುದ್ದಲಿಯೇಟಿಗೆ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಹಣಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ದಾದಾನ ಹಟ ನೆಲದ ಬಿರುಸಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಬಿರುಸಾಗಿತ್ತು. ಅವನು ಅಗೆಯುವುದನ್ನು ಮುಗಿಸಿದಾಗ ಆಗಲೆ ಬೆಳಕು ಹರಿದಿತ್ತು.

ಮರುದಿನ ಅಪರಾಹ್ನದ ವೇಳೆಗೆ ಗೌಡರ ದೇಹ, ಪಾದಳ್ಮಿಯ ಜನರೆಲ್ಲರ ಸಹಾನುಭೂತಿಗಳೊಡನೆ ಅಂತ್ಯಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಕಂಡಿತು.

* * * *

ಪಾದಳ್ಮಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಲರಾ ಬೇನೆಯಿಂದ ತೀರಿಕೊಂಡವರಲ್ಲಿ ಗೌಡರದೇ ಕೊನೆಯ ನಂಬರು. ಮರುದಿನ ಹೊಸದಾಗಿ ಊರಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಕಾಲರಾ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಮೊದಲು ಬಂದವರಾರೂ ಸಾಯಲಿಲ್ಲ. ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಬೇರಿನ ಮಹಾತ್ಮೆಯೇ ಇರಬೇಕೆಂದು ಕೆಲವರು ಆಡಿಕೊಂಡರು. ಅಂತೂ ಕಾಲರಾ ತನ್ನ ವಿರಾಟ ದರ್ಶನವನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಊರು ಬಿಟ್ಟಿತು. ಆದರೆ ಪಾದಳ್ಮಿಯ ಜೀವನವೆಲ್ಲ ಏನಾಗಿತ್ತೆಂಬುದರ ಅರಿವೇ ಒಬ್ಬರಿಗೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಪಿಡುಗು ಹೊರಟು ಹೋಗಿ ಊರು ಶಾಂತವಾದ ಮೇಲೆ ನೋಡಿದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಉಳಿದದ್ದೇನು? ದಂಡು ಹೊಕ್ಕು ತಾಂಡವವಾಡಿದಂತೆ ಊರಿನ ಜೀವನವೆಲ್ಲ ಉದ್ವಸ್ತವಾಗಿತ್ತು.

ಊರಿಗೇ ಕೋಟಿಯಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದ ಗೌಡರು ಇಲ್ಲದಂತಾಗಿದ್ದರು. ಕೆಲವು ಜನರೊಡನೆ ಕೆಲವು ಸಮಸ್ಯೆಗಳೂ ಸತ್ತುಹೋಗಿದ್ದವು ನಿಜ. ಆದರೆ ಈ ಪ್ರಳಯದಲ್ಲಿಯೇ ಕೆಲ ಹೊಸ ಸಮಸ್ಯೆಗಳೂ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದವು. ಇನ್ನು ಅವುಗಳ ವಿಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಬದುಕಿನ ನಿರಂತರವಾದ ಕಲಹ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

* * * *

ಭಾಗ ೨

೧೭

ಕಾಲರಾ ಪಿಡುಗಿನಿಂದ ಪಾದಳಿಯ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬಲವಾದ ಆಘಾತ ಉಂಟಾಗಿತ್ತು. ಪುತಳಾಬಾಯಿಯ ಮರಣದಿಂದ ಜಾಗೀರದಾರರ ವಾಡೆ ಯಜಮಾನರಿಲ್ಲದಂತಾಗಿತ್ತು; ಗೌಡರ ಮರಣದಿಂದ ಅವರ ಮನೆತನ ನಡುನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕೈಬಿಟ್ಟಂತಾಗಿತ್ತು. ಈ ಎರಡೂ ಮರಣಗಳ ಫಲವಾಗಿಯೇ ಹೊಸದಾದ ಮಹತ್ವದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡವು. ಅವುಗಳನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸದೆ ಪಾದಳಿಯ ಜೀವನ ಮುಂದೆ ಸಾಗುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ತಲೆಯಮೇಲೆ ಮತ್ತೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಬಂದು ಬಿದ್ದಂತಾಗಿತ್ತು. ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಜಾಗೀರದಾರರ ಮನೆತನದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯನ್ನು ಕರೆಸಿ ವಾಡೆಯನ್ನು ಅವರ ಪಾಲಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟು, ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನನ್ನು ಊರುಬಿಟ್ಟು ಕಳಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಎಲ್ಲಿ ಗೌಡರ ಮನೆತನದ ವಾರಸಾ ಪ್ರಕರಣವೂ ತಲೆಯೆತ್ತುವದೋ ಎಂದು ಅವರಿಗೆ ದೂರದ ಚಿಂತೆಯುಂಟಾಗಿತ್ತು. ಸಾಯುವಾಗ ಗೌಡರು ಹೇಳಿದ ಮಾತನ್ನು ಅವರು ನಡೆಸಲೇಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆ ಪ್ರಕಾರ ರೈತರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಅವರು ಗೌಡರ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸಿದ್ದರು, ಗೌಡರ ಮನೆತನದ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಪಾದಳಿಯ ಮರ್ಯಾದೆಯಂತೆ, ಗೌರವದಿಂದ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತೇವೆಂದು ಅವರೂ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆವಾಡಿದ್ದರು, ಆದರೆ ದುಷ್ಟಶಕ್ತಿಗಳು ಮರೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ?

ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಸಂಶಯ ಬಹುಬೇಗನೇ ನಿಜವಾಯಿತು. ಗೌಡರು ಸತ್ತು ಒಂದು ವಾರವಾಗಿರಬೇಕು. ಒಂದು ದಿನ ಪಡದಯ್ಯನವರು, ಲಿಂಗಪ್ಪನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡೇ ಪಾದಳಿಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟರು. ಪುತಳಾಬಾಯಿ ಸತ್ತು ಅಂದಿಗೆ ಒಂದು ತಿಂಗಳಾಗಿತ್ತು. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಇವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಎದುರುಗೊಂಡು ಮೆರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದ. ಊರಿಗೆಲ್ಲ ಈ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂದೇ

ಅವರು ಮಸಲತ್ತು ಮಾಡಿದ್ದರು. ಆ ಮೆರವಣಿಗೆಯ ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ ಕುಲಕರ್ಣಿ ಶೇಷಪ್ಪನೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದ. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಲಿಂಗಪ್ಪನನ್ನು ತನ್ನ ವಾಡೆಯಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಆಗ್ರಹಪಟ್ಟರೂ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಮಠದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವುದು ಯೋಗ್ಯವೆಂದು ಅವರ ಖಂಡಿತವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿತ್ತು.

ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಈ ದೃಶ್ಯವೆಲ್ಲ ಬಿದ್ದು, ಅವರಿಗೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಅರ್ಥವಾಯಿತು. ಲಿಂಗಪ್ಪನನ್ನು ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಸ್ವಾಗತಿಸಿದ ಸಂಗತಿ ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿತ್ತು. ಅನರ್ಥಪೂರ್ಣವೂ ಆಗಿತ್ತು. ಹೇದ ಮೇಲೆ ಹೊಂಚು ಹಾಕಿ ಕೂಡುವ ಹದ್ದು ಕಾಗೆಗಳಂತೆ, ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ, ಪಡದಯ್ಯನವರ ಚಿಲ್ಲಾಟ ಅವರಿಗೆ ಕಂಡಿತು. ಇನ್ನು ತಡಮಾಡಿದರೆ ಕೆಲಸ ಕೈಮೀರವದೆಂದೇಣಿಸಿ, ಅಂದೇ ರಾತ್ರಿ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯನ್ನು ಕರೆತರಲು ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು ಪತ್ರಕೊಟ್ಟು ಇಂದುಪುರಿಗೆ ಅಟ್ಟಿದರು.

ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಗೆ ಪಾದಳಿಗೆ ಬರಲು ಮೊದಮೊದಲು ಅನುಮಾನವಾಯಿತು. ಹಿಂದಿನ ಅನುಭವವನ್ನು ಅವಳೆಂದೂ ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಈಗಲೂ ಅದೇ ರೀತಿಯ ಅಪಮಾನ ತನಗಾಗಿ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದರೆ, ಎಂದು ಹೆದರಿಕೆ ಉಂಟಾಯಿತು. ಆದರೆ ರಾಜಪುರೋಹಿತರಿಂದ ಕರೆಬಂದದ್ದರಿಂದ ಇಂಥ ಅನುಮಾನಕ್ಕೆ ಆಸ್ಪದ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಮರುದಿನ ಸಾಯಂಕಾಲವೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿ ಪಾದಳಿಗೆ ಬಂದಳು. ಅವಳು ತನ್ನ ಪರಿವಾರದೊಡನೆ ನದಿಯ ಆಚೆಯ ದಂಡೆಗೆ ಬಂದಿರುವಳೆಂಬ ಸುದ್ದಿ ಮುಟ್ಟಿತು. ಕೂಡಲೆ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ದಾದಾ ಹಾಗೂ ಇನ್ನಿತರ ಗರಡೀ ಮನೆಯ ಆಳುಗಳೊಡನೆ ಹೋಗಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿ ಕರೆತಂದರು.

ಈ ಸುದ್ದಿ ಪಾದಳಿಯ ತುಂಬ ವ್ಯಾಪಿಸಲು ತಡವೇನೂ ಅಗಲಿಲ್ಲ. ಜಾಗೀರದಾರರ ಮನೆತನ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಜನರ ಕುತೂಹಲ ಕೇಂದ್ರವಾಯಿತು. ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿ ವಾಡೆಗೆ ಹೊರಡಬೇಕೆಂದಾಗ ಮತ್ತೆ ಮೊದಲಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯೇ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಅವರನ್ನು ವಾಡೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಡಗೊಡಲಿಲ್ಲ. ವಾಡೆಯ ತಲೆಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿದ್ದು ತೆರೆಯಲೇ ಇಲ್ಲ. ಅಪಮಾನದಿಂದ ಕುದಿಯುತ್ತ ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿ ತಿರುಗಬೇಕಾಯಿತು. ಆದರೆ ರಾತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದರಿಂದ ತಿರುಗಿ ಇಂದುಪುರಿಗೆ ಅವರು ಹೋಗುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಗೆ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಒಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕಾಯಿತು.

ಜಾಗೀರದಾರರ ಆಸ್ತಿಗೆ ಸೇರಿದ ಭೂಮಿಯೆಲ್ಲ ಇನ್ನೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯ ಖಾತೆಗೆ ಇದ್ದಂತೆ ಸರಕಾರಿ ಲೆಕ್ಕದಿಂದ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಜಾಗೀರದಾರರ ಎಲ್ಲ ಭೂಮಿಯನ್ನೂ ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಕೌಲು ಕರಾರಿನಿಂದ ಹಿಡಿದಿರುವನು ಎಂಬುದಾಗಿ, ಕುಲಕರ್ಣಿ ಶೇಷಪ್ಪನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಸರಕಾರಿ ಕಾಗದಪತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದು ಬೆಳಕಿಗೆ ಬರಲು ಬಹಳ ದಿನ ಹಿಡಿಯಲಿಲ್ಲ. ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿ ಬಂದ ದಾರಿಯಿಂದ ನಿರಾಶಳಾಗಿ ತಿರುಗಿ ಹೋಗಬೇಕಾಯಿತು.

ಅದರಂತೆಯೇ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ರಹಸ್ಯ ಬಯಲಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಶಂಕರಪ್ಪ ಗೌಡರ ವಾರಸಾ, ಅವರ ಹಿರಿಯ ಮಗ ಲಿಂಗಪ್ಪ ಶಂಕರಪ್ಪ ಪಾಟೀಲ ಇವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ್ದೂ ಕಂಡುಬಂತು. ಗೌಡರ ಮನೆತನಕ್ಕಿಲ್ಲದ ಐನೂರು ಎಕರೆ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ, ಇನ್ನೂರು ಎಕರೆ ಸ್ವಂತ ಸಾಗುವಳಿಗೆಂದು ಇದ್ದು, ಉಳಿದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ರೈತರು ಪಾಲಿನಿಂದ ಸಾಗಿಸಿದ್ದರು. ಈ ರೈತರು ಶಂಕರಪ್ಪ ಗೌಡರ ಒಕ್ಕಲಾಗಿ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಾಗು ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದವರಾಗಿದ್ದರು. ಪಡದಪ್ಪ, ಶೇಷಪ್ಪ ಹಾಗೂ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬರು ಈ ರೈತರನ್ನು ಕರೆಸಿ, ಲಿಂಗಪ್ಪನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಕಬುಲಾಯತಿ ಬರೆದುಕೊಡಲು ಮನವೊಲಿಸಿದರು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅವರಿಂದ ಕಿತ್ತುಕೊಳ್ಳುವುದಾಗಿ ಗದರಿಸಿದರು. ಆದರೆ ರೈತರು ಅದಕ್ಕೆ ಹಣಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗಿನ್ನೂ ಗೌಡರ ಮನೆತನದ ಮೇಲಿನ ನಿಷ್ಠೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಪಿಡುಗಿಗೆ ತುತ್ತಾಗಿ ಮರಣ ಹೊಂದಿದ ಗೌಡರ ಮನೆಯವರ ಬಗ್ಗೆ ಅವರಿಗೆ ಅಪಾರವಾದ ಸಹಾನುಭೂತಿಯಿತ್ತು. ಮೇಲಾಗಿ ಸಾಯುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಗೌಡರು ಹೇಳಿದ ಮಾತು ಇನ್ನೂ ಅವರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನಿನದಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ತಮ್ಮಿಂದ ಇಂಥ ಕೆಲಸ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಅವರು ನಿಷ್ಕರರಾಗಿ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟರು.

ಗೌಡರು ಸ್ವಂತ ಸಾಗುವಳಿಗೆಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ, ನದಿ ಮುಳುಗಿದ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಂದಿತ್ತು. ಆ ಭೂಮಿಗಳಲ್ಲಿಯ ಬೆಳೆಯ ಕಬಜಾ ಪಡೆಯಲು, ಪಡದಪ್ಪ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬರ ಸಂಯುಕ್ತದಳವು ಸನ್ನದ್ಧವಾಯಿತು. ರಾಜಕಾರಣದಿಂದ ಕಾರ್ಯ ಸಾಧಿಸುವಂತಾಗಲು ಸುಪ್ತವಾಗಿದ್ದ ಪಶುತ್ವ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. ಕೆಲವೇ ವಾರಗಳ ಹಿಂದೆ ದಾಳಿಯಿಟ್ಟಿದ್ದ ಕಾಲರಾ ಪಿಡುಗಿನಲ್ಲಿ ತಂದೆ-ತಾಯಿ ಅಣ್ಣ-ತಮ್ಮ ಹೆಂಡತಿ ಹೀಗೆ ಒಬ್ಬರಿಲ್ಲ ಒಬ್ಬರನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಮನೆತನವೇ ಮುರಿದುಹೋದ ದುಃಖದಿಂದ ಶೂನ್ಯಮನಸ್ಕತೆ ಉಂಟಾಗಿತ್ತು. ಯಾರೊಬ್ಬರಿಗೂ ತಾತ್ಪರ್ಯವಾಗಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿಯ ಉತ್ಸಾಹ ಉಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಮರಣದ ದುಃಖ ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ಬೇಸರವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿತ್ತು.

ಆ ಬೇಸರನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲು, ಲೂಟಿ ಮಾಡಿ, ಬೆಳೆದು ನಿಂತ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಕೊಯ್ದು ತರುವ ಉಬ್ಬಿನಲ್ಲಿ ಕಾಟಕರು-ಹೊಲೆಯರು ಕುಡುಗೋಲು ಮಸೆಯ ಹತ್ತಿದರು. ಪಿಡುಗಿನ ದುಃಖ ಜನರಲ್ಲಿಯ ಮನುಷ್ಯತ್ವದ ಬೇರನ್ನೇ ಕೊಯ್ದಿತ್ತು. ಈಗ ಉಳಿದದ್ದು ಹಚ್ಚಹಸಿರು ಪಶುತ್ವ ಮಾತ್ರ. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಬರಿದಾದ ಹೃದಯ ಉರಿದಿದ್ದಿತ್ತು. ಪಡದಪ್ಪನಂಥವರು ಅದಕ್ಕೆ ತುಪ್ಪ ಸುರಿಯಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದರು.

ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ವಾತಾವರಣದ ಹಿಂದೆ ಹರಡುತ್ತಿದ್ದ ಈ ದಾವಾಗ್ನಿಯನ್ನು ಊಹಿಸಿದರು. ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಆಡುತ್ತಿದ್ದ ಹೊಗೆ ಅವರ ಮೂಗಿಗೆ ತಾಕದೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸುಮ್ಮನಿರುವುದು ಅವರಿಗೆ ಸರಿಯೆನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಈ ಎಲ್ಲ ಅನರ್ಥಗಳಿಗೂ ಶೇಷಪ್ಪ ಕಾರಣ ಪುರುಷನೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಅಂತೆಯೇ ತಡಮಾಡದೆ ಅವನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅವನನ್ನು ಕಾಣಬಯಸಿದರು. ಶೇಷಪ್ಪ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ. ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆ ಅವರನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿ ಕರೆದು “ಓಹೋ ಏನು ಆಚಾರ್ಯರು ಈಗ ದಯಮಾಡಿಸಿದಿರಿ?” ಎಂದು ಕುಶಲಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಿದ.

“ಹಿಂಗ, ಊರಗಾರಿಕೆ ಕೆಲಸ ಮೈಮ್ಯಾಲೆ ಬಂದಾಗ, ಊರ ಕುಲಕರ್ಣಿ ನಿನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಬರದ ಹ್ಯಾಂಗ ನಡದೀತಪಾ? ಮತ್ತೇನೋ ಕಾಯಕಾ ನಡೆಸೀದೆಲ್ಲ!” ಆಚಾರ್ಯರು ಬಂದ ಕಾರಣವನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟು ನೇರವಾಗಿಯೇ ಹೇಳಿದರು.

ಶೇಷಪ್ಪ ಇದನ್ನು ಊಹಿಸಿಯೇ ಇದ್ದ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ವಿಚಲಿತನಾಗದೆ, ನಶ್ಯದ ಚಿಟಿಕೆಯನ್ನೇರಿಸಿ, “ಎಲ್ಲಿ ಕಾಯಕ ಆಚಾರ. ಊರ ಪಂಚರು ನೀವು ಇರೋಮುಂದ ನಮ್ಮ ಹಿರೇತನಕ್ಕೆ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚಿದರ ಸೈ. ಇನ್ನೇನರೆಪಾ, ತಂದೀ ವಾರಸಾ ಮಗಗ ಆಗಬೇಕಾದದ್ದು ನ್ಯಾಯ ಅಂತ ಕಾಯದೇನ ಹೇಳತದ. ತಂದೀ ಆಸ್ತಿ ಮಗನದು. ಅದನ್ನ ಅಪಾ ತೊಗೋತೀನಿ ಅಂತ ಹೇಳಿದರ ಕಾಯದೇ ಪ್ರಕಾರ ಅವಗೆಷ್ಟು ಬರಬೇಕೂ ಅಷ್ಟು ಕೊಡಸೋದು ನಮ್ಮ ಧರ್ಮ. ರೀತೀ ಪ್ರಕಾರ ಪಾರ್ವತೆವ್ವ ತನ್ನ ಭೂಮಿಯೊಳಗ ೧/೩ ಪಾಲು ಲಿಂಗಪ್ಪಗ ಕೊಡಬೇಕು. ಖರೇವಂದ್ರ ನೀವ ಆಕೀಗೆ ಈ ಮಾತು ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಬೇಕು. ನನ್ನ ಮಾತು ಆಕಿ ಕೇಳತಿದ್ದರ, ಇದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಆಕೀಗೆ ಹೇಳಬಿಡತಿದ್ದ. ಇದರಾಗ ಅಂಥ ಅನ್ಯಾಯ ನಿಮಗೆನು ಕಂಡಿತರೆಪಾ?” ಎಂದು ಸಾಕಷ್ಟು ಕೊಂಕು ಬೆರೆಸಿಯೇ ಕೇಳಿದ.

“ಮಾತು ಕಲೀಬೇಕು ನೋಡೋ ನಿನ್ನಿಂದನ! ಅಲ್ಲೋ ಶೇಷಪ್ಪ, ಆ

ಲಿಂಗಪ್ಪ, ಶಂಕರಪ್ಪನ ಮಗನ ಅಂಬೋವರ್ಷಾಂಗ ಮಾತಾಡಿತೀಯಲ್ಲಾ? ಗೌಡ ತನ್ನ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಸೋಡಾಚೀಟಿ ಕೊಟ್ಟ ಎಷ್ಟೋ ದಿನದ ಮ್ಯಾಲೆ ಲಿಂಗಪ್ಪ ಹುಟ್ಟಿದ. ಇದು ಗೊತ್ತಿದ್ದೂ, ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದವನ್ನಾಂಗ ನನಗ ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳತೀಯಲಾ?”

“ಅದೂ ಖರೇ ಅನ್ನಿ ಆಚಾರ! ಅದರ ಕಾಯದೇದ್ದೊಂದು ಗೊಂದಲ ಇರತದ ನೋಡಿ. ಜನನ ರಜಿಸ್ವರದ ಉತಾರ ತಂದು ಹಾಜರ ಮಾಡಿ, ವಾರಸಾ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ವರದಿಕೊಟ್ಟಾಗ ನನ್ನ ಬಾಯಿ ಕಟ್ಟತದ ನೋಡಿ” ಎಂದು ಶೇಷಪ್ಪ ಮತ್ತೆ ವಾದಿಸಿದ.

“ಜನನ ರಜಿಸ್ವರದ ಉತಾರ ನಿನ್ನ ಬಾಯಿ ಕಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಅವನ ಸಲುವಾಗಿ ಬಾಪೂ ಸಾಹೇಬ ಕೊಟ್ಟ ದುಡ್ಡು ನಿನ್ನ ಬಾಯಿ ಕಟ್ಟಿದ. ಇಕಾ, ನೀ ನಮ್ಮವಾ ಅಂತ ಒಂದು ಮಾತು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದೀನಿ. ಈಗ ಹುಟ್ಟಿದ ನ್ಯಾಯಾನ ಸಾಕಾಗೇದ. ಈಗ ಮತ್ತೊಂದು ಕಿತಬೀ ಎಬ್ಬಿಸಬ್ಯಾಡಾ. ಗೌಡರ ಮನೆತನಾ ಈಗ ಆಧಾರ ತಪ್ಪಿತು ಅಂತ, ಸುಡೂ ಮನೀ ಗಳಾ ಹಿರಿಯೋ ಕೆಲಸ ಒಳ್ಳೆದಲ್ಲ” ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಅಂತಃಕರಣದ ವೇದನೆಯಿತ್ತು.

ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ವಾಗ್ವಾಣಗಳಿಂದ ಕುಲಕರ್ಣಿ ಶೇಷಪ್ಪ ನಿರುತ್ತರನಾದ. ಅವನಿಗೇನು ಪಾದಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಅರಾಜಕತೆ ಹುಟ್ಟಬಹುದೆಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ನೋವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ತಾನು ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನಿಂದ ದುಡ್ಡು ತಿಂದಿರುವ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ನಿರುತ್ತರನಾದ. ಈ ರಹಸ್ಯಸ್ಫೋಟ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವನು ಅವಾಕ್ಯಾದ. ಆದರೆ ತಾನು ಇದಕ್ಕೆ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದರೆ, ಆಚಾರ್ಯರು ಆ ಮೌನಕ್ಕೆ ವಿಪರೀತ ಅರ್ಥ ಕಲ್ಪಿಸಿ ಅದನ್ನು ನಿಜವೆಂದೇ ಎಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸುವರೋ ಎಂದು ಹೆದರಿದ. ಅಂತಲೇ ಹುಚ್ಚುನಗೆ ತಂದುಕೊಂಡು “ಆಚಾರ ಈಗ ಆ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ನಾನಾನ ದುರ್ಮರಣ ಆದಾಗಿನ ಬಾಪೂಸಹೇಬ ಅಲ್ಲ ಅವಾ ಈಗ, ಘೌಜದಾರ-ಮಾಮಲೇದಾರರನ್ನು ಕಿಸೇದೊಳಗ ಇಟಗೊಂಡ ಪಡದಪ್ಪನ ಶಿಷ್ಯಾ. ಇಂಥಾವಾ ನನ್ನಂಥ ಒಕ್ಕೊಡೋ ಕುಲಕರ್ಣಿಗೆ ಕೈ ಸಡಲು ಬಿಡತಾನಂತ ತಿಳಿದೀರೇನು? ಅಲ್ಲಾ, ಕಾಣಾಕಾಣಾ ನನ್ನ ಮ್ಯಾಲೆ ಅಪವಾದಾ ಹೊರಸಲಿಕ್ಕೆ ಬರತೀರೆಲ್ಲಾ?” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ನೋಡಿದನು.

“ಇದೆಲ್ಲ ಘಂಟತನದ ಮಾತು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು ಶೇಷಪ್ಪ. ಪಡದಪ್ಪ ಹಾರ್ಯಾಡುದು ನೀ ಅವನ ಬಾಲಾಗಸಿ ಆಗಿದ್ದರಿಂದ. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಅವನ ಶಿಷ್ಯಾ ಆದದ್ದು, ನಿನ್ನ ಬೆಂಬಲ ಪಡದಪ್ಪಗ ಅದ ಅಂತ. ಲಿಂಗಪ್ಪಗ ಗೌಡಕಿ ಕೊಡಿಸಿ, ನೀ ಸ್ವತಂತ್ರ ಆಗಬೇಕೂ ಅಂತ ಈ ಆಟಾ ನೀ ಹೂಡಿದಿ. ನೋಡು ವಿಚಾರ

ಮಾಡು ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನ ರೊಕ್ಕ, ಈ ಪಡದಪ್ಪನ ಲೆಕ್ಕ ಎಲ್ಲಾ ವೃಥಾ ಆಗೋ ಕಾಲ ಬಂದೀತು.”

ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯನ್ನು ಉಸುರಿದರು. ಆದರೆ ಶೇಷಪ್ಪ ತುಟಿ ಬಿಗಿದುಕೊಂಡು ಹಟದಿಂದಲೇ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತ. ಮಾತು ಬೆಳೆಸಿದರೆ ಆಚಾರ್ಯರ ವಾದಕ್ಕೀಡಾಗಿ ಸೋಲುವಂತಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ತನ್ನ ರಾಜಕಾರಣದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೆಲ್ಲ ಫಲವಾಗಲು ಒಳ್ಳೆಯ ಸಂಧಿ ದೊರಕಿದಂತಾಗಿತ್ತು. ಅಂಥದರಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯರ ಮಾತು ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನಿರುವುದು ಅವನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ.

ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಈ ಮೌನದ, ಈ ಬಿಗುಮಾನದ ಅರ್ಥವಾಯಿತು. ಶೇಷಪ್ಪನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ‘ನನ್ನ ದಾರಿಗೆ ನೀವು ಬರಬಾರದು’ ಎಂಬ ಮಾತಿನ ಅರ್ಥವನ್ನು ಅವರು ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಹೆಚ್ಚು ಮಾತಾಡಲು ಬಯಸದೆ, “ಬರತೀನಿ ಶೇಷಪ್ಪಾ” ಎಂದಿಷ್ಟೇ ಹೇಳಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದರು.

೧೮

ಭಾರತಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ತುಂಬಿದ ಬೆಳುದಿಂಗಳಿನ ರಾತ್ರಿ, ದಾದಾ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಜೋಳದ ಇಕ್ಕಲ, ಗೋದಿಯ ಹುಲ್ಲು, ಕಡಲೆಯ ಚಟ್ಟ ಇವುಗಳ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಅಕಾಶವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನು ಹೊತ್ತ ದಪ್ಪವಾದ ಕಂಬಳಿಯ ಮುಸುಕಿನೊಳಗಿಂದಲೂ ಚಳಿಗಾಲದ ಗಾಳಿ ಮೈನಡುಗಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ರಾತ್ರಿಯ ಹೊತ್ತು ನಿದ್ರೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊಲವನ್ನು ಕಾಯಬೇಕಾದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಅನೇಕ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ದಂಗಾಗಿತ್ತು. ಒಮ್ಮೆ ತುಂಬಿದ ಚಂದ್ರಾಮನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ; ಒಮ್ಮೆ ದಿಗಂತವನ್ನೆಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಿಸಿ, ತುಳುಕಿ ಹೊಲದ ಮೈದಡವುತ್ತಿದ್ದ ಬೆಳದಿಂಗಳನ್ನು ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ನೆಲಕ್ಕೆ ನೆಲವೇ ಬೆಳುದಿಂಗಳ ಮಾಯೆಯಲ್ಲಿ ನಿದ್ರೆ ಹೋದಂತಿತ್ತು. ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಅಂದು ನಾನಾಕಾಕಾ ಸತ್ತದಿನ ತಾನೂ ಅಜರಾಣಿಯ ಹನುಮಂತ ದೇವರ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ನಸುಕಿನ ಮುಗಿಲನ್ನು ನೋಡಿದ್ದನ್ನು ನೆನೆಯಿತು. ಅಂದು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಅವೆಲ್ಲ ಇಂದು ಬೆಳುದಿಂಗಳ ಕಡಲಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಹೋಗಿದ್ದವು. ಕೂತು ಕೂತು ದಾದಾನಿಗೆ ಬೇಸರಾಯಿತು. ಒಂದು ದೊಡ್ಡದಾದ ಹಾಡನ್ನು ತುಟಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಗುಣಗುಣಿಸುತ್ತ ಜೋಳದ ಇಕ್ಕಲದ ಕಡೆಗೆ ಹೋದ. ಬೆಳ್ಳಗೆ ನೀರು ತುಂಬಿದ ಮಡುವಿನಲ್ಲಿ ಕಪ್ಪುಬಣ್ಣದ ಎಮ್ಮೆಯೊಂದು ಮಲಗಿದಂತೆ,

ಆ ಇಕ್ಕಲದ ನೆರಳು ಬಿದ್ದ ಭಾಗ ಅವನಿಗೆ ಕಂಡಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟ.

ಈ ಅನುಭವವೆಲ್ಲ ಅವನಿಗೆ ತೀರ ಹೊಸತು. ಗರಡೀ ಮನೆಬಿಟ್ಟು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವ ಪ್ರಸಂಗ ಹಿಂದೆ ಎಂದೂ ಅವನಿಗೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಸುಗ್ಗಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾನಾಕಾಕಾ, ಅವನಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಹೊಲದ ಕಾವಲಿಗಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದರು. ಲಕ್ಷ್ಮಣಬಾಯಿಯನ್ನು ಕಳಿಸಿಬರಲು ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಇಂದುಪುರಕ್ಕೆ ಹೋದನೆಂದು, ಆ ಕೆಲಸ ಈಗ ದಾದಾನ ಪಾಲಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಈ ಹೊಲ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನಿಂದ ನಾನಾ ಲಾವಣಿಗೆ ಹಿಡಿದಿದ್ದ. ಅವನು ತೀರಿಕೊಂಡನಂತರ ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೆ ಪಂಚರು ಈ ಹೊಲವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿದ್ದರು. ಸುಗ್ಗಿಯ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ, ಚಿಮಣಾಳನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾಡಿ, ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಹೊಲದಲ್ಲಿಯ ಪೀಕನ್ನೆಲ್ಲ ತಾನೇ ಒಯ್ಯಲು ಹೊಂಚು ಹಾಕಿದ ಸುದ್ದಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೆ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ತಾನು ಊರಲಿಲ್ಲದಾಗ, ನದಿಯ ಬುಡದ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ವರ್ಷ ಬೆಳೆದ ಗಂಜಿ, ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನ ಪಾಲಾಗಬಾರದೆಂಬ ಮುಂದಾಲೋಚನೆಯಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಜೋಳವನ್ನು ಕಿತ್ತಿ ಇಕ್ಕಲು ಹಾಕಿದ್ದನು. ಅದರಂತೆ ಬೇರೆ ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಗೋದಿ, ಕಡಲೆಗಳು ಒತ್ತಟ್ಟಿಗಿದ್ದರೆ ಕಾವರಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದೆಂದು, ಇದೇ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಕಣ ಮಾಡುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ತಂದು ಒಟ್ಟಿದ್ದನು. ಊರಿಗೆ ಹೊರಡುವಾಗ “ದಾದಾ ಹೊಲದ ಮ್ಯಾಗ ನಜರ ಇರಲಿ. ನಾ ತಿರುಗಿ ಬರೂಮಟ ಗರಡೀಮನಿಗೆ ಹೋಗಬ್ಯಾಡ. ಹೊತ್ತು ಮುಳುಗಿ ಹೊತ್ತು ಹೊಂಡೂತನಾ, ಹೊಲಾ ಬಿಟ್ಟು ಎಲ್ಲೂ ಹೋಗಬ್ಯಾಡ” ಎಂದು ತಾಕೀತು ಮಾಡಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಈ ರೀತಿ ಕಾವಲು ನಿಲ್ಲುವ ಕಾರಣವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬೇಕೆಂತಲೇ ದಾದಾನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ದಾದಾನಿಗೂ ಆಗ ಕಾರಣವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ಹೊಳೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ತಂದೆಯ ಮಾತಿನಂತೆ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕಾವಲು ನಿಂತಿದ್ದ ಅಷ್ಟೇ.

ದಾದಾ ಜೋಳದ ಇಕ್ಕಲುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸುತ್ತುಹಾಕಿ, ಕಣ ಮಾಡುವ ಸ್ಥಳದ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಕಡಲೆಯ ಚಟ್ಟದ ಬದಿಗೆ ಬಂದು ಕೂತನು. ಒಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೂತ್ತಿದ್ದ ಕುಳ್ಳಿಗೆ ಗಾಳಿಮಾಡಿ ಬೆಂಕಿ ಹತ್ತಿದ್ದು ಕಂಡು ಬಂತು. ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತು ಮಾಡುವದಾದರೂ ಏನು? ಕಡಲೆಯ ಚಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹಿಡಿ ಸುಟ್ಟು ಹುರಿಬಡ್ಡಿ ತಿನ್ನುತ್ತ ಕುಳಿತರಾಯಿತೆಂದು, ಚಟ್ಟವನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಒಂದೊಂದೇ ಬುಡ್ಡಿಯನ್ನು ಸುಲಿದು ಕಡಲೆಯ ಕಾಳನ್ನು ಮೆಲುಕಾಡಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು. ಚಂದ್ರ ಆಗಲೇ ನೆತ್ತಿಯ ಮೇಲೇರಿದ್ದನು. ದಾದಾನ ಮನಸ್ಸೂ ಈ ತಿನ್ನುವ ಕೆಲಸದಿಂದ

ಅರ್ಧ ತನ್ನ ಬೇಸರವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿತ್ತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಹಿಂತಿರುಗಿ ನೋಡಿದ. ದೂರದಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ಗುಜುಗುಜು ಮಾತಾಡಿದಂತೆ ಕೇಳಿಸಿತು. ಆದರೆ ಗಾಳಿಯ ದಿಕ್ಕು ಒಮ್ಮೆಲೇ ಬದಲಾದ್ದರಿಂದಲೋ ಏನೋ, ಅದು ಕೇಳಿ ಮತ್ತೆ ಅಡಗಿತು. ಕಣ್ಣಿಗೆ ಯಾರೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ ಇಂಥ ಸರಿರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ, ಊರುಬಿಟ್ಟು ಎರಡು ಮೈಲು ಅಂತರವಿರುವ ಈ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಯಾರು ಬಂದಾರು ಎಂದು ನಕ್ಕು ಮತ್ತೆ ಕಡಲೆಯ ಬುಡ್ಡಿಯನ್ನು ಸುಲಿದು ತಿನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾದನು.

ಮುಂದೆ ಕೆಲನಿಮಿಷಗಳು ಕಳೆದಿರಬಹುದು. ಮತ್ತೆ ಅದೇ ಸಪ್ಪಳ ಈ ಸಾರೆ ಕಾಲಹೆಜ್ಜೆಯ ಸಪ್ಪಳದೊಂದಿಗೆ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿಗಿರುವ ಹಳ್ಳದಿಂದ ಕೇಳಿಬಂತು. ದಾದಾ ಆ ಕಡೆಗೆ ನಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಹತ್ತಿದ. ಕಾವಲುಗಾರನ ಭಯ ಅವನಲ್ಲಿಯೂ ತುಂಬಿತ್ತು. ಮೂವರು ಆ ಹಳ್ಳದಿಂದ ತಾನು ಕುಳಿತಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದುದು, ಚಂದ್ರನ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಅವರು ಹೊತ್ತ ಕಂಬಳಿಗಳಿಂದ ಕಂಡುಬಂದಿತು. ಕಡಲೆಯ ಚೆಟ್ಟವನ್ನು ಕದ್ದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಯಾರಾದರೂ ಬಂದಿರುವರೆಂದೇ ಅವನ ತರ್ಕ. ಬರಲಿ, ತನ್ನ ಚಪಗೊಡ್ಡಿಯ ಸವಿಯನ್ನು ಅವರಿಗೆ ತೋರಿಸುವನೆಂದುಕೊಂಡು, ದಾದಾ ಚಪಗೊಡ್ಡಿಯನ್ನು ಕೈಯಿಂದ ಸವರಿ ಅವರು ಬರುವುದನ್ನೇ ಕಾಯುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಂಡ. ತಾನು ಅವರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳದಿರಲಿ ಎಂದುಕೊಂಡು ಗೋದಿಯ ಹುಲ್ಲಿನ ಮರೆಗೆ ಅಡಗಿಕೊಂಡ ಆಗಂತುಕತ್ರಯರು ನೇರವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೇ ಬಂದರು. ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡಿದರು. “ದಾದಾ ಇಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ ಕಾಣತತಿ” ಎಂದೊಬ್ಬ ನುಡಿದ.

“ಹಾಗಾರ ನೆಟ್ಟಗಾತಲೇ” ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ಧ್ವನಿ ತೆಗೆದ.

“ಇರದ ಎಲ್ಲೆ ಹೋಗತಾನೋ? ಇಕ್ಕಲದ ಹತ್ತರ ಮನಕೊಂಡಿರಬೇಕು?” ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಎಚ್ಚರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ.

ಉಸಿರಾಡಿಸಿದರೆ ತಾನು ಅಲ್ಲಿದ್ದುದು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಯಬಹುದೆಂದು, ದಾದಾ ಉಸಿರು ಬಿಗಿ ಹಿಡಿದು, ಬೇಟೆಗಾಗಿ ಜಪ್ಪಿಸಿ ಕುಳಿತ ಹುಲಿಯಂತೆ ಕಣ್ಣು ಪಿಳುಕಿಸದೆ ಅವರನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದ.

ಆ ಮೂವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಗೋದಿಯ ಹುಲ್ಲಿನ ಗುಂಪಿಯ ಸುತ್ತುಹಾಯ್ದು ದಾದಾನ ಹಿಂದೆ ಬಂದು ನಿಂತಾಗ ದಾದಾ ಹೊರಳಿದವನೇ ಅವನಿಗೆ “ಯಾರ ನೀನು” ಎಂದು ಗುಡುಗು ಹಾಕಿ ಕೇಳಿದ.

ಆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಚಪ್ಪಾಳೆ ಹೊಡೆದು, ಬಯಲೆಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಿಸುವಂತೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಗುತ್ತ, “ಮಿಕಾ ಇಲ್ಲೆ ಕುಂತ್ಯೆತಿ ಬರೆಪೋ” ಎಂದು ಕೂಗಿಕೊಂಡ. ಅವನ

ಸಂಗಡಿಗರೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು. ಅವನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೂಗಿದಾಗಲೇ ದಾದಾನಿಗೆ ಅವನ ದನಿಯ ಗುರುತು ಹತ್ತಿತ್ತು. ಆಗ ತಾನೂ ನಗುತ್ತ ಎದ್ದು ನಿಂತು, “ಈ ಕಂಬಳಿ ಮುಸುಕು ಹಾಕೊಂಡು ತುಡುಗಿಗೆ ಹೊರಟವರೊಂದಿಗೆ ಹೀಗ್ಯಾಕೆ ಹೊಂಟೀರಲೇ ಮಕ್ಕಳ್ರಾ” ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

“ತುಡುಗಿಗೆ ಹೊಂಟವರ ಸಂಗಾಟ ನಾವು ಸೇರಿ ಹೊಂಟಿವಂತ, ಅವರ ಹಾಗೆ ಗೊಂಗಡೀ ಹೊತ್ತೀವು. ತಿಳೀತೇನ್ ದಾದಾ?” ಎಂದು ಹಿರೇ ಕುರುಬನಿಗ ದಾದಾನ ಬೆನ್ನು ತಟ್ಟಿ ಹೇಳಿದ.

ದಾದಾನಿಗೆ ಏನೂ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇವರ ಚೇಷ್ಟೆ, ಸರಿ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಇವರು ಹೊರಟದ್ದು, ಅವರ ಕಂಬಳಿ ಮುಸುಕಿನ ವೇಷ, ಇವರಾಡಿದ ತುಡುಗಿನ ಸುದ್ದಿ ಅವನಲ್ಲಿಯೂ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿದವು. “ಏನ ಹೇಳಬಾರದ ಗಡಾನ?” ಎಂದು ಆತುರದಿಂದ ಕೇಳಿದ.

“ನೋಡ ದಾದಾ, ಇಂದ ಊರಿಗೆ ಊರ ಗೌಡರ ಹೊಲಾ ಲೂಟಿ ಮಾಡಲಾಕ ಹೊಂಟೈತಿ. ಪಡದಪ್ಪನೋರು ಈಟಿಲ್ಲ ಮಂದಿನ್ನ ಗೂಳೇ ಹಾಕಿ, ಹೊಲದಾಗಿನ ಬದಕ ಕಳವ ಮಾಡಲಾಕ ಕಳಿಸ್ಸಾರು” ಎಂದು ನಿಂಗ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನಿವೇದಿಸಿದ.

ಅಂದಿನ ಸಂಜೆಯೇ ಪಡದಪ್ಪನವರು ಹುಲಿಬ್ಯಾಟ ಹಳಬರನ್ನು ಮನೆಮನೆಗೆ ಕಳಿಸಿ ಜನರನ್ನೆಲ್ಲ ವಾಡೆಗೆ ಕರೆಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆಲ್ಲ “ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡರು ಇನ್ನ ಮ್ಯಾಗ ಊರ ಗೌಡರಾಕ್ಕಾರು. ಅವರ ಬೂಮ್ಯಾಗ ಬೆಳೆದ ಬದುಕು ಅವರದು. ಅದನ್ನ ಪಾರ್ವತೆವ್ವನೋರು ಸುಸೂತ್ರ ಕೊಡಾಣಿಲ್ಲ. ಅಂತ ನೀವೆಲ್ಲ ಹೋಗಿ ಆ ಬದಕ ತಂದು ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡರಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸಬೇಕು” ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದರು.

“ನಮ್ಮನ್ನೂ ವಾಡೆಕ್ಕೆ ಕರೆಸಿದ್ದರೇನಪಾ” ನಿಂಗ ಮುಂದುವರಿಸಿದ. “ಇಂತಾ ದಗದ ನಮ್ಮ ಕೈಲೆ ಆಗಾಣಿಲ್ಲ ಅಂತ ನಾವು ಹೇಳಿದರ ಬಾಪೂಸಾಬರು ಏನಂದರಂದೀ, ‘ಎಲೇ ಮಕ್ಕಳ್ರಾ, ತಾಲೀಮಖಾನೆ ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಉಪಕಾರ ಹೀಗ ತೀರಸತೀರ್ಯಾ? ದಾದಾನ ಮಾತ ಕೇಳಿ ನೀವೆಲ್ಲ ಕುಣಿದರ ಕೇಳೊದಿಲ್ಲ ಊರ ಜನಾನ, ನಮ್ಮ ಹಿಂದ ಇರೋವಾಗ ನೀವು ಅಡ್ಡ ಜಗ್ಗತೀರ್ಯಾ? ಅನ್ನಾಣಾ ವಾದಿಸ್ಯಾಟ ಯಾಕ ಅಂತ ಆಗಲಿ ಧನ್ಯಾರ ಅಂತ ಹೇಳಿ, ಗೊಂಗಡೀ ತಲೀಗೆ ಹಾಕಿ ಊರ ಹಿಂಡ ಜನರ ಸಂಗಾಟ ನಾವೂ ಹೊಂಟಿವೇನಪಾ, ದಾರ್ಯಾಗ ಹಳ್ಳದ ಹಂತ್ಯಾಕ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರ ಜಾರಿಕೊಂಡು ಹಳ್ಳಗುಂಟ ಇಲ್ಲಿತನಾ ಬಂದೀವು. ನಿನಗ ಈ ಮಜಕೂರ ತಿಳಿಸಬೇಕಂತ ಬಂದರ ನೀನು ಮಿಕಾ ಅಡಗಿಕೊಂಡು

ಕುಂತ ಹಾಗೆ ಕುಂತು, ನಮ್ಮನ್ನು ಜಡೀಬೇಕಂತ ಮಾಡಿದ್ದಿ” ಇಷ್ಟು ಹೇಳಿ ನಗುತ್ತ ನಿಂತ.

ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿಯೇ ದಾದಾನಿಗೆ ಸಿಡಿಲು ಬಡಿದಂತಾಗಿತ್ತು. ಒಮ್ಮೆಲೇ ಭಾವನೆಗಳ ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದೂ ತಿಳಿಯದಂತಾಯಿತು. ಈ ಮಾತನ್ನು ನಂಬುವುದೂ ಕೂಡ ಕಠಿಣವೆನಿಸಿತು. ಅಂತೆಯೇ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಖಾತ್ರಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ನಿಂಗನಿಗೆ “ಅಲ್ಲೋ ನಿಂಗಾ, ಊರ ಜನಾ ಗೌಡರ ಹೊಲಾ ಲೂಟಿ ಮಾಡಲಾಕ ಕರೇನ ಹೊಂಚಾರ?” ಎಂದು ವಿಸ್ಮಯ, ಕಾತರ ಬೆರೆತ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದ.

“ಈಗ ಗೌಡರ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಿದರ ಎಲ್ಲಾ ತಾನ ತಿಳೀತಲ್ಲ” ಎಂದು ನಿಂಗ ಉತ್ತರವಿತ್ತ.

ದಾದಾನ ಮುಖ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಕೆಂಪಾದದ್ದು ಆ ಬೆಳದಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಮೂಗಿನ ಹೊರಳೆಗಳನ್ನು ಬೇಯಿಸುವಷ್ಟು ಉಸಿರು ಬಿಗಿಯಾಗಿತ್ತು. ತುಟಿಗಳು ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದವು.

“ಈಗ ನಾನು ಅಲ್ಲಿಗೇ ಹೊಂಟೆ. ಹ್ಯಾಗೆ ಲೂಟಿ ಮಾಡತಾರೋ ಒಂದ ಕೈ ನೋಡೇ ಬಿಡತೇನಿ. ನಿಂಗಾ, ನಾ ಬರೂ ಮಟಾ ಈ ಹೊಲದ ಕಾವಲ ನಿನ್ನ ತಲೇಮ್ಯಾಗ” ಎಂದವನೇ ದಾದಾ ಚಪಗೊಡ್ಡಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ರಭಸದಿಂದ ಹೊರಟ.

“ಲೇ ದಾದಾ, ಅಲ್ಲೆ ಮುನ್ನೂರು ನಾನೂರು ಜನ ಕೂಡೈತಲೇ. ಕಾಟಕರು, ಹೊಲ್ಯಾರು ಕುರುಬರು, ಕುಲಕ್ಕೊಂದು ಜಾತೀ ಜನಾ-ಮನೀಗೊಂದು ಇಸಮಿನ್ಟಾಂಗ ಬಂದು ಸೇರ್ಯಾರಲೇ. ನೀ ಏನು ಮಾಡಾವ ಮಗನ ಆ ಜನದ ಹಿಂಡಿನ್ಯಾಗ ಹೊಕ್ಕು? ನೀ ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೋದದ್ದು ನೋಡಿ, ಆ ಜನಾ ನಿನ್ನ ಹೊಲಾ ಹೊಕ್ಕರಂದರೆ, ಈ ನಿನ್ನ ಇಕ್ಕಲ, ಚಿಪ್ಪಾ, ಹುಲ್ಲು ಮನಶ್ಯಾಗ ಒಂದೊಂದು ಹಿಡೀ ಸೈತ ಬರಾಕಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಹೊಲಾ ಸುಸೂತ್ರ ಉಳಿದರ ಸಾಕೂ ಅಂತ ನಿನಗೆ ಹೇಳಾಕ ಬಂದರ, ನೀನ ಹೊಲಾ ಬಿಟ್ಟು ಹೊಂಡತೀಯಲ್ಲ? ಮಳ್ಳ ಸುಮಾಕ ಕೂಡ” ಎಂದು ನಿಂಗ ಹಿರಿತನದ ಗಾಂಭೀರ್ಯದಿಂದ ದಾದಾನಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದ.

ಅವನ ಕೈಹಿಡಿದು ಜಗ್ಗಿದ.

ಆದರೆ ದಾದಾ ಉಪದೇಶ ಕೇಳುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ರಕ್ತ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಕುದಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆತುರದಿಂದ ಅವನ ಕಾಲಿಗೆ ರೆಕ್ಕೆ ಬಂದಂತಾಗಿದ್ದವು.

“ನಿಂಗಾ ಬಿಡ ಕೈ, ಸುಮಾಕ ತಡೀಬ್ಯಾಡ. ನನ್ನ ಹೊಲಾ ಹಾಳ ಮಾಡತಾರ? ನೋಡೀಯಂತ, ಏನ ಮಾಡತೀನನ್ನೂದು. ಹೇಣತೀ ಗುಳ ದಾಳಿ ಹರಕೊಂಡ ಬರೂ ಭಂಟರ್ಯಾರದೀರಿ, ಅವರು ನನ್ನ ಹೊಲದಾಗ ಕಾಲ ಹಾಕರಿ ಅಂತ ಸಾರಿ ಹೇಳ ಬರಾಕ ಹೊಂಟೀನು. ನನ್ನ ತಡೀಬ್ಯಾಡ” ಎಂದು ಚೀರಿಕೊಂಡವನೇ ದಾದಾ ಗೌಡರ ಹೊಲದ ಕಡೆಗೆ ಓಟ ಬಿಟ್ಟ.

ಒಂದೇ ಓಟಕ್ಕೆ ದಾದಾ ಗೌಡರ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿದ್ದ. ನದಿ ಮುಳುಗುತ್ತಿದ್ದ ಈ ಭೂಮಿ ಅಂದರೆ ಶಂಕರಪ್ಪಗೌಡರಿಗೆ ಬಹಳ ಜೀವ. ತಮ್ಮ ಎಲ್ಲ ಶ್ರಮವನ್ನೂ ಅದಕ್ಕೆ ಮೀಸಲಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಗೊಬ್ಬರ ಗುಡೆ ಹಾಕಿ, ಭೂಮಿ ಕಸುವು ಮಾಡಿ ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದಾದ ತೆನೆಗಳನ್ನು ಹೊರತ್ತು ಜೋಳದ ಬೆಳೆ ಬಿಗಿದು ನಿಂತಿತ್ತು. ದೀರ್ಘ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಫಲವನ್ನು ಕಂಡು ಹಣ್ಣಾದ ಮನಸ್ಸು ಅತ್ಯಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ತೂಗುವಂತೆ, ತೆನೆಯ ಭಾರದಿಂದ ಬೆಳೆ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ತೂಗಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಬೆಳದಿಂಗಳ ಮಾಯೆಯಲ್ಲಿ, ಗಾಳಿಯ ಉಯ್ಯಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಲದ ಬೆಳೆ ಜೀವಂತವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಬೀಜದಿಂದ ಹಿಡಿದು ತೆನೆಯವರೆಗೆ ಮನುಷ್ಯನ ಪ್ರಿಯವಾದ ಕರಸ್ಪರ್ಶ ತಾಗಿದ್ದರಿಂದಲೋ ಏನೋ, ಮನುಷ್ಯನ ಸಹಾನುಭೂತಿಯನ್ನು ಬಯಸುವಂತಿತ್ತು ಆ ಬೆಳೆ. ವಾರಸಾ ತಂಟಿಯ ಮೂಲಕ ಜೋಳವನ್ನು ಕೊಯ್ಯಲು ಆಳುಗಳು ಬಾರದೆ, ದಿನ ಮೀರಿದ್ದರಿಂದ ಬೆಳೆ ಇನ್ನೂ ಸೊಕ್ಕ ಬಲಿತಿತ್ತು. ಆದರೆ ದಿನ ಮುಗಿದದ್ದರಿಂದಲೇ ಕೆಲವು ಕಡೆಗೆ ದಂಟು ಮುರಿದು ತೆನೆಗಳು ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಾಗಿದ್ದವು. ದಾದಾನಿಗೆ ಯಾಕೋ ಏನೋ ಈ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಳುಕಿತು.

ಗೊಂಗಡಿ ಹೊತ್ತ ಜನರು, ಹೊಲದ ಆಚೆಯ ಬದಿಯಿಂದ ನುಗ್ಗಿ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕ ತೆನೆಗಳನ್ನು ಮುರಿದು, ಗೊಂಗಡಿಯ ಮೂಲೆಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬುವುದರಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿದ್ದರು. ಈ ರೀತಿ ಬಳುಕುವ ತೆನೆಗಳನ್ನು ಮುರಿಯುವುದು, ಜನರ ಗೋಣು ಮುರಿದು, ಚಲ್ಲುವ ದೃಶ್ಯದಂತೆ ದಾದಾನಿಗೆ ದ್ವೇಷ ಹುಟ್ಟಿಸಿತು. ನೋಡುತ್ತ ನಿಲ್ಲುವ ತಾಳ್ಮೆಯೂ ದಾದಾನಿಗೆ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ವೇಗವಾಗಿ ಜೋಳದ ನಿಲುವಿನಲ್ಲಿ ನುಗ್ಗಿ, ತೆನೆಗಳ ಚಂಡಿಯಾಡುತ್ತಿದ್ದವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನ ಹಿಂದೆ ಹೋಗಿ, ತನ್ನ ಚಪಗೊಡ್ಡಿಯಿಂದ ಅವನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಹಾರ ಮಾಡಿದ. ಕೊಡಲಿಯ ಗಾಯದಿಂದ ಅವನೋ ಚಿಟ್ಟನೇ ಚೀರಿದ. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಮೀಪದ ಜನರು ಓಡಿ ಬಂದು, ಅವನ ಗಾಯ, ಹರಿಯುವ ರಕ್ತ ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿ, ಮೈಮೇಲಿನ ಗೊಂಗಡಿಯ ಪರಿವೆಯಿಲ್ಲದೆ ದಾರಿ ಸಿಕ್ಕುತ್ತ ಓಡಿದರು. ಅವರು ದೆಸೆಬಾಯಿ ಬಿಡುತ್ತ ‘ಗಾತಾತರಲೇ’

ಎಂದು ಚೀರುತ್ತ ಓಡುವದನ್ನು ನೋಡಿ ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಗಾಬರಿಯಿಂದ ಅವರ ಹಿಂದೆಯೇ ಓಡಿದರು. ಆ ಮೇಲೆ ದಾದಾ ಅಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲದೆ, ಹೊಲದ ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಗಕ್ಕೆ ಓಡಿ ಬಂದು, ಅಲ್ಲಿಯ ನಾಲ್ಕಾರು ಜನರನ್ನು ಹಿಡಿದು 'ಹಾಂ' ಎಂದು ಗರ್ಜಿಸಿದ. ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಬಂದ ವಿಪತ್ತಿನಿಂದ ಅವರು ಸ್ತಂಭೀಭೂತರಾಗಿರುವಾಗಲೆ, ಅವರಲ್ಲೊಬ್ಬನ ಮೇಲೆ ದಾದಾನ ಚಪಗೊಡ್ಡಿ ಎರಗಿತು. ಗಾಬರಿಯಿಂದ ಅಲ್ಲಿದ್ದವರೆಲ್ಲ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು ಹೊಟ್ಟೆ ಹೊಸೆಯುತ್ತ ಹೊಲದ ಸೀಮೆಯನ್ನು ದಾಟಿದ ಮೇಲೆ ಆಳಾಗಿ ಎದ್ದು ನಿಂತು, ಹೊಲದ ಕಡೆಗೆ ಮುಖ ಕೂಡ ತಿರುಗಿಸದೆ ಓಡಿಯೇ ಓಡಿದರು.

ದಾರಿಯ ಮೇಲಿದ್ದ ಒಡ್ಡಿನ ಮೇಲೆ ಬೇವಿನ ಗಿಡದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಪ್ಪ ಪಡದಯ್ಯ, ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಇವರು ಹಾಸಿದ ಕಂಬಳಿಯ ಮೇಲೆ ಚಕ್ಕಂದದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಈ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳ ಮಹಿಮಾತಿಶಯಗಳನ್ನು ಹೊಗಳುತ್ತ ಅವರಿಗೆ ಎಕ್ಕೆಯ ಎಲೆಗಳ ಬತ್ತಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವುದರಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದ ಭಕ್ತಾದಿಗಳಿಗೆ, ಓಡಿಬರುವ ಜನ ಕಂಡಿತು. ಅವರೂ ನಡುಗಲಾರಂಭಿಸಿದರು.

ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಈ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಸೈನ್ಯ ಸೋತುಬಂದಷ್ಟು ದುಃಖವಾಯಿತು. ಜನರನ್ನು ತಡೆದು ಹುರಿದುಂಬಿಸಿ, ಪುನಃ ಬೆಳೆಯ ಲೂಟಿಗೆ ತಿರುಗಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಲಿಂಗಪ್ಪನಿಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವತಃ ಪಡದಯ್ಯನವರೇ ಈ ಸಾಹಸ ಮಾಡಲು ಎದ್ದು ನಿಂತರು ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆ ದಾರಿಯ ಮೇಲಿನ ಒಡ್ಡಿನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಓಡಿಬಂದರು. ಅವರಲ್ಲೊಬ್ಬನನ್ನು ತಡೆದು, "ಹೀಗ್ಯಾಕ ಕುರಿ ಹಿಂಡು ಓಡಿದಂಗಾಗ ಓಡತೀರಲೇ ಮಕ್ಕಳಿರಾ?" ಎಂದು ಪಡದಯ್ಯನವರು ಮೂದಲಿಸುತ್ತ ಕೇಳಿದರು.

ಆ ಮನುಷ್ಯ ಗಾಬರಿಯಿಂದ ನಡುಗಹತ್ತಿದ. ಒಮ್ಮೆಲೇ ಅವನ ಬಾಯಿಂದ ಮಾತು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪಡದಯ್ಯನವರು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೈ ಹಿಡಿದದ್ದರಿಂದ ಓಡಿ ಹೋಗುವಂತೆಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಬಾಯಿ ಬಿಚ್ಚಲು ಪಡದಯ್ಯನವರು ಇನ್ನೂ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಸಲ ಗದರಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಆಗ ಅವರ ದನಿಯ ಮೇಲಿಂದ ಅವರು ಪಡದಪ್ಪನವರೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು.

"ಭೇ ಅದೇನ ಹೇಳೂ ಮಾತ ಅಲ್ಲ ತಗೀರಿ ಅಪ್ಪಾ ಅವರ, ಕಂಡವರೆಲ್ಲ ಅಷ್ಟೇ ಎದೀ ಒಡಕೊಂಡು ಬಿದ್ದಾರು. ಶಂಕರಪ್ಪಗೌಡರ ದೆವ್ವ ಬಿಚ್ಚಗತ್ತಿ ಹಿಡಿದು ತೆನೀಗೆ ಕೈ ಹಚ್ಚಿದವರನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಒಗಿಲಾಕ ಹತ್ತೈತಿ" ಎಂದಿಷ್ಟು ಹೇಳಿದವನೇ, ತೇಕುತ್ತಿದ್ದರೂ ಬೀಳುವ ಎಚ್ಚರವಿಲ್ಲದೇ ಓಡಿಹೋದರು.

ಪಡದಪ್ಪನವರಿಗೆ ಭೂತಪಿಶಾಚಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸ ಬಹಳ. ಹಿಂದಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಪಾರುಪತ್ಯ ಮಾಡಿಸಲು ಒಬ್ಬ ಮಾಂತ್ರಿಕನನ್ನು ಅವರು ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗಿ ವೇತಾಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿ ಕೊಡಲು ಕೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಅವರು ಹೇಳಿದ ವಿಧಿಗಳೆಲ್ಲ ಭೀಕರವಾಗಿದ್ದವು. ಸ್ಮಶಾನದಲ್ಲಿ ಬಾಣಂತಿಯ ಬಲಗೈ-ಎಲುಬನ್ನು ತಂದು ಹಸಿಮಾಂಸದಿಂದ ಹೋಮಮಾಡಬೇಕು. ಸಾಧ್ಯವಾಗುವ ಮೊದಲೇ ವೇತಾಳ ಬಂದು ಹೋಮವನ್ನು ಕೆಡಿಸಲು ನಾನಾರೂಪಗಳಿಂದ ಹೆದರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ಹೆದರಬಾರದು. ಹೀಗೆಯೇ ಸತತ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ವೇತಾಳ ವಶವಾಗಿ ದಾಸನಾಗುವದು ಎಂದೇನೇನೋ ಅವನು ಹೇಳಿದ್ದ. ಆದರೆ ಅವನು ಹೇಳಿದ ಕತೆಯೆಲ್ಲ ಪಡದಯ್ಯನವರ ಮೇಲೆ ಭಯಾನಕವಾದ ಪರಿಣಾಮವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತ್ತು ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರಿಗೂ ಮಂತ್ರ ತಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಗತಿಯಿತ್ತೆಂದು ಪಡದಪ್ಪನವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮುಂದಿನ ಪರಿಣಾಮ ಭೀಕರವಾಗಬಹುದೆಂದು ಆ ಆಚಾರಿ ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೇಕೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ?

ಇವೆಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಪಡದಪ್ಪನವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಭೀತಿ ಘಟಿಸರ್ಪದ ಮರಿಯಾಗಿ ಮಲಗಿತ್ತು. ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯ ನಿಗೂಢ ಮೌನ, ನಿರ್ಜನತೆಯ ಮಾಯೆ, ಅಪರಾಧದ ಭೀತಿ, ಇವೆಲ್ಲ ರೂಪುಗೊಂಡು ದಂತಕತೆಯೊಂದನ್ನು ಉಸುರಿದಂತೆ, ಆ ಓಡಿ ಬಂದ ಮನುಷ್ಯ ದೆವ್ವದ ಕತೆಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಹೋದಾಗ ನಂಬದಿರುವದು ಹೇಗೆ? ದೆವ್ವವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯ ಮುನ್ನೂರು ನಾನೂರು ಜನರನ್ನು ಬೆದರಿಸಿ ಓಡಿಸುವದು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಬಾಳಾಚಾರಿಯೇ ತನ್ನ ಮಂತ್ರಬಲದಿಂದ ಪಿಶಾಚಿಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿ ಗೌಡರ ಹೊಲದ ಕಾವಲಿಗೆ ಕಳಿಸಿರಬೇಕು, ಹೆದರಿದ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಮೋಟುಮರವೂ ದೆವ್ವಾಗಿ ಕಾಣುವಂತೆ, ಪಡದಪ್ಪನವರಿಗೆ ಈ ದೆವ್ವದ ಕತೆ ನಿಜವೆನಿಸಿತು. ಶುಭವಾದ ವಿಭೂತಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು, ಮೀಸೆ ಕುಣಿಸುತ್ತ, ಬೆಳದಿಂಗಳ ಬೆಳಿನಲ್ಲಿ ಬಿಚ್ಚುಗತ್ತಿಯನ್ನು ಝಳಪಿಸುತ್ತ ತಿರುಗಾಡುವ ಗೌಡರ ಚಿತ್ರ ಅವರ ಕಣ್ಣೆದುರು ಕುಣಿಯಹತ್ತಿತು.

ಓಡಿಹೋಗುವಾಗ ಪಡದಪ್ಪನವರಿಗೆ ಭೂತದ ಬುರುಡೆ ಉರುಳಿಸಿದ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಪಡದಪ್ಪನವರು ತನ್ನ ಮಾತನ್ನು ನಂಬಬಹುದೆಂದು ಕನಸು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಅನಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯರು ಬಂದು ಅಡ್ಡಿ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಹೆದರಿ ಓಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆಂದ ಹೇಳಿದರೆ ಹೇಡಿತನವಾದೀತೆಂದು ಬಗೆದು, ಅವನು ಈ ದೆವ್ವದ ಕತೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಹೇಳಿದ್ದ. ಆದರೆ ಕಾಡಿನ ನಿರ್ಜನತೆಯಲ್ಲಿ, ಭೂತಪಿಶಾಚಿಗಳ ಅಗಾಧಶಕ್ತಿಗಳ ಬಗೆಗೆ ನಂಬಿಗೆಯಿದ್ದ ಪಡದಯ್ಯನವರು

ಅದನ್ನು ಕೂಡಲೇ ನಂಬಿದರು. ಅವರ ಕೈಕಾಲು ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಅಂಥ ತಂಗಾಳಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಭಯದ ತಣ್ಣಗಿನ ಬೆವರುಹನಿಗಳು ಸಾಲುಗಟ್ಟಿದ್ದವು. ಅವುಗಳನ್ನು ಒರೆಸುತ್ತ “ಲಿಂಗಪ್ಪ, ಬಾಪೂಸಾಬರ ಏಳ್ಳಿ ಹೋಗೂನು. ಇಲದಿರಕ ಆ ದೆವ್ವ ಇಲ್ಲೇ ಓಡಿಬಂದೀತು” ಎಂದು ವಿಕಾರವಾಗಿ ಕೂಗಿ ಹೇಳಿ, ಅವಸರದಿಂದ ಓಡುವ ಜನರ ಬೆನ್ನು ಬಿಡದೆ ತಾವೂ ಓಡಿದರು.

ಶಂಕರಪ್ಪಗೌಡರ ಭೂತ ಬಿಚ್ಚುಗತ್ತಿ ಹಿಡಿದು ಹೊಲವನ್ನು ಕಾಯುತ್ತಿರುವುದೆಂಬ ಕತೆ ಕಲ್ಪನೆಯ ಕೈಕಾಲು ಮೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಪಾದಳ್ಳಿಯ ಮನೆ ಮನೆಗೂ ಮುಟ್ಟಿತು. ಈ ಭೂತ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಕಾವಲಿದ್ದು ಯಾರನ್ನೂ ಅಲ್ಲಿ ಕಾಲು ಹಾಕಗೊಡುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಸ್ವತಃ ಪಡದಪ್ಪನವರೇ ಹೇಳಿದರೆಂದು ಒಬ್ಬನು ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟ. ಇನ್ನೊಬ್ಬನಂತೂ ಸ್ವಂತ ಅನುಭವವನ್ನೇ ಬಣ್ಣಗೊಟ್ಟು ಹೇಳಿದ. ತಾನು ತೆನೆಗಳನ್ನು ಮುರಿಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ದೆವ್ವ ತನ್ನ ಕಂಬಳಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಜಗ್ಗಿದ್ದು, ತಾನು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಕೊಸರಿಕೊಂಡದ್ದು, ಆಗ ಅದು ಒದ್ದು ನೆಲಕ್ಕೆ ಕೆಡವಿದಾಗ ಬಿದ್ದದ್ದರಿಂದ ಈಗಲೂ ಬೆನ್ನೆಲುಬು ನೋಯುತ್ತಿರುವದು, ಮುಂತಾದ ಸಂಗತಿಗಳೆಲ್ಲ ಅವನ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಜೀವಂತ ಸತ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದವು. ಚಪಗೊಡಲಿಯ ಹೊಡೆತದಿಂದ ಕಾಲಿಗೆ ಗಾಯವಾಗಿ ಬಿದ್ದ ಕೆಂಚನ ಮಗ ರಾಮ, “ಮೈ ಮ್ಯಾಗ ಎಚ್ಚರ ಬಂದಾಗ, ಪುಣ್ಯವಂತ ದಾದಾ ಬಂದು ಹೆಗಲಮ್ಯಾಗ ಕುಂಡರಿಸಿಕೊಂಡು ಮನೀಗೆ ತಂದು ಹಾಕಿದ. ಗಾಯದೇಣ್ಣೀ ತಂದು, ಅಳ್ಳೀ ತೋಯಿಸಿ ಕಾಲಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದ. ಆ ಮಾರಾಯನ ಪುಣ್ಯದಿಂದ ದೆವ್ವನ ಕೈಯಾಗಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ಉಳದ್ದಿ” ಎಂದು ಕಣ್ಣೀರು ತಂದುಕೊಂಡು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ.

ದಾದಾ ಚಪಗೊಡ್ಡಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಲೂಟಿಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವರನ್ನು ಬೆದರಿಸಿದ ಎಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳಿದರೂ ಅದನ್ನು ನಂಬುವವರೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವತಃ ದಾದಾನೇ ಬಂದು ಹೇಳಿದ್ದರೂ ಯಾರೂ ನಂಬುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಗೌಡರ ಭೂತ ದಾದಾನಂತೆ ಕಂಡಿರಬೇಕು ಎಂದೇ ಅವರು, ಹೇಳದವರಿಗೇ ತಿರುಗಿ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದಕ್ಕೆ ಬಲವಾದ ಕಾರಣವೂ ಇತ್ತು. ಗಾಯಗೊಂಡ ರಾಮನನ್ನು ಮನೆಗೆ ತಂದು ಹಾಕಿದವನು ದಾದಾ. ಜನರ ಗೊಂಗಡಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅವರವರ ಮನೆಗೊಯ್ದು ಮುಟ್ಟಿಸಿದವನೂ ಅವನೇ. ಮೇಲಾಗಿ ಆ ರಾತ್ರಿ ಅವನು ತನ್ನ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಕಾವಲು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಅಂದಮೇಲೆ ಒಬ್ಬನೇ ಹೇಗೆ ಹೋಗಿ ಎದುರಿಸುವದು ಸಾಧ್ಯ? ಒದರಾಟ ಕೂಗಾಟ ಕೇಳಿದ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿ, ನೊಂದವರನ್ನು ಅವನು ಉಪಚರಿಸಿರಬೇಕು. ಗೌಡರ ಭೂತ ಹೊಲವನ್ನು ಕಾಯ್ದದ್ದೇ ನಿಜ, ಎಂದು

ಊರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ನಂಬಿದರು. ನಿಜಸಂಗತಿಯನ್ನು, ಪಾರ್ವತೆವ್ವ, ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಹಾಗೂ ದಾದಾನ ಗೆಳೆಯರಲ್ಲಿ ಮೂವರು ಮಾತ್ರ ಅರಿತಿದ್ದರು.

ದೆವ್ವದ ಕತೆ ಸುಳ್ಳೇ ಇರಲಿ, ಸತ್ಯವೇ ಇರಲಿ, ಆದ ಪರಿಣಾಮ ಒಳ್ಳೆಯದಾಯಿತು. ಆ ರಾತ್ರಿ ಗೌಡರ ಹೊಲವನ್ನು ಲೂಟಿಮಾಡುವ ಯೋಜನೆ ವಿಫಲವಾದದ್ದರಿಂದ, ಬಲಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಭೂಮಿಯ ಕಬಜಾ ಪಡೆಯುವ ವಿಚಾರವೇ ಹಾರಿಹೋಯಿತು. ಗೌಡರ ಭೂತದ ಕಾಟ ತಮಗೂ ಅಂಟಿಕೊಂಡೀತೆಂಬ ಭೀತಿಯಿಂದ ಗೌಡರ ಆಸ್ತಿಗೆ ಕೈ ಹಚ್ಚುವ ಧೈರ್ಯ ಯಾರಲ್ಲಿಯೂ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ ಬರಗಾಲದಿಂದ ಕಂಗೆಟ್ಟ ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಪಡದಪ್ಪನವರ ಯೋಜನೆ ಜನರಿಗೆ ಸವಿಯಾಗಿಯೇ ಕಂಡಿತ್ತು. ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಷ್ಟು ಕಾಳು, ಬೇಸರ ಕಳೆಯಲು ಒಂದು ಹುರುಪಿನಕೆಲಸ ಇವು ಯಾರಿಗೆ ಬೇಡ? ಆದರೆ ಪಡದಪ್ಪನವರ ಯೋಜನೆ ಫಲಿಸಲೇಬಾರದೆಂದು ವಿಧಿಯ ಸಂಕಲ್ಪವಿತ್ತೋ ಏನೋ! ಜನರು ಲೂಟಿಗೆ ಸಿದ್ಧರಾದದ್ದು ಪಡದಪ್ಪನವರು ತೋರಿಸಿದ ಆಮಿಷದ ಲೋಭಕ್ಕಾಗಿ, ಆದರೆ ಆಗಲೂ ತಾವುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು ಪಾಪ ಎಂದು ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕುದಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಹೋಗದಿದ್ದರೆ ಊರಿಗೇ ವಾಳಿಯಾಗಬಹುದೆಂಬ ಭೀತಿಯಿತ್ತು. ಅಂತೆಯೇ ಊರಿಗಾದದ್ದು ನಮಗೂ ಆಗುತ್ತದೆಂಬ ಹಚ್ಚು ಧೈರ್ಯವನ್ನು ನಂಬಿ ಅವರು ಲೂಟಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅಲ್ಲಿ ದಾದಾ ಬಂದು ತಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲ ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ಎದುರಿಸಿ ಓಡಿಸಿದ್ದು ಅವರಿಗೆ ಭೂತಲೀಲೆಯಾಗಿ-ತಮ್ಮ ಪಾಪಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಶಿಕ್ಷೆ ಎಂದೆನಿಸಿತು. ದಾದಾ ಎದುರಿಸಿದಾಗ ಆ ನೂರಾರು ಜನರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರಾದರೂ ಅವನನ್ನು ಎದುರಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಯಾರ ಹೊಣೆಯೂ ಅಲ್ಲದ ಈ ಕೆಲಸದ ಪಾಪ ಅವರನ್ನು ತಡೆದಿತ್ತು.

ದಾದಾ ಒಬ್ಬನೇ ನಿಂತು ತಮ್ಮ ಹೊಲವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದನೆಂಬ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಗೌಡತಿ ಪಾರ್ವತೆವ್ವನಿಗೆ ಅವನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಆದರ, ಅಭಿಮಾನ, ಮಮತೆ ಉಕ್ಕಿಬಂದವು. ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಮರುದಿನ, ತನ್ನ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲು ಗೌಡತಿಯಿಂದ ದಾದಾನಿಗೆ ಕರೆ ಹೋಯಿತು. ಏನು ಅರಿಯದ ಹಸುಗೂಸಿನಂತೆ ದಾದಾ ವಿಸ್ಮಯದ ನಗೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತ ಅವಳ ಕಾಲಿಗೆರಗಿದ. ಪಾರ್ವತೆವ್ವ ತುಂಬಿಬಂದ ಕಂಠದಿಂದ “ನನ್ನಿಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳ ಜತೀಲೇ ನೀ ಒಬ್ಬ ಮಗಾ ಆದಿ. ಇಂದಿನಿಂದ ನೀ ತಾಯಿಲ್ಲದ ಪರದೇಶ್ಯಂತ ತಿಳೀಬ್ಯಾಡ ದಾದಾ. ನಿನಗ ಅನುವು-ಆಪತ್ತು ಬಂದರ ಸಥಿಯಿಂದ ಬೇಡಿ ಇಸಗೋಬೇಕು ಆ” ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು.

ಅವಳ ಅಂತಃಕರಣದ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ದಾದಾನ ಹೃದಯವ ಉಕ್ಕಿಬಂತು. ಕಣ್ಣೀರು ಉಕ್ಕಿಬಂದವು. ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅವಳ ಕಾಲಿಗೆರಗಿ “ಯವ್ವಾ ನಿನ್ನ ಹರಕೇ ಬಲ ಇರಲೀ, ನಿನ ಮಗಾ, ಪರಸಂಗ ಬಿದ್ದಾಗ ನಿನ್ನ ಕೈಯಾಗಿ ನ ಕಲ್ಲ ಅಂತ ತಿಳಕೋ ಯವ್ವಾ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕಣ್ಣೀರೊರೆಸಿಕೊಂಡು ಗೌಡರ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದನು.

ಪಡದಪ್ಪನ ಪುಡಾಂಟಿಕ ಈ ಮುಟ್ಟಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟಬಹುದೆಂದು ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರಿಗನಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಹಳವಾದರೆ ಲಿಂಗಪ್ಪ ಭೂಮಿಯ ಕಬಜಾ ಪಡೆಯಲು ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ಬಂದಾಗ, ಅವರಿಗೂ ಗೌಡರ ಪಕ್ಷದವರಿಗೂ ಕೈಗೆ ಕೈ ಹತ್ತಿ ಕಲಹವಾಗಬಹುದೆಂದು ಅವರು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಸರಿ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಕೊಯ್ಯಲು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದ್ದು, ನೀಚತನದ ಪರಮಾವಧಿಯೆನಿಸಿ ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಪಾದಗಳ್ಳಿಯ ಪುಣ್ಯ ತೀರಿತೆಂದೆನಿಸಿತು. ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ತುಂಬಿದ ಬೆಳೆಗೆ ಯಾರೂ ಕೈಹಚ್ಚಿರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಅದೂ ನಡೆದುಹೋಯಿತು.

ಆ ಲಟಿ ನಡೆದಾಗ ದಾದಾ ಒಬ್ಬನೇ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಎದುರಿಸಿ ಅನಾಹುತವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿದನೆಂದು ಕೇಳಿ ಅವರಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ದುಷ್ಟಶಕ್ತಿಗಳ ಈ ಸಂಕ್ರಮಣ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದಾದಾ ಒಬ್ಬನೇ ಆಸೆಯ ಕಿರಣವಾಗಿ ಕಂಡ. ಅವನ ಧೈರ್ಯ-ಸಾಹಸಗಳು, ಮುಳುಗಬಹುದಾದ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬಹುದೆಂದು ಅವರಿಗೆ ತೋರಿತು. ಅಂತೆಯೇ ದಾದಾನನ್ನು ಮನೆತನಕ ಕರೆಸಿಕೊಂಡು ಅವನ ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸಿ, ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಸೂಚಿಸಿ ಆಶೀರ್ವದಿಸಿದರು. ಅಂದಿನಿಂದ ಗೌಡರ ಪಕ್ಷದ ಜನರಿಗೂ ಕೂಡ ದಾದಾನ ಧೈರ್ಯ ಸಾಹಸಗಳು ಮೆಚ್ಚಿಗೆಯಾದವು.

ಕೆಲದಿನಗಳು ಕಳೆದನಂತರ ಪಡದಪ್ಪನವರ ಕಿವಿಗೂ ದಾದಾನ ಈ ಸಾಹಸದ ಕತೆ ಮುಟ್ಟಿತು. ಶಂಕರಪ್ಪಗೌಡರ ಭೂತದ ಬದಲಾಗಿ, ದಾದಾ ಈಗ ಅವರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕಾಡಹತ್ತಿದ. ತಮ್ಮ ಯೋಜನೆಗಳಿಗೆಲ್ಲ ದಾದಾ ವಿಘ್ನವಾಗಿರುವಂತೆ ಕಂಡಿತು. ತಮ್ಮ ದಾರಿಯಿಂದ ಈ ಮುಳ್ಳನ್ನು ತೆಗೆದೊಗೆಯದಿದ್ದರೆ, ತಮ್ಮ ಪ್ರಸ್ಥ ಊರಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಲಾರದೆಂದು ಅವರಿಗನಿಸಿತು. ಸೊಕ್ಕಿನಿಂದ ಮುನ್ನುಗ್ಗುವ ಸ್ವಭಾವದ ಈ ದಾದಾನನ್ನು ಯಾವದಾದರೂ ಪೇಚಿನಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿಸಿ, ಮೈ ಮೆತ್ತಗಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ವಿಚಾರ ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ಅವರ ಮನವನ್ನು ಕದಡಹತ್ತಿತು.

ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿ ತಿರುಗಿ ಪಾದಗಳಿಗೆ ಬರಲೊಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂದ ಮೇಲೆ

ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನೇ ಅನಿರ್ಬಂಧವಾಗಿ ಜಾಗೀರು ನಡೆಸುತ್ತಾನೆ; ಪಡದಪ್ಪನ ವರ್ಚಸ್ಸು ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ; ಲಿಂಗಪ್ಪ ಗೌಡನಾಗಿ ಬೇರೂರಿ ಹೊಸ ಅಮಲು ನಡೆಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಅನಿಷ್ಟತ್ರಯದಿಂದ ಪಾದಳ್ಳಿಯ ಜೀವನ ಮೂರಾಬಟ್ಟಿಯಾಗದೆ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಇದೆಲ್ಲದರ ನೈತಿಕ ಹೊಣೆ ತಮ್ಮದೆಂದು ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಭಾವನೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲು ಅವರು ಏನಾದರೊಂದು ಉಪಾಯವನ್ನು ಹೊಡಲೇಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ತಟ್ಟನೆ ಅವರಿಗೆ ಯಶವಂತರಾಯರ ನೆನಪಾಯಿತು.

ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು ಅಜರಾಣಿಗೆ ಕಳಿಸಿ ಯಶವಂತರಾಯರನ್ನು ಕರೆಸಬೇಕೆಂದು ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಯೋಚನೆ. ಜೈನರ ಜಿನ್ನಪ್ಪ ಆ 'ಅಪೇಶಿ' ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು ಕಳಿಸಿದರೆ ಕೆಲಸವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಸೂಚಿಸಿದ. ಆದರೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರಾರನ್ನೂ ಕಳಿಸುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈಗಂತೂ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಹೋಗಲಿ, ಕೆಲಸವಾಗದಿದ್ದರೆ, ಹೋಳೀಹುಣ್ಣಿವೆಯಾದ ಮಾಲೆ ದಾದಾನನ್ನು ಕಳಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಣಯವಾಯಿತು. ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಅಜರಾಣಿಗೆ ಹೋದವನು ಮರುದಿನವೇ ತಿರುಗಿ ಬಂದ. ಅಜರಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಲರಾ ಪಿಡುಗು ಹಬ್ಬಿರುವುದೆಂದೂ ಅದರ ಅಬ್ಬರ ಕಡಿಮೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಯಶವಂತರಾಯರು ಬರುತ್ತಾರೆಂದೂ ತಿಳಿಸಿದ. “ನಾ ಮದ್ದ ಹೇಳಿದ್ದಿಲ್ಲರೇ, ಆ ಅಪೇಶಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಕಳಿಸಬ್ಯಾಡಿ ಅಂತ” ಎಂದು ಜೈನರ ಜಿನ್ನಪ್ಪ ರಾಗವೆಳೆದ. ಮುಂದೇನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಯೋಚನೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಮಗ್ನರಾದರು.

ಪಾರ್ವತೆವ್ವನ ಪಕ್ಷಪಾತಿಗಳಿಗೆ ಅಘಾತವಾಗುವಂಥ ಇನ್ನೊಂದು ಉದ್ದಿಯೂ ಅಂದೇ ಬಂದಿತು. ಲಿಂಗಪ್ಪನ ವಾರಸಾದ ವಿರುದ್ಧ ಪಾರ್ವತೆವ್ವ ಒಂದು ತಕರಾರಿ ಅರ್ಜಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಮಾಮಲೇದಾರರು ಅದನ್ನು ಕಿತ್ತಿಹಾಕಿ, ಲಿಂಗಪ್ಪ ಶಂಕರಪ್ಪಗೌಡರ ಮಗನಾದ್ದರಿಂದ, ವಾರಸುದಾರನೆಂದು ಅವನ ಹೆಸರು ಹಚ್ಚಲು ಹುಕುಮ ಕೊಟ್ಟಿರುವರೆಂದು ಲಿಂಗಪ್ಪನ ಪರವಾಗಿ ಸಕ್ಕರೆ ಹಂಚುವುದು ನಡೆಯಿತು. ಊರಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹೊಸದೊಂದು ಕೋಲಾಹಲ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಯಾವುದೋ ಊರಿನ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯ ಪಾದಳ್ಳಿಯ ಗೌಡನಾಗಿ ಬರುವುದು ಹಿತಕರವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ಅಂದು ಸಾಯಂಕಾಲ ಎಂದಿನಂತೆ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ದೇವರ ದರ್ಶನಕ್ಕೆಂದು ಹೋಗಿದ್ದರು, ದೇವರ ದರ್ಶನವಾದ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕಟ್ಟಿಯ ಮೇಲೆ ಕ್ಷಣಹೊತ್ತು ಕೂಡುವುದು ವಾಡಿಕೆ. ಆಗ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಹಾಗೂ ಲಿಂಗಪ್ಪ ಇವರಿಬ್ಬರೂ

ಅವರು ಕುಳಿತ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದು ವಿನಯದಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರು. ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಅವರಿಗೆ ಪ್ರತಿ ನಮಸ್ಕಾರ ಸಲ್ಲಿಸಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಸೂಚಿಸಿದರು. ಶೇಷಪ್ಪನೂ ಮಾತಾಡಿಕೊಂಡಂತೆ ಇವರಿದ್ದಲ್ಲಿಗೇ ಬಂದು ಕಟ್ಟಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ನಶ್ಯವನ್ನು ನೀಡಿದ.

ಲಿಂಗಪ್ಪನು ಸಕ್ಕರೆಯ ಪೊಟ್ಟಣವನ್ನು ಆಚಾರ್ಯರ ಮುಂದಿಟ್ಟು, “ವಾರಸಾ ತಕರಾರೀ ಅರ್ಜಿ ಪ್ರಕರಣ ಮುಗಿತರಿ. ನನ್ನ ಹೆಸರ ವಾರಸಾ ರಿಜಿಸ್ಟರದಾಗ ಹಚ್ಚಾಕ ಹುಕುಮು ಆಗೇತಿ. ಅದಕ್ಕೆ ಸಕ್ಕರಿ ತಂದೀನಿ, ತೋಗೊಳ್ಳಿ” ಎಂದು ಅವಾಸ್ತವ ವಿನಯದಿಂದ ಸೂಚಿಸಿದ.

ಈ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾದ ವಿನಯದಿಂದ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಈ ಮೊದಲೇ ಸಂಶಯ ಬಂದಿತ್ತು. ವಿನಯದ ತೆರೆಯ ಹಿಂದೆ ನಡೆದ ನಾಟಕವನ್ನು ಅವರೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅದೀಗ ತಿಳಿದಂತಾಯಿತು. ಸಕ್ಕರೆಯ ಪೊಟ್ಟಣವನ್ನು ಕಣ್ಣಿಂದಕೂಡ ನೋಡದೆ, “ಮಾಮಲೇದಾರನ ಹುಕುಮು ಹೌದಲ್ಲೋ? ಅಪೀಲ ಮಾಡಿದರ ಟಿಕಾಸತನದ ಏನೋ ಶೇಷಪ್ಪಾ?” ಎಂದು ಶೇಷಪ್ಪನ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ ಕೇಳಿದರು.

ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೆ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಏನು ಉತ್ತರ ಕೊಡಬೇಕೆಂಬುದು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಆಚಾರ್ಯರ ಧೂರ್ತತನದ ಬಲೆಗೆ ಸಿಗದಂತೆ, ಯಾವಾಗಲೂ ಮೈಗೆ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಸವರಿಕೊಂಡಂತೆ ಜಾರಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ಉತ್ತರವೀಯದೆ “ಖಿರಕ್ಕೆ ಸಾವಿಲ್ಲ ಆಚಾರ ನ್ಯಾಯ ಇದ್ದ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಜಯಾ ಸಿಗಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕಲ್ಲ?” ಎಂದು ವೇದಾಂತ ಓದಿ, ಒಂದು ಚಿಟಿಕೆ ನಶ್ಯವೇರಿಸಿದ.

“ಹೌದಲ್ಲೋ? ಲಿಂಗಪ್ಪನ ವಾರಸಾ ನಿನಗ ನ್ಯಾಯದ್ದು ಅಂತ ಅನಸತದ. ನಾನು ಪಾರ್ವತೆವ್ವನ ಪಕ್ಷದವ, ನನಗ ಅನ್ಯಾಯದ್ದು ಅಂತ ಅನಸತದ. ನಿಮ್ಮ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಗೆಲುವು ಸಿಗಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯ ಇಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಂತ ನಾನು ಸಕ್ಕರೀ ತೋಗೊಳ್ಳೋದಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಆಚಾರ್ಯರು ನಿಷ್ಕರವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಹೇಳಿದರು.

ಆಚಾರ್ಯರು ಗುಡಿಯಿಂದ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟಾಗ ಆಗಲೇ ಕತ್ತಲಾಗಿತ್ತು. ವಿಚಾರ ಮಗ್ನರಾಗಿಯೇ ಮನೆಗೆ ನಡೆದರು. ಗೌಡರ ಮರಣದ ದೃಶ್ಯ ಅವರ ಕಣ್ಣು ತುಂಬಿತ್ತು. “ನಮ್ಮ ಮನೆತನದ ಮರ್ಯಾದಿ, ಆಚಾರೆಪ್ಪಾ, ನಿನ್ನ ಉಡ್ಯಾಗ” ಎಂಬ ಮಾತು ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ನಿನದಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಪಾದಳ್ಳಿಯ ಭವಿತವ್ಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತುಂಬಿತ್ತು. ಮನೆಗೆ ಬಂದು ದೇವರಿಗೆ ಮಂಗಳಾರತಿ ಮಾಡಿದರು. ದೇವರ ಮೂರ್ತಿಯ ಪೀಠಪ್ರಭಾವಳಿಯ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಇಲಿಯೊಂದು ನುಸುಳಿ ಬಂದು

ನಂದಾದೀಪದ ಎಣ್ಣೆಗೆ ಬಾಯಿ ಹಾಕಿತು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಆಚಾರ್ಯರ ಮಂಗಳಾರತಿ ಮಾಡುವ ಕೈ ನಡುಗಿತು.

೧೯

ಅನಾವ್ಯಷ್ಟಿಯಿಂದಂಟಾದ ಭೀಕರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ, ಕಾಲರಾ ದಾಳಿಯಿಟ್ಟ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಅನೇಕರು ಮರಣಹೊಂದಿದ್ದು- ಈ ಕಾರಣದಿಂದ, ಪಾದಳಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಸಾರೆ ಹೋಳೀಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಉತ್ಸಾಹವೆಲ್ಲ ಅಡಗಿಹೋಗಿತ್ತು. ಯಾರೂ ಲಕ್ಷ್ಮವೀಯದ ಬಡ ಅತಿಥಿಯಂತೆ, ಕಾಮನಹಬ್ಬ ಬಂದರೂ ಅದನ್ನು ಕೇಳುವವರಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಗಸೆಯ ಮುಂದೆ ಕಾಮದಹನಕ್ಕಾಗಿ ಕಳವಿನಿಂದ ತಂದೊಟ್ಟಿದ, ಪರ್ವತಪ್ರಾಯವಾದ ಕುಳ್ಳಿನ ರಾಶಿ ಈಗ ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಏನೋ, ದನ ಕಾಯುವ ಹುಡುಗರು ಬೊಬ್ಬೆ ಇಡುತ್ತ ತಮ್ಮ ನೆರೆಹೊರೆಯ ಹೆಂಗಸರು ಒಡಕು ಗೋಡಿಗೆ ಹಚ್ಚಿದ ಕುಳ್ಳುಗಳನ್ನು ಕದ್ದು, ಬೈಸಿಕೊಂಡು, ತಂದುಹಾಕಿದ ಕುಳ್ಳಿನ ರಾಶಿ ಒಂದು ಮೊಟ್ಟೆ ತುಂಬುವಷ್ಟು ಕೂಡ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಊರ ಅಗಸೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಟ್ಟವರಿಗೆ ಈ ಉತ್ಸಾಹದ ಅಭಾವ ತಟ್ಟನೆ ಹೊಳೆಯುವಂತಿತ್ತು.

ಕಾಮನಹಬ್ಬದ ಹಿಂದಿನ ರಾತ್ರಿ, ಪಡದಪ್ಪನವರ ಮಠದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯದಂತೆ ಗಾಂಜೀ ಭಕ್ತರ ಮೇಳವು ತೀರ್ಥಪ್ರಾಶನಕ್ಕಾಗಿ ಕೂಡಿತ್ತು. ಮಠದಲ್ಲಿ ಪಡದಪ್ಪನವರಾಗಲಿ, ಲಿಂಗಪ್ಪನಾಗಲಿ ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೆಂಚನಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಮಠದಲ್ಲಿ ಸೇರುವ ಸಭೆಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಕಳೆ ಬರಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಊರಲ್ಲಿ ಯಾರು ಸತ್ತರೂ ತಮಗೇನು ಎನ್ನುವ ಅನಾಸಕ್ತಿಗೂ ಕೂಡ, ಕೆಂಚನ ವಿಯೋಗದಿಂದ ಮಠ ಮೂಕವಾಯಿತೆಂಬ ಭಾವನೆ ಬಂದಿತ್ತು. ಮಠದಲ್ಲಿ ಈಗ ಸೇರಿದವರು ಕಾಟಕರು ಹಾಗೂ ಹೊಲೆಯರು. ಮಠದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಯಜಮಾನರು ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹೊತ್ತುಗಳೆಯುವದಕ್ಕೇನು ಆ ಮಾತು ಈ ಮಾತು ಆಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಹೊಲೆಯರ ರುದ್ರ, ತಾನು ಹಿಂದೆ ಕುಂಬಾರ ತುಳಜಪ್ಪನ ಕುಳ್ಳುಬಾನವನ್ನೊಡೆದು ಮೂವತ್ತು ಮೊಟ್ಟೆ ಕುಳ್ಳು ಕದ್ದ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ನೆನೆದುಕೊಂಡು, “ಈ ವರಸ ಕಾಮಣ್ಣಿನ ಬೆಂಕೀ ಕೊಡೊ ಪರಸಂಗನ ತಪ್ಪಧಾಂಗ ಕಾಣತೈತಿ” ಎಂದು ನಿಟ್ಟುಸಿರಿನ ಬದಲು ತಂಬಾಕದ ಚಿಲುಮೆನ್ನು ಜಗ್ಗಿ ಹೊಗೆಬಿಡುತ್ತ ಹೇಳಿದ. ಆ ಹೊಗೆ ಅವನ ಮನೋವ್ಯಥೆಯಿಂದ ಸ್ನಿಗ್ಧವಾಯಿತು.

ಅಗಸೆಯ ಮುಂದಿನ ಊರ ದೊಡ್ಡ ಕಾಮಣ್ಣನಿಗೆ ಸರೀರಾತ್ರಿಗೆ ಬೆಂಕಿ

ಹಚ್ಚುವದು ನಡೆದುಬಂದ ಸಂಪ್ರದಾಯ. ಅದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಹೊಲಗೇರಿಯಲ್ಲಿಯ ಕಾಮನಿಗೆ ಬೆಂಕಿಹಚ್ಚಿ ಆ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ತಂದಮೆಲೆ ಅಗಸೆಯ ಮುಂದಿನ ಕಾಮದಹನ ನಡೆಯಬೇಕು. ಜಾಗೀರದಾರ, ದೇಶಪಾಂಡೆ, ಗೌಡ-ಕುಲಕರ್ಣಿ ಮೊದಲಾದ ವತನದಾರರ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಹಲಗೆಯವರು ಹೋಗಿ, ಕರೆದು, ಅವರೆಲ್ಲ ಚಾವಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಮ್ಮಿಲಿತರಾದ ಮೇಲೆ, ಹುಲಿಬ್ಯಾಟಿ ಹಳಬರು ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ತರಲು, ಹಲಗೆಯವರೊಡನೆ ಹೊಲಗೇರಿಗೆ ದಿಗ್ವಿಜಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೊಲಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಮೋಜಿನ ಕಲಹ ನಡೆಯಬೇಕು. ಹಳಬರು ಅಲ್ಲಿಯ ಬೆಂಕಿಗೆ ಕೈ ಹಾಕಿದಾಗ, ಹೊಲೆಯರು ಅದನ್ನು ಒಯ್ಯಗೊಡದೆ, ಅವರ ಕೈಗಳ ಮೇಲೆ ಸತ್ತ ದನಗಳ ಎಲುಬುಗಳನ್ನು ತೂರುತ್ತಿದ್ದರು. ಎಲುಬುಗಳ ಸಂತತ ವರ್ಷದಲ್ಲಿಯೂ ಲಿಸ್ಸನ್ನದೆ, ಬೆಂಕಿಗೆ ಕೈಹಾಕಿ ಅದನ್ನೊಯ್ಯುವ ಸಾಹಸದಲ್ಲಿ ನಚಿಕೇತನಂತೆ ಖ್ಯಾತಿಪಡೆದ ತಳವಾರ ಮಲ್ಲನಿಗೆ ರುದ್ರನ ಮಾತು ಅಹನೀಯವೆನಿಸಿತು.

“ಯಾಕಲೇ ರುದ್ರಾ, ಕಾಮಣ್ಣ ಸುಡದಟು ಕೈ ಸೋತು ಕುಂತಿಲ್ಲ ನಾವು. ನಾಳೆ ಬೆಳಗಾದರ ಬಂತು ಹುಣ್ಣಿವಿ. ನೋಡೀಯಂತ ಬೆಂಕೀ ಒಯ್ಯೂ ಚಮತಾನರೇ. ಬೆಂಕಿ ಕೊಡೂದಾಗಾಣೆಲ್ಲ ಅಂತ ಯಾವ ಮಾತಿನ ಮ್ಯಾಗಿಂದಹೇಳತೀಯಲೇ?” ಎಂದು ಸಿಟ್ಟು ಕೆಣಕಿದಂತಾಗಿ, ಮೀಸೆಯನ್ನು ಹುರಿ ಮಾಡಿ, ಸುತ್ತು ಮುತ್ತೂ ನೋಡಿದ.

“ಹಾಗಲೇ ಮಲ್ಲಪ್ಪಗೌಡರ, ವರಸಾ ಕಾಮಣ್ಣಗ ದೊಡ್ಡಗೌಡರು ಬೆಂಕೀ ಕೊಡತಿದ್ದರು. ನೀವು ಲಡಾಯಿ ಮಾಡಿಕೊಂತ ಬೆಂಕೀ ಒಯ್ದದ್ದಕ್ಕೆ ಸಾರ್ತಕ ಆಗತಿತ್ತು. ಈ ವರಸ ಕುಳ್ಳೂ ಕೂಡಿಲ್ಲ; ಮತ್ತ ಸರಹೊತ್ತಿನ ಮಟಾ ಉಪಾಸ ಕುಂತು ಕಾಮಣ್ಣನ ಬೆಂಕೀ ಹಚ್ಚಾಕ ಗೌಡರೂ ಇಲ್ಲಾ, ಅದಕ್ಕೆ ಹಾಗ ಅಂದಿವೀಯಪಾ” ಎಂದು ಹೊಲೆಯರ ರುದ್ರ ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಂಡ.

“ಲೇ ಮಳ್ಳ ನನಮಗನ ಎಲ್ಲೀ ಅದೀ? ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡರ ಹೆಸರೆಲೆ ಮಾಮಲೇದಾರರು ಗೌಡಕೀ ಬರದಬಿಟ್ಟಾರಂತ, ತಾಲೂಕಿನಿಂದ ಕಾಗದ ಬಂದೈತಿ. ಅದಕ್ಕೆ ಊರಾಗ ಸಕ್ಕರಿ ಹಂಚಲಾಕ ಅವರೂ, ಪಡದಪ್ಪನವರೂ ಕೂಡೇ ಹೋಗಿದಾರು. ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡರು ನಾಳೆ ಗೌಡರೂ ಅಂತ ಡಂಗರಾ ಹೊಡಸೂದ. ಕಾಮಣ್ಣಗ ಅವರ ಕೈಯಿಂದನ ಬೆಂಕಿ ಕೊಡಸೂದು” ಎಂದು ಬಗಲಗಸಿ ಅಂಗಿ, ಪಾವಡದ ರುಮಾಲ ಧರಿಸಿದ ಶಿವಪುತ್ರಪ್ಪ ಬಿಳಿಗಡ್ಡದ ಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸುತ್ತ ರುದ್ರನ ಆಜ್ಞಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಭೀ ಹಾಕಿದ.

“ಲಿಂಗಪ್ಪನಂತವರು ಕಾಮಣ್ಣಗ ಬೆಂಕೀ ಹಚ್ಚೂದಾದರ ನಾವೆಲ್ಲ ಹೊಡಿಯೂದೇನರಿ?” ಎಂದು ದಳವಾಯಿ ತಿಪ್ಪ ತಲೆಯಲ್ಲಾಡಿಸುತ್ತ ಕೇಳಿದ.

“ಮಗನ. ಹೋಳಿಗೆ ತುಪ್ಪಾ ಹೊಡೀಲಾಕ ಗೌಡರ ಮದಿವಿ ಅಂತ ತಿಳಿದೀ ಏನಲೇ? ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚಿದ ಮ್ಯಾಗ ಊರ ಜನಾ ಎಲ್ಲಾ ಕೂಡಿ ಬೊಬ್ಬಿ ಹೊಡಿಯೂದು ಆಟ” ಎಂದು ತಳವಾರ ಮಲ್ಲ ವ್ಯಂಗವಾಗಿಯೇ ನುಡಿದ. ಶಂಕರಪ್ಪಗೌಡರಿದ್ದಾಗ, ಅವರು ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ರಾತ್ರಿ ಹುಲಬ್ಯಾಟಿ ಹಳಬರಿಗೆಲ್ಲ ಹೋಳಿಗೆಯ ಊಟ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಲಿಂಗಪ್ಪನವರ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅದೇನಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅವನ ಸೂಚನೆಯ ಅರ್ಥವಾಗಿತ್ತು.

“ಹಾಗಾರ ಕಾಮಣ್ಣನ ಸುಡೂದು ಗಟ್ಟಿ ಆದಹಾಗ ಆತಲ್ಲರಿ? ಅಂದಮ್ಯಾಗ ಸುಡೂದು ರಬ್ಬ ಆಗಾಕ ಬೇಕು. ನೂರಾರು ಮಟ್ಟ ಕುಳ್ಳು ಕೊಡಸದಿದ್ದರ ಅದೆಂತಾ ಸುಡೂದರಿ? ನೋಡಾಕ ಬಂದ ಜನಾ ಎಲ್ಲ ಛೀ ಅಂತ ಉಗಳಿ ಹೋದಾರು” ಉಪ್ಪಾರ ಮಾಳಪ್ಪ ಗೋಣಗೋಣಗುಟ್ಟಿದ.

“ನಮ್ಮ ಹೊಲಿಗೆರಿ ಹುಡುಗೂರಿಗೆ ಹೇಳಬಾರದ ಕುಳ್ಳಿನ ಡೀಗ ತಂದು ಅಗಸಿ ಮುಂದಿನ ಬೈಲೆಲ್ಲಾ ತುಂಬಿ ಬಿಡತೇವು” ಎಂದು ರುದ್ರ ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದು ತಲೆಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಪಡದಪ್ಪನವರ ಕಿವಿಗೂ ಬಿತ್ತು.

“ಎಲುವಿಲ್ಲದ ನಾಲಿಗೆ ಅಂತ ಸಿಕ್ಕ ಮಾತ ಆಡಬ್ಯಾಡಲೇ! ನಿಮ್ಮ ಹೊಲಿಗೆರಿ ಜನಾ ಭಂಡರು ಅಂತ ಸುತ್ತ ಹತ್ತ ಹಳ್ಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಡಂಗರಾ ಸಾರೈತಿ” ಎಂದು ಪಡದಪ್ಪನವರು ಅವನ ಬಾಯಿಕಟ್ಟಿ, ಪಡಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ತಮಗಾಗಿ ಕಾದಿಟ್ಟ ಗದ್ದುಗೆಯ ಮೇಲೆ ವಿರಾಜಮಾನರಾದರು.

“ಯಪಾ, ನಿಮ್ಮ ಕೈಯಾಗಿನ ಕಲ್ಲ ನಾವು. ಅಪ್ಪಣೀ ಕೊಡಿ, ಕಣ್ಣ ತಿರುಗೂ ಹಾಗ ಕುಳ್ಳಿನ ರಾಶೀ ತಂದು ಒಟ್ಟದಿದ್ದರ ಈ ಮಾತ ಆಡ್ಡಿ” ಎಂದು ರುದ್ರ ನೆಲಮುಟ್ಟಿ ಶರಣುಮಾಡಿದ.

“ಲೇ, ನಿಮ್ಮ ಕೈಯಿಂದ ಆಗೂ ಮಾತ ಅಲ್ಲ. ತೆನೀ ಮುರಕೊಂಡು, ಹೆಂಡ್ರು ಮಕ್ಕಳ ಹೊಟ್ಟಿಗೆ ಹಾಕಿ ಸುಕದ್ದೆ ಬಾಳೇ ಮಾಡಲೇ ಅಂತ ಹೇಳಿದರ, ಲಿಸಿಲಿಸಿ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಬಂದೂವಪಾ, ತೇಕ ಹತ್ತಿ ಎಡವಿ ಬಿಳ ಖಬರ ಇಲ್ಲದ, ಇಂತಾ ಹೇಡಿಗೋಳು ಊರಾಗಿನ ಕುಳಬಾನ ಕದ್ದು ತರತಾವ?” ಎಂದು ಪಡದಪ್ಪನವರು ದೈವೀ ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ ಹೇಳಿದರು.

“ಏನ ಮಾಡೂದತಿ ಯಪ್ಪಾ, ಊರ ಹಿಂಡಜನಾ ಕೂಡಿಸಿದ್ದೀ, ಅವಕ್ಕೇನ ಗೊತ್ತು, ಹೊಲಾ ಚಂಡಿಯಾಡೂ ಮುಂದ ಮೈತುಂಬ ಕಣ್ಣ ಇರಬೇಕನ್ನೂದು.

ಕೊಡ್ಡಿ ಏಟು ಬಿತ್ತೋ ಅಂತ ಒಂದು ಕೂಗಿತೋ ಲೋ, ಉಳಿದವರೆಲ್ಲಾ ಕುರಿಹಿಂಡಿನ್ನಾ, ಓಡಿಬಿಟ್ಟರು” ರುದ್ರ ಊರ ಜನರನ್ನೇ ಹೇಡಿಗಳೆಂದು ಆರೋಪಿಸುವ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಿದ.

“ಲೇ ರುದ್ರಾ, ಉಳಿದವರು ಓಡಿದರೂ, ನೀವ್ಯಾಕ ನಿಂತು ಲೂಟಿ ಮಾಡಲಿಲ್ಲಲೇ?” ತಳವಾರ ಮಲ್ಲ ತಡೆಯಲಾರದೆ ಕೇಳಿದ.

“ಹೊಂಡೂ ಮುಕ್ಕಟ್ಟ ಅಪನವರು ಏನ ಹೇಳಿದ್ದೆ ಕೇಳಿದ್ದಿಲ್ಲೇನ ಗೌಡರ? ‘ಮುಕ್ಕಟ್ಟಾ, ನಾಕ ಮಂದಿಗೂಡ ಇರಬೇಕು’, ಅಂತ, ಉಳಿದವರು ಓಡಿದಾಗ ನಾವು ನಿಂತ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ, ಎಲ್ಲಿ ಅಪನವರು ನಡಾ ಮುರಿತಿದ್ರೋ ಅಂತ ನಾವು ಓಡಬೇಕಾತು” ಎಂದು ರುದ್ರ ಎಲ್ಲರ ಬಾಯಿ ಕಟ್ಟಿದ.

ಪಡದಪ್ಪನವರು ಶಿಷ್ಯನೊಬ್ಬ ಮಡಚಿಕೊಟ್ಟ ವೀಳ್ಯದೆಲೆಯನ್ನು ಬಾಯಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು “ಲೇ ರುದ್ರಾ, ಹಾಗಾ ಇಂಡ ಒಂಡ ಕೆಳಸಾ ಮಾಡ್ತಿ, ಗೌಡರ ಮಣಿ ಹಿಟ್ಟಳದಾಗ ಕುಳಬಾಣ ಅದಾವು ಅವಣ್ಣೆಳ್ಳಾ ಕಡ್ಡು ತಂದು ಅಗಸಿ ಬೈಲಾಗ ಒಗೀರಿ”

“ಕುಳಬಾನ ಕದಿಯಾದ ಬಂದು ಮನಿದರೋಡೇ ಮಾಡಿದರು ಅಂತ ಪಂಚೇತಿ ಕೂಡಸಬಾರದರೀ ಯಪ್ಪಾ. ಅದಕ ಲಿಂಗಪ್ಪನೋರು, ನೀವು, ಮತ್ತು ಇಲ್ಲಿ ಕುಂತಾರಲ್ಲ ಮಲ್ಲಪ್ಪಗೌಡರು ಮುಂದಾಬೇಕು. ಅಮ್ಯಾಗ ನೋಡೀರಂತ ನಮ್ಮ ಕಮಾಯೀನ” ಎಂದು ರುದ್ರ ಸೂಚಿಸಿದ.

ಪಡದಪ್ಪನವರಿಗೂ ಈ ಸೂಚನೆ ಸ್ವಾಗತಾರ್ಹವೆನಿಸಿತು, ರುದ್ರನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿಯ ‘ಮನಿದರೋಡೇ’ ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಅವರ ಗುಪ್ತ ಆಸಿಯ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲಿತು. ಕುಳ್ಳಿನ ತುಡುಗಿಗೆ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತರೇ ಹೊರಟರೆ, ನೂರಾರು ಉತ್ಸಾಹೀ ತರುಣರು ಹಿಂದಿನಿಂದ ಬರಬಹುದು. ಈ ನೆವದಿಂದ, ಹೊಲ ಲೂಟಿ ಮಾಡುವಾಗಿನ ಸೋಲಿನ ಮುಯ್ಯ ತೀರಿಸಿದಂತಾಗಬೇಕು. ಗೌಡರ ಭೂತ ಕಾವಲು ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆಯೇ? ಆ ಬೊಬ್ಬಾಟವನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ಒರೆಗೆ ಹಚ್ಚಿಬಿಡಬೇಕು. ಪಡದಪ್ಪನವರು ಇದೇ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನರಾಗಿರುವಾಗಲೇ, ಲಿಂಗಪ್ಪ, ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ, ಶೇಷಪ್ಪನವರು ಒಳಗೆ ಬಂದರು. ಅವರ ಆಗಮನದೊಂದಿಗೆ ತೀರ್ಥದ ಬಾಟಲಿಗಳೂ ಬಂದವು. ಶೇಷಪ್ಪ ದೂರ ಸರಿದು ಕುಳಿತ, ಉಳಿದವರು ತೀರ್ಥಪ್ರಾಶನದಿಂದ ಉತ್ಸಾಹಿತರಾದರು; ಅವಲೇರಿತು. “ಕುಳಬಾನ ಒಡೀಬೇಕು; ಕಾಮಣ್ಣನ ಸುಡಬೇಕು. ಲಿಂಗಪ್ಪನವರನ ಗಾದಿಗೆ ಕೂಡಸಬೇಕು” ಎಂದು ಏಕಕಂಠದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು ಮಾತಾಡಿದ್ದನ್ನೇ ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಪುನರುಚ್ಚರಿಸತೊಡಗಿದರು.

ಪಡದಯ್ಯನವರ ಪರಿವಾರ ಇವೇ ಶಬ್ದಘೋಷದೊಂದಿಗೆ ಮಠದಿಂದ ಹೊರಬಿತ್ತು. ಕುಡಿದವರೂ, ಕುಡಿಯದಿದ್ದವರೂ ಕೂಡಿಯ ಎಚ್ಚರತಪ್ಪಿದಂತಿದ್ದರು. ಬೆಳುದಿಂಗಳು ಸೊಂಪಾಗಿ ಓಣಿಯಲ್ಲೆಲ್ಲ ಚೆಲ್ಲುತ್ತಿತ್ತು. ನಡುರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ತಂಗಾಳಿ ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದದ್ದರಿಂದ ಸೆಕೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಹಿತಕರವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಜನಸಮೂಹ, ವಾಡೆಯ ಮುಂದೆ ಹಾಯ್ದು ಆಗಸಗೆ ಬಂದಿತು. ವಾಡೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಜನರು, ಅಗಸೆಯ ನೆರೆಹೊರೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮನೆಗಳ ಜನರು ಈ ಹಿಂಡನ್ನು ಸೇರಿಕೊಂಡರು. ಅವರೆಲ್ಲ ನೇರವಾಗಿ ಗೌಡರ ಮನೆಯತ್ತ ಹೋಗದೆ, ಜನರನ್ನು ಕೂಡಿಸುತ್ತ ಉರಲ್ಲಿಯ, ಕಾಟಕರ ಓಣಿ, ಹೊಲಗೇರಿ, ಕರುಬ ಗೇರಿಗಳನ್ನು ತಿರುಗಾಡಿ ಕುಳ್ಳುಹೊರಲು ಕಂಬಳಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತು ಗೌಡರ ಮನೆಯತ್ತ ಸಾಗಿದರು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನಾಯಿಗಳ ಬೊಗಳುವಿಕೆಯಿಂದ ಊರಲ್ಲಿ ಜನರು ಎಚ್ಚತ್ತಿದ್ದರು.

ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ದೊಡ್ಡವರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಈ ಕಳವಿಗಾಗಿ, ಹತ್ತಿಪ್ಪತ್ತು ಜನರ ತಂಡ ಅಡ್ಡಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಕಂಡು ಬರದ ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಸಂಗತಿ ಈ ಜನರನ್ನು ಬಾಧಿಸಿತು. ಗಂಟಲು ಹರಿಯುವ ಹಾಗೆ ನಾಯಿಗಳು ಬೊಗಳುತ್ತಿದ್ದದ್ದರಿಂದ, ಎಚ್ಚತ್ತ ಜನರು, 'ಯಾರವರು?' ಎಂದು ಕೇಳಹತ್ತಿದರು. ಈ ವರ್ಷ ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ ರಾಶಿ ಮಾಡುವ ಪ್ರಸಂಗವಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೇಲುಭೂಮಿ ಕೂರಿಗೆ ಏರೆದೆ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ವರ್ಷವೂ ರಾಶಿಯ ಕಾವಲುಮಾಡಬೇಕಾದ ನಾಯಿಗಳು ಕೆಲಸವಿಲ್ಲದೆ ಊರಲ್ಲಿ ತಿರುಗಾಡಹತ್ತಿದ್ದವು. ಹೊಲಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಜನರೂ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದರು. ಹೀಗಾಗಿ ಹಿಂದಿನಂತೆ ಕಳವಿನ ಯಾತ್ರೆ ಸುಸೂತ್ರವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದರೂ ಪಡದಪ್ಪನವರು ಮುಂದಿಟ್ಟ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನು ಹಿಂದಿಡುವ ಸ್ವಭಾವದವರಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಹಿಂದಿರುವ ಜನರ ಸಂಖ್ಯಾಬಲದ ಮೇಲೆ ಅವರಿಗೆ ಅಪಾರ ವಿಶ್ವಾಸವಿತ್ತು. ಮೇಲಾಗಿ ಹೋಳೀಹುಣ್ಣಿಮೆಯ 'ಕಾಯದೇಶೀರ' ಕಳವನ್ನು ಪ್ರತಿಬಂಧಿಸುವ ಮೂರ್ಖನಾದರೂ ಯಾರು? ಹಾಗೆ ಪ್ರತಿಬಂಧಿಸಿ ಅವನು ಸೆಗಣಿಯ ಕುಳ್ಳುಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆ? ಇದೇ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿಯೇ, ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ, ಲಿಂಗಪ್ಪ, ಪಡದಪ್ಪ ಈ ಮೂವರೂ ಗೌಡರ ಹಿತ್ತಲದ ಬಾಗಿಲ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಿಂತರು,

ಕುಳ್ಳುಬಾನಗಳಿಗೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಲು ಪಡದಪ್ಪನವರು ಕೈಸನ್ನೆ ಮಾಡಿದ್ದೇ ತಡ ಅವರ ಹಿಂದೆ ಬಂದ ಜನರು ಹಿತ್ತಲದ ಬೇಲಿಕ್ಕಿತ್ತಿ ಒಳಗೆ ನುಗ್ಗಿದರು. ಕುಳ್ಳುಬಾನಕ್ಕೆ ಕೈ ಹಚ್ಚುವ ಮೊದಲು, ಅರ್ಧ ಅಮಲೇರಿದ್ದರಿಂದ ಅರ್ಧ ಮನೆಯವರಿಗೆ ಸೂಚನೆ ಕೊಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಭೀಭತ್ಸವಾಗಿ ಬೊಬ್ಬೆ ಹೊಡೆದರು. ಅದರಿಂದ ಎಚ್ಚರಾಗಿ ಗೌಡರ ಮನೆಯವರು, ಹಿತ್ತಲದ ಬಾಗಿಲು

ತೆಗೆದರೆ ಮನೆಯೊಳಗೆ ನುಗ್ಗಬಹುದೆಂದು ಪಡದಪ್ಪನವರ ಯೋಜನೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಸನ್ನದ್ಧವಾದ ಕಾದಿಟ್ಟ ದಳವೊಂದು ಪಡದಪ್ಪನವರ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತಿತ್ತು.

ಬೊಬ್ಬೆ ಹೊಡೆದದ್ದೇನೋ ಕೇಳಿತು. ಆದರೆ ಕುಳ್ಳಬಾನಗಳನ್ನು ಒಡೆದ ಸದ್ದು ಮಾತ್ರ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಅಮಲಿನಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೇನನ್ನಿಸಿತ್ತೋ, ಆ ಜನರ ಬೊಬ್ಬೆ ಅಖಂಡವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿಯಿತು. ಪಡದಪ್ಪನವರ ಕಿವಿಗಳು ಜಾಗೃತವಾದವು. ಅವರ ಎಲ್ಲ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೂ ಕಿವಿಯೊಂದರಲ್ಲಿಯೇ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗಿದ್ದವು. ಬೊಬ್ಬೆಯಿಂದ ಎಚ್ಚತ್ತ ಗೌಡರ ಮನೆಯವರು ಬಾಗಿಲ ತೆರೆಯಬಹುದೇನೋ ಎಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಇತ್ತ ಕುಳ್ಳಬಾನಗಳನ್ನೂ ಒಡೆದಿಲ್ಲ, ಅತ್ತ ಬಾಗಿಲೂ ತೆರೆಯಲಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಜನರ ಶಂಖವಾದ್ಯ ಮಾತ್ರ ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಡೆದಿತ್ತು. ಪಡದಯ್ಯನವರು ಅದನ್ನೇ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಕೇಳಿದರು. ಮೊದಮೊದಲು ಆ ಬೊಬ್ಬೆಯ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದ ಉತ್ಸಾಹ, ಕುಡಿತದ ಅಮಲು ಈಗ ಕೇಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದರ ಬದಲಾಗಿ ಆ ಬೊಬ್ಬೆಯ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಕರ್ಕಶವಾದ ಕರುಣರಸ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿತು. ಕುಳ್ಳುಗಳ ಮೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತು ವಿಜಯೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ಬರಬೇಕಾದ ಜನರ ಬದಲಾಗಿ, ಕೆಲಜನರು ತಲೆಬಡೆದು ರಕ್ತ ಚಿಮ್ಮುವ ರುದ್ರನನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಬಂದರು. ಪಡದಯ್ಯನವರಿಗೆ ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಸಿಡಿಲುಬಡಿದಂತಾಯಿತು. ಗೌಡರ ದೆವ್ವ ಕುಳ್ಳಬಾನವನ್ನೊಡೆದು ಬಂದು ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ ಈ ಹತ್ಯಾಕಾಂಡವನ್ನು ನಡೆಸಿತೇ, ಎಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು.

“ಏನೆಲೇ ಇದೇನು? ಹಿಂಗ್ಯಾಕಾತು ರುದ್ರಾನ ಹಣೇಬರಾ?” ಎಂದು ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದಲೇ ಕೇಳಿದರು.

“ಕಲ್ಲಿನ ಸುರಿಮಳೇರಿ ಎಪ್ಪಾ!” “ಕುಳ್ಳಬಾನದ ಸುತ್ತ ಹತ್ತ ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ಬೀಳತಾವರಿ!” “ಕಲ್ಲ ಒಗಿಯೋ ಮನಸ್ಯಾರ ಕಾಣವಲ್ಲರರೇ!” “ಗುರಿ ಇಟ್ಟು ಬೀಸಿದ್ದಾಂಗ ಕಲ್ಲ ಬೀಳತಾವರಿ!” “ಒಂದೊಂದು ಕವಣಿಗಲ್ಲಿನಂತಾವರಿ!” ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಕಲ್ಲಿನ ಮಳೆ ಸುರಿದಂತೆ ಉತ್ತರಗಳ ಸುರಿಮಳೆಯಾಗಲು ಪಡದಪ್ಪನವರು ನಿಂತಲ್ಲಿಯೇ ದಿಜ್ಜೂಡರಾದರು.

“ಬ್ಯಾಡ ನಡೀರೆಲೆ, ಗೌಡರ ಮನೀ ಕಾಮಣ್ಣ ಅವ, ಅಂದಮ್ಯಾಲ ಗೌಡರ ಮನಿ ಕುಳ್ಳ ಹ್ಯಾಂಗ ದಕ್ಕಾವು?” ಎಂದು ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ನಿರುತ್ಸಾಹದ ದನಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಹೇಳಿದಾಗ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವೆನ್ನುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೆಲವರಂತೂ ಈಗಾಗಲೇ ಬೇಲಿಯನ್ನು ಜಿಗಿದು ಓಡಿಹೋಗಿದ್ದರು. ಗಾಯಗೊಂಡ ರುದ್ರನನ್ನು

ಹೊತ್ತು ತಂದ ಜನರು ಅವನನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡೇ ಮನೆಯ ದಾರಿ ಹಿಡಿದರು. ಲಿಂಗಪ್ಪ ಮಾತ್ರ ಕಲ್ಲು ಒಗೆದವರಾರು ಎಂಬುದನ್ನು ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚಲು ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ಕುಳ್ಳುಬಾನದತ್ತ ಸಾಗಿದ. ಪಾಪ ಅವನಿನ್ನೂ ತನ್ನ ಸಂಶೋಧನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿರಲಿಲ್ಲ ಕೂಡ, ಆಗಲೇ ಲಿಂಬೆ ಹಣ್ಣಿನಾಕಾರದ ಬೆಣಚುಗಲ್ಲೊಂದು ಅವನ ಮೊಳಕಾಲ ಪರಟೆಗೇ ಎರಗಿತು. “ಅಯ್ಯೋ ಸತ್ತೆ!” ಎಂದು ನೆಲಕ್ಕೇ ಕುಸಿದ. ಪಡದಯ್ಯನವರ ಗಂಡೆದೆ ಕೂಡ ಆ ಆತರದ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ನಡುಗಿತು. ಗೌಡರ ಮನೆಯ ದರೋಡೆಗೆ ಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದ ತಳವಾರ ಮಲ್ಲ, ಲಿಂಗಪ್ಪನನ್ನು ಹೊತ್ತು ಮಠಕ್ಕೆ ಸಾಗಿಸಬೇಕಾಯಿತು.

ಹುಣ್ಣಿವೆಯ ಮುನ್ನಾದಿನ ನಡೆದ ಘಟನೆ, ಮರುದಿನ ಒಂದು ರಸವತ್ತಾದ ಕತೆಯಾಗಿ ಹರಡಿ, ಹೋಳೀಹುಣ್ಣಿವೆಯ ಉತ್ಸವಕ್ಕೆ ಕೌತುಕದ ಓಕಳಿಯನ್ನೆರಚಿತು. ಕುಳ್ಳಿನ ಕಳವಿಗಂದು ಹೋದರೆ ಶಂಕರಪ್ಪಗೌಡರ ಭೂತ ಕಾವಲು ಮಾಡುತ್ತ, ಕಳ್ಳರನ್ನು ಕುಳ್ಳಿನ ಕಳವಿಗಂದು ಹೋದರೆ ಶಂಕರಪ್ಪಗೌಡರ ಭೂತ ಕಾವಲು ಮಾಡುತ್ತ, ಕಳ್ಳರನ್ನು ಕಲ್ಲಿನ ಮಳೆಗೆರೆದು ಓಡಿಸಿತೆಂದು ಸುದ್ದಿ ಹಬ್ಬಿತು. ದಾದಾ ಮತ್ತು ಅವನ ಗರಡಿಮನೆಯ ಗೆಳೆಯರು ಮಾಳಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕಾಣದಂತೆ ನಿಂತುಕೊಂಡು, ಕಲ್ಲೊಗೆದೆವೆಂದು ಅವರೇ ಬಂದು ಹೇಳಿದ್ದರೂ, ಅದೆಲ್ಲ ಕಟ್ಟುಕತೆಯೆಂದು ಕೇಳಿದವರೆಲ್ಲ ನಕ್ಕುಬಿಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಶಂಕರಪ್ಪಗೌಡರ ಭೂತದ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಜನರಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೊಂದು ನಂಬಿಕೆ ಹುಟ್ಟಿಬಿಟ್ಟಿತ್ತು.

ಹುಣ್ಣಿವೆಯ ದಿನ ಪಾರ್ವತೆವ್ವ ತನ್ನ ಮಗ ಶಿವಪ್ಪಗೌಡನಿಗೆ, ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯವರೆಗೆ ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಉಪವಾಸವಿರಲು ಹಚ್ಚಿದಳು. ವಾಡಿಕೆಯಂತೆ ಕುಳ್ಳಿನ ದೊಡ್ಡ ಸಂಗ್ರಹ ಕೂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ದಾದಾ ಹಾಗೂ ಅವನ ಗೆಳೆಯರು ಕೂಡಿ ನಾಲ್ಕಾರು ಮೊಟ್ಟೆ ಕುಳ್ಳುಕೂಡಿಸಿ ಅಗಸೆಯ ಮುಂದೆ ತಂದೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ರಾತ್ರಿ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಕಾಮನ ಪೂಜಾವಿಧಾನವನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾಗಿ ಮುಗಿಸಿದ ಮೇಲೆ, ಜನರೆಲ್ಲ ಹಲಗೆಯೊಂದಿಗೆ ಹೊಲೆಗೇರಿಗೆ ಬೆಂಕಿ ತರಲು ಹೋದರು.

ಹೊಲೆಯರ ರುದ್ರ ಹಿಂದಿನ ರಾತ್ರಿ ತಲೆ ಒಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದುದರಿಂದ ಹೊಲೆಯರೆಲ್ಲ ಸಿಟ್ಟಾಗಿದ್ದರು. ಈಗ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಒಯ್ಯಲು ಬಂದವನ ತಲೆ ಒಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಅವರು ಕಾದಿದ್ದರು. ಇದು ಮೊದಲೇ ಹೇಗೋ ತಿಳಿದದ್ದರಿಂದ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಮುಂದೆ ಬಿದ್ದು ಒಯ್ಯಲು ಯಾರೂ ಸಿದ್ಧರಿರಲಿಲ್ಲ. ದಾದಾನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಉರಿಯುವ ದೀವಟಿಗೆಯಿತ್ತು. ಆ ಮಾತು ಈ ಮಾತು ಆಡುತ್ತಲೇ

ದಾದಾ-“ಯಪ್ಪಾ ಹಾವಲೇ” ಎಂದು ಚೀರಿ ಕೈಯಲ್ಲಿಯ ದೀವಟಿಗೆಯನ್ನು ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಮುಳ್ಳಿನ ಬೇಲಿಯ ಮೇಲೆ ತೂರಿಬಿಟ್ಟ. ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಕಾಯಲು ನಿಂತವರಲ್ಲಿ ಕೋಲಾಹಲವೆದ್ದಿತು. ಬೇಲಿಗೆ ಬೆಂಕಿ ಹತ್ತಬಹುದೆಂದು ಕೆಲವರು, ಹಾವು ಬಂದಿತೆಂದು ಕೆಲವರು ಅಂತೂ ಎಲ್ಲರೂ ದೀವಟಿಗೆ ಬಿದ್ದತ್ತ ಧಾವಿಸಿದರು. “ಅಲ್ಲೆ, ಅಲ್ಲೆ ಸರಸರ ಅಂತೈತಿ ನೋಡಿ” ಎಂದು ನುಡಿಯುತ್ತಲೇ ಎಲ್ಲರ ಕಣ್ಣು ತಪ್ಪಿಸಿ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಶಂಖವಾದ್ಯ ಮಾಡಿದ. “ಅಂತೂ ದಾದಾ ಬೆಂಕೀ ಮುಟ್ಟಿ ಪಾರಾದ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೊಲೆಯರೆಲ್ಲ ಹಲಗೆಯ ಮೇಳದೊಂದಿಗೆ ಅಗಸೆಗೆ ನಡೆದರು.

ಈ ಸಾರೆ ಲಿಂಗಪ್ಪನೇ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚುವನೆಂದು ಜಂಭ ಕೊಚ್ಚಿದವರೊಬ್ಬರೂ ಅಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಮೊಳಕಾಲು ಇಂಥ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಕೈ ಕೊಟ್ಟಿತ್ತು. ಶಿವಪ್ಪಗೌಡನೇ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚಿ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಮುರಿಯದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡ, ಕಾಮದಹನವಾದ ಮೇಲೆ, ಶಿವಪ್ಪ ಪಾರಣೆ ತೀರಿಸುವಾಗ ಹುಲಿಬ್ಯಾಟಿ ಹಳಬರಿಗೂ ಊಟದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪಾರ್ವತೆವ್ವ ಮಾಡಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಅವರಿಗೆ ವಾಡೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಊಟದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಮಾಡಿ, ಅವರಾರೂ ಗೌಡರ ಮನೆಗೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಹೋಗದಂತೆ ನಿರ್ಬಂಧ ಹಾಕಿದ, ಹುಲಿಬ್ಯಾಟಿ ಹಳಬರು ಬಾರದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಪಾಲಿನ ಅಡಿಗೆ ಹೊಲೆಯರಿಗೆ ಮೀಸಲಾಯಿತು. ಹೊಲೆಗೇರಿಗೆ ಊಟದ ಕರೆ ಹೋದಾಗ ಆಗಲೇ ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿ ಮೀರಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಅದರೂ ಹೊಲೆಯರೆಲ್ಲ ಚಿಕ್ಕದೊಡ್ಡವರೆನ್ನದೆ, ಪರ್ಯಾಣ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಗೌಡರ ಮನೆಯಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ಹೋಳಿಗೆ ಹಾಕಿಸಿಕೊಂಡು ತೃಪ್ತರಾಗಿ ನಡೆದರು.

ಮರುದಿನ ಬೆಳಕು ಹರಿಯುತ್ತಲೇ ಓಕಳಿ; ತರುಣರ ಸುಪ್ತಜೀತನಕ್ಕೆ ನೆರೆ ಬರುವ ಕಾಲ, ಹುಡುಗರೆಲ್ಲ ಕತ್ತೆಗಳ ಸವಾರಿ ಮಾಡಿದರು. ಎದುರಿಗೆ ಬಂದವರನ್ನು ಶಂಖವಾದ್ಯದಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸಿ, ಬಟ್ಟೆಗಳ ಮೇಲೆಲ್ಲ ಶಗಣಿರಾಡಿಯನ್ನು ತೂರಿ ಅಂದಿನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಪಾದಳಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಒಂದು ದಿನ ಮಾತ್ರ, ಸಣ್ಣವರು ದೊಡ್ಡವರೆನ್ನುವ ತಾರತಮ್ಯ, ಗೌರವ-ಮರ್ಯಾದೆಗಳು ಶಗಣಿರಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರುತ್ತವೆ. ಹೊತ್ತೇರಿದಂತೆ ದೊಡ್ಡವರನ್ನೇ ಹಿಡಿದು ಕತ್ತೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸಿ, ಹರಕು ಮೊಚ್ಚೆಗಳ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಹಾಕಿ, ತಿಪ್ಪೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಹರಕು ಮೊರ-ಬುಟ್ಟಿಗಳ ಭತ್ತ ಚಾಮರಗಳ ಅಪೂರ್ವವೈಭವದೊಂದಿಗೆ ಅವರ ಮೆರವಣಿಗೆಗಾರಂಭವಾಯಿತು. ಶಂಖವಾದ್ಯದ ದನಿ ಗೋಪುರವಾಗಿ ಏರುತ್ತಿತ್ತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನದಿಗೆ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೊರಟ ಬಾಳಚಾರ್ಯರ ಮೇಲೆಯೇ

ತರುಣರ ಕಣ್ಣು ಬೀಳಬೇಕೇ? ಆ ತಂಡದಲ್ಲಿಯ ಒಬ್ಬ ಉಂಡಾಡಿ-ವರ್ಷದುದ್ದಕ್ಕೂ ಹೋಲಿಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ವೇಷ ಹಾಗೂ ಭಾವಲಹರಿಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಬಾಳು ಕಳೆಯುವ ಒಬ್ಬ ಆಚಾರ್ಯರ ಮಗ-ಅವರ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ವಿನಯದ ಸೋಗಿನಿಂದ “ಆಚಾರ, ತಮಗೂ ಅಷ್ಟು ಸಂಸ್ಕಾರ ಆಗಬೇಕು ಅಂತ ನಮ್ಮದೆಲ್ಲಾ ಅಪೇಕ್ಷಾ” ಎಂದು ನಗುನಗುತ್ತಲೆ ಹೇಳಿದ. ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಈ ಗುಂಪನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ತಮ್ಮ ಹುಡುಗತನ ಮರುಕಳಿತಿ ಬಂದಿತೇನೋ! “ಊರಾಗ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ದೊಡ್ಡ ಜನರು-ಕುಲಕರ್ಣಿ ಶೇಷಪ್ಪ-ಜಾಗೀರದಾರರು ಇವರೆಲ್ಲ ಇರೋ ಮುಂದ, ನನ್ನಂಥ ಬಡಬ್ರಾಹ್ಮಣಗ ಯಾಕ್ರೋ ಈ ಮರ್ಯಾದೀ? ಅವರನ್ನು ಕೂಡಸರೆಪಾ, ಅವರ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಗುಣ ಗಾನ ಮಾಡೋ ಭಟ್ಟಂಗಿಯಾಗಿ ಬರತೀನಿ, ಆತಿಲ್ಲೋ” ಎಂದು ಆಚಾರ್ಯರು ನಗುತ್ತಲೇ ಉತ್ತರವಿತ್ತರು. ತರುಣರ ತಂಡ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ನಕ್ಕು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಬೊಬ್ಬೆ ಹೊಡೆದು ಶೇಷಪ್ಪನ ಮನೆಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತಿತು.

ಶೇಷಪ್ಪನ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿತ್ತು. ಶೇಷಪ್ಪ ಮುಂದಾಗುವದನ್ನೆಲ್ಲ ಊಹಿಸಿಯೇ ಒಳಬಿಲಕ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಅಡಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ. ತರುಣರು ಬೊಬ್ಬೆ ಹೊಡೆದೂ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಸಲು ವ್ಯರ್ಥ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರು. ಆದರೆ ಕೋಟೆ ದುರ್ಭೇದ್ಯವಾಗಿತ್ತು; ಈ ಮುತ್ತಿಗೆಗೆ ಸರಿಯುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಶಂಖವಾದ್ಯದ ರಭಸ ಹೆಚ್ಚಾದಾಗ, “ಮನ್ಯಾಗ ಅವರಿಲ್ಲೋ ರಂಡೇ ಗಂಡರ್ಯಾ! ಸುಮ್ಮನ ನಿಂತ ಕೇಳಲಿಕ್ಕೇನ ಧಾಡೇ?” ಎಂದು ಯಜಮಾನತಿ ಒಳಗಿನಿಂದಲೇ ಆರ್ಭಟಿಸಿದಳು.

ಹುಡುಗರು ಒಬ್ಬರ ಮುಖವನ್ನೊಬ್ಬರು ನೋಡಿಕೊಂಡರು. ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರೇ ಅವರಿಗೆ ಕ್ಷಣಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನಿರಲು ಸನ್ನೆ ಮಾಡಿದರು. ತಾವೇ ಮುಂದೆ ಬಂದು ಮತ್ತಗಿನ ದನಿಯಲ್ಲಿ “ತುಳಸಕ್ಕ ಸ್ವಲ್ಪ ಬಾಗಲಾ ತಗೀತೀಯೇನವಾ?” ಎಂದು ಕೂಗಿದರು.

“ಅವರು ಮನ್ಯಾಗ ಇಲ್ಲಲ್ಲ ಆಚಾರ” ಎಂದು ಮತ್ತೆ ಬಿಗುಮಾನದ ಉತ್ತರ.

“ನಾ ಒಬ್ಬಾನವ ಒಳಗ ಬಂದು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗತೀನವಾ. ಶೇಷಪ್ಪ ಇದ್ದಿಲ್ಲಾ ಅಂದರ ಇವರೆಲ್ಲ ಸುಮ್ಮಗ ಹೋಗತಾರ” ಎಂದು ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ನುಡಿಯಲು ತುಳಸಕ್ಕ ನಿರೂಪಾಯಳಾಗಿ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದಳು. ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಉಪಜ್ಞಾನದಿಂದಲೋ ಏನೋ, ಜೋಳದ ಕಣಿಜದಲ್ಲೇ ಹಣಿಕೆ ಹಾಕಿದರು. ಶೇಷಪ್ಪ ಅದರಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಕೊಂಡಿರಬಹುದೆಂಬ ಅವರ ಅನುಭವಪೂರ್ಣ ತರ್ಕ ಸುಳ್ಳಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ತಲೆಯ ಮೇಲಿನ ಚಂಡಿಕೆಯ

ಗಂಟಿಗೆ ಕೈಹಾಕಿ ಎತ್ತಿದರು. ಹಲ್ಲು ಕಿರಿಯುತ್ತ, ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸುತ್ತ ನಿಂತ ಶೇಷಪ್ಪ, “ಕತ್ತಿಮ್ಯಾಲ ಕೂತು ಮೆರಿಯೊದು ಇಂದಿನ ದಿವಸ ಅದರ ಮರ್ಯಾದಿ. ಏನಪಾ. ಮತ್ಯಾವಾಗಾರ ಅದರ ಏನ ಮಾಡತೀಯೋ?” ಎಂದು ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಅಂದೊಡನೆ ಶೇಷಪ್ಪ, “ಜಾಗೀರದಾರ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಇದ್ದಾಗ ನನಗ್ಯಾಕ ಮರ್ಯಾದಿ ಆಚಾರ?” ಎಂದು ತಕರಾರು ತೆಗೆದ.

“ಆಗಲೆಪಾ ಜಾಗೀರದಾರರು, ಪಡದಪ್ಪನವರು-ಊರಗೌಡ ಆಗತೀನಿ ಅಂತ ಬಂದಾನಲ್ಲ-ಆ ಲಿಂಗಪ್ಪ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಾರತಮ್ಯದ ಪ್ರಕಾರ ಮರ್ಯಾದಿ ಆಗಲಿ. ಯಾರ ಬ್ಯಾಡಂತಾರ? ಅದರ ಕುಲಕರ್ಣಿ ನೀ ಬಂದರ ಅವರೆಲ್ಲಾದರೂ ಬರತಾರಪಾ” ಎಂದು ಆಚಾರ್ಯರು ಆಗ್ರಹಪಡಿಸಿ, ಎಂದಿಲ್ಲದ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಶೇಷಪ್ಪನನ್ನು ರಾಸಭಾರ ರೂಢನನ್ನಾಗಿಸಿದರು. ರೊಟ್ಟಿ ಮಾಡಿದ ಅಂಚಿನ ಬುಡದ ಕಪ್ಪು, ಶೇಷಪ್ಪನ ಮೊದಲೇ ಕಪ್ಪಾದ ಮುಖಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪ ಕೊಟ್ಟಿತು. ಶೇಷಪ್ಪನನ್ನು ಈ ಮೆರವಣಿಗೆಯಲ್ಲೊಂದು ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನನ್ನು ಕರೆತರಲು ಒಪ್ಪಿಸಿ ವಾಡೆಗೆ ಬಂದರು. ನಿರುಪಾಯರಾಗಿ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ, ಪಡದಪ್ಪ ಇಬ್ಬರೂ ಒಪ್ಪಲೇಬೇಕಾಯಿತು. ಅವರಿಬ್ಬರ ಜೋಡು ಮೆರವಣಿಗೆ ಅಗಸೆಯವರೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಲಿಂಗಪ್ಪನೆಲ್ಲಿ ಎಂದು ಗದ್ದಲವೆದ್ದಿತು.

“ಅವನ ಪ್ರಕೃತಿ ಬರಾಬರಿ ಇಲ್ಲ, ಕಾಲಿಗೆ ನೋವಾಗೇದ” ಎಂದು ಶೇಷಪ್ಪ ವಕೀಲಿ ಮಾಡಿದರೂ ನಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಜನ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. “ನಮ್ಮೂರ ಗೌಡರಾಗವರಪಾ ಅವರು. ಅವರ ಮರ್ಯಾದೀ ಮುಳುಗಿಸಿ ನೀನ ಎಲ್ಲಾ ಎತ್ತಿಹಾಕಬೇಕಂತೀಯೇನು?” ಎಂದು ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಅನ್ನುವದೇ ತಡ, ದಾದಾ ಮಠಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಲಿಂಗಪ್ಪನನ್ನು ಹೊತ್ತುತಂದ. ಮೊದಲೇ ಕಾಲುನೋವಿನಿಂದ ನರಳುತ್ತಿದ್ದ ಲಿಂಗಪ್ಪ ಮೇಲೆ ಪ್ರಖರವಾದ ಬಿಸಿಲು, ಎತ್ತ ಸರಿದರೂ ಒದೆಯಲು ಬರುವ ಕತ್ತೆಗಳು ಇವುಗಳಿಂದ ಮೆರವಣಿಗೆ ಅವನಿಗೆ ಸಾಕುಸಾಕಾಗಿ ಹೋಯಿತು.

ಓಣಿಗುಂಟ ಸಾಗಿದ ಈ ಮೆರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಊರ ಪ್ರಮುಖಚತುಷ್ಪಯದ ಜೊತೆಗೆ, ದಳವಾಯಿಯೂ ತಾನೊಂದು ಕತ್ತೆಯನ್ನೇರಿ ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿದ್ದ. ಹಿಂದೆ ಊರ ಉಡಾಳರೆಲ್ಲ ಬಾಯಿ ನೋಯುವ ಪರಿವೆಯಿಲ್ಲದೆ ಶಂಖವಾದ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿದ್ದರು. ಕೆಲವು ಚಿಕ್ಕ ಹುಡುಗರ ತುಟಿಗಳಂತೂ ಬಾತು ಹೋಗಿದ್ದವು. ಮೇಲೆ ಬೇಸಿಗೆಯ ಬಿಸಿಲು ಸುಡುತ್ತಿತ್ತು. ಸಂದಿ-ಗೊಂದಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಸರು ನಿಂತು ಮೆರವಣಿಗೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ನಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನಿಗೆ ತಲೆತಗ್ಗಿಸುವಂತಾಯಿತು. ಪಡದಪ್ಪನಿಗೆ ಊರನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟು

ಓಡಿಹೋಗಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು. ಲಿಂಗಪ್ಪನಿಗಂತೂ ಇದರ ಅನುಭವವೇ ಇಲ್ಲದ್ದರಿಂದ, ಇದಕ್ಕಿಂತ ಮರಣವೇನು ಕೇಡು ಎನ್ನಿಸಿತು. ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಮಾತ್ರ ಭಟ್ಟಂಗಿಗಳಾಗಿ ನಗುತ್ತ ಮೆರವಣಿಗೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಸಾಗಿದ್ದರು. ಮುದುಕನ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಎಂದಿಲ್ಲದ ತುಂಟತನದ ನಗೆ ನಲಿಯುತ್ತಿತ್ತು.

ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ ಊರಲ್ಲಿ ಹೋಳಿಯಾಡಿದ ದುಷ್ಟಾಳದ ಬೇನೆಯನ್ನು ಕಾಲರಾ ಬೇನೆಯನ್ನು, ಆಪ್ತೇಷ್ಟರ ವಿಯೋಗದ ದುಃಖವನ್ನು ಈ ಮೋಜಿನ ಪ್ರಸಂಗ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಮರೆಸಿತ್ತು. ಮೇಲಾಗಿ ಈ ಸಾರೆ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಈ ಪ್ರಮುಖರ ಗುಣಗಾನ ಮಾಡುತ್ತ ನಡೆದಿದ್ದೂ ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಪ್ರಸಂಗವಾಗಿತ್ತು.

ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಮರುದಿನವೇ ಬೇಟೆ. ಹುಲಿಬ್ಯಾಟ ಹಳಬರು, 'ಕಪ್ಪು ತಿನ್ನುವ' ಜಾತಿಯ ತರುಣರು, ಮಧ್ಯಮ ವಯಸ್ಸಿನವರು ಮರುದಿನದ ಬೇಟೆಯ ಸಿದ್ಧತೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದರು. ದಾದಾನಿಗೆ ಕುತ್ತಿಯಷ್ಟೇ ಪ್ರಿಯವಾದ ಇನ್ನೊಂದು ವಿಷಯವೆಂದರೆ ಬೇಟೆ. ಹೋಳಿಹುಣ್ಣಿಮೆ ಹಾಗೂ ಯುಗಾದಿ ಈ ಎರಡೂ ದಿನಗಳ ಬೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಬೇಟೆನಾಯಿಗಳಿಗಿಂತ ವೇಗವಾಗಿ ಓಡಾಡಿದರೂ ದಣಿಯುವವನಲ್ಲ. ಹೋದವರ್ಷ, ಸಂಜೆಯವರೆಗೆ ಅಡವಿಯಲ್ಲೆಲ್ಲ ತಿರುಗಾಡಿದರೂ, ಒಂದೂ ಬೇಟೆ ಸಿಗದೆ, ರಾತ್ರಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ವಸ್ತಿಬಿದ್ದು ಮರುದಿನ ಸಂಜೆಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಒಂದು ಮೊಲವನ್ನು ಹೊಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ದಾದಾ ಮರೆತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೋದ ವರ್ಷದ ಬೇಟೆಗೆ ವಯಸ್ಸಾದ ಜನರೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದರಿಂದ ಆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಉಂಟಾಗಿತ್ತು. ಅಂತಲೇ ದಾದಾ ಈ ಸಾರೆಯ ಬೇಟೆಗೆ ತನ್ನ ಗೆಳೆಯರಿಗೆಲ್ಲ ಬರಲು ಕಟ್ಟಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದ್ದ. ಯಾರೂ ತಪ್ಪಿಸುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ದಾದಾನ ನಿಶ್ಚಯವೇ ಹಾಗೇ. ಅಂತೆಯೇ ಜೈನರ ಜಿನ್ನಪ್ಪನ ಮಗನೂ ಕೂಡ ಗೂಟನಾಮವನ್ನು ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ವಿರಾಚಿಸುತ್ತ ಬೇಟೆಗಾರರ ಜೊತೆಗೆ ನಡೆದಿದ್ದ.

ಮರುದಿನ ನಸುಕಿನಲ್ಲಿಯೇ ಬೇಟೆಗಾರರೆಲ್ಲ ಊರು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಬರಗಾಲದ ಫಲವಾಗಿ ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಬೆಳೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಸಾರೆಯ ಬೇಟೆಯ ಅಭಾವಕ್ಕೆ ಅದೂ ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತು. ಎತ್ತ ನೋಡಿದರೂ ವಿಶಾಲವಾದ ಬಯಲು, ಬೇಸಗೆಯ ಬಿಸಿಲಿನಂತೆಯೇ ಬಯಲಾಗಿ ಹರಡಿತ್ತು. ಹರಿದಾರಿ ದೂರ ನಡೆದರೂ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಚೂರು ನೆರಳೂ ದೊರೆಯುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಬೇಟೆಗಾರರ ಜೊತೆಗೆ ಮೆಲ್ಲಗೆ ನಡೆನಡೆದೇ ನಾಯಿಗಳು ದಣಿದು ಹೋಗಿದ್ದವು. ಇಳಿ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ಅಲೆದರೂ, ಒಂದು ಚಿಗರೆಯ ಹಿಂಡು ತಪ್ಪಿಕೂಡ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಬರಲಿಲ್ಲ.

ಬಿಸಿಲುಗುದುರೆಯ ಓಟವನ್ನೇ ನೋಡಿ ನೋಡಿ ಕಣ್ಣು ತಿರುಗುವಂತಾಗಿತ್ತು. ಹಳ್ಳ-ಕೊಳ್ಳ, ಒಡ್ಡು-ಮರೆ, ಕಂಟಿ-ಪೊದೆ, ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಎಷ್ಟು ಗುಂಡ ಬಡಿಗೇಗಳಾಡಿದರೂ ಒಂದು ಮೊಲ ಕೂಡ ಪೊದೆಯಿಂದ ಹೊರಬೀಳಲಿಲ್ಲ.

ನಡೆನಡೆದು ಬೇಟೆಗಾರರೆಲ್ಲ ದಣಿದು ಹೋಗಿದ್ದರು. ಬೇಟೆಯ ಆಸೆ ಸಂಜೆ ನೆರಳು ಕವಿಯತೊಡಗಿದೊಡನೆ ಬೆಳಕಿನಂತೆಯೇ ಕರಗಿಹೋಗಿತ್ತು. ಹಳ್ಳದ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು, ರೊಟ್ಟಿ ತಿಂದು, ಒರತೆಯಲ್ಲಿಯ ನೀರು ಕುಡಿಯುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ, ಹಾವನೂರಿನ ಬೇಟೆಗಾರರೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು. ಪಾದಳ್ಳಿಯವರಂತೆಯೇ ಅವರಿಗೂ ನಿರಾಶದಾಯಕ ಅನುಭವ ಬಂದೊದಗಿತ್ತು. ಎರಡೂ ಊರಿನ ಬೇಟೆಯ ಪಡೆಯವರು, ಊರು ಸೀಮೆ-ಸರಾಡ ವಿಚಾರಿಸದೆ ಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಾಡಿ ಬೇಟೆಯಾಡಬಾರದೇಕೆಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ಚರ್ಚಿಸತೊಡಗಿದರು.

ಕೊನೆಗೆ ನಿರ್ಣಯವಾದದ್ದು ಹೀಗೆ : ಬೇಟೆ ಯಾವ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಏಳಬಹುದೋ, ಅದು ಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ಹೋಗಲಿ, ಅದು ಆ ಸೀಮೆಯವರಿಗೇ ಸೇರಿದ್ದು. ಇಷ್ಟು ನಿರ್ಣಯವಾದ ಮೇಲೆ ಎರಡೂ ತಂಡದವರು ಮತ್ತೆ ಹುಡುಕುವದಕ್ಕೆ ನಡೆದರು. ಹೊತ್ತು ಮುಳುಗಿದ್ದರೂ ಇನ್ನೂ ಕತ್ತಲಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಪದಳ್ಳಿಯ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿನ ಒಂದು ಪೊದೆಯಿಂದ ಎರಡು ಮೊಲಗಳೆದ್ದದ್ದು ದಾದಾನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿತ್ತು. ಬೇಟೆನಾಯಿಗಳು ಅವುಗಳನ್ನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಲು ಮೊಲಗಳು ಹಾವನೂರ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಓಡಿಹೋದವು. ಬೇಟೆನಾಯಿಗಳ ಜೊತೆಗೆ ದಾದಾ ಓಡಿದ. ನಾಯಿಗಳು ಅವುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು, ದಾದಾ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಬಂದು ಮೊಲಗಳನ್ನು ಹೊಡೆದು ಕಾಲು ಕಟ್ಟಿ ಬಡಿಗೇಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆನ್ನುವಾಗ, ಹಾವನೂರಿನವರೂ ಅಲ್ಲಿಗೇ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದರು “ನಮ್ಮೂರ ಹದ್ದಿನ್ಯಾಗಿನ ಬ್ಯಾಟಿಗೆ ನೀ ಹ್ಯಾಂಗ ಕೈ ಹಾಕಿದೇ?” ಎಂದು ಬೇಟೆಯನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಮುಂದೆ ಬಂದರು.

ಬಾಯಿಗೆ ಬಾಯಿ ಹತ್ತಿ ಪ್ರಸಂಗ ವಿಕೋಪಕ್ಕೆ ಹೋಯಿತು. ಹಾವನೂರಿನವರು ಹತ್ತೆಂಟು ಜನ; ದಾದಾ ಒಬ್ಬನೇ. ಉಳಿದವರು ಇನ್ನೂ ದೂರವಿದ್ದರು. ಏಕಾಕಿಯಾಗಿಯೇ ಅವರನ್ನೆಲ್ಲ ಹಣಿಯಬಹುದೆಂಬ ಧೈರ್ಯವಿದ್ದರೂ ಕೈಯಲ್ಲಿಯ ಬೇಟೆಯನ್ನು ಕೆಳಗಿಡುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಪೇಚಿನಿಂದ ಪಾರಾಗಲು ದಾದಾ ಒಂದು ಯುಕ್ತಿ ಮಾಡಿದ. ಕೈಯಲ್ಲಿಯ ಚಪಕೊಡಲಿಯಿಂದ,

ಒಡ್ಡಿನ ಮೇಲೆ ಬೆಳೆದ ಜಾಲಿಯ ಕಂಟಿಯನ್ನು, ಅವರೊಡನೆ ವಾದಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಕಡಿದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡ. ಮೊಲವನ್ನು ಚಪಕೊಡಲಿಯ ಕಾವಿಗೆ ಕಟ್ಟಿ ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, ಬಲಗೈಯಿಂದ ಜಾಲಿಯ ಮುಳ್ಳು ಕಂಟಿಯನ್ನೆತ್ತಿದ.

ಬೇಟೆಯ ಈರ್ಷ್ಯೆಯಿಂದ ಹಾವನೂರಿನವರೂ ಅವನ ಮೈಮೇಲೆ ಏರಿ ಬಂದರು. ಅವರು ಸಮೀಪ ಬಂದೊಡನೆಯೆ ದಾದಾ ಕಸುವನ್ನೆಲ್ಲ ಹಾಕಿ ಜಾಲಿಯ ಕಂಟಿಯಿಂದ ಅವರನ್ನೆಲ್ಲ ಸವರಿಬಿಟ್ಟ. ಜಾಲಿಯ ಹೊಡೆತ, ಮೇಲೆ ಮುಳ್ಳುಗಳು ನಟ್ಟದ್ದರಿಂದ ಉಂಟಾದ ಗಾಯಗಳಿಂದ ಹಾವನೂರಿನವರು ಜರ್ಜರಿತರಾದರು. ದಾದಾ ಕಂಟಿಯನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡೇ ಹಿಂಬರಿಕೆ ಹೋಗುತ್ತ ತನ್ನ ಜನರನ್ನು ಕೂಗಿಕೊಂಡ.

ದಾದಾನ ಪ್ರಸಂಗಾವಧಾನದಿಂದ ಊರ ಮಾನ ಉಳಿಯಿತೆಂದು ಪಾದಳ್ಳಿಯ ಬೇಟೆಗಾರರು ಅವನನ್ನು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡರು. ಬೇಟೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಊರು ಸೇರಿದಾಗ ರಾತ್ರಿ ಎರಡು ತಾಸಾಗಿತ್ತು. ದಾದಾನ ಪರಾಕ್ರಮದ ಕತೆ ಊರಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹಬ್ಬಿತ್ತು. ಮಠದಲ್ಲಿ ಅಂದು ರಾತ್ರಿ ವಾಡಿಕೆಯಂತೆ ಜನರು ಕೂಡಿದಾಗ ದಾದಾನ ಪರಾಕ್ರಮವೇ ಅವರ ಹರಟೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿತ್ತು. ತಳವಾರ ಮಲ್ಲ ಕೌತುಕದಿಂದ ನಡೆದ ಕತೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತ- “ದಾದಾ ಸಾಮಾನ್ಯ ಹುಡುಗ ಅಲ್ಲ ತಗೀರಿ” ಎಂದು ಮುಕ್ತಕಂಠದಿಂದ ಹೊಗಳಿದ. “ಎಂಟು ಜನಾ ಹಾವನೂರವರು, ಧುತ್ತಾನಂತವರು ಬಂದರ ಅಸಗೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲರಿ ಅಂವಾ. ಏನು ಹೊಡಿಯಾಣರೀ ಅದು. ಈಟೊತ್ತಿಗೆ ಅಂದರ ಅವರೊಳಗೆ ಒಬ್ಬಾವನರೆ ಸತ್ತಿರಬೇಕು ನೋಡಿ” ಎಂದು ಭವಿಷ್ಯವನ್ನೂ ನುಡಿದ.

ಪಡದಪ್ಪನವರಿಗೆ ಈ ಮಾತು ರುಚಿಸದಿದ್ದರೂ, ಈ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಕನಸು ನನಸಾಗುವ ಆಸೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಫಲಿಸಿತು. ವಿಕಾರವಶರಾಗದೆ ಮಲ್ಲನಿಂದ ಬೇಟೆಯ ಎಲ್ಲ ವಿವರಗಳನ್ನೂ ಕೇಳಿಕೊಂಡರು. ತಮ್ಮ ಯಾವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೂ ಅವರಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಮರುದಿನ ಬೆಳಕು ಹರಿಯುತ್ತಲೇ ಕುದುರೆ ಹತ್ತಿ ಅವರ ಸವಾರಿ ಹಾವನೂರಿಗೆ ಹೋಯಿತು. ಅಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಮುಖರನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗಿ, ದಾದಾನ ಮೇಲೆ ಘೌಜದಾರರ ಕಡೆಗೆ ಫಿರ್ಯಾದಿ ಮಾಡಲು ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿ ಬಂದರು.

ತಿರುಗಿ ಪಾದಳ್ಳಿಗೆ ನಡೆದಾಗ ಪಡದಪ್ಪನವರು ಹಸನ್ನುಖರಾಗಿದ್ದರು. ಘೌಜದಾರ ಫಕರುದ್ದೀನನಿಗೆ ದಾದಾನಿಂದ ಅವಮಾನದ ಸೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಒಂದು ಸಂಧಿಯನ್ನೊದಗಿಸಿ ಕೊಟ್ಟರೆ, ದಾದಾ ಕನಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಪಾದಳ್ಳಿಯನ್ನು

ಕಾಣಲಾರನೆಂದು ಅವರ ವಿಚಾರ. ದಾದಾ ಒಮ್ಮೆ ಜೇಲು ಕಂಡರೆ ತಾವು ಪಾದಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ವರ್ತಿಸಬಹುದೆಂದು ಅವರ ಗುಪ್ತ ಅಸೆ, ಇದೇ ಎಣಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಊರು ಸೇರಿದಾಗ ಆಗಲೇ ಮಧ್ಯಾಹ್ನವಾಗಿತ್ತು.

ಯಶವಂತರಾಯರಿಂದ, ಅಜರಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಲರಾ ಕಡಿಮೆಯಾದ ಸುದ್ದಿ ಬಂದ ಹೊರತು, ದಾದಾ ಹೋಗಬಾರದೆಂದು ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ತಿಳಿಸಿದ್ದು. ಹೋಳಿಹುಣ್ಣಿಮೆಯಾಗಿ ಎಂಟುದಿನಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಅಜರಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಮಾರಿಕಾಬೇನೆ ತಣ್ಣಗಾಗಿರುವ ಸುದ್ದಿ ಬಂತು. ಮರುದಿನವೇ ದಾದಾ ಅಜರಾಣಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಆದರೆ ರಾತ್ರಿಯೇ ಪಾದಳ್ಳಿಗೆ ಹವಾಲ್ದಾರ ಜಮಾಲಸಾಬರ ಆಗಮನವಾಯಿತು. ದಾದಾನನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಅವರು ವಾರಂಟು ತಂದಿದ್ದರು. ಚಾವಡಿಗೆ ಬಂದಮೇಲೆ “ದಾದಾ ಊರಲ್ಲಿದ್ದಾನೆಯೇ?” ಎಂದು ಅವರು ಕೇಳುವ ರೀತಿಯ ಮೇಲಿಂದಲೇ ವಾಲಿಕಾರ ಮಲ್ಲನಿಗೆ ಸಂಶಯ ಬಂದಿತು. “ಯಾಕರಿ ಒಳೇ ದಾದಾನ್ನ ಕೇಳಾಕ ಹತ್ತೀರಿ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ. “ಅವಾ ಎಲ್ಲದಾನ ಹೇಳು ಇಲ್ಲದಿರಕ ಅವನ ಮನಿ ತೋರಿಸು. ಇಲ್ಲದ ಕಾರಬಾರ ಮಾಡಬ್ಯಾಡ” ಎಂದು ಹವಾಲ್ದಾರರು ಅವನನ್ನು ಜಬರಿಸಿದರು.

ವಾಲಿಕಾರ ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಶಂಕರಪ್ಪಗೌಡರ ಆಪ್ತಸೇವಕನಾಗಿದ್ದ. ದಾದಾನ ಮೇಲೆ ಹಾವನೂರವರು ಫಿಯಾದಿ ಮಾಡಿದ್ದ ಸುದ್ದಿ ಅವನ ಕಿವಿಗೂ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಹವಾಲ್ದಾರಿಗೆ ಚಾವಡಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕೂಡಲು ಹೇಳಿ, ದಾದಾನನ್ನು ಹುಡುಕುವ ನೆವಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮಲ್ಲ ಹೊರಟ. ಆದರೆ ಅವನು ಬಂದದ್ದು ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಮನೆಗೆ. ಅವರಿಗೆ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ. “ಏನು ಬೇಕಾದ್ದು ಮಾಡು, ಆದರ ದಾದಾ ಪೋಲೀಸರ ಕೈಗೆ ಸಿಗಬಾರದು ನೋಡು” ಎಂದು ಅವರು ಸೂಚಿಸಿದರು.

ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಅಲ್ಲಿಂದ ಪಾರ್ವತೆವ್ವನ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಅವಳಿಗೂ ಈ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿಸಿದ. ಪಾರ್ವತೆವ್ವನಿಗೆ ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಂಕಟವಾಯಿತು. ಹೆದರಿಕೆಯೂ ಬಂತು. ಗೌಡರು ತೀರಿಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ದಾದಾ ಈ ಮನೆಯನ್ನು ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ. ಅಂಥವನ ಮೇಲೆ ಈ ಸಂಕಟ ಬರಬೇಕೇ? ಪಾರ್ವತೆವ್ವ ಅವಳುಗಚ್ಚಿ “ಊರು ಕಾಯೋ ಹುಡುಗನ್ನ ಕಣ್ಣಿ ಮಾಡಲಾಕ ಹಂಚಿಕಿ ಹಾಕಾಪ್ಯಾ ಮಡಸಗೋಳು” ಎಂದು ತನಗಾಗದವರನ್ನೆಲ್ಲ ಶಪಿಸಿದಳು. ಆಮೇಲೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಬಿಟ್ಟು “ದಾದಾ ಅಲ್ಲಿ ಮಾಳಿಗಿಮ್ಯಾಗ ಮಲಗಿದ್ದಾನು ನೋಡು ಮಲ್ಲಪ್ಪಾ. ಅವನ್ನ ಕರಕೊಂಡು ಬಾ, ಮನ್ಯಾಕೆ ಕುಂದರಂತ ಹೇಳು.

ಅನಕಾತ ಹೊರಗ ಹೋಗೂದು ಬ್ಯಾಡ” ಎಂದು ದಾದಾನನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಡುವ ಉಪಾಯವನ್ನೂ ಸೂಚಿಸಿದಳು. ಏನಾದರಾಗಲಿ ದಾದಾ ಜೇಲು ಕಾಣುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬರದಿರಲಿ ಶಿವನೇ ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನೂ ಸಲ್ಲಿಸಿದಳು.

೨೦

ಪಾರ್ವತೆವ್ವನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಫಲಿಸಿತು. ದಾದಾನ ಮನೆ, ಗರಡೀ ಮನೆ, ಗೌಡರ ಮನೆ, ಎಲ್ಲಿ ಶೋಧಮಾಡಿದರೂ ಹವಾಲ್ದಾರರಿಗೆ ದಾದಾನ ಪತ್ತೆ ಹತ್ತಲಿಲ್ಲ. ಪಾರ್ವತೆವ್ವ ದಾದಾನನ್ನು ಅಡಿಗೆಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿಡಬಹುದೆಂಬ ಸಂಶಯ ಪಡದಪ್ಪನವರಿಗೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಹವಾಲ್ದಾರರು ಊರಲ್ಲಿ ಬಂದ ಸುದ್ದಿ ಹತ್ತಿ ದಾದಾ ತಲೆತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಓಡಿಹೋಗಿರಬಹುದೆಂಬ ನಿರ್ಣಯವೇ ಕೊನೆಯದಾಯಿತು. ಹೋಳಿಹುಣ್ಣಿಮೆಯಾದೊಡನೆ ದಾದಾ ಅಜರಾಣಿಗೆ ಹೋಗುವವನಿದ್ದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಯಶವಂತರಾಯರ ಆಳಿನಿಂದ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ, ಹೇಳಿದ ಕೂಡಲೆ, ಆ ವಿಚಾರ ಮತ್ತುಷ್ಟು ಸ್ಥಿರವಾಯಿತು. ಹವಾಲ್ದಾರರಿಗೆ ದಾದಾ ಸಿಕ್ಕರೆ ಕೈಬೆಚ್ಚಗಾಗಬಹುದೆಂಬ ಭರವಸೆಯಿದ್ದದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಕೂಡಲೇ ಅಜರಾಣಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿದರು.

ಹವಾಲ್ದಾರರು ಅಜರಾಣಿನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದಾಗ ಇನ್ನೂ ನಸುಕು ಹರಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ನೇರವಾಗಿ ಪೋಲೀಸ ಪಾಟೀಲ ಯಶವಂತರಾಯರ ಮನೆಗೇ ಬಂದರು. ಯಶವಂತರಾಯರು ಪ್ರಾತರ್ವಿಧಿಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಲು ಹೊರಗೆ ಹೋದವರು ಇನ್ನೂ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಹವಾಲ್ದಾರರು ಬಂದೊಡನೆ ಮನೆಯವರೆಲ್ಲ ಗಾಬರಿಯಾದರೂ, ಹವಾಲ್ದಾರರ ದರ್ಪಕ್ಕೆ ಹೆದರಿ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದರು. ತನ್ನೊಂದಿಗೆ ಬಂದ ಪೋಲೀಸ ಸಿಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಅತ್ತ ಇತ್ತ ಶೋಧಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿ ಹವಾಲ್ದಾರರು ಗೌಡರ ದಾರಿಕಾಯತೊಡಗಿದರು.

ಯಶವಂತರಾಯರು ಬಂದನಂತರ ಅವರಿಗೆ ದಾದಾನ ಮೇಲೆ ವಾರೆಂಟು ಇರುವ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿಯಿತು.

“ಆದರ ಅಂವಾ ಏನು ಈಚೀಕಡಸೆ ಬಂದಿಲ್ಲ ಬಿಡಿ” ಎಂದು ಅವರು ಮಾತು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಲೇ ಹವಾಲ್ದಾರರು, “ಅಂವಾ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಸುದ್ದಿ ಹತ್ತೈತಿ ಗೌಡರ! ಅವನ್ನ ಪಾರ ಮಾಡಾಕ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿದರ ನಡಿಯಾಕಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಎಲ್ಲ ಗೊತ್ತಿದ್ದವರಂತೆ ಗಹಗಹಿಸುತ್ತಲೇ ಹೇಳಿದರು.

“ನಿಮಗೆ ಹೇಳಿದವರ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳ್ಯಾರು. ಅವಾ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದೇ ಇಲ್ಲ. ಅವಾ ಬಂದದ್ದ ಕರೆ ಅದರ ಅವನ್ನ ಹಿಡಿದುಕೊಡೂದು ನನ್ನ ಪಾಟೀಲಕಿ ಜವಾಬ್ದಾರೀನ ಐತೆಲ್ಲ” ಎಂದು ಸರಳವಾಗಿ ಯಶವಂತರಾಯರು ಹೇಳಿದರೂ, ತಮ್ಮ ಮಾತಿನ ಮೇಲೆ ಹವಾಲ್ದಾರರ ವಿಶ್ವಾಸ ಕೂಡದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ “ಇಗಾ ನಾ ಅವನ್ನ ಮನ್ಯಾಗ ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟಗೊಂಡು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳತೀನಿ ಅಂತ ಸಂಶೇ ಇದ್ದರ ನನ್ನ ಮನ್ಯಾಗ ಬೇಕಾದಲ್ಲೇ ಹುಡುಕಬಹುದು. ಬೇಕಾರ ನಿಮಗ ಸಶೇ ಬಂದ ಮನ್ಯಾಗ ಹುಡುಕರಿ” ಎಂದು ಯಶವಂತರಾಯರು ಸ್ವಲ್ಪ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ನುಡಿದರು.

“ಸ್ವಲ್ಪ ತಡಿರಿ ಗೌಡರ, ಸಂಶೇ ಬಂದ ಮನಿಗೋಳ ಯಾದಿ ಕೈಯಾಗ ಬರಲಿ ತಪಾಸಣಿ ಮಾಡೂಣಂತ. ನಾವು ಬ್ರಿಟಿಶ್ ಹದ್ದೀ ಪೋಲೀಸರು. ನಿಮ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾನೀ ಪೋಲೀಸರ ಹಾಂಗ ಹುಂಬಗುತಿಗೆ ವ್ಯವಹಾರ ಅಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಾ ಕಾಯದೇಶೀರ ಕೆಲಸ ಆಗಬೇಕು” ಎಂದು ಹವಾಲ್ದಾರರು ಜಂಭಕೊಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವದನ್ನೂ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಪ್ಪನ ತಂದೆಯಾದ ಶಂಕರಪ್ಪನ ಮನೆಗೆ ಹೋದ ಪೋಲೀಸ ಸಿಪಾಯಿ ಬಂದು ಹವಾಲ್ದಾರರಿಗೆ ಮುಜುರೆ ಹೊಡೆದ. ಹವಾಲ್ದಾರರು ಎದ್ದು ಅವನ ಹತ್ತಿರ ಹೋದರು. ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಅವನು ಏನೇನೋ ಹೇಳಿದ್ದು ಕೇಳಿದರು. ಮುಗುಳುನಗೆಯಿಂದ ಅವರ ಮುಖ ಅರಳಿತು. ಯಶವಂತರಾಯರ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ, “ಗೌಡರ ವಾರಂಟಿದ್ದ ಜನರು ತಲೆ ತಪ್ಪಿಸಿ ಅಡ್ಡಾಡೂದು ಸೂಳೀರ ಮನ್ಯಾಗ ಅನ್ನೂದು ನಮ್ಮ ಅನುಭವ ಐತಿ. ನಿಮ್ಮೂರಾಗ ಸೂಳ್ಯಾರ ಮನಿ ತಪಾಸ ಮಾಡಬೇಕಲ್ಲ” ಎಂದರು.

“ಈ ಊರಾಗ ಹೊಲಿಗೇರ್ಯಾಗ ಚಂದ್ರಿ ಅಂತ ಒಬ್ಬಾಕಿ ದೇವದಾಸಿ ಅದಾಳ. ಮಾದಿಗ್ಗೆರಾಗ ಇನ್ನೊಬ್ಬಾಕಿ ಅದಾಳ. ನಿಮಗ ಯಾರ ಮನಿ ತಪಾಸ ಮಾಡುದೈತಿ ತಿಳಿಸಿದರೆ ಅತ್ತಾಗ ಹೋಗೂನು” ಎಂದು ಯಶವಂತರಾಯರು ಉತ್ತರವಿತ್ತರು. ಒಳಗಿಂದೊಳಗೇ ಅವರಿಗೆ ಸಂಕಟವಾಗುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ತೋರಗೊಡಲಿಲ್ಲ.

ಹವಾಲ್ದಾರರು ಗೌಡರ ಈ ಮಾತಿಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನೇನೂ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಇಬ್ಬರೂ ಚಾವಡಿಗೇನೋ ಹೋದರು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಶಂಕರಪ್ಪನ ಮನೆಯ ಆಳುಮಗನನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಹವಾಲ್ದಾರರು ಹೊಲಗೇರಿಯತ್ತ ಹೊರಟರು. ಗೌಡರು ತಮ್ಮ ಸಂಗಡ ಬರುವದು ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಯಶವಂತರಾಯರು ಚಾವಡಿಯಲ್ಲೇ ಉಳಿದರು.

ಅದೇ ಬೆಳಗಾಗಿತ್ತು. ಹೊಲೆಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಲೆಯರು ಆಗಲೇ ಎದ್ದು ಓಣಿಗಳ ಕಸಗುಡಿಸುವದರಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದರು. ಅದರಿಂದೆದ್ದ ಧೂಳಿಯಿಂದ ಮುಂದಿನ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಓಡಾಡುವ ಜನರು ಕಾಣದಂತಾಗಿದ್ದರು. ಹವಾಲ್ದಾರರ ಅಧಿಕಾರಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಈ ಧೂಳಿಯಿಂದ ಸಿಟ್ಟು ಬಂತೇನೋ, ಕಸಗುಡಿಸುವ ಒಬ್ಬ ಹೊಲೆಯನಿಗೆ, “ಏ ಕತ್ತೇ ನಿಲ್ಲು. ನಮ್ಮ ಮ್ಯಾಗ ಕಸಾ ಹಾಕತಿ ಕಾಣೂದಲ್ಲ?” ಎಂದು ಗುಡುಗಿದರು.

ಬಗ್ಗಿ ಕಸಗುಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಹೊಲೆಯರ ಕಂಟ್ಯಾ, ಈ ಮಾತಿಗೆ ತಲೆಯೆತ್ತಿ ನೋಡುತ್ತಾನೆ: ಹವಾಲ್ದಾರರು, ಪೋಲೀಸರು! ಅವರ ಮಾತಿಗೆ ಉತ್ತರವೀಯುವ ಧೈರ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಅವನು ಹೆದರಿ ಓಡಿ ಮನೆಸೇರಿದ. ದಾರಿ ತೋರಿಸಲು ಬಂದ ಶಂಕರಪ್ಪನ ಆಳು “ಈಗ ಓಡಿ ಹೋದನಲ್ಲರೀ, ಅವನ ಚಂದ್ರೀ ತಮ್ಮ ಕಂಟ್ಯಾ. ಅವಾ ಓಡಿ ಹೋದದ್ದು ಚಂದ್ರೀ ಮನೀರಿ. ಪಾದಳ್ಳೀ ಇಸಮು ಇರೂದು ಅದ ಮನ್ಯಾಗ” ಎಂದು ಸಂಶೋಧನದ ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಪೂರೈಸಿದ.

ಕಂಟ್ಯಾ ಹೆದರಿ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಓಡಿ ಹೋದದ್ದರಿಂದ ಹವಾಲ್ದಾರರಿಗೆ ಶಂಕರಪ್ಪ ಕೊಟ್ಟ ಮಾಹಿತಿ ಸತ್ಯವಾದದ್ದೆಂದೆನಿಸಿತು. ಬೇಟೆ ಕೈಗೆಸಿಕ್ಕ ಸಂತೋಷವೂ ಆಗತೊಡಗಿತು. ಆದರೆ ಒಳಗೋಡಿದ ಕಂಟ್ಯಾ ಏನಾದರೂ ಕುತಂತ್ರ ಮಾಡಬಹುದಲ್ಲ! ಆದ್ದರಿಂದ ತಮ್ಮೊಂದಿಗಿದ್ದ ಇಬ್ಬರು ಪೋಲೀಸರಿಗೆ ಮನೆಯ ಹಿಂದಿನ ಬದಿಗೆ ಕಾವಲು ನಿಲ್ಲಹೇಳಿ, ತಾವು ಚಂದ್ರಿಯ ಮನೆ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದರ.

ಹೊಲೆಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ಪೋಲೀಸ ಅಧಿಕಾರಗಳು ಬಂದದ್ದನ್ನು ಆಗಲೇ ಕೆಲವರು ನೋಡಿ, ಸುದ್ದಿ ಹಬ್ಬಿಸಿದರು. ಅದರ ಫಲವಾಗಿ ಚಂದ್ರಿಯ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಹತ್ತೆಂಟು ಜನರು ಕೂಡಿದರು. ಹವಾಲ್ದಾರರಿಗೆ ಆ ಜನರ ಗುಂಪನ್ನು ನೋಡಿ ಮತ್ತೆ ತಲೆ ಕೆಟ್ಟಿತು. “ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದೆ ಇಟ್ಟರ ನೋಡಿ, ಆರೋಪಿ ಜನರನ್ನ ಪತ್ತೆ ಮಾಡೋ ಸರಕಾರೀ ಕೆಲಸದಾಗ ಹರಕತ್ತ ಮಾಡಿದ ಗುನ್ನೇದ ಮ್ಯಾಗಿಂದ ನಿಮಗೆಲ್ಲಾ ಸಾಲಬೇಡಿ ಹಾಕಸಬೇಕಾದೀತು” ಎಂದು ಜಬರಿಸಿ, “ಏ ಕಂಟ್ಯಾ ಹೊರಗೆ ಬಾ” ಎಂದು ಕೂಗಿದರು.

ಕಂಟ್ಯಾ ನಡುಗುತ್ತಲೇ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಹವಾಲ್ದಾರರಿಗೆ ಮುಜುರೆ ಮಾಡಿದ. ಅವನ ಕಾಲು ನಿಂತಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೊದಲೇ ಒಣಗಿ ಸಂಡಿಗೆಯಾಗಿದ್ದ ಮುಖ ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದ ಇನ್ನೂ ಸಂಕೋಚ ಹೊಂದಿತ್ತು. ಅವನ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೇ ಚಂದ್ರವ್ವ ಬಂದು ನಿಂತು ಹವಾಲ್ದಾರರಿಗೆ ಮುಜುರೆ ಮಾಡಿದಳು. ಹವಾಲ್ದಾರರು

ನೋಡಿದರು. ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಸೆರಗಿರಲಿಲ್ಲ; ಅಂದೇ ಎರೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರಿಂದ ತಲೆಗೂದಲು ಹೆಗಲಮೇಲೆ ಚೆಲ್ಲಾಪಿಲ್ಲಿಯಾಗಿ ಹರಡಿದ್ದವು. ಮೊಳಕಾಲ ಮೇಲೆ ಎತ್ತಿಕಟ್ಟಿದ ಸೀರೆ; ಸಾದುಗಪ್ಪು ಬಣ್ಣ, ಎಲೆ ಅಡಿಕೆಯಿಂದ ಕೆಂಪಾದ ತುಟಿ! ಹವಾಲ್ದಾರರು ದುರುದುರು ನೋಡುತ್ತ “ಈಕೆ ಯಾರೋ ಕಂಟ್ಯಾ?” ಎಂದು ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರವನ್ನುಪಯೋಗಿಸಿ ಕೇಳಿದರು.

ಚಂದ್ರಿಗೆ ಆ ಮಾತಿನ ಅರ್ಥವಾಯಿತು. ಅವರ ನೋಟದಿಂದಲೇ ಅವರ ನೀರೆಷ್ಟು ಎಂಬುದರ ಅಂದಾಜು ಅವಳಿಗಾಗಿರಬೇಕು. ಅಂತಲೇ ಹವಾಲ್ದಾರರ ಪ್ರಶ್ನೆ ತನಗೇ ಎಂಬಂತೆ, “ದ್ಯಾವರೂ ಇಂವಾ ನಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕಂಟ್ಯಾರೀ. ತಿಳೀದ ಯಾವದಾರ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದ್ದರ ಹೊಟ್ಯಾಗ ಹಾಕ್ಕೊರಿ” ಎಂದು ತನ್ನ ನಡಿಗೆಯೇ ಒಂದು ದಾಸರಾಟದ ಭಂಗಿಯೆಂಬಂತೆ ಕೈಮುಗಿದು ಹೊರಗೆ ಬಂದಳು.

“ತಿಳೀದ ತಪ್ಪು ಮಾಡವನ ಈ ಕಂಟ್ಯಾ! ಪಾದಳ್ಯೇ ಆರೋಪಿನ್ನು ಒಳಗಿಟಕೊಂಡು, ಮತ್ತೆ ನಾವು ಬರಾಣಾ ಗಸಗ್ಗನ ಒಳಗ, ಜಿಗೂತಾನು!” ಹವಾಲ್ದಾರರಿಗು ಸ್ವಲ್ಪ ಆಟ ಬೇಕಾಗಿತ್ತೆನೋ, ಸಲೀಲವಾಗಿಯೇ ನುಡಿದರು.

ಚಂದ್ರವ್ವ ಟೊಂಕದಿಂದ ತಂಬಾಕಿನ ಚಂಚಿಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿದಳು. ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಅದನ್ನು ಬಿಚ್ಚುತ್ತ “ಐ ಶಿವನ! ಪಾದಳ್ಯೆ ಆರೋಪಿ ಬೇಕಾಗೇತೇ ನಿಮಗ? ಯಾರ ಬ್ಯಾಡಂತಾರೀ ಸರದಾರ! ಕುಶಾಲ ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗರಿ. ಆ ಆರೋಪಿ ತಂದಾಕಿ ನಾ; ಮನ್ಯಾಕೆ ಇಟಗೊಂಬಾಕಿ ನಾ. ಅದಕ್ಕೇನ ಗೊತ್ತಾದೀತರಿ ಇದೆಲ್ಲ! ಅದರ ಮಾರಿ ನೋಡಿದರ ನಿಮಗರ ತಿಳಿಬಾರದು?” ಎಂದು ಸಾಭಿನಯವಾಗಿ ನುಡಿದಳು. ಈ ಮಾತಾಡುವಾಗಿನ ಅವಳ ಚಂಚಲತೆ ತಲೆಕೆಡುವಂತಿತ್ತು. ನಿಂತಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೈ ಕಣ್ಣು, ಬಾಯಿ ಎಲ್ಲ ಮಾತಿನ ಲಯಕ್ಕೆ ಕುಣಿಯುವಂತಿದ್ದವು. ಇಷ್ಟು ಹೇಳಿ ಒಂದು ಮುಗುಳು ನಗೆಯನ್ನು ಬೀರಿ, ಅಡಿಕೆಯ ಒಂದು ಹೋಳನ್ನು ಬಾಯಲ್ಲೆಸೆದು, ಎಲೆಗೆ ಸುಣ್ಣ ಹಚ್ಚುತ್ತ ಹವಾಲ್ದಾರರ ತೀರ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದಳು.

ಹವಾಲ್ದಾರರ ಮನಸ್ಸು ಆ ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮರೆತಂತಿತ್ತು. ಆಡಾಡುತ್ತಲೆ ಕೈ ಹಿಡಿದ ಕೆಲಸವಾಗಬೇಕೆಂದರೆ! ದಾದಾನಂಥ ತರುಣ ಇಂಥವಳ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಗುವದು ಅಪರೂಪವೇನಲ್ಲ! ಹವಾಲ್ದಾರರ ಕರಗಿದ ಮನಸ್ಸು ಅವರಿಬ್ಬರ ಕತೆಯ ಅದ್ಭುತರಮ್ಯತೆಯನ್ನೂ ಕೆದಕಿ ನೋಡುವಂತಿತ್ತು. ಆರೋಪಿಗೆ ಆಶ್ರಯ ಕೊಟ್ಟವಳೆಂದು ಇವಳನ್ನು ಬೆದರಿಸಿ ಎಡತಾಕ ಹಚ್ಚಿದರೆ ಈ ಹೆಣ್ಣು ಇನ್ನೂ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ಬರಬಹುದು. ಆರೋಪಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಟ್ಟ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು,

ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನು ಕೊಡಮಾಡಿರುವ ದುಡ್ಡು, ಕೈಯಳತೆಯಲ್ಲೇ ಕುಣಿಯುವ ಹೆಣ್ಣು ಎಲ್ಲವೂ ತನ್ನದಾಗಬಹುದು! ಆದರೆ ಅದೆಲ್ಲ ಸಾಧ್ಯವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಇನ್ನ ದರ್ಪ ತೋರಿಸದಿದ್ದರೆ ಗತಿಯಿಲ್ಲ! ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದೆ ಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ಹೆಸರಿಲ್ಲವೇ?

“ಆರೋಪಿನ್ನು ಮನ್ಯಾಗಿಟಕೊಂಡಾಕಿ ಅಂತ, ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಹೇಳತೀ. ನಾಳೆ ಬೇಡಿ ಹಾಕಿ ಘೋಷದಾರರ ಮುಂದ ಒಯ್ಯಾಗ ಹೇಳೀಯಂತ” ಎಂದು ಹವಾಲ್ದಾರರು ದರ್ಪದಿಂದಲೇ ಹೇಳಿ, ತಡೆಯಲಾರದೆ ತುಂಟತನದ ನಗೆ ಬೀರಿದರು.

“ನೋಡೋ ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಕಾಕಾ, ಹಾದೀ ಹೆಣಾ ಆಗಾವರ್ಮ ಮನ್ಯಾಗ ಇಟಗೊಂಡರ, ಪುಣ್ಣೇ ಬರತೇತಿ ಅಂತ ನೀವೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಿದಿರಿ. ಈಗ ಹವಾಲ್ದಾರಸಾಬ ಬೇಡಿ ಹಾಕತೀನಂತಾನ ನೋಡು” ಎಂದು ಚಂದ್ರವ್ವ ಕೂಡಿದ ಜನರಲ್ಲಿಯೇ ವಯೋವೃದ್ಧನಾಗಿದ್ದ ಮಲ್ಲಪ್ಪನನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ ನುಡಿದಳು.

“ಇರ್ಲಿ ತಂಗೀ, ಅಮಲ ಯಾರ ಕೈಯಾಗ ಐತಿ? ಮನಸ ಬಂದರ ಬೇಡೀನೂ ಹಾಕಾರು. ಇಲ್ಲದಿರಕ ಕೂರಿಗಿ ಹೊಲಾನೂ ಹಚ್ಚಿಕೊಟ್ಟಾರು. ಶಿವನ್ನು ನಂಬಿ ಮನಸ ನಿರಂಬಳಾಗಿಟುಗೊಂಡ ನಡದರಾತು” ಎಂದು ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಅನುಭವವನ್ನೇ ಅನುಭಾವದ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ.

“ಲೇ ಕಂಟ್ಯಾ ವಿನ ನೋಡ್ತೀಲೆ ಮಗನ ಪಾದಳ್ಳಿ ಆರೋಪಿನ್ನು ತಂದು ಹೊರಗ ಹಾಕು” ಹವಾಲ್ದಾರರು ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದರು.

‘ಯಪ್ಪಾ ಅದೊಂದು ಮತ ಹೇಳಬ್ಯಾಡಿ ದೊಡ್ಡ ಮನೆತನದ ಜನಾ ಅವರು. ನಾ ಹ್ಯಾಂಗ ಮೈಮುಟ್ಟಿ ತರಲಾಕ ಬರತೈತಿ ಹೇಳ್ತೀ” ಕಂಟ್ಯಾ ವಿನಯವೇ ಮೈವೆತ್ತು ಬಂದಂತೆ ನುಡಿದ.

“ಸರದಾರ, ಅಲ್ಲಿಂದಲ್ಲೇ ತನಾ ಆ ಆರೋಪಿನ್ನು ಹುಡುಕಲಾಕ ಅಂತ ಬಂದೀರಿ. ಎಡ್ಡ ಹೆಜ್ಜೆ ಒಳಮಟಾ ಬಂದು, ನಿಮಗ ಬೇಕಾದ ಆರೋಪಿನ್ನು ಕರಕೊಂಡಾ ಹೋಗಲಾಸಲ್ಲ? ನಾ ಬ್ಯಾಡಂದರ ಹೇಳ್ತೀ” ಎಂದು ಚಂದ್ರವ್ವ ತಂಬಾಕು ಉಗುಳಿ ನುಂಗಿದಳು.

ಹವಾಲ್ದಾರರಿಗೆ ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಸವಿಯಾದ ಔತಣ ಕಂಡಿತು. ಆದರೂ ತೋರಗೊಡದೆ, “ಯಾಕ, ಆರೋಪಿನ್ನು ಹಿಡಕೊಂಡು ಹೋಗಲಾಕ ಅಂಜತೇನಿ ಅಂತ ತಿಳಿದೀ ಏನು. ನಿಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲ ಸಾಲಬೇಡೀ ಹಾಕ್ಕೊಂಡು ಒಯ್ಯತೇನು, ಆಗ ತಿಳೀತೈತಿ” ಎಂದು ಜಬರಿಸಿ, ಹವಾಲ್ದಾರರು ಪೋಲೀಸರ ಸಮೇತ ಚಂದ್ರವ್ವನ

ಮನೆಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕರು. ಹೊರಗೆ ಕೂಡಿದ ಜನ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಕಾಯತೊಡಗಿತು.

ಚಂದ್ರವ್ವನ ಮನೆಯೇ ಸಣ್ಣದು. ಇದ್ದ ಎರಡು ಕೋಣೆಗಳಲ್ಲಿ ದಾದಾ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಹಿತ್ತಲಬಾಗಿಲು ಇರದ್ದರಿಂದ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಓಡಿಹೋಗುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಕಾವಲಿತ್ತು. ಹವಾಲ್ದಾರರು ಹತಾಶರಾದರು. ಅಡುಗೆ ಮನೆಯ ಒಂದುಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಚಾಪೆಯ ಮೇಲೆ ಒಬ್ಬ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು ನರಳುತ್ತ ಬಿದ್ದಿದ್ದಳು. ಹವಾಲ್ದಾರರಿಗೆ ಸಿಟ್ಟಿಗೊಂದು ನೆವ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅಂತಲೇ “ಏ ಹುಚ್ಚು ಮುಂಡೆ, ಪಾದಳಿ ದಾದಾ ಎಲ್ಲದಾನ” ಎಂದು ಅವಳನ್ನೇ ಕೇಳಿದರು.

ಅವಳ ನರಳಾಟ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಗಂಡಸಿನ ದನಿ ಕೇಳಿದಾಗಲಂತೂ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. “ಹೊರಾಕ ಹೋಗಿರಿ, ಮದಲ ಹೊರಾಕ ಹೋಗಿರಿ” ಎಂದು ನೋವಿನಿಂದ ಚೀರಿದಳು.

ಹವಾಲ್ದಾರರ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೇ ಬಂದ ಚಂದ್ರವ್ವ ಅವಳ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು, “ಯಾಕಬೇ, ನೀನೂ ಇದ ಯಾಳಾಕ ಬ್ಯಾನಿ ತಿನ್ನಾಕ ಹತ್ತಿದ್ದಾ!” ಎಂದು ಹವಾಲ್ದಾರರ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ, “ಇಗಾ ಸರದಾರ, ಪಾದಳಿ ಆರೋಪಿ ಅಂತಿದ್ದರಲ್ಲ, ಇದ ಹೆಣಮಗಳು. ಬ್ಯಾನಿ ತಿನ್ನಾಕ ಹತ್ತಾಳು. ಹಡದಮ್ಯಾಗ ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗತೀರೋ, ಈಗ ಒಯ್ಯತೀರೋ ಹೇಳ್ತೀ” ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು.

ಹವಾಲ್ದಾರರ ಮುಖ ಕಪ್ಪಿಟ್ಟಿತು. ತಮ್ಮ ಕನಸು ಇಷ್ಟು ಬೇಗ ವಿಫಲವಾದೀತೆಂದು ಅವರಿಗನಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಬೇಕಾದದ್ದು ದಾದಾ, ಈ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳಲ್ಲ! ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರವ್ವ ಹೋಗಲಿ, ಇಡೀ ಜಗತ್ತೇ ಅವರ ಪಾಲಿಗೆ ನೀರಸವೆನಿಸಿತು. ಇನ್ನೂ ಬದುಕುವದರಲ್ಲಿ ನೌಕರಿ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲವೆಂದೆನಿಸಿತು. ಏನೂ ಮಾತಾಡದೆ ಹತಾಶರಾಗಿ ಹೊರಗೆ ಬಂದರು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹೊಲಗೇರಿಯ ಹಿರಿಯರೆಲ್ಲ ಅಲ್ಲಿ ಕೂಡಿದ್ದರು. ಅವರು ಹವಾಲ್ದಾರರಿಗೆ ಕೈಮುಗಿದು “ದ್ಯಾವರೂ, ಬಡವರ ತಾಯೀ ತಂದಿ ನೀವ ಅಲ್ಲರೇ. ಯಾರೂ ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದ ಹೆಣಮಗಳು ಅಡವಿಹೆಣಾ ಆಗೂದು ನೋಡಲಾರದ ನಮ್ಮ ಚಂದ್ರವ್ವ ತಂದು ಮನ್ಯಾಗ ಇಡಗೊಂಡಾಳರೀ. ಈಗ ಈ ಹೆಣಮಗಳು ಹಡದರ, ಬಾಣಾಂತ್ಯಾನದ ಖರ್ಚು ಎಲ್ಲಾ ಆ ಬಡವಿ ಮ್ಯಾಗ ಬೀಳತೈತರಿ. ನಮ್ಮ ಜಾತಿ ಹೆಣಮಗಳಾಗಿದ್ದರೆ ಆ ಮಾತು ಬ್ಯಾರೆ. ಆಕಿ ನಿಮ್ಮಂಗ ಉಚ್ಚ ಕುಲದಾಕಿ. ಕುಲ ಕೆಡಿಸಿದರ ಅಂತ, ಆಕಿ ಗಂಡ, ಅಣ್ಣತಮ್ಮಗೋಳು ಬಂದು

ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಡಬಾರದರೀ. ಅದಕ್ಕೊಂದು ಹಾದೀ ತೋರಿಸಿ ಹೋಗಿರಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅಡ್ಡಬಿದ್ದರು.

ಹವಾಲ್ದಾರರಿಗೆ ಇದಾವುದೂ ಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವುದೂ ಅವರಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅಡ್ಡಬಿದ್ದವರಿಗೆ ಏನಾದರೂ ಒಂದು ಮಾತು ಹೇಳಬೇಕಲ್ಲ! “ಚಾವಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಯಶವಂತರಾಯರಿಗೆ ಈ ಮಾತು ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಕೋರಿ. ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು ಯಾರು, ಏನು, ಎಲ್ಲಾ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ಅವರೇನು ಹಾದಿ ಹೇಳತಾರೋ ಅದರಂತ ನಡೀರಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿದವರೇ ಹವಾಲ್ದಾರರು ಅಲ್ಲಿಂದ ಕಾಲು ಕಿತ್ತಿದರು.

ಹವಾಲ್ದಾರರಿಗೆ ತಾವು ಹಾಕಿದ ಹೊಂಚು ವಿಫಲವಾದದ್ದಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ನಿರಾಶೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ, ತಾವು ಕಂಡ ಹೊಸ ಸಂಗತಿಗಳು ಏನೇನೋ ಆಸೆಗಳನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿದ್ದವು. ದಾದಾ ಕೈಗೆ ದೊರೆತಿದ್ದರೆ, ಅವನನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟ ಆರೋಪದ ಮೇಲೆ ಚಂದ್ರವ್ವನನ್ನು ತಮ್ಮ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಡವಬಹುದಿತ್ತು. ಹೋಗಲಿ. ಆದರೆ ಚಂದ್ರವ್ವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬೇನೆ ತಿನ್ನುತ್ತ ಮಲಗಿದ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳಾಗಿರಬೇಕು? ಪಾದಳ್ಳಿಗೂ ಅವನ ಚರಿತೆಗೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸಂಬಂಧ ಬೇರೆ ಇದೆ. ಹವಾಲ್ದಾರರಿಗೆ ಈ ಸತ್ಯವನ್ನು ಬಯಲಿಗೆಳೆಯುವ ಆಸೆಯುಂಟಾದ್ದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿಂದ ಶಂಕರಪ್ಪನ ಮನೆಗೇ ಬಂದರು.

ಚಂದ್ರವ್ವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಈಗ ಬೇನೆ ತಿನ್ನುವ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು ಯಾರು? ಇದೇ ಹವಾಲ್ದಾರರ ಮುಖ್ಯಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗಿತ್ತು. ಶಂಕರಪ್ಪ ತನಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದಷ್ಟನ್ನು ಹೇಳಿದ. ಆದ ಸಂಗತಿ ಇಷ್ಟು; ಮೊನ್ನಿನ ದಿನ ಚಂದ್ರವ್ವ ಸಂತೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಳಂತೆ. ತಿರುಗಿ ಬರುವಾಗ ಸಂಜೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆಗ ಈ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳನ್ನು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡಳು. ತುಂಬಿದ ಬಸಿರಾದ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಚಂದ್ರವ್ವನೂ ಎಲ್ಲ ವಿವರಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡಳು. ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು ಪಾದಳ್ಳಿಯವಳು. ಅವಳ ಗಂಡ ಅವಳನ್ನು ಯಾರದೋ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಿದ್ದನಂತೆ. ಈಗ ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದವಳು. ಚಂದ್ರವ್ವನ ಮನಸ್ಸು ಕರಗಿ ಅವಳನ್ನು ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ವಿವರಗಳೂ ಶಂಕರಪ್ಪನಿಗೆ ಆಮೇಲೆ ಗೊತ್ತಾದದ್ದು.

ಹವಾಲ್ದಾರರ ಊಹೆ ಈ ಕತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ, ಬೇರೊಂದು ಕತೆಯನ್ನೇ ಹೆಣೆಯ ತೊಡಗಿತು. ಪಡದಯ್ಯನವರನ್ನು ಹೆದರಿಸಿ, ಹೊಡೆದು ತನ್ನ ಬಸಿರಾದ ತಂಗಿಯನ್ನು ದಾದಾ ಮಠದಲ್ಲಿಟ್ಟುಹೋದ ವಿಷಯ ಅವನಿಗೆ ಘೌಜದಾರರಿಂದ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಈ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು ದಾದಾನ ತಂಗಿ ಇರಬಹುದೇ ಎಂಬ ಸಂಶಯ

ಅವರಿಗೆ ಬರದೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ದಾದಾನ ತಂಗಿ ಪಡದಯ್ಯನವರ ಮಠದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಇರುವಳೇ ಎಂದು ಶಂಕರಪ್ಪನನ್ನು ಕೇಳಿದರು. ಇಲ್ಲವೆಂದು ಉತ್ತರ ಬಂದಾಗ ಅವರ ಸಂಶಯ ಇನ್ನೂ ಸ್ಥಿರವಾಯಿತು.

ಹವಾಲ್ದಾರರು ಅಲ್ಲಿಂದ ಚಾವಡಿಗೆ ಬಂದರು ಅಲ್ಲಿ ಹೊಲೆಯರ ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಹಾಗೂ ಇನ್ನಿತರ ಹಿರಿಯರು ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಹವಾಲ್ದಾರರು ಬಂದೊಡನೆ ಅವರಿಗೆ ಮುಜುರೆ ಮಾಡಿ, “ದ್ಯಾವರೂ ನೀವು ಹೇಳಿದಂಗೆ ಆ ಹೆಣಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಗೌಡರಿಗೆ ವರದಿ ಕೊಟ್ಟು ಬಂದಿವಿರಿ. ಅವರು ಬಂದಕ್ಯಾಸ ಆಕಿನ್ನು ತಮ್ಮ ಮನಿಗೆ ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗ್ಯಾರೀ; ಆಕಿ, ಗೌಡರಿಗೆ ಕಳಬಳ್ಳಿ ಬಳಗಿನ್ಯಾಕಿ ಅಂತ ಹೇಳಿದರರೀ. ಚಂದ್ರವ್ವಗ, ಹರೀದಂತಾ ಉಡಗೋರಿ ಮಾಡುವಂತಾ ದಗದಾ ಮಾಡಿದಿ ಅಂತ ಶಿಪಾರಸ ಮಾಡದರರೀ ಗೌಡರು” ಎಂದು ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಿನ್ನವಿಸಿದ.

ಹವಾಲ್ದಾರರಿಗೆ ಇನ್ನು ಸಂಶಯವೇ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಯಶವಂತರಾಯರೊಬ್ಬರನ್ನು ಕಂಡು ಖಾತ್ರಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡರಾಯಿತೆಂದು ಅವರ ಮನೆಗೆ ಬಂದರು. ಯಶವಂತರಾಯರು ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಂತೋಷದಿಂದ, “ನೀವು ಬಂದವ್ಯಾಳ್ಳಾ ಭಲೋ ಇತ್ತು. ದಾದಾ ಈ ಊರಿಗೆ ಬರದಿದ್ದರೂ ಅವನ ತಂಗಿ ಬಂದದ್ದು ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚಿ ಕೊಟ್ಟಿರಿ. ಆಕಿ ಸುಖರೂಪದಿಂದ ಇಲ್ಲೇ ಗಂಡು ಹಡದಾಳ” ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದರು.

ಹವಾಲ್ದಾರರೇನು ಈ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿ ಸಕ್ಕರೆ ಹಂಚಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವರ ಕುತೂಹಲ ಇನ್ನೂ ಮುಂದೋಡಿತು. ದಾದಾನ ತಂಗಿ ಅವಿವಾಹಿತಳಿರುವ ಸಂಗತಿ ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಅಂದಮೇಲೆ ಜನನ ರಿಜಿಸ್ಟರದಲ್ಲಿ ಕೂಸಿನ ತಂದೆಯ ಹೆಸರು ಏನೆಂದು ಹಚ್ಚಬೇಕು? ಸುತ್ತಸುತ್ತಾಡಿ ಯಶವಂತರಾಯರೆದುರು ತಮ್ಮ ಈ ಸಂಶಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು. ಯಶವಂತರಾಯರಿಗೆ ಹಿಂದೊಂದು ಮುಂದೊಂದು ಆಡಿ ಗೊತ್ತೇ ಇಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಚಿಮಣಾನ ಪ್ರಿಯಕರ ತಮ್ಮ ಅಳಿಯದೇವರೇ ಎಂಬ ಮಾತಿನ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವ ಸಂಶಯವ ಉಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಏನೋ ಮಾತಿನ ಓಘದಲ್ಲಿ, “ಆ ಹುಡುಗಿ, ಕೂಸಿನ ತಂದಿ ಯಾರು ಅಂತ ಹೇಳತಾಳೋ ಆ ಹೆಸರ ಹಚ್ಚಿಸತೀನಿ. ಆಕಿ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನ ಹೆಸರು ಹೇಳಿದರೂ ಅದನ್ನ ಹಚ್ಚಿಸತೇನಿ” ಎಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ಜೋರಿನಿಂದಲೇ ಹೇಳಿದರು.

ಹವಾಲ್ದಾರರು ಇನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ

ದಾದಾನ ಶೋಧ ಇನ್ನೂ ನಡೆಯಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಮೇಲಾಗಿ ತಾವು ಕಂಡ ಸಂಗತಿಗಳ ಲಾಭ ಪಡೆಯಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವರು ಅಜರಾಣಿಯಿಂದ ತಿರುಗಿದ್ದು ಮತ್ತೆ ಪಾದಳಿಗೆ. ಸರಿಸಾಟಿಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಪಾದಳಿಗೆ ಬಂದು, ಚಾವಡಿಗೆ ಹೋಗದೆ ಪಡದಯ್ಯನವರ ಮಠಕ್ಕೆ ನಡೆದರು ಪಡದಯ್ಯನವರಿಗೆ ನಡೆದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತ “ಅಂತೂ ನಿಮ್ಮ ಮ್ಯಾಗಿನ ದೊಡ್ಡ ಕುತ್ಸೊಂದು ಪಾರಾದಾಂಗಾತು. ದಾದಾನ ತಂಗಿನ್ನ ಹುಡುಕಸಲಾಕ ಬಾಳ ಖಟಮಿಟಿ ಮಾಡತಿದ್ರೆಲ್ಲಾ. ಈಗ ಬಕ್ಷೀಸ ಕೊಡಿಸಬೇಕು ನಮಗ ನೀವು” ಎಂದು ದೇಶಾವರಿ ನಡೆಸಿದರು.

ಪಡದಯ್ಯನವರಿಗೆ ಆ ಮಾತಿನಿಂದೇನೂ ಸಂತೋಷವಾದಂತೆ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಇನ್ನೊಂದು ವಿಚಾರದ ಬಲೆಗೆ ಸಿಕ್ಕುಬಿತ್ತು. “ಬಕ್ಷೀಸಿನ ಕಾಳಜಿ ನಾನಿರೋತನಕ ಮಾಡಬ್ಯಾಡಿ. ಅದರ ದಾದಾನ್ನ ಹಿಡೀದಿದ್ದ ನಮಗ ಉಳಿಗಾಲ ಇಲ್ಲ. ಈಗ ಅವನ ತಂಗಿ ಗಂಡ ಹಡದ ಸುದ್ದೀ ಬ್ಯಾರೇ ಹೇಳಿದ್ರಿ, ಅದೂ ಒಂದು ಮುಳವ! ಆ ಕೂಸಿನ ತಂದಿ ನಾನು ಅಂತ ಹೆಸರ ದಾಖಲ ಮಾಡಿದರ, ದಾದಾನ ಪುಂಡಾಟಕ್ಕೆ ಪುಟಕೊಟ್ಟಾಂಗ ಆಗತ್ಯೆತಿ. ಅವನ್ನ ಮೊದಲ್ಲ ಹಿಡಿದು ಜೇಲಿಗೆ ಹಾಕಾಕ ಬೇಕು” ಎಂದು ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ತ್ರಸ್ತರಾಗಿಯೇ ಹೇಳಿದರು.

ದಾದಾನನ್ನು ಹುಡುಕಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ಇಬ್ಬರಲ್ಲಿಯೂ ದೀರ್ಘ ಚರ್ಚೆಯೇ ನಡೆಯಿತು. ದಾದಾ ಎಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ್ದರೂ ಹುಡುಕಿ ತೆಗೆಯುವೆನೆಂಬ ಹಟ ಹವಾಲ್ದಾರರು. ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಒಪ್ಪಿದಂತೆ ಕಂಡರೂ ಪಡದಯ್ಯನವರಿಗೆ ಆ ಬಗ್ಗೆ ನಂಬಿಕೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಹಂಚಿಕೆ ಇನ್ನೂ ಬೇರೆ ರೀತಿಯಾಗಿತ್ತು. ಯುಗಾದಿ ಆದ ಹತ್ತು ದಿನಕ್ಕೆ ಊರಲ್ಲಿ ಹನುಮಂತ ದೇವರ ‘ಓಕಳಿ’ ನಡೆಯಬೇಕು. ಕಾಲರಾ ಹಾಗೂ ಬರಗಾಲ ಊರನ್ನೆಲ್ಲ ತೊಳೆದುಬಿಟ್ಟಾಗ ಓಕಳಿಯಂಥ ಉತ್ಸವ ಕಾರ್ಯಗಳು ಬೇಡ ಎಂದು ಕೆಲವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೂ ದೇವರ ಕೆಲಸ ನಡೆಯಲೇಬೇಕಲ್ಲವೇ? ಓಕಳಿ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನ ವಾಡೆಯಿಂದ ನಡೆಯಬೇಕಾದ ಉತ್ಸವ. ಆದರೆ ಖರ್ಚು ವೆಚ್ಚಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಜಾಗೀರುದಾರರೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದುದು ವರ್ಷ ವರ್ಷವೂ ನಡೆದು ಬಂದ ಸಂಪ್ರದಾಯ. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಈ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಅನಾಯಾಸ ಬಿಡುವವನಲ್ಲ. ಅಂದ ಮೇಲೆ ಓಕಳಿ ನಡೆದೇ ತೀರುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಯಶವಂತರಾಯರೂ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಅವರನ್ನು ಕಾಣಲು ದಾದಾ ಎಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬಂದೋಬಸ್ತಿಯ ನೆವ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹವಾಲ್ದಾರರು ಊರಲ್ಲಿದ್ದರೆ ತೀರಿತು.

ಪಡದಪ್ಪನು ಒಡ್ಡಿದ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ದಾದಾ ಬಂದು ಬೀಳುವುದು

ಖಂಡಿತವೆಂದು ಹವಾಲ್ದಾರರಿಗೂ ಅನಿಸಿತು. ಈವರೆಗೆ ಅವರು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಶ್ರಮ, ಮುಂದೆ ಓಕಳಿಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅವರಿಂದಾಗಬೇಕಾದ ಸಹಾಯ ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಅನುಲಕ್ಷಿಸಿ, ಪಡದಯ್ಯನವರು ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನಿಂದ ಹವಾಲ್ದಾರರ ಕೈ ಬೆಚ್ಚಗ ಮಾಡಿಸಿದರು.

ಹವಾಲ್ದಾರರು ಊರಿಗೆ ಹೋಗುವ ಮುಂದೆ ಆಡಿದ ಒಂದು ಮಾತು ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನ ತಲೆ ಕೆಡಿಸಿತು. 'ನಿಮ್ಮ ಮರ್ಯಾದೆ ಚಿಮಣಾಳ ಕೈಯಲ್ಲಿದೆ. ಅವಳು ಕೂಸಿನ ತಂದೆ ಎಂದು ನಿಮ್ಮ ಹೆಸರನ್ನು ಜನನ ರಿಜಿಸ್ಟರದಲ್ಲಿ ಹಚ್ಚದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಿರಿ' ಎಂದು ಸೂಚಿಸಿ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನಿಗೆ ಈ ವಿಚಾರದಿಂದ ನಿದ್ರೆ ಕೂಡ ಹತ್ತದಂತಾಯಿತು. ಚಿಮಣಾ ತನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿದ್ದೇನೋ ನಿಜ. ತಾನೂ ಕೂಡ ಮೊದಮೊದಲು ಆ ಬಗ್ಗೆ ಒಲವು ತೋರಿದ್ದೂ ನಿಜ. ಆದರೆ ಪಡದಯ್ಯ ಆ ರೀತಿ ದುಡುಕಿದ್ದರಿಂದ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಹಿಂದೆಗೆಯ ಬೇಕಾದ್ದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವೇ ಆಗಿತ್ತು. ಪಡದಯ್ಯ ಸನ್ಯಾಸಿಯಾಗಿ ದೂರ ಉಳಿದ. ತಾನು ಸ್ತ್ರೀಣನಾಗಿ ಸಂಸಾರಿಗನಾದ್ದರಿಂದ ಈ ವ್ಯಾಪಾರವೆಲ್ಲ ಕೊರಳಿಗೇ ಬೀಳುವಂತಾಯಿತು, ತನ್ನ ದೊಡ್ಡಸ್ತಿಕೆ, ಹಣ, ರೂಪ, ಇರುವಿಕೆಯ ರೀತಿ ಇವೆಲ್ಲ ತನಗೇ ಮುಳುವಾದಂತಾಗಿವೆ. ಎಷ್ಟು ದೂರವಿರಬೇಕೆಂದರೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಾರದಂತಾಗಿದೆ. ನಾನಾ ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಸಾಯಬೇಕಾಯಿತು. ಪುತಳಾಬಾಯಿಯ ಮರಣವೂ ಇದೇ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅಲ್ಲವೇ? ಚಿಮಣಾ ಈ ಮನೆತನದ ಜೀವಂತ ಶಾಪವಾಗಿ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿದ್ದಾಳೆಯೇ? ತನ್ನನ್ನು ಹಾಗೂ ಚಿಮಣಾಳನ್ನು ಒಂದುಗೂಡಿಸಲು ಯಾವ ದೈವ ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿದೆ? ಅಥವಾ ಇದು ದೈವದ ಹಟವೇ ಇರಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನ ಪೂರ್ವಜೀವನದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಅಪರೂಪವೇನಲ್ಲ. ಪಾದಳೈಯ ಎಷ್ಟೋ ಹೆಣ್ಣು ಅವನ ಬಲೆಗೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಒಂದು ಪ್ರಕರಣವೂ ಹೀಗೆ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಚಿಮಣಾಳ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನ ಸಂಬಂಧ ಕಡಿದಂತಾಗಿತ್ತು. ಅವಳು ಪಾದಳೈಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಮೇಲಂತೂ ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಆ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರವನ್ನೇ ಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ತಾನು ಪಾರಾದೆನೆಂದೆನಿಸಿತ್ತು. ಆದರೆ ಆ ಬಿಡುಗಡೆಯ ಭಾವನೆ ಕೆಲವೊಂದು ಕಾಲಾಧಿಯವರೆಗೆ ಮಾತ್ರ. ದೈವ ತನಗರಿಯದಂತೆಯೇ, ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಬೇರೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಂಚು ಹಾಕುತ್ತಿತ್ತು. ಈಗ ಮತ್ತೆ ಕಣ್ಣೆದುರು ಬಂದು ನಿಂತಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಕೇವಲ ಭಾವನೆಯಾಗಿದ್ದುದು ಈಗ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಸಂಗತಿಯಾಗಿ ಹೆದರಿಸುತ್ತಿದೆ. ಚಿಮಣಾ ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನೇ ಹೇಳಬಿಟ್ಟರೆ?

ಕಾಯದೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅದೇ ಸತ್ಯ. ಚಿಮಣಾ ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಬಾರದಂಥದೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಚಿಮಣಾಳ ಗಂಡನಾಗಲು ಎಲ್ಲ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಯೋಗ್ಯತೆಯಿದ್ದವ ತಾನು. ಮೇಲಾಗಿ ಅವಳು ಪಡದಯ್ಯನನ್ನು ಎಂದೂ ಪ್ರೀತಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಪಡದಯ್ಯನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ ಕೂಸು ಮುಂದೆ ಸನ್ಯಾಸಿಯ ಮಗನೆಂದು ಅಪಮಾರ್ಯದೇಗೆ ಈಡಾಗಬೇಕಾದೀತು. ಜನರ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿಯೂ ತಾನೇ ಚಿಮಣಾಳ ಪ್ರಿಯಕರ. ಜನರ ಮಾತೇಕೆ, ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ತನ್ನ ಮಾವ, ಯಶವಂತರಾಯರು ಕೂಡ ಹಾಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಎಷ್ಟು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದರೂ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನಿಗೆ ಬಗೆಹರಿಯಲಿಲ್ಲ. ಯೋಚಿಸಿದಷ್ಟೂ ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನೇ ಹೇಳುವುದು ಸತ್ಯವೆಂದು, ಅವನ ಒಳಗಿನ ಒಳದನಿ ಹೇಳತೊಡಗಿತು. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನಿಗೆ ತಡೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಬೆಳಕು ಹರಿಯುತ್ತಲೇ, ತನ್ನ ನಂಬುಗೆಯ ಆಳು ಚಾಂದನನ್ನು ಕರೆದು, ಅಜರಾಣಿಗೆ ಹೋಗಿ ಆಗಿಂದಾಗಲೇ ಯಶವಂತರಾಯರನ್ನು ಕರೆತರಲು ಹೇಳಿದನು. ತನಗೆ ಮೈಯಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟಿಗಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಕೂಡಲೇ ಬರಬೇಕೆಂದೂ ಹೇಳಿ ಕಳಿಸಿದನು.

ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನಿಗೆ ಮೈಯಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟಿಗಿಲ್ಲವೆಂದು ವರ್ತಮಾನ ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೇ ಯಶವಂತರಾಯರು ಪಾದಳಿಗೆ ಹೊರಡುವ ಸಿದ್ಧತೆ ಮಾಡಿದರು. ಹೊರಡುವ ಮುಂದೆ ಅವರಿಗೇನು ನೆನಪಾಯಿತೋ ಚಿಮಣಾಳನ್ನು ಕಂಡು ಹೋಗಬಕೆಂದು ಬಂದರು.

ಚಿಮಣಾ ಇನ್ನೂ ಬಾಣಂತಿಯ ಕೋಣೆಯಲ್ಲೇ ಇದ್ದಳು. ಯಶವಂತರಾಯರ ಹೆಂಡತಿಯ ಅಕ್ಕರೆಯ ಆರೈಕೆಯಲ್ಲಿ ಚಿಮಣಾ ಸುಖವಾಗಿದ್ದರೂ, ಅವಳ ಮನಸ್ಸು ದುಃಖದ ಗವಿಯಿಂದ ಇನ್ನೂ ಹೊರಗೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ.

“ಪಾದಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬರತೀನ ಚಿಮಣಾ. ಏನರೆ ಹೇಳೂದೈತೇನು” ಯಶವಂತರಾಯರು ಅಕ್ಕರೆಯಿಂದ ಕೇಳಿದರು.

“ಯಾರಿಗೇನ ಹೇಳಬೇಕ ಮಾಮಾ!” ಎಂದವಳೇ ಚಿಮಣಾ ಬಿಕ್ಕಿಬಿಕ್ಕಿ ಅಳಹತ್ತಿದಳು. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಯಾರು ಸಹಾನುಭೂತಿಯಿಂದ ಮಾತನಾಡಿದರೂ ಅವಳಿಗೆ ದುಃಖ ತಡೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

“ಅಳಬ್ಯಾಡ ತಂಗಿ, ಮೊದಲಿನಂಗ ನೀ ಏನು ಪರದೇಶಿ ಅಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಮನೀನ ಅಂತ ತಿಳಕೋ ಅಂತ ಎಷ್ಟು ಸಾರೆ ಹೇಳಿಲ್ಲ? ದಾದಾಗೇನಾದರೆ ಹೇಳೂದೈತೇನೂ ಅಂತ ಕೇಳಿದೆ” ಯಶವಂತರಾಯರು ಸಾಂತ್ವನಗೊಳಿಸಲು

ಯತ್ತಿಸಿದರು.

“ದಾದಾನ ಪಾಲಿಗೆ ನಾ ಎಂದೋ ಸತ್ತುಹೋಗೀನಿ ಮಾಮಾ. ಅವಗಿನ್ನೂ ನನ್ನ ಮ್ಯಾಗಿನ ಸಿಟ್ಟು ಇಳದೇ ಇಲ್ಲ. ಅವಗ ತೋರಸಾಕ ಮಾರಿ ಇಲ್ಲದ ಈ ಪಾಪಿ ಜನಮಾ ಹ್ಯಾಗ ಕಳೇಬೇಕು ಮಾಮಾ. ನಾನು ಇನ್ನ ಬದೂಕುದರಾಗ ಅರ್ತ ಉಳದಿಲ್ಲ. ನಾ ಅವನ ಪಾಲಿಗೆ ಸತ್ತರೂ ಈ ಕೂಸು ಅವನ ಸ್ವಾದರಳಿಯಾ. ತಾಯಿ ಸತ್ತು ಸ್ವಾದರಮಾವ ಉಳೇಬೇಕಂತ ಹೇಳತಾರು. ಈ ಕೂಸಿನ್ನಂತು ಜ್ವಾಪಾನಾ ಮಾಡಂತ ಹೇಳ್ಳಿ.”

“ನಿನ್ನ ಕೂಸಿನ್ನ ಜ್ವಾಪಾನಾ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ದಾದಾನ ಯಾಕ ಬೇಕು ಚಿಮಣಾ? ಕೂಸಿನ ತಂದಿ ಜ್ವಾಕಿ ಮಾಡೇ ಮಾಡತಾನು. ನೀ ಯಾರ ಹೆಸರ ಹೇಳತಿ. ಅವರ ಹೆಸರ ಹಚ್ಚಾಕ ನಂದು ಕಬೂಲಿ ಐತಿ.”

“ಕರೇವಂದ್ರೂ ಕೂಸಿನ ತಂದೀ ಹೆಸರು ಹಚ್ಚಿತ್ತೀರಾ ಮಾಮಾ?” ಚಿಮಣಾಳ ದನಿಯಲ್ಲಿ ನೂರು ಆಸೆಗಳು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಕುಣಿಯುತ್ತಿದ್ದವು.

“ಹೌದು ತಂಗಿ, ನೀ ಬೇಕಾರ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನ ಹೆಸರು ಹೇಳಿದರೂ ಹಚ್ಚಿಸತೀನಿ ಆಟ!”

ಯಶವಂತರಾಯರ ಈ ಅಭಯಪೂರ್ಣ ಆಶ್ವಾಸನಕ್ಕೆ ಚಿಮಣಾಳಲ್ಲಿ ದುಃಖ ತಡೆಯದೆ ಉಕ್ಕಿಬಂತು. ಅವರಿಗೇನೆಂದು ಹೇಳಬೇಕು. ದಾದಾ ಎದುರು ಸತ್ಯವನ್ನೇ ಹೇಳಿದ್ದಳು. ಅವನು ಅದನ್ನು ನಂಬಿದ್ದ. ಈಗ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೆ? ಕೂಸಿನ ಭವಿಷ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅದೇ ಹಿತಕರವಾಗಿತ್ತು. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನ ಆಸ್ತಿಗೆ ತನ್ನ ಮಗ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯಾದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದೇ ಅಲ್ಲವೆ? ಆದರೆ.... ಆದರೆ. ಚಿಮಣಾಳಿಗೆ ಈ ಮಾನಸಿಕ ತೊಡಕನ್ನು ಬಿಡಿಸುವಷ್ಟು ತ್ರಾಣವಿರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ಮಾಡಿದ ಪಾಪವೆಲ್ಲ ಇತಿಹಾಸವಾಗಿ ಅವಳ ದುಃಖವನ್ನು ಮೊಗೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಒರತೆಯ ನೀರಿನಂತೆ ಆ ದುಃಖ ಅಕ್ಷಯವಾಗಿತ್ತು.

ಚಿಮಣಾ ಏನೂ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತ ಮುಖ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೊರಸಿನ ಮೇಲೆ ಜೋರಾಗಿ ಬಿದ್ದುಬಿಟ್ಟಳು. ಅವಳು ಬಿದ್ದ ಜೋರಿಗೆ, ಇಷ್ಟೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ಸುಖವಾಗಿ ಮಲಗಿದ್ದ ಕೂಸು ಎಚ್ಚರಾಗಿ ಚಿಟ್-ಚಿಟ್ ಚೀರಹತ್ತಿತು.

ಯಶವಂತರಾಯರು ಅಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲದೆ ಹೊರಟುಹೋದರು.

೨೧

ಯಶವಂತರಾಯರು ಪಾದಳಿಗೆ ಬರುತ್ತಲೇ ಅವರ ಸ್ವಾಗತಕ್ಕಂದು

ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ, ಪಡದಪ್ಪ, ಲಿಂಗಪ್ಪ ಈ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳು ಕೂಡಿಯೇ ಬಂದರು. ಯಶವಂತರಾಯರಿಗೆ ಅವರನ್ನು ನೋಡಿ ಯಾಕೋ ನೋಣ ಕಡಿವಂತೆನಿಸಿತು. ಮುಖವನ್ನು ಆದಷ್ಟು ಕಹಿಮಾಡಿ, “ಮೈಯಾಗ ನೆಟ್ಟಗಿಲ್ಲಾಂತ ಹೇಳಿಕಳಿಸಿದಾವ, ಈ ಗಾಳ್ಯಾಗ ಬಂದ ಬಿಟ್ಟೇನು?” ಎಂದು ತಮ್ಮ ಅಳಿಯನನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ ಕೇಳಿದರು.

ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಜೋಲು ಮೋರೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತ. ಆಗ ಪಡದಪ್ಪನವರೇ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನ ಸಮರ್ಥನೆಗೆ ಮುಂದೆ ಬರಬೇಕಾಯಿತು. “ಓಕಳಿ ಉತ್ತವಕ್ಕ ನೀವು ಬರಾಕ ಬೇಕು ಅಂತಾ ಜಾಗೀರದಾರರ ಆಶಾ ಇತ್ತು. ಅದರ ಹಾಗೆ ಹೇಳಿಕಳಿಸಿದರ ನೀವು ಬರತೀರೋ, ಇಲ್ಲೋ ಅಂತ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕಳಿಸ್ಸಾರು” ಎಂದು ನಸುನಗುತ್ತ ಪ್ರಸಂಗದ ಗಾಂಭೀರ್ಯವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು.

“ವಾರುತಿದೇವರ ಓಕಳೀನ, ಜಾಗೀರದಾರ ಮನೆತನದವರು ತಲೆತಲಾಂತರದಿಂದ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಾರು, ವರ್ಸಾ ನಾ ಬರತೇನು ಹೋಗುತೇನು. ಅಂತಾದ್ದು ದೇವರ ಕೆಲಸಾ ಅಂತ ಹೇಳಿಕಳಿಸಿದ್ದರ ಬರತಿದ್ದಿಲ್ಲ? ಆತು, ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಾಂಗ ಮಾಡಿಕೋರಿ” ಎಂದು ಕಡ್ಡಿ ಮುರಿದಂತೆ ಮಾತಾಡಿ ಯಶವಂತರಾಯರು ಕುದುರೆಯಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿದರು.

ಯಶವಂತರಾಯರು ಪಾದಳಿಗೆ ಬಂದು ಮೂರುದಿನಗಳಾದರೂ ದಾದಾನ ಪತ್ತೆಯೇ ಹತ್ತಲಿಲ್ಲ. ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೂ ದಾದಾ ಎಲ್ಲಿರುವನೆಂಬುದು ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೋದಸಾರೆ ತಾವು ಪಾದಳಿಗೆ ಬಂದು ಹೋದಂದಿನಿಂದ ನಡೆದ ಎಲ್ಲ ಘಟನೆಗಳ ವಿವರಗಳೂ ಅವರಿಗೆ, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜನರಿಂದ ತಿಳಿದು ಬಂದವು. ಆದರೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅವರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತೊಂದರೆಗೊಳಿಸದ ಸುದ್ದಿಯೆಂದರೆ ಗೌಡರ ಮನೆತನದ ವಾರಸಾ ಪ್ರಕರಣ. ಯಶವಂತರಾಯರು ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಕೂಡ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇದೇ ವಿಚಾರ ನಡೆದಿತ್ತು.

ಶಂಕರಪ್ಪಗೌಡರು ಪ್ರಾಣಬಿಡುವಾಗ ಯಶವಂತರಾಯರೂ ಅಲ್ಲಿದ್ದರು. ಗೌಡರ ಮನೆತನ ಚಿರಕಾಲ ನಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಆಶಿಸಿದವರಲ್ಲಿ ಅವರೂ ಒಬ್ಬರು. ಆ ಮನೆತನದ ಮಾನರಕ್ಷಣೆಯ ನೈತಿಕ ಹೊಣೆಯಲ್ಲಿ ಅವರೂ ಪಾಲುಗಾರರಾಗಿದ್ದರು. ಅಂದಮೇಲೆ ತಮ್ಮೂರಿನವರೇ ಆದ ಶಂಕರಪ್ಪನವರ ಮಗ ಲಿಂಗಪ್ಪ ಈಗ ಗೌಡರ ಮಗನೆಂದು ಹೇಳಿ ವಾರಸಾ ಪಡೆಯುವ ಪ್ರಯತ್ನದಿರುವನೆಂದು ಕೇಳಿ ಅವರಿಗೆ ಕಿಡುಕೆನಿಸಿತು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ತಮ್ಮ ಅಳಿಯ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನೂ ಈ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಬೇಕೇ?

ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಪಾದಳಿಗೆ ಬರುವದೇ ಮೊದಲು ಅವರಿಗೆ ಬೇಡವಾಗಿತ್ತು. ಬಂದಮೇಲೂ ತನ್ನ ಸ್ಥಾನವನ್ನರಿತು ನಡೆದುಕೊಳ್ಳದೇ ಊರಿನ ನೆಮ್ಮದಿಯನ್ನೇ ಹಾಳು ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿದ್ದಾನಲ್ಲ! ಪುತಳಾಬಾಯಿ ತೀರಿಕೊಂಡ ಕೂಡಲೆ ಅವನು ತನ್ನ ಊರಿಗೆ ತಿರುಗಿ ಹೊರಟುಹೋಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಈಗ ತಾವು ಸ್ವತಃ ಇಂದುಪುರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯನ್ನು ಪಾದಳಿಗೆ ತಿರುಗಿ ಕರೆದು ತರುವ ಪ್ರಸಂಗಬಿದ್ದರೂ ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ತಾವು ಸಿದ್ಧರೆಂದು ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರೆದುರು ತಮ್ಮ ಮನೋಗತವನ್ನೆಲ್ಲ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದರು. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಚಿಮಣಾ ಬಗ್ಗೆಯೂ ವಿಚಾರ ಮಾಡುವದಿತ್ತು.

“ಚಿಮಣಾ ಒಪ್ಪಿದರ ಕೂಸಿನ ತಂದಿ ಬಾಪೂ ಅಂತ ಹಚ್ಚಿ ನಾ ಆ ಕೂಸನ್ನ ಬೆಳಸಬೇಕಂತ ಮಾಡಿದೆ. ಬಾಪೂನ ವಾರಸದಾರ ಆಗತ್ತಿದ್ದ ಆ ಹುಡುಗ. ಅದರ ಏನಮಾಡೋದೈತಿ, ಆ ಹುಚ್ಚ ಹುಡುಗಿ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಬಗಿ ಹರೀಗೊಡವಲ್ಲದು. ಕೂಸಿನ ತಂದಿ ಯಾರು ಹೇಳು ಅಂತಂದರ ಹೂಂ ಇಲ್ಲ ಹಾಂ ಇಲ್ಲ. ಏನ ಕೇಳಿದರು ಗಳಗಳಾ ಅಳತಾಳು” ಎಂದು ತಮ್ಮ ಮುಂದಿದ್ದ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಮುಂದಿಟ್ಟರು.

ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಅಂತರಂಗದ ಅರ್ಥವಾಗಿತ್ತು. ಕೂಸಿನ ತಂದೆ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನಲ್ಲ ಎಂಬ ಮಾತು ಅವರಿಗೂ ದಾದಾನಿಂದ ತಿಳಿದು ಬಂದಿತ್ತು. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೇಳಿಕೊಂಡ ಮೇಲೆ, “ಯಾರ ಪಾಪ ಯಾರ ಕೊರಳಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದದ? ಅದು ದೇವರ ಮೆಚ್ಚೋ ಕೆಲಸ ಅಲ್ಲ ಪಾಟೀಲರ. ಕೂಸಿನ ತಂದಿ ಪಡದಪ್ಪ ಇರೋವಾಗ, ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನ ಹೆಸರು ಹಚ್ಚು ಅಂತ ಹ್ಯಾಂಗ ಆ ಹುಡುಗಿ ಹೇಳಿತು?” ಎಂದು ಯಶವಂತರಾಯರೆದುರು ಎಲ್ಲ ಸತ್ಯವನ್ನು ತೆರೆದು ತೋರಿಸಿದರು.

ಯಶವಂತರಾಯರಿಗೆ ನಿರಾಶೆಯಿಂದ ಏನೂ ಮಾತಾಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕೆಲಹೊತ್ತು ನೆಲ ನೋಡುತ್ತ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟರು. “ನನ್ನ ವಿಚಾರ ಬ್ಯಾರೇ ಇತ್ತು ಆಚಾರ! ಚಿಮಣಾನ ಮದಿವ್ಯಾಗಿ ಮನಿಗೆ ದೀಪ ನಿಲ್ಲೊಹಂಗ ಆಗಲಿ ಅಂತ ನನ್ನ ಮಗಳು ಯಾವಾಗಲೂ ನನ್ನ ಮುಂದ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ನಾನಾ ಸತ್ತ ಮ್ಯಾಗ ಆ ಮಾತಾಡಾಕ ಅವಕಾಶಾನ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ದಾದಾ ಗೊಂದಲ ಹಾಕಿ ಚಿಮಣಾನ ಮಠದೊಳಗೆ ಹೋಗಿಸಿರದಿದ್ದರ, ಬಾಪೂಗ ಹೇಳಿ ಲಗ್ನಾ ಮಾಡಿಸಬಹುದಿತ್ತು. ಚಿಮಣಾನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ನೋಡಿಲ್ಲ ನೀವು ಆಚಾರ. ಸಾಯಲಾಗದ್ದಕ್ಕೆ ಜೀವಾ ಇಟಗೊಂಡ್ಲಾಂಗ ಕಾಣತ್ಯೈತಿ. ಆಕಿನ್ನ ನಾ ಮಗಳ

ಅಂತ ತಿಳಕೊಂಡೀನು. ಆಕಿ ಮಗ ಬಾಪೂನ ವಾರಸದಾರ ಆಗಬೇಕು ಅಂತ ನನ್ನ ಆಶಾ. ಕಡೀಕೆ ದತ್ತಕ ತೊಗೊಂಡರೂ ಅಡ್ಡೀ ಇಲ್ಲ, ಆ ಹುಡುಗನ ಕಲ್ಯಾಣ ಆಗೂ ಹಂಗ ಮಾಡಬೇಕು. ಅದಕ ಬಾಪೂನ ಹೆಸರ ಹಚ್ಚಬೇಕೂ ಅಂತ ನಾ ಹೇಳಿದ್ದು” ಎಂದು ಯಶವಂತರಾಯರು ಕಳಕಳಿಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದರು.

ಪಾಟೀಲರ ಉದಾರ ಅಂತಃಕರಣಕ್ಕೆ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಮನಸ್ಸೂ ಕರಗಿತು. ಏನೂ ಕಾರಣವಿಲ್ಲದ ಈ ಮಾನವೀಯ ಸಹಾನುಭೂತಿಗೆ ಅರ್ಥವಾದರೂ ಏನು? ಪಾದಳಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಒಂದು ಒಂದು ಘಟನೆ ಎಷ್ಟು ಜನರನ್ನು ಸುತ್ತುಹಾಕಿಕೊಂಡಿದೆಯಲ್ಲ ಎಂದೆನಿಸಿತು.

“ಚಿಮಣಾ ಹ್ಯಾಂಗ ಹೇಳತಾಳ ಹಾಂಗ ನಡಿಯೋದು ನ್ಯಾಯ. ಆಕಿ ಯಾರ ಹೆಸರ ಹಚ್ಚಂತ ಹೇಳತಾಳೋ ಅವರ ಹೆಸರ ಹಚ್ಚಸೋದು ಯೋಗ್ಯ. ಇನ್ನೂ ಆ ಕೂಸಿನ ಭವಿಷ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ನೀವು ಕಾಳಜೀ ಮಾಡೋದು ಏನೂ ತಪ್ಪಲ್ಲ. ಪಾಟೀಲರ. ಆದರೂ ಎಷ್ಟಂತ ಮಾಡೀರ. ಖರೇ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಭಗವಂತನದು. ಅವನೇ ಆ ಕೂಸಿನ ಖರೇ ಕಲ್ಯಾಣ ಮಾಡತಾನ. ಈ ಭಾವನಾ ನಿಮಗ ಇರಲಿ ತೀರಿತು” ಎಂದು ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಈ ಚರ್ಚೆಗೊಂದು ನಿರ್ಣಯ ಹೇಳುವವರಂತೆ ಮಾತು ಮುಗಿಸಿದರು.

ಈ ಸಲದ ಓಕಳಿ ಉತ್ಸವಕ್ಕೆ ಊರಲ್ಲಿ ವಾತಾವರಣ ಸರಿಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಬರಗಾಲದಿಂದ ತಿನ್ನಲು ಕೂಳಿಲ್ಲದಿರುವಾಗ ಮನೆಗೆ ಉತ್ಸವಕ್ಕೆಂದು ಆಪ್ತೇಷ್ಟರು ಬಂದರೆ ಏನು ಉಣಬಡಿಸಬೇಕು? ಕಾಲರಾ ಪಿಡುಗಿನಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಜನರು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು ಮರಿಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರಿಂದ, ಉತ್ಸವದ ಉತ್ಸಾಹ ಅವರಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಊರಿಗೇ ಮೇಟಿಯ ಕಂಬವಾಗಿದ್ದ ಗೌಡರು ತೀರಿಕೊಂಡು, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಉತ್ಸವಗಳ ಆಧಾರವೇ ತಪ್ಪಿದಂತಾಗಿತ್ತು. ಜಾಗೀರದಾರರ ವಾಡೆಯೂ ಬರಿದಾಗಿತ್ತು. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ಜಾಗೀರದಾರನಾಗಲಾರ. ಆದ್ದರಿಂದ ಊರಿನ ಕೂಲಿಕಾರರು, ರೈತರು ಕೂಡಿ ಹೋಗಿ ಪಡದಪ್ಪನವರಿಗೆ ಈ ಸಲ ಓಕಳಿ ಮಾಡುವದು ಬೇಡವೆಂದು ತಿಳಿಸಿ ಬಂದಿದ್ದರು. ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರಿಗೂ ಅದೇ ಮಾತು ತಿಳಿಸಿದ್ದರು. “ಆದರೆ ದೇವರ ಕೆಲಸ; ಮಾಡಬ್ಯಾಡಿ ಅಂತ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ನನಗ ನಾಲಿಗೆ ಏಳೂದುಲ್ಲ. ದೇವರ ಮನಸ್ಸಿನ್ಯಾಗಿದ್ದರ ತಾನ ಮಾಡಿಸಿಕೋತಾನ” ಎಂದು ಅವರು ಅಡ್ಡಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ದೀಪವಿಟ್ಟಂತೆ ನುಡಿದಿದ್ದರು.

ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಭವಿಷ್ಯ ಒಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ನಿಜವಾಗಬೇಕಿತ್ತೇನೋ! ದೇವರ ಉತ್ಸವ ಎಂದೂ ನಿಂತಿಲ್ಲ, ನಿಲ್ಲುವಂತಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಅವರ ಒಳ ಆಶಯಕ್ಕೆ ದೇವರೇ ಪ್ರೇರಕನಾಗಿದ್ದನೋ ಏನೋ ಯಾರು ಬಲ್ಲರು? ಪಾದಳಿಯ ಜನರೆಲ್ಲ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಸರಕಾರಕ್ಕೆ, ಬರಗಾಲದ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೇಂದು ಅರ್ಜಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸರಕಾರದವರು ಪಾದಳಿಯ ಜನರಿಗೆಂದು ಐದುಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ತಗಾಯಿ ಸಾಲವನ್ನು ಮಂಜೂರ ಮಾಡಿದರು. ಅದರ ಹುಕುಮು ಇದೇ ಸುಮಾರಿಗೆ ಬರಬೇಕೆ? ಇದೆಲ್ಲ ದೇವರ ದಯೆ, ಹಾಗೂ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯ ಭವಿಷ್ಯದ ಪರಿಣಾಮವೆಂದು ಜನರು ನಂಬಿದರು. ಹಣ ಕೈಗೆ ಬಂದದ್ದರಿಂದ ವರ್ಷದಂತೆ ಉತ್ಸವದ ಅಂಗವಾಗಿ ಆಟ, ಕುಸ್ತಿಗಳು ನಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಜನರು ಪಟ್ಟಿ ಹಾಕಿದರು. ಓಕಳಿಯ ಉತ್ಸವ ಮುಗಿಯದೆ, ಊರಿಗೆ ಹೋಗಕೂಡದೆಂದು ಜನರು ಯಶವಂತರಾಯರಿಗೆ ಆಗ್ರಹಪಡಿಸಿದರು.

ಅಂತೂ ಮಾರುತಿದೇವರ ಓಕಳಿ ಯಥಾಪ್ರಕಾರ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ನಡೆಯಿತು. ದೇವರು ತಾನಾಗಿ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡ ಉತ್ಸವ. ಅಂದ ಮೇಲೆ ಕೇಳಬೇಕೇ? ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ವಾಡಿಕೆಯಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮಭೋಜನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿಸಿದ್ದ. ಮಾರುತಿ ಗುಡಿಯ ಮುಂದಿರುವ ಎರಡಾಳುದ್ದ ಹೊಂಡದಲ್ಲಿ ಹುಲಿಬ್ಯಾಟಿ ಹಳಬರು ನೀರು ತಂದು ತುಂಬಿದರು. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಜಲಯುದ್ಧ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಬೇಕು. ಕುಸ್ತಿಯ ಗಡಿಗಳು ಚಡ್ಡಿಹಾಕಿ, ನೀರಲ್ಲಿ ಬೀಳಲು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹೊಲೆಗೇರೆಯಿಂದ, ಹಲಗೆಯ ವೈಭವದೊಂದಿಗೆ ಹೊಲೆಸೂಳೆಯರನ್ನು ಕರೆಸಲಾಯಿತು. ಕುಸ್ತಿಯ ಗಡಿಗಳು ಹೊಂಡದ ನೀರನ್ನು ತಮ್ಮ ಧೋತರದ ಚಾಳಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡು, ಸೂಳೆಯರ ಮೇಲೆ ತೂರುವದು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಆ ನೀರಿನ ಮುಸಿಕೆಗಳ ಹೊಡೆತದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸೂಳೆಯರು ಮುಳ್ಳಿನ ಕಂಟಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಮುಳ್ಳಿನ ಜಬರಿನಿಂದ ಅವರು ಬೀಸಿ ಹೊಡದಾಗ ಕುಸ್ತಿಯ ಮೈಗೆ ಅದು ತೀಡಿ, ಚಿಮ್ಮಿದ ರಕ್ತಕ್ಕೆ ಹೊಂಡದ ನೀರು ಅಲ್ಲಲ್ಲೇ ಕೆಂಪಾಗುತ್ತಿತು. ಅದರೆ ಅದರ ಪರಿವೆ ಅವರಿಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ಇನ್ನೂ ಆವೇಶಗೊಂಡವರಾಗಿ, ಮತ್ತೆ ಹೊಂಡದ ನೀರು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕೂ ಬಲವತ್ತರವಾದ ನೀರ-ಮುಸಿಕೆಗಳನ್ನು ಎಸೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಗಸೆಯ ಮುಂದೆ ನಡೆದ ಈ ಉತ್ಸವವನ್ನು ನೋಡಲು, ಹೊಂಡದ ಸುತ್ತಲೂ, ಪಾದಳಿಯ ಜನರೆಲ್ಲ ಕೂಡಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ವೀರಾವೇಶ ತುಂಬಿದಂತಾಗಿ, ಕೇಕೆ ಗದ್ದಲಗಳಿಂದ ಹೊಂಡ ದುಮುದುಮಿಸುತ್ತ ಅದಕ್ಕೆ ರಣರಂಗದ ಸ್ವರೂಪ

ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿತ್ತು. ಸೀರೆಗಳೆಲ್ಲ ತೊಯ್ದು ತಪ್ಪಡಿಯಾಗಿದ್ದರೂ, ಸೂಳೆಯರು ನೀರಿನ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ಮುಖ ತಿರುಗಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕುಸ್ತಿಯ ಗಡಿಗಳಂತೂ ಹೊಡೆತಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಕೇಕೆ ಹೊಡೆದು ಮತ್ತು ನೀರನ್ನೆಸೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.

ಅಗಸೆಯ ಮುಂದಿನ ಬೈಲು, ಸುತ್ತಲಿನ ಮನೆಗಳ ಕಟ್ಟಿಗಳು, ಮಾಳಿಗೆಗಳು ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಜನರೇ ಜನರು. ಎಲ್ಲರ ಕಣ್ಣುಗಳೂ ಹೊಂಡದಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗಿದ್ದವು. ಹೊಸ ಸೀರೆಗಳನ್ನುಟ್ಟ ಹೆಂಗಸರು, ಹೊಸದಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಹೊಸದರಂತೆ ತೋರುವ ರುಮಾಲು ಸುತ್ತಿದ ಗಂಡಸರು. ಸಾಲಾಗಿ ಓಕಳಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದರು, ನೀರಿನ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ, ರಕ್ತದ ಊಟಿಗೆ ಹೆಂಗಸರು ನಿಂತಲ್ಲಿಯೇ ಕಸಿವಿಸಿಪಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ನೋಡುವದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಿಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಜನರೆಲ್ಲ ಈ ನೋಟದಲ್ಲಿಯೇ ಮೈಮರೆತು ನಿಂತಾಗ, ಹವಾಲ್ದಾರರು ಹಾಗೂ ಅವರ ಪೋಲೀರು ದಾದಾನನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಅತ್ತಿತ್ತ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ದಾದಾ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಓಕಳಿಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಪಾದಳಿಯ ಎಲ್ಲ ಮನೆಗಳಿಗೂ ಕೀಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದು, ಉತ್ಸವವನ್ನು ನೋಡಲು ದಾದಾ ಬಂದೇ ಬರುವನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದ ಪಡದಪ್ಪನವರ ತರ್ಕ ಸುಳ್ಳಾಯಿತು. ದಾದಾನನ್ನು ಹುಡುಕಲು, ಊರೆಲ್ಲ ಬೇಡವೆಂದರೂ ಹಟಿಂದ ನೀರೋಕಳಿಯನ್ನು ಹೂಡಿದ್ದ ಪಡದಪ್ಪನವರಿಗೆ ಇದರಿಂದ ಅಸಮಾಧಾನವಾಯಿತು.

ಮರುದಿನ ಹಾಲೋಕಳಿ, ಚಾವಡಿಯ ಮುಂದಿನ ಬೈಲಿನಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ನಾಲ್ಕತ್ತು ನಾಲ್ಕತ್ತೈದು ಅಡಿ ಎತ್ತರದ ಕಂಬವೊಂದನ್ನು ನಡಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಆ ಕಂಬದ ತುಟ್ಟತುದಿಗೆ ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಕಾಗದಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾದ ತೊಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ಬಡಿಗೆರ ರಾಮಣ್ಣ, ಕಂಬದ ಗುಂಟ ಹುಣಿಸೆಕಾಳಿನಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ ಸರಿಯನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದ. ತಳವಾರಮಲ್ಲ ನಿಚ್ಚಣಿಕೆಯನ್ನು ಕಂಬಕ್ಕಾನಿಸಿ, ಆ ಸರಿಯನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಕಂಬಕ್ಕೆ ಬಳಿದು, ಕೈಹಿಡಿದರೆ ಜಾರುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದನು. ಆಮೇಲೆ ಹುಲಿ ಬ್ಯಾಟಿ ಹಳಬರಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟಿಗರಾದ ತರುಣರು ಚಡ್ಡಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಕಂಬದ ಸುತ್ತಲೂ ಸುರುವಿದ ರಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಯ್ದು ಕಂಬವನ್ನೇರಲು ಸಾಹಸಪಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಸುತ್ತಲೂ ನಿಂತವರು ಜೀಕಳಿಗಳಿಂದ ನೀರನ್ನು ತೂರಿ ಕಂಬ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಜಾರುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಂಬದ ಬುಡಕ್ಕೆ ನಿಂತ ತರುಣನ ಹೆಗಲಮೇಲೆ ಒಬ್ಬರ ಮೇಲೊಬ್ಬರಂತೆ ಎಂಟು ಹತ್ತು ಜನರು ನಿಂತಿದ್ದರು. ಇನ್ನಿಬ್ಬರು ಹತ್ತಿದರೆ ಮೇಲಿನ ತೊಟ್ಟಿಲನ್ನು ಮುಟ್ಟಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಕಂಬ ಪ್ರತಿಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ಜಾರುತ್ತಿತ್ತು. ಸುತ್ತಲೂ ನಿಂತವರು ಜೀಕಳಿಗಳಿಂದ ನೀರು ತೂರುವದು ನಡದೇ ಇತ್ತು.

ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ತೊಟ್ಟಲದಿಂದ ಹಾಲು ಮೊಸರಿನ ಧಾರೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಸುರಿಯುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು. ಕೆಳಗೆ ನಿಂತವನು ತನ್ನ ಮೇಲಿನ ಆಳುಗಳ ಭಾರದಿಂದ ತತ್ತರಿಸಿದನು. ಮೇಲೆ ನಿಂತವರ ತೂಕ ತಪ್ಪಿತು. ಕೆಳಗಿನವರ ಮೇಲೆ ಭರ ಬೀಳಬಾರದೆಂದು, ಮೇಲಿನವರು ಕಂಬವನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು, ಅದು ಜಾರಿದಾಗ ಮತ್ತೆ ತೂಕ ತಪ್ಪಿ ಎಲ್ಲರೂ ಕಡಿದುಕೊಂಡು ಕೆಳಗಿನ ರಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದರು. ದೂರದಿಂದ ನೋಡುವವರಿಗೆ ಕಂಬವೇ ಬೀಳುತ್ತದೇನೋ ಎಂದೆನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ರಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದವರು ಮತ್ತೆ ಏರಿದರು; ಮತ್ತೆ ಬಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ನಾಲ್ಕೆಂಟು ಸಲ ನಡೆದ ಮೇಲೆ, ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ ತೊಟ್ಟಲು ಕೈಗೆ ನಿಲುಕಿತು. ಕಹಳೆ ಚೀರಿಕೊಂಡಿತು. ಜನರೆಲ್ಲ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಕೇಕೆ ಹಾಕಿದರು.

ನೀರೋಕಳಿಯಂತೆ ಹಾಲೋಕಳಿಗೂ ಊರ ಜನರೆಲ್ಲ ಕಿತ್ತಿ ಬಂದಿತ್ತು. ಆದರೂ ಹವಾಲ್ದಾರರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ದಾದಾ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಬೀಳಲಿಲ್ಲ. ಓಕಳಿಗೆ ಬರದಿದ್ದರೂ ಕುಸ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಲು ಕುಸ್ತಿಯ ಕಣಕ್ಕೆ ಬಂದೇ ಬರುವೆನೆಂದು, ಪಡದಪ್ಪನವರು ಪ್ರತಿತರ್ಕ ಹೂಡಿದರು. ಅವರ ಈ ತರ್ಕ ಸುಳ್ಳಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಗೌಡರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದಾದಾ ಬಂದಿಯಾಗಿದ್ದ. ಕುಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಸ್ಪರ್ಧಿಗಳನ್ನು ಸೋಲಿಸಲು ತನ್ನ ಗೆಳೆಯರಿಗೆ ಹುರುಪುಕೊಡಲು ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ದಾದಾ ನಿರ್ಧರಿಸಿದ. ಪಾರ್ವತೆವ್ವನಿಗೆ ಈ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಹೇಳಿದಾಗ, “ಮರ್ಮೋ ಬ್ಯಾಡ ಮಾರಾಯಾ. ನಿನ್ನ ಹಿಡಿಯಾಕ ಪೋಲೀಸರು ಹೊಂಚ ಹಾಕಿ ಕುಳಿತಾರು” ಎಂದಳು.

“ಎವ್ವಾ, ಈಟ ದಿನಾ ಎಲ್ಲಾ ಕತ್ತಲ ಕ್ವಾಣ್ಯಾಗ ಇದ್ದ ಇದ್ದ ಸಾಕಾಗೇತಿ. ಇದಕಿಂತಾ ಜೇಲ ಏನು ಕೇಡು? ನಿಮ್ಮ ಮಾತು ಕಳಬೇಕೆಂತ ಓಕಳಿ ನೋಡಾಕ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಕುಸ್ತಿ ನೋಡಾಕ ನಾ ಹೋಗಾವನಾ” ಎಂದು ಹಟದಿಂದಲೇ ಹೇಳಿದ.

ಪಾರ್ವತೆವ್ವನು ದಾದಾನ ಮನಸ್ಸು ತಿರುಗಿಸಲು ಎಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಸಫಲವಾಗಲಿಲ್ಲ. ನಿರ್ವಾಹವಿಲ್ಲದೆ ಕಳಿಸಬೇಕಾಯಿತು.

ದಾದಾ ದೊಡ್ಡ ಗೊಂಗಡಿಯೊಂದನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು, ಗುರುತು ಸಿಗದಂತೆ ಜನರ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕುಳಿತ, ತಲೆಗೆ ಸುತ್ತಿದ ಚಿಂದಿರುಮಾಲು, ಬಗಲ ಬಂಡಿಯ ಸಡಲಾದ ಅಂಗಿ, ಕೃತ್ರಿಮವಾದ ಕಲ್ಲೀ ಮೀಸೆಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾದ ದಾದಾನ ಗುರುತು ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ಅವನ ಗೆಳೆಯರಿಗೇ ಹತ್ತಲಿಲ್ಲ.

ಕುಸ್ತಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಮೊದಲನೇ ತಳಕಿನಲ್ಲಿ, ಪಾದಳ್ಳಿಯ ಮೂರು ಗಡಿಗಳ ಜೊತೆಗೆ, ಡೋಣಿಸಾಲಿನವನೊಬ್ಬ, ಕೊಲ್ಲಾಪುರದವನೊಬ್ಬ ನೆರೆಹಳ್ಳಿಯವನೊಬ್ಬ ಹೀಗೆ ಮೂರು ಗಡಿಗಳು ಕಣಕ್ಕಿಳಿದಿದ್ದರು. ಕುಸ್ತಿ ಹೀಗೇ ನಡೆಯಿತು. ಪಾದಳ್ಳಿಯ ಗಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಸೋತರು. ಹೊತ್ತು ಮುಳುಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಎಂಟು ಹತ್ತು ತಳಕುಗಳ ಕುಸ್ತಿ ಮುಗಿಯಿತು. ಕೊನೆಗೆ ಒಬ್ಬ ಕುಸ್ತಿಗಡಿ ಎದ್ದು ಬಂದ. ಪಾದಳ್ಳಿಯ ಕುಸ್ತಿಕಣದಲ್ಲಿ ಅವನು ಮೂರು ಗಡಿಗಳನ್ನು ಒಗೆದವನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನ ಜೊತೆಗೇ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಬಂದು ನಿಂತು, ಕುಸ್ತಿಯ ಗಡಿಯನ್ನು ಜನರಿಗೆಲ್ಲ ತೋರಿಸಿ, “ಈ ಗಡಿ ಜೋಡಿ ಕುಸ್ತಿ ಆಡೋ ಧೈರ್ಯ ಇದ್ದವರು ಮುಂದೆ ಬರಬೇಕರಪೋ! ಇಲ್ಲ ಅಂದರೆ ಇಂವಾ ಪಾದಳ್ಳಿಗೆ ಮೀರಿದವ ಅಂತ ಕೊಂಬ ಊದಸತೀವು” ಎಂದು ಆಹ್ವಾನವನ್ನಿತ್ತ.

ಕಣದಲ್ಲಿ ಗುಜುಗುಜು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಪಾದಳ್ಳಿಯ ಗಡಿಗಳು ಒಬ್ಬರ ಮುಖವನ್ನೊಬ್ಬರು ನೋಡಿಕೊಂಡರು. ಅವರೆಲ್ಲರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ವಿಚಾರ, ದಾದಾ ಇದ್ದರೆ ಇಂಥ ಪ್ರಸಂಗ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಆಹ್ವಾನವನ್ನಿತ್ತ ಗಡಿಯನ್ನು ಸೋಲಿಸುವುದು ತಮ್ಮ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಮೀರಿದ್ದು. ಸುಮ್ಮನೆ ಸ್ಪರ್ಧೆಗೆ ಬಿದ್ದು ಸೋತು ಬರುವುದರಲ್ಲಿ ಏನೂ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ.

ಸೂರ್ಯ ತಾಯಿಯ ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಸೇರಲು ಅನುಮಾನಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಪ್ರೇಕ್ಷಕರು, ಗಡಿಗಳು ಕ್ಷುಬ್ಧರಾಗಿದ್ದರು. ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಕವಿದ ನೆರೆಳುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರೆಲ್ಲ ಒಬ್ಬರ ಮುಖವನ್ನೊಬ್ಬರು ನೋಡುತ್ತ ವಿಚಾರಮಗ್ನರಾಗಿದ್ದರು. ಕಣದಲ್ಲಿ ನಿಂತ ಗಡಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ದಾರಿ ಕಾಯ್ದು. ಯಾರೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ‘ಪಾದಳ್ಳಿಗೆ ಮೀರಿದ ಗಡಿ’ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕೊಂಬು ಊದಲು ಸೂಚನೆ ಕೊಟ್ಟರು. ಕಹಳೆಯವ ಕಹಳೆಯನ್ನೆತ್ತಿ ಇನ್ನೇನು ಊದಬೇಕೆಂದು ಮುಗಿಲಿಗೆ ಮುಖ ಮಾಡಿದ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವನ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಯಾರೋ ಬಂದು, ಅವನ ಕೈಬಡಿದುಕೊಂಬನ್ನು ಕಸಿದೊಗೆದರು. ಮುಂದೆ ಬಂದ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸಡ್ಡು ಹೊಡೆದು ನಿಂತಿತು. ಅಹ್ವಾನವಿತ್ತ ಗಡಿಯೂ ಸಡ್ಡು ಹೊಡೆದು ಮುಂದೆ ಬಂದ.

ಜನರ ಲಕ್ಷ್ಯವೆಲ್ಲ ಈ ಆಗಂತುಕನ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಳಿತು. ಅವನು ತಲೆಯ ಮೇಲಿನ ಹೆಡಿಗಿರುವಾಲನ್ನೂ, ಬಗಲಬಂಡಿಯನ್ನೂ, ಮೀಸೆಯನ್ನೂ ತೆಗೆದೊಗೆದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾದ ಕ್ಷಣಾರ್ಧದಲ್ಲಿಯೇ ಜನರೆಲ್ಲ “ದಾದಾ” “ದಾದಾ” ಎಂದು ಕೇಕಿ ಹೊಡೆದರು. ಹಿಂದಿನವರೆಲ್ಲ ಕುಸ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಲು ಮುಂದೆ ಬರಲು ಹಾತೊರೆದರು. ಇದೇ ನುಗ್ಗಾಟದಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಬರುವವರನ್ನೆಲ್ಲ ಕೈಯಲ್ಲಿಯ

ಬಡಿಗೆಯಿಂದ ಹೊಡೆಯುತ್ತ, ಹವಾಲ್ದಾರರು ಕಣದ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದರು ಅವರು ನೋಡುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿಯೇ, ದಾದಾ ಗಡಿಯನ್ನು ಕ್ಷಣಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪಳಿಸಿದನು. ಅವನು ಅಂಗಾತ ಬಿದ್ದವನು, ಸಾವರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ದಾದಾ ಕಣದಿಂದ ಜಿಗಿದು, ಜನರಲ್ಲಿ ಮಾಯವಾಗಿದ್ದ. ಹವಾಲ್ದಾರರು, “ದಾದಾನ್ನ ಹಿಡೀರೋ” ಎಂದು ಕೂಗಿಕೊಂಡರು. ದಾದಾನ ಗೆಳೆಯರು ಅವನನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮಾತಾಡಿಸಲು ಆತರುರಾಗಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಮುಚ್ಚಂಜೆಯ ಮಬ್ಬುಗತ್ತಲೆ, ಜನರ ಗದ್ದಲ, ಕೂಗಾಟ-ಚೀರಾಟಗಳಲ್ಲಿಯೇ; ಇಲ್ಲಿ ಕಂಡ ದಾದಾ ಅಲ್ಲಿ ಕಾಣದೆ ಮರೆಯಾಗಿದದ. ಎಲ್ಲರೂ “ದಾದಾ ಎಲ್ಲಿ?” “ದಾದಾ ಎಲ್ಲಿ?” ಎಂದು ಕೇಳುವದು ಮಾತ್ರ ಕೇಳುತ್ತಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ, ಇಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಮೀನ, ಗದ್ದಲಕ್ಕೆ ನಡು ನೀರನ್ನು ಹೋಗುವಂತೆ, ಯಾರ ಕೈಗೂ ಸಿಗದಂತೆ ದಾದಾ ಮಾಯವಾಗಿದ್ದ.

ದಾದಾ ಹೊತ್ತ ಗೊಂಗಡಿ, ಹಾಕಿಕೊಂಡ ಬಗಲಬಂಡಿ ಅಳಿದುಹೋದ ಶಂಕರಪ್ಪ ಗೌಡರದೆಂದು ಪತ್ತೆ ಹತ್ತಿತು. ದಾದಾ ಗೌಡರ ಮನೆಯಿಂದಲೇ ಕುಸ್ತಿಯ ಕಣಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದನೆಂದು ತಿಳಿದು ಹವಾಲ್ದಾರರು ಈಗ ಗೌಡರ ಮನೆಗೇ ಝಡತಿಗೆ ನಡೆದರು.

ಗೌಡರ ಮನೆಯ ಸಂದಿಗೊಂದಿ, ಕೋಣೆ, ಕಣಜ, ಮಾಳಿಗೆ, ದನದಮನೆ, ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಹಿಲಾಲು ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹುಡುಕಿದರೂ ದಾದಾ ಕಾಣಿಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಹವಾಲ್ದಾರರಿಗೆ ದಿಗಿಲು ಬಿತ್ತು. ಹುಚ್ಚೂ ಹಿಡಿದಂತಾಯಿತು. ಧಾಬೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ದನಕಾಯುವ ಹುಡುಗನೊಬ್ಬನ ಕೆನ್ನೆಗೊಂದು ಏಟು ಕೊಟ್ಟು, “ದಾದಾ ಎಲ್ಲದಾನಲೇ?” ಎಂದು ಗರ್ಜಿಸಿದರು. ಕಿವಿ ಮರೆನ್ನುವ ಆ ಹೊಡಿತಕ್ಕೆ ತತ್ತರಿಸಿದ ಹುಡುಗ ಹೆದರಿ, “ಇಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲರೀಯಪ್ಪಾ” ಎಂದು ಹೇಳು ಹೇಳುತ್ತಲೆ, “ಸತ್ತೆನೋ ಎಪ್ಪಾ” ಎಂದು ಕೂಗಿ ಅಳಹತ್ತಿದ. ಹವಾಲ್ದಾರರು ಅವನಿಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಏಟು ಕೊಟ್ಟು “ಹಾಗಾರ ಎಲ್ಲಿ ಹೋದನಲೇ ಅವಾ?” ಎಂದು ಮತ್ತೆ ಕೇಳಿದರು. “ಬಡೀಬ್ಯಾಡಿ ಎಪ್ಪಾ, ಕರೇ ಹಳತೇನು. ಕುಸ್ತಿ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬಂದ ನಾ ದನಾ ನೀರಿಗೆ ಬಿಟ್ಟಾಗ ದಾದಾ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದನರೀ. ತಲಬಾಗಲಾ ಕೀಲಿ ಹಾಕಿ ಮನೀ ಮಂದಿ ಕುಸ್ತಿನೋಡಾಕ ಹೋದವರು ಇನ್ನೂ ಬಂದಿದ್ದಿಲ್ಲರೀ. ಹಿತ್ತಲ ಬಾಕಲದ ಹೆಂತ್ಯಾಕ ಅವಾ ಬರೂದಕ್ಕ. ನಾ ದನಾ ಬಿಟ್ಟು ಬಾಕಲಕ್ಕೆ ಕೀಲಿ ಹಾಕೂದಕ್ಕೆ ಗಂಟಬಿತ್ತರೀ. ಬಾಕಲಾ ತಗೀ, ಅಂದಾ. ಬ್ಯಾಡ, ಮನ್ಯಾಗ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದಾಗ ನಿನ್ನ ಒಳಗ ಬಿಡಾಣಿಲ್ಲ ಅಂತ ನಾ ಮುಂದ ಸಾಗಿದನರೀ. ಅವಾ ಹಾಗ ಅವಸರದಲೇ ನನ್ನ ದಾಟಿ ಆಚಾರೆಷ್ಟಗೋಳ ಮನೀ ಸಂದಿಹಿಡದು

ಹೋದ್ದರೀ.” ಬಿಕ್ಕು, ಅಳು, ನರಳುವಿಕೆ, ಇವುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ತಡೆತಡೆದು ಆ ಹುಡುಗ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ. ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದ ಥರಥರ ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದ.

ಆಚಾರ್‌ಪ್ಪಗೋಳ ಸಂದಿ ಹಿಡಿದು ಹವಾಲ್ದಾರರ ಹಿಲಾಲುಗಳು ಬಂದವು. ಆ ಸಂದಿಗುಂಟ ಬಂದರೆ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರದೊಂದೇ ಮನೆ. ಬೇರೆ ಮನೆಗಳೇ ಇಲ್ಲ.

ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ದಾದಾ ಅಡಗಿ ಕುಳಿತಿರಬಹುದೆಂಬ ಸಂಶಯ ಹವಾಲ್ದಾರರಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ, ಪಡದಪ್ಪನವರು ಸಾಕಷ್ಟು ವಿಷಬೆರೆಸಿ, ಹವಾಲ್ದಾರರ ಕಿವಿಯೂದಿದ್ದರು. ಬಾಳಾಚಾರಿಯೆಂದರೆ ದಾದಾನ ಆಶ್ರಯದಾತ, ಧರ್ಮದ ಸೋಗಿನಲ್ಲಿ ಪಾಪವನ್ನು ಅಡಗಿಸುವ ಪುಣ್ಯವಂತ ಎಂದು ಹವಾಲ್ದಾರರಿಗೆ ಮನವರಿಕೆಯಾಗಿಹೋಗಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿರಲೇಬೇಕೆಂದು ಬಾಗಿಲ ತಟ್ಟಿದರು.

ಆಚಾರ್ಯರು ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಗೆ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಆಚಾರ್ಯರ ಪತ್ನಿ ಬಂದು ಬಾಗಿಲ ತೆರೆದಳು. ಒಳಗೆ ಎಲ್ಲೆಡೆಗೂ ಶಾಂತಿಯಿತ್ತು. ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದ ಆಚಾರ್ಯರ ಪತ್ನಿ, ಹಿಂದೆ ಸರಿಯಬೇಕೆನ್ನುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹವಾಲ್ದಾರರು, “ದಾದಾ ನಿಮ್ಮನ್ಯಾ ಅಡಗಿಕುಂತಾನಂತ ಸಂಶಯ ಬಂದೈತರಿ. ಅದಕ ಮನಿ ತಪಾಸು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದೀನು” ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಆಚಾರ್ಯರ ಹೆಂಡತಿ ಉತ್ತರವನ್ನೇ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಸಮ್ಮನೇ ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಬಿಟ್ಟಳು. ಹವಾಲ್ದಾರರ ಮಾತು ಒಳಗೆ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಗೆ ಕುಳಿತ ಆಚಾರ್ಯರ ಕಿವಿಗೂ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. “ಅವಶ್ಯ ತಪಾಸ ಮಾಡಿಕೋಬಹುದು” ಎಂದು ಕುಳಿತಲ್ಲಿಂದಲೇ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟು, “ಪ್ರಣವಸ್ಯ ಪರಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಃ” ಎಂದು ಮತ್ತೆ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಗಾರಂಭಿಸಿದರು. ಮೂಗು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಪ್ರಾಣಾಯಾಮದಲ್ಲಿ ಲೀನರಾದರು.

ಹಿಲಾಲಿನ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಮನೆಯ ಸಂದಿಗೊಂದಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪರೀಕ್ಷೆಮಾಡಿದರೂ ದಾದಾನ ಸುಳುವು ಹತ್ತಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಕೆರವು ಮನೆಬಾಗಿಲಿನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದ್ದನ್ನು ಹವಾಲ್ದಾರರು ಗಮನಿಸಿದರು. ಈ ಕರ್ಮಠ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮರಾಠಾ ಜಾತಿಯ ದಾದಾನಿಗೆ ಒಂದು ವೇಳೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯ ಕೊಡಬಹುದಾದರೂ, ಕೆರವು ಸಹಿತ ಒಳಗೆ ಬರಲು ಒಪ್ಪುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ತನ್ನ ಧರ್ಮ ಮೊದಲು, ಉಪಕಾರ ಆಮೇಲೆ ಎಂಬ ಮಾತು ಪ್ರಖ್ಯಾತವಲ್ಲವೇ? ಹವಾಲ್ದಾರರಿಗೆ ಇದು ಆತ್ಯಂತಿಕ ಸತ್ಯವೇ ಆಗಿತ್ತು. ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಕಂಡು ಹವಾಲ್ದಾರರಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವೂ ಆಗಿತ್ತು. ಪೋಲೀಸ ಅಧಿಕಾರಿ, ಮನೆಯ ತಪಾಸಣೆಗೆಂದು ಬಂದರೆ,

ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಗೆ ಕುಳಿತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸ್ಥಳಬಿಟ್ಟು ಕದಲಬಾರದೆಂದರೇನು? ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟಲ್ಲ. ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನುಚ್ಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಇವನಿಗೇನು ಹೆದರಿಕೆಯೇ ಇರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೇ? ದಾದಾ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಬಂದಿದ್ದರೆ ಓಡಿಹೋಗಲು ಈ ಮನೆಗೆ ಹಿತ್ತಲಬಾಗಿಲು ಕೂಡ ಇಲ್ಲ. ಮುಂಚಿಯ ಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ಓಡಿಹೋಗಿರುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಪಡದಪ್ಪನವರ ಜನರು ಕಾವಲು ನಿಂತಿದ್ದಾರೆ. ಆಯಿತು, ಇನ್ನೊಂದು ಕೋಣೆಯ ಬಾಗಿಲೊಂದನ್ನು ತೆರೆದು ನೋಡಿಲ್ಲ ಎಂದು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ, “ಆಚಾರ್‌ಪ್ಪ, ಈ ಕ್ಷಣೇ ಬಾಕಲಾ ಒಂದು ತಗದು ತೋರಿಸತೀರಾ?” ಎಂದು ವಿನಯದಿಂದಲೇ ಕೇಳಿದರು.

ಅದಕ್ಕುತ್ತರವೋ ಏನೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು “ಅಸ್ತ್ರಾಯ ಘಟಾ” ಎಂದು ಜೋರಾಗಿ ಲಟಕೆ ಹೊಡೆದು, “ಈ ಮನೀನ ನಿಮ್ಮದು ಅಂತ ಹೇಳಿದೆ ಖರೆ, ಆದರೆ ಅದು ದೇವರ ಮನಿ, ಸಹಸಾ ಯಾರೂ ಅಲ್ಲೆ ಹೋಗತಿರೋದಿಲ್ಲ. ನಾ ಸಹಿತ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಒಳಗ ಹೋಗಬೇಕಾಗತದೆ. ನೀವು ಅಲ್ಲೆ ಕಾಲಿಡತೀನಿ ಅಂತ ಹಟ ಹಿಡೀಬಾರದು. ಇನ್ನ ನೋಡೇ ತೀರತೀನಿ ಅಂದರ ನಂದೊಂದು ಕರಾರು ಅದೆ. ಒಂದು ವ್ಯಾಳ್ಯಾ ದಾದಾ ಒಳಗ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ವಿನಾಕಾರಣ ಒಳಗ ಹೊಕ್ಕು ದೇವರಮನಿ ಅಪವಿತ್ರ ಮಾಡಿದ ಬಗ್ಗೆ ನಾವು ಜವಾಬ್ದಾರಿರಿದ್ದೀವಿ ಅಂತ ನೀವು ಬರೆದುಕೊಡಬೇಕು” ಎಂದಿಷ್ಟು ಹೇಳಿದವರೇ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದರು.

“ಬಾಕಲಮುಂದ ತುಪ್ಪದ ದೀಪ ಹಚ್ಚಿದ್ದ ನೋಡೇ ಸಂಶೇ ಬಂತರಿ. ಅದಕ್ಕೆ, ಬಾಕಲಾ ತಗದು ತೋರಿಸರಿ ಅಂತ ನಿಮಗೆ ಕೇಳಿಕೊಂಡೆ. ನೀವು ಕೇಳಿದ್ದು ರಾಸ್ತಮಾತು. ವಿನಾಕಾರಣ ನಿಮ್ಮ ದೇವರ ಮನ್ಯಾಗ ಹೋಗಿ ಮೈಲಗಿ ಮಾಡಾಕ ನನಗೂ ಇಚ್ಛಾ ಇಲ್ಲ” ಎಂದು ಹವಾಲ್ದಾರರು ನುಡಿದರು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಸಮ್ಮನೆ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ನಿಂತರು. ಏನು ಮಾಡಿದರೆ ದಾದಾ ಸಿಗಬಹುದು? ಪಾದಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು ಕಣ್ಣು ತಪ್ಪಿಸಿರುವನಲ್ಲ ಎಂದೂ ಸಿಟ್ಟು ಬಂತು, ಆದರೆ ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ವಿಚಾರ ಬಗೆಹರಿಯಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಮೌನವಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದು “ಹಾಗಾರ ಹೋಗಿಬರತೀನರಿ. ನಮಸ್ಕಾರ” ಎಂದಿಷ್ಟು ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಹೇಳಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದರು.

ಹವಾಲ್ದಾರರ ಪರಿವಾರವೆಲ್ಲ ಹೊರಟುಹೋಯಿತು. ಆಚಾರ್ಯರ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ ಅಂತೂ ಒಮ್ಮೆ ಮುಗಿಯಿತು, ಕೆಲವು ಕಾಲ ಹಾಗೆಯೇ ಕಳೆದಿರಬೇಕು. ದೇವರ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆದು ದಾದಾ ಹೊರಗೆ ಬಂದ.

ಅವನ ಮುಖ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ದೈನ್ಯ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳಿಂದ ತುಂಬಿತ್ತು. ಹೊರಗೆ ಬಂದವನೆ ಆಚಾರ್ಯರ ಕಾಲಿಗೆ ಬಿದ್ದು “ದೇವರ ಮನ್ಯಾನ ನನ್ನ ಕೂಡಿಸಿ, ಆ ಪಾಪದ ಹೊರಿ ನನ್ನ ತಲಿಮ್ಯಾಗ ಯಾಕ ಹೊರಿಸಿದಿರಿ ಕಾಕಾ?” ಎಂದು ಬಿಕ್ಕಿಬಿಕ್ಕಿ ಅಳಹತ್ತಿದ. ಆಚಾರ್ಯರು ನಗುನಗುತ್ತಲೇ “ಏನ ಹುಚ್ಚ ಹುಡುಗೋ ದಾದಾ ನೀನು? ಹವಾಲ್ದಾರಗ ಹಾಂಗ ಹೇಳಿದೇ ಅಂತ ಅದನ್ನು ಖರೇ ಅಂತ ತಿಳಿಕೊಂಡೇನಪಾ? ಸಾಕ ತಗಿ ಅಳಲಿಕ್ಕೇನಾಗದ? ದೇವರ ಮನೀ ಅಂತ, ಹಂಗಾರ ದೇವರಿಲ್ಲದ ಜಾಗಾ ಯಾವದದ ತೋರಿಸು? ಏಳೇಳು ಊಟ ಮಾಡು ಮೊದಲ ಎಂದು ಸಾಂತ್ವನಗೊಳಿಸಿದರು.

ಊಟ ಮಡಿ ದಾದಾ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿದಾಗ ಆಚಾರ್ಯರು “ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಹೋಗಬ್ಯಾಡ. ನಾಳೆ ಹವಾಲ್ದಾರ ಒಮ್ಮೆ ಹೋದಾ ಅಂದರ ಇಡೀ ಊರ ನಿನ್ನದು. ಮುಂಜಾನೆ ಯಶವಂತರಾಯರು ಬರತೀನಿ ಅಂತ ಹೇಳಿ ಕಳಸ್ಯಾರ, ನಿನ್ನ ಜೋಡೀ ಏನೋ ಮಾತಾಡಬೇಕಾಗೇದಂತ. ಅನಾಯಾಸ ಭೆಟ್ಟಿ ಆಗತದ. ಇಲ್ಲೇ ಮಲಕೋ” ಎಂದು ಆಗ್ರಹ ಪಡಿಸಿದರು.

೨೨

ಬೆಳಕು ಹರಿಯುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಯಶವಂತರಾಯರು ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಮನೆಗೆ ಬಂದರ, ಅಲ್ಲಿ ದಾದಾ ತಮ್ಮ ಕಾಲಿಗೆ ಬಿದ್ದದ್ದು ನೋಡಿ ಅವರಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಹವಾಲ್ದಾರ ಇವನನ್ನು ದಿಗ್ಗೇಶಿಗಳಲ್ಲಿ ಹುಡುಕುತ್ತಿರುವಾಗ ಇವನು ಪಾದಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಅವನ ಕಣ್ಣು ತಪ್ಪಿಸುತ್ತಿರುವನಲ್ಲ ಎಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ನಗೆಯೂ ಬಂತು. ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ದಾದಾ ಇಂಥ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಟಾಯಿತ ಎಂಬ ಮಾತು ಅವರಿಗೆ ಅಪರಿಚಿತವೇನಲ್ಲ. ಆಚಾರ್ಯರು ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗೊಂದು ಹೊರಗೆ ಹೋದದ್ದರಿಂದ, ಅವರು ಬರುವವರೆಗೆ ಇಬ್ಬರೂ ಆಶ್ಚೀಯತೆಯ ಮಾತುಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರು.

“ನೀನು ಅಜರಾಣಿಗೆ ಬರದ ಇದ್ದದ್ದು ನೆಟ್ಟಗ ಮಾಡಿದಿ ನೋಡು ದಾದಾ. ಬಂದಿದ್ದರ ಅಲ್ಲೇ ನಿನ್ನ ಹಿಡದು ಹವಾಲ್ದಾರ ಜೇಲಿಗೆ ಕಳಿಸಿದ್ದ” ಎಂದರು ಯಶವಂತರಾಯರು.

“ಕಾಯೋ ದೇವರು ದೊಡ್ಡಾವ ಅದಾನ ಯಜ್ಞ. ಎಲ್ಲಿ ಹೋದರೂ ಬೆನ್ನಮ್ಯಾಗ ಅವಾ ಇದ್ದಾಗ, ಇಂತಾ ನೂರು ಹವಾಲ್ದಾರರು ಬಂದರೂ ಏನಾಗಬೇಕಾಗೇತಿ?”

“ಅದೂ ಕರೇನ ಅನ್ನು ನಾವೆಲ್ಲಾ ಕಾಯತೇವಿ ಅನ್ನೂದು ಎಲ್ಲಾ ಸುಳ್ಳುಮಾತ, ಇಲ್ಲಿ ತನಾ ನಮ್ಮನ್ನ ಕಾಯಕೋತ ಬಂದಾನ ಅನ್ನೂ ಮಾತ ಮರಿತೇವಿ. ದೇವರ ಚಿಮಣಾನ್ನ ಅಡವೀ ಹೆಣಾ ಆಗೂದೂ ತಪ್ಪಸಲಿಲ್ಲ?” ಎಂದು ಯಶವಂತರಾಯರು ನಿಟ್ಟುಸಿರುಗರೆದರು. ಎಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷದ ಆ ಮುದುಕನಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಕೂಸಿನ ಅಂತಃಕರಣವಿತ್ತು. ಚಿಮಣಾಳ ಕರುಣಕತೆ ಅವನ ಹೃದಯವನ್ನೇ ತಲಕಾಡಿತ್ತು. ಏನು ಮಾಡಿದರೆ ಅವಳ ಹದಗೆಟ್ಟ ಬಾಳು ಒಂದು ರೂಪಕ್ಕೆ ಬಂದೀತೆಂದು ಹಗಲಿರುಳು ಚಿಂತೆ ಅವರನ್ನು ಕಾಡುತ್ತಿತ್ತು.

ದಾದಾನ ಕುತೂಹಲ ಜಾಗೃತವಾಯಿತು. ಚಿಮಣಾ ಅಡವಿಯ ಹೇವಾಗುತ್ತಿದ್ದಳೇ? ನಾನಾ ಕಾಕಾ ಸತ್ತಂದಿನಿಂದ ಆ ಮನೆತನಕ್ಕೆ ದುರ್ಯ್ಯವ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ಕಾಡುತ್ತಿತ್ತು ತನ್ನಂಥ ಅಣ್ಣನಿದ್ದೂ ಉಪಯೋಗವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಚಿಮಣಾಳ ಸಮಾಚಾರವಾದರೂ ಏನು? ದಾದಾನಿಗೆ ಒಂದು ವಿವರವೂ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಚಿಮಣಾಳ ಕಥೆಯನ್ನವನು ಕೇಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ಯಶವಂತರಾಯರು ಸಾದ್ಯಂತವಾಗಿ ಹೇಳತೊಡಗಿದರು. ಚಿಮಣಾ ಪಡದಪ್ಪನಿಂದ ಅಗಲಿದ್ದು, ಅವಳ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯ ಪ್ರಯತ್ನ, ಚಂದ್ರವ್ವ ದೇವರಂತೆ ಬಂದು ಕಾಪಾಡಿದ್ದು, ಚಿಮಣಾಳ ಪ್ರಸೂತಿವೇದನೆ, ಹವಾಲ್ದಾರರ ಆಗಮನ, ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ತಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಅವಳು ದೊರೆತದ್ದು, ಗಂಡು ಹಡೆದದ್ದು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಆತ್ಮೀಯತೆಯ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವಾಗ ಅವರ ಕಂಠ ಬಿಗಿದು ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ತದೇಕಚಿತ್ತನಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೇಳುತ್ತಿದ್ದ ದಾದಾ ಮೂಕನಾಗಿ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಚಿಮಣಾಳ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ದುಃಖ ಸುಖ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿ ಕರುಣಕತೆಯನ್ನೇ ನೇಯಿದ್ದವು, ದೇಶಭ್ರಷ್ಟಳಾಗಿ ಅಲೆಯುವ ಪ್ರಸಂಗ ಅವಳಿಗೆ ಬರಬೇಕೇ? ಒಂದು ಜೀವ ನೆಲೆಯಿಲ್ಲದೆ ತಿರುಗಾಡುವಂತೆ, ಯಾವ ದೈವದ ಶಾಪ ಕಾಡುತ್ತದೆ? ದಾದಾನಿಗೆ ಇದೆಲ್ಲ ಅಸಹನೀಯವಾಯಿತು. ಕೆಲ ಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನೆ ಅಳಹತ್ತಿದ.

ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಸಮಸ್ಯೆ ಎದುರಾಯಿತು. ಅದನ್ನೇ ಕುರಿತು ದಾದಾನೊಡನೆ ಯಶವಂತರಾಯರು ಮಾತಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಈಗ ಕೂಸಿನ ತಂದೆಯ ಹೆಸರನ್ನು ಯಾರದೆಂದು ಹಚ್ಚಬೇಕು. ಇದರಲ್ಲಿ ಚಿಮಣಾಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನೆಂದು ದಾದಾ ಕೇಳಿದ. ಕೂಸಿನ ತಂದೆಯ ಹೆಸರನ್ನು ದಾದಾನೆದುರಿಗೇ ಹೇಳಿರುವನೆಂದು ಅವಳೇ ಹೇಳಿದ ಮಾತನ್ನು ಯಶವಂತರಾಯರು ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು. ದಾದಾನಿಗೂ ಅದೇ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾಯಿತು.

“ನೀ ಅನ್ನಾದೆಲ್ಲ ಕರೇ ದಾದಾ, ಅದರ ಪಡದಪ್ಪನ ಹೆಸರು ಹಚ್ಚಿತೆಂತ ತಿಳಿ. ಮುಂದ ಆ ಕೂಸಿನ ಗತಿ ಏನು? ಪಡದಪ್ಪ ಸಂಸಾರ ಇಲ್ಲದ ಸನ್ಯಾಸಿ. ಅಂವಾ ಈ ಹುಡುಗನ್ನ ಮುಂದ ತಂದಾನಂತ ನಂಬಿಕೆ ನನಗಿಲ್ಲ. ಅದಕ ಚಿಮಣಾಗ ಹೇಳಿದ್ದೆ. ಆಕಿ ಒಪ್ಪಿದರ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನ ಹೆಸರು ಹಚ್ಚಬೇಕೂ ಅಂತ ನನ್ನ ಇರಾದೆ ಇತ್ತು” ಯಶವಂತರಾಯರು ಮನದಾಶಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು.

ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ದಾದಾ ಕೋಪದಿಂದ ಸಿಡಿದೆದ್ದ. “ಇದ ಮಾತ ನೀವನ್ನೂದ ಮತ್ತ ಯಾರಾರೇ ಅಂದಿದ್ದರ, ಒಂದ ಕೈ ತೋರಿಸಿದ್ದೆ ಯಜ್ಞಾ. ನಾವು ಬಡವರು ಕರೇ. ಆಸ್ತಿ ನಿಮ್ಮಂಗ ನಮಗೇನಿಲ್ಲ. ಆದರ ಮರ್ಯಾದಿ ಮಾರಿಕೊಂಡು ಬಾಳೇ ಮಾಡೂದು ನನಗೇನ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲ. ಕೂಸಿನ ತಂದಿ ಪಡದಪ್ಪ ಅನ್ನೂ ಮಾತು ನಾಕು ಮಂದಿಗೆಲ್ಲಾ ಗೊತ್ತಾಗೇತಿ. ಗೊತ್ತಾಗದಿದ್ದರೂ, ದೇವರಿಗರೇ ತಿಳಿದೈತಿ. ಅದನ್ನು ಮರತು ಬಾಳೇ ಮಾಡಬೇಕೆಂದರ, ಏನ ಮಾತಾಡತೀರಿ ಯಜ್ಞಾ. ಪಡದಪ್ಪನ ಆಕಿನ್ನ ಲಗ್ನ ಆಗಿ ಗತಿಗಾಣಸಬೇಕು.”

“ಹೌದಾ ದಾದಾ, ಆದರ ಪಡದಪ್ಪ ಆಕಿನ್ನ ಲಗ್ನ ಆಗತಾನ ಅನ್ನೂ ಮಾತ ಹುಚ್ಚತನ. ಆಕಿನ್ನ ಗತಿಯಿಲ್ಲಂಗ ಮಾಡಿ ಕೈ ಬಿಟ್ಟನಂತ. ಆಕಿ ಕೆರಿ ಬೀಳಾಕ ಹೋಗಿದ್ದಳು. ಚಂದ್ರಿ ಆಕಿನ್ನ ಪಾರ ಮಾಡಿದಳು. ಸುಮ್ಮನ ನನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳಿಕೋ, ಬಾಪೂನ ಹೆಸರು ಹಚ್ಚಿದರ, ಮುಂದ ಆ ಹುಡುಗ ಬಾಪೂನ ಪಿತ್ತಾರ್ಜಿತ ಆಸ್ತಿಗೆ ವಾರಸದಾರ ಆಕ್ಕಾನ.”

“ಆಸ್ತಿ ಮಾತ ಹೇಳತೀರಿ ಯಜ್ಞಾ, ಚಿಮಣಾನ ಮರ್ಯಾದೀ ಗತೀ ಏನು ಅಂತ ಚಿಂತೆ ಕೋರೀತೈತಿ ನನಗ. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಯಂತಾವರೇ ಇರಲಿ, ತಪ್ಪು ಮಾಡದ ಅವಗ ಈ ಬಟ್ಟಾ ಕೊಡೂದು ಜೀವ ಹೋದರೂ ಆಗಾಣಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಕಡಿಂದ. ಆ ಮಾತ ಹೇಳಬ್ಯಾಡಿ” ದಾದಾ ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಹೇಳಿದ.

ಯಶವಂತರಾಯರು ನಿರುತ್ತರಾದರು. ತುಂಬಿ ಬಂದ ಅಂತಃಕರಣ, ಚಿಮಣಾಗ ಬಗ್ಗೆ ಮೂಡಿದ ಸಹಾನುಭೂತಿ ಇವುಗಳಿಂದ ಇಂಥ ಮಾತನ್ನು ಅವರಾಡಿದ್ದರು. ಅದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ದುರುದ್ದೇಶವೂ ಅಡಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಚಿಮಣಾ ಹಾಗ ಅವಳ ಕೂಸಿನ ಭವಿತವ್ಯ ತತ್ತ್ವನಿಷ್ಠರತೆಯ ಸಲುವಾಗಿ ಹಾಳಾಗಬಾರದೆಂಬುದೇ ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಆದರೆ ದಾದಾ ಅದಕ್ಕೊಪ್ಪದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ನಿರುಪಾಯರಾದರು. ಏನಿದ್ದರೂ ದಾದಾ ಅವಳ ಅಣ್ಣ; ಅವಳ ಭವಿಷ್ಯದ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಅವನದೇ ಅಲ್ಲವೇ?

ಇವರಿಬ್ಬರ ಮಾತುಕತೆ ನಡೆದಿರುವಾಗಲೇ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು. ಯಶವಂತರಾಯರು ಅವರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರು.

“ಯಶವಂತರಾವ, ದಾದಾನ ಜೋಡಿ ನೀವು ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತಾಡಿರಬಹುದು. ಇನ್ನು, ಇನ್ನೊಂದು ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ನಿಮ್ಮ ನಿಶ್ಚಿತ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ತಿಳಿಕೋಬೇಕಾಗಿತ್ತು” ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಆಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ವಾಡಿಕೆಯ ಕೃಷ್ಣಾಜೀನದ ಆಸನದ ಮೇಲೆ ಬಂದು ಕುಳಿತರು.

ಯಶವಂತರಾಯರಿಗೆ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿತ್ತು. “ಯಾವ ವಿಷಯ ಅಂತ ತಿಳಿಸಿದರೆ, ನನ್ನ ಮಾತೂ ಹೇಳಾಕ ತಯಾರದೀನಿ” ಎಂದು ನುಡಿದರು.

“ಅದ ನಮಗ, ನಿಮಗ, ಈ ಊರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯ. ಈಗ ಗೌಡರ ಮನೆತನದ ವಾರಸಾಪ್ರಕರಣ ತೋಗೋಳಿ, ಪಡದಪ್ಪ, ನಿಮ್ಮೂರ ಯಾರ ಅಂವಾ-ಆ ಲಿಂಗಪ್ಪನ್ನ ಕರಕೊಂಡು ಬಂದು ಮತ್ತ ಪುಂಡಾಟಿಕಿ ನಡಸ್ಯಾನ. ಅದರಾಗ ನಿಮ್ಮ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಹೆಸರು ಕೆಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಾನ. ಅದಕ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಈ ಊರು ಬಿಟ್ಟು ತನ್ನ ಊರಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೂ ಅನ್ನೊಂದು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.”

ಯಶವಂತರಾಯರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಅದೇ ಆಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನಿಗೆ ನೇರವಾಗಿ ಹೇಗೆ ಹೇಳಬೇಕು? ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿ ತಿರುಗಿ ತನ್ನ ವಾಡೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಂತರೆ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನು ತಾನಾಗಿ ಊರು ಬಿಡುವಂತಾಗುವದೆಂದು ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಸೂಚಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯನ್ನು ಕರೆತರಲು ಮಾಡಿದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೂ ನಿಷ್ಫಲವಾಗಿದ್ದವು. ಇನ್ನು ಯಶವಂತರಾಯರೇ ಸ್ವತಃ ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುವದೊಂದೇ ಉಪಾಯ. ಯಶವಂತರಾಯರೂ ಹಾಗೆ ಮಾಡಬಹುದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿ ತನ್ನನ್ನು ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನ ಪಕ್ಷಪಾತಿಯೆಂದು ತಿಳಿದರೆ ಹೇಗೆ? ಈ ಕೆಲಸ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರೇ ಮಾಡಿದರೆ ಹೇಗೆ?

ಕೊನೆಗೆ ನಿರ್ಣಯವಾದದ್ದು ಹೀಗೆ-ಯಶವಂತರಾಯರು ಸ್ವತಃ ಇಂದುಪುರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಮಹಾರಾಜರನ್ನು ಕಂಡು, ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಗೆ ಈ ಮಾತು ತಿಳಿಸಬೇಕು. ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರೂ ಅವರನ್ನು ಕಾಣಲಿರುವರೆಂದು ತಿಳಿಸಬೇಕು. ಜಾಗೀರದಾರರ ಮನೆತನ ಮುಂದುವರಿಯಬೇಕು. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ತನ್ನೂರಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು.

ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಬಿಟ್ಟು ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಇನ್ನೊಂದು ಮಾತು ತೆಗೆದರು-

“ಈಗ ನೋಡಿ ಯಶವಂತರಾವ, ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ, ಪಡದಪ್ಪ ಕೂಡಿಕೊಂಡು, ಹಾವನೂರ ಜನರಿಂದ ದಾದಾನ ಮ್ಯಾಲೆ ವಾರಂಟು ಕೊಡಿಸ್ಕಾರ. ಅದಕ ನೀವು ಹಾವನೂರ ಗೌಡರಿಗೆ ಹೇಳಿ ಆ ವಾರಂಟು ರದ್ದ ಆಗೂಹಾಂಗ ಮಾಡಬೇಕು” ಎಂದರು.

“ಹೌದು ಯಜ್ಞಾ, ಅದೊಂದು ವಾರಂಟು ರದ್ದಾಗಲಿ, ಆ ಮ್ಯಾಗ ಈ ಸೋಟರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಒಂದು ಕೈ ನೋಡತೇನಿ. ಈ ಪಡದಪ್ಪನ್ನ ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಓಡಸತೇನಿ” ಎಂದು ದಾದಾನೂ ಹೇಳಿದ.

“ಏನರ ಹುಚ್ಚುಚ್ಚಾರ ಮಾತಾಡಬ್ಯಾಡ ದಾದಾ. ಪಡದಪ್ಪ ಊರ ವತನದಾರ. ಊರ ಮಂದೀ ಬೆಂಬಲ ಎಲ್ಲಾ ಅವಗದ. ಅವನ್ನೇನ ಮಾಡತೀ. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ತೇನಿ ಮ್ಯಾಲಿನ ಹಕ್ಕಿ. ಅವಾ ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗೂಹಾಂಗ ಮಾಡಬೇಕು,” ಎಂದರು ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು.

“ಆಚಾರಪ್ಪ ಅನ್ನೊದು ರಾಸ್ತಮಾತ ಐತಿ ದಾದಾ. ಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಹೋಗಬ್ಯಾಡ. ಚಿಮಣಾ ಕೂಸಿನ ಕರಕೊಂಡು ಊರಿಗೆ ಬಂದಮ್ಯಾಗ ಮತ್ತೆಲ್ಲಿರಬೇಕು ಆಕಿ? ಅದು ಹೋಗಲಿಬಿಡು. ಹಾವನೂರ ಗೌಡ ತನ್ನ ಮಾತು ತಗದಹಾಕಾವಲ್ಲ, ನಾ ಎಲ್ಲಾ ಅವಗ ಹೇಳತೇನಿ” ಯಶವಂತರಾಯರೂ ಹೇಳಿದರು.

ಅಂದೇ ಇಳಿಹೊತ್ತಿಗೆ ಹಾವನೂರಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇವೆಂದು ಹೇಳಿ ಯಶವಂತರಾಯರು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟರು. ಮುಂದೆ ಕೆಲಹೊತ್ತಾದ ಮೇಲೆ ಶೇಷಪ್ಪ ಮರುದಿನದ ಹನುಮಜಯಂತಿಗೆ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಆಮಂತ್ರಣಕೊಡಲು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ. ದಾದಾ ಎದ್ದು ನಿಂತು ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೆ ‘ರಾಮರಾಮ’ ಮಾಡಿದೊಡನೆ ಅವನಿಗೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು.

“ಏನೋ ದಾದಾ, ಹವಾಲ್ದಾರ ರಾತ್ರಿ ಊರುಬಿಟ್ಟು ಹೋದ ಸುದ್ದೀ ಕೇಳಿದಕೂಡಲೆ, ಬೆಳಗು ಹರಿಯೂದ್ರಾಗ ಬಂದು ಊರು ಸೇರಿದ್ದಾಂಗ ಕಾಣತದ?” ಎಂದು ಕೊಂಕು ಬೆರಸಿ ಕೇಳಿದ.

“ಹವಾಲ್ದಾರ ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಹೋದರೂ ನೀವದೀರಲ್ಲಿ ಸರಕಾರೀ ಅಮಲದಾರರು. ನೀವೂ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದರ ಜೇಲಿಗೆ ಕಳಸಾಗ ಆಗತೈತಲ್ಲಿ” ಎಂದು ದಾದಾ ನಗುತ್ತಲೇ ಉತ್ತರವಿತ್ತ.

“ಕೂತು ಮಾತಾಡು ದಾದಾ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಶೇಷಪ್ಪ ಆಚಾರ್ಯರೆಡೆಗೆ ತಿರುಗಿದ.

“ಈ ವರ್ಷಾ, ದುಷ್ಟಾಳದಾಗ ಹಣಮಜಯಂತಿ ಭಾಳ ಹಿಗ್ಗಸದ ಬರೇ

ವೈದಿಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಪೂರ್ತೆ ಅಷ್ಟಿರ ಮಾಡಬೇಕಂತದ ಆಚಾರ” ಎಂದು ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಹಾಕಿದ.

“ಒಟ್ಟು ಮಾರುತಿದೇವರು ಮಳಿ ಕೊಡಲಿಲ್ಲಾ ಅಂತ ಅವನು ಈ ದುಷ್ಟಾಳದ ಝಳಾ ಬಡಕೊಂಡದು ನೆಟ್ಟಗಾತು. ಗೌಡ ಸತ್ತಾ ಅಂತ, ಅವರ ಮನೀ ಸಮಾರಾಧನಿ ಮುಳುಗಿತು. ಬರಗಾಲ ಅಂತ ಕುಲಕರ್ಣೀರ ಮನಿ ಸಮಾರಾಧನಿ ಸಂಪುಷ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದದ. ಏನೋ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಇದ್ದಾ ಅಂತ ಹಣಮಪ್ಪ ಓಕಳೀನರೇ ಕಂಡ” ಎಂದು ನಕ್ಕರು ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು.

ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೆ ಈ ಕೊಂಕು ತಿಳಿಯಿತು. “ಕೆರೀ ನೀರು ಕೆರಿಗೆ ಹಾಕಿ ವರಾ ಪಡಕೊಳ್ಳಕ್ಕೆ ಬರತಿದ್ದರ ನಾನೂ ಬೇಕಾದ್ದಾಂಗ ಮಾಡತಿದ್ದೆ ಆಚಾರ. ಅವ ಓಕಳಿ ಮಾಡಿದ್ದು ಭಕ್ತಿ ಅಂತ ಹೊಗಳತೀರಿ. ನನಗ ನಗೀ ಬರತದ. ಹಾಂಗ ಭಕ್ತೀನ ಇದ್ದರ ಮುಂದಿನ ವರ್ಷ ಮಾಡಿ ತೋರಸಲಿ ಹೇಳತೀನಿ.”

“ನೂರಾರು ವರ್ಷದಿಂದ ಜಾಗೀರದಾರರ ಓಕಳಿ ನಡದ ಬಂದದೇನಪಾ. ಮುಂದಿನ ವರ್ಷ ಮಾಡಾದಿಲ್ಲ ಅಂತ ಹ್ಯಾಂಗ ಹೇಳತೀಯಂಪಾ” ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಆಸನವನ್ನು ಬದಲಿಸುತ್ತ ತುಸು ಕುತೂಹಲಚಿತ್ತರಾಗಿಯೇ ಕೇಳಿದರು.

ಶೇಷಪ್ಪ ಒಂದು ಚಿಟಿಕೆ ನಶ್ಯ ಏರಿಸಿದ. ಆಚಾರ್ಯರಿಗೂ ಡಬ್ಬಿಯನ್ನು ಮುಂದೆ ಚಾಚುತ್ತ, “ಗೊತ್ತ ಇಲ್ಲ ಹೌದಲ್ಲೋ ಆಚಾರ ವಾಡೇದ ಓಕಳಿ? ಈಗ ವಾಡೇದ ಯಜಮಾನತಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿ. ಇಲ್ಲೇ ಇಂದುಪುರದಾಗ ಬಂದು ಇದ್ದಾರ, ಅಂತಾದು, ನಿಮ್ಮ ವಾಡೇದ ಓಕಳಿ ನೀವು ಬರಬೇಕು ಅಂತ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಒಂದು ಪತ್ರಾನೂ ಕಳಿಸಬಾರದ? ಅದರ ಪರಿಣಾಮ ಏನಾಗೇದ ಅಂದರೆ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿ ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದಾಳ. ಇಲ್ಲಿತನಕಾ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷದ ಜಮಾಖರ್ಚಿನ ಲೆಕ್ಕಾ ತೊಗೊಂಡು ಇಂದುಪುರಿಗೆ ಬಾ ಅಂತ, ಸಂಸ್ಥಾನದಿಂದ ಕುದರಿಸ್ವಾರನ ಕಡಿಂದ ಪತ್ರಾ ಕಳಿಸ್ಸಾರ.”

ಆಚಾರ್ಯರಿಗೂ ಈ ಸುದ್ದಿ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸಂಶಯವೇನೋ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಬಂತು. “ಓಕಳಿ ಮುಗಿಯೂದರಾಗ ಇಂಥಾ ಪತ್ರ ಬರಬೇಕಾದರ, ಈ ಕಾಯದೇದ ತೊಡಕು, ಇಲ್ಲಿ ಸುದ್ದೀ ಬಲ್ಲವರೇ ಕಳಿಸಿರಬೇಕು, ಅನಸತದ” ಎಂದು ತಮ್ಮ ಸಂಶಯವನ್ನು ಆಡಿಯೂ ತೋರಿಸಿದರು.

“ತಿಳಿಸದಿದ್ದರ ಹ್ಯಾಂಗರೀ. ನಾನು ಈ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನ ದರ್ಬಾರ ನೋಡಿ ಬ್ಯಾಸತ್ತು ಇಂದುಪುರಕ್ಕೆ ಪತ್ರಾ ಬರದು ಕಳಿಸಿಬಿಟ್ಟೆ. ಮೊದಲ ಆಮಂತ್ರಣಪತ್ರ ಕಳಸೋ ಅಂತ ಗಿಳೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾಂಗ ಹೇಳಿದೆ ಪಡದಪ್ಪನ ಮಾತು ಕೇಳಿ

ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟ. ಇನ್ನು ಆ ಪಡದಪ್ಪನ ಉಳಿಸಿಗೊಳ್ಳಲಿ ಇಂವನ್ನು ಪೇಚಿನಿಂದ” ಎಂದ ಶೇಷಪ್ಪ.

ಪಡದಪ್ಪ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬರ ಬಗ್ಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಗೌರವಾದರಗಳಿದ್ದ ಶೇಷಪ್ಪನೇ ಈ ಮಾತನ್ನಾಡುವವನು? ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಈ ಕುತಂತ್ರ ಮೊದಲೇ ಹೊಳೆದಿತ್ತು. ಆದರೂ ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಸುತ್ತು ಸುತ್ತಾಡಿ ಗಾಳ ಹಾಕಬೇಕೆಂದು “ಅಲ್ಲೋ ಶೇಷಪ್ಪಾ, ತಗಾಯಿ ಕೊಡಿಸಿದ ‘ಗೋಪಾಳ’ದಾಗ ಪಡದಪ್ಪ ಶೇಕಡಾ ೫೦ರಂತೆ ಪಾಲು ಕೇಳಿದನಂತ ಖರೆ ಏನು?” ಎಂದರು.

“ಕೇಳದ ಏನ ಮಾಡ್ಯಾನು? ಆ ದೇಶನಿಕಾಳೆ ಲಿಂಗಪ್ಪ ಈ ಊರ ಗೌಡ ಅಂತ, ಅವನ ಪಾಲು ಕೊಡಬೇಕೂ ಅಂತ ಕೇಳಿದ. ಅವನ ಗೌಡಕೀ ವಾರಸಾ ಪ್ರಕರಣವೇ ಮೊದಲು ಮುಗಿಲಿ. ಪಾರ್ವತೆವ್ವನ ತಕರಾರೀ ಅರ್ಜಿಗೆ ಬರೇ ಮಾಮಲೇದಾರರು ಹುಕುಂ ಕೊಟ್ಟರ ಗೌಡಕೀ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾಂತ ಸಾಹೇಬರು ಪಾಳೀ ರಜಿಸ್ತರದಾಗ ಲಿಂಗಪ್ಪನ ಹೆಸರು ಹಚ್ಚಬೇಕು. ಅದರಂತೆ ಪಾಳೀ ನೋಟೀಸು ಹೊರಡಬೇಕು. ಆಮ್ಯಾಲ ಲಿಂಗಪ್ಪನ ನೇಮಣೂಕಿ ಆಗಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿ ತನಕಾ ಅವಾ ಎಲ್ಲಿ ಗೌಡಾ ಅಂತ ಬೆದರಿಸಿಬಿಟ್ಟೆ. ಅಂದಿನಿಂದ ಅಡ್ಡಗಾಲು ಹಾಕಬೇಕೂ ಅಂತ ಪಡದಪ್ಪ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡಿಸ್ಯಾನ. ಇಕಾ, ಆಚಾರ, ಈಗ ಬಂದ ಮಾಮಲೇದಾರರ ಹುಕುಮಿನ ಮ್ಯಾಲೆ, ಪ್ರಾಂತ ಸಾಹೇಬರ ಕಡೆಗೆ ಅಪೀಲು ಮಾಡಿಕೋ ಅಂತ ಪಾರ್ವತೆವ್ವಗ ತಿಳಿಸರಿ, ಅವರು ಬರೇ ಅರ್ಜಿಗೆ ಸಹಿ ಹಾಕಿ ಕೊಟ್ಟರೂ ತೀರಿತು. ಮುಂದಿನ ಕೆಲಸ ನನಗ ಗುತ್ತಿಗೆ, ತೋರಸತೇನಿ ಒಂದು ಕೈ” ಎಂದು ಶೇಷಪ್ಪ ಇನ್ನೊಂದು ತಂತ್ರದ ಜಾಲ ಹೂಡಿದ.

ಆಚಾರ್ಯರಿಗೂ ಇದರ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಬೇಕಿತ್ತು. ಅಂತಲೇ ಸವಿಮಾತಿನಿಂದ “ಅದೆಲ್ಲಾ ಆತೋ ಶೇಷಪ್ಪಾ, ನೀವೆಲ್ಲಾ ಕೂಡಿ ದಾದಾನ ಮ್ಯಾಲೆ ವಾರಂಟು ಹೊರಡಿಸಿಕೂತೀರಿ. ಅದರಾಗಿಂದ ಒಂದ ಹಾದೀ ತಗಿಯಲಾ” ಎಂದರು.

ವಾರಂಟೀನ ಸುಟ್ಟಿತು? ೩೨೩ ಕಲಮಿನ ಪ್ರಕಾರ ಹಲ್ಯಾ ಮಾರಾಮಾರಿ ಅರ್ಜಿ. ಅವಾ ಹೋಗಿ ಮಾಜಿಸ್ತೇಟರ ಮುಂದ ಹಾಜರ ಆಗಿ ಜಾಮೀನ ಕೊಟ್ಟ ಬರಲಿ. ಆ ಖಿಟ್ಟೆ ನಮ್ಮ ಮಾಮಲೇದಾರರ ಮುಂದ ನಡೀತದ. ಈ ವಾರಸಾ ತಕರಾರೀ ಅರ್ಜಿ ಹುಕುಮಿನ ವಿರುದ್ಧ ಅಪೀಲ ಮಾಡಿದರ, ಮಾಮಲೇದಾರ ತೊಗೊಂಡ ಗೋಪಾಳ ದಕ್ಕದಂಥ ಪ್ರಸಂಗ ಬರತದ. ದಾದಾನ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿ ಅದನ್ನು ದಕ್ಕಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಅವನ ಗಂಟ ಏನೂ ಹೋಗೂದಿಲ್ಲ”

ಎಂದು ಶೇಷಪ್ಪ ಉಪಾಯ ಸೂಚಿಸಿದ.

“ಆಗಲಿ ನೋಡೋಣಂತ. ಆದರ ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟರ ಮುಂದ ಹಾಜರ ಆಗಲಿಕ್ಕೆ ದಾದಾ ಒಪ್ಪಬೇಕಲ್ಲ” ಎಂದು ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಸಂಶಯ ತೆಗೆದರು.

“ಯಾಕೋ ದಾದಾ, ಜಾಮೀನ ಕೊಟ್ಟು ನಿನ್ನ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬರೋ ಕೆಲಸ ನನ್ನಿಂದಾದೀತಂತಿಯೋ ಇಲ್ಲಂತಿಯೋ!”

“ಹ್ಯಾಗ ಹೇಳಬೇಕರಿ ಕುಲಕರ್ಣ್ಯಾರ? ನಿನ್ನಿನತನ ನೀವು ಪಡದಪ್ಪ ಬಾಪುಸಾಹೇಬರ ನೆಳ್ಳಿನಂಗ ಅಡ್ಡಾಡತಿದ್ದಿರಿ. ಅಂದಮ್ಯಾಗ ಒಮಾಕಲೇ ನಂಬಿಗಿ ಬಾ ಅಂದರ ಹ್ಯಾಗ ಬಂದೀತರೀ?”

“ತಮ್ಮಾ, ನಿನಗ ಜಗತ್ತಿನ ಅನುಭವ ಇಲ್ಲ. ಇಂದ ನಿನಗ ಅಲ್ಲದವರು ನಿರಂತರ ಅಲ್ಲದವರು ಅಂತ ತಿಳೀಬ್ಯಾಡ; ಇಂದ ನಿನಗ ಬೇಕಾದವರು ಶಾಶ್ವತ ನಿನಗ ಬೇಕಾದವರಾಗಿ ಇರತಾರ ಅಂತೂ ತಿಳೀಬ್ಯಾಡ. ಗೆಳತನಾ, ದ್ವೇಷ ಇವು ಒಂದೊಂದು ಪ್ರಸಂಗದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿಬರತಾವ, ಆ ಪ್ರಸಂಗದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅದರ ಲಾಭ ತೊಗೊಬೇಕು” ಎಂದು ಶೇಷಪ್ಪ ತನ್ನ ಜೀವನಾನುಭವದ ಸಾರವನ್ನೇ ಹೇಳಿ, ಒಂದು ಬಗೆಯ ಆತ್ಮಗೌರವದಿಂದ, ನಶ್ಯದ ಚಿಟಿಕೆಯೊಂದನ್ನೇರಿಸಿ ಆಚಾರ್ಯರ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಹತ್ತಿದ.

“ಅದೇನ ಮಾಡತೀ ಬಿಡು. ವಾರಸಾ ತಕರಾರೀ ಅರ್ಜಿ ನಿಕಾಲೇದ ವಿರುದ್ಧ ಅಪೀಲ ಮಾಡಿದರ ಫಾಯದೇ ಆದೀತು ಅಂತೀಯಾ?” ಎಂದರು ಆಚಾರ್ಯರು.

“ಲಿಂಗಪ್ಪನ ವಾರಸಾ ತ್ರಿಕಾಲಕ್ಕೂ ಆಗದ ಮಾತರೀ, ಗೋಪಾಳ ತಿಂದದ್ದಕ್ಕೆ ಮಾಮಾಲೇದಾರರು ಏನೇನೋ ಮಾಡಿದರು. ಅಪೀಲ ಮಾಡಿದರ ಅವನ ವಾರಸಾದ ಅರ್ಜಿ ಗಾಳೀಪಟ ಆದೀತು. ಜನನ ರಿಜಿಸ್ಟರದೊಳಗೆ ‘ಶಂಕರಪ್ಪಾ, ಜಾತಿ ಕುರುಬರ’ ಅಂತ ಸ್ಪಷ್ಟ ಆದ. ಅದನ್ನ ಹಾಜರ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಅಪೀಲಿಗೆ ಅದೊಂದ ಕಾರಣ ಸಾಕು.”

ಶೇಷಪ್ಪನ ಮಾತಿನಿಂದ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಉತ್ಸಾಹ ಬಂದಂತಾಯಿತು. ಊರಿನ ಅಭಿಮಾನಕ್ಕೋ, ಅಥವಾ ದುಡ್ಡಿನ ಆಸೆಗೋ ಶೇಷಪ್ಪ ತನ್ನ ಕಾಯದೇ ಜ್ಞಾನದ ಸಹಾಯವನ್ನು ನೀಡಿದ್ದ, ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಸ್ವಾರ್ಥದ ಮೇಲೆಯೇ ಕಣ್ಣು. ಪಡದಪ್ಪನಿಗೂ ಇವನಿಗೂ ಏನೋ ಮುರುಗಡೆಯಾಗಿರಬೇಕೆಂದೇ, ಈಗ ಇತ್ತಕಡೆಗೆ ಬಂದಿರುವನೆಂಬ ಮಾತು ಸ್ಪಷ್ಟವೇ. ಆದರೆ ಅವನ ಸ್ವಾರ್ಥದ ಬೆನ್ನಿಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಪದಾರ್ಥ ಬೆನ್ನುಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತತ್ತು. ತಮ್ಮ ದೀರ್ಘವಾದ

ಜೀವನಾನುಭವದಿಂದ ಆಚಾರ್ಯರು ಕಲಿತ ಪಾಠ ದುಃಖಪೂರ್ಣವಾಗಿತ್ತು. ಶೇಷಪ್ಪನಂಥವರೂ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿದ್ದರೆಂಬುದು ಅವರಿಗೆ ಹೊಸತೇನಲ್ಲ.

ದಾದಾ ಆಚಾರ್ಯರ ಮನೆಯಿಂದ ನೆಟ್ಟಗೆ ಗೌಡರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಪಾರ್ವತೆವ್ವನಿಗೆ ನಡೆದ ಸಂಗತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಳಿದ. ಪಾರ್ವತೆವ್ವ, ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೂ ತನ್ನ ಗಂಡನಿಗೂ ಸ್ನೇಹವಿದ್ದಾಗ ನಡೆದ ಅಘಟಿತ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡು, ಈಗ ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೆ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳ ಕಲ್ಯಾಣ ಮಾಡುವ ಬುದ್ಧಿ ಬಂದದ್ದನ್ನು ನೆನೆದು ಗದ್ಗದಿತಳಾದಳು.

ಅಂದು ಸಂಜೆ ಯಶವಂತರಾಯರು ಹಾವನೂರಿಗೆ ಹೋಗಲು ಕುದುರೆ ಥಡಿ ಹಾಕಿ ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸಿದನ್ನು ನೋಡಿ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ, “ಅಲ್ಲೇನು ಕೆಲಸ ಮಾಮಾ? ನಿಮಗ ಬೇಕಾದವರನ್ನು ಇಲ್ಲೇ ಕರಕಳಸತೀನಿ. ಚೈತ್ರಮಾಸ, ಸಂಜೀ ಮುಂದೆ ಅಡ್ಡಮಳೆಗಾಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕೀರಿ” ಎಂದು ಉಸುರಿದ. ಯಶವಂತರಾಯರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದ್ದದ್ದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಲು ಒಂದು ಸಂಧಿ ಸಿಕ್ಕಂತಾಯಿತು.

“ಮುದುಕನ ಮ್ಯಾಗ ಇಷ್ಟೊಂದು ಕಕಲಾತಿ ಇದ್ದರ ನಾ ಹೇಳಿದ ಒಂದು ಮಾತು ಕೇಳು. ನನಗ ತ್ರಾಸ ಆಗಬಾರದು ಅಂತ ಮನಸಿದ್ದರ ನನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳಬೇಕು” ಎಂದರು.

ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನಿಗೆ ಯಶವಂತರಾಯರು ಏನು ಹೇಳುವರೆಂಬುದು ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಈಗ ಹಾವನೂರಿಗೆ ಅವರು ಹೊರಡುವ ಉದ್ದೇಶವೇನೆಂಬುದೂ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ದಾದಾನ ಮೇಲಿನ ಫಿರ್ಯಾದಿಯನ್ನು ಹಿಂದೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಹಾವನೂರವರ ಮನವೊಲಿಸುವುದು ಅವನಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಯಶವಂತರಾಯರೆದುರು ಆಡಿಯೂ ತೋರಿಸಿದನು. ಯಶವಂತರಾಯರಿಂದ, ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವಲ್ಲದೆ ಉಪದೇಶವೂ ಸಿಕ್ಕಿತು.

“ಬಟ್ಟು ನೀನು ಇಂಥವರ ಗೆಳೆತನಾನ ಬಿಡಬೇಕೂ ಅಂತ ನಾ ಹೇಳೋದು. ನಾಳೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿ ಈ ಊರಿಗೆ ಬಂದರ, ನಾನ ನಿನ್ನ ವಿರುದ್ಧ ನಿಲ್ಲತೀನಿ ಅನ್ನೂ ಮಾತ ಮರೀಬ್ಯಾಡ” ಎಂದು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು.

ಆದರೆ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಎಂದಿನಂತೆ ಪ್ರತಿವಾದಿಸಿದ. ಪಡದಪ್ಪನ ಸಮರ್ಥನೆಯೂ ಆಯಿತು. ಮಾತಾಡುತ್ತ ಆಡುತ್ತ ಊರಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷ-ಪಂಗಡಗಳಿರಬಾರದೆಂಬ ಮಾತಿಗೆ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಆ ತಪ್ಪನ್ನೆಲ್ಲ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ

ಮೇಲೆ ಹೊರಿಸಿದ. ಅವರೇ ತಪ್ಪು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೆ ಊರಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷಗಳು ಏಳಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಎಂದೂ ಸೂಚಿಸಿದ. ಲಿಂಗಪ್ಪನ ಮಾತು ಬಂದಾಗ ಅದಲ್ಲ ಪಡದಪ್ಪನಿಗೇ ಗೊತ್ತೆಂದು ಹೇಳಿದ. ಕೊನೆಗೆ ಏನು ಮಾಡುವದೂ ಪಡದಪ್ಪನನ್ನು ಕೇಳಿಯೇ ಎಂದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿಯೇ ಹೇಳಿದ.

ಯಶವಂತರಾಯರೂ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಕೇಳಿಯೇ ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ತಿಳಿಸುವದಾಗಿ ಹೇಳಿದರು. ಅಲ್ಲಿಂದ ನೆಟ್ಟಗೆ ಆಚಾರ್ಯರ ಮನೆಗೇ ಹೋದರು. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಪಡದಪ್ಪವನರೊಡನೆ ಆಲೋಚನೆ ನಡೆಸಿದ.

ಪಡದಪ್ಪನವರಿಗೆ ಶೇಷಪ್ಪನೊಡನೆ ಆದ ವಿರಸದಿಂದ ಹೆದರಿಕೆಯುಂಟಾಗಿತ್ತು. ಶೇಷಪ್ಪ ಆ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಸೇರಿದರೆ ಹೇಗೆ? ತಮ್ಮ ಜೊತೆಗಿರುವತನಕ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದ್ದ. ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿ ತಿರುಗಿ ಊರಿಗೆ ಬಂದರೆ, ಹೊಲಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ರೈತರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಹಚ್ಚಬಹುದೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದ. ಲಿಂಗಪ್ಪನ ವಾರಸಾ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿಯೂ ಅವನ ಕಾಯದೇ ಸಹಾಯ ಅಗತ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈಗ ಅವರನ್ನು ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಕೇಳುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂತಲೇ ಪಡದಪ್ಪನವರು ಇನ್ನೊಂದು ಉಪಾಯವನ್ನು ಯೋಚಿಸಿದರು. ಯಶವಂತರಾಯರು ಹೇಗೂ ಈಗ ಸಂಧಾನದ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಈಗಲೇ ಕೆಲ ಕರಾರುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ, ತೋರಿಕೆಗೆ ಸಂಧಾನವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡುಬಿಡಬೇಕು. ಈಗಲೇ ಯಶವಂತರಾಯರಿಗೆ 'ನಮ್ಮ ಕರಾರುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿಬಿಡಬೇಕು. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಲಿಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ಗೌಡಿಕಿ ವಾರಸಾ ಹಕ್ಕು ದೊರೆಯಬೇಕು; ಅವನು ಊರ ಗೌಡನಾಗಬೇಕು. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ದಾದಾನ ಮೇಲಿನ ಫಿಯಾರ್‌ದಿ ಸರಕಾರದಲ್ಲಿರವದು; ಅದು ಖಟ್ಟೆ ರೀತಿಯಂತೆಯೇ ನಡೆಯಬೇಕು. ಹಾವನೂರವರು ತಾವು ಕೊಟ್ಟ ಫಿಯಾರ್‌ದಿಯನ್ನು ತಾವಾಗಿಯೇ ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ನೆಟ್ಟಗೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ದಾದಾ ಅವರ ಕ್ಷಮೆ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಈ ಕರಾರುಗಳಿಗೆ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟರೆ ಊರಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷ-ಪಂಗಡಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶವೇ ಇಲ್ಲ.

ಆ ರಾತ್ರಿ ಊಟವಾದ ಮೇಲೆ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಯಶವಂತರಾಯರೆದುರು ಈ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದ. ವೌನವಾಗಿ ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಿಕೊಂಡು, ಯಶವಂತರಾಯರು "ನಾ ಹೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪುದಿಲ್ಲ ಅಂತ ಒಂದ ಮಾತಿನಾಗ ಹೇಳಿದ್ದರೆ ಆಗತ್ತಿಲ್ಲ! ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ದುಂಡು ಸುತ್ತೂದೇನೂ ಜರೂರ ಇರಲಿಲ್ಲ" ಎಂದು ಕಡ್ಡಿ ಮುರಿದಂತೆ ಒಂದು ಮಾತನಾಡಿ, ಹೆಚ್ಚು ಮಾತು ಬೆಳೆಸುವ

ಅಪೇಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲದೆ ಮಲಗಿಬಿಟ್ಟರು.

ನಸುಕಿನಲ್ಲಿಯೇ ಎದ್ದು ಕುದುರೆ ಹತ್ತಿ ಇಂದುಪುರಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋದರೆಂದು, ಬೆಳಕು ಹರಿದ ಮೇಲೆ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಮಾಮಾ ಸಿಟ್ಟಿಗೇಳುವರೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೂ ಈ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ದುಃಖವಾಯಿತು. ತಾನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ತಪ್ಪೇ ಸರಿಯೇ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಾಮಾ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದು ಹೋದರಲ್ಲ ಎಂದು ಅದರ ಬಗ್ಗೆಯೇ ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ, ಇನ್ನೊಂದು ಸಮಾಚಾರವೂ ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿದುಬಂತು. ಹವಾಲ್ದಾರರು ರಾತ್ರಿ ಬಂದು ದಾದಾನನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಗೌಡರ ಮನೆಗೆ ಹೋದಾಗ, ದಾದಾನನ್ನು ಕುಲಕರ್ಣಿ ಶೇಷಪ್ಪ ತಾಲೂಕಾ ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟರ ಮುಂದೆ ಹಾಜರ ಪಡಿಸಲು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದನೆಂದು ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನಿಗೆ ತಿಳಿದುಬಂತು.

೨೩

ಜೈನರ ಜಿನ್ನಪ್ಪ ದಾದಾನ ಮೇಲಿನ ಖಿಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಜಾಮೀನಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಲು, ಪಾರ್ವತೆವ್ವ ಗೌಡತಿ ಹಾಗೂ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಮಾತಿಗೆ ಮನ್ನಣೆಕೊಟ್ಟು ದಾದಾನ ಸಂಗಡ ತಾಲೂಕಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿದ. ಬೆಳಗಿನ ಜಾವವಾಗಿತ್ತು. ಮೂವರು ಹೋಗುವುದು ಅಶುಭವೆಂದು ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ವಾಲೀಕಾರ ಮಲ್ಲಪ್ಪನೂ, ದಾದಾ, ಶೇಷಪ್ಪ, ಜಿನ್ನಪ್ಪ ಈ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದಿದ್ದ. ಜೈತ್ರಮಾಸದ ಉರಿಬಿಸಿಲು ಮೂಡುವದರೊಳಗೆ ತಾಲೂಕು ಮುಟ್ಟುವಂತೆ ಇವರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ನಿಶ್ಚಿತಗೊಳಿಸಲಾಗಿತ್ತು.

ವಾರಸಾ ತಕರಾರಿ ಅರ್ಜಿಯನ್ನು ಕಿತ್ತಿಹಾಕಿದ ಮಾಮಲೇದಾರರ ತೀರ್ಪಿನ ವಿರುದ್ಧ ಪ್ರಾಂತಕಚೇರಿಗೆ ಪಾರ್ವತೆವ್ವನ ಅಪೀಲು ಮಾಡುವುದು ಗೊತ್ತಾಗಿತ್ತು. ಈ ಅಪೀಲಿನ ಬಗ್ಗೆ ಹಾಗೂ ದಾದಾನನ್ನು ಜಾಮೀನಿನ ಮೇಲೆ ಬಿಡಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ತಗಲುವ ವೆಚ್ಚವನ್ನು, ಪಾರ್ವತೆವ್ವನ ಪರವಾಗಿ ಜಿನ್ನಪ್ಪ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗಿತ್ತು. ಶೇಷಪ್ಪನ ಸಲಹೆಯಂತೆ ಇನ್ನೂರು ರೂಪಾಯಿಯ ಹಮ್ಮಿಣಿಯನ್ನು ಜಿನ್ನಪ್ಪ ಟೊಂಕಕ್ಕೆ ಬಿಗಿದುಕೊಂಡಿದ್ದ.

ಜಿನ್ನಪ್ಪನಿಗೆ ಎಂದಿಲ್ಲದ ಉತ್ಸಾಹ ಹಾಗೂ ಸಂಭ್ರಮಗಳುಂಟಾಗಿದ್ದವು. ಅವನು ತನಗೆ ತಿಳಿಯಹತ್ತಿದ ಮೇಲೆ ಐವತ್ತು ಮಳೆಗಾಲಗಳ್ಳನ್ನು ನೋಡಿದ್ದಾಗಿ

ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಯಾವ ವರ್ಷ ತೀರ ಹೆಚ್ಚು ಮಳೆ ಬಿತ್ತು. ಯಾವ ವರ್ಷ ತೀರ ಕಡಿಮೆ ಮಳೆಯಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳುವಷ್ಟು ಅವನ ಸ್ಮರಣಶಕ್ತಿ ಜಾಗೃತವಾಗಿತ್ತು. ತಾನು ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಹೊಲ-ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಣ್ಣು ಹೆಂಟೆ ಅತ್ತಿತ್ತ ಕದಲಿದರೂ ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ತನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅವನೆಂದೂ ತಾಲೂಕನ್ನು ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲನೆಯ ಸಲ ತಾಲೂಕಿಗೆ ನಡೆದದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಮನಸ್ಸು ವಿಚಿತ್ರ ಭಾವನೆಗಳಿಂದ ಗೊಂದಲಗೊಟ್ಟಿತ್ತು. ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೆ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಇದೂ ಒಂದು ಅನುಕೂಲವೇ ಅನ್ನಿಸಿತು.

ತಾಲೂಕು ಕಚೇರಿಯ ಆವಾರದಲ್ಲಿ ದಾದಾ ಹಾಗೂ ಜಿನ್ನಪ್ಪ ಇವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಶೇಷಪ್ಪ ಕಚೇರಿಯ ಒಂದು ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತ. ಖಾಕೀ ಸಮವಸ್ತ್ರ ಧರಿಸಿದ ಪೋಲೀಸರು ಅತ್ತಿತ್ತ ಓಡಾಡುವದನ್ನು ನೋಡಿ ಜಿನ್ನಪ್ಪನಿಗೆ ಹರಣವೇ ಹಾರಿದಂತೆನಿಸಿತು.

“ದಾದಾ, ಹೊರಗ ಆ ಬೈಲಾಗ ಕುಂತರ ಪಾಡಾಗಕಿಲ್ಲ? ಮಲ್ಲ ಇಲ್ಲೇ ಇರತಾನು. ಕುಲಕರ್ಣ್ಯರು ಹೊರಗ ಬಂದು ಕರೀ ಅಂತ ಹೇಳಿದಮ್ಯಾಗ ನಮಗ ಒಂದು ಆ ಮಜುಕೂರ ತಿಳಿಸತಾನು” ಎಂದು ತಾಲೂಕ ಕಚೇರಿಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬೀಳುವ ಸೂಚನೆ ಮಾಡಿದ.

ದಾದಾನಿಗೆ ಈ ಮಾತು ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆವಾರದಲ್ಲಿಯೇ ಜನರು ಗುಂಪು ಗುಂಪಾಗಿ ಕುಳಿತು ಹರಟೆ ಕೊಚ್ಚುತ್ತಿರುವಾಗ ಹೊರಗೇಕೆ ಹೋಗಬೇಕು? “ಇರಲಿ ಬಿಡು ಕಾಕ, ಇಲ್ಲೇ ನೆಳ್ಳ ಐತಿ; ನೆಲಾನು ಹಸನ ಐತಿ. ಮತ್ತ ಹೋಗಿ ಕುಂಡ್ರಾದರ ಎಲ್ಲೆ ಈ ಕೆಟ್ಟ ಬಿಸಿಲಿನ್ಯಾಗ?” ಎಂದು ದಾದಾ ಜಿನ್ನಪ್ಪನ ಮಾತಿಗೆ ಲಕ್ಷ್ಯವನ್ನೇ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ.

ಜಿನ್ನಪ್ಪನ ಕಾಲು ನಿಂತಲ್ಲಿಯೇ ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಹುಬ್ಬಿನ ಮೇಲೆ ಬೆವರುಹನಿ ಸಾಲುಗಟ್ಟಿತ್ತು. ಪೋಲೀಸರು ಬಂದು, ದಾದಾನ ಮೇಲೆ ವಾರಂಟು ಜಾರಿಮಾಡಿ, ಅವನನ್ನು ಜೇಲಿಗೆ ಹಾಕಿದರೆ ಏನು ಗತಿ? ಅವನನ್ನು ಒಳಗಿಂದೊಳಗೆ ಕೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಚಿಂತೆ ಇದು. ದಾದಾನನ್ನು ಪೋಲೀಸರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಮರಳಿಹೋದರೆ ಊರಲ್ಲಿ ಮುಖ ತೋರಿಸದಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ, ಪಾರ್ವತೆಪ್ಪನದುರಿಗೆ ಆಣಿ ಮಾಡಿ, ಜಾಮೀನು ಕೊಟ್ಟು, ದಾದಾನ ಮೇಲಿನ ವಾರಂಟು ರದ್ದು ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವದಾಗಿ ಹೇಳಿಬಂದ ತಾನು ಆ ವಚನ ಪಾಲಿಸದಿದ್ದರೆ ಹೇಗೆ? ಇತ್ತ ಶೇಷಪ್ಪನಲ್ಲಿಯೂ ಅವನಿಗೆ ನಂಬಿಕೆಯಿಲ್ಲ. ಕಚೇರಿಗೆ ಹೋದ ಕೂಡಲೆ “ಎಲಿಗೆ ಸುಣ್ಣಾ ಹಚ್ಚೊದರಾಗ ದಾದಾನ ವಾರಂಟು ರದ್ದಾತಂತ ತಿಳಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿದ

ಮಹಾರಾಯ, ತಾಸು ಕಳೆದರೂ ಹೊರಗೆ ಬರಬಾರದೆಂದರೆ? ಜಿನ್ನಪ್ಪನಿಗೆ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಈ ಲೆಕ್ಕಣಿಕೆಯ ವೀರರನ್ನು ಕಂಡರೆ ಭೀತಿ. ಅವನ ಮನಸಿನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದ ಸಂಶಯಗಳು ತಾಂಡವವಾಡಹತ್ತಿದವು. ಹೇಳಿಕೇಳಿ ಶೇಷಪ್ಪ ಪಡದಪ್ಪನ ಪಕ್ಷದವ. ಅನಾಯಾಸ ದಾದಾನನ್ನು ಕಚೇರಿಗೆ ತಂದು ಜೇಲಿಗೆ ಅಟ್ಟಿ, 'ಮಾಮಲೇದಾರರು ಜಾಮೀನಿನ ಮೇಲೆ ಬಿಡೂದುಲ್ಲ ಅಂತಾರಲ್ಲೋ' ಎಂದು ದನಿಯೆಳೆದರೆ ಏನು ಗತಿ? ಶೇಷಪ್ಪನ ಇತಿಹಾಸವೆಲ್ಲ ಇಂಥ ಕಥೆಗಳಿಂದಲೇ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿತ್ತು. ಈ ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ಜಿನ್ನಪ್ಪನಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಕೂಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅದರ ಹಾಗೆ ಹೇಳಿ ದಾದಾನ ನಿಶ್ಚಿಂತವಾದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕಡಡಿಸುವ ಹಾಗೂ ಇಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಜಿನ್ನಪ್ಪನು ನಿಂತಲ್ಲಿಯೇ ನಡುಗುತ್ತ ಕಾತರಭಾವದಿಂದ ಶೇಷಪ್ಪನ ಮಾರ್ಗಪ್ರತೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಹತ್ತಿದನು.

ಜಿನ್ನಪ್ಪನಿಗೆ ನಿಮಿಷಗಳು ಯುಗಗಳಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದುವು. ದಾದಾ ಕುತೂಹಲದಿಂದ, ಆದರೆ ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಸುಮ್ಮನೆ ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ. ಜಿನ್ನಪ್ಪ ಒಮ್ಮೆ ಬಿಳಿಯ ಮೀಸೆಯನ್ನು ತಿದ್ದಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ರುಮಾಲು ಸರಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ಬೆವರೊರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ಶೇಷಪ್ಪ ಹೊಕ್ಕ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಟ್ಟ ಕಣ್ಣುಳ್ಳವನಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದ. ಶೇಷಪ್ಪ ಬೇರೊಂದು ಕೋಣೆಯಿಂದ, ಜಿನ್ನಪ್ಪ ನಿಂತ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಅವನ ಹಿಂಬದಿಯಿಂದ ಬಂದು "ಜಿನ್ನಪ್ಪ ದಾದಾ ಇದ್ದಾನಿಲ್ಲೋ" ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದಾಗ ಜಿನ್ನಪ್ಪ ಮೆಟ್ಟಿಬಿದ್ದು ತಡವರಿಸುತ್ತ "ಇ...ಲ್ಲೇ...ಅ...ದಾ...ನ...ಲಿ" ಎಂದ. ಶೇಷಪ್ಪ "ಹಂಗಾರ ನೆಟ್ಟಗಾತು, ಲಗೂನ ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ ತಗಿ" ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದು ಕೇಳಿದಾಗ ಜಿನ್ನಪ್ಪನಿಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಪೇಚು ಬಿದ್ದಂತಾಯಿತು.

ಸುತ್ತಲೂ ಜನರಿದ್ದಾರೆ, ಪೋಲೀಸರು ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹೇಳಿ ಕೇಳಿ ಕಚೇರಿ. ಇಂಥಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕಾಣುವಂತೆ ಹಮ್ಮಿಣಿಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ ತೆಗೆಯುವದು ಜಿನ್ನಪ್ಪನಿಗೆ ಇಷ್ಟವಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ರೂಪಾಯಿ ಈಗ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಧೈರ್ಯವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಏನೋ ವಿಚಾರಿಸಿದಂತೆ ಮಾಡಿ, "ರೂಪಾಯರೇ, ಈಗ ಕೆಲಸಾ ಸಾಗಸರಿ" ಎಂದು ಮೋಘಮ ಮಾತಾಡಿಬಿಟ್ಟ.

ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂತು, ಜಿನ್ನಪ್ಪನನ್ನು ದುರುದುರು ನೋಡುತ್ತ ಎಡಗಡೆಗೆ ಕೈ ಬೀಸುತ್ತ "ಜಾಮೀನಿನ ಮ್ಯಾಲೆ ಬಿಡಲಿಕ್ಕೆ ಅರ್ಜಿ ಬರದದ. ಅದಕ್ಕೆ ಎಂಟಾಣೆ ತಿಕೀಟ ಹಚ್ಚಬೇಕು. ಸಾಗಸರಿ ಅಂದರ ಏನ ನನ್ನ ತಲಿ ಸಾಗಸಲಿ?" ಎಂದು ಅಕ್ಕಸದಿಂದಲೇ ನುಡಿದ. ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕಾಗದದ ಚೂರೊಂದನ್ನು ಮುದ್ದೆಮಾಡಿ ಬೀಸಾಡಿದ.

ಜಿನ್ನಪ್ಪನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಹುಚ್ಚುಕಳೆ ಸುರಿಯಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಬೈಸಿಕೊಂಡ ಹುಡುಗನಂತೆ, ಸಣ್ಣಮುಖ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಏನೇನೋ ಒಟಗುಟ್ಟಿದ. ತಲೆಯ ಮೇಲಿನ ಚಿಂದಿಚಿಂದಿಯಾದ ರುಮಾಲನ್ನು ತೆಗೆದು, ಅದರ ಒಂದು ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ ಮೂರಾಣೆ ಮೂರು ಬಿಲ್ಲಿ ಶೇಷಪ್ಪನ ಕೈಗೆ ಹಾಕಿ, “ಈಗ ಈಟ ರೊಕ್ಕ ಹೊಂಟಾವು, ಸಾಗ ಆಗಲಾಕಿಲ್ಲ?” ಎಂದು ಹುಚ್ಚುನಗೆ ನಕ್ಕ.

ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಸಿಟ್ಟು ಬಂತು. ಆದರೂ ತಡಕೊಂಡ. ರೈತರಿಂದ ಹಣವನ್ನು ಬಿಚ್ಚುವದು ತನ್ನ ಕರ್ತೃತ್ವಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಅಂಗವೆಂದು ಅವನು ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ. ಈಗ ಅದರ ಪರೀಕ್ಷಾಕಾಲವೇ ಒದಗಿ ಬಂದಿತ್ತು. ರೈತ ಹೊಲದ ಫಸಲಿನ ಬಗ್ಗೆ ಉದಾರನಾಗಿರುವಷ್ಟು ಹಣದ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಜಿನ್ನಪ್ಪ ತನ್ನ ತೋಟದ ಫಸಲನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಿದ್ದರೆ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಕೊಡಬಲ್ಲವನಾಗಿದ್ದ. ಆದರೆ ಹಣ ಕೊಡುವದೆಂದರೆ ಅವನ ಜೀವದ ಸುತ್ತು ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಅಂತಲೇ ಶೇಷಪ್ಪ ತಪಸ್ವಿಯ ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದ, “ಈಗ ನಿನ್ನ ಹತ್ತರ ಇಷ್ಟ ಅವೇನು?” ಎಂದು ಗಾಳ ಹಾಕಿದ.

ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುವದು ಜಿನ್ನಪ್ಪನ ಮನೋಭಾವವೇ ಅಲ್ಲ. “ಈಟ ಅಂತ ತಿಳಕೊಂಡಿದ್ದಿರಿ. ನಮ್ಮಾಕಿ ಹುಡುಗನಿಗೆ ತಿನ್ನಾಕ ಏನರೆ ತೊಗೊಂಬಾ ಅಂತ ಬಗಲಬಂಡಿ ಬಕ್ಕಣದಾಗ ರೊಕ್ಕಾ ಹಾಕತೀನಂದಿದ್ದು. ಅಲ್ಲೇನರ ಹೊಂಡತಾವೇನೋ ನೋಡತೀನಿ” ಬಗಲಮಂಡಿಯ ಕಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಕೈಹಾಕಿ, ಚಿಲುಮೇ, ತಂಬಾಕ, ಒಂದು ಕರೀ ಅರಿವೆಯ ಪಟ್ಟಿ, ಚಿಕ್ಕ ಬೆಣಚುಗಲ್ಲು, ಚಕಮಕಿ ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ತೆಗೆದು ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಇಡಹತ್ತಿದ. ಜಿನ್ನಪ್ಪ ಆದಷ್ಟು ತಡವಾಗಲಿ, ಕೆಲಸ ಮುಗಿದುಹೋಗಲಿ ಎಂದು ವೇಳೆಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವವ. ಆದರೆ ಶೇಷಪ್ಪನದೋ ಅಸಾಧ್ಯ ಗಡಿಬಿಡಿ. ತಾಳ್ಮೆಗೆಟ್ಟು ಆ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡುವದೇ ಒಂದು ಕೆಲಸವಾಯಿತು ಅವನಿಗೆ, ಕೊನೆಗೆ ಆ ಸಮುದ್ರ ಮಂಥನದಲ್ಲಿ ಹೊರಟ ರತ್ನವೆಂದರೆ, ಎರಡು ಚವಲಿಗಳು ಮಾತ್ರ.

ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ತೋರಗೊಡದೆ, “ಇನ್ನೂ ಒಂದು ದುಡ್ಡು ಕಡಿಮೆ ಬಿತ್ತಲ್ಲೋ ಜಿನ್ನಪ್ಪಾ? ತಿಕ್ಕೇಟು ಏನು ಉದ್ರಿ ಕೊಡತಾರಂತ ತಿಳದೀ ಏನು? ಮತ್ತ ಅರ್ಜಿ ಬರೆಯಾವಂಗ ಎಂಟಾಣೆ ಕೊಡಬೇಕು. ಜಾಮೀನ ಪತ್ರಾ ಬರೆಸಿ ಹಾಜರ ಮಾಡೋದು, ಜಾಮೀನಿನ ಮ್ಯಾಲೆ ಬಿಡಲಿಕ್ಕೆ ಹುಕುಂ ಬರೆಯೋದು ಇದೆಲ್ಲಾ ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟ-ಕಾರಕೂನನ ಕೆಲಸ. ಅವನೂ ಏನ ಸಾಮಾನ್ಯ ಇಲ್ಲ. ಕನಿಷ್ಠ ನೂರ ರೂಪಾಯಿ ಕೊಡೂ ಅಂತ ಕೂತಿದ್ದ, ಬಡವ,

ಏನೂ ಅಲ್ಲ ಅಂತ ಅರದಾಡಿ ಐವತ್ತಕ್ಕ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದೆ. ಅವನ್ನು ನಿಂತ ಕಾಲಮ್ಯಾಲೆ ಎಣಿಸಬೇಕು. ನೀನೆಲ್ಲರೆ ಚವಲಿ ಪಾವಲಿ ತಗದರ ಕೆಲಸ ನಡಿಯೊದಿಲ್ಲ. ನಿನಗ ಹೇಳಿರತೀನಿ ಜಿನ್ನಪ್ಪಾ. ತಾಲೂಕ ಕಚೇರಿಯಾಗ ಕಾರಕೂನರು ಪಾವಲಿ ಅಂದರ ೨೫ ರೂ. ಆರ ಆಣೆ ಅಂದರ ೫೦ ರೂ. ಒಂದ ರೂಪಾಯಿ ಅಂದರ ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಅಂತ ತಿಳಕೋಬೇಕಾಗತದ. ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ ತಗಿ ಅಂತ ನಾ ಅಗಲೇ ಅಂದಾಗ ನೀನು ನೂರು ಅಂತ ತಿಳಕೋಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ನಿನ್ನ ಕಡೆ ಅಷ್ಟು ಇದ್ದಿಲ್ಲಾ ಅಂದರ ಊರಿಗೇ ಹೋಗು, ವ್ಯವಸ್ಥೆಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಾ. ತಿರುಗಿ ಬರೋತನಕಾ, ದಾದಾನ ಪೋಲೀಸರು-ಅಕಾ ಬಂದೂಕು ಹಿಡಕೊಂಡು ನಿಂತರಲ್ಲಾ-ಅವರ ಕೈಯಾಗ ಕೊಟ್ಟು ಹೋಗಬೇಕಾಗತದ”.. ಎಂದು ಒಂದು ದೀರ್ಘ ಭಾಷಣವನ್ನೇ ಬಿಗಿದು, ಅದರ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಜಿನ್ನಪ್ಪನ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಓದಹತ್ತಿದ.

ಇನ್ನು ಹಮ್ಮಿಣಿ ಬಿಚ್ಚದೆ ನಿರ್ವಾಹವಿಲ್ಲವೆಂದು ಜಿನ್ನಪ್ಪನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಅಸಹಾಯನಾಗಿ ಅದನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ, ಐವತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ಎಣಿಸಿ ಶೇಷಪ್ಪನ ಕೈಗೆ ಹಾಕುತ್ತ “ಕುಲಕರ್ಣ್ಯಾರ, ನೀ ಹೇಳದ್ದಾಂಗ ರೂಪಾಯಿ ಕೊಟ್ಟ ಕುಂತೀನು, ಜಾಮೀನಿನ ಮ್ಯಾಗ ಹುಡುಗನ್ನು ಗಡಾನ ಮೋಕಳೀಕ ಮಾಡಬೇಕ ನೋಡ ಮತ್ತ” ಎಂದು ಹತ್ತುಸಾರೆ ಅಂದ ಮಾತನ್ನೇ ಅಂದ. ಎಣಿಸಿದ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನೇ ಮತ್ತೆ ಎಣಿಸಿದ.

“ಅದಕ್ಕಾಕೋ ಚಿಂತಿ ಜಿನ್ನಪ್ಪ, ಈಗ ನಾ ಒಳಗ ಹೋಗಿ ಅರ್ಜಿ ಮ್ಯಾಲೆ ಶರಾಬರೆಸಿದ ಕೂಡಲೇ ಪೋಲೀಸರು ಬರತಾರ. ದಾದಾ ಅವರ ಜೋಡೀ ಹೋಗಿ ಮಾಮಲೇದಾರ ಮುಂದ ನಿಲ್ಲಬೇಕು. ನೀನೂ ಹೋಗಬೇಕಾಗತದ ಅವನ ಜತೀಲೆ, ಜಾಮೀನ ಆಗತೀಯಾ ಅಂತ ಕೇಳತಾರ. ನೀ ಹೂಂ ಅನ್ನು ತೀರಿತು” ಎಂದು ಹೇಳದವನೇ ಶೇಷಪ್ಪ ಕಚೇರಿಯ ಒಂದು ಕೋಣೆಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕ.

ಅವನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಪೋಲೀಸ ಹವಾಲ್ದಾರನು ಬಂದು ದಾದಾನನ್ನು ಮಾಮಲೇದಾರರ ಮುಂದೆ ಒಯ್ದು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ. ದಾದಾನನ್ನು ಜಾಮೀನಿನ ಮೇಲೆ ಬಿಡುವ ಹುಕುಮು ಆಯಿತು. ಶೇಷಪ್ಪ ಪೋಲೀಸ ಹವಾಲ್ದಾರನಿಗೆ “ಎಲೆ ಅಡಿಕೆ” ಕೊಡಲು “ನಾಲ್ಕಾಣೆ ತಗಿ” ಎಂದಾಗ ಜಿನ್ನಪ್ಪ ತಡವರಿಸದೆ ಹಮ್ಮಿಣಿ ಬಿಚ್ಚಿದ. ಅತ್ತಿತ್ತ ಹುಡುಕಾಡಿದಂತೆ ಮಾಡಿ “ಚಿಲ್ಲರ ಇಲ್ಲಲ್ಲರೇ ಕುಲಕರ್ಣ್ಯಾರ” ಎಂದು ಶೇಷಪ್ಪನ ಮುಖ ನೋಡಿದ.

“ನಾಲಾಣೆ ಅಂದರ ಇಷ್ಟತ್ತೈದು ರುಪಾಯೋ ಮಹಾರಾಯಾ! ನಾ ಆಗಲೇ ಹೇಳಿದ್ದು ಇಷ್ಟ ಲಗೂನ ಮರತೇನು?” ಎಂದು ಶೇಷಪ್ಪ ನಗೆಯಾಡಿದ.

ಹಮ್ಮಿಣಿಯೊಳಗಿನ ಹಣದ ಆಯುಷ್ಯ ಕ್ಷಯವಾಗುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಜಿನ್ನಪ್ಪನಿಗೆ ಚೇಳು ಕಡಿದಂತಾಗಿತ್ತು. ತಾಲೂಕ ಕಚೇರಿಗೆ ಬಂದ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಅನುಭವ ಅವನಿಗೆ ಕಟುವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತ್ತು. ಸುತ್ತಲಿನ ಅಪರಿಚಿತ ಜನರು, ಯಮದೂತರಂತೆ ನಿಂತ ಪೋಲೀಸರು, ಆತ್ಮೀಯತೆಯ ಗಂಧವೇ ಇಲ್ಲದ ಸರಕಾರೀ ಕಟ್ಟಡ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ಒಮ್ಮೆ ಊರು ಸೇರಿದರೆ ಸಾಕೆನಿಸಿತ್ತು. ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಕಚೇರಿಗೆ ಕಾಲು ಹಾಕುವದೇ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಮನಸ್ಸಿನಿಯೇ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡುತ್ತ, ಹಮ್ಮಿಣಿಯಿಂದ ಇಷ್ಟತ್ತೈದು ರೂಪಾಯಿ ಬಿಚ್ಚಿ ಶೇಷಪ್ಪನ ಕೈಗಿತ್ತ.

ತಾಲೂಕ ಕಚೇರಿಯಿಂದ ತಿರುಗಿ ಹೊರಟಾಗ ಜಿನ್ನಪ್ಪನ ಮುಖ ಸಂತೋಸಚಿಂದ ಅರಳಿತ್ತು. ಏನೇ ಆಗಲಿ. ಒಮ್ಮೆ ದಾದಾನ ಮೇಲಿನ ವಾರಂಟು ರದ್ದುಪಡಿಸಿಕೊಂಡೆವಲ್ಲ ಎಂಬ ಉತ್ಸಾಹ, ಹಮ್ಮಿಣಿ ಹಗುರಾದ ವಿಷಾದವನ್ನೂ ಕೂಡ ಅರ್ಧಕ್ಕರ್ಧ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿತ್ತು.

ಲಿಂಗಪ್ಪನ ವಾರಸಾ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಮಾಮಾಲೇದಾರರು ಮಾಡಿದ ಹುಕುಮಿನ ವಿರುದ್ಧ ಅಪೀಲು ಮಾಡುವ ಕೆಲಸವೊಂದೇ ಇನ್ನು ಉಳಿದಿತ್ತು. ಅದನ್ನೊಂದು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಊರಿಗೆ ಮರಳಿದರೆ ಕೃತಕೃತ್ಯನಾದಂತೆ ಎಂಬ ಉತ್ಸಾಹದಲ್ಲಿದ್ದ ಜಿನ್ನಪ್ಪ ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ.

“ಹೌದಲ್ಲೋ, ಅದೊಂದು ಕೆಲಸ ನಾ ಮರತ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೆ. ನೆನಪು ಮಾಡಿದ್ದು ಭಲೋ ಮಾಡಿದಿ. ವಕೀಲರ ಮನಿಗೆ ಹೋಗೋಣ ನಡಿ. ತಾಸಿನ್ಯಾಗ ಆ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ಯಾಟೀ ಕಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬರೂಣಂತ” ಎಂದು ಶೇಷಪ್ಪ ಈ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಸ್ಥರಾದ ಒಬ್ಬ ವಕೀಲರ ಕಡೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ನಡೆದ.

ಶೇಷಪ್ಪ ತೋರಿಸಿದ ಕಾಗದಪತ್ರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ವೃತ್ತಿಗೊಪ್ಪುವ ಸಾವಧಾನದಿಂದ ವಕೀಲರು ನೋಡಿಕೊಂಡರು. ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೆ ಏನೇನೋ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನೂ ಕಲೆ ಹಾಕಿದರು. ಆ ಮೇಲೆ ಚಾಳೀಸು ತೆಗೆದು ಟೀಬಲ್ ಮೇಲೆ ಇಡುತ್ತ “ಅಪೀಲು ಮಾಡಿದರ, ಮಾಮಾಲೇದಾರರ ಆರ್ಡರು ನಿಶ್ಚಿತ ರದ್ದ ಆಗತದ. ಕೇಸ ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟ ಆದ” ಎಂದು ಆಸೆ ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದರು.

“ಹಂಗಾರ ಅಪೀಲು ದಾಖಲ ಮಾಡಿ, ಪಾರ್ವತೆವ್ವನ ಕಡೀಂದ ವಕೀಲಿ ಪತ್ರಕ್ಕೆ ಸಹಿ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದೀನಿ. ಅಪೀಲುಅರ್ಜಿ ಬರಿಸಿಕೊಟ್ಟರ ಅವರ ಸಹಿಮಾಡಿಸಿ ಕಳಿಸಿ ಕೊಡತೀನಿ” ಎಂದು ಶೇಷಪ್ಪ ಹೇಳಿದ.

“ವಕೀಲಿ ಪತ್ರ ತಂದೀರೆಪ. ಅದರ ಫೀ ಹಣ ಎಲ್ಲದ?” ಎಂದು ನಯವಾಗಿಯೇ ಕೇಳಿ ವಕೀಲರು ಜೋರಾಗಿ ಆಕಳಿಸಿದರು.

“ಅಂದ್ಲೂಗ ವಕೀಲರ ಫೀ ಕೊಡಬೇಕಲ್ಲ ಜಿನ್ನಪ್ಪ?” ಎಂದು ಶೇಷಪ್ಪ ಜಿನ್ನಪ್ಪನ ಮುಖ ನೋಡಿದ.

ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಾಗಿದ್ದರೆ ಜಿನ್ನಪ್ಪ ಏನು ಉತ್ತರ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದನೋ ಏನೋ! ಆದರೆ ಈಗ ಅವನು ಲಿಂಗಪ್ಪನ ವಾರಸಾ ರದ್ದುಪಡಿಸುವ ಹುರುಪಿನಲ್ಲಿದ್ದ. ತಟ್ಟನೇ ಹಮ್ಮಿಣಿ ಬಿಚ್ಚಿ, “ಏಟ ಕೊಡಬೇಕಾದೀತರಿ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ. ಶೇಷಪ್ಪ ಕರಪಲ್ಲವಿಯಿಂದ ಒಂದು ಬೆರಳು ತೋರಿಸಿ, ನೂರು ರೂಪಾಯಿಯೆಂದು ಸೂಚಿಸಿದ. ಜಿನ್ನಪ್ಪನಿಗೆ ಎದೆ ಧಸಕ್ಕೆಂದರೂ ಅದನ್ನು ತೋರಗೊಡದೆ ರೂಪಾಯಿ ಎಣಿಸತೊಡಗಿದ. ಶೇಷಪ್ಪ ವಕೀಲರಿಗೆ ಅಷ್ಟು ಕೊಟ್ಟು ಅದನ್ನು ತೋರಗೊಡದೆ ರೂಪಾಯಿ ಎಣಿಸತೊಡಗಿದ. ಶೇಷಪ್ಪ ವಕೀಲರಿಗೆ ಅಷ್ಟು ಕೊಟ್ಟು “ಇಷ್ಟರ ಮ್ಯಾಲ ಈ ಕೆಲಸಾ ಮುಗಿಸಿಕೊಡಬೇಕು” ಎಂದು ದೇಶಾವರಿ ಮಾಡುತ್ತ ಬಿನ್ನವಿಸಿದ.

ಅವರಿಗೂ ಈ ಹಿಡಿತ-ಪೇಜುಗಳೆಲ್ಲ ಗೊತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ, “ಈಗ ಇಷ್ಟ ಕೊಡೂ ಮನಸ್ಸಿದ್ದರೆ ಕೊಡಿರಿ. ಮುಂದೆ ಕೆಲಸಾ ನಡಸೂ ಮುಂದೆ, ಮತ್ತೆ ಅದ ಅಲ್ಲಾ” ಎಂದು ಧೋರಣೆಯಿಂದ ಮಾತಾಡುತ್ತ ಎದ್ದರು.

ಇದೇ ಸಂಧಿ ಸಾಧಿಸಿ ಶೇಷಪ್ಪ “ನಮ್ಮ ಹುಡುಗ ಇಲ್ಲೇ ನಿಂತಾನಲ್ಲಾ, ಇವನ ಮ್ಯಾಲ ಒಂದು ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ಕೇಸ ಹಾಕ್ಯಾರ. ಅದಾವತೀಲೆ ಹಾಕಿದ ಖೊಟ್ಟಿ ಖಿಟ್ಟಿ ಏನೆಪ್ಪಾ. ಈಗ ಜಾಮೀನ ಕೊಟ್ಟು ವಾರಂಟ ರದ್ದುಮಾಡಿಸೇದ. ನಾಳೆ ಒಂದು ವ್ಯಾಳ್ಯಾ ಖಿಟ್ಟಿ ನಡೆದರ, ನೀವ ಖುದ್ದ ನಿಂತು ಖಿಟ್ಟಿ ನಡಸಿ ಕೊಡಬೇಕು. ಅವಾ ತೀರ ಬಡವ, ಧರ್ಮಾರ್ಥ ಕೆಲಸ ಅಂತ ತಿಳಿದ ನೀವು ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕು” ಎಂದು ಹುಸಿನಗೆ ನಗುತ್ತ ಬಿನ್ನವಿಸಿದ.

ವಕೀಲರ ಮುಖ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಗಂಭೀರವಾಯಿತು; ಹುಬ್ಬು ಗಂಟಿಕ್ಕಿದವು; ಕಣ್ಣನೋಟ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಕೂರಾಯಿತು. ಮೋಡ ಮುಸುಕಿ, ಕತ್ತಲೆಗವಿದ ಮೇಲೆ ಮೋಡ ಗದ್ದರಿಸುವಂತೆ ಗದ್ದರಿಸಿದರು, “ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ಕೇಸ ಅಂತೀರಿ, ಪುಕಟ ಖಿಟ್ಟಿ ನಡಸಂತೀರಿ ತಿಳಿಯೋದಲ್ಲ? ಕತ್ತಿಗೆ ಜ್ವರಾ ಬರುವಂಥಾ ಮಾತ ಆಡಬ್ಯಾಡಿ.

ನನ್ನ ಜನ್ಮದಾಗ ನಾನು ಘೌಜದಾರಿ ಖಿಟ್ಟಿ ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಕಿಳಗ ತೋಗೊಂಡು ನಡಿಸಿಲ್ಲ. ನಮಗೂ ಕೋರ್ಟಿನಾಗ ಕಿಮ್ಮತ್ತು ಇರತದೇನಪಾ” ಎಂದು ದುರುದುರು ನೋಡಿದರು.

ಆದರೆ ಶೇಷಪ್ಪ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. “ಊರಗಾರಿಕೆ ಕೆಲಸ ನೋಡಿ, ಹೋಳಿಹುಣ್ಣಿವಿ ಬ್ಯಾಟಿ ಕಾಲಕ್ಕ, ಊರ ಮಾನ ಕಾಯಲಿಕ್ಕೆ ಅಂತ, ಇಂವಾ ಬಡಿದಾಡಿ ಬಂದ. ಈಗ ರೊಕ್ಕಾ ಕೊಡಬೇಕೂ ಅಂದರ ಊರ ಜನರೆಲ್ಲ ಪಟ್ಟೀ ಹಾಕಿ ಕೊಡಬೇಕಾಗತದ. ಅದಕ್ಕ ನಿಮಗ ನಾ ಹೇಳಬೇಕಾತು” ಅಂದ.

“ಖಿಟ್ಟಿ ಹಿಯರಂಗಿಗನಕಾ ಬರಲಿ. ಬಡವ, ಊರಗಾರಿಕೆ ಕೆಲಸಾ ಅಂದಮ್ಯಾಲ ಏನೋ ಒಂದ ಹತ್ತಿಪ್ಪತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ಸವಲತ್ತು ತೋರಿಸಬಹುದು. ಪುಕಟ ಘೌಜದಾರಿಕೆ ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲಿ ನಡಿಯೂದುಲ್ಲ ಮತ್ತ” ಎಂದು ವಕೀಲರು ತಮ್ಮ ವಿನೋದಕ್ಕೆ ತಾವೇ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಕ್ಕರು.

ಪೇಟೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಜಿನ್ನಪ್ಪನ ಹತ್ತರ ಉಳಿದ ಹಣವೆಂದರೆ ಕೇವಲ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ರೂಪಾಯಿ ಮಾತ್ರ. ಶೇಷಪ್ಪ ಧೋತರ ಜೋಡು. ಬೆಲ್ಲದ ಪೆಂಟಿ. ಮೊಚ್ಚೆಯ ಜೋಡು, ಹೀಗೆ ಏನೇನೋ ಸಾಮಾನು ಖರೀದಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿಚಾರವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡದ್ದು ಜಿನ್ನಪ್ಪನಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. “ಕುಲಕರ್ಣಾರ. ನನ್ನ ಕಡೆ ಉಳಿದ ಹತ್ತೆಂಟು ರೂಪಾಯಿಲೇ ನಾ ಸಂತೀ ಮಾಡಬೇಕಾಗೇತಿ. ನಿಮ್ಮ ಕಡೆ ರೊಕ್ಕ ಇದ್ದರ ಸಾಮಾನು ಖರೀದಿ ಮಾಡೂದು ವಾಜಿಮಿ” ಎಂದು ನಯವಾಗಿಯೇ ಸೂಚಿಸಿದ.

ಶೇಷಪ್ಪ ಈ ಮಾತು ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೇ ಮತ್ತೊಂದು ಸೋಗು ತೆಗೆದ. ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಸಿಟ್ಟಿನ ಅವಿರ್ಭಾವ ಅವನಲ್ಲಿ ಬಂದಿತು. “ಅಲ್ಲೋ ಜಿನ್ನಪ್ಪ, ಕಚೇರಿ ಕಾರಕೂನರಿಗೆ, ಪೋಲೀಸರಿಗೆ ವಕೀಲರಿಗೆ ಕೊಡುವಾಗ ನಿನ್ನ ಕಡಿಗೆ ದುಡ್ಡು ಇತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಕೊಟ್ಟು ನೀ ಬರಿಗೈ ಆಗಿರಬಹುದೇನಪಾ. ಆದರ ಮನಿ ಕೂಳು ತಿಂದು ನಿಮ್ಮಂಥವರ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಾಡಿ ನಾನೂ ಬರಿಗೈ ಆಗಿನೇನಪಾ. ನಾ ಅನಕಾ ಸಂತೀ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೇ ಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೆ ದಾರಿ ಏನು?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

“ದಾರಿ ಏನರಿ? ಊರ ದಾರಿ ಹಿಡಿದು ಗಾಡಿ ಬಿಡುಡೊಂದು ದಾರಿ. ಮುಂಗಾರಿ ಅಡ್ಡಮಳಿ ಕವರಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಗಂಟ ಬಿದ್ದಿತಂದರ ಹಳ್ಳಕಟ್ಟಿ, ಇಲ್ಲೇ ಶಾರದಾಗ ವಸ್ತೀ ಬೀಳಬೇಕಾದೀತು. ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಬಂದಾಗ ಸಂತೀ ಮಾಡೀರಂತ” ಜಿನ್ನಪ್ಪ ಹೇಳಿದ.

“ಅದೆಲ್ಲಾ ಆಗೂದುಲ್ಲ ಏನಪಾ. ನಾ ಈಗ ವಕೀಲರ ಕಡೆ ಹೋಗಿ ಐವತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ಇಸಗೊಂಡ ಬರತೀನಿ. ನಾಳೆ ಇನ್ನೂ ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಕೊಡುವವ ಅಲ್ಲ? ಅದರ ಜೋಡೀನ ಇದ್ದೂ ರೊಕ್ಕ ಕಳಿಸಿಕೊಡೀಯಂತೆ” ಎಂದು ಶೇಷಪ್ಪ ಹಟದಿಂದಲೇ ಹೇಳಿದ. ಕಿರಾಣಿ ಜವಳಿ ಸಂತೆಮಾಡಿಟ್ಟು, ಹಣ ತರುವದಾಗಿ ಹೇಳಿ ವಕೀಲರ ಕಡೆಗೆ ಹೋದ.

ಜಿನ್ನಪ್ಪ ತನ್ನ ಪೇಚು ತನಗೇ ಬಿದ್ದಿತ್ತಲ್ಲ ಎಂದು ಹಳಕಳಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದ. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಸಾದಾ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನಂತೆ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದ ದಾದಾ, “ಯಾಕ ಜಿನ್ನಪ್ಪ ಕಾಕಾ ಒಳೇ ಚಿಂತಿ ಮಾಡೂ ಹಂಗ ಕಾಣತೈತಿ. ಹಿಡಿದ ಕೆಲಸ ಪಾರ ಆಗೂಮಟಾ ಇನ್ನೂ ಏಟೇಟ ಜನರ ಕೈ ಬಾಯಿ ಬೆಚ್ಚಗ ಮಾಡೋದೈತೋ ಏನೋ!” ಎಂದು ಸಾಂತ್ವನಗೊಳಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದ. ಜಿನ್ನಪ್ಪ ಹಣೆ ಹಣೆ ಬಡಿದುಕೊಂಡ. “ಏನ ಹೇಳತೀಲೇ ತಮ್ಮಾ, ಅಳೂ ಮಕ್ಕಳ ಕೈಯಾಗ ಬಂದ ದುಡ್ಡು ಕೊಡುದಾಗಾಣಿಲ್ಲ, ಕಾಣಕಾಣತನ ಈ ಶ್ಯಾನಭೋಗ ಐವತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ನೆಗೆವಿಕುಂತಾ” ಎಂದು ನಿಟ್ಟುಸಿರುಗರೆದ.

“ಕೊಂಡವಾಡೇ ಬಿದ್ದ ದನಾ, ಹೆಂಡಿ ಹಾಕದ ಪಾರಾದೀತ ಅಂತ ಗೌಡರು ಹೇಳತಿದ್ದರಂತ. ಅದನ್ನ ನಡಸ್ಯಾನೋ ಎಪ್ಪಾ ಈ ಕುಲಕರ್ಣಿ ಕೆಲಸ ಆಗಬೇಕಾತೂ ಅಂದರ ಇತವರ ಕಾಲ ಬೀಳಬೇಕಾಕೃತಿ ಕಾಕಾ” ಎಂದ ದಾದಾ.

“ಸರಕಾರಿ ಕಚೇರಿ ಕಟ್ಟಿ ಅಂದರ ಬಕಾಸುರನ ಹೊಟ್ಟೆ. ಈ ಮಾತು ಹಿರಿಯರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಅಂದಲ್ಲೇ ಊರಾಗಿನ ನ್ಯಾಯ ಊರಾಗ ಬಗೀಹರೀತಿದ್ದವು. ಕಚೇರಿಗೆ ಬಂದಾಗಿಂದ ನೋಡೇ ನೋಡತೇನೂ, ರೊಕ್ಕ ಅನ್ನೂದು ಹುಣಚೀಪಕ್ಕ ಮಾಡಿದ ಮಹರಾಯ, ಮೂರು ತಾಸಿನ್ಯಾಗ ಹಮ್ಮಿಣಿ ಬರೇದ್ನು ಮಾಡಿ, ಮ್ಯಾಗ ಸಾಲಾ ಹೊರಿಸಿಟ್ಟ. ಒಂದು ದಿನದಾಗ, ಒಂದು ವರ್ಷದ ಉತ್ಪನ್ನ, ಆಳದ ಇಟ್ಟರ ನಮ್ಮಂತಾ ಬಡವರ ಬಾಳೇ ಹ್ಯಾಗಾದೀತು ಅನ್ನೂ ಚಿಂತಿ ಏನರೇ ಐತೇ ಇಂವಗ?” ಎಂದು ಜಿನ್ನಪ್ಪ ಸ್ವಗತ ಭಾಷಣವನ್ನೇ ಮಾಡಿದ.

ಮಾತಾಡುತ್ತ ಆಡುತ್ತ ಇಬ್ಬರೂ ಊರ ಸದ್ದಿಗೆ ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿದ್ದರು. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನ ಹೇಡಿತನ. ಗೌಡರ ಸಾವು ಪಡದಪ್ಪನ ಕುತಂತ್ರ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಅವರ ಹರಟೆಯಲ್ಲಿ ಹಾದು ಹೋದವು. ಜಿನ್ನಪ್ಪ ಹಿಂದಿನ ಪಡದಪ್ಪನವರ ಗುಣಗೌರವಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕತೆಮಾಡಿ ಹೇಳಹತ್ತಿದ. ಆ ಪುಣ್ಯಬಲದಿಂದಲೇ ಈ ಪಡದಪ್ಪನ ಪುಂಡಾಟಿಕೆ ಇನ್ನೂ ತಡೆದದ್ದು ಎಂದು ಅವನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಆದರೆ ಪಾಪದ ಕೊಡ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ತುಂಬದೆ ಗತಿಯಿಲ್ಲ. ತುಂಬಿದಮೇಲೆ

ಅದಕ್ಕೆ ಚ್ಯುತಿಯಿದ್ದೇ ಇದೆ. ದಾದಾ ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ, ಊರ ಹಿರಿಯರಲ್ಲ ಕೂಡಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನೇಕೆ ಆರಿಸಬಾರದು ಎಂದು ಸೂಚನೆಯನ್ನೊಡ್ಡಿದ್ದ.

ಆಗಲೇ ವಕೀಲರ ಮನೆಯಿಂದ ಶೇಷಪ್ಪ ಬಂದದ್ದು ಅವರ ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. “ಮತ್ತೇನೋ ಜಿನ್ನಪ್ಪ ಹೊಸಬರನ್ನು ಯಾರನ್ನು ಆರಿಸಬೇಕಂತೀ?” ಎಂದು ಜಿನ್ನಪ್ಪನಿಗೆ ನೇರವಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕೊಡುವುದಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅಂತಲೇ “ಮತ್ತೇನಿ ವಕೀಲರ ಕಡಿಂದ ಹಣಾ ತಂದು ಸಂತಿ ಸಾಗಮಾಡಿಸಿದ್ದಾ?” ಎಂದು ನಗುತ್ತ ಕೇಳಿದ.

ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೂ ಮಾತು ಬೆಳೆಸುವುದು ಇಷ್ಟವಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೊತ್ತು ಮುಳುಗುವದರೊಳಗಾಗಿ ಸಂತೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಊರ ದಾರಿ ಹಿಡಿಯಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಒಂದೆರಡು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಮಲೇದಾರರು ಪಾದಳಿಗೆ ‘ವಿಜಿಟ್’ ಕೊಡುವುದಾಗಿ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕ ಕಾರಕೂನನು ‘ತಾಜಾ ಬಾತಮಿ’ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ. ಆದ್ದರಿಂದ ಶೇಷಪ್ಪನ ಸಂತೆಯ ಯಾದಿಯಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಬದಲಾವಣೆಗಳಾದವು. ಬೆಲ್ಲದ ಜೊತೆಗೆ ಸಕ್ಕರೆ, ಶೇಂಗಾದ ಜೊತೆಗೆ ಬದಾಮು, ಅರಿಸಿಣದ ಜೊತೆಗೆ ಕೇಶರ ಮೊದಲಾದ ಸಾಮಾನುಗಳು ಸೇರಿದವು.

ಸಂತೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಮುಗಿಸಿ ಸಾಮಾನನ್ನು ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೇರಿದಾಗ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ತಾಸು ಹೊತ್ತು ಉಳಿದಿತ್ತು. ಪಾದಳಿಯ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಮುಂಗಾರಿಯ ಮಳೆ ಮೋಡಗಳು, ತುಂಬಿ ಈಯಲಾದ ಎಮ್ಮೆಯ ಕೆಚ್ಚಲದಂತೆ ಇಳಿದಿದ್ದವು. ಅಂಥ ಹಗಲ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲೂ ಮಿಂಚಿನ ರೇಖೆಯೊಂದ ವಕ್ರವಾಗಿ ಸುಳಿದು ಕಣ್ಣು ಕುಕ್ಕಿ ಸುತ್ತಿತ್ತು. ಆಗಾಗ ಗದ್ದರಿಸುತ್ತಲೂ ಇತ್ತು ಮಳೆಯ ಅಬ್ಬರವನ್ನು ನೋಡಿ ಜಿನ್ನಪ್ಪ ಬೆಳಗಿನ ಜಾವಕ್ಕೆ ಹೊರಟರೆ ಒಳ್ಳೆಯದೆಂದು ಹೇಳಿದ. ಶೇಷಪ್ಪ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. “ಛೇ ಛೇ ಮಾಮಲೇದಾರರು ಬರೋವರಿದ್ದಾರೆ ಮಾರಾಯಾ. ಬೆಳಗಾಗೂರಾಗ ಊರು ಮುಟ್ಟಲಿಕ್ಕೇ ಬೇಕು” ಎಂದು ಹೇಳಿಯೇ ಬಿಟ್ಟ. ಹೊರಡುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಯಿತು. ತಾಲೂಕ ಕಚೇರಿಯಲ್ಲೇ ಇಷ್ಟೊತ್ತು ಉಳಿದಿದ್ದ ವಾಲೀಕಾರ ಮಲ್ಲ, ಮಾಮಲೇದಾರರು ಊರಿಗೆ ಬರುವರೆಂಬ ಹುಕುಮಿನ ಪತ್ರದೊಂದಿಗೆ ಒಂದು ಇವರನ್ನು ಸೇರಿಕೊಂಡ.

ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಹೊರಟ ಗಾಡಿ ಇನ್ನೂ ಅರ್ಧ ದಾರಿಯನ್ನು ಕ್ರಮಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಗಾಳಿಯ ಅಬ್ಬರ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನೆಲದ ಮೇಲಿಂದ ಧೂಳಿಯ ಮೋಡವೆದ್ದು ಬಂದು, ಆಕಾಶವನ್ನೇ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡಿತು. ಚೈತ್ರದ ಉರಿಬಿಸಿಲಿಗೆ ಕಾದು ಕಾದು ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದಿರಬೇಕು ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಎಂದೆನಿಸುತ್ತಿತ್ತು ಆ ಅಬ್ಬರ. ಸ್ವರ್ಶವೇದ್ಯವಾಗಿದ್ದ

ಗಾಳಿ ಈಗ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣುವಂತಾಯಿತು. ದಾರಿಯ ಗಿಡಮರಗಳೆಲ್ಲ ಹೊಯ್ದಾಡಿ ಗೋಳೋ ಎಂದು ಕೂಗಿಕೊಂಡವು. ಬಯಲು ಸೀಮೆಯ ವಿಸ್ತಾರದಲ್ಲಿ, ಈಗ ಬರಿಯ ಕಪ್ಪುಗೆರೆಯಾಗಿದ್ದ ಕ್ಷಿತಿಜದಿಂದ ಓಡೋಡಿ ಬರುವ ಬಿರುಗಾಳಿ ನೆಲವನ್ನೇ ನುಂಗುವಂತಿತ್ತು. ಇನ್ನೂ ಸೂರ್ಯ ಮುಳುಗಿರಲಿಲ್ಲವಾದರೂ, ನಡುರಾತ್ರಿಯ ಕತ್ತಲೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿತು. ಬಿರುಗಾಳಿಯ ಚೀತ್ಕಾರವೇ ಬಾನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಗೊಂಡಂತೆ, ಈ ತುದಿಯಿಂದ ಆ ತುದಿಯವರೆಗೆ ಬಾನು ಗದ್ದರಿಸಿತು. ಮಿಂಚು ಸನ್ನೆ ಮಾಡಿತು. ಆ ಬೆಳಕಿಗೆ ಎತ್ತುಗಳು ಮುಗ್ಗರಿಸಿದವು. ಇನ್ನೇನು ಬಂತೆನುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮಳೆ ಬಂದೇಬಿಟ್ಟಿತು. ಮಾವಿನಕಾಯಿಯ ಗಾತ್ರದ ಮಳೆ ಹನಿಗಳು ಭಾರವಾಗಿ ಬಿದ್ದವು. ಗಾಡಿ ಒಂದು ಗಿಡದ ಆಸರಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲಬೇಕಾಯಿತು. ಸುದೈವಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ತೋಟ ಕಂಡಿತು. ದಾದಾ, ಜಿನ್ನಪ್ಪ, ವಾಲೀಕಾರ ಮಲ್ಲ, ಸರತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಸಾಮಾನನ್ನು ಹೊತ್ತು ತೋಟದ ಗುಡಿಸಲಿಗೆ ಸಾಗಿಸಿದರು. ಕೊರಳು ಹರಿದು ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ತೋಟಕ್ಕೆ ಒಯ್ದರು.

ಅಂದು ಮಳೆಗೆ ಏನು ಕಸುವು ಬಂದಿತ್ತೋ ಏನೋ ಒಂದೇ ಗತಿಯಲ್ಲಿ ಎರಗಿತು. ಬಿರುಗಾಳಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದತ್ತ ಬೀಸುತ್ತ ನೆಲ-ಬಾನುಗಳಲ್ಲಿ ಕೋಲಾಹಲವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸುವಂತೆ, ಜೋರಾಗಿ ಮಳೆ ಹಚ್ಚಿ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಭೂತಾಕಾರದ ರಾಕ್ಷಸನೋರ್ವನ ರಣಗರ್ಜನೆಯಂತೆ ಗುಡುಗುತ್ತಿತ್ತು. ಗಾಳಿಯ ಕಣ್ಣು ತಪ್ಪಿಸಬೇಕೆನ್ನುವಂತೆ ಅದ್ಭುತವಾಗಿ ಮಿಂಚು ಬೆಳಗುತ್ತಿತ್ತು. ದಿಕ್ಕುಗಳೆಲ್ಲ ಕರಗಿ ಹೋಗಿದ್ದವು. ಮಳೆ ನಡುಹರೆಯದ ಉಕ್ಕಿನಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ನೆಲ-ಮುಗಿಲುಗಳ ನಡುವಿನ ಅಂತರವೆಲ್ಲ ಅಳಿಸಿಹೋಗಿ ಅಂತರಿಕ್ಷವೆಲ್ಲ ಜಲಮಯವಾಯಿತು.

ಸರಾರಾತ್ರಿಯವರೆಗೆ ಒಂದೇ ಗತಿಯಲ್ಲಿ ಸೊಕ್ಕಿನಿಂದ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದ ಮಳೆ ಒಮ್ಮೆ ತಣ್ಣಗಾಯಿತು. ಕ್ರಮವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೆ ಮೌನ ವ್ಯಾಪಿಸಿತು. ಇಷ್ಟೊತ್ತಿನ ದುಃಖ ತಾಪಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಒಂದೇಟಿಗೇ ಮರೆತು ನೆಲಮುಗಿಲಗಳೆರಡೂ ಮತ್ತೆ ಮಧುರವಾದ ಮೌನದಲ್ಲಿ ಲೀನವಾದಂತಿತ್ತು. ಮಳೆಯಿಂದಂಟಾದ ಸರುವುಗಳು ಹರಿಯುವ ಸಪ್ಪಳ ಮಾತ್ರ ಈಗ ಕೇಳತೊಡಗಿತು. ಜಿನ್ನಪ್ಪನ ಗಾಡಿ ಮತ್ತೆ ಪ್ರಯಾಣಕ್ಕೆ ಅಣಿಯಾಯಿತು. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಪಾದಚರಿಯವರೆಗೆ ಲೈನ ದಾರಿಯಿದ್ದದ್ದರಿಂದ ಗಾಡಿಯನ್ನು ಮುಂದೆ ಹೊಡೆಯುವದಕ್ಕೆ ಆತಂಕವಿರಲಿಲ್ಲ. ಗಾಡಿ ನಿಧಾವನಾಗಿ ಮುಂದೆಸಾಗಿತು.

ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಬಂದ ಈ ಮಳೆಯಿಂದ ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದವರಾರೂ

ಚಲಿತರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದು ಅವರಿಗೆ ದಿನನಿತ್ಯದ ಅನುಭವ. ಜಿನ್ನಪ್ಪ ಹಿಂದೆ ತನಗೆ ಬಂದ ಮಳೆಯ ಅನುಭವಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಳಹತ್ತಿದ. ವಾಲೀಕಾರ ಮಲ್ಲ ಸಂದರ್ಭೋಚಿತವಾಗಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ತಿದ್ದುಪಡಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಜಿನ್ನಪ್ಪ ಚಿಲುಮೆ ಹೊತ್ತಿಸಿಕೊಂಡು, ಸುಖವಾಗಿ ಹೊಗೆಬಿಡುತ್ತಿದ್ದ. ಒಮ್ಮೆ ಚಕಮಕಿಯನ್ನು ಕಟಿಯುವಾಗಿ, ಹರಟೆಯ ಭರದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಹಾರಿ ಬೆಂಕಿಕಿಡಿ ಶೇಷಪ್ಪನ ಧೋತರದ ಮೇಲೆಯೇ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. “ಸ್ವಲ್ಪ ನೋಡಿ ಹಚ್ಚೋ ಮಹರಾಯಾ! ಎಲ್ಲರ ಚಕ್ಕಡಿಗೇ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚಿ ಇಟ್ಟೀ!” ಎಂದು ಶೇಷಪ್ಪ ಚೇಷ್ಟೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಿದ.

ಗಾಡಿ ಅತ್ತ ಇತ್ತ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಮುಗ್ಗರಿಸುತ್ತ, ಸರವುಗಳನ್ನು ದಾಟುತ್ತ ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿತು. ದಟ್ಟವಾದ ಕತ್ತಲೆ ಕವಿದದ್ದರಿಂದ ಎಷ್ಟು ದೂರ ಬಂದಿರಬಹುದೆಂದು ಗೊತ್ತು ಹಿಡಿಯುವುದು ಸುಲಭವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಜಿನ್ನಪ್ಪನಿಗೆ ಇಂಥವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಇಂದ್ರಿಯವೇ ಇತ್ತು. ನಡುವೆ ಕುಲಕರ್ಣಿ ಶೇಷಪ್ಪ ಮುದ್ದೆಯಾಗಿ ಕುಳಿತು, ದಣಿವಿನಿಂದಲೋ ಬೇಸರ ದಿಂದಲೋ ಆಕಳಿಸಿದಾಗ “ಬೇಸರಾತೇನರಿ ಶೇಷಪ್ಪನೋರ?...ಆತೇಳ್ಳಿ ಇನ್ನೊಂದುನಂಬರು ದಾಟಿದರ ಊರಾಗ ಬಂದ್ರಿ” ಎಂದು ಅವನನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿದ್ದ. ಅವನು ಹೇಳಿದಂತೆಯೇ ಗಾಡಿ ಪಾದಳಿಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಪಾದಳಿಯ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಮುಗಿಲುಮುಟ್ಟುವಂಥ ಉರಿ ಎದ್ದದ್ದು ಕಾಣಿಸಿತು. ಅದರ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ಕಾಣದಿದ್ದ ಪಾದಳಿಯ ಸೀಮೆಯ ಗಿಡ ಮರಗಳೆಲ್ಲ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಗೋಚರವಾದವು. ಮುಗಿಲೆಲ್ಲ ಸೂರ್ಯೋದಯದ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ತುಂಬಿದಂತೆ ಕೆಂಪಾಗಿತ್ತು. ಆ ನೋಟವನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆ ಜಿನ್ನಪ್ಪನ ಎದೆ ಝಲ್ಲೆಂದಿತು. ಒಮ್ಮೆಲೆ ಅವನ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೆ ತನ್ನ ತೋಟ, ತೋಟದಲ್ಲಿದ್ದ ಕಣಿಕೆಯ ಬಣವಿ, ಆಕಾಂಡ ತಾಡವವಾಡುವ ಬೆಂಕಿ, ಎಲ್ಲ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾದವು. ತನ್ನನ್ನು ಸಂಶಯದ ಸತ್ಯಾಸತ್ಯತೆಯ ಪರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದು ವಾಲೀಕಾರ ಮಲ್ಲನಿಗೇ ಕೇಳಿದ: “ಮಲ್ಲಾ, ಆ ಉರಿ ನಮ್ಮ ತ್ವಾಟದಾಗಿಂದ ಇದ್ದೀತೇನಲೇ?”

ಮಲ್ಲನಿಗೂ ಗಾಬರಿಯಾಗಿತ್ತು. “ಹೌಂದ ಕಾಕಾ, ಜಾಗೀರದಾರರ ತ್ವಾಟದಾಗಿನಿಂದ ಆ ದೊಡ್ಡ ಆಲದ ಮರ ಈ ಬೆಳಕಿನಾಗ ಕಾಣತತಿ” ಎಂದು ಸಂಶಯವನ್ನು ಮಲ್ಲ ದೃಢಪಡಿಸಿದ.

“ಜಾಗೀರದಾರ ತ್ವಾಟದಾಗ ಈ ಪರಿ ಉರಿ ಏಳೂಹಾಗ ಬಣವಿನ ಇಲ್ಲಲೇ ಮಲ್ಲಾ, ಗುಡಿಸಲು ಸುದೇಕ ದೊಡ್ಡದಿಲ್ಲ. ಈ ಸೀಮ್ಯಾಗೆಲ್ಲ ಕಣಕಿ ಬಣವಿ ಇರೋದ ನಂದೊಂದು. ಅದಕ್ಕೆ ಬೆಂಕಿ ಹತ್ತಿದ್ದಾಗ ಕಾಣುತೇತಲೇ”

ಎಂದು ಎದೆಯೊಡೆದು ಗೊಗ್ಗರದನಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಹೇಳಿದ್ದ.

ತೂಕಡಿಸುತ್ತ ಚಕ್ಕಡಿಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೆ ಈ ಉರಿ ಕಾಣಿಸುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಹಿಂದೆ ಕುಳಿತ ದಾದಾನಿಗೂ, ಬಿಗಿದ ಗುಡಾರದ ಮುಸುಕಿನಿಂದ ಕಾಣಿಸುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಮಾತು ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದೊಡನೆ ದಾದಾ ಟಣ್ಣನೆ ಗಾಡಿಯಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಜಿಗಿದು ಉರಿಯನ್ನು ನೋಡಿದ. ಆ ಉರಿ ಜಿನ್ನಪ್ಪನ ಬಣಿವೆಗೆ ಹತ್ತಿದ್ದೇ ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ಕೂಡಲೇ ಹೊಳೆಯಿತು. ಗಾಡಿಯ ಮುಂದೆ ಓಡಿ ಬಂದು, “ಅಂಜಬ್ಯಾಡಾ ಕಾಕಾ, ಓಡಿಕೊಂತ ಹೋಗಿ, ಆ ಜಾಗೆ ನೋಡಿ ಊರಿಗೆ ಬರತೇನು. ಹೀಗ ದಾರಿ ಹಿಡಿದು ಗಾಡಿ ಸಾಗಲಿ” ಎಂದವನೇ ಉತ್ತರದ ದಾರಿಯನ್ನು ಕೂಡ ಕಾಯದೆ, ಚಿಗರೆಯ ಓಟದಿಂದ ಉರಿ ಕಾಣುವ ದಿಕ್ಕಿನತ್ತ ಓಡಿಹೋದ.

“ಲೇ ಮತ್ತ ಯಾರದರ ಕೂಡ ಜಗಳ ತಗದಿಟ್ಟೇ” ಎಂದು ಜಿನ್ನಪ್ಪ ಒದರಿಕೊಂಡದ್ದು ಅವನಿಗೆ ಕೇಳಿಸಲೇ ಇಲ್ಲ.

ಅನಿವಾರ್ಯವೆನ್ನುವಂತೆ ಗಾಡಿ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿತು. ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಗಿನ ಉದ್ದೇಗವನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ ಜಿನ್ನಪ್ಪ ಎತ್ತುಗಳಿಗೆ ಬಾರುಕೋಲಿನಿಂದ ಎರಡೇಟು ಬಿಗಿದ್ದಿದ್ದರಿಂದ ಅವು ಓಡಹತ್ತಿದವು. “ಬ್ಯಾಸಿಗಿ ದಿವಸ, ಒಣಗಿದ ಕಣಕಿ; ಬೆಂಕಿ ಹತ್ತಿದರ ಈಡಾದೀತರೇ” ಎಂದು ಮಲ್ಲ ಬಣಿವೆ ಪೂರಾ ಭಸ್ಮವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಮರಮರನೆ ಮರುಗಿದ. ಜಿನ್ನಪ್ಪನಂತೂ ಸಂಕಟದಿಂದ ದಿಜ್ಜೂಡನಾಗಿದ್ದ. ಎತ್ತುಗಳು ಬಾರುಕೋಲಿನೇಟಿಗೆ ದಾರಿ ತಪ್ಪಿ ಓಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಅವುಗಳ ಹಣೆ-ಹಗ್ಗವನ್ನೂ ಜಗ್ಗುವ ಎಚ್ಚರ ಅವನಿಗೆ ಉಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಬೆಳ್ಳಗಿನ ಮೀಸೆಗಳಿಂದೊಪ್ಪುವ ಅವನ ಮುಖ ಒಂದು ಗಂಭೀರವಾದ ರೌದ್ರಭಾವವನ್ನು ತಳೆದಿತ್ತು.

“ಜಿನ್ನಪ್ಪ, ಬೆಂಕಿ ತಾನಾಗೇ ಹತ್ತಿದ್ದೇನ ಅಲ್ಲ. ನೀನು ದಾದಾನ್ನ ಜಾಮಿನಿನ ಮ್ಯಾಲೆ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದದ್ದಕ್ಕೆ, ನಿನಗ ಬುದ್ಧಿ ಕಲಿಸಬೇಕೂ ಅಂತ ಪಡದಪ್ಪ ಹೂಡಿದ ಕಿಡಿಗೇಡಿತನ ಇದು. ನನಗನಕಾ ಹಂಗ ಅನಸತದ ನೋಡಪಾ” ಎಂದು ಮತ್ತೆ ಕಿಡಿಹಾಕಿದ.

ಈಗ ಮಾತ್ರ ಜಿನ್ನಪ್ಪನ ರಕ್ತ ರೊಚ್ಚಿನಿಂದ ಕುದಿಯಿತು. ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಯಾರಮೇಲೂ ಅವನ ಸಂಶಯ ಸ್ಥಿರವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಶೇಷಪ್ಪನ ಮಾತಿನಿಂದ ಅದು ರೂಪಾತಾಳಿತು. “ನನ್ನ ಕಣಕಿ ಬಣವಿ ಸುಟ್ಟರ, ನನ್ನ ನಸೀಬಾನ ಸುಟ್ಟಂಗ ಅಂತ ಪಡದಪ್ಪ ತಿಳಿಕೊಂಡಿದ್ದರ, ಅವಗ ತೆಲೀ ಇಲ್ಲ ಅಂತ ತೋರಿಸಿ ಕೊಡತೀನರಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸಿಟ್ಟು ತಡೆಯದೆ ಎತ್ತಿಗೆ ಮತ್ತೊಂದೇಟು ಬಿಗಿದ.

“ಅಲ್ಲ ಕಾಕಾ, ಬರಗಾಲ ದಿನದಾಗ ಮನಸ್ಸು ಎಲ್ಲೀದರೆ ಕಾಳ ತಂದು, ತಿಂದು ಬದಕತಾನ, ಮೂಕ ಜನಾವರ, ಕಣಕಿ ಇಲ್ಲದ ಉಪಾಸ ಸಾಯಾಕ ಹತ್ಯಾವು. ಅಂತಾ ಹೊತ್ತಿನಾಗ ಇದ್ದ ನಾಲ್ಕಾರು ಬಣಿವಿ ಸುಡೂದಂದರ, ಇವಕ ಮನಶ್ಯಾರನಬೇಕೋ ಏನ ದನಾ ಅನಬೇಕೋ” ಎಂದು ಮಲ್ಲ ಅವಡುಗಚ್ಚಿಯೇ ಹೇಳಿದ. ಜಿನ್ನಪ್ಪನಿಗೆ ಬಣಿವೆ ಸುಟ್ಟದಕ್ಕಿಂತ, ಊರಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳಿ ಹಚ್ಚುವ ಭಂಟರು ತಲೆಯೆತ್ತಿದರಲ್ಲ ಎಂದು ದುಃಖವಾಗಿತ್ತು. “ಮಲ್ಲಾ ದೇವರು ತ್ವಾಟದ ಬಾವ್ಯಾಗ ಅಮಾದಾನ ನೀರು ಕೊಟ್ಟಾನ. ದುಡದು ಬೆಳೆಮಾಡೂ ಬಲಾ ನನ್ನ ರಟ್ಟಾಗ ಕೊಟ್ಟಾನ. ಭೂಮಿತಾಯಿ ಅಂತಃಕರಣ ಇದ್ದರ. ಈಗ ಸುಟ್ಟದ್ದರ ಹತ್ತಪಟ್ಟ ಬೆಳೆದು ತೋರಿಸತೀನು. ತಿಂಗಳದಾಗ ಗೊಂಜಾಳ ಫಡಾ ಬೆಳೆಸಿ ದನದ ಬರಾ ಹಿಂಗಸೇನು. ಆದರ ಬಡವರುಮಾತ್ರ ಸುಸೂತ್ರ ಬಾಳೇ ಮಾಡದ ಹಾಗ ಆತಲ್ಲ? ಈ ಕೊಳ್ಳೀಕವಕರ ಕಾಟ ತಪ್ಪಸೂದರ ಹ್ಯಾಗ? ಈ ಮಾತ ನನಗ ದಿಗಿಲ ಕೆಡವೇತಿ” ಎಂದು ಮತ್ತೊಂದು ಸ್ವಗತ ಭಾಷಣವನ್ನು ಬಿಗಿದ.

ಇದುವರೆಗೆ ತಡೆದ ಶೇಷಪ್ಪ “ಜಿನ್ನಪ್ಪ, ನೀ ಮನಸು ಮಾಡಿದರ ಹಾದಿ ಅದ ತೋಗೋ. ಊರಾಗಿನ ಸೋಟರಿಗೆಲ್ಲ ಪಡದಪ್ಪನ ಮಠಾನ ಆಶ್ರಯ. ಇತ್ತಿತ್ತಲಾಗ ಊರಾಗ ಅವನ ವಜನ ಕಮ್ಮಿ ಆಗಿತ್ತು. ಅದಕ ನೀ ಊರಾಗ ಇಲ್ಲದಾಗ ನೋಡಿಕೊಂಡು, ನಿನ್ನ ಬಣವಿಗೆ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚಿಸಿ, ತಾ ಖಿಂಬೀರ ಮನಶ್ಯಾ ಅಂತ ಹೊಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಮಾಡ್ಯಾನ. ಅವನ್ನ ಊರ ಬಿಟ್ಟು ಓಡಿಸಿದರ ಈ ಸೋಟರ ತಲೀ ಎಲ್ಲ ತಾಳದ ಮ್ಯಾಲ ಬರತದ. ಅವನ್ನ ಓಡಿಸೂದೂ ಏನ ಕಠಿಣ ಇಲ್ಲ, ನಿನ್ನ ಬಣವಿ ಸುಡಿಸ್ಯಾನ ಅಂತ ನಾಳೇ ಅವನ ಮ್ಯಾಲೆ ಒಂದು ಫಿಯಾದಿ ಕೊಡು. ಅನಾಯಾಸ ಮಾಮಲೇದಾರರು ಊರಿಗೆ ಬರೋವರಿದ್ದಾರ. ಅವರಿಗೆ ಅಡ್ಡಬಿದ್ದು ಹೇಳಿಕೋ. ಮುಂದಿನದೆಲ್ಲ ನನಗೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡು” ಎಂದು ಸಲಹೆ ಹೇಳಿ ನಶ್ಯವನ್ನೇರಿಸಿದ.

ಜಿನ್ನಪ್ಪನಿಗೆ ಇಂಥ ಸೂಚನೆ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಾಗಿದ್ದರೆ ಸಮಂಜಸವೆನಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಕಚೇರಿ ಕಟ್ಟಿ ಹತ್ತುವದೆಂದರೆ, ಮನೆಮಾರು ಸೂರೆಮಾಡಿ, ವಕೀಲರ ಸಾಕ್ಷಿದಾರರ ಮನೆ ತುಂಬುವದೆಂಬ ಅನುಭವ ಅವನಿಗೆ ಹೊಸದಾಗಿಯೇ ಬಂದಿತ್ತು. ಅಂತಲೇ ನೇರವಾಗಿ ಉತ್ತರ ಹೇಳದೆ, “ಆಚಾರಪ್ಪ ನಮಗೆಲ್ಲ ಹಿರೇರದಾರು. ಅವರು ಹೇಳಿದ್ದಾಂಗ ಮಾಡಿದರಾತು” ಎಂದು ಹಾರಿಕೆಯ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟು ಸುಮ್ಮನಾದ.

ಗಾಡಿಯು ಮರಡಿಯ ದಿನ್ನೆಯನ್ನಿಳಿದು ತಗ್ಗಿನಲ್ಲಿ ಸಾಗಿತ್ತು. ದಿನ್ನೆಯ

ಮೇಲಿದ್ದಾಗ ಧಗಧಗಿಸುವ ಜ್ವಾಲೆಗಳು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಈಗ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಕೆಂಪು ಬೆಳಕು ಮಾತ್ರ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಮೂಡಲು ಹರಿಯಲು ಇನ್ನೂ ಮೂರು ತಾಸುಗಳಿದ್ದರೂ ಜಿನ್ನಪ್ಪನ ತೋಟವಿದ್ದ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಆಗಲೇ ಹೊತ್ತು ಮೂಡಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು.

೨೪

ಜಿನ್ನಪ್ಪನ ಗಾಡಿ ಊರು ಮುಟ್ಟಿದಾಗ ಇಡೀ ಊರು ನಿದ್ದೆ ಹೋಗಿತ್ತು. ಗಾಡಿಯ ಸಪ್ಪಳಕ್ಕೆ ನಾಯಿಗಳ ಬೊಗಳುವಿಕೆಯೊಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಶಾಂತಿ ಪಸರಿಸಿತ್ತು. ಊರಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಜಿನ್ನಪ್ಪನ ತೋಟದಲ್ಲಾದ ಅನಾಹುತದ ಸುದ್ದಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಜಿನ್ನಪ್ಪನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳು ಸಹ ನಿಶ್ಚಿಂತರಾಗಿ ಮಲಗಿದ್ದರು. ಹಿಂದಿನ ರಾತ್ರಿ ಕಲ್ಲು ಸುರಿದಂತೆ ಸುರಿದ ಮಳೆಯಂತೆಯೇ, ಬೆಂಕಿಯೂ ಪ್ರಕೃತಿಲೀಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದಾಗಿತ್ತು. ಅನಾಹುತಗಳ ಸ್ವರೂಪ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಮನುಷ್ಯನ ಕಣ್ಣೆದುರು ನಡೆಯುವದೇ ಇಲ್ಲ. ಅದರ ಪರಿಣಾಮ ಮಾತ್ರ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಕಾಡಿನ ಅಜ್ಞಾತವಾದ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಸಿಡಿಲೊಂದು ಎರಗಿಹೋದಂತೆ, ಜಿನ್ನಪ್ಪನ ತೋಟದಲ್ಲಿಯೆ ಬೆಂಕಿ ತನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನೆಲ್ಲ ತೋರಿಸಿ ಈಗ ತಣ್ಣಗಾಗಿತ್ತು.

ಜಿನ್ನಪ್ಪನು ಮನೆಗೆ ಹೋಗದೆ, ಗಾಡಿಯನ್ನು ಅಗಸೆಯಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ತೋಟದ ಕಡೆಗೆ ಬಿಟ್ಟನು. ಆದರೆ ತೋಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಕಣಿಕೆಯೆಲ್ಲ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬೂದಿಯಾಗುವ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ನೋಡುವ ಅವಕಾಶ ಅವನಿಗೆ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಊರಿಂದ ಅವನ ತೋಟ ಎರಡು ಮೈಲುಗಳ ಅಂತರದಲ್ಲಿದ್ದು, ಊರಿಂದ ಒಂದು ಮೈಲು ದೂರದಲ್ಲಿಯೆ ಹಳ್ಳವನ್ನು ಜಿನ್ನಪ್ಪನ ಗಾಡಿ ದಾಟುತ್ತಿರುವಾಗ, ಎದುರಿನಿಂದ ದಾದಾ ಒಬ್ಬರನ್ನು ಹೆಡಮುರಿಗೆ ಬಿಗಿದು ಒದೆಯುತ್ತ ಮುಂದೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬಂದ.

“ಏನು ಸುದ್ದೋ ದಾದಾ?” ಎಂದು ಜಿನ್ನಪ್ಪ ಕೇಳಿದ.

“ಕಾಕಾ ಆದದ್ದೆಲ್ಲ ಪಾಡು ಆಗೇತಿ. ತಳವಾರ ಕಲ್ಲಾನ್ನು ಹಿಡಕೊಂಡು ಬಂದೀನು. ಬಣವಿಗೆ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚಿದ ಇವನ ಕೈ ಕಡದು ಹಾಕಿ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಊರಾಗಾ ಇಂತಾ ದಗದಾ ಮಾಡದ್ದಾಂಗ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಮಾಡಿದ್ದಿ, ಆದರೆ ಈ ಬಡಸೋಳೇಮಗನ ಕೈ ಕಡದರೆ, ಮುಂದೆ ಬಿಕ್ಕಿ ಬೇಡಿಕೊಂತ ಊರಿಗೆ ಭಾರ ಆಗಿಕೊಡತತಿ ಅಂತ ಹಾಗೆ ಕರಕೊಂಡ ಬಂದೀನು. ನಿನಗೆ ತಿಳಿದ್ದಾಂಗ

ಮಾಡು” ಎಂದು ದಾದಾ ಹೇಳಿದ.

“ಅವನ್ನ ಮದಲ ನೆಗವಿ ಗಾಡ್ಯಾಗ ಹಾಕು” ಎಂದು ಜಿನ್ನಪ್ಪ ಗಾಡಿಯನ್ನು ಹೊರಳಿಸಿದ.

“ತಳೆವಾರ ಕಲ್ಲನಿಗೆ ‘ಗಾಡಿ ಹತ್ತು’ ಎಂದು ದಾದಾ ಗುದ್ದಿದಾಗ, ಅವನು ಜೋಲಿ ಹೊಡೆಯುತ್ತ ಗಾಡಿಯ ಹತ್ತರ ಬಂದು ನಿಂತನು. ಕೈಬಿಗಿದದ್ದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಗಾಡಿ ಹತ್ತುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ದಾದಾ ಅವನನ್ನೆತ್ತಿ ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಬೇಕಾಯಿತು.

ಗಾಡಿ ಊರ ಕಡೆಗೆ ಓಡಿತು. ಗಾಡಿಯ ಓಟಕ್ಕೋ ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚು ಕುಡಿದದ್ದರಿಂದಲೋ, ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದಲೋ, ತಳೆವಾರ ಕಲ್ಲ ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕಾರಿಕೊಂಡ. ಸೆರೆಯ ದುರ್ಗಂಧ ಅವನ ಕಾರಿಕೆಯಿಂದ ಗಾಡಿಯ ತುಂಬೆಲ್ಲ ಇಡುಗಿತು. ಅದರಿಂದ ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೆ ಅಸಹನೀಯವೆನಿಸಿ ಮೂಗು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡೇ ಕೂಡಬೇಕಾಯಿತು.

ವಾಂತಿಯಾದ ನಂತರ ಮದ್ಯದ ಅಮಲು ಇಳಿದು ಕಲ್ಲನಿಗೆ ತಾನೆಲ್ಲಿರುವೆನೆಂಬುದರ ಎಚ್ಚರ ಬಂದಿತು. ಜಿನ್ನಪ್ಪನ ಕಾಲು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, ಹುಚ್ಚುಚ್ಚಾಗಿ ಅಳುತ್ತ “ನಾ ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪು ಹೊಟ್ಟಾಗ ಹಕ್ಕೊಂಡು ಬಿಡು ಕಾಕಾ” ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಕೈ ಮುಂದೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದಾಗ ಎರಡೂ ಕೈ ಬಿಗಿದದ್ದು ನೆನಪಾಯಿತು. ಕಲ್ಯಾಣ ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗರಂತೆ ಅಳಹತ್ತಿದ, ಹಲುಬಿದ.

“ಸುಮ್ಮನಾಗೋ ಸೋಳೇಮಗನ” ಎಂದು ದಾದಾ ಅವನಿಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಗುದ್ದಿದ. ಅದರ ಫಲವಾಗಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ವಾಂತಿಯಾಯಿತು. ಮದ್ಯದ ಅಮಲು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಇಳಿಯಿತು.

“ಬಣವಿಗೆ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚಿದ್ದು ತೆಪ್ಪ ಆತ ಕಾಕಾ. ನಿನ್ನ ಮಗಾ ಅಂತ ತಿಳಿದು ನನ್ನ ಉಗುಳಿಬಿಡು ಕಾಕಾ. ನಿನ್ನ ಬಣವಿ ಕಿಮ್ಮತ್ತು ಪಡದಪ್ಪನ ಕಡಿಂದ ಕೊಡಸತೇನ ಕಾಕಾ. ಕುಡಿದಾಗ ಬುದ್ಧಿ ಕೈಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಕಾಕಾ” ಎಂದು ಆಲ್ಪರೆದು ಗೋಳಾಡ ಹತ್ತಿದ. ಅವನ ಚೀರಾಟ ಒದರಾಟಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡೆ ಗಾಡಿ ಊರೊಳಗೆ ಬಂದಿತು. ವಾಲೀಕಾರ ಮಲ್ಲ ಮೊದಲೇ ಗಾಡಿಯಿಂದ ಊರೊಳಗೆ ಹೋದವನು, ಈ ಹೊತ್ತಿಗಾಗಲೇ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚಿದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಊರು ತುಂಬ ಹರಡಿದ್ದ. ಜನರು ಗುಂಪುಗುಂಪಾಗಿ ಗಾಡಿಯ ಎದುರಿಗೆ ಧಾವಿಸಿ ಬರುವದನ್ನು ನೋಡಿ ಜಿನ್ನಪ್ಪ “ದಾದಾ ಕಲ್ಯಾಣ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲಾಕ ಪಡದಪ್ಪನ ಜನಾ ಬರೂಹಾಗ ಕಾಣತೇತಿ” ಎಂದ.

“ಪಡದಪ್ಪ ಅಟು ದೊಡ್ಡ ಮನಸ್ಸಿನವನು ಅಂತ ತಿಳಿದೀ ಏನು ಕಾಕಾ? ಕಲ್ಯಾಣ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗೋ ಬಹದ್ದರ ಅವರ ಹಿಂಡಿನಾಗ ಯಾವನೂ ಇಲ್ಲ. ಹೆದರಬ್ಯಾಡ ನೆಟ್ಟಗ ಚಾವಡಿಗೆ ಚಿಕ್ಕಡೀ ಬಿಡು” ಎಂದು ದಾದಾ ಅಶ್ವಾಸನವಿತ್ತ. ಎದುರಿಗೆ ಬಂದ ಜನರು ಪಡದಪ್ಪನ ಅನುಯಾಯಿಗಳಾಗಿರದೆ, ಜಿನ್ನಪ್ಪನ ಹಿತಚಿಂತಕರೇ ಇದ್ದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಜಿನ್ನಪ್ಪನ ಭೀತಿ ದೂರವಾಯಿತು.

ಚಾವಡಿಯ ಕಂಬಕ್ಕೆ ತಳವಾರ ಕಲ್ಲನನ್ನು ಬಿಗಿದು ಕಟ್ಟಿದರು. ಊರ ಜನರೆಲ್ಲ ಚಾವಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿದರು. ಬಂದವರೆಲ್ಲ ಕಲ್ಲನ ಕೆನ್ನೆಗೊಂದು ಏಟುಕೊಟ್ಟು “ಮೂಕ ಜನಾವರ ಅನ್ನಕ್ಕೆ ಕೊಳ್ಳೇ ಕೊಡಲಾಕ ಅವೆನು ನಿನಗ ಮಾಡಿದ್ದವಲೇ?” ಎಂದು ಭೀ ಹಾಕಹತ್ತಿದರು.

ನಸುಕಿನಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆಂದು ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ನದಿಗೆ ಹೊರಟಾಗ, ಅವರಿಗೆ ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ವಾಲೀಕಾರ ಮಲ್ಲ ಮುಟ್ಟಿಸಿದ. ಅವರು ಕೂಡಲೇ ಚಾವಡಿಗೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಕುಲಕರ್ಣಿ ಶೇಷಪ್ಪ ಹೇಳಿದ್ದಾಗಿಯೂ ಹೇಳಿದ. ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಕೇಳಿಕೊಂಡು “ನಾ ಅಲ್ಲಿ ಬಂದು ಮಾಡೋದೇನದ ಮಲ್ಲಾ. ನೀ ಮೊದಲ ಹೋಗಿ ತಳವಾರ ಕಲ್ಲನ ಮ್ಯಾಲೆ ಯಾರೂ ಕೈ ಎತ್ತದ್ದಾಂಗ ನೋಡಿಕೋ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ನದಿಗೆ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ನಡೆದರು. ಪೂಜೆ, ಆಹ್ನಿಕಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ತಾಸು ಹೊತ್ತು ಏರುತ್ತಲೇ ಚಾವಡಿಗೆ ಬಂದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಇಡೀ ಊರ ಜನರೇ ಚಾವಡಿಯ ಮುಂದೆ ನೆರೆದಿದ್ದರು.

ಊರ ದೈವದವರ ಸಭೆಯೂ ಚಾವಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿತ್ತು. ತಾತ್ಪೂರ್ತಿಕವಾಗಿ ಊರ ಗೌಡನೆಂದು ನೇಮಕ ಹೊಂದಿದ ಲಿಂಗಪ್ಪನೂ, ಊರ ಜನರ ಕರೆಬರಲು ಮಠದಿಂದ ಎದ್ದು ಚಾವಡಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದ. ಪಡದಪ್ಪ ಮಾತ್ರ ತನಗೆ ಬರಲಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿ ಕಳಿಸಿದ್ದ. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನೂ ತನಗೆ ಜ್ವರ ಬಂದಿದೆ ಎಂದು ನೆವ ಹೇಳಿ ಜಾರಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ಉಳಿದವರೆಲ್ಲ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ದಾರಿಯನ್ನು ಕಾಯುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದರು.

ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಬಂದ ನಂತರ, ಜಿನ್ನಪ್ಪನ ಬಣಿವೆಗೆ ತಳವಾರು ಕಲ್ಲ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚಿದ್ದ ಬಗ್ಗೆ ಮುಂದಿನ ಕ್ರಮದ ನಿರ್ಣಯವಾಗಬೇಕೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗಿತ್ತು.

ತಳವಾರ ಕಲ್ಲ ಜಿನ್ನಪ್ಪನ ಬಣಿವೆಗೆ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚುವಾಗ, ಕುಡಿತದ ಅಮಲಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ತಲೆಯಮೇಲಿನ ರುಮಾಲನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಒಗೆದು ಹೋಗಿದ್ದ. ರುಮಾಲು ಬಿದ್ದ ಸ್ಥಳದಿಂದ ಮೂಡಿದ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ಉರಿಯ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ದಾದಾ ನೋಡುತ್ತ ಸಾಗಿದಾಗ ತೋಟದ ಸೀಮೆಯ ಒಡ್ಡಿನ ಮೇಲೆ ಕಲ್ಲ ಮಲಗಿದ್ದು ಅವನ ಕಣ್ಣಿಗೆ

ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಅವನ ಮೈಮೇಲೆ ಎಚ್ಚರದಷ್ಟಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ. ಅವನ ಕೈಗಳೆರಡನ್ನೂ ಬಿಗಿದು ಒದ್ದು ಎಬ್ಬಿಸಿದಾಗ ದಿಕ್ಕುಗಾಣದೆ ಅವನು ದಾದಾನ ಹಿಂದಿನಿಂದ ನಡೆದ. ಆಗ ಜಿನ್ನಪ್ಪನ ಗಾಡಿ ಎದುರಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಅವನನ್ನು ಅದರಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿ ಕೂಡಿಸಿ ಚಾವಡಿಗೆ ತರಲಾಗಿದೆ ಎಂದು ದಾದಾ ಕೊಟ್ಟ ಹೇಳಿಕೆಯ ಸಾರವಾಗಿತ್ತು.

“ಅಮಲೇರಿ ಅಲ್ಲೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದಾನಾದೀತು. ಆದರ ಅವನ ಬಣವಿಗೆ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚಿ ದಾವಾ ಅಂತ ಹೇಳಾಕ ಆದೀತರೇ?” ಎಂದು ಲಿಂಗಪ್ಪ ಕಲ್ಲನ ಪಕ್ಷಗಟ್ಟಿ ನಡುವೆಯೇ ಬಾಯಿ ಹಾಕಿದ.

ಸಭೆಯ ತೀರ ಹೊರವಲಯದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ಕಿಡಿಗೇಡಿಯೊಬ್ಬನಿಗೆ ಇದು ತಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಕುಳಿತವನ ಬೆನ್ನಿಗೆ ಮರೆಯಾಗಿ, “ಸುಮಾಕ ಕೂತು ದೈವದವರು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಲಾಕ ಏನ ತೊಗೊಂತಾನ ಕೇಳಲೆ?” ಎಂದು ಕೂಗಿದ.

ಲಿಂಗಪ್ಪನಿಗೂ ಸಿಟ್ಟು ಬಂತು. “ನಾನೂ ದೈವದವರೊಳಗ ಒಬ್ಬಾವ; ಊರ ಗೌಡ. ತಪ್ಪ ಯಾರು ಮಾಡ್ಯಾರು, ಯಾರು ಮಾಡಿಲ್ಲ ಇದರ ಯಿಚಾರ ಮಾಡೋ ಹಕ್ಕು ನನಗೂ ಐತಿ” ಎಂದು ಆರ್ಭಟಿಸಿದ.

“ಯಾಕ ತ್ರಾಸ ಮಾಡಿಕೋತಿ ಲಿಂಗಪ್ಪ? ಕಲ್ಲ ಏನ ಹೇಳತಾನ ಅದನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳೋಣವಂತ. ಅವಾ ತಪ್ಪ ಮಾಡಿಲ್ಲ ಅಂತ ವಾದಿಸಿದರ, ಮುಂದ ನಿನ್ನ ವಕೀಲಿ ನಡಸೀಯಂತ” ಎಂದು ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ನಯವಾಗಿಯೇ ಲಿಂಗಪ್ಪನ ಬಾಯಿ ಕಟ್ಟಿದರು.

ಕಲ್ಲ ದಾದಾನ ಹಾಗೂ ಊರವರ ಹೊಡೆತದಿಂದಲೇ ಹಣ್ಣಾಗಿದ್ದ. ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಈ ಮೊದಲೇ ಅನೇಕರ ಮುಂದೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ಅವನಿಗೇಗ ಲಿಂಗಪ್ಪನ ಸಹಾಯದ ಅಗತ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ, ಅವನು ತನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿಯೇ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲು ಹೀಗೆ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದ್ದ. ದೈವದವರಿಗೆ ಕೈಜೋಡಿಸಿ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತ ಹೇಳಿದ:

“ಯಪ್ಪಾ, ತಂದೇ ನಾನು ಊರ ತಳವಾರ. ಎಲ್ಲಾರ ಮನಿ ಎಂಜಲಾ ತಿಂದ ಬೆಳದೈತಿ ಈ ದೇಹ. ಅನ್ನಾ ಹಾಕಿ ಸಲುಹಿದ ಊರ ದೈವದವರ ಮುಂದ ಸುಳ್ಳ ಹೇಳಿದರ ನಾಲಗಿ ಸೀಳರಿ. ಮಟದಾಗ ಹಿರೇ ಅಪ್ಪಾ ಅವರು ಇದ್ದರಲ್ಲಿ, ಅವರ ಹಂತ್ಯಾಕ ಹೋಗಿ ಸೇವಾ ಮಾಡತಿದ್ದಿ. ಅವರ ಗಾದಿಗೆ ಬಂದ ಈ ಪಡದಪ್ಪನವರ ಸೇವಾನೂ ಮಾಡಕೋತ ಬಂದೀನು. ಮಜಾ ಮಾಡಲಾಕ ಅಂತ, ತೀರ್ತ (ತೀರ್ಥ) ಅಂತ ಆಗಾಗ ಭಟ್ಟಿ ಸೆರೆ ಕೊಡಾಕ

ಹತ್ತಿದರು, ನಾನೂ ಕೂಡಿಯಾಕ ಸುರೂ ಮಾಡಿದ್ದಿ. ಬರಬರತ ಅದೊಂದು ಚಟಾನ ಗಂಟಬಿತ್ತು. ಪಡದಪ್ಪನವರೂ ಅಂದರ ದೇವರಿದ್ದಾಂಗ ಅಂತ ನಡಿಯಾಕ ಹತ್ತಿದ್ದಿ. ಅವರು ಹೇಳಿದ್ದು ನಡಸೋದು ಧರ್ಮಾ ಅಂತ ತಿಳಕೊಂಡು ಅವರ ಕೈಯಾಗಿನ ಕಲ್ಲನಂಗ ಹೇಳಿದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಕೋತ ಬಂದ್ನಿ. ನಿನ್ನೇ ಮಾತಿಗೆ ಮಾತು ಬಂದು, ಜಿನ್ನಪ್ಪನ ಖೋಡ ಮುರಿಯಾಕಬೇಕು ಅಂತ ಆತರಿ. 'ಲೇ ಮಗನ ಹೋಗು ಜಿನ್ನನ ತ್ವಾಟದಾಗಿನ ಬಣಿವಿಗೆ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚಿ ಬಾ' ಅಂತ ಅಪನೋರು ಅಪಣಿ ಕೊಟ್ಟರಿ. ನಾ 'ಯಾಕಾಗವಲ್ಲ ಎಪ್ಪಾ' ಅಂತ ಏಳಾಣಾ ತುಂಬಿದ ಎರಡಸೆರೇದ ಕಾಯಿ ನನ್ನ ಕೈಯಾಗ ಇಟ್ಟರು. ಅದನ್ನ ತಗೊಂಡು ನೆಟ್ಟಗ ತ್ವಾಟಕ್ಕೆ ಹೋದ್ನಿ. ತ್ವಾಟದಾಗ ನಾಯಿ ಬಗಳಾಣಾ ಅಲ್ಲೆ ಒಡ್ಡಿನ ಮ್ಯಾಲೆ ಕಾಯಿ ಇಟಗೊಂಡು ಕುಂತಬಿಟ್ಟಿ. ಹಾಗ ಜಂಪ ಹತ್ತಿಬಿಟ್ಟಿತು. ತಣೋಗ ಗಾಳಿ ಬೀಸಾಣಾ ಮತ್ತ ಎಚ್ಚರಾತ್ತಿ. ಇನ್ನೂ ನಿರ್ದೀಮಬ್ಬಿನ್ಯಾಗ ಎದ್ದು ಹೋಗಿ, ರುಮಾಲದ ಚುಂಗು ಹರಿದು, ಸೆರೆದಾಗ ಎದ್ದಿ ಬಣಿವ್ಯಾಗ ಇಟ್ಟು ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚಿದ್ದಿ. ಭಗ್ಗನ ಬೆಳಕು ಬಿತ್ತು. ಗಾಬರಾಗ್ಗೆ ಕೈಯಾಗ ಇದ್ದ ಕಾಯಿ ಎತ್ತಿ, ಉಳದದ್ದೆಲ್ಲ ಗುಟಕರಿಸಿ ಒಡ್ಡಿನ ಮ್ಯಾಗ ಬಂದು ಕುಂತಕೊಡ್ಡಿ. ಮುಗಲ ಮಟಾ ಉರಿ ಎದ್ದು ಬೆಳಕ ಬೆಳಕಾಗಿತ್ತು. ಗಾಬರಾಗ್ಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಕಾಯೀನೂ ಎತ್ತಿ ಕುಡದು, ನಿಶೆ ಬಂದು ಬಿದ್ದಿರಿ. ದಾದಾನ ಕೈಯಾಗ ಸಿಗೂಮಟಾ ಖಬರ ಹಾರಿತ್ತಿ" ಎಂದು ಕಲ್ಲ ದೀನವಾಣಿಯಿಂದ ನನ್ನ ಹೇಳಿಕೆ ಮುಗಿಸಿದ.

ನೆರೆದ ಜನರೆಲ್ಲ ಅವನ ಮಾತು ಕೇಳಿದರು. ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ವಿಧದ ಪರಿಣಾಮ ಮಾಡಿತಾದರೂ ಬಾಯಿಬಿಚ್ಚಿ ಹೇಳುವ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ಯಾರೂ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ "ಬಣವಿಗೆ ಬೆಂಕಿಹಚ್ಚಿದ್ದನ್ನು ಕಲ್ಲ ತಾನ ಕಬೂಲ ಮಾಡತಾನಂದ ಮ್ಯಾಲ ಅಂವಗ ತಕ್ಕ ಶಾಸನಾ ಮಾಡಬೇಕಾಗತದ. ದೈವದವರು ಕೂಡಿ ಠರಾಯಿಸಲಿ" ಎಂದು ಶೇಷಪ್ಪ ಮಾತಿಗೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ.

"ಕಲ್ಲ್ಯಾ ಹೇಳಿದ್ದು ಖರೇ ಅಂದ ದೈವದವರು ನಂಬುತ್ತಿದ್ದರ ಅಂವಾ ತಪ್ಪು ಮಾಡೇ ಇಲ್ಲಾ ಅಂತ ನಾ ಅಂತೀನಿ. ಅಂವಗ ಇದನ್ನ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿ ಪಡದಪ್ಪನವರು ಖರೇ ತಪ್ಪುಗಾರರು. ಈ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ಶಿಕ್ಷಾ ಅವರಿಗೆ ಆಗಬೇಕು" ಎಂದು ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಸ್ವಲ್ಪ ನಿಷ್ಕರವಾಗಿಯೇ ಹೇಳಿದರು.

ದೈವದವರಲ್ಲಿ ಕೂಡಲೇ ಕೋಲಾಹಲವೆದ್ದಿತು. 'ಇದೆಲ್ಲಿಯ ಅಡ್ಡನ್ಯಾಯ? ಕಲ್ಲ ತನ್ನ ತಪ್ಪು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಆಳವಾಗಿ ಯೋಚಿಸುವುದೇನು ಬಂತು? ಪಡದಪ್ಪನವರು ಹೇಳಿದಂತೆ ಕುಣಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಕಲ್ಲನಿಗೆ?

ವಿವೇಕವಿರಬಾರದೇ?”

“ಕಲ್ಯಾಣ ಗುನ್ನೆ ಮಾಡಿದ್ದು ಕರೇ ಅಂತ ಕಬೂಲ ಮಾಡ್ಯಾನ. ಅದರ ಪಡದಪ್ಪನವರು ಇದನ್ನ ಹೇಳಿ ಮಾಡಿಸಿದವರು ಅನ್ನಾಕ ಸಾಕ್ಷಿನೂ ಇಲ್ಲ. ಪುರಾವೇನೂಇಲ್ಲ” ಎಂದು ಲಿಂಗಪ್ಪ ತನ್ನ ಕಾಯದೆ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸದೆ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ.

“ನಂಬೂದಾದರ ಕಲ್ಯಾಣ ಮಾತು ಪೂರಾ ನಂಬಬೇಕು. ಅರ್ಥಾ ನಂಬಿ ಅರ್ಥಾ ಬಿಡತೇನಂಬೂದು ಕೋಟುಕಚೇರ್ಯಾಗ ನಡೀಬಹುದು. ಈ ದೈವದವರ ನ್ಯಾಯ ನಿರ್ಣಯದ ರೀತೀನ ಬ್ಯಾರೆ ಗೌಡರ. ಮನಸ್ಸಾರ ಮ್ಯಾಲೀನ ನಂಬಿಕೆ ನಮಗಿನ್ನೂ ಹೋಗಿಲ್ಲ. ಯಾಕರೆಪಾ ದೈವಾ ನೀವೇನಂತೀರಿ?” ಎಂದು ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ನೆರೆದ ಜನರಿಗೇ ಕೇಳಿದರು. ಅವರ ತರ್ಕಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲವೆನ್ನುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಪಡದಪ್ಪನವರು ಇಂಥ ಅನ್ಯಾಯಗಳ ಪ್ರೇರಕರಾಗಿರದಷ್ಟು ಸದ್ಗೃಹಸ್ಥರೂ ಅಲ್ಲವೆನ್ನುವುದು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನಿಗೂ ಮನವರಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು.

ಪಡದಪ್ಪನವರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರಲು ಹೋದ ವಾಲೀಕಾರ ಮಲ್ಲ, ಅವರು ತಮಗೆ ಬರುವದಾಗುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದರೆಂದು ವರದಿ ತಂದು ಒಪ್ಪಿಸಿದ. ಶೇಷಪ್ಪನೇ ಮತ್ತೆ, “ಈಗ ದೈವದವರು ಕರಿಸ್ಯಾರಂತ ಹೇಳೋ. ಬಿಟ್ಟುಬರಬ್ಯಾಡದಾರಂತ ಹೇಳು” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಪುನಃ ಅವನನ್ನು ಮತಕ್ಕೆ ಅಟ್ಟಿದ.

ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜಿನ್ನಪ್ಪ ಮೇಲೆದ್ದು ದೈವದವರಿಗೆ ಕೈಚೋಡಿಸಿದ;

“ಇದ ಯಾಳೇಕ ನಂಗೂ ಓಟು ಹೇಳೋದೈತ್ತಿ. ನನ್ನ ಬಣವೇನೋ ಸುಟ್ಟಿತು. ಅದರ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚದವನ ಕೈ ಕಡದರ ನನಗೇನೂ ಬಣಿವಿ ಬಂದಾಂಗಾಗಲಿಲ್ಲ. ನಾ ಅದನ್ನು ಕೇಳಾವನೂ ಅಲ್ಲ. ಅದರ ಯಷ್ಟಾ ಊರಾಗ ಇಂತಾ ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸ ನಡದಿರಬಾರದೂ ಅಂತ ನ್ಯಾಯ ಸಿಗಬೇಕು. ಪಡದಪ್ಪನವರು ಈ ಊರಾಗ ಮರಿ ಆಗಿ ಬಂದಾರು. ಒಂದಿಲ್ಲದ ಒಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ಊರು ಕೆಟ್ಟು ಹೋಗೇತಿ ಗೌಡರ ವತನಕ್ಕೆ ನೀರು ಹಚ್ಚಿಟ್ಟರು. ತುಂಬಿ ಬೆಳೆದ ಹೊಲಾ ಲೂಟಿ ಮಾಡಸಬೇಕಂತ ಕಾಯಕಾ ಹೂಡಿದರು. ಇಂತಾವರು ಊರಾಗ ಇದ್ದರ ದಿನದಿನಕ ಬೆಂಕಿ ಬಿಸಿನೀರು ಹೆಚ್ಚಗಾಣಿಸಿಕೊಂತ ಹೊಕ್ಕಾವ. ಅದಕ ಇವರು ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗೂ ಮಟಾ ಊರ ಶಾಂತ ಆಗಾಣಿಲ್ಲ. ಆದರ ಮಟಾ ದೈವದ್ದು. ದೈವದವರ ಆದರ ಮಾನಾ ಮರ್ಯಾದಿ ಕಾಯಬೇಕು. ಪಡದಪ್ಪದವರು ಹೊರಗ ಹಾಕಿದರ ಮಟದ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಕೀಲಿ ಬೀಳತತಿ.

ಆದಿಬುನಾದೀಲಿದ್ದ ನಡದು ಬಂದ ಮುಟಾ ಕುಡುಕನ ದಡ್ಡಿ ಆಗೇತಿ. ಅದಕ್ಕೆ ಮುಟಕೊಬ್ಬ ಸಂಪನ್ನ ಗುಣದ ಮರಿ ಮಾಡಿ, ಮುಟ ಅವರ ತಾಬೇಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟು ಪಡದಪ್ಪನವರು ಊರು ಬಿಡಬೇಕು. ಇದ ದೈವದವರೆದುರಿಗೆ ನನ್ನ ಅರ್ಜಿ ಐತಿ. ಇದಕ್ಕೆ ಅವರ ಕಬೂಲ ಮಾಡದಿದ್ದರ, ಇದ ಕಲ್ಯಾಣ್ನ ಸಾಕ್ಷೀ ಇಟ್ಟು ಅವರ ಜೇಲಿಗೆ ಕಳಸಬೇಕಾಗತೈತಿ. ದೈವದವರು ತಮಗೆ ಸರಿ ಕಂಡದ್ದನ್ನು ಮಾಡಲಿ” ಎಂದು ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಹೇಳಿದ. ಜಿನ್ನಪ್ಪ ತನ್ನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೇ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲನೆಯ ಸಾರೆ ಕೂಡಿದ ಜನರೆದುರಿಗೆ, ಇಷ್ಟೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ನಿಂತು ಮಾತಾಡಿದ್ದು. ಅವನ ಕೈಕಾಲೆಲ್ಲ ಥರಗುಟ್ಟಿ ನಡುಗಹತ್ತಿದ್ದವು. ಮುಖ ಬೆವರಿಟ್ಟು ಬಿಳಿಯ ಕಲ್ಲಿಮೀಸೆಗಳೆಲ್ಲ ತೊಯ್ದು ಹೋಗಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಅವನ ಮುಖದ ಗಂಭೀರ ಭಾವ, ಮಾತಿನಲ್ಲಿಯ ಕಳಕಳಿಯಿಂದ ಜನರೆಲ್ಲ ಕರಗಿ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಎತ್ತುಗಳೊಂದಿಗೆ ದುಡಿದುಡಿದು ಮೂಕನಾಗಿದ್ದ ಜಿನ್ನಪ್ಪನೇ ಇಷ್ಟು ಮತಾಡುವಂತಾಗಬೇಕಾದರೆ, ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಎಷ್ಟು ದೀರ್ಘಕ್ಕೆ ಹೋಗಿರಬೇಡ? ಸ್ವತಃ ಶಂಕರಪ್ಪ ಗೌಡರೇ ಅವತರಿಸಿ ಮಾತಾಡಿರಬೇಕೆಂದು ಕೆಲವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮೊಳಗೇ ಹೇಳಿಕೊಂಡರು.

ಮರುದಿನವೇ ಮಾಮಲೇದಾರರು ಬರುವರಿದ್ದುದರಿಂದ ಸಭೆಯ ಕೆಲಸವನ್ನು ಅಂದೇ ಮುಗಿಸಿಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಶೇಷಪ್ಪನ ಅವಸರ, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಪ್ರಕರಣ ದೀರ್ಘಕ್ಕೆ ಹೋಗಬಹುದೆಂಬ ಭೀತಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಭೆಯ ಮೌನವನ್ನು ಮುರಿದು “ದೈವದವರು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಜಿನ್ನಪ್ಪ ಕೇಳತಾನ. ಪಡದಪ್ಪನವರೂ ಬಂದು ಅದ ಮಾತು ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟರೆ ನಮಗ ನಿರ್ಣಯ ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲ ಆಗತದ” ಎಂದು ನುಡಿದ.

ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಗುಜುಗುಜು ನಡೆಯಿತು. ಇಷ್ಟು ದಿನ ಪಡದಪ್ಪನವರ ತೆರೆಯ ಹಿಂದಿನ ಕಾರಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಂಡುಂಡರೂ ಅವರ ವಿರುದ್ಧ ಬಾಯೆತ್ತುವ ಸಾಹಸವನ್ನು ಯಾರೂ ಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲ. ದೊಡ್ಡವರ ಕಾರಭಾರ ನಮಗೇಕೆಂದು ಎಲ್ಲರೂ ದೂರವಿರುವವರೇ! ಆದರೆ ಈಗ ಗೂಳಿ ಬಿದ್ದಿತ್ತು; ಕಲ್ಲುಗಳು ಕಾಲ ಹತ್ತಿರವೇ ಬಿದ್ದಿದ್ದವು. “ಊರಿಗೆ ಭಾರ ಆಗಿ ಕುಂತ ಪಡದಪ್ಪನವರನ್ನು ಊರಾಗ ಇರಾಕ ಬಿಡಬಾರದ್ರಿ ಅವರ ಜೇಲಿಗೆ ಕಳಸೂದ ಪಾಡ ಕಾಣತೈತಿ” ಎಂದು ಗುಜುಗುಜು ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು.

ವಾತಾವರಣ ಕಾದಿತ್ತು; ಜನರೆಲ್ಲ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಲಿಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ತಡೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಚಾವಡಿಯಿಂದ ಮಠಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಪಡದಪ್ಪನವರಿಗೆ ಎಲ್ಲ

ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ. ಲಿಂಗಪ್ಪನ ಕಾತರವನ್ನು ನೋಡಿ ಮೊದಮೊದಲು ಅವರಿಗೆ ನಗೆಬಂದರೂ ಕೇಳುತ್ತ ಹೋದಂತೆ ಅವರ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಸಡಿಲಿತು. ಊರವರೆಲ್ಲ ಒಟ್ಟಾಗಿರುವರೆಂಬ ಮಾತು ಅವರ ಬುಡವನ್ನೇ ಅಲುಗಾಡಿಸಿತು. ಈಗ ಉಳಿದಿರುವುದು ಎರಡೇ ದಾರಿ. ಏನೂ ಮಾತಾಡದೆ ಮಠದ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಬೇಕು; ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಜೇಲು ಕಾಣಬೇಕು. ಜೇಲು ಕಾಣಿಸದೆ ಜಿನ್ನಪ್ಪ ಬಿಡುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ತಳವಾರ ಕಲ್ಲ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಕೈಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಪಡದಪ್ಪನವರು ಆಳವಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸಿ, ಕೊನೆಗೆ ಮೊದಲಿನ ದಾರಿಯೇ ಒಳ್ಳೆಯದೆಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಿಕೊಂಡು ಚಾವಡಿಗೆ ಬಂದರು.

ಚಾವಡಿಯಲ್ಲಿ ಜನರೆಲ್ಲ ಅವರ ಬರವಿಗಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದರು, ಯಾರು ಬೇಸತ್ತು ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವ ವಿಚಾರವನ್ನೇ ಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೊತ್ತು ಆಗಲೇ ಹನ್ನೊಂದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇಂದು ನಿರ್ಣಯವಾಗಲೇಬೇಕೆಂದು ಶೇಷಪ್ಪ ಹಟಹಿಡಿದಿದ್ದ. ಅಂತೂ ಒಮ್ಮೆ ಪಡದಪ್ಪನವರು ಬಂದರು. ಆದರೆ ಎಂದಿನ ರೀತಿ ಗೌರವಗಳು ಇಂದು ಅವರಲ್ಲಿ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಜನರು ಅವರನ್ನು ನೋಡುವ ದೃಷ್ಟಿಯೇ ಬದಲಾಗಿತ್ತು. ಅವರು ಚಾವಡಿಗೆ ಬಂದ ಕೂಡಲೇ ಮೊದಲಿನಂತೆ ಯಾರೂ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ತಿರಸ್ಕಾರ ಎಲ್ಲರ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು; ವಾತಾವರಣ ಅನುಕೂಲವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರತೀಕಾರದ ವಾಸನೆ ತೀವ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಯಾವ ವೇಷ ಧರಿಸಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಅವರು ಮೊದಲೇ ಊಹಿಸಿ ಗೊತ್ತುಮಾಡಿಕೊಂಡಂತಿತ್ತು.

ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರೇ ಕರೆದು ಅವರನ್ನು ಹತ್ತಿರ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡರು. ಮತ್ತೊಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಾಗಿದ್ದರೆ ಪಡದಪ್ಪನವರು ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ ನುಡಿದು ಈ ಸೌಜನ್ಯವನ್ನು ಚುಚ್ಚಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈಗ ದಾಳ ಕೈಯಿಂದ ಉರುಳಿ ಹೋಗಿದ್ದವು. ಅಂತೆಲೇ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಜನರನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿಯೇ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು:

“ಒಟ್ಟು ನಾ ಹುಟ್ಟಿದ ಯಾಳೇನ ಕೆಟ್ಟ ಐತಿ, ಯಾರದೋ ಪಾಪದ ಹೊರಿಯಾರ ತಲಿ ಮ್ಯಾಗೋ ಬರಬೇಕಂದರ, ದೈವದಾಟಾನ ಇರಬೇಕು. ಇಲದಿರಕ ಸಾರಾಸಾರ ಯಿಚಾರ ಮಾಡೋ ತೂಕಾನ ಜನರಲ್ಲಿಲ್ಲ ಅನಬೇಕಾಗತ್ತೈತಿ. ಅಂದ ದಾದಾ ಚಿಮಣಾನ್ನ ತಂದು ಮಟದಾಗಿಟ್ಟ, ನನ್ನ ತಲಿ ಮ್ಯಾಗ ತುಫಾನಿ ಹೊರಸಿಟ್ಟ, ಆಗಲೆಪಾ ಶಿವನಾಟಾ ಅಂದೆ. ಈಗ ಬಣವಿ ಸುಟ್ಟ ಬಾ ಅಂತ ಹೇಳಿದೆ ಅಂತ ಈ ಕಲ್ಯಾಣ ಹೇಳತಾನು. ಶಿಸಮಗನ ತಪ್ಪು ಗುರುಸ್ವಾಮಿ ಹೊರಾಕಬೇಕಲ್ಲೆ? ಸೇವಾ ಮಡಿಕೊಳ್ಳೊಂದು ಬೇಕು. ಇದು ಬ್ಯಾಡಾ ಅಂದರ

ಹ್ಯಾಗೆ ನಡದೀತು? ಬಂದದ್ದು ಬ್ಯಾಡ ಅಂದರೆ ಶಿವಾ ಮೆಚ್ಚಾಕಿಲ್ಲ. ಕಾಲಕೂಟ ವಿಸಾ ನುಂಗಿ ನಿಂತ ಶಿವಾ. ಈಗ ನಾನೂ ಬಂದ ಅಪವಾದಾ ಎಲ್ಲ ನುಂಗಬೇಕಲ್ಲ? ದೈವದವರು ಹೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಐತಿ” ಎಂದು ಸುಮ್ಮನಾದರು.

ಪಡದಪ್ಪನವರ ಭಾಷಣ ಸಾಕಷ್ಟು ನಾಟಕೀಯವಾಗಿತ್ತು ವಾಡಿಕೆಯ ಗಡಸುದನಿ ಈಗ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೊಪ್ಪುವಂತೆ ಮೃದುವಾಗಿತ್ತು. ಹೃದಯಸ್ಪರ್ಶಿಯಾಗಿತ್ತು. ಕೊನೆ ಕೊನೆಯ ಮಾತುಗಳಂತೂ ನಿಟ್ಟುಸಿರು, ಕಣ್ಣೀರುಗಳ ಎಸರಿನಲ್ಲಿ ಬೆಂದು ಬಂದಂತೆ ಹಣ್ಣಾಗಿದ್ದವು. ಆ ಕಣ್ಣಂಚಿನಲ್ಲಿ ಎರಡು ಹನಿಗಳೂ ಉರುಳಿದವು. ಅವನ್ನು ಶಾಟಿಯಿಂದ ಒರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಎಚ್ಚರವೂ ಅವರಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ.

ಎಲ್ಲಿಯ ಆವೇಶ ಬಂದಿತ್ತೋ, ಲಿಂಗಪ್ಪ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಮೇಲೆದ್ದ. “ಇಗಾ ನಾ ಒಂದ ಮಾತ ಹೇಳಬೇಕಂತೀನಿ. ಹಿಂದಕ, ಅಗಸನ ಮಾತ ಕೇಳಿಕೊಂಡು ರಾಮದೇವರು ಸೀತಾದೇವಿನ್ನು ವನವಾಸಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿದಾ ಅಂತ ಕತಿ ಕೇಳೀರಿ. ಅದರಂತೆ ಕಲ್ಯಾಣ ಮಾತು ಕೇಳಿಕೊಂಡು, ಊರಿಗೆ ತಂದಿ ಇದ್ದಾಂಗ ಇರೋ ಪಡದಪ್ಪನೋರ್ನ ಕಳಕೋಬ್ಯಾಡಿ. ಇದು ಕೆಲವರ ಕುತಂತ್ರ ಅಂತ ನನಗ ಅನತೇತಿ. ಅದಕ ಇನ್ನೀಟು ಯಿಚಾರ ಮಾಡ್ತಿ. ಮುಂದ ಹಳಹಳಿ ಆದೀತು. ಪಡದಪ್ಪನವರನ್ನ ಹೊರಗ ಹಾಕಿದ್ದು ಅನ್ಯಾಯ ಅಂತ ಖಾತ್ರಿ ಆದೀತು. ಮುಂದ ಬಾ ಅಂದರೂ ಈ ಯಾಳೇ ಬರಾಕಿಲ್ಲ. ಕೆಬ್ಬೈ ಕೆಲಬೈ ಅಂದರೂ ಪಡದಪ್ಪನವರು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಸಿಗಾಕಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಉದ್ದೇಕಗೊಂಡು ಮಾತಾಡಿದ.

ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಈ ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ತಣ್ಣೀರೆರೆರಚಲೆಬೇಕಾಯಿತು. “ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಿ, ದೈವದವರಿಗೆ ಮಾತಿನ ಆಡಂಬರ ಏನೂ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಪಡದಪ್ಪನವರ ಮ್ಯಾಲೆ ಕಲ್ಯಾಣ ಸುಳ್ಳು ಆರೋಪ ಹೊರಸತಾನಂತ ನಿಮಗೆಲ್ಲಾ ಅನಸತಿದ್ದರ ಹಾಂಗ ಸ್ಪಷ್ಟ ಹೇಳಿಬಿಡಿ, ಕಲ್ಯಾಣ ಹೇಳಿದ್ದು ಖರೆ ಅನಸತಿದ್ದರ, ಪಡದಪ್ಪನವರಿಗೆ ಏನ ಶಿಕ್ಷಾ ಕೊಡಬೇಕೂ ಹೇಳಿ ಬಿಡಿ?” ಎಂದು ಕೊನೆಯ ಮಾತನ್ನೇ ಕೇಳಿದರು.

‘ರಾಸ್ತ ಮಾತು’, ‘ಬರಾಬರಿ’ ಎಂದು ಸಭೆಯಿಂದ ಉದ್ಗಾರಗಳು ಹೊರಟವು. ಪಡದಪ್ಪನವರಿಗೆ ವಿಧಿಸಬೇಕಾದ ಶಿಕ್ಷೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಇತ್ತಂಡದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಹುಟ್ಟಿದವು. ಅವರನ್ನು ಜೇಲಿಗೇ ಕಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಕೆಲವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾದರೆ, ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಅವರು ಊರು ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡರು. ಸಭೆ ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿತು. ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರೇ ಎದ್ದು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಶಾಂತಗೊಳಿಸಿ ತಮ್ಮ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾಯಿತು.

“ದೈವದವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ಪ್ರಕಾರ ಪಡದಪ್ಪನವರ ಈಗ ತಪ್ಪುಗಾರರು.

ಆದರ ಅವರ ಮ್ಯಾಲೆ ನಿರ್ಣಯ ಹೇಳೋದೂ ಒಂದ ತೊಡಕ. ಅವರು ನಮ್ಮ ನಿಮ್ಮಾಂಗ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಲ್ಲ. ಸದಾನಂದ ಶಿವಯೋಗಿಗಳ ಪೀಠಕ್ಕೆ ಬಂದವರು, ಪುಣ್ಯ ಶಾಲಿಗಳು. ಪೀಠಸ್ಥರ ಅವಮರ್ಯಾದಿ ಪಾದಳಿಯೊಳಗ ಆಗೂದು ನನಗೆ ಬ್ಯಾಡಾಗೇದ. ಅವರು ಜೇಲಿಗೆ ಹೋಗೋದೂ ಅಂದ್ರ ಅವರಿಗಿಂತ ಊರಿಗೇ ಹೆಚ್ಚು ಕಲಂಕ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಇವತ್ತ ಸಾಯಂಕಾಲದೊಳಗ ಪೀಠ ಬಿಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟು ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬೇಕು". ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ದನಿಯಲ್ಲಿಯ ಗಾಂಭೀರ್ಯವೇ ಕೊನೆಯ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಮಠಕ್ಕೆ ಮರಿಯನ್ನು ದೈವದವರೇ ಸೂಚಿಸಬೇಕೆಂದು ಜಿನ್ನಪ್ಪ ಹೇಳಿದಾಗ, ಲಿಂಗಪ್ಪ ಅದನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿದ. ಅದು ಪಡದಪ್ಪನವರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅಧಿಕಾರವಾದ್ದರಿಂದ ಅದರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ತಲೆ ಹಾಕಬಾರದೆಂದು ಅವನ ವಾದ. ಮುಳುಗುವವ ಹುಲ್ಲು ಕಡ್ಡಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ತೇಲಬಯಸುವಂತಿತ್ತು ಅವನ ವಾದಸರಣಿ. ಅದನ್ನಾರೂ ಒಪ್ಪುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. "ಪಡದಪ್ಪನವರು ಜೇಲು ಕಂಡ ಮ್ಯಾಲೂ ಅವರಿಗೆ ಅಧಿಕಾರ ಉಳೇತಿದ್ರ ಅವರ ಮರಿಯ ಹೆಸರು ಸೂಚನಾ ಮಾಡಲಿ" ಎಂದು ಶೇಷಪ್ಪ ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿಯಾದರೂ ಕಾಯದೆ ಜ್ಞಾನದ ಸೋಗು ಹಾಕಿ ಹೇಳಿದ.

ಹಿಂದೆ ಸ್ವಾಮಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಸದಾನಂದ ಶಿವಯೋಗಿಗಳ ತಮ್ಮನ ಮಗ ಮರಿಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಸರ್ವಾನುಮತದಿಂದ ನಿರ್ಣಯವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಆ ಹುಡುಗ ಇನ್ನೂ ತೀರ ಚಿಕ್ಕವನು. ಅವನು ಅಧಿಕಾರ ಸ್ವೀಕರಿಸುವವರೆಗೆ ಅವರ ತಂದೆ ಗಂಗಾಧರಸ್ವಾಮಿಗಳು ಮಠದಲ್ಲಿದ್ದು ಮಠದ ಸತ್ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು. ಕೂಡಿದ ಜನರಿಗೆಲ್ಲ ಈ ನಿರ್ಣಯ ಮೆಚ್ಚಿಗೆಯಾಯಿತು. ಗಂಗಾಧರಸ್ವಾಮಿಗಳ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಜಯಘೋಷ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಇದೇ ಉತ್ಸಾಹದಲ್ಲಿಯೇ ಜನರ ಹಿಂಡು ಗಂಗಾಧರಸ್ವಾಮಿಗಳನ್ನು ಮಠಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು, ಅವರ ಮಗನೇ ಮಠದ ಮರಿಯೆಂದು ಸಾರಿದರು. ಗಂಗಾಧರಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ಇದೆಲ್ಲದರಿಂದ ಒಮ್ಮೆಲೆ ದಿಗಿಲುಂಟಾಗಿತ್ತು. ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಯನ್ನೂ ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಬೇಕಾಯಿತು. ಮಠಕ್ಕೆ ಅವರು ಬಂದ ಕೂಡಲೆ ಸ್ವತಃ ಪಡದಪ್ಪನವರೇ ಎದ್ದು ಅವರಿಗೆ ಸ್ವಾಗತ ಬಯಸಿ ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಅವರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಆಗ ಯಾವ ಭಾವನೆಗಳ ಕೋಲಾಹಲ ನಡೆದಿತ್ತೋ ಬಲ್ಲವರಾರು? ಅವರ ಮುಖ ಮಾತ್ರ ಗಂಭೀರವಾಗಿತ್ತು. ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಕೂಡ ಸುಮ್ಮನಿರದ ತುಟಿಗಳಿಗೆ ಈಗ ಮೌನ ಮುದ್ರೆಹಾಕಿತ್ತು. ಮೌನವಾಗಿಯೆ

ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಹೊತ್ತ ಅರಿವೆಯಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದರು. ಹೋಗುವಾಗ ಜನರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಕೈಮುಗಿಯಬೇಕೆಂದು ಕೈಗಳನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕತ್ತಿದಾಗ, ಕಣ್ಣು ತುಂಬಿಬಂದಿದ್ದವು; ಕೈ ನಡುಗಿದವು. “ಹೋಗಿ ಬರತೀನಿ ದೈವಾ ನೆಪ್ಪಿರಲಿ ಶಿವಾ ಕರಿಸಿದಾಗ ಮತ್ತೆ ಬರತೀನಿ” ಎಂದಿಷ್ಟು ಹೇಳಬೇಕಾದರೆ ಅವರಿಗೆ ಸಾಕುಬೇಕಾಯಿತು.

ಕೂಡಿದ ಜನರಿಗೆ ಅವರ ಮೇಲಿನ ತಿರಸ್ಕಾರ ಇನ್ನೂ ಮಾಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ, ಅವರಿಗೆ ಇದೂ ಒಂದು ಸೋಗಿನಿಸಿತು. ಆದರೆ ಪಡದಪ್ಪನವರು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಕರಗಿದ್ದರು. ಪಾದಳಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಅವರಿಗೆ ರಾಜಮರ್ಯಾದೆಯಿತ್ತು. ಪೀಠ ಅವರ ಮಾತಿಗೆ ವೇದವಾಣಿಯ ಪವಿತ್ರತೆಯನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟಿತ್ತು. ದೈವದ ಬೆಂಬಲದಂತೆ ಜನರ ಬೆಂಬಲವಿತ್ತು. ಹೊತ್ತ ಶಾಟಿ ಅವರ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆಲ್ಲ ರಕ್ಷೆಯಾಗಿತ್ತು. ಈಗ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತೊರೆದು ಅವರು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಸನ್ಯಾಸಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವಾಗ ಅವರ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಕಟ ಕುದಿಯುತ್ತಿದ್ದರೆ ಏನಾಶ್ಚರ್ಯ?

ಸೂರ್ಯ ಆಗಲೇ ನಡುನೆತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದ. ಪಡದಪ್ಪನವರಿಗೆ ಅದು ಭಿಕ್ಷೆಯ ಹೊತ್ತು. ಶಿವಪೂಜೆ ಮುಗಿಸಿದ ನಂತರ ಕಚ್ಚಾಯದ ಹುಡುಗರು ತಂದು ಕೊಟ್ಟ ಸಮೀಚಿನ ಭೋಜನವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರಿಗೆ ಒಬ್ಬರೂ ಕೇಳುವವರೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಎದುರಿನ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಬಯಲೊಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೆ ಆಶ್ರಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೆಳಗೆ ನೆಲ ಸುಡುತ್ತಿತ್ತು. ಮೇಲೆ ಬಿಸಿಲು ಸುಡುತ್ತಿತ್ತು. ಅಂಥ ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆದ ಪಡದಪ್ಪನವರನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಡಲು ಕೂಡ ಒಬ್ಬರೂ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ.

ಅದು ನೆನಪಾಗಿಯೋ ಏನೋ ಪಡದಯ್ಯನವರು ಪಾದಳಿಯ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ನಿಲ್ಲದಂತೆ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಮಾಡಿರುವರೆಂಬಂತೆ ಬೀಸುಗಾಲು ಹಾಕುತ್ತ ಸಾಗಿದ್ದರು.

೨೫

ಇಂದುಪುರಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದ ಯಶವಂತರಾಯರು ಮರಳಿ ಪಾದಳಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಅವರಿಗೆ ಪಡದಪ್ಪನವರನ್ನು ಪದಭ್ರಷ್ಟಗೊಳಿಸಿದ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿಯಿತು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದವರೇ ಅವರು ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಮನೆಗೋಡಿದರು. ಆಚಾರ್ಯರು

ಅವರಿಗೆ ಸ್ವಾಗತ ಬಯಸಿ ನಡೆದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನಿವೇದಿಸಿದರು. ತಾವು ಇಂದುಪುರಿಗೆ ಹೋಗುವ ಮೊದಲೇ ಈ ಘಟನೆ ನಡೆದುದಾಗಿದ್ದರೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯನ್ನು ಪಾದಗಳಿಗೆ ಕರೆತರುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತೆಂದು ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು ಇಂದುಪುರಿಗೆ ಕಳಿಸಿ, ನಡೆದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿಸಬಹುದಿತ್ತಲ್ಲ ಎಂದು ಯಶವಂತರಾಯರು ನುಡಿಯಲು, “ನನಗೂ ಆ ವಿಚಾರ ಬಂದಿತ್ತು ಪಾಟೀಲರ. ಅದರ ಆ ಅಪೇಕ್ಷಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಕಳಸಬೃಹದ್ರಿ ಅಂತ ಜಿನ್ನಪ್ಪ ಅವರೆಲ್ಲ ಅಡ್ಡಬಾಯಿ ಹಾಕಿದರೂ ಅಂತ ಕಳಸಲಿಲ್ಲ. ಅದೂ ಹೋಗಲಿ, ತಮ್ಮದೂ ಹೋದ ಕೆಲಸ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಕ್ಕಾಂಗ ಆದ್ದಾಂಗ ಕಾಣೂದಿಲ್ಲ?” ಎಂದು ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರೇ ಉತ್ತರ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಅಡಗಿಸಿ ಕೇಳಿದರು.

‘ಹೂಂ ಹಾಂಗ ಅನಬಹುದು’ ಎಂದು ಯಶವಂತರಾಯರು ಚುಟುಕಾಗಿಯೇ ಉತ್ತರಿಸಿದರು.

“ಹಂಗಾರ ತಮ್ಮ ಆಸ್ತೀನ ಯಾರ್ಯಾರಿಗೋ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡೋ ವಿಚಾರದಾಗ ಅವರಿದ್ದಾರನಬಾರದ?” ಆಚಾರ್ಯರ ಮರುಪ್ರಶ್ನೆ ಬಂದಿತು.

“ಏನ ಮಾಡೂದು ಆಚಾರಸ್ವಾಮೀ, ಅವರಿಲ್ಲೆ ಬಂದರ ವಾಡೇದೊಳಗ ಕಾಲಿಡದಂಥಾ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಅದ. ಸ್ವಂತ ರೈತರೇ ಅವರ ಕೈಯಾಗಿಲ್ಲ. ಪಡದಪ್ಪನ ಭುಲತಾಪಿಯಿಂದ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಅವರಿಗೆ ಭೂಮಿ ಮತ್ತು ವಾಡೇದ ಕಬಜಾ ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಫ ಒಲೆಂದಾಗ, ಆ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು? ಆಗ ನಾ ಮಹಾರಾಜರ ಜೋಡಿನ ಮಾತಾಡಿದೆ. ಅವರ ಅದಕ್ಕೊಂದು ಹಾದೀ ಹೇಳಿದರು. ಈಗ ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿ ಹೆಸರಿಗೆ ಪಾದಗಳೇ ಭೂಮಿ ಎಷ್ಟವ ನೋಡಿ, ಅವೆಲ್ಲ ರಾಜೀನಾಮೆ-ಕಬಲಾಯತ ಆಗಿ ಮಹಾರಾಜರ ಹೆಸರ್ಲೆ ಹಚ್ಚಬೇಕು. ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಭೂಮೀ ಕಬಜಾ ಪಡಿಯೋದು ಹಗರಾಗತದ. ಅವರ ಹೆಸರಿಗೆ ಖಾತೆ ಅದಮ್ಯಾಲ. ಅವರು ಅದರ ಲಾವಣಿ ಸಾಗಿಸಿ ಬಂದ ದುಡ್ಡು ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕು. ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿ ಕಡಿಂದ ರಾಜಿನಾಮೆ ಕಬಲಾಯತಿ ಕಲೆಕ್ಷರ ಕಡೆಗೆ ಕಳಿಸೇ ನಾ ಇತ್ತಾಗೆ ಬಂದೆ” ಯಶವಂತರಾಯರು ಸಾಧ್ಯಂತವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸವನ್ನು ವಿವರಿಸಿದರು.

“ಅಲ್ಲಾ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥಾದಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿ ಈ ಊರಿಗೇ ಬರದ್ದಾಂಗ ಆತಲ್ಲ. ಜಾಗೀರದಾರರ ವಾಡೇದ ಕಬಜಾ ಮಹಾರಾಜರು ತೊಗೋತಾರ. ಇಲ್ಲಿ ಜಾಗೀರದಾರರ ಮಾನ-ಪಾನ, ಹಕ್ಕು, ಭೂಮಿ-ಸೀಮಿ ಇಂದಿನಿಂದ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಸೇರಿದ್ಧಾಂಗಾತು. ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇದು ನೆಟ್ಟಗಾತೂ

ಆನ್ನಿ, ಅದರ ತಲೆತಲಾಂತರದಿಂದ ನಡದು ಬಂದ ಜಾಗೀರದಾರರ ಮನೆತನ ಮಾತ್ರ ನಾಮಶೇಷ ಆದ್ದಾಂಗಾತು. ಇದು ನೆಟ್ಟಗಾಗಲಿಲ್ಲ ಅನಸತದ” ನಿರ್ವಿಣ್ಣಭಾವದಿಂದ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ನುಡಿದರು.

“ಹಾಂಗೇನೂ ತಿಳಕೊಳ್ಳೋ ಕಾರಣ ಇಲ್ಲ. ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಗೆ ಇಬ್ಬರು ಹೆಣ ಮಕ್ಕಳು ಆದಾರ. ಅವರ ಪೈಕಿ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಗಂಡು ಸಂತಾನ ಹುಟ್ಟಿದರ ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿ ದತ್ತಕ ತೊಗೋಳಕ್ಕೆ ಬರತದ. ಆಗ ಈ ಭೂಮಿ- ಸೀಮಿ ಮತ್ತ ಆಕಿಗೇ ಸಿಗಬೇಕೂ ಅಂತ ವಚನ ತೊಗೊಂಡ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಕಬಲಾಯತಿ ಬರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿತ್ತಿ. ಇನ್ನ ಊರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಸುಧಾರಿಸಿತೆಂದರೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿ ಇಲ್ಲೆ ವಾಡೇದಾಗ ಬಂದ ಇದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು ಇದಕಿನ್ನಾ ಬ್ಯಾರೆ ಯವಸ್ಥಾ ಮಾಡೂದ ಸಾಧ್ಯ ಆಗಲಿಲ್ಲಾ. ಇನ್ನೇನು, ಪಡದಪ್ಪನೋರು ಊರ ಬಿಟ್ಟು ಸುದ್ದಿ ಮೊದಲ ತಿಳಿದಿದ್ದ ಈ ಪ್ರಸಂಗೇನು ಬರತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಪಡದಪ್ಪನ ಆಸರ ಇಲ್ಲದ ನಮ್ಮ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಮುಂದ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಡೂದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನ ತಾನ ಊರ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗತಾನ ನೋಡಿರಂತೆ” ಯಶವಂತರಾಯರು ತಮ್ಮ ಮಾತಿನಿಂದಲೇ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವಂತೆ ನುಡಿದರು.

ಅದೂ ನಿಜವಿತ್ತು. ಆದರೆ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ಭೀತಿಯಿತ್ತು. ಗೌಡಕಿ ವಾರಸಾ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಪ್ಪ ಗೆದ್ದರೆ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನ ಅವನ ಜೊತೆಗೆ ಕೂಡಬಹುದು. ಪಡದಪ್ಪನೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ಗಿರಾಕಿಯಲ್ಲ. ಹೊತ್ತು ಸಾಧಿಸಿ ತಿರುಗಿ ಊರಿಗೆ ಬಂದು, ಮಠ ತನ್ನದೆಂದು ನ್ಯಾಯ ಹೂಡುವ ಸಂಭವವೂ ಇತ್ತು. ಇನ್ನೇನು ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನಿಗೆ ಮಹಾರಾಜರೊಡನೆ ಕುಸ್ತಿಯಾಡುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕಂಜಿ ಅವನು ಊರು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬಿಡಬೇಕು.

ಯಶವಂತರಾಯರು ಮುಂದೆ ಹೇಳಿದರು; “ಮಹಾರಾಜರಿಂದ ಭೂಮಿ ಲಾವಣಿ ತನಗ ಸಿಗಬೇಕೂ ಅಂತ ನಮ್ಮ ಬಾಪೂ ಕೇಳಬಹುದು. ಪಡದಪ್ಪ ಇದ್ದರ ಖಾತ್ರೀಲೆ ಅವಾ ಈ ಅಪಾಯ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ, ಅದಕ್ಕ ಅವಕಾಶ ಸಿಗಬಾರದಂತ ನಾ ಇನ್ನೊಂದು ವ್ಯವಸ್ಥಾ ಮಾಡಿ ಬಂದೇನಿ. ಇಂದುಪುರ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಯೋಳು ಹಳ್ಳಿ ಕುಲಕರ್ಣಿಕಿ ನಿಮ್ಮೂರವರ ಒಬ್ಬರು ಮಾಡೂದುಲ್ಲೆ? ಏನ ಅವರ ಹೆಸರು? ಹಾಂ, ಶ್ಯಾಮರಾಯ, ಅವರನ್ನ ಭೂಮಿ ವಹಿವಾಟ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಾಕ ಹೇಳಿ ಬಂದೀನಿ. ಇದ ಊರಾವ, ಮ್ಯಾಲೆ ಭಾಳ ವಜನದಾರ ಮನಶ್ಯಾ. ಅವಾ ಬಂದರ ನಿಮ್ಮ ಶೇಷಪ್ಪನ ಹಾರ್ಯಾಟನೂ ತಣ್ಣಗ”

ಹೊತ್ತಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಯಶವಂತರಾಯರು ಇಷ್ಟು ಹೇಳಿ ಎದ್ದರು. ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಮುಂದಿನ ದಾರಿ ಏನು ಎಂದು ಯೋಚನೆ ಬಿತ್ತು. ಈಗಾಗಲೇ ಶ್ಯಾಮರಾಯ ಈ ಊರಿಗೆ ಬರುವನೆಂದು ಕೇಳಿ ಅವರಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾಗಿತ್ತು. ಇದೇ ಊರವನಾದ ಶ್ಯಾಮರಾಯ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಅಪರಿಚಿತನಲ್ಲ. ಕುಲಕರ್ಣಿ ಮನೆತನದ ಓಣಿಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಮನೆ ಇಂದಿಗೂ ಇದೆ. ಶ್ಯಾಮರಾಯರ ತಂದೆ ರಾಮರಾಯನೂ ಆಚಾರ್ಯರು ಸರಿ ಓರಿಗೆಯವರು, ಬಾಲ್ಯಸ್ನೇಹಿತರು. ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಹಳೆಯ ನೆನಪುಗಳೆಲ್ಲ ಕೆರಳಿದವು. ಪ್ರತಿವರ್ಷವೂ ನವರಾತ್ರಿಗೆ ಆಚಾರ್ಯರು ರಾಮರಾಯನಿರುವಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿಬರುವದು ಪರಿಪಾಠವಾಗಿತ್ತು. ಆಶ್ಚೀನ ಮಾಸ ಕಳೆದ ಮೇಲೆಯೇ ಅವರು ಊರಿಗೆ ಮರಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಂಥ ಆಶ್ಚೀಯತೆ, ಸ್ನೇಹಾದರಗಳು ಆಚಾರ್ಯರ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ತಿರುಗಿ ಎಂದೂ ದೊರೆತಿರಲಿಲ್ಲ. ರಾಮರಾಯ ತೀರಿಕೊಂಡ ನಂತರ, ಶ್ಯಾಮರಾಯನ ಆಮಂತ್ರಣವನ್ನು ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ಕಾರಣ ಹೇಳಿ ಅವರು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಲೇ ಬಂದಿದ್ದರು. ಮಮತೆ ಆದರಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಂಶ ಕಡಿಮೆಯಾದರೂ ಆಚಾರ್ಯರ ಅಭಿಮಾನಕ್ಕೆ ಪೆಟ್ಟು ಬೀಳ ಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಅದು ಅವರಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ರಾಮರಾಯ ತೀರಿಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ಹೃದಯದೊಳಗಿನ ಆಶ್ಚೀಯತೆಯ ಭಾವನೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅವರು ತಮ್ಮ ಹೃದಯದಾಳದಲ್ಲಿ ಹುಗಿದು ಮುಚ್ಚಿಬಿಟ್ಟಿದರು.

ಈಗ ಶ್ಯಾಮರಾಯ ತಿರುಗಿ ಪಾದಗಳಿಗೆ ಬರುವ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಹುದುಗಿದ್ದ ಭಾವನೆಗಳೆಲ್ಲ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದವು. ಶ್ಯಾಮರಾಯ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಪ್ರಿಯನಾಗಿದ್ದ. ತಂದೆಯಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ಇಳಿದು ಬಂದ ಸದ್ಗುಣಗಳ ಸಂಚಯವೇ ಅವನ ಆಸ್ತಿಯಾಗಿತ್ತು. ಹೊರಗಿನಿಂದ ನಡೆದು ಬರುವ ಪಾದಗಳೆಲ್ಲ ಪುಣ್ಯಶೇಷ ಈಗ ಪಾದಗಳೆಯನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಶ್ಯಾಮರಾಯ ಬರುವನೆಂಬ ವಾರ್ತೆ ಆಚಾರ್ಯರ ಚಿಂತೆಯ ಭಾರವನ್ನೇ ಇಳಿಸಿತು. ಆಚಾರ್ಯರು ಸ್ವಭಾವತಃ ಕನಸುಗಾರರಲ್ಲವಾದರೂ ಈ ಒಂದು ಶುಭವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆ, ಪಾದಗಳೆ ಸುಧಾರಿಸಬಹುದೆಂದು ಹಗಲುಗನಸನ್ನು ಅವರು ಕಾಣತೊಡಗಿದರು. ಕಾಯದೆ ಜ್ಞಾನಲ್ಲಿ ಶ್ಯಾಮರಾಯ ಶೇಷಪುನಿಗಿಂತ ಒಂದು ತೂಕ ಹೆಚ್ಚೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಆಮೇಲೆ ಶೇಷಪುನ ಕವಡುಗಂಟಕತನಕ್ಕೂ ಅವಕಾಶ ಉಳಿಯದಂತಾಗುವುದು. ಬಾಪುಸಾಹೇಬ ಊರು ಬಿಡುವುದು ನಿಶ್ಚಿತ. ಪಡದಯ್ಯನಂತೂ ಈಗಾಗಲೇ ಊರು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಇವರಿಬ್ಬರ ಆಸರಿಲ್ಲದ ಲಿಂಗಪ್ಪ ಹೇಳಕೇಳದೆ ಅಜರಾಣಿಗೆ ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಇದ್ದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳೆಲ್ಲ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ತೆರೆಯುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಪರಿಹಾರವಾಗಿಬಿಡುತ್ತವೆ. ಯುಗಯುಗಗಳಿಂದ ಸಂಗ್ರಹವಾದ ಕತ್ತಲೆ ಒಂದು ಕಿರಣದಿಂದಲೇ ಪರಿಹಾರವಾಗುವದಿಲ್ಲವೇ?

ಶ್ಯಾಮರಾಯ ಊರಿಗೆ ಬರಲಿರುವನೆಂಬ ಸುದ್ದಿ ಆಚಾರ್ಯರಿಂದ ಊರಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹರಡಿತು. ಒಂದು ವರ್ಷದಿಂದ ಊರವರ ತಲೆ ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಒಂದು ಸುಗಮವಾದ ಮಾರ್ಗ ಕಂಡಂತಾದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತಾಡತೊಡಗಿದರು. ಶೇಷಪ್ಪನ ಕಿವಿಗೇ ಇದು ಮೊದಲು ಬಿದ್ದದ್ದು. ಗೌಡರ ವಾರಸಾ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯದ ಚದುರಂಗದಾಟವನ್ನಾಡಿ ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಅಬಾಧಿತವಾಗಿ ನೆಲೆಸಬೇಕೆಂದಿದ್ದ ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೆ ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಿಡಿಲು ಬಡಿದಂತಾಯಿತು. ಭವಿಷ್ಯವೆಲ್ಲ ಕಗ್ಗತ್ತಲೆಯಿಂದ ತುಂಬಿದಂತೆನಿಸಿತು. ತನ್ನ ಮಾತಿಗೇ ಜನ ಹೆದರುವ ಕಾಲ ಒಂದಿತ್ತು. ಶಂಕರಪ್ಪಗೌಡರು ಸತ್ತಮೇಲಂತೂ ಶೇಷಪ್ಪನೇ ಊರಿನ ಸ್ಥಾನದೇವತೆಯಾಗಿದ್ದ. ಶ್ಯಾಮರಾಯ ಅವನಿಗೂ ಅಪರಿಚಿತನಲ್ಲ. ಅವನ ಯೋಗ್ಯತೆ ಪಾದಳಿಯ ಹೆಮ್ಮೆಯ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲೊಂದಾಗಿತ್ತು. ಅಂದಮೇಲೆ ಅವನು ಊರಿಗೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಗತಿಯೇನು?

ಶೇಷಪ್ಪನ ಮಿದುಳು ವಿದ್ಯಚ್ಛಕ್ತಿಗಿಂತ ವೇಗವಾಗಿ ಓಡಬಲ್ಲದಾಗಿತ್ತು. ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಅನೇಕ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿತು. ಸ್ವಾರ್ಥಸಾಧಕನ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿಗೆ ಮಾರ್ಗ ಕಂಡೇ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ದಾದಾನನ್ನು ಜಾಮೀನಿನ ಮೇಲೆ ಶೇಷಪ್ಪ ಬಿಡಿಸಿದ ಉಪಕಾರವೊಂದು ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಭಾರವಾಗಿ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಅದರ ಸದುಪಯೋಗವನ್ನು ಇಂಥ ಅವಕಾಶದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ಹೇಗೆ? ಶ್ಯಾಮರಾಯ ತನ್ನ ಪಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಕುಲಕರ್ಣಿಕೆಯ ನೇಮಣೂಕಿಯನ್ನು ತನಗೇ ಮಾಡಿಸಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಕೇಳಲೇಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಹೊಲಮನೆಗಳ ಆಧಾರವಿಲ್ಲದೆ, ಕಾಯದೆ ಜ್ಞಾನ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಬಾರದೆ, ಶೇಷಪ್ಪ ಪಾದಳಿಯಲ್ಲಿ ಬದುಕು ಮಾಡುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ?

ತಟ್ಟನೆ ಶೇಷಪ್ಪ ಆಚಾರ್ಯರ ಮನೆಗೋಡಿದ. ಆಚಾರ್ಯರು ಪುರಾಣದ ಓಲೆಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಮರುದಿನ ಪುರಾಣದ ಸಿದ್ಧತೆಯಲ್ಲಿದ್ದರು. ಶೇಷಪ್ಪನ ಸಂಭ್ರಮದ ಅಗಮನವನ್ನು ಕಂಡು, ಪ್ರಸಂಗವೇನೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಕೂಡಲೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಶೇಷಪ್ಪ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತ. ಟೊಂಕದಿಂದ ನಶ್ಯದ ಬರುಡೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು, ನಶ್ಯವನ್ನು ಅಂಗೈಯಲ್ಲಿ ತೀಡಿಯೇ ತೀಡಿದ. ಆಚಾರ್ಯರು ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡುತ್ತ ಸುಮ್ಮನೆ ಅಪೂರ್ವ ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಶೇಷಪ್ಪನೇ ಮೊದಲು ಮಾತಾಡಲಿ ಎಂದು ಅವರ ಆಶಯ. ಶೇಷಪ್ಪನೇ ನಿರ್ವಾಹವಿಲ್ಲದೆ ಮಾತು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ. ತಡವರಿಸುತ್ತಲೇ ತನ್ನ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ಆಚಾರ್ಯರೆದುರು ಮಂಡಿಸಿದ.

ಆಚಾರ್ಯರು ಅವನು ಹೇಳಿದ್ದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೇಳಿಕೊಂಡರು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ವಿಚಾರ ಮಾಡಲೇ ಬೇಕಾಯಿತೇನೋ ತಡೆದು ಹೇಳಿದರು.

“ನೋಡು ಶೇಷಪ್ಪಾ, ಇದು ನನಗೆ ಸಂಬಂಧ ಇಲ್ಲದ ಮಾತು. ಆದರೂ ಕೇಳತೀದಿ ಅಂದಮ್ಯಾಲೆ ಒಂದು ಮಾತು ಹೇಳಬೇಕಾಗದೇನಪಾ. ಶ್ಯಾಮರಾಯ ತನ್ನ ಪಾಳೇ ಕುಲಕರ್ಣಿಕಿ ತಾ ಮಾಡಿಕೊಂಡರ ನಿಂದೇನು ಗಂಟು ಹೋತಪಾ? ಮೇಲಾಗಿ ಕುಲಕರ್ಣಿಕಿ ಅಂದರ ಅದೇನು ಚಿರಂಜೀವಿ ಪಟ್ಟ ಇದ್ದಾಂಗ? ಇಂದ ನೀನು, ನಾಳೆ ಅವರು. ಮೇಲಾಗಿ ಈ ಊರು ಬಿಟ್ಟು ನಾಲ್ವತ್ತು ವರ್ಷ ದೇಶಾಂತರ ಕಳೆದ ಮನೆತನಾ ಅದು. ಅವರು ತಿರುಗಿ ತಮ್ಮೂರಿಗೆ ಬರತೀನಿ ಅಂದಾಗ ನಾ ಅದಕ್ಕೆ ಕಲ್ಲ ಹಾಕಲಾರೆ” ಆಚಾರ್ಯರು ಆತ್ಮೀಯತೆಯ ಮಾತುಗಳನ್ನೇ ಆಡಿ ಶೇಷಪ್ಪನ ಮನವೊಲಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು.

“ಅವರು ಊರಿಗೆ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ನಂದೇನೂ ತಕರಾರ ಇಲ್ಲ ಆಚಾರ. ಅದರ ಊರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ನಿಮಗೇನೂ ಅರೇದ್ದಲ್ಲ. ಆಡಿದರ ಒಂದು ಕೆಟ್ಟತು, ಬಿಟ್ಟರ ಒಂದು ಕೆಟ್ಟತು, ಇಂಥ ಹೊತ್ತಿನಾಗ ಸರಕಾರಿ-ದಪ್ಪರ ನನ್ನ ಕೈಯಾಗ ಇರೂದ ನೆಟ್ಟಗಂತ ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಈಗ ನೋಡಿ ಪಾರ್ವತೆವ್ವನ ವಾರಸಾ ಅಪೀಲ ಪ್ರಕರಣ ಅದಲ್ಲಾ ನಾ ಕುಲಕರ್ಣಿಕಿ ಮಾಡತಿದ್ದೆ ಅಂದರ ಪ್ರಾಂತ ಕಚೇರಿಯವರು ನನ್ನ ಭಿಡೆ ಮುರೀಲಾರದ, ಮಾಮಲೇದಾರರ ಹುಕುಮು ತಿರಗಸತಾರ. ಶ್ಯಾಮರಾಯ ಬಂದ ಮ್ಯಾಲ ಆ ಅಪೀಲು ಸೆಟೆದು ಹೋದರ ಆ ದೋಷ ನನ್ನದಲ್ಲ. ಪಡದಪ್ಪ ತಿರಗಿ ಊರಿಗೆ ಬರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಅಂತ ತಿಳೀಬ್ಯಾಡಿ, ಇನ್ನೊಂದ ತಿಂಗಳೆರಡ ತಿಂಗಳ ಹೋಗಲಿ. ಬಣವಿ ಸುಟ್ಟದ್ದಕ್ಕೆ ಖಿಟ್ಟಿ ಹಾಕೂದುಲ್ಲ ಅಂತ ತಿಳಿದ ಮ್ಯಾಲ ತಿರಗಿ ಮತ್ತ ಬರಾವನ. ಅವಾ ಬರದು ಕೊಟ್ಟ ಕಾಗದಪತ್ರ ಎಲ್ಲಾ ನನ್ನ ಕಡಿಗೆ ಅವ. ನನ್ನ ಕೈಯಾಗ ಸರಕಾರಿ ದಪ್ಪರ ಇದ್ದಾಗ, ಮಠದ ಭೂಮಿಯ ಕಬಜಾ ಸಿಗೋದು ದುಸ್ತರ ಅನಿಸಿ ಬರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲಾ. ಅದಕ್ಕೆ ಶ್ಯಾಮರಾಯರ ನೇಮಣೂಕಿ ಆಗೂದು ಬ್ಯಾಡಾ ಅಂತ ನಾ ಅನ್ನೂದು. ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಶಾಂತ ಆಗಲಿ. ನಾನ ಸ್ವತಃ ರಾಜೀನಾಮೆ ಬರೆದು ಕೊಟ್ಟು ಅವನ ನೇಮಣೂಕಿ ಮಾಡಸತೇನಿ ಆತ. ಇಕಾ ಇದು ಬರೇ ಮಾತಲ್ಲ ಆಚಾರ. ವಚನಾ ಅಂತ ತಿಳೀರಿ” ಶೇಷಪ್ಪ ತಿಳಿಯಬಾರದೆಂಬಂತೆ ಮಾತಿನ ಜಾಲವನ್ನು ಬೀಸಿ, ಸ್ವಾರ್ಥ ಸಾಧಿಸುವ ಹವಣಿಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದ.

ಆಚಾರ್ಯರು ಹೆಚ್ಚು ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ಶೇಷಪ್ಪನ ಮಾತಿನ ಕಡೆಗೆ ವಿಶೇಷ ಲಕ್ಷ್ಯವಿತ್ತು. ಶ್ಯಾಮರಾಯನಿಗೆ ಮುಂದೆ ತೊಂದರೆಯಾದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಶೇಷಪ್ಪನದೂ

ಪಾಲಿದ್ದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನಿಲ್ಲ. ಎಷ್ಟು ಅನುಭವಚತುರನಾದರೂ ಶ್ಯಾಮರಾಯ ಪಾದಗಳಿಗೆ ಹೊಸಬನೇ. ಈಗ ಶೇಷಪ್ಪನ ಮಾತನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿರೋಧಿಸಿದರೆ, ಮುಂದೆ ತಮ್ಮ ಜೊತೆಗೆ ಶ್ಯಾಮರಾಯನೂ ದುಃಖಕ್ಕೀಡಾಗಬೇಕಾದೀತು. ಶ್ಯಾಮರಾಯನಲ್ಲಿದ್ದದ್ದು ಕೇವಲ ಜಾಣತನ; ಆದರೆ ಶೇಷಪ್ಪನ ಧೂರತೆ ಅವನಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದ ಆಚಾರ್ಯರು “ಆಗಲಿ, ಅವಾ ಬಂದನಕಾ ಬರಲಿ, ಮುಂದೆ ನೋಡೋಣಂತ” ಎಂದಿಷ್ಟೇ ಹೇಳಿ ಶೇಷಪ್ಪನ ಮೂಗಿಗೆ ತುಪ್ಪ ಸವರಿದರು. ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೆ ಅಷ್ಟೇ ಎಳೆ ಸಾಕಾಯಿತು. ಹಚ್ಚಡವನ್ನೆಲ್ಲ ನುಂಗಲಿಕ್ಕೆ, ಮಾತು ಬಿತ್ತಿ ತಂತ್ರವನ್ನು ಬೆಳೆಯಬಲ್ಲ ಕೃಷಿ ವಿದ್ಯೆ ಅವನಿಗೆ ಜನ್ಮಜಾತಕವಾಗಿ ಬಂದಿತ್ತು.

ಇದಾಗಿ ಒಂದು ವಾರವೂ ಕಳೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ಶ್ಯಾಮರಾಯ ಕುಟುಂಬ ಸಮೇತ ಪಾದಗಳಿಗೆ ಬಂದೇಬಿಟ್ಟ, ಅವನ ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದ ಮನೆ ಇನ್ನೂ ಸುಣ್ಣ-ಬಣ್ಣ ಕಂಡಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದು, ತಾತ್ಪರ್ಯವಾಗಿ ಆಚಾರ್ಯರ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ದ್ವಜ ಹಾಕಬೇಕಾಯಿತು. ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನು ಕಂಡು, ಸತ್ತುಹೋದ ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲರು, ಅವರ ಹೆಂಡರು ಮಕ್ಕಳೊಡನೆ ತಿರುಗಿ ಬಂದಷ್ಟು ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಬಂದ ಇಡೀ ದಿನವೆಲ್ಲ ಆಪ್ತಾಲೋಚನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕಳೆಯಿತು. ಮರುದಿನ ಶ್ಯಾಮರಾಯ ವಾಡೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನನ್ನು ಭೆಟ್ಟಿಯಾದ.

ವಾಡೆಯ ಸದರಿನಲ್ಲಿ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಏನೋ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರ ನೋಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದ. ಶ್ಯಾಮರಾಯ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನಿಗೆ ಅಪರಿಚಿತನಾದರೂ ಶ್ಯಾಮರಾಯರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಜಾಗಿರದಾರರ ವಾಡೆಯ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪರಿಚಯವಿತ್ತು. ಔಪಚಾರಿಕವಾಗಿ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಶ್ಯಾಮರಾಯ ತನ್ನ ಗುರುತನ್ನು ತಾನೇ ಹೇಳಿಕೊಂಡ. ಪುತ್ರಳಾಬಾಯಿಯ ನಿಧನವಾದ ಬಗ್ಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯವರಿಗೆ ದುಃಖವಾದ ಬಗ್ಗೆ ಸಂದೇಶ ಮುಟ್ಟಿಸಲು ಬಂದುದಾಗಿ ಮಾತು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ. “ಅಂದ್ವಾಂಗ ಈಗ ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಸಾಹೇಬರ ಆಸ್ತಿ ಎಲ್ಲ ಮಹಾರಾಜರ ಹೆಸರಿಗೆ ಬಂದದ. ಅವರ ಹೆಸರು ದಾಖಲಾಗೋ ಹುಕುಂ ಬಂದ ಕೂಡಲೆ ಅವರೇ ಈ ಊರಿಗೆ ಸ್ವತಃ ಬರಾವರಿದ್ದಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಅವರ ಸ್ವಾಗತದ ತಯಾರಿ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯವರ ಹೇಳಿ ಕಳಿಸ್ಸಾರ” ಶ್ಯಾಮರಾಯ ಮೃದುವಾಗಿ ವಿನಯದಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೂ ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನಿಗೆ ಏನು ಹೇಳಬೇಕೋ ತಿಳಿಯದೆ “ಹಂ, ಹಂ” ಎಂದಿಷ್ಟೇ ಉತ್ತರವಿತ್ತು ಸುಮ್ಮನಾದ.

ಮುಂದೆ ಒಂದರೆಡು ದಿನ ಶ್ಯಾಮರಾಯ ರೈತರನ್ನು ಕಾಣುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಕಳೆದವು. ಅವರವರ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸುಖ-ದುಃಖ ಕೇಳಿಕೊಂಡನು. ಮಹಾರಾಜರು ಪಾದಳಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಿ ಹಿಂದಿನ ಬಾಕಿ ಸೂಟ ಬಿಡಿಸುವುದಾಗಿ ಆಶ್ವಾಸನವಿತ್ತನು. ರೈತರಿಗೆ ಕಾಳು-ಕಣಿಗೆ ಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಲ ಕೊಡಲು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳೋಣವೆಂದೂ ಭರವಸೆಯಿತ್ತನು. ಇಂದುಪುರ ಮಹಾರಾಜರು ಬರುವ ಸುದ್ದಿ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸಿತ್ತು. ಅವರೇ ಊರ ಜಾಗೀರಿಯ ಮಾಲಕರಾದರೆ ದೈವ ತೆರೆಯಿತೆಂದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಹರ್ಷವಾಯಿತು. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನ ಕಿವಿಯವರೆಗೂ ಈ ಮಾತು ಬೀಳುವದೇನೂ ತಡವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ವಾಡೆಯಲ್ಲಿ ಜೀತವಿಲ್ಲದೆ ದುಡಿದು ಆಯಾ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಹೊಲೆಯರಲ್ಲಿ ಈ ಸುದ್ದಿ ವಿಪರೀತವಾದ ಪರಿಣಾಮವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತ್ತು. ಮಹಾರಾಜರು ಬಂದ ಮೇಲೆ ಊಟದ ಸಂಬಳವೂ ದೊರೆಯುವುದೆಂದು ಯಾರೋ ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದರು. ಅಂದಮೇಲೆ ಏನೂ ಕೊಡದೆ ದುಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನ ಮನೆಗೆ ಕೆ ದುಡಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು? ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಬೇಗ ಊರು ಬಿಡುವಂತಾಗಬೇಕಾದರೆ ತಾವು ವಾಡೆಯ ಪಟಾಂಗಣದ ಕಸ ಹೊಡೆಯಲಿಕ್ಕಾಗಲಿ, ಕಟ್ಟಿಗೆ ಒಡೆಯಲಿಕ್ಕಾಗಲಿ ಹೋಗಲೇಬಾರದೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದರು.

ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಾಗ ಊರವರೆಲ್ಲ ಕೈಬಿಟ್ಟರೂ ಹೊಲೆಯರು ತನ್ನ ಕೈಬಿಡಲಾರರೆಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನಿಗೆ ಇದರಿಂದ ಬಲವಾದ ಆಘಾತವಾಯಿತು. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಪೆಟ್ಟು ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಾಗುವಳಿಗೆ ತನ್ನಿಂದ ಹಿಡಿದ ಬಗ್ಗೆ ಕಬುಲಾಯಿತಿ ಬರೆದು ಕೊಡಲು ರೈತರನ್ನು ಕರೆಕಳಿಸಿದಾಗ, ಅವರೆಲ್ಲ ವಾಡೆಗೆ ಬರದೆ ಮುಖ ತಪ್ಪಿಸತೊಡಗಿದರು. ಮೇಲಾಗಿ ತನ್ನನ್ನೊಂದು ಮಾತು ಕೇಳುವ ಸೌಜನ್ಯವನ್ನು ಕೂಡ ತೋರದೆ, ಹೊಲದಲ್ಲಿಯ ಗಿಡಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕಡಿದು ಮಹಾರಾಜರ ಸತ್ಕಾರಾರ್ಥವಾಗಿ ಮಂಟಪದ ಸಿದ್ಧತೆಯಲ್ಲಿ ರೈತರೆಲ್ಲ ತೊಡಗಿದ್ದರು. ಇದರಿಂದ ದಿಕ್ಕುಗಾಣದೆ ಸಲಹೆ ಪಡೆಯಲು ಯಶವಂತರಾಯರ ಕಡೆಗೆ ಕಳಿಸಿದ ಆಳು ತಂದ ಸಂದೇಶವೂ ಪ್ರತಿಕೂಲವಾಗಿತ್ತು. “ಮ್ಯಾಡಿವಂತರಾಂಗ ನಡಕೋತಿದ್ದರ ಕನಕೇರಿಗೆ ಹೋಗಂತ ಹೇಳು” ಎಂದು ಅವರು ಹೇಳಿ ಕಳಿಸಿದ್ದರು. ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಕಳಸವಿಡುವಂತೆ ಇನ್ನೊಂದು ಸಿಡಿಲು ಎರಗಿತು. ಲಿಂಗಪ್ಪನ ವಾರಸಾ ಅಪೀಲಿನ ವಿಚಾರಣೆಯ ಮುದ್ದತ ನಿಯಮಿಸಿದ ನೋಟೀಸು ಕೈಗೆ ಬಿತ್ತು. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ತತ್ತರಿಸಿಹೋದ. ಪಡದಪ್ಪನ ಅಧಾರ ಎಂದೋ ತಪ್ಪಿಹೋಗಿತ್ತು. ಶೇಷಪ್ಪನೂ ಈಗ ವಿರೋಧಿಪಕ್ಷವನ್ನು ಸೇರಿದ್ದ.

ಬಾಪೂಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಆಪ್ತಮಿತ್ರರೇ ಪಾದಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದದ್ದಾಗಲೆಂದು ಶೇಷಪ್ಪನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ತನ್ನ ದುಗುಡವನ್ನೆಲ್ಲ ತೋಡಿಕೊಂಡ.

ಶೇಷಪ್ಪ ಅವನನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಅವನೂ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ, ರಾಜೀನಾಮೆ ಕಬುಲಾಯತಿಯನ್ನು ಕಲೆಕ್ಷರರು ಮಂಜೂರ ಮಾಡಿದ ನಂತರ ಭೂಮಿಗಳೆಲ್ಲ ಮಹಾರಾಜರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾಗಬೇಕು. ಇನ್ನೂ ಹುಕುಮು ಬಂದಿಲ್ಲವೆಂದ ಮೇಲೆ ಈಗಲೆ ಹೆದರುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಹುಕುಮು ಬರದೆ ಮಹಾರಾಜರು ಪಾದಳ್ಳಿಗೆ ಬರಲಾರರು. ಹುಕುಮು ಹೊರಡದಂತೆಯೇ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟರಾಯಿತಲ್ಲ? ಆಗ ರೈತರಿಗೆಲ್ಲ ತಾವು ಮೋಸ ಹೋದೆವೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ಶ್ಯಾಮರಾಯ ಉರುಳಿಸಿದ ಬುರುಡೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅವರಿಗೆ ಖಾತ್ರಿಯಾಗುವುದು. ಈಗ ಮಾಡಬೇಕಾದದ್ದೆಂದರೆ ಬೆಳಗಾವಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕಲೆಕ್ಷರರನ್ನು ಕಂಡು, ಹುಕುಮು ಹೊರಡದಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕೈತುಂಬ ಹಣವನ್ನು ಚಲ್ಲಬೇಕಾದೀತು; ಆದರೆ ನಿರ್ವಾಹವಿಲ್ಲ. ಇದು ಶೇಷಪ್ಪ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಸಲಹೆಯಾಗಿತ್ತು.

ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನಿಗೆ ಈ ಸಲಹೆಯಿಂದ ಹೊಸ ಹುರುಪು ಬಂದಿತು. ತಾನು ಪಾದಳ್ಳಿಯ ವಾಡೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನೆಲೆಸಬೇಕಾದರೆ ಧೈರ್ಯ ತೋರದೆ ಗತಿಯಿಲ್ಲವೆನಿಸಿತು. ರೈತರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರನ್ನು ಆಳು ಹಚ್ಚಿ ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ವಾಡೆಗೆ ಕರೆಸಿದ. ತನ್ನ ಪರವಾನಗಿ ಇಲ್ಲದೆ ಜಾಗೀರಿಯ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಗಿಡಗಳನ್ನು ಕಡಿದದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಖಿಟ್ಟೆ ಹಾಕುವುದಾಗಿ ಬೆದರಿಸಿದನು. ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಭೂಮಿಯ ಕಬುಲಾಯತಿಗಳೆಲ್ಲ ತನ್ನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲೇ ಇಲ್ಲವೆ? ಅದರ ಬಲದ ಮೇಲೆ ತಾನು ಏನು ಬೇಕಾದರೂ ಮಾಡಬಹುದೆಂದು ಸೂಚಿಸಿದ. ಕಬುಲಾಯತಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಬರೆದುಕೊಡದಿದ್ದರೆ ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಾಗಮಾಡಲು ಕೊಡುವುದಾಗಿ ಬೆದರಿಕೆ ಹಾಕಿದ. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ರೈತರಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಗಲಿಬಿಲಿ ಉಂಟಾಯಿತು. ಕೆಲವರು ಶೇಷಪ್ಪನಲ್ಲಿ ಸಲಹೆ ಪಡೆಯಲು ಓಡಿದರು. ಅವನ ಮಾತು ಕೇಳಿದಾಗ ತಾವು ಹಿಡಿದ ದಾರಿ ತಪ್ಪೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಹೊಳೆಯಿತು. ಯಾವುದಕ್ಕೂ ನಂಬದಂತಾಯಿತು. ವಾಡೆಯಲ್ಲಿಯ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಕರಣಗಳ ಮೇಲೆಯೇ ಅವರ ಹಿಡಿ ಅನ್ನದ ಸಮಸ್ಯೆ ಅವಲಂಬಿಸಿತ್ತು.

ಇದೆಲ್ಲದರ ಪರಿಣಾಮ ಪಾದಳ್ಳಿಯ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆಯೇ ಆಯಿತೆನ್ನಬಹುದು. ಪಾದಳ್ಳಿಯ ಭೂಮಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರರಲ್ಲೊಂದು ಭಾಗ ಜಾಗೀರದಾರರದು, ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಗ ಗೌಡರದು. ಉಳಿದ ಒಂದು ಭಾಗ

ಶ್ಯಾನುಭೋಗ ಹಾಗೂ ರೈತರದು. ಲಿಂಗಪ್ಪನ ವಾರಸ ಪ್ರಕರಣದ ತಕರಾರಿನ ಸಲುವಾಗಿ ಗೌಡ ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ ಕುಂಟಿ ಹೋಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾರಿಗೆ ಕಬುಲಾಯತಿ ಕೊಡಬೇಕೆಂಬ ಸಂಶಯದಲ್ಲಿ ರೈತರು ಮುಳುಗಿದ್ದರಿಂದ ಜಾಗೀರದಾರರ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಹರಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಪಾದಳ್ಳಿಯ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಹೊಲಗಳೆಲ್ಲ ಬಿಸಿಲು ತಿನ್ನುತ್ತ ಕೇಳುವವರಿಲ್ಲದೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದವು. ರೋಹಿಣಿ ಮಂಟಪ ಕಟ್ಟಿ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಆಸೆ ತೋರಿಸಿ ಹೋಯಿತು. ಮೃಗ ಹೂಡಿತು. ತೆಳುಮೋಡ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಕೊಂಡವು. ಜಡಿಮಳೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು; ಪಡುಗಳಿಯ ತಂಪು ಹನಿ ಚಲ್ಲಿದಂತಾಗಿ ಭೂಮಿಯ ಕೆನ್ನೆ ನವಿರೇರಿತು. ಕಂಡಲ್ಲೆಲ್ಲ ನೆಲ ಹಸಿರು ಮುರಿಯತೊಡಗಿತು. ಕಾರಹುಣ್ಣಿವೆ ಬಂದಿತು. ಹದಗಾಲದ ರಹಸ್ಯ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಊಸಿರಿತು. ನೆಲ ಒಡಮುರಿದೆದ್ದವು; ಆಕಳಿಸಿತು; ಕಣ್ಣು ತೆರೆಯಿತು. ಆದರೆ ಮನುಷ್ಯನ ಕಾದಾಟಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲ ಸೆರೆಯಾಗಿತ್ತು. ಮುಗಿಲು ಕರೆದರೂ ಭೂಮಿಗೆ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸಾಗುಮಾಡಬೇಕಾದ ಭೂಮಿ ಬಂಜೆ-ನೆಲವಾಗಿ ಮರುಗತೊಡಗಿತು.

ಇದೇ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮಹಾರಾಜರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಜಾಗೀರಿನ ಹೊಲಗಳೆಲ್ಲ ದಾಖಲಾದ ಬಗ್ಗೆ ಕಲೆಕ್ಟರರಿಂದ ಹುಕುಮು ಬಂದಿತು. ಆ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದವನೇ ಶ್ಯಾಮರಾಯ ಎಲ್ಲ ರೈತರನ್ನೂ ಕರೆಸಿ ತಿಳಿಹೇಳಿದನು. ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯವರು ರಾಜೀನಾಮೆ-ಕಬುಲಾಯತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ವಾಡೆ ಮಹಾರಾಜರದಾಯಿತು. ನಾಳೆ ಕಾರಹುಣ್ಣಿವೆಯಲ್ಲಿ ಎತ್ತು ಕರಿಹರಿಯವರು ಜಾಗೀರದಾರರ ಹಕ್ಕು. ವಾಡೆಯಿಂದ ಎತ್ತುಗಳನ್ನೊಯ್ದು ಅಗಸೆಯಲ್ಲಿ ಕರಿಹರಿದ ಬಳಿಕ, ತಿರುಗಿ ವಾಡೆಗೆ ಅವುಗಳು ಬಂದು ನಿಲ್ಲಬೇಕು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ವಾಡೆಯ ಕಬಜಾ ಪಡೆಯುವುದು ಅಗತ್ಯ.

ಶ್ಯಾಮರಾಯನ ಮಾತಿನಿಂದ ರೈತರೆಲ್ಲ ಹುರುಪುಗೊಂಡರು. ತಮ್ಮ ಬಿಡುಗಡೆಯ ಕಾಲ ಒಮ್ಮೆ ಬಂದಿತಂತೆನಿಸಿತು. ರೈತರ ಹಿಂಡು ವಾಡೆಯ ಕಬಜಾ ಪಡೆಯಲು ವಾಡೆಯ ಕಡೆಗೇ ನಡೆಯಿತು. ಈ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿದ ಹೊಲಗೇರಿಯವರು ಅವರನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದರು. ಎತ್ತಿನ ಗೋದಲೆಯನ್ನು ಸಾರಿಸಿ ಶಿಫಾರಸು ಪಡೆಯುವ ಹೊತ್ತು ಬಂದಾಗ ತಾವೇಕೆ ಹಿಂದೆ ಬೀಳಬೇಕೆಂಬ ವಿಚಾರ ಅವರನ್ನು ವಾಡೆಗೆ ಎಳೆದು ತಂದಿತ್ತು.

ಜಾಗೀರದಾರರ ಹಿರಿ ಕಮತಿಗ ಇಮಾಮಸಾಹೇಬ ಆರಡಿ ಎತ್ತರದ ಆಜಾನುಬಾಹು ಆಳು. ಕಾಲಲ್ಲಿಯ ಜಿರಿಜಿರಿ ಕೆರವುಗಳನ್ನು ಬೇಕೆಂದೇ ಸಪ್ಪಳ

ಮಾಡುತ್ತ ಪಡಗಾದ ಶಮನನ್ನು ಹಿಂದಿನಿಂದ ಮುಂದೆ ಚಿಮ್ಮಿಕೊಂಡು ವಾಡೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟ, ಧಾಬೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ ಎಮ್ಮೆ-ಆಕಳುಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಬಿಚ್ಚಿ ಹೊರಗೆ ಅಟ್ಟಿದ. ತನ್ನ ಜೊತೆಗೆ ಬಂದವರನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ “ಲೇ ಧಾಬೆ ಹಸನ ಮಾಡಾಕ ಗಡಾನ ಬರಿ. ಒಳ ಗ್ವಾಡಿ ಹೊರ ಗ್ವಾಡಿ ಸಾರಸಾಕ ಹೊಲ್ಯಾರಿಗೆ ಹೇಳ್ತೆ” ಎಂದು ಪಾದಳ್ಳಿಗೇ ಕೇಳಿಸುವಂತೆ ಗುಡುಗಿದ.

ಒಳಗಿದ್ದ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಈ ಗುಡುಗನ್ನು ಕೇಳಿ ದಿಗಿಲುಗೊಂಡು ಪಡಸಾಲೆಗೆ ಬಂದ. ಧಾಬೆಯಿಂದ ದನಗಳೆಲ್ಲ ಹೊರಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಸಂತಪ್ತನಾದ. “ಯಾರಲೇ ಅವರು ದನಾ ಯಾಕ ಹೊರಗೆ ಅಟ್ಟಿರೀರಿ?” ಎಂದು ಆರ್ಭಟಿಸಿದ. ಇಮಾಮಸಾಹೇಬ ಅವನ ಮುಂದೆ ಬಂದು ನಿಂತು. ಬಗ್ಗಿ ಮುಜುರೆಮಾಡಿ “ಧನ್ಯಾರ, ದನಾ ನಿಮ್ಮವರಿ. ಅವನ್ನ ಮನ್ಯಾಗ ಒಯ್ದು ಕಟಿಗೋಳ್ತೆ. ವಾಡೇ ಇನ್ನಮ್ಮಾಗ ಮಹಾರಾಜರದು. ನಾವು ಅವರ ರೈತರು. ಹೊರಗಿನವರ ದನಾ ಇಲ್ಲಿರಬಾರದಂತ ಬಿಚ್ಚಿ ಹೊರಗೆ ಹಾಕಾಕ ಹತ್ತೀವು” ಎಂದ.

“ವಾಡೆ ಮಹಾರಾಜರದಂತ ಯಾರ ಹೇಳತಾರ?”

“ಕಲೆಕಟರಸಾಹೇಬರ ಹುಕುಮು ಬಂದೈತರಿ. ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿ ಸಾಹೇಬರ ಆಸ್ತಿ ಎಲ್ಲಾ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಸೇರೇತಂತರಿ”

“ಯಾರವರು ನಿಮಗೆ ಹೇಳಿದವರು? ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಗೆ ಆಸ್ತಿ ವಿಲೇವಾಟ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರನ ಇಲ್ಲ.”

“ಐತ್ಯೋ ಇಲ್ಲೋ, ಕಲೆಕಟರಸಾಹೇಬರಿಗೇ ಗೊತ್ತರಿ. ಇಲ್ಲಾಂದರ ಹುಕುಮು ಹ್ಯಾಗ ಬರದಾರರಿ?” ಇಮಾಮ ಮರ್ಯಾದೆ ಮೀರಿಯೇ ಉತ್ತರ ಇತ್ತ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಪಾವಟಿಗೆ ಹತ್ತಿ ಪಡಸಾಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಲಿಟ್ಟ. “ಖಬರದಾರ್ ಒಳಗೆ ಬಂದ್ಯಂದರ!” ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿದ. ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ತನ್ನ ಆಳುಗಳಿಗೆ “ಏನ ನೋಡತೀರೋ, ಚಂಡು ಹಿಡದು ಹೊರಗೆ ಹಾಕರಿ ಅವನ್ನ” ಎಂದು ಅಚ್ಚೆ ಮಾಡಿದ. ಒಬ್ಬ ಆಳೂ ನಿಂತಲ್ಲಿಂದ ಮಿಸುಕಲಿಲ್ಲ. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನ ಸಿಟ್ಟು ಕ್ಷಣಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಭಯವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. ಸಿಟ್ಟಿಗೋ ಹೆದರಿಕೆಗೋ ಅಂತೂ ಕಾಲು ಥರಗುಟ್ಟಿ ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಇಮಾಮನಿಗೆ ಯಾವುದರ ಪರಿವೆಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಪಡಸಾಲೆಗೆ ಬಂದು ನಿಂತು ಆಳುಗಳಿಗೆ ಸನ್ನೆಮಾಡಿದ. ಪ್ರಸಂಗ ವಿಕೋಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಬಹುದೆಂದು ಹೆದರಿ, ಹಿತ್ತಲಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ಹೊರಗೋಡಿದ.

ಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ ರತ್ನಾ ಯಶವಂತರಾಯನೊಡನೆ ತವರಿಗೆ ಹೋದವಳು ಇನ್ನೂ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಳುಕಾಳುಗಳಂತೂ ಯಾವಾಗಲೋ ಜನರ ಹಿಂಡನ್ನೇ ಸೇರಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಇಡೀವಾಡೆ ಕೈವಶವಾಯಿತು. ಜನರ ಆವೇಶ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು. ವಾಡೆಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಜನರು ನುಗ್ಗಿದರು. ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನೆತ್ತಿ ತಂದು ಹೊರಗೆ ಇಟ್ಟರು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ವಾಡೆಯ ಪಟಾಂಗಣವೆಲ್ಲ ಬೆಲೆಯುಳ್ಳ ಸಾಮಾನುಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ ಹೋಯಿತು. ಮನೆಯೆಲ್ಲ ಬರಿದಾಯಿತು. ಕಲೆಕ್ಷರರ ಹುಕುಮು ಬಂದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಯಶವಂತರಾಯರಿಗೆ ತಿಳಿಸಲೆಂದು ದಾದಾ ಅಜರಾಣಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಈ ಹಗಲ ದರೋಡೆಯಲ್ಲಿ ಅವನೂ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು ಕೆಲವರಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಆ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಆಸೆಗಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದರು.

ಜಾಗೀರದಾರರ ರೈತರು ವಾಡೆಯಲ್ಲಿ ನುಗ್ಗಿ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನನ್ನು ಓಡಿಸಿದರೆಂದು ವಾಲೀಕಾರ ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಸುದ್ದಿ ಹೇಳಿದಾಗ ಶ್ಯಾಮರಾಯ ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಊಟ ಬಿಟ್ಟೇ ಎದ್ದು, ಓಡಿಬರಬೇಕಾಯಿತು. ವಾಡೆಯ ಪಟಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ರಾಶಿಯಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ವಸ್ತುಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ನೋಡಿ ಅವನ ಎದೆಯೊಡೆಯಿತು. ನಿಂತವರೆಲ್ಲ ಕೈಗೊಂಡು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರೆ ಏನು ಗತಿ ಎಂದು ಹೆದರಿಕೆಯುಂಟಾಯಿತು. ಆ ಸಾಮಾನುಗಳೆಲ್ಲ ಅಪಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೆ ಆ ಗುಣ್ಣೆಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯೆಲ್ಲ ತನ್ನ ಮೇಲೆಯೇ! ಶ್ಯಾಮರಾಯ ಬಂದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಹೊರಗೇ ನಿಂತಿದ್ದ ಇಮಾಮ ಸರ್ವೆ ಹಾಸ್ಯದಿಂದ “ವಾಡೆ ಕಬಜಾಕ ಬಂತಲೀ ಕುಲಕಣ್ಣಾರ” ಎಂದು ಆತ್ಮಸುತ್ತಿಗೆ ತೊಡಗಿದ.

ಶ್ಯಾಮರಾಯನ ಹುಬ್ಬು ಗಂಟೆಕ್ಕಿದವು, “ಛಲೋ ಮಾಡಿದಿರಿ. ಸಾಮಾನೆಲ್ಲ ಹೊರಗ ತಂದಿಡಂತ ಯಾರು ಹೇಳಿದರೋ ನಿಮಗೆ? ಅವು ಯಾರವು ಅಂತ ತಿಳಿದೀರಿ? ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಸಾಹೇಬರವು ಅವು. ವಾಡೆ ಮಹಾರಾಜರದಾತಂತ ನಿಮ್ಮ ಕೈಯಾಗ ಹಿರೇತನಾ ಬಂತೇನು? ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ಮತ್ತ ಒಳಗೊಯ್ದು ಬಂದ ಕ್ಷಾಣ್ಯಾಗ ಹಾಕಿರಿ. ಅದರೊಳಗೆ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬರ ಸಾಮಾನೆಷ್ಟ ಅವ, ಅವನ್ನ-ಅವರಿಗೆ ಕೇಳಿ-ಗಾಡ್ಯಾಗ ಹೇರಿ ಅವರ ಊರಿಗೆ ಕಳಿಸಬೇಕು. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬರು ನಮ್ಮ ಬಾಯಿಸಾಹೇಬರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಆಗಬೇಕು, ಅವರ ಅಪಮಾನ ಆಗೂ ಹಾಂಗ ನಾ ಏನೂ ಮಾಡಗೊಡೊದಿಲ್ಲ ತಿಳಿತೇನು?” ಎಂದು ಅವರನ್ನೆಲ್ಲ ತುಡುರಿ, ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಿ ಬಿದ್ದ ಸಾಮಾನುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನು ಜೋಕೆಯಿಂದ ಒಳಗೆ ಇಡಿಸಿದನು.

ಓಣಿಯ ತುಂಬ ಈ ಮೋಜನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಹುಡುಗರು ನೆರೆದಿದ್ದರು. ಕಟ್ಟಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತ ಮುದುಕನೊಬ್ಬ ಅವರನ್ನು ಬೆದರಿಸಿ ಕಳಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಆ ಕೋಲಾಹಲಕ್ಕೆ ಜನರು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ಕೂಡಿದರು. ದೊಡ್ಡ ಗುಂಪೆ ಕೂಡಿ ಓಣಿ ಹಿಡಿಸದಾಯಿತು. ಮೊಟ್ಟಮೊದಲನೆಯ ಸಾರೆ ಜಾಗೀರದಾರ ಮನೆಯ ಸಾಮಾನುಗಳೆಲ್ಲ ಸೂರ್ಯನ ಬೆಳಕನ್ನು ಕಂಡದ್ದರಿಂದ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರೂ ಕೂಡ ಅವುಗಳನ್ನು ನೋಡುವಂತಾಯಿತು.

೨೬

ಮರುದಿನವೇ ಕಾರುಹಣ್ಣಿಮೆ. ಬಯಲುಸೀಮೆಯ ಎಲ್ಲ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿಯಂತೆ ಪಾದಳಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಎಂದಿಲ್ಲದ ಉತ್ಸಾಹ. ನಿಜವಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಈ ವರ್ಷ ಭೂಮಿಯೆಲ್ಲ ಸಾಗುಮಾಡದೆ ಬಿದ್ದಿತ್ತು; ಊರಲ್ಲಿ ವಾತಾವರಣ ಸರಿಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಜನರ ಉತ್ಸವಪ್ರಿಯತೆ. ಅದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಈ ವರ್ಷ ಹುಟ್ಟಿದ ಈರ್ಷ್ಯೆ ಕಾರುಹಣ್ಣಿಮೆಯ ಆಚರಣೆಗೊಂದು ಬಣ್ಣವಿಟ್ಟವು. ಶಂಕರಪ್ಪಗೌಡರಿದ್ದಾಗ ಅವರ ಎತ್ತುಗಳ ಮೆರವಣಿಗೆಗೆ ಊರೇ ಬಂದು ನೋಡುವಂತಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ವರ್ಷವೂ ಆ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಮುರಿಯಬಾರದೆಂದು ಗೌಡತಿಯ ಆಸೆ. ಊರಿಗೇ ದೊಡ್ಡ ಮೆರವಣಿಗೆ ತೆಗೆಸುವುದು ಗೌಡರ ಮನೆತನದ ಆನುವಂಶಿಕ ಸೊತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ವರ್ಷ ಗೌಡರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮೆರವಣಿಗೆಯ ತಯಾರಿ ಜೋರಿನಿಂದ ನಡೆದಿತ್ತು. ಜಾಗೀರದಾರರ ರೈತರು ತಮ್ಮ ಎತ್ತುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕೂಡಿಸಿ, ಅವು ಜಾಗೀರದಾರರ ಅದೇಕೆ ಮಹಾರಾಜರ ಎತ್ತುಗಳಿಗೆ ಉಚಿತವೆನಿಸುವಂಥ ಮೆರವಣಿಗೆ ತೆಗೆಯುವ ಸಿದ್ಧತೆ ಮಾಡಲು ಪಟ್ಟಿ ಕೂಡಿಸಿದ್ದರು. ನಾರಿನ ಹಗ್ಗವನ್ನು ಹೊಸೆದೂ ಹೊಸೆದೂ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ರೈತನ ಹೆಂಡತಿಯ ಕೈಗಳೂ ದಡ್ಡು ಬಿದ್ದಿದ್ದವು. ನಮ್ಮ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೇ ಎಂದೂ ಕಾಣದಿದ್ದ ಬೆಳ್ಳಿ-ಬಂಗಾರದ ಕೊಂಬುಚೀರುಗಳನ್ನೂ, ಜರತಾರಿಯ ಜೂಲಗಳನ್ನೂ ರೈತರ ಎತ್ತುಗಳು ಕಾಣುವಂತಾಯಿತು, ಈ ಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿದ ಗೌಡರ ಪರಿವಾರದವರು ತಮ್ಮ ಎತ್ತುಗಳ ಮೆರವಣಿಗೆ ಇದಕ್ಕೂ ಮಿಗಿಲಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಹಟ ತೊಟ್ಟರು.

ಗೌಡರ ಮನೆತನದ ಮೆರವಣಿಗೆಗೆ ಪ್ರತಿವರ್ಷವೂ ವೈಭವದಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ, ಪಾದಳಿಗೆ ಹೆಸರಾದ ಸನಾಯಿ ಮೇಳದವರು ಅದಕ್ಕೆ

ಬರುವುದು ಮಾಮೂಲಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಜಾಗೀರದಾರರ ರೈತರ ಮೆರವಣಿಗೆಗೆ ಮೇಳದವರು ಹೋಗದಂತೆ ಅವರಿಗೆ ಎರಡು ವರ್ಷದಷ್ಟು ಬಿದಾಗಿ ಕೊಡುವುದಾಗಿ ಗೌಡರ ಪರಿವಾರದವರು ಕಟ್ಟಾಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಆಯತ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮಹಾರಾಜರ ರೈತರೇಕೆ, ಸ್ವತಃ ಮಹಾರಾಜರೇ ಕೇಳಿದರೂ ಸನಾಯಿ ಮೇಳದವರು ದೊರೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂದ ಮೇಲೆ ತಾವು ತೆಗೆಯುವ ಮೆರವಣಿಗೆ ಗೌಡರ ಮೆರವಣಿಗೆಗಿಂತ ಸಪ್ತಗಾದರೆ ಏನು ಗತಿಯೆಂದು ರೈತರೆಲ್ಲರ ಚಿಂತೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ಮೆರವಣಿಗೆ ಹೊರಡಿಸುವ ವಿಚಾರವನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟರು. ಆದರೆ ಮೆರವಣಿಗೆಯ ಮುಂದೆ ನೆಲ ಬಿರಿಯುವಂತೆ ಕುಣಿಯಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದ ತರುಣರ ತಂಡವು ಹತಾಶವಾಗಿ ಗೌಡರ ಎತ್ತುಗಳ ಮುಂದೆಯೇ ಕುಣಿದು ತಮ್ಮ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯಿತು.

ಗೌಡರ ಎತ್ತುಗಳ ಮೆರವಣಿಗೆ ಈ ವರ್ಷ ಅಪೂರ್ವವಾಗಿತ್ತೆಂದು ಜನರಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತಾಯಿತು. ಬೆಳ್ಳಿ-ಬಂಗಾರದ ಕೊಂಬುಚೇರುಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು, ಬಣ್ಣಬಣ್ಣದ ಪೀತಾಂಬರಗಳನ್ನೇ ಹೊದ್ದುಕೊಂಡು ಸಾಲಾಗಿ ಜೋಡೆತ್ತುಗಳು ಸೊಕ್ಕಿನಿಂದ ನಡೆದಾಗ ಮದುವೆಯ ಮೆರವಣಿಗೆಯನ್ನೇ ಕಂಡಂತೆನಿಸಿತು. ದಾರಿಯ ಗುಂಟ ಸೂರೆಯಾದ ಚುರಮರಿಯ ಕಾಳುಗಳು ರಾಶಿರಾಶಿಯಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದವು.

ಸನಾಯಿ ಮೇಳದ ಲಯದೊಂದಿಗೆ ಹೆಮ್ಮೆಯ ಹೆಜ್ಜೆಹಾಕುತ್ತ ಎತ್ತುಗಳು ನಡೆದಿರುವಾಗ, ಅದರ ಅಪೂರ್ವ ವೈಭವವನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿ ಅಭಿಮಾನ ತುಂಬಿಬಂದ ಗೌಡರ ಪರಿವಾರದವರ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ವಿಚಾರವೂ ಸುಳಿದುಹೋಯಿತು. ತಮ್ಮ ಎತ್ತುಗಳನ್ನೇ ಈ ವರ್ಷ ಕರಿಹರಿಯಬೇಕೆಂದು ಒಳಗಿಂದೊಳಗೇ ಅವರ ನಿರ್ಧಾರ ಬಲಿಯಿತು. ಈ ವಿಚಾರದಿಂದ ಮೆರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ ಜನರಿಗೆಲ್ಲ ಹೊಸ ಉತ್ಸಾಹ ಬಂದಂತಾಯಿತು. ಹಲಗೆಯ ಸಪ್ಪಳ ಖಣ ಖಣವೆಂದು ಮಿಡಿಯುವಂತೆ ಅವರ ಭಾವನೆಗೆ ಒಮ್ಮೆಲೇ ತೀವ್ರತೆ ಬಂತು.

ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿಲ್ಲದಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬೈಲುಸೀಮೆಯ ಎಲ್ಲ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಗೌಡರ ಎತ್ತುಗಳನ್ನೇ ಕರಿಹರಿಯುವುದು ವಾಡಿಕೆ. ಆದರೆ ಪಾದಳ್ಳಿ ಮೊದಲು ಸಂಸ್ಥಾನವಿದ್ದು ಈಗ ಜಾಗೀರದಾರರ ಹಳ್ಳಿಯಾದುದರಿಂದ, ಅವರ ಎತ್ತುಗಳನ್ನೇ ಕರಿಹರಿಯುವುದು ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ನಡೆದು ಬಂದಿತ್ತು. ರಾಣೋಜಿರಾಯರ ಮರಣದ ನಂತರ ಶಂಕರಪ್ಪಗೌಡರು ಈ ಮಾನವನ್ನು ತನ್ನ ಮನೆತನಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿಹಾಕಲು ಹೊಂಚು ನಡೆಸಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿ

ಪ್ರಸಂಗಾವಧಾನದಿಂದ ವಾಡೆಯ ಮಾನ-ಪಾನ ವಾಡೆಗೇ ಸಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ರೈತರಿಗೆ ಪ್ರೇರಿಪಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಅಗಸೆಯ ಮುಂದೆ ದೊಡ್ಡ ಹೋರಾಟವಾಗಿ ಗೌಡರ ಯೋಜನೆ ವಿಫಲವಾಗಿತ್ತು.

ಈ ವರ್ಷ ವಾಡೆ ಬರಿದಾಗಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಕಾಯಲು ಪ್ರತಿಭಟಿಸುವವರು ಕೂಡ ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಜಾಗೀರದಾರರ ಮನೆತನ ಸಂಪುಷ್ಪಕ್ಕೆ ಬಂದಿತ್ತೆಂದರೂ ಸಲ್ಲುವದು. ಅಂದ ಮೇಲೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಗೌಡರ ಮನೆತನಕ್ಕೆ ಪಾದಳಿಯ ಈ ಮಾನ-ಪಾನ ಸಂದರೆ ಏನು ತಪ್ಪು? ಊರ ಉತ್ಸಾಹ ತರುಣರೆಲ್ಲ ಈ ಮೆರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಗವಹಿಸಿದರು. ತಲೆಗೆರುವಂತೆ ಕುಡಿದದ್ದರಿಂದ ದಣಿವಿನ ಎಚ್ಚರವಿಲ್ಲದೆ ಕುಣಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಉತ್ಸಾಹದೊಡನೆ ಈ ವಿಚಾರವೂ ಸಂಪೂರ್ಣ ತಲೆಗೆರಿದು.

ಈರ್ಷ್ಯೆ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೇ ಅವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಇದ್ದೇ ಇತ್ತು. ಈಗ ಅದು ಸಿಡಿಯಲು ಒಂದು ಕಿಡಿಬೇಕಾಗಿತ್ತು ಅಷ್ಟೇ. ಇನ್ನೂ ಹೊತ್ತು ಮುಳುಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಲಗೆಯ ಮಳದವರು ಜಾಗೀರದಾರ, ದೇಶಪಾಂಡೆ, ಗೌಡ, ಕುಲಕರ್ಣಿ ಮೊದಲಾದ ಮಾನಕರಿಗಳ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಮುಜುರೆಹೊಡೆದು, ಕರಿಹರಿಯವದಕ್ಕೆಂದು ಅವರನ್ನೆಲ್ಲ ಚಾವಡಿಗೆ ಕರೆತಂದರು. ಕರಿಹರಿಯಲು ರೈತರ ಎರಡು ಕೆಂಪು ಬಿಳಿ ಎತ್ತುಗಳು ಸೊಕ್ಕಿನಿಂದ ಬೇವಿನ ದಂಡೆಯಿಂದಲಂಕೃತವಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದವು. ಇವರೆಡೂ ಎತ್ತುಗಳು ಇಬ್ಬರು ರೈತರವಾಗಿದ್ದವು. ರೈತರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಜಾಗೀರದಾರರ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಾಗು ಮಾಡಿದವ' ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಗೌಡ-ಕುಲಕರ್ಣಿಯರ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಾಗು ಮಾಡಿದವನಾಗಿದ್ದನು. ವರ್ಷದಂತೆಯೇ ಜಾಗೀರದಾರರ ಎತ್ತನ್ನೇ ಕರಿಹರಿಯಲಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವಹುಟ್ಟಿಸಲು ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿತ್ತು. ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯುವವರೇ ಈ ವರ್ಷವೂ ಹಿಡಿದಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಒಳಗಿಂದೊಳಗೆ ಹೊಂಚು ಬೇರೆಯಾಗಿತ್ತು. ಕರಿಹರಿದ ಮೇಲೆ ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ವಾಡೆಗೆ ಒಯ್ಯದೆ ಗೌಡರ ಮನೆಗೆ ಸಾಗಿಸಬೇಕೆಂದು ಗುಟ್ಟಾಗಿ ಗೊತ್ತು ಮಾಡಲಾಗಿತ್ತು ಯಾರಿಗೂ ಅದರ ವಾಸನೆ ಕೂಡ ಬಡಿಯದಂತೆ ಎಚ್ಚರ ವಹಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಈರ್ಷ್ಯೆ ಒಳಗಿಂದೊಳಗೇ ಮಸೆಯುತ್ತಿತ್ತು.

ಕಾರಹಣ್ಣಿವೆಯ ಬಣ್ಣವಿಲ್ಲದ ಸಂಜೆ ಪಡುವಣದಲ್ಲಿ ಹೇಗೋ ಮೂಡಿತು. ಕರಿಹರಿಯವ ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ಅಗಸೆಯಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಫರ್ಲಾಗು ದೂರದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಕರಿಹರಿದ ಎತ್ತು ಕೊಸರಿಗೊಂಡು ಓಡಿ

ಹೋದರೆ ಊರ ಕರಿ ಹೋಗುವದೆಂಬ ವಿಚಾರದಿಂದ, ಎತ್ತು ಓಡಿಬರುವ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಎರಡೂ ಬದಿಗೆ ಸಾಲಾಗಿ ಜನರು ನಿಂತಿದ್ದರು. ಗದ್ದಲ ಉಕ್ಕುತ್ತಿತ್ತು. ಏನೂ ಗೊಂದಲವಾಗದೆ, ಬಡಿದಾಟವಾಗದೆ ಕರಿಹರಿದು ಪಾರಾದರೆ ಸಾಕೆಂದು ಊರ ಹಿರಿಯರೆಲ್ಲ ಕಾತರದಿಂದ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದೇ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅಜರಾಣಿಗೆ ಹೋದ ದಾದಾ ತಿರುಗಿ ಬಂದು, ಚಾವಡಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಶ್ಯಾಮರಾಯ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ರಾಂ ರಾಂ ಮಾಡಿ ಕರಿಹರಿಯವರನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದ.

“ಹಾಯ್-ಹಾಯ್-ಕೇ-ಹೋ-ಹೋ-ಹೋ” ಎಂಬ ಅವರ ಉತ್ಸಾಹಪ್ರದವಾದ ಕೇಕೆ, ಮೈಮೇಲೆ ಬೀಳುವ ಬಡಿಗೆಯ ಸಪ್ಪಳಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಿತವಾದ ಎತ್ತುಗಳು ಜೀವದ ಪರಿವೆಯಿಲ್ಲದೆ ಓಡಿದವು. ಅವುಗಳ ಋರದಿಂದೆದ್ದ ಧೂಳಿಯ ಮೋಡದಲ್ಲಿ, ಮಬ್ಬುಗತ್ತಲಲ್ಲಿ ಅವನ್ನು ನೋಡುವದೇ ಅಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಚಿಗರೆಯೋಟದಿಂದ ಧಾವಿಸಿದ ಆ ವೇಗವನ್ನು ಮಾತ್ರ ತಟ್ಟನೆ ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಜನರ ಕೇಕೆ ಅವ್ಯಾಹತವಾಗಿ ನಡೆದೇ ಇತ್ತು. ಅಗಸೆಯ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಇಬ್ಬರು ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಬೇವಿನ ತೊಪ್ಪಲದ ದಾರವನ್ನು ಹರಿದು ಎತ್ತುಗಳು ಹೊರ ನುಗ್ಗಿದವು. ಜನರು ಮೈಯೆಲ್ಲ ಕಣ್ಣಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರು. ದೂರದಿಂದ ನೋಡುವವರೆಗೆ ಧೂಳಿಯ ಮೋಡದ ಹೊರತಾಗಿ ಬೇರೇನೂ ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಡಾಡುತ್ತ ಧೂಳಿಯ ಮೋಡ ಜಾಗೀರದಾರರ ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ತಿರಗದೆ ಗೌಡರ ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಎಲ್ಲರೂ ವಿಸ್ಮಯದಿಂದ ಕಲ್ಲಾಗಿ ನಿಂತರು.

“ಕರಿ ವಾಡೆಕ್ಕ ತಿರಗಸ್ಯೋ” ಶ್ಯಾಮರಾಯ ಆ ಗದ್ದಲದಲ್ಲೂ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕೇಳಿಸುವಂತೆ ಚಾವಡಿಯ ಕಟ್ಟೆಯಿಂದಲೇ ಕೂಗಿಕೊಂಡ. ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಜನರಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹಾಹಾಕಾರವೆದ್ದಿತು. ಏನೋ ಮೋಸವಾಗಿದೆಯೆಂದೆನಿಸಿತು. ಬಡಿದಾಟಕ್ಕೆ ಪ್ರಸಂಗ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತೆಂದು ಊರ ಹಿರಿಯರು ಚಿಂತಾಮಗ್ನರಾದರು. ಆದದ್ದು ಆಕಸ್ಮಿಕವೋ, ಪೂರ್ವಯೋಜಿತವೋ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಕಂಡವರೆಲ್ಲ ಕೂಗಿಕೊಂಡರು. ದಾದಾ ಚಾವಡಿಯ ಕಟ್ಟೆಯ ತುದಿಗೆ ನಿಂತುಕೊಂಡವನು ಟಣ್ಣನೇ ಕೆಳಗೆ ಹಾರಿ, ಚಾವಡಿಯ ಹಿಂದೆ ಹಾಯ್ದು, ಗೌಡರ ಮನೆಯ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಎತ್ತುಗಳೆದುರಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು, ಎತ್ತನ್ನು ಹಿಡಿದವನ ಕೈಯಿಂದ ಹಗ್ಗವನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಎತ್ತುಗಳೆದುರಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು, ಎತ್ತನ್ನು ಹಿಡಿದವನ ಕೈಯಿಂದ ಹಗ್ಗವನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಕೈ ಚಾಚಿದ. ಅವನ ಕೈಗೆ ಬೀಸು-ಬಿದಿರಿನ ಏಟೊಂದು ಬಿತ್ತು. ಇದೇ ಹೊತ್ತಿಗೆ ದಾದಾನ ಹಿಂದೆಯೇ ಓಡಿ ಬಂದ

ಜನರು ಗುಂಪುಗೂಡಿದ್ದರಿಂದ ದಾರಿ ಕಟ್ಟಾಗಿ ಎತ್ತುಗಳು ಮುಸುಗುಡುತ್ತ ನಿಂತಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತವು.

ಗುಂಪಿನ ಭಾವನೆಗೆ ತೀವ್ರವಾದ ಉಕ್ಕು ಬಂದು, ನಡೆಯುವ ಕ್ರಿಯಾವ್ಯಾಪರವೆಲ್ಲ ನಿಂದೆಯ ಬೊಗರೆಯ ಬೆನ್ನನ್ನೇರಿದಂತೆ ಕಂಡಿತು. ಮುಂಗೈಗೆ ಎಲುಬು ಮುರಿಯುವಂತೆ ಪೆಟ್ಟು ಬಿದ್ದಿದ್ದರೂ ದಾದಾ ಅಳುಕಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಂದು ಕೈಯಿಂದ ಮೈಯೊಳಗಿನ ಕಸುವನ್ನೆಲ್ಲ ಹಾಕಿ, ಹಗ್ಗ ಹಿಡಿದವನ ಕೆನ್ನೆಗೊಂದು ಏಟನ್ನು ಬೀಸಿದ. ಅವನು ನಿಂತಲ್ಲಿಯೇ ತತ್ತರಿಸಿ, ಕಿವಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಮುಗ್ಗರಿಸಿ ಕೆಳಗೇ ಬಿದ್ದ. ಆಗ ಅವನ ಕೈಯೊಳಗಿಂದ ಹಗ್ಗವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಅದೇ ಹಗ್ಗದ ತುದಿಯಿಂದ ಇನ್ನೊಬ್ಬನಿಗೆ ದಾದಾ ಬೀಸಿ ಹೊಡೆದ. ಅವನು ಹಗ್ಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ದಾದಾನ ಮೇಲೆ ಏರಿ ಬಂದ. ದಾದಾ ಅವನ ಎದೆ ದೂಡಿದಾಗ ಅವನೂ ದೊಪ್ಪನೆ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದ. ಎರಡೂ ಎತ್ತಿನ ಹಗ್ಗಗಳು ದಾದಾನ ಕೈವಶವಾದವು. “ಎದೀ ಇದ್ದವರು ಎತ್ತಿನ ಸನೇಕ ಹಾಯರೆಲೆ!” ಎಂದು ಗುಡುಗು ಹಾಕಿ ದಾದಾ ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ಚಾವಡಿಯ ಕಡೆಗೇ ತಿರುಗಿಸಿದ.

ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇನ್ನೊಂದು ತೊಡಕು. ದಾದಾನ ಗರಡೀಮನೆಯ ಗೆಳೆಯರು ಕರಿಹರಿಯುವದರಲ್ಲಿ ಆಸ್ಥೆಯಿಂದ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು. ಗೌಡರ ಮನೆಗೆ ಕರಿಹರಿಯುವ ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸುವ ಹೊಣೆನ್ನು ಅವರು ಹೊತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ದಾದಾನ ವಿರುದ್ಧ ನಿಂತು ಪ್ರತಿಭಟಿಸುವ ಧೈರ್ಯವಾಗಲಿ, ಮನಸ್ಸಾಗಲಿ ಅವರಿಗಿರಲಿಲ್ಲ. ದಾದಾ ಎತ್ತನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿದೊಡನೆ ಕೂಡಿದ ಜನರೆಲ್ಲ ಓಡಿಬಂದು ಅವನ ಬೆನ್ನನ್ನು ಬೇರೆ ಚಪ್ಪರಿಸಿದ್ದರು. ಗೌಡರ ಮನೆಯವರು ಹೂಡಿದ ಒಳಸಂಚಿನ ಅರಿವು ಅವರಾರಿಗೂ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ದಾದಾ ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಗೌಡರ ಪರಿವಾರದವರೆಲ್ಲ ಹತಾಶರಾದರು. ಗೌಡರ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಉಂಡು ತಿಂದು ಯಾವಾಗಲೂ ಆ ಮನೆತನದ ನೆರವಾಗಿರುವ ದಾದಾ ತಿರುಗಿ ಬಿದ್ದನಲ್ಲ ಎಂದು ಒಳಗಿಂದೊಳಗೆ ಹಲ್ಲು ಮಸೆದರು. ಆದರೆ ಜನರ ಬೆಂಬಲ ದಾದಾನಿಗಾಗಿತ್ತು. ಅವನನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿ ಬದುಕುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೂ ಯಾರಲ್ಲಿಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೇನು ಉಪಾಯ ಹೂಡಬೇಕೆಂದು ಅವರು ಆಲೋಚನೆಯಲ್ಲಿರುವಾಗಲೇ ಎತ್ತುಗಳು ಬರದಿಂದ ಓಡಿ ವಾಡನ್ನು ಸೇರಿದವು. ಗೌಡರ ಕರಿಹರಿಯಬೇಕೆಂದು ಒಳಸಂಚು ಹೂಡಿದವರ ಮುಖ ಹಂಚಿನಂತಾಗಿ ಅವರೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ದಾರಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದರು. ಶ್ಯಾಮರಾಯ

ಮೊದಲೇ ವಾಡೆಗೆ ಹೋಗಿ ಎತ್ತುಗಳು ಬಂದೊಡನೆ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯಿಂದ ಅವುಗಳಿಗೆ ಆರತಿ ಮಾಡಿಸಿದ. ವಾಡೆ ಮತ್ತು ಜಾಗೀರದಾರರ ವೈಭವದಿಂದ ತುಂಬಿದಷ್ಟು ಅವನಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಪರಂಪರೆ ಸುಸೂತ್ರವಾಗಿ ಸಾಗಿತಲ್ಲ ಎಂದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತೃಪ್ತಿಯಾಯಿತು. ಅದು ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ದಾದಾ ವಾಡೆಯಿಂದ ಗೌಡರ ಮನೆಗೆ ಬಂದ.

ಗೌಡರ ಮನೆಯ ಮುಂಬಾಗಿಲನ್ನು ಶೂನ್ಯತೆ ಕವಿದುಕೊಂಡಿತ್ತು. ಕಟ್ಟಿಯ ಮೇಲೆ ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಕರಿಹರದ ಎತ್ತುಗಳು ತಮ್ಮ ಮೆನಗೆ ಬರುವುದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿದ ದಾದಾನ ಮೇಲೆ ಪಾರ್ವತೆವ್ವ ಗೌಡತಿಗೆ ಮಿತಿಮೀರಿದ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿತ್ತು. ಆರತಿಗೆಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ ಕಳಸ, ಹೊತ್ತಿದ ನೀರಾಂಜನಗಳು ನಿರುಪಯುಕ್ತವಾದದ್ದರಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಸಂಕಟವೂ ಆಗಿತ್ತು. ದಾದಾ ಎದುರಿಗೇ ಬಂದು ನಿಂತರೂ ಅವಳು ಅವನ ಮುಖ ನೋಡಲು ಕೂಡ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಮಾತನಾಡುವದಂತೂ ದೂರವೇ ಉಳಿಯಿತು. ದಾದಾ ಒಂದು ಕ್ಷಣಹೊತ್ತು ಕಲ್ಲುಗೊಂಬೆಯಂತೆ ನಿಲ್ಲಬೇಕಾಯಿತು.

ಕಾರುಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಹಬ್ಬದೂಟ ಮಾಡಿ ಮರುದಿನ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಯಶವಂತರಾಯರು ಆಗ್ರಹಪಡಿಸಿದ್ದರು. ಆದರೆ ದಾದಾನನ್ನು ಪಾದಳಿಯ ಕರಿ ಒಂದೇ ಸವನೆ ಎಳೆಯುತ್ತಿದ್ದದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಅಲ್ಲಿರಲು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಅಂದು ಬೆಳಗಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅಜರಾಣಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕರಿಹರಿಯವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಪಾದಳಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದ. ನಾಲ್ವತ್ತು ಮೈಲು ದಾರಿಯನ್ನು ನಡೆಯುತ್ತ ಬಂದದ್ದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಆಯಾಸವೂ ಆಗಿತ್ತು. ಬೆಳಗಿನಿಂದಲೂ ಊಟವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ತಿರುಗಿಸುವ ಅಸಾಮಾನ್ಯ ಸಾಹಸದಲ್ಲಿ ಹಸಿವನ್ನು ಮರೆತಿದ್ದರೂ, ಈಗ ಅದು ಸೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವರಂತೆ ಅವನನ್ನು ಬಾಧಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಹೋಳಿಹುಣ್ಣಿಮೆಯಾದಂದಿನಿಂದ ಗೌಡರ ಪರಿವಾರದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಉಂಡು ತಿಂದು, ಕಾವಲಿಗೆಂದು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಮಲಗುತ್ತಿದ್ದ. ಈಗ ಗೌಡತಿಯ ಎದುರು ಬಂದು ನಿಂತಾಗ ಅವಳ ಉಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಮುಖಭಂಗವಾದಂತಾಗಿ ದಾದಾ ಅರೆ ಸತ್ತಂತಾಗಿದ್ದ.

ಅಜರಾಣಿಗೆ ಯಶವಂತರಾಯನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬಂದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ತನಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದ ಕೆಲಸದ ವರದಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಅವಳಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಈ ಆತುರದಲ್ಲಿಯೇ ಅಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಂತಿದ್ದ ದಾದಾ. ಆದರೆ ಅವಳಿಂದಲೋ ಈ ಉಪೇಕ್ಷೆ. ಏನು ತಪ್ಪು ಮಾಡಿರುವನೆಂಬುದೇ ಅವನಿಗೆ

ತಿಳಿಯದಾಯಿತು. ದಾದಾನಿಗೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದೇ ಆ ನಿರಾಶೆಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯದಾಯಿತು. ಪಾರ್ವತೆವ್ವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತು ಈ ತಿರಸ್ಕಾರವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದು ಅವನಿಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವೆನಿಸಿತು.

ದಾದಾ ಮೆಲ್ಲನೆ ಎದ್ದು “ಹಾಗಾರ ಬರತೀನಿ ಯಿವ್ವಾ” ಎಂದು ಹೇಳಿದರೂ ಕೂಡ ಪಾರ್ವತೆವ್ವ ಅವನಿಗೆ ತಡೆ ಎಂದಾಗಲಿ, ಊಟ ಮಾಡಿ ಹೋಗೆಂದಾಗಲಿ ಹೇಳುವ ಸೌಜನ್ಯ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಮುಖದ ಕಡೆಗೆ ಕೂಡ ನೋಡದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಗೋಣು ಹಾಕಿದಳು. ದಾದಾನಿಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಕೆನ್ನೆಗೆ ಹೊಡೆದಂತಾಯಿತು. ಮೃದುಭಾವನೆಗಳೆಲ್ಲ ಚೂರುಚೂರಾಗಿ ದಾದಾ ಮೆಲ್ಲನೆ ಗೌಡರ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದ. ಇನ್ನು ಗೌಡರ ಮನೆ ಕೊನೆವರೆಗೆ ತನಗೆ ಎರವಾಯಿತಲ್ಲ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಅವನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕದಡಿತು. ಸ್ವಪ್ನವಾದ ವಿಚಾರಗಳೆಂದೂ ದಾದಾನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಸುಳಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಾಕಿದ ಪೆಟ್ಟು ಶಾರೀರಿಕ ನೋವಿನಂತೆಯೇ ಅವನನ್ನು ಬಾಧಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂಬುದು ಕೂಡಲೇ ಗೊತ್ತಾಗದೆ ದಾದಾ ಆಚಾರ್ಯರ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಅವರಿಗೆ ರಾಮ್ ರಾಮ್ ಮಾಡಿದ. ರಾತ್ರಿ ಎಂಟು ಗಂಟೆಯಾಗಲು ಬಂದಿತ್ತು. ಚಾವಡಿಯ ಸಂಭ್ರಮ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಅದೇ ಆಚಾರ್ಯರು ಮನೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ದಾದಾನನ್ನು ನೋಡಿ, ಮುಬ್ಬುಗತಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಕಂಡಿರಲಿಲ್ಲವೇನೋ, “ಯಾರು? ದಾದಾ ಏನು? ಬಾ, ಮ್ಯಾಲೆ ಬಾ” ಎಂದು ಆತ್ಮೀಯತೆಯಿಂದ ಕರೆದರು. ಕರಿಹರಿದ ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ದಾದಾ ಅಸಾಧ್ಯ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ತಿರುಗಿಸಿ ವಾಡೆಗೊಯ್ದು ಮುಟ್ಟಿಸಿದ್ದು ತಮಗೆ ಸಮಾಧಾನವಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳಿದರು. “ಇದೇ ರೀತಿ ಪಾದಗಳ್ಳಿಯ ಮಾನಸಂರಕ್ಷಣೆಯೊಳಗೆ ನಿನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನ ಕಡಿಮ್ಯಾಗಬಾರದು ನೋಡು ದಾದಾ” ಎಂದು ಉತ್ಸಾಹವನ್ನೂ ನೀಡಿದರು.

ದಾದಾನ ಮನಸ್ಸು ಕೂಡಲೇ ಕರಗಿತು. ಕುತ್ತಿಗೆಯುಬ್ಬಿ ಬಂತು. ಪಟಗಾದ ತುದಿಯಿಂದ ಕಣ್ಣೊರೆಸಿಕೊಂಡು ಭಾರವಾದ ದನಿಯಲ್ಲಿಯೇ ನುಡಿದ, “ನಿಮಗರೆ ಸನ್ಮತ ಆತು ಸಾಕು ಕಾಕಾ. ಆದರೆ ಏನು ಮಾಡೂದು. ಗೌಡತಿ ನನ್ನ ಮ್ಯಾಗ ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದಾಂಗ ಕಾಣತತಿ” ಎಂದಿಷ್ಟು ಹೇಳಿ ನಿಟ್ಟುಸರು ಬಿಟ್ಟ.

ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಈ ಸುದ್ದಿ ಹೊಸದು. ಆದ ಪ್ರಸಂಗವೆಲ್ಲ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಿರುವದೆಂದೇ ಅವರು ನಂಬಿದ್ದರು. ಶ್ಯಾಮರಯನೆದುರಿಗೆ ಹಾಗೆ ಆಡಿಯೂ ತೋರಿಸಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಈಗ ದಾದಾ ಹೇಳುತ್ತಿರುವದೇನು? ಗೌಡತಿ

ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದದ್ದೇಕೆ? ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗಲು ತಡವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕರಿಹರಿಯುವದು ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ತಿರುಗಿ ಮನೆಗೆ ಬರುವಾಗ, ದಾರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಅವರ ಕಿವಿಗೆ ಕೆಲ ಮಾತುಗಳು ಬಿದ್ದಿದ್ದವು. ಜಾಗೀರದಾರರ ವಾಡ ಬರಿದಾಗಿರುವ ಸಂಧಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ಗೌಡರ ಎತ್ತು ಕರಿಹರಿಯುವ ಹೊಸ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಕೆಲವರು ಹಾಕಬೇಕೆಂದು ಹೊಂಚು ಹಾಕಿದ ವಾರ್ತೆ, ಅದು ವಿಫಲವಾದ ಮೇಲೆ ನಿರಾಶೆಯ ನಿಟ್ಟುಸಿರಾಗಿ ಆಚಾರ್ಯರ ಕಿವಿವರೆಗೆ ಮುಟ್ಟಿತ್ತು. ಅಂತೂ ಪಾದಳಿಯಲ್ಲಿ ಈರ್ಷ್ಯೆ ಇನ್ನೂ ಸತ್ತಿಲ್ಲವೆಂದು ಆಗಲೇ ಅಂದುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ದಾದಾ ಹೇಳಿದ ವಾರ್ತೆಯಿಂದಂತೂ ಈ ಮಾತು ಇನ್ನೂ ಸ್ಥಿರವಾಗಿತ್ತು.

ಆಚಾರ್ಯರು ನಕ್ಕು ಹೇಳಿದರು: “ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ತೊಗೊಂಡು ಏನ ಮಾಡತೀಬಿಡು ದಾದಾ. ಹೇಳಿಕೇಳಿ ಹೆಣಮಗಳು, ನಾಕು ಜನಾ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಆಕೀ ತಲಿ ಕೆಡಿಸಿಟ್ಟಾರ. ಮೊದಲ ವಾರಸಾ ಪ್ರಕರಣೊಂದು ಆಗಿ, ಯಾರ ಮ್ಯಾಲೂ ಆಕಿ ವಿಶ್ವಾಸ ಇಡದ್ದಾಂಗಾಗೇದ. ಈಗೇನೋ ತಮ್ಮ ಎತ್ತು ಕರಿಹರೀಬೇಕಂತ ಕಾಣತದ, ನಿನ್ನಿಂದ ಅದೂ ತಪ್ಪಿದ್ದಾಂಗಾತು. ಸ್ವಭಾವನ ಸ್ವಲ್ಪ ತಲಿತರಕತನದ್ದು. ಅದರಾಗ ಹೀಂಗಾದ ಮ್ಯಾಲನಕಾ ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದಿರಬೇಕು. ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಚ್ಚೋಬಾರದಪಾ. ನಿನ್ನ ತಾಯೀನ ನಿನ್ನ ಮ್ಯಾಲ ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದಿದ್ದರ ಏನ ಮಾಡತಿದ್ಡಿ?”

ಆಚಾರ್ಯರು ಬೇಕೆಂದೇ ಅಂತಃಕರಣದ ಮೇಲೆಯೇ ಆಟವಾಡಿದರು. ಗೌಡತಿ ಏನಾದರೂ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು. ಊರವರು ಅವಳನ್ನು ಪಕ್ಕೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕಲ್ಲದೆ ಅವಳ ವಿರುದ್ಧ ನಿಂತು ಹೋರಾಡಬಾರದೆಂಬುದೇ ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಈಗೀಗ ದಿನನಿತ್ಯವೂ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಪಾದಳಿಯದೇ ಯೋಚನೆಯಾಗಿತ್ತು.

ಆಚಾರ್ಯರ ಮಾತಿನಿಂದ ದಾದಾ ಮರ್ಮಾಹತನದ. ಹೊಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ ಸಿಟ್ಟಿಲ್ಲ, ಕಿರಣ ಮುಟ್ಟಿದ ಮಂಜಿನಂತೆ ಕರಗಿತು; ಕಣ್ಣೀರಾಗಿ ಸುರಿಯತೊಡಗಿತು.; ಆಯಾಸ, ಮಾರ್ಗಕ್ರಮಣ, ಹಸಿವು, ಉಪೇಕ್ಷೆ, ತಿರಸ್ಕಾರ ಇವೆಲ್ಲ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ದಾಳಿ ಹೂಡಿದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದಿದ್ದ. ಈಗ ಆಚಾರ್ಯರ ಒಂದೇ ಅಂತಃಕರಣದ ಮಾತಿನಿಂದ ಅವೆಲ್ಲ ಮಾಯವಾಗಿದ್ದವು. ದುಃಖವೋ, ಸುಖವೋ, ಅಂತೂ ಭಾವನೆ ತುಂಬಿ ಬಂದು ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸಿದ.

“ಹೀಂಗ ಹುಚ್ಚನ್ನಾಂಗ ಅತಗೋತ ಕೂತರ ಏನಾಗತದ ದಾದಾ. ನಿನ್ನ ತಾಯಿ ನಿನಗ ಸಿಗತಾಳೇನು? ಪುಣ್ಯವಂತಿ, ನೀನಿನ್ನೂ ಸಣ್ಣವಿದ್ದಾಗ ಕಣ್ಣು

ಮುಚ್ಚಿದಳು. ಹಡದ ತಾಯಿ ನಿನಗೆಂದೂ ಕೈತುತ್ತು ಮಾಡಿ ಉಣಿಸಲೇ ಇಲ್ಲ. ಆದರ ಗೌಡತೀನ ನಿನಗ ತಾಯಿಕಿಂತಾ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಂಡಾಳಿಲ್ಲೋ? ಈಗ ನನ್ನ ನೋಡು. ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮಂದಿರು ನನ್ನ ಬಿಟ್ಟು ತಮ್ಮ ಸಂಸಾರನೂ ನನ್ನ ಕೊಳ್ಳಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋದರು. ಗೋಪಾಲನ ಗತಿ ಏನಾತು ನೋಡಿದಿ. ಪಡದಪ್ಪನಂತವರ ಗೆಳೆತನಾ ಮಾಡಿ, ಕೆಟ್ಟ ವ್ಯಸನಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು ಕಡೀಕೊಮ್ಮೆ ಕಾಲರಾ ಬಂದು ನೀಗಿದ. ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲಾ ಅಂತ ನನಗೇನೂ ದುಃಖ ಇಲ್ಲ. ನೀವೆಲ್ಲಾ ಇದ್ದೀರಲ್ಲಾ, ಬೆಳೆಯೋ ಹುಡುಗರು, ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳಂತ ಅನಿಸತದ ನೋಡು. ನೀವೆಲ್ಲಾ ಎಲ್ಲಿತನಕ ನನ್ನ ಮ್ಯಾಲೆ ವಿಶ್ವಾಸ ಇಡತೀರೋ ಅಲ್ಲಿತನಕ, ನಾ ಪರದೇಶಿ ಅಲ್ಲ. ಬಳಗವಂತ ಅಂತ ತಿಳಕೋತೀನಿ” ಆಚಾರ್ಯರ ಹೃದಯದಾಳದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚಾಗಿಯೇ ಮಾತು ಹೊಮ್ಮಿದ್ದವು. ದಾದಾ ತಾಯಿಯನ್ನು ನೆನೆದೇ ಅಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆಂದು ಅವರ ಭಾವನೆ. ತಮ್ಮ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ಹಾರ್ದಿಕವಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಮಾತಾಡುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಿರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಈಗೀಗ ಅದರ ಹಂಬಲ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅಂತೇ ಭಾವನೆಗೆ ಉಕ್ಕು ಬಂದಾಗ ಇಂಥ ಮಾತು ಅವರ ಬಾಯಿಂದ ಬರುತ್ತಿದ್ದವು.

ಇಬ್ಬರೂ ಅದೇ ಗುಂಗಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲಹೊತ್ತು ಇದ್ದರು. ಆಗಾಗ ನೊಂದ ಗಾಯದ ಮೇಲೆ ಹೇಳಕೇಳದೆಯೇ ಕೈಯಾಡುವಂತೆ ನಡುವೆ ಏನೇನೋ ಮಾತಾಡಿ ಆಚಾರ್ಯರು ಸುಮ್ಮನಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒಳಗಿನಿಂದ “ಸಂಜೆ ಫಳಾರಕ್ಕೇಳೋದಿಲ್ಲ?” ಎಂದು ಆಚಾರ್ಯರ ಪತ್ನಿ ಮೃದುವಾಗಿಯೇ ಕೇಳಿದರು.

“ಆ!” ಎಂದು ಬೆಚ್ಚಿ ಆಚಾರ್ಯರು ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ಹೊಸ್ತಿಲ ಮೇಲಿಟ್ಟ ದೀಪದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ನಾಲ್ವತ್ತು ವರ್ಷ ಬಾಳಿನ ಜೊತಗಾರ್ತಿಯಾಗಿ ಬಂದ ಸಹಧರ್ಮಿಣಿ ನಿಂತಿದ್ದಾಳೆ. ಆಚಾರ್ಯರ ಕಡಡಿದ ಮನಸ್ಸು ಕೂಡಲೇ ಸಮಾಧಾನ ಹೊಂದಿತು. ತಾವೇನು ಒಬ್ಬರೇ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ತೃಪ್ತಿಯಾಯಿತು.

“ದಾದಾ ಊರಿಂದ ದಣದು ಬಂದಾನ ನೋಡು. ಅವನ ಮೊದಲ ಊಟದ ವ್ಯವಸ್ಥಾ ಮಾಡಬೇಕಲ್ಲಾ?” ಎಂದು ಪತ್ನಿಗೆ ನುಡಿದರು.

ದಾದಾನಿಗೆ ತಡೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ವಾತಾವರಣವೆಲ್ಲ ಹೃದ್ಯವಾದ ಭಾವನೆಗಳಿಂದ ಆರ್ದ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಹಳೆಯ ನೆನಪುಗಳು ಕೆರಳಿದವೇನೋ, ದಾದಾ ಹೇಳಿದ: “ಕಾಕಾ, ಸತ್ತುಹೋದ ನಾನಾಕಾಕ ನಿಮ್ಮೊಳಗ ಬಂದು ಮಾತಾಡೂ ಹಾಂಗ ಕಾಣತತಿ” ಎಂದು ತುಂಬಿದ ಕಂಠದಿಂದ ನುಡಿದು ಮತ್ತೆ ಕಣ್ಣೆರೆಸಿಕೊಂಡ.

ಆಚಾರ್ಯರ ಉಪಹಾರದೊಡನೆಯೇ ದಾದಾನ ಊಟ ಮುಗಿಯಿತು.

ಆಚಾರ್ಯರು ಕೈತೊಳೆದುಕೊಂಡು ಮತ್ತೆ ಪಡಸಾಲೆಗೆ ಬಂದರು.

“ಲಿಂಗಪ್ಪನ ಜನನ-ರಜಿಸ್ವರದ ಉತಾರ ಕಳಿಸೋ ಬಗ್ಗೆ ಯಶವಂತರಾಯರು ಏನ ಹೇಳಿದರೋ ದಾದಾ” ಆಚಾರ್ಯರು ಕೂಡಲೇ ಮಾತಿಗೆ ಬಂದರು. ಅಜರಾಣಿಗೆ ಹೋದ ಕಾರ್ಯಭಾರವೇನಾಯಿತೆಂದು ಅವರು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

“ಉತಾರ ತಾಲೂಕದಿಂದ ತಗೆಸಿ ಕಳಸತಾರಂತರೀ. ಆದರ ಅದರ ಜರೂರ ಬೀಳಾಕಿಲ್ಲ ಅಂತ ಅಂದರು ಯಶವಂತರಾಯರು. ಲಿಂಗಪ್ಪನ ತಂದಿ, ಶಂಕರಪ್ಪ ಅದಾನಲ್ಲಿ, ಅವಗ ನಸಿ ಬ್ಯಾನಿ ಹತ್ತೇತರಿ. ದೇವರನ ಕೇಳಿದನಂತರಿ. ‘ಲಿಂಗಪ್ಪ ನಿನ್ನ ಮಗಾ ಇದ್ದು ಇನ್ನೊಬ್ಬನ ಆಸ್ತಿ ನುಂಗಾಕ ಹೋಗ್ಯಾನು. ಅವನ್ನ ತಿರಗಿ ಕರಿಸಿಕೋ. ನಿನ್ನ ಮಗಾ ಆಗಿ ಮೊದಲಿದ್ದಾಂಗ ಮನ್ಯಾಗ ಇದ್ದರ ನಿನ್ನ ಬ್ಯಾನಿ, ನಟ್ಟು ಬೇರು ಕಿತ್ತಿಧಾಂಗ ಹೊಗತೇತಿ; ಭೂಮಿ-ಸೀಮಿ ಆಸೇಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು ಅಲ್ಲೆ ಇರಗೊಟ್ಟರ ಅವಗ ಜನಮಾ ಕೊಟ್ಟ ನೀ ಉಳ್ಳಾಕಿಲ್ಲಾ’ ಅಂತ ಹೇಳಿಕಿ ಬಂತಂಳರಿ. ಈಗ ಶಂರಪ್ಪನ ಹೇಣತಿ ಮಕ್ಕಳು ಯಶವಂತರಾಯರಿಗೆ ಬಂದು ಗಂಟುಬಿದ್ದಾರಿ. ಲಿಂಗಪ್ಪ ಪಾದಳಿಯಿಂದ ಕಾಲ ಕಿತ್ತೂಹಾಗ ಮಾಡ್ರಿ ಅಂತ. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನೇ ಕಾಲಂತರ ಆದಾಗ, ಲಿಂಗಪ್ಪ ತಿರಗಿ ಬರತಾನ ಅಂತ ಇವರೂ ಧೈರ್ಯೇ ಹೇಳ್ಕಾರಂತರೀ. ಬಾಪೂಸಾಬ ಹೊತ್ತ ಅರಿಬೀಮ್ಯಾಗ ವಾಡೇ ಬಿಟ್ಟದ್ದು, ಪಾದಳಿ ಗೌಡರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ವಚನಾ ನಡೆಸಿಧಾಂಗ ಆತು ದಾದ ಅಂತ ಹಿರಿಹಿರಿ ಹಿಗ್ಗಿ ಮಾತಾಡಿದರು. ಲಿಂಗಪ್ಪನ ಕರಕೊಂಡ ಹೋಗಾಕ ಅಜರಾಣಿ ಊರ ಹಿರ್ರಾರ ದಂಡ ಬರೂದೈತಂತರಿ”.

ದಾದಾ ಒಂದೇ ಉಸಿರಿನಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ಬಿಚ್ಚಿ ಎಲ್ಲ ಸಮಾಚಾರವನ್ನೂ ಹೇಳಿದ. ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂತೋಷವುಂಟಾಯಿತು. ಆ ಸಂತೋಷದ ಉಕ್ಕಿನಲ್ಲಿಯೇ ಇನ್ನೊಂದು ಸಂತೋಷದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ದಾದಾನಿಗೆ ಅವರು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

“ಇಂದುಪುರದ ಮಹಾರಾಜರು ಯಶವಂತರಾಯರಿಂದ ತಮಗೆ ತಿಳಿದ ಸುದ್ದಿಯೆಲ್ಲಾ ಕಲೆಕ್ಟರರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದರಂತೇನಪಾ ದಾದಾ. ಈ ಪತ್ರದ ಆಧಾರದ ಮ್ಯಾಲೆ ಮಾಮಲೆದಾರರಿಗೆ ಕಲೆಕ್ಟರರು ಪತ್ರಾ ಬರದಾರಂತ. ನಿನ್ನ ಮ್ಯಾಲೆ ಹಾಕಿದ ಖಿಟ್ಟಿ ಪಡದಪ್ಪನ ಚಿತಾವಣಿಯಿಂದ ನಡೆದದ್ದು, ಅದಕ್ಕೆ ತಾಬಡ ತೋಬ ಪಾದಳಿಯೊಳಗ ಚೌಕಶಿ ಇಟ್ಟು ಅದರ ನಿಕಾಲ ಆಗಬೇಕೂ ಅಂತ ತಿಳಿಸ್ಕಾರಂತ. ಮಾಮಲೆದಾರರು ಇನ್ನೊಂದೆರಡು ದಿನದಾಗ ಇಲ್ಲೆ ಒಂದು ಚೌಕಶಿ ನಡಿಸಿ

ಖಿಚ್ಚಿ ನಿಕಾಲ ಮಾಡುವರಿದ್ದಾರಂತ, ಇವೊತ್ತ ಶೇಷಪ್ಪಗ ಮಾಮಲೇದಾರರಿಂದ ಹುಕುಂ ತಂದ ಮುಲ್ಕಿ ಸಿಪಾಯಿ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಸುದ್ದಿ ಹೇಳಿದಾ” ಎಂದು ತುಂಬಿದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಹೇಳಿದರು.

ಇಬ್ಬರ ಮನಸ್ಸೂ ಹಗುರಾಗಿದ್ದವು. ದಾದಾ ಮತ್ತೆ ಹೊರಡುವವನಿದ್ದ. ಆಚಾರ್ಯರು ಅವನನ್ನು ತಡೆದು “ಗೌಡರ ಮನೀಗೇ ಹೋಗತೀ ಹೌದಲ್ಲೋ?” ಎಮದು ಕೇಳಿದರು.

“ಇಲ್ಲ, ನಮ್ಮ ಮನೀಗೆ ಹೋಗತೀನರಿ. ಅಪ್ಪನ ಭೇಟ್ಟೀನ ಆಗಿಲ್ಲ” ಎಂದು ದಾದಾ ಗೌಡರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗದಿರುವದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಮುಂದೆ ಮಾಡಿದ.

“ನಾಳೆ ಮುಂಜಾನೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ್ನ ಭಟ್ಟಿಯಾಗಿಯಂತ. ಈಗ ರಾತ್ರಿ ಹೊತ್ತು ಗೌಡರ ಮನೀ ಕಾವಲದ ಭಾರ ನಿನ್ನ ಮ್ಯಾಲೇ ಅದ. ಈಗ ಅಲ್ಲೇ ಹೋಗು” ಎಂದು ಆಚಾರ್ಯರು ಆಜ್ಞೆಮಾಡಿದರು.

ಆಚಾರ್ಯರ ಮಾತು ಮೀರುವ ಮನಸ್ಸಾಗಲಿಲ್ಲ ದಾದಾನಿಗೆ, ಆಚಾರ್ಯರ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದಾಗ ರಾತ್ರಿ ಬಲಿತಿತ್ತು ಮಳೆಗಾಲವಾದ್ದರಿಂದ ಮೋಡಗಳು ಮುಸುಕಿ ಒಂದು ನಕ್ಷತ್ರವೂ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಣ್ಣಾಗಿ ಮಳೆ ಹನಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆಗಾಗ ಪಶ್ಚಿಮದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ಬೀಸುವ ಒಂದೊಂದು ಗಾಳಿಯ ಸೆಳಕು ಬೆನ್ನು ಹುರಿಯನ್ನೇ ಸೇರಿ ಇಡೀ ದೇಹವನ್ನು ನಡುಗಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಾನೊಬ್ಬರೂ ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ದಾದಾ ಗೌಡರ ಮನೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದಾಗ ಮುಂದಿನ ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿತ್ತು. ತಿರುಗಿ ಹಾಗೆಯೇ ಹೋಗಿಬಿಡಲೇ ಎಂದೆನಿಸಿತು. ಆದರೂ ಮನಸ್ಸು ಗಟ್ಟಿಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕೂಗಿದ. ಆಳು ಒಂದು ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದ. ದಾದಾ ಒಳಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟಾಗ ಪಡಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಜನರ ಹಿಂಡೇ ಕೂಡಿತ್ತು. ಪಾರ್ವತೆವ್ವ ಅವರೊಡನೆ ಏನೇನೋ ವಿಚಾರವಿನಿಮಯ ನಡೆಸಿದ್ದಳು. ದಾದಾ ಅವಳು ಕುಳಿತೆಡೆಗೆ ನೋಡಿದ. “ನಿನ್ನ ತಾಯಿ ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದಿದ್ದರ ಏನ ಮಾಡತಿದ್ದಿ?” ಎಂಬ ಆಚಾರ್ಯರ ಮಾತುಗಳು ನೆನಪಾದವು. ಮೆಲ್ಲಗೆ ಪಡಸಾಲೆಯ ಪಾವಟೆಗಳನ್ನೇರಿದ. ಕೆರವುಗಳನ್ನು ಹೊರಗೇ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಹೆಜ್ಜೆಯ ಸಪ್ಪಳವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾರೂ ಹಿಂತಿರುಗಿ ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ದಾದಾ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದು ತಿಳಿಯದೆ ಉದ್ದೇಗದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತೆವ್ವನ ಮುಂದೆ ಅಡ್ಡ ಬಿದ್ದು “ಯವ್ವಾ, ನಿನ್ನ ಮಗಾ ಏನರ ತೆಪ್ಪ ಮಾಡಿದ್ದರ ಹೊಟ್ಟಾಗ ಹಾಕೋ” ಎಂದು ಕೂಗಿದ.

ಕುಳಿತ ಜನರೆಲ್ಲ ಖೊಳ್ಳನೆ ನಕ್ಕರು. ಒಬ್ಬನಂತೂ “ಗೌಡರ ಮನೆತನದ

ಮಾನ-ಪಾನ ಎಲ್ಲಾ ತಪ್ಪಿಸಿ, ಈಗ ಮನಿತನಾ ಬಂದು ಅಡ್ಡ ಬೀಳೂ ಸೋಗು ಹಾಕಾನನಬಾರದ?" ಎಂದು ಚುಚ್ಚಿ ಮಾತಾಡಿದ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಾಗಿದ್ದರೆ ನೂರು ಜನರು ಕುಳಿತಿದ್ದರೂ ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ, ಹಾಗೆ ನುಡಿದವನ ಹಲ್ಲು ಮುರಿದು ಬುದ್ಧಿಕಲಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈಗ ಅವನ ಅಂತಃಕರಣ ಕರಗಿತ್ತು; ಮನಸ್ಸು ಹಣ್ಣಾಗಿತ್ತು. ವಿಚಾರದ ಭಾರ ಇದ್ದುಬಿದ್ದ ಅವನ ಸಿಟ್ಟನ್ನೂ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ದಾದಾ ಏನೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ.

ಪಾರ್ವತೆವ್ವ ಒಂದು ತುಟಿ ಎರಡು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ತಿರಸ್ಕಾರ ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತೇ ಹೊರತು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಿಟ್ಟಿನೊಡನೆ ದುಃಖವೂ ಸೇರಿತ್ತು. ಮುಖಕ್ಕೆ ಸೆರಗು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಂದಿದ್ದು ಒಳಕೋಣೆಯನ್ನು ಸೇರಿದಳು. ಜನರೆಲ್ಲ ಏನೇನೋ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಮಾತಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಮನೆಯ ಹಾದಿ ಹಿಡಿದರು. ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಹನಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಮಳೆ ಈಗ ಜಡಿಮಳೆಯಾಗಿ ಜಿಟಿಜಿಟಿ ಬೀಳಹತ್ತಿತ್ತು. ದಾದಾ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ನಿಂತಿದ್ದು, ಮುಂದುಗಾಣದೆ ದನದ ಧಾಭೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಕಟ್ಟಿಯಮೇಲೆ ಅಡ್ಡಾದ.

ದೇಹ ದಣಿದಿತ್ತು; ಮನಸ್ಸು ಬೆಂಡಾಗಿತ್ತು. ದೇಹಕ್ಕೆ ನಿದ್ದೆ ಬೇಕೆನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಮನಸ್ಸು ನಿದ್ದೆಮಾಡಗೊಡಲಿಲ್ಲ. ನೋವೆಲ್ಲಿ ಎಂದು ತಿಳಿಯದೆ ಒದ್ದಾಡುವ ಮಗುವಿನ ಸ್ಥಿತಿಯಂತಾಗಿತ್ತು ದಾದಾನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ. ತಟ್ಟನೆ ಹಿಂದಿನ ಒಂದು ಸಂಗತಿ ನೆನಪಿಗೆ ಬಂತು. ಅಂದು ಬೆಳೆಯ ಲೂಟಿಗೆ ಬಂದ ಜನರನ್ನೆಲ್ಲ ಓಡಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಇದೇ ಪಾರ್ವತೆವ್ವ ಪ್ರೀತಿವಾತ್ಸಲ್ಯಗಳಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದವಳೇ? ಹವಾಲ್ದಾರ ತನ್ನನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಬಂದಾಗ 'ನೀ ನನ್ನ ಮೂರನೇ ಮಗಾ ಅಂತ ತಿಳಿದೀನ ದಾದಾ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನನ್ನು ಅಡಗಿಸಿಟ್ಟಿದ್ದಳು. ದೊಡ್ಡ ಮನೆತನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಅವಳು ಆಗಿಲ್ಲ ದೊಡ್ಡ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ನಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಈಗ? ಇದೆಂಥ ಪರಿವರ್ತನ! ತನ್ನ ಮುಖ ನೋಡಲು ಕೂಡ ಅವಳು ಸಿದ್ಧಳಿಲ್ಲ. ಪಡದಪ್ಪ ಊರು ಬಿಟ್ಟು, ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನೂ ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟು ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ. ಲಿಂಗಪ್ಪನ ಅಬ್ಬರ ತಗ್ಗಿದೆ. ಈಗ ಪಾದಳಿಯ ಗೌಡರ ಮನೆತನ ಮತ್ತೆ ಊರ್ಜಿತಾವಸ್ಥೆಗೆ ಬರುವಂತಾಗಿದೆ. ಅಭಿಮಾನ ಹಿಡಿದು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ ತಾವೆಲ್ಲ ಮತ್ತೆ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಊರಲ್ಲಿ ಓಡಾಡುವಂತಾಗಿದೆ. ಕಳವಿನ ಹೆದರಿಕೆ, ಬೆಳೆಯ ಲೂಟಿಯ ಹೆದರಿಕೆ ಇನ್ನೆಲ್ಲ ದೂರವಾದಂತಾಯಿತು. ಈಗ ದಾದಾನ

ಅಗತ್ಯ ಉಳಿದಿಲ್ಲವೇನೋ! ಹಾಗಾದರೆ ತನ್ನ ಯೋಗ್ಯತೆಯಾದರೂ ಎಷ್ಟು? ಬಡಿದಾಟದ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಕೈಯಲ್ಲಿಯ ಕೊಡಲಿಯಂತೆ ಒಂದು ಆಯುಧವಾಗಿಯೇ ಬದುಕಬೇಕೇ ದಾದಾ? ಎಂಥ ದುರವಸ್ಥೆಯಿರಬೇಕು? ತಾನು ಉಂಡಿರುವೆನೋ ಉಪವಾಸವಿರುವೆನೋ ಕೂಡ ಗೌಡತಿ ಕೇಳಬಾರದೆಂದರೆ! ತಾನು ಕಾಲಿಗೆ ಬಿದ್ದು ಕ್ಷಮೆ ಕೇಳಿಕೊಂಡಾಗ ಕೂಡ, ಬಿಮ್ಮನೆ ಬಿಗಿದು ಕೊಂಡು ಒಳಗೆ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಳು. ಹೌದು, ತಾನೇ ಕ್ಷಮೆ ಕೇಳಬಾರದಿತ್ತು.

ಓಡುವ ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ಸಹಜವಾಗಿ ತಡೆದು ನಿಲ್ಲಿಸಬಲ್ಲ ದಾದಾ ಈ ಒಳತೋಟಿಗೆ ಹಣ್ಣಾದ. ಹೆಚ್ಚು ವಿಚಾರದಿಂದ ಅವನ ಮನಸ್ಸು ತಿಳಿಯಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ; ಬದಲಾಗಿ ಸಿಟ್ಟೇರುತ್ತಿತ್ತು. ಗರಡಿಮನೆಗಾದರೂ ಹೋಗಿ ಮಲಗಿಕೊಂಡರಾಯಿತೆಂದು ಗೊಣಗೊತ್ತೆ ಎದ್ದು ಕುಳಿತ. ಗೊಂಗೆಡಿ ಜಾಡಿಸಿ, ಕಣ್ಣು ತಿಕ್ಕಿಕೊಂಡು ಒಮ್ಮೆ ಜೋರಾಗಿ ಆಕಳಿಸಿದ. ಇನ್ನೇನು ಎದ್ದು ಹೊರಡುವವ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆಳಗಳು ಸರಿಯಾಗಿ ಕಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದಲೋ ಅಥವಾ ಕಾರುಹುಣ್ಣೆಮೆಯ ಹೊಸ ಹಗ್ಗ ಗೂಟಕ್ಕೆ ಬಿಗಿಯಾಗದೆ ಬಿಚ್ಚಿದ್ದರಿಂದಲೋ, ಆಕಳೊಂದು ದಾದಾ ಕುಳಿತ ಕಡೆಗೇ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದು ಅವನ ಪಾದಗಳನ್ನು ನೆಕ್ಕುತ್ತ ನಿಂತುಕೊಂಡಿತು.

ಮಲಗುವ ಮುಂದೆ ಎಲ್ಲ ದನಗಳಿಗೂ ಮೇವು ಹಾಕುವದು ದಾದಾನ ದಿನನಿತ್ಯದ ಕೆಲಸವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಆಕಳ ಹಾಲು ದಾದಾನಿಗೆ ಮೀಸಲೆಂದು ಪಾರ್ವತೆವ್ವನ ಕಟ್ಟಪ್ಪಣೆಯಾಗಿದ್ದರಿಂದ ದಾದಾ ವಿಶೇಷ ಆಸ್ಥೆಯಿಂದ ಈ ಆಕಳನ್ನು ಮೇಯಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ದಾದಾನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತ್ವಸ್ತವಾಗಿತ್ತು. ಯಾರ್ಯಾರಿಂದಲೋ ಸಮಾಧಾನ ಬೇಡಿ ಬೇಡಿ ಮನಸ್ಸು ದಣಿದಿತ್ತು. ಈ ಆಕಳು ಹತ್ತಿರ ಬಂದದ್ದರಿಂದ ಅವನಲ್ಲಿಯೂ ವಿಚಿತ್ರ ಕಲ್ಪನೆಗಳೇ ಮೂಡಿದವು. ದುಃಖದಿಂದ ತನಗೆ ನಿದ್ರೆ ಹತ್ತದಾಗಲು ಸಂತಪಿಸಲು ಈ ಆಕಳು ಮುಂದೆ ಬಂದಿರಬಹುದೆಂದೆನಿಸಿತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕಣ್ಣೀರೂ ಧಾರೆಯಾಗಿ ಸುರಿಯಿತು. ಅದರ ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ಕೈಹಾಕಿದ, ಕೋಡುಗಳನ್ನು ಸವರಿದ, ಕೊನೆಗೆ ಅದರ ಕೊರಳನ್ನಪ್ಪಿ ಕಣ್ಣೀರಿಟ್ಟ, ಅವನ ಗಲ್ಲದ ಮೇಲೆ ಮಡುವುಗಟ್ಟಿ ಹರಿಯುವ ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಆಕಳು ತನ್ನ ನಾಲಗೆಯಿಂದ ನೆಕ್ಕಹತ್ತಿತು.

ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತು ಹೀಗೆಯೇ ಕಳೆದಿರಬೇಕು. ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ ಆಕಳು ಅತ್ತ ಇತ್ತ ಸರಿದಾಡಿತು. ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಯಸಿತು. ಆಗ ದಾದಾನಿಗೆ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಅರಿವು ಉಂಟಾಯಿತು. ಕೂಡಲೆ ಎದ್ದು ಆಕಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ಬಿಗಿದು ಕಟ್ಟಿ, ಅದರ ಮುಂದೆ ಒಂದು ಬುಟ್ಟಿ ಹೊಟ್ಟು ಇಟ್ಟು ಪುನಃ ಬಂದು ತನ್ನ ಕಟ್ಟಿಯಮೇಲೆ ಕುಳಿತ.

ಈ ಒಂದು ಭಾವನಾತ್ಮಕವಾದ ಪ್ರಸಂಗ ದಾದಾನಲ್ಲಿ ಏನೇನೋ

ನೆನಪುಗಳನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿತು. ಅಂದು ಘೌಜದಾರ ಫಕರುದ್ದೀನ ಬಂಧಿಸಿಟ್ಟು ಮರುದಿನ ಗೌಡರ ಮನೆಗೆ ಕಳಿಸಿದಾಗ ದಾದಾ ಇದೇ ಕಟ್ಟಿಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ್ದ. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನೊಡನೆ ಸ್ನೇಹ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಕಕ್ಕನ ಕೊಲೆಯ ಆರೋಪದ ಮೇಲೆ ಗಲ್ಲಗೇರಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಶಂಕರಪ್ಪಗೌಡರು ಅದನ್ನು ಮಾಡತೊಡಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಉಪಕಾರ ಸಾವಿರ ರೂಪ ತಳೆದು ದಾದಾನನ್ನು ಬಂಧಿಸಿತು. ಪಾರ್ವತೆವ್ವ ತನಗೆ ಮಾಡಿದ ಈ ಉಪೇಕ್ಷೆಯೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿತ್ತು. ಇದೇ ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ದಾದಾ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಪಡೆದ. ನಿರ್ವಿಣ್ಣನೂ ಆಗಿದ್ದ. ಅವನಿಗೆ ಅರಿವಾಗದಂತೆಯೇ ನಿದ್ರೆ ಆವರಿಸಿತು.

೨೨

ಪ್ರಾಂತಸಾಹೇಬರು ಪಾದಳಿಗೆ ಬರಲಿರುವರೆಂಬ ಅತ್ಯಂತ ಹೃದಯ ವಿದ್ರಾವಕವಾದ ಸುದ್ದಿ, ಸ್ವತಃ ಮಾಮಲೇದಾರರ ಶ್ರೀಮುಖದಿಂದ ಬಂದಿತೆಂದು ಶೇಷಪ್ಪ ನಂಬಬೇಕಾಯಿತು. ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಮಾಮಲೇದಾರರ ತಾಸೆರಡು ತಾಸಿನ ಮುಕ್ಕಾಮವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ, ವರಿಷ್ಠ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೆಂದೂ ಪಾದಳಿಗೆ ಭೇಟಿ ಕೊಟ್ಟರಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಹದಿನೈದು ವರ್ಷಗಳ ಕುಲಕರ್ಣಿಕೆ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಘಟಿಸಲಾರದ ಸಂಗತಿ ಈಗ ನಡೆಯುವದಿತ್ತು. ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೆ ಅದನ್ನು ಕೇಳಿಯೇ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ತಣ್ಣೀರು ಸುರವಿದಂತಾಯಿತು. ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೆ ಕಾಲ ಸರಿಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರಸಂಗವೋ ನಾಜೂಕಿನದು. ತನ್ನ ಪಾಳಿ ಮುಗಿದು ಶ್ಯಾಮರಾಯನ ಪಾಳಿ-ನೇಮಣೂಕಿಯ ನೋಟೇಸು ಹೊರಟ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಇಂಥ ಪ್ರಸಂಗ ನಡೆಯಬೇಕೆಂದರೆ? ಶ್ಯಾಮರಾಯನ ನೇಮಣೂಕಿ ಬುಡಮೇಲಾಗಿ ತನ್ನ ಪದವಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಉಳಿಯಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೆಲ್ಲ ವಿಫಲವಾಗಿದ್ದವು. ಇವೆಲ್ಲವುಗಳಿಂದ ಶೇಷಪ್ಪನ ಕುಶಾಗ್ರಬುದ್ಧಿಗೂ ಮಂಕು ಹಿಡಿದಂತಾಗಿತ್ತು.

ಶೇಷಪ್ಪನ ಕಲ್ಪನಾಶಕ್ತಿ ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಭವಿತವ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಊಹಿಸಿ ನೋಡತೊಡಗಿತು. ಪ್ರಾಂತಸಾಹೇಬರ ಸರಬರಾಯಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೊಂದು ತಲೆನೋವು. ಅದಕ್ಕೆ ಈಗಲೇ ಮುಂಜಾಗ್ರತೆ ವಹಿಸುವದು ಲೇಸೆಂದು ಮಾಮಲೇದಾರರಿಗೇ ಸಲಹೆ ಕೇಳಿದ. ಆಗ ಅವರು ಮುಗುಳುನಗೆ ನಕ್ಕು. “ಏನೋ ಕುಲಕರ್ಣಿಕೆ, ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ನನಗ ಕೇಳತೀಯಲ್ಲೋ? ಇಂಥಾ ಎಷ್ಟು ಮಂದಿ ಸಾಹೇಬರು ನಿನ್ನ ಕಿಸೇದಾಗ ಇದ್ದಾರೋ ಏನೋ ಸಾಹೇಬರ ಬಟ್ಟರ

ಅವರ ಜೋಡೀ ಬರತಾನ ನೋಡು, ಅವನ್ನು ಕೇಳು. ಬಟ್ಟರನ ತೃಪ್ತಿಮ್ಯಾಲೆ ಸಾಹೇಬರನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸೋದು ಅವಲಂಬಿಸೇದ ನೋಡು” ಎಂದು ಸೂತ್ರರೂಪವಾಗಿ ಸೂಚಿಸಿದರು.

“ಓಹೋ ಅದರ ಕಾಳಜೀನ ಬ್ಯಾಡ ಸಾಹೇಬರ. ಅನಾಯಾಸ ಕನ್ಯಾಗತ ಬಂದದ. ಕುಟುಂಬಸಮೇತ ತಾವೂ ಬಂದಬಿಡಬೇಕು, ನಮ್ಮೂರ ಪುಟ್ಟಪ್ಪನೂ ಈಗ ಖಾಲಿ ಇರತಾನ. ಮಂಡಿಗೀ ಪ್ರಸ್ತ ಹೊಡಿಸಿಬಿಡೋಣು” ಎಂದು ಆಮಂತ್ರಣವನ್ನೇ ಕೊಟ್ಟ ಶೇಷಪ್ಪ.

ಮಾಮಲೇದಾರರಿಗೂ ಕುಟುಂಬಸಮೇತ ಫಿರ್ತಿ ಹೊರಡುವದೆಂದರೆ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿತ್ತು. ಅವರ 'ಫಿರ್ತಿ' ಎಂದರೆ ಸಮೀಚೀನ ಮೇಜವಾನಿ ಮಾಡಿಸುವ ಉತ್ಸಾಹೀ ಗ್ರಾಮಸ್ಥರ ಔದಾರ್ಯಕ್ಕೆಲ್ಲ ಉಕ್ಕು ಬಂದಂತಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಸರಬರಾಯಿಯ ವೆಚ್ಚ ಗ್ರಾಮಸ್ಥರ ಮೇಲೆ ಬೀಳದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವರೆಂದು ಮಾಮಲೇದಾರರ ಖ್ಯಾತಿ ಬೇರೆ ಇತ್ತು. ಅವರು ತಾವೇ ಹಣ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರೆಂತಲ್ಲ. ಚೌಕಶಿ ನಡೆಯುವಾಗ 'ಐದು' ಪ್ರಕರಣಗಳನ್ನು ಗ್ರಾಮಸ್ಥರಿಗನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಮಾತ್ರ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಗ್ರಾಮಸ್ಥರು ಸೂಚಿಸಿದಂತೆಯೇ ಆ ಪ್ರಕರಣಗಳ ನಿರ್ಣಯ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಂದ ಮೇಲೆ ಆ 'ಸಾರ್ಥ' ಉಪಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಸರಬರಾಯಿಯ ಒಂದು ಕೃತಜ್ಞತೆ ಹೆಚ್ಚಿನದೇ?

ಶೇಷಪ್ಪನ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೆ ಈ ಉಪಾಯಗಳೆಲ್ಲ ಹಾದುಹೋದವು. ದಾದಾನ ಮೇಲಿನ ಘೌಜದಾರಿ ಖಿಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಹೇಬರು ತನಗನುಕೂಲವಾದ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಬರೆಯುವರೆಂಬ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಶೇಷಪ್ಪನಿಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಆರೋಪಿ ದಾದಾ ಬಡವ. ಅವನಿಂದ ಯಾವದೇ ರೀತಿಯ ಲಾಭವಾಗುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಪ್ರಕರಣದಿಂದ ಹಣ ಹುಟ್ಟಬೇಕಿದ್ದರೆ ಊರವರೆಲ್ಲ ಪಟ್ಟಿ ಹಾಕಿ ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಮಾತು ಮಾಮಲೇದಾರರ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದರೆ ತನ್ನ ಬಣ್ಣವೇ ಬಯಲಿಗೆ ಬೀಳಬಹುದಲ್ಲ! ಆದರೆ ಬರಿಗೈಯಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವದು ಶೇಷಪ್ಪನ ಕುಲಕರ್ಣಿಕೆ 'ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಿಗೆ' ಒಗ್ಗದ ಮಾತು. ಅದು ಕುಲಕರ್ಣಿಕೆ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೇ ಅವಮರ್ಯಾದೆ, ಮೇಲಾಗಿ ಸರಬರಾಯಿಯ ವೆಚ್ಚವೊಂದು ಮೈ ಮೇಲೆಯೇ ಕುಳಿತಿದೆಯಲ್ಲ!

ಸರಬರಾಯಿಯ ವೆಚ್ಚವೆಂದೊಡನೆ ನೆನಪಾಯಿತು. ಈ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಅರ್ಧವನ್ನು ಗೌಡರು ವಹಿಸುವದು ಸಂಪ್ರದಾಯ. ಶಂಕರಪ್ಪಗೌಡರು ಸತ್ತಮೇಲೆ ಗೌಡಕಿಯ ದಪ್ಪರವೂ ಶೇಷಪ್ಪನ ಕಡೆಗೇ ಇತ್ತು. ಗೌಡರ ನೇಮಣೂಕಿ ಆಗುವವರೆಗೆ ಅವನ ಕಡೆಗೇ ಇರುವದೂ ಇತ್ತು. ಗೌಡರ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಸೇರುವ 'ಗೋಪಾಳ'ದ

ಹಣವೂ ತನಗೇ ಸಲ್ಲುತ್ತಿತ್ತು ನಿಜ. ಆದರೂ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸರಬರಾಯಿಯ ಭಾರವನ್ನೆಲ್ಲ ತಾನೊಬ್ಬನೇ ವಹಿಸಬೇಕೆಂದರೆ! ಪಾರ್ವತೆವ್ವನನ್ನು ಈ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಕೇಳುವದೂ ಬಿಗಿ. ಆದರೆ ಕೇಳಿದ್ದರೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೆನೆಂಬ ಮಾತು ಆ ಮೇಲೆ ಬಂದರೆ? ಈ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಮಾತು ಯಾಕೆ ಕೇಳಿಬಿಡಬಾರದು? ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೆ ಅದೂ ಸರಿಯೆನಿಸಿತು. ಜೈನರ ಜಿನ್ನಪ್ಪನನ್ನು ಜೊತೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಗೌಡರ ಮನೆಗೆ ನಡೆದೇ ಬಿಟ್ಟ.

ಪಾರ್ವತೆವ್ವ ಒಳಗೆ ಅಡಿಗೆಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದಳು. ಶೇಷಪ್ಪ ಬಂದ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿ ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೂ ಏನೇನೋ ಭಾವನೆಗಳು ಮುಡಿವವು. ಶಂಕರಪ್ಪಗೌಡರು ಸತ್ತಮೇಲೆ ಮೊದಲನೆಯ ಸಾರೆ ಶೇಷಪ್ಪ ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದ. ಹಿಂದಿನ ನೂರು ವಿರಸದ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನೂ ಈಗ ಮರೆತು ಬಂದಿರಬಹುದೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ಅವಳಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿತು.

ಶೇಷಪ್ಪ ತಾನು ಬಂದ ಕಾರಣವನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. “ಮಾಮಲೇದಾರ ಸಾಹೇಬರು ಈ ಊರಿಗೆ ಬರೋವರಿದ್ದಾರೆ. ಮನ್ನೆ ತಾಲೂಕು-ಕಚೇರಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಸುದ್ದಿ ಹತ್ತಿತು; ಅದಕ್ಕೆ ನಿಮಗ ತಿಳಿಸಿ ಹೋಗೋಣಂತ ಬಂದೆ” ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು. “ಮತ್ತ ಮಾಮಲೇದಾರರು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಾಗ ದಾದಾನ ಮ್ಯಾಲಿನ ಖಿಟ್ಟಿ ಚೌಕಶಿಮಾಡಿ ನಿಕಾಲೆ ಮಾಡವರಿದ್ದಾರೆ” ಎಂದು ಮುಂದುವರಿಸಿದ. ಪಾರ್ವತೆವ್ವ ಇದರಿಂದ ಉತ್ಸಾಹಿತಳಾಗಿ ದಾದಾನ ಬಿಡುಗಡೆಗಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬಹುದೆಂದು ಅವನ ದೂರದ ಆಸೆ.

ಆದರೆ ಅವನ ಆಸೆಗೆ ಕೂಡಲೆ ಪೆಟ್ಟು ಬಿತ್ತು. ಪಾರ್ವತೆವ್ವ “ಇದ್ದೀತು ಬಿಡಿರಿ” ಎಂದು ನಿರುತ್ಸಾಹದ ಮಾತನ್ನಾಡಿದಳು.

ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. “ಏನು ಪಾರ್ವತೆವ್ವನೋರ ನನ್ನ ಕಂಡು ಜ್ಯಾಷ್ಟಿ ಮಾಡತೀರೋ ಏನೋ? ದಾದಾನ್ನ ಜಾಮೀನಿನಮ್ಯಾಲೆ ಬಿಡಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದವರು ಈಗ ಹೀಂಗ ಮಾತಾಡೋದು?” ಎಂದ.

ಈ ಮಾತು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಜಿನ್ನಪ್ಪ ಅಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಮುಂಗಾರಿಯ ಬಿತ್ತಿಗೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಆಳುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಮಾತಾಡಲು ಧಾಬೆಗೆ ಹೊರಟುಹೋಗಿದ್ದ. ಗೌಡರಿಗೆ ಈಗ ತನ್ನ ಸಿಟ್ಟನ್ನೆಲ್ಲ ಕಾರಿಕೊಳ್ಳಲು ಒಳ್ಳೆಯ ಅವಕಾಶ ದೊರಕಿದಂತಾಗಿತ್ತು. ಗೌಡರ ಮನೆತನದ ಅಭಿಮಾನ. ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ತನ್ನ ಮೈಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಜವಾಬ್ದಾರಿ, ಅವಳ ಹೆಣ್ಣುಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ಜೊತೆಯಾಗಿ ಅವಳ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಏನೇನೋ ಗೊಂದಲ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದವು.

“ಅಲ್ಲರಿ, ಕಾರಹುಣಿವೀ ದಿನಾ ನಮ್ಮ ಎತ್ತು ಕರಿಹರಿಯಾಕ ಈ ದಾದಾ ಅಡ ಬರಬೇಕನರಿ? ನಮ್ಮ ಉಪ್ಪು ಉಂಡ ಉಪಕಾರಾ ತೀರಿಸಿದ. ನಮ್ಮ ಬಳಗದವರೊಳಗ ತಲಿ ಎತ್ತಿ ಅಡ್ಡಾಡದ್ದಾಂಗ ಆತಿಲ್ಲರಿ? ಗೌಡರ ಮನಿಗೆ ಬರೋ ಮರ್ಯಾದಿನ ಕಳದಿಟ್ಟನಲ್ಲರಿ! ಜಾಗೀರದಾರರ ನುಚ್ಚಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಮನೆತನಾ ಅದು, ನಮ್ಮನ್ನ ನಚ್ಚೀತರೇ? ಹೇಳಿ ಕೇಳಿ ಜಾತೀನೂ ಒಂದ. ಇವರ ಕಾಕಾ ಇವರ ಅಪ್ಪಾ ಎಲ್ಲಾ ಅಲ್ಲೇ ದಗ್ಗದುಡೀತಾವಲಿ? ಜಾತೀ ಅಭಿಮಾನ ಸುಟ್ಟರೂ ಹೋಗುದಿಲ್ಲ ಯಪ್ಪಾ! ನಮ್ಮದ ತೆಪ್ಪು, ಹೊಟ್ಟೀಲೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗ್ಗ ಮಾಡಾಕಿಲ್ಲ ಆಟು ಇಂವಗ ಮಾಡಿದೆ. ಕಡೀಕೂ ನನಗ ಕೈ ತೋರಿಸಿದನಲ್ಲರಿ? ಇನ್ನ ಅಂವಾ ಜೇಲಿಗೆ ಹೋದರು ಆಟ, ಹಾಳಭಾವೀ ಬಿದ್ದರೂ ಆಟ.”

ಗೌಡಿತಿಯ ತ್ವೇಷ ದುಷ್ಟ ತರ್ಕದ ಬೆನ್ನನ್ನೇರಿ ಅಸಂಬದ್ಧ ಮಾತುಗಳನ್ನೇ ಆಡಿಸಿತ್ತು. ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೆ ತನ್ನ ಕುತಂತ್ರವನ್ನು ಬಿತ್ತಲು ಇದು ಹದವಾದ ಭೂಮಿ ಎನ್ನಿಸಿತು. ದಾದಾನ ಮೇಲೆ ಅವನಿಗೇನೂ ದ್ವೇಷವೆಂದಲ್ಲ. ಆದರೆ ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೆ ಯಾವ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಏನು ಲಾಭವಾದೀತೋ ಎಂದು ಯಾವಾಗಲೂ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೂ ಇನ್ನೊಂದು ಮಾತು ಕೇಳಿ ನೋಡೋಣವೆಂದುಕೊಂಡ.

“ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಿ ಪಾರ್ವತೆವ್ವನವರ, ದಾದಾನ್ನ ಜೇಲಿಗೆ ಕಳಿಸೋದು ಹಗುರು. ಆದರ ಬಿಡಿಸಿಗೊಂತ ಬರೂದ ಕಠಿಣ. ಅದಕ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಚಾರ ಮಾಡಬೇಕಾಗೇದ” ಎಂದ.

“ಹಗುರಾಗಿದ್ದರ ಅದನ್ನ ಮಾಡಿಬಿಡರಿ. ನನ್ನೇನು ಕೇಳೂದೈತಿ ಅದರಾಗ?” ಎಂದು ಮತ್ತೆ ಕಡಿ ಮುರಿದಂತೆ ಪಾರ್ವತೆವ್ವ ಮಾತಾಡಿದಳು.

ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಸಂಶಯ. “ಅಲ್ಲ ಬಾಳಾಚಾರರು ನಿಮ್ಮ ಮಾತಿಗೆ ಒಪ್ಪಬೇಕಲ್ಲ? ದಾದಾನ ಮ್ಯಾಲೆ ಅವರ ಪ್ರೀತಿ ಭಾಳ ಇದ್ದಾಂಗ ಕಾಣತದ. ಅವನ ಮ್ಯಾಲೆ ವಾರಂಟ ಇದ್ದಾಗ ಅವನ್ನ ತಮ್ಮ ಮನ್ಯಾಗ ಮುಚ್ಚಿ ಇಟಗೊಂಡದ್ದನ್ನು ಸ್ವತಃ ನೋಡೀನಿ ಅಂತ ಈ ಮಾತ ಆಡಬೇಕಾಗೇದ.”

ಮಾತು ಈಗ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಬಂದವು. ಇಬ್ಬರೂ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಮಾತಾಡತೊಡಗಿದರು. ಶೇಷಪ್ಪ ತನ್ನ ಕುಲಕರ್ಣಿ ಪಾಳಿ ಹೋಗಲಿರುವ ಮಾತನ್ನೂ ಆಡಿದ. ನಾಲ್ವತ್ತು ವರ್ಷ ಊರು ಬಿಟ್ಟುಹೋದ ಶ್ಯಾಮರಾಯನ ಹೊಸ ನೇಮಣೂಕಿಗೆ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಸಂಪೂರ್ಣ ಬೆಂಬಲವಿದ್ದದ್ದನ್ನೂ ನಿವೇದಿಸಿದ. ಆದರೆ ಗೌಡರ ವಾರಸಾ-ಪ್ರಕರಣದ ತೊಡಕು ತೊಂದರೆಗಳೆಲ್ಲ ಶ್ಯಾಮರಾಯನಿಗೇನು ಗೊತ್ತಾಗಬೇಕು? ತನ್ನನ್ನು ಇನ್ನೂ ಕೆಲದಿನ

ಇರಗೊಟ್ಟರೆ ತೊಡಕುಗಳೆಲ್ಲ ಪರಿಹಾರವಾಗುವದಿಲ್ಲವೇ? ಇದಕ್ಕೆ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರೇಕೆ ಅಡ್ಡಬರಬೇಕು? ಶೇಷಪ್ಪನ ತಕರಾರೆಲ್ಲ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಮೇಲೆಯೇ. ಶ್ಯಾಮರಾಯನ ನೇಮಣೂಕಿಗೆ ಅವರೇ ಕಾರಣರೆಂದು ಅವನ 'ಕುಲಕರ್ಣಿಕೆ ಅಂತರಾತ್ಮಾ' ಹೇಳುತ್ತಿತ್ತು. ಇದನ್ನೇ ಗೌಡತಿಯ ಎದುರು ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳಿ, ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ವಾರಸಾ-ಪ್ರಕರಣದ ಬುಡಕ್ಕೆ ಕೊಡಲಿಹಾಕಲಿರುವರೆಂದು ಬಿಂಬಿಸಿದ.

ಆಳುಗಳೊಡನೆ ಮಾತಾಡಲು ಹೋದ ಜಿನ್ನಪ್ಪ, ಬಿತ್ತಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಕೂರಿಗಿ, ದಿಂಡು ಸಜ್ಜುಮಾಡಿಕೊಟ್ಟೇ ಬಂದ, ಬಂದಾಗಲೂ ಶೇಷಪ್ಪನ ಹರಟೆ ಇನ್ನೂ ನಡೆದೇ ಇತ್ತು. ಶೇಷಪ್ಪನ ಬಗ್ಗೆ ಅವನಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇ ಆಗಿತ್ತು. ದಾದಾನನ್ನು ಜಾಮೀನಿನ ಮೇಲೆ ಬಿಡಿಸಿದ್ದು, ಪಡದಪ್ಪನನ್ನು ಓಡಿಸಿದ್ದು, ಲಿಂಗಪ್ಪನ ವಾರಸಾ ರದ್ದುಪಡಿಸಲು ಅಪೀಲು ಮಾಡಿದ್ದು ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಅವನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡವನಾಗಿದ್ದ. ರೊಕ್ಕ ತಿಂದರೂ ಹೇಳಿದಂತೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದ. ಅಂದಮೇಲೆ ಇವನನ್ನು ಮೋಸಗಾರನೆಂದು ಹಿಡಿಯುವದಾದರೂ ಹೇಗೆ? ಅಂತಲೇ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ನಡುವೆ ಬಾಯಿ ಹಾಕಿದ:

“ಕುಲಕರ್ಣ್ಯಾರ, ನಿಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಆಡೂ ಮಾತಲ್ಲ. ಆಡಿಧಾಂಗ ಮಾಡು ಭಂಟರು ನೀವ ಒಬ್ಬರು ಅಂತ, ಗೌಡತೀ ಮುಂದೆ ನಾ ಹೇಳಿಕೊಂತನ ಬಂದೀನು. ಬೇಕಾರ ಅವರನ್ನ ಕೇಳಿಕೋರಿ.”

ಶೇಷಪ್ಪನ ಮುಂಗಾಲು-ಪುಟಿಗೆಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಆಧಾರ ಸಿಕ್ಕಿತು. “ಅಲ್ಲೋ ಜಿನ್ನಪ್ಪ, ನೀನ ಹೇಳು. ಶ್ಯಾಮರಾಯರ ಕುಲಕರ್ಣಿಕೆ ನೇಮಣೂಕಿ ಆದರೆ, ಅವನ ಕಡಿಂದ ಲಿಂಗಪ್ಪನ ವಾರಸಾ-ಪ್ರಕರಣ ನೀಗಸೂದು ಸಾಧ್ಯ ಆದೀತ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

“ಚೇ, ಆಗಣರೇ! ಅವರು ಕಲ್ತವರಾದರೆ ನಮ್ಮೂರಾಗ ಹಿರ್ರಾರಾಗಾಕ ಪಾಡದಾರು. ಕೋರ್ಟು-ಕಚೇರಿ ವಹಿವಾಟ ಇದ್ದಾಂಗ ಕಾಣೂದಿಲ್ಲ ತಗೀರಿ” ಎಂದು ಜಿನ್ನಪ್ಪ ಮುಖಸಾಮುದ್ರಿಕ ಹೇಳುವವನಂತೆ ಶ್ಯಾಮರಾಯರ ಬೆಲೆಯನ್ನಳೆದೇಬಿಟ್ಟ.

“ನನಗ ಕುಲಕರ್ಣಿಕೆ ಸಿಗಬೇಕೂ ಅಂತ ನನಗೇನೂ ಆಶಾ ಇಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ಬಂದೀತೇನು, ಆದೀತೇನು? ಅದರ ದೊಡ್ಡ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕಿವಿ ಏನಪಾ. ಅದನ್ನ ಸಾಧಿಸಲಿಕ್ಕೆ ದಪ್ಪರ ಕೈಯಾಗ ಇರಬೇಕಾಗತದ. ನಾಳೆ ಪ್ರಾಂತಸಾಹೇಬರು ಬಂದರಂದರೆ ಶ್ಯಾಮರಾಯನ ನೇಮಣೂಕಿ

ಆಗಿಬಿಡಬಹುದು. ಆಮ್ಯಾಲೆ ಪ್ರಾಂತಕಚೇರಿ ಸಂಬಂಧ ನನಗ ಉಳ್ಳುದುಲ್ಲ. ಆಮ್ಯಾಲೆ ವಾರಸಾ ಅಪೀಲು ವಿರುದ್ಧ ಅದರ ನಾ ಜವಾಬ್ದಾರ ಅಲ್ಲ” ಶೇಷಪ್ಪನ ಮಾತಿನ ಗಾಳಕ್ಕೆ ಮೀನ ತಗಲಿತು.

ಶೇಷಪ್ಪ ಇಬ್ಬರಿಂದಲೂ ಸಹಾಯ ಯಾಚಿಸಿದ. ಅವರು ಇಲ್ಲಿನ್ನಲಾರರು. ಆದರೆ ಇಬ್ಬರಿಂದಲೂ ಆಗಬೇಕಾದದ್ದೇನು? ಶೇಷಪ್ಪನೇ ಹಾದಿ ಹೇಳಿಕೊಡಬೇಕಾಯಿತು. ಕೆಲದಿನಗಳ ಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಶೇಷಪ್ಪ ಕುಲಕರ್ಣಿಯಾಗಿ ಉಳಿಯುವುದು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ. ಇದರ ಸಲುವಾಗಿ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ವಿರುದ್ಧ ನಿಲ್ಲಬೇಕಾದ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದರೂ ಬರಬಹುದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟ ಉಪಾವೆಂದರೆ ಒಂದೇ ಒಂದು. ಪ್ರಾಂತ ಸಾಹೇಬರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅರ್ಜಿ ಬರೆಯಬೇಕು. ಶೇಷಪ್ಪನೇ ಕೆಲ ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಕುಲಕರ್ಣಿಯಾಗಿ ಉಳಿಯುವುದು ಊರ ಹಿತದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವಶ್ಯವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಕಾಣಿಸಬೇಕು. ಅರ್ಜಿ ಇಂದು ಸಂಜೆಯ ಒಳಗೇ ಸಿದ್ಧವಾಗಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ಗೌಡತಿಯದೇ ಮೊದಲ ಸಹಿಯಾಗಬೇಕು.

ಪಾರ್ವತೆವ್ವ ಜಿನ್ನಪ್ಪ ಇಬ್ಬರೂ ಈ ಮಾತಿಗೆ ಒಪ್ಪಲೇಬೇಕಾಯಿತು. ಆದರೆ ಶೇಷಪ್ಪ ಇನ್ನೂ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅರ್ಜಿಗೆ ಊರವರದೆಲ್ಲ ಬೆಂಬಲವಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ಅರ್ಜಿ ಬರೆದದ್ದು ಶೇಷಪ್ಪನ ನೇಮಣೂಕಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಎಂದು ಜನರಿಗೆ ಹೇಳುವುದು ಬೇಡ. ಹೇಳಿ ಕೇಳಿ ಇದು ವೈಯಕ್ತಿಕ ವಿಷಯ, ಕ್ಷುಲ್ಲಕವಾದದ್ದು, ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಇದರ ವಿರುದ್ಧ ಬಾಯಿಹಾಕಬಹುದು, ಈ ವಿಷಯ ಅವರಿಗೂ ತಿಳಿದಿರಬಾರದು. ಆದರೂ ಎಲ್ಲರ ಬೆಂಬಲ-ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರದೂ ಸಹ ಸಿಕ್ಕಿರಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ಹಾದಿ ಏನು?

ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೇ? ಮೊನ್ನೆ ಮೊನ್ನೆ ದುಷ್ಟಾಳ, ಕಾಲರಾ ಪಾದಳಿಯನ್ನೇ ಹುರಿದುಬಿಟ್ಟಿವೆ. ಸರಕಾರದಿಂದ ಸಹಾಯ ಬೇಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈಗ ಕೊಟ್ಟ ತಗಾಯಿ ಸಾಲ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಸಾಲದು, ಸರಕಾರ ಸಹಾಯವನ್ನೇ ನೀಡಬೇಕು. ಅರ್ಜಿ ಬರೆದದ್ದೇ ಅದರ ಸಲುವಾಗಿ ಎಂದು ಊರವರಿಗೆಲ್ಲ ಹೇಳಿ ಅವರ ಕಡೆಯಿಂದ ಸಮ್ಮತಿ ಸೂಚಕವಾಗಿ ಬೊಟ್ಟು ಒತ್ತಿಸಬೇಕು. ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೇನು ಅರಿಯದ ವಿಷಯವೇ? ಊರವರೆಲ್ಲ ನಿರಕ್ಷರಿಗಳು. ತಾನೊಬ್ಬ, ಗಾವಲಿ ಸಾಲೆಯ ವೆಂಕಣ್ಣಮಾಸ್ತರ ಇಬ್ಬರನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಉಳಿದವರೆಲ್ಲ ಅಕ್ಷರಗಳೆಂದರೆ ದೆವ್ವವನ್ನು ಕಂಡಂತೆ ಗಡಗಡ ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಇನ್ನು ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಅವರಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಲಿಪಿ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಅವರು ಓದುವುದು,

ಬರೆಯುವುದು ದೇವನಾಗರಿ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿಯೇ! ಅರ್ಜಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದ ವಿಷಯ ಅವರಿಗೆ ಕೂಡಾ ಗೊತ್ತಾಗಿರಬಾರದು.

ಪಾರ್ವತೆವ್ವ ಜಿನ್ನಪ್ಪ ಇಬ್ಬರೂ ಸುಲಭವಾಗಿ ಅವನ ಬಲೆಗೆ ಬಿದ್ದರು. ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೆ ತನ್ನ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಕಂಡು ತನಗೇ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು, ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆದರಿಕೆಯೂ ಆಯಿತು. ಅದರೂ ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ತೋರಗೊಡದೆ ಹೇಳಿದ: “ಹಂಗಾರ ನಾ ಈಗಿಂದೀಗ ಹೋಗಿ ನಮ್ಮ ಮಾಸ್ತರ ವೆಂಕಣ್ಣನ ಕಡಿಂದೆ ಎರಡು ಅರ್ಜಿ ಬರಿಸಿ ಕಳಿಸತೀನಿ. ಒಟ್ಟಿಗೆಲ್ಲಾ ದಸ್ತೂರ ಅವರ ಬರೀತಾರ. ಅವರು ಇಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕೂತಾಗ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರನ ಕರಿಸಿ ಬಟ್ಟ ಒತ್ತಿಸಿಕೋಬೇಕು. ಹತ್ತಿಪ್ಪತ್ತು ಸಹಿ ಆಗಿ ಅರ್ಜಿ ಬರೆದ ಕಾಗದ ಮುಗಿತೂ ಅಂದರ, ಊರಾಗ ಅಡ್ಡಾಡಿ ಬೀಳೀ ಕಾಗದದ ಮ್ಯಾಲ ಬಟ್ಟ ಒತ್ತಿಸಿಗೊಬೇಕು. ಆಗ ಮಾತ್ರ ನಾ ಬರದು ಕೊಟ್ಟ ತಗಾಯಿ ಅರ್ಜಿ ಕೈಯಾಗ ತೋಗೊಂಡಿರಬೇಕು. ಬಿಳೀಕಾಗದದ ಮ್ಯಾಲೆ ಸಹಿ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಆ ಕಾಗದಾ ಅರ್ಜಿಗೆ ಹಚ್ಚಿ ಕಳಿಸಬೇಕು. ನಾ ಬರದ ಇನ್ನೊಂದು ತಗಾಯಿ ಅರ್ಜಿಗು ಕೆಲವು ಸಹೀ ಮಾಡಿಸಿ ಇದರ ಜೋಡೀನ ಕಳಿಸಿಬಿಡತೀನಿ. ಜನರಿಗೆ ಮೋಸಮಾಡಿ ಕೆಲಸಾ ಮಾಡಿದಿವಿ ಅಂತ ಅನಿಸಿಗೊಳ್ಳೋದು ಬ್ಯಾಡ ಎಂದಿಷ್ಟು ಹೇಳಿ ಶೇಷಪ್ಪ ಗೌಡರ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದ.

ದಾರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಗೋಪಕೃಷ್ಣನ ಗುಡಿ. ಶೇಷಪ್ಪ ಅದರ ಹತ್ತಿರ ಬಂದಾಗ ಯಾರೋ ಭಕ್ತರು ಗಂಟೆ ಬಾರಿಸಿದ ಸಪ್ಪಳ ಕಳಿದವನೇ ಮೇಲೆ ನೋಡಿದ. ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದರು. ಅವರನ್ನು ನೋಡಿ ಕೈಮುಗಿದು ನಮಸ್ಕರಿಸಿದ.

“ಬಾರೋ ಶೇಷಪ್ಪ, ಒಂದು ಘಳಿಗೆ ಕೂತು ಹೋಗಲ್ಲ” ಎಂದು ಆಚಾರ್ಯರೇ ಕರೆದದ್ದರಿಂದ ನಿರ್ವಾಹವಿಲ್ಲದೆ ಶೇಷಪ್ಪ ಗುಡಿಯ ಪಾವಟಿಗೆಗನ್ನೇರಿದ.

“ಯಾಕೋ ಒಳೇ ಅವಸರದಿಂದ ಹೊಂಟಾಂಗಿತ್ತು ಸ್ವಾರೀ? ಇಕಡೆ ಎಲ್ಲಿ ಗೌಡರ ಮನಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೇನು?” ಅಚಾರ್ಯರು ಮಾತು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬೇಕೆಂದು ಸಹಜ ಕುತೂಹಲದಿಂದಲೇ ಕೇಳಿ, ನಶ್ಯದ ಬುರುಡೆಗಾಗಿ ಶೇಷಪ್ಪನೆದುರು ಕೈಚಾಚಿದರು.

ತಮ್ಮ ಗುಟ್ಟು ಇಷ್ಟು ಬೇಗ ಇವರಿಗೆ ತಿಳಿದದ್ದಾದರೂ ಹೇಗೆ ಎಂದು ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೆ ದಿಗಿಲು ಬಿತ್ತು. ಅವನಿಗರಿಯದಂತೆಯೇ ಅವನ ಹುಬ್ಬುಗಂಟಿಕ್ಕಿದವು. ನಶ್ಯದ ಚಿಟಿಕೆಯನ್ನೊಮ್ಮೆ ಮೂಗಿನಲ್ಲೇರಿಸಿ, ವಾಡಿಕೆಯಂತೆ ಹುಸಿ-ನಗೆ ನಕ್ಕು “ಅದ ಅಲ್ಲ ಆಚಾರ ಕೆಲಸ. ಬರಗಾಲದಾಗ ಜನರು ಕೂಳಿಲ್ಲದ ಸಾಯೋದನ್ನು

ಕಣ್ಣೀಲೇ ಹ್ಯಾಂಗ ನೋಡಬೇಕು ಹೇಳಿ? ಅದಕ ಪಾರ್ವತೆವ್ವನ ಜೋಡಿ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದ ಅರ್ಜಿ ಕೊಡಬೇಕೆನಿಸಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ಗೌಡರ ಮನೀಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿದ.

“ಇಂಥಾ ಊರಗಾರಿಕೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಅರ್ಜಿ ಕೊಡೋದಿದ್ದರ ಪಾಪ, ಪಾರ್ವತೆವ್ವನ ಯಾಕ ತ್ರಾಸ ಕೊಡಬೇಕೋ? ನಾವೆಲ್ಲಾ ಇಲ್ಲೇನಪಾ? ಇಂಥಾ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಎಂದಾದರೂ ಅಡ್ಡ ಬಂದೀವೇ? ನೀ ಅರ್ಜಿ ಒಂದು ಬರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದರ, ಜನರ ಸಹಿ ಹಾಕಿಸೋ ಕೆಲಸಾ ಬೇಕಾದವರು ಮಾಡತಾರ. ಅಲ್ಲೋ, ಮತ್ತೆ ವಾರಸಾ ಪ್ರಕರಣದ ಬಗ್ಗೆ ಏನೋ ಮಾತು ನಡಸಿದ್ದಿ ಅಂತ? ಮೊದಲ ಗೌಡರು ಇದ್ದ ಜ್ಞಾಳಾ ಊರಿಗೆ ಹಂಚಿ ಸತ್ತು ಹೋದರು. ಈಗ ನೀನು ಅಪೀಲು-ಪಪೀಲು, ಮತ್ತೊಂದು-ಮಗದೊಂದು ಅಂತ ಕಾಲಾಗ ಹಾವು ಬಿಟ್ಟು ಆ ಹೆಣಮಗಳ ಕಡಿಂದ ದುಡ್ಡ ಉಚ್ಚಬ್ಯಾಡ” ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಉದ್ದೇಶವಿರದೆಯೇ ನಿಷ್ಕರವಾಗಿ ಮಾತಾಡಿದರು.

“ಭೇ ಭೇ ಏನ ಮಾತಾಡತೀರಿ ಆಚಾರ? ನನ್ನ ಮನೀ ಕೆಲಸ ಅಂತ ಹೇಳಿ ನಾ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತೀನಿ. ಇನ್ನೇನಪಾ, ನಾಳೆ ಆ ಪ್ರಕರಣದ ಚೌಕಶೀಗೆ ಪ್ರಾಂತಸಾಹೇಬರು ಬಂದಾಗ ಸರಬರಾಯಿ ವ್ಯವಸ್ಥಾ ಮಾಡಬೇಕಾಗತದ. ಅದರ ಖರ್ಚು ಗೌಡತಿ ಕೊಡಲಿ ಅಂತ ಕೇಳೂದ ಅನ್ಯಾಯ? ಜವಾಬು ತೊಗೊಂಡ ಮ್ಯಾಲ, ಆರ್ಡರ ರದ್ದು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ನೋಟ ಹಾಕಾವರ ಶಿರಸ್ತೇದಾರರು, ಅವರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪಿಲ್ಲಾ ಸ್ವಲ್ಪ, ಎಲಿ ಅಡಿಕಿ ಮುಟ್ಟಸಬೇಕಂತ ಹೇಳೋದು ಅನ್ಯಾಯ? ಅದನ್ನೂ ನನ್ನ ಕೈಲೇನ ಮಾಡೂ ಅಂತಿದ್ದರ ಉಪಾಯ ಇಲ್ಲ” ಶೇಷಪ್ಪ ಅಕ್ಕಸದಿಂದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾತಾಡಿದ.

“ನಿನ್ನೇ ಅಜರಾಣಿ ಊರಿನ ನಾಲ್ಕು ಸಂಭಾವಿತ ಹಿರೇರು ಬಂದಾರ. ಲಿಂಗಪ್ಪನ ತಂದಿಗೆ ಜಡ್ಡಾಗೇದಂತ. ಅವನ್ನ ಕರಕೊಂಡ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದಾರ. ಮೊದಲಿನ ಸ್ಥಿತಿ ಈಗ ಉಳದಿಲ್ಲ. ಲಿಂಗಪ್ಪ ತಾನಾಗೇ ಈಗ ವಾರಸಾ ಹಕ್ಕು ಬಿಟ್ಟುಗೊಟ್ಟು ಹೋಗೋ ವಿಚಾರದಾಗ ಇದ್ದಾನ. ಅಪೀಲು ಅವನ ವಿರುದ್ಧ ಆದರೂ ಸಂತೋಷನ ಅವಗ. ಅದಕ್ಕೆ ಅಪೀಲು ಗೆದ್ದ ತಿರೋದರೊಳಗ ಏನೂ ಮಹತ್ವ ಉಳದಿಲ್ಲ ಶೇಷಪ್ಪ” ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಹಗುರಾಗಿಯೇ ಹೇಳಿ ಶೇಷಪ್ಪನ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ವಿಫಲಗೊಳಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು.

“ಕುರುಡ ಬಯಸೋದೇನು ಆಚಾರ. ಎರಡು ಕಣ್ಣು. ಪಡದಪ್ಪ ಒಬ್ಬಾನವ ಹೋದ. ಇನ್ನು ಲಿಂಗಪ್ಪನೂ ಹೋದಾ ಅಂದರ ನಿಶ್ಚಿಂತಿ ಆತು.

ಪ್ರಾಂತಸಾಹೇಬರು, ಶಿರಸ್ತೇದಾರರು ಇವರಿಗೆ ಬೆಣ್ಣೆ ಹಚ್ಚೂ ಉಸಾಬರಿ ತಪ್ಪಿದ್ದಾಂಗ ಆತು. ಅದಿರಲಿ ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯ ಅಂದರ ಬರಗಾಲದಿಂದ ತ್ರಾಸ ಆದದ್ದರ ಬಗ್ಗೆ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಅರ್ಜಿ ಕಳಸಬೇಕಾಗೇದ, ನಾ ಅರ್ಜಿ ಬರಸಿ ಕಳಸತೀನಿ. ನೀವ ಸ್ವತಃ ಸಹಿ ಮಾಡಸರಿ. ಆ ಅರ್ಜಿ ಮಂಜೂರಿ ಬಗ್ಗೆ ಶಿರಸ್ತೇದಾರರಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳೋದು ಜರೂರ ಆದ ಅಂತ ಅನಸತದ. ನೀವೇನಂತೀರಿ?” ಶೇಷಪ್ಪ ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಗಿನ ಕಹಿಯೆಲ್ಲ ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅಡಗಿಸಿ ಕೇಳಿದ.

“ಅದಕ್ಕಾರು ಬ್ಯಾಡಂದಾರು ಶೇಷಪ್ಪ. ನೀನೂ ಶಿರಸ್ತೇದಾರರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳು. ಪ್ರಾಂತಸಾಹೇಬರು ಇಲ್ಲಿ ಬಂದ ಕಾಲಕ್ಕೇ ಇಂದುಪುರದ ಮಹಾರಾಜರೂ ಬರೋವರಿದ್ದಾರಂತ. ಅವರ ಕಾರಭಾರಿ ಕಡಿಂದ ಶ್ಯಾಮರಾಯಗ ಪತ್ರ ಬಂದದ. ಬರಗಾಲ ಸಹಾಯದ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಾಂತಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಅವರ ಕಡಿಂದ ಹೇಳಸೋದೂ ಸಾಧ್ಯ ಅದ. ನಿನ್ನ ಶಿರಸ್ತೇದಾರರ ಶಂಖದಿಂದನ ನೀರು ಬೀಳಬೇಕೂ ಅಂಬೋ ವಿಧಿ ಏನ ಇಲ್ಲಲ್ಲ? ಹೇಳತಿದ್ದರ ಹೇಳಲಿ, ಆದರ ಅದಕ್ಕೂ ರೊಕ್ಕಾ ಅಂದರ ಮಾತ್ರ ಬ್ಯಾಡ.”

ಕೆಲ ಹೊತ್ತು ಇಬ್ಬರೂ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದರು. ನಶ್ಯದ ವಿನಿಮಯವಾಯಿತು. ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಮಹತ್ವದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಆಚಾರ್ಯರೆದರು ಒಡೆಯುವದಿತ್ತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ತಡೆದು ಹೇಳಿದ: “ಅದೆಲ್ಲ ಸರಿ ಆಚಾರ. ಆದರ ದಾದಾಗ ಶಿಕ್ಷಾ ಮಾಡಿಸೇ ತೀರಬೇಕೂ ಅಂತ ಪಾರ್ವತೆವ್ವನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದ. ಅದೇನೋ ಕಾರುಹುಣ್ಣಿವ್ಯಾಗ ಪ್ರಕರಣ ಆತಂತ, ಆವೊತ್ತು ನಾನು ಇದ್ದಿಲ್ಲ ಊರಾಗ. ಜಮಾಬಂದಿಗೆ ಅಂತ ಹೋಗಿದ್ದೆ.”

ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಶೇಷಪ್ಪನ ಈ ಮಾತುಗಳೇ ಕರ್ಣಕರೋರವೆನಿಸಿದವು. ಪಾರ್ವತೆವ್ವನ ಮನಸ್ಸು ದಾದಾನ ವಿಷಯಕ್ಕೇನೋ ಕಲುಷಿತವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಅವನಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆ ಮಾಡಿಸಿಯೇ ತೀರಬೇಕೆಂಬ ಹಟ ಹುಟ್ಟುವದು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಶೇಷಪ್ಪನೇ ಆ ಊರಿಗೆ ಪುಟಗೊಟ್ಟಿರಬಹುದೇ? ಕಾರಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ದಿನ ಈ ಮಾಹಾನುಭಾವ ಊರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದುದೇ ನೆಟ್ಟಗಾಯಿತು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಆ ದಿನ ಅಗಸೆಯ ಮುಂದೆಯೇ ರಕ್ತದ ಕಾಲುವೆ ಹರಿಯಬಹುದಿತ್ತು. ಶೇಷಪ್ಪ ಬೀಸುವ ಬಲೆಯೇ ದೊಡ್ಡದು. ಅದರಲ್ಲಿಗ ದಾದಾ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದಿದ್ದಾನೆ. ಅವನನ್ನು ಜೇಲಿಗೆ ಕಳಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಗೌಡತಿಯ ಕಡೆಯಿಂದ ಹಣ ಹೊರಡಿಸುವ ಯೋಚನೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ.

“ಅಲ್ಲೋ ಶೇಷಪ್ಪ, ಆ ಹುಡುಗ ಜೇಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೂ ಅಂತ ಮನಸಾ

ನಿನಗನಸತದೇನು?” ಎಂದು ಅಂತಃಕರಣ ಕರಗಿ ಆಚಾರ್ಯರು ಕೇಳಿದರು.

“ಎಂಥಾ ಮಾತು ಹೇಳತೀರಿ ಆಚಾರ! ಹಾಂಗಿದ್ದರ ಅವನ ಜಾಮೀನಿನ ಮ್ಯಾಲೆ ಬಿಡಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಕೈಖರ್ಚು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕೋರ್ಟು-ಕಚೇರಿ ಅಡ್ಡಾಡತಿದ್ದೆನೇ? ನಾವು ಮಾಡೋದು, ಒಂದು, ಅದು ಆಗೋದು ಇನ್ನೊಂದು. ಗೌಡತಿ ಪಾಪ, ಹೆಣಮಗಳು; ಮಕ್ಕಳು ಅಲ್ಪವಯಿ; ದೊಡ್ಡ ಆಸ್ತಿ. ಇಂಥಾ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯೊಳಗ ದಾದಾನಂಥಾ ಖಿಂಬೀರ ಹುಡುಗ ಆಕಿ ಬೆಂಬಲಕ್ಕಿರೋದ ಯೋಗ್ಯ. ಆದರ ಯಾಕೋ ಪಾರ್ವತೆವ್ವ ಹಟಾನ ಹಿಡಿದಾಳ. ಅವಾ ಗೌಡರ ಮನೆತನದ ಮರ್ಯಾದಿಗೇ ಧಕ್ಕೇ ತಂದಾ ಅಂತ ಹುಚ್ಚು ತಲ್ಯಾ ತುಂಬಿಕೊಂಡಾಳ. ನನಗೇನ ಮಾಂಡತೀರಿ?” ಶೇಷಪ್ಪ ಬಣ್ಣದ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದ.

“ಈ ಹಟಾ ನೆಟ್ಟಗಲ್ಲ ಅಂತ ಪಾರ್ವತೆವ್ವಗ ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಬೇಕು ಶೇಷಪ್ಪ. ಇಷ್ಟೂ ಮೀರಿ ಹಟಾ ಹಿಡಿದರ, ಈ ಪ್ರಕರಣದಾಗ ದಾದಾ ಉಳಿಯೂ ಹಂಗ ನೀ ನೋಡಿಕೊಬೇಕು. ದಾದಾನ್ನ ಉಳಿಸತೀನಿ ಅಂತ ನನ್ನೆದುರಿಗೆ ವಚನ ಕೊಟ್ಟೇ ನೆನಪದೆನೊ ಇಲ್ಲೋ ನಿನಗ?”

ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೆ ಈ ಮಾತು ನೆನಪಿತ್ತು. ಹದಿನೈದು ವರ್ಷಗಳ ಕುಲಕರ್ಣಿಕಿ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ವಿವರವನ್ನೂ ಅವನು ಮರೆತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ದಪ್ಪರದಂತೆಯೇ ಅವನ ತಲೆಯೂ ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರಾದ ಸಂಗತಿಗಳ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿತ್ತು. ಪಾದಳಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದುಮನೆಯಲ್ಲಿಯ ಭಿದ್ರಗಳೂ, ಅನರ್ಥಗಳೂ ಅವನ ಕಣ್ಣು ತಪ್ಪಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹತ್ತುವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಯಾವ ಜಮೀನು ಯಾರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಸುಳ್ಳು ದಾಖಲಾಗಿದೆಯೆಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಬಾಯಿಂದಲೇ ಹೆಸರು,ತಾರೀಖು, ವಾರ, ತಿಥಿಗಳನ್ನೂ ಕೊಡಬೇಕಾದರೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಅಂದಮೇಲೆ ತಾನು ಕೊಟ್ಟ ವಚನವನ್ನೇ ಮರೆಯುವದೆಂದರೇನು?

ಶೇಷಪ್ಪ ಮರೆತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಸಂಗತಿಯನ್ನೂ ಮರೆತಿರಲಿಲ್ಲ. ಶ್ಯಾಮರಾಯನ ಪಾಳತನಗೆ ನೇಮಣೂಕಿ ಆಗಬೇಕೆಂದು ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ “ಅವಾ ಬಂದರೇ ಬರಲಿ ನೋಡೋಣ” ಎಂದು ಅವರೇ ಹೇಳಿದ್ದರು. ಶ್ಯಾಮರಾಯ ಈಗ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಪಾಳೇ ನೋಟೀಸು ಅವನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಹೊರಟಿದೆಯೆಂದು ಸುದ್ದಿಯೂ ಬಂದಿದೆ. ನಾಳೆ ಪ್ರಾಂತ ಸಾಹೇಬರು ಬಂದಾಗ ಅವನ ನೇಮಣೂಕಿ ಆದರೂ ಆಗಬಹುದು. ಅಂದಮೇಲೆ ಈಗ ಆಚಾರ್ಯರೆನ್ನವುದಾದರೂವನು? ಶೇಷಪ್ಪ ಅವರ ಬೆರಳನ್ನೇ ನೇರವಾಗಿ ಅವನ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ತಿವಿದ.

“ನೋಡೋಣ ಅಂತ ಅಂದಿದ್ದೆ ಶೇಷಪ್ಪ. ಆದರ ಅದರ ಅರ್ಥ ನಿನ್ನ ಆ ಜಾಗಾಕ್ಕ ನೇಮಣೂಕಿ ಮಾಡಸತೀನಿ ಅಂತ ಹೇಳಿದ್ದಾಂಗಲ್ಲ. ಶ್ಯಾಮರಾಯನ್ನ ಒಂದು ಮಾತ ಕೇಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಕೇಳಿದೆ. ತಾನ ಪಾದಳಿಗೆ ನೇಮಣೂಕಿ ಮಾಡಿಸಗೋತೀನಿ ಅಂತ ಅವಾ ಹೇಳಿದ ಅದನ್ನೂ ನಿನಗ ತಿಳಿಸಿದೆ. ಇದಕ್ಕಿಂತಾ ಹೆಚ್ಚು ನಾ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು?” ಆಚಾರ್ಯರು ಸಮರ್ಥನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು.

“ಮಾತು ಹೊಳಸಲಿಕ್ಕೆ ನಾನು ನಿಮಗೇನು ಕಡಿಮಿ ಅಂತ ತಿಳಿಬ್ಯಾಡಿ ಆಚಾರ. ಜಾಮೀನ ಕೊಟ್ಟು ದಾದಾನ ವಾರಂಟಿನ ಹೆದರಿಕೆ ತಪ್ಪಸತೀನಿ ಅಂತ ನಾನು ವಚನ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೆ. ಅದರಂತೆ ನಡದೆ. ಇನ್ನ ಅವನ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡೋದೂಮ್ಯಾಜಿಸ್ವೇಟರ ಕೆಲಸ. ಅದರಾಗ ನಾ ಏನು ಮಾಡಲಿ?”

ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಈ ಮಾತಿನ ಪೆಟ್ಟು ತಾಕಿತು. ಪಡದಪ್ಪ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬರನ್ನು ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಓಡಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಶೇಷಪ್ಪ ಊರ ವತನದಾರ. ಪಾದಳಿಗೂ ಅವನಿಗೂ ಜನ್ಮಾಂತರ ಸಂಬಂಧವಿದೆ. ಅಂತೂ ಸಮಸ್ಯೆಯೇನೂ ಬಗೆಹರಿದಂತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ನಾಜೂಕಾಗುತ್ತಲೇ ನಡೆದಿದೆ. ಆಚಾರ್ಯರು ಸುಮ್ಮನಾದರು.

“ಇಲ್ಲೋಡಿ ಆಚಾರ ಶ್ಯಾಮರಾಯ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನ್ನ ವಾಡೇ ಬಿಟ್ಟು ಓಡಿಸಿದಾ, ಕರಿಹರಿದ ಎತ್ತು ವಾಡೇಕ್ಕೆ ತಂದು ಕಟ್ಟಿದಾ, ಅದಕ್ಕವಾ ಭಾಳಾ ಯೋಗ್ಯತಾ ದಾವಾ ಅಂತ ನೀವು ತಿಳಿಬಹುದು. ಆದರ ಅದಲ್ಲ ಅವಗ ಸಾಧ್ಯ ಆದದ್ದು, ನಾ ಅವನ ಕೆಲಸದೊಳಗ ಅಡ್ಡ ಬರಲಿಲ್ಲಾ ಅಂತ ಇದನ್ನ ನೀವು ಮರೀಬ್ಯಾಡಿ. ಇದನ್ನ ಶ್ಯಾಮರಾಯಗ ಹೇಳಿ. ಅವಾ ಕೇಳದಿದ್ದರೆ ನಿಮ್ಮಂಥವರು ಅವನ್ನ ಕಟ್ಟಿಗೊಂಡು ಮುಂದ ಬರಬಾರದು.” ಆಚಾರ್ಯರು ಈ ಮಾತಿಗೆ ನೊಂದುಕೊಂಡರು. ಶೇಷಪ್ಪ ಎಷ್ಟಾದರೂ ಆಚಾರ್ಯರಿಗಿಂತ ಹತ್ತು ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ಚಿಕ್ಕವ. ಅವನಿಂದಲೂ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂಥ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಿತ್ತು. ಅಂತಲೇ ನೊಂದ ದನಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಹೇಳಿದರು.

“ನೋಡು ಶೇಷಪ್ಪ, ನೀನೂ ವತನದಾರ, ಅವನೂ ವತನದಾರ. ಇಬ್ಬರೂ ಅತಿರಥಿ-ಮಹಾರಥಿ ಇದ್ದಾಂಗ ಇದ್ದೀರಿ. ನಾನು ಯಾವ ಗೊಡವಿಗೂ ಬರೂದಿಲ್ಲ. ನೀವೇ ನಮ್ಮನ್ನ ಕರಸಿ ಇಲ್ಲದ ಪೇಚಿಗೆ ಹಾಕಿರತೀರಿ. ಕರಸಿದರೂ ನಾ ಬರಬಾರದು ಅಂತ ನೀ ಹೇಳಿದ್ದಾಂಗ ಆತು. ನೆಟ್ಟಗದ. ನನಗಿದೂ ಮೊದಲ ತಿಳಿಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಬುದ್ಧಿ ತಡ ಆಗಿ ಬಂತು. ಅಂತೂ ಪಾದಳಿಯೊಳಗ ಪಕ್ಷ ಪಂಗಡ ಹೊತ್ತೇ ಜನಾ ಹುಟ್ಟಿ ಬರತಾರೋ, ಏನ ಅವರು ಕುಡಿಯೋ

ನೀರಿನ್ಯಾಗ, ಉಣ್ಣೋ ಅನ್ನದಾಗ ಈ ಗುಣ ಹುಟ್ಟಿ ರಕ್ತಗತ ಆಗತದೋ ತಿಳಿದ್ದಾಂಗ ಅದ. ಊರೆಲ್ಲ ಇದರ ಸಲುವಾಗೇ ಸುಟ್ಟಿ ಹೋತು. ಇನ್ನೇನು ಮತ್ತೆ ಹೊಸಾ ತೊಡಕು ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲತಾವೋ ನೋಡಬೇಕು. ಆತು. ಶ್ರೀಹರಿ ಇಚ್ಛಾ ಇದ್ದಾಂಗ ಆಗತದ” ಎಂದು ನಿಟ್ಟುಸಿರಿಟ್ಟರು.

“ಆಹಾ ಅದು ಖರೇ ನೋಡರಿ ಆಚಾರ. ಏನ ಮಾಡತೀರಿ ಅದನ್ನು ತೊಗೊಂಡು ಎಲ್ಲಾ? ನಶ್ಯಾ ಹಿಡೀರಿ, ನನಗೂ ಹೊತ್ತಾತು ಹೋಗಬೇಕಾಗೇದ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಶೇಷಪ್ಪ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ನಶ್ಯಕ್ಕೆ ಆಗ್ರಹ ಮಾಡಿದ. ಆಚಾರ್ಯರು ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿಯೇ ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು. ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೆ ತನ್ನ ಗುಳಿಗೆ ನಾಟಿತೆನಿಸಿತು. ಏನೇ ಮಾಡಿ ಈ ‘ಆಚಾರಿ’ಯನ್ನು ಹೊರಗಿಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅದು ಸಾಧಿಸಿತೆಂದುಕೊಂಡ.

ಆಗಲೇ ನಾಲ್ಕು ತಾಸು ಹೊತ್ತೇರಿತ್ತು. ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಾಸ. ಮುಂಗಾರು ವಿಫಲವಾಗದ ವಚನದಂತೆ ಭವಿಷ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗಿತ್ತು. ವೋಡ ಮುಸುಕಿಕೊಂಡಿದ್ದರಿಂದ ಸೂರ್ಯನ ಬೆಳಕಿಗೆ ಅವಕಾಶವಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಗಾಗ ಸಣ್ಣಾಗಿ ಜಡಿಮಳೆ ಹನಿಯುತ್ತಿತ್ತು; ನಿಲ್ಲುತ್ತಿತ್ತು. ಆಚಾರ್ಯರ ಮನಸ್ಸು ದೇಹಗಳೆರಡೂ ದಣಿದಿದ್ದವು. ಸ್ವಲ್ಪ ಬಿಸಿಲು ಬಿದ್ದರೆ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಬಹುದೆಂದು ಅವರು ಕಾದು ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಅರ್ಜಿ ಬರೆಸಿ ಹಾಕುವ ಗಡಿಬಿಡಿ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಶೇಷಪ್ಪ ಹೊರಟ. ಉದುರುತ್ತಿದ್ದ ಜಡಿಮಳೆಯಾಗಲಿ, ಮಬ್ಬು ಕವಿದ ಆಕಾಶವಾಗಲಿ ಅವನ ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಅವನ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗಿದ್ದ ಸಂಗತಿ ಒಂದೇ ಒಂದು. “ಶ್ಯಾಮರಾಯ ಊರಿಗೆ ಹೊಸಬ; ಅಂತಲೇ ಕುಲಕರ್ಣಿಕೆಗೆ ಅಯೋಗ್ಯ ಜನರು. ಅವನ ವಿರುದ್ಧ ನಿಂತಿರುವಾಗ ಅವನ ನೇಮಣೂಕಿಯಾಗುವದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಬರೆದ ಮಾಮಲೇದಾರರ ಆರ್ಡರು ಅವನ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ ಕುಣಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆದಷ್ಟು ಬೇಗ ಆ ಕನಸು ನನಸಾಗಲೆಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತಿದ್ದ.

ಇದೇ ಉತ್ಸಾಹದಲ್ಲಿ ಮನೆ ಮುಟ್ಟಿದ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅರ್ಜಿಗಳೆರಡನ್ನೂ ಪಾರ್ವತೆವ್ವನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದಂತೆ ಬರೆಸಿ ಗೌಡರ ಮನೆಗೆ ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟ.

೨೮

ಕನ್ಯಾಗತದ ನಿಮಿತ್ತ ಕೃಷ್ಣಾನದಿಯ ದಡದಲ್ಲಿರುವ ಪಾದಳಿಗೆ ಬಂದಾಗ, ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ತೀರ್ಥಶ್ರಾದ್ಧ, ಗಂಗಾಸಮಾರಾಧನೆ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದರಾಯಿತೆಂದು ಮಾಮಲೇದಾರ ಕೃಷ್ಣರಾಯರು ಕುಟುಂಬಸಮೇತ ಪಾದಳಿಗೆ

ಆಗಮಿಸಿದರು. ಶೇಷಪ್ಪ ಈ ಮೊದಲೇ ಆಮಂತ್ರಣವನ್ನು ಕೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಿದ್ದ; ಸರಕಾರೀ ಕೆಲಸವೂ ಇಲ್ಲದಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೆಲವೊಂದು ಪ್ರಕರಣಗಳ ಚೌಕಾಶಿ ಮಾಡುವದಿತ್ತು. ಅಂತೂ ಮಾಮಲೇದಾರರು ಕುಟುಂಬಸಮೇತ ಸವಾರಿಗಾಡಿಯಿಂದ ಚಾವಡಿಯ ಮುಂದೆ ಇಳಿದಾಗ, ಪ್ರವಾಸದ ಯಾವ ಶ್ರಮವೂ ಅವರಿಗಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಅಡಿಗೆಯವನು ಈ ಮೊದಲೇ ಬಂದು ಶಾಲೆಯ ಬದಿಗಿರುವ ಧರ್ಮಶಾಲೆಯ ಕೋಣೆಯನ್ನು ಅಡಿಗೆಮನೆಯನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿದ್ದ. ಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ದೊಡ್ಡ ಗುಡಾರಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ, ಒಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಾಮಲೇದಾರರ ಕಚೇರಿ, ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅವರ ರಾಣೀವಾಸ, ಮತ್ತೊಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿ 'ಜವಾಬನಿಶಿ' ಕಾರಕೂನನ ಕಚೇರಿ ಹೀಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿತ್ತು. ಮಾಮಲೇದಾರರಿಗೆ ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿ ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರ ಬಲದ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತೆ ಮನವರಿಕೆಯಾಯಿತು.

ಸರಕಾರೀ ಕೆಲಸ ತನ್ನ ದಾರಿ ತಾನು ಹಿಡಿದು ಹೋಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಕನ್ಯಾಕತದ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಧಿಗಳಿಗೆ ಮಾಮಲೇದಾರರೇ ಸ್ವತಃ ವಿಚಾರಮಾಡಬೇಕಲ್ಲ! ತೀರ್ಥಶ್ರಾದ್ಧವಿಧಿ ತೀರಿಸಲು ಕಟ್ಟಿ ಮನೆತಸ್ಥ ಆಚಾರ್ಯರಾದ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಮಾಮಲೇದಾರರಿಂದ ಕರೆ ಹೋಯಿತು. ಎಲ್ಲ ದೊಡ್ಡ ಪಗಾರದ ಕಾಮುದಾರರಂತೆಯೇ ಮಾಮಲೇದಾರರು ನಿಷ್ಠಾವಂತ ಧಾರ್ಮಿಕರಾಗಿದ್ದರು. ವೃತ್ತಿಗೆ ಸಹಜವಾದ ಆಸ್ತಿಕತೆ ಅದು. ಇಂದು ದೇವರಿಲ್ಲವೆಂದರೆ ನಾಳೆ ಕಲೆಕ್ಕರನೂ ಇಲ್ಲವೆನ್ನಬೇಕಾದೀತು-ಮಾಮಲೇದಾರರು ತಮ್ಮದುರಿಗೂ ತಾವು ಹೇಳದ ವಾದ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಸುಳಿದಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಆಚಾರ್ಯರು ಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಾಗ ಮಾಮಲೇದಾರರು ಕಡುಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅವರಿಗೆ ವಂದಿಸಿದರು. ಆಚಾರ್ಯರು ಆಶೀರ್ವಚನ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಹೇಳಲೇಬೇಕಾಯಿತು.

ತೀರ್ಥಶ್ರಾದ್ಧವಿಧಿಗಳೇನು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬಂತು. ಅದಕ್ಕುತ್ತರವೂ ಅಷ್ಟೇ ಔಪಚಾರಿಕವಾಗಿಯೇ ಬಂದಿತು. ಶ್ರಾದ್ಧದ ಹಿಂದಿನ ದಿನ ಉಪವಾಸವಿರಬೇಕು, ನದಿಯ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂಡನವಾಗಬೇಕು, ಮರುದಿನ ಶ್ರಾದ್ಧ ವಿಧಿ, ಅದರ ಮರುದಿನ ಗಂಗಾ ಸಮಾರಾಧನೆ, ಇದು ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಿಧಾನ. ಆದರೆ ಮಾಮಲೇದಾರರು ಸರಕಾರೀ ನೌಕರರು, ವೇಳೆಯನ್ನು ತ್ರಾಸಿನಲ್ಲಿ ತೂಗಿ ಲೆಕ್ಕಹಾಕುವವರು-ಮೂರು ದಿನ ಮೊಕ್ಕಾಂ ಹಾಕುವದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ಆದ್ದರಿಂದ ಶ್ರಾದ್ಧವಿಧಿಯನ್ನು ಇಂದೇ ಮುಗಿಸಿ, ನಾಳೆ ಗಂಗಾ ಸಮಾರಾಧನೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿ ಆಚಾರ್ಯರು ಸುಮ್ಮನಾದರು. ಎರಡೂ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಮಾಮಲೇದಾರರ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗಿಟ್ಟು ಬೇಕಾದ್ದನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿ ಎಂಬ ನಿರ್ಲಿಪ್ತಭಾವದಿಂದ ನಿಂತರು.

ಮಾಮಲೇದಾರರು ಕ್ಷಣಹೊತ್ತು ಗುಣಗುಣಿಸಿ ಗುಡಾರದ ಮರೆಯಲ್ಲಿಯ ರಾಣೀವಾಸದವರೆಗೆ ಹೋಗಿ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿದರು. ಪರಿಹಾರವೂ ಗಡಸುದನಿಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸಿಕ್ಕಿತು. “ಹಂಗಾರ ಆಚಾರ, ಹೀಂಗ ಮಾಡೂಣು. ಈಗ ಅಡಿಗಿ ತಯಾರ ಅದ ಅಂತ. ನದೀಗೆ ಹೋಗಿ ಸ್ನಾನ ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಬರತೇವಿ. ನೀವು ಹೇಳಿದ್ದಾಂಗ ನಾಳೆ ಶ್ರಾದ್ಧವಿಧಿ ಮುಗಿಸಿ ಬಿಡೂಣು” ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಆಚಾರ್ಯರು ಆಗಲೆಂದು ಗೋಣು ಹಾಕಿ ಮನೆಗೆ ನಡೆದರು.

ಮಾಮಲೇದಾರರು ಕುಟುಂಬಸಮೇತ ನದಿಗೆ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೊರಟರು. ಆದರೆ ಮೈಮೇಲಿನ ವಸ್ತ್ರ ಒಡವೆಗಳ ಭಾರಕ್ಕೆ ಮಂದಗಮನದಿಂದ ನಡೆದಿರುವ ಕುಟುಂಬದ ಜೊತೆಗೆ ಅವರೂ ಮಂದಗಮನರಾಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅಂತೂ ಒಮ್ಮೆ ನದಿಗೆ ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿದರು. ಮಲೆನಾಡಿಗೆ ಬಹಳ ಮಳೆ ಹೊಡೆದಿತ್ತೆಂದು ಕೃಷ್ಣಗೆ ಪೂರ ಬಂದಿತ್ತು. ಮೊದಲೇ ಸೆಳವಿನ ನದಿ ಈಗಂತೂ ಸೊಕ್ಕಿಗೆದ್ದು ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಮಳೆಗಾಲವಾದ್ದರಿಂದ ನೀರು ಕೆಂಪಾಗಿತ್ತು. ನೀರೊಡಲ ಮೇಲಿಂದ ಬೀಸುವ ತಣ್ಣನ್ನ ಗಾಳಿಗೆ ಮೈಯೊಡ್ಡಿ, ಗೋಣುದ್ದ ರಾಡಿನೀರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಲು ಮಾಮಲೇದಾರರಿಗೇನೂ ಮನಸ್ಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹಾಗೇನಾದರೂ ಅಂದಿದ್ದರೆ ಕುಟುಂಬದ ಕಟಾಕ್ಷತಿಕ್ಷೆಗೆ ಗುರಿಯಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ನದಿಯ ದಡದಲ್ಲಿ ಸಂಕಲ್ಪ ಹೇಳುವ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಇವರ ಕಡೆಯಿಂದ ‘ಮಮ’ ಎನ್ನಿಸಿಯೇ ಬಿಟ್ಟರು. ‘ಸರ್ವಪಾಪಹರೋ ಹರ’ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದು ಕೇಳಿ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಲೇಬೇಕಾಯಿತು. ಸ್ವತಃ ಮಾಮಲೇದಾರರೇ ಕೊಚ್ಚಿಹೋಗುವಂಥ ಪ್ರವಾಹವಿರುವಾಗ ಅವರ ಪಾಪಗಳು ಉಳಿಯಬಹುದೇ? ಆದರೆ ಪಾಪ ಉಳಿದರೂ ಚಿಂತೆಯಲ್ಲ ಈ ತಣ್ಣಗೆ ಕೊರೆಯುವ ಪುಣ್ಯ ಬೇಡವೆನಿಸಿತೋ ಏನೋ, ಕುಟುಂಬದ ಸೀರೆಯ ಸೆರಗು ತಮ್ಮ ಧೋತರದ ಚುಂಗಿಗೆ ದಾಂಪತ್ಯದ ಬಂಧನದಂತೆ ಗಂಟುಹಾಕಿರುವುದನ್ನೂ ಮರೆತು ಅವಸರದಿಂದ ದಂಡೆಗೆ ಜಿಗಿದರು. ನೀರಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಆಘಾತವಾಯಿತು. “ಸಂಕಲ್ಪ ಮುಗಿದ ಕೂಡಲೆ ತಲಿ ಮುಳುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಎದ್ದಿರಿ ಹೌದಲ್ಲೋ? ಗಂಗಾದೊಳಗ ದುಡ್ಡು ಒಗೀದ ಹಂಗ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಏನಾತೀಗ? ನನಗೆ ಗೊತ್ತು. ಮಂದೀ ಆಗ್ರಹದ ಸಲುವಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಮಾಡೋದು” ಎಂದು ತೆರೆಗಳಾರ್ಭಟದಲ್ಲಿಯೇ ಅವರು ಗೊಣಗಿದರು.

“ಪಂಜಾ ಹೆಗಲಮ್ಯಾಲಿಲ್ಲದ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬಾರದೂ ಅಂತ ಅದನ್ನ ತರಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದೆ” ಎಂದು ಗದರಿದಂತೆ ಮಾಡಿ ಪಟ್ಟೀವಾಲಾ ಮದ್ದಾಚಾರಿಯ ಕಡೆಯಿಂದ ಪಂಜಿಯನ್ನು ಇಸಿದುಕೊಂಡರು. ಪುನಃ ನೀರಿಗಿಳಿಯಲೇಬೇಕಾಯಿತು.

ಬೆಳ್ಳಿ ಚವಲಿಯೊಂದನ್ನು ತೂರಿ ನದಿಯಲ್ಲೊಂದು “ಗಂಗಾ ಭಾಗೀರಥಿ, ಪಾಪಾತ್ಮಾ, ಪಾಪಸಂಭವಃ, ತ್ರಾಹಿ ಮಾಂ ಕೃಪಯಾ ಕೃಷ್ಣೇ” ಎಂದು ಮೂಗು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಮುಳುಗಿದರು.

ಮಾಮಲೇದಾರ ದಂಪತಿಗಳು ಸ್ನಾನ ಮುಗಿಸಿ ಬಂದಾಗ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಹನ್ನೆರಡು ಗಂಟೆಯಾಗಿತ್ತು. ಅಡಿಗೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿತ್ತು; ಅಡುಗೆಯವ ಊಟಕ್ಕೆಳುವ ಸೂಚನೆಕೊಟ್ಟು ಹೋದ. ಕುಟುಂಬದ ಇನ್ನೊಂದು ಸೂಚನೆಯೂ ಬಂತು. ಅದರ ಮೇರೆಗೆ, ಪಂಕ್ತಿ ಲಾಭ ದೊರೆಯಬೇಕೆಂದು ಮಾಮಲೇದಾರರು ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಂಡರು. ಆಚಾರ್ಯರು ವಿನಯದಿಂದಲೇ “ಇದೊಂದು ವಿಷಯಕ್ಕೆ ನನ್ನ ನೀವು ಕ್ಷಮಾ ಮಾಡಬೇಕು. ನಾನು ಪರಾನ್ನ ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡೋದಲ್ಲ. ನಿಮಗ ಬೇಕಾರ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಕಳಿಸಿಕೊಡತೇನಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

ಮಾಮಲೇದಾರರ ಹುಟ್ಟು ಗಂಟೆಕ್ಕಿದವು, ಎಂಥ ಅಪಮಾನ! ಹೇಳಿ ಕೇಳಿ ವೈದಿಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿ ಮಾಮಲೇದಾರರ ಆಮಂತ್ರಣವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಬೇಕೆಂದರೆ! ತಮ್ಮ ಮಾತಿಗೆ ಕವಡಿಯ ಬೆಲೆಯನ್ನೂ ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕೊಡಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ! ಆಚಾರ್ಯರು ಹೊರಟುಹೋದ ಮೇಲೂ ಈ ಅಸಮಾಧಾನ ಮಾಮಲೇದಾರರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮುಳ್ಳಿನಂತೆ ಕೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದರೂ ಎನಿರಬಹುದು? ಕುಲಕರ್ಣಿ ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೆ ಆಗಿಂದಾಗ ಕರೆಹೋಯಿತು. ಮಾಮಲೇದಾರರು ಅವನೆದುರು ತಮ್ಮ ಅಪಮಾನದ ಕತೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದರು.

ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕಿತು. “ಪರಾನ್ನ-ಗಿರನ್ನ ಎಲ್ಲಾ ಸೋಗು ಸಾಹೇಬರ. ಇಂದುಪುರದ ರಾಜಪುರೋಹಿತರ ಮನೆತನ ತಮ್ಮದು ಅಂಬೋ ಅಭಿಮಾನ ಅದು. ನಾಳೆ ಪ್ರಾಂತಸಾಹೇಬರ ಜೋಡಿ ಮಹಾರಾಜರೂ ಬರೋವರಿದ್ದಾರೆ. ಅಂಥಾ ಹೊತ್ತಿನೊಳಗೆ ನಿಮ್ಮ ಜೋಡಿ ಊಟಕ್ಕೆ ಕೂತರೆ ಅವರ ಮಯಾದಿಗೆ ಕಡಿಮ್ಯಾಗತದು.”

“ಅಡುಗೆಯವ ಮಾಡಿದ ಅಡಗಿ ಪ್ರಶಸ್ತ ಅನಿಸಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಅಂತ ಬಿಟ್ಟಿರಬಹುದೇನು ಮತ್ತೆ?” ಮಾಮಲೇದಾರರು ಇನ್ನೂ ಅನುಮಾನದಿಂದಲೇ ಕೇಳಿದರು.

“ಅವೆಲ್ಲ ಶಿಷ್ಟತನಾ ಏನಿಲ್ಲ ಸಾಹೇಬರ! ಇವರ ಮಡಿವಂತಿಕೆ ಎಷ್ಟೆಂಬುದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿಹೋಗೇದ. ದಾದಾ ಅಂತ ಒಬ್ಬ ಮರಾಠಾ ಜಾತೀ ಹುಡುಗ ಇದ್ದಾನೆ ಇಲ್ಲೆ. ಅವನ ಮ್ಯಾಲೆ ವಾರಂಟಿದ್ದಾಗ ಅವನ್ನ ದೇವರ ಮನಿಯೊಳಗೆ

ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟದ್ದನ್ನು ನಾನ ಕಣ್ಣಾರೆ ನೋಡೀನಿ. ಸುಮ್ಮನ ನಿಮ್ಮಂಥವರ ಮ್ಯಾಲೆ ಛಾಪು ಹಾಕಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳೋ ಮಾತವು” ಎಂದ ಶೇಷಪ್ಪ.

ದಾದಾನ ಸಾದ್ಯಂತ ವರ್ತಮಾನವನ್ನೂ ಶೇಷಪ್ಪ ಹೇಳದೆ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಹಾವನೂರಿನವರ ಫಿಯಾರಾದಿಯ ಚೌಕಶಿಯನ್ನು ಮಾಮಲೇದಾರರೇ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಇದಕ್ಕೂ ಮೊದಲೇ ಪಡದಪ್ಪನವರು ಮಾಮಲೇದಾರರನ್ನು ಕಂಡು ದಾದಾನ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದ್ದರಂತೆ. ಮಾಮಲೇದಾರರಿಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ವಿದಿತವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ಮಾತನ್ನೂ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯಿತು. “ದಾದಾ ಮನೀಲೆ ಹ್ಯಾಂಗ ಇದ್ದಾನ?” ಇದೊಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ಚೌಕಶಿಯ ನಿರ್ಣಯ ಅವಲಂಬಿಸಿತ್ತು. ಶೇಷಪ್ಪ ಅದಕ್ಕೂ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿದ. ದಾದಾ ಬಡವನಾದರೂ ಅವನಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯಾದರೆ ಗೌಡತಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾಗಿ ಹಣ ಬಿಚ್ಚಬಹುದು! ಇನ್ನೊಂದು ಲಾಭವೆಂದರೆ ಆಮಂತ್ರಣವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದ ಉದ್ಧಟತನಕ್ಕಾಗಿ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಪಾಠ ಕಲಿಸಿದಂತಾಗುವದು!

ಊಟಕ್ಕೆ ಹೊತ್ತಾಗಿರುವೆಂದು ಇನ್ನೊಂದು ಸೂಚನೆ ಬಂತು. ಮಾಮಲೇದಾರರು ಗಡಿಬಿಡಿಯಿಂದ ಎದ್ದರು. “ಕುಲಕರ್ಣ್ಯಾರ ಭೋಜನನೂ ಇಲ್ಲೇ ಆಗಲೆಲ್ಲ?” ಎಮದು ಗೃಹಸ್ಥನಿಗೊಪ್ಪುವಂತೆ ನುಡಿದರು.

“ಎಲ್ಲಿ ಊಟಾ ಮಾಡಿದರೂ ಅದು ನಿಮ್ಮ ಅನ್ನಾನ ಅಲ್ಲ ಸಾಹೇಬರ” ಶೇಷಪ್ಪ ಅತಿಥಿಗೊಪ್ಪುವ ವಿನಯ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ ನುಡಿದ.

ಹೆಚ್ಚು ಮಾತಾಡದೆ ಮಾಮಲೇದಾರರು ಕುಟುಂಬದೊಡನೆ ಊಟ ಮುಗಿಸಿ ಎದ್ದರು. ಶೇಷಪ್ಪ ಕಾರಕೂನನ ಜೊತೆಗೆ ಎರಡನೆ ಪಂಕ್ತಿಗೆ ಕುಳಿತು ಊಟಮಾಡಿದ.

ಸಾಹೇಬರನ್ನು ವಾಮಕುಕ್ಷಿಗೆಂದು ಬಿಟ್ಟು ಶೇಷಪ್ಪ ಪಾರ್ವತೆವ್ವನ ಮನೆಗೆ ನಡೆದ. ಪಾರ್ವತೆವ್ವ ಅದೇ ಊಟ ಮಾಡಿ ಅಡ್ಡಾಗಿದ್ದಳು. ಶೇಷಪ್ಪ ಬಂದದ್ದರಿಂದ ಏಳಬೇಕಾಯಿತು. ಶೇಷಪ್ಪ ನಿಂತುಕೊಂಡೇ ಎಲ್ಲ ವರ್ತಮಾನವನ್ನೂ ಹೇಳಿದ. ಇನ್ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಕೈಬಿಟ್ಟರೆ ದಾದಾನಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯಾಗುವದು ನಿಶ್ಚಿತ. ಮಾಮಲೇದಾರರ ಜೊತೆಗೆ ತಾನು ಮಾತಾಡಿದ್ದನ್ನೂ ಹೇಳಿದ.

ಆದರೆ ದಾದಾನಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆ ಮಾಡಿಸಲು ಇನ್ನೂರು ರೂಪಾಯಿಯಷ್ಟು ಹಣ ಕೊಡುವದು ಪಾರ್ವತೆವ್ವನಿಗೇ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲ. ಹಣ ಬೀಳದೆ ತಮಗೆ ತಿಳಿದಂತೆ ಸರಕಾರವೇ ಏನಾದರೂ ಮಾಡಲಿ ಎಂದು ಅವಳ ವಾದ. ಆದರೆ ಹಣ ಬಿಚ್ಚುವ ಕುಶಲ ಕಲೆಯನ್ನು ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೆ ಯಾರೂ ಹೇಳಿಕೊಡಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ದಾದಾನ ಬಗ್ಗೆ ಏನೇನೋ ಭೀತಿಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿದ. ಅವನನ್ನು ಕಣಕಿದ್ದಾಗಿದೆ.

ಈಗ ಕೈಬಿಟ್ಟರೆ ನಮಗೇ ತೊಂದರೆ. ಮೇಲಾಗಿ ಲಿಂಗಪ್ಪನ ವಾರಸಾ ಕತೆಯನ್ನೂ ಅವಳಿಗೆ ಎದೆ ನಡುಗುವಂತೆ ಹೇಳತೊಡಗಿದ. ಲಿಂಗಪ್ಪ ಪಡದಪ್ಪನ ಸಹಾಯವನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು. ಅವನ ನೆಲೆ ಪಾರ್ವತೆವ್ವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೇ? ಆಗ ಮೂರರಲ್ಲೊಂದು ಭಾಗದಂತೆ ಜಮೀನಿನ ಕಬಜಾ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಬೇಕಾದೀತು.

ಪಾರ್ವತೆವ್ವನಿಗೆ ದಿಗಿಲಾಯಿತು. ಶ್ಯಾಮರಾಯನ ವಿರುದ್ಧ ಕೊಟ್ಟ ಅರ್ಜಿಗೆ ಪಾರ್ವತೆವ್ವನ ಬೆಂಬಲವಿದೆಯೆಂದು ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಹೇಗೋ ಗೊತ್ತಾಗಿತ್ತು. ಅಗಲೇ ಅವರು ಗೌಡರ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಪಾರ್ವತೆವ್ವನಿಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದ್ದರು. ನಾಳೆ ಸಾಹೇಬರೆದುರು ಚೌಕಶಿಯಾಗುವ ಮುಂದಾದರೂ ನಿಜ ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ಬೆದರಿಸಿ ಹೋಗಿದ್ದರು.

ಇದೇ ಪೇಚಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು ಗೌಡತಿ ಒದ್ದಾಡಿದಳು. ಅವಳಿಗೆ ಮಾತನಾಡಲೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಶೇಷಪ್ಪ ನಿಂತುಕೊಂಡೇ ಇದ್ದ. “ಇಕಾ ಮಾಮಲೇದಾರರು ಏಳೂದರೊಳಗ ನಾನು ಚಾವಡಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು. ನೀವು ಬೇಕಾರ ಜಿನ್ನಪ್ಪನ್ನು ಕರಿಸಿ ವಿಚಾರಮಾಡಿ ಆಮ್ಯಾಲ ತಿಳಿಸಿರಿ. ಏನೋ ವಚನ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಿರಿ, ನೆನಪು ಕೊಡಬೇಕಂತ ಬಂದೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೊರಡುವದರಲ್ಲಿದ್ದ.

“ಕುಲಕರ್ಣ್ಯಾರ, ಒಂದು ಮಾತು ನಿಮಗ ಹೇಳಾಕ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಕುಂತರ ಎಲ್ಲಾ ಹೇಳಾಕ ಪಾಡಾಗತೇತಿ” ಪಾರ್ವತೆವ್ವ ಆರ್ತಳಾಗಿ ಕೇಳಿದಾಗ ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೆ ಇಲ್ಲೆನ್ನಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕುಳಿತ.

“ಮತ್ತೇನೂ ಇಲ್ಲ; ಮನ್ನೆ ನೀವು ಸಹಿ ಮಾಡಿಸಿದ ಅರ್ಜಿ ಮಜಕೂರು ಆಚಾರೆಪ್ಪಗ ಯಾರೋ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟಾರ. ಹಾಗ ಮಾಡಿದ್ದು ನೆಟ್ಟಗಾಗಲಿಲ್ಲ ಅಂತ, ಇಲ್ಲಿ ಮಟಾ ಬಂದು ಅವರು ಒದರಾಡಿ ಹೋದರು. “ನನಗೇನೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ, ನನಗೇನು ಓದಾಕ ಬರ್ಯಾಕ ಬರತೈತೇ? ಅವರು ಹೇಳಿದಟು ಮಾಡಿದೆ” ಅಂತ ನಿಮ್ಮ ಮೈಮ್ಯಾಗ ಎಲ್ಲಾ ಹಾಕಿ ಪಾರಾದೆ” ಎಂದು ಅಂಜುತ್ತಲೇ ಹೇಳಿದಳು.

ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದರೂ ಅದನ್ನವನು ತೋರಗೊಡಲಿಲ್ಲ. “ವಾಲೀಕಾರ ಮಲ್ಲ ಈ ಅರ್ಜಿ ಮಜಕೂರ ಬೈಲಿಗಳೆದಾನ ಅಂತ ನನಗ ಸುದ್ದಿ ಬಂದದೆ. ನೀವೇನೂ ಹೆದರದ ಇದ್ದ ಸಂಗತಿ ಹೇಳಿಬಿಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆಗ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಆಗದಿದ್ದ ಈಗಾದರೂ ನೀವು ಹೇಳ ಬೇಕಾಗತದ. ಹೇಳಿಬಿಡಿ” ಎಂದು ಶೇಷಪ್ಪ ಗೌಡತಿಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿಯೇ ಬಿಟ್ಟ.

ಕೊನೆಗೂ ಸರಬರಾಯಿಯ ವೆಚ್ಚದ ಮಾತು ಬಂತು. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಇದೇ ತಂತ್ರಜಾಲವನ್ನು ಶೇಷಪ್ಪ ಬೀಸಿದ. ಗೌಡರಿದ್ದಾಗ ಈ ತೊಂದರೆ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಭಾರ ಬೀಳದಂತೆ ಅವರು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಎರಡೂ ದಪ್ಪರಗಳು ತನ್ನ ಹೆಸರಿಗೇನೋ ಇವೆ. ಆದರೆ ಊರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಮೂಲಕ ಒಂದು ಪೈ ಕೂಡ ಲಾಭವಾಗಿಲ್ಲ. ಅಂಥ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮಾಮಲೇದಾರರು ಕನ್ಯಾಗತದ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಬೇರೆ ಹೂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅದಾದ ಕೂಡಲೇ ಪ್ರಾಂತ ಸಾಹೇಬರ ಆಗಮನ ಬೇರೆ. ಸರಬರಾಯಿಯ ಖರ್ಚೆಂದರೂ ಮಗಳ ಬಾಣಂತಿತನಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ತಾಪದಾಯಕ. ಮೇಲಾಗಿ ಗೌಡಿತಿಯದೇ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸ. ದಾದಾನಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯಾಗಬೇಕು. ಲಿಂಗಪ್ಪನ ವಾರಸಾ-ಪ್ರಕರಣ ಬಗೆ ಹರಿಯಬೇಕು. ಈಗಲೇ ಹಿಂದು ಮುಂದೆ ನೋಡಿದರೆ, ನಾಳೆ ಆಸ್ತಿಯೇ ಮುಳುಗಿಹೋದರೆ! ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಿದ ಗೌಡಿತಿ ವೆಚ್ಚದ ಭಾರವನ್ನು ವಹಿಸದೆ ಗತಿಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಪ್ಪಿದಳು. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಶೇಷಪ್ಪನ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಅವಳಿಗಿದ್ದ ಆದರಾಭಿಮಾನಗಳು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾದವು.

ಶೇಷಪ್ಪ ಅವಸರದಿಂದ ಚಾವಡಿಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಓಡಿ ಬರುತ್ತಿರುವ ವಾಲೀಕಾರ ಮಲ್ಲ ಅವನಿಗೆ ಭೆಟ್ಟಿಯಾದ. ಶೇಷಪ್ಪನನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆಯೇ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ, “ವಾರಸಾ-ರಜಿಸ್ವರ ತಪಾಸಣಿ ಮಾಡಾವರದಾರಂತರೀ. ನಿಮ್ಮನ್ನ ಗಡಾನ ಕರಕೊಂಡ ಬಾ ಅಂತ ಹೇಳಿ ಕಳಸ್ಯಾರಿ” ಎಂದು ತೇಕುತ್ತಲೇ ಹೇಳಿದ.

ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದಿಗಿಲಾಯಿತು. ಮೊನ್ನಿನ ಕಾಲರಾ ಪಿಡುಗು ಅನೇಕ ಜನರನ್ನು ಆಹುತಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಾಗ ವಾರಸಾ-ರಜಿಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಶೇಷಪ್ಪನ ಹಸ್ತ ಕೌಶಲ್ಯ ಎಣೆಯಿಲ್ಲದಂತೆ ನಡೆದಿತ್ತು. ಕಾರಕೂನನು ಎಲ್ಲಾ ಬಿಟ್ಟು ಈ ರಜಿಸ್ವರದ ತಪಾಸಣಿಗೇ ಕೂಡಬೇಕೆಂದರೆ, ಈ ವಾಲೀಕಾರನೇ ಅವನ ಕಿವಿ ಊದಿರಬೇಕು ಎಂದು ಸಂಶಯವೂ ಬಂದಿತು. ಆದರೆ ಅವನನ್ನು ಗದರಿಸಲೂ ಕೂಡ ಅವಕಾಶ ಉಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. “ವಾರಸಾ ಮಾಡಿದ ಇಸಮು ಅವ ನೋಡು ಅವನ್ನ ಚಾವಡಿಗೆ ಹಿಡಕೊಂಡು ಬಾ” ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿ ಚಾವಡಿಗೆ ನಡೆದ.

ಚಾವಡಿಯ ಕಟ್ಟಿಯನ್ನೇರಿ ಕಾರಕೂನನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತ “ಏನು ವಾರಸಾ-ರಜಿಸ್ವರ ತಗದುಕೊಡಬೇಕೆ?” ಎಂದು ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ ಕೇಳಿದ. ಕಾರಕೂನನೂ ಅದೇ ಗರಡಿಯಲ್ಲಾಡಿದವ. “ಮತ್ತ ಸಾಹೇಬರ ಶ್ರಾದ್ಧದ ಖರ್ಚು ತೇಲಬೇಕಾದರ ವಾರಸಾ-ರಜಿಸ್ವರದ ಹೊರತು ಅದ ಯಾವದು ಕುಲಕರ್ಣಿ?” ಎಂದು ನಸುನಕ್ಕ.

ವಾರಸಾ-ರಜಿಸ್ವರ ಕೈಗೆ ಬಂತು. ಕಾರಕೂನ ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸತೊಡಗಿದ. ವಾಲೀಕಾರ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರನ್ನೇ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದ. ಕಾರಕೂನ ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಅವರು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ವಾರಸಾ ಮಾಡಿದ್ದು ಸರಿಯೋ ಅಲ್ಲವೋ ಎಂಬುದನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಕಾರಕೂನ ಶರಾ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದ. ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ನೀರಸವಾಗಿ ಈ ಕ್ರಿಯೆ ಸಂಜೆಯವರೆಗೆ ನಡೆಯಿತು. ನಡುನಡುವೆ ಕಾರಕೂನ ಸ್ವಷ್ಟೀಕರಣಕ್ಕಾಗಿ ಕುಲಕರ್ಣಿಯ ಮುಖ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನು ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಮುಂಜಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ಉತ್ತರವೀಯುತ್ತಿದ್ದ. ಯಾವ ತೊಡಕೂ ಬರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಕಾರಕೂನ ಬೇಸರಗೊಂಡಿದ್ದ.

ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ ತೊಡಕೂ ಬಂತು. ನಾನಾನ ವಾರಸಾ ದಾದಾನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಕಾರಕೂನ ಹುಬ್ಬುಗಂಟಿಕ್ಕಿದ. “ಈ ನಾನಾಗ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲೇನು?” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದ. ಕುಲಕರ್ಣಿ ನಶ್ಯದ ಗಡಿಬಡಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದರಿಂದ ಉತ್ತರವೀಯಲಿಲ್ಲ. ಕೂಡಿದ ಜನರಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಪಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಕಾರಕೂನ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಎಲ್ಲರ ಮೊಗ ನೋಡಿದ. ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಎದ್ದು ನಿಂತು ಗಾಬರಿಯಿಂದ ಗೊಗ್ಗರದ ದನಿಯಲ್ಲಿ “ನಾನಾಗ ಒಬ್ಬಾಕಿ ಮಗಳದಾಳರೀ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕುಳಿತ.

“ಮಗಳಿದ್ದರೂ ದಾದಾನ ಹೆಸರೇ ಯಾಕ ವಾರಸಾ ಮಾಡಿದಿರಿ?” ಎಂದು ಕಾರಕೂನ ನಗುತ್ತಲೇ ಕೇಳಿದ. ಕೊನೆಗೂ ಬೇಟೆ ಸಿಕ್ಕಿತು.

“ಹೆಣಮಗಳಿದ್ದಾಳನ್ನೊಂದು ನನಗೂ ಗೊತ್ತದ. ಆದರೆ ಆಕೀ ಹೆಸರು ಹಚ್ಚಲಿಕ್ಕೆ ಬರೋಹಂಗ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮಾಮಾಲೇದಾರ ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಕಚ್ಚಾ ಮಾಹಿತಿ ಕೊಟ್ಟು ಆಮ್ಯಾಲೇ ನಾ ವಾರಸಾ ಮಾಡಿದೆ” ಎಂದ ಶೇಷಪ್ಪ. ಪ್ರಸಂಗದ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆ ನಿಮಗೆ ತಿಳಿಯುವಂಥದಲ್ಲ, ತಿಳಿಯಬೇಕಾದದ್ದೂ ಇಲ್ಲ ಎಂಬ ಅರ್ಥ ಅವನ ದನಿಯಲ್ಲೇ ಹೊರಡುವಂತಿತ್ತು.

“ಕಚ್ಚಾ ಮಾಹಿತಿ ಕೊಡೂದು ಬಿಡೂದು ಅಷ್ಟು ಮಹತ್ವದ್ದಲ್ಲ ಕುಲಕರ್ಣಿ. ಆದರೆ ವಾರಸಾ ಯಾರಿಗೆ ಬರಬೇಕೋ ಅವರ ಹೆಸರ ಹಚ್ಚಲಿಕ್ಕೆಬೇಕು. ಬೇಕಾದ್ದಾಂಗ ಬರೀಲಿಕ್ಕೆ ಇದೇನು ನಿಮ್ಮ ಮನೀ ಲೆಕ್ಕದ ಪುಸ್ತಕೇನು?” ಎಂದು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಕೇಳಿದ. ಶೇಷಪ್ಪ ವಿನೋದಕ್ಕೆನೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ಕಿಲಕಿಲನೆ ನಕ್ಕು ನಶ್ಯವನ್ನೇರಿಸಿದ. ಕಾರಕೂನನ ಸಿಟ್ಟು ಮತ್ತೂ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. “ಈ ಪ್ರಕರಣದೊಳಗೆ ಪೂರಾ ಕಿಸೇ ತುಂಬಿರಬೇಕು ಆತು” ಎಂದು ಅವಡುಗಚ್ಚಿದ.

ಕುಲಕರ್ಣಿಗೆ ಈ ಮಾತು ಮಾತ್ರ ಅಸಹನೀಯವೆನಿಸಿತು. “ರಾಯರ ಬಂದ ಮಾಡ ಎಲ್ಲಾ ಮಳೀ ಸೂರಸೂದುಲ್ಲ. ನಾವು ಮಾಡಿದ ವಾರಸಾಕ್ಕೆಲ್ಲ ದುಡ್ಡು ಸಿಗತ್ತಿದ್ದರೆ ಭಂಗಾರದ ಮನೀ ಕಟ್ಟಿಸತ್ತಿದ್ದೆ” ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡ.

ಕಾರಕೂನ ಗೋಪಾಳರಾಯನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಸಿಟ್ಟಿನ ಆವೇಶದಲ್ಲಿ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದೇ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಆಮೇಲೆ ಈ ಕುಲಕರ್ಣಿಯ ಕೂಡ ವಾದಿಸಿ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲವೆಂದರಿತ. ಮತ್ತೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಕಡೆಗೇ ಹೊರಳಿದ. “ನಾನಾನ ವಾರಸಾ ಅವನ ಮಗಳ ಹೆಸರ್ಲೆ ಹೋದರೆ ನಿಂದೇನಾದರೂ ತಕರಾರ ಆದ ಏನಪಾ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಎದ್ದು ನಿಂತ. “ಅವ್ವನ ವಾರಸಾ ಮಗಳಿಗೆ ಮಾಡಿದರ ನಾ ಯಾಕ ತಕರಾರು ಮಾಡಬೇಕರಿ ಎಪ್ಪಾ? ಆಕೆ ಏನಾದರೂ ನಮ್ಮ ಮಗಳು ಅಲ್ಲೇ? ಇದ್ದ ಚೂರಾಚಾರ ಹೊಲ ಆಕಿ ಹೆಸರ್ಲೆ ಅದರ ಸಂತೋಸ ಅಲ್ಲೇ?” ಎಂದಿಷ್ಟು ಹೇಳಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡ.

ಗೋಪಾಳರಾಯ ಈಗ ಮತ್ತೆ ಕುಲಕರ್ಣಿಯ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಬೇಕಾಯಿತು. “ಅಲ್ಲರಿ? ಅಕಿ ವಾರಸಾ ಹಚ್ಚಲಿಕ್ಕೆ ಯಾರದೂ ತಕರಾರ ಇಲ್ಲದಾಗ ನೀವ್ಯಾಕ ಹಚ್ಚಲಿಲ್ಲ?” ಎಂದು ಕುಳಿತುಕೊಂಡ.

ಗೋಪಾಳರಾಯ ಈಗ ಮತ್ತೆ ಕುಲಕರ್ಣಿಯ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಬೇಕಾಯಿತು, “ಅಲ್ಲರಿ? ಆಕಿ ವಾರಸಾ ಹಚ್ಚಲಿಕ್ಕೆ ಯಾರದೂ ತಕರಾರ ಇಲ್ಲದಾಗ ನೀವ್ಯಾಕ ಹಚ್ಚಲಿಲ್ಲ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

“ಇಲ್ಲೋಡಿ ರಾಯರ, ಈ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ತಲೀ ನೆಟ್ಟಗಿಲ್ಲ. ಸುಮ್ಮನ ಅವನ ಮಾತಿನಿಂದ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ? ನಾನಾನ ವಾರಸದಾರ ದಾದಾ ಅಂತ ನಾ ಬರದದ್ದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಒಪ್ಪಿಗಿ ಅದ. ಬೇಕಾದವರನ್ನ ಕೇಳಿ ನೋಡಿ. ಹಿಂದೂ ಕಾಯದೆ ಓದಿ ಅಪ್ಪನ ವಾರಸಾ ಮಗಳಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು ಅಂತ ನೀವನ್ನೂದು ಬರೋಬರಿ. ಆದರೆ ಎಂಥ ಪ್ರಸಂಗದಾಗ ಹೋಗತದ ಅನ್ನೂದು ನೀವು ವಿಚಾರಮಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅವಿವಾಹಿತ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು, ತನ್ನ ಜಾತೀ ಬಿಟ್ಟು ಇನ್ನೊಬ್ಬಾವನ ಜೋಡಿ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಹಡದರೂ ವಾರಸಾ ಆಕೆಗೆ ಹೋಗತದ ಹ್ಯಾಂಗ? ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಾ ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಹೇಳಿದಾಗ, ಅವರು ದಾದಾನ ಹೆಸರ್ಲೆ ವಾರಸಾ ಮಾಡು ಅಂತ ನನಗ ತೋಂಡೀ ತಿಳಿಸ್ಯಾರ. ನಾಕ ಮಂದ್ಯಾಗ ಆ ಹಿಂದಿನ ರಾಡೀ ತೋಳಿಯೋದು ನನಗ ಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಅಂತ ನಾ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದೆ. ನೀವು ಕೆದರಿ ಕೆದರಿ ಅದೇ ಮಾತಿಗೆ ತಂದಿರಿ.” ಶೇಷಪ್ಪ ಉತ್ಕಟ ಭಾವನಾವಶತೆಯಿಂದ ಸಾಭಿನಯವಾಗಿ ಮಾತಾಡಿದ. ತನಗೇನೂ ಕಾಯದೆ ಜ್ಞಾನ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿಲ್ಲ. ಕಲ್ಯಾಣದ ಕಡೆಗೇ ಯಾವಾಗಲೂ ಲಕ್ಷ್ಯವಿದೆ ಎಂಬ ರಾಜಕಾರಣ ಪಟುವಿನ ಭಾಷಣದಂತಿತ್ತು ಅವನ ಮಾತು.

ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಈ ಮಾತಿಗೆ ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿದ. ಕೂಡಿದ ಜನರೆಲ್ಲ ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೆ ಬೆಂಬಲವಿತ್ತರು. “ಕುಲಕರ್ಣ್ಯರು ಹೇಳೂ ಮಾತು ಬರಾಬರಿ, ಆ ಹುಡುಗಿ ಕುಲಗೆಟ್ಟುಹೋದದ್ದ ಕರೆ” ಎಂದು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮೊಳಗೇ ಮಾತಾಡಿದರು. ಕುತ್ತಿತನಕ್ಕೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ದೊರೆತಂತಾಗಿ ತಲೆಗೊಬ್ಬರು ಆಡಬಾರದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ಗುಜು ಗುಜು ಆಡಿಕೊಂಡರು. ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವ ಮನಸ್ಸಾಗದೆ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ಮನೆಗೇ ಹೊರಟ.

ಈ ವಾರಸಾದ ಬಗ್ಗೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕಾರಕೂರ ಗೋಪಾಳರಾಯ ಟಾಕನ್ನು ಕಿವಿಯ ಹತ್ತಿರ ರುಮಾಲಿನ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿ ಸಿಗಿಸಿಕೊಂಡು ವಾರಸಾ-ರಿಜಿಸ್ಪರದ ಪಾನು ತಿರುವತೊಡಗಿದ. ಜನರೆಲ್ಲ ಆತುರದಿಂದ ನಿರೀಕ್ಷಿಸತೊಡಗಿದರು. ಮರೆವಿನ ತೆರೆಯ ಹಿಂದೆ ನಡೆದುಹೋದ ರುದ್ರನಾಟಕಗಳೆಲ್ಲ ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ಅಸ್ವಸ್ಥರಾಗಿದ್ದರು. ಚಿಮಣಾಳ ಪ್ರಕರಣ ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಟೀಕೆ ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಜಿಗುಪ್ಸೆಯ ಅನುಭವ ಉಂಟಾಗಿತ್ತು. ಎಲ್ಲರ ದೃಷ್ಟಿ ಗೋಪಾಳರಾಯನ ಕಡೆಗೇ ಇತ್ತು. ರಿಜಿಸ್ಪರದ ಯಾವ ಪಾನಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತಾವ ದಾರುಣ ಪ್ರಕರಣ ಅಸಗಿದೆಯೋ ಎಂದು ವಿವಲರಾಗಿದ್ದರು. ಕಾರಕೂರ ಗೋಪಾಳರಾಯ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ತುಂಬಿದ ಮುಖಮುದ್ರೆಯಿಂದ ಕುಲಕರ್ಣಿಯ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿದ.

ಪಾದಗಳ್ಳಿಯ ದೇಶಪಾಂಡೆ ಭೀಮರಾಯರು ನಿಪುತ್ರಿಕರಾಗಿ ಸತ್ತದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಹೆಂಡತಿ ಗಂಗಾಬಾಯಿಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ವಾರಸಾ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಗೋಪಾಳರಾಯ ಸ್ತಂಭಿತನಾಗಿದ್ದ. “ಏನೀ, ಇದು ಕುಲಕರ್ಣಿ? ದೇಶಪಾಂಡೆ ಭೀಮರಾಯರು ಪರಗಣೆ ವತನದಾರರು. ಅವರು ದತ್ತಕ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದು ದಾಖಲೆ ಅದ. ದತ್ತಕ ಮಗನ ವರದಿ ತೋಗೊಂಡು ಅವನ ಹೆಸರ್ಲೆ ವಾರಸಾ ಹಚ್ಚಲಿಕ್ಕೆ ಸ್ವತಃ ಮಾಮಲೇದಾರರು ಹುಕುಮು ಕೊಟ್ಟಾರ. ಈ ತಾಲೂಕಿನ ಹತ್ತೆಂಟು ಹಳ್ಳಿಯೊಳಗೆ ಅವರ ಖಾತೇಕ್ಕೆ ಇದ್ದ ಜಮೀನಲ್ಲ, ದತ್ತಕ ಮಗನ ಹೆಸರ್ಲೆ ವಾರಸಾ ಆಗ್ಯಾವ. ಇಷ್ಟಿದ್ದೂ ನೀವು ಆ ದತ್ತಕ ಮಗನ ಹೆಸರ್ಲೆ ವಾರಸಾ ಮಾಡಿಲ್ಲಲ್ಲ? ಏನು ಹೇಳಬೇಕು ನಿಮಗೆ?” ಎಂದು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಗೋಪಾಳರಾಯ ರಿಜಿಸ್ಪರನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ಧೂಪನೆ ಒಗೆದ.

ಶೇಷಪ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೂಡ ಕದಲಿರಲಿಲ್ಲ. “ನೋಡಿ ರಾಯರ ಇದರಾಗೇನೂ ಅಂಥಾ ಆಶ್ಚರ್ಯದ ಮಾತಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮೂರ ದೇಶಪಾಂಡೇರ ಹೆಕೀಕತು ನನಗ

ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ? ಇಲ್ಲಿ ಕೂತವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಆ ಸಂಗತಿ ಗೊತ್ತಾದ. ಈಗ ದತ್ತಕ ಮಗಾ ಅಂತ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳೋ ರಂಗರಾಯನ ದತ್ತಕ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕ ಆಗಿಲ್ಲ. ಅವಾ ತನ್ನ ತಂದೀತಾಯಿಗೆ ಒಬ್ಬನ ಮಗಾ. ಏಕಪುತ್ರ ವಿಷಯ ಆದ್ದರಿಂದ ದತ್ತಕ ಆಗಲಿಕ್ಕೆ ಬರದಿಲ್ಲ. ರಂಗರಾಯನ ತಂದಿ ಕಾಂತರಾಯ ಮಾಮಲೇದಾರರಿಗೆ ಸ್ನೇಹಿತ ಅಂತ ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಿ ಹುಕುಮು ಹೊರಡಿಸಿರಬಹುದು. ಇಲ್ಲೆ ಗಂಗಾಬಾಯಿ ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿನ್ನ ಕೇಳಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರ ಪೈಕಿನ ಕೃಷ್ಣರಾಯ ಅನ್ನೋ ಹುಡುಗನ್ನ ದತ್ತಕ ಗೊತೊಂಡಾಳ ಇದು ಕೋರ್ಟಿಗೆ ಹೋಗದ ನಿರ್ಣಯ ಆಗೋ ಪ್ರಕರಣ ಅಲ್ಲ. ನಿರ್ಣಯ ಆಗೋತನಕಾ, ಗೊಂದಲ ಬ್ಯಾಡಾ ಅಂತ ನಾನ ಗಂಗಾಬಾಯೀ ಹೆಸರ್ಲೆ ವಾರಸಾ ಹಚ್ಚೀನಿ. ಗಂಡ ನಿಪುತ್ರಕ ಆಗಿ ಸತ್ತ ಹೇಣತಿ ಹೆಸರ್ಲೆ ವಾರಸಾ ಮಾಡೂದು ಕಾಯದೇಶೀರ ಅದ ಅಂತ ಮಾಡಿದೆ” ಎಂದು ಸುದೀರ್ಘ ವಿವರಣೆ ಕೊಟ್ಟನು.

ಶೇಷಪ್ಪನ ಗಂಡದೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಗೋಪಾಳರಾಯರ ಎದೆಯೂ ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದ ನಡುಗಿತು. ದೇಶಪಾಂಡೆ ಮನೆತನದ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕರಣ ಗೋಪಾಳರಾಯಗೇನೂ ಅಪರಿಚಿತವಲ್ಲ. ಸ್ವತಃ ಮಾಮಲೇದರರೇ ಹುಕುಂ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ಅವನಿಗೂ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೂ ಆದ ದತ್ತಕ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿಲ್ಲ ಎಂದು ಶೇಷಪ್ಪ ತಾನೇ ಸಂಶಯ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಎರಡು ದತ್ತಕಗಳ ಬೀಜವನ್ನು ಬಿತ್ತಿ ನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿದ್ದ. ಗಂಗಾಬಾಯಿ ಊರಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ದೇಶಪಾಂಡೆಯವರ ವಾಡೇ ಎಂದೋ ಬರಿದಾಗಿತ್ತು. ಅವರ ಹೊಲಗಳು ಹತ್ತೆಂಟು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಚಿಲ್ಲವರಿದ್ದವು. ಶೇಷಪ್ಪ ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ದುರುಪಯೋಗ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಏನೇನೋ ಆಟ ಹೂಡಿದ್ದನೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಿತ್ತು. ಅವನು ಹೇಳಿದ ಹೊಸ ದತ್ತಕ ಪ್ರಕರಣ ಎಷ್ಟು ಸುಳ್ಳೋ ಎಷ್ಟು ಸತ್ಯವೋ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೇ ಗೊತ್ತು. ಪ್ರಕರಣ ಶೇಷಪ್ಪನ ಕುತಂತ್ರದಿಂದ ಕೋರ್ಟಿನ ದಾರಿಯನ್ನೇ ಕಾಯುತ್ತಿತ್ತು. ಮುಂದೆ ಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನಿರ್ಣಯವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಎಷ್ಟು ವರ್ಷ ಹತ್ತಿತ್ತೆಂಬ ನಿಯಮವಿಲ್ಲ. ಆ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ವಹಿವಾಟ-ಕಾಯದೆ ಆಸ್ತಿಯೆಲ್ಲ ಯಾರಿಗೋ ದಕ್ಕಾಗಿ ಹೋಗಬಹುದಿತ್ತು. ಲಕ್ಷಾಂತ ಬೆಲೆಯ ಆಸ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಶೇಷಪ್ಪ ಕಣ್ಣೆಟ್ಟು ಉಚಿತವಾದ ಮಾರ್ಪಾಟು ಮಾಡಿದ್ದ.

ಗೋಪಾಳರಾಯನಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಾಗಲಿಲ್ಲ. “ತಾಲೂಕ ಕಚೇರಿಯಿಂದ ಬಂದ ಹುಕುಮು ನೀವು ಪಾಲಿಸಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದದ್ದಾಂಗ ವಾರಸಾ ಮಾಡಿಟ್ಟೀರಿ. ನಾಳೆ ಕೋರ್ಟಿಗೆ ಹೋದಾಗ ನಿಮ್ಮ ಗತಿ ಏನಾದೀತು ಅಂತ

ವಿಚಾರ ಮಾಡೀರೇನು?” ಎಂದು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಅವಡುಗಚ್ಚಿ ಕೇಳಿದ.

ಶೇಷಪ್ಪ ಇಂಥ ಸಿಟ್ಟಿಗೂ ವಿಚಲಿತನಾಗಲಿಲ್ಲ. ನಶ್ರುದ ಚಿಟಿಕೆಯನ್ನೇರಿಸಿ, ಕೈಚಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ: “ರಾಯರ ರೆವ್ವಿನ್ಯೂ ಖಾತೇದವರ ಕೆಲಸ ಎಷ್ಟು? ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಕಬಜಾ ಯಾರದದನೋ ಅವರ ಹೆಸರು ಹಚ್ಚೋದು. ಈಗನಕಾ ಜಮೀನು ಮನಿ ಎಲ್ಲಾ ಗಂಗಾಬಾಯಿ ಕಬಜಾದೊಳಗೆ ಅವ. ಅವರ ಹೆಸರು ಹಚ್ಚೀನಿ. ಹಕ್ಕಿನ ಚೌಕಶಿ ಮಾಡಿ ನಿರ್ಣಯ ಹೇಳಿ, ಕಬಜಾ ಕೊಡಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಹುಕುಂ ಕೊಡೋದು ಕೋರ್ಟಿನ ಕೆಲಸ. ಇನ್ನ ಹುಕುಮು ಯಾಕ ಪಾಲಿಸಿಲ್ಲಾ ಅಂತ ನೀವು ಕೇಳತೀರಿ. ಹೇಳತೀನಿ: ಭೀಮರಾಯರು ಮೈತ (ಮೃತ) ಆದದ್ದು ೧೩.೯.೧೮೯೮ರೊಳಗ. ನೀವು ರಂಗರಾಯರ ವಾರಸಾ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹುಕುಂ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ೩೧.೩.೧೯೦೦ರೊಳಗ. ಭೀಮರಾಯರು ಪೋತಿ ಆದ ಮೂರು ತಿಂಗಳದೊಳಗ ಗಂಗಾಬಾಯಿ ತರ್ಫ, ಆಕಿ ದತ್ತಕ ಮಗನ ಪಾಲನಕರ್ತಾ ಕೊಟ್ಟ ವರದೀ ಪ್ರಕಾರ ವಾರಸಾ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದೆ. ಅದನ್ನ ತಪಾಸ ಮಾಡಿ ಮಾಮಲೇದಾರರು ಮಂಜೂರಿ ಮಾಡಿದ ಬಗ್ಗೆ ಸಹಿಮಾಡಿದ್ದು, ಆ ಶರಾ-ಕೋಷ್ಟಕದೊಳಗ ಅದ ನೋಡಿ.” ಎಂದು ತನ್ನ ಕುಲಕರ್ಣಿಕಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ ವಿಜಯದ ಆವೇಶದಿಂದ ಕಾಲು ಮಡಿಚಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತ.

ಅಷ್ಟೊತ್ತಿಗೆ ದಾದಾ ಚಾವಡಿಯ ಕಟ್ಟೀಯನ್ನೇರಿ ಬರುತ್ತಿರುವುದು ಶೇಷಪ್ಪನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿತ್ತು. ಹುಸಿನಗೆ ನಗುತ್ತ ಎಂದಿಲ್ಲದ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ, “ಬಾರಪಾ ದಾದಾ, ಅನಾಯಾಸ ಬಂದಿ ನೋಡು. ನಾನು ನಿನ್ನ ಕರೆಕಳಿಸಬೇಕಂತ ಮಾಡಿದ್ದೆ. ನಿಮ್ಮ ನಾನಾಕಾಕನ ಖಾತೇಕ ಇದ್ದ ಆ ಮರಡಿ ಹೊಲಾನ, ಗೌಡರ ಹೇಳಿಕಿ ಪ್ರಕಾರ ನಿಮ್ಮ ಹೆಸರ್ಲೆ ನಾನು ಮಾಡಿದ್ದೆ. ಈಗ ನಿಮ್ಮಪ್ಪ ಆ ಜಮೀನು ಚಿಮಣಾ ಹೆಸರ್ಲೆ ವಾರಸಾ ಹಚ್ಚಿರಿ ಅಂತ ಜವಾಬ ಕೊಟ್ಟು ಹೋದ. ನೀ ಏನಂತೀದಿ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

“ನನಗೇನ ಹೇಳಾಕ ತಿಳಿದೀತರಿ? ಚಿಮಣಾ ಕುಲಗಟ್ಟಾಳಂತ ಆಕಿ ಹೆಸರು ಹಚ್ಚಲಾಕ ಬರೂದಿಲ್ಲ ಅಂತ ಹೇಳಿದಿರೆಂತ, ಹೌದೇನು?” ಎಂದು ಸಿಟ್ಟಿಗೆ ಎದ್ದ ಕೇಳಿದ.

ದಾದಾನ ಉಗ್ರವಾದ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿ ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೆ ಫಕರುದ್ದೀನನ ಫಜೀತಿ ನೆನಪಾಯಿತು. ಅಂತಲೇ ದೇಶವಾರಿ ಮಾಡುತ್ತ “ಭೇ ಭೇ! ಅಂಥ ಮಾತಾಡಿದವರ ಬಾಯಾಗ ಹುಳಾ ಬೀಳಲಿ. ಶಂಕರಪ್ಪಗೌಡರು ಆ ಜಮೀನು ನಿನಗ ಆಗಲಿ ಅಂದಿದ್ದರು ಅಂತ ನಾ ಹೆಸರು ಹಚ್ಚಿದೆ. ಬ್ಯಾಡಾ ಅಂದರ ಈಗ

ಚಿಮಣಾನ ಹೆಸರ್ಲೆ ವಾರಸಾ ಹಚ್ಚಿ ಸಾಹೇಬರ ಮಂಜೂರಿ ಮಾಡಸತೇನಿ. ನೀನು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ಏನಂಬೂದು ಹೇಳಿಬಿಡು” ಎಂದು ತನಗೇನೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲವೆಂಬತೆಯೇ ಮಾತಾಡಿಬಿಟ್ಟ.

“ಅದರಾಗ ಯಿಚಾರ ಮಾಡೂದೇನೈತರಿ? ನಮ್ಮ ಅಪ್ಪ ಹ್ಯಾಗ ಹೇಳ್ಯಾನ ಹಾಗ ಬರದುಬಿಡಿರಿ” ಎಂದಿಷ್ಟು ಹೇಳಿ ದಾದಾ ಚಾವಡಿಯಿಂದ ಹೊರಟ

ಕೂಡಿದ ಜನರಿಗೆ ದಾದಾ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ತನ್ನ ಪಾಲಿನ ಹೊಲವನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವನೆಂದೆನಿಸಿತು. ಕೆಲವರಂತೂ ಚಡಪಡಿಸಿದರು. ಜೈನರ ಜಿನ್ನಪ್ಪ ಎದ್ದು “ಲೇ ದಾದಾ, ಮಳ್ಳಖೋಡಿ ಬಾ ಇಲ್ಲೆ” ಎಂದು ಕೂಗಿದ.

ಅವಸರದಿಂದ ಹೊರಟಿದ್ದ ದಾದಾ ತಡೆದು, “ಕಾಕಾ, ನನಗೆ ಸವಡ ಇಲ್ಲ ಈಗ. ಶ್ಯಾಮರಾಯರ ಕಡೆ ಇಂದುಪುರದ ಸ್ವಾರ ಬಂದಾನು. ಗಡಾನ ಬರಾಕ ಹೇಳಿಕಳಿಸ್ಕಾರು; ಅಲ್ಲೆ ಹೊಂಟೀನಿ” ಎಂದು ನುಡಿದವನೇ ವಾಡೆಯ ಕಡೆಗೆ ಮುಖ ಮಾಡಿ ಬಿರಬಿರನೆ ಹೊರಟುಬಿಟ್ಟ.

ಹೊತ್ತು ಮುಳುಗಿದ್ದರಿಂದ ಚಾವಡಿಯ ಮುಂದಿದ್ದ ಗುಂಪೆಲ್ಲ ಕರಗಿತು. ವಾಲೀಕಾರರು ಹಚ್ಚಿ ದೀಪಗಳಿಂದ ಚಾವಡಿ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗಾದರು ಬೆಳಗಿತು. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಗೋಪಾಳರಾಯ ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಮಾಮಲೇದಾರರೆದುರು ಶೇಷಪ್ಪನ ವಿಷಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಅರಿಕೆಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ಶೇಷಪ್ಪ ಇನ್ನೇನು ಎದ್ದು ಮನೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆನ್ನುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕೆಂಪು ರುಮಾಲು. ಡಗಲಿಗಳಿಂದಲಂಕೃತನಾದ ಉಸ್ಮಾನಾಸಾಹೇಬರು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆಂದು ಹೇಳಲು ಶೇಷಪ್ಪ, ಮತ್ತೆ ತಿರುಗಬೇಕಾಯಿತು.

ಆದರೆ ಶೇಷಪ್ಪ ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮೊದಲು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿಯೇ ಇದ್ದ. ಸಾಹೇಬರೆದರೂ ಮತ್ತೆ ಅದನ್ನೇ ವಾದಿಸಿದ. ಮಾಮಲೇದಾರರಿಗೂ ಇಂಥ ಕುಲಕರ್ಣಿ ಗಂಟು ಬಿದ್ದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಬೆರಗುಂಟಾಯಿತು. ಹೇಳಬೇಕಾದುದನ್ನೆಲ್ಲ ಅವರೂ ಹೇಳಿ ಸುಮ್ಮನಾದರು. ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ವಾರಸಾ ರದ್ದಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ತಾನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡದ್ದಾಗಿ ಶೇಷಪ್ಪನೂ ಹೇಳಿದ. ಆದರೆ ದೇಶಪಾಂಡೆಯವರ ಪ್ರಕರಣ ಕೋರ್ಟಿಗೆ ಹೋದ ಮೇಲೆಯೇ ನಿರ್ಣಯವಾಗಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟ.

೨೯

ದೇಶಪಾಂಡೆ ಭೀಮರಾಯರ ದತ್ತಕ ಮಗನಾದ ರಂಗರಾಯನ ವಾರಸಾ

ಮಾಡದೆ ಗಂಗಾಬಾಯಿಯ ವಾರಸಾ ಮಾಡಿದ ಸುದ್ದಿ ಊರೊಳಗೆ ಹಬ್ಬುವದಕ್ಕೇನೂ ತಡವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮರೆತು ಹೋದ ಪ್ರಕರಣವೊಂದು ಮತ್ತೆ ಬಯಲಿಗೆ ಬಂದಂತಾಯಿತು. ಪಾದಳೈಯ ಇತ್ತೀಚಿನ ಹುಡುಗರಿಗೆ ದೇಶಪಾಂಡೆ ಮನೆತನದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಏನೂ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಮುಚ್ಚಿದ ವಾಡೆಗೆ 'ದೇಶಪಾಂಡೆಯವರ ವಾಡೆ' ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಅವರೇನೂ ಆರಿಯರು. ಆದರೆ ಗೋಪಾಳರಾಯ ವಾರಸಾ-ರಿಜಿಸ್ಟರದ ತಪಾಸಣೆಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿದ ಆಕ್ಷೇಪದಿಂದ ಊರ ತುಂಬ ಅದೇ ಮಾತಾಗಿ ಹಳೆಯ ಕತೆ ಮತ್ತೆ ಜನಜನಿತವಾಗಿ ಹರಡಿತು.

ಶೇಷಪ್ಪ ಹೇಳಿದಂತೆ ಗಂಗಾಬಾಯಿ ಯಾರನ್ನೂ ದತ್ತಕ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ; ಕೃಷ್ಣರಾಯನ ಮಗನನ್ನು ದತ್ತಕ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರುವಳೆಂಬ ಮಾತಂತೂ ಶುದ್ಧ ಸುಳ್ಳಿನ ಕಂತೆಯಾಗಿತ್ತು. ಕೃಷ್ಣರಾಯ ಶೇಷಪ್ಪನ ಷಡ್ಧಕನಾಗಬೇಕು. ಅವನ ಮಗನನ್ನು ಗಂಗಾಬಾಯಿಯ ದತ್ತಕ ಮಗನೆಂದು ಕತೆ ಹುಟ್ಟಿಸಿ ಅದನ್ನೇ ಸತ್ಯಸಂಗತಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸಬೇಕು. ಅದನ್ನೇ ಮುಂದೆ ಗಂಗಾಬಾಯಿ ಒಪ್ಪಿದರೆ ಅಪಸಾತಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಸಬೇಕು. ಒಪ್ಪದಿದ್ದರೆ ಕೋರ್ಟಿನ ಡಿಕ್ರಿ ಪಡೆದು, ದೇಶಪಾಂಡೆ ಮನೆತನದ ವತನ ಜಮೀನುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಎತ್ತಿಹಾಕಬೇಕೆಂದು ಶೇಷಪ್ಪನ ತಂತ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಈ ತಂತ್ರವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ತಡವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಗಂಗಾಬಾಯಿ ಕಾಂತರಾಯರ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಈಗಲೂ ಇರುವ ಸಂಗತಿ ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಅಂತೆಯೇ ದೇಶಪಾಂಡೆ ಮನೆತನದ ಆಸ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಕಲಹವೆದ್ದು ಕೋರ್ಟುಕಚೇರಿಗಳಿಗೆ ಎಡತಾಕಿ, ಊರಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷ-ಪಂಗಡಗಳೇಳಬಹುದೆಂಬ ಭೀತಿ ಅವರನ್ನು ಆವರಿಸಿತು.

ಮಾಮಲೇದಾರರು ಕನ್ಯಾಗತ-ಶ್ರಾದ್ಧಕ್ಕಾಗಿ ತಮ್ಮನ್ನು ಕರೆಸಿದಾಗ ಈ ಕುತಂತ್ರವನ್ನೆಲ್ಲ ತಾವು ಬಯಲಿಗೆಳೆಯಬಹುದೆಂದು ಅವರು ಭಾವಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಮರುದಿನ ಮಾಮಲೇದಾರಿಂದ ಕರೆಯೇನೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ನಾರಾಯಣಾಚಾರಿ ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಮಾಮಲೇದಾರರ ಪೌರೋಹಿತೃವನ್ನು ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಸಾಲೆಯಿಂದ ಮೊರದಬಾಗಿನವನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಹೊರಟದ್ದನ್ನು ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ನೋಡಿದರು. ಆಗಲೇ ಅವರಿಗೆ ತಮಗೆ ಬರಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಪೌರೋಹಿತ ನಾರಾಯಣಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಹೋಗಿರಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿಯಿತು. ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಇದರಿಂದ ದುಃಖವೇನೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಬರಗಾಲದ ಉಪವಾಸ ವನವಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಸವೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಒಂದು ಮನೆತನಕ್ಕೆ

ಉಪಕಾರವಾಯಿತೆಂದು ಸಂತೋಷವೇ ಆಯಿತು. ಆದರೆ ಇದರಿಂದ ಮಾಮಲೇದಾರರನ್ನು ಕಂಡು ಮಾತನಾಡುವ ಅವಕಾಶ ಮಾತ್ರ ತಪ್ಪಿದಂತಾಯಿತು. ಕರೆಯದೇ ತಾವಾಗಿಯೇ ಮಾಮಲೇದಾರರೆದುರು ಹೋಗುವುದು ಅವರ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲದ ಮತು. ಇದೇ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅವರು ಚಾವಡಿಯ ಮುಂದೆ ಹಾಯ್ದು ಹೊರಟರು.

ಚಾವಡಿಯ ಮುಂದೆ ಸುತ್ತಲಿನ ಹಳ್ಳಿಯ ಜನರೆಲ್ಲ ಸೇರಿದ್ದರು. ಮಾಮಲೇದಾರರ ಮುಂದೆ ನಡೆಯಲಿರುವ ಫಿರ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವರೆಲ್ಲ ಸಾಕ್ಷಿ ಹೇಳಲು ಬಂದವರಾಗಿದ್ದರು. ಯಾರಾರದೋ ಭವಿಷ್ಯ ಅಲ್ಲಿ ನಿರ್ಣಯವಾಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಮಾಮಲೇದಾರರನ್ನು ಕಾಣಬೇಕೆಂದು ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಮನಸ್ಸಾಯಿತು. ಆದರೂ ಹಾಗೇನೂ ಮಾಡದೆ ಚಾವಡಿಯನ್ನು ದಾಟಿ ಜಾಗೀರದಾರರ ವಾಡೆಗೆ ಬಂದರು.

ಅಲ್ಲಿಯೂ ಜನಸಮೂಹ ಸೇರಿತ್ತು. ಶ್ಯಾಮರಾಯ ಯಾರದೋ ಮಾರ್ಗಪ್ರತೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ತೋರಿತು. ಅವನ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ದಾದಾ, ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಹಾಗೂ ಜಾಗೀರದಾರರ ರೈತರು ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಬಂದೊಡನೆಯೆ ನಮಸ್ಕಾರ-ಚಮತ್ಕಾರಗಳಾದವು. “ಏನಪಾ ಶ್ಯಾಮರಾಯಾ, ಊರಾಗ, ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಜನರು ಗುಂಪುಗುಂಪಾಗಿ ಕೂತಾರಲ್ಲ? ಚಾವಡಿ ಮುಂದನೂ ಮಂದಿ ಇತ್ತು; ಇಲ್ಲೂ ಮಂದಿ ಕೂತಾರ. ಪಾದಳೇ ಊರಾಗ ನಡೆದಿದ್ದರೆ ಏನು?” ಎಂದು ಆಚಾರ್ಯರು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದರು. ಶ್ಯಾಮರಾಯ ಅದಕ್ಕೇನೂ ಉತ್ತರ ಕೊಡದೆ, ಇಂದುಪುರದ ಮಹಾರಾಜರಿಂದ ಬಂದ ಸ್ವಾರಸು ತಂದಿದ್ದ ಪತ್ರವನ್ನು ಅವರ ಮುಂದೆ ಹಿಡಿದನು. “ಇದೇನು ಖೋಡಿ ಮೋಡಿ ಲಿಪಿ! ನನಗೆ ಓದಲಿಕ್ಕೆ ಬರೂದುಲ್ಲ. ನೀನ ಸಾರಾಂಶ ಹೇಳಿಬಿಡಬಾರದ?” ಎಂದರು ಆಚಾರ್ಯರು.

ಶ್ಯಾಮರಾಯ ಎಲ್ಲ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ನಿವೇದಿಸಿದ: “ಇನ್ನು ನಾಲ್ಕೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದುಪುರದ ಮಹಾರಾಜರು ಪಾದಳಿಗೆ ಅಗಮಿಸಲಿದ್ದಾರೆ. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಇಂದುಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯ ಕಾಲು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಕ್ಷಮಾಪಣೆ ಕೇಳಿಕೊಂಡನಂತೆ. ಮಹಾರಾಜರು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಯಶವಂತರಾಯರೂ ಅವರ ಜೊತೆಗೆ ಬರಲಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಾಂತ ಸಾಹೇಬರೂ ಅದೇ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಪಾದಳಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ಯಾಂಪು ಮಾಡಲಿದ್ದಾರೆ.

ಅದೂ ಅಲ್ಲದ ತಾಬಡತೋಬ ಇಂದುಪುರಕ್ಕೆ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ನನಗೆ ತಿಳಿಸ್ಕಾರ.

ಬರಗಾಲದಾಗ ಉಪವಾಸ ಬಿದ್ದ ಜನರಿಗೆ ಸಹಾಯಾ ಅಂತ ಇನ್ನೂರು ಚೀಲಾ ಜ್ವಾಲಾ ಕಳಿಸವರಿದ್ದಾರಂತೆ. ಅವನ್ನು ತರಲಿಕ್ಕೆ ರೈತರ ಗಾಡೀ ವ್ಯವಸ್ಥಾ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಕಂತೆ. ಅದಕ ರೈತರನ್ನೆಲ್ಲ ಕರೆಸಿದ್ದೆ. ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ನೀವೂ ಬಂದಿರಿ, ನೆಟ್ಟಗಾತು” ಎಂದು ಶ್ಯಾಮರಾಯ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಅರಿಕೆಮಾಡಿಕೊಂಡ.

ಕಾಳು ತರಲಿಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ನಾಲ್ವತ್ತು ಗಾಡಿಗಳಾದರೂ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ರೈತರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುವದು ಅಗತ್ಯವಿತ್ತು. ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಎದುರಿಗೆ ನಿಂತ ಕಾಶೀಮ ಸಾಹೇಬನನ್ನೆ ಕೇಳಿದರು. ಕಾಶೀಮಸಾಹೇಬ ಜಾಗೀರದಾರರ ಭೂಮಿಯನ್ನು ತಲೆತಲಾಂತರದಿಂದ ಲಾವಣಿಗೆ ಸಾಗುಮಾಡುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದ ದೊಡ್ಡ ರೈತ. ವಾಡೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅವನ ಅಭಿಮಾನ ಯಾವಗಾಲೂ ಜಾಗ್ರತವಿರುತ್ತಿತ್ತು.

“ಮಾರಾಜರು ಬಡ ಜನರಿಗೆ ಕಾಳ ಹಂಚೂ ಮುಂದೆ, ಅದನ್ನು ತಂದು ಊರಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸಿದಿದ್ದರ ಪಾಡ ಕಾಣಾಕಿಲ್ಲರಿ. ಆದರೆ ಜಡಿಮಳಿ ಬಿದ್ದು ಭೂಮಿ ಹಸಿ ಆಗೇತಿ. ಮುಂಗಾರಿ ಬಿತ್ತೂ ತತಿ ಬಂದಾಗ ಭೂಮಿಗೆ ಬೀಜಗಾಣಿಸದಿದ್ದರೆ ಭೂಮಿತಾಯಿಗೆ ಎರಡ ಬಗದ್ದಾಂಗ ಆಗಾಕಿಲ್ಲರೇ? ಅದಕ ಮಡ್ಡಿಭೂಮಿ ಇದ್ದವರು ಬಿತ್ತೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡಕೊಳ್ಳಲಿ. ಎರಿ ಭೂಮಿಯವರು ಗಾಡಿ ಹೂಡಿಕೊಂಡು ಕಾಳ ತರಲಿ” ಎಂದ ಕಾಶೀಮಸಾಹೇಬ.

ಕೂಡಿದ ರೈತರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರಿಗೆ ಇದು ಸರಿ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಕಾಶೀಮಸಾಹೇಬನದು ಮಡ್ಡಿ ಜಮೀನು. ಅವನು ಬಿತ್ತಲಿಕ್ಕೆಂದು ಊರೊಳಗೇ ಉಳಿದರೆ ಇಂದುಪುರಕ್ಕೆ ಯಾರೂ ಹೋಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ನಿಜವಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಯಾರಿಗೂ ಹೋಗಲು ಅವಕಾಶವಿರಲಿಲ್ಲ. ಜಮೀನಿನ ಕೆಲಸ ಯಾರಿಗೆ ಬಿಟ್ಟದ್ದು? ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕೆಲವರು ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು.

ರೈತರು ಹೇಳಿದ ಅಡಚಣೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಶ್ಯಾಮರಾಯನಿಗೆ ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡಲು ಮನಸ್ಸು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅದರೂ ಊರಗಾರಿಕೆಯ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಮಹಾರಾಜರು ಏನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂದು ಅವನ ವಿಚಾರ. ರೈತರು ಹೇಳಿದ್ದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲವೆಂದಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮಹಾರಾಜರು ಪುಕ್ಕಟೆ ಕಾಳು ಕೊಡುತ್ತೇವೆಂದಾಗ ಅವನ್ನು ತಂದು ಹಾಕುವ ಸೌಜನ್ಯವನ್ನೂ ತೋರದಿದ್ದರೆ ಹೇಗೆ? ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರೂ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ದಾರಿ ಹುಡುಕುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರು. ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಹೀಗೆ: ಕಾಳು ತರುವ ಕೆಲಸ ಜಾಗೀರದಾರರ ರೈತರೊಬ್ಬರಿಗೇ ಸೇರಿದ್ದಲ್ಲ. ಊರ ರೈತರೆಲ್ಲ ಕೂಡಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೆಲಸವದು.

ಆದ್ದರಿಂದ ಯಾರಿಗೆ ಭೂಮಿಯ ಕೆಲಸ ಅಡ್ಡ ಬಂದಿದೆಯೋ ಅವರು ಹೋಗುವುದು ಬೇಡ. ಉಳಿದವರು ಹೊರಡಲಿ. ಅವರ ಗಾಡಿಗೆ ಬಾಡಿಗೆಯೆಂದು ತಂದ ಕಾಳನ್ನೇ ಹಂಚಿಬಿಡಬೇಕು. ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಮ್ಮತವಾಯಿತು. ಬೆಳಕು ಹರಿಯುವದರೊಳಗೆ ಗಾಡೆಗಳು ಸಿದ್ಧವಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಶ್ಯಾಮರಾಯ ಆಜ್ಞೆಮಾಡಿದ. ಕಾಶೀಸಾಹೇಬನೇ ಆ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನೂ ಹೊರಬೇಕೆಂದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಮಹಾರಾಜರನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸುವ ಸಿದ್ಧತೆ. ಅವರು ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಏರ್ಪಾಡು ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚೆಯಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ತಂತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಿಗೆ ನಡೆದರು.

ಚಾವಡಿಯ ಮುಂದೆ ಹಾಯ್ದು ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಇನ್ನು ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವವರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕಾರು ಜನರು ಕೂಡಿ ಇವರ ಕಡೆಗೇ ಬರುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡಿತು. ವಂದನೆ ಮಾಡಿದವರಲ್ಲಿ ಹಾವನೂರಿನ ಕಲ್ಲನಗೌಡನ ಗುರುತು ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ತಟ್ಟನೆ ಹತ್ತಿತು, “ಯಾಕೆ ಗೌಡರ ನಮ್ಮ ಊರ ಹುಡುಗನ್ನ ಜೇಲಿಗೆ ಅಟ್ಟಲಿಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟು ದೂರ ಬರಬೇಕಾಗತೇನು?” ಎಂದು ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಕೇಳದೆ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಕಲ್ಲನಗೌಡ ಮುಗುಳುನಗೆ ನಕ್ಕು “ನೀವೆಲ್ಲಾ ಹಿರಿಯರು ದಾದಾನ ಬೆನ್ನಿಗೆ ಇದ್ದಾಗ ನಮ್ಮಿಂದೇನಾದೀತರಿ? ನೀವು ಹಾಕಿದ ಉಗಳು ನಮ್ಮ ತಂದಿ ದಾಟಲಿಲ್ಲ. ನಾನೂ ಅಂತವನ ಮಗುನ ಅಲ್ಲರೇ? ನಿಮ್ಮ ಮಾತು ಹ್ಯಾಗೆ ಮೀರೋದರಿ?” ಎಂದು ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟು ಗೌಡ ಆಚಾರ್ಯರ ಬೆನ್ನು ಹಿಂದೆ ಅವರ ಮನೆಗೇ ನಡೆದ. ಬಹುಶಃ ಇವರೆಲ್ಲ ಸಂಧಾನಕ್ಕೇ ಬಂದಿರಬಹುದೆಂದು ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಹೊಳೆಯಿತು. ಆಗ ಶ್ಯಾಮರಾಯನನ್ನು ಮನೆಗೆ ಬರಲು ಆಗ್ರಹಪಡಿಸಿ, ಆಚಾರ್ಯರು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬಂದು. ಅಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲಗೌಡನೇ ಮೊದಲು ಮಾತು ತೆಗೆದ. ಖಿಟ್ಟಿ ಹಾಕೂ ಮನಸು ಏಟೂ ಇರಲಿಲ್ಲರಿ ನಮಗ. ಆ ನಿಮ್ಮ ಪಡದಯ್ಯನೋರಬಂದು ಈಟಿಲ್ಲ ಗೊಂದಲಾ ಹಾಕಿದರು. ಮತ್ತಿಗೆ ಅವರ ಪಾದಳ್ಳಿ ಬಿಟ್ಟಮ್ಯಾಗ ಖಿಟ್ಟಿ ನಡಿಸಿ ಏನ ಮಾಡೂದೈತರಿ? ಅದಕ ಅರ್ಜಿ ಹಿಂದ ತಕ್ಕೊಣಾಕ ಅಂತ ಬಂದಿವರಿ” ಎಂದ.

“ಮುತ್ತಿನಂತಹ ಮಾತಾಡಿದಿ ನೋಡು ಗೌಡಾ. ಆದರೆ ಅರ್ಜಿ ಹಿಂದ ತಗೋಳಿಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮೂರ ಮಂದಿ ಒಪ್ಪಾರ ಹದಲ್ಲೋ?” ಎಂದರು ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು.

“ನಮ್ಮೂರಾಗ ಯಾರಿಗೆ ಬೇಕಾಗೇತರಿ ಖಿಟ್ಟಿ ನಡಸೂದು? ನಿಮ್ಮೂರವರು ಬಂದು ಫಿಯಾದಿ ಮಾಡಾಕ ಹೇಳಿದವರು. ಈಗ ಫಿಯಾದಿ ಹಿಂದ

ತಗೊಣ್ಣಾಕೂ ನಿಮ್ಮೂರವರ ಅಡ್ಡ ಹಚ್ಚಾರರಿ ದಾದಾ ಊರಿಗೇ ಒಜ್ಜು ಆಗ್ಯಾನು. ಫಿಯಾದಿ ನಡಿಸೇ ತೀರಬೇಕು ಅಂತ ಹಟಾ ಹಿಡಿದಾರರಿ. ಅಂತಾದರಾಗ ಏನ ಮಾಡಬೇಕರಿ?” ಕಲ್ಲನಗೌಡ ಹೊಸ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನೊಂದಿಟ್ಟ.

“ನಮ್ಮೂರವರ ಹೇಳತಾರ? ಯಾರಪಾ ಅವರು” ಆಚಾರ್ಯರು ಆತಂಕಕ್ಕೊಳಗಾಗಿಯೇ ಕೇಳಿದರು.

“ನಮಗ ಹಾದ್ಯಾಗ ಹಳ್ಳದ ಹತ್ತರ ಬಿರಾದಾರ ಗೌಡರ ಪೈಕಿ ನಾಲ್ಕಾರು ಜನಾ ಗಂಟುಬಿದ್ದ ಖಿಟ್ಟೆ ನಡೆಸಿದರ ಊರ ತುಂಬ ಸಾಕ್ಷಿ ಕೊಡಸತೇವು ಅಂತ ಹೇಳಿದರರೀ” ಎಂದು ಕಲ್ಲನಗೌಡ ಹೇಳಿದ.

ಕಾರಹುಣ್ಣಿವೆಯ ಕರಿಯ ಸೇಡನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಗೌಡತಿ ಈ ತಂತ್ರವನ್ನು ಹೂಡಿದಬೇಕೆಂದು ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಸಂಶಯ ಬಂದು, ಆ ಸಂಶಯವನ್ನು ಆಡಿಯೂ ತೋರಿಸಿದರು. ಕೂಡಲೆ ಕಲ್ಲನಗೌಡ, ಪಾರ್ವತೆವು ತನ್ನನ್ನು ಕರೆಸಿ ಚೌಕಶಿಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಲು ಕೇಳಿಕೊಂಡಳೆಂದು ಹೇಳಿಯೇಬಿಟ್ಟ. ಆಚಾರ್ಯರು ಬೆಚ್ಚಿದರು.

“ಗೌಡಾ, ನೀ ವಯಸ್ಸಿನಿಂದ ಚಿಕ್ಕಾವ ಆದರೂ ದೊಡ್ಡ ಮನೆತನದಾಗ ಹುಟ್ಟಿದಾವ ಇದ್ದೀ. ನನ್ನ ವಿಚಾರ ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಅದರ್ದಾಂಗ ನಡಿಯೂ ಮನಸ್ಸಿದ್ದರ ಹೇಳು. ಸುಮ್ಮನ ಊರಾಗ ಮಂದಿ ಏನಂತಾರ ಅದನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದ್ದಾಂಗ ಮಾಡತಿದ್ದರ ನಾ ಹೇಳೂದುಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಕೇಳೋದು ನಿಮಗೂ ಒಳ್ಳೇದಲ್ಲ” ಎಂದರು.

“ನೀವು ಹಾಕಿದ ಉಗುಳು ಅವರ ತಂದಿನೂ ದಾಟಿಲ್ಲ. ಅವರು ದಾಟೂದುಲ್ಲ ಅಂತ ಗೌಡರು ಮೊದಲ ಹೇಳ್ಯಾರಲ್ಲ ಆಚಾರ?” ಎಂದು ಶ್ಯಾಮರಾಯ ನಡುವೇ ಹೇಳಿದ.

ಕಲ್ಲನಗೌಡ ಆ ಮಾತನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ಗೌಡತಿ ಹೇಳಿದಾಗಿನಿಂದ ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಅನುಮಾನಕ್ಕೊಳಗಾಗಿತ್ತು. ಅಂತೆಯೇ ತಾನೀಗ ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ದಾರಿ ಯಾವದೆಂದು ಅವನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ಶ್ಯಾಮರಾಯನೇ ಮೊದಲು ಉಪಾಯ ಸೂಚಿಸಿದ.

“ನೋಡಿ ಗೌಡರ, ಈಗ ನೀವು ಫಿಯಾದಿ ಹಿಂದ ತಕ್ಕೊಳ್ಳಕ್ಕೆ ಅರ್ಜಿ ಕೊಟ್ಟದ್ದು ಗೊತ್ತಾದರ ಗೌಡತಿ ಮತ್ತು ಅವರ ಪರಿವಾರ ಸಿಟ್ಟಿಗೇಳತಾರ. ಅದಕ ನೀವು ಆ ರೀತಿಅರ್ಜಿ ಕೊಡಬ್ಯಾಡಿ ಫಿಯಾದಿ ಅರ್ಜಿ ಚೌಕಶಿಗೆ ಬಂದಾಗ ನೀವು ಹಾಜರ ಇರಬ್ಯಾಡಿ. ತೀರ್ತು, ತಾವ ಫಿಯಾದಿ ಕಿತ್ತಿ ಹಾಕತಾರ. ಆಮ್ಯಾಲೆ ನಿಮ್ಮ ಮ್ಯಾಲೆ ಯಾರೂ ದೋಷ ಹೊರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಬರೂದಿಲ್ಲ.”

ಕಲ್ಲನಗೌಡ ಆಚಾರ್ಯರ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿದ. ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅವಶ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ಆಚಾರ್ಯರು “ಕಾಯದೇದ ತೊಡಕು ನನಗೇನೂ ತಿಳಿಯೂದಿಲ್ಲ ಗೌಡಾ. ಶ್ಯಾಮರಾಯ ಹತ್ತೂರ ಕುಲಕರ್ಣಿಕಿ ಮಾಡಿದಾವಾ. ಅವನು ಅದೆಲ್ಲಾ ಗೊತ್ತು. ನನಗ ನೀತಿ ಏನು ಹೇಳತದ ಅಷ್ಟ ಗೊತ್ತು. ಅವಾ ಹೇಳಿದ್ದು ನೀತಿಗೂ ಸರಿಯಾಗಿದ್ದರ ಹಾಂಗ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೂ ಏನ ಅಡ್ಡೀ ಇಲ್ಲ” ಎಂದರು.

“ಹಾಗಾರ ನಾವೀಗ ತಿರುಗಿ ಊರಿಗೆ ಹೊಂಟಬಿಡತೇವು. ಫಿರ್ಯಾದಿ ಹಾಜರ ಇಲ್ಲಾ ಅಂತ ಅರ್ಜಿ ಕಿತ್ತಿ ಹಾಕಿದರ ಪೀಡಾ ಕಡಧಾಂಗಾತು” ಎಂದ ಕಲ್ಲನಗೌಡ.

ಆ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೂ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. “ಊರೂರೊಳಗ ಕಡದಾಟ ನಿಲ್ಲಿಸೂ ಹಾಂಗ ಪ್ರತಿ ಊರಿಗೆ ನಿನ್ನಂಥಾ ಗೌಡ ಇಬೇಕು ನೋಡು” ಎಂದರು.

“ಕಡದಾಡೂದು ಯಾವನು ಬೇಕಾಗೇತಿರಿ. ಬೆಳಗಾದರ ನಮ್ಮೂರ ಜನಾ ಈ ಊರಿಗೆ ಹಾಲು-ಮಸರು ಮಾರಾಕ ಬರತಾರು. ನದಿ ದಾಟಲಾಕ ನಾವಿಗೆ ಬರತಾರು. ಕಡೆದಾಡಕೊಂತ ನಿಂತರ ದಿನದ ಯಾವಾರ ಹ್ಯಾಗ ಸಾಗಬೇಕರಿ?” ಎಂದಿಷ್ಟು ಹೇಳಿ ಕಲ್ಲನಗೌಡ ಹೊರಟ.

ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಹನ್ನೊಂದು ಗಂಟೆಯಾಗಿತ್ತು. ಮಾಮಲೆದಾರರ ತೀರ್ಥಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿಸಬೇಕಾಗಬಹುದೆಂದು ಆಚಾರ್ಯರು ಅಂದು ನಸುಕಿನಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಹೊಳೆಗೆ ಹೋಗಲೇಬೇಕಾಯಿತು. ಊಟ ಮಾಡಿ ಇಂದುಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿ ಶ್ಯಾಮರಾಯ ತಾನೂ ಹೊರಟ.

ನದಿಯ ದಾರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಸಾಗಿದಾಗ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಕಲ್ಲನಗೌಡನ ಮಾತುಗಳು ಒಂದೊಂದೇ ನೆನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದವು. ನದಿ ಜನರಿಂದ ಕಿಕ್ಕಿರಿದು ತುಂಬಿತ್ತು. ಡೋಣಿ ಸಾಲಿನ ಜನರು ದೇವರ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಕೃಷ್ಣಾಸ್ನಾನಕ್ಕೆಂದು ನಡೆದಿದ್ದರು. ಜಯಘೋಷ ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ದುಮುದುಮಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ನದಿಯ ದಂಡೆಗುಂಟ ನೆರೆದ ಜನಸಮುದಾಯವನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ಆಚಾರ್ಯರ ಮನಸ್ಸು ಉಕ್ಕೇರಿತು. ಹಾವನೂರಿನ ಕಲ್ಲನಗೌಡ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಎಂಬಂತೆ ಆ ಮಾತನ್ನಾಡಿ ಹೋಗಿದ್ದ. ಆಚಾರ್ಯರ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಅದಿನ್ನೂ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಫಿರ್ಯಾದಿಯ ಅರ್ಜಿಯನ್ನು ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಒಂದು ತತ್ವ ಅದು. ಆದರೂ ಅದನ್ನೂ ಕೂಡ ಮರೆತಿದ್ದಾರೆ. ಆಚಾರ್ಯರ ಮನಸ್ಸು

ಯಕೋ ಹಿಂದೆ, ಬಹಳ ಹಿಂದೆ ಓಡಿತು. ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅದೇ ವಿಚಾರ ಉಯ್ಯಾಲೆಯಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಸುಸೂತ್ರವಾದ ಬಾಳುವೆಯನ್ನು ಹದಗೆಡಿಸಲು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವ ದುಷ್ಟಶಕ್ತಿ ಯಾವದು?

ಹಾವನೂರಿನವರ ದ್ವೇಷದ ಕಿಡಿ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದಲ್ಲ. ಅದರ ಹಿಂದೆ ದ್ವೇಷದ ಇತಿಹಾಸವೇ ಹಬ್ಬಿಕೊಂಡಿತು. ಪಡದಯ್ಯ, ದಾದಾ, ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ, ಗೌಡ, ಶೇಷಪ್ಪ, ಸ್ವತಃ ತಾವು ಇವರೆಲ್ಲರನ್ನು ಅದೃಶ್ಯವಾದ ದ್ವೇಷದ ಸರಪಳಿಯೊಂದು ಬಂದಿಸಿತ್ತು. ಕಿಡಿ ಕಾಡಬೇಗೆಯಾಗುವಂತೆ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳ ಪರಂಪರೆಯನ್ನೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಪಾಲುಗಾರರೇ. ಈಗ ಅದು ಮತ್ತೊಂದು ಊರಿಗೂ ವ್ಯಾಪಿಸುವುದರಲ್ಲಿದೆ. ಬಾಳು ಬೆಳೆಯಬೇಕಾದದ್ದೇ ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲೇನೋ! ದ್ವೇಷದ ಶಕ್ತಿ ಇಷ್ಟು ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾಗಿದ್ದರೆ, ಪ್ರೇಮ ಶಕ್ತಿಯೂ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಲಾರದೇ? ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ದೀರ್ಘ ಅನುಭವ ಇಲ್ಲವೆಂದೇ ಹೇಳಿತು. ದ್ವೇಷಕ್ಕಿರುವ ಶಕ್ತಿ ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ದ್ವೇಷ ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಸುಡುವ ಬೆಂಕಿ; ಪ್ರೇಮ ಹುಟ್ಟಿ, ಬೆಳೆದು, ಬಾಳಬೇಕಾದ ಜೀವನ. ಅಂತಲೇ ಅದು ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ದೀರ್ಘಾವಧಿ ಕಾಲ ಬೇಕು.

ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಮೂಡುವ ಆಕಸ್ಮಿಕ ಅನಾಹುತಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಕಾರಣ ಬಹಳ ದೂರವಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತದೇನೋ! ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೋ ಮಳೆಯಾದರೆ ಪಾದಳಿಯ ಮಗ್ಗುಲಿನ ನದಿಯಲ್ಲಿಯ ನೀರು ಉಕ್ಕೇರುವುದನ್ನು ಆಚಾರ್ಯರು ಕಂಡಿದ್ದರು. ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪಾದಳಿಯ ಜೀವನದ ಸ್ಥಿತಿಯೂ ಹಾಗೆಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲವೇ? ಯಾರೋ ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮವೊಂದು ತೆರೆತೆರೆಯಾಗಿ ಹಬ್ಬಿ ಊರ ಜೀವನವನ್ನೇ ಕಲಕಿತ್ತು. ಇದರಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಿಲ್ಲ?

ಆಚಾರ್ಯರು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರು, ನದಿಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲಿನ ಜನರ ಕಡೆಗೆ ಕೂಡ ಅವರ ಲಕ್ಷ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಮನಸ್ಸೆಲ್ಲ ನದಿಯ ಮೇಲೆಯೇ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗಿತ್ತು. ಹರಿಯುವ ನದಿಯ ಏರಿಳಿತಗಳು, ಹರಿವು-ಮುರಿವುಗಳು ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯಾವಾವವೋ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಕೆರಳಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಆಚಾರ್ಯರು ಭಾವನಾವಶರಾಗಿ ನಿಂತಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಕ್ಕಂದು ಇಳಿದ ಡೋಣಿಸಾಲಿನ ಜನರು ನಡುಮಟ್ಟ ನೀರಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಆಚಾರ್ಯರ ಸಂಕಲ್ಪಕ್ಕಾಗಿ ಕಾದಿದ್ದರು. ಆಚಾರ್ಯರು ಈಗ ಬರಬಹುದೆಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅವರ ನಿರೀಕ್ಷೆ ವಿಫಲವಾಯಿತು. ಆಚಾರ್ಯರು ನಿಂತಲ್ಲಿಂದ ಕದಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಕಲ್ಲಾಗಿ ನಿಂತ ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು

ನೋಡಿ ನದಿಯಲ್ಲಿಳಿದ ಜನರಿಗೆ ಗಾಬರಿ ಎನಿಸಿತು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣಾಚಾರಿ ನದಿಯ ದಂಡೆಗೆ ಬಂದ. ಅವನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರೇ ಮೊದಲು ಬೀಳಬೇಕೆ? ಮುಖ್ವಿನ ಮುದುಕನಾದರೂ ತಮ್ಮ ಕಕ್ಕ ನಾಲ್ಕಂಟಾಣೆ ಹಣಕ್ಕೆ ಆಸೆಪಟ್ಟು ತನಗಿಂತಲೂ ಮೊದಲು ನದಿಗೆ ಬಂದಿರುವನಲ್ಲ ಎಂದು ಅವನ ಸಹನೆ ಮೀರಿತು. ಮನೆತನದ ಕಲಹದ ಮೂಲಕ ನಾರಾಯಣಾಚಾರಿ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರೊಡನೆ ಕೆಲ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಮಾತಾಡುವದನ್ನು ಕೂಡ ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಿದ್ದ. ಆದರೆ ಈಗ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿತ್ತು. ಈ ಮುದುಕ ಬದುಕಿರುವವರೆಗೆ ತನಗೆ ಅಡ್ಡವಾಗುವುದನ್ನು ಬಿಡುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ವೃತ್ತಿದ್ವೇಷ ಕುದಿಯಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ತಡೆಯಲಾರದೆ “ಇಂಥಾ ಜಡಿಮಳಿ, ಗಾಳ್ಯಾಗ ಏನ ಅಷ್ಟೆಶ್ಚರ್ಯಗಳಿಸಲಿಕ್ಕೇ ಅಂತ ಬೆಳಗು ಹರಿಯೂದರಾಗ ಬಂದ ನಿಂತೀಯಪಾ?” ಎಂದು ಅಣಕ, ದ್ವೇಷ ಬೆರೆತ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಚೀರಿದ.

ಆಚಾರ್ಯರು ಈ ದನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿಯೇ ಬೆಚ್ಚಿದರು. ಕಣ್ಣು ತೆರೆದು ನೋಡುತ್ತಾರೆ, ಸಾಕ್ಷಾತ್ ತಮ್ಮ ಪುತ್ರರತ್ನ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದಲೋ ಚಳಿಯಿಂದಲೋ ನಡಗುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಮಾತೂ ಅವರಿಗೆ ಕೇಳಿಸಿದ್ದವು; ಅವುಗಳ ಹಿಂದನ ರೊಚ್ಚೂ ಅರ್ಥವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವಕ್ಕೆ ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಕೊಡುವ ಮನಃಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರಿರಲಿಲ್ಲ. “ಗಂಗಾಭಾಗೀರಥಿ ನಮ್ಮ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಂತ ಬಂದಾಗ ಆಕೇ ದರ್ಶನ ಸಿಕ್ಕರ ಸಾಕು. ಅದರಕಿಂತಾ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಷ್ಟೆಶ್ಚರ್ಯ ಇನ್ನಾವದು?” ಎಂದು ಅರ್ಧ ತಮಗೇ ಎನ್ನುವಂತೆ ಮಾತಾಡಿದರು.

ನಾರಾಯಣಾಚಾರಿಯ ಸಿಟ್ಟು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. “ಮಾತು ಕೇಳಬೇಕು ನಮ್ಮ ಕಕ್ಕನವ! ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ, ಜನಕ ಅವರೆಲ್ಲಾ ಇವನ ಮುಂದ ರುಕ್ಕಿಸಬೇಕು. ಡೋಣಿಸಾಲಿನ ಜನರು ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಬಂದ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿ ಸತಗೋತ ನದಿಗೆ ಬಂದಾನ. ಮತ್ತ ಮ್ಯಾಲೆ ಗುಡ್ಡದಂಥಾ ಮಾತು ಹೇಳತಾನ. ಗಂಗಾಭಾಗೀರಥಿ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಾನಂತ, ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ! ಸಂಕಲ್ಪದ ದಕ್ಷಿಣೇ ಆಶಾಕ ಬಂದೀನಿ ಅಂತ ಹೇಳಿದ್ದರ ಮರ್ಯಾದಿ ಹೋಗತಿತ್ತ ತಾ ಇದ್ದಾನ ವೈದಿಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ. ಮತ್ತ ದೇಸಾಯಿ ದೇಶಪಾಂಡೇರ ಠೀವಿ ಇಟ್ಟಾನ!” ನಾರಾಯಣಾಚಾರಿಯ ಅವಿವೇಕತನಕ್ಕೆ ಸೀಮೆಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಈಗಾಗಲೇ ನದಿಯ ನೀರಲ್ಲಿ ಅರ್ಧ ಮುಳುಗಿದ್ದರು. ನಾರಾಯಣಾಚಾರಿಯ ವೈದಿಕ ವೃತ್ತಿ ತಟ್ಟನೆ ಜಾಗೃತವಾಯಿತು. ನದಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತ ಜನರಿಗೆ “ಹೂಂ ಕೈಯೊಳಗೆ ನೀರು ಹಿಡೀರಿ.... ಕೇಶವ, ನಾರಾಯಣ.... ಪ್ರಣವಸ್ತ್ರ... ಪಾಪಾತ್ಮ ಪಾಪ ಸಂಭವಾ.... ಮೂಗು ಹಿಡಕೋಳ್ತೀ... ನದಿಯೊಳಗೆ

ಒಂದು ಬಟ್ಟಿನಿಂದ ವರ್ತುಲಮಾಡಿ... ಹೂಂ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿರಿ” ಎಂದು ಒಟಗುಟ್ಟುತ್ತ ಒಂದೇ ಉಸಿರಿನಲ್ಲಿ ಸಂಕಲ್ಪ ಹೇಳಹತ್ತಿದ.

ನದಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಎದ್ದ ಜನರು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ದಡಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ನಾರಾಯಣಾಚಾರಿಯ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ದುಡ್ಡಿನಂತೆ ಸಂಕಲ್ಪ ಹೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ದಕ್ಷಿಣೆ ಇಟ್ಟರು. “ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಭಾಗೀರಥಿ ಬರತಾಳ. ಒಂದೊಂದು ದಕ್ಷಿಣೆ ಕೊಡತೀರಾ?” ಎಂದು ಗದರಿದ.

ಜನರು “ಒಂದೊಂದು ದುಡ್ಡು ಯಾಕರಿ? ನಿಮಗೊಂದು ದುಡ್ಡರಿ ಮತ್ತೆ ಅಲ್ಲೆ ಒಬ್ಬರದಾರಲ್ಲಿ, ಅವರಿಗೊಂದು. ತಲೀಗೆ ಎರಡೆರಡು ದುಡ್ಡು ಕೊಡತೀವಲ್ಲಿ” ಎಂದು ವಾದ ಹಾಕಿದರು.

“ಸಂಕಲ್ಪ ಹೇಳಿದವ ನಾನು. ಅವಾ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದಿಲ್ಲಾ ಅಂತ ತಾನ ಹೇಳಿದಾ, ಕೇಳಿದಿರಲ್ಲೋ? ಇಲ್ಲೇ ಎರಡೆರಡು ದುಡ್ಡು ಕೊಟ್ಟುಬಿಡಿ” ಎಂದು ನಾರಾಯಣಾಚಾರಿ, ತೃಪ್ತವಾಗದ ಆಸ್ತೆಯನ್ನು ವೃತ್ತಿಗೌರವದಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿಸಿ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದ.

ಆದರೆ ಜನ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. “ಅಧ್ಯಾಂಗ ಆದೀತರಿ? ನಿಮಗೆ ಬರಬೇಕಾದ ದುಡ್ಡು ನಿಮಗ. ಅವರಿಗೆ ಮುಟ್ಟೂ ದುಡ್ಡು ಅವರಿಗೆ” ಎಂದು ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಹೇಳಿ ನಾರಾಯಣಾಚಾರಿಗೆ ಒಂದೇ ದುಡ್ಡು ಕೊಟ್ಟರು. ಅಮೇಲೆ ಪಂಚಿಯನ್ನು ಒಗೆಯುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ “ಆಚಾರಪ್ಪ, ಇಗಾ ನಿಮ್ಮ ದಕ್ಷಿಣಾ ತೊಗೋರಿ” ಎಂದು ಕೂಗಿದರು.

“ನಾನೇನು ಸಂಕಲ್ಪ ಹೇಳಿಲ್ಲವಾ, ನನಗೇನು ಬ್ಯಾಡಾ” ಎಂದು ಆಚಾರ್ಯರು ಪಂಚಿ ಒಗೆಯುತ್ತಲೆ ಹೇಳಿದರು.

“ಈಗರೆ ಗೊತ್ತಾತಿಲ್ಲೋ ನಾ ಹೇಳಿದ್ದು. ಸಂಕಲ್ಪ ಹೇಳಿದವರಿಗೇ ಎರಡು ದುಡ್ಡು ಕೊಡಬೇಕಾಗತದ ಇಲ್ಲೇ” ಎಂದು ನಾರಾಯಣಾಚಾರಿಯ ಕೀಳು ಆಸೆ ನಿಂತಲ್ಲಿಯೇ ಕೂಗಿತು.

ನೆರೆದವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು “ಅವರೆಲ್ಲ ಸಂಕಲ್ಪ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ನೀವ ಅಡ್ಡ ಬಂದು ತಪ್ಪಿಸಿದವರು” ಎಂದು ನುಡಿದು ಕೈಯಲ್ಲಿಯ ದುಡ್ಡನ್ನು ನದಿಯಲ್ಲಿ ಬೀಸಾಡಿದ. ಉಳಿದವರೂ ಅವನನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿದರು.

ನಾರಾಯಣಾಚಾರಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಪಿತ್ತ ಅಡರಿತು. ಕೋಪ ಅವಿವೇಕವನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡಿತು. ನದಿಯಲ್ಲಿ ದುಡ್ಡು ಬೀಸಾಡಲು ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರೇ ಸನ್ನೆ ಮಾಡಿರಬಹುದೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಸಂಶಯ ಬಂದಿತು. “ಹಿರೇರಾಗಿ ಇಂಥಾ

ದುರ್ಬುದ್ಧಿ ಭಲೋದಲ್ಲ ನೋಡು. ನಿನ್ನೆ ಮಾಮಲೇದಾರರ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ಸಂಕಲ್ಪ ಹೇಳಲಿಕೆ ಹೋದಿ. ನಾ ಏನು ನಿನಗ ಬಂದ ದಕ್ಷಿಣಯೋಳಗೆ ಪಾಲು ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಮಾತ್ರ ನನಗೆ ಬರಬೇಕಾದ ದುಡ್ಡು ನದೀ ಕಾಣಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಈ ಜನರಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟೆ, ನೆನಪಿರಲಿ, ಇಂದಿನಿಂದ ನದಿಗೆ ಬಂದವರಿಗೆ ಸಂಕಲ್ಪ ಹೇಳಿ ಒಂದು ಒಡಕ ಕವಡಿ ಘಳಿಸಲಿಕ್ಕೆ ನಿನಗ ಬಿಟ್ಟರ ನನ್ನ ಹೆಸರ ಹೇಳಬ್ಯಾಡ” ಎಂದು ಚೀರ ಹತ್ತಿದನು.

ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಕೆಡುಕೆನಿಸಿತು. ತನ್ನನ್ನು ಕಂಡರೂ ಸಿಟ್ಟಿಗೇಳುವ ಮಗನ ಈ ಅವಿವೇಕಕ್ಕೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೋ ತಿಳಿಯದಾಯಿತು. “ನಾರಾಯಣಾ, ಜನರು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಯಾರೂ ಹೇಳಿದರೂ ಅವರು ಕೇಳೋದುಲ್ಲ. ಇಕಾ, ಇಂದಿನಿಂದ ನದಿ ಮ್ಯಾಲಿನ ಸಂಕಲ್ಪ ನಿನಗ ಗುತ್ತಾಗಿ ಆತ? ಇನ್ನ ಮ್ಯಾಲ ನಾ ಯಾರಿಗೂ ಸಂಕಲ್ಪ ಹೇಳೋದುಲ್ಲ” ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಬೇಕಾಯಿತು.

ಆದರೆ ನಾರಾಯಣಾಚಾರಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಸಮಾಧಾನವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ, “ಸಂಕಲ್ಪ ಹೇಳೋದಿಲ್ಲ ಅಂತ ಒಳೇ ದೊಡ್ಡ ಮನಸಿನವರಾಂಗ ಹೇಳಿದಿ. ಎರಡು ದುಡ್ಡಿನ ಸಂಕಲ್ಪ ಬಿಟ್ಟರ ಬಿಟ್ಟಾಂಗಾಗಲಿಲ್ಲ, ತೀರ್ಥಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದವರನ್ನು ತಿರವ್ಯಾಡಿ ಮನಿಗೆ ಒಯ್ದು ದುಡ್ಡು ಸುಲೀತೀದಿ ಅದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಿಡಬ್ಯಾಡ” ಎಂದು ಮತ್ತೆ ಅಣಕಿಸಿ ಹೇಳಿದ.

ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರಿಗೂ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿತ್ತು, ಆದರೂ ಅಪೂರ್ವ ಸಂಯಮದಿಂದ ಅದನ್ನು ತಡೆದುಕೊಂಡು “ಇಂದಿನಿಂದ ಅದೂ ನಿನಗ ಸೇರಿದ್ದು ಅಂತ, ಇಕಾ ಈ ಗಂಗಾ ಹಿಡದು ಹೇಳತೀನಿ, ಮುಗೀತಿಲ್ಲೋ?” ಎಂದರು.

ಆಚಾರ್ಯರು ಇಷ್ಟು ಹೇಳಿದವರೇ “ತಾಯಿ ಗಂಗಾಮಾತೇ!” ಎಂದೆನ್ನುತ್ತ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಈಸುಬಿದ್ದರು, ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸೆಳವು ಹೆಚ್ಚಿಗಿತ್ತು. ರಭಸದಿಂದ ಹರಿದುಬರುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರವಾಹ, ಆಚಾರ್ಯರ ದೇಹ ತನಗೆ ಅಡ್ಡಬಂದದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಅವರನ್ನು ಸುತ್ತವರಿಯಿತು. ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ತೆರೆಗಳು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಚಿಮ್ಮಿದವು. ಆಚಾರ್ಯರು ಮಾರುಗೈ ಹಾಕಿ ಈಸುತ್ತ ನಡೆದರು. ಅವರಿಗೆ ಸೆಳವಿನ ಭಯವೆಷ್ಟೋ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಭಾವನೆ ಅವರ ಮನಸ್ಸನ್ನಾವರಿಸಿತ್ತೋ, ಅದರ ಸೆಳವಿಗೆ ಸಿಕ್ಕು ಸಾಗಿದವವರಂತೆ ಅವರು ಮುನ್ನಡೆದರು. ನೀರಿನ ಒಡಲಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹುಡುಕುವವರಂತೆ ನಡೆದಿದ್ದರು. ನದಿಯ ಸೆಳವು ಅವರನ್ನು ಕೊಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೋಯಿತು. ಬರುಬರುತ್ತ ಸುಳಿಯಾದರು; ಮೇಲೆ ಚಿಮ್ಮುವ

ತೆರೆಯಾದರು; ಸೆಳವಿನ ವೇಗವಾಗಿ ಸಾಗಿದರು. ಹಾಗೆಯೇ ಸೆಳವಿಗೆ ಸಿಕ್ಕ ಅವರು ದೂರ ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಬಂದ ಡೋಣಿಸಾಲಿನ ಜನರು ಗಾಬರಿಗೊಂಡು “ಆಚಾರೆಪ್ಪ ಸೆಳವಿಗೆ ಸಿಕ್ಕು ಹೋಗತಾನೆಪೋ! ಈಸಾಕ ಬಲ್ಲವರು ಉಳಿಸಿರಿ” ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತ ಗಲಭೆ ಎಬ್ಬಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಪಾದಳ್ಳಿಯವರಿಗೆ ಆಚಾರ್ಯರು ಹೀಗೆ ಈಸುಬೀಳುವದು ಅರಿಯದ ವಿಷಯವೇನಲ್ಲ. “ಯಾಕ ಒದರತೀರೋ ಎಪ್ಪಾ. ಈಗ ನೋಡಿ ಹ್ಯಾಗ ಹೊಳ್ಳಿ ಈಸಿ ದಂಡಿಗೆ ಬರತಾನ ಆಚಾರೆಪ್ಪ” ಎಂದು ಅವರೇ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಬೇಕಾಯಿತು.

ಆಚಾರ್ಯರು ನದಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲ ಅಂತರದವರೆಗೆ ಪ್ರವಾಹದ ಗುಂಟ ಸಾಗಿದರು. ಆದರೆ ಮತ್ತೆ ಅದೇ ಪ್ರವಾಹದ ಇನ್ನೊಂದು ದೊಡ್ಡ ತೆರೆ ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ದಂಡೆಗೆ ತಂದು ಹಾಕಿತು. ಪಾದಳ್ಳಿಯ ಋಣಸಂಬಂಧ ತಮಗಿನ್ನೂ ತೀರಿಲ್ಲವೆಂದೆನಿಸಿತು, ನದಿಗೆ ಕೈಮುಗಿದರು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಒದ್ದಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿಯೇ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತರು, ಅವರಿಗೆ ಚಳಿಯ ಪರಿವೆ ಕೂಡ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಕೂಡಲೇ ತಮ್ಮ ಚೇಷ್ಟೆಗಳೆಲ್ಲ ತಮಗೆ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ತೋರಿದಬೇಕು. ಒಗೆದು ಒಣಗಿಸಿದ ಪಂಚೆಯನ್ನುಟ್ಟರು. ನದಿಗೆ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕೈಮುಗಿದು ಮನೆಯ ದಾರಿ ಹಿಡಿದರು.

ವಾಡಿಕೆಯಂತೆಯೇ ಆಚಾರ್ಯರ ಬಾಯಿ ರಾಘವೇಂದ್ರ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಪಠಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಮನಸ್ಸೋ ವಿಚಾರಗಳ ಪ್ರಳಯಕೇಂದ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಬಾಯಲ್ಲಿ ಪುಟಪುಟಿಸುವ ಸ್ತೋತ್ರದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಯವೇನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆಚಾರ್ಯರ ಲಕ್ಷ್ಯವೆಲ್ಲ ಈಗ ಬಿಡುಗಡೆಯ ಕಡೆಗೆ ಸಾಗಿತ್ತು. ಜೀವನದ ಚಕ್ರವ್ಯೂಹ ಅವರ ವಿಚಾರಶಕ್ತಿಯನ್ನೇ ದಂಗುಬಡಿಸಿತ್ತು. ಇವೊತ್ತು ತಮ್ಮ ಮಗ ನಾರಾಯಣ ತಮಗೆ ಹೀಗೆ ಮಾತಾಡಿದ್ದು ಬಾಳಿನ ವಿಷಮಶಕ್ತಿಯ ಒಂದು ಪ್ರತೀಕವಾಗಿತ್ತು ಅಷ್ಟೇ! ಬಾಳು ನೆರೆ ಬಂದ ನದಿಯಂತೆ ಸೀಮೆಯನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸುವದರಲ್ಲಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ತಡೆಯಬೇಕೆನ್ನುವದು ಹುಚ್ಚುತನವಷ್ಟೇ! ತಡೆಯುವದೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವಾಗಿದೆ. ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಕೈಮೀರಿ ಹೋಗಿದೆ. ಹುಚ್ಚು ಹೊಳೆಗೆ ಬಾಗದೆ ಗತಿಯೇ ಉಳಿದಿಲ್ಲ. ಪುಣ್ಯವಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಇಂದಿನಂತೆ ಬದುಕಿ ಬರಬಹುದು. ಮನಸ್ಸಿನ ತಾಪವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೋ, ಅಥವಾ ತಮ್ಮ ಸತ್ತ್ವವನ್ನೇ ಪರೀಕ್ಷಿಸುವದಕ್ಕೋ ಇಂದು ಹೊಳೆಯಲ್ಲೇನೋ ಬಿದ್ದರು. ಈಸು ಬರುತ್ತಿದ್ದರೂ ಮುಳುಗಲೆಂದೇ ಬಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಪ್ರವಾಹ ಅವರನ್ನು ಮುಳುಗಗೊಡಲಿಲ್ಲ. ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಅದು ಬೇಡವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಸಾಯುವದಕ್ಕೂ ಪ್ರಬಲವಾದ ಇಚ್ಛೆ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೋ ಏನೋ! ಅಥವಾ ದೈವಶಕ್ತಿ ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಗಿಂತ

ಹೆಚ್ಚು ಬಲವತ್ತರವಾಗಿದೆಯೇನೋ! ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಬದುಕಿ ಬಂದದ್ದರಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಉದ್ದೇಶ ಸಫಲವಾಗುವದಿದೆಯೇ? ಬಲ್ಲವರಾರು? ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡದೆ ಗತಿಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯನ ಅಸಹಾಯಕತೆಯಾದರು ಎಷ್ಟು? ಆಚಾರ್ಯರ ಮನಸ್ಸು ಒಂದೇ ಸವನೆ ವಿಲಿವಿಲಿ ಒದ್ದಾಡಿತು. ಒಮ್ಮೆ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಿ ಹೋಗಲಿ ದೇವರೇ ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು. ಇದೇ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿರುವಾಗಲೇ ಒಮ್ಮೆ ಮನೆ ಮುಟ್ಟಿದರು.

ದೇವರ ಪೂಜೆಯನ್ನೇನೋ ಮಾಡಿದರು; ಆದರೆ ಮನಸ್ಸು ಸ್ಥಿಮಿತದಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರಸನ್ನತೆ ಗಾವುದ ದೂರ ಓಡಿಹೋಗಿತ್ತು. ಊಟದ ಕಾಟ ತೀರಿಸಿದರು; ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೆಮ್ಮದಿ ಉಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಬೆಳಕಿಂಡಿಯಿಲ್ಲದ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಹೊಗೆ ಸುತ್ತುಗಟ್ಟಿದಂತೆ, ಚಿಂತೆ ಉಸಿರುಕಟ್ಟಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಕೃಷ್ಣಾಜಿನದ ಮೇಲೆ ಅಡ್ಡಾದರು. ಕಣ್ಣೆವೆಗಳು ಕೂಡಿದರೂ ಜೊಂಪು ಹತ್ತಲಿಲ್ಲ.

೩೦

ಆಚಾರ್ಯರು ಅದೇ ಅಸ್ವಸ್ಥಮನಃಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಹಾಗೆಯೇ ಅಡ್ಡಾಗಿದ್ದರು. ಅಸ್ವಸ್ಥತೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿತೇ ಹೊರತು ಕಡಿಮೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಭಾಗವತವನ್ನಾದರೂ ಓದಿದರೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಾದೀತೆಂದು ಮೇಲೆದ್ದು ಹೊತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿದರು. ಓದುತ್ತ ನಡೆದಂತೆ ಮನಸ್ಸು ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ನಟ್ಟಿತು. ಪೃಥುರಾಜನ ಪೃಥ್ವೀದೋಹನದ ಕತೆ ರಮ್ಯವಾಗಿ ಕಣ್ಣಮುಂದೆ ಹರಡಿತು. ಸಂಜೆಯಾಗುವವರೆಗೆ ಓದುತ್ತಲೆ ಕುಳಿತರು. ಹೊತ್ತು ಮುಳುಗಲು ಇನ್ನೂ ಒಂದು ತಾಸು ಉಳಿದಿತ್ತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕಾಶೀಮಸಾಹೇಬ ಬಂದು ಬಾಗಿಲು ತಟ್ಟಿದ. ಆಚಾರ್ಯರು ಯಾರೆಂದು ನೋಡುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒಳಗೇ ಬಂದ.

“ಆಚಾರೇಪ್ಪ ಗಾತ ಆಗೇತರಿ. ದಾದಾನ್ನ ಮಾಮಲೇದಾರರು ಜೇಲಿಗೆ ಕಳಸಾಕ ಹುಕುಂ ಕೊಟ್ಟಾರಿ!” ಎಂದು ಗಾಬರಿಯ ದನಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಹೇಳಿದ.

“ಯಾಕೋ? ಹಾವನೂರಿನವರು ಖಿಟ್ಟೆ ನಡೆಸಿ ಸಾಕ್ಷಿಪುರಾವೆ ಮಾಡಿಸಿದರೇನು?” ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಇದೆಲ್ಲ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾದದ್ದರಿಂದ ಗಾಬರಿಗೊಂಡು ಕೇಳಿದರು.

“ಇಲ್ಲರಿ, ಖಿಟ್ಟೆ ಪುಕಾರಿಸಿದಾಗ ಅವರೊಬ್ಬರೂ ಚಾವಡಿ ಸನ್ಯಾಸಸೈತ ಇದ್ದಿಲ್ಲರಿ, ದಾದಾ, ಜಿನ್ನಪ್ಪ ಮಾತ್ರ ಹಾಜರ ಇದ್ದರರಿ. ಮಾಮಲೇದಾರರು

ಏನೇನೋ ಕೇಳಾಣಾ, ಜಿನ್ನಪ್ಪ ತಾ ದಾದಾಗ ಜಾಮೀನ ಆದದ್ದನ್ನ ರದ್ದ ಮಾಡಿ ಅಂತ ಹೇಳಿದನಂತರಿ, ಜಾಮೀನ ರದ್ದು ಮಾಡೇತಿ, ಆರೋಪಿನ್ನ ಜೇಲಿಗೆ ಕಳಸರಿ, ಅಂತ ಮಾಮಲೇದಾರರು ಹೇಳಿ ದಾದಾನ್ನ ಪೋಲೀಸರ ತ್ಯಾಬೇ ಮಾಡ್ಯಾರಂತರಿ.”

“ನಿನಗ ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಯಾರು ಹೇಳಿದರು?” ಎಂದು ಆಚಾರ್ಯರು ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಕಿದರು.

ಅದಕ್ಕೆ ಕಾಶೀಮಸಾಹೇಬ “ಜಿನ್ನಪ್ಪನ ಹೇಳಿದನರಿ, ದಾದಾ ಇಂದ ರಾತ್ರಿ ಕಾಳ ತರಲಾಕಂತ ಇಂದುಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗತೀನ ಕಾಕಾ ಅಂತ ಜಿನ್ನಪ್ಪಗ ಹೇಳಿದನಂತರಿ. ನೀ ಊರಿಗೆ ಹೋಗೂದಾದರ ನನ್ನ ಜಾಮೀನ ರದ್ದ ಮಾಡಿಸಿಗೊಂತೀನಿ ಅಂತ ಹೇಳಿದವನ ಮಾಮಲೇದಾರರಿಗೆ ಅರ್ಜಿ ಕೊಟ್ಟು ರದ್ದ ಮಾಡಿಸಿಗೊಂಡ ಬಿಟ್ಟಂತರಿ” ಎಂದು ವರ್ತಮಾನವನ್ನೆಲ್ಲ ಅರುಹಿದ.

“ಇಷ್ಟು ಹೌದಲ್ಲೋ, ನಾ ಎಲ್ಲಾ ಮಾಮಲೇದಾರರಿಗೆ ಭಟ್ಟಿಯಾಗತೇನಿ ಹೋಗು” ಎಂದಿಷ್ಟು ಹೇಳಿ ಆಚಾರ್ಯರು ಮೇಲೆದ್ದರು.

ಫಿಯಾದಿ ಗೈರಹಾಜರ ಇದ್ದರೆ ಅರ್ಜಿಯನ್ನು ಕಿತ್ತುಹಾಕುತ್ತರೆಂದು ಶ್ಯಾಮರಾಯ ಹೇಳಿದ್ದ ಕಲ್ಲನಗೌಡನೂ ಚೌಕಶಿಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಹೇಳಿದಂತೆ ಹಾಜರ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅರ್ಜಿಯನ್ನು ಕಿತ್ತಿಹಾಕಿಲ್ಲವೆಂದಮೇಲೆ? ದಾದಾನನ್ನು ಯಾವ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಉಳಿಸಬೇಕೆಂಬ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿಯೇ ಆಚಾರ್ಯರು ಚಾವಡಿಗೆ ಬಂದರು.

ಚಾವಡಿಯಲ್ಲಿ ಜನ ಕಿಕ್ಕಿರಿದು ತುಂಬಿರಬಹುದೆಂದು ಆಚಾರ್ಯರು ಭಾವಿಸಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಚಾವಡಿ ನಿರ್ಜನವಾಗಿತ್ತು. ಮುಲ್ಕಿ ಸಿಪಾಯಿ, ಶೇಷಪ್ಪ, ಕಾರಕೂನ ಗೋಪಾಳರಾಯ ಇವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರಾರೂ ಅಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆಯೇ ಶೇಷಪ್ಪ ಅವರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಸಲ್ಲಿಸಿ “ನನಗ ಹೇಳಿ ಕಳಿಸಿದ್ದರ ನಾನ ಬರತಿದ್ದೆಲ್ಲ ಆಚಾರ! ನೀವ ಇಲ್ಲೇ ತನಕಾ ಬರೋ ಶ್ರಮಾ ಯಾಕ ತೊಗೊಂಡಿ?” ಎಂದು ಶುಷ್ಕೋಪಚಾರದ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದನು.

“ನಿನ್ನ ಕಡೆ ಕೆಲಸ ಇದ್ದರ ನಿನಗ ಹೇಳಿಕಳಿಸತಿದ್ದೆ. ಆದರ ನನ್ನ ಕೆಲಸ ಇರೂದು ಮಾಮಲೇದಾರ ಕಡೆ. ಅದಕ ಇಲ್ಲೇ ತನಕಾ ಬರಬೇಕಾತು” ಎಂದಿಷ್ಟೇ ಹೇಳಿದರು.

“ಖಾಸಗಿ ಕೆಲಸ ಇದ್ದರ ರಾವಸಾಹೇಬರನ್ನ ಸಾಲ್ಯಾಗ

ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗಬಹುದು” ಎಂದು ಕಾರಕೂನ ಗೋಪಾಳರಾಯ ಬಾಯಲ್ಲಿಯ ತಂಬಾಕನ್ನು ಉಗುಳಿ ಹೇಳಿದ.

“ನಂದೇನು ಸರಕಾರಿ ಕೆಲಸ ಇರಬೇಕು? ಹೇಳಿ ಕೇಳಿ ವೈದಿಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ” ಎಂದು ಒಟಗುಟ್ಟುತ್ತ ಆಚಾರ್ಯರು ಚಾವಡಿಯ ಕಟ್ಟಿಯನ್ನಿಳಿದು ಸಾಲೆಯತ್ತ ಹೊರಟರು.

ಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಮಲೇದಾರರ ಅಫೀಸಿಗೆಂದು ಒಂದು ಗುಡಾರ ಕಟ್ಟಿದ್ದರು. ಮಾಮಲೇದಾರರು ಒಳಗೆ ದಿಂಬಿಗಾತುಕೊಂಡು ಕುಳಿತು, ಮುಲ್ಕಿ ಸಿಪಾಯಿ ತಂದ ಟಪಾಲನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವರ ಲಕ್ಷ್ಯ ಆಚಾರ್ಯರತ್ತ ಸುಳಿಯಲೇ ಇಲ್ಲ. ಆಚಾರ್ಯರು ಕೆಲ ಹೊತ್ತು ಹಾದಿ ಕಾಯುತ್ತ ನಿಲ್ಲಬೇಕಾಯಿತು. ಸಾಲೆಯ ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಗುಡಾರ ಕಟ್ಟಿ ಮಾಮಲೇದಾರರ ಅಂತಃಪುರದ ಏರ್ಪಾಡನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿತ್ತು. ಒಳಗಡೆಗಿದ್ದ ಮಾಮಲೇದಾರರ ಪತ್ನಿ ರುಕ್ಮಿಣಿಬಾಯಿಯ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಆಚಾರ್ಯರು ನಿಂತಿರುವುದು ಬಿತ್ತು. ಅವರು ಎದ್ದು ಬಂದು ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಕರೆದಾಗ ಆಚಾರ್ಯರು ಅವರತ್ತ ಹೋಗಲೇಬೇಕಾಯಿತು. ಅವರು ಹೋದ ಮೇಲೆ ಮಾಮಲೇದಾರರು ಯಾವುದೋ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟರು. ರುಕ್ಮಿಣಿಬಾಯಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ಥೂಲಕಾಯದ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು. ಮೈಯೆಲ್ಲ ವಸ್ತ್ರಗಳ ಭಾರದಿಂದ ಬೀಗುತ್ತಿತ್ತು. ಬಾಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಅಡಿಕೆಬೆಟ್ಟವನ್ನು ಮೆಲುಕಾಡಿಸುತ್ತ “ಏನು ಆಚಾರ ನಿನ್ನೆ ಮಾರಿ ತೋರಿಸಿದವರು ತಿರುಗಿ ಹಣಕೆ ಸೈತ ಹಾಕಲಿಲ್ಲ? ನಿನ್ನೆ ಅವರು ಊಟಕ್ಕೆ ಕರೆದರೂ ಬರಲಿಲ್ಲ ಅಂತ? ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಭಾಳ ಚಡಪಡಿಕೆ ಆತರೆಪಾ! ಇಂಥಾ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದರೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಇಲ್ಲದ ಊಟಾ ಮಾಡಬೇಕೆಂದರೇನರಿ? ಯಾಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ ನೀವು?” ಎಂದು ಕಳಕಳಿಯಿಂದ ಕೇಳಿದರು.

“ನಾ ಬರದಿದ್ದರೇನಾತು? ಇಂದ ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಆಗೂಹಾಂಗ ಎಲ್ಲಾ ಆತೋ ಇಲ್ಲೋ?” ಆಚಾರ್ಯರು ಸಾಂತ್ವನಪರವಾಗಿ ಕೇಳಿದರು.

ರುಕ್ಮಿಣಿಬಾಯಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡಿ, “ಅಂತೂ ನೀವು ಹಿಂದೆ ಸರಕೊಂಡು, ದುಡ್ಡು ಹಿರೀಲಿಕ್ಕೆ ಆ ನಾರಾಯಣಾಚಾರಿನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾಡೀರಿ ಕಾಣತದ. ಅವರೇನೋ ನಿಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಾಗಬೇಕೆಂತಲ್ಲಾ? ಒಂದೇ ದಿನದಾಗ ಸಾಕು ಸಾಕು ಮಾಡಿಸಿದರಪಾ? ನದಿಯೊಳಗೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡೂ ಮುಂದೆ ಉಟ್ಟು ಸೀರಿ ಅವರಿಗೇ ಹೋಗಬೇಕೆಂತ. ಕಡೀಕೆ ಇವರು

ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದು ಆಕಿ ಉಟ್ಟ ಜರದ ಅಂಚಿನ ಸೀರಿ ಬೇಕಂದ್ರ ಸಿಗೂದುಲ್ಲಾ. ಬೇಕಾರ ಒಂದು ಹೊಸಾ ಸೀರಿ ಕೊಡಿಸತೀನಿ, ಅಂದಾಗ ಸುಮ್ಮಗಾದರು. ಮರದ ಬಾಗಣದಾಗ ಎಣ್ಣೆ ಹಾಕಿ ಕೊಟ್ಟ ಬೆಳ್ಳಿಬಟ್ಟಲಾನ ಅವರದ ಅಂತ. ಮೊದಲ ತಿಳಿಸಿದ್ದರ ಸ್ವಚ್ಛ ದೊನ್ನಿಯೊಳಗ ಎಣ್ಣೆಹಾಕಿ ಮರದಬಾಗಣಾ ಕೊಡತಿದ್ದೆ. ನಾ ಅನಕಾ ಬ್ಯಾಸತ್ತು ಹೋದೆ. ನಾಳಿನ ದಿನ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕರಿಸಿ ಗಂಗಾರಾಧನಿ ಮಾಡಸೋ ಹಾಂಗ ಇದ್ದರ ಮಾಡಸರಿ, ಇಲ್ಲಂದ್ರ ಬ್ಯಾಡೆ ಬ್ಯಾಡೆ ಅಂತ ನಾ ಇವರಿಗೆ ಝಳ ಝಳಾ ಹೇಳಿ ಬಿಟ್ಟೀನಿ” ಎಂದು ದೀರ್ಘ ಉಪನ್ಯಾಸವನ್ನೇ ಬಿಗಿದರು.

ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಈ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಬೇಸರ ಬಂದಿತ್ತು. ಮಾತು ಮರಸಬೇಕೆಂದು, “ಸ್ವಲ್ಪ ರಾವಸಾಹೇಬರನ್ನ ಕಾಣಬೇಕಾಗಿತ್ತು” ಎಂದು ನಡುವೇ ಬಾಯಿ ಹಾಕಿ ಅವರ ಭಾಷಣವನ್ನು ತಡೆದರು.

ಅದರೆ ರುಕ್ಮಿಣಿಬಾಯರಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಹೇಳುವದಿತ್ತು. “ಗಂಗಾರಾಧನಿ ವ್ಯವಸ್ಥಾ ನಿಮಗ ಒಪ್ಪಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳಿ ಕಳಸರಿ ಅಂತ ನಾನ ಹೇಳಿದ್ದೆ. ಆಗ ಉಸ್ಮಾನ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದರ ನೀವು ಹಾದಿ ಕಾಯೂದು ತಪ್ಪತ್ತಿತ್ತು. ಗೌಡಿತಿ ಭಾಳ ಆಗ್ರಹ ಮಾಡಿ ಮನಿಗೆ ಕರದಳಂತ. ಇವರು ಗೌಡರ ಮನಿಗೆ ಹೋದರು. ಈಗ ಬರತಾರ ಕೂಡಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಆಚಾರ್ಯರು ರುಕ್ಮಿಣಿಬಾಯರ ಮಾತು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಾಮಲೇದಾರರು ಗೌಡರ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟುಹೋಗಿದ್ದರು.

ಈಗ ಆಚಾರ್ಯರು ಬಾಯಿಯವರ ಜೊತೆಗೆ ಮಾತಾಡದೆ ವಿಧಿಯಿರಲಿಲ್ಲ. “ಗಂಗಾರಾಧನಿ ವ್ಯವಸ್ಥಾ ಮಾಡೂದನ್ನು ಶೇಷಪ್ಪ ನಾರಾಯಣಗ ಒಪ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟಾನ, ನಾ ಅದರಾಗ ನಡುವ ಬರೂದುಲ್ಲ. ನಾ ಇಲ್ಲೆ ಬಂದದ್ದು ಒಂದು ಜೀವಾಳದ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ” ಎಂದು ತಮ್ಮ ಆಗಮನದ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ವಿವರಿಸಿದರು.

“ಅ ನಾರಾಯಣಾಚಾರೀ ಮಾರಿ ನೋಡಾಂಗಿಲ್ಲ ಅಂತ ನಾ ಆಣಿ ಮಾಡೀನಿ. ನೀವು ಈ ಗಂಗಾರಾಧನಿ ಕೆಲಸ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ನಿಮ್ಮ ಜೀವಾಳದ ಕೆಲಸ ಏನಿದ್ದರೂ ಹೇಳಿ ನಾ ಮಾಡಿಕೊಡತೇನಿ” ಎಂದು ಆಶ್ವಾಸವನ್ನಿತ್ತರು.

ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಅದೂ ಹೌದೆನಿಸಿತು. ಒಟ್ಟು ದಾದಾನನ್ನು ಈ ಅನ್ಯಾಯದಿಂದ ಉಳಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆ ಪುಣ್ಯಾ ಯಾರ ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದರೂ ಅಷ್ಟೇ. “ನೀವು ಮನಸ್ಸಿನ ಮ್ಯಾಲೆ ತೊಗೊಂಡರ ಯಾವುದು ಆಗೂದುಲ್ಲ ಬಾಯರ? ಪರೋಪಕಾರದ ಒಂದು ಮಾತು ಕೇಳಿಕೊಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅಂಥದ್ದೇನೂ ವಿಶೇಷ ಇಲ್ಲ. ದಾದಾ ಅಂತ ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗ ಇದ್ದಾನ. ಅವರ ಅಪ್ಪಗ ಒಬ್ಬನೇ ಮಗಾ.

ಒಳೇಬಾಳೇ ದಿಂಡಿನಂಥಾ ಹುಡುಗ. ಅಂವಾ ಏನೋ ಬ್ಯಾಟಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಹಾವನೂರಿನ ಜನರ ಜೋಡಿ ಏನೋ ವಾದಿಸ್ತಾಡಿದನಂತ. ಅದಕ ಅವರು ತಮ್ಮನ್ನ ಹೊಡದಾ ಅಂತ ಫಿಯಾದಿ ಕೊಟ್ಟಾರ. ಜಾಮೀನಿನ ಮ್ಯಾಲೆ ದಾದಾ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಿದ್ದ. ಹಾವನೂರಿನವರೂ ಖಿಟ್ಟಿ ಹಿಂದ ತಕ್ಕೊಳ್ಳಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿದ್ದರು. ಆದರ ಈಗ ಇಲ್ಲಿ ಜನರ ಕುತಂತ್ರದಿಂದ ಮತ್ತ ಅಂವಾ ಜೇಲಿಗೆ ಹೋಗೋ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದದ. ಅದಕ ಅವನ ಉಳಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಆಚಾರ್ಯರು ಸುಮ್ಮನಾದರು.

ಆಚಾರ್ಯರ ದನಿಯಲ್ಲಿಯ ಮಾರ್ದವ ರುಕ್ಮಿಣಿಬಾಯರ ಹೃದಯವನ್ನು ಅಲುಗಾಡಿಸಿರಬೇಕು. ಇದ್ದ ಒಬ್ಬನೇ ಮಗ ತೀರಿಕೊಂಡು ನಿಪುತ್ನಿಕರಾದ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಆಚಾರ್ಯರ ಮಾತಿಂದ ಬರೆಕೊಟ್ಟಂತಾಗಿತ್ತು. ಮೊದಲೇ ಆಚಾರ್ಯರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಅವರಲ್ಲಿ ಭೀತಿ ವಿಶ್ವಾಸಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿತ್ತು. ಅವರು ಹೇಳಿದ ಕತೆ ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಹೃದಯ ವಿದ್ರಾವಕವಾಗಿತ್ತು. ರುಕ್ಮಿಣಿಬಾಯಿ ಭೀತಿಯಿಂದ ನಡುಗಿದರು. ಏನೇನೋ ನೆನಪಾಗಿ ಕಣ್ಣೀರು ಬಂದವು. ಅವರು ಭಾವನಾವಶರಾದರು. ಸರಗಿನಿಂದ ಕಣ್ಣೀರೊರಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ, “ಆಚಾರ, ಅವರು ಬರಲಿ, ನಿಮ್ಮ ಆ ಹುಡುಗನ್ನ ಈಗಿಂದೀಗೇ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳತೀನಿ” ಎಂದು ಅಭಯವನ್ನೇ ಕೊಟ್ಟರು.

“ನೀವು ಹೇಳಬಹುದು ಬಾಯರ. ಆದರ ರಾಯರು ಒಪ್ಪತಾರೋ ಇಲ್ಲೋ, ಇನ್ನೂ ಅನುಮಾನ ಅದ ನನಗ. ದಾದಾನ್ನ ಜೇಲಿಗೆ ಕಳಸೂದು ಶೇಷವು ಬೇಕಾಗೇದ; ಪಾರ್ವತವು ಬೇಕಾಗೇದ. ಆಕೀ ಕಡಿಂದ ದಕ್ಷಿಣೇ ಕೊಡಸತೀನಿ ಅಂತ ಶೇಷವು ರಾಯರಿಗೆ ಹೇಳಿರಬೇಕು. ಇಂಥಾ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯೊಳಗ ಕೆಲಸ ಪಾರಬೀಳೂದು ಕಠಿಣಾದೀತಲ್ಲ?” ಎಂದು ಆಚಾರ್ಯರು ಅನುಮಾನವನ್ನೇ ನುಡಿದರು.

ತಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲಾಗುವದನ್ನು ಮಾಡಿಯೇ ತೀರುತ್ತೇನೆಂದು ರುಕ್ಮಿಣಿಬಾಯರು ಮತ್ತೆ ಆಶ್ವಾಸನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಆ ಒಂದು ಗಳಿಗೆ ಆಚಾರ್ಯರ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಅವರ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬದಲಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ನಿಪುತ್ನಕತನ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಅವರಲ್ಲಿ ಆಸ್ತಿಕತೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿತ್ತು. ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಉಪಾಯ ಮಾಡಬೇಕಾದೀತೆಂದು ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಕೇಳುವದಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಚಾರ್ಯರ ಯಾವ ಕೆಲಸವನ್ನಾದರೂ ಮಾಡಿಯೇ ತೀರಬೇಕೆಂಬ ಸಂಕಲ್ಪ ಅವರಲ್ಲಿ ಮೂಡಿತ್ತು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಗೌಡರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದ ಮಾಮಲೇದಾರರು ತಿರುಗಿ ಬಂದರು. ಪಟ್ಟೇವಾಲಾ ಉಸ್ಮಾನ ಅವರ ಮುಂದೆಯೇ ಇದ್ದ. ಅವನನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೇ ರುಕ್ಮಿಣಿಬಾಯಿಯವರು ಗುಡಾರದಲ್ಲಿಯ ತಮ್ಮ ಖಾಸ ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು. ಆಚಾರ್ಯರು ಕುಳಿತ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೇ ಎದ್ದು ನಿಂತರು. ಮಾಮಲೇದಾರರು ಬಂದವರೇ ಆಚಾರ್ಯರತ್ತ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬೀರಿ ಅವರನ್ನು ಮಾತಾಡಿಸದೆ ತಾವು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ಥಾನದತ್ತ ನಡೆದರು.

ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಚಾವಡಿಯಿಂದ ಕುಲಕರ್ಣಿ ಶೇಷಪ್ಪ ಹಾಗೂ ಗೋಪಾಳರಾಯ ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಸಾಲೆಗೆ ಬಂದು ಮಾಮಲೇದಾರರನ್ನು ಕಾಣಲು ಗುಡಾರದ ಒಳಗೆ ನಡೆದರು. ಅವಸರದಲ್ಲಿ ರುಕ್ಮಿಣಿಬಾಯರ ಗುಡಾರದ ಹತ್ತಿರ ನಿಂತಿದ್ದ ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಅವರು ನೋಡಲೇ ಇಲ್ಲ. ಒಳಗೆ ಬಂದ ಗೋಪಾಳರಾಯ ಕಾಗದಪತ್ರಗಳನ್ನು ಸಾಹೇಬರ ಮುಂದಿಟ್ಟು ಅವರ ಹಸ್ತಾಕ್ಷರಕ್ಕಾಗಿ ಕಾದು ನಿಂತನು. ಶೇಷಪ್ಪನ ಅಧಿಕಪ್ರಸಂಗತನ ಅವನನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂಡಗೊಡಲಿಲ್ಲ. “ಗೌಡಿತಿಯ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಬಂದಿರಾ?” ಎಂದು ಹಲ್ಲುಕಿರಿಯುತ್ತ ಕೇಳಿದ.

ಮಾಮಲೇದಾರರ ಮುಖ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಉಗ್ರವಾದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಶೇಷಪ್ಪ ಬೆದರಿದ. ಆದರೆ ಬಾಣ ಬಿಟ್ಟಾಗಿತ್ತು. ಸಾಹೇಬರ ಪ್ರಸನ್ನತೆ ತಿರುಗಿ ಬರುವಂತೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದು ತಿಳಿಯದೆ ಕೈಹೊಸೆಯುತ್ತ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟ ಸಾಹೇಬರು ಉಸ್ಮಾನನನ್ನು ಕರೆದು “ಹೊರಗೆ ಆಚಾರು ಯಾಕ ಬಂದಾರ ಕೇಳೋ?” ಎಂದು ದರ್ಪದಿಂದ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದರು.

ಉಸ್ಮಾನ ಹೊರಗೆ ಹೋಗುವ ಪ್ರಸಂಗವೇ ಬರಲಿಲ್ಲ. “ಉಸ್ಮಾನ ನಾನು ಕರೆಸಿದ್ದೆನಂತ ಹೇಳೋ” ಎಂದು ರುಕ್ಮಿಣಿಬಾಯರು ಗುಡಾರದೊಳಗಿಂದಲೇ ಉತ್ತರವಿತ್ತರು.

ಮಾಮಲೇದಾರರು ಸುಮ್ಮಗಾದರು. ಯಾವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗೂ ಅವಕಾಶ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಸಿಟ್ಟು ಬಂತು. “ಗೋಪಾಳರಾವ, ಸಹಿ ಸಲುವಾಗಿ ಕಾಗದ ಪತ್ರ ಇಟ್ಟು ಹೋಗಿರಿ. ಸಹಿ ಮಾಡಿ ಹಿಂದಾಗಡೆ ಕಳಿಸತ್ತೇನಿ. ಶೇಷಪ್ಪ ನಿಮ್ಮದೇನಾರ ಕೆಲಸ ಉಳದದೇನು?” ಎಂದುಬೇರೆ ಸಲಿಗೆಗೆ ಆಸ್ವದವೀಯದಂತೆ ಕೇಳಿ ಎದ್ದು ಹೊರಗೆ ಬಂದರು.

ಶೇಷಪ್ಪ ಇನ್ನೂ ಹಲ್ಲುಕಿರಿಯುತ್ತಿದ್ದ; ಕೈಹೊಸೆಯುತ್ತಿದ್ದ. ಸಾಹೇಬರನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತ ಹೊರಗೆ ಬಂದ, “ಮತ್ತೇನಿಲ್ಲ, ಆ ದಾದಾನ ಜಾಮೀನು ರದ್ದು ಪಡಿಸಿ ಜೇಲಿಗೆ ಕಳಸೋ ಹುಕುಂ ಮಾಡಿದ್ದು...” ಎಂದು ಪ್ರಸ್ತಾಪವೆತ್ತಿದ.

“ಕಾಯದೇಶಿರ ಏನ ಹುಕುಮು ಮಾಡಬೇಕೋ ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾಡತದ. ನೀವೆಲ್ಲಾ ಹಿಂಗೇ ಸರಕಾರಿ ಕೆಲಸದೊಳಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬರಬಾರದು” ಎಂದು ಗದ್ದರಿಸಿದರು.

ರಾಯರ ಪಿತ್ತ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಏರಿದನ್ನು ಕಂಡು ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಗೌಡತಿಯ ಮನೆಗೆ ಹೋದಾಗ ಉಚಿತರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸತ್ಕಾರವಾಗಿರಲಿಕ್ಕೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮುಕ್ಯಾಲುಪಾಲು ಕೆಲಸ ಮುಗಿದುಹೋದಾಗ ಕೊನೆಕೊನೆಯ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟು ಸಿಟ್ಟೇಕೆ? ಕೈಗೆ ಹಣ ಬೀಳದ ಹೊರತೂ ರಾಯರು ಹುಕುಮಿಗೆ ಸಹಿ ಹಾಕಲಾರರು. ಗೌಡತಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯಿತು. ಆಯತ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಕೆಡುವಂತಾಯಿತಲ್ಲ ಎಂದು ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿತು. ಇದೇ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿಯೇ ಶೇಷಪ್ಪ ಸಾಲೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದ.

ಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಮಲೇದಾರರು ತಮ್ಮನ್ನು ಕಂಡೂ ಕಾಣದವರಂತೆ ದರ್ಪದಿಂದ ಒಳಗೆ ನಡೆದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಅವಮಾನವೆನಿಸಿತ್ತು. ಆತಿಥ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸದಿದ್ದ ಕಾರಣ ಮಾಮಲೇದಾರರ ಪ್ರಕೋಪ ತಮ್ಮ ಮೆಲಾಗಿರುವದನ್ನು ಅವರು ಮನಗಂಡರು. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲವೆನಿಸಿ ಅವರು ಆಗಲೇ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದಿದ್ದರು. ಮೊದಲೇ ಅಸ್ವಸ್ಥವಾಗಿದ್ದ ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಈಗ ಸಂಪೂರ್ಣ ತೂಕ ತಪ್ಪಿತ್ತು. ಬಹುಶಃ ಅವರು ತಮ್ಮ ಜಾಮೀನು ಪತ್ರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಹೊರಬರಬಹುದೆಂದು ಕಾಶೀಮಸಾಹೇಬ ಮೊದಲಾದವರು ಅವರ ದಾರಿ ಕಾಯುತ್ತ ಹೊರಗೆ ನಿಂತಿದ್ದರು. ಅಚಾರ್ಯರು ಹೊರಗೆ ಬಂದೊಡನೆ ಅವರನ್ನು ಕೇಳಿ ನಡೆದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಆತುರ ಅವರನ್ನು ಪೀಡಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಆಚಾರ್ಯರ ಮನಸ್ಸೆಲ್ಲ ಈಗ ಗೌಡತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವರಲ್ಲಿ ನಟ್ಟಿತ್ತು. ಅಂಥದರಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಶೀಮಸಾಹೇಬ ಅವರನ್ನು ಸಂಧಿಸಿ, “ಆಚಾರೇಪ್ಪ, ಗಾಡಿ ಇಂದುಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಾಕ ಸಜ್ಜು ಆಗ್ಯಾವು. ಮತ್ತೆ ಗಾಡಿ ಸಂಗಾಟ ಕಳಸಾಕ ದಾದಾನ್ನ ಮೋಕಳೇಕ ಮಾಡಿಸಿದಿರಾ?” ಎಂದು ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ ತನ್ನ ಆತುರವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ.

ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಶೇಷಪ್ಪ ಹಾಗೂ ಗೌಡತಿ ಕೂಡಿ ನಡೆಸಿದ ಕಾರಸ್ಥಾನ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಜಿನ್ನಪ್ಪ ತಮಗೊಂದು ಮಾತು ತಿಳಿಸದೆ, ಗೌಡರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಾಸುಗಟ್ಟಿ ಮಾತುಕತೆ ನಡೆಸಿದ್ದರ ಗೂಢವಾದರೂ ಏನಿರಬಹುದು? ಇವೇ ವಿಚಾರಗಳೇ ತಲೆಯಲ್ಲಿ

ತುಂಬಿದಾಗ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಕಾಶೀಮಸಾಹೇಬನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರವೀಯದಾಗಲಿಲ್ಲ. “ಎಲ್ಲಾ ದೇವರ ಇಚ್ಛಾ ಇದ್ದಾಂಗ ಆಗತದಪಾ!” ಎಂದು ಹೇಳಿ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟರು.

“ಹೀಗೆ ಒಗಟಾ ಹಾಕಿದ್ದಾಂಗ ಮಾತಾಡಿದರ ನಮಗ ಹ್ಯಾಗ ತಿಳೀಬೇಕರಿ? ಮಾಮಲೇದಾರ ಸಾಹೇಬರು ಏನಂತಾರು?” ಕಾಶೀಮ ನೇರವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನೇ ಕೇಳಿದ.

ಅದಕ್ಕೆ ಆಚಾರ್ಯರು “ಈಗ ಮಾಮಲೇದಾರರ ಕೈಯಾಗ ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಾ ಸೂತ್ರ ಗೌಡತಿ ಕೈಯಾಗ ಅವ. ಅದಕ್ಕ ಅವರನ ಕಾಣಬೇಕಂತ ಅಲ್ಲಿ ಹೊಂಟೇನಿ” ಎನ್ನುತ್ತ ಆಚಾರ್ಯರು ಮುಂದೆ ಸಾಗಿದರು.

ಆಚಾರ್ಯರ ಉತ್ತರದಿಂದ ಕಾಶೀಮನಿಗೇನೂ ಸಮಾಧಾನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುವ ಧೈರ್ಯ ಅವನಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಸುಮ್ಮನೆ ಆಚಾರ್ಯರ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೇ ಹೊರಟುಬಿಟ್ಟ ಶೇಷಪ್ಪ ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿದ. ಎಲ್ಲಿ ಗೌಡತಿ ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ನೋಡಿ ಅಪ್ರತಿಭಳಾಗಿ ತಾವು ಮಾಡಿದ ಯೋಜನೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿಸಿಬಿಡುವಳೋ ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ಭಯ. ಆದ್ದರಿಂದ ತಾನೂ ಗೌಡತಿಯ ಮನೆಗೇ ಹೋಗಿಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಅವನಿಗೂ ಮನಸ್ಸಾಯಿತು. ಹಾಗೆ ಹೊರಟೂ ಆಯಿತು. ಆದರೆ ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಉಸ್ಮಾನ ಬಂದು ಸಾಹೇಬರು ಕರೆದಿರುವದಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ, ನಿರುಪಾಯನಾಗಿ ಸಾಹೇಬರ ಹತ್ತರ ಹೋಗಬೇಕಾಯಿತು.

ಒಳಗೆ ಮಾಮಲೇದಾರರು ತಮ್ಮ ಪತ್ನಿಯೊಡನೆ ವಾದಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. “ಆ ಆಚಾರಿ ಭಾಳ ಸೊಕ್ಕಿನಾವ ಇದ್ದಾನ. ಅವರ ಕರೆಕಳಿಸಿ ನನ್ನ ಮರ್ಯಾದಿ ತಗಿಯೂ ಅಗತ್ಯ ಏನಿತ್ತು?” ಎಂಬ ಮಾತುಗಳು ಶೇಷಪ್ಪನ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದವು. ಉಸ್ಮಾನ ಶೇಷಪ್ಪನ ಆಗಮನವನ್ನು ಅರುಹಿದ್ದರಿಂದ ಸಾಹೇಬರು ವಾದಿಸುವದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಶೇಷಪ್ಪನನ್ನು ಕಂಡರು. “ಏನು ಶೇಷಪ್ಪ ಇದು? ಆ ಆಚಾರಿ ಅಲ್ಲೆ ಬಂದು ನಿಂತಾಗ ದಾದಾನ ಜಾಮೀನ ರದ್ದ ಮಾಡಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಕೇಳತೀರಿ. ಏನು ಹೇಳಬೇಕು ನಿಮಗ? ಅದೇ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಅವಾ ಬಂದಿರಬೇಕು ಅಂತ ಕಾಯಸ ಕಟ್ಟಿದೆ. ಅದಕ ಅವನ್ನ ಮಾತಾಡಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ನೋಡಿದರ ಹೇಳದ ಕೇಳದ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಾನ. ಅಂತೂ ಭಾಳ ಸೊಕ್ಕಿನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕಾಣಸತಾನ” ಎಂದು ಮಾತು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೂ ಅಷ್ಟೇ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ವಿಷಯವಾಗಿ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲಿದ್ದ ವಿಷಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಅವರೆದುರು ಕಾರಿಕೊಂಡ. ಶಂಕರಪ್ಪಗೌಡರಿದ್ದಾಗಿನಿಂದಲೂ ಆಚಾರ್ಯರು ನಡೆಸಿದ

ಕಾರಭಾರವನ್ನೆಲ್ಲ ಸಾದ್ಯಂತವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದ. ಈಗ ಇಂದುಪುರದ ರಾಜಪುರೋಹಿತನಾಗುವ ಗರ್ವ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದೆಯೆಂದೂ ಉಸುರಿದ. ಅವನ ಸೊಕ್ಕನ್ನಿಳಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಒಂದೇ ಉಪಾಯ ಉಳಿದದ್ದು. ದಾದಾನನ್ನು ಜೇಲಿಗೆ ಅಟ್ಟಿದರೆ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಪ್ರಸ್ಥ ತಾನಾಗಿಯೇ ಕರಗಿಹೋಗುವದೆಂದು ತನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿದ.

“ಹಾವನೂರವರು ಇಂದು ಬಂದು ಜವಾಬು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರ ಅವನ್ನ ಜೇಲಿಗೆ ಕಳಿಸಿ ಬಿಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಅವರು ಹಾಜರ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಖಿಟ್ಟೆ ನಡೆಸೂ ಮನಸ ಅವರಿಗೆ ಇದ್ದಾಗ್ಲಿಲ್ಲ. ಅಂದಮೇಲೆ ದಾದಾನ್ನ ಜೇಲಿಗೆ ಕಳಿಸೂದು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಠಿಣ ಕಾಣತದ” ಎಂದರು ಮಾಮಲೇದಾರರು.

“ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಜಾಮೀನು ರದ್ದಮಾಡಿ ಜೇಲಿಗೆ ಕಳಿಸಿಬಿಡಿ. ಮುಂದ ತಿಂಗಳೊಪ್ಪತ್ತಿನಾಗ ಹಾವನೂರವರ ಮನಸ್ಸು ಒಲಿಸಿ ಖಿಟ್ಟೆ ನಡೆಸಲಿಕ್ಕಾದೀತು” ಎಂದು ಶೇಷಪ್ಪ ಸೂಚಿಸಿದ. ಅವನ ಕೆರಳಿದ ಮನಸ್ಸು ಯಾವ ನೀಚತನಕ್ಕೂ ಸಿದ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಮಾಮಲೇದಾರರು ಅದಕ್ಕೊಪ್ಪುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಜಿನ್ನಪ್ಪನ ಜಾಮೀನನ್ನೇನೋ ರದ್ದು ಪಡಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಜಾಮೀನನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ನಿರಾಕರಿಸಲು ಬಾರದು.

ಶೇಷಪ್ಪ ಎದೆಯೊಡೆದುಕೊಂಡವರಂತೆ ಮತ್ತೆ ಬಿನ್ನವಿಸಿದ. ತನ್ನ ಹಾಗೂ ಗೌಡತಿಯ ವರ್ಚಸ್ಸನ್ನಿಳಿಸಲು ಬೇಡಿಕೊಂಡ. ಮಾಮಲೇದಾರರೂ ಬೇಸತ್ತಿದ್ದರು. “ಆಗಲಿ ನೋಡೂಂತ. ಇಂಥ ಖಿಟ್ಟೆ ಪುಕಾರಿಸಿದಾಗ ‘ಫಿಯಾದಿ ಗೈರಹಾಜರ ಇದ್ದರು’ ಅಂತ ಪ್ರಕರಣದಾಗ ಬರದಾನೋ ಹ್ಯಾಂಗ ಆ ಗೋಪಾಳರಾಯನ್ನ ಕೇಳು. ಈ ಖಿಟ್ಟೇದ ಚೌಕಶಿ ಡಾಯರಿ ನನ್ನ ಕೇಳಿ ಬರೀಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳು. ಮತ್ತೆ ನಾಳಿನ ಗಂಗಾರಾಧಾನಿ ಕೆಲಸಾನ, ಆ ನಾರಣಾಚಾರಿನ್ನ ಬಿಟ್ಟು ಬ್ಯಾರೆ ಆಚಾರಿಗೆ ಒಪ್ಪುಸು,” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಶೇಷಪ್ಪನ್ನು ಕಳಿಸಿದರು.

ರುಕ್ಕಿಣಿಬಾಯಿಯವರು ಒಳಗೆ ನಿಂತುಕೊಂಡೇ ಇವರಿಬ್ಬರ ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಬಂದು ಹೋದ ಮೇಲೆ ಅವರ ಮನಃಸ್ಥಿತಿಯೂ ವಿಪರ್ಯಾಸವಾಗಿತ್ತು. “ದಾದಾ ತಮ್ಮ ಅಪ್ಪಗ ಒಬ್ಬನ ಮಗಾ” ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಮಾತಂತೂ ಅವರ ತಾಯ್ಗಳನ್ನು ಕಲಕಿತ್ತು. ಶೇಷಪ್ಪ ಹೊರಗೆ ಹೊರಡುತ್ತಲೇ ಅವರು ಯಜಮಾನರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಬಂದೇ ನಿಂತರು. “ಇಂಥಾ ಜನರ ಮಾತು ಕೇಳಿ ತಂದಿ ಮಗನ್ನ ಅಗಲಸತೀರಿ. ಅದರ ಪಾಪ ಬೆನ್ನ ಹತ್ತಿ ತಿಕ್ಕಿಮುಕ್ಕತದ. ಇದ್ದ ಒಂದ ಕೂಸಿನ್ನ ದೇವರು ಕಸಗೊಂಡ. ನಿಮ್ಮ

ಇಂಥಾ ಕರ್ಮ ನೋಡೀನೂ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ದೇವರೇನು ಕುರುಡು ಅಲ್ಲ” ಸ್ತ್ರೀಸಹಜವಾದ ನಿಷ್ಕರತೆಯೊಂದಿಗೆ ಅವರು ಹೇಳಿದರು.

ಮಾಮಲೇದಾರ ಕೃಷ್ಣರಾಯರಿಗೆ ಹೆಂಡತಿಯ ಈ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಆಘಾತವಾದಂತಾಯಿತು. ಅವರು ‘ಬಡಿಗಿ ಮಾಮಲೇದಾರ’ರೆಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದವರು. ಅವರೆದುರು ನಿಂತು ವಾದಿಸುವ ‘ಎಂಟೆರ್ದೆ’ ಯಾರಿಗೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆಜಾನುಬಾಹು ದೇಹ, ಹರವಾದ ಹಣೆ, ಕೋರೆ ಮೀಸೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಮಾತನಾಡುವ ಧೈರ್ಯ ದೇಸಾಯಿ ದೇಶಪಾಂಡೆಯಂಥವರಿಗೂ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದರೆ ಇಷ್ಟಿದ್ದರೂ ರಾಯರು ಮಾತ್ರ ಪಶ್ಚಿಮೋತ್ತರಾಗಿದ್ದರು. ಅದಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ ಬಡತನದ ಮೂಲಕ ವಾರದ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಊಟಮಾಡಿ ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿತ ಜೀವ ಅವರದು. ರುಕ್ಮಣಿಬಾಯಿಯವರ ತಂದೆ ಈ ಹುಡುಗನ ವಿದ್ಯಾಸಂಪನ್ನತೆಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ಅಳಿಯನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಔದಾರ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದರು. ಅಂದಿನಿಂದ ಕೃಷ್ಣರಾಯರು ತಮ್ಮ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನೇ ಭಾಗ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯೆಂದು ತಿಳಿದು ಪೂಜಿಸಿದ್ದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನಿಲ್ಲ! ರುಕ್ಮಣಿಬಾಯಿಯ ದರ್ಪ ಅನ್ಯಾದೃಶವಾಗಿತ್ತು. ಮಕ್ಕಳಾಗದ ಕೊರತೆಯೊಂದು ಇದ್ದೇ ಇತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಇದ್ದ ಒಂದು ಗಂಡು ಕೂಸು ಒಂದು ವರ್ಷದಲ್ಲಿಯೇ ಸತ್ತುಹೋದದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಸಿಡುಕುತನ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು. ಇಂದಂತೂ ಬಾಳ್ಯಾಚಾರರ ಉಪದೇಶ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿಗೇ ನೋವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತ್ತು. ಗಂಡನ ಇಂಥ ಅನ್ಯಾಯದ ವರ್ತನೆಗಳಿಂದಲೇ ಮಕ್ಕಳಾಗುವ ಯೋಗ ತನಗೆ ಒದಗಲಿಲ್ಲವೆಂಬ ಅವರ ನಿಶ್ಚಿತ ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಪುಟ ಸಿಕ್ಕಂತಾಯಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈಗಿಂದೀಗ ದಾದಾನನ್ನು ಕರೆಸಿ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಒತ್ತಾಯ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನೇ ವಿಧಿಸಿದರು. ಮಾಮಲೇದಾರರು ವಿಧಿಯಿಲ್ಲದೆ ಮುಖ ಕೆಳಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಒಪ್ಪಿದರು.

ದಾದಾನನ್ನು ಕರೆಯಲು ಉಸ್ಮಾನನ ಮೂಲಕ ಕರೆ ಹೋಯಿತು. ಅವನನ್ನು ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಿಂದ ಗೋಪಾಳರಾಯ ಚಾವಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ಮಾಮಲೇದಾರರ ಹುಕುಮಾಗುವವರೆಗೆ ಆರೋಪಿ ದಾದಾ, ಚಾವಡಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬಾರದೆಂದು ಪೋಲೀಸರಿಗೆ ತಾಕೀತು ಮಾಡಿದ್ದ. ಉಸ್ಮಾನ ಬಂದು ಕರೆದಾಗ ವಿಧಿಯಿಲ್ಲದೆ ದಾದಾನನ್ನು ಬಿಡಬೇಕಾಯಿತು. ಗೋಪಾಳರಾಯ ಅವನ ಹಿಂದಿಂದಲೇ ಸಾಹೇಬರಿರುವ ಸಾಲೆಗೆ ಬಂದ. ಜೊತೆಗೆ ಜಿನ್ನಪ್ಪನ ಜಾಮೀನನ್ನು ರದ್ದುಪಡಿಸುವ ಕಾಗದಪತ್ರಗಳನ್ನು ಸಾಹೇಬರ ಸಹಿಗಾಗಿ ತಂದಿದ್ದ.

ಗೋಪಾಳರಾಯ ಅಂಜುತ್ತಂಜುತ್ತಲೇ ಕಾಗದ-ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಸಹಿಗಾಗಿ ಸಾಹೇಬರ ಮುಂದೆ ಚಾಚಿದ. ಅವುಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೇ ಹುಬ್ಬುಗಂಟಿಕ್ಕಿದವು; ಮೀಸೆಯ ಕೊನೆಗಳು ಕುಣಿದವು. “ಪೆನ್‌ಶನ್ ತಗೊಳ್ಳು ದಿವಸ ಬಂದರೂ ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟರ ದಪ್ಪರಿನ್ಯಾಗಿನ ಕಾಗದ-ಪತ್ರ ತಯಾರಿಡಲಿಕ್ಕೆ ನಿನಗೇನು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಫಿಯಾದಿ ಗೈರಹಾಜರ ಇದ್ದಾಗ ಖಿಟ್ಟೆ ಕಿತ್ತಿಹಾಕಬೇಕು. ಇದು ನಿನಗ ತಿಳೀಲಿಲ್ಲ? ಫಿಯಾದಿ ಅರ್ಜಿ ಕಿತ್ತಿ ಹಾಕಿದ ಮ್ಯಾಲೆ ಆರೋಪಿ ಮೋಕಳೀಕ ಆಗತಾನ. ಜಾಮೀನ ರದ್ದ ಆಗೇದಂತ ಪೋಲೀಸ ತಾಬಾ ಮಾಡಬೇಕೆಂತ ಈ ನೋಟ ಏನ ಬರಕೊಂಡ ಬಂದೀದಿ?” ಎಂದು ಗದ್ದರಿಸಿದರು.

“ಮತ್ತ ನೀವೇನೋ ಆ ಶೇಷಪ್ಪನ ಸಂಗತಿ ಹೇಳಿಕಳಿಸಿದರಂತ... ಮತ್ತ ನೋಟೀಸು ಜಾರಿ ಆಗಲಿಲ್ಲ, ಮುದ್ದತು ಹಾಕಿತು ಅಂತ ಕೇಸ-ಡಾಯರಿ ಬರದರ ಎಲ್ಲಾ ಸರಿಯಾಗತದ” ಗೋಪಾಳರಾಯ ಏನನ್ನೂ ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಡುವಂತೆ ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ ಸಲಹೆಯಿತ್ತ.

“ಇನ್ನ ಮೂರೇ ದಿನಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಂತಸಾಹೇಬರು ಮುಕ್ಯಾಂ ಹಾಕಾವರಿದ್ದಾರೆ. ಫಿಯಾದಿ ಗೈರುಹಾಜರ ಇದ್ದರೂ ಖಿಟ್ಟೆ ಕಿತ್ತಹಾಕಿಲ್ಲ ಅಂತ ಆ ದಾದಾ ಒಂದು ಅರ್ಜಿ ಜಡದರ ಛಲೋ ಮಂಗಳಾರತಿ ಆಗತದ. ಖೊಟ್ಟಿ ಕಾಗದ-ಪತ್ರ ಅನಿಸಿದರ ನಿನ್ನ ಗತಿ ಏನಾದೀತು ನೋಡಿಕೋ! ಶೇಷಪ್ಪ ಹೇಳಿದನಂತ, ಇಂವಾ ಖೊಟ್ಟಿ ಡಾಯರಿ ಬರೀಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳತಾನಂತ. ಇರಲಿ ಹೋಗು ಕೇಸು ಕಿತ್ತಿ ಹಾಕೇದ ಅಂತ ಶರಾ ಬರಕೊಂಡು ಬಾ. ಮತ್ತ ಆ ದಾದಾಗ ಕರೆಕಳಿಸಿದ್ದೆ. ಇನ್ನೂ ಯಾಕ ಬರಲಿಲ್ಲ ಅವಾ?”

ಒಂದು ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ಮಾಮಲೇದಾರರ ಮುಖಮುದ್ರೆ ನಾಲ್ಕಾರು ಭಾವಲಹರಿಗಳ ರಂಗಭೂಮಿಯಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಮೊದಲಿನ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದಿತ್ತು.

“ಬಾಹರ ಆರೋಪಿ ಹಾಜರ ಹೈ ರಾವಸಾಬ” ಉಸ್ಮಾನ ಕೂಗಿದ.

ಕೃಷ್ಣರಾಯರು ಎದ್ದು ಹೊರಗೆ ಬಂದು ನಿಂತು ಪೋಲೀಸರ ಬೆಂಗಾವಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತ ದಾದಾನನ್ನು ನೋಡಿ “ಹಾವನೂರಿನವರನ್ನ ಹೊಡದ ಆರೋಪಿ ನೀನ ಏನೋ?” ಎಂದರು.

“ಹೌದರಿ” ಎಂದು ದಾದಾ ಗೋಣು ಹಾಕಿದ.

ಮಾಮಲೇದಾರರು “ಇಂದು ಫಿಯಾದಿ ಗೈರಹಾಜರ ಇದ್ದದ್ದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಮ್ಯಾಲಿನ ಖಿಟ್ಟೆ ಕಿತ್ತಿ ಹಾಕೇದ, ನೀ ಈಗ ಮನೀಗೆ ಹೋಗು” ಎಂದು ಬಿಡುಗಡೆಯ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನಿತ್ತರು.

ದಾದಾನ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಕೃತಜ್ಞತೆ ತುಂಬಿ ತುಳುಕಿತು. ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದೇ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ, ಕ್ಷಣಹೊತ್ತು ಮೌನವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದ. ಆಮೇಲೆ ಮಾಮಲೇದಾರರಿಗೆ ರಾಮರಾಮ ಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಮನೆಗೇ ಹೊರಟ. ಆಚಾರ್ಯರ ಮನೆಯ ಹತ್ತರ ಬಂದಾಗ ವಾಲೀಕಾರ ಮಲ್ಲ ಅವನನ್ನು ಕಂಡು, “ತಮ್ಮ ನಿನ್ನ ದಶಿಯಿಂದನ ಗೌಡರ ಮನ್ಯಾಗ ಆಚಾರಪ್ಪಗ ಮತ್ತು ಕುಲಕರ್ಣ್ಯರಿಗೆ ರಣಕದನ ನಡದೈತಿ. ಮತ್ತ ನೀ ಹ್ಯಾಂಗ ಚಾವಡಿಯಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

“ಖಿಟ್ಟಿ ಕಿತ್ತಿ ರಾವಸಾಹೇಬರ ಮೋಕಳೀಕ ಮಾಡ್ಯಾರು” ಎಂದು ಹೇಳಿದವನೇ ಗೌಡರ ಮನೆಯತ್ತ ಧಾವಿಸಿದ. ವಾಲೀಕಾರ ಮಲ್ಲನೂ ಅವನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದ.

ಇವನು ಹೋಗುವದಕ್ಕೆ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಕೆಲ ಜನರೊಡನೆ ಗೌಡನ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದರು. ದಾದಾ ಅವರ ಕಾಲಿಗೆ ಬಿದ್ದು “ನಿಮ್ಮ ಪುಣ್ಯೇದಿಂದ ಬಿಡುಗಡಿ ಆಗಿ ಬಂದ್ನೀರಿ” ಎಂದು ನುಡಿದ.

ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾಯಿತೋ ದುಃಖವಾಯಿತೋ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. “ಎಲ್ಲಾ ಶ್ರೀಹರಿ ಇಚ್ಛಾ!” ಎಂದು ಗದ್ಗದಿತಕಂಠದಿಂದ ಹೇಳಿದರು.

ವಾಲೀಕಾರ ಮಲ್ಲ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಆಗಲೇ ತನಗೆ ಭಿಟ್ಟಿಯಾಗದವರಿಗೆಲ್ಲ ಹೇಳಿದ್ದ. ಕಾಶಿಮಸಾಹೇಬ “ದಾದಾನ ಮರವಣಿಗೆ ತಗಿಯೂನು” ಎಂದು ಉತ್ಸಾಹದ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಹಾಕಿದ. “ದಾದಾ ಗಾಡಿ ಚೋಡಿ ಇಂದುಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕು” ಎಂದು ಆಚಾರ್ಯರು ಹೇಳಿ ಅವನ ಉತ್ಸಾಹಕ್ಕೆ ತಣ್ಣೀರೆರಚಿದರು.

ಗೌಡರ ಮನೆಯ ಒಳಗೆ ಈ ಸುದ್ದಿ ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯ ಪರಿಣಾಮವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿತು, ಕುಲಕರ್ಣಿ ಶೇಷಪ್ಪ ಇನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ. ಗೌಡತಿ ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದವಳೇ ಗಾಬರಿಯಿಂದ ಕಣ್ಣು ತೆರೆದು “ಕುಲಕರ್ಣ್ಯರ ಇನ್ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ನೀರು ಕುಡದ್ದಾಂಗ ಆತು. ಅದೂ ಹೋಗಲಿ, ಊರ ಅವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಇದರ ನಿಂತಾಕಿ ಅಂತ ಕಿಟ್ಟ ಹೆಸರ ಬ್ಯಾರ ಬಂತಲಿ” ಎಂದು ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟಳು. ಶೇಷಪ್ಪನೂ ಉಗುಳು ನುಂಗುತ್ತಲೆ ಇದ್ದ “ಗಾಬರಿ ಆಗ ಬ್ಯಾಡಿ, ಮಾಮಲೇದಾರರು ಇದರೊಳಗೆ ಹೊಸಾ ಮಸಲತ್ತು ಹಾಕಿರಬೇಕು” ಎಂದ. ಪಾರ್ವತೆವ್ವ ಅತ್ತ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ವನ್ನೇ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ತಾನೇನೋ ದೊಡ್ಡ ಅಪರಾಧ ಮಾಡಿದಂತಾಗಿತ್ತು ಅವಳಿಗೆ. ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈಹೊತ್ತು ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟಳು.

ಕತ್ತಲಾಗಿತ್ತು. ಆಳು ಬಂದು ದೀಪ ಹಚ್ಚಿದಾಗ ಬೆಳಕಾಯಿತು. ಪಾರ್ವತೆವ್ವ ದೀಪಕ್ಕೆ ಕೈಮುಗಿದು ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೂ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನೋಡಿದಾಗ ಅವನು ಅಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾವಾಗೋ ಅಲ್ಲಿಂದ ಜಾರಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ಪಾರ್ವತೆವ್ವನಿಗೆ ಮೈಮನಸ್ಸುಗಳೆಲ್ಲ ಒಮ್ಮೆಲೆ ದಣಿದಂತಾಗಿ ಮೇಲೇಳುವುದಕ್ಕೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ, ಎಂದೂ ಅನುಭವಿಸದಿದ್ದ ಸೋಲು ಅವಳನ್ನು ನಿರ್ವಿಣ್ಣಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿತ್ತು. ತಾನು ಹೆಣ್ಣು ಹೆಂಗಸು, ಈ ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ಹೋದದ್ದಾದರೂ ಏಕೆ ಎಂದು ದುಃಖವಾಯಿತು. ಶಂಕರಪ್ಪಗೌಡರು ತೀರಿಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ಗೌಡತಿಯಾಗಿ ತನ್ನ ಮನೆತನದ ಗೌರವವನ್ನು ಕಾಯಬೇಕೆಂಬ ಸದುದ್ದೇಶವೇ ತನ್ನನ್ನು ಈ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಈಡುಮಾಡಿತ್ತು. ಮುಂದೇನು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಅವಳ ಮನಃಪಟಲದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿತ್ತು. ಶೇಷಪ್ಪನ ಸಲಹೆಯಂತೆ ಇನ್ನು ಮೇಲಂತೂ ವರ್ತಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಮಾತಿನಂತೆ ನಡೆಯಲು ಮುಖ ಉಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಊರಿನಲ್ಲಿಯೇ ತನಗೆ ಬೆಂಬಲಿಗರು ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ! ತನ್ನ ಪ್ರಾಣಕ್ಕಿಂತ ಗೌಡರ ಮನೆ ಹೊಲಗಳನ್ನು ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದ ದಾದಾನನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡಂತಾಯಿತು.

ಪಾರ್ವತೆವ್ವನಿಗೆ ಭಯ ಆವರಿಸಿತು. ಇಷ್ಟು ದಿನ ಅಭಿಮಾನ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟಿತ್ತು. ಆದರೆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಆ ಅಭಿಮಾನ ಕರಗಿ ನೀರಾಗಿತ್ತು. ತನ್ನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಇಡೀ ಪಾದಳಿಯೇ ಬೊಟ್ಟು ಮಡಿ ತೋರಿಸುವಂತಾಯಿತಲ್ಲ! ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಯಾರನ್ನು ನಂಬುವುದು? ಯಾರನ್ನು ಕೇಳಿ ಬದುಕು ನಡೆಸಬೇಕು? ಒಮ್ಮೆಲೇ ತಾನು ಮಕ್ಕಳು ಅನಾಥರಾದೆವಲ್ಲ! ಮನೆ ತುಂಬ ದನ-ಕರು ಆಳು-ಹೊಳು ಊರ ಸುತ್ತಲೂ ಇರುವ ಜಮೀನು ಒಂದೂ ಮಾನರಕ್ಷಣೆಗೆ ನೆರವು ನೀಡದಾದವು. ಪಾರ್ವತೆವ್ವನಿಗೆ ಒಮ್ಮೆಲೆ ತನ್ನ ಅಣ್ಣನ ನೆನಪಾಯಿತು. ತನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಲಗ್ನುಮಾಡಿಕೊಡಲು ಶಂಕರಪ್ಪ ಗೌಡರು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಗುರುಲಿಂಗಪ್ಪ ಸಿಟ್ಟಾಗಿ ಹೋದವ ತಿರುಗಿ ಗೌಡರ ಮನೆಯ ಕಟ್ಟೆಯನ್ನು ಏರಿರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಅವನಿಗೆ ಶರಣು ಹೋಗದೆ ಗತ್ಯಂತರವಿರಲಿಲ್ಲ. ಗೌಡರು ತೀರಿಕೊಂಡಾಗ ಕೂಡ ತನ್ನನ್ನು ಮಾತಾಡಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಬರದ ಅಣ್ಣನ ಕಾಲು ಹಿಡಿಯಬೇಕೇ ಎಂಬ ಅನುಮಾನ ಮೂಡಿತ್ತು. ಆದರೂ ಅದೊಂದೇ ಉಪಾಯ ಉಳಿದಿತ್ತು. ಇವೇ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತೆವ್ವನಿಗೆ ಆ ರಾತ್ರಿ ನಿದ್ರೆ ಹತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಆ ರಾತ್ರಿ ನಿದ್ರೆಗೆರವಾದ ಇನ್ನೊಂದು ವ್ಯಕ್ತಿ ಎಂದರೆ ರುಕ್ಮಿಣಿಬಾಯಿ. ಅವರ ಸಲಹೆಯಂತೆ ಮಾಮಲೇದಾರರು ಅಂದು ಸಂಜೆ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಕರೆಸಿಕೊಂಡು ಗಂಗಾಸಮಾರಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಲು ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು.

ರುಕ್ಕಿಣಿಬಾಯಿಯವರು ತಮ್ಮ ಮಾತು ನಡೆಸಬೇಕೆಂದು ಅಂಗಲಾಚಿದ್ದರು. ಅದರೇ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಧರ್ಮಸಂಕಟ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿತ್ತು. ಕನ್ಯಾಗತದ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಸಂಕಲ್ಪ ಹೇಳುವುದು, ತೀರ್ಥಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡಿಸುವರು. ಇವುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಅವರು ಗಂಗೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಆಣಿಮಾಡಿದ್ದರು. “ಇದು ಒಂದಕ್ಕ ನನ್ನ ಮ್ಯಾಲೆ ಜುಲುಮೀ ಮಾಡಬೇಡಿ. ಈ ಕೆಲಸ ನಾರಾಯಣನಿಂದನ ಆಗತಕ್ಕದ್ದು, ಅವಂಗ ಒಪ್ಪಿಸರಿ” ಎಂದು ಉಪಾಯಗಾಣದೆ ಆಚಾರ್ಯರು ಹೇಳಿದ್ದರು. ರುಕ್ಕಿಣಿಬಾಯಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಕೋಪ ಬಂದಿತು. “ದಾದಾನ್ನ ಬಿಡಿಸಿದ್ದ ತಪ್ಪಾತು ಬಿಡ್ರೆಪಾ” ಎಂದು ಕಡ್ಡಿ ಮುರಿದಂತೆ ಮಾತಾಡಿದ್ದರು.

ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಸ್ವಭಾವದ ಪರಿಣಾಮ ಈ ಇಬ್ಬರು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಮೇಲೆ ಎರಡೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆಗಿತ್ತು. ಪಾರ್ವತೆವ್ವ ದುಃಖಿಸುತ್ತಲೇ ಇಡೀ ರಾತ್ರಿ ಕಳೆದಳು; ಅಭಿಮಾನಭಂಗದಿಂದ ನಿದ್ರೆಯಿಲ್ಲದೆ ರುಕ್ಕಿಣಿಬಾಯಿಯವರು ಹೊರಳಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

೩೧

ಮರುದಿನ ಬೆಳಗಾದೊಡನೆ ಮಾಮಲೇದಾರರು ಗೋಪಾಳರಾಯನನ್ನು ಕರೆಸಿದರು. ಪ್ರಾಂತಸಾಹೇಬರಿಂದ ಬಂದ ಪತ್ರವನ್ನು ಬಂದ ಪತ್ರವನ್ನು ಅವನಿಗೆ ತೋರಿಸಿ, ಪಾದಳ್ಳಿಗೆ ಮಹಾರಾಜರು ಬರುವವರಿದ್ದದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಸ್ವಾಗತದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೆ ಹೇಳಲು ತಿಳಿಸಿದರು. ಗೋಪಾಳರಾಯನಿಗೆ ಆ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿಯೇ ಸಿಡಿಲು ಬಡಿದಂತಾಯಿತು. ಊರೂರಿಗೆ ದಾಳಿ ಮಾಡುತ್ತ ಸರಬರಾಯಿಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ ರೆವಿನ್ಯೂಖಾತೆಯವರೇ ಈಗ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಸರಬರಾಯಿಯನ್ನು ಮಾಡುವುದೆಂದರೆ ಎಂಥ ಅಪಮಾನಕರ! ಆದರೆ ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಎದುರುತ್ತರ ಕೊಡುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರಾದರೂ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು? ಪ್ರಾಂತಸಾಹೇಬರೇ ಮಹಾರಾಜನ ಸೇವೆ ಮಾಡಲು ಟೊಂಕ ಕಟ್ಟಿದಾಗ ಉಳಿದವರೂ ಅನುಸರಿಸಲೇಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ತಲೆಯಲುಗಿದೊಡನೆ ಬಾಲವೂ ಅಲುಗುವುದು ಅಧಿಕಾರದ ನಿಯಮಗಳಲ್ಲೊಂದಾಗಿತ್ತು.

ಗೋಪಾಳರಾಯ ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೆ ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಚೇಷ್ಟೆಗಾರಂಭಿಸಿದ. “ನಾವೆಲ್ಲಾ ಇನ್ನ ಪೆನ್‌ಶನ್ ತೋಗೋಬೇಕಪಾ! ಇನ್ನ ನೌಕರಿ ಮಾಡೂದ್ರಾಗ ಏನೂ ಅರ್ಥ ಇಲ್ಲ. ಆ ಸಂಸ್ಥಾನಿಕಗ ಒಂದು ನೂರು ಸರ್ವೆ ನಂಬರು

ಅವನೋ ಇಲ್ಲೋ, ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಂತಸಾಹೇಬರು ಅವನ ಕಾಲು ಹಿಡೀಬೇಕು? ಏನು ದೈವ ಇದ್ದೀತಪಾ?” ಎಂದು ಗೋಪಾಳರಾಯನ ಗೋಳು ಅನಂತವಾಗಿ ಸಾಗಿಯೇ ಇತ್ತು.

ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಇದರಿಂದ ಸಮಾಧಾನವಾದಂತಾಗಿತ್ತು. ನಿನ್ನೆಯ ಪ್ರಕರಣ ಸೋಲನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತ್ತು; ಅಲ್ಲದೆ ಮಾಮಲೇದಾರರೆದುರು ತನ್ನ ಬೆಲೆಯೂ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಇಳಿದುಹೋಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈಗ ಸರಬರಾಯಿ ಸಂಭ್ರಮದಲ್ಲಿ ಮಾಮಲೇದಾರರು ತನಗೆ ಶರಣುಬಾರದೆ ಗತ್ಯಂತರವಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಹಿಂದಿನ ಸೋಲನ್ನೆಲ್ಲ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕೆಂದು ಅವನು ದೃಢಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಿದ. ಪ್ರಾಂತಸಾಹೇಬರ ಕ್ಯಾಂಪಿನ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಆಸೆಗಳು ಅವನಲ್ಲಿ ಕೆರಳಿದವು. ಶ್ಯಾಮರಾಯನ ನೇಮಣೂಕಿ ಆಗಗೊಡದಂತೆ ನೋಡುವುದು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿತ್ತು.

ಮಹಾರಾಜರು ಬರಲಿರುವರೆಂಬ ಸುದ್ದಿ ಶ್ಯಾಮರಾಯನ ಮೂಲಕ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಜಾಗೀರದಾರರ ರೈತರಿಗೆ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ವಾಡೆಯ ಹತ್ತಿರವೇ ಮಂಟಪ ಕಟ್ಟಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಣಯವಾಯಿತು. ಹಾವನೂರಿನ ಗೌಡರ ಇಪ್ಪತ್ತು ಗುಡಾರಗಳನ್ನು ಸಂಜೆಯೊಳಗೆ ಕಳಿಸಿ ಕೊಡುವೆವೆಂದು ಹೇಳಿಕಳಿಸಿದ್ದರು. ವಾಡೆಯ ದಿವಾನಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ದರಬಾರ-ಫಾಟಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗಿತ್ತು. ಜಾಗೀರದಾರರ ರೈತರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಈಗಾಗಲೇ ಗಾಡಿ ಹೂಡಿಕೊಂಡು ನೆರೆಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಬಿದ್ದಿರು-ಗುಡಾರಗಳನ್ನು ತರಲು ಹೋಗಿದ್ದರು. ಮಹಾರಾಜರ ಆಪ್ತರಾದ ಯಶವಂತರಾಯರು ಅಜರಾಣಿಯಿಂದ ಬರುವವರಿದ್ದರು. ಮಂಟಪದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೆಲ್ಲ ಅವರ ಖಾಸ ದೇಖರೇಖಿಯಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆಯಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಪಾದಳೈಯ ಅತಿಥಿಸತ್ಕಾರದ ಅಭಿಲಾಷೆ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಪ್ರಕಟವಾಗಿತ್ತು.

ಕರ್ತವ್ಯದ ಒಂದು ಭಾಗವೆಂದು ಮಾಮಲೇದಾರರು ವಾಡೆಯ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಕಣ್ಣುಟ್ಟಿ ನೋಡಿದರು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅವರು ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಕಂಡದ್ದು. ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರೂ ಅದೇ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದವರು. ಮಾಮಲೇದಾರರಿಗೆ ಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ತೋರಿಸಿ ವಿವರಿಸಿದರು. ಕೆಲ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯ ಬಂದು, ಮಾಮಲೇದಾರರು ಒಳಗಿಂದೊಳಗೇ ಆಚಾರ್ಯರ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದರು. ಆ ಸಿಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಸಂಗವೂ ಕಾರಣವಾಯಿತು.

ರುಕ್ಕಿಣಿಬಾಯಿಯವರಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಹಟ ಹೋಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರೇ

ಆದದ್ದಾಗಲಿ ಎಂದರು. ಹೌದು ಅನ್ನಲೇಬೇಕಾಗಿತ್ತು! ಈ ದೃಢತೆ ಬರದ ಹೊರತು ಬಾಳನ್ನು ಎದುರಿಸುವದೇ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಬಲಹೀನ ಈ ಬಾಳ ಕರವಾಳವನ್ನೆತ್ತಿ ಗೆದ್ದಿದಾನೆ? ಆದರೂ ಒಳಗಿಂದೊಳಗೇ ಹೃದಯವೊಂದು ಸಣ್ಣಾಗಿ ಕೊರೆಯುತ್ತಲಿದೆ. ಬದುಕಿ ಬಾಳುವುದಕ್ಕೆ ಈ ನೋವಿನ ದಂಡವನ್ನು ಕೊಡಲೇಬೇಕೆ? ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ನೋವು ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದಲೂ ಸಹಜ ಸಂಗಾತಿಯಾಗಿತ್ತು. ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಸ್ನೇಹಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ನಿಶ್ಚಿಂತರಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ ನೋವಿನ ಮುಖ ಕ್ಷಣಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಬದಲಾಗುತ್ತದೆ.

ವಿಚಾರಗಳು ಒಂದರ ಮೇಲೊಂದು ದಾಳಿಯಿಟ್ಟವು. ಆಚಾರ್ಯರ ಹೆಜ್ಜೆಗಳು ತಡವರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಮುಖಮುದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಏನೂ ಬದಲಾವಣೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೇಲುನೋಟಕ್ಕೆ ಶಾಂತರಾಗಿಯೇ ಸಾಗಿದರು. ಒಳಗೆ ಮಾತ್ರ ದುಃಖ ಹೃದಯವನ್ನು ಕಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ನಿಧಾನವಾಗಿಯೇ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕುತ್ತ ಮನೆ ಮುಟ್ಟಿದರು. ಆಚಾರ್ಯರ ಪತ್ನಿ ಅದೇ ನದಿಯಿಂದ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ, ಮಡಿನೀರನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ಆಚಾರ್ಯರು ಏನೂ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ಮಾತಾಡಬೇಕೆಂದು ಅವರ ಪತ್ನಿಯೂ ಅಪೇಕ್ಷೆಪಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ದೇವರ ಮುಂದೆ ತುಪ್ಪದ ದೀಪವನ್ನು ಹಚ್ಚಿಟ್ಟು, "ನೀನ್ಯಾಕೋ ನಿನ ಹಂಗ್ಯಾಕೋ! ನಿನ್ನ ನಾಮದ ಬಲವೊಂದಿದ್ದರೆ ಸಾಕೋ" ಎಂಬ ಪುರಂದರದಾಸರ ಪದವನ್ನು ಹಾಡುತ್ತ ಅಡಿಗೆ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರು. ಆ ದನಿ, ಅ ಹಾಡು, ಆ ಪರವಶತೆ, ಆ ಹಾಡಿನ ಹಿಂದಿದ್ದ ಅಂತಃಸತ್ತ್ವದ ವಿಕಾಸ ಇವೆಲ್ಲ ಅಪಾರಕರುಣೆಯ ಧಾರೆಯಲ್ಲಿ ಹರಿದು ಬಂದು ಆಚಾರ್ಯರ ಬೆಂದ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಂಪೆರೆದವು. ಆಚಾರ್ಯರು ಉತ್ಸಾಹಿತರಾದರು. ಹೆಗಲಮೇಲೆ ಪಂಚಿಯೊಂದನ್ನು ಹೊತ್ತು ಸ್ನಾನಕ್ಕಾಗಿ ನದಿಯ ಹಾದಿ ಹಿಡಿದರು.

ಇಂದುಪುರದ ಮಹಾರಾಜರು ಶನಿವಾರ ದಿನ ಪಾದಳ್ಳಿಗೆ ಬರುವವರಿದ್ದರು. ಅಷ್ಟರೊಳಗಾಗಿಯೇ ಪಾದಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಜಾತ್ರೆಗೆ ಬಂದಂತೆ ಸುತ್ತಲಿನ ಜನ ಬರಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಆಪ್ತೇಷ್ಟರನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದರಲ್ಲಿಯೇ ಪಾದಳ್ಳಿಯ ಮನೆಗಳೆಲ್ಲ ತುಂಬಿಬಿಟ್ಟವು. ಅಪ್ತೇಷ್ಟರಿಲ್ಲದ ಅತಿಥಿಗಳು ಗುಡಿಗುಡಾರಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಮಹಾರಾಜರು ಜನರಿಗೆ ಹಂಚಲೆಂದು ಕಳಿಸಿದ ಕಾಳಿನ ಗಾಡಿಗಳು ಒಂದರ ಹಿಂದೊಂದರಂತೆ ನಡೆದು ಬಂದು ಸುತ್ತಲಿನ ಊರುಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಮಹಾರಾಜರ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಬೀರಿದ್ದವು. ಪಾದಳ್ಳಿಯ ಜನಜೀವನ ಕೂಡಲೆ ಜಾಗೃತವಾಗಿತ್ತು; ಮಹಾರಾಜರ

ದುರ್ಶನಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಕ್ಷುಬ್ಧವೂ ಆಗಿತ್ತು. ಪಾದಳೈಯ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿಯೇ ಇಂಥ ಚಿರಸ್ಮರಣೀಯವಾದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಘಟನೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನಡೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ಮನೆಮನೆಗಲ್ಲೆಲ್ಲ ಮಹಾರಾಜರನ್ನು ಎದುರುಗೊಳ್ಳುವ ಸಿದ್ಧತೆ ನಡೆದಿತ್ತು.

ಇಂದುಪುರದಿಂದ ಮಹಾರಾಜರು ಬರಬೇಕಾದರೆ ಪಾದಳೈಯ ಮುಂದೆ ಹರಿಯುವ ಕೃಷ್ಣಾನದಿಯನ್ನು ದಾಟಿ ಬರುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ನದಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ನೆರೆ ಬಂದದ್ದರಿಂದ ನಾವೆಯನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ದಾಟಿಸಬೇಕಾದ ಹೊಣೆ ಅಂಬಿಗರದಾಗಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಏನೋ ಶನಿವಾರ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಅಂಬಿಗರ ವೇಷಭೂಷಣಗಳೆಲ್ಲ ಪ್ರೇಕ್ಷಣೀಯವಾಗಿದ್ದವು. ಬಣ್ಣಬಣ್ಣದ ಹೊಸ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು, ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ತಿದ್ದಿದ ಗಂಧದ ಗೀರುನಾಮವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅಂಬಿಗರು ಬೆಳಗಿನಿಂದಲೇ ನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ಸುಳಿದಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಕೇಕೆ-ಗದ್ದಲ, ಉತ್ಸಾಹ-ಸಂಭ್ರಮಗಳನ್ನು ನೋಡಿದವರಿಗೆ, ಅವರು ದಿನನಿತ್ಯ ಪಾದಳೈಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಾಡುವ ಅಂಬಿಗರಾಗಿ ತೋರದೆ ಬೇರೆ ಲೋಕದಿಂದ ಇಳಿದು ಬಂದಂತಿತ್ತು.

ಖಾಸಗಿ ಕಾರಭಾರಿ ಶಾಮರಾಯ, ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು, ಯಶವಂತರಾವ ಪಾಟೀಲ ಹಾಗೂ ದಾದಾ ಇಷ್ಟು ಜನರು ನಾವಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಆಚೆಯ ದಡಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ಹೋಗಿ ಮಹಾರಾಜರ ಮಾರ್ಗಪ್ರತೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿದ್ದರು. ನದಿಯ ದಂಡೆಗೆ ಮಹಾರಾಜರ ನಾವು ಶೃಂಗರಿಸಿಕೊಂಡ ನವವಧುವಿನಂತೆ ಆತುರದಿಂದ ಮಹಾರಾಜರ ಬರವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ನದಿಯ ತೀರವೆಲ್ಲ ಸದ್ದುಗದ್ದಲಗಳಿಂದ ದುಮುದುಮಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಪ್ರಾಂತಸಾಹೇಬರು ಅಂದೇ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಆಗಮಿಸಿದ್ದರಿಂದ, ಅವರ ಯೋಗಕ್ಷೇಮದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದ ಮಾಮಲೇದಾರರಿಗೆ ಈ ತಂಡದೊಡನೆ ಬರಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮಹಾರಾಜರು ನಾವೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಪಾದಳೈಯ ಕಡೆಗಿರುವ ತೀರವನ್ನು ಸೇರಿದೊಡನೆ, ಪ್ರಾಂತಸಾಹೇಬರು, ಮಾಮಲೇದಾರರು, ಶೇಷಪ್ಪ ಮೊದಲಾದವರು ಸ್ವಾಗತಕ್ಕಾಗಿ ತೀರದಲ್ಲಿರಬೇಕೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗಿತ್ತು.

ಸುತ್ತುಮುತ್ತಲಿನ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲೆಲ್ಲ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಎಂಟು ಕುದುರೆ ಸವಾರರು ಎತ್ತರವಾದ ಕಾಲೇವಾಡಿ ಕುದುರೆಗಳ ಮೇಲಿಂದ ನದಿಯ ದಡದಲ್ಲಿಳಿದರು. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಜನರೆಲ್ಲ ಗಡಿಬಡಿಯಿಂದ ಮಹಾರಾಜರೇ ಬಂದರೆಂದು ಅವರನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಲು ಧಾವಿಸಿ ಬಂದು ನಿರಾಶರಾದರು. ಇನ್ನರ್ಧ ತಾಸಿನಲ್ಲಿಯೇ

ಮಹಾರಾಜರ ಸವಾರಿ ಬರಲಿರುವರೆಂಬ ಸುದ್ದಿ ಮಾತ್ರ ಮುಟ್ಟಿತು.

ದೂರದಿಂದಲೇ ಕುದುರೆ-ಸವಾರರನ್ನು ಕಂಡ ಪಾದಳಿಯ ಜನರು ಮಹಾರಾಜರನ್ನು ಕಣ್ತುಂಬ ನೋಡಲು ಹಿಂಡು ಹಿಂಡಾಗಿ ಹೊರಟರು. ನಾವೆ ಬಂದು ನಿಲ್ಲುವ ವಾಡಿಕೆಯ ಮೆಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟು ಹುದುಲಿಲ್ಲದ ಉಪ್ಪಿನ ಮಾಳೆಗಳ ಹತ್ತಿರ ಮಹಾರಾಜರನ್ನು ಇಳಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಈಗ ಅಧಿಕಾರಿ ವರ್ಗದವರು ನೆರೆದರು. ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಗೊತ್ತಿರದ್ದರಿಂದ ಅವರೆಲ್ಲ ವಾಡಿಕೆಯ ಹರಗೋಲ ಫಡಿಯ ಕಡೆಗೆ ಅವರಸರದಿಂದ ಓಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಮಹಾರಾಜರ ಕುದುರೆಯ ಗಾಡಿ ಆಚೆಯ ದಂಡೆಗೆ ಬಂದು ನಿಂತಿತು. ತಮಗೆ ಸ್ವಾಗತವೀಯಲು ಬಂದ ಜನರನ್ನು ಕಂಡು ಅವರು ಸೂಚಿಸಿದ ಮುಗುಳುನಗೆ ದೂರದಿಂದಲೇ ಕಾಣಬಹುದಿತ್ತು. ನಿರೀಕ್ಷೆ ಕೊಟ್ಟ ವಿಶೇಷ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಕಣ್ಣು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡಬಲ್ಲವಾಗಿದ್ದವು. ಮಹಾರಾಜರು ಸ್ವಾಗತವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ನಾವೆಯ ಹತ್ತಿರ ಬಂದರು. ದೊಡ್ಡ ಗೃಹಸ್ಥರನ್ನು ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ನಾವೆಯಲ್ಲಿಳಿಸುವ ಪದ್ಧತಿ ಅಲ್ಲಿ ರೂಢವಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಅಂಬಿಗಳು ಮಹಾರಾಜರ ವಾಹನವಾಗಲು ಮುಂದೆ ಬಂದರು. ಆದರೇ ಮಹಾರಾಜರೇ ಅದಕ್ಕೊಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ತಾವೇ ನಾವೆಗೆ ಸೇರಿಸಿದ ಸೇತುವೆಯ ಮೇಲಿಂದ ನಡೆದು ನಾವೆಯ ಮೇಲೆ ಬಂದು ನಿಂತರು.

ನದಿಯ ಪಾತ್ರ ಅಷ್ಟೇನೂ ದೊಡ್ಡದಾಗಿರಲಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಅಂಬಿಗರು ಹುಟ್ಟು ಕಡೆಯವ ಕಾರಣವೇನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಸಾಕಷ್ಟು ಹೊಸ ನೀರು ಬಂದಿತ್ತು; ಸೆಳೆವೂ ಸಾಕಷ್ಟಿತ್ತು. ಅಂಬಿಗರು ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತಿದ್ದರೂ, ತೆರೆಗಳ ಮೇಲೆ ಉಯ್ಯಾಲೆಯಾಡುತ್ತ ನಾವೆ ಪ್ರವಾಹದ ವೇಗವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡಿತ್ತು. ನಾವೆ ಉಪ್ಪಿನ ಮಾಳೆಗಳಿರುವ ತಾಣದೆಡೆಗೆ ಸಾಗಿತು. ಮಹಾರಾಜರ ದರ್ಶನಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಹರಗೋಲ ಫಡಿಯ ಹತ್ತರ ಸಮೀಪವಾದ ಜನರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಇದರಿಂದ ತೀವ್ರವಾದ ನಿರಾಶೆಯಾಯಿತು.

ನಾವೆಯು ಉಪ್ಪಿನ ಮಾಳೆಗಳ ಹತ್ತಿರ ಬಂದಾಗ, ಅಂಬಿಗರ ಭರಮು ತನ್ನ ಹಸ್ತ ಕೌಶಲ, ಪ್ರಸಂಗಾವಧಾನ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ, ನೀರಿನ ಸೆಳವಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕ ನಾವೆಯನ್ನು ಸರನೆ ದಂಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸಿದನು. ದಂಡೆಯಲ್ಲಿದ್ದವರ ಜಯಘೋಷ ತೆರೆಗಳ ಸಪ್ಪಳದೊಂದಿಗೆ ಸ್ಪರ್ಧೆ ಹೂಡಿತ್ತು. ಕಹಳೆಯವನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡದೆ ಕಹಳೆಯನ್ನೂದಿ ಮಹಾರಾಜರ ಆಗಮನ

ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ದಶದಿಕ್ಕುಗಳಿಗೂ ಮುಟ್ಟಿಸಿದನು. ಬಜಂತ್ರಿಯ ಮೇಳದ ವಾದ್ಯಗಳೂ ಮೋಳಗಿದವು. ಪ್ರಾಂತಸಾಹೇಬರು ಕರವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬೀಸಿ ಮಹಾರಾಜರ ಸ್ವಾಗತ ಕೋರಿದರು.

ಉಪ್ಪಿನ ಮಾಳೆಗಳ ಹತ್ತಿರದ ನೆಲ ಒಣದಾಗಿರುವದೆಂದು ನಾವೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿತರುವ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ನದಿಯ ಪ್ರವಾಹ ವಿಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಹರಿದು ಬಂದದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯ ನೆಲವೂ ಕೆಸರಿನಿಂದ ತುಂಬಿತ್ತು. ಮಹಾರಾಜರನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಇಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ದಿಗಿಲಾಯಿತು. ಅಂಬಿಗರ ಬಸಪ್ಪ ಮುಂದೆ ಬಂದು, ಮಹಾರಾಜರನ್ನು ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬಹುದೆಂದು ಕಾರಭಾರಿಗೆ ಸೂಚಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಮನಸ್ಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಾರರು ಏರಿದ್ದ ಒಂದು ಕುದುರೆಯನ್ನು ತರಲು ಅವರೇ ಹೇಳಿದಾಗ ಎಲ್ಲರ ಚಿಂತೆಯು ದೂರಾಯಿತು.

ಚಾಂದ ಸ್ವಾರನು ಕೂಡಲೇ ತನ್ನ ಕುದುರೆಯ ಮೈ ಒರೆಸಿ ಥಡಿ ಹಾಕಿ ನಾವೆಯ ಹತ್ತರ ತಂದ, ಮಹಾರಾಜರು ನಾವೆಯಿಂದಿಳಿದು ಅದನ್ನೇರಿದರು. ಕುದುರೆ ಎರಡು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿರಬೇಕು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನದಿಯ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ತೇಲಿಬಂದ ಮುಳ್ಳಿನ ಪೊದೆಯೊಂದು ಅದರ ಕಾಲಿಗೆ ತೊಡಗಿಕೊಂಡಿತು. ಕುದುರೆ ಬೆದರಿ ಕಂಗಾಲಾಗಿ ಮುಂಗಾಲನ್ನೆತ್ತಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಿತು. ಮಹಾರಾಜರು ಚಕಿತರಾಗಿ ಲಗಾಮು ಸೆಳೆದರು. ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿದ್ದ ಸೆಳವಿನ ರಭಸ, ಜನರ ಗದ್ದಲ, ಕಹಳೆಯವರ ಕೂಗಾಟ ಇವುಗಳಿಂದ ಕುದುರೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಬೆದರಿ ಪ್ರವಾಹದತ್ತ ಜಿಗಿಯಿತು. ಮಹಾರಾಜರನ್ನು ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಎಲ್ಲರೂ ಮುಂಗಾಣದಂತಾದರು.

ದಾದಾ ಆಗ ನಾವೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಜರ ಸಾಮಾನನ್ನಿಳಿಸುವ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿದ್ದ. ಮಹಾರಾಜರ ಕುದುರೆ ಹುಚ್ಚಾಟ ನಡಿಸಿದ್ದು ಅವನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿತ್ತು. ಟಣ್ಣನೆ ನಾವೆಯಿಂದ ಜಿಗಿದು, ಕುದುರೆಯ ಮುಂದೆ ಬಂದು ನಿಂತು ಅದರ ಕಡಿವಾಣವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡ. ಕುದುರೆ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಜಿಗಿದದ್ದರಿಂದ ಅದರ ನೆಲೆ ಮುರಿದು ಈಸುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿತ್ತು. ದಾದಾ ಈಸುವ ಕುದುರೆಯನ್ನೇ ಹಿಡಿದು ದಂಡೆಯತ್ತ ತಿರುಗಿಸಿದ. ಮಹಾರಾಜರೂ ಕುದುರೆ ಹತ್ತುವುದರಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟಿಗರಾದ್ದರಿಂದ ಈಸುವ ಕುದುರೆಯ ಬೆನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂತೂ ದಾದಾನ ಪ್ರಸಂಗಾವಧಾನದಿಂದ ಕುದುರೆ ದಡ ಮುಟ್ಟಿತು. ಮಹಾರಾಜರು ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಕುತ್ತಿನಿಂದ ಪಾರಾದರೆಂದು ಜನ ದಾದಾನನ್ನು ಹೊಗಳಿದರು.

ನಾವೆಯೊಳಗಿಂದಲೇ ಹೊತ್ತು ತಂದ ಕುದುರೆಯ ಗಾಡಿ ಮತ್ತೆ ಮಹಾರಾಜರ ಸಮ್ಮುಖಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಆದರೆ ಮಹಾರಾಜರು ಅದರಲ್ಲಿ ಹೊರಡಲು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಪಾದಾಚಾರಿಗಳಾಗಿಯೇ ತಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರ ವಾಡೆಯನ್ನು ಸೇರುವ ಆಸೆ ಅವರದಾಗಿತ್ತು. ವಾದ್ಯ ವೈಭವಗಳೊಂದಿಗೆ ಮಹಾರಾಜರನ್ನು ಕರೆತರಬೇಕೆಂದಿದ್ದ ಪಾದಳಿಯ ಮಹಾಜನರಿಗೆ ಇದರಿಂದ ನಿರಾಸೆಯಾಯಿತು. ಮಹಾರಾಜರು ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಪ್ರಾಂತಸಾಹೇಬರು, ಮಾಮಲೇದಾರರು, ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಇವರೊಡನೆ ನಡೆದರು.

ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಏನೋ ನೆನಪಾದವರಂತೆ ತಡೆದು, ಜೊತೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ “ನಮ್ಮ ಕುದುರಿ ಲಗಾಮು ಜಗ್ಗಿ ಹಿಡಿದನಲ್ಲಾ ಆ ಹುಡುಗ ಯಾರು?” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದರು.

“ಅವನು? ಅವನು ನಮ್ಮ ಶಿಲೇದಾರ, ಮಹಾರಾಜ. ಅವನ ಇಟ್ಟು ಹೆಸರು ಭೀಮಸೇನ. ಆದರೆ ಗರಡಿಮನೆಯವರು ದಾದಾ ಅಂತ ಕರೀತಾರ. ಅದೇ ಅವನ ಹೆಸರಾಗೇದ” ಎಂದರು ಆಚಾರ್ಯರು.

“ಅವನು ಕುಸ್ತಿ ಆಡತಾನೇನು?” ಮತ್ತೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬಂದಿತು.

“ಈ ಭಾಗದೊಳಗೆ ಅವನು ಬೆಳೆದ ಗಡಿ ಮಹಾರಾಜ” ಆಚಾರ್ಯರೆಂದರು.

“ಅಂತೂ ಪಾದಳಿಯೊಳಗೂ ರತ್ನ ಅವ ಅಂದ್ವಾಂಗಾತು” ಎಂದು ಸಂತೃಪ್ತಿಯ ಮುಗುಳುನಗೆಯಿಂದ ಮಹಾರಾಜರು ನುಡಿದರು.

ಈ ವೇಳೆಗಾಗಲೇ ಅವರು, ನೀರಗಸೆಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ತುಂಬಿದ ಕೊಡಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತು ನಿಂತ ಮುತ್ತೈದೆಯರು ಮಹಾರಾಜರ ಪಾದಗಳಿಗೆ ಅಭಿಷೇಕವಾಗುವಂತೆ ಅಗಸೆಯ ತುಂಬ ನೀರು ಸುರುವಿದರು. ಮೊದಮೊದಲು ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಈ ಸ್ವಾಗತ ಅಸಹ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಊರ ಹೆಂಗಳೆಯರೆಲ್ಲ ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದು, ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ಬಂದು ಕುಂಕುಮ ಹಚ್ಚಿ ಆರತಿ ಬೆಳಗಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಮಹಾರಾಜರ ಹೃದಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೋ ಭಾವನೆಯ ತೆರೆಯೊಂದು ಉಮ್ಮಳಿಸಿ ಬಂದು ಅವರ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಒದ್ದೆ ಮಾಡಿತು.

ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣನ ಗುಡಿಗೆ ಬಂದಾಗ ದೇವರ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಒಳಗೆ ಹೋಗಲೇಬೇಕಾಯಿತು. ಹತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ಕಾಣಿಕೆಯಿತ್ತು ಮರಳಿದರು. ತೀರ್ಥಶ್ರಾದ್ಧಕ್ಕೊಂದು ಜನರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ನದಿಗೆ ಹೋದ ನಾರಾಯಣಾಚಾರಿಗೆ ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೆಡುಕೆನಿಸಿತು. ಗುಡಿಯ

ಪೂಜಾರಿಯಾದ ತಾನು ಗುಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದಿದ್ದರೆ ತನಗೂ ಹತ್ತುರೂಪಾಯಿ ದಕ್ಷಿಣೆ ಸಲ್ಲಬಹುದಿತ್ತೆಂದು ಹಲುಬಿದನು. ಮೇಲಾಗಿ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಕಟವೆಂದರೆ ತಾನಿಲ್ಲದಾಗ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಗುಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದದ್ದು. ಮುಂದೆ ಎಂಟಾನೆಂಟು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಅವನಿಗೆ ಇದೊಂದೇ ಕನವರಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು.

ಮಹಾರಾಜರು ಅಲ್ಲಿಂದ ವಾಡೆಯ ಸಮೀಪದ ಬಯಲಿಗೆ ಬಂದರು. ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ಸಾಲೆ, ಚಾವಡಿ ಇವುಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ ಗುಡಾರಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಅದೇನೆಂದು ಕೇಳಿದರು.

“ಮಾಮಲೇದಾರರ ಕ್ಯಾಂಪು ಊರಾಗ ಅದ ಮಹಾರಾಜ”. ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಸೂಚ್ಯವಾಗಿ ಉತ್ತರವಿತ್ತರು.

“ಮಾಮಲೇದಾರರು ಸಾಲಿಯೊಳಗೆ ಇಳದರ, ಹುಡುಗರು ಎಲ್ಲೆ ಹೋಗಬೇಕು?” ಮುಗುಳುನಗೆಯಿಂದಲೇ ಸಹಜವಾಗಿ ಮಹಾರಾಜರು ಚೇಷ್ಟೆ ಮಾಡಿದರು. ಆದರೆ ಅದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಹತ್ತರ ನಿಂತಿದ್ದ ಮಾಮಲೇದಾರರ ಮುಖ ಗುರುತುಹತ್ತದಷ್ಟು ಕಪ್ಪಾಗಿತ್ತು.

ಮಾಮಲೇದಾರರ ಪತ್ನಿ ರುಕ್ಮಿಣಿಯರು ಸಾಲೆಯ ಕಿಡಿಕಿಯೊಳಗಿಂದಲೇ ಮಹಾರಾಜರನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದರು. ರೇಶಿಮೆಯ ಜರದಂಚಿನ ಪಟಕ, ಶುಭ್ರವಾದ ನಿಲುವಂತಿ, ಕಾಲಲ್ಲಿಯ ಜರದ ಚಡಾವು, ಆಜಾನುಬಾಹುವಾದ ದೇಹ ಇವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ, ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ, “ಅದಕ ರಾಜಾ ಆಗ್ಯಾನವಾ!” ಎಂದು ಅಂದುಕೊಂಡರು. ಆದರೆ ಅವರ ಬದಿಗೆ ನಿಂತ ತಮ್ಮ ಯಜಮಾನರು ಮಾತ್ರ ಸತ್ವಹೀನರಾಗಿ ಕಂಡರು. ಮಾಮಲೇದಾರರ ದರ್ಪದ ಒಂದು ಅಂಶವೂ ಅವರಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಿಂಡು ಜನರಲ್ಲಿ ಅನಾಮಧೇಯನಂತೆ ತನ್ನ ಗಂಡ ನಿಂತದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಅವರಿಗೆ ಅಸಮಾಧಾನವೆನಿಸಿತು. ಮಹಾರಾಣಿಯೂ ಬಂದಿದ್ದರೆ ತನಗೆ ಅವಳ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುವುದಾಗಿ ಜಂಬ ಕೊಚ್ಚಿದವರು, ಆಜ್ಞಾತ ಅತಿಥಿಯಂತೆ ಮುಖೇನರಾಗಿ ನಿಲ್ಲಬೇಕೆ?

ಪ್ರಾಂತಸಾಹೇಬರು ಮಹಾರಾಜರನ್ನು ವಾಡೆಯವರೆಗೆ ಕಳಿಸಿ ಅಷ್ಟಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಕ್ಯಾಂಪಿಗೆ ಮರಳಿದರು.

ಶೇಷಪ್ಪನ ಕ್ಯಾಂಪೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇತ್ತು. ಇಂದು ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಾಂತಸಾಹೇಬರ ಕ್ಯಾಂಪಿನ ಕಾರಕೂನರೊಡನೆ ಪಂಕ್ತಿಲಾಭವಿತ್ತು. ಪ್ರಾಂತಶಿರಸ್ತೇದಾರ ಜಕ್ಕಪ್ಪನವರು, ಜವಾಬನಿಶಿಕಾರಕೂನರಾಗಿದ್ದಾಗಲೇ ಶೇಷಪ್ಪನ ಸಲಿಗೆ ಅವರೊಡನೆ ಬೆಳೆದುಬಂದಿತ್ತು. ಹತ್ತಿರ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಕ್ಯಾಂಪು ಕೂಡಿದರೆ ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೆ

ಆಮಂತ್ರಣವಿದ್ದೇ ಇರುತ್ತಿತ್ತು ಈಗಂತೂ ಶೇಷಪ್ಪನದೇ ಸರಬರಾಯಿ ಅಂದಮೇಲೆ ಆಮಂತ್ರಣವಿದ್ದೇ ಇರುತ್ತಿತ್ತು.

ಶೇಷಪ್ಪ ಅವಸರದಿಂದಲೇ ಬಂದು ಜಕ್ಕಪ್ಪನವರನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದ. ಅವರು ಊಟದ ಗಿಡಿಬಿಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಗೌಡರ ವಾರಸಾ ಚೌಕಶಿಯನ್ನು ಈ ಕ್ಯಾಂಪಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮುಗಿಸಿಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಅವನ ಆಗ್ರಹ. ಅಡಿಗೆಯ ಸುಬ್ಬರಾಯ ಬಹಳ ಅವಸರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಜಕ್ಕಪ್ಪನವರು ಏನೂ ಮಾತಾಡದೆ ಊಟಕ್ಕೆದ್ದರು.

ಊಟ ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ದಪ್ಪರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪಟ್ಟೇವಾಲನ ಕಡೆಯಿಂದ ಹೊರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಜಕ್ಕಪ್ಪನವರು ದಿಂಬಿಗೂರಗಿದಾಗ ಮಾತಾಡಲು ಪುರುಸೊತ್ತಾಯಿತು. “ಮತ್ತ ಜಕ್ಕಪ್ಪನವರ, ಕುಲಕರ್ಣಿ ಪಾಳಿ ನೇಮಣೂಕಿ ಶ್ಯಾಮರಾಯಗ ಆಗಬಾರದೂ ಅಂತ ಊರ ಜನರು ಅರ್ಜಿ ಕೊಟ್ಟಾರಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಚೌಕಶಿಗಿಡತೀರೇನು?” ಎಂದು ಶೇಷಪ್ಪ ಆತುರದಿಂದಲೇ ಕೇಳಿದ.

“ಆ ಅರ್ಜೀನ ಸ್ವತಃ ಸಾಹೇಬರು ತಮ್ಮ ಪರ್ಸನಲ್ ಫಾಯಿಲಿನ್ಯಾಗ ಇಟಗೊಂಡಾರೋ ಶೇಷಪ್ಪ ಸಿಕ್ಟಾಂಗ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಇಂವಾ ಏನು ದೇಶೀಸಾಹೇಬ ಅಂತ ತಿಳಕೊಂಡಿ ಏನು? ಮೊದಲ ಹೊಸಬ, ಅದರಾಗ ಮಹಾಕಾಯದೇಶೀರ ಇದ್ದಾನ. ಮೂಕಿ ಅರ್ಜಿ ಸೈತ ಸ್ವತಃ ಚೌಕಶಿ ಮಾಡತಾನಂತ. ಸರಕಾರದ ತರ್ಫೆ ನೇಮಣೂಕಿ ಆಗಬೇಕೊಂತ ಸಾಹೇಬ ಶರಾ ಬರದಾ ಅಂದರ ತೀರಿತು. ತಾಬಡತೋಬ ನೋಟ ಹಾಕಿ ನಿನ್ನ ನೇಮಣೂಕಿ ಆಗೋವಂತೆ ಮಾಡತೀನಿ, ಆತಿಲ್ಲೇ?” ಜಕ್ಕಪ್ಪ ವರಪ್ರದಾನ ಮಾಡಿದ. “ಆದರ ಅರ್ಜಿಗೆ ಸಹಿ ಹಾಕಿಸಿದವರ ಜವಾಬು ಕೊಡಸೋ ತಯಾರೀನೂ ಇದು. ಅದನ್ನೂ ಸಾಹೇಬ ಚೌಕಶಿಗೆ ತೋಗೋಬಹುದು” ಎಂದು ಅಗತ್ಯದ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಕೊಡಲು ಮರೆಯಲಿಲ್ಲ.

ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಉತ್ಸಾಹ ಬಂದಿತು. ಅಲ್ಲಿದೆದ್ದು ಪಾರ್ವತೆವ್ವನ ಮನೆಗೇ ಬಂದ. “ವಾರಸಾ ಅಪೀಲಿನ ಚೌಕಶಿ ಇದೇ ಕ್ಯಾಂಪಿನಾಗ ಮುಗಿಸತಾರಂತ. ಆದರ ಒಂದುಮಾತು. ಶ್ಯಾಮರಾಯನ ನೇಮಣೂಕಿ ಚೌಕಶಿನೂ ಆಗೋದದ. ಆಗ, ರೈತರಿಂದ ನಾ ಹೇಳಿದಾಗ, ನೀವು ಖಂಡತುಂಡ ಜವಾಬ ಕೊಡಿಸಬೇಕು. ಇವೊತ್ತ ರಾತ್ರಿ ರೈತರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕರೆಸಿ ಹೇಳಿ ಇಡಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಚಾವಡಿಗೆ ಬಂದ.

ಚಾವಡಿಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಸಂಗತಿ ತಿಳಿಯಿತು. ಬರಗಾಲದಲ್ಲಿ ತಗಾಯಿ ಸಾಲವನ್ನು ಪಡೆದವರನ್ನು ಚಾವಡಿಯಲ್ಲಿ ಅಂದು ಸಂಜೆಯೇ ಕೂಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾಂತಸಾಹೇಬರ ಹುಕುಮು ಬಂದಿತ್ತು. ಅಂದು ಸಂಜೆಯೇ ಪ್ರಾಂತಸಾಹೇಬರು

ತಗಾಯಿ ಸಾಲದ ವಿಚಾರಣೆಯನ್ನು ನಡೆಸುವವರಿದ್ದರು. ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೆ ನಡುಗು ಹುಟ್ಟಿತು. ತಗಾಯಿ ಸಾಲದ ವಿತರಣೆಯ ಲೆಕ್ಕವನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಯದಾಯಿತು.

ಅಂದು ಸಂಜೆ ವಿಚಾರಣೆ ನಡೆದಾಗ ಶೇಷಪ್ಪನ ಕೈಚಳಕವೆಲ್ಲ ಹೊರಬೀಳುವಂತಾಯಿತು. ಸಾಹೇಬರು ರೈತರೊಬ್ಬೊಬ್ಬರನ್ನಾಗಿ ಕೇಳುತ್ತ ಅವರು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ಬರೆದಿಟ್ಟುಕೊಂಡರು. ರೈತರು ಹೇಳಿದ ಅಂಕಿ ಸರಕಾರಿ ಲೆಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿದ ಅಂಕಿಗಿಂತ ನೂರಕ್ಕೆ ಇಪ್ಪತ್ತರಷ್ಟು ಕಡಿಮೆ ಇರುವುದು ಕಂಡು ಬಂದಿತು. ಶೇಷಪ್ಪ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಕತೆಯನ್ನೇ ಕಟ್ಟಿದ. “ತಗಾಯಿ ಸಾಲಕ್ಕೆ ಜಾಮೀನ ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಗತಿ ಇಲ್ಲದ ಬಡವರಿಗೆ, ರಕಮಿನೊಳಗಿಂದ ನೂರಕ್ಕೆ ಇಪ್ಪತ್ತರಂತೆ ಸಾಲಾ ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಊರ ಹಿರೇರೆಲ್ಲ ತಿಳಿಸಿದ್ದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಈ ರೈತರಿಗೆ ಅಷ್ಟು ಹಣ ಕಡಿಮಿ ಬಂದದ” ಎಂದು ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟ.

ಆದರೆ ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಮೂಲಿಮನಿ ಜಂಬಣ್ಣ ಎದ್ದುನಿಂತು “ಕುಲಕಣ್ಣಾರು ಹೇಳೋದು ಎಲ್ಲ ಸುಳ್ಳು ಐತಿರಿ. ಬಾಳಾಚಾರನ್ನ ಕೇಳಿರಿ ಬೇಕಾರ. ತಗಾಯಿ ಸಾಲದ ರಕಮಿನ್ಯಾಗ ಸರಬರಾಯಿ ಖರ್ಚು ಮುರಕೊಂಡು ನಮಗ ಹಣ ಕೊಟ್ಟಾರಿ” ಎಂದು ಶೇಷಪ್ಪನನ್ನು ಬಯಲಿಗೆಳೆದ.

ಮುಂದೆ ವಿಚಾರಣೆ ಇನ್ನೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಯಿತು. ಬರಗಾಲದ ಕಾಮಗಿರಿ ಕೆಲಸವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲು ಕೊಟ್ಟ ಅರ್ಜಿಗೆ ಸಹಿ ಮಾಡಿದವರು ಯಾರಾರೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅವರಿಗೆಲ್ಲ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲಲು ಆಜ್ಞೆಯಾಯಿತು. ಸಹಿ ಮಾಡದಿರುವ ಒಬ್ಬ ರೈತ ಎದ್ದು ನಿಂತದ್ದರಿಂದ ಸಾಹೇಬರೇ ಕಾರಣ ಕೇಳಬೇಕಾಯಿತು.

“ಅದ್ಯಾಕ್ರಿ ಯಪ್ಪ, ನಾನೂ ಬಟ್ಟು ಒತ್ತಿನೆರಿ” ಎಂದವನು ಹೇಳಿದ.

“ಶ್ಯಾಮರಾಯನ ನೇಮಣೂಕಿ ಆಗಬಾರದು ಅಂತ ಕೊಟ್ಟ ಅರ್ಜಿಗೆ ನೀನು ಬಟ್ಟು ಒತ್ತಿದಿ?” ಎಂದರು ಸಾಹೇಬರು.

ಆ ರೈತ ಬೆಚ್ಚಿ ಬಿದ್ದ. “ಛೇ ತಗೀರಿ, ಶ್ಯಾಮರಾಯ ಕಾಕ ನಮಗೇನ ಕೆಡಕ ಮಾಡ್ಯಾರೆಂತ ಅವರ ಮ್ಯಾಗ ಅರ್ಜಿ ಕೊಡಾಕ ಹೋಗೂನು? ಬರಗಾಲದಾಗ ಜನಕ್ಕೆ ಕೆಲಸಾ ಕೊಡಲಾಕ ಅರ್ಜಿ ಐತಿ, ಸಹಿ ಮಾಡಂದರು. ಮಾಡಿದಿವಿ” ಎಂದು ಆ ರೈತ ಸತ್ಯಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟ.

ಆಗ ಶ್ಯಾಮರಾಯನ ವಿರುದ್ಧ ಕೊಟ್ಟ ಅರ್ಜಿಗೆ ಸಹಿ ಮಾಡಿದವರಾರೆಂಬುದನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಹತ್ತು ಜನರ ಹೆಸರುಗಳು ಸಿಕ್ಕವು.

ಅದರಲ್ಲಿ ಗೌಡತಿ ಪಾರ್ವತೆವ್ವನ ಹೆಸರೂ ಒಂದಾಗಿತ್ತು. ಅವಳನ್ನು ಚೌಕತಿಗೆ ಕರೆಸಬೇಕೆಂದಾಗ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರೇ ಬೇಡವೆಂದರು. ಸಾಹೇಬರು ಗೌಡತಿಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ವಿಚಾರಿಸಲು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರು.

ಸಾಹೇಬರು ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬಂದದ್ದು ನೋಡಿ ಗೌಡತಿಗೆ ಹರ್ಷವಾಯಿತು. ಶೇಷಪ್ಪನ ಉಪಕಾರಕ್ಕೆ ಮನದಲ್ಲಿಯೇ ವಂದನೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದಳು. ಆದರೆ ಈ ಸಂತೋಷ ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ಉಳಿಯುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಾಹೇಬರು ಲೋಡಿಗೆ ಆತು ಕುಳಿತು “ಶ್ಯಾಮರಾಯನ ನೇಮಣೂಕಿ ಆದರೆ ಊರಿಗೆಲ್ಲಾ ಕೇಡು. ಜನರ ನಾಲಿಗೆಗೆ ಅವಕಾಶ ಕೊಟ್ಟಂತಾಗುವದು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಮಜಕೂರು ತುಂಬಿದ ಅರ್ಜಿಗೆ ನೀವೇ ಸಹಿ ಮಾಡಿದಿರಾ? ಎಂದು ಕೇಳಿದರು.

ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಏನು ಉತ್ತರ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಯದೆ ಗೌಡತಿ ಸುಮ್ಮನಾದಳು. “ಗಾಬರಿಯಾಗುವಂಥಾದ್ದೇನಿಲ್ಲ. ನಿಮಗೆ ತಿಳಿದದ್ದನ್ನು ಹೇಳಬಹುದು” ಸಾಹೇಬರು ಶಾಂತರಾಗಿಯೇ ಹೇಳಿದರು.

ಗೌಡತಿ ಉತ್ತರ ಹೇಳಲೇಬೇಕಾಯಿತು. “ನಾ ಏನು ಅರ್ಜಿ ಬರದಾಕೆಲ್ಲ, ದೈವದವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಆ ನೇಮಣೂಕಿ ಆಗಬಾರದು ಅಂತ ಅನಿಸಿತೆಂತ. ದೈವದವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರಬಾರದೂ ಅಂತ ಅರ್ಜಿಗೆ ನಾ ಬಟ್ಟ ಒತ್ತಿದ್ದು ಕರೆ. ನಮ್ಮ ಬಿರಾದಾರ ಜನರೂ ಬಟ್ಟ ಒತ್ತಿದ್ದೂ ಕರೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು.

ಸಾಹೇಬರ ಮುಖ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಕೆಂಪಾಯಿತು. ಈ ಪ್ರಕರಣದ ಹಿಂದಿನ ಕಪಟ ನಾಟಕವನ್ನು ಅವರು ಊಹಿಸಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಇದನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವದಿತ್ತು. ಅರ್ಜಿ ಬರೆದ ವೆಂಕಣ್ಣಮಾಸ್ತರನನ್ನು ಹಾಜರಪಡಿಸಲು ಹೇಳಿ ತಮ್ಮ ಕ್ಯಾಂಪಿಗೆ ನಡೆದರು.

ವೆಂಕಣ್ಣಮಾಸ್ತರ ನಡಗುತ್ತಲೇ ಸಾಹೇಬರ ಮುಂದೆ ಬಂದು ನಿಂತ. ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ಸುರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನೆಂದೂ ಇಂಥ ವಿಚಾರಣೆಗೆ ಬಂದವನಲ್ಲ. ಈ ಅನುಭವ ಹೊಸದಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಭಯಗ್ರಸ್ತನಾಗಿದ್ದ.

“ಅರ್ಜಿ ಬರೆಯಲು ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದವರು ಯಾರು?” ಸಾಹೇಬ ಗುಡುಗಿದ.

ಗುಡುಗಿನಂಥ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ವೆಂಕಣ್ಣಮಾಸ್ತರ ದನಿ ತೆಗೆದು ಅಳಹತ್ತಿದ. “ಸಾಹೇಬರ ಖರೇ ಹೇಳತೀನರಿ. ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳ ಆಣೆ ಅಂದರೂ ಖರೆ ಹೇಳತೀನಿ. ನಾ ಬಡವರಿ. ಖರೇ ಹೇಳದಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ನಾಲಿಗೆ ಕೊಯ್ಯಿರಿ. ಖರೆ ಹೇಳತೀನರಿ, ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗ್ಯಾ, ಹೊಟ್ಟೆ ಇದನ್ನ ಮಾಡಿಸಿತು. ಖರೇ ಹೇಳತೀರಿ” ಬೆನ್ನಮೇಲೆ ಬೀಳುವ ಹೊಡೆತಗಳನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವನಂತೆ ಮಾಸ್ತರ ಹೇಳಿದ

ಮಾತನ್ನೇ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ.

“ಅದೇ, ಅರ್ಜಿ ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು ಯಾರು ಹೇಳಿದರು?” ಮತ್ತೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬಂತು.

“ಹೇಳತೀನರಿ ಸಾಹೇಬ, ಹೇಳತೀನಿ, ಶೇಷಪ್ಪ ಹೇಳಿದರು. ನಾ ಬರೆದೆ. ಅವರು ಹೇಳಿದಂತೆ ನಾ ಅರ್ಜಿ ಬರದೀನಿ. ಒಂದು ಶ್ಯಾಮರಾಯನ ವಿರುದ್ಧ ಅರ್ಜಿ ಬರೆಸಿದರು. ಅದರೊಳಗಿನ ಸೆಹಿಗೆ ದಸ್ತೂರ ಮಾಡಿದೆ. ಇನ್ನೊಂದ ಬಿಳೇ ಕಾಗದಕ್ಕೂ ದಸ್ತೂರ ಮಾಡಿದೆ. ಮುಂದ ಬಟ್ಟು ಒತ್ತಿದ ಬಿಳೇ ಕಾಗದಾನ ಶ್ಯಾಮರಾಯನ ವಿರುದ್ಧ ಇದ್ದ ಅರ್ಜಿಗೆ ಶೇಷಪ್ಪ ಜೋಡಿಸಿದರು.” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮತ್ತೆ ಅಳುತ್ತಿದ್ದ.

ಗಿಬ್ಸನ್ ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ವೆಂಕಣ್ಣಮಾಸ್ತರನ ದೈನಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಕನಿಕರವೆನಿಸಿತು. ನಗೆಯೂ ಬಂತು. ಅವನ ದುಃಖವನ್ನು ಮರೆಸುವದಕ್ಕಾಗಿಯೇ “ನಿನ್ನ ಉದ್ಯೋಗವೇನು?” ಎಂದು ಕೇಳಿದರು.

“ಉದ್ಯೋಗವೇ? ಗಾವರಿಸಾಲಿ ನಡಸತೀನರಿ. ತಿಂಗಳಿಗೆ ಐದಾರು ರೂಪಾಯಿ ಫೀ ಬರತದರಿ. ಸುಗ್ಗೀ ದಿನದಾಗ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸೊಡ-ಸೊಪ್ಪಿ ತಂದದ್ದು ನಾಲ್ಕು ಚೀಲ ಜ್ವಾಳಾ ಮಾಡಿಕೋತೀನರಿ. ಶೇಷಪ್ಪನ ಆಶ್ರಯ ತಪ್ಪಿದ ರೈತರು ಹೊಲದೊಳಗ ಕಾಲ ಹಾಕಗೊಡೊದುಲ್ಲ ಅಂತ ಅವರ ಮಾತ ಕೇಳಿ ಅರ್ಜಿ ಬರೆದನರಿ. ಹೀಂಗ ಅವರವರ ಕೈಯಾಗ-ಬಾಯಾಗ ಓಡಾಡಿ ಹೊಟ್ಟೀ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳೋದೇ ನನ್ನ ಉದ್ಯೋಗರಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕಣ್ಣೊರಿಸಿಕೊಂಡ.

ಸಾಹೇಬರು ಅವನನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿದರು. ಅವರ ಮನಸ್ಸಿಗೂ ಸಾಕಷ್ಟು ವ್ಯಥೆಯಾಗಿತ್ತು. ಈಗಲೇ ಏನೂ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಹೇಳಲು ಬರದಂತಿತ್ತು. ಸಭೆಯನ್ನೂ ಮುಗಿಸಿ ಎದ್ದಾಗ ಅವರ ಮುಖದಿಂದಲೂ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಹೊರಬಿದ್ದಿತು.

೩೨

ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರ ಊರನ್ನೆಲ್ಲ ಕಣ್ಣುಟ್ಟು ನೋಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅವರ ವಂಶ ಜನ್ಮ ತಾಳಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದ್ದು ಪಾದಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಅವರು ಮರೆತಿರಲಿಲ್ಲ. ಪಾದಳ್ಳಿಯ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ನೆಲ ಅವರ ಪೂರ್ವಜರು ಪಾದಾಕ್ರಾಂತ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಭೂಮಿಯಾಗಿತ್ತು. ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯ

ಖಾತೆಗಿದ್ದ ಜಮೀನುಗಳೆಲ್ಲ ಈಗ ಮಹಾರಾಜರ ವಶಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದವು. ಈ ಸಂಗತಿ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮಹತ್ವವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿ ಕಂಡಿತ್ತು. ಪಾದಳಿಯ ತವರು-ನೆಲವನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಅವರ ಹೃದಯದ ಅವ್ಯಕ್ತ ಭಾವನೆಗಳೆಲ್ಲ ಉಕ್ಕಿಬಂದಿದ್ದವು. ತಮ್ಮ ವಶಕ್ಕೆ ಬಂದ ಜಮೀನುಗಳೆಲ್ಲ ಅಡ್ಡಾಡಿ ಕಣ್ಣು ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಆಸೆಯಾಯಿತು.

ತಮ್ಮ ಜೊತೆಗೆ ಗಿಬ್ಬನ್ ಸಾಹೇಬರೂ ಬರಬೇಕೆಂದು ಅವರ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಬಲವಾದ ಆಸೆಯಾಗಿತ್ತು. ಮರುದಿನ ರವಿವಾರವಾದ್ದರಿಂದ ಗಿಬ್ಬನ್ ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಕಚೇರಿಯ ಕಾಟವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಡ್ಡಾಡುವದರ ಜೊತೆಗೆ ಬೇಟೆಯಾಡಿ ಒಂದೆರಡು ಚಿಗರೆಗಳನ್ನು ಹೊಡೆದು ತಂದರಾಯಿತೆಂದು ಮಹಾರಾಜರು ತಿಳಿಸಿದಾಗ ಗಿಬ್ಬನ್ ಸಾಹೇಬರು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರು. ಗಿಬ್ಬನ್ ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಈ ದೇಶವೆಲ್ಲ ಹೊಸದು. ಇಲ್ಲಿಯ ರೀತಿನೀತಿಗಳನ್ನೂ, ದೇಶದ ವಿಚಿತ್ರ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನೂ ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಅವರಿಗೂ ಒಳಗಿಂದೊಳಗೇ ಕುತೂಹಲವಿತ್ತು.

ಮರುದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಉಪಹಾರ ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಎಂಟುಗಂಟೆಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಇಬ್ಬರೂ ತಂತಮ್ಮ ಕುದುರೆಗಳನ್ನೇರಿ ಸಿದ್ಧರಾದರು. ಮಹಾರಾಜರು ಸ್ವತಃಬೇಟೆಗೆ ಹೋಗಲಿರುವರೆಂಬ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಹುಲಿಬ್ಯಾಟಿ ಹಳಬರ ತಂಡಕ್ಕೆ ತಂಡವೇ ಅವರನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿತ್ತು. ಯಶವಂತರಾವ ಪಾಟೀಲರು ಮಹಾರಾಜರ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಊಟದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತೆಂದು ಬೆಳಕು ಹರಿಯುವ ಮೊದಲೇ ಜಾಗೀರದಾರರ ತೋಟಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಹೋಗಿದ್ದರು. ಶಿಲೇದಾರ ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ಕಾಶೀಮ ಸಾಹೇಬ ಮೊದಲಾದವರು ಮಹಾರಾಜರ ಅಡಿಗೆಯವನ ಸಮೇತವಾಗಿ ಮೊದಲೇ ತೋಟದಲ್ಲಿ ತಳವೂರಿದ್ದರು.

ದಾದಾ ಮಹಾರಾಜರ ಕುದುರೆಯ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಬೇಟೆಗೆ ಹೋಗುವದೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗಿತ್ತು. ದಾದಾ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಮಹಾರಾಜರ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ನಡೆದಿದ್ದ. ಮಹಾರಾಜರು ವಾಡೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಹೋದಾಗ ಎದುರಿನಿಂದ ಕಾವಿವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಎಂಟು ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಹುಡುಗನೊಬ್ಬ ಬರುತ್ತಿರುವದನ್ನು ಕಂಡರು. ಜನರೆಲ್ಲ ಅವನ ಕಾಲುಮುಟ್ಟಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಹೊರಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಗಿಬ್ಬನ್ ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಈ ಸಂಗತಿ ಕೌತುಕಾಸ್ಪದವೆನಿಸಿತು. ಭಾರತದ ಅನೇಕ ಗೂಢ ಸಂಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಇದೂ ಒಂದಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿದು ಶ್ಯಾಮರಾಯನನ್ನು ಇದೇನೆಂದು ಕೇಳಿದರು.

“ಇವರು ನಮ್ಮೂರ ಹೀರೆಮಠದ ಗುರುಪೀಠಕ್ಕೆ ಬಂದ ಚರಮೂರ್ತಿಗಳು. ಪಡದಪ್ಪನವರು ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಹೋದ ಮ್ಯಾಲೆ ಊರ ಹಿರೇರೆಲ್ಲ ಕೂಡಿ ಇವರನ್ನ ಪೀಠಕ್ಕೆ ಆರಿಸಿದರು” ಎಂದು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಶ್ಯಾಮರಾಯ ಹೇಳಿದ. ಗಿಬ್ಬನ್ ಸಾಹೇಬರು ಇನ್ನೂ ಚಕಿತರಾಗಿ ಮಹಾರಜರ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿದರು. ಮಹಾರಾಜರು ಕೇವಲ ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯ ಉತ್ತರವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೊಟ್ಟರು. ಗಿಬ್ಬನ್ ಸಾಹೇಬರ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಮತ್ತೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯಿತು.

ಮಹಾರಾಜರು ಮೊದಲು ನದಿಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲಿನ ಜಾಗೀರದಾರರ ಗಡ್ಡೆಗೆ ಬಂದರು. ಅರ್ಧ ಗಡ್ಡೆ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಹೋಗಿತ್ತು. ಉಳಿದರ್ಧದಲ್ಲಿ ಅಂಥ ಕೆಲ ಗಿಡಗಳು, ಅವರೆ, ತೊಗರಿ ಮೊದಲಾದ ಕುಂಟೆಗಳು ಮಾತ್ರ ಬೆಳೆದಿದ್ದವು. ಊರ ದನಗಳೆಲ್ಲ ಅವನ್ನೇ ಮೇಯುತ್ತ ಮೆಲುಕಾಡಿಸುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದವು. “ಹೋಳಿ ಬಂದು ಇನ್ನೂಡ ದಿನದಾಗ ಗಡ್ಡಿ ಪೂರಾ ಮುಳುಗಿ ಹೋಕ್ಲೈತರಿ. ಅದಕ ಊರ ದನಾ ಎಲ್ಲಾ ಇಲ್ಲಿ ತಿರವಿದ್ದು” ಎಂದು ಅಲ್ಲಿಯ ರೈತನಾದ ಗಂಟೂರ ಯಲ್ಲ ಶ್ಯಾಮರಾಯನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದ.

ಗಡ್ಡೆಯ ಮುಂದೆ ಇದ್ದ ಜಾಗೀರದಾರರ ಹತ್ತು ನಂಬರ ಭೂಮಿ ಬೇಸಿಗೆಯ ಕೆಲಸವನ್ನೇನೂ ಕಾಣದ ಕಸ ಹತ್ತಿ ಬಿದ್ದದ್ದು ಮಹಾರಾಜರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿತ್ತು. ಭೂಮಿ ಹೀಗೆ ಪಡ ಬೀಳಲು ಕಾರಣವೇನೆಂದು ಶ್ಯಾಮರಾಯನನ್ನೇ ಕೇಳಿದರು. ವಾಡೆಯ ಸ್ವಂತ ಕಮತಕ್ಕೆಂದು ಇಟ್ಟು ಜಮೀನುಗಳಿವು; ಬಾಪೂಸಾಹೇಬರಿದ್ದಾಗ ಅವರು ಭೂಮಿಯ ಕಡೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಯವೀಯಲಿಲ್ಲ. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬರು ಕಾರಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಮೊದಲೇ ಹೊರಟು ಹೋದ ಮೇಲೆ, ಮಹಾರಾಜರ ಹುಕುಮ್ ಆಗದೆ ನಾವಿನ್ನೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಸಿಲ್ಲವೆಂದು ಶ್ಯಾಮರಾಯ ಹೇಳಿದ.

ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಭೂಮಿಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಕೆಡುಕೆನಿಸಿತು. ಇಲ್ಲಿಯ ಪ್ರತಿ ಅಂಗುಲವೂ ಅನಾಥವಾಗಿ ಕೇಳುವವರಿಲ್ಲದೆ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಜಾಗೀರದಾರರ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಹೊಲಗಳೂ ಅದರಂತೆಯೇ ಪಡಬಿದ್ದಿದ್ದವು. ಕಸಕಂಟಿಯನ್ನು ಕೂಡ ಯಾರೂ ತೆಗೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಹಾರಾಜರು ಸುಮ್ಮನೆ ಇನ್ನೊಂದು ಹೊಲದ ಕಡೆಗೆ ಬೆರಳು ತೋರಿಸಿ ಅದು ಯಾರದೆಂದು ಕೇಳಿದರು. ಬೇಸಿಗೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೊಲ ಹರಗಿ ಕೋಲಿಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಯಾರೂ ತೆಗೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ಹುಲಿ ಬ್ಯಾಟಿ ಹಳಬರ ದಳವಾಯಿ “ಎಪ್ಪಾ, ಅದು ದೇಶಪಾಂಡೇರ ಭೂಮೀರಿ. ಹ್ವಾದ ವರ್ಸ ಬರಾ ಬಿದ್ದರೂ ಬೆಳೇ ನೆಟ್ಟಗ ಬಂದಿತ್ತರಿ. ಈ ವರಸ ಮನೀಲೆ ಇಡತೀವೆಂತ

ಹೇಳಿ ಕಳಿಸ್ತಾರರಿ. ಹಾಗೆಂತ ಹೇಳಿ ಕುಲಕಣ್ಣಾರು ರೈತರಿಗೆ ಭೂಮಿ ಕೊಡಬ್ಯಾಡಾ ಅಂದರು. ಅವರಿನ್ನೂ ಬಂದಿಲ್ಲ; ಭೂಮಿನೂ ಸಾಗ ಆಗಿಲ್ಲರಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿದ. ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನ ಕತೆಯ ವಿಷಾದಭಾಯೆ ಪರಿಸರಿಸಿದಂತಿತ್ತು. ಯಾರದೋ ಈರ್ಷ್ಯೆ ನೆಲವನ್ನು ಬಂಜೆಯಾಗಿಸಿತ್ತು; ಅಧಿಕಾರ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟದಂತೆ ನಿರ್ಬಂಧ ಹಾಕಿತ್ತು; ಕಪಟಕಾರಸ್ಥಾನಗಳೆಲ್ಲ ಬೀಜದ ಮೊಳಕೆ ಮೇಲೇಳದಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದವು.

ಕುದುರೆಗಳು ಹಾಗೆಯೇ ಮರಡಿಯ ದಿಕ್ಕು ಹಿಡಿದು ಸಾಗಿದವು. ಪಾದಳ್ಳಿಯ ಗುಡ್ಡವನ್ನು ದಾಟಿ ಹೋದ ಮೇಲೆ ಚಿಗರೆಗಳ ಹಿಂಡು ವಾಸಿಸುವ ಸ್ಥಾನವಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ಬೇಟೆಗೆ ಅನುಕೂಲವಾದ ಸ್ಥಳವೂ ಇತ್ತು. ಬೇಟೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಗಳಾಗಿ ಹುಲಿಬ್ಯಾಟಿ ಹಳಬರು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿದ್ದರು. ಮರಡಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಅದನ್ನು ಏರಿದ್ಧಾಯಿತು. ಆ ಎತ್ತರದ ಮೇಲಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗಿ ನೋಡಿದಾಗ, ಪಾದಳ್ಳಿ ಅದರ ಮುಂದೆ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಗೆರೆಯಾಗಿ ಹರಿಯುವ ನದಿ, ಮೌನವಾಗಿ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಬರೆದಂತೆ ರಮ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡವು. ಮರಡಿಯ ಎದುರಿಗಿರುವ ತಗ್ಗಿನಲ್ಲಿ ಹೊಗೆ ಮುಸುಕಿದ ಗಿಡಗಳ ಗುಂಪಿನೊಳಗಿಂದ ಹಾವನೂರನ್ನೂ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆ ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ದನಗಳ ಹಿಂಡಿಗೆ ಹಿಂಡೇ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಹಾವನೂರಿಗೆ ದನಗಳನ್ನು ಮೇಯಿಸಲು ಅಡವಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹಾವನೂರಿನ ಭೂಮಿಯೆಲ್ಲ ಫಲವತ್ತಾದುದು, ಒಂದಂಗುಲವೂ ಬಿಡದಂತೆ ಸಾಗುವಳಿಯಾಗಿತ್ತು. ಅಂತೆಯೇ ಹಾವನೂರಿನ ದನಕರುಗಳು ಪಾದಳ್ಳಿಯ ಈ ಬೀಳುಬಿದ್ದ ಮರಡಿಯಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಾಡಿ ಮೇಯುವುದು ರೂಢಿಯಾಗಿತ್ತು. ಮಹಾರಾಜರು ಆ ದನಗಳ ಹಿಂಡಿನತ್ತ ಕುದುರೆ ಓಡಿಸಿದೊಡನೆ ಅವೆಲ್ಲ ದೂರದಿಂದಲೇ ಕಂಡು ಬಾಲವನ್ನೆತ್ತರಿಸಿ ಓಡಿದವು. ತುಡುಗು ಮೇಯುವ ದನಗಳು ತುಡುಗರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಬೆದರಿ ಓಡುತ್ತಿದ್ದ ದೃಶ್ಯ ಕೌತುಕಮಯವಾಗಿತ್ತು. ಹುಲಿಬ್ಯಾಟಿ ಹಳಬರ ಕೇಕೆ ನಗೆಗಳಿಂದ ಮರಡಿಯೆಲ್ಲ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಸಿತು.

“ತುಡುಗರಿಗಿಂತಾ ಈ ತುಡುಗದನಾ ಹಿಡಿಯೊಂದು ಬಲೆ ಬಿರಿ ಬಂದೈತರಿ” ಎಂದು ದಳವಾಯಿ ಹಾವನೂರಿನ ತುಡುಗುದನಗಳಿಂದಲೇ ಪಾದಳ್ಳಿಯ ಬೆಳೆ ಹಾಳಾಯಿತೆಂದು ಗೋಳು ತೋಡಿಕೊಂಡ.

“ಈ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸರಕಾರಕ್ಕೇನೂ ಅರ್ಜಿ ಬಂದಿಲ್ಲ?” ಎಂದು ಪ್ರಾಂತ ಸಾಹೇಬರು ಕೇಳಿದರು.

ಪೆಚ್ಚುಮುಖಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡ ದಳವಾಯಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡುವ ಅವಕಾಶವೇ

ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ ಎರೆಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಮಿಂಚಿನ ಗೊಂಚಲವೊಂದು ಹೊಳೆದಂತೆ ಚಿಗರೆಗಳ ಹಿಂಡೊಂದು ಓಡುತ್ತಾ ಹೋಯಿತು. ಅವನಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಮರೆತಂತಾಗಿ “ಚಿಗರೀ ಹಿಂಡು ಸಾಹೇಬರ!... ನಾಯಿ ಬಿಡ್ಲೆ!” ಎಂದು ಕೂಗಿಕೊಂಡ. ಬೇಟೆಯ ಜಾಗೃತಿ ಮಿಂಚಿನಂತೆ ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ಆವತರಿಸಿತು. ನಾಯಿಗಳು ಕೊರಳ ಸರಪಳಿಯಬಂಧನದಿಂದ ಮುಕ್ತವಾದವು. ಕೆಲ ನಿಮಿಷಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಚಿಗರೆಯ ಹಿಂಡನ್ನು ಸುತ್ತುವರಿದು ಅವು ಮರಡಿಯನ್ನಿಳಿದು ಎರೆಭೂಮಿಯನ್ನು ಸೇರುವಂತೆ ಮಾಡಿದವು.

ಆಷಾಢಮಾಸದ ಜಡಿಮಳೆ ಬಿದ್ದದ್ದರಿಂದ ಎರೆಭೂಮಿ ಹಸಿಯಾಗಿತ್ತು. ಚಿಗರೆಗಳು ಜಿಗಿದರೆ ಅವುಗಳ ಕಾಲುಗಳು ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಹುದುಲಿನಲ್ಲಿ ಸಿಗಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆಗ ಓಡುವದು ಆಯಾಸಪ್ರದವಾಗಿ ಅವು ನಾಯಿಗಳ ಬಾಯಿಗೆ ತಾವಾಗಿಯೇ ಬೀಳುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿಯ ಬೇಟೆಯ ರೀತಿಯೇ ಹಾಗೆ. ನುರಿತ ಬೇಟೆ ನಾಯಿಗಳು ಚಿಗರೆಗಳನ್ನು ಅಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಎರೆಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಓಡುವಂತೆ ಮಾಡಿದರೆ ತೀರಿತು. ಚಿಗರೆ ಎಡೆವುತ್ತ ನಡೆದಾಗ ಮುಗಿಬಿದ್ದು ನಾಯಿಗಳೇ ಬೇಟೆಗಾರರ ವಶಕ್ಕೆ ಅವನ್ನು ತಂದುಕೊಡುತ್ತವೆ.

ಚಿಗರೆಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಸಜೀವವಾಗಿದ್ದಾಗಲೇ ಹಿಡಿಯಬಹುದೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ಗಿಬ್ಬನ್ ಸಾಹೇಬರಿಗಿರಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಗುರಿಯ ನೇರದಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಗಂಡೆರಗಳಿಗೆ ಗುಂಡುಹಾಕುವ ಸಿದ್ಧತೆಯಲ್ಲಿ ಅವರಿದ್ದರು. ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಈ ರೀತಿಯ ಬೇಟೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಪರಿಚಿತವಿದ್ದದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಗುಂಡು ಹಾರಿಸುವ ಗೋಜಿಗೆ ಹೋಗದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಚಿಗರೆಗಳ ಹಿಂದೆ ಕುದುರೆಯನ್ನೋಡಿಸುತ್ತಿದ್ದು. ನಾಯಿಗಳು ಬೆನ್ನ ಹಿಂದೆಯೇ ಓಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಭಯಂಕರವಾಗಿ ಬೊಗಳುತ್ತಿದ್ದದರಿಂದ ಬೆದರಿದ ಚಿಗರೆಗಳು ಹಿಂದೆ ನೋಡಿ ಮುಂದೆ ಓಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಹುದುಲಿನಲ್ಲಿ ಕಾಲುಸಿಕ್ಕು ಅಸಹಾಯವಾಗಿ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸಾಹೇಬರು ಹಾರಿಸಿದ ಗುಂಡು ಎರಳಿಗೆ ಬಡಿಯದೆ ಹಿಂದೆ ಓಡುತ್ತಿದ್ದ ಮಹಾರಾಜರ ನಾಯಿಗೇ ಬಡಿಯಿತು. ನಾಯಿ ‘ಭೌಂ’ ಎಂದು ಚೀರಿ ನೆಲಕ್ಕುರುಳಿತು. ಬೇಟೆಯ ಸಂಭ್ರಮದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಅದನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸಲಿಲ್ಲ. ಉಳಿದ ನಾಯಿಗಳು ಇನ್ನೂ ಬೊಗಳುತ್ತ ಚಿಗರೆಗಳನ್ನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿದವು. ಬೇಟೆಗಾರರು ಅಡವಿ ನಡುಗುವಂತೆ ಹುಯಿಲೆಬ್ಬಿಸಿ ಅಳವಿನಲ್ಲಿ ಹಿಡಿಯಲು ಕುಳಿತರು.

ಹಸಿಯಾದ ಎರೆಭೂಮಿಗೆ ಬಿದ್ದು ಚಿಗರೆ ಹಿಂಡು ಗಾಸಿಯಾಯಿತು.

ಚಿಗರೆಗಳು ಓಡುವುದಾಗದೆ ಕಂಗಾಲಾದವು. ಚಿಗರೆಗಳು ಅಳವಿನಲ್ಲಿ ಬಂದಾಗ ನಾಯಿಗಳು ರೌದ್ರ ಆವೇಶದಲ್ಲಿ ಮುಗಿಬಿದ್ದವು. ಬೇಟೆಗಾರರು ಬೀಸಿ ಒಗೆದ ಬಡಿಗೆಯ ಏಟು ಬಿದ್ದು ಗಂಡೆರಳೆಯೊಂದು ನೆಲಕ್ಕುರುಳಿತು. ತಳವಾರ ಮಲ್ಲ ದಾವಿಸಿ ಹೋಗಿ ಅದನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಮಹಾರಾಜರ ಕುದುರೆಯ ಮುಂದೆ ಒಗೆದ. ಇನ್ನೂ ಜೀವ ಹೋಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಡಿಗೆಯ ಏಟು ಮರ್ಮಕ್ಕೆ ತಾಕಿದ್ದರಿಂದ ಎರಳೆ ಒಂದೇ ಸವನೆ ಹೊರಳುತ್ತಿತ್ತು. ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣವೇ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಬಂದಂತೆ ಕರುಣೆ ತುಂಬಿತ್ತು. ಆ ನೋಟ ವಿಲಕ್ಷಣ ಮಾನವೀಯತೆಯಿಂದ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಮಹಾರಾಜರು ಬೇಟೆಯ ಆವೇಶದಲ್ಲಿದ್ದುದರಿಂದ ಎರಳೆಯನ್ನು ತೋಟಕ್ಕೊಯ್ಯಲು ಸನ್ನೆಮಾಡಿದರು.

ಮಹಾರಾಜರ ನಾಯಿಯನ್ನು ಗುಂಡುಹಾಕಿ ಕೊಂದಿದ್ದರಿಂದ ಗಿಬ್ಬನ್ ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಬಹಳ ವ್ಯಥೆಯಾಯಿತು. ಬೇಟೆಯಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಆಸಕ್ತಿ ಉಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕೆಂದು ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಒಂದಲ್ಲ ನೂರು ಸಾರೆ ಕೇಳಿಕೊಂಡರು. ಮಹಾರಾಜರು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದು. ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತಿಸಬಾರದೆಂದು ಗಿಬ್ಬನ್ ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಹೇಳಿ ಅವರೇ ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಆದರೂ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ನೆಚ್ಚಿನ ನಾಯಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಬಗ್ಗೆ ಎಲ್ಲ ಬೇಟೆಗಾರರಿಗಾಗಿರುವಂತೆಯೇ ಆಳವಾದ ದುಃಖ ಮಿಡಿಯುತ್ತಿತ್ತು.

ಬೇಟೆ ಮುಗಿದು ಇಬ್ಬರೂ ತೋಟಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿದಾಗ ಸೂರ್ಯ ನೆತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಬಂದಿದ್ದ. ಬಿಸಿಲು ಸುಡುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಪಶ್ಚಿಮದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಜಡಿಮಳೆಯಮೋಡಗಳು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದದವು. ಎತ್ತರದ ಮೇಲಿಂದ ಮುಗಿಲ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದಾಗ ಈ ನೋಟ ಮೋಹಕವಾಗಿಯೇ ಕಂಡಿತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮೋಡ ಹಿಂಜಿದಂತಾಗಿ ಬಾನೆಲ್ಲವನ್ನೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿತು. ಸೂರ್ಯನ ಬೆಳಕು ಮರೆಯಾಯಿತು. ಪಡುವಣ ಗಾಳಿಗೆ ಹರೆ ಬಂದಿತ್ತೇನೋ, ಭರದಿಂದ ಬೀಸುತ್ತಿತ್ತು. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಗಾಳಿಯ ಬೀಸುವಿಕೆಯಿಂದ ಮುಂದೆ ಹೋಗುವುದೂ ಅಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಬಟ್ಟಬಯಲು ಗಾಳಿಗೆ ಮೈಯೊಡ್ಡಿಕೊಂಡು ಅದರ ಸತ್ತ್ವವನ್ನೇ ಪರೀಕ್ಷಿಸುವಂತಿತ್ತು. ಗಿಡಮರಗಳೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ನಿಡಿದಾದ ಬರಲುಗಳಿಂದ ಬೀಸಿ ಹೊಡೆದರೂ ಗೊಳಿಯಂತೆ ಏರಿ ಬರುವ ಗಾಳಿಯನ್ನು ತಡೆಯುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿತ್ತು.

ಜಡಿಹಿಡಿದು ಮಳೆ ಒಂದೇಸವನೆ ಹನಿಯಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಗಾಳಿ ಹುಚ್ಚು

ರಭಸದಿಂದ ಬೀಸಿದ್ದರಿಂದ ಜಾಗೀರದಾರರ ತೋಟದ ಗುಡಿಸಲಿನ ಹುಲ್ಲಿನ ಮೇಲು ಛಾವಣಿ ಹಾರಿಹೋಗಿತ್ತು. ಅವಸರದಿಂದ ಅದನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸುವ ಕೆಲಸವೂ ಸಫಲವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಡಿಗೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಂದು ಮೀಸಲಾಗಿರಿಸಿದ್ದ ಹಳೆಯ ಗುಡಿಸಲು ಮಾತ್ರ ಪ್ರಶಸ್ತವಾಗಿತ್ತು. ಹದಿನಾರು ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವ ಧಾಬೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಆ ಗುಡಿಸಲನ್ನು ಕಟ್ಟಲಾಗಿತ್ತು ಹೊರಗೆ ಮಳೆಯಿದ್ದುದರಿಂದ ಮಹಾರಾಜರೂ ಗಿಬ್ಬನ್ ಸಾಹೇಬರೂ ಆಶ್ರಯಕ್ಕೆಂದು ಇದೇ ಗುಡಿಸಲಿನಲ್ಲಿ ನುಗ್ಗಬೇಕಾಯಿತು. ಮಹಾರಾಜರ ಪರಿವಾರದ ಇನ್ನಿತರರು ಚಕ್ಕಡಿಯ ಮೇಲೆ ಗುಡಾರ ಹಾಕಿ ಅದರ ಚಾಟಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತರು.

ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಗುಡಿಸಲಿನಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬೊಂಟಿಗರಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಬೇಸರವೆನಿಸಿತು. ಚಕ್ಕಡಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತವರನ್ನೂ ಒಳಗೆ ಕರೆಯಲಾಯಿತು. ಇದ್ದ ಒಂದೇ ಗುಡಾರದ ಮೇಲೆ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಇಂಬುಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತರು. ಬೇಗನೆ ಅಡಿಗೆಯಾಗುವದೂ ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಶವಂತರಾಯರು ಗೆಣಸಿನ ಡಬ್ಬುಗಾಯಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಬಾಳೆಹಣ್ಣುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಉಪಹಾರಕ್ಕೆಂದು ತಂದಿಟ್ಟರು. ಮಹಾರಾಜರು ತಮ್ಮ ಗೌರವದ ಬಂಧನವನ್ನೂ ಮರೆತು, ಕ್ಷುಧಾ ಶಾಂತಿಯಲಿ ನಿರತರಾದರು. ಸರಸವಾಗಿ ಹರಟೆಯನ್ನು ಹೊಡೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಹಾಲು,ಬೆಲ್ಲ, ಗೊಂಜಾಳದ ತೆನೆಗಳನ್ನು ಹಂಚುತ್ತ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿದ್ದ ದಾದಾ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಮಹಾರಾಜರ ಕಣ್ಣು ತುಂಬಿದ. ಅವನ ದೇಹಸೌಷ್ಟವ ಅವರಿಗೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಸಿತ್ತು. ಯಶವಂತರಾಯರನ್ನು ಮತ್ತೆ ದಾದಾನ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿಗಾಗಿ ಕೇಳಿಕೊಂಡರು.

ಮೊದಲು ಜಡಿಮಳೆಯಾಗಿದ್ದದ್ದು. ಬಿರುಮಳೆಯಾಗಿ ಸುರಿದು ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ ಮಳೆ ನಿಂತಿತು. ಆ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಜಾಗೀರದಾರರ ತೋಟದ ಬಾವಿಯಲಿ ಮಳೆಯಿಂದ ತೋಯಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಬಾರದೆಂದು ನಿಂತ ನಾಲ್ವರು ಬಾವಿಯ ಮೆಟ್ಟಲನ್ನೇರಿ ಮೇಲೆ ಬಂದರು. ಅವರನ್ನುನೋಡಿ ಗೊಂಜಾಳ ತೆನೆಯನ್ನು ಕಡಿದು ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದ ಹೊಲೆಯರ ರುದ್ರ “ಸಲಾಮರೀ ಗೌಡರ” ಎಂದು ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಕೂಗುತ್ತ ವಂದನೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ. ತಳವಾರ ಮಲ್ಲ ಅವರನ್ನು ಮಹಾರಾಜರು ಕುಳಿತ ಗುಡಿಸಲಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದ.

ಗುಡಿಸಲದ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಬಂದ ಲಿಂಗಪ್ಪನನ್ನು ನೋಡಿ ಯಶವಂತರಾಯರು “ಬರಿ, ಬರಿ, ಗೌಡರ” ಎಂದು ಕರೆದರು. ಲಿಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ಒಳಗಿನ ಪರಿವಾರವನ್ನು ನೋಡಿ ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಯೆನಿಸಿದರೂ ಅದನ್ನು ತೋರಗೊಡುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಲಿಂಗಪ್ಪನ

ಹಿಂದಿನಿಂದಲೇ ಪಡದಪ್ಪ, ಪಡದಪ್ಪನ ಅಣ್ಣನಾದ ಶಂಕರಪ್ಪ ಹಾಗೂ ಲಿಂಗಪ್ಪನ ಸೋದರಮಾವ ಇವರೆಲ್ಲ ಗುಡಿಸಲಿನಲ್ಲಿ ಬಂದು ಗುಡಾರದ ಅಂಚಿಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು.

ಈ ಆಗಂತುಕರು ಬಂದದ್ದರಿಂದ ಅಪರಿಚಿತರಿಗೆ ಸಂಕೋಚವೆನಿಸಿತು. ಕೆಲವರಿಗೆ ಪೂರ್ವಸ್ಥಿತಿಗಳೆಲ್ಲ ಕೆರಳಿದವು. ಕೆಲವರಿಗೆ ಮೋಚೆನಿಸಿತು; ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರಿಗೆ ಕುತೂಹಲವೂ ಹುಟ್ಟಿತು. ಲಿಂಗಪ್ಪ ಈಗ ಮೊದಲಿನಂತೆ ಸ್ಥೂಲಕಾಯನಾಗಿರದೆ, ಸೊರಗಿ ಹೋಗಿದ್ದ. ಅವನ ವೇಷದಲ್ಲಿಯೂ ಮೊದಲಿನ ಆಡಂಬರವಿರಲಿಲ್ಲ. ಪಡದಯ್ಯನ ಸನ್ಯಾಸಿ ವೇಷವೆಲ್ಲ ಮಾಯವಾಗಿತ್ತು. ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಹುಚ್ಚುಕಳೆ ಅವರ ಮುಖವನ್ನು ಆವರಿಸಿತ್ತು.

ಕೆಲಹೊತ್ತು ಎಲ್ಲರೂ ವಸೌನವಾಗಿಂಯೇ ಕಾದರು. ಕೊನೆಗೆ ಯಶವಂತರಾಯರು “ದಾದಾ, ಪಾವಣೇರಿಗೆ ಫಳಾರದ ಜೀನಸಾ ಬರಲಿ” ಎಂದು ಆದೇಶವಿತ್ತರು. ಅವರ ಮುಖ ಸಂಯಮದಿಂದ ಗಂಭೀರವಾಗಿತ್ತು. ದಾದಾನ ಮುಖ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಕಹಿಯಾಯಿತು; ಹುಬ್ಬುಗಂಟಿಕ್ಕಿದವು. ಆದರೂ ಏನೂ ತೋರಗೊಡುವ ಹಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ನಿರುಪಾಯನಾಗಿ ಫಲಾಹಾರದ ಸಮಾನುಗಳನ್ನು ಲಿಂಗಪ್ಪನ ಮುಂದೆ ತಂದಿಟ್ಟು ಮತ್ತೆ ದೂರ ಸರಿದ. ಲಿಂಗಪ್ಪ ಏನೂ ಮಾತಾಡದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ. ಯಶವಂತರಾಯರು ಔಪಚಾರಿಕವಾಗಿ “ಮತ್ತೇನು ಊರ ಕಡೆ ಎಲ್ಲಾ ಆರಾಮ?” ಎಂದು ಲಿಂಗಪ್ಪನನ್ನು ಕೇಳಿದರು. ಅವರು ಅಜರಾಣಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಎರಡು ವಾರಗಳ ಮೇಲಾಗಿತ್ತು. ತಮ್ಮ ಊರ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಕೇಳಲು ಆತುರರಾಗಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೆ ಲಿಂಗಪ್ಪನ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿಬಂದವು. ಎದುರಿಗೆ ಹೊಸಬರಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಅಳುತ್ತಿದ್ದನೋ ಏನೋ! ದುಃಖ ತುಂಬಿ ಬಂದು ಉತ್ತರವೀಯುವದೇ ಅವನಿಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿತ್ತು.

ಶಂಕರಪ್ಪನೇ ಈಗ ನಡುವೆ ಬಾಯಿ ಹಾಕಬೇಕಾಯಿತು. “ಪಾಟೀಲರ ಲಿಂಗಪ್ಪನ ತಂದಿಯವರು ಕೈಲಾಸ ಕಂಡದ್ದು ನಿಮಗ ಗೊತ್ತ ಎಲ್ಲ ಕಾಣತೈತಿ?” ಎಂದು ನುಡಿದನು

ಯಶವಂತರಾಯರಿಗೆ ಕೆಡುಕೆನಿಸಿತು, ಕ್ಷಣಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು “ಸಾವಿಗೆ ಏನ ಮಾಡೂದೈತಿ? ಆದದ್ದು ಆಗಿಹೋತು. ಅವರಿಗೂ ವಯಸ್ಸಾಗಿತ್ತಲ್ಲ. ಸುಮ್ಮನೆ ಅತ್ತರ ಏನ ಬಂದಹಾಗಾತು? ಹಸದು ಬಂದೀರಿ ಕಾಣತೈತಿ. ಫಳಾರ ತೊಗೋರಿ” ಎಂದು ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿದರು.

ಅವರೆಲ್ಲ ಹಿಂದಿನ ದಿನವೇ ಅಜರಾಣಿಯಿಂದ ಹೊರಟಿದ್ದರು. ನಡುವೆ

ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಕಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಗಾಡಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಬಂದಿದ್ದರು. ಬೆಳಗಿನಿಂದ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಏನೂ ಬಿದ್ದಿರಲಿಲ್ಲ. ದಾರಿ ನಡೆದ ದಣಿವಿನಿಂದ ಇನ್ನಷ್ಟು ಕಂಗಾಲಾಗಿದ್ದರು. ಯಾರೂ ಮಾತಾಡುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಾ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮರುಮಾತಾಡದೆ ಎದರಿಗಿದ್ದ ಡಬ್ಬುಗಾಯಿ ಬಾಳೇಹಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಕೈ ನೀಡಿದರು.

ಯಶವಂತರಾಯರು ನೀಡಿದ ಅತಿಥಿಸತ್ಕಾರದಿಂದ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಇವರಾರೆಂದು ತಿಳಿದಕೊಳ್ಳುವ ಕುತೂಹಲ ಉಂಟಾಯಿತು. ಯಶವಂತರಾಯರಿಗೆ ಅದು ಗೊತ್ತಾಯಿತೇನೋ, ಅತಿಥಿಗಳ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು. “ಇವರು ಇದೇ ಊರಿನ ಗೌಡರು ಮೃತ ಶಂಕರಪ್ಪಗೌಡರ ಮಗಾ ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡರು. ಇವರು ಪಾದಳ್ಳಿ ಹಿರೇಮಠದ ಪಡದಪ್ಪನವರು. ಇನ್ನಿಬ್ಬರೂ ಅವರ ಆಪ್ತರು” ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಈ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಹಿಂದಿನ ಇತಿಹಾಸವೆಲ್ಲಾಸಾಕಷ್ಟು ಅವಗತವಾಗಿತ್ತು. ಸ್ವತಃ ಯಶವಂತರಾಯರೇ ಆ ಕತೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಳಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅತಿಥಿಗಳಿಗೆ ಬಂದವರನ್ನು ಶಿಷ್ಟಾಚಾರಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮತವಾಗುವಂತೆ ಮಾತರ ಆದರಿಸುತ್ತಿರುವರೆಂಬ ಮಾತು ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಯಿತು. ಅಂತೆಯೇ ಅವರು ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಸೆ ಕೇಳುವ ಗೋಜಿಗೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಲಿಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ದೊರೆತ ಆತಿಥ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಈತನೂ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಬೇಕದವನೇ ಇರಬೇಕೆಂದು ಗಿಬ್ಬನ್ ಸಾಹೇಬರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಯಿತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮಳೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿಂತದ್ದರಿಂದ ತಾವು ಕ್ಯಾಂಪಿಗೆ ಹರಡುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿ ಗಿಬ್ಬನ್ ಸಾಹೇಬರು ಎದ್ದರು. ಲಿಂಗಪ್ಪ ಬಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ವಂದಿಸುವಾಗ ಅವನ ನೀರು ತುಂಬಿದ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಗಿಬ್ಬನ್ ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ವಿಲಕ್ಷಣಭಾವನೆಗುಂಟಾದವು.

ಸಾಹೇಬರು ತಮ್ಮ ಕ್ಯಾಂಪಿಗೆ ಹೊರಟರು. ಉಪಹಾರ ತೀರಿಸಿಕೊಂಡ ಹಳಬರು ಅವರ ಕುದುರೆಯ ಮುಂದೆ ಊರವರೆಗೆ ಓಡಿದರು. ಲಿಂಗಪ್ಪ ಪಡದಪ್ಪ ಇಬ್ಬರೂಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ವಂದಿಸಿ, ಯಶವಂತರಾಯರಿಗೆ ಹೇಳಿ ಪಾದಳ್ಳಿಯ ದಾರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದರು. ಲಿಂಗಪ್ಪ ಶಂಕರಪ್ಪ ಇವರು ಸ್ವಲ್ಪಾದರ ಮಾತಾಡಿದ್ದರು. ಏನೂ ಮಾತಾಡದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಹೋದ ವ್ಯಕ್ತಿಯೆಂದರೆ ಪಡದಪ್ಪನವರೊಬ್ಬರೇ.

ಅವರು ಹೋದ ಮೇಲೂ ವಾತಾವರಣ ಇನ್ನೂ ಜಡವಾಗಿಯೇ ಇತ್ತು. ಬೇಟೆಯ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದಷ್ಟು ಉತ್ಸಾಹಕರವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಲಿಲ್ಲ. ಬೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಜರ ನಾಯಿ ಗುಂಡಿಗಾಹುತಿಯಾಗಿ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ

ಕಳವಳವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತ್ತು. ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಬಂದಿದ್ದ ಗಿಬ್ಬನ್ ಸಾಹೇಬರು ವ್ಯಥೆಗೊಂಡು ಉದಾಸೀನರಾಗಿಯೇ ಉಳಿದರು. ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಬಂದ ಮಳೆ ಬಿಸಿಲನ್ನು ನುಂಗಿದಂತೆ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನೂ ನುಂಗಿತ್ತು. ಗಾಳಿ ಬೀಸಿ ಹುಲ್ಲಿನ ಛಾವಣಿ ಹಾರಿ ಹೋಗಿದ್ದರಿಂದ ಅಡಿಗೆ ತಡವಾಗಿ ಯಶವಂತರಾಯರು ಆತಂಕಕ್ಕೊಳಗಾಗಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಸಭ್ಯತೆಯ ನಿರ್ಬಂಧಗಳಿದ್ದದ್ದರಿಂದ ಯಾರೊಬ್ಬರೂ ಸಿಡಿಮಿಡಿಗೊಳ್ಳದೆ ಇದ್ದದ್ದರಲ್ಲಿಯೇ ಸಮಾಧಾನಗೊಂಡಿದ್ದರು.

ಮಳೆಮೋಡಗಳು ಇನ್ನು ಮಬ್ಬು ಕವಿಸಿದ್ದಾಗಲೇ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಈ ಅತಿಥಿಗಳ ಪ್ರವೇಶವಾಗಿತ್ತು. ಗತಜನ್ಮದ ಪಾಪದ ಅವಶೇಷವೊಂದು ತೀವ್ರ ವ್ಯಥೆಯಾಗಿ ಅಕಾರಣವಾಗಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕಲಕುವಂತೆ ಯಾರಿಗೂ ಬೇಡವಾದ ಅತಿಥಿಗಳು ಒಳಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ಯಶವಂತರಾಯರು ಗೃಹಸ್ಥಧರ್ಮವನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸಲೇಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಹುಟ್ಟಿದಾರಭ್ಯ ಕೂಡಿ ಬಂದ ಸೌಜನ್ಯ ಕಲಿಸಿದ ಪಾಠವಾಗಿತ್ತು ಅದು. ಅತಿಥಿಗಳಿಗೂ ಇಲ್ಲಿಯ ವಾತಾವರಣ ಹಿತಕರವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಹಾರಾಜರ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯ ಭಯವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿದರೆ ಯಶವಂತರಾಯ ಹಾಗೂ ದಾದಾ ಇವರ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯ ಸಂಕೋಚ, ತಿರಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿತ್ತು. ಲಿಂಗಪ್ಪನಂತೂ ಅಶುಭದುಃಖದ ಭಾರವನ್ನೇ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ. ಯಶವಂತರಾಯರು ಅಜರಾಣಿಯ ಕುಶಲವನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಅವರಿಗೆ ಅಂಥ ಉತ್ತರ ದೊರೆತಿತ್ತು.

“ಇಂಥಾ ಚಂಡಾಲರ ಸೇವಾ ಮಾಡೂ ಹೊತ್ತು ಬಂತಲ್ಲ ಯಜ್ಞಾ!” ಎಂದು ದಾದಾ ಹಲ್ಲು ಕಚ್ಚಿ ಗರುಗುಟ್ಟಿದ. ಇಷ್ಟೋತ್ತಿನವರೆಗೆ ತಡೆದದ್ದೇ ಸಾಕಾಗಿತ್ತು ಪಡದಯ್ಯನವರನ್ನು ನೋಡಿಯಂತೂ ಅವನ ರಕ್ತ ಕುದಿದಿತ್ತು. ಮಹಾರಾಜರ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯ, ಯಶವಂತರಾಯರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇವುಗಳ ನಿರ್ಬಂಧದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಅವನು ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ. ಈಗ ಮಾತ್ರ ತಡೆಯಲಾರದೆ ಮಾತಾಡಿದ. “ಹಾಗಲ್ಲ ತಮ್ಮಾ, ಅವರು ಎಷ್ಟಂದರೂ ಸರಕಾರದ ಅತಿಥಿಗಳು, ಹಾಗೆಲ್ಲ ಮಾಡಬಾರದು” ಎಂದು ಯಶವಂತರಾಯರು ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿದರು.

ದಾದಾ ಸುಮ್ಮನೇನೋ ಕುಳಿತ. ಆದರೆ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸಿಟ್ಟು ಶೋಕಗಳು ತುಮುಲ ವಿಪ್ಲವದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದವು. ಪಡದಯ್ಯನ ನೆರಳು ಕೂಡ ಅವನಿಗಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ದರ್ಶನ ಕೋಪವನ್ನು ಪ್ರಜ್ವಲಿಸಿತ್ತು. ಅದರ ಬೆನ್ನಿಗೆ ಚಿಮಣಾಳ ನೆನಪು ಓಡಿಬಂದು ಅವನ ಕಾಲಲ್ಲಿ ಗಾಯಗೊಂಡು ನರಳುತ್ತಿತ್ತು. ಅವಳ ಅನಾಥಜೀವ ಅಣ್ಣನ ಆಶ್ರಯಕ್ಕಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸುವಂತೆ ಭಾಸವಾಯಿತು. ತನ್ನ ಅಸಹಾಯಕತೆಗೆ ನಾಚಿಕೆಯೂ ಬಂದಿತು. ದುಃಖವನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ

ದಾದಾ ಕಣ್ಣೊರಿಸಿಕೊಂಡು ಇನ್ನೊಂದೆಡೆಗೆ ಹೊರಟುಹೋದ.

ಯಶವಂತರಾಯರೂ ಕಳವಳಕ್ಕೀಡಾಗಿದ್ದರು. ಸಭ್ಯತೆಯ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಒಳಗಾಗಿ ಅವರು ಗೌರವಯುತವಾಗಿಯೇ ನಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಆದರೆ ನಡೆದ ಪ್ರಸಂಗವೆಲ್ಲ ಅವರಿಗೂ ಅಪ್ರಿಯವಾಗಿಯೇ ಇತ್ತು. ಲಿಂಗಪ್ಪನ ತಂದೆ ಸತ್ತ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಅಪಶಕುನವಾದಂತೆ ಅವರು ಗಾಬರಿಗೊಂಡಿದ್ದರು. ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಾಗುವಂತೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ ಎಂಬ ವ್ಯಥೆ ಬೇರೆ ಅಂತರಂಗವನ್ನು ಕೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ವಿಷಣ್ಣರಾಗಿಯೇ ನಿಟ್ಟುಸಿರಿಟ್ಟರು.

ಮಹಾರಾಜರ ಉತ್ಸಾಹವೆಲ್ಲ ನಾಯಿ ಸತ್ತಾಗಲೇ ಅಡಗಿಹೋಗಿತ್ತು. ಗಿಬ್ಬನ್ ಸಾಹೇಬರೆದುರು ಮನಸ್ಸಿಗಾದ ಸಂಕಟವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರ ನಾಡನ್ನು ನೋಡಬಂದಾಗ ಅವರಿಗೆ ಕಂಡದ್ದೇನು? ಬಂಜೆನೆಲ, ವೃಥಾವಾದ ಬೇಟೆ, ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಬಂದ ಮಳೆ, ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ ಅತಿಥಿಗಳು— ಇವೆಲ್ಲ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕಲಕಿದ್ದವು. ಒಮ್ಮೆ ಪಾದಳಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಸಾಕೆನಿಸಿತ್ತು.

ಹೊರಗೆ ಮಳೆ ನಿಂತಿದ್ದರೂ ಬೆಳಕಿರಲಿಲ್ಲ; ತಾಸಿನ ಹಿಂದೆ ರಭಸದಿಂದ ಬೀಸಿದ್ದ ಗಾಳಿ ಅದೃಶ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಇನ್ನೂ ಮಧ್ಯಾಹ್ನವಾಗಿದ್ದರೂ ಸಂಜೆಯ ಮಜ್ಜು ಎಲ್ಲೆಡೆಗೂ ಕವಿದಿತ್ತು. ಮಳೆಯ ಭಾರಕ್ಕೂ ಕವಿದ ಮಜ್ಜಿಗೂ ಗಿಡಬಳ್ಳಿಗಳೆಲ್ಲ ಸೋತಂತೆ ಜೋತು ಬಿದ್ದಿದ್ದವು. ಮಳೆ ಸುರಿದು ಸುರಿದು ಮೋಡಗಳು ಕೂಡ ನಿರ್ವಿಣ್ಣವಾಗಿದ್ದವು.

ಅಡಿಗೆಯ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಊಟಕ್ಕೆ ಎಬ್ಬಿಸಿದಾಗ ಯಾರಿಗೂ ಏಳಬೇಕೆಂಬ ಉತ್ಸಾಹವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಯಶವಂತರಾಯರೇ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಎಚ್ಚರಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಅತಿಥಿಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿದಂತೆಯೇ ಇದೂ ಮಾಡಲೇಬೇಕಾದ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿತ್ತು. ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿಯೇ ಎಲ್ಲರೂ ಮೇಲೆದ್ದರು.

೩೩

ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೆ ಗಿಬ್ಬನ್ ಸಾಹೇಬರ ಹೆಸರನ್ನು ನೆನೆದರೂ ಭಯದಿಂದ ನಡಗುವಂತಾಯಿತು. ವೆಂಕಣ್ಣ ಮಾಸ್ತರನಿಂದ ಶ್ಯಾಮರಾಯನ ನೇಮಣೂಕಿ ಆಗದಂತೆ ಅರ್ಜಿಯನ್ನು ಬರೆಸಿದ ಗುಟ್ಟುರಟ್ಟಾಗಿ ತಾನು ಬೀಸಿದ ಜಾಲದಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಬಿದ್ದಂತಾಯಿತು. ವೆಂಕಣ್ಣ ಮಾಸ್ತರನ ವಿಚಾರಣೆಯಾದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಶೇಷಪ್ಪ ಅಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ನಡೆದ ಸಂಗತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಶಿರಸ್ತೇದಾರರಿಂದಲೇ

ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯಿತು. ಮುಂದೇನಾಗಬಹುದೋ ಎಂಬ ಭಯ ಸೇರಿತು. ಗಿಬ್ಬನ್ ಸಾಹೇಬರು ಏನೂ ನಿರ್ಣಯ ಹೇಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಶಿರಸ್ತೇದಾರ ಜಕ್ಕಣ್ಣನೊಂದಿಗೆ ಆಪ್ತಾಲೋಚನೆ ನಡೆಸಿದ. ಜಕ್ಕಣ್ಣನಿಗೆ ಶೇಷಪ್ಪನ ವಾದದಲ್ಲಿ ಹುರುಳಿಲ್ಲವೆಂದು ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೂ ಸರಬರಾಯಿಯ ಋಣ ಅವನ ಬಾಯಿ ಕಟ್ಟಿತು. ಶ್ಯಾಮರಾಯನ ನೇಮಣೂಕಿ ಮುದ್ದತು ನಾಳಿನ ದಿವಸ ಅದ. ಸಾಧ್ಯ ಆದರೆ ಮುಂದ ಹಾಕಲಿಕ್ಕೆ ಬರತದೇನೋ ನೋಡೋಣ ಎಂದು ಆಶ್ವಾಸನವಿತ್ತನು.

ಶೇಷಪ್ಪ ಮಾಮಲೇದಾರ ಕೃಷ್ಣರಾಯರಿಗೆ ಗಂಟುಬಿದ್ದ. ಪ್ರಾಂತಸಾಹೇಬ ಎಷ್ಟೆಂದರೂ ಹೊರಗಿನವ. ತಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗೂ ಬಿಡಲಾರದ ಸಂಬಂಧವಲ್ಲವೆ? “ಏನರಿ, ಆ ಹುಡುಗನಂಥಾ ಸಾಹೇಬ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಾಂಗ ಮಾಡಬೇಕಾ? ತನ್ನ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಾಂಗ ನಡಕೋಬೇಕು. ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬಿಟ್ಟು ಗೌಡರ ಮನೀತನಕ ಹೋಗಿ ಬರೋದಂದರೇನು? ಶಿರಸ್ತೇದಾರರಿಗೆ ಜವಾಬು ತಕ್ಕೊಂಡು ಕಾಗದಪತ್ರಾ ತರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳೋದು ಬಿಟ್ಟು ಎಲ್ಲಾ ತಾನ ಮಾಡೋದ?” ಎಂದು ಸಂಕಟ ತೋಡಿಕೊಂಡ.

ಮಾಮಲೇದಾರರಿಗೆ ಪ್ರಾಂತಸಾಹೇಬರ ನಿಂದೆಯಲ್ಲಿ ಆಸ್ತೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. “ಇಂಗ್ರೇಜಿ ಸಾಹೇಬ, ಅನನುಭವಿಕ ಹುಡುಗ. ಹೊಸದಾಗಿ ಅಧಿಕಾರ ತೊಗೊಂಡಾನ, ದೇಶೀ ಸಾಹೇಬರಾಂಗ ಅಧಿಕಾರ ನಡಸೋದು ಗೊತ್ತಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಹೇಳಿ, “ಸಾಹೇಬ ವಾರಸಾ ರಜಿಸ್ತರ ತಪಾಸು ಮಾಡಲಿದ್ದಾನೇನು ಮತ್ತೆ? ದೇಶಪಾಂಡೇರ ವಾರಸಾ ಪ್ರಕರಣದಾಗ ನೀ ಮಾಡಿದ ರಾಡಿ ಅವನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದರ ತೀರಿಹೋತು” ಎಂದು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿತ್ತರು.

ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೆ ಗಾಯದ ಮೇಲೆ ಗಾಯಗಳಾದವು ಎಂಥ ಅನನುಕೂಲ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ದಾರಿ ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಅವನಿಗೆ, ಈಗ ಎಲ್ಲ ದಾರಿಗಳು ಕಟ್ಟಾದವೆಂದೆನಿಸಿತು. ತನ್ನ ಜೊತೆಗೆ ಬಂದವರನ್ನೆಲ್ಲ ಸೂತ್ರದ ಗೊಂಬೆಗಳಂತೆ ಕಾಣಿಸುವ ಅವನ ಬುದ್ಧಿ ಚಾತುರ್ಯಕ್ಕೆ ಈಗೇನೂ ಬೆಲೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ರಚಿಸಿದ ಪಾತ್ರಗಳೇ ಅವನ ವಿರುದ್ಧ ಬಂಡುಹೂಡಿದ್ದವು. ಗೌಡಿತಿ, ವೆಂಕಣ್ಣಮಾಸ್ತರ ಇವರೆಲ್ಲ ತನ್ನ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟರು. ಶಿರಸ್ತೇದಾರರು, ಮಾಮಲೇದಾರರೆಲ್ಲ ಇವನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಏನೂ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲಾರದವರಾಗಿದ್ದು. ಇನ್ನುಮೇಲೆ ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ದಪ್ಪರ ಉಳಿಯಲಾರದು; ಶ್ಯಾಮರಾಯನಿಗೆ ಚಾರ್ಜು ವಹಿಸಿಕೊಡುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗುವದೆಂಬುದನ್ನು ನೆನೆದು ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೆ ದುಃಖವಾಯಿತು. ಖಿನ್ನನಾಗಿಯೇ ಅಲ್ಲಿಂದ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟ. ಸಣ್ಣಾಗಿ ಮಳೆ

ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನಿಗೇನೂ ಅದರ ಲಕ್ಷ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿಯೇ ಮನೆ ಮುಟ್ಟಿದ. ದಪ್ಪರದಲ್ಲಿ ತಾನು ಅರ್ಧಮರ್ಧ ಮಾಡಿಟ್ಟ ಕೆಲಸವನ್ನೆಲ್ಲ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಮುಗಿಸಿಬಿಡಬೇಕೆಂದು ದಪ್ಪರ ಬಿಚ್ಚಿದ.

ಕುಲಕರ್ಣಿಕಿ ದಪ್ಪರ ಶ್ಯಾಮರಾಯನಿಗೆ ಹೋದರೂ, ಗೌಡಿಕಿಯ ದಪ್ಪರ ತನಗೇ ಉಳಿಯುವುದೆಂದು ಸಮಾಧಾನ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ಗೌಡಿಕಿಯ ದಪ್ಪರವನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಟ್ಟು, ಕುಲಕರ್ಣಿಕಿ ದಪ್ಪರವನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿದ.

ಊಟದ ಹೊತ್ತಾಯಿತೆಂದು ಹೆಂಡತಿ ಬಂದು ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಕೊಟ್ಟರೂ ಶೇಷಪ್ಪನ ಲಕ್ಷ್ಯ ಅತ್ತ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ಜಗತ್ತಿನ ಲಕ್ಷ್ಯವೇ ಹಾರಿಹೋಗಿತ್ತು. ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತನ್ನ ದಪ್ಪರದಲ್ಲಿಯೇ ಲೀನನಾಗಿದ್ದ. ಮೃತ್ಯುಕಾಲ ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಿರಲು, ಮೃತ್ಯು ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆದು ಮುಗಿಸುವ ನಿರ್ಧಾರದಿಂದಲೇ ಕುಳಿತವನಂತೆ ಅವನು ಬರೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾಗಿದ್ದ. ದಪ್ಪರ ಅವನ ಪಾಲಿಗೆ ಜನ್ಮಕೃಂಟಿಕೆಕೊಂಡು ಬಂದ ಸಹಜವಾದ ಆಸ್ತಿಯಾಗಿತ್ತು; ಕರ್ಣನ ಕವಚ ಕುಂಡಲಗಳಂತೆ ಅವನ ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿಯ ಬಾಹ್ಯರೂಪವಾಗಿತ್ತು. ದಪ್ಪರದ ಹಸ್ತಾಂತರ ಅವನ ಕುಂಡಲಗಳಂತೆ ಅವನ ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿಯ ಬಾಹ್ಯರೂಪವಾಗಿತ್ತು. ದಪ್ಪರದ ಹಸ್ತಾಂತರ ಅವನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಪಾದಳ್ಳಿಗ್ರಾಮದ ಅಧಿಕರದ ಹಸ್ತಾಂತರದಷ್ಟೇ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವಾಗಿತ್ತು, ಜೀವನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುವಷ್ಟೇ ದುಃಖಪ್ರದವಾಗಿತ್ತು. ಸಕಲ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೂ ವಿಫಲವಾಗಿರುವಾಗ ಈ ದಪ್ಪರವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿದ್ದಾಗ, ಹುತಾತ್ಮನೊಬ್ಬನ ಆತ್ಮಾಹುತಿಯ ಅನುಭವ ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೆ ಬರಹತ್ತಿತ್ತು. ದೃಢನಿರ್ಧಾರದಿಂದ ಆ ನೋವನ್ನು ಸಹಿಸಲೇಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ಶೇಷಪ್ಪನ ಮುಖ ಎಂದಿಲ್ಲದ ಗಂಭೀರತೆಯನ್ನು ತಳೆದಿತ್ತು, ರುದ್ರ ನಾಟಕವೊಂದರಲ್ಲಿಯ ಕೊನೆಗಳಿಗೆಯಂತೆ, ಕಾಲ ಅವನ ಪಾಲಿಗೆ ಅವಾಸ್ತವ ಮಹತ್ವದಿಂದ ಕೂಡಿತ್ತು. ಲೋಕದ ಪರಿವೆಯಿಲ್ಲದೆ ಒಂದೇ ಸವನೆ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದ. ಬರೆದು ಮುಗಿಸಿ ಎದ್ದಾಗ ಮಳೆ ನಿಂತಿತ್ತು. ಸ್ನಾನದ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮುಗಿಸಿ ಊಟದ ಕಾಟ ತೀರಿಸಿ ಪಡಸಾಲೆಗೆ ಅದೇ ವಿಷಣ್ಣಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದ ಮನಸ್ಸು ದಣಿದಂತಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಡ್ಡಾಗ ಬೇಕೆನಿಸಿತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಲಿಂಗಪ್ಪ ಪಡದಪ್ಪ ಇಬ್ಬರೂ ಒಳಗೆ ಶರಣು ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೆ ಕಾಲಕೆಳಗಿನ ನೆಲ ಸರಿದುಹೋದಷ್ಟು ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು.

ಲಿಂಗಪ್ಪ ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಪಾದಳ್ಳಿಗೆ ಬರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ; ಗೌಡಿಕಿ ದಪ್ಪರ ತನಗುಳಿದಂತೆಯೇ ಎಂದು ಎಣಿಕೆ ಹಾಕಿ ಸಮಾಧಾನಗೊಂಡ ಶೇಷಪ್ಪನ ಮನಸ್ಸು

ಇವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ನೋಡಿ ಮತ್ತೆ ತ್ರಸ್ತವಾಯಿತು. ವಿಧಿ ತನ್ನೊಬ್ಬನನ್ನೇ ಬೇಟೆಯಾಡುತ್ತಿರಬೇಕೆಂದು ಅವನಿಗನಿಸಿತು. ಲಿಂಗಪ್ಪನ ದರ್ಶನದಿಂದಂಟಾದ ಆಘಾತದಿಂದ ಅವನಿನ್ನೂ ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ, ಬಂದವರಿಗೆ 'ಯಾವಾಗ ಬಂದಿರಿ?' ಎಂದು ಕಳುವ ಸೌಜನ್ಯವೂ ಅವನಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಸುಮ್ಮನೆ ಅವರನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟ.

ಪಡದಪ್ಪನವರೇ ಮೌನವನ್ನು ಮುರಿಯಬೇಕಾಯಿತು. "ಕುಲಕರ್ಣ್ಯಾರ, ನನ್ನ ಸಾವಿರ ತಪ್ಪ ಆಗಿದ್ದರೂ ನೀವು ಹೊಟ್ಟಾಗ ಹಕ್ಕೋಬೇಕು. ನೀವ ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರಲ್ಲ? ನೀವದೀರೆಂತ ಲಿಂಗಪ್ಪನ ಕರಕೊಂಡ ಬಂದೀನು. ನೀವು ಬ್ಯಾಡಾ ಅಂದರ ಅವ ಇಂದ ಹೊಂಟ ಹೊಕ್ಕಾನು. ವಾರಸಾ ಅಪೀಲಿನ ಚೌಕಶಿ ನಾಳಿಗೆ ಇಟ್ಟಾರಂತ. ಈಗ ನಿಮ್ಮ ಅಪ್ಪಣಿ ಏನು ಕೇಳಲಾಕ ಬಂದೀವು" ಎಂದು ಗಂಭೀರವಾಗಿಯೇ ಹೇಳಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು-ಲಿಂಗಪ್ಪನ ಮೌನ ಪಡದಪ್ಪನವರ ಛಾಯಾನುವರ್ತಿಯಾಗಿತ್ತು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಶೇಷಪ್ಪ ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ. "ನೋಡಿ ಸ್ವಾಮೀರ, ಅಪೀಲಿನ ಚೌಕಶಿ ನಡೆಸುವವ ಗಿಬ್ಬನ್ ಸಾಹೇಬ, ಅಂಥಾದರಾಗ ನಾ ಹೇಳಬೇಕಾದದ್ದು ಏನ ಇರತದ? ಲಿಂಗಪ್ಪನವರ ವಾರಸಾ ಕಾಯಮ ಆದರ ಅವರು ಗೌಡರಾಗತಾರ. ಈ ಊರಾಗ ನಾ ಬ್ಯಾಡ ಅಂದರೂ ಇರತಾರ. ಸುಮ್ಮನೆ ನನಗ್ಯಾಗ ದೊಡ್ಡಿಸ್ತನ ಕೊಟ್ಟು ಮಾತಾಡತೀರಿ?" ಎಂದು ಕೊಸರಿಕೊಳ್ಳುವನಂತೆ ಮಾತಾಡಿದ.

ತಾನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಗತ್ಯವೆಂದೆನಿಸಿತೋ ಏನೋ, ಲಿಂಗಪ್ಪನೂ ತುಟಿ ಬಿಚ್ಚಿದ. "ಕುಲಕರ್ಣ್ಯಾರ, ವಾರಸಾ ಮಾಡಿಸಿದವರೂ ನೀವು; ನಾವು ಬ್ಯಾಡಾದಿವೆಂತ ಅಪೀಲು ಮಾಡಿಸಿದವರೂ ನೀವು; ಈಗ ಅಪೀಲ ಚೌಕಶಿ ನಡಸಂದರ ನಡಸತೀನು. ಬ್ಯಾಡಾ ಅಂದರ ಬಿಡತೀನು. ನಿಮ್ಮ ಅಂತಃಕರಣಕ್ಕೆ ಅನಿಸಿದ್ದನ್ನ ಹೇಳಿರಿ" ಎಂದು ಅಂಗಲಾಚಿದ.

"ನೋಡು ಲಿಂಗಪ್ಪ, ಸರಕಾರಿ ಕೆಲಸದಾಗ ನನ್ನ ಮಾತಿನಂತೆ ನಡಿಯೂದು ಯಾತರ ಸಲುವಾಗಿ? ಈಗ ಪಡದಪ್ಪನವರು ನಿನ್ನ ಹಿಂದ ಇದ್ದಾರ. ಅವರ ಇಲ್ಲಿಗೆ ನಿನ್ನ ಕರಕೊಂಡು ಬಂದಾರ. ನಂಬೀರಿ ಅಂದ ಮ್ಯಾಲ ಅವರ ಮಾತು ಕೇಳೂದು ನಿನಗೇನೂ ಬಿಟ್ಟದ್ದಲ್ಲ. ಅವರು ಹೇಳಿದ್ದಾಂಗ ನಡದಿ ಅಂತ ಅಪೀಲು ಮಾಡಬೇಕಾತು. ಈಗ ಅಪೀಲು ಗೆದ್ದರ ನೀ ಗೆದ್ದಿ, ನಾ ಬಿದ್ದೆ. ನನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳೂದೇನು ಕಾರಣ ಇಲ್ಲ. ನನಗ ಇದರಾಗ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ತಿಳಿಯೂದಿಲ್ಲ" ಶೇಷಪ್ಪ ಇನ್ನೂ ಅದೇ ತಂತಿಯನ್ನೇ ತೀಡಿದ.

ಆದರೆ ಪಡದಪ್ಪನವರ ಹಿಡಿತ ಉಡದ ಹಿಡಿತ. ಶೇಷಪ್ಪನನ್ನು ಮರುಳು ಮಾಡುವ ಗಾರುಡೀವಿದ್ಯೆ ಅವರಿಗೆ ಅವಗತವಾಗಿತ್ತು. “ಕುಲಕರ್ಣ್ಯಾರ, ನಿಮ್ಮ ಕೈಯಾಗ ದಪ್ಪರ ಐತಿ. ಮನಸ ಮಡಿದರ ಲಿಂಗಪ್ಪನ್ನ ಹಾರಿಸಿ ಒಗೀತೀರಿ. ಇಲ್ಲಂದರ ಊರ ಧೂರೀನ್ನೂ ಮಾಡತೀರಿ. ಧೂರಿತನಾ ಕೊಡಸತೀನಿ ಅಂದರ ಅವಾ ಈ ಊರಿಗೆ ಬಂದು ಬಾಳೇ ಮಾಡಬಹುದು. ಇಲ್ಲಂದರ ನನ್ನ ಹಾಗ ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಗಾಳಿಗರಾ ಆಗಿ ಹೋಗಬೇಕಾದೀತು. ನಿಮ್ಮ ಹಿಂದ ನಾಲ್ಕು ಜನಾ ಐತಿ. ಅವಾ ನಿಮಗ ಬೇಕಾದಾವ ಆದರ, ಅವಗ ನಾಕು ಮಂದಿ ಬೇಕಾಗತರ. ನೀವ, ಉಡ್ಯಾಗ ಹಕ್ಕೋಳದಿದ್ದರೆ ಮತ್ತೇನ ಮಾಡೂದ್ಯತಿ. ಹುಟ್ಟಿದ ಮನಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಲ್ಲ. ಅಜರಾಣಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕುರಿಹಿಂಡ ಕಾಯಕೊಂಡ ತಿರಗತಾನ ತಿರೀತು” ಎಂದು ಒಂದು ಕತೆಯನ್ನೇ ಕಟ್ಟಿ, ಹೇಳಿ, ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟರು.

ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳದ ಶೇಷಪ್ಪನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಮರ್ಮಾಘಾತವಾಯಿತು. ಅವನ ಗಾಯಗೊಂಡ ಮನಸ್ಸು ಪಡದಯ್ಯನವರ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಪ್ಪನ ಕರುಣಚಿತ್ತವನ್ನು ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಅವನತಿಯ ಇತಿಹಾಸವನ್ನೇ ಅವರು ಹೇಳುತ್ತಿರುವರೆಂದೆನಿಸಿತು. ಕುಲಕರ್ಣಿಕಿ ದಪ್ಪರ ನಾಳೆ ಕೈಬಿಟ್ಟರೆ ನಾಲ್ಕುಜನ ತನ್ನ ಬೆನ್ನಿಗುಳಿಯುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಕಟುಸತ್ಯ ಕಣ್ಣೆದುರು ಕಟ್ಟಿದಂತಾಯಿತು. ಅಂಥ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಪ್ಪ ತನ್ನಿಂದ ಉಪಕೃತನಾದವನಾಗಿದ್ದರೆ, ಅವನ ಹಿಂದೆ ಇರುವ ನಾಲ್ಕು ಜನರಾದರೂ ತನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳಬಹುದೆಂಬ ವಿಚಾರ ಅವನಲ್ಲಿ ಸುಳಿಯಿತು. ಸರ್ವನಾಶ ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಿದ್ದರೂ ಶೇಷಪ್ಪನ ಆಶಾವಾದ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಒಡೆದು ಹೋಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಪ್ರಸಂಗ ತನ್ನ ಸ್ವಾರ್ಥವನ್ನು ರೂಪಿಸಿತೋ ಹೇಳಬಲ್ಲವರಾರು? ಸ್ವಾರ್ಥಸಾಧಕನಾದವನು, ತನ್ನ ಜೀವನದ ತಳಹದಿ ಭದ್ರವಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುವವನು ಅಜಾತಶತ್ರುವಾಗಿರಲೇಬೇಕು.

ಶೇಷಪ್ಪನ ಮಾತಿನ ಧಾಟಿ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಬದಲಾಯಿತು. “ಲಿಂಗಪ್ಪ ನಮ್ಮ ಮಾತು ಕೇಳಿಕೊಂಡಿರಾವಾ ಅಂತ ನಾನು ವಾರಸಾ-ಪ್ರಕರಣದಾಗ ಕೈ ಹಾಕಿದೆ; ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದೆ. ನನಗೇ ತಿರುಗಿ ಬಿದ್ದು ಸರಿಪಾಲು ಕೇಳಿದ. ಬುದ್ಧಿ ಕಲಸಿಬೇಕಂತ ಅಪೀಲು ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು. ಈಗ ಬಾಣ ಕೈಮೀರಿ ಹೋಗೇದ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಲಿಂಗಪ್ಪನ ಮುಖ ನೋಡಿದ.

“ಕುಲಕರ್ಣ್ಯಾರ, ನಿಮ್ಮ ಆಶೀರ್ವಾದ ಒಂದಿರಲಿ, ಮತ್ತ ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ್ಯಾಗಿದ್ದರ ನಿಮ್ಮ ಬಾಣ ನಿಮ್ಮ ಬತ್ತಳಿಕ್ಕಾಗ ಬಂದು ಸೇರೂದು ಏಟೋತ್ತಿನ ಮಾತರಿ?

ಇದು ಅಲ್ಲಾ ಅಂದರ ನನ್ನ ಹೆಸರ ಕರೀಬ್ಯಾಡಿ” ಎಂದು ಪಡದಪ್ಪನವರು ಸೂಚ್ಯವಾಗಿ ನುಡಿದು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೆಲಸವೇನೆಂಬುದನ್ನು ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು.

ಶೇಷಪ್ಪ ಪಡದಪ್ಪರಿಬ್ಬರೂ ಒಳಗಿನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಏನೇನೋ ಆಪ್ತಾಯೋಚನೆ ನಡೆಸಿದರು. ತಿರುಗಿ ಕೋಣೆಯಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದಾಗ ಪಡದಪ್ಪನವರ ಮುಖ ಹರ್ಷದಿಂದ ಅರಳಿತ್ತು. “ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡರ, ಏಳಿನ್ನ. ಮುಂದಿನ ಕೆಲಸಾ ಮಾಡೋದು ಬಾಳ ಐತಿ” ಎಂದು ಹೆಳಿ ಲಿಂಗಪ್ಪನನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿದರು. ಲಿಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ಏನಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿಯುವ ಕುತೂಹಲ. ಆದರೆ ಏನೂ ಮಾತಾಡುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದದ್ದಾಗಲೆಂದು ಪಡದಪ್ಪನವರ ಅಡಿಯನ್ನನುಸರಿಸಿದ. ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೆ ವಂದನೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ ಇಬ್ಬರೂ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದವರು ನೇರವಾಗಿ ಹಿರೇಮಠಕ್ಕೆ ಬಂದರು.

ಪಡದಪ್ಪ ಹಾಗೂ ಲಿಂಗಪ್ಪ ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಊರಿಗೆ ಬಂದ ಸುದ್ದಿ ರಹಸ್ಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಅಗಸೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟಾಗಲೇ ಯಾರೋ ಆ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಗೌಡತಿ ಪಾರ್ವತೆವ್ವನಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸಿದರು. ಅಪೀಲು ನಡೆಸಲು ಲಿಂಗಪ್ಪ ಬಂದನೆಂದು ಅವಳಿಗೆ ಚಿಂತೆಯುಂಟಾಯಿತು. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಪ್ರತಿ ನಿಮಿಷವೂ ಅವಳಿಗೆ ಭಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಸೋಲು ಒಂದರ ಹಿಂದೊಂದು ಸಾಲಕಟ್ಟಿ ಬಂದಾಗ ಅವಳ ಹೆಣ್ಣೆದೆ ಗಾಬರಿಗೊಂಡಿತ್ತು. ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೆ ಕರೆಕಳಿಸಿದಳು. ಆದರೆ ಅವನು ತಾನು ಭಾರಿ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿಕಳಿಸಿದ. ಪಾರ್ವತೆವ್ವನ ಚಿಂತೆ ಒಂದಕ್ಕೆ ಹತ್ತಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿತು. ಅವಳ ಒದ್ದಾಟವನ್ನು ನೋಡಲಾರದೆ ಸ್ವತಃ ಜಿನ್ನಪ್ಪ ಹೋಗಿ ಶೇಷಪ್ಪನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರಬೇಕಾಯಿತು. ಶೇಷಪ್ಪ ಗೋಣಗುತ್ತಲೇ ಬಂದ.

“ಲಿಂಗಪ್ಪ ಬಂದಾನಂತಲ್ಲರೀ?” ಎಂದು ಪಾರ್ವತೆವ್ವ ಉದ್ವಿಗ್ನಳಾಗಿಯೇ ಕೇಳಿದಳು.

“ಬರದೇ ಬಿಡತಾನೇನು ಅವಾ? ಬಾಳಾಚಾರಿ ಅವನ ಜೋಡಿ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಒಳಸಂಚು ಮಾಡ್ಯಾನ ಅಂತ ಹೇಳಿದರ ನೀವು ನಂಬಲಿಲ್ಲ. ನೋಡಿದಿದೋ ಇಲ್ಲೋ? ಲಿಂಗಪ್ಪ ಮೊದಲಿಗೆ ಜಾಗೀರದಾರರ ತ್ವಾಟಕ ಹೋಗಿ ಯಶವಂತರಾಯರ ಜೋಡಿ ಮಾತಾಡಿಕೊಂಡು ಇಲ್ಲಿ ಬಂದಾನಂತ. ನೀವು ನನ್ನ ಕುತಗೀ ಕೊಯ್ಯೋ ಹಂಗ ನಿನ್ನೆ ನನ್ನ ವಿರುದ್ಧ ಜವಾಬು ಕೊಟ್ಟಿರಿ. ನನಗೂ ಈ ಹಾಳ ಉಸಾಬರಿ ಸಾಕಾಗಿ ಹೋಗೇದ, ನೀವೇನೋ ನಿಮ್ಮ ಅಪಿಲೇನೋ, ನನಗ ಒಂದೂ ಬ್ಯಾಡಾಗೇದ!” ಎಂದು ಒದರಾಡಿ ತನಗೇನೂ

ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲವೆನ್ನುವಂತೆ ನಾಟಕ ಹೂಡಿದ.

ಪಾರ್ವತೆವ್ವ ಕಣ್ಣೀರು ತಂದಳು. ತನಗೇನೂ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಶೇಷಪ್ಪನೇ ಬಂದು ತಿಳಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಅವನಂತೆಯೇ ಹೇಳಬಹುದಾಗಿತ್ತು, ಎಂದು ಅವಳ ವಾದ. “ಸಾಹೇಬ ಮನೀ ಮಟಾ ಬಂದು ಜವಾಬು ಕೇಳಿದಾ. ಗಾಬರಿ ಆಗಿ ಖರೇವು ಗೊತ್ತಿದ್ದಷ್ಟು ಹೇಳಿಬಿಡೋವಾಗ ಬೆವರು ಬಿಟ್ಟಿತು” ಎಂದು ತಪ್ಪನ್ನೊಪ್ಪಿಕೊಂಡಳು.

“ನಿಮಗ ಬೆವರು ಬಿಟ್ಟಿತು. ನಮಗೆ ಕಣ್ಣೀರು ಕಪಾಳಕ್ಕೆ ಬಂದವು. ಈತ ನಾಯೇನೂ ಮಾಡೋಹಾಂಗಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಕೈಮೀರಿ ಹೋಗೇದ” ಎಂದು ಆಕ್ರೋಶ ಮಾಡಿದರೂ, ಕೊನೆಗೆ ಒಂದು ಉಪಾಯ ಹೇಳಿದ: “ಸಾಹೇಬ ಬೆಳಗಾವಿಯೊಳಗ ಇದ್ದಾಗ ಮುದ್ದತ ಇಡಸಲಿಕ್ಕೆ ಶಿರಸ್ತೇದಾರರಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟೇನಿ. ಏನಾಗತದೋ ಆಗಲಿ. ಮಹಾರಾಜರ ಗಡಿಬಿಡಿಯೊಳಗ ಸಾಹೇಬರ ಸರಬರಾಯಿ ವ್ಯವಸ್ಥಾ ನೆಟ್ಟಗಾಗಲಿಲ್ಲ ಅಂತ ಅವರು ಗುರುಗುಟ್ಟುತಾರ” ಎಂದು ತನ್ನ ಸಂಕಟವನ್ನೂ ತೋಡಿಕೊಂಡ.

ಪಾರ್ವತೆವ್ವ “ಖಿಟ್ಟಿ ಚೌಕಶಿಗೆ ಇಟ್ಟು ಚಂದಾಗಿ ವಕೀಲರನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ನಡಸಲಾಕ ಬರತೈತಿ. ಮುದ್ದತ ಹಾಕಿಸಿ ಕೊಡಿರಿ. ಸರಬರಾಯಿ ಚಿಂತಿ ನೀವು ಮಾಡೂದು ಬೇಡ” ಎಂದು ಆಶ್ವಾಸನವನ್ನಿತ್ತಳು.

ಶೇಷಪ್ಪ ಮುದ್ದತ ಹಾಕಿಸುವದಾಗಿ ಹೇಳಿ, ಸರಬರಾಯಿ ಲೆಕ್ಕವನ್ನು ಪಾರ್ವತೆವ್ವ ತೀರಿಸುವಂತೆ ಅವಳಿಂದ ಭರವಸೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದ. ಹೊರಗೆ ಆಗಲೇ ಕತ್ತಲಾಗಿತ್ತು. ಹೊಸ ತಂತ್ರದ ಸೂತ್ರವೊಂದು ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಂತಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಾಗಿತ್ತು. ತನ್ನಿಂದ ಇನ್ನೂ ಕೆಲಸವಾಗಬೇಕೆಂದು ದೈವಸಂಕಲ್ಪವಿರಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ನಿರಾಧಾರವಾಗಿ ಬಟ್ಟಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವಾಗ ಹೇಳಿಕಳಿಸಿದವರಂತೆ ಲಿಂಗಪ್ಪ ಪಡದಪ್ಪ ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಬಂದಿದ್ದೇಕೆ? ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಚಿಗುರಿದಂತಾಯಿತು. ಕಾಲಿಗೆ ಹೊಸ ಚೈತನ್ಯ ಬಂದಂತಾಯಿತು. ದೇವರು ಕೊಟ್ಟ ಈ ಸಂಧಿಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಕೊಂಡರೆ ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರ ಪುನಃ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದರೂ ಆಗಬಹುದೆಂದೆನಿಸಿ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಿದ.

ಶೇಷಪ್ಪ ಚಾವಡಿಯ ಹತ್ತರ ಬಂದಾಗ, ವಾಡೆಯ ಕಡೆಗೆ ಗುಂಪಾಗಿ ಜನರು ಓಡಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವದನ್ನು ಕಂಡು ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಏನಾಗಿದೆಯೋ ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕ್ಷಣಹೊತ್ತು ನಿಂತ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾದ ಮೇಲೆ

ವಾಡೆಯ ಕಡೆಯಿಂದ ದಾದಾ ಪಡದಪ್ಪನನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಚಾವಡಿಯ ಕಡೆಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡಿತು. ಈ ದೃಶ್ಯ ಶೇಷಪ್ಪನಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಭಯಗಳೆರಡನ್ನೂ ಕೆರಳಿಸಿತು. ದಾದಾ ನೆಟ್ಟಗೆ ಚಾವಡಿಯ ಮುಂದಿನ ಚೌಕಿನಲ್ಲಿ ಹಾಯ್ದು ಮಸೀದಿಯ ಪಾವಟಿಗಳನ್ನೇರಿ ಪಡದಪ್ಪನವರನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಕಟ್ಟೆಯನ್ನಿಳಿದು ಬಂದ. ವಾಡೆಯ ಕಡೆಗೆ ಜನ ಹೀಗೆ ಓಡಿ ಹೋದದ್ದು, ದಾದಾನ ಈ ವಿಲಕ್ಷಣ ಸಾಹಸ ಇವುಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ಶೇಷಪ್ಪ ದೂರದಿಂದಲೇ ಕಂಡು ಊಹಿಸಿದ. ಪಡದಪ್ಪನವರು ಮಠಕ್ಕೆ ಹೊಗಿರಬೇಕು; ಜನರು ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದು ಅವರನ್ನು ಮಠದಿಂದ ಹೊರದೂಡಿ ಗುರುಲಿಂಗಯ್ಯನವರಿಗೆ ಸೇರಿದ ಮಠ ಅವರ ವಶದಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿಯಲೆಂದು ಹೂಡಿದ ತಂತ್ರದ ಪರಿಣಾಮವಿರಬೇಕೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಮಸೀದಿಗೆ ಹೋಗಿ ಪಡದಪ್ಪನವರನ್ನು ತನ್ನ ಮನಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕೆಂಬ ವಿಚಾರ ಬಂತು. ಅದರೆ ಹಾಗೆ ಮಾಡಲು ಅವಕಾಶವೇ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಮಾಮಲೇದಾರರ ಪಟ್ಟೇವಾಲಾ ಉಸ್ತಾನ ಬಂದು ಸಲಾಂ ಮಾಡಿ ಸಾಹೇಬರು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದು ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ. ಶೇಷಪ್ಪ ತನ್ನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಬದಲಿಸಿ ಸಾಲೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ.

ಊರಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟೊಂದು ಪೋಲೀಸರು, ಅಮಲ್ದಾರರು, ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಮಠದ ಸಮೀಪದ ವಾಡೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಹಾರಾಜರು ಕ್ಯಾಂಪು ಹಾಕಿರುವಾಗ ದಾದಾ ಪಡದಪ್ಪನವರನ್ನು ಹೊತ್ತು ತಂದು ಮಸೀದಿಯಲ್ಲಿ ಇಳಿಸಿದನಲ್ಲ- ಪುಂಡತನಕ್ಕೆ ಇದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಮತ್ತಾವ ಸಾಕ್ಷಿ ದೊರಕಿತು? ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಮಾಮಲೇದಾರರಿಗೆ ಹೇಳಿ ಹೊಸ ಪ್ರಕರಣವೊಂದನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬಹುದೆಂದು ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೆ ಹರ್ಷವೆನಿಸಿತ್ತು. ಅದೇ ಉನ್ಮಾದದಲ್ಲಿಯೇ ಒಳಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟ ಮಾಮಲೇದಾರರು ಏನೋ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿದ್ದವರು ಮುಖವೆತ್ತಿ ನೋಡಿದರು, ಎದುರಿಗೆ ಶೇಷಪ್ಪ! ಅವರ ಮುಖ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಗಂಭೀರವಾಯಿತು; ಹುಬ್ಬು ಸಂಕುಚಿತವಾದುವು; ಕಣ್ಣು ಕೊನೆ ಕೆಂಪಾದವು. ವಾಡಿಕೆಯಂತೆ ಮೀಸೆಯ ತುದಿಗಳು ಕುಣಿಯತೊಡಗಿದವು.

ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಇಂಥ ಮುಖಗಳನ್ನು ಓದಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಶೇಷಪ್ಪ ನಿಷ್ಣಾತನಾಗಿದ್ದ. ಮುಂದೇನೋ ಅನಾಹುತ ಕಾದಿದೆಯೆಂದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಜೋಲುಮೋರೆ ಹಾಕಿದ; ಕೈ ಬಂದನ್ನೊಂದು ಹೊಸೆಯಹತ್ತಿದವು. ದೇಶಾವರಿ ನಗೆ ಹೇಳಿಕಳಿಸಿದಂತೆ ತುಟಿಗಳ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿ ಮಿನುಗಹತ್ತಿತ್ತು. ಯಾವ ಉಪಾಯದಿಂದ ಸಾಹೇಬರ ಮುಖದ ಉರಿಯನ್ನು ಶಾಂತಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂಬ

ಎಣಿಕೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಗ್ಗನಾಗಿ ಶೇಷಪ್ಪ ಅವರ ಅಪ್ಪಣೆಗಾಗಿ ಕಾದು ನಿಂತ.

ಮಾಮಲೇದಾರ ಕೃಷ್ಣರಾಯರು ಅವನೆಡೆಗೆ ಒಂದು ಬಿರುನೋಟವನ್ನು ಬೀರಿದರು. ಮೇಜಿನ ಮೇಲಿಂದ ಒಂದು ಹಾಳೆಯನ್ನು ಮುಂದೆ ಸರಿಸುತ್ತ, “ಶೇಷಪ್ಪ, ನಿನ್ನ ಕೆಲಸದಿಂದ ಸಸ್ಪೆಂಡ ಮಾಡೇದ ಅಂತ ಪ್ರಾಂತಸಾಹೇಬರು ಆರ್ಡರ್ ಮಾಡ್ಯಾರ. ತಗಾಯಿ ಸಾಲ ಊರ ಜನರಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಮುಟ್ಟಿಸಿಲ್ಲ, ಮತ್ತೆ ಬರಗಾಲ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಂತ ಅರ್ಜಿ ಬರಿಸಿ, ಊರ ಜನರಿಂದ ಅದರ ಮ್ಯಾಲೆ ಸಹಿ ತೋಗೊಂಡು, ಆ ಅರ್ಜಿ ಒಳಗ ಶ್ಯಾಮರಾಯನ ನೇಮಣೂಕಿ ಆಗಬಾರದೂ ಅಂತ ಬರಸೀದಿ ಅಂತ ನಿನ್ನ ಮ್ಯಾಲೆ ಆರೋಪ ಅದ. ಖಿಟ್ಟೆ ಹಾಕಬೇಕೂ ಅಂತ ಆರ್ಡರ್ ಮಾಡ್ಯಾರ. ದಪ್ಪರ ತರಿಸಿ, ಈಗಿಂದೀಗ ಶ್ಯಾಮರಾಯರಿಗೆ ಚಾರ್ಜ್ ಕೊಡಿಸಬೇಕು ಅಂಗ ನಮಗೆ ತಿಳಿಸ್ಯಾರ, ಅದಕ ಈಗ ದಪ್ಪರ ತರಿಸಬೇಕಾಗೇದ” ಎಂದು ಬಿರುಸಿನ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಶೇಷಪ್ಪನ ಹೃದಯ ಭೇದವಾಗುವಂತೆ ನುಡಿದರು.

ಶೇಷಪ್ಪ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಶಾಪವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಕೇಳಿಕೊಂಡ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಅವನು ಕಲ್ಲಾಗಿದ್ದ. ಆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ತನ್ನ ಆಯುಷ್ಯವೇ ಕೊನೆಯಾಯಿತೆಂದು ಕಂಡಿತು. ಮಾಮಲೇದಾರರು ಸರ್ಪಾಸ್ತ್ರದಂತಿರುವ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿ ಅವನ ಪ್ರಾಣವನ್ನೇ ಹೀರಿದ್ದರು. ಇನ್ನೊಂದು ಮಾತು ಕೇಳಲೂ ಕೂಡ ಅವಕಾಶವಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಶಾಪಕ್ಕೊಂದು ಉಶ್ಯಾಪವಿರಲೇಬೇಕಲ್ಲವೇ?

“ಸಾಹೇಬರ, ಇದೊಂದು ಸಾರೆ ನನ್ನ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಿರಿ” ಎಂದು ಅಂಗಲಾಚಿ ದೈನ್ಯವೇ ಮೂರ್ತಿಯಾದಂತೆ ಶೇಷಪ್ಪ ಹೇಳಿದ.

ಮಾಮಲೇದಾರರು ಕರಗುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. “ಇದು ನನ್ನ ಆರ್ಡರ್‌ನಲ್ಲಿ ತಿಳೀತಿಲ್ಲೋ” ಪ್ರಾಂತಸಾಹೇಬ ಮಾಡ್ಯಾನ. ಹೋಗಿ ಬೇಕಾರ ಅವಗ ಹೇಳಿಕೋ. ನನ್ನ ಕೆಲಸೆಷ್ಟು ಅಷ್ಟು ನಾ ಮಾಡತೇನಿ. ಈಗಿಂದೀಗ ದಪ್ಪರ ಬರಬೇಕಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಗುಡುಗಿದರು. ಮೊನ್ನಿನ ಅವರ ಮಾರ್ದವಕ್ಕೂ ಇಂದಿನ ಕಠೋರತೆಗೂ ಎಂಥ ಅಂತರ! ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಹೃದಯವೇ ಇರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೇ ಎಂದು ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೂ ಕೂಡ ಆಶ್ಚರ್ಯವೆನಿಸಿತು. ಆ ದನಿಯ ಬಿರುಸುತನವನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ಅವನ ಎಲ್ಲ ಆಸೆಗಳೂ ಉಡುಗಿ ಹೋಗಿದ್ದವು. “ಈಗ ತಾಸು ರಾತ್ರಿ ಆಗೇದಲ್ಲ ಸಾಹೇಬರ? ನಾಳೆ ಮುಂಜಾನೆ ದಪ್ಪರ ತರಿಸಿ, ಚಾರ್ಜ್ ಕೊಡಿಸಿದರೆ ಆಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ?” ಶೇಷಪ್ಪನ ದನಿ ಗುರುತು ಸಿಗದಷ್ಟು ದೀನವಾಗಿತ್ತು. ಅಧಿಕಾರದ ಉಕ್ಕಿನ ಹೃದಯವನ್ನು ಭೇದಿಸುವ ಕೊನೆಯ ಅಸ್ತ್ರವಾಗಿತ್ತು.

“ಸಾಹೇಬರು ಐದು ಘಂಟೆಗಳ ಆರ್ಡರ್ ಜಾರಿಮಾಡಬೇಕೂ ಅಂತ ಕೊಟ್ಟ ಕಳಿಸ್ತಾರೆ. ಊರ ತುಂಬ ಹುಡುಕಿದರೂ ನೀ ಏನ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಆರ್ಡರ್ ಜಾರಿ ಆದದು ಸಾಯಂಕಾಲದೊಳಗೆ ಅಂತ ರಿಪೋರ್ಟ್ ಮಾಡುವುದು ಜರೂರ ಅದ. ದಪ್ಪರ ತರಸಲಿಕ್ಕೇಬೇಕು. ಈಗ ನಿನ್ನ ಸಂಗತಿಯೇ ಫೋಲೀಸರು ಬರತಾರೆ. ಅವರ ಕೈಯಾಗ ದಪ್ಪರ ಕೊಡು. ಇಕಾ, ಈಗ ಈ ಆರ್ಡರ್ ಮುಟ್ಟಿದಕ್ಕೆ ಸಹಿ ಮಾಡು” ಮಾಮಲೇದಾರರು ಇನ್ನೊಂದು ಮಾತೆತ್ತದಂತೆ ನುಡಿದರು.

ಶೇಷಪ್ಪ ಅವರ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಾತನ್ನೂ ಲಕ್ಷ್ಯಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕೇಳಿಕೊಂಡ. ಮೃತ್ಯು ದೇವತೆಯೇ ತನ್ನಿದಿರು ನಿಂತು ಮಾತಾಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ಅವನಿಗೆ ಅನಿಸಿತು. ಮಂತ್ರಮುಗ್ಧವಾದ ಹಾವಿನಂತಾಗಿತ್ತು ಅವನ ಸ್ಥಿತಿ. ನಾಲಗೆಯ ದ್ರವವೇ ಆರಿ ಹೋಗಿದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಬಾಯಿಂದ ಮಾತುಗಳೇ ಹೊರಡಲಿಲ್ಲ. ಕಣ್ಣು ಕತ್ತಲೆಗವಿಂದಂತಾದವು. ಸುಮ್ಮನೆ ಮಾಮಲೇದಾರರು ಮುಂದೆ ಚಾಚಿದ ಕಾಗದಕ್ಕೆ ಸಹಿ ಮಾಡಲು ಬಂದ ಕೈಗಳು ಭಯದಿಂದ ಕಂಪಿಸುತ್ತಿದ್ದದ್ದರಿಂದ ಬರೆಯುವುದಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆಸನ್ನಮರಣನಾದ ರೋಗಿಯ ಚಲನವಲನಗಳನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವ ಡಾಕ್ಟರನಂತೆ ಮಾಮಲೇದಾರರು ಶೇಷಪ್ಪನ ಕಡೆಗೆ ಅತ್ಯಂತ ನಿರ್ವಿಕಾರ ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಯಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು.

ಹೋಗುವಾಗ ಅತ್ಯಂತ ದೈನ್ಯಪೂರ್ಣವಾದ ನೋಟವೊಂದನ್ನು ಮಾಮಲೇದಾರರೇಡೆಗೆ ಶೇಷಪ್ಪ ಬೀರಿದ. ಅದೂ ಫಲಕಾರಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮಾಮಲೇದಾರರು ಅವನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಲೇ ಇಲ್ಲ. ಅಪರಕರ್ಮವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಪಾರಾಗುವ ಪುರೋಹಿತನಂತೆ ಅವರು ಈ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿ ಕೃತಕೃತೃರಾಗಿದ್ದರು.

ಶೇಷಪ್ಪನ ಮನೆಯಿಂದ ಫೋಲೀಸರು ಕುಲಕರ್ಣಿಕೆ ದಪ್ಪರನ್ನು ಚಾವಡಿಗೆ ಸಾಗಿಸಿದರು. ಅವರ ಜೊತೆಗೆ ಅವನೂ ಚಾವಡಿಗೆ ಬರಬೇಕಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಚಾರ್ಜುಶೀಟನ್ನು ತಯಾರಿಸಿಕೊಟ್ಟ. ಈ ಎಲ್ಲ ವಿಧಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಮೊದಲು ಸ್ನೇಹದಿಂದ ಹತ್ತಿರ ಸುಳಿಯುತ್ತಿದ್ದವರೆಲ್ಲ ಈತ ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಂದು ರಾತ್ರಿ ತಿರುಗಿ ಅವನು ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಗೋಪಾಳರಾಯನ ಹತ್ತಿರ ಮಲಗುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದರೂ ಫೋಲೀಸರು ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಧರ್ಮಶಾಲೆಯ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅವನು ಮಲಗಬೇಕೆಂದು ಆಜ್ಞೆಯಾಗಿದೆಯೆಂದು ಫೋಲೀಸರು ಹೇಳಿದರು. ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೂ ಪಾರಾಗುವ ಆಸೆ ಏನೂ ಉಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ನಿರುಪಾಯನಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ.

ಅಂದು ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಿಂದ ಹಿಡಿದ ಮಳೆ ಬಿಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ನಿಂತು ನಿಂತು ಸುರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಮೋಡಗಳಿದ್ದುದರಿಂದ ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಬೆಳಕು ಕೂಡ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಪಡುವಣ ಗಾಳಿ ಬೀಸುತ್ತಿತ್ತು; ಚಳಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು.

ಶೇಷಪ್ಪ ಧರ್ಮಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಂಬಳಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದ. ಅವನಗಿದು ಚೊಚ್ಚಲ ಅನುಭವ. ಕಂಬಳಿಯ ಮೇಲೆ, ಚಳಿ ಕೊರೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ, ಅದೂ ಇಂಥ ಮನಃಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನಿದ್ರೆ ಹತ್ತುವದು ದೂರದ ಮಾತಾಗಿತ್ತು. ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳವನ ಗತಜೀವನವು ಚಿತ್ರಚಿತ್ರವಾಗಿ ಕಣ್ಣುಮುಂದೆ ಹಾಯ್ದು ಮಾಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇಂಥ ಅಪರಧಗಳೆಷ್ಟೋ ಹಿಂದೆ ಅವನ ಕೈಯಿಂದ ಆಗಿದ್ದವು. ಒಂದೊಂದು ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ಅವನಿಗೆ ಏಳೇಳು ವರ್ಷ ಶಿಕ್ಷೆಯಾಗಬಹುದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಒಂದು ಸಲವೂ ಅವನು ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಗುರಿಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಪುಣ್ಯವಶದಿಂದಲೋ ಏನೋ, ಹೇಗೋ ಅವುಗಳಿಂದ ನುಸುಳಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ. ಕಾಯದೆ ಜ್ಞಾನ ಅವನ ಅಮೌಲ್ಯವಾದ ಸೊತ್ತಾಗಿತ್ತು. ಕಾಯದೆಯ ಕುಸುರು ತೆಗೆಯುವ ಅವನ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ, ಕೈತುಂಬ ಹಣಕೊಟ್ಟು ಸತ್ತರಿಸಲು ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದ ಅವನ ಕೃತಿಗಳ ಎದುರಿಗೆ, ಇಂದು ಗಿಬ್ಬನ್ ಸಾಹೇಬನು ಆರೋಪಿಸಿದ ಕೃತಿಗಳು ತೀರ ಫುಲ್ಲಕವೆನಿಸಿದವು. ಆದರೆ ಅಂಥ ಕೃತಿಗಳೇ ಇಂದು ಅವನ ಗೌರವವನ್ನು ಪಾದಳಿಯ ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಸಿಗೆ ಪಂಛೇರಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದವು. ಸಾಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಒಡೆದು, ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ತಿದ್ದಿ, ಸತ್ತವರನ್ನು ಪುನರುಜ್ಜೀವನಗೊಳಿಸಿ ಖಿಟ್ಟಿಯನ್ನು ಗೆಲ್ಲಬಲ್ಲ ತನ್ನಂಥ ಕೃತಿವೀರನಿಗೆ ಖಿಟ್ಟಿಯ ಹೆದರಿಕೆಯೆಂದರೇನು?

ಆದರೆ ಮಾಂತ್ರಿಕನ ಮಂತ್ರದಂಡವೇ ಕಳೆದುಹೋಗಿತ್ತು. ಅನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ಚ್ಯುತಿ ಉಂಟಾದರೆ ಮೇಲೆದ್ದ ಭೂತ ವೇತಾಳಿಯನ್ನೆ ನುಂಗುವಂತೆ ಶೇಷಪ್ಪನ ಗತಿಯಾಗಿತ್ತು. ಅವನ ದಪ್ಪರ ಅವನ ಕೈಯಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಅವನ ಕುಲಕಸುಬಿನ ಕೌಶಲದ ರಂಗಭೂಮಿಯಾಗಿತ್ತು; ಬುದ್ಧಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಗರಡಿ ಮನೆಯಾಗಿತ್ತು. ಹಾವಿನಂತೆ ಕುನಸಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಜನರನ್ನೂ ಆಡಿಸಬಲ್ಲ ಗರುಡನಗೆರೆ ಅದರಲ್ಲಿತ್ತು. ಎಷ್ಟೋ ಅನಾಥಜೀವಿಗಳ ಎಷ್ಟೋ ಗರ್ವಿಷ್ಠರ ವಿಧಿಲಿಖಿತ ಅದರಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಶೇಷಪ್ಪ ಅವರೆಲ್ಲರ ದೈವನಿಯಮಾಕನಾಗಿದ್ದ. ಊರ ಜನರ ಆಸ್ತಿಯೆಲ್ಲ ಅವನ ಸೂತ್ರದಂತೆ ಉಳಿದು ಅಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು; ಹೊಲದ ಸೀಮಾರೇಖೆಗಳು ಬೆಳಗಾಗುವದರಲ್ಲಿ ಬದಲಾಗುತ್ತಿದ್ದವು.

ಆದರೆ ಈಗ ಆ ಇಂದ್ರಜಾಲವೆಲ್ಲ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದಂತಾಗಿತ್ತು. ಶೇಷಪ್ಪ ಹಲ್ಲು ಮುರಿಸಿಕೊಂಡ ಹೆಬ್ಬಲಿಯಾಗಿದ್ದ. ಅವನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಭವಿತವ್ಯ

ಘೋರವಾಗಿಯೇ ಕಂಡಿತು. ಅಧಿಕಾರ ಕೈಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ಜನ ಹೇಳಿದಂತೆ ಕೇಳಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಗೂಳಿ ಬಿದ್ದುಹೋಗಿತ್ತು. ಬಿದ್ದ ಪೆಟ್ಟೇ ಅಸಹನೀಯವಾಗಿರುವಾಗ ಮೇಲೆ ಆಳಿಗೊಂದರಂತೆ ಬೀಸುವ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ತಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ದುರ್ಬಲತೆ ಮರಣಕ್ಕಿಂತ ದುಃಖದಾಯಕವಾಗಿ ಕಂಡಿತು.

ಎಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿ ತಾನು ಬಲೆಗೆ ಬಿದ್ದೆನಲ್ಲ ಎಂದು ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೆ ದುಃಖವಾಗಿತ್ತು. ಪ್ರಬಲವಾದ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಭವಿಸುವವರಲ್ಲಿರುವ ವೈಭವವೇ ಬೇರೆ? ಕೊಲೆ ಸುಲಿಗೆ ಕಳವು ಮುಂತಾದ ಘೋರ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನೇ ಮಣ್ಣುಮರೆಗೆ ಸಾಗಿಸಿದ ಧೀರ ತಾನು! ಅಂಥವನು ಇಂಥ ಕ್ಷುದ್ರವಾದ ತಪ್ಪಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಗುರಿಯಾಗಬೇಕಾಯಿತಲ್ಲ? ಸಾವಿರಾರು ರೂಪಾಯಿ ಲಂಚ ತಿಂದಾದರೂ ಸಸ್ವೆಂಡ ಆಗಿದ್ದರೆ ಆ ವಾತೇ ಬೇರೆ. ಒಟ್ಟು ಇಂಥ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕಬಾರದಿತ್ತೆಂದೆನಿಸಿತು.

ಖಿಟ್ಟೆ ಹಾಕಿದರೆ ಮುಂದೇನು ಎಂಬ ವಿಚಾರವೂ ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೆತ್ತು. ಕುಲಕರ್ಣಿಕೆ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ದೊರೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಊರ ತುಂಬ ಮುಳಗಿಳಿಯಂತೆ ಕುಲಕರ್ಣಿಕೆ ಮನೆತನ ಹಬ್ಬಿರುವಾಗ ಜನ್ಮಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಪಾಳಿ ಬಂದರೆ ಕೃತಾರ್ಥರಾದಂತೆ. ಅಂಥದರಲ್ಲಿ ತಾನು ನಿರಾಬಾಧಿತವಾಗಿ ಕುಲಕರ್ಣಿಕೆ ನಡೆಸಿದವ. ಅಂಥ ತನ್ನ ಮೇಲೂ ಖಿಟ್ಟೆಯಾದರೆ ಕುಲಕರ್ಣಿಕಿಯ ಆಸೆಯನ್ನು ತೊರೆಯಲೇಬೇಕು. ಖಿಟ್ಟೆ ಹಾಕಿದರೆ ಸಾಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಒಡೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಎಂಬ ವಿಚಾರವೂ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲ ಆಸೆಗಳೂ ಕೇಣಕುವ ಆಸೆಗಳೇ!

ಸ್ವಾರ್ಥಸಾಧಕತೆ ಶೇಷಪ್ಪನಲ್ಲಿ ರಕ್ತಗತವಾಗಿ ಬಂದ ಗುಣವಾಗಿತ್ತು. ಆ ಗುಣದ ಬಲದಿಂದಲೇ ಅವನು ಪಾದಗಳ್ಳಿಯ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಬೇರುಬಿಟ್ಟು ಬೆಳೆಯಲು ಸಮರ್ಥನಾಗಿದ್ದ. ಎಂಥ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ಅವನ ಬುದ್ಧಿ ಸ್ವಂತ ಲಾಭದ ವಿಷಯವನ್ನೇ ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕುತ್ತಿತ್ತು. ಅಂತೆಯೇ ಹವಾಮಾನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಅವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಗಳಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಅದರ ಗಂಡಾಂತರಗಳನ್ನು ಅವನು ಗಮನಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಬಹಿರ್ಮುಖವಾಗಿಯೇ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಅಂತರ್ಮುಖವಾಗಿರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಈಗ ಸರ್ವನಾಶ ಆಕಾಶದಿಂದ ಎರಗುವ ಸಿಡಿಲಿನಂತೆ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ತೂಗಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಅದರ ಭೀಕರ ವ್ಯಾಪಕತೆಯಲ್ಲಿ ಇಡೀ ಜಗತ್ತು ಮರೆಯಾಗಿತ್ತು. ಎಲ್ಲಿಯೂ ನಿಲ್ಲಲು ಒಂದು ಅಡಿ ಸ್ಥಳ ದೊರೆಯದಂತಾದಾಗಲೇ ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನೆಡೆಗೆ ತಿರುಗುತ್ತಾನೆ. ಶೇಷಪ್ಪನಂಥ ಸ್ವಾರ್ಥಿಯೂ ಈಗ ತನ್ನೆಡೆಗೆ ತಿರುಗಿದ್ದ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ

ಗುರುತೇ ಹತ್ತಲಿಲ್ಲ. ಕ್ಷಣಕ್ಕೊಂದು ರೂಪ ತಳೆದು ತಳೆದು ಅದು ಜೀರ್ಣವಾಗಿತ್ತು. ಛಿದ್ರಛಿದ್ರವಾಗಿತ್ತು, ರೂಪರಹಿತವಾಗಿತ್ತು.

ರಾತ್ರಿ ಬಲಿಯುತ್ತ ಬಂದಂತೆ ಕತ್ತಲೆ ಆಳವಾಗುತ್ತ ನಡೆಯಿತು. ಶೇಷಪ್ಪ ಭಯದಿಂದಲೋ ಚಳಿಯಿಂದಲೋ ಕಂಬಳಿಯ ಮೇಲೆ ಹೊರಳಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ನಿದ್ರೆ ಪೋಲಿಸರ ಬೂಟಿನ ಸಪ್ಪಳಕ್ಕಂಜಿ ಗಾವುದ ದೂರ ಓಡಿಹೋದಂತೆನಿಸಿತ್ತು. ತನ್ನ ಮೇಲಿನ ಆರೋಪಗಳೆಲ್ಲ ಸಿದ್ಧವಾಗಿ, ಶಿಕ್ಷೆ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೆ ತನಗೆ ಜೇಲು ವಾಸವೇ ಗತಿ ಎಂಬ ವಿಚಾರ ಅವನನ್ನು ಧೃತಿಗೆಡಿಸಿತು. ಅಂಥ ಚಳಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಮೈಯಂತ ಮೈಯೆಲ್ಲ ಬೆವರು ಬಿಟ್ಟಿತು. 'ಜೇಲು' 'ಜೇಲು' ಎಂದು ತನಗೇ ತಾನೇ ಹೇಳಿಕೊಂಡಂತೆ ಕನವರಿಸಿದ.

ಧರ್ಮಶಾಲೆಯ ಹೊರಗೆ ಮಲಗಿದ್ದ ಪೋಲಿಸ ಹವಾಲ್ದಾರನಿಗೂ ನಿದ್ರೆ ಹತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಶೇಷಪ್ಪನ ಬಡಬಡಿಕೆ ಅವನ ಕಿವಿಗೂ ಬಿತ್ತು. ಮಲಗಿಕೊಂಡಲ್ಲಿಯೇ, "ಇದು ಜೇಲ ಅಲ್ಲರೀ ಕುಲಕರ್ಣಾರ! ನಾಳೆ ಸಾಹೇಬರು ಜಾಮೀನಿನ ಮ್ಯಾಗ ಬಿಡಲಿಕ್ಕೆ ಹುಕುಂ ಕೊಟ್ಟರ ಮನಿಗೆ ಹೋದೀರೆಂತ. ಈಗ ಸುಮಾಕ ಮಲಕೋಳ್ಳಿ" ಎಂದು ಗದರಿಸಿ, ಮಗ್ಗಲಾಗಿ ಮಲಗಿದ.

೩೪

ಗಿಬ್ನ್ ಸಾಹೇಬರು ದಿನಾಲು ಬೆಳಗಿನಲ್ಲೆದ್ದು ತಿರುಗಾಡಲು ಹೋಗುವುದು ವಾಡಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ತಮ್ಮ ಬಂಗಲೆಯಲ್ಲೆ ಇರಲಿ, ಕ್ಯಾಂಪಿನಲ್ಲೇ ಇರಲಿ ಈ ನಿಯಮವನ್ನೆಂದೂ ತಪ್ಪಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಲಂಡಚಣ್ಣ, ಅರೆತೋಳಿನ ಶರ್ಮ, ಬೂಟು, ಕಾಲುಚೀಲ, ಕೈಯಲ್ಲಿ ಮೊಳದುದ್ದ ಬೆತ್ತ ಇವುಗಳಿಂದಲಂಕೃತವಾಗಿ ಹೊರಟಾಗ ಅವರ ನಾಯಿಯೂ ಬೆನ್ನು ಹಿಂದಿನಿಂದ ಹೊರಟಿತೆಂದೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಇವೊತ್ತು ಪಾದಳ್ಳಿಯ ಕ್ಯಾಂಪಿನಲ್ಲೂ ಸಾಹೇಬರ ಈ ನಿಯಮ ತಪ್ಪಲಿಲ್ಲ.

ಇನ್ನೂ ಪೂರ್ಣ ಬೆಳಗಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೋಡಗಳಿರದಿದ್ದರೂ ಮಳೆಗಾಲವಾದ್ದರಿಂದ ನಸಕು ವರ್ಣರಹಿತವಾಗಿತ್ತು. ಬೂದುಬಣ್ಣದ ಕತ್ತಲೆಯು ಸುತ್ತ ಹರಡಿದಂತಾಗಿತ್ತು. ಮೂಡಲಾರದೆ ಹೊತ್ತು ಮೂಡುತ್ತಿತ್ತು. ಮುಗಿಲ ತುಂಬ ನಿರ್ವಿಣ್ಣ ಛಾಯೆ ಪಸರಿಸಿತ್ತು. ಗಾಳಿ ಮಂದವಾಗಿ ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಕೊರೆಯುವ ಚಳಿ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿತ್ತು. ಉತ್ಸಾಹದ ಒಂದಂಶವೂ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ.

ಆದರೂ ಗಿಬ್ನ್ ಸಾಹೇಬರು ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನೇ ಮೂದಲಿಸುವವರಂತೆ

ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಪಾದಳಿಯ ನದಿಯ ದಂಡೆಗುಂಟ ಸಾಗಿದ್ದರು. ಅವರ ಜೊತೆಯಾಗಿ ಬಂದ ನಾಯಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಬರುತ್ತಿದ್ದಿತಾದ್ದರಿಂದ ಸಾಹೇಬರ ನಡಿಗೆಯ ಗತಿಗೆ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ತಡೆಯುಂಟಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಗಿಡ-ಬಳ್ಳಿ, ಕಲ್ಲು-ಮುಳ್ಳು ಎಲ್ಲದರ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಅಧಿಕಪ್ರಸಂಗದ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನಾಯಿ ಸಾಹೇಬರ ಕೋಪವನ್ನು ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಕೆರಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಸಾಹೇಬರ ಕುತೂಹಲವೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ನಾಡಿನ ಅಸಂಖ್ಯ ವೈಚಿತ್ರ್ಯಗಳೇ ಅವರ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಸದಾ ಜಾಗೃತವಾಗಿರುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದವು.

ನದಿಯ ದಂಡೆಗುಂಟ ನಡೆದು ಬಂದರೂ ಒಬ್ಬ ಪ್ರಾಣಿಯೇನು ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಸಾಹೇಬರ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಸುತ್ತಲಿನ ಪರಿಸರವೆಲ್ಲ ನಿರ್ಜನವಾಗಿತ್ತು. ದೂರದಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ಪಾದಳಿ ನದಿ ಹೋದಂತಿತ್ತು. ಜಾಗೃತಿಯ ಒಂದು ಸುಳಿವೂ ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಸಾಹೇಬರ ಲಕ್ಷ್ಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಕಡೆಗೇ ಹೊರಳಿತು. ಮೂಡಲ ದಿಕ್ಕು ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿಯೇ ಎಂಬಂತೆ ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿತ್ತು. ನದಿಯ ಪಾತ್ರ ಮಂಜಿನ ತೆರೆಯನ್ನು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಓಸರಿಸಿ ಅಷ್ಟೇ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ರಾತ್ರಿಯ ಚಳಿಗೋ, ನಿದ್ರೆಯಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದಲೇ ಪ್ರವಾಹದ ವೇಗ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿತ್ತು. ಬೆಳಕು ಪೂರ್ಣ ಬೀಳದ್ದರಿಂದ ದೂರದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಗುಡ್ಡ ಕೇವಲ ರೇಖಾಕೃತಿಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು.

ಸಾಹೇಬರು ಈಗ ತೀರ ನದಿಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ಮೊನ್ನೆ ತಾವು ಮಹಾರಾಜರನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಲು ನಿಂತ ಸ್ಥಳ ಈಗ ಪ್ರವಾಹದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿದೆ. ಕ್ಷಣಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ನದಿಯ ಶಯ್ಯೆ ಎರಡೂ ದಂಡೆಗಳನ್ನು ಕಬಳಿಸಿದೆ. ಎರಡೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ನೆರೆ ನದಿಗೆ ಬಂದಿರಬೇಕು! ಊರ ಭೂಮಿಯ ಬಹುಭಾಗವು ಈ ನದಿಯ ಒತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಹೋಗಿರಬೇಕು! ಮಳೆಗಾಲವಾದ್ದರಿಂದ ನದಿಯ ಪ್ರವಾಹ ಯಾವನದಿಂದ ಸೊಕ್ಕಿದಂತಿತ್ತು. ಅದರ ಉನ್ನಾದವನ್ನು ತಡೆಯುವದು ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಹತ್ತಲಿನ ಎರೆಭೂಮಿ ಕಸುವು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಪ್ರವಾಹದ ರೊಚ್ಚಿಗೀಡಾಗಿತ್ತು. ಈ ನೆಲದ ತಲೆ ಬಡಿದು ಪ್ರವಾಹ ವಿಜಯೋನ್ನಾದದಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿತ್ತು. ಸಾಹೇಬರು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾಳಿನ ದಿನ ಈ ಊರಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವದಾದರೆ ನದಿಯ ಈ ಒತ್ತಿನಲ್ಲಿಯ ನೀರು ಗಂಭೀರ ಸರೋವರವಾಗಿ ತುಳುಕಾಡುವದನ್ನು ಕಾಣಲೇಬೇಕು. ನೀರು ನೆಲೆಗಳ ಕೊನೆಯಿಲ್ಲದ ಈ ನಂಟುತನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಯಾವ ರಹಸ್ಯ ಅಡಗಿದೆಯೋ!

ಭೂಮಿ ಹುಟ್ಟಿದಂದಿನಿಂದಲೇ ಈ ನೀರು ಹೀಗೆಯೇ ಭೂಮಿಯ ಒಡಲನ್ನು ಸೀಳಿಕೊಂಡು ಅನಂತವಾಗಿ ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತಲೇ ಇದೆ. ಇಷ್ಟು ನೀರು ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಹರಿದು ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಕೂಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಸಾಹೇಬರ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಮನೋವೃತ್ತಿಗೆ ಕೆಡುಕೆನಿಸಿತು. ಅನಾವೃಷ್ಟಿ, ಬರಗಾಲ ತಗಾಯಿ ಸಾಲ, ಬಡತನ, ಉಪವಾಸ, ಹೀಗೆಯೇ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದ ತಕರಾರು ಹೇಳಿ ಈ ಜನರು ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಅರ್ಜಿ ಕೊಟ್ಟು ಬೊಬ್ಬೆ ಇಡುವಷ್ಟು ಶ್ರಮವನ್ನೇ ಈ ನೀರಿನ ಉಪಯೋಗದಲ್ಲಿ ವಹಿಸಿದರೆ..? ಎಂದೆನಿಸಿತು. ಊರಮಗ್ಗಲಿಗೇ ಹರಿಯುವ ಈ ದೊಡ್ಡ ನದಿ ಇವರ ಪಾಲಿಗೆ ಬಂಗಾರದ ಕಣಿಯಾಗಬೇಕು. ಆದರೆ ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿ ಎಷ್ಟು ವಿಪರೀತವಾಗಿದೆಯಲ್ಲ ಎಂದೆನಿಸಿತು.

ನದಿ ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿಯೇ ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಬೆಳಗಿನ ದುರ್ಬಲಕರಣಗಳು ತೆರೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಫಲಿಸಿದವು; ನದಿಗೆ ಜೀವ ಬಂದಂತಾಯಿತು. ಸಾಹೇಬರು ನೆಟ್ಟ ನೋಟದಿಂದಲೇ ಪ್ರವಾಹದ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನದಿಯ ಮಧ್ಯಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿಯೇ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯ ತೇಲಿಹೋಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಸಾಹೇಬರ ಹೃದಯ ಕಂಪಿಸಿತು. ಪಾಪ ಅವನು ಸೆಳವಿಗೆ ಸಿಕ್ಕು ತೇಲಿಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆಂದು ಕಳವಳವಾಯಿತ. ದೂರದ ನೋಟವಾದ್ದರಿಂದಲೂ, ಆ ಮನುಷ್ಯ ತೇಲಿ ಮುಳುಗುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದಲೂ ಯಾರೆಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಾಹೇಬರ ಅಂತಃಕರಣ ಧಡಪಡಿಸಿ, ಅವನನ್ನು ಉಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಆಸೆಯಾದರೂ ಅವರು ಅಸಹಾಯಕರಾಗಿದ್ದರು. ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಈಸಿದ ಅನುಭವ ಸಾಹೇಬರಿಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಸೆಳವಿನ ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಈಸುವುದು ಅಪಾಯಕರ ಎಂದು ಅವರಿಗೆ ಯಾರೋ ಹೇಳಿದ್ದರು. ಅದರಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣದ ಈ ನದಿಗಳಂತೂ ತೀರ ಸೆಳವಿನವು. ಸುಮ್ಮನೆ ನೋಡುತ್ತ ನಿಲ್ಲುವದಲ್ಲದೆ ಅವರು ಏನೂ ಮಾಡದಾದರು.

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಹೀಗೆಯೇ ವ್ಯರ್ಥನಿರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕಳೆಯಿತು; ಆಮೇಲೆ ತೇಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿ ನಿರಾಯಾಸದಿಂದ ಕೆಲ ಅಂತರದ ಮೇಲೆ ನೀರಿನ ಮಲುವನ್ನು ನೋಡಿ ಈಸುತ್ತ ದಂಡೆಗೆ ಮುಟ್ಟಿತು. ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಮೊದಲಿಟ್ಟಿದ್ದ ಪಂಚೆಯನ್ನುಟ್ಟು, ನದಿಗೂ ಸೂರ್ಯನಿಗೂ ವಂದನೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ, ಈ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮಂತ್ರಘೋಷದೊಂದಿಗೆ ಮನೆಯ ದಾರಿ ಹಿಡಿಯುವವರೆಗೆ ಸಾಹೇಬರು ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಕಲ್ಲಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಲೇ ನಿಂತಿದ್ದರು. ಅವನು ತೇಲಿಹೋಗುತ್ತಿರದೆ ದಿನಾಲು ನದಿಯ ಮಧ್ಯೆ ಪ್ರವಾಹದವರೆಗೆ ಈಸಿ ಹೋಗಿ ಆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸ್ಥಳವನ್ನು

ಮುಟ್ಟಿಬರುವ ರೂಢಿಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡವನಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ತೋರಿತು. ಅವನು ತಿರುಗಿ ಹೊರಟಾಗ ಅವನನ್ನು ಕಂಡು ಮಾತಾಡಿಸಲೇಬೇಕೆಂಬ ಕುತೂಹಲ ಸಾಹೇಬರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿತು.

ಅವಸರದಿಂದ ಹೆಜ್ಜೆಹಾಕುತ್ತ ಸಾಹೇಬರು ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದರು. ನಾಯಿ ಅವರ ಬೆನ್ನಹಿಂದೆಯೇ ಓಡುತ್ತ ಬಂದಿತು. ತೀರ ಹತ್ತಿರ ಬಂದಾಗ ಮಂತ್ರೋಚ್ಚಾರಣೆ ಮಾಡುತ್ತ ನಡೆದಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತಾರೂ ಆಗಿರದೆ ರಾಜಪುರೋಹಿತರಾದ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರೇ ಎಂಬ ಸಂಗತಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಯಿತು. ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಬೆಳಗಿನ ಈ ಸಂಶೋಧನೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬ ನಗೆ ಬಂತು. ಯಾವುದಾದರೂ ವಿಕ್ರಮವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬಲ್ಲ ಈಸುಗಾರನನ್ನು ಈ ಕೊಂಪೆಯಲ್ಲಿ ಅರಸಬೇಕೆಂದಿದ್ದ ಅವರಿಗೆ ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಕಂಡು ನಿರಾಶೆಯಾಯಿತು.

“ಇದೇನು ರಾಜಪುರೋಹಿತರೇ, ತೀರ ನಸುಕಿನಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಂತಿದೆ” ಎಂದು ಸಾಹೇಬರು ಮಾತಾಡಿಸಿದರು.

ಆಚಾರ್ಯರು ಮೊದಲು ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ತಡವರಿಸಿದರು. “ದಿನಾ ನಸಿಕಿನ್ಯಾಗ ಎದ್ದು ಕೃಷ್ಣಾಸ್ನಾನ ಮಾಡುವ ರೂಢಿ ಇಟಗೊಂಡೀನಿ ಸಾಹೇಬರ. ಈಗ ಐವತ್ತು ವರ್ಷ ಆಗಿರಬೇಕು, ಈ ರೂಢಿ ಎಂದೂ ತಪ್ಪಿಸಿಲ್ಲ” ಎಂದು ವಿನಯದಿಂದಲೇ ಆಚಾರ್ಯರು ಉತ್ತರವಿತ್ತರು.

ತಮ್ಮ ಬೆಳಗಿನ ಈ ರೂಢಿ ಗಿಬ್ಬನ್ ಸಾಹೇಬರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದದ್ದರಿಂದ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಸಂಕೋಚವೆನಿಸಿತ್ತು. ಆದರೆ ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಆಚಾರ್ಯರ ಬಗ್ಗೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಕುತೂಹಲವಿತ್ತು. ಬೆಳಗಿನ ಇಂಥ ಚಳಿಯಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಪ್ರವಾಹದವರೆಗೆ ಈಸಿ ಬರುವ ರೂಢಿಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಅಸಾಮಾನ್ಯನಾಗಿರಲೇಬೇಕೆಂದು ಅವರ ನಂಬಿಕೆಯಾಗಿಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಒಳಗುಟ್ಟನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡೇಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಆಸೆಯಾಗಿತ್ತು.

“ನೀವು ಪ್ರವಾಹಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕು ತೇಲಿಹೋಗುವಿರೆಂದು ನಾನು ಗಾಬರಿಯಾಗಿದ್ದೆ. ನಾನು ಕೂಗುವ ಮೊದಲೇ ನೀವು ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ದಂಡೆಗೆ ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿದಿರಿ” ಎಂದು ಮುಗುಳುನಗೆ ನಗುತ್ತಲೇ ಹೇಳಿದರು.

ಆಚಾರ್ಯರು ಅದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ನಗುತ್ತ “ಸಾಹೇಬರ ದೇವರ ಇಚ್ಛಾ ಏನಿರತದೋ ಅದು ಆಗತದ. ನಾನು ತೇಲಿಹೋಗೋದ ಇದ್ದರ ನೀವು ಕಾಯತೀರ? ಅದೆಲ್ಲ ಸುಳ್ಳು! ನಮ್ಮ ದೈವದಾಗ ಇದ್ದದ್ದು ಆಗತದ” ಎಂದು

ಹೇಳಿದರು.

ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಈ ದೈವವಾದವನ್ನೇ ಕೆಣಕಬೇಕೆಂದೆನಿಸಿತು. “ಮಾತು ಮಾತಿಗೆ ದೈವವೆಂದು ಕುಳಿತರೆ ಪುರುಷಪ್ರಯತ್ನದ ಗತಿ ಏನು? ಮನುಷ್ಯನ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಶ್ರದ್ಧೆ ಇರಬೇಕು ಅಲ್ಲವೇ?” ಎಂದು ಆಚಾರ್ಯರ ಜೀವನರಹಸ್ಯವನ್ನೇ ಕೆಡಕಿದರು.

ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯಿಂದ ಆಚಾರ್ಯರು ಕದಲಲಿಲ್ಲ. “ನನಗದೇನೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಸಾಹೇಬರ! ಈ ಜಗತ್ತು ನಡೆದದ್ದು ದೇವರ ಪ್ರೇರಣಾದಿಂದ. ಇದಿಷ್ಟು ನಾನು ಕಲತಿದ್ದು. ನಾ ನಂಬಿದ್ದೂ ಅದನ್ನ” ಎಂದಿಷ್ಟೇ ಹೇಳಿದರು. ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ದೇವರಲ್ಲಿಯ ನಿಷ್ಠೆ ಅಗಾಧವಾಗಿತ್ತು. ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ವಾದ ಅವರಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗಿದ್ದ ಸಂಸ್ಕಾರ, ಅವರು ಕಲಿತ ವಿದ್ಯೆ, ಬೆಳೆದು ಬಂದ ವಾತಾವರಣ ಇದೇ ವಿಚಾರಸರಣಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ದೃಢಗೊಳಿಸಿದ್ದವು.

ಬೇರೇನೂ ಮಾತಾಡದೆ ಆಚಾರ್ಯರು ಮನೆಯ ದಾರಿ ಹಿಡಿದರು. ಸಾಹೇಬರೂ ನಿರಾಶರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಕ್ಯಾಂಪಿನ ದಾರಿ ಹಿಡಿದರು. ಸಾಹೇಬರ ನಾಯಿ ಮಾರ ಆಚಾರ್ಯರ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಹೋಗಿ ಅವರನ್ನು ತಡೆಹೊಡೆದು ತಿರುಗಿ ಸಾಹೇಬರ ಹತ್ತಿರ ಬಂತು. ಆಚಾರ್ಯರು ಗಕ್ಕನೆ ತಿರುಗಿ, ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದ ತಂಬಿಗೆ-ಗಿಂಡಿಗಳಲ್ಲಿಯ ನೀರನ್ನು ನೆಲಕ್ಕೆ ಸುರುವಿ, ಪುನಃ ನದಿಯ ದಾರಿ ಹಿಡಿದರು. ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯದ ಆಘಾತವಾಯಿತು. “ಮತ್ತೆ ನದಿಯ ದಾರಿಗೆ ನಡೆದಿರಲ್ಲ, ದಾರಿ ತಪ್ಪಿತೇನು?” ಎಂದು ಕೇಳಿದರು.

“ಇಲ್ಲ, ನಿಮ್ಮ ನಾಯಿ ತಾಕಿದ್ದರಿಂದ ಮೈಲಿಗ್ಯಾತು. ಅದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಸ್ನಾನ ಆಗಬೇಕು ಸಾಹೇಬರ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಆಚಾರ್ಯರು ನದಿಗೆ ನಡೆದರು.

ಸಾಹೇಬರು ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಕ್ಯಾಂಪಿನ ದಾರಿಯನ್ನು ಮೌನವಾಗಿಯೇ ಅನುಸರಿಸಿದರು. ಬೆಳಗಿನ ಈ ನೋಟದಿಂದ ಅವರಿನ್ನೂ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿಯೇ ಮುಳುಗಿದ್ದರು. ‘ಬಿಳಿಮನುಷ್ಯರ ಭಾರ’ ಕೇವಲ ಭಾರವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಗಮ್ಯವೂ ಆಗಿತ್ತು. ಈ ಜನರ ಜೀವನ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಸರಳತೆಯೇ ಇಲ್ಲ; ಸಾವಿರಾರು ವಿರೋಧಗಳು ಕೂಡಿ ಗಹನವಾಗಿದ್ದವು. ಇಷ್ಟು ವಿಪರೀತ ಮನೋಭಾವಗಳ ಬಂಧನದಲಿ ಮನುಷ್ಯ ಬದುಕುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ?

ಸಾಹೇಬರು ವಿಚಾರಮಗ್ನರಾಗಿ ಸಾಗಿರುವಾಗ ಇನ್ನೊಂದು ಸಂಗತಿ ನಡೆದು ಅವರನ್ನು ಮತ್ತೆ ಜಾಗೃತಲೋಕಕ್ಕೆ ಎಳೆದು ತಂದಿತು. ಕಾವಿಯ ಬಟ್ಟಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿ, ವಿಭೂತಿಯ ಸ್ವಷ್ಟ ಗೆರೆಗಳಿಂದಲಂಕೃತವಾದ ಹಣೆಯುಳ್ಳ ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿ

ಬೋಳಿಸಿದ ಮುಂಡದ, ರುದ್ರಾಕ್ಷಿಮಾಲೆಗಳಿಂದೊಪ್ಪುವ ಪುಷ್ಪದೇಹದ ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿ ಸಾಹೇಬರ ಮುಂದೆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ತಾನು ಹೊದ್ದ ಧೋತರವನ್ನು ಹಾಸಿ ಅಡ್ಡ ಬಿದ್ದುಬಿಟ್ಟಿತು.

ಸಾಹೇಬರ ಹೃದಯ ನಡುಗಿತು. “ಏನಿದು, ಹೀಗೇಕೆ?” ಎಂದು ತಮಗೆ ತಾವೇ ಕೇಳಿಕೊಂಡಂತೆ ಸಾಹೇಬರು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವರ ಅಂಗರಕ್ಷಕನಂತಿದ್ದ ಆ ನಾಯಿ ಅಡಬಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕಾವಿಬಣ್ಣದ ಬಗಲಕಸಿಯ ಅಂಗಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಜಗ್ಗಿತು. ಕಚ್ಚಲೆಂದು ನೀಡಿದ್ದ ಅದರ ಬಾಯಿಗೆ ದಪ್ಪನಾದ ಕೊಡೆಯರಿವೆಯ ಅಂಗಿಯೇ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ ಚರ್ಮ ಇನ್ನೂ ಒಳಗೆ ಹುದುಗಿತ್ತು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅಡಬಿದ್ದಿದ್ದ ಪಡದಪ್ಪನವರ ಬೆನ್ನಿನ ತೊಗಲು ಅಂಗಿಯ ಅರಿವೆಯಂತೆಯೇ ಕಿತ್ತಿಬರಬಹುದಾಗಿತ್ತು.

ಈ ಮೊದಲೇ ಬಳಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ನದಿಗೆ ಅಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಸಹೇಬರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬೇಸರವಾಗಿತ್ತು. ಇನ್ನೊಂದು ಅಂಥದೇ ಪ್ರಕರಣ ನಡೆದರೇನು ಗತಿ ಎಂದು ಗಿಬ್ಬನ್ ಸಾಹೇಬರು ಕೈಯಲ್ಲಿಯ ಬಡಿಗೆಯಿಂದ ನಾಯಿಯ ತಲೆಗೊಂದು ಏಟುಕೊಟ್ಟರು. ಸನ್ನೆಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡ ನಾಯಿ, ಅಂಗಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಾಲವನ್ನಲ್ಲಾಡಿಸುತ್ತಾ ಸಾಹೇಬರ ಪಾದಗಳಲ್ಲಿ ಸುಳಿದಾಡತೊಡಗಿತು.

ಪಡದಪ್ಪನವರು ಮೇಲೆದ್ದರು, ಕೈಮುಗಿದರು. “ಸಾಹೇಬರ, ಈ ಅನಾಥನ ಅರ್ಜಿ ಕೇಳಿಕೊಂಡು ನನಗೆ ನ್ಯಾಯ ಕೊಡಬೇಕು” ಎಂದು ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯ ಪಾತ್ರದಂತೆ ಮಾತಾಡಿದರು.

ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಅವರನ್ನು ನೋಡಿ ದಿಗಿಲುಬಿದ್ದಿತು. ನಿನ್ನಿನ ದಿನ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಜರ ಸರಿಸಮಾನರಂತೆ ಅವರೆದುರು ಕುಳಿತು ಆತಿಥ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಈ ವ್ಯಕ್ತಿ, ಬೆಳಗಾಗುತ್ತಲೆ ಬಂದು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುವರಾದರೂ ಏನು? “ನಿಮ್ಮ ಅರ್ಜಿ ಏನು?” ಎಂದು ಕೇಳಿದರು.

“ಹೇಳತೀನರಿ, ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಸಾಹೇಬರ, ಈ ಊರ ಹಿರೇಮಠದ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದ ಸ್ವಾಮಿ ನಾನು. ಮಠದ ಆಸ್ತಿ ನಾಕು ನಂಬರ ಭೂಮಿ ಐತರಿ. ನಾ ಪಟ್ಟಕ ಬಂದಮ್ಯಾಗಿಂದ ಮಠಾನೂ ನನ್ನ ಕಬಜಾದಾಗ ಇತ್ತರಿ. ಆದರ ಊರಾಗ ದಾದಾ ಬಾಳ ಪುಂಡಾಟಗಿರಿ ನಡಿಸಿ ನನ್ನ ಮ್ಯಾಗ ಕಾರಣ ಇಲ್ಲದ ದ್ವೇಷಾ ಕಟ್ಟಿಗೊಂಡ. ಕುಲಕರ್ಣಿ ಶೇಷಪ್ಪ ತನ್ನ ಲಂಚಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡ ಬರತೀನಿ ಅಂತ ಹಂಚಿಕೆ ಹಾಕಿದರರಿ. ನಾ ಮಠದಾಗ ಇದ್ದಾಗ ನನ್ನ ಹೊಡೂದು ಬಡೂದು ಮಾಡಾಕ ಹತ್ತಿದರರಿ, ಕರೇವಂದರ ಈ ಗೌಡರ

ಮನೆತನದ ಗುರು ಆಗಬೇಕರಿ ನಾನು. ಶಂಕರಪ್ಪ ಗೌಡ ತೀರಕೊಂಡ ಮ್ಯಾಗ ಅವನ ಹಿರೇಮಗ ಲಿಂಗಪ್ಪ ಗೌಡಕಿ ಬರಬೇಕೂ ಅಂತ ನಾ ಹೇಳಿದರೆ, ಕೆಲಮಂದಿಗೆ ಅದು ಬರಷಣ ಅನಿಸಿತರಿ, ಎಲ್ಲಾರೂ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ನನ್ನ ಮ್ಯಾಗ ಏರಿ ಬಂದರರಿ, ಜೀವಕ ಹೆದರಿ ಮಟಾ ಬಿಟ್ಟು ಅಜರಾಣಿಗೆ ನಾ ಓಡಿ ಹೋದೆನರಿ. ತಾವು ಈ ಊರಿಗೆ ಬಂದ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿ ಹೇಳಿಕೋಬೇಕು ಅಂತ ಬಂದೀನರಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ತಮ್ಮ ಮಾತಿನ ಪರಿಣಾಮವೇನಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿಯಲು ಸಾಹೇಬರ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿದರು.

ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಅವರು ಹೇಳಿದ್ದರಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಭಾಗ ತಿಳಿದಿತ್ತೋ ದೇವರೇ ಬಲ್ಲ. ಈ ಊರಿನ ಪುಂಡಾಟಿಗೆಯ ಇತಿಹಾಸದ ಒಂದು ಭಾಗ ಗೋಚರಿಸಿತ್ತು ಮಾತ್ರ, ಇನ್ನೂ ಹೇಳಲಿ ಎಂದು ಸಾಹೇಬರು ಸುಮ್ಮನೆ ಇದ್ದರು. ಪಡದಪ್ಪನವರು ಮುಂದುವರಿಸಿದರು:

“ಊರಿಗೆ ಬಂದ ಮ್ಯಾಗ ನನ್ನ ಮಠಕ್ಕೆ ಹೋದ್ದೇರಿ. ಯಾವನೋ ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗ ಪಟ್ಟಕ ಕುಂತಾನರಿ. ಅವಾ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದು ಹ್ಯಾಗ ಕುಂತಾ ಅಂತ ಕೇಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು ಅಂತ ಸಂಜೀಮಟಾ ಸುಮ್ಮಗ ಕುಂತಿದ್ದೆ, ತಾಸು ರಾತ್ರಿ ಆಗಿತ್ತರಿ. ವಾಡೇದಾಗ ಮಹಾರಾಜರ ಬಡಜನರಿಗೆ ಜ್ವಾಳ ಹಂಚಿತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ವಾಡೇದಿಂದ ಈ ದಾದಾ ನೂರಾರು ಜನರನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಬಂದು, ನನ್ನ ಅಮಾತ ನೆಗವಿ ಮಸೀದ್ಯಾಗ ತಂದು ಇಳಸಬೇಕೇನರಿ? ‘ಮಠದಾಗ ಕಾಲಿಟ್ಟರ ಕಾಲ ಮುರೀತೇನು’ ಅಂತ ಜಬರಿಸಿ ಹೋದ. ಚಾವಡ್ಯಾಗ ಪೋಲೀಸರು ಇದ್ದರಿ. ಸಾಲ್ಯಾಗ ಮಾಮಲೇದಾರರ ಕ್ಯಾಂಪು ಐತಿ, ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಯಾರ ಅಂಜಿಕಿಲ್ಲದ ನನ್ನ ಹೊತ್ತು ಒಯ್ದು ಮಸೀದ್ಯಾಗ ಇಡಬೇಕೆಂದರೆ ಈ ದಾದಾನ ಪುಂಡತನಾ ಏಟ ಇದ್ದೀತು ಲೆಕ್ಕಾ ಹಾಕರಿ?” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಪಡದಪ್ಪನವರು ವಿರಮಿಸಿದರು. ಭಾವಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಅವರ ಮುಖಮುದ್ರೆ, ಅಭಿನಯ, ಮಾತಿನ ರೀತಿ, ದನಿಯ ಏರಿಳಿತ, ಎಲ್ಲ ಬದಲಾಗುತ್ತಿದ್ದವು.

ಸಾಹೇಬರು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಏನೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಆಮೇಲೆ “ನಿನ್ನೆ ನೀವು ತೋಟದಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಜರನ್ನು ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗಿದ್ದಿರಲ್ಲವೇ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದರು.

“ಹೌದರಿ, ಮತ್ತು ನನ್ನ ಸಂಗಾಟ ನನ್ನಂತೇ ನನ್ನಂತೇ ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಓಡಿಹೋದ ಲಿಂಗಪ್ಪ ಗೌಡರು ಇದ್ದರಲ್ಲರಿ” ಎಂದು ಪಡದಪ್ಪನವರು ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ ಲಿಂಗಪ್ಪನ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು.

ಸಾಹೇಬರು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ವಿಚಾರಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಪಡದಪ್ಪನವರು

ಹೇಳಿದ ವಿವರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕೂಲಂಕುಷವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ವಿಷಯ ಗಂಭೀರವಾಗಿತ್ತು. ದಾದಾ ಕಾಯದೆಯನ್ನು ಮೀರಿ ವರ್ತಿಸಿದ್ದ. ಪಡದಪ್ಪನವರು ನ್ಯಾಯವಾಗಿ ತಮಗೆ ಇದ್ದ ಮಠವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಇವರು ಹೇಳಿದ ಸಂಗತಿ ನಿಜವಿದ್ದರೆ ಅವರ ಮೇಲೆ ಅನ್ಯಾಯ ನಡೆದಿತ್ತು. ಪಡದಪ್ಪನವರ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಪುಂಡಾಟಿಕೆಯ ಲೀಲೆಯೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಲಿಂಗಪ್ಪ ಗೌಡನ ವಾರಸಾ ಪ್ರಕರಣವೂ ತಳಕು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ವಾರಸಾ ಅಪೀಲಿನ ಅರ್ಜಿ ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಈಗಾಗಲೇ ಮುಟ್ಟಿತ್ತು.

“ನೀವು ಹೇಳಿದ ದೂರುಗಳನ್ನು ಲೇಖಿ ಬರೆದುಕೊಡಬೇಕು. ನಾವು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಚೌಕಶಿಗೆ ಅದು ಅನುಕೂಲ” ಎಂದು ಸಾಹೇಬರು ಹೇಳಿದರು.

ಪಡದಪ್ಪನವರು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಅಡ್ಡಬಿದ್ದರು. ಈ ಅತಿವಿನಯದ ಅವಿಭಾವ ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಬೇಸರ ತರಿಸುತ್ತಾದರೂ ಅದನ್ನು ಸಹಿಸದೆ ವಿಧಿಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಧಿಕಾರವನ್ನನುಭವಿಸುವಾಗ ಈ ದುಃಖ ಅನಿವಾರ್ಯವಾದದ್ದೇ. “ನೀವು ಹೇಳಿದ್ದಾಂಗೆ ಮಾಡತೀನರಿ ಸಾಹೇಬರ. ಒಟ್ಟು ಬಡವನ ಮ್ಯಾಗ ದಯಾ ಇರಬೇಕು. ನಮಗೆ ನ್ಯಾಯ ಸಿಗೂಹಾಂಗೆ ಮಾಡಾಕಬೇಕು” ಎಂದರು ಪಡದಪ್ಪನವರು.

“ಹೂಂ ಆಗಲಿ” ಎನ್ನುತ್ತ ಸಾಹೇಬರು ಮುಂದವರಿದರು. ಪಡದಪ್ಪ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ವಂದನೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ ಹೊರಟುಹೋದರು. ಆಗ ಬೆಳಗಿನ ಏಳು ಗಂಟೆಯಾಗಿತ್ತು. ಸಾಹೇಬರು ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಪಡೆದವರಂತೆ ಒಂದು ನಿಟ್ಟುಸಿರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತಮ್ಮ ತಂಬೂ ಸೇರಿದರು. ಬೆಳಗಿನಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಈ ಅನುಭವ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಭಾರವಾಗಿತ್ತು.

ಸಾಹೇಬರು ವಾಡಿಕೆಯಂತೆ ಬ್ರೆಕ್‌ಫಾಸ್ಟಿಗೆ ಬಂದು ಕುಳಿತರು. ಅವರ ಬಟ್ಟರ್ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಅಣಿಮಾಡಹತ್ತಿದ. ಮೇಲಿನ ಮೇಲೆ ಪ್ಲೇಟುಗಳು ಬಂದವು. ಸಾಹೇಬರ ಮನಸ್ಸು ಮಾತ್ರ ಅದರಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ದಿನವೂ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಬಟ್ಟರನೊಡನೆ ಚೇಷ್ಟೆ ಮಾಡುತ್ತ ತಿನ್ನುವ ಸಾಹೇಬರು ಇಂದು ಗಂಭೀರರಾಗಿದ್ದರು. ಯಂತ್ರದಂತೆ ತಂದಿಟ್ಟ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುವದರಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದರು.

ಪಾದಲ್ಪಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಈ ಪುಂಡಾಟಿಕೆ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಮರೆಯಾಗುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಶೇಷಪ್ಪ ಸರಕಾರಿ ನೌಕರನಾಗಿಯೂ ಇಂಥ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವದೆಂದರೇನು? ಲಿಂಗಪ್ಪ ವಾರಸಾ ಆಗಬೇಕಾದರೆ ವ್ಯತ್ಯಯವೇಕೆ ಬರಬೇಕು? ಪಡದಪ್ಪನವರು ತಮ್ಮ ಮಠದಲ್ಲಿ ತಾವು ಸುಖವಾಗಿ

ಇರಗೊಡದಂತೆ ದಾದಾ ಅಕ್ರಮವಾಗಿ ವರ್ತಿಸಿದ್ದೇಕೆ? ನಡೆದ ಸಂಗತಿ ಕೇವಲ ಒಂದು ಪ್ರಕರಣವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಾನವೀಯತೆಯ ಒಂದು ಚೂರು ಅಲ್ಲಿ ಮಿಡಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಈ ವಿವರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಸಾಹೇಬರು ನಿರ್ಧರಿಸಿದರು. ಇಂದು ಕೇಳಿದ ಸಂಗತಿಗಳೆಲ್ಲ ನಿಜವಾಗಿದ್ದರೆ ಇವು ಭಾರಿ ಸ್ವರೂಪದ ಗುಣ್ಣೆಗಳಾಗಬೇಕು. ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ವಿಚಾರಿಸಲೇಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ಮೊದಲು ಮಠಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸ್ಥಾನಿಕ ಚೌಕಶಿಯನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕೆಂಬ ವಿಚಾರ ಸಾಹೇಬರ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಿರುಗಾಳಿಯಂತೆ ತುಂಬಿತು. ಅವಸರದಿಂದಲೇ ಬ್ರೆಕ್‌ಫಾಸ್ಟ್ ಮುಗಿಸಿದರು. ಯಾರ ಜೊತೆಗೂ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅವಸರದಿಂದಲೇ ವೇಷಧರಿಸಿಕೊಂಡು ನೇರವಾಗಿ ಚಾವಡಿಗೆ ಬಂದರು. ಮಾಮಲೇದಾರರು ಅಲ್ಲಿ ಏನೋ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿದ್ದರು. ಸಾಹೇಬರನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಲೇ ಎದ್ದು ಸ್ವಾಗತಬಯಸಿದರು. ಸಾಹೇಬರು ಅವರನ್ನು ಜೊತೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹಿರೇಮಠಕ್ಕೆ ಬಂದರು.

ಮಠದಲ್ಲಿ ಕಾವಿಬಟ್ಟಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಎಂಟು ವರ್ಷದ ಬಾಲಕನೊಬ್ಬನಿದ್ದ. ಅವನೇ ಮಠದ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯೆಂದೂ ಊರ ಹಿರಿಯರು ಅವನನ್ನು ಮಠದ ಪೀಠಕ್ಕೆ ಕೂಡಿಸಿರುವರೆಂದೂ ತಿಳಿದುಬಂತು. ಮಠದ ಪಟ್ಟದ ದೇವರಾರು? ಅದರ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯನ್ನು ನೇಮಿಸುವ ಹೊಣೆ ಯಾರದು? ಮಠದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ ಏನು? ಪಡದಪ್ಪನವರನ್ನು ದಾದಾ ಮಠದಿಂದ ಹೊರದೂಡಿದ್ದು ನಿಜವೇ? ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿದ್ದವರಿಂದ ಉತ್ತರ ಪಡೆದು ಸಾಹೇಬರು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದರು. ಪಡದಪ್ಪನವರ ಆರೋಪ ಸತ್ಯವಾದುದೆಂಬ ಮನವರಿಕೆ ಅವರಿಗೆ ಆಗಲೇ ಆಗಿಬಿಟ್ಟಿತು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ವಾಡೆಯ ಮುಂದೆ ಹಾದುಹೋಗುವಾಗ ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಮಹಾರಾಜರನ್ನು ಕಂಡು ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಅಪೇಕ್ಷೆಯಾಯಿತು.

ಮಹಾರಾಜರು ಅದೇ ಎದ್ದಿದ್ದರು. ಸಾಹೇಬರನ್ನು ಆದರದಿಂದ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಾತುಕತೆ ನಡೆಯಿತು. ಮಾತಾಡುತ್ತಲೇ ಸಹಜವಾಗಿಯೆಂಬಂತೆ ಗಿಬ್ಬನ್ ಸಾಹೇಬರು ದಾದಾ ಪಡದಪ್ಪನವರನ್ನು ಹೊರದೂಡಿದ ಕತೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದರು. ಮೊದಮೊದಲು ಮಹಾರಾಜರು ಈ ಮಾತನ್ನೇ ನಂಬಲಿಲ್ಲ. ಪಡದಪ್ಪನಂಥ ಟೋಣಪನನ್ನು ದಾದಾ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಒಯ್ಯುವದೆಂದರೇನು? ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ನಗೆ ತಡೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸಾಹೇಬರ ಗಂಭೀರಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿ ಅದು

ಚೇಷ್ಟೆಯಲ್ಲವೆಂದು ನಂಬ ಬೇಕಾಯಿತು.

ದಾದಾ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಸಾಹೇಬರ ದೃಷ್ಟಿ ಅವನ ಮೇಲೆ ಕೇಂದ್ರಿತವಾಯಿತು. ಸಂಗತಿ ನಿಜವೇನೆಂದು ಅವನನ್ನೇ ಕೇಳಿದರು. ದಾದಾ ಹೌದೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ. ಕಾಯದೆಯನ್ನೂ ಮೀರಿ ವರ್ತಿಸಿದ್ದೇಕೆ ಎಂದು ಸಾಹೇಬರು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರು. ದಾದಾ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದ. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಯಶವಂತರಾಯರು ವಿವರಣೆ ಕೊಡಬೇಕಾಯಿತು.

“ಊರಿಗೇ ಬ್ಯಾಡಾಗಿದ್ದನರಿ ಆ ಪಡದಯ್ಯ. ಅವಾ ಇದ್ದ ಊರಾಗ ಸಂಭಾವಿತರು ಸುಕದಿಂದ ಬಾಳೇ ಮಾಡೂದ ಸಾಧ್ಯ ಇಲ್ಲರಿ. ಅಂತಾವಗ ಹೀಗ ಆಗೂದ ಪಾಡ. ಅವಾ ಅಂತಾ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದಾ ಅಂತ ಊರ ಜನರೆಲ್ಲ ರೊಚ್ಚಿಗೆದ್ದರು. ಜನಕ್ಕಂಜಿ ಊರು ಬಿಟ್ಟ. ಅಂದಿನಿಂದ ಮಠದ ಅಧಿಕಾರನ ಕಳಕೊಂಡಾನ. ದಾದಾ ಮಾಡಿದ್ದರಾಗ ಏನೂ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ ತಗೀರಿ” ಎಂದು ವಾದಿಸಿದರು.

ಏನೇ ಇದ್ದರೂ ದಾದಾ ಕಾಯದೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತಪ್ಪಿತಸ್ಥನೇ ಎಂದು ಸಾಹೇಬರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿತ್ತು. ಪಡದಪ್ಪ ಮಠಕ್ಕೆ ಕೂಡುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರೆ, ಅವನನ್ನು ಹೊರದೂಡುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಕೋರ್ಟಿನಿಂದ ಪಡೆಯಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅವನ ಮೇಲೆ ಮುಗಿಬಿದ್ದದ್ದು ಶುದ್ಧ ಪುಂಡತನ. ಅಂಥ ಪುಂಡಾಟಿಕೆಗೆ ಯೋಗ್ಯ ಶಾಸನವಾಗಲೇಬೇಕು ಎಂದು ನಿಷ್ಕರವಾಗಿ ಗಿಬ್ಬನ್ ಸಾಹೇಬರು ಪ್ರತಿವಾದಿಸಿದರು.

“ಕಾಯದೆ ಹ್ಯಾಂಗ ಹೇಳತದೋ ಹಾಂಗ ಸಾಕ್ಷಿ ಪುರಾವೆ ತೊಗೊಂಡು ಶಿಕ್ಷಾ ಕೊಡೋ ಮಾತು ಈಗ ಯಾಕ?” ಎಂದು ಮಹಾರಾಜರು ಹೇಳಿ ಆ ವಾದವನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು. ಕೆಲಹೊತ್ತು ಎಲ್ಲರೂ ಮೌನವಾಗಿದ್ದರು. ಮಹಾರಾಜರೇ ಮತ್ತೆ ಆ ಮೌನವನ್ನು ಮುರಿದು, ನಿನ್ನೆಯ ಬೇಟೆಯ ಸಂಗತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಬಿಚ್ಚು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಹರಟೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಾಹೇಬರು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಸನ್ನರಾದರು. ಅಂದು ಸಾಯಂಕಾಲ ಮಹಾರಾಜರ ಸತ್ಕಾರ ಸಭೆ ನಡೆಯುವದಿತ್ತು. ಪಾದಳ್ಳಿಯ ರೈತರು ತಮ್ಮ ಹೊಸ ಅಧಿಪತಿಗಳಿಗೆ ಗೌರವ ಸಲ್ಲಿಸಲೆಂದು ಈ ಸಭೆಯನ್ನು ಕರೆದಿದ್ದರು. ಯಶವಂತರಾಯರು ಆ ಸಭೆಗೆ ಬರಲು ಗಿಬ್ಬನ್ ಸಾಹೇಬರಿಗೂ ಆಮಂತ್ರಣವಿತ್ತರು. ಸಾಹೇಬರು ಅದನ್ನು ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ವಂದನೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದರು. ಬೆಳಗಿನಿಂದಲೂ ಅವರ ಮನಸ್ಸು ವಿಚಾರಗಳ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕು ಗಾಸಿಯಾಗಿತ್ತು.

ಅದು ಬಿಡುವನ್ನೇ ಕಂಡಿರಲಿಲ್ಲ.

ಅಂದು ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ದಾದಾ ಆರೋಪಿಯಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಸಾಹೇಬರೆದುರು ನಿಂತ. ಆದಷ್ಟು ಸಾಹೇಬರು ಶೀಕ್ಷೆ ವಾಗಿಯೇ ವಿಚಾರಣೆ ನಡೆಸಿದರು. ದಾದಾ ತಾನು ಹೇಳಬೇಕಾದದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಳಿದ. ಆದರೆ ಪಡದಪ್ಪನವರ ಫಿರ್ಯಾದಿಯನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿ ಸಾಕ್ಷಿ ಹೇಳಲು ಒಂದು ಪಿಳ್ಳೆಯೂ ಪಾದಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧವಿರಲಿಲ್ಲ. ಪಡದಪ್ಪನವರ ಬೆನ್ನು ಕಟ್ಟಲು ಒಬ್ಬರೂ ಪಾದಳಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಅಚ್ಚರಿಯೆನಿಸಿತು. ಪಡದಪ್ಪನವರ ಫಿರ್ಯಾದಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಮಾತಿಗೆ ದಾದಾನ ಕಬೂಲಿಜವಾಬ ಒಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೆ ಸಾಕ್ಷಿಗಳಿಲ್ಲದಿರುವಾಗ ದಾದಾನಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸುವ ದಾರಿಯೇ ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಕಾಣದಾಯಿತು.

ಆದರೆ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲೇಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಚೌಕಶಿ ನಡೆಸಿದ ಮೇಲೆ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಹೇಳುವದು ಕ್ರಮಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿತ್ತು. ಪಡದಪ್ಪನವರು ಮೂಲಪಟ್ಟದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು; ಅಂದಮೇಲೆ ಅವರಿಗೆ ಮಠದಲ್ಲಿರಲು ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿರಬೇಕು. ಅವರನ್ನು ಯಾರೂ ಆಂತಕಪಡಿಸಲಾಗದೆಂದು ಸಾರುವ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಸಾಹೇಬರು ಹೊರಡಿಸಿದರು. ದಾದಾ ನಿರ್ದೋಷಿಯಲ್ಲ. ತನ್ನ ಬೇಕಾಯದೇಶೀರ ವರ್ತನವನ್ನು ತಾನೇ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ಆದರೆ ಇನ್ನೂ ಎಳವಯಸ್ಸಿನ ತರುಣನಾದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿಬಿಡಬೇಕು. ಈ ನಿರ್ಣಯ ಸಾಹೇಬರ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಿಗೆ ಒಪ್ಪಿದುದಾಗಿತ್ತು. ಅಂತೂ ಒಂದು ಗುರುತರವಾಗ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಕೊನೆಗಾಣಿಸಿದ ತೃಪ್ತಿ ಅವರಿಗಾಯಿತು.

ಸಾಹೇಬರ ಮನಸ್ಸು ಈ ಪ್ರಕರಣದಿಂದ ಇನ್ನೂ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ದಾದಾನ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಸಾಕ್ಷಿಗಳೇಕೆ ಹುಟ್ಟಲಿಲ್ಲ? ಪಡದಪ್ಪನವರ ಫಿರ್ಯಾದಿ ನ್ಯಾಯವಾಗಿರುವಾಗ ಅವರ ಬೆಂಬಲಕ್ಕೆ ಯಾರೂ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲವೇಕೆ? ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದಂತೆ ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಆಳಕ್ಕಿಳಿಯಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸಾಯಿತು. ಈ ಪ್ರಕರಣದ ಪೂರ್ವಪರಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕತೊಡಗಿದರು. ಲಿಂಗಪ್ಪನ ವಾರಸಾದ ತೊಡಕೂ ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ತ್ವದ ಭಾಗವಾಗಿತ್ತು. ಬಹುಶಃ ಪಾರ್ವತೆವ್ವನ ಪಕ್ಷದವರೇ ಯಾರೂ ಸಾಕ್ಷಿ ಹೇಳದಂತೆ ಬೆದರಿಕೆ ಹಾಕಿರಬೇಕೆಂದು ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಮನವರಿಕೆಯಾಯಿತು. ಪಾದರಸದಂಥ ಅವರ ಬುದ್ಧಿ ಕೂಡಲೆ ಕಾರ್ಯರಂಗಕ್ಕೆ ಇಳಿಯಿತು.

ಲಿಂಗಪ್ಪನ ವಾರಸಾ ಅಪೀಲಿನ ಚೌಕಶಿ ನಡೆಯಿತು. ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಪಾರ್ವತೆವ್ವ ಶ್ಯಾಮರಾಯನ ವಿರುದ್ಧ ಕೊಟ್ಟ ಅರ್ಜಿಗೆ ಸಹಿ ಹಾಕಿದ್ದ ತಪ್ಪನ್ನು ಸಾಹೇಬರು

ಇನ್ನೂ ಮರೆತಿರಲಿಲ್ಲ. ಲಿಂಗಪ್ಪನ ಪ್ರಕರಣದ ಹಿಂದೆಯೂ ಇಂಥ ಮೋಸ ನಡೆದಿರಲಾರದೆಂದು ಹೇಗೆ ಹೇಳಬೇಕು? ಈಗ ಪಾರ್ವತೆವ್ವನಂತೆಯೇ ನಿರ್ಣಯ ಹೇಳಿದರೆ ಪುಂಡಾಟಕೆಗೆ ಇನ್ನೂ ಅವಕಾಶ ದೊರೆಯುವಂತಾಗುವದಿಲ್ಲವೇ? ಆದ್ದರಿಂದ ಗಿಬ್ಬನ್ ಸಾಹೇಬರು ಶಂಕರಪ್ಪಗೌಡರ ವಾರಸಾ ಹಕ್ಕು ಅವರ ಮೊದಲನೆಯ ಹೆಂಡತಿಯ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಹಿರಿಯ ಮಗನಾದ ಲಿಂಗಪ್ಪನಿಗೇ ಸಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ಮಾಮಲೇದಾರರು ಕೊಟ್ಟ ನಿರ್ಣಯವನ್ನೇ ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದರು.

ಅಪೀಲ ಅರ್ಜಿಯ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಪ್ಪನ ಜನನ ಉತ್ತರವನ್ನು ಹಾಜರಪಡಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಅದರ ಪ್ರಕಾರ ಲಿಂಗಪ್ಪನ ತಂದೆಯ ಹೆಸರು ಶಂಕರಪ್ಪನೆಂದಿದ್ದರೂ ಜಾತಿ ಕುರುಬರ ಎಂದೇ ಇತ್ತು. ಅಂದಮೇಲೆ ಅವನು ಅಜರಾಣಿಯ ಕುರುಬರ ಶಂಕರಪ್ಪನ ಮಗನೆಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗುವದೆಂಬ ವಾದವನ್ನು ಸಾಹೇಬರು ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ತರಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಅವರಿಗೆ ಅನಗತ್ಯವೆಂದೇ ಕಂಡಿತು. ಶಂಕರಪ್ಪಗೌಡರು ತಮ್ಮ ಮೊದಲನೆಯ ಹೆಂಡತಿ ಗಿರಿಯವ್ವನಿಗೆ ಸೋಡಚೀಟಿ ಕೊಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲೇ ಲಿಂಗಪ್ಪ ಹುಟ್ಟಿರಬೇಕೆಂದೇ ಅವರ ಭಾವನೆ. ಗಿಬ್ಬನ್ ಸಾಹೇಬರ ಮನಸ್ಸು ಯಾರ ವಾದವನ್ನೂ ಒಪ್ಪುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಪಾರ್ವತೆವ್ವನ ಅಪೀಲು ಕಿತ್ತಿಹೋಯಿತು. ಲಿಂಗಪ್ಪನಿಗೇ ವಾರಸಾ ಹಕ್ಕು ಸಲ್ಲುವದು ಕ್ರಮಪ್ರಾಪ್ತವೆಂದು ನಿರ್ಣಯ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟರು.

ಈ ಎರಡೂ ನಿರ್ಣಯಗಳೂ ಪಾದಳ್ಳಿಯ ಜೀವನವನ್ನೇ ಬೇರೆ ದಿಕ್ಕಿಗೇ ತಿರುಗಿಸಿದವು. ಮಠದಲ್ಲಿ ಪಡದಪ್ಪನವರಿರುವದು ಯಾರಿಗೂ ಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ದೈವಗತಿಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲಾಗದೆಂಬಂತೆ ಅವರೇ ಮತ್ತೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾದರು. ಮಠ ಬರಿದಾಗಿದ್ದರೂ ಜನರು ಅದನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಂಡಿರಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಪೀಡೆ ತೊಲಗಿದಂತೆ ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಹೋದ ಪಡದಪ್ಪನವರು ತಿರುಗಿ ಬಂದು ಮತ್ತಾವ ಕಾಯಕವನ್ನು ಹೂಡಲಿರುವರೋ ಎಂದು ಜನ ಭಯಗ್ರಸ್ತರಾದರು.

ಪಾದಳ್ಳಿಯ ಗೌಡರ ಮನೆತನಕ್ಕೂ ಅಜರಾಣಿಯ ಲಿಂಗಪ್ಪನಿಗೂ ಯಾವದೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲವೆಂ ಮಾತು ಸೂರ್ಯಪ್ರಕಾಶದಂತೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಕಾಯದೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಅವನೇ ಗೌಡನಾದ. ಶಂಕರಪ್ಪಗೌಡರು ಸಾಯುವಾಗ ಊರವರೆಲ್ಲ ಅವರ ಮನೆತನದ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಕಾಯುವ ಹೊಣೆ ಹೊತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ನಡೆದ ಸಂಗತಿ ವಿಪರೀತವಾಗಿತ್ತು.

ಈ ಎರಡೂ ನಿರ್ಣಯಗಳು ಜನರ ಪವಿತ್ರ ಭಾವನೆಯನ್ನೇ ಹೊಲೆಗೆಡಿಸುವಂತಿದ್ದವು. ಜೀವನವೇ ಕೈಮೀರಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಂಡಿತ್ತು. ಯಾವುದೋ ಅನಿಷ್ಟ ದೈವ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ನೆರೆಬಂದ ನದಿಯಂತೆ ಕೊಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಬಂದಿತ್ತು. ಅದರೆದುರು ಯಾವ ಶಕ್ತಿಯೂ ನಿಲ್ಲಲಾರದೇನೋ! ಜೀವನ ದಂಡೆಯ ಮಣ್ಣಿನಂತೆ ಸಡಿಲಾಗಿ ಉದುರುತ್ತಿತ್ತು; ನೀರಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ತುಂಬಿದ ನದಿಯನ್ನು ಈಸಿದ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರಂಥವರೂ ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಹತಾಶರಾಗಿದ್ದರು.

೨೫

ಆ ರಾತ್ರಿ ಸತ್ಕಾರ ಸಭೆ ಮುಗಿದು ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ತಿರುಗಿ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟಾಗ ಹತ್ತುಗಂಟೆಯ ಮೇಲಾಗಿತ್ತು. ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಘಟನೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಆಚಾರ್ಯರು ಮೆಲುಕು ಹಾಕಹತ್ತಿದ್ದರು. ರೈತರು ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ತೋರಿಸಿದ ಗೌರವ ಹೃದಯಸ್ಪರ್ಶಿಯಾಗಿತ್ತು; ಮಹಾರಾಜರ ಹಾಗೂ ಗಿಬ್ಸನ್ ಸಾಹೇಬರ ಭಾಷಣಗಳು ಅವರವರ ದೊಡ್ಡಸ್ತಿಕೆಗೆ ಒಪ್ಪುವಂತಿದ್ದವು.

ಆದರೆ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಮಹತ್ವದ ಘಟನೆಯೊಂದು ನಡೆದುಹೋಗಿತ್ತು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ನಡೆದ ಚೌಕಶಿಯಲ್ಲಿ ದಾದಾ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿದ್ದರೂ ಊರವರಿಗೆಲ್ಲ ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ಅಸಮಾಧಾನವಾಗಿತ್ತು. ಮೇಲಾಗಿ ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಅವನ ದುಡುಕು ಹೆಚ್ಚಾಗಬಹುದೆಂದು ಭೀತಿಯೂ ಇತ್ತು. ಪಡದಪ್ಪನವರು ಪಾದಳಿಯಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ನೆಲೆಸಲಿಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ಬಂದವರಾಗಿದ್ದರು. ಅಂದಮೇಲೆ ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಹತ್ತಿದ ಜಗಳ ಹರಿಯದಿದ್ದರೆ ಹೇಗೆ? ಲಿಂಗಪ್ಪನ ವಾರಸಾ ಕಾಯಂ ಆಗಿತ್ತು. ಇಂಥ ವಿಷಮಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಹೊತ್ತಿಸಿದ ಅಗ್ನಿಕುಂಡದಲ್ಲಿ ದಾದಾ ಸಹಜವಾಗಿ ಬಲಿಯಾಗಬಹುದಿತ್ತು. ಅವನು ಇದರಿಂದ ಹೇಗಾದರೂ ಪಾರಾದರೆ ಸಾಕೆಂದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅನಿಸಿತ್ತು. ಅನಾಯಾಸವಾಗಿಯೇ ಆ ಯೋಗ ಒದಗಿಬಂದಿತ್ತು.

ಕುದುರೆಯ ಮೇಲಿಂದ ತಮ್ಮನ್ನು ಪಾರುಮಾಡಿದ್ದಾಗಲೇ ಮಹಾರಾಜರು ದಾದಾನ ಮೇಲೆ ಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷವನ್ನು ಬೀರಿದ್ದರು. ಅವನ ಅಸಾಮಾನ್ಯ ಶಕ್ತಿಗಳಿಂದಂತೂ ಅವರು ಆಕರ್ಷಿತರಾಗಿದ್ದರು. ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಕುಸ್ತಿಯ ಗಡಿಗಳೆಂದರೆ ಪ್ರಾಣ; ದಾದಾ ಹೆಸರಾಂತ ಕುಸ್ತಿಗಡಿಯಾಗಿದ್ದ. ಮಹಾರಾಜರು ಇಲ್ಲಿರುವಾಗ ಅವರ ಹತ್ತಿರವೇ ಅಡ್ಡಾಡಿದಾಗ ದಾದಾನ ಸ್ವಭಾವದ ಪರಿಚಯವೂ ಅವರಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟಾಗಿತ್ತು. ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿ ದಾದಾನನ್ನು ತಮ್ಮ ಜೊತೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯಬೇಕೆಂದು ಅವರ ಅಭಿಲಾಷೆಯಾಗಿತ್ತು. ಅದು ನೆರವೇರುವದಕ್ಕೆ ಅವನ ಮೇಲೆ ಆರೋಪ ಬಂದದ್ದೂ ಒಂದು ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತು.

ಅವನು ಮಹಾರಾಜರ ಜೊತೆಗೆ ಹೋದರೆ ಪಾದಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಗೋಳಾಡುವದು ತಪ್ಪಬಹುದೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಈ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಅನುಮತಿಯನ್ನಿತ್ತರು. ದಾದಾನೂ ಆನಂದದಿಂದ ಒಪ್ಪಿದ. ಆದರೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸುವದೇ ಬಿಗಿಯಾಗಿತ್ತು. “ಒಬ್ಬನ ಮಗಾರಿ, ಅವನ್ನ ಬಿಟ್ಟು ಇರಾಕ ಮನಸ್ಸು ಹ್ಯಾಂಗ ಬಂದೀತರಿ? ನನಗರೆ ಅವನ್ನ ಬಿಟ್ಟು ಯಾರದಾರಿ?” ಎಂದು ಗೋಳಾಡಿದ. ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಅವನಿಗೆ ಪರಿಪರಿಯಿಂದ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಬೇಕಾಯಿತು. “ನಿನಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಇರೋದು ಆಗದಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮೂರಿಗೆ ಬಾ. ಅಲ್ಲಿ ಕಮತಾಕಟ್ಟಿ ನೋಡಿಕೊಂತ ಇರಾಕ ಬಂದೀತು” ಎಂದು ಯಶವಂತರಾಯರು ಹೇಳಿ ಅವನ ತಾಪವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿದ್ದರು.

ಅಂತೂ ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ದಾದಾನ ಸಮಸ್ಯೆ ಬಗೆಹರಿದಂತಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಪಾದಳಿಯ ತೊಡಕು ಮಾತ್ರ ಬಗೆಹರಿಯುವ ಲಕ್ಷಣ ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ದಾದಾನನ್ನು ಪಾದಳಿಯ ಕಾಣಿಕೆಯೆಂದು ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತೇವೆಂದು ಆಚಾರ್ಯರು ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ನುಡಿದರು. ಅದರ ಬದಲಾಗಿ ಪಾದಳಿಯ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳು ಚೆನ್ನಾಗಿರುವಂತೆ ಮಹಾರಾಜರು ನೋಡಬೇಕೆಂಬುದ ಅವರ ಅಭಿಲಾಷೆಯಾಗಿತ್ತು. ಮಹಾರಾಜರು ಆನಂದದಿಂದ ಈ ಮಾತಿಗಂತೂ ಒಪ್ಪಿದ್ದರು. ಸತ್ಕಾರ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತರರೂಪವಾಗಿ ಹಾಗೆ ವಚನವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು.

ಆದರೂ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಪಾದಳಿಯ ದುಃಖ ಮುಗಿಯುವಂತೇನೂ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಐದಾರು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಘಟನೆಗಳು ಸತ್ಯವನ್ನೇ ವಿಪರ್ಯಾಸಗೊಳಿಸುವಷ್ಟು ಭೀಕರವಾಗಿದ್ದವು. ಮಠದ ಭವಿತವ್ಯ ಶುಭವಾಗಬಹುದೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದರೆ ಪಡದಯ್ಯ ಮತ್ತೆ ಬಂದು ಕುಳಿತಿದ್ದ. ಅವನ ಪಾಪದ ನೆರಳಿನಿಂದ ಪಾದಳಿಯ ಜೀವನ ಕಷ್ಟಗುವದಿತ್ತು. ಒಂದು ಕಡೆಗೆ ನಿಲ್ಲದೆ ಹರಿಯುವ ನೀರಿನಂತೆ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಈ ಜೀವನ ಕಂಡಿತ್ತು. ಈ ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ತಿಳಿಯಾಗಿ ಹರಿಯುವ ನೀರು ಮರುಗಳಿಗೇಗೇ ರಾಡಿಯಾಗುವದನ್ನು ಅವರು ಕಂಡಿದ್ದರು. ಅದರಂತೆಯೇ ಜೀವನ ಈಗ ಮತ್ತೆ ದೂಷಿತವಾಗತೊಡಗಿತ್ತು.

ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ದುಃಖಪ್ರದವಾದ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ ಗೌಡರ ಮನೆತನದ ಭವಿತವ್ಯ. ಶಂಕರಪ್ಪಗೌಡರ ಮನೆತನಕ್ಕೆ ಈ ಕಲಂಕ ಹತ್ತುವದು ಯಾರಿಗೂ ಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಪಾರ್ವತೆವ್ವ ಎಷ್ಟೇ ಊರವರ ವಿರೋಧವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದರ ಅವಳು ಊರಿಗೆ ಬೇಡವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಶಂಕರಪ್ಪ ಸಾಯುವ ಮುನ್ನವೇ ಈ ಭೀತಿಯ ನೆರಳು ಅವನ ವಂಶದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೂ ಈ ಪಡದಯ್ಯನು ಕಾರಣನಾಗಿದ್ದ.

ನಾನಾನ ಮರಣ, ಚಿಮಣಾಳ ಅಪಮಾನ, ಊರಲ್ಲಿ ಕೊಲೆ ಸುಲಿಗೆಗಳು ಇವೆಲ್ಲವೂ ಪಡದಯ್ಯನ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ಸಾಗಿದ್ದವು. ಈ ಸಂಗತಿಗಳಾವೂ ರಹಸ್ಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ದುಷ್ಟಶಕ್ತಿಯ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಡಲು ಯಾರಿಗೂ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದಂತಾಗಿತ್ತು. ದಾದಾ ಹುಂಬತನದ ರೀತಿಯಲ್ಲೇ ಹೋರಾಡಿದ್ದ. ಅದರ ಫಲವಾಗಿ ಅವನೇ ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವಂತಾಗಿತ್ತು. ಸ್ವತಃ ತಾವು ಹೋರಾಡಿದರು. ಆದರೆ ಅದೆಲ್ಲ ನೆರಳಿನೊಡನೆ ಗುದ್ದಾಡಿದಂತಾಗಿತ್ತು.

ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ತಮ್ಮ ದುರ್ಬಲ್ಯದ ಅರಿವು ಸಾಕಷ್ಟಿತ್ತು. ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿ ಪಾದಳಿಯ ಮೇಲೆ ಅಧಿಕಾರ ನಡೆಸುವಂಥದಲ್ಲ. ಶೇಷಪ್ಪನ ಕಾಯದೆ ಜ್ಞಾನವಾಗಲಿ, ಶಂಕರಪ್ಪಗೌಡರ ಅಧಿಕಾರಯುತ ದರ್ಪವಾಗಲಿ ಅವರಿಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡ ಲಿಪಿಯನ್ನೋದಲು ಕೂಡ ಬಾರದಷ್ಟು ಅವರ ವಿದ್ಯೆ ಪರಿಮಿತವಾಗಿತ್ತು. ಹೇಳಿಕೇಳಿ ವೈದಿಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ; ಸನಾತನವಾದ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿತ್ತೆಂದು ಜನ ತಮ್ಮನ್ನು ಗೌರವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ತಮಗೇನು ಬೆಲೆ? ಊರ ದೈವದವರಲ್ಲಿ ಅವರೂ ಒಬ್ಬ ಸದಸ್ಯರಾಗಿದ್ದರು; ಶಂಕರಪ್ಪಗೌಡರಿರುವತನಕ ಅವರ ಮಾತು ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈಗ ತಾವು ಯಾರಿಗೂ ಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಹಾರಾಜರು ತಮಗೆ ತೋರಿದ ಗೌರವ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿಯೇ ಇತ್ತು. ಆದರೆ ಒಬ್ಬ ಸಚ್ಚೇಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದು ಮಾತ್ರ ತಮಗೆ ಆ ಮರ್ಯಾದೆ ಸಂದಿತ್ತು.

ಇಷ್ಟು ಗೊತ್ತಿದ್ದೂ ತಾವು ಈ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಕೈ ಹಾಕಿದ್ದೇಕೆ? ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ತಾವು ಮಾಡಿದ್ದೆಲ್ಲ ಅಧಿಕ ಪ್ರಸಂಗವೆನಿಸಿತು. ಮೊದಮೊದಲು ತಾವೆಲ್ಲ ಕೂಡಿ ಮಾಡಿದ್ದ ಅನ್ಯಾಯಗಳಿಗೆ ಲೆಕ್ಕ ಉಂಟೇ? ಆ ಪಾಪಕ್ಕೆಲ್ಲ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲೇಬೇಕು. ಹೌದು ದುಃಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿಯೇ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅಂದರೇ ಬಿಡುಗಡೆ ಸಾಧ್ಯ. ಈಗ ಶೇಷಪ್ಪ ತಾನೂ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವದಿಲ್ಲವೇ?

ಹುಲಿಬ್ಯಾಟ-ಹಳಬನೊಬ್ಬ ಹಿಲಾಲು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ದಾರಿ ತೋರಿಸುತ್ತ ನಡೆದಿದ್ದ. ಮೂರು ತಾಸು ರಾತ್ರಿಯಾಗಿತ್ತು. ಮೇಲೆ ಜಿಟಿಜಿಟಿ ಮಳೆ, ನಡುವೆ ಬೆನ್ನಲುಬನ್ನೇ ಕೊರೆಯುವ ಗಾಳಿಯ ಸೆಳಕುಗಳು ಇವುಗಳಿಂದ ಹಿಲಾಲಿನ ಬೆಳಕಿನ ಕುಡಿ ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಆಚಾರ್ಯರು ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿಯೇ ವಾಡೆಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಸಾಗಿದ್ದರು. ಸತ್ಕಾರ ಸಭೆಯ ವಿವರಗಳೆಲ್ಲ ಅವರ ಸ್ಮೃತಿಪಥದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಸುಳಿದುವು. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಯೋಚನೆಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಎಲ್ಲಿ? ಎಷ್ಟು ಬೇಡವೆಂದರೂ ವಿಚಾರಗಳು ದಾಳಿಯಿಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವುಗಳ ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ

ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ಆತ್ಮಸತ್ತ್ವದ ಬೆಳಕು ಆರದಿರಲೆಂದು ಶ್ರಮಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅವರತವೂ ಎಚ್ಚರಿದ್ದೇ ಅದನ್ನು ಕಾಯಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಯಾವುದೋ ತೀವ್ರ ವಿರೋಧ ಯಾವುದೋ ತೀವ್ರ ಮೋಹ ಆ ಬೆಳಕನ್ನು ನಂದಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಬತ್ತಿಯೇ ನಿಸ್ಸತ್ತ್ವವಾಗಿ ಬೆಳಗಲು ಒಲ್ಲೆನ್ನಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಈ ಜೀವನ ಮನುಷ್ಯನ ಅಂತಃಸತ್ತ್ವವನ್ನೇ ಪರೀಕ್ಷಿಸಲೆಂದು ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಈಶ್ವರ ಮಾಯೆಯಿರಬೇಕೆಂದು ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಹೊಳೆಯಿತು.

ಆಚಾರ್ಯರು ಇದೇ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿರುವಾಗಲೇ ಮನೆಯನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿದರು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ನಿತ್ಯ ಆಹ್ನಿಕಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಪುನಃ ವಾಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ ಹೋಗುವ ಅವಸರವಿತ್ತು. ಮಹಾರಾಜರು ಮರುದಿನವೇ ಊರು ಬಿಡುವವರಿದ್ದದ್ದರಿಂದ ಅದರ ಸಿದ್ಧತೆಯಾಗಬೇಕಿತ್ತು. ಆಹ್ನಿಕವನ್ನು ಬೇಗ ಮುಗಿಸಿ ಹೋದರಾಯಿತೆಂದು ಮನೆಯೊಳಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ತಮ್ಮ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳೊಬ್ಬಳು ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಅಳುವದು ಆಚಾರ್ಯರ ಕಿವಿಗೆ ಬಿತ್ತು. ಆಚಾರ್ಯರು ಲಕ್ಷ್ಯಗೊಟ್ಟು ಆಲಿಸಿದರು; ದನಿಯ ಗುರುತು ಹತ್ತಿತ್ತು. “ಯಾರು? ತುಳಸಕ್ಕಾ ಅಳೋವಂಥಾದೇನಾಗೇದವಾ?” ಎಂದು ಸಮಾಧಾನ ಕುತೂಹಲಗಳೆರಡನ್ನೂ ಬೆರೆಸಿ ಕೇಳಿದರು.

ಆಚಾರ್ಯರ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆ ಶೇಷಪ್ಪನ ಹೆಂಡತಿ ತುಳಸಕ್ಕನ ದುಃಖ ಕೋಡಿವರಿದು ಹರಿಯಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಮಾತಾಡದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಹೆಚ್ಚು ಬಿಕ್ಕಿಸಿ ಅಳ ಹತ್ತಿದಳು. ಆಚಾರ್ಯರ ಪತ್ನಿಯೇ ಹೊರಗೆ ಬಂದರು. “ಪಾಪ, ಶೇಷಪ್ಪನ್ನು ನಿನ್ನ ರಾತ್ರೀನೆ ಚಾವಡಿಗೆ ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗ್ಯಾರಂತ. ಇಂದ ಊಟಕ್ಕೆ ಸೈತ ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಅದೇನೋ ಮ್ಯಾಲಿನ ಸಾಹೇಬ ಜೇಲಿಗೆ ಕಳಸತೀನಿ ಅಂತ ಬೆದರಿಕೆ ಹ್ಯಾಕಾನಂತ. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಪಾಪ ನಮ್ಮ ತುಳಸಿ ಕೈಕಾಲ ಕಳಕೊಂಡು ಅತಗೋತ ಕೂತಾಬಿಟ್ಟಳು. ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿ ಆ ಶೇಷಪ್ಪನ್ನು ಬಿಡುಗಡಿ ಮಾಡಸರಿ ಅಂತ ಕೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದಾಳು” ಎಂದು ನಡೆದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ನಿವೇದಿಸಿ ಉತ್ತರಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಯ್ದುನಿಂತರು.

ಆಚಾರ್ಯರ ಮುಖ ಗಂಭೀರವಾಯಿತು. ತಮ್ಮ ಪತ್ನಿಗೆ ಏನು ಉತ್ತರ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ದೊಡ್ಡದಾದ ನಿಟ್ಟುಸಿರೊಂದು ಅವರ ವೃಥೆಯ ಆಳದಿಂದಲೇ ಹೊರಬಿದ್ದಿತು. “ಎಲ್ಲಾ ಶ್ರೀಹರಿ ಇಚ್ಛಾ” ಎಂದಿಷ್ಟು ತಮಗೆ ತಾವೇ ಹೇಳಿಕೊಂಡರು. ಮರುಮಾತಾಡದೆ ಕಾಲು ತೊಳೆದುಕೊಂಡರು, ಮಡಿಯುಟ್ಟು ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಗೆ ಕುಳಿತರು.

ಅ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಮಾತಾಡುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಶೇಷಪ್ಪನ ಹೆಂಡತಿಯೂ ಅಳುವದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದಳು. ನಿರೀಕ್ಷೆಯಿಂದ ತುಂಬಿದ ಮೌನ ಗಂಭೀರವಾಗಿತ್ತು. ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ ಮುಗಿಯುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅವರ ಪತ್ನಿ ಉಪಾಹಾರದ ತಟ್ಟಿಯನ್ನು ಅವರೆದುರು ತಂದಿಟ್ಟರು. ಆಚಾರ್ಯರು ತಟ್ಟಿಯನ್ನು ಸರಿಸಿ, “ತುಳಸಕ್ಕಾ, ನೀನು ಅಷ್ಟು ತೊಗೊಂಡು ನೀರು ಕುಡಿ” ಎಂದು ನುಡಿದರು.

“ಅವರಲ್ಲೆ ನರಳಿಕೋತ ಬಿದ್ದಾಗ, ನಾ ಬಾಯಾಗ ನೀರು ಹ್ಯಾಂಗ ಹಾಕಲಿ ಆಚಾರ? ನನ್ನ ಕಡಿಂದ ಸಾಧ್ಯ ಇಲ್ಲ. ಮುಂಜಾನಿಂದ ಉಪಾಸ ಇದ್ದಾರ.” ತುಳಸಕ್ಕ ಮತ್ತೆ ಬಿಕ್ಕಿದಳು.

“ಹೌದವಾ, ಸರಕಾರಿ ಅಮಲದಾರರು ಅದರಾಗೂ ಇಂಗ್ರೇಜಿ ಸಾಹೇಬರು ಒಮ್ಮೆ ಮಾಡಿದ ಹುಕಮು ತಿರಗಿ ತಕ್ಕೊಳ್ಳೊದಿಲ್ಲ. ಶೇಷಪ್ಪ ತನ್ನ ಕಾಲ ಮ್ಯಾಲೆ ತಾನು ಕಲ್ಲು ಹಾಕಿಕೊಂಡ್ದಾಂಗಾಗೇದ ಸುಮ್ಮನ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾ ಇದ್ದರ ಆಗತಿದ್ದಿಲ್ಲ? ನಾವೇನು ಮಾಲಿಕ್ಕಾದೀತು? ನೀನರೆ ತಿಳಿದಾಕಿ. ಆಗ ನಿನ್ನ ಗಂಡಗ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಬಾರದಾಗಿತ್ತೇನವಾ? ಬಿತ್ತಿದ್ದು ಬೆಳಕೋ ಬೇಕಾಗತದ ನೋಡು. ಅವನ ಕರ್ಮಾ ಅವನ್ನ ಸುತ್ತಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡದ. ಈಗ ನೀ ಉಪಾಸ ಬಿದ್ದರ ಅವನ ಬಿಡುಗಡೆ ಆಗತಿದ್ದರ ಖುಶಾಲ ಮಾತು” ಎಂದು ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿದರು. ಆದರೆ ಇಷ್ಟು ಹೇಳಬೇಕಾದರೆ ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ವೆಚ್ಚಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಅಂತಃಕರಣವನ್ನು ಕಲ್ಲಾಗಿಸಿದ್ದರು.

ತುಳಸಕ್ಕನಿಗೆ ಆಚಾರ್ಯರ ವೇದಾಂತ ಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಗಂಡನ ಬಿಡುಗಡೆಯಲ್ಲದೆ ಬೇರಾವುದೂ ಅವಳಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ತರುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. “ನೀವು ಹೇಳೋದೆಲ್ಲ ಖರೆ ಆಚಾರ.... ಆದರೆ ಮಾರೀ ನೋಡದ ನೀರಕಾಳು ಗಂಟಲದಾಗ ಇಳೀದ್ದಾಂಗ ಆಗೇದ. ಅಂತಃಕರಣಕ್ಕೆ ಬರೀ ಕೊಟ್ಟು ಅವರು ಹೋದಾಂಗ ಆಗೇದ. ಅವರು ಹೀಂಗ ಆಗೂದು ನೋಡೋದಕ್ಕಿಂತಾ ದೇವರು ನನ್ನ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಬಾರದಿತ್ತೆ?”

“ಸಾಕಮಾಡು ತುಳಸಕ್ಕಾ, ಅತ್ತರ ಏನಮಾಡಿಡ್ಲಾಂಗಾತು? ಸುಮ್ಮಗ ಫಳಾರ ತೊಗೋ, ಇನ್ನೂ ಹುಡಿಗಿ, ಹೊಟ್ಟೆ ಕಟ್ಟಬಾರದು.”

“ನಾ ಒಲ್ಲೆ ಆಚಾರ. ಮದಲ ಅವರ ಕರಕೊಂಡು ಬರಿ, ನಿಮ್ಮ ಮಗಳಾಗಿದ್ದರ ಹೀಂಗಾ ಸುಮ್ಮಗ ಕೂತಗೋತಿದ್ದರೇನು?” ತುಳಸಕ್ಕ ಆಚಾರ್ಯರ ಅಂತಃಕರಣವನ್ನೇ ಕಲಕಿದಳು. ಆಚಾರ್ಯರ ಪತ್ನಿ ಇಷ್ಟೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದವರು ಈಗ ಬಿಕ್ಕಿದರು. ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಪ್ರಾಣಸಂಕಟವೆನಿಸಿತು. ತಮ್ಮ ಪತ್ನಿಯ

ದುಃಖದಾಳವನ್ನು ಅವರೊಬ್ಬರೇ ಬಲ್ಲರು. ತುಳಸಕ್ಕ ಇನ್ನೂ ಹುಡುಗಿ, ತಮ್ಮ ಮಗಳೇಕೆ, ಮೊಮ್ಮಗಳಾಗಬಹುದಿತ್ತು. ದುಃಖದ ಕಡಲಿನಲ್ಲಿ ತಪ್ಪುಬಪ್ಪುಗಳೆಲ್ಲ ಮುಳುಗಿ ಪಾತಾಳ ಕಂಡಿದ್ದವು. ಇದೇ ಶೇಷಪ್ಪ, ಇದೇ ತುಳಸಕ್ಕ ಸಾವಿರ ಸಾರೆ ಆಚಾರ್ಯರ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಹೋಗಿದ್ದರು. ಒಂದೇ ಊರಿನಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ದಿನನಿತ್ಯ ಅವರ ಮುಖ ನೋಡುವದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಎಂದೂ ಈ ಆತ್ಮೀಯತೆ ಈ ಕರುಳಿನ ಎಳೆತ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ವಿಚಿತ್ರವೆನಿಸಿತು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ತುಳಸಕ್ಕ ತಮ್ಮ ಮಗಳಂತೆ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಇಂದೇ ಏಕೆ ಬರಬೇಕು? ಮಂದವಾದ ದೀಪದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿದರು. ಮುಖವು ಮೋಡ ಕವಿದ ಕಣ್ಣುಗಳ ತುಂಬ ಕಣ್ಣೀರು ಮಡುವುಗಟ್ಟಿತ್ತು. ತುಳಸಕ್ಕನ ಈ ಹೊಸ ಸಂಬಂಧವಾದರೂ ತನಗಿರಲಿ ಎಂದು ಕೇಳುವಂತಿತ್ತು ಆ ನೋಟ. ಆಚಾರ್ಯರು ನಿರುಪಾಯರಾದರು. ತಮ್ಮ ಜೀವನದ ಪರೀಕ್ಷೆ ತೀರ ಹತ್ತಿರ ಬಂದಿದೆ ಎಂದೆನಿಸಿತು. ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಸಂಕಟ ಕಿಚ್ಚಾಗಿ ಸುಡುತ್ತಿತ್ತು; ಒಳತೋಟಿ ಮಸೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅಂತೂ ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ ನಿರ್ಧಾರ ದೃಢವಾಯಿತು. ಉಪಾಹಾರದ ತಟ್ಟೆಯ ಕಡೆಗೆ ಕಣ್ಣೆತ್ತಿಕೊಂಡ ನೋಡದೆ ಎದ್ದರು.

“ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿಕೋ ತುಳಸಕ್ಕಾ. ದೇವರ ಮ್ಯಾಲೆ ಹೊರಿ ಹಾಕಿ ಇಲ್ಲೇ ಮಲಗಿಕೋ. ಉಪಾಸ ಮಾತ್ರ ಮಲಕೋಬ್ಯಾಡ, ನಾನೂ ಈಗ ವಾಡೇಕ ಹೋಗಬೇಕು. ಬೆಳಗು ಮುಂಜಾನೆ ಸ್ನಾನಕ್ಕಂತ ನದಿಗೇ ಹೋಗೋ ಮುಂದ ಮನೀಕಡೆ ಬಂದು ಹೋಗತೀನಿ. ಮಹಾರಾಜರ ಕಿವಿಮ್ಯಾಲೂ ನಿನ್ನ ಮಾತು ಹಾಕತೀನಿ. ಏನೋ ಪುಣ್ಯಾ ಬಲವತ್ತರ ಇದ್ದರ, ಮಹಾರಾಜರ ಮಾತು ಸಾಹೇಬರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನಾಟಬಹುದು” ಎಂದು ಹೇಳಿದವರೇ ಅಲ್ಲಿ ಕೂಡುವುದಕ್ಕಾಗದೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದರು.

ಆಚಾರ್ಯರ ಮನಸ್ಸು ದುಃಖದ ಭಾರದಿಂದ ಕಲ್ಲಾಗಿತ್ತು. ವಾಡೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದ ಕೆಲಸದ ನೆನಪಾಯಿತು. ಮಹಾರಾಜರು ಮರುದಿನ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಇಂದುಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವವರಿದ್ದರು. ಅವರು ಪಾದಳಿಗೆ ಬಂದದ್ದೇ ಮೊದಲ ಸಲ, ಆದ್ದರಿಂದ ಹೋಗುವ ಮುನ್ನ ಹುಲಿಬ್ಯಾಟಿ ಹಳಬರಿಗೆ, ರೈತರಿಗೆ ಮತ್ತು ಇನ್ನಿತರ ಬಾಬುದಾರರಿಗೆ ಅವರು ಬಿದಾಗಿ (ಉಡುಗೊರೆ)ಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿದ್ದರು. ಬಿದಾಗಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವವರ ಯಾದಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲು ಯಶವಂತರಾಯರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದರು. ಶ್ಯಾಮರಾಯನೊಡನೆ

ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಯಶವಂತರಾಯರು ಯಾದಿಯನ್ನೇನೋ ತಯಾರಿಸಿದ್ದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಆಚಾರ್ಯರ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನುಪಡೆಯುವದು ಅವಶ್ಯವಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕಿಂತಲೇ ಈಗ ಆಚಾರ್ಯರು ವಾಡೆಗೆ ನಡೆದದ್ದು.

ಆಚಾರ್ಯರು ಬಂದೊಡನೆ ಯಶವಂತರಾಯರು ಅವರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಯಾದಿಯನ್ನಿಟ್ಟರು. ಆಚಾರ್ಯರು ಅದರ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣಾಡಿಸಿದರು. ರಾಜಪುರೋಹಿತರಿಗೆ ಒಂದು ಜರದ ಶಾಲು ಹಾಗೂ ದಕ್ಷಿಣೆ ಎಂದು ಬರೆದದ್ದು ಕಂಡಿತು. (ದೇವನಾಗರಿ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಯಾದಿಯನ್ನು ಬರೆಯಲಾಗಿತ್ತು.) ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಅದು ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ದಟ್ಟದರಿದ್ರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಇಂಥ ಸನ್ಮಾನವೇಕೆಂದು ಹಟ ಹಿಡಿದರು. ಯಶವಂತರಾಯರು ಅದಕ್ಕೊಪ್ಪಲಿಲ್ಲ ಯಾದಿಯ ಉಳಿದ ಭಾಗವನ್ನೋದುವದಾದ ಮೇಲೆ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಅದನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಖಾಸಗಿ ಕಾರಭಾರಿಯ ಕಡೆಗೆ ಅದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸುವದಿತ್ತು.

ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಹಟ ಹಿಡಿದ ಸಂಗತಿ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಮಹಾರಾಜರೇ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಮಾತಾಡಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಮತ್ತೆ ಆಚಾರ್ಯರಿಂದ ಅದೇ ಉತ್ತರ ಬಂತು. “ರಾಜಪುರೋಹಿತರಿಗೆ ಸನ್ಮಾನ ಮಾಡದೆ ಹೋಗುವಷ್ಟು ದಾರಿದ್ರ್ಯ ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಿಲ್ಲ ಆಚಾರ. ನಿಮಗೆ ಏನು ಬೇಕು ತಿಳಿಸಿರಿ ಅದನ್ನು ಪೂರೈಸಿಕೊಡತೇವು” ಮಹಾರಾಜರು ಅಂತಃಕರಣಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕೇಳಿದರು. ಮಹಾರಾಜರ ಪ್ರೀತಿಯ ಹಟದ ಮುಂದೆ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಹಟ ಸಾಗುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಯೋಚಿಸಲೇಬೇಕಾಯಿತು. ಶೇಷಪ್ಪನ ಬಿಡುಗಡೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಅವರನ್ನೇಗ ಕಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಮಾತನ್ನುಹೇಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಸಂಕೋಚ ಅವರ ಬಾಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿತ್ತು. ಶೇಷಪ್ಪನ ಅಪರಾಧಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಾಯದೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವೆಲ್ಲ ಅಕ್ಷಮ್ಯವಾಗಿದ್ದವು. ಮಾನವೀಯ ಅಂತಃಕರಣವೊಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೆ ಯಾವ ನೆವವನ್ನು ಮುಂದೊಡ್ಡಿಯೂ ಅವನ ಬಿಡುಗಡೆಗಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಶೇಷಪ್ಪನ ಹೆಂಡತಿಯ ಕರುಣಾಜನಕ ಚಿತ್ರ ಎಲ್ಲ ತತ್ವಗಳನ್ನೂ ಮೀರಿ ಆಳವಾಗಿತ್ತು; ಹೃದಯಸ್ಪರ್ಶಿಯಾಗಿತ್ತು. ಅದರ ಬಿಸಿ ತಾಕಿದ ಅನುಭವ ಆಚಾರ್ಯರಿಗಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಅದನ್ನು ತಿಳಿಯಪಡಿಸುವದೆಂತು? ಶುದ್ಧಭಾವನೆ ಪ್ರಕಟವಾಗುವಾಗ ಸ್ವಭಾವದ ಬಣ್ಣವನ್ನು ತಳೆದೇಬರುತ್ತದೆ. ಆಗ ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಅದನ್ನು ಅಪಾರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ?

ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ಮೀನ ಮೇಷ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಹೃದಯದ ಕರೆ ಗೆದ್ದಿತು. ಆಚಾರ್ಯರು ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ತಮಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿರುವ ಉಭಯ ಸಂಕಟವನ್ನು ವಿವರಿಸಿದರು. ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿ ಶೇಷಪ್ಪನನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿಸಿ ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯ ಗೋಳನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡರು.

“ಇದು ಮನಸ್ಸಿನ ತೊಡಕು ಅಂತಃಕರಣಕ್ಕೆ ಬರಿ ಕೊಟ್ಟಹಾಂಗೆ ಆದಾಗ ನ್ಯಾಯ ಅನ್ಯಾಯ ಅನ್ನೂ ಪ್ರಶ್ನೆ ಏಳೂದುಲ್ಲ. ದಯವಿಟ್ಟು ಆ ಹೆಣಮಗಳ ಗೋಳು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಬೇಕು” ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡರು.

ಮಹಾರಾಜರೂ ಆಲೋಚನಾಪರರಾದರು. ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ದನಿಯಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ ಅವರ ಹೃದಯಕ್ಕೂ ತಾಕಿತು. ಕೊನೆಗೆ ಅವರು ಹೇಳಿದುದನ್ನು ಮಾಡಲು ಒಪ್ಪಿಬಂದರು. ಅವರಿಗೆ ಗಿಬ್ನ್ ಸಾಹೇಬರ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಸ್ವಲ್ಪ ಅನುಮಾನವಿತ್ತು. ಎಲ್ಲಿ ಆ ಇಂಗ್ಲೇಜಿ ಸಾಹೇಬ ನ್ಯಾಯಾನ್ಯಾಯಗಳ ಚರ್ಚೆಗೆ ತೊಡಗುತ್ತಾನೋ ಎಂಬ ಭೀತಿಯಿತ್ತು. ಆದರೂಪ್ರಯತ್ನಮಡಲು ಆಸ್ವಾಸನವಿತ್ತರು. ಆಚಾರ್ಯರ ಮುಖ ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಅರಳಿತು. ಹೋಗುವಾಗ ಬಿದಾಗಿಯ ಯಾದಿಯಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯರ ಹೆಸರಿನ ಮುಂದೆ ಒಂದು ಜರದ ಶಾಲು ಹಾಗೂ ದಕ್ಷಿಣೆ ಎಂದು ಬರೆದದ್ದು ಅಚ್ಚಳಿಯದೆ ಇದ್ದಿತು.

ಮಹಾರಾಜರ ಸಂಶಯವೇನೂ ನಿರಾಧಾರವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಗಿಬ್ನ್ ಮೊದ ಮೊದಲು ಒಪ್ಪಲೇ ಇಲ್ಲ. ತಗಾಯಿ ಸಾಲದ ಹಣವನ್ನು ಎತ್ತಿಹಾಕಿದ ಅಪರಾಧ ತಲೆತಿರುಗಿಸಿತ್ತು. ಮಹಾರಾಜರು ತಮ್ಮ ಸ್ನೇಹವನ್ನೆಲ್ಲ ಪಣಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿ ಕೇಳಬೇಕಾಯಿತು. ಕೊನೆಗೆ ಶೇಷಪ್ಪನ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಸಾಹೇಬರು ಒಪ್ಪಿದರು.

ಅವರಿಬ್ಬರ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸತ್ಯ ಮಾತ್ರ ಹೊರಬಿದ್ದಿತು. ತಗಾಯಿ ಸಾಲದ ಹಣವನ್ನು ಕುಲಕರ್ಣಿ ಎತ್ತಿಹಾಕಿದ್ದಕ್ಕೆ ಸರಬರಾಯಿ ವೆಚ್ಚವೇ ಕಾರಣ ಎಂದು ಮಹಾರಾಜರ ವಾದವಾಗಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಾಹೇಬರು ಅವಾಕ್ಯಾದರು. ತಮ್ಮ ಸರಬರಾಯಿಯ ಹಣವನ್ನು ಅವರು ಪೈ-ಪಾವ-ಆಣೆ ಚುಕ್ತಾಮಾಡಿ ಕ್ಯಾಂಪು ಕಿತ್ತುವ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಆದರೆ ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿ ವಿಪರೀತವಾಗಿದ್ದದ್ದು ಈಗ ಮನವರಿಕೆಯಾಯಿತು. ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ತೃಪ್ತಿಗಾಗಿ ಯಾರಾರಿಂದಲೋ ಅನ್ಯಾಯದಿಂದ ಕಸಿದುಕೊಂಡ ಹಣ ವಿನಿಯೋಗವಾಗುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ವ್ಯಥೆಯೆನಿಸಿತು.

ಮಹಾರಾಜರನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ಗಿಬ್ನ್ ಸಾಹೇಬರು ಚಾವಡಿಗೆ ಬಂದು

ಮಾಮಲೇದಾರರನ್ನು ಕಂಡರು. ಶೇಷಪ್ಪನ ಪ್ರಕರಣ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದೆ ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸಿದರು. “ಅವನ ನಜರಬಂದಿಯೊಳಗೆ ಇಟ್ಟದ ಸಾಹೇಬರ, ಪುರಾವೆ ಎಲ್ಲಾ ಕೊಡಿಸಿದ ಮ್ಯಾಲ ಚಾರ್ಜಶೀಟ ಹಾಕಲಿಕ್ಕೆ ಪೋಲೀಸರಿಗೆ ತಿಳಿಸೀನಿ” ಎಂದು ಮಾಮಲೇದಾರರು ತಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸಿದರು. ಗಿಬ್ಬನ್ ಸಾಹೇಬರು ಅವನನ್ನು ಕೂಡಲೆ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಲು ಆಜ್ಞೆಯಿತ್ತರು. “ಮಹಾರಾಜರಿಗೇನೋ ಅವನ ಅಗತ್ಯವಿದೆಯಂತೆ” ಎಂದು ತೋರಿಕೆಗಾಗಿ ಕಾರಣವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಮಾತಿನ ಓಘದಲ್ಲಿಯೇ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನೂ ಹೇಳಬೇಕಾಯಿತು.

ಸಾಹೇಬರು ಎದ್ದು ಹೋದ ಮೇಲೆ ಮಾಮಲೇದಾರರು ಶೇಷಪ್ಪನನ್ನು ಕರೆಸಿ, “ಹೋಗು ಮಹರಾಯ, ನಿನ್ನ ಬಿಡುಗಡಿ ಆಗೇದ. ಅಷ್ಟಾಗಬೇಕಾದರೆ ನಮ್ಮ ಅಪ್ಪಾ ಅವನ ಪುಣ್ಯಾ ಎಲ್ಲಾ ಖರ್ಚಾಗಬೇಕಾತು” ಎಂದು ತಾವೇ ಅವನನ್ನು ಬಂಧಮುಕ್ತಗೊಳಿಸಿದ ಉಪಕಾರಿ ಎಂಬಂತೆ ಹೇಳಿದರು. ಶೇಷಪ್ಪ ಅಲ್ಲಿದೆದ್ದ ಮೇಲೆ ಕಾರಕೂನ ಗೋಪಾಳರಾಯ ಗಿಬ್ಬನ್ ಸಾಹೇಬರಿಂದ ಒಂದು ಪತ್ರವನ್ನು ತಂದು ಮಾಮಲೇದಾರರೆದುರಿಗೆ ಇಟ್ಟ, ಸರಬರಾಯಿಯ ಬಿಲ್ಲು ಕೊಟ್ಟು ಪಾವತಿ ಹಾಜರಪಡಿಸಲು ಸಾಹೇಬರು ಆ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದ್ದರು. ಅದನ್ನೋದಿ ಮಾಮಲೇದಾರರ ಪಿತ್ತ ನೆತ್ತಿಗೆ ಅಡರಿತು.

“ಇದೇನು ತಮ್ಮಪ್ಪನ ಮನಿಗಂಟು ಖರ್ಚಾದವರ್ತಾಂಗ ಪಾವತಿ ಕೇಳತಾನಲ್ಲ ಹೋಗು ಮಹರಾಯಾ, ಶೇಷಪ್ಪನಿಂದ ಬಿಲ್ಲು ತಯಾರಮಾಡಿ ಕಳಿಸು. ನಮ್ಮ ಭತ್ತೆ ರಕಮಿಗೆ ಸರಿ ಹೋಗುವಷ್ಟು ಬಿಲ್ಲು ತಯಾರಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳು” ಎಂದು ನುಡಿದರು.

ಶೇಷಪ್ಪ ಮನೆಯ ಕಡೆಗೇ ಹೊರಟವನು. ಇನ್ನೂ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣನ ಗುಡಿಯ ಹತ್ತಿರವೇ ಇದ್ದ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಡಗಲಿ ವೇಷದ ಉಸ್ಮಾನ ಅವನೆದುರು ಪ್ರಕಟವಾಗಿ ಸಾಹೇಬರು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆಂದು ಹೇಳಿದ. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆ ಶೇಷಪ್ಪನ ಕೈಕಾಲೇ ಹೋದವು. ಮತ್ತೊಂದು ಅನಿಷ್ಟ ಕಾದಿರಲೇಬೇಕೆಂದು ಖಾತ್ರಿಯಾಯಿತು. ನಿರ್ವಾಹವಿಲ್ಲವೆಂದು ಜೋಲುಮೋರೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡೇ ಚಾವಡಿಗೆ ಬಂದ. ಸರಬರಾಯಿಯ ವೆಚ್ಚದ ಬಿಲ್ಲು ಕೇಳಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಧೈರ್ಯಬಂತು.

“ಮತ್ತ ನನ್ನ ಕಡೆ ಕುಲಕರ್ಣಿಕಿ ದಪ್ಪರ ಇಲ್ಲ. ಶ್ಯಾಮರಾಯನ ಕಡಿಂದನ ಬಿಲ್ಲು ಬರಿಸಿದರ ನೆಟ್ಟಗಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಈ ತೊಡಕೇ ಬೇಡವೆಂದು ನುಡಿದ.

“ಸರಬರಾಯಿ ಸಾಮಾನು ಒದಗಿಸಿದವ ನೀನು. ಅದಕ ನೀನ ಬಿಲ್ಲು ಕೊಡಬೇಕು. ಪ್ರಾಂತ ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಅದನ್ನು ಕಳಿಸಬೇಕಾಗದ. ಆದಷ್ಟು ಕಾಯದೇಶಿರ ರೀತಿಯಿಂದ ಬಿಲ್ಲು ತಯಾರ ಮಾಡೋ ಪ್ರಸಂಗ ಅದ ಅಂತ ನಿನ್ನ ಕರಿಸಬೇಕಾತು” ಎಂದು ಗೋಪಾಳರಾಯ ಹೇಳಿದ.

“ಬೇಕಾಯಿದೇಶೀರ ರೀತಿಯಿಂದ ಕೆಲಸಮಾಡೂದ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ ರಾಯರ. ಸಾಮಾನು ಕೊಟ್ಟಾವ ಕಿರಾಣಿ ಅಂಗಡಿ ಈರಪ್ಪ. ಅವನಲ್ಲಿರೋ ಖಾತೇದ ಉತಾರಾ ಕೊಡಿಸಿಬಿಟ್ಟರ ತೀರಿತಲ್ಲ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ವಾಲೀಕಾರ ಮಲ್ಲನಿಗೆ ಅಂಗಡಿಯಿಂದ ಬಿಲ್ಲು ತರಲು ಆಜ್ಞೆಯಿತ್ತು ಶೇಷಪ್ಪ ಚಾವಡಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಹರಟೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತ ಕುಳಿತ.

ಅಂಗಡಿಯಿಂದ ಬಿಲ್ಲು ಬಂದ ಮೇಲೆ ಸಾಮಾನಿನ ಯಾದಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಗೋಪಾಳರಾಯನಿಗೆ ದಿಗಲೇ ಬಿದ್ದಿತು. ಸಾಹೇಬರ ಮನೆಯ ಲಗ್ನಕ್ಕಾದರೂ ಇಷ್ಟು ಸಾಮಾನಿನ ಅವಶ್ಯಕತೆಯುಂಟೇ ಎಂದು ಅವನ ಸಂಶಯ. “ಮಾಮಲೇದಾರರನ್ನು ಕೇಳಿಬರತೀನಿ ತಡಿ” ಎಂದು ಮಾಮಲೇದಾರರ ಬಿಡಾರಕ್ಕೆ ಹೋದ.

ಅದೇ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ವಾಡೆಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟಿದ್ದರು. ಶೇಷಪ್ಪನ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದ ಸುದ್ದಿ ಈಗಾಗಲೇ ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಈಗ ಚಾವಡಿಯಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ನೋಡಿದವರೇ ತಡೆದರು. “ಯಾಕ ಶೇಷಪ್ಪಾ ಇನ್ನೂ ಇಲ್ಲೇ ಕೂತೀದಿ?” ಎಂದು ಆರ್ಧವಾಗಿಯೇ ಕೇಳಿದರು. ಆಚಾರ್ಯರ ದರ್ಶನದಿಂದ ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೆ, ಸುಪ್ತವಾಗಿದ್ದ ಕೋಪವೆಲ್ಲ ಜಾಗೃತವಾಯಿತು. ಆಚಾರ್ಯರ ಮಾತಿಗೆ ವಿಪರೀತ ಅರ್ಥ ಕಂಡಿತು. ಅವನ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಸರಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವ ರೂಢಿಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ತನ್ನನ್ನು ಮೂದಲಿಸಲೆಂದೇ ಹಾಗೆ ಕೇಳಿರಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿದ. ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂಬ ಚಪಲದಿಂದ “ಇಲ್ಲೇ ಕೂಡದ ಏನು ಜೇಲಿಗೆ ಹೋಗತೇನಿ ಅಂತ ತಿಳಿದಿದ್ದರೇನು?” ಎಂದು ಹುಬ್ಬು ಕೊಂಕಿಸಿ ಕೇಳಿದ. ಆಚಾರ್ಯರು ಬೇಕೆಂದೇ ಸಿಟ್ಟಿಗೇಳಲಿಲ್ಲ. ಈ ಪ್ರಕರಣದ ಅಂತರಾರ್ಥವೆಲ್ಲ ಅವನಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವಿದಿತವಾಗಿತ್ತು.

“ಪಾಪ, ತುಳಸಕ್ಕೆ ಭಾಳ ಚಡಪಡಸತ್ತಿದ್ದಳು. ಬಿಡುಗಡಿಯಾದ ಕೂಡಲೇ ನೀನು ಮನೀಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಈ ಹಾಳಕಚೆರಿ ಜನರ ಸಹವಾಸ ಇನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದರು.

“ಅವರ ಪುಣ್ಯಾದಿಂದನ ನಾ ಮನಿಕಾಣೋಹಂಗ ಆಗೀನಿ ಆಚಾರ. ಅಂದಮ್ಯಾಲೆ ಅವರ ಸಹವಾಸಬಿಟ್ಟು, ಏನಕೇನ ಕಾರಸ್ಥಾನ ನಡೆಸಿ ಮಂದಿನ್ನ ಜೇಲಿಗಟ್ಟುವವರನ್ನೆ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಲ್ಯಾ?” ಎಂದು ಅವನ ಪ್ರತಿಶಬ್ದದಲ್ಲಿಯೂ ನಂಜು ತುಂಬಿತ್ತು.

“ನಿನ್ನ ಕರ್ಮ, ನಿನ್ನ ಪೇಚಿಗೆ ಹಾಕಿತು. ಯಾಕ ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ದೋಷ ಕೊಡತೀ? ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತೀ ಪುಣ್ಯಾದಿಂದ ಬಂದ ಕುತ್ತಿನ್ಯಾಗಿಂದ ಪಾರಾಗೀದಿ. ಅವರಿವರ ಪುಣ್ಯಾದಿಂದ ಮೋಕಳೀಕ ಆಗೀನಿ ಅಂತ ತಿಳಿಬ್ಯಾಡ” ಎಂದು ನುಡಿದರು. ಶೇಷಪ್ಪ ತಿರುಗಿ ಏನೋ ಮಾತಾಡುವ ಆವೇಶದಲ್ಲಿದ್ದ. ಅದರೆ ಅದನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು ಆಚಾರ್ಯರು ಅಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮಾಮಲೇದಾರರ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದ ಕಾರಕೂನ ಗೋಪಾಳರಾಯ ತಿರುಗಿ ಚಾವಡಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದ.

ಗೋಪಾಳರಾಯ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಇಬ್ಬರಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತೆ ಚರ್ಚೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಇಬ್ಬರೂ ಹಣವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ ಶೂರರು. ಅಂತೂ ತಾಸು ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ಗೊಂದಲ ಹಾಕಿದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬಂದಂತಾಯಿತು. ಶೇಷಪ್ಪ ಈಗ ಪಾವತಿಯನ್ನು ಬರೆದುಕೊಟ್ಟು ಮಾಮಲೇದಾರರಿಂದ ಹಣವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ಆ ಹಣ ಕೈಗೆ ಬರಲಾರದೆಂಬ ಸತ್ಯ ಗೋಪಾಳರಾಯನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದಿರಲಿಲ್ಲ.

“ಶೇಷಪ್ಪ ಕನ್ಯಾದಾನ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ ಹೆಣ್ಣು, ಅಧಿಕಾರಗಳ ಕೈಯಾಗಿ ನ ಹಣ ಇವು ತಿರುಗಿ ದಕ್ಕೂದಿಲ್ಲ ಅಂಬೋ ಶಾಸ್ತ್ರ ನಿನಗ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ? ಈಗಂತೂ ಪಾವತಿ ಬರೆದುಕೊಟ್ಟು ಬಿಡು, ರೊಕ್ಕಾ ವಸೂಲು ಮಾಡೂದು, ಏನರ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದೀತು” ಎಂದು ಬೆನ್ನು ಚಪ್ಪರಿಸಿದ.

ಶೇಷಪ್ಪ ಮನೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದಾಗ ತುಳಸಕ್ಕ ದೇವರ ಮುಂದೆ ದೀಪ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಶೇಷಪ್ಪನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ “ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಪುಣ್ಯಾದಿಂದ ನೀ ಕುತ್ತಿನ್ಯಾಗಿಂದ ಪಾರಾದದ್ದು” ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಮಾತು ನೆನಪಾದವು.

೩೬

ಸರಿಯಾಗಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಒಂದು ಗಂಟೆಗೆ ಮಹಾರಾಜರು ವಾಡೆಯಿಂದ ಹೊರಟರು. ಅವರನ್ನು ನದಿಯವರೆಗೆ ವಾದ್ಯ ವೈಭವಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿ

ಮೆರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕರೆದೊಯ್ಯುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ರೈತರು ಮೊದಲೇ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಮಹಾರಾಜರು ಪಾದಳಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದಷ್ಟು ದಿನ ಊರಿಗೇ ಒಂದು ಮಹೋತ್ಸವದ ಸ್ವರೂಪ ಬಂದಿತ್ತು. ಇಂದು ಆ ಉತ್ಸವದ ಕೊನೆಯ ದಿನವಾಗಿತ್ತು. ಊರಿಗೂರೇ ಮೆರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ಈಗ ನದಿಯಂಚಿಗೆ ಕೂಡಿತ್ತು.

ಕಳೆದ ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನದಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ನೆರೆ ಬಂದಿತ್ತು. ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಮೊದಲೇ ಸೊಕ್ಕಿ ಹರಿಯುವ ನದಿ, ನೆರೆಯಿಂದ ಇನ್ನಷ್ಟು ಉಬ್ಬಿತ್ತು. ನದಿಯ ನೀರು ಊರಿನ ಪೂರ್ವ ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕುಗಳ ಒತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬಹುದೂರದವರೆಗೆ ಏರಿ ಬಂದದ್ದರಿಂದ ಪಾದಳಿ ಈ ನೀರಿನ ನಡುವೆ ಒಂದು ದ್ವೀಪಕಲ್ಪವಾಗಿತ್ತು. ನದಿಯ ಈ ಅತಿಕ್ರಮಣ ವರ್ಷದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳಲ್ಲೊಂದಾಗಿತ್ತು. ನದಿಗೆ ಪೂರ ಬಂದಾಗ ಈ ಒತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಾವೆ ಬಂದು ಮೂರು ಮೈಲು ಹಬ್ಬಿದ ಜಲರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಗಕ್ರಮಣ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು. ನದಿ ಈ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಜಲಪರೈಟನ ಮಾಡುವ ಸಂದರ್ಭ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಒದಗಿದಂತಾಗಿತ್ತು. ಮಹಾರಾಜರು ನಾವೆಯನ್ನು ಹತ್ತುವಾಗ ಈ ಮೊದಲು ನಡೆದಂತೆ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ದುರ್ಘಟನೆಯಾಗದಿರಲು ಅಂಬಿಗರು ವಿಶೇಷ ದಕ್ಷತೆಯನ್ನು ವಹಿಸಿದ್ದರು.

ಮಹಾರಾಜರು ರೈತರ ವಂದನೆಗಳನ್ನೂ ಪೋಲೀಸರ ಗೌರವರಕ್ಷೆಯನ್ನೂ ಹರ್ಷದಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರು. ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಅವರಿಂದ ಆಶೀರ್ವಾದವನ್ನೂ ಪಡೆದರು. ಗಿಬ್ಬನ್ ಸಾಹೇಬರ ಹಸ್ತಾಂದೋಲನ ಕೇವಲ ಔಪಚಾರಿಕವಾಗಿರದೆ, ಎರಡು ಜೀವಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಮಾತಾಡಿದಂತೆ ಹಾರ್ದಿಕವಾಗಿತ್ತು. ಬೀಳ್ಕೊಡುಗೆಯ ಈ ಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ ವಿಲಕ್ಷಣ ಮಾನವೀಯತೆ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪಾದಳಿಯೊಡನೆ ಮಹಾರಾಜರ ಸಂಬಂಧ ಕೇವಲ ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿತ್ತು. ಅವರ ಪೂರ್ವಜರು ಇಲ್ಲಿಂದಲೇ ಎತ್ತಿಬಂದವರಾಗಿದ್ದರು. ಮಹಾರಾಜರು ಪಾದಳಿಯನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೇ ಇದು ಮೊದಲಸಲವಾಗಿತ್ತು. ಮೊದಲಸಲವೇ ಪಾದಳಿಯ ಜನರು ಮಹಾರಾಜರನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದರು. ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಅವರ ವಾಸ್ತವ್ಯ ಪಾದಳಿಯಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ ಆದರೂ ಎಷ್ಟು ಅಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಂಥ ದೃಢವಾದ ಆತ್ಮೀಯತೆ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿತ್ತು! ನಮಸ್ಕಾರ ಚಮತ್ಕಾರಗಳೆಲ್ಲ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಮಹಾರಾಜರು ನಾವೆಯನ್ನು ಹತ್ತಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆದರೂ ತಡೆದರು. ನಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ, ನೋಟದಲ್ಲಿ ಅನುಮಾನ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಏನನ್ನೋ ಹುಡುಕುವಂತೆ, ಏನನ್ನೋ ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವವರಂತೆ ಸುತ್ತಲೂ ಕಣ್ಣಾಡಿಸಿದರು. ಈ ಚೇಷ್ಟೆಯೆಲ್ಲ ನಿರುದ್ದಿಶ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಅವ್ಯಕ್ತವಾದ

ಭಾವನೆಯೊಂದು ಉಮ್ಮಳಿಸಿ ಬಂದಾಗ ಈ ಚೇಷ್ಟೆಗಳು ಅದರ ವಿಭಾವವಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದವು, ಅಷ್ಟೆ.

ದಾದಾ ಮಹಾರಾಜರ ಜೊತೆಗೇ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವರ ಬೆನ್ನಿಗೇ ಇದ್ದ. ತಲೆಯ ಮೇಲಿನ ಪೇಟಾದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಕಾಲಲ್ಲಿಯ ಕೆರವುಗಳವರೆಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ಹೊಸದಾಗಿದ್ದವು. ವೇಷಭೂಷಣದ ಹೊಸತನ, ಬಣ್ಣಗಾರಿಕೆಯೆಲ್ಲ ಅಗಲಿಕೆಯ ನೋವಿಗೇ ಬಣ್ಣ ಹಾಕಿದಂತಿತ್ತು. ಬಣ್ಣದ ವೇಷ ಹೃದಯ ಸಂಭ್ರಮದ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಮದುಮಗಳ ಹೊಸ ಸೀರೆಯಂತೆ ಜೀವನದಲ್ಲಿಯ ಸಂಧಿಕಾಲದ ನೋವನ್ನು ಸ್ಫುಟಗೊಳಿಸಲು ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತು. ದಾದಾನ ಎದೆ ಅಗಲಿಕೆಯ ನೋವಿನಿಂದ ಹಿಂಡಿಹೋಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವನ ದುಃಖ ಮಾತಿಗೂ ಮೀರಿ ಆಳವಾಗಿತ್ತು. ಸುಮ್ಮನೆ ಎಡಕ್ಕೆ ಬಲಕ್ಕೆ ಕಣ್ಣು ಹೊರಳಿಸುತ್ತ, ತ್ರಸ್ತನಾಗಿ ದಾದಾ ನಿಂತಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲದೆ ಹೊಯ್ದಾಡುತ್ತಿದ್ದ.

ಮಾಹಾರಾಜರು ನಾವೆಯನ್ನು ಹತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ದಾದಾ ಅವರನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಜನಸಂದಣಿಯೊಳಗಿಂದ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಮಗನನ್ನು ಹಿಡಿದು ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟ. ತಂದೆಯ ಕರುಳಿನ ಚೂರು ದಾದಾನ ಮೈಯನ್ನೆಲ್ಲ ತಡವಿ ಸುಖದುಃಖಗಳ ಸಂವೇದನೆಯನ್ನು ಒಮ್ಮೆಲೇ ತಂದುಕೊಟ್ಟಿತು. ಮಾತಿಲ್ಲದ ಕಣ್ಣೀರು ಹೊಳೆಯಾಗಿ ಹರಿದು ಮಗನ ತಲೆಗೆ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿತು. ಹೀಗೆಯೆ ಇಬ್ಬರು ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ನಿಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದರೋ ಏನೋ! ಕರುಳಿನ ದೃಢವಾದ ಅಪ್ಪುಗೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಪ್ರಜ್ಞೆ ಕರಗಿಹೋಗಿತ್ತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕಾಶೀಮಸಾಹೇಬ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ರಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದೆಳೆದ. ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೆ ಆಘಾತವಾಯಿತು. ಮಗ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದ ಅನುಭವವಾಗಿತ್ತು. ಸುಖವೋ ದುಃಖವೋ ಆ ಅನುಭವದ ಮೊನೆ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿತ್ತು. ಹೃದಯಗಮ್ಯವಾದ ಸತ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಅದರಿಂದ ಈ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಬರುವದೇ ಅವನಿಗೆ ಬೇಡವಾಗಿತ್ತು.

“ಏನ ಪ್ಯಾಲಿ ಅದೀಲೇ ಲಕ್ಷ್ಮಣ? ಎಂದ ಬುದ್ಧಿ ಬರಬೇಕ ನಿನಗೆ? ನಿನ್ನ ಮಗನ್ನ ಮಾರಾಜರು ಜೇಲಿಗೆ ಹಾಕಲಾಕ ಒಯ್ಯುತಾರಂತ ತಿಳಿದೀ ಏನು?” ಎಂದು ಕಾಶೀಮಸಾಹೇಬ ಅಂತಃಕರಣದ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿದ. ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಇನ್ನೂ ಬಿಕ್ಕಿಬಿಕ್ಕಿ ಅಳುತ್ತಿದ್ದ. ಕಾಶೀಮಸಾಹೇಬನ ಕೈ ತನಗರಿಯದಂತೆಯೇ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಬೆನ್ನನ್ನು ಸವರಲಾರಂಭಿಸಿತ್ತು. “ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗರಂಪಾಗ ಹೀಗ್ಯಾಕ ಅಳತೀಲೇ ಲಕ್ಷ್ಮಣ? ಹುಡುಗಗ ಮಹಾರಾಜರ ಆಸರ ಸಿಕ್ಕಿತೂ ಅಂತ ನಗನಗತ

ಕಳಸೂದ ಬಿಟ್ಟ ಇಲ್ಲೆ ಅತಕೊಂತ ನಿಂತಾನ” ಕಾಶೀಮಸಾಹೇಬನ ಸಾಂತ್ವನ ಇನ್ನೂ ನಡೆದೇ ಇತ್ತು.

ದಾದಾ ಮಾತಾಡದೆ ನಾವೆಯನ್ನೇರಿದ. ಮಹಾರಾಜರು ಅದಕ್ಕೂ ಮೊದಲೇ ನಾವೆಯಲ್ಲಿದ್ದರು. ದಡದಿಂದ ಬಂಧನ ಹರಿದುಕೊಳ್ಳುವವರಂತೆ ಚಿಮ್ಮಿ, ಒತ್ತಿನ ಪ್ರಶಾಂತವಾದ ಜಲರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ನಾವೆ ಸಾಗಿತು. ತೆರೆಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೊಯ್ದಾಡುತ್ತ ನಡೆದ ನಾವೆ ದಡವನ್ನು ಬಿಡಲು ಅನುಮಾನಿಸುವಂತಿತ್ತು. ಮಹಾರಾಜರ ನೋಟವೆಲ್ಲ ದಂಡೆಯ ಕಡೆಗಿತ್ತು. ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತವರ ಲಕ್ಷ್ಯವೆಲ್ಲ ಮಹಾರಾಜರ ಕಡೆಗೆ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗಿತ್ತು. ಮಹಾರಾಜರು ಹಾಗೂ ದಾದಾ ಇಬ್ಬರೂ ಕೈಮುಗಿದು ನಿರೋಪ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ರೀವಿಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತಿದ್ದರು. ನೀರಿನಲ್ಲಿಯಂತೆಯೇ ಜೀವನಕ್ಕಿರುವ ತರಂಗ-ಗತಿ ಹೃದಯಸ್ಪರ್ಶಿಯಾಗಿತ್ತು. ಭೂತ ಭವಿಷ್ಯತ್ತುಗಳೆರಡನ್ನೂ ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ಅಗಲಿಕೆಯ ಈ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಕಾಲನ ಸೀಮೆಯನ್ನೇ ವ್ಯಾಪಿಸಿದಂತಿತ್ತು.

ದಾದಾ ನೆಟ್ಟನೋಟದಿಂದ ಪಾದಳಿಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದ. ಕೆಳಗೆ ನೀರು ಹೊಯ್ದಾಡುತ್ತಿತ್ತು; ಅದರ ಮೇಲೆ ನಾವೆಯೂ ಹೊಯ್ದಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ನಿತ್ಯ ಪರಿಚಯದ ಮೂಲಕವೋ ಏನೋ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಪ್ರತಿಸ್ಪಂದಿಯಾಗಿದ್ದವು. ಪಾದಳಿಯ ದಂಡೆ ವರ್ತುಲಾಕಾರವಾಗಿ ತಿರುಗುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಂಡಿತು. ದಾದಾನ ಕಣ್ಣಾಲಿಗಳು ನೀರಿನಿಂದ ತುಂಬಿದವು. ಊರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ದೂರ ಹೋಗಬೇಕಾಯಿತಲ್ಲ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಹೃದಯವನ್ನು ಹಿಂಡಿತು.

ನಾವೆ ವೇಗವನ್ನು ಪಡೆಯಿತು. ಅಂಬಿಗರು ನಾವೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡವರಿಗೆಲ್ಲ ಕುಳಿತು ಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಕೂಗಿ ಹೇಳಿದರು. ನಾವೆ ಈಗ ಒತ್ತಿನ ಚಾಟಿನಿಂದ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರವಾಹದ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದಿತ್ತು. ನಾವೆಯಲ್ಲಿ ಜನರು ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದರೆ, ಯಾವ ಅಡತಡೆ ಇಲ್ಲದೆ ಬೀಸುವ ಗಾಳಿ ನಾವೆಯನ್ನು ಪ್ರವಾಹದಗುಂಟ ದೂರ ಸಾಗಿಸಬಹುದಿತ್ತು. ನದಿಯ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಹದ ಸೆಳವು ನಾವೆಯನ್ನು ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿಗೆ ವೇಗದಿಂದ ಎಳೆದೊಯ್ಯುವಾಗ, ಗಾಳಿಯ ಪರಿಣಾಮದಿಂದ ಅದರ ವೇಗ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಬಾರದೆಂಬ ಮುಂಜಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ಮಹಾರಾಜರ ಪರಿವಾರದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುವ ಸಾಹಸಮಾಡಲಿಲ್ಲ.

ನದಿಯ ಸೆಳವು ನಾವೆಯನ್ನು ತಬ್ಬಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಜಗ್ಗಿತು. ರಭಸದಿಂದ ಹರಗೋಲಿನ ಹುಟ್ಟುಗಳು ಆಡಹತ್ತಿದವು. ಒಂದು ಹುಟ್ಟಿಗೆ ಇಬ್ಬರಂತೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಅಂಬಿಗರು ತಮ್ಮ ರಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಶಕ್ತಿಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೆಲ್ಲ ವೆಚ್ಚಮಾಡಿ, ಪ್ರವಾಹದ

ಸತ್ತ್ವವನ್ನು ಕಡೆಯುವಂತೆ ಹುಟ್ಟುಕಟೆದು, ಸೆಳವಿನಲ್ಲಿ ನಾವೆ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ತೇಲಿಹೋದರೂ ಹುಟ್ಟಿನ ಬಲದಿಂದ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಆಚೆಯ ತೀರವನ್ನು ಸೇರುವಂತೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ಎದುರಿಗೆ ನಡುಗಡ್ಡೆಯಿತ್ತು. ಪ್ರವಾಹ ತುಂಬಿಬಂದದ್ದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಗಿಡಗಳೆಲ್ಲ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದರೂ ಅವು ನೀರಿನ ಸೆಳೆತವನ್ನು ಪ್ರತಿಬಂಧಿಸಿ ತಿರುಗಣಿ ಮಡುವುಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದವು. ನದಿಯಲ್ಲಿ ಏಳುವ ಸುಳಿಗಳಿಂದಲೇ ಆ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ್ದ ಅಂಬಿಗರ ಶಿವಲಿಂಗ ಚುಕ್ಕಾಣಿಯನ್ನು ಸರನೆ ತಿರುಗಿಸಿ, ತಿರುಗಣಿ ಮಡುವಿನಿಂದ ನಾವೆಯನ್ನು ಪಾರುಮಾಡಿದ.

ಈಗ ಮಾತ್ರ ನಾವೆ ಪ್ರವಾಹದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾಗಿ ಸಾಗಿತು. ನಡುಹೊಳೆಯ ಸೆಳವಿನ ಮೂಲಕ ವೇಗವೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು. ಪಾದಳಿಯ ಗಿಡ, ಮನೆ, ತೋಟಗಳೆಲ್ಲ ಪೂರ್ವದಿಂದ ಕಿತ್ತಿಕೊಂಡು ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಭರದಿಂದ ತಿರುಗಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದವು.

ದಾದಾನ ಲಕ್ಷ್ಮ ಪ್ರವಾಹದ ಕಡೆಗಾಗಲಿ ನಾವೆಯ ಕಡೆಗಾಗಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಈ ರೀತಿಯ ಜಲಪರ್ಯಟನ ಅವನಿಗೇನೂ ಹೊಸದಲ್ಲ. ಅವನ ಲಕ್ಷ್ಮವೆಲ್ಲ ತೀರದ ಮೇಲೆ ಕಟ್ಟಿತ್ತು. ದಂಡೆಯ ಮಣ್ಣು ಸಡಿಲವಾಗಿ ಬಿದ್ದು, ಪ್ರವಾಹದ ಗುಂಟ ಸಾಗಿತ್ತು. ವರ್ಷ ವರ್ಷವೂ ನದಿ ಹೀಗೆ ಪಾದಳಿಯ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕೊಚ್ಚಿಕೊಂಡೇ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ಪಾದಳಿಯ ಭೂಮಿ ಕಾಲಾನುಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಬಂಜೆಯೂ ಆಗಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಪ್ರವಾಹದ ಗುಂಟ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಮರಗಳು ತೇಲಿಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವಕ್ಕೆ ದಿಕ್ಕೆಲ್ಲೋ, ಗುರಿಯೆಲ್ಲೋ?

ದಾದಾನ ಮನಸ್ಸೂ ನದಿಯ ಪ್ರವಾಹದಂತೆಯೇ ಕ್ಷುಬ್ಧವಾಗಿತ್ತು; ಎದೆಬಡಿಗತಗಳು ಕಿವಿಗೆ ಕೇಳಿಸುವಂತಿದ್ದವು. ಇನ್ನು ಪಾದಳಿಯನ್ನು ಕಾಣಬೇಕಾದ್ದ ಯಾವಗೋ ಏನೋ! ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಮೂಡಿ ಮಸುಳುವ ವಚಾರಗಳು ತೆರೆಗಳಂತೆ ಚಂಚಲವಾಗಿದ್ದವು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅಂಬಿಗರು ಕೂಗಿಕೊಂಡ ದನಿ ಕೇಳಿತು. “ಎಚ್ಚರವೋ ಎಚ್ಚರ! ಗಡ್ಡೆದೊಳಗ ನಾವು ಬಂದೈತಿ. ನೀರಾಗಿನ ಗಿಡಾ ಕಂಡು ಗಕ್ಕನ ಅದರ ಟೊಂಗೀ ಹಿರೀಬ್ಯಾಡಿ. ಗಿಡದ ಟೊಂಗ್ಯಾಗ ಹಾವು ಕುಂತೀರತಾವು. ಎಚ್ಚರವೋ ಎಚ್ಚರ!” ಎಂದು ನಾವೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತವರಿಗೆ ಮುನ್ನೆಚ್ಚರಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು

ಪಾದಳಿಯ ದಂಡೆ ದೂರವಾಯಿತು. ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಜನರ ಹಿಂಡು ಕದಲದೆ ನಿಂತಿದ್ದರೂ ಒಬ್ಬರ ಮುಖವೂ ಗುರುತು ಹತ್ತುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂತರದ ಮೂಲಕ ಜನಸಮೂಹವೆಲ್ಲ ನೀರಿನಂತೆಯೇ ಒಂದಾಗಿತ್ತು. ದಾದಾ

ಅಂಥದರಲ್ಲಿಯೂ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಮುಖವನ್ನು ಹುಡುಕುವ ಸಾಹಸ ಮಾಡಿ ಸೋತ. ಯಾರಾರೋ ಹೇಗೆ ಹೇಗೋ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರು. ದಾದಾನ ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಹಿಂಡಿದಂತಾಯಿತು.

ಅಂಬಿಗರ ಧ್ವನಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕೇಳಬಂತು—“ದಡಾ ಹತ್ತಿತು, ಹಗ್ಗಾ ಹಿಡಿಕೋಳ್ತೆಪೋ!” ಎಂದು ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಕೊಟ್ಟರು. ದಾದಾನಿಗೆ ನೆಲವನ್ನು ಕಂಡು ಸಮಾಧಾನವೆನಿಸಿತು. ಅರ್ಧತಾಸಿನ ಈ ನೀರಿನ ಮೇಲಿನ ಪಯಣದಲ್ಲಿ ನೆಲಕ್ಕುಂಟಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಜೀವ ಪರದೇಶಿಯಾಗಿತ್ತು. ಮಹಾರಾಜರ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ನಾವೆಗೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ, ತುಂಬಿದ ನದಿಯಲ್ಲಿ ‘ಭುರ್ ಭುರ್’ ಎಂದು ಉಸಿರು ಬಿಡುತ್ತ ನಾವೆಯೊಡನೆ ಈಸಿಕಾಸಿ ದಣಿದಿದ್ದವು. ಈಗ ನೆಲ ಮುಟ್ಟಲು ಅವೂ ಆತುರವಾಗಿದ್ದವು. ನಾವೆ ಎರೆಭೂಮಿಯ ದಂಡೆಗೆ ಹತ್ತಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಇಳಿಯಲು ಸುಲಭವಾಗುವಂತೆ, ತೀರ ದಂಡೆಗೇ ನಾವೆ ನಿಲ್ಲುವಂತೆ ಹಗ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿದು ದಂಡೆಗುಂಟ ಒಂದು ಸಿರಕಲದವರೆಗೆ ಅದನ್ನು ಅಂಬಿಗರು ಎಳೆದೊಯ್ದರು. ಕುದುರೆಗಳ ಹಗ್ಗವನ್ನು ನಾವೆಯ ಗೂಟಕ್ಕೆ ಹಾಕಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಸವಾರರು, ಈಗ ಸಡಿಲುಬಿಟ್ಟದ್ದೇ ತಡ, ಕುದುರೆಗಳು ಆತುರದಿಂದ ಧಾವಿಸಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಜೋಲಿಕೊಟ್ಟವು. ನೀರಿನಲ್ಲಿ ನೆನೆದುಹೋಗಿದ್ದ ಎರೆನೆಲದಲ್ಲಿ ಮೊಳ ಕಾಲುಮಟ್ಟದ ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಕಾಲು ಸಿಕ್ಕವು. ಅವುಗಳನ್ನು ಮೊದಲು ಹುದುಲಿನಿಂದ ಕಿತ್ತಿ ಅಂಬಿಗರು ಪಾರು ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು.

ನಾವೆ ಸುಸೂತ್ರವಾಗಿ ಆಚೆಯ ದಡವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಈಚೆಯ ದಡದಲ್ಲಿ ನಿಂತ ಪಾದಳ್ಳಿಯ ಜನರಿಗೆ ಹಗುರೆನಿಸಿತು. ಇಷ್ಟೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ಎಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಹದ ಗುಂಟ ಸೆಳವಿಗೆ ಸಿಕ್ಕು ನಾವೆ ಅಂಬಿಗರ ಆಟೋಪ ತಪ್ಪಿ ಸಾಗುತ್ತದೋ ಎಂದು ವಿವಂಚನೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದರು. ಈಗ ಅದು ದೂರವಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ತಿಳಿಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಹರಟೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತ ಮನೆಯ ದಾರಿ ಹಿಡಿದರು.

ಯಶವಂತರಾಯ, ಶ್ಯಾಮರಾಯ ಹಾಗೂ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ವಾಡೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟರು. ಕಳೆದ ಮೂರುದಿನಗಳಿಂದ ವಾಡೆಗೆ ಹೊಸ ಜೀವ ಬಂದಂತಾಗಿತ್ತು. ವಾಡೆಯ ಪೂರ್ವವೈಭವವೆಲ್ಲ ಮರುಕಳಿಸಿದಂತಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈಗ ಮಹಾರಾಜರ ನಿರ್ಗಮನದಿಂದ ಇಮ್ಮಡಿಯಾಗಿ ಶೂನ್ಯತೆ ತುಂಬಿದಂತೆನಿಸಿತು.

“ಮಹಾರಾಜರು ಇದ್ದಾಗ ಹ್ಯಾಂಗ ವಾಡೆ ತುಂಬಿದಾಂಗ ಕಾಣತಿತ್ತು? ಈಗ ಒಂದ ಸವನೆ ಭಣಗುಡತೈತಿ” ಎಂದು ಯಶವಂತರಾಯರು ನಿಟ್ಟುಸಿರಿಟ್ಟರು. “ಬರೇ ವಾಡೆಯೊಂದ ಯಾಕ ಪಾಟೀಲರ ಇಡೀ ಊರ ಬರೇದಾದ್ದಾಂಗ

ನನಗನಸತದ, ಸಣ್ಣವನಿದ್ದಾಗಿನಿಂದನೂ ವಾಡೆ ತುಂಬಿದ್ದರ ಊರು ತುಂಬಿರತದ ಅಂತ ನನ್ನ ತಿಳಿವಳಿಕೆ” ಎಂದು ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಭಾಷ್ಯವನ್ನೂ ಜೋಡಿಸಿದರು.

ಮೂವರು ಇಂಥವೇ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಮಾತುಕತೆಗಳಲ್ಲಿಯೇ ನಿರತರಾದರು. ಯಶವಂತರಾಯರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಂತೂ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಬೇಸರ ತುಂಬಿದಂತಾಗಿತ್ತು. ಮಹಾರಾಜರು ಬಂದ ಈ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ಇಳಿವಯಸ್ಸಿನ ದಣಿವನ್ನೂ ಮರೆತು ದುಡಿದಿದ್ದರು. ಈಗ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲದಂತಾಗಿತ್ತು. ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಒಂದೆರಡು ದಿನ ತಲೆತಿನ್ನುವ ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಪಡೆದಂತೆನಿಸಿತ್ತು. ಈಗ ಮತ್ತೆ ವಿಚಾರಗಳು ದಾಳಿಯಿಟ್ಟವು. ಜೀವನದ ಕೊನೆಗಾಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಇವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಇಂಥ ಬೇಸರ ಸಹಜವಾಗಿತ್ತು. ಇನ್ನೂ ಯುವಕನಾದ ಶ್ಯಾಮರಾಯ ಮಾತ್ರ ಏನೇನೋ ಯೋಜನೆಗಳಲ್ಲಿಯೇ ತೊಡಗಿದ್ದ. ಆದರೆ ಉತ್ತಮ ಮುಗಿದಮೇಲೆ ಕವಿಯುವ ಬೇಸರ ಅವನ ಮೇಲೂ ನೆರಳು ಕೆಡವಿತ್ತು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕಾಶೀಮಸಾಹೇಬರನ್ನು ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಜಾಗೀರದಾರರ ರೈತರೆಲ್ಲ ಬಂದು ಮುಜುರೆ ಮಾಡಿ ಪಡಸಾಲೆಯ ಒಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು. ತಮ್ಮ ಮುಂದಿರುವ ಕೆಲಸವನೆಂಬುದನ್ನು ಅವರು ಶ್ಯಾಮರಾಯನಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು; ಮಹಾರಾಜರು ತಮಗಿತ್ತ ಆದೇಶವನ್ನೂ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಶ್ಯಾಮರಾಯ ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ವಿವರಿಸತೊಡಗಿದ. ರೈತರ ಹಿಂದಿನ ಬಾಕಿ ಎಷ್ಟೇ ಇದ್ದರೂ ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಸೂಟು ಬಿಡಬೇಕು. ಸ್ವಂತ ಕಮತಕ್ಕೆಂದು ಇದ್ದ ನಂಬರುಗಳನ್ನು ಕಬುಲಾಯತಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ರೈತರಿಗೆ ಲಾವಣಿ ಸಾಗಿಸಲು ಕೊಡಬೇಕು. ಮಹಾರಾಜರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಶ್ಯಾಮರಾಯ ತಿಳಿಸಿದ.

ಜಾಗೀರದಾರರ ಸ್ವಂತ ಕಮತಕ್ಕೆಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ಭೂಮಿಗಳ ರೈತ ಬಾಪುಸಾಹೇಬನೆಂದು ಸರಕಾರಿ ಲೆಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಶೇಷಪ್ಪ ಬರೆದದ್ದು ಕೆಲರೈತರಿಗೆ ತಿಳಿದ ಮಾತಾಗಿತ್ತು. ಈಗ ಆ ಹೊಲಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಲಾವಣಿಗೆ ಕೊಡಲು ಮಹಾರಾಜರು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೆಲರೈತರಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಆದರೆ ವಾಡೆಯ ಕಮತದಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದ ಆಳು-ಹೋಳುಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ತಮಗೆ ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ವಾಡೆಯ ಆಧಾರ ತಪ್ಪಿತೆಂದು ಅಸಮಾಧಾನವಾಗತೊಡಗಿತು.

ವಾಡೆಯ ಕಮತಿಗನಾದ ಕರಿಯಪ್ಪ ಈಗ ಮುಂದೆ ಬರದೆ ನಿರ್ವಾಹವಿರಲಿಲ್ಲ. “ಧನ್ಯಾರ, ಆನಬುನಾದಿಯಿಂದ ನಡಕೊಂತ ಬಂದ ವಾಡೇದ

ಕಮತ ನಿಂತರ, ವಾಡೇದ ಸಿರೀನ ಹೋಗತತಿ, ಕಮತಿಗ್ಯಾರಿಗೇಲ್ಲ ಬಾಪೂಸಾಬರು ಎತ್ತು, ಗಳೇದ ಸ್ವಮಾನಾ ಎಲ್ಲಾ ಕೊಡಿಸಿ, ಒಂದ ರೀತೀಲೆ ಕಮತಾನೂ ಇಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಇನ್ನೊಂದು ರೀತೀಲೆ ಕೋರಿನಿಂದಲೂ ಸಾಗಸಬೇಕು ಅಂತ ಹಂಚಿಕೆ ಹಾಕಿದ್ದು ಇನ್ನೂ ಕಣ್ಣ ಮುಂದ ಐತಿ, ಅವರು ಕೊಟ್ಟ ಅನ್ನಾಹರೆ ಹೊಡದು ಬಡವರನ್ನ ಅನ್ನಾನ್ನಗತಿ ಮಾಡಬಾರದು ಅಂತ ನಮ್ಮ ಹೇಳಿಕೆ ಐತಿ” ಎಂದು ತನ್ನ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದ.

ಅದಕ್ಕೆ ಶ್ಯಾಮರಾಯ ಮತ್ತೆ ತನ್ನ ವಾದವನ್ನೇ ಹೇಳಿದ. ಮಹಾರಾಜರ ಮಾತು ನಡೆಸುವುದೇ ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ. ಮೇಲಾಗಿ ಇಷ್ಟು ದಿನ ಕಮತದ ಆಳುಗಳಾಗಿ ದುಡಿದವರಿಗೆ ರೈತರಾಗೆಂದರೆ ಏನು ಕೇಡು? ಎತ್ತು ಹಾಗೂ ಗರೇದ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಮಹಾರಾಜರ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಒಂದು ಯಾದಿ ಮಾಡಿ ಲೆಕ್ಕವಿಡಬೇಕು. ಆಳುಗಳೆಲ್ಲ ರೈತರಾಗಿ ದುಡಿಯಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳಿದ.

ಆದರೆ ಕರಿಯಪ್ಪನಿಗೆ ಈ ಮಾತು ಹಿಡಿಸಲಿಲ್ಲ. ಭೂಮಿಯನ್ನೇನೋ ಕೊಟ್ಟದಾಯಿತು. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಮುಂದೇನೂ ವೆಚ್ಚವಿಲ್ಲವೇ? ಬೀಜ, ಗೊಬ್ಬರ, ಹರಗಿ ಬಿತ್ತುವ ಕೂಲಿ ಇವಕ್ಕೆಲ್ಲ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು? ಬಡವರಿಗೆ ರೈತರಾಗಿ ದುಡಿಯಲು ತ್ರಾಣವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅಡ್ಡ ಮಾತಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ. ಕಾಶೀಮಸಾಹೇಬನಿಗೆ ಕರಿಯಪ್ಪನ ಆತು ಕೇಳಿ ಸಿಟ್ಟೇ ಬಂತು. “ಅಲ್ಲೋ ಕರಿಯಾ, ಕೈಲಾಗದವರಾಂಗ ಮಾತಾಡಿದರ ಏನ ಹೇಳಬೇಕು? ನಮ್ಮ ಅಪ್ಪ ವಾಡೇದ ಜೀತಾ ಮಾಡಿಕೊಂತನ ರೈತ ಆದ. ನಿಮಗ ಹಾಗ ರೈತರಾಗಿ ಬಾಳೇ ಮಾಡೂದು ಬ್ಯಾಡಾಗಿದ್ದರ ಬಿಡರಿ. ರಟ್ಟ ಮುರದು ದುಡಿಯಾವಗ ಹೊಟ್ಟ ತುಂಬಲಿಕ್ಕೆ ಇಡೀ ದೇಶನ ಬಿದ್ದೈತಿ. ನೀವು ಮಾಡತೀವಂದರ ನಿಮಗ ನೀಗುವಟು ಕೊಡಾಕ ಬಂದೀತು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರ ಉಳಿದ ರೈತರಾಗ ಹಂಚಬೇಕಾಗತೈತಿ” ಎಂದು ಖಂಡತುಂಡವಾಗಿಯೇ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟ. ಕರಿಯಪ್ಪನಿಗೂ ಸಿಟ್ಟುಬಂತು. “ಅಂದರ? ನಾವೆಲ್ಲಾ ಹೊತ್ತ ಅರಬೀಲೆ ಹೊರಬಿದ್ದು ಹೋಗಬೇಕಂತ ಹೇಳಿದ್ದಾಂಗ ಆತಲಾ ನಿನ್ನ ಮಾತಿನ ಮರ್ಮ?” ಎಂದು ಕೆಣಕಿದ.

ಯಾರು ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ಕರಿಯಪ್ಪ ತನ್ನ ವಾದವನ್ನೇನೂ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ವಾಡೆಯ ಕಮತವನ್ನೇ ಮುಂದುವರಿಸಬೇಕೆಂದು ಹಟ ಹಿಡಿದ. ಶ್ಯಾಮರಾಯ ಅದನ್ನು ಕೇಳಲೇ ಇಲ್ಲ. ಉಳಿದ ರೈತರಿಗೂ ಅದು ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ರೈತರೆಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಂಬಲ ಅವರಿಗೂ ಬಲವಾಗಿತ್ತು. ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಒದಗಿಬಂದ ಈ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಅವರು ಸಿದ್ಧರಿರಲಿಲ್ಲ.

ಕರಿಯಪ್ಪನ ವಾದದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಬೇಸರದಲ್ಲಿಯೇ ಆ ಸಭೇ ಮುಕ್ತಾಯಗೊಂಡಿತು. ಯಾರಿಗೂ ಮಾತು ಬೆಳೆಸುವ ಇಚ್ಛೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸಭೆ ಇನೂ ನಡೆದಿರುವಾಗಲೇ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಹೊರಟುಬಿಟ್ಟರು. ಮುಂದೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಶ್ಯಾಮರಾಯನೂ ಎದ್ದ. ರೈತರಿಗೂ ಅಲ್ಲಿ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸಾಗಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರೂ ಎದ್ದು ಹೊರಟರು.

ಕರಿಯಪ್ಪ ವಾಡೆಯಿಂದ ಎದ್ದು ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟಿದ್ದ. ಮಠದ ಮುಂದೆ ಹಾದು ಹೋಗುವಾಗ ಮಠದಲ್ಲಿ ಜನರ ಹಿಂಡು ಸೇರಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ತಾನೂ ಒಳಗೆ ಬಂದ. ಪಡದಪ್ಪ ಲಿಂಗಪ್ಪನವರಿಬ್ಬರೂ ಮಠದ ಸದರಿನಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕಂದವಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಗಾಂಜೀಭಕ್ತರ ಪರಿವಾರ ಎಂದಿನಂತೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅವರ ಸುತ್ತ ಸೇರಿ ಊರ ಹರಟೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿತ್ತು.

ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕೆಂಚನಿದ್ದಾಗ ಮಠದಲ್ಲಿ ಸೇರುತ್ತಿದ್ದ ಸಭೆಯೇ ಇಂದು ಸೇರಿತ್ತು. ಬಜ್ಜಿಬ್ಬರು, ಕಣ್ಣೆರೆಯಾಗಿದ್ದರು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸತ್ತವರ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ತುಂಬುವ ವೀರರಿಗೇನೂ ಕೊರತೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೀತಿಯ ಬದಲಾವಣೆಯೂ ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಪಡದಪ್ಪನವರಿದ್ದಾಗ ನಡೆಯುವ ಹರಟೆಯೇ ಸಾಗಿತ್ತು; ಅವೇ ರೀತಿಯ ನಗೆಮಾತುಗಳು ಬಾಯಿಂದ ಬಾಯಿಗೆ ಹಾರಿ ಹೋಗಿ ನಗೆಯ ತೆರೆಗಳನ್ನೆಬ್ಬಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಕೆಂಪನಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಗಾಂಜಿಯನ್ನು ಮಿದ್ಡಿ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿ ಹದಗೊಳಿಸಿ ಚಿಲುಮೆಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ಕೊಡುವ ಕೆಲಸ ನಡೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದರೊಡನೆ ಕೆಂಚನ ಅಷ್ಟೇ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾದ ಹರಟೆಯೂ ಮಾಯವಾಗಿತ್ತು. ಪಡದಪ್ಪನವರಿಗೆ ಅದರಿಂದ ತಮ್ಮ ಬಲಗೈಯೇ ಕಡಿದುಹೋದಷ್ಟು ದುಃಖವೂ ಆಗಿತ್ತು.

ಕರಿಯಪ್ಪ ವಾಡೆಯ ಕಮತಿಗರಲ್ಲಿಯೇ ಹಿರಿಯವನೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಕಮತಿಗರ ಕೆಲಸದ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯ ಹೊಣೆಯೂ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಅಂತೆಯೇ ಅವನು ಮಠದ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಪಡದಪ್ಪನವರು ಬಿಟ್ಟುಹೋದ ಮೇಲೆ ತಿರುಗಿ ಇಂದೇ ಅವನು ಮಠದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟಿದ್ದು.

ಅವನನ್ನು ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೇ ಪಡದಪ್ಪನವರ ಮುಖ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಅರಳಿತು. “ಬಾರಪಾ ಕರಿಯಾ ಬಾ. ಜಾಗಾ ಬಿಡ್ಡಲೇ ಅವಗ. ಮ್ಯಾಗ ಬಾ ಕರಿಯಾ, ಕೆಂಚನ ಜಾಗಾ ಖಾಲಿ ಬಿದ್ದದ್ದು ನಿನ್ನ ಕೈಮಾಡಿ ಕರೀತ್ಯೆತಿ ಬಾ” ಎಂದು ಎಂದಿಲ್ಲದ ಆತ್ಮೀಯತೆಯಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಆಮಂತ್ರಣವಿತ್ತರು. ಕರಿಯಪ್ಪ ಈ ಸುಸ್ವಾಗತದಿಂದಲೇ ದಂಗುಬಡೆದು, ಹುಚ್ಚುಚ್ಚು ನಗೆಯಿಂದ

ವಿಸ್ಮಯವನ್ನು ಅಡಗಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ.

“ಈಗೇನರಿ, ಅಂವಾ ಮಹಾರಾಜರ ಕಮತಿಗ, ಕೆಂಚನ ಜಾಗಾ ಕೈಮಾಡಿಕರೆದರೂ ಅಲ್ಲಿ ಕುಂಡ್ರಾಕ ಅಂವಾ ಒಪ್ಪಾನರೇ?” ಎಂದು ಹೊಲೆಯರ ರುದ್ರ ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟ. “ಕಮತಾ ತಗದು ಹೊಲಾ ರೈತರಿಗೆ ಸಾಗ ಹಾಕಿದ ಬಳಿಕ ಮತಾನ ಅಲ್ಲರೇ ನಮಗೆಲ್ಲಾ ಆಸರ?” ಎಂದು ಅದಕ್ಕೆ ನಿಟ್ಟುಸಿರಿನ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಕರಿಯಪ್ಪ ಪಡದಪ್ಪನವರ ಪಾದಮುಟ್ಟಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಅವರು ಕೈಮಾಡಿ ತೋರಿದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕುಳಿತುಕೊಂಡ.

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆ ಎಲ್ಲರ ಕುತೂಹಲ ಬಾಯಿ ತೆರೆಯಿತು. ಹೊಸ ಸುದ್ದಿ ಹೊಸ ಹೆಂಡದಷ್ಟು ರುಚಿಕರವಾಗಿತ್ತು. ಅಂತೂ ಒಂದು ದಿನದ ಹರಟೆ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಏನೂ ಸಂಶಯ ಉಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. “ಅದ್ಯಾಕರಿ? ಕಮತಾ ತಗದು ನಮ್ಮ ಹೊಲಗೇರಿ ಜನರ ಬಾಯಿಗೆ ಗಡ್ಡಿ ಕೊಡಬೇಕಂತ ನಡಸ್ಯಾರೇನರಿ ಕರಿಯಪ್ಪನೋರ?” ಎಂದು ಹೊಲೆಯರ ರುದ್ರ ತಡೆಯಲಾರದೆ ಕೇಳಿದ. ತಾನು ಬಿಟ್ಟ ಬಾಣ ತನ್ನೆಡೆಗೇ ತಿರುಗಬಹುದೆಂದು ಅವನು ಊಹಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಜಾಗೀರದಾರರ ಕಮತದ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಡಿ ಆಳುಗಳಾಗಿ ದುಡಿಯುವುದು ಹೊಲೆಯರಿಗೆಲ್ಲ ಕಾಡಿಟ್ಟ ಕೆಲಸವಾಗಿತ್ತು. ಅವರೆಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟ ಕೆಲಸದವರು. ಅವರನ್ನು ಕೂಲಿಗೆ ಹಚ್ಚಿ ದುಡಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಕೆಲಸ ಚನ್ನಾಗಿ ನಡೆದಂದು ಯಾವ ರೈತನೂ ಅವರನ್ನು ಕೆಲಸಕ್ಕಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಜಾಗೀರದಾರರ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅವರೇ ಯಜಮಾನರಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಊಮಿಯ ಬೆಳೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಷ್ಟೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿರುತ್ತಿತ್ತು. ವಾಡೆಯ ಕಮತ ಹೊಲೆಯರಿಗೆಲ್ಲ ಜೀವನಾಧಾರವಾಗಿತ್ತು. ಅದರೆ ಕರಿಯಪ್ಪನ ಸುದ್ದಿ ಎದೆಯೊಡೆಸುವಂಥದಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಹೊಲೆಯರ ರುದ್ರ ಗಾಬರಿಗೊಂಡು ಅದರ ಸತ್ಯಾಸತ್ಯತೆಯನ್ನು ಒರೆಗೆ ಹಚ್ಚಲು ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಆತುರದಿಂದ ಕೇಳಿದ್ದ.

“ಇದ ಮಾತಿಗೇ ಈಟೊತ್ತನಾ, ವಾಡೇದೊಳಗ ರೈತರ ಗೂಡಾ, ಶ್ಯಾಮಣ್ಣನವರ ಗೂಡಾ ವಾದಸ್ಯಾಡಿ ಇತ್ತ ಬಂದೀನು. ಏನಾದರೂ ಕಮತಾ ಮುರದ ತೀರಬೇಕಂತ ಕುಂತಾರ ಅವರೆಲ್ಲ” ಎಂದು ಬೇಸರದಿಂದಲೇ ಕರಿಯಪ್ಪ ನುಡಿದ.

“ಬಡವರ ಬಾಯಿಗೆ ಮಣ್ಣುಹಾಕಲಾಕ ಮಹಾರಾಜರು ಈ ಊರಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದರನ ಬಾರದ ಹಾಗಾರ?” ಎಂದು ರುದ್ರ ಸಂಕಟದಿಂದಲೇ ತನ್ನ ಭಾವನೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಿದ.

“ನಾ ಹೇಳಿದರ ಎಲ್ಲಿ ಕೇಳತೀರೆಪಾ ಮಕ್ಕಳ? ಬಡವರ ತಂದಿ ಅಂತ ಮಹಾರಾಜರ ಹಂತ್ಯಾಕ ಹೋದದ್ದಕ್ಕೆ ಬೇಸ್ಯಾತೋ ಇಲ್ಲೋ?” ಎಂದು ನುಡಿದು ಪಡದಪ್ಪನವರು ಕರಿಯಪ್ಪನ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಳಿ, “ಹೀಂಗ್ಯಾಕ ಕೈ ಸೋತವರಹಾಗ ಕುಂತಲೇ? ಸುಮಾಕ ಚಿಲುಮಿ ಸಜ್ಜ ಮಾಡಬಾರದ?” ಎಂದು ಆಜ್ಞೆಯಿತ್ತರು.

“ಏ ಇಲ್ಲ ತಗೀರಿ.ಚಿಲುಮಿ ಸಜ್ಜ ಮಾಡಲಾಕ ಆಗದ ಕೈಸೋತು ಕುಂಡರೂ ಹೇಡಿ ಅಂತ ತಿಳೀಬ್ಯಾಡಿ, ಹುಟ್ಟಿಸಿದ ದೇವರು ಹುಲ್ಲು ಮೇಯಿಸತಾನೇನರಿ?” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕರಿಯಪ್ಪ ಚಿಲುಮೆಗೆ ಕೈನೀಡಿದ.

ಪಡದಪ್ಪನವರು ಈಗ ಲಿಂಗಪ್ಪನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿದರು. “ನೋಡಿದಿರಿಲ್ಲೋ ಗೌಡರ? ನಮ್ಮ ಜನಾ ಎಲ್ಲಾ ಹುರುಪಿನದೈತಿ. ಅವರ ಯೋಗ್ಯದಾರಿಗೆ ಹಚ್ಚೂದು ನಿಮ್ಮನ್ನ ಕೊಡೈತಿ. ಕರಿಯಾ, ಕಾಳಜಿ ಮಾಡಬ್ಯಾಡಲೇ. ಗೌಡರು ತಮ್ಮ ಭೂಮಿ ಕಮತಾ ನಿನಗ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಕೊಡತಾರು. ಗೌಡರ ಹೊಲದ ಕಮತಾ ವಾಗಾತ್ಯದಿಂದ ಮಾಡಿಸಿಗೊಂತ ಇದ್ದಬಿಡು. ಮಹಾರಾಜರ ಭೂಮಿ ನೀನಿಲ್ಲದ ಬೀಜಾ ಹ್ಯಾಗ ಕಾಣತೈತಿ ನೋಡೋಣ.” ಎಂದು ದ್ವೇಷದ ಮತ್ತೊಂದು ಬೀಜವನ್ನು ಬಿತ್ತಿದರು.

“ಗೌಡರ ಭೂಮಿ ಗೌಡರ ತ್ಯಾಬೇದಾಗ ಬಂದಮ್ಯಾಗ ಅವರು ಕಮತಾ ಇಡತಾರು. ಆದರ ಪಾರ್ವತೆವ್ವ ಸುಸೂತ್ರ ಭೂಮಿ ತಾಬೇ ಕೊಟ್ಟಾಳರೇ?” ಕರಿಯಪ್ಪ ಅನುಮಾನಿಸಿದ.

“ಬಡಜನರು ಬದುಕಬೇಕು ಅಂತ ಆ ಭೂಮಿ ಕಬಜಾ ತೋಗೋಬೇಕ್ಕಾಕೈತಿ. ಬಡಜನರಿಗೆ ಅನ್ನಾ ಹಾಕೂ ಧೋರಿ ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡರು ಕಬಜಾ ತೋಗೊಣ್ಣಾಕ ನಿಂತರ ಅದೇಟೊತ್ತಿನ ಮಾತು? ನೀವೆಲ್ಲಾ ಮನಸು ಮಾಡಿದರ ನಾಳಿಗ ಆ ಭೂಮ್ಯಾಗ ಕುಂಟಿ ಕಟ್ಟಿಬಿಡಬಹುದು. ಯಾಕಲೇ ರುದ್ರ್ಯಾ, ಹೊಲಗೇರಿ ಜನಾ ಏನಂತೈತಿ?” ಎಂದು ಸೂಚ್ಯವಾಗಿ ಪಡದಪ್ಪನವರು ನುಡಿದು ರಣರಂಗವನ್ನು ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸಿದರು.

“ಮಾರಾಜರು ಕೊಟ್ಟ ಕಾಳು ತಿಂಗಳ ಅದಾವರೀ, ಅಲ್ಲಿಮೆಟಾ ಹೊಲಗೇರಿ ಜನಾ ಯಾವ ಚಿಂತಿನೂ ಮಾಡೂದುಲ್ಲ, ಅದಾದ ಮ್ಯಾಗ ಬಡವರ ತಾಯಿತಂದಿ ನೀವದೀರಲ್ಲರಿ? ಏನಾರ ಹಾದೀ ತಗದು ಮುಂದಿನ ರೊಟ್ಟಿ ಕಾಣಸತೀರಿ ಅಂತನೆಂಬಿಕೊಂಡು ಅದಾವರಿ” ರುದ್ರ ಹೊಲೆಗೇರಿಯಲ್ಲಿಯ ಜನರ ಬಾಳಿನ ಹೊಣೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಪಡದಪ್ಪನವರ ಮೇಲೆಯೇ ತೂರಿದ.

“ಗೌಡರ ಹಗೇದಾಗ ಇನ್ನೂ ನೂರು ಚೀಲ ಕಾಳ ಅದಾವು. ಅವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಲಿಂಗಪ್ಪ ಗೌಡರು ಬಡವರಿಗೆ ಕಡಾ ಕೊಡಬೇಕೂ ಅಂತ ನಿನ್ನೆ ಅವರಿಗೆ

ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟೇನು. ಯಾಕರಿ ಗೌಡರ ಹಗೇದಾಗಿನ ಕಾಳ ತಗಿಸಿ ಬಡವರಿಗೆ ಹಂಚಿ ಕೊಡಾಕ ನಿಮ್ಮ ಕಬೂಲಿ ಇದ್ದರ ಹೇಳಿ. ಈ ಜನಾ ಏನ ಬೇಕಾದದ್ದು ಮಾಡಾಕ ತಯಾರದಾರ. ಅವರ ಹೊಟ್ಟೆಬಟ್ಟೆ ನೋಡೂದು ನಿಮ್ಮ ಧರ್ಮ” ಪಡದಪ್ಪನವರು ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡನನ್ನು ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹವಣಿಸಿದರು.

ಲಿಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದೇ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ತಾನಿನ್ನೂ ಊರಗೌಡನೆಂದು ಅವನಿಗೇ ಅನಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪಡದಪ್ಪನವರ ಮಾತನ್ನು ಹೇಗೆ ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವುದು? “ನನಗಾಗಿ ಈ ಗೌಡಕಿ ಪಟ್ಟ ಎಲ್ಲಿ ಬೇಕಾಗೇತಿ? ಅದು ಬ್ಯಾಡಾ ಅಂತ ಹೋದಾವನ್ನ ಕರದ ತಂದೀರಿ. ನಿಮ್ಮ ಮಾತು ನಡಸಾಕ ನಾ ಒಲ್ಲೆ ಅಂತ ಹ್ಯಾಗ ಹೇಳಲಿ?” ಲಿಂಗಪ್ಪ ಅನಾಸಕ್ತನಾಗಿಯೇ ಮಾತಾಡಿದ.

“ಕೇಳಿದಿರಲ್ಲೋ? ಗೌಡರು ಬಡವರ ಕೈಬಿಡೂದುಲ್ಲ. ಅವರ ಕೈ ನೀವು ಬಿಡಬಾರದು. ಯಾರಿಗೆ ಭೂಮಿ ಸೀಮಿ ಅದಾವು ಅವರು ಮಹಾರಾಜರ ರೈತರಾಗಿ ಮೆರೀಲಿ. ಪಾರ್ವತೆವ್ವನ ಬೆನ್ನಕಟ್ಟಿ ಉಡಿ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳಲಿ. ಬಡವರು ಲಿಂಗಪ್ಪ ಗೌಡರ ಬೆನ್ನಿಗೆ ನಿಂತು, ಏನು ಮಾಡ್ಯಾರು ಏನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಇದನ್ನ ತೋರಿಸಿಕೊಡಲಿ” ಎಂದು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಪಡದಪ್ಪನವರು ಕಣಿ ಹೇಳಿದರು.

ಕೂಡಿದ ಜನರಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯೋತ್ಸಾಹ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಜಾಗೃತವಾಯಿತು. ಪಡದಪ್ಪನವರ ಮಾತಿನಸರಣಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಲಾಭದ ಆಸೆ ಮಿನುಗುತ್ತೋ ಹೇಳಬಲ್ಲವರಾರು? ಪರಿವಾರದಲ್ಲಿಯೇ ಮಿಂಚು ಹರಿದಾಡಿದಂತಾಯಿತು.

“ಅಪನವರು ಹೇಳೂಮಾತ ಸೈ. ನಾವು ಹೊಲಿಗೇರಿಯವರೆಲ್ಲಾ ಅಪನವರು ಹೇಳಿದ ಮಾತು ನಡಸತೀವೆಂತ ತಿಳೀರಿ” ಹೊಲೆಯರ ರುದ್ರ ಉತ್ಸಾಹಿತನಾಗಿ ಹೊಲಿಗೇರಿಯ ಪರವಾಗಿ ತನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ. ಪಡದಪ್ಪನವರ ಅಗಾಧವಾದ ಕರ್ತೃತ್ವಶಕ್ತಿಗೆ ಅವನು ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಮೆಚ್ಚಿಕೆಯೂ ಅದಾಗಿತ್ತು.

ಇಷ್ಟೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ಚಿಲುಮೆಯನ್ನು ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕರಿಯಪ್ಪನ ಕಾರ್ಯ ಈಗಲೇ ಮುಗಿಯಬೇಕೆ? ಹದಗೊಳಿಸಿದ ಗಾಂಜಿಯಿಂದ ಚಿಲುಮೆಯನ್ನು ತುಂಬಿ ಪಡದಪ್ಪನವರ ಕೈಗೆ ನೀಡುತ್ತಲೇ, “ನಾವು ವಾಡೇದ ಕಮತಿಗ್ಯಾರೆಲ್ಲ ನಿಮ್ಮ ಗೂಡಾನ ಆದೀವೆಂತ ತಿಳೀರಿ” ಎಂದು ಹುರುಪಿನಿಂದ ಘೋಷಿಸಿದ.

ಭಾಗ ೩

೩.೨

ದಾದಾ ಪಾದಳಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇಂದುಪುರಕ್ಕೆ ಹೋದ ಕೆಲದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಸುದ್ದಿ ಬಂದು ಅವನ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿತು. ದಾದಾ ಅಲ್ಲಿಯ ಗರಡಿಮನೆಯಲ್ಲಿ ತರಬೇತನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಮಹಾರಾಜರ ಆಸೆಯಿತ್ತು. ಕುಸ್ತಿಗಡಿಗಳಿಗೆ ತರಬೇತು ಕೊಡಲು ಪಂಜಾಬದ ಗುಲಾಬನೆಂಬ ಪೈಲವಾನನೊಬ್ಬನನ್ನು ನಿಯಮಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಅವನಿಗೋ ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ದರ್ಪ. ಕುಸ್ತಿಯಾಡಿದರೆ ಪಂಜಾಬಿಗಳೇ ಉಳಿದವರೆಲ್ಲ ಅವರ ಚೇಲಾ ಆಗಿಯೇ ಇರಬೇಕೆಂಬುದು ಅವನ ಸಿದ್ಧಾಂತವಾಗಿತ್ತು. ತನ್ನ ಜೊತೆಗಿದ್ದ ಪಂಜಾಬಿ ಪೈಲವಾನರಿಗೆ ಕೊಡುವ ಖುರಾಕನ್ನು ಅವನು ಉಳಿದ ಕುಸ್ತೀ ಗಡಿಗಳಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಉಳಿದವರು ಕೆವಲ ಪಂಜಾಬಿ ಪೈಲವಾನರ ಮೈ ತಿಕ್ಕಿ ಅವರ ಸೇವೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೇ ಯೋಗ್ಯರೆಂದು ಅವನು ದೃಢವಾಗಿ ನಂಬಿದ್ದನು.

ದಾದಾ ಗರಡಿಮನೆಯನ್ನು ಸೇರಿದೊಡನೆ ಗುಲಾಬನ ಮೈ ತಿಕ್ಕುವ ಕೆಲಸವೇ ಅವನ ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದಿತ್ತು. ದಾದಾ ಕಿಡಿಕಿಡಿಯಾದ. ಕೊಟ್ಟ ಕೆಲಸವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ. ತನ್ನಂಥ ಪೈಲವಾನನಿಗೆ ಇದು ಅಪಮಾನವೆಂದು ವಾದಿಸಿದ. ಗುಲಾಬನೂ ಇದರಿಂದ ರೇಗಿದ. ದಾದಾ ಕುಸ್ತಿಯ ಕೂದಲಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಅವನು ಸಮಾನಧರ್ಮಿಯಾಗಬಲ್ಲನೆಂದು ಸಾರಿದ. ದೂರು ಮಹಾರಾಜರವರೆಗೆ ಹೋಯಿತು. ದಾದಾ ಮರಾಠರತ್ತ ಕುದಿದಿದ್ದು, ಅವನು ಗುಲಾಬನೊಡನೆ ಕುಸ್ತಿಯಾಡಲು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ. ಗುಲಾಬನ ಶಕ್ತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲ ಕೆಲ ಪೈಲವಾನರು ದುಡುಕಬಾರದೆಂದು ದಾದಾನಿಗೇ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿದರು. ಇನ್ನೊಂದು ಗರಡಿಮನೆಯನ್ನು ಇಂದುಪುರದ ಗಡಿಗಳಿಗೇ ಕಟ್ಟಿಸಿ ಕೊಡತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿ ಮಹಾರಾಜರು ದಾದಾನ ಮವನೊಲಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ದಾದಾ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಹಣಿಯಲಿಲ್ಲ. ದ್ವೇಷ ಮನೆದಿದ್ದರಿಂದ ಇಬ್ಬರೂ ಹುರಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಕುಸ್ತಿ ಗರಡಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗಿತ್ತು.

ನಿಶ್ಚಿತವಾದ ದಿನ ದಾದಾ ಎಲ್ಲರೂ ಬೆರಗುಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಗುಲಾಬನನ್ನು

ಸೋಲಿಸಿ, ಪಂಜಾಬಿಗಳ ಸೊಕ್ಕನ್ನಿಳಿಸಿದ. ಮಹಾರಾಜರು ಹರ್ಷದಿಂದ ಅವನನ್ನು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟರು. ಗುಲಾಬ ತನ್ನ ಜೊತೆಗಾರರೊಡನೆ ಹೇಳದೆ ಕೇಳದೆ ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟ. ಇಂದುಪುರದ ಗರಡಿಮನೆ ಒಮ್ಮೆ ಪಂಜಾಬಿಗಳ ಕಾಟದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಿತು. ಗರಡಿಮನೆಯ ಉಸ್ತಾದಪಟ್ಟ ದಾದಾನಿಗೇ ಲಭಿಸಿತು.

ಪಂಜಾಬಿ ಪೈಲವಾನನನ್ನು ದಾದಾ ಸೋಲಿಸಿದನೆಂಬ ವಾರ್ತೆ ಸುತ್ತಲಿನ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಕರ್ನೋಪಕರ್ಣವಾಗಿ ಹಬ್ಬಿತು. ಪಾದಳ್ಳಿಗೆ ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಮಹಾರಾಜರು ಮುದ್ದಾಂ ಸ್ವಾರನನ್ನು ಕಳಿಸಿ ಮುಟ್ಟಿಸಿದರು. ಅಂದಮೇಲೆ ಮಹಾರಾಜರ ದರ್ಬಾರದಲ್ಲಿ ಅವನ ಪ್ರಸ್ಥ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿತೆಂದು, ಅವನನ್ನು ಇಂದುಪುರಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿದ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಾಯಿತು. ಶ್ಯಾಮರಾಯನಿಗೂ ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಂತೋಷವಾಗಿತ್ತು. ಊರಲ್ಲೆಲ್ಲ ದಾದಾನ ಮೆಚ್ಚಿಕೆಯ ಮಾತುಕತೆಗಳೇ ನಡೆದವು. ಇದರಿಂದ ಹರ್ಷಿತರಾದ ಗರಡಿಮನೆಯ ದಾದಾನ ಗೆಳೆಯರು ಇಂದುಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಆಶ್ರಯ ಪಡೆದರು.

ಮೊದಲು ದಾದಾನನ್ನು ಕಂಡರೆ ಆಗದ ಪಡದಪ್ಪನವರಿಗೂ ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಆನಂದವಾಗಿತ್ತು. ಮಠದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದ ಕುಡುಕರ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಅವರೇ ಮೊದಲು ಮಾತೆತ್ತಿದರು. “ದಾದಾ ಮಾರಾಜರ ಗರಡಿಮನೆಯ ಉಸ್ತಾದ ಆಗ್ಯಾನಂತರಲೇ. ಪಾದಳ್ಳೀ ಹುಡುಗ ನಾಕ ಮಂದಿಗೆ ಅನ್ನಾಹಾಕಿ ಅವರ ತರಬೇತೆ ಮಾಡೂ ತಾಕತಪಡದಾನ. ನಾವೂ ಈ ಸಾಣಸ್ವಾಮಾರದಾಗ ಊರಾಗ ಕುಸ್ತಿ ಆಡಿಸಿ ಊರ ಗರಡಿಮನೆ ಮುಂದ ತರಾಕಬೇಕು. ಏನಂತೀರಿ?” ಎಂದು ಕೇಳಿ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರು.

“ಅಪ್ಪಾ ಅವರು ಹೇಳೂ ಮಾತಿನ್ಯಾಗ ಒಂದಕ್ಕರ ತಗದು ಹಾಕ್ಟಾಂಗ ಇಲ್ಲ. ಅವರ ಮಾತ ಹಾಗ, ಕೆಸರಿನ್ಯಾಗ ಹಳ್ಳ ನಟ್ಟಾಂಗ. ಆದರ ಯಪ್ಪಾ, ಕುಸ್ತಿ ಆಡಿಸಿದರ ಗೆದ್ದ ಗಡಿಗೋಳಿಗೆ ಮಾನ-ಪಾನ ಮಾಡೂ ಧಣಿ ಬಾಪೂಸಾಬ ಇರತಿದ್ದ. ಈಗ, ಬರಿಗೈ ಕುಸ್ತಿ ಅಂದರ ಪರವೂರಿನ ಗಡಿಗೋಳು ಯಾಕ ಬಂದಾರು? ಅದಕ್ಕೆ ನೀವು ಮುಂದಾಗಿ ಏನಾರ ಯವಸ್ತಾ ಮಾಡಿದರ ಕುಸ್ತಿ ನಡದಾವು, ಮಾತಿನಿಂದ ಕುಸ್ತಿ ಮಾಡಸೂ ಚಮತು ಕುಸ್ತಿ ಘಳಿಯಾಗ ನಡ್ಯಾಕಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಅಂಜಿಗರ ಬಸೂ ಕುಸ್ತಿಗಡಿಗಳ ಮುಖಂಡ ತಾನೇ ಎಂಬ ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಹೇಳಿದ.

ಪಡದಪ್ಪನವರಿಗೆ ಅಪಮಾನವೆನಿಸಿತು. ಬಸೂ ಹೇಳಿದ್ದರಲ್ಲಿ ತಥ್ಯವಿಲ್ಲದೆ

ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಕುಸ್ತಿ ನಡೆಸಲೇಬೇಕೆಂಬ ಉತ್ಸಾಹವೇನೂ ಅವರಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ದಾದಾ ಇಂದುಪುರದಲ್ಲಿ ಪಡೆದ ವಿಜಯದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಸಂತೋಷವೇನೋ ಆಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅದು ಕೇವಲ ಪಾದಳ್ಳಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಭಿಮಾನವೇ ಹೊರತು ದಾದಾನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಆತ್ಮೀಯತೆಯೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಸುಮ್ಮನೆ ಹರಟೆಗೆ ಒಂದು ವಿಷಯ ಬೇಕೆಂದು ಆ ಮಾತು ತೆಗೆದಿದ್ದರು. ತಾವೂ ಕುಸ್ತಿ ಆಡಿಸಿ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಪಡೆಯಬಹುದೆಂದು ಆಶಿಸಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅಂಬಿಗರ ಬಸೂ ಈ ಮಾತನ್ನಾಡಿ ಅವರ ಅಭಿಮಾನವನ್ನೇ ಕೆಣಕಿದ್ದ.

“ತಡೀರಲೆ, ಅಳಬುರುಕ ಬಾಪೂಸಾಬ ಊರಬಿಟ್ಟು ಹೋದರ ಊರಗಾರಿಕೆ ಕೆಲಸ ನಿಂದರತಾವೇನೋ ಮಕ್ಕಳಿರಾ? ಗೌಡಕಿ ನೇಮಣೂಕ ಆಗಿ ನಮ್ಮ ಲಿಂಗಪ್ಪ ಬರಲಿ. ನಾಳೆ ಬರತಾನಂತ ಕಾಣತೈತಿ. ಅವನ ಕೊಳ್ಳಿಗೇ ಕುಸ್ತೀ ಖರ್ಚ್ ಹಾಕಿಬಿಡೂಂತ. ನೀವೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಿದರ ಲಿಂಗಪ್ಪ ಕುಣಕೊಂತ ಈ ಕೆಲಸಾ ಕೈಯಾಗ ತಗೊಂತಾನ”. ಪಡೆದಪ್ಪನವರು ತಾವು ಬರಿಗೈ ಕುಸ್ತಿ ಆಡಿಸುವವರಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸುವಂತೆ ಹೇಳಿದರು.

ಆ ಮಾತು ಈ ಮಾತು ಆಡುತ್ತ ಮಠದಲ್ಲಿಯ ಹರಟೆ ಕೊನೆಮೊದಲಿಲ್ಲದೆ ಸಾಗಿತು. ರಾತ್ರಿ ಬಲಿಯುತ್ತಲೇ ನಡೆದಿತ್ತು. ಕೊನೆಗೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ‘ತೀರ್ಥ’ ಪ್ರಾಶನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಲಾಯಿತು. ‘ತೀರ್ಥ’ದ ಗುಂಗು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅಡರಿತು. ಪಡೆದಪ್ಪನವರು ಧ್ಯಾನಸ್ಥರಾದರು. ಭಕ್ತಾದಿಗಳೂ ಹಾಗೆಯೇ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಬಹುದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಕುಡುಕರಿಗೂ ಮನೆಯಿರುವುದರಿಂದ, ಅದರ ಎಚ್ಚರ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮಾಸಿರಲಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಅವರೆಲ್ಲ ತೂರಾಡುತ್ತಲೇ ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋದರು.

ಪಡೆದಯ್ಯನವರಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿದ್ದೆ ಹತ್ತಿತ್ತು. ನಸುಕಿನಲ್ಲಿ ಅದೇಕೋ ಎಚ್ಚರವಾಯಿತು. ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ದೀಪ ಇನ್ನೂ ಉರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಪಡೆದಯ್ಯನವರು ಕಣ್ಣುಬಿಟ್ಟು ನೋಡಿದರು. ನೆರೆದ ಭಕ್ತಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರೂ ಇಲ್ಲ. ಕೆಂಚ ಮಲಗುತ್ತಿದ್ದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೇ ಕರಿಯಪ್ಪ ಗೊರಕೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತ ಬಿದ್ದಿದ್ದ. ಮಠವೆಲ್ಲ ಶೂನ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಸನ್ಯಾಸಿಗೆ ಯಾರು ಜೊತೆಯಾಗಬೇಕು?

ಪಡೆದಪ್ಪನವರಿಗೆ ಯಾಕೋ ಹೆದರಿಕೆಯಾದಂತೆನಿಸಿತು. ಮಲಗುವ ಮುನ್ನ ತಾವು ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನೆಲ್ಲ ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಲಿಂಗಪ್ಪ ಇನ್ನೂ ಊರಿಗೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಕುಸ್ತಿಯಾಡಿಸಲೇಬೇಕು. ಆದರೆ ಬರಿಗೈ ಕುಸ್ತಿಯಾಗಬಾರದು. ಪಾದಳ್ಳಿಯ ಮರ್ಯಾದೆಗೆ ಒಪ್ಪುವಂತಿರಬೇಕು. ದಾದಾನನ್ನೇ

ಕರೆಸಬೇಕು. ಹುಡುಗ ಪಾದಳಿಯ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಸುತ್ತಲೆಲ್ಲ ಹರಡಿದ್ದಾನೆ. ಪಡದಯ್ಯನವರಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ದಾದಾನನ್ನು ತಾವು ಮೆಚ್ಚಿದ್ದೇಕೆ? ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅವನ ಮೇಲೆ ತಮಗೆ ದ್ವೇಷವಿತ್ತು! ಅಂದಮೇಲೆ ಈ ಸಲ್ಲದ ಪ್ರೀತಿ ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಗೆ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು? ಪಡದಯ್ಯನವರು ಇನ್ನೊಂದು ಮಗ್ಗುಲಿಗೆ ಹೊರಳಿ ನಿದ್ಧ ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರು. ಆದರೆ ಯೋಚನೆ ಅಧಿಕಪ್ರಸಂಗಿಯಂತೆ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಬೆನ್ನಟ್ಟಿತು. ಹೌದು ತಾವೇಕೆ ದಾದಾನನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿದ್ದು? ಹಾಂ ಚಿಮಣಾ! ಅವಳಿಗೇ ಮಠದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಎಂಬ ವಿಚಾರ ಮಿಂಚಾಗಿ ಹೊಳೆಯಿತು. ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ಹೀಗೆ ಮಠದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿರುವುದು ಅಸಹನೀಯವೆನಿಸಿತು. ಅವಳ ರೂಪ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದಂತಾಯಿತು. ತನ್ನ ಮರ್ಯಾದೆ ತೆಗೆದ ಡಾಕಿನಿ ಎಂದೊಮ್ಮೆ ಅವಡುಗಚ್ಚಿದರು. ಸಿಟ್ಟು ತಡೆಯಲಾಗದೆ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಎದ್ದು ಕುಳಿತು ಒಮ್ಮೆ ಆಕಳಿಸಿದರು.

ಚಿಮಣಾಳೊಡನೆ ತಾವಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ಸಂಬಂಧವೆಲ್ಲ ಪಡದಯ್ಯನವರಿಗೆ ಮರುಕಳಿಸಿ ಬಂದಂತಾಯಿತು. ತನ್ನ ಮಗನ ತಂದೆ ಪಡದಯ್ಯನವರೇ ಎಂದು ಅವಳು ಜನನ ರಜಿಸ್ಪರದಲ್ಲಿ ಹಚ್ಚಿಸಿ ಜಗತ್ತಿಗೇ ಸಾರುವಾಕೆ! ಮೇಲಾಗಿ ತಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಸಂಬಂಧಲ್ಲಿ ರಹಸ್ಯವೆಂಬುದೇನೂ ಉಳಿದೇ ಇಲ್ಲ. ಅಂದಮೇಲೆ ತಾವು ಇನ್ನೊಂದು ಸಾಹಸವನ್ನೇಕೆ ಮಾಡಬಾರದು? ಚಿಮಣಾಳನ್ನು ಡಾಣಾಡಂಗುರವಾಗಿ ಮಠದಲ್ಲಿಯೇ ತಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ? ಸನ್ಯಾಸಿಯ ಸಂಸಾರವನ್ನು ನೋಡಿ ಜನರು ನಗಬಹುದು, ಆದರೆ ಈಗೇನು ಬಿಟ್ಟಿದಾರೆ? ಮೇಲಾಗಿ ಅವರು ನಗುವುದಾದರೂ ಎಷ್ಟು ದಿನ? ಅವರಿಗೇನು ಇದೊಂದೇ ಕೆಲಸವೇ?

ಅಡುತ್ತಾಡುತ್ತ ಈ ವಿಚಾರ ಪಡದಯ್ಯನವರನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಹಿಡಿಯಿತು. ಎಷ್ಟು ದಿನ ಚಿಮಣಾ ಯಶವಂತರಾಯರ ಹತ್ತಿರ ಇರಬೇಕು? ಮುದುಕ ಅವಳನ್ನು ಯಾರಿಗಾದರೂ ಕೊಟ್ಟು ಲಗ್ನಮಾಡಿಬಿಡುವ ಬಂಟ. ಅದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಕೊಟ್ಟರೆ ತಮ್ಮ ಮರ್ಯಾದೆ ಇನ್ನೂ ಕೆಳಗಿಳಿದೀತು! ಪಡದಯ್ಯನವರು ಅವಮರ್ಯಾದೆಗೀಡಾಗುವ ಹೇಡಿಯಲ್ಲ ಎಂದು ಜನಕ್ಕೆ ಗೊತ್ತಾಗಬೇಕು. ಕೂಸಿನ ಮೇಲೆ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ತಮಗೆ ಈಗ ಹಕ್ಕು ಬಂದಿದೆ. ಕೂಸನ್ನೇ ಇಲ್ಲಿ ತಂದಿಟ್ಟರೆ ತಾನಾಗಿಯೇ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರಬಹುದು.

ಪಡದಯ್ಯನವರಿಗೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ಮಾಡಿ ತಲೆನೋವು ಎದ್ದಿತು. ರಾತ್ರಿಯ ಭಯಾನಕ ನೀರವತೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಕೂಸಿನಷ್ಟು ದುರ್ಬಲರಾಗಿದ್ದರು. ಏಕಾಕಿತನ

ಸಹಿಸಲು ಬಾರದಷ್ಟು ತೀವ್ರ ವೇದನೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತ್ತು. ಒಂದು ಕ್ಷಣ ತಮ್ಮ ಸನ್ಯಾಸಿಯ ಸ್ಥಿತಿ ಒಂದು ಶಾಪವೆಂದೆನಿಸಿತು. ಮೈಯೆಲ್ಲ ಉರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ಔಷಧವೆಂದು ಮತ್ತೊಂದು ಪರಟಿ ಸೆರೆ ಬಿಗಿದು ಮಲಗಿದ್ದ ಕರಿಯನನ್ನು ಕೂಗಿದರು.

“ಲೇ ಕರಿಯಾ, ಲಗೂ ಏಳಲೇ ಕುದುರಿ ಸಜ್ಜಮಾಡು” ಎಂದು ಒದರಿಕೊಂಡರು. ಕರಿಯ ಒಡಮುರಿದು ಎದ್ದು ಸ್ವಾಮಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿದ. ಮುಖ ಕಿವುಚಿ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡೇ ಕುಳಿತ. ಪಡದಯ್ಯನವರು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಹೇಳಬೇಕಾಯಿತು. ಕರಿಯನಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿ ಹೊರಗೆ ನಡೆದು ಆಕಾಶದತ್ತ ನೋಡಿದ. ಮೋಡ ಮುಸುಕಿದ್ದರಿಂದ ಚಿಕ್ಕೆಗಳೊಂದೂ ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೊತ್ತು ಎಷ್ಟಾಗಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಲು ಅವಕಾಶವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕೋಳಿಯೊಂದು ಕೂಗಿ ಬೆಳಕು ಹರಿಯಲು ಬಂದಿದೆಯೆಂದು ಸೂಚಿಸಿತು. ಕರಿಯ ಕುದುರೆಗೆ ಥಡಿ ಹಾಕಿ ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸಿದ.

ಪಡದಯ್ಯನವರು ತಯಾರಾಗಿ ನಿಂತ ಕುದುರೆಯನ್ನೇರಿ ಹೊರಹೊರಟರು. ಹೋಗುವಾಗ ಒಂದು ಮಾತನ್ನೂ ಕರಿಯನಿಗೆ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಟರೆಂದು ಕೇಳುವ ಬಯಕೆ ಕರಿಯನಿಗಾಗಿತ್ತು. ಆದರೂ ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡಿ ಅಡ್ಡಬಾಯಿ ಹಾಕಬಾರದೆಂದು ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅದನ್ನು ತಡೆದುಕೊಂಡ. ಸುಮ್ಮನೆ ಮೂಕಪ್ರೇಕ್ಷಕನಾಗಿ ಮಠದ ತಲೆಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟ. ಪಡದಪ್ಪನವರೂ ಅವರ ಕುದುರೆಯೂ ನಸುಕಿನ ಮುಂಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಕರಗಿಹೋದರು.

ಪಾದಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಡೋಲು ಹಾಗೂ ತಗಾಯಿ ಸಾಲವನ್ನು ಮಂಜೂರ ಮಾಡುತ್ತೇವೆಂದು ಗಿಬ್ಬನ್ ಸಾಹೇಬರು ಕೊಟ್ಟ ಆಶ್ವಾಸನವನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡೇ ಲಿಂಗಪ್ಪ ಪಾದಗಳಿಗೆ ಬಂದ. ಅವನ ಗೌಡಿಕಿ ಪಾಳಿಯ ನೇಮಣೂಕಿಯ ಕೆಲಸವೂ ಆದಂತಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಪಡದಯ್ಯನವರು ಊರಲ್ಲಿಲ್ಲವೆಂದು, ಲಿಂಗಪ್ಪ ಮಠದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟಕೂಡಲೆ ಕರಿಯ ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿದ. ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡನ ಉತ್ಸಾಹಕ್ಕೆ ಬಂದ ಉಕ್ಕು ಜರನೆ ಇಳಿದಂತಾಯಿತು. ಪಡದಪ್ಪನವರು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿರುವರೆಂಬುದೂ ತಿಳಿಯದು. ಮರಳಿ ಬರುವುದೂ ತಿಳಿಯದು. ಹೀಗಾಗಿ ಲಿಂಗಪ್ಪನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ ಹಿಗ್ಗು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದು ಹಳಸುವಂತಾಯಿತು. ಈ ಮನಃಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅ ಒಂದು ದಿನವನ್ನು ಕಳೆಯುವುದೇ ಅಸಾಧ್ಯವೆನಿಸಿತು.

ಆದರೆ ಗೌಡರು ಬಂದಿರುವರೆಂಬ ಸುದ್ದಿ ಆಗಲೇ ಪಾದಗಳಿಯ ತುಂಬ ಹರಡಿತ್ತು. ಗೌಡರನ್ನು ಕಾಣಲು ಜನರು ಮಠಕ್ಕೆ ಬರತೊಡಗಿದರು. ಹಿರೇ

ಕುರುಬ ಮಾಯಪ್ಪ ಬಂದು 'ರಾಮ-ರಾಮ' ಮಾಡಿ, "ಹೋದ ಕೆಲಸ ಗಂಡೋ ಹೆಣ್ಣೋ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ಲಿಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ಆಪ್ತಮಿತ್ರನೊಬ್ಬನನ್ನು ಕಂಡಂತೆ ಹರ್ಷ ಉಕ್ಕಿತು; ಮುಖ ಅರಳಿತು. ಮೀಸೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಉದ್ದವಾದಂತೆನಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಮಿದುವಾಗಿ ಸವರಿದ. "ಗಂಡ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಈ ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡ ಕೈಯಾಗ ಬಳಿ ತಟ್ಟಿಲ್ಲ ಮಾಯಾಪ್ಪ! ಇನ್ನ ಮ್ಯಾಗ ಪಾರ್ವತೆವ್ವ ಮೂಗು ಏರಿಸಿಕೊಂಡು ಅಡ್ಡಾಡದ್ದಾಂಗ ಕೆಲಸಾ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದೀನು" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮನಸೋಕ್ತ ನಕ್ಕುಬಿಟ್ಟ.

"ಹಾಗಾರ ಗೌಡರ, ಊರಿಗೆಲ್ಲ ಸಕ್ಕರಿ ಹಂಚಾಕ ಬೇಕಾತಲ್ಲರಿ?" ಎಂದು ಮಾಯಪ್ಪ ಗೌಡಿಕೆಯ ಪಟ್ಟ ಸ್ಥಿರವಾಗಲು ಉಪಾಯ ಹೇಳಿದ. ಲಿಂಗಪ್ಪ ವಿಧಿಯಿಲ್ಲದೆ ಒಪ್ಪಬೇಕಾಯಿತು. ಆದರೆ ವಾಸ್ತವಿಕ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ ಅವನ ಹತ್ತಿರ ಒಂದು ಕಾಸೂ ಕೂಡ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಪಡದಯ್ಯನವರಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಹತ್ತಿಪ್ಪತ್ತು ರೂಪಾಯಿಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಬಹುದಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಾಯಪ್ಪನ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿದ್ದರೂ ತನ್ನ ತತ್ಕಾಲೀನ ಅಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿಯಾದರೂ ತಿಳಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

"ಮಾಯಪ್ಪ, ಏನ ಆಗಬಾರದ್ದು ಆಗೇತಿ ಅಂತ ಸಕ್ಕರಿ ಹಂಚಬೇಕು? ಹಿಂದಕ ಮಾಮಲೇದಾರರು ವಾರಸಾ-ಹಕ್ಕ ಕಾಯಮ ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಸಕ್ಕರಿ ಹಂಚಿದಿವಿ. ಅದಕ್ಕೆ ಪಾರ್ವತೆವ್ವ ಅಪೀಲು ಮಾಡಿದಳು. ಸಕ್ಕರಿ ಹಂಚಿದ್ದ ನನಗ ಆಗಿಬರೂದಿಲ್ಲೋ" ಎಂದು ಲಿಂಗಪ್ಪ ರಾಗವೆಳೆದ.

"ಭೇ ತಗೀರಿ, ಎಂತಾ ಮಾತಾ ಆಡತೀರಿ? ಸಕ್ಕಿ ಹಂಚಿದ್ದಕ್ಕೆ ಅಪೀಲಿನ್ಯಾಗ ನಿಮ್ಮ ಗೌಡಕಿ ಗರಸಿನ್ಯಾಗ ಗೂಟಾಬಡದ್ದಾಂಗ ಕಾಯಮ ಆಗಿ ಬಂತು. ಆಗಿಬಂದಿಲ್ಲ ಅಂತ ಯಾತರಮ್ಯಾಗ ಅಂತೀರಿ ಗೌಡರ? ನಿಮಗ ಬ್ಯಾಡಾಗಿದ್ದರೂ ನಮ್ಮ ಊರ ಗೌಡರ ಮರ್ಯಾದಿ ನಮಗ ಬ್ಯಾಡ? ಬಾಳಾರಾಮನ ಅಂಗಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ನಾಲ್ಕು ಮಣಾ ಸಕ್ಕರಿ ತಂದು ನಾನ ಹಂಚಿಬಿಡತೀನು. ಆತಿಲ್ಲೋ?" ಮಾಯಪ್ಪ ಹಟದಿಂದ ವಾದಿಸುವವರಂತೆಯೇ ಹೇಳಿದ.

"ಎಂದಿಲ್ಲದ ಈಗೇನ ಅಂತಾ ಹುರುಪು ಬಂದೈತಿ ಮಾಯಪ್ಪ ನಿನಗ? ನನಗೀಗ ಆಗೈತರೆ ಏನು?" ಲಿಂಗಪ್ಪ ಇನ್ನೂ ಅವರನ್ನು ವಿಮುಖಗೊಳಿಸಲು ನುಡಿದ.

ಇನ್ನೇನಾಗಬೇಕಂತೀರಿ ಗೌಡರ? ಊರ ಭೂಮಿಯೊಳಗ ಚಾರಾಣೆ ಭಾಗದ ಭೂಮಿಗೆ ಮಾಲಕ ಆದಿರಿ. ಊರ ಧೋರಿತನ ನಡಸೂ ಗೌಡಕಿ

ದಪ್ಪರ ಕೈಯಾಗಬಂತು. ಲೇ ಕರಿಯಾ, ಬಾಳಾರಾಮನ ಅಂಗಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ನಾಲ್ಕು ಮಣಾ ಸಕ್ಕರಿ ತತ್ತಾರಲೇ. ಸುತ್ತೂಕಡೆ ದೇವರಿಗೊಂದೊಂದರಂತೆ ಹದನಾರ ಟಿಂಗಿನಕಾಯಿ, ಪೂಜಾರಿಗೋಲಿಗೆ ಕೊಡಲಾಕ ಮೂರು ರೂಪಾಯಿ ಚಿಲ್ಲರು, ಗೌಡರು ಹೇಳ್ಯಾರಂತ ಹೇಳಿ ಬರೆಸಿ ತೆಗೊಂಡಬಾ. ಹಾಗ ಹಲಗಿಯವರಿಗೆ, ತಾಸೆ-ಬಜಂತ್ರಿಯವರಿಗೆ ಹೇಳಿ ಬಾ. ಗೌಡರ ಮೆರವಣಿಗೆ ತೆಗಿಯಾದೈತಿ, ಗಡಾನ ಮಠಕ್ಕೆ ಬರಿ ಅಂತ ಹೇಳಿ ಅಂಗಡಿಗೆ ಹೋಗು.” ಮಾಯಪ್ಪ ಅಧಿಕಾರವನ್ನೆಲ್ಲ ಕೈಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಆಜ್ಞೆಮಾಡಿದ. ಅವರ ಉತ್ತಾಹದ ಮಾತಿಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಡದೆ ಲಿಂಗಪ್ಪ ಸಮ್ಮತಿ ಕೊಟ್ಟಂತೆ ಮಾಡಿ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟ.

ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡನ ಮೆರವಣಿಗೆ ಮಠದಿಂದ ಹಣಮಂತದೇವರ ಗುಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಗ್ರಾಮಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಗೋಪಾಳಕೃಷ್ಣನ ಗುಡಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಆಗಲೇ ಸಾಯಂಕಾಲವಾಗಿತ್ತು. ಅಂದು ಆಷಾಢ ವದ್ಯ ಏಕಾದಶಿಯಾದ್ದರಿಂದ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಪುರಾಣ ಹೇಳಿ ಇನ್ನೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಗೌಡರ ಓಣಿಯಿಂದ ನೀರಗಸೆಯ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಗುಡಿಯ ಕಡೆಗೇ ಬರುತ್ತಿರುವ ಲಿಂಗಪ್ಪನ ಮೆರವಣಿಗೆಯನ್ನು ನೋಡಿಯೂ ನೋಡದವರಂತೆ ಕುಳಿತಿದ್ದರು.

ಮೆರವಣಿಗೆ ಗುಡಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡ ದೇವರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದ. ಅವನ ಬದಿಗೇ ನಿಂತಿದ್ದ ಮಾಯಪ್ಪ. “ದೇವರಿಗೆ ಕಾಯಿ ಒಡೀಬೇಕು. ಅಚಾರೆಪ್ಪ, ಕುಂತೀರ್ಯಾಕ ಏಳಿ” ಎಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ಒರಟಾಗಿಯೇ ಹೇಳಿದ.

ಆಚಾರ್ಯರು ಗೋಣೆತ್ತಿ ನೋಡಿದರು. ಅವರಿಗೆಲ್ಲ ತಿಳಿದಿತ್ತು; ಆದರೆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಹೋರಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲವೆಂದೆನಿಸಿತ್ತು. “ಇವೊತ್ತ ಏಕಾದಶಿ. ದೇವರಿಗೆ ಕಾಯಿ ಒಡದು ನೈವೇದ್ಯ ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಬರೂದುಲ್ಲ. ಅದು ನಿಷಿದ್ಧ” ಎಂದು ತಮಗೇ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ನುಡಿದರು. “ನಿಮಗ ಬ್ಯಾಡಾದರ ಬಿಡರಿ. ಕಾಯಿ ಒಡದು ಕಪ್ಪರಾ ಹಚ್ಚಿದರ ದೇವರೇನು ಒಲ್ಲೆ ಅಂತಾನ?” ಎಂದು ಲಿಂಗಪ್ಪ ಕಣಕಿದ.

ಆಚಾರ್ಯರು ಅವನ ಮಾತಿಗೆ ನಕ್ಕು ಚೇಷ್ಟೆಗೆಂಬಂತೆಯೇ ಹೇಳಿದರು; “ಅಲ್ಲೋ ಲಿಂಗಪ್ಪ, ಮಾಯಪ್ಪನಂತೂ ಜಾತ್ಯಾ ಕುರುಬ. ನಾ ಹೇಳಿದ್ದು ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯೂದಿಲ್ಲ. ಅಂತ ಅವಗ ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಬೇಕಾತು. ಆದರೆ ನೀನೂ ಹೀಂಗ ಮಾತಡತೀ ಅಂತಂದಮ್ಯಾಲೆ ಅವನಕಿಂತಾ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕುರುಬ ನೀನ ಅದೆಲ್ಲಾ!” ಎಂದು ಮಾತನ್ನು ಹಾಸ್ಯದಲ್ಲಿ ತೇಲಿಸಿದರು.

ಹಿಂದೆ ಎಷ್ಟೋ ಬಾರಿ ಆಚಾರ್ಯರು ಹೀಗೆ ಚೇಷ್ಟೆ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಆಗಲೆ ಲಿಂಗಪ್ಪ ನಕ್ಕುಬಿಡುತ್ತಿದ್ದ. ಆದರೆ ಈಗ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬದಲಾಗಿತ್ತು. ಮುದುಕ ತನ್ನ ಹುಟ್ಟನ್ನೇ ಬಯಲಿಗಳೆದನೆಂದು ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿತು. ಆದರೂ ಅದನ್ನು ತೋರಗೊಡದೆ “ನಿಮ್ಮಂತವರ ಮುಂದ ಎಲ್ಲಾರೂ ಕುರುಬರ ಅಲ್ಲರೇ?” ಎಂದು ನಕ್ಕು “ಆಚಾರಪ್ಪಗ ಸಕ್ಕರಿ ಕೊಡರೆಲೇ” ಎಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದ.

“ಇಲ್ಲ ನೋಡು ಲಿಂಗಪ್ಪಾ, ಇಂದ ಏಕಾದಶಿ, ದಾನ ಪರಿಗ್ರಹ ವರ್ಜ್ಯ” ಎಂದು ಆಚಾರ್ಯರು ಹೇಳಿ ಕೈಸನ್ನೆಯಿಂದಲೇ ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನು ಬೇಡವೆಂದರು.

“ಆಚಾರಪ್ಪ, ಇನ್ನಮ್ಮಾಗ ಹಿಂದಿನವರನ್ನೆಲ್ಲ ಮರೀಬೇಕು. ಊರ ಗೌಡ ಆಗಿ ಬಂದೀನು, ನನ್ನ ಮಾತಿಗೆ ಬೆಲಿ ಕೊಡಬೇಕಾಕೈತಿ” ಎಂದು ಲಿಂಗಪ್ಪ ದರ್ಪಯುತವಾಗಿಯೇ ಮಾತಾಡಿದ.

“ಈ ಮೆರವಣಿಗೆ, ಈ ಸಕ್ಕರಿ ಹಂಚೂದು ಇದನ್ನ ನೋಡೇ ನನಗ ಗೊತ್ತಾಗೇದ ಲಿಂಗಪ್ಪ, ಅದನ್ನೇನು ಬಾಯಿ ಬಿಚ್ಚಿ ಹೇಳೋ ಕಾರಣ ಇಲ್ಲ. ಆದರು, ಅಧಿಕಾರ ಬಂದರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ತಗ್ಗಿ ಮಾತಾಡಬೇಕಾಗತದ. ಹಾದೀ ಹಿಡದು ನೀತಿಸಮತವಾಗಿ ಯಾರೂ ಮಾತಾಡಿದರೂ ಬೆಲಿ ಕೊಡಬೇಕಾಗತದ. ಆದರೆ ಸಿಕ್ಕಿಸಿಕ್ಕಾಂಗ ಮಾತಾಡಿದರೆ ಗೌಡ ಇದ್ದರೂ ನಾ ಏನು ಬೆಲಿ ಕೊಡೂದುಲ್ಲ. ಇವೊತ್ತ ಏಕಾದಶಿ ಅಂತ ಹೇಳೀನಿ. ನಾ ಎರಡನೇ ಮಾತಾಡಲಿಕ್ಕೆ ತಯಾರಿಲ್ಲ” ಆಚಾರ್ಯರು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿಯೇ ಹೇಳಿದರು.

“ಆಚಾರಪ್ಪ ಏಕಾದೋಶಿ ಮಾಡ್ಯಾನಂತರೆಪೋ. ಹಸದ ಹಾರವನನ್ನು ತಡವಬಾರದು ಅಂತಾರು. ನಡೀರೆಲೆ” ಎಂದು ಲಿಂಗಪ್ಪ ಪರಿವಾರವನ್ನೆಲ್ಲ ಗುಡಿಯಿಂದ ತಿರುವಿಕೊಂಡು ನಡೆದ.

ಮಠದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡನಿಗೆ ಗೌರವ ಸಲ್ಲಿಸಲು ತಕ್ಕವರಾರು ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಿರಾದಾರ ಗೌಡರು, ಗೌಡರ ಭೂಮಿಗಳನ್ನು ಸಾಗುವಳಿಗೆ ಹಿಡಿದ ರೈತರು, ಜಾಗೀರದಾರರ ರೈತರು ಇವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದರೂ ಅಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಭೂಮಿಯಿಲ್ಲದ ಕುರುಬರು, ಹೊಲೆ ಮಾದಿಗರು, ಉಪ್ಪಾರರು ಮೊದಲಾದವರೇ ನೆರೆದಿದ್ದರು. ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡನಿಗೆ ಈ ಸಂಗತಿ ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರದೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಮೆರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸದಿದ್ದವರೆಲ್ಲ ಪಾರ್ವತವ್ವನ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರಿರಬೇಕೆಂದು ತರ್ಕ ಕಟ್ಟಿದ.

ಮೆರವಣಿಗೆಯ ಅಬ್ಬರ ಮುಗಿದು, ಸಕ್ಕರೆ ಹಂಚುವದಾದ ಮೇಲೆ ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡನ ಪರಿವಾರ ಮಠದಲ್ಲಿ ಸೇರಿತು. ಲಿಂಗಪ್ಪ ಅವರಿಗೆಲ್ಲ ಗಿಬ್ಬನ್

ಸಾಹೇಬರು ಕೊಟ್ಟ ಆಶ್ವಾಸನದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಹೇಳಿದ. ಪರಿವಾರಕ್ಕೆಲ್ಲ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಪಾದಳಿಯ ದೈವ ತೆರೆಯಿತೆಂದು ಲಿಂಗಪ್ಪನನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಿದರು.

ಪಡದಪ್ಪನವರಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಗಾಂಜೀ ಮಿದ್ದುವ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲದೆ ಕರಿಯಪ್ಪ ಅಡ್ಡಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ. ತೀರ್ಥಪ್ರಾಶನದ ಆಸೆಗಾಗಿಯೇ ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆಯುವ ಭಕ್ತ ಪರಿವಾರವೆಲ್ಲ ನೋಣಜಾಡಿಸುತ್ತ, ತೇಲುಗಣ್ಣು ಮೇಲುಗಣ್ಣುಹಾಕುತ್ತ ಕುಳಿತಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತಿತ್ತು. ಯಾರೊಬ್ಬರ ಮುಖದ ಮೇಲೂ ಚಿವುಟಿದರೆ ಒಂದು ಹನಿ ರಕ್ತ ಕೂಡ ಚಿಮ್ಮುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡನ ಬಾಯುಪಚಾರದಿಂದ 'ತೀರ್ಥಭಕ್ತ'ರ ಚಾತಕ-ಹೃದಯ ಹೇಗೆ ತಣಿಯಬೇಕು?

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹೊಲೆಯರ ರುದ್ರ ತಡೆಯಲಾರದೆ ಬಾಯ್ತೆರೆದ: "ಯಪ್ಪಾ, ಮದ್ಯಾನದಿಂದ ಓಡಾಡಿ ಓಡಾಡಿ, ಜನಾ ಕೈಕಾಲು ಸರವುಗಟ್ಟಿ ಕುಂತೈತಿ. ಸೊಲಪ ತೀರ್ತಾ ಮಂಜೂರಿ ಮಾಡಿಸಿಬಿಟ್ಟಿರ ಮಜಾ ಅದೀತ ಯಪ್ಪಾ" ಎಂದು ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ.

"ಅಪನವರು ಇಲ್ಲದಾಗ ತೀರ್ತದ ನೆನಪು ತಗೂದಂದರೇನಲೆ ರುದ್ರಾ? ಆಸ್ಯಾಡ (ಆಷಾಢ)ದಾಗ ಹೊಲ್ಯಾ ಸೀ ತೆನಿ ಬೇಡಿ ಅತ್ತನಂತ, ಕೇಳಿದಿಲ್ಲೋ?" ಮಾಯಪ್ಪ, ಪಡದಪ್ಪನವರಿಲ್ಲದಾಗ ತೀರ್ಥದ ನೆನಪೂ ಕೂಡ ಪಾಪವೆಂಬಂತೆ ರುದ್ರನನ್ನು ಜಬರಿಸಿದ.

"ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ ಏನ ಯಪ್ಪಾ? ಅದರ ಮೈಯುಂಡ ಚಟಾ ಏನೇನೋ ನುಡಸತೈತಿ. ಹಾಗಾರ ಈ ಜನಾ ಎಲ್ಲಾ ಇನ್ನು ಮನೀಗೆ ಹೋಗಲಿ ಅಂತ ಅಪಣೆ ಕೊಟ್ಟ ಬಿಡರಿ" ಎಂದು ರುದ್ರ ನಿರಾಶೆಯಿಂದ ಬೆಂದ ಹೃದಯದವನಾಗಿ ಹೇಳಿದ. ಅವನ ಈ ಒಡಕು-ನುಡಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಲಿಂಗಪ್ಪನಿಗೇ ಕೆಡುಕೆನಿಸಿತು. ತನ್ನ ನಿಷ್ಕಾಂಚನತ್ವವನ್ನು ನೆನೆದು ನಾಚಿಕೆಯೂ ಆಯಿತು. ಆದರೆ ತೀರ್ಥವಿಲ್ಲದೆ ಇಂಥ ಉತ್ಸವ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ, ಹಾಗೆಯೇ ಮಲಗಬೇಕೇ? ಒಂದು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿ ನೋಡೋಣವೆಂದು ಅವನಿಗನಿಸಿತು. "ಲೇ ಕರಿಯಾ, ಕಾಯಿ ಏನಾದರೂ ಕಾದಿದ್ದರ ದೈವಕ್ಕೆ ತಂದು ನೀಡಲೇ?" ಎಂದು ಸುಮ್ಮನೆ ಹರಳೊಗೆದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದ.

"ಒಂದು ಜಾಗಾದಾಗ ಅದಾವು ಕರೆ. ಆದರ ರೋಖಿ ದುಡ್ಡು ಕೊಟ್ಟರ ಸಿಗತಾವು. ರೂಪಾಯಿ ಕೊಡಿ ಗೌಡರ, ಗಸಗ್ಗನ ಹೋಗಿ ತಂದು ಕೊಡತೀನು" ಎಂದು ಮಾಯಪ್ಪ ಹೇಳಿದಾಗ ಲಿಂಗಪ್ಪನ ಮುಖ ಕಳೆಗುಂದಿತು. ಗೌಡರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಣವಿಲ್ಲವೆಂದು ಮಾಯಪ್ಪನಿಗೆ ಕೂಡಲೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಆದರೂ

ಉದ್ದರಿ ತರುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿ ನೋಡೋಣವೆಂದು ಎದ್ದ. ಹೊಲೆಯರ ರುದ್ರ ಅವನ ಸಂಗಡ ತಾನೂ ಹೊರಟ. “ನೀನ್ಯಾಕಲೇ? ಸುಮಾಕ ಕೂಡಬಾರದ?” ಎಂದು ಲಿಂಗಪ್ಪ ಗದ್ದರಿಸಿದ. ಆದರೂ ಅವನು ಅದನ್ನು ಕಿವಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಲೇ ಇಲ್ಲ.

ಮಾಯಪ್ಪ ಹೊರಟದ್ದು ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯ ಕಾಯಿಗಳನ್ನು ತರುವದಕ್ಕಾಗಿ. ನಾಗರ ಪಂಚಮಿ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದದ್ದರಿಂದ ಕುಡುಕರಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಬಾಟ್ಟಿ ಸೆರೆ ಮಾರಿ ದುಡ್ಡು ಗಳಿಸಬಹುದೆಂದು ಅವನು ಭಟ್ಟಿಯಿಟ್ಟು ಆರು ಬಾಟ್ಟಿ ಸೆರೆ ತಯಾರಿಸದ್ದ. ರುದ್ರನ ಅವಿವೇಕದಿಂದ ಈ ಗುಟ್ಟು ರಟ್ಟಾಗಬಹುದೆಂಬ ಭೀತಿಯಿಂದ “ರುದ್ರಾ ನಿನಗೊಂದು ಕಾಯಿ ಬ್ಯಾರೆ ಮುಟ್ಟಿಸತೀನು. ಆದರೆ ನನ್ನ ಮನ್ಯಾಗಿನ ಕಾಯಿ ತಂದೈತಿ ಅಂತ ಯಾರ ಮುಂದೂ ಉಸಲ ಒಡೀಬಾರದಲೇ!” ಎಂದು ಎಚ್ಚರಿಸಿದ. “ನೀವು ಎದ್ದು ಹೊಂಟಾಗ ತಿಳಿದಿತ್ತರಿ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಕುಂತ ಜನಕ್ಕೆ ಹ್ಯಾಗ ತೀಳಿಧಾಂಗ ಮಾಡಿ ಬಂದೆ ನೋಡಿದಿರಿಲ್ಲೋ? ನಿಮ್ಮ ಮಾತು ಮೀರಾಣರೆ” ಎಂದು ಜಂಬ ಕೊಚ್ಚಿಕೊಂಡು ರುದ್ರ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದ.

ಮಾಯಪ್ಪ ಊರ ಹೊರಗೆ ಒಟ್ಟಿದ ಹೊಟ್ಟಿನ ಬಣಿವೆಯಲ್ಲಿ ಕೈ ಹಾಕಿ ಸೆರೆ ತುಂಬಿದ ಎರಡು ಬಾಟಲಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು, ಒಂದನ್ನು ರುದ್ರನ ಕೈಗಿತ್ತು ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ವಲ್ಲಿಯ ಸೆರಗಿನಲ್ಲಿ ಮರೆಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮಠಕ್ಕೆ ನಡೆದ. ಆದರೆ ರುದ್ರ ಅವನ ಹಿಂದೆ ಬರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಸೆರೆಯ ಬಾಟಲಿಯನ್ನು ಮನೆಗಿಟ್ಟು ಬರಲು ಹೋಗಿರಬಹುದೆಂದು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದ. ರುದ್ರ ಹೊಟ್ಟಿನ ಬಣಿವೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟಿದ್ದ ಉಳಿದ ನಾಲ್ಕು ಬಾಟಲಿಗಳನ್ನೂ ತಾನು ಹೊತ್ತ ಗೊಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಮರೆಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದು, ಮಠದ ಹೊರಗೆ ತಲೆಬಾಗಿಲ ಹತ್ತಿರುವ ಕಲ್ಲ ಮೇಲೆ ಗೊಂಗಡಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ಒಳಗೆ ನಡೆದ. ಅಲ್ಲಿ ತೀರ್ಥ ವಿತರಣಾಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ದಂಗಾಗಿದ್ದ ಮಾಯಪ್ಪನ ಕಡೆಯಿಂದಲೇ ತನ್ನ ಪಾಲಿನ ತೀರ್ಥವನ್ನು ಪಡೆದು ಗುಟುಕರಿಸಿದ. ಅದಾದ ಮೇಲೆ ಮನೆಗೆ ನಡೆದ.

ಅಲ್ಲಿ ಕುಡಿದ ಸೆರೆಯ ಅಮಲು ತಲೆಗೇರಿತ್ತು. ತಾನು ಕದ್ದು ತಂದ ಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಗೊಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟ ಎಚ್ಚರವಿಲ್ಲದೇ ರುದ್ರ ಮನೆಗೆ ನಡೆದ. ರುದ್ರನ ಹೆಂಡತಿ ದುರಗವ್ವ ಗೊಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗಲೇ ಅವನಿಗೆ ನೆನಪು ತಿರುಗಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದು ನೋಡಿದರೆ ಗೊಂಗಡಿ ಅಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಾಯಪ್ಪ ಅದನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೊರಟುಹೋಗಿದ್ದನೆಂದು ಕರಿಯ ಹೇಳಿದ. ಮರುಮಾತಾಡದೆ ಮಾಯಪ್ಪನ ಮನೆಗೋಡಿದ. ಮಾಯಪ್ಪ ಕೆಂಡವಾಗಿಯೇ

ಕುಳಿತಿದ್ದ. ಅವನ ಗೊಂಗಡಿಯನ್ನು ಅವನ ಮುಖಕ್ಕೆ ಬಿಸಾಡಿದ. ರುದ್ರನಿಗೆ ನಾಚಿಕೆಯೆನಿಸಿತು. ತನ್ನ ಕಳ್ಳತನ ಬಯಲಿಗೆ ಬಂತೆಂದುಕೊಂಡು ತಲೆಬಾಗಿ, “ಯಪ್ಪಾ ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಮರೆತುಬಿಡ್ಡಿ” ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡು ತೆಪ್ಪಗೆ ಗೊಂಗಡಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ನಡೆದ.

ಆಷಾಡದ ಕಾರ್ಮುಗಿಲು ಆಕಾಶದ ತುಂಬ ಹರಡಿಕೊಂಡಿದ್ದವು. ನಡುನಡುವೆ ವಾತಾವರಣ ನಡುಗಿದಂತೆ ತಣ್ಣನ್ನ ಗಾಳಿಯ ಸೆಳಕು ಸುಳಿಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಸಿಟಿಸಿಟಿಯಾಗಿ ಮಳೆ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಂತೆ, ಒಮ್ಮೆ ಜೋರಾಗಿ ಒಮ್ಮೆ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಸುರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ತಡವಿ ನೋಡಿದರೆ ಕೈಯಿಂದ ಮುಟ್ಟುವಷ್ಟು ಕತ್ತಲೆ ಘನವಾಗಿತ್ತು. ಮಳೆ ಹನಿಗಳಿಂದ ತನ್ನ ಬಟ್ಟೆ ತೊಯ್ಯಬಾರದೆಂದು ರುದ್ರ ಗೊಂಗಡಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತುಗೊಂಡೇ ಸಾಗಿದ್ದ. ದೂರದಿಂದ ಕೆರವಿನ ಸಪ್ಪಳ ಕೇಳಬಂದಿತು. ಅದರ ಬೆನ್ನಹಿಂದಿನಿಂದಲೇ “ಯಾರಲೇ ಅವರು?” ಎಂದು ಗುಡುಗು ಕೇಳಬಂತು. ರುದ್ರ ವಾತಾವರಣಕ್ಕಿಂತ ತಣ್ಣಗಾದ; ಕೈ ಕಾಲು ನಡುಗಹತ್ತಿದವು. ವಲೀಕಾರ ಮಲ್ಲ ಗಸ್ತಿಗೆ ಹೊರಟಿದ್ದವನು ರುದ್ರನ ಮೇಲೆ ಸಂಶಯ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕೂಗಿದ್ದ.

“ನಾನರೀ ಹೊಲ್ಯಾರ ರುದ್ರ” ಇಷ್ಟು ಹೇಳಬೇಕಾದರೆ ನಾಲಿಗೆಯ ದ್ರವವಾರಿ ತಡವರಿಸಬೇಕಾಯಿತು.

“ರುದ್ರ ಅವರ ಸರಿಸತ್ಯಾಗ ಯಾಕ ಹೊಂಟೀಯಪಾ ಮನಗ?” ವಾಲೀಕಾರ ಮಲ್ಲ ಬೇಟೆ ಸಿಕ್ಕ ಆನಂದಲ್ಲಿಯೇ ಕೇಳಿದ. “ಮಾಯಪ್ಪನವರ ಮನೀಗೆ ಹೋಗಿದ್ದನರಿ?” ಎಂದ. ಮತ್ತೆ ನಡುಗುವ ಉತ್ತರವೇ ಬಂತು. ಆದರೆ ಸರಿಸಾತ್ರಿಯ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರ ಮುಖದ ಗುರುತು ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಹತ್ತುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸ್ನೇಹಿತರೂ ತಪ್ಪು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಕತ್ತಲೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿತ್ತು. “ಸುಳ್ಳ ಹೇಳಬ್ಯಾಡ ಮಗನ! ಮಾಯಪ್ಪನ ಹತ್ತರ ಏನ ಕಾರೇವ ಇತ್ತಂತ ಈ ರಾತ್ರಾಗ ಹೋಗಿದ್ದೆಪಾ? ನಡಿ ಚಾವಡಿಗೆ. ಬೆಳತನಾ ಕೂಡಿಸಿ, ರಾತ್ರಿ ಎಲ್ಲೂ ಕಳವ ಆಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರ ನಿನ್ನ ಬಿಡತೈತಿ” ಎಂದು ಮಲ್ಲ ಜಬರಿಸಿದ. “ಊರಾಗ ಗೌಡರ ಇಲ್ಲದಾಂಗ ಜಬರ ಮಾಡಬ್ಯಾಡ” ಹೊಲೆಯರ ರುದ್ರ ಲಿಂಗಪ್ಪನ ನೆನಪಾಗಿ ತಾನೂ ಗದರಿಕೊಂಡ. “ಹೀಗ ನಡಿ ಚಾವಡಿಗೆ. ಶ್ಯಾಮರಾಯರು, ಸಂಶೇ ಬಂದವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಚಾವಡ್ಯಾಗ ತಂದು ಕುಂದರಸು ಅಂತ ಹೇಳ್ಕಾರು” ಮಲ್ಲ ದನಿ ಏರಿಸಿ ಹೇಳಿದ.

ಇಬ್ಬರೂ ವಾದ ಹಾಕುತ್ತಲೇ ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮಠದ ಮುಂದೆ ಬಂದಿದ್ದರು.

ಲಿಂಗಪ್ಪ ಗೌಡನಿಗೆ ಇನ್ನೂ ನಿದ್ದೆ ಹತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇವರಿಬ್ಬರ ಏರುದನಿ ಅವನ ಕಿವಿಗೂ ಬಿದ್ದು, ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಕರೆದ. ಮಲ್ಲನನ್ನು ನೋಡಿ ಅದೇಕೋ ಅವನಿಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಕೆರಳಿತು. “ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ರಾತ್ರಿ ಅಡ್ಡಾಡವರನ್ನೆ ಹಿಡಿದರ ನನಗೆ ಸರಿಬರಾಕಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಅವನಿಗೇ ಬೈದನು.

ಮಲ್ಲಪ್ಪನ ಕರ್ತವ್ಯಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ಇದರಿಂದ ಅಪಮಾನವೆನಿಸಿತು. ಅವನು ಲಿಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ಎಷ್ಟೋ ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳಿದ. ರುದ್ರನ ಪೂರ್ವಚರಿತ್ರೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ನಿವೇದಿಸಿಕೊಂಡ. ಆದರೆ ಅದರಿಂದೇನೂ ಉಪಯೋಗವಾಗಲಿಲ್ಲ. ರುದ್ರನಿಗೆ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಲು ಅಪ್ಪಣೆಯಾಯಿತು. ಕುಡಿದಿದ್ದ ರುದ್ರನಿಗೆ ಆ ಅವಲಿನ ಜೊತೆಗೆ ನಿದ್ದೆಯ ಅಮಲೂ ಹಿಡಿದಿತ್ತು. ಗೌಡರಿಗೆ ಹೇಳಿ ಹೋಗುವಷ್ಟೂ ತ್ರಾಣ ಅವನಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಕಾಲು ತಡವರಿಸುತ್ತ ನಡೆದೇ ಬಿಟ್ಟ.

ವಾಲೀಕಾರ ಮಲ್ಲನಿಗೆ ಮುಖಭಂಗವಾಯಿತು. ಶಂಕರಪ್ಪಗೌಡರಿದ್ದಾಗಿನಿಂದ ಅವನು ಗಸ್ತಿ ತಿರುಗುತ್ತಲೇ ಬಂದಿದ್ದ. ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯ ಮುಂದೆ ಚಿಕ್ಕ-ಪುಟ್ಟ ಕಳವುಗಳಾಗುತ್ತವೆಂದು ಅವನು ಎಚ್ಚರಿಕೆ ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಪಾದಳಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅಪರಾಧಗಳ ಇತಿಹಾಸ ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈಗ ಕಾಲ ಬದಲಾಗಿತ್ತು. ಏನೂ ಹೇಳದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಚಾವಡಿಗೆ ಬಂದು ಮಲಗಿಬಿಟ್ಟ.

ಆದರೂ ಮಲ್ಲನಿಗೆ ನಿದ್ದೆಹತ್ತಲಿಲ್ಲ. ಚಾವಡಿ ಕಟ್ಟಿಯ ಮೇಲೆ ಹೊರಳಾಡಿ ಹೊರಳಾಡಿ ಬೇಸತ್ತ. ವತನದಾರ ವಾಲೀಕಾರನಾದ ತನಗಿಂತ, ಗೌಡರಿಗೆ ಹೊಲೆಯರ ರುದ್ರ ಬೇಕಾದವ ನೆನಿಸಿದನಲ್ಲ ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ಕೆಡುಕೆನಿಸಿತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಗೂಗೆಯೊಂದು ಘೂಕ್ ಎಂದು ಕೂಗಿತು. ಮಲ್ಲನ ಎದೆ ನಡುಗಿತು. ಚಾವಡಿಯ ಮುಂದಿರುವ ಗಿಡದಿಂದ ಆ ಕೂಗು ಕೇಳಿ ಬಂದಿತ್ತು. ‘ಎಲಾ ಇವನ, ಈ ಅರಿಷ್ಟನನಮಗಂದು, ಮತ್ತೇನು ಕೆಡುಗಾಲ ಬರೂದೈತೆಂತ ಹೇಳತೈತೋ!’ ಎಂದು ತನಗೆ ತಾನೇ ಹೇಳಿಕೊಂಡ. ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕಾಲಾರಾ ಪಿಡುಗಿನಲ್ಲಿ ಶಂಕರಪ್ಪ ಗೌಡರು ಸಾಯುವ ಹಿಂದಿನ ರಾತ್ರಿ ಇದೇ ಗೂಗೆ ಕೂಗಿ ಕಣಿ ಹೇಳಿತ್ತು. ಈ ಗೂಗೆಗೆ ಸಾವೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಪಾದಳಿಯಲ್ಲಿ ಜನಜನಿತವಾದ ವಾರ್ತೆಯಿತ್ತು. ಪಾದಳಿಯ ವಾಸನಾಜೀವಿಯೊಂದು ಆ ಗೂಗೆಯ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು, ಕೆಡುಗಾಲದ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ಮೊದಲೇ ಕೊಡುತ್ತದೆಂದು ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರಿಗೆಲ್ಲ ನಂಬಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ಮರುದಿನ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿಯೇ ವಾಲೀಕಾರ ಮಲ್ಲ ನಿದ್ದೆಹೋದ.

೩೮

ಪಡದಯ್ಯನವರು ತಿರುಗಿ ಬರುವಾಗ ಚಿಮಣಾಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಜೊತೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡೇ ಬಂದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡನಿಗೆ ಸಿಡಿಲು ಬಡಿದಂತಾಯಿತು. ಅವರಿಬ್ಬರ ಸಂಬಂಧ ಅವನಿಗೂ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಹಿಂದೂಮ್ಮೆ ಪಡದಯ್ಯನವರು ಆ ಮಾತನ್ನು ಲಿಂಗಪ್ಪನೇದುರು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡೂ ಇದ್ದರು. ಆದರೆ ಚಿಮಣಾ ಅವರಿಗೊಂದು ಅನವಶ್ಯವಾದ ಹೊರೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲವೇ? ಅಂತೆಯೇ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನೇ ಅವಳ ಪ್ರಿಯಕರ ಎಂದು ಅವರು ಸಾಧಿಸಿರಲಿಲ್ಲವೇ? ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಸ್ತ್ರೀಣರಾದ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಯಾವ ಹೆಣ್ಣಿನ ಭಾರವನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಳ್ಳಲೂ ಒಪ್ಪಿರಲಿಲ್ಲ. ಜನರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಕುಗ್ಗಬಹುದೆಂದು ಸ್ವಾಮಿಗಳೇ ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಹೇಳಿದ್ದರು. ಅಂಥವರು ಈಗ ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆಲೇ ಚಿಮಣಾಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುವದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದರೂ ಏನು? ಅನಾಯಾಸವಾಗಿಯೇ ದೂರ ಹೋಗಿದ್ದಳು. ಯಾರೂ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗೆಂದು ಜುಲುಮೆ ಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿದ್ದಾಗಲೂ ಪಡದಯ್ಯನವರು ತಾವಾಗಿಯೇ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಚಿಮಣಾಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದೇಕೆ?

ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡನಿಗೆ ಈ ಸಂಗತಿಯ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಕುತೂಹಲ ತಡೆಯದಾಯಿತು. ಅಂತರಂಗದ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಪಡದಪ್ಪನವರು ಪವಡಿಸಿ ಎದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ, “ಇದೇನು? ವಿರಕ್ತಮಠದಾಗ ತೊಟ್ಟಿಲ್ಲ ತೂಗಾಕ ಹತ್ತೈತಲ್ಲ?” ಎಂದು ನಗೆಯಾಡಿದ.

ಪಡದಯ್ಯನವರು ಇದನ್ನು ಮೊದಲು ಊಹಿಸಿಯೇ ಇದ್ದರು. ಮಠದಲ್ಲಿ ಚಿಮಣಾಳ ವಾಸ್ತವ್ಯ ಜನರ ಅವಾಸ್ತವ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿಯೇ ತೀರುತ್ತದೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಮೊದಲ ಗೊತ್ತಾಗಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಪೂರ್ವಸಿದ್ಧತೆ ಅಷ್ಟಿಷ್ಟಲ್ಲ. ಜನರ ಸಲುವಾಗಿಯೇ ಅವರ ಕಲ್ಪಕ ಬುದ್ಧಿ ಕತೆಯೊಂದನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿತ್ತು. ಅದೊಂದು ಕರುಣರಸದ ಕಥಾನಕ. ಚಿಮಣಾ ಜೀವ ಬೇಡಾಗಿ ಬಾವಿಬಿದ್ದುದು, ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ತಾವೇ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವಂತೆ ವಿಧಿಯುಮಿಸಿದ್ದು, ಚಿಮಣಾಳನ್ನು ಮೃತ್ಯುವಿನ ದವಡೆಯಿಂದ ಪಾರುಮಾಡಿದ್ದು, ಅವಳು ಕಾಲಿಗೆ ಬಿದ್ದು ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಬೇಡಿದ್ದು, ತಾವು ಮಠದಲ್ಲಿ ಈ ಅನಾಥಳಿಗೆ ಇರಲು ಅನುಕೂಲ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ಮೊದಲಾದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅವರು ಬಣ್ಣದುಂಬಿ ಹೇಳುವಾಗ ಜನರು ನಂಬಲೇಬೇಕಿತ್ತು.

ಆದರೆ ಎಲ್ಲ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೂ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಬಲ್ಲ ಲಿಂಗಪ್ಪ ಇದನ್ನು ನಂಬುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಮನವೊಲಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಏನೂ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲವೆಂದರಿತು “ಗೌಡರ, ನಿಮಗೆಲ್ಲ ಹಕೀಕತು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಗೊತ್ತೆ ಐತಿ. ಆದರ ಊರ ಜನಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ನಾ ಹೇಳೂ ಮಾತು ಸೈ ಅನಿಸೀತೋ ಇಲ್ಲೋ ಹೇಳಿ” ಎಂದು ಈ ಕತೆಯನ್ನು ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಅವನಿಗೇ ಹೇಳಿದರು. ಲಿಂಗಪ್ಪ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಕಲ್ಪನಾ ಶಕ್ತಿಗೆ ಬೆಕ್ಕಸಬೆರೆಗಾದ. “ಸ್ವಾಮೇರ, ನೀವು ಸುಳ್ಳಿಗೆ ಬಣ್ಣಾ ಬಡದರ ಖರೇ ಮಾತಿನ ಕಿಂತಾ ಖರೇ ಅನಸೂ ಹಾಗ ಆಗತೈತಿ. ನೀವು ಸ್ವಾಮೇರಾಗದ ಎಲ್ಲರ ವಕೀಲರಾಗಿದ್ದರ ಪಾಡಿತ್ತು” ಎಂದು ತನ್ನ ಚೇಷ್ಟೆಗೆ ತಾನೇ ನಕ್ಕ.

ಪಡದಯ್ಯನವರು ಈ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಉಬ್ಬಿದರು. ಚಿಮಣಾಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದದ್ದು ಅವರ ಪಾಲಿಗೊಂದು ವಿಷಯವೇ ಆಗಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ಶ್ರಮಪಟ್ಟದ್ದೇನೂ ಸುಳ್ಳಲ್ಲ. “ಯಶವಂತರಾಯ ಪಾಟೀಲರಂದರ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನಶ್ಯಾ ಅಲ್ಲ. ನಿಮಗ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲೇನು ಗೌಡರ ಅವಂದು? ಅಂತವಗೂ ನನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಮಬ್ಬು ಹಿಡೀತು. ‘ಚಿಮಣಾ ಬರತಿದ್ದರ ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗು’ ಅಂದಾ. ನಾನೂ ಅದಕ್ಕೆ ಪೇಚು ಹಾಕಿದ್ದೆ. ‘ಚಿಮಣಾ ಬರದಿದ್ದರೆ ನಂದೇನೂ ಜುಲುಮಿ ಇಲ್ಲ. ಆದರ ಅನ್ಯಾಯದಿಂದ ಕೂಸಿನ ತಂದಿ ನಾನು ಅಂತ ಸರಕಾರಿ ಲೆಕ್ಕದಾಗ ನಮೂದ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟೀರಿ. ಕೂಸು ನನ್ನದು ಅಂದ ಬಳಿಕ ಅದು ಮಠಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದು. ಕೂಸು ಮಠದಾಗ ಬೆಳೀಲಿ ಅಂತ ಊರ ದೈದವರು, ಮಠದ ಕಬಜಾ ನನಗ ಬಂದದ್ದರಿಂದ ಹಟಾ ಹಿಡಿದಾರು. ಈಗ ಕೂಸಿನ ಬಿಟ್ಟು ಹೋದರ ನಾ ಮಠದಾಗ ಕಾಲ ಹಾಕದ್ದಾಗ ಆಗತೈತಿ. ಅದಕ್ಕೆ ಕೂಸ ಕೊಡಬೇಕು, ಇಲ್ಲಾಂದರ ಸರಕಾರಿ ಲೆಕ್ಕದಾಗ ಕೂಸಿನ ತಂದಿ ನಾನಲ್ಲ ಅಂತ ಬರಸಬೇಕು” ಅಂತ ಜಳಾಜಳಾ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟೆ. ಚಿಮಣಾನ್ನ ಕೇಳಿ ಬರತೀನೆಂದಾ. ಚಿಮಣಾ ‘ಕೂಸು ಮಠದಾಗ ಒಂದ ಹ್ಯಾಗ ಇರಬೇಕೂ? ನಾನೂ ಬರತೀನಿ’ ಅಂದಳು. ನಡೀ ಅಂತ ಹೇಳಿ ಕರಕೊಂಡು ಬಂದೀನು” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಪಡದಯ್ಯನವರು ಹೆಮ್ಮೆಯ ಮುಗುಳು ನಗೆಯೊಂದನ್ನು ಬೀರಿದರು.

ಪಡದಯ್ಯನವರು ಹೇಳಿದ್ದರಲ್ಲಿ ಏನೂ ಸುಳ್ಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಶವಂತರಾಯರಿಗೆ ಚಿಮಣಾಳನ್ನು ಅವನ ಜೊತೆಗೆ ಕಳಿಸುವ ಮನಸ್ಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ದಿನ ದಾದಾ ಬಂದು ತನ್ನ ತಂಗಿಯನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯಬಹುದೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಆಸೆಯಿತ್ತು. ಆದರೆ ದಾದಾ ತಿರುಗಿ ಇತ್ತಕ್ಕಡೆಗೆ ಹಾಯಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಪಡದಪ್ಪ

ಕಾಲಸ್ವರೂಪಿಯಾಗಿ ನಿಂತು ಜನ್ಮಾಂತರದ ಸಾಲವನ್ನು ಕೇಳುವವರಂತೆ ತನ್ನ ಹಕ್ಕನ್ನು ಬೇಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಯಶವಂತರಾಯನಿಗೆ ಆ ಕಾಲಕ್ಕೇನೋ ದುಃಖವೆನಿಸಿತು. ಆದರೆ ಎಷ್ಟು ಒಳ್ಳೆಯ ರೀತಿಯಿಂದ ನೋಡಿಕೊಂಡರೂ ತನ್ನ ಮನೆ ಚಿಮಣಾಳ ಮನೆಯಾಗಲಾರದೆಂದೆನಿಸಿತು. ಪಡದಪ್ಪ ಎಷ್ಟೇ ಕೆಟ್ಟವನಾಗಿದ್ದರೂ ವಿಧಿ ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಒಂದುಗೂಡಿಸಿತ್ತು. ಒಂದು ಜೀವದ ಮೇಲೆ ಇನ್ನೊಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಜೀವವೇ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕೆಂದೇನು ಬರೆದುಕೊಟ್ಟಿದೆಯೇ? ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕೆಟ್ಟವರು ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತಿರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಎಂಥ ಕೆಟ್ಟವರೂ ತನ್ನ ಕುಟುಂಬದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ತಾನು ಒಳ್ಳೆಯವನೇ ಅಲ್ಲವೇ? ಕರುಳಿನ ಒಲುಮೆ ಪಾಪಪುಣ್ಯಗಳೆರಡನ್ನೂ ಮೀರಿ ಹರಿಯುವಂಥದು. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ನೆನೆದೇ ಯಶವಂತರಾಯರು ಚಿಮಣಾಳಿಗೇ ಅದರ ಹೊಣೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು.

ಚಿಮಣಾಳಿಗಂತೂ ತನ್ನ ಬಾಳು ಎಂದೋ ದೈವ-ದುರ್ವಿಲಾಸಕ್ಕೆ ಆಹುತಿಯಾಗಿದೆಯೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗಿತ್ತು. ಅಶುಭವನ್ನು ಸೆರೆಗಿನಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡೇ ಹುಟ್ಟಿದವಳು ಬಾಳುವೆಯುದ್ದ ಅದನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಉಣ್ಣಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ತಾಯಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಬೇರಿಲ್ಲದ ಸಸಿಯಾಗಿದ್ದಳು; ತಂದೆಯ ಒಲುಮೆಯ ನೀರಿನಿಂದ ಆದಷ್ಟು ಜೀವ ಹಿಡಿದಿದ್ದಳು. ಪುಣ್ಯವಶದಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಗಿಡಕ್ಕಂಟಿ ಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಹೊರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಬಹುದಿತ್ತು. ಆದರೆ ತನ್ನ ರೂಪವೇ ತನಗೆ ಶತ್ರುವಾಗಿತ್ತು. ಪಾದಳಿಯ ಕಾಮುಕರ ದೃಷ್ಟಿದೋಷವೆಲ್ಲ ನಂಜಾಗಿ ಆ ರೂಪವನ್ನು ಎಂಜಲುಗೊಳಿಸಿತ್ತು. ಪಡದಪ್ಪ ನಿಮಿತ್ತಮಾತ್ರವಾಗಿದ್ದ. ಅಂದೇ ಸತ್ತು ಹೋಗಿದ್ದ ಚಿಮಣಾ, ಮುಂದೆ ತನ್ನ ಕೂಸಿನ ತೊಟ್ಟಿಲಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಬದುಕಿದ್ದಳು. ಬೇಕಾದಾಗ ದೈವ ತೂಗುತ್ತಿತ್ತು; ಬೇಡವಾದಾಗ ಬಿಡುತ್ತಿತ್ತು. ಚಿಮಣಾಳಿಗೆ ಅದರ ಅರಿವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಹೌದು, ದಾದಾನ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತ್ರ ಆಸೆ ಇನ್ನೂ ಮಿಂಚುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ದಾದಾನ ಹೃದಯ ಇನ್ನೂ ಅವಳ ಬಗ್ಗೆ ಕರಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಅಶ್ರಯ ತನಗೆ ದೊರೆಯಬೇಕೆಂದು ದೈವದ ಅಪೇಕ್ಷೆಯೇ ಇರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೇನೋ! ಆದರೆ ಯಶವಂತರಾಯರ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಅವನ ಸಲುವಾಗಿ ಕೊನೆಯಿಲ್ಲದ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಚಿಮಣಾ ಇದ್ದಳು. ಈಗ ಮತ್ತೆ ಪಡದಪ್ಪ ತನಗಾಗಿ ಹಾತೊರೆದು ಬಂದಿದ್ದ. ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ತನಗೇನೂ ಪ್ರೀತಿಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಬಹುದೆಂಬುದೇ ವಿಧಿಯ ಕ್ರೂರಹಾಸ್ಯವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತ್ತು. ಸರಕಾರಿಯ ಲೆಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕೂಸಿನ ತಂದೆಯೆಂದು ಅವನ ಹೆಸರು ಬಂದಮೇಲಂತೂ

ಲೋಕದ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಅವನೇ ಪತಿಯಾಗಿದ್ದ. ಮೇಲಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಯೆಂಬುದಾದರೂ ಏನು? ಒಲಿದ ಜೀವಗಳು ಕೂಡುವದೆಂದರೇನು? ಆ ಅನುಭವದ ದೂರಪ್ರಜ್ಞೆ ಕೂಡಬಾರದಷ್ಟು ಚಿಮಣಾಳ ಹೃದಯ ಸುಟ್ಟುಹೋಗಿತ್ತು. ಜೀವನದ ನೂರಾರು ಹೊಳವುಗಳನ್ನು ಕಂಡು ನಲಿದರೂ ನಾವು ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಒಂದನ್ನೇ ಅಲ್ಲವೇ? ಈಗ ಚಿಮಣಾ ಪಡದಪ್ಪನನ್ನೇ ಗಂಡನೆಂದು ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ತನ್ನದಲ್ಲವೆಂದೆನಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಯಶವಂತರಾಯರ ಕರುಣೆ ಕೂಡ ಅವಳ ಪಾಲಿಗೆ ವಿಷವಾಗಿತ್ತು. ಸುಖವಂತೂ ತನ್ನ ಮಡಿಲಿಗೆ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿಂದ ಪಾರಾದರೂ ಅಷ್ಟೇ ಸಮಾಧಾನವಾದೀತೆಂದು ಅವಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

ಚಿಮಣಾಳ ಅಂತರಂಗದ ಕನ್ನಡಿ ಎಂದೋ ಒಡೆದು ಚೂರಾಗಿತ್ತು. ಯಶವಂತರಾಯರು ಹುಚ್ಚು ಮೋಹದಿಂದ ಆ ಚೂರುಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಒಂದುಗೊಳಿಸುವ ವೃಥಾ ಸಾಹಸದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿದ್ದರು. ಚಿಮಣಾಳಿಗೆ ಅದರಲ್ಲೇನೂ ನಂಬಿಕೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಏನೇ ಆಗಲಿ, ಪಡದಪ್ಪ ಹಳೆಯ ಸಂಬಂಧವೊಂದನ್ನು ನೆನಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ. ಮದುವೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಸಂಬಂಧ ಸುಳ್ಳೇ? ಹೀಗೆಲ್ಲ ವಿಚಾರಮಾಡಿ ಚಿಮಣಾ ಎರಡೂ ಕಣ್ಣು ತೆರೆದುಕೊಂಡೇ ಈ ಭೀಕರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಜೀವನಪ್ರವಾಹ ಒಯ್ಯುತ್ತ ಸಾಗುವದೇ ಈಗ ಅವಳ ಗುರಿಯಾಗಿತ್ತು. ತನ್ನ ಜೀವನದ ಪಾಪ-ಪುಣ್ಯಗಳ ಹೊಣೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಪಡದಪ್ಪನ ಮೇಲೆಯೇ ಹೊರಿಸಿಬಿಡಬೇಕೆಂಬ ಅಮಾನುಷ ನಿಶ್ಚಯದಿಂದಲೇ ಈಗವಳು ಹೊರಟಿದ್ದು. ಚಿಮಣಾ ಕೂಸನ್ನು ಬಗಲಲ್ಲೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಹಿಂದು ಮುಂದೆ ನೋಡದೆ ವಿರಕ್ತಿಯಿಂದ ನಡೆದಾಗ ಯಶವಂತರಾಯರ ಕರುಳೆಲ್ಲ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ್ದವು. ಚಿಮಣಾಳ ವಿರಕ್ತಿ ಪಡದಯ್ಯನವರಂಥ ಸನ್ಯಾಸಿಯ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಅಣಕವಾಡುವಂತಿತ್ತು.

ಈ ಕತೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಿದ ಲಿಂಗಪ್ಪ ಗರಹೊಡೆದಂತಿದ್ದ. ಪಡದಯ್ಯನವರು ವಿರಕ್ತರಾಗಿದ್ದರಿಂದಲೋ ಏನೋ, ಮಾನವೀಯ ಗೌರವವನ್ನೂ ಕೂಡ ಕಳೆದುಕೊಂಡಂತೆ ಕಂಡರು. ಚಿಮಣಾಳನ್ನು ಕರೆತಂದು ಮಠದಲ್ಲಿಟ್ಟ ಈ ಸನ್ಯಾಸಿ, ನಾಳೆ ಜನರನ್ನು ಹೇಗೆ ಎದುರಿಸಬಹುದೆಂದು ಅವನ ಸಂಶಯ. ಆದರೆ ಜನತೆಯ ಮನೋಧರ್ಮವನ್ನೇ ಅಡಿಗಲ್ಲಾಗಿರಿಸಿ ಪಡದಯ್ಯನವರು ತಮ್ಮ ಸ್ವಾರ್ಥದ ಮಠವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಯಾವ ಪಾಪವನ್ನೂ ಪುಣ್ಯವಾಗಿ ಬೆಳಗಿಸುವ ಮಾಟಗಾರಿಕೆ ಅವರಲ್ಲಿತ್ತು. “ನಾವು ಮಾಡೂದೆಲ್ಲಾ ನೀತಿ ಧರ್ಮಾ ಕಾರ್ಯಾಕ ಅಂತ ಜನರಿಗೆ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟರೆ ಸಾಕು ಗೌಡರ! ಜನಾ ಕುರಿಹಿಂಡು

ಬರೂ ಹಾಗೆ ಬೆನ್ನಹತ್ತತಾರು” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಲಿಂಗಪ್ಪನ ಬೆರಗಿನ ಬಾಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಸಿದರು.

ಇವರಿಬ್ಬರ ಮಾತು ನಡೆದಿರುವಾಗಲೇ ಬಾಳಾರಾಮ ಮಾರವಾಡಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದ. ಅವನೊಬ್ಬ ವಿಲಕ್ಷಣ ವ್ಯಾಪಾರಿ. ಪಾದಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಅವನ ವ್ಯಾಪಾರದ ಸಾಹಸ ಗಾದೆಯ ಮಾತಾಗಿತ್ತು. ಒಂದು ಲೋಟಾ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ದೇಶದಿಂದ ಕೂಳ್ಳದೆ ಬಂದಿದ್ದ ಈ ಮಾರವಾಡಿ, ಜನರ ಕಣ್ಣೆದುರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಸಾಲಿಕೊಡುವ ಶ್ರೀಮಂತನಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದ. ಜೀವನದಲ್ಲಿಯ ಯಾವ ಸಂಗತಿಯನ್ನೂ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿದ್ಯೆ ಅವನಿಗೆ ರಗ್ಗತವಾಗಿ ಬಂದಿತ್ತು. ಈಗ ಲಿಂಗಪ್ಪ ಗೌಡನಾಗಿ ನೇಮಣೂಕಿ ಹೊಂದಿದ್ದ ಸುದ್ದಿ ಅವನಿಗೂ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಹಳ್ಳಿಗೆ ‘ಡೋಲು’ ಕೊಡುವ ಆಶ್ವಾಸನವನ್ನು ತಂದಿರುವದಾಗಿ ತಿಳಿಯಿತು. ಅಂದಮೇಲೆ ತಾನೇಕೆ ಲಿಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಡೋಲಿನ ಗುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಬಾರದು ಎಂದು ಅವನ ಹಂಚಿಕೆ. ನೂರಾರು ಚೀಲದಷ್ಟು ಜೋಳದ ಸಂಗ್ರಹ ಅವನಲ್ಲಿತ್ತು. ಸರಕಾರದಿಂದ ಗುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಜೋಳವನ್ನು ತಾನೇ ಹಂಚಿ ಲಾಭಪಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಉಪಾಯ ಹೂಡಿ, ಈಗ ಪಡೆದಪ್ಪನವರ ಕಾಲು ಬೀಳಲು ಬಂದಿದ್ದ. ಪಡೆದಪ್ಪನವರು ಅವನಿಗೂ ಒಂದು ಆಶ್ವಾಸನವಿತ್ತು ಕಳಿಸಿದರು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಎರಡು ತಾಸು ಹೊತ್ತೇರಿತ್ತು. ವಾಲೀಕಾರ ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಒಳಗೆ ಬಂದು ಶ್ಯಾಮರಾಯರು ಕರೆದಿರುವದಾಗಿ ಲಿಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ಹೇಳಿದ. ಶ್ಯಾಮರಾಯ ಶೇಷಪ್ಪನಿಂದ ಗೌಡಿಕಿ ದಪ್ಪರದ ಚಾರ್ಜನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದ. ಅದನ್ನೀಗ ಲಿಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಆ ಹೊಣೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಬೇಕಿತ್ತು. ಮಲ್ಲಪ್ಪನಿಂದ ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆ ಪಡದಯ್ಯನವರು, ತಾವೇ ಚಾರ್ಜು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವವರಂತೆ, “ಗೌಡರು ಊಟಾ ಮಾಡಿ ಚಾವಡಿಗೆ ಬರತಾರಂತೆ ತಿಳಿಸಿಪ್ಪಾ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವನನ್ನು ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಆಮೇಲೆ ಲಿಂಗಪ್ಪನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ “ನೋಡಿದಿರಲ್ಲ ಗೌಡರ? ಯಾಳೇ ಅನುಕೂಲ ಇದ್ದರ ಬೇಡಿದ್ದಲ್ಲ ಕೈಗೂಡತೈತಿ. ಗೌಡಿಕಿ ದಪ್ಪರ ಸಿಗಾಣಿಲ್ಲ ಅಂತ ಆಶೇ ಬಿಟ್ಟು ಕುಂತಿದ್ದಿರಿ. ಈಗ ಬರೇ ಗೌಡಿಕಿ ಒಂದ ಯಾಕ, ತಗಾಯಿಸಾಲ, ಡೋಲು ಎಲ್ಲಾ ಹೇಳದ ಕೇಳದ ಹ್ಯಾಗೆ ಬಂದವು? ಇನ್ನ ಹೊನ್ನಿನ ಮಳೀನ ನಿಮ್ಮ ತೆಲಿಮ್ಯಾಗ ಸುರಿಯೂದು. ಆಗ ಆ ಬಡಸ್ವಾಮಿನ್ನು ಮರೀಬ್ಯಾಡಿ ತೀರ್ತು” ಎಂದು ಸುಳ್ಳು ವಿನಯದ ಸೋಗಿನಲ್ಲಿ ನುಡಿದ.

ಲಿಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ಈ ಮಾತು ಕೇಳಿ ನೋವಾದಂತೆನಿಸಿತು. ಮುಖವನ್ನು ಕಹಿಮಾಡಿಕೊಂಡು “ನಿಮ್ಮ ಯಾವ ಮಾತು ನಡಸಾಕಿಲ್ಲ ಅಂತ ನಮಗ ಅನಸತೇತಿ?” ಎಂದು ದೈನ್ಯದಿಂದ ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡಿದ.

ಪಡದಯ್ಯನವರಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಹದಕ್ಕೆ ಬಂದಿದೆಯೆಂದೆನಿಸಿತು. “ಮತ್ತೇನಿಲ್ಲ ಗೌಡರ, ಒಂದು ಮಾತು ಮನಸ್ಸಿನ ತಕ್ಕಹಾಗೆ ನಡೀಬೇಕು. ನಮ್ಮನ್ನು ಮಠದಿಂದ ಹೊರಗ ಹಾಕಿದ ಜನಕ್ಕೆಲ್ಲ ಈಗ ಪಾರ್ವತೆವ್ವ ಆಧಾರಾಗ್ಯಾಳು. ಆಕೀನ್ನು ಗೌಡರ ವಾಡೇದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹಾಕಿ, ವಾಡೇದ ಕಬಜಾ ತೊಗೊಂಡು, ನಿಮ್ಮ ದರಬಾರ ಅಲ್ಲಿ ನಡಿಯೊದನ್ನು ಈ ಕಣ್ಣು ಕಾಣಬೇಕಾಗೇತಿ” ಎಂದು ತಮ್ಮ ಮನೋಗತವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರು.

ಲಿಂಗಪ್ಪನಿಗೂ ಈ ಆಸೆಯಿಲ್ಲದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರ ಕಬಜಾ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ಇದ್ದ ವಾರಸಾ ಹೋದೀತೆಂಬ ಭಯವಿತ್ತು. ಕೋರ್ಟಿಗೆ ಹೋಗದೆ ಭೂಮಿ ಹಾಗೂ ವಾಡೇದ ಕಬಜಾ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದು ವಕೀಲರು ಈಗಾಗಲೇ ತಿಳಿಸಿದ್ದರು. “ಊರ ಜನರು ಬೆಂಬಲಕ್ಕಿದ್ದರ ಮುಂಗೈಚೋರಿನಿಂದ ಕಬಜಾ ತೊಗೊಂಡು ಅವರೇ ಕೋರ್ಟಿಗೆ ಹೋಗೂಹಂಗ ಮಾಡಾಕ ಬರತೈತಿ” ಎಂದು ಅವನ ವಾದ.

ಪಡದಯ್ಯನವರು ಅದರ ಹೊಣೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಹೊತ್ತರು. ಜನರ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ಪಡೆಯುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಅವರಿಗಿತ್ತು. ಊರ ಗೌಡರ ಮಾನ ಕಾಯುವುದು ಎಲ್ಲರ ಧರ್ಮವಾಗಿತ್ತು. ಗೌಡ ಸನ್ಯಾಸಿಯಂತೆ ಮಠದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವದೆಂದರೆ ಅಪಮಾನವೇ ಅಲ್ಲವೇ? ಪಾದಳಿಯಲ್ಲಿ ಗೌಡರ ಗೌರವ-ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗಳು ಅಚಲವಾಗಿ ಉಳಿಯುವಂತೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲು ತಾವು ಯಾವಾಗಲೂ ಸಿದ್ಧರಿರುವರೆಂದು ಪಡದಯ್ಯನವರು ನಂಬುಗೆಯಿತ್ತರು. ಅವರ ಈ ನಂಬುಗೆಯ ಮಾತಿನ ಹಿಂದೆ ಯಾವ ಒಳಸಂಚಿನ ಮೊಟ್ಟೆಯೊಡೆಯಲಿತ್ತೋ ದೇವರೇ ಬಲ್ಲ!

ಪುನಃ ವಾಲೀಕಾರ ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಓಡುತ್ತ ಬಂದು ಈ ಸಾರೆ ಘೌಜದಾರರು ಚಾವಡಿಗೆ ಬಂದು ಕರೆಕಳಿಸುವರೆಂದು ವರದಿಮಾಡಿದ. ಪಡದಪ್ಪನವರಿಗೆ ಹಳೆಯ ನೆನಪುಗಳೆಲ್ಲ ಕೆರಳಿದವು. ಘೌಜದಾರ ಘಕರುದ್ದೀನ ಸಾಹೇಬರ ಆಗಮನವೆಂದಮೇಲೆ ವಿಶೇಷವೇನೋ ನಡೆದಿರಲೇಬೇಕೆಂದು ಊಹಿಸಿದರು. “ಬರತೀವಂತ ತಿಳಿಸಲೇ” ಎಂದು ಕೂಗಿ ಹೇಳಿ ಹೊರಡಲು ಸಿದ್ಧರಾದರು. ವಿಭೂತಿಯನ್ನು ಹೊಸದಾಗಿ ಧರಿಸಿಕೊಂಡು, ಕಡಾವಿಗೆಗಳನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಪಡದಪ್ಪನವರು ಲಿಂಗಪ್ಪನನ್ನು

ಜೊತೆಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಚಾವಡಿಗೆ ನಡೆದರು.

ಘೋಷದಾರ ಫಕರುದ್ದೀನಸಾಹೇಬರು ಪಡದಯ್ಯನವರನ್ನು ಹರ್ಷದಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸಿ “ಇವರಾರು?” ಎಂದು ಲಿಂಗಪ್ಪನನ್ನು ನೋಡಿ ಕೇಳಿದರು. ಆಗ ಪಡದಯ್ಯನವರು ಲಿಂಗಪ್ಪನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೆಲ್ಲ ಸಾದ್ಯಂತವಾಗಿಯೇ ಹೇಳಬೇಕಾಯಿತು.

ಘೋಷದಾರರು ಹಳೆಯ ಪ್ರಕರಣವೊಂದರ ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿ ಈ ಊರಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು. “ಆ ಪುಂಡ ದಾದಾ ಈಗ ಇಂದುಪುರದ ಮಹಾರಾಜರ ಗರಡೀಮನ್ಯಾಗ ‘ವಸ್ತಾದಿ’ ಆಗ್ಯಾನಂತ ಹೌದೇನು?” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದರು. “ಈಗ ಅವಾ ಇಲ್ಲಿದ್ದರ ಜೇಲಿಗೆ ಅಟ್ಟಬೇಕಂತ ತಯಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದೆ. ಏನ ಮಾಡೂದುಮಹಾರಾಜರ ಬೆನ್ನಿಗೆ ಬಿದ್ದು ಬದುಕಿಕೊಂಡಾನ. ಇಲ್ಲಾ ಅಂದರ ಪುತಳಾಬಾಯಿ ದುರ್ಮರಣದ ರುಳಾ ಅವಗ ಬಡಿಯೂ ಹಾಂಗ ಕಾಗದ ಪತ್ರಾ ರಂಗಾಯಿಸತಿದ್ದೆ” ಎಂದು ಫಕರುದ್ದೀನ ಸಾಹೇಬರು ನಿರಾಶೆಯ ನಿಟ್ಟುಸಿರೊಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರು.

“ಅಂತೂ ಪುತಳಾಬಾಯಿ ಪ್ರಕರಣ ಇನ್ನೂ ನೀರ ಕಂಡಿಲ್ಲೇನ ಸಾಹೇಬರ?” ಎಂದು ಪಡದಯ್ಯನವರು ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಕೇಳಿದರು.

ಪುತಳಾಬಾಯಿಯ ಪ್ರಕರಣ ಹಲವಾರು ರೂಪ ತಾಳಿ ಕೊನೆಗೆ ಧೂಳು ತಿನ್ನುತ್ತ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಗಿಬ್ಬನ್ ಸಾಹೇಬರು ಬಂದಮೇಲೆ ಅದಕ್ಕೆ ಜೀವಕಳೆ ತುಂಬಿಸಿ ಮತ್ತೆ ತಪಾಸಣೆಗೆಂದು ಕಳಿಸಿದ್ದರು. ಫಕರುದ್ದೀನ ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಈ ಪ್ರಕರಣದ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ತೇಕುಹತ್ತಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ದಾದಾ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಅವನ ಮೇಲೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಕೊಲೆಯ ಆರೋಪವನ್ನು ಹೊರಿಸಿ ಪ್ರಕರಣವನ್ನು ಕೊನೆಗಾಣಿಸಬೇಕೆಂದು ಅವರಣಿಸಿದ್ದರು. ಈಗ ಅದೂ ನಿರಾಶೆಯಾದಂತಾಯಿತು.

ಪಡದಯ್ಯನವರು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಮಾತು ತೆಗೆದರು. ತಮ್ಮ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ವಾಡೇದ ಕಬಜಾ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ವಿಚಾರ ಸುಳಿದೊಡನೆಯ ಫಕರುದ್ದೀನರು ಬಂದದ್ದು ಶುಭಶಕುನವಾದಂತೆನಿಸಿತ್ತು. ಅಂತೆಯೇ ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅವರಿಗೆ ನಿವೇದಿಸಿದರು. ಲಿಂಗಪ್ಪನೂ ನಡುವೆ ಮಾತಾಡಿ ತಮಗೆ ಸಹಾಯ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡ. ಆದರೆ ಸಾಹೇಬರೇ ಒಪ್ಪುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. “ಈ ಔರತ್ ಲೋಗದ ಭಾನಗಡೀ ನಮಗೆ ಬ್ಯಾಡ. ಮಾಘ್ ಕರೂ” ಎಂದೇ ಹೇಳಿದರು. ಇತ್ತೀಚಿನ ಒಂದು ಕ್ಯಾಂಪಿನಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳ ಸಲುವಾಗಿ ಸಾಹೇಬರು ಸಾಕಷ್ಟು ಪೆಟ್ಟು ತಿಂದಿದ್ದರು. ಆ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳ ಮಗ

ಖೂನಿ ಆರೋಪಿಯಾಗಿದ್ದ. ಘೌಜದಾರರು ಮುದ್ದೇಮಾಲನ್ನು ಜಪ್ತಿ ಮಾಡಲು ಹೋದಾಗ ಅವಳನ್ನು ಚಾವಡಿಗೆ ಕರೆಸಬೇಕಾಯಿತು. ಅವಳು ಪೋಲೀಸರ ಹಿಂದಿನಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತ ಬಂದವಳು, ಅವರ ಕಣ್ಣು ತಪ್ಪಿಸಿ ಹಾಳುಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದಳು. ಅದರಿಂದ ಸಾಹೇಬರ ಪ್ರಾಣವೇ ಹೋಗುವಂತಾಗಿತ್ತು. ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಕೈಸುಟ್ಟುಕೊಂಡ ಸಾಹೇಬರು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಗೊಡವೆಗೆ ಹೋಗಬಾರದೆಂದು ಖುದಾನ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಆಣೆ ಮಾಡಿದ್ದರು.

ಸಾಹೇಬರಿಂದ ಕೆಲಸವಾಗುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದ ಇಬ್ಬರೂ ನಿರಾಶರಾದರು. ಶಿವಪೂಜೆಯ ನೆವಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪಡದಪ್ಪನವರು ಅಲ್ಲಿಂದ ಕಾಲ್ಗೆದರು. ಲಿಂಗಪ್ಪ ಅವರ ನೆರಳಾಗಿ ಅವರನ್ನು ಅನುವರ್ತಿಸಿದ. ಊಟ ಮಾಡಿದ ನಂತರ ಲಿಂಗಪ್ಪ ಶ್ಯಾಮರಾಯನಿಂದ ದಪ್ಪರದ ಜಾರ್ಚು ಪಡೆದು ಅಂದಿನಿಂದ ಅನಭಿಷಿಕ್ತ ರಾಜನಾದ. ಅಂದು ರಾತ್ರಿ ಮಠದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ ಭಕ್ತಿಪರಿವಾರವೆಲ್ಲ ಅವನನ್ನು ಮನಮೆಚ್ಚಿ ಕೊಂಡಾಡಿತು.

ಪಡದಪ್ಪನವರಿಗೆ ಇದು ಒಳ್ಳೆಯ ಸಂಧಿಯೆಂದೆನಿಸಿತು. “ಮಕ್ಕಳಿರಾ ಬರೇ ಗೌಡರಂತ ಹೊಗಳಿ ಅಟ್ಟಕೇರಿಸಿದರ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಸಲುವಾಗಿ ಗೌಡರು ಬೇಕಾದ್ದು ಮಾಡಾಕೂ ತಯಾರ ಅದಾರು. ತಮಗೆ ಆದವರನ ಅವರು ಕಾಯತಾರು. ಆದರ ನೀವು ಅವರ ಸಲುವಾಗಿ ಏನ ಮಾಡುವರದೀರಿ ಹೇಳಿರಿ? ಶಂಕರಪ್ಪಗೌಡರ ಮಕ್ಕಳು ಅಂತ ಅವರಿಗೆ ಮರ್ಯಾದಿ ಮಾಡತೀರಿ. ಆದರ ಶಂಕರಪ್ಪಗೌಡರ ಮನ್ಯಾಗ ಅವರಿಗೆ ಪಾಲಿಲ್ಲ. ಗೌಡರ ವಾಡೇದಾಗಿ ನ ಒಂದ ಕ್ವಣೇ ಕೋಡಸೂ ತಾಕತ್ತು ಒಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಊರಗೌಡಗ ತನ್ನ ಮನೀ ಕಬಜಾ ತನಗೆ ಸಿಗಬಾರದೆಂದರ? ನಾಳೆ ಹರ್ಯಾಗೆದ್ದು, ಗೌಡರನ ಅವರ ಮನ್ಯಾಗ ಕುಂದರಿಸಿ ಮುಜುರಿ ಮಾಡತೀವಿ ಅಂತ, ನನ್ನ ಪಾದಾ ಮುಟ್ಟಿ ಆಣೇಮಾಡಿ, ನಾಳೆ ಗೌಡರ ವಾಡೇದ ಕಬಜಾ ತೋಗೊಳಾಕ ಯಾರ್ಯಾರ ಬರತೀರಿ ಅವರು ಕೈ ಮ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ” ಎಂದು ಆವೇಶಯುಕ್ತವಾದ ಒಂದು ಭಾಷಣವನ್ನೇ ಕುಟ್ಟಿದರು.

ಜನರೆಲ್ಲ ಕೈಗಳನ್ನು ಮೇಲಕೆತ್ತಿ ತಮ್ಮ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರೂ ಪಡದಯ್ಯನವರಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಸಮಾಧಾನವಿದ್ದಂತೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ. “ಮಕ್ಕಳಿರಾ, ನಿಮ್ಮಂಥ ನಾಲ್ಕೆಂಟು ಜನರಿಂದ ಇಂಥಾ ಕೆಲಸ ಆದೀತು ಅಂತ ಅನಸತ್ಯೆತ? ರುದ್ರಾ, ಹೊಲಗೇರಿ ಜನಾ ಎಲ್ಲಾ ನಿನ್ನ ಹಿಂದ ನಾಳೆ ಬರೂ ಹಾಗ ಮಾಡಬೇಕು. ಮಾಯಪ್ಪ ಕುರುಬರನ್ನು ತರೂದ ನಿನ್ನ ಕೂಡಿತು. ಕರಿಯಾ, ವಾಡೇದ ಕಮತದ ಆಳು ಎಲ್ಲಾ ಗೌಡರ ಬೇನ್ನ ಹಿಂದ ಅದಾರಂತ ನೀ ತೋರಿಸಿಕೊಡಬೇಕು.

ಊರಿಗೂರ ಹೊಡೆದಿದ್ದು ಬಂದರ ಗೌಡರು ವಾಡೇದಾಗ ಕಾಲ ಹಾಕಾರು” ಎಂದು ಮತ್ತೆ ಹೇಳಿದರು.

“ಅದರ ಕಾಳಜೀನ ಬಿಡರಿ ಯಪ್ಪಾ” ಎಂದು ಪರಿವಾರವೆಲ್ಲ ಏಕಕಂಠದಿಂದ ಕೂಗಿ ತಮ್ಮ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಿತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ವಾಲಿಕಾರ ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಗೌಡರೊಡನೆ ಗಸ್ತಿತಿರುಗುವ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತು ಕತೆಯಾಡಲು ಬಂದವನು, ಈ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ತಡೆದು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೇಳಿಕೊಂಡ. ಆಮೇಲೆ ನೆಟ್ಟಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಪಾರ್ವತೆವ್ವನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದಿರಲು ಹೇಳಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಮನೆಗೆ ಬಂದ.

ಶ್ಯಾಮರಾಯನೊಡನೆ ವಾಡೇದ ಕಮತಿಗರು ಹೂಡಿದ ಬಂಡಿನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮಾತಾಡಿ ಆಚಾರ್ಯರು ಅದೇ ಮಲಗಿದ್ದರು. ಮಲ್ಲನ ಧ್ವನಿ ಕೇಳಿ ಎದ್ದು ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದರು. ಮಲ್ಲ ಗಾಬರಿಯಿಂದಲೇ ಅವರಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ.

ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ನಿಟ್ಟುಸಿರಿಟ್ಟು, “ಎಲ್ಲಾ ಶ್ರೀಹರಿ ಇಚ್ಛಾ ಇದ್ದಾಂಗ ಆಗತದ” ಎಂದು ತಮ್ಮೊಳಗೇ ಒಟಗುಟ್ಟಿದರು. ಆಮೇಲೆ ಮಲ್ಲನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ “ನೀನು ಗಸ್ತಿಗೆ ಹೋಗೋದಿಲ್ಲೇನು?” ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ಮಲ್ಲನಿಗೋ ತನ್ನ ಕೆಲಸವೇ ತನಗೆ ಬೇಸರ ಬಂದಿತ್ತು. “ಊರ ಗೌಡರ ಕುಂತಗೊಂಡು ಲೂಟಿ ಮಾಡರಿ ಅಂತ ಜನರ ತೆಲ್ಯಾಗ ತುಂಬಾಕ ಹತ್ತಾರ. ಅಂದಮ್ಯಾಗ ನಾ ಯಾಕ ಗಸ್ತೀ ತಿರಗಬೇಕರಿ?” ಎಂದು ಕೈಚೆಲ್ಲಿ ನುಡಿದ.

“ಯಾರು ಏನ ಮಾಡಲಿ ಮಲ್ಲಾ. ಗಸ್ತೀ ತಿರಗೂದು ನಿನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ. ನಿನ್ನ ಕೆಲಸಾ ನೀ ಮಾಡು ಹೋಗು” ಎಂದು ಆಚಾರ್ಯರು ಅವನನ್ನು ಕಳಿಸಿ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೊರಗಿದರು.

ಮಲ್ಲ ಕೇಳಿ ಹೋದ ಸುದ್ದಿಯಿಂದ ಆಚಾರ್ಯರ ಮನಸ್ಸು ವಿಚಲಿತವಾಗಿತ್ತು. ಸಾಯುವ ಮುಂದೆ, ಗೌಡರ ಮನೆತನದ ಮರ್ಯಾದೆ ಕಾಯುತ್ತೇವೆಂದು ಶಂಕರಪ್ಪಗೌಡರಿಗೆ ವಚನಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಅದನ್ನು ಪಾಲಿಸುವ ಕಾಲವೀಗ ಬಂದಿದೆ. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿಯ ಪುಂಡತನವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲು ತಾವೇನೂ ಪಣಮಾಡಿ ಹೊರಟಿಲ್ಲ; ನಿಲ್ಲಿಸಲು ಅಧಿಕಾರವೂ ತಮಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪುಂಡತನ ತಲೆಬಾಗಿಲಿಗೇ ಬಂದರ ಅದನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿದೇ ಬೇರೆ ಗತಿಯಿಲ್ಲ, ಬೆಳೆದ ಹೊಲ, ತುಂಬಿದ ಮನೆ, ತಿಳಿಯಾದ ನೀರು, ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಬಾಳು ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಈ ಬೇಟೆ-ನಾಯಿಗಳ ದವಡೆಯಿಂದ ಪಾರುಮಾಡುವ ದಾರಿಯಾದರೂ ಯಾವದು? ಬಾಳಿನ

ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಅನ್ಯಾಯ ದಾಳಿಯಿಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಎದುರಿಸಲೇಬೇಕಲ್ಲವೇ?

ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಬೆಳತನಕ ನಿದ್ರೆ ಹತ್ತಲಿಲ್ಲ. ಸಾತ್ವಿಕ ಜೀವಕ್ಕೆ ಸತ್ತವೇಕೆ ಇಲ್ಲ ಎಂಬುದೇ ಗೂಢಸಮಸ್ಯೆಯಾಯಿತು. ಅಸುರಶಕ್ತಿ ದೈವಶಕ್ತಿಗಿಂತ ಬಲವಾದದ್ದೆಂದು ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ತಾವು ಓದಿದ್ದು ಜೀವನದಲ್ಲಿಯೂ ಸತ್ಯವಾಗಬೇಕೆ? ದೇವರ ಅವತಾರದ ಅಗತ್ಯ ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಇರಬೇಕು? ಹೀಗೆಯೇ ವಿಚಾರಮಂಥನದಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯರ ಜೀವ ಒದ್ದಾಡಿತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಕೋಳಿ ಕೂಗಿ ಬೆಳಗಾಯಿತೆಯೆಂದು ಸೂಚಿಸಿತು. ಆಚಾರ್ಯರು ಎದ್ದು ಸ್ನಾನಕ್ಕಾಗಿ ನಡೆದರು. ಸ್ನಾನ ಆಹ್ನಿಕಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ನೆಟ್ಟಗೆ ಗೌಡರ ಮನೆಗೆ ಬಂದರು.

ಪಾರ್ವತೆವ್ವ ಅದೇ ಎದ್ದು ಆಕಳಿಗೆ ಮೇವು ಹಾಕಲು ಆಳಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದಳು. ಎಷ್ಟೋ ದಿನಗಳಾದ ಮೇಲೆ ತಾವಾಗಿಯೇ ಕರೆಸಿದಂತೆ ಆಚಾರ್ಯರು ಬಂದದ್ದು ನೋಡಿ ಅವಳಿಗೆ ಹರ್ಷ ಮಿತಿಮೀರಿತು. ಅವರ ಕಾಲಿಗೆ ಬಿದ್ದು “ನಿಮ್ಮ ಮಾತ ಮೀರಿ, ಏನೇನೋ ಮಾಡಿ ಹೀಗ ಕುಂತೀನು. ಆದ ತೆಪ್ಪು ಹೊಟ್ಟಾಗ ಹಾಕ್ಕೊಂಡು ಸಲವಬೇಕು. ನಿನ್ನ ಮಗಳಂತ ನೋಡು” ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡಳು.

ಆಚಾರ್ಯರು ಮಾತನಾಡುವ ಮನಃಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಕ್ಷಣಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು ಹೇಳಿದರು. ಮನಸ್ಸನ್ನೇ ಬಹಳ ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ದಾರಿಗೆ ಹಚ್ಚುವಂತಿತ್ತು ಅವರ ರೀತಿ. “ಮೊದಲ ವಾಡೇದ ತಲೆಬಾಗಲ ಹಾಕಸು. ನಾನು ಹೊರಗ ಕೂತುಗೊಂಡು ಬಂದದ್ದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿಕೋತೀನಿ. ಧೈರ್ಯ ಇರಲಿ. ಏನ ಬಂದರೂ ದೇವರು ಕಾಯತಾನ” ಎಂದು ತಡೆತಡೆದು ಹೇಳಿದರು. ಮರುಮಾತಾಡದೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ತಲೆಬಾಗಿಲ ಕಡೆಗೆ ನಡೆದರು, ಅವರ ಮಾತು, ಮುಖಮುದ್ರೆ, ನಡಿಗೆ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ದಾರುಣವಾದ ನಿಶ್ಚಯವೊಂದು ವಜ್ರಲಿಖಿತವಾದಂತಿತ್ತು.

ಎಂದೂ ಗೌಡರ ವಾಡೆಯ ತಲೆಬಾಗಿಲನ್ನು ಹಾಕಿರಲಿಲ್ಲ. ನೂರಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಹಗಲುರಾತ್ರಿ ಆ ಮಹಾದ್ವಾರ ತೆರೆದೇ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಇಂದು ತಲೆಬಾಗಿಲು ಹಾಕಬೇಕೆಂದು ಪಾರ್ವತೆವ್ವ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ ಆಳುಗಳಿಗೆಲ್ಲ ವಿಸ್ಮಯವಾಯಿತು; ವಾಗತ್ಯವೆನಿಸಿತು. ಪಾರ್ವತೆವ್ವನಿಗು ಆ ಭಾವನೆ ಬರದೆ ಹೋಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಗೌಡರ ಮನೆತನದ ವೀರಸತ್ತ್ವ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆದಿಟ್ಟುಕೊಂಡೇ ಜಗತ್ತನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಸಮರ್ಥವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇಂದು ಆಚಾರ್ಯರ ಮಾತನ್ನು ಮೀರುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ.

ತಲೆಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಲು ಆಳುಗಳು ಹೊರಗೆ ಬಂದಾಗ ಆಚಾರ್ಯರು

ಅಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕಂಟು ಜನರೊಡನೆ ವಾದಿಸುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದರು. ಆಳುಗಳಿಗೂ ಬಂದ ಗಂಡಾಂತರದ ಕಲ್ಪನೆಯಾಯಿತು. ಮರುಮಾತಾಡದೆ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಮುಚ್ಚಿದರು. ಬಾಗಿಲ ತಿರುಗಣಿ ಕಿರಿದು ಸಪ್ಪಳ ಮಾಡಿತು. ಆಳುಗಳು ಅದರ ಹಿಂದೆ ನಿಂತು ಕೇಳಹತ್ತಿದರು. ಆಚಾರ್ಯರೊಡನೆ ವಾದಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಜನರು ಹೊರಟುಹೋದೊಡನೆ ಆಳುಗಳು ಮತ್ತೆ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದು ಹೊರಗೆ ನೋಡಿದರು. ಆಚಾರ್ಯರು ನರಸಿಂಹನಂತೆ ಮೋಣಕಾಲೆತ್ತರದ ಹೊಸ್ತಿಲದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದರು.

“ನಿಮಗ ಬಾಗಲಾ ಹಾಕೂ ಮನಸ್ಸಿರದಿದ್ದರ ಬಾಗಲಾ ತಗದ ಹೋಗಿರಿ. ಆದರ ಇಲ್ಲೆ ಬಂದು ನಿಲ್ಲಬ್ಯಾಡಿ, ನಿಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಕೆಲಸಾ ಮಾಡಹೋಗಿ” ಎಂದು ಆಳುಗಳ ಅನುಮಾನವನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿ ತಂದುಕೊಂಡು ಆಚಾರ್ಯರು ನುಡಿದರು. ಆಳುಗಳು ಸುಮ್ಮನೆ ಹೊರಟುಹೋದರು. ನಾಲ್ಕು ಜನರು ಸುಖವಾಗಿ ಮಲಗಬಹುದಾದಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದಾಗಿದ್ದ ಹೊಸ್ತಿಲ ಮೇಲೆ ಆಚಾರ್ಯರೊಬ್ಬರೇ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತರು. ಕುಳಿತಲ್ಲಿಂದ ಕದಲುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೊಸ್ತಿಲಕ್ಕೇ ಬೇರುಬಿಟ್ಟವರಂತೆ ಅಚಲರಾಗಿ ಕುಳಿತು ಬಿಟ್ಟರು. ನಾಲ್ಕು ತಾಸು ಹೊತ್ತೇರಿದ ಮೇಲೆ ಪಡದಷ್ಟು ಹಾಗೂ ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡ, ಅವರ ಬೆನ್ನುಹಿಂದಿನಿಂದ ನೂರಾರು ಜನರು ಅಲ್ಲಿಗೇ ಬಂದರು.

ಅವರಾರೂ ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೊಸ್ತಿಲ ಮೇಲೆ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯ ಮೂರ್ತಿಯಾಗಿಯೇ ಕುಳಿತ ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಲೆ ಜನ-ಪ್ರವಾಹ ಮುಗ್ಧರಿಸಿತು. ಅವರನ್ನೆಲ್ಲ ಕಿಡಿಗಣ್ಣುಗಳಿಂದಲೇ ನೋಡುತ್ತ “ಇಕಾ, ನನ್ನ ಪ್ರಾಣ ಹೋದಮ್ಯಾಲೇ ನೀವೆಲ್ಲ ವಾಡೇದೊಳಗ ಕಾಲಿಡಬೇಕಾಗತದ” ಎಂದು ಗುಡುಗಿನಂತೆ ಹೇಳಿದರು.

“ಲಿಂಗಪ್ಪ ತನ್ನ ಮನೀಗೆ ತಾ ಹೋಗಾತಾನು. ನಡಕ ಬಂದು ನೀವ್ಯಾಕ ಹರಕತ್ತ ಮಾಡತೀರಿ?” ಎಂದು ಪಡದಪ್ಪನವರು ಅಡ್ಡಬಾಯಿ ಹಾಕಿ ಕೇಳಿದರು.

“ಅವನ ಮನಿ ಅಜರಾಣಿ ಕುರುಬಗೇರ್ಯಾಗ ಅದ, ಇಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಬೇಕಾರ ಅವಾ ಅಲ್ಲೆ ಹೋಗಲಿ, ಯಾರು ಬ್ಯಾಡಂತಾರ!” ಆಚಾರ್ಯರು ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯರಾಗಿಯೇ ಮಾತಾಡಿದರು.

“ಅವಾ ಶಂಕರಪ್ಪಗೌಡರ ಮಗನ ಅಂತ ಸರಕಾರದಿಂದ ಬರದ ಬಂದ್ಯತಿ ಆಚಾರೆಪ್ಪಾ. ಗೌಡಿಕಿ ನೇಮಣೂಕಿ ಅವಗಾದದ್ದು ಗೊತ್ತೈತೋ ಇಲ್ಲೋ?” ಪಡದಯ್ಯನವರು ಸ್ವಲ್ಪ ಜಬರಿನಿಂದಲೇ ಕೇಳಿದರು.

“ಸರಕಾರದ ಮಾತು ಆಧಾರಾಗಿದ್ದರ ವಾಡೇದ ಕಬಜಾ ಸರಕಾರದಿಂದನ

ತೋಗೋಬೇಕು. ಅಂಥಾ ಸರಳಮಾರ್ಗ ಬಿಟ್ಟು ಈ ಪುಂಡತನಾ ಯಾಕೆ?” ಆಚಾರ್ಯರ ಮರುಪ್ರಶ್ನೆ.

ಪಡದಯ್ಯನವರ ವಾದ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಗಂಭೀರವಾಯಿತು. “ಊರ ಜನರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಗೌಡ ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದವನಂಗ ಮಠದಾಗಿರೋದು ಪಾಡ ಕಾಣೂದಿಲ್ಲ, ಅದು ಊರಿಗೇ ಅಪಮಾನ. ಆದ್ದರಿಂದ ಗೌಡರು ತಮ್ಮ ಮನ್ಯಾಗ ತಾವು ಬಂದಿರಾಕ, ಪಾರ್ವತೆವ್ವನ್ನ ಒಪ್ಪಿಸಬೇಕಾಗೇತಿ. ಇದರಾಗ ಪುಂಡತನಾ ಏನು ಐತಿ?” ಎಂದು ಗದ್ದರಿಸಿದರು.

ಆಚಾರ್ಯರು ಅದಕ್ಕೇನೂ ಉತ್ತರ ಹೇಳದೆ ಕಲ್ಲಿನಂತೆ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಪಡದಯ್ಯನವರಿಗೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಹೊಳೆಯದಾಯಿತು. ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಮನವೊಲಿಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಅವರಿಗೆಂದೋ ಅನುಭವವಾಗಿತ್ತು. “ಇಲ್ಲೆ ನೋಡಿ ಆಚಾರೆಪ್ಪ, ತಮ್ಮ ಗೌಡರು ಎಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕನ್ನೂದ ಜನರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗೇತಿ. ಸುಮಾಕ ದಾರಿ ಬಿಡಿ, ಜನಾ ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದಿತೂ ಅಂದರ ಏನಾದೀತು ಹೇಳಾಕ ಬರಾಣಿಲ್ಲಾ” ಎಂದು ಬೆದರಿಕೆ ಹಾಕಿದರು. ಲಿಂಗಪ್ಪನೂ ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಟಬರಿನಿಂದ ಮಾತಾಡಿದ.

“ನೋಡು ಲಿಂಗಪ್ಪ, ನೀನು ಶಂಕರಪ್ಪಗೌಡರ ಮಗಾ ಅಂತ ನನ್ನ ಪಾದಾ ಮುಟ್ಟಿ ಅಣಿಮಾಡು. ಆಮ್ಯಾಲೆ ಖುಶಾಲ ಒಳಗ ಹೋಗು. ಇಲ್ಲಾಂದರ ನನ್ನ ಹೆಣಾ ತುಳದು ಒಳಗ ಹೋಗಬೇಕಾಗತದ” ಎಂದು ನಿಷ್ಕರರಾಗಿಯೇ ಆಚಾರ್ಯರು ಉತ್ತರವಿತ್ತರು.

ಕಾಯಿದೆಯಿಂದ ದೊರೆತ ಹಕ್ಕಿಗೆ ಆಣೆ ಮಾಡುವದೆಂದರೇನು? ಸುಳ್ಳು ಆಣೆ ಮಾಡಿ ಒಳಗೆ ಹೋದರೆ? ಇದು ಪಡದಪ್ಪನವರ ವಾದ. ‘ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡರ, ನೀವ ಶಂಕರಪ್ಪಗೌಡರ ಮಗಾ ಅಂತ ಆಣಿಮಾಡರಿ. ಅದರಾಗೇನೈತಿ” ಎಂದು ಲಿಂಗಪ್ಪನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿದರು. “ಗೌಡರು ಸುಳ್ಳು ಆಣಿ ಮಾಡಾಕ ತಯಾರ ಆದಾರೇನಿ?” ಎಂದು ಜನ ಕೂಗಿತು.

ಲಿಂಗಪ್ಪ ಅನುಮಾನಿಸಿದ. ಆಣೆಮಾಡಲು ಅವನಿಗೆ ಧೈರ್ಯ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅದರ ಬದಲಾಗಿ ತನ್ನ ಅಸಹಾಯಕತೆಯನ್ನು ನೆನೆದು ಸಿಟ್ಟು ಬಂತು. ಎಲ್ಲವೂ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಕೈಗೂಡಿರುವಾಗ ಈ ಮುದುಕನೊಬ್ಬ ಅಡ್ಡವಾಗಬೇಕೆ? ಪಟ್ಟ ಶ್ರಮವೆಲ್ಲ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಹೋಮ ಮಾಡಿದಂತಾಗುವದಲ್ಲ! “ಲೇ ಏನ ನೋಡತೀರಿ? ಆ ಆಚಾರೆಪ್ಪನ್ನ ನೂಕಿ ಒಳಗ ನಡೀರಿ?” ಎಂದು ಕೂಗಿಕೊಂಡ.

“ಯಾರಾವರು ಬಾಳಾಚಾರನ್ನ ನುಗಿಸಿಕೊಡೋವರು? ಹಾಂಗೇನಾದರೂ

ಮಾಡಿದರ ನಿಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಾಲಬೇಡಿ ಹಾಕಿಸಿ ಜೇಲಿಗೆ ಅಡ್ಡಬೇಕಾದೀತು? ಪಡದಪ್ಪ ಬೆಂಕೀಮಟ್ಟಿ ಮುಟ್ಟಿ ಬದಕತೀಯಾ? ನಡೀರಿ ಸುಮ್ಮನೆ” ಎಂದು ಶೇಷಪ್ಪ ಜನರ ಹಿಂಡಿನಲ್ಲಿ ನುಗ್ಗಿ ಬಂದು ಕೂಗಿದ.

ಶೇಷಪ್ಪನ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ನೆರೆದವರೆಲ್ಲ ಅಪ್ರತಿಭರಾದರು. ಅವರಿಗೆ ಶೇಷಪ್ಪನ ವೈರ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವ ಮನಸ್ಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಲಿಂಗಪ್ಪನ ವಾರಸಾ ಪ್ರಕರಣದ ರಹಸ್ಯವೆಲ್ಲ ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿತ್ತು. ನಿರುಪಾಯರಾಗಿ ಏನೊಂದು ಮಾತನ್ನೂ ಹೇಳದೆ ಎಲ್ಲರೂ ಅಲ್ಲಿಂದ ಚದರಿದರು.

ಅವರೆಲ್ಲ ಹೋದಮೇಲೆ ಆಚಾರ್ಯರು ನಿಟ್ಟುಸಿರಿಟ್ಟು ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಹೋದರು. ಮನೆಯೊಳಗೆ ಬಾರದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಹೋದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಪಾರ್ವತೆವ್ವನಿಗೆ ದುಃಖ ಒತ್ತರಿಸಿ ಬಂದಿತು.

೩೯

ಪಾದಳಿಯ ಮಠ ಅನವಸ್ಥೆಗೀಡಾದಂತಿತ್ತು. ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಓಡಿಹೋಗಿದ್ದ ಪಡದಯ್ಯನವರು, ಅದಾವ ಮಾಯದಿಂದಲೋ ತಿರುಗಿಬಂದು ಮತ್ತೆ ಮಠದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಕಾಯಕವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದರು. ಮಠದ ಮರಿಯಾಗಿದ್ದ ಶಿವಯೋಗಿಸ್ವಾಮಿಗಳು ತಿರುಗಿ ತಮ್ಮ ಮನೆ ಕಾಣಬೇಕಾಯಿತು. ಗಿಬ್ಬನ್ ಸಾಹೇಬರ ಅಲಕ್ಷ್ಯ, ಪಡದಯ್ಯನವರ ದುಷ್ಟ ಪ್ರಯತ್ನ, ಊರ ಹಿರಿಯರ ಹೊಣೆಗೇಡಿತನಗಳಿಂದಾಗಿ, ಕಟ್ಟಿಯ ಕಲ್ಲು ಕಟ್ಟಿಗೆ ಕೂತಂತೆ ಪಡದಯ್ಯನವರು ಮಠದ ಪೀಠದ ಮೇಲೆ ವಿರಾಜಮಾನರಾಗಿದ್ದರು.

ಆದರೆ ಶಿವಯೋಗಿಸ್ವಾಮಿಗಳ ಭವಿತವ್ಯವೇನೆಂಬ ಚಿಂತೆ ಗಂಗಾಧರಯ್ಯನವರಿಗಿತ್ತು. ಸದಾಶಿವಯೋಗಿಗಳಿದ್ದಾಗಿನಿಂದಲೇ ಮಠದೊಡನೆ ಅವರ ಸಂಬಂಧವಿತ್ತು. ಅಣ್ಣ ಸ್ವಾಮಿಗಳಾಗಿದ್ದರೆ ತಮ್ಮ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕರಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಠಕ್ಕೆ ಕೃತಯುಗವಿದ್ದ ಕಾಲವದು. ಈಗ ತಮ್ಮ ಮಗನೇ ಪೀಠಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದರಿಂದಂತೂ ಆ ಹೊಣೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು. ಗಂಗಾಧರಯ್ಯನವರ ಪಾಲಿಗೆ ಮಠ ಅವರ ತತ್ತ್ವಾಭಿಮಾನದ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಪಡದಯ್ಯನಂಥವರು ಪೀಠಕ್ಕೆ ಕುಳಿತದ್ದರಿಂದ ಮಠದ ಪಾವಿತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಮೈಲಿಗೆಯಾಗಿತ್ತು. ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಗಂಗಾಧರಯ್ಯನವರು ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಲು ಆಚಾರ್ಯರೆಡೆಗೆ ಬಂದರು.

ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತದ್ದರಿಂದ ಅಯ್ಯನವರು ತಿರುಗಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಆಚಾರ್ಯರೇ ಆಗ್ರಹಪಡಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಕೂಡಬೇಕಾಯಿತು. ಆಚಾರ್ಯರು ಊಟಮಾಡಿ ಬಂದು ಗಂಗಾಧರಯ್ಯನವರನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿದರು. ಅವರು ಆಚಾರ್ಯರ ಮನೆಗೆ ಬಂದದ್ದೇ ಅಪರೂಪವಾಗಿತ್ತು.

“ನೀವು ಯಾವ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಬಂದೀರಿ ಅಂಬೂದು ಗೊತ್ತಾಗೇದ ಅಯ್ಯನೋರ. ನಿನ್ನೆ ಶ್ಯಾಮರಾಯನ ಜೋಡಿ ಇದರ ಬಗ್ಗೆನ ನಾ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದ್ದೆ. ಮಹಾರಾಜರು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಶಿವಯೋಗಿಸ್ವಾಮಿಗಳ ಶಿಕ್ಷಣದ ವ್ಯವಸ್ಥಾ ಮಾಡತೀವಿ ಅಂತ ಹೇಳಿ ಹೋಗ್ಯಾರ. ನಿಮ್ಮನ್ನ ಕರೆಸಿ ನಾನ ಇದನ್ನ ಹೇಳಬೇಕೂ ಅಂತ ಮಾಡಿದ್ದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮ ವಿಚಾರ ಏನು?” ಎಂದು ಕೇಳಿದರು.

ಶಿವಯೋಗಿಸ್ವಾಮಿಗಳ ಶಿಕ್ಷಣದ ಭಾರವನ್ನು ಮಹಾರಾಜರು ಹೊತ್ತದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ ಗಂಗಾಧರಯ್ಯನವರಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಮಠದ ಪಾವಿತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕಾಪಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಮಹಾರಾಜರು ಏನೂ ಹೇಳಿರಲಿಲ್ಲ. “ಮಠದ ಬಗ್ಗೆ ಏನಾರ ಮಾತು ನಡೆದಿದ್ದವೇನಿ? ಏಟ ದಿನಾ ಅಂತ ಈ ಹೊಲೆಗೇರಿ ನೋಡಬೇಕು? ಊರ ಹಿರ್ರಾರೂ ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿಗೊಂಡು ಕುಂತಾರು. ಮಠದಾಗಿನ ಗೊಂದಲಾ ತಪ್ಪಿಸಾಕ ಏನ ಹಾದೀ ತಗದೀರಿ ಹೇಳ್ವಿ?” ಎಂದು ಸರಳವಾಗಿಯೇ ಕೇಳಿದರು.

ಅದಕ್ಕೆ ಆಚಾರ್ಯರಾದರೂ ಏನು ಹೇಳಬೇಕು? ಊರ ಹಿರಿಯರು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಬಾರದು ನಿಜ. ಆದರೆ ಅವರಲ್ಲಿಯೇ ಹೊಂದಿಕೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮಠದ ಬಗ್ಗೆ ಯಾರಿಗೂ ಆಸ್ಥೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಜೀವನದ ಕ್ರಮವೇ ಬದಲಾಗಿರಬೇಕು. “ಅದಕ್ಕೇನು ಮಾಡೂದದ ಅಯ್ಯನೋರ? ಪ್ರವಾಹ ಕೊಚಿಗೊಂಡು ಹೋಗೂ ಮುಂದ ಅದರ ವಿರುದ್ಧ ಎಷ್ಟಂತ ಈಸಬೇಕು? ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಕೈಮೀರಿ ಹೋಗೇದ ಸುಮ್ಮಗ ನೋಡಿಕೋತ ಕೂಡೂದೊಂದ ಹಾದಿ” ಎಂದು ಉದಾಸೀನತೆಯಿಂದಲೇ ಉತ್ತರವಿತ್ತು.

ಗಂಗಾಧರಯ್ಯನವರಿಗೆ ಇದೇನೂ ಸರಿಬರಲಿಲ್ಲ. ಮಠದ ಪಾವಿತ್ರ್ಯಭಂಗ ಅವರಿಗೆ ಅಸಹನೀಯವಾಗಿತ್ತು. ಪಡದಪ್ಪ ಹೇಳಿ ಕೇಳಿ ಅಯೋಗ್ಯ. ಈಗ ಚಿಮಣಾಳನ್ನು ತಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸಂಸಾರ ಬೇರೆ ಹೂಡಿದ್ದಾನೆ. ಸಂಸಾರಿಗೆ ವಿರಕ್ತರ ಮಠದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನವೇಕೆ? ಕುಡುಕರು, ಲಘಂಗರು ಇವರೇ ಅವನ ಸಂಗಾತಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಮಠದಲ್ಲಿ ಹಗಲೂ ರಾತ್ರಿ ಕುಡಿತ. ಜೂಜುಗಳೇ ನಡೆದಿವೆ. ಮೇಲಾಗಿ ಪೀಠ ಒಳಸಂಚುಗಳ ಮೊಟ್ಟೆಯಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಕಂಡೂ ಕಂಡೂ

ಸುಮ್ಮನಿರಬೇಕೆಂದರೆ? ಊರ ಹಿರಿಯರೆಲ್ಲ ಒಂದುಗೂಡಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡದಷ್ಟು ಈ ವಿಷಯ ಕ್ಷುಲ್ಲಕವಾಯಿತೇ?

ಆಚಾರ್ಯರಿಗೂ ಇದರ ಅರಿವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಪಥದಲ್ಲಿ ಆಸೆಯ ಒಂದು ಕಿರಣವೂ ಹೊಳೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ಊರ ಹಿರಿಯರೆಂದರೆ ಯಾರು? ಅಜರಾಣಿಯ ಅಯೋಗ್ಯನೊಬ್ಬ ಗೌಡನಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಪಡದಪ್ಪನೇ ಅವನಿಗೂ ಊರಿಗೂ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಪಾರ್ವತೆವ್ವನಿಗೆ ತನ್ನ ಮನೆ, ಭೂಮಿಗಳನ್ನು ಕಾಯುವದೇ ದುಸ್ತರವಾಗಿದೆ. ಶ್ಯಾಮರಾಯ ಊರಿಗೇ ಹೊಸಬ. ಅವನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳುವದಂತಿರಲಿ, ಅವನ ಪರಿಚಯ ಕೂಡ ಎಷ್ಟೋ ಜನರಿಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ತಾವು? ದಿನವೂ ಪ್ರವಾಹದ ವಿರುದ್ಧ ಈಸಿ ಈಸಿ ಕೈ ಸೋತುಹೋಗಿವೆ. ಬರಿಯ ಶೀಲಕ್ಕೆ ಶಕ್ತಿ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದೀತು?

“ಅದಕ ಹೇಳತೀನಿ. ಸುಮ್ಮನೆ ಜಗತ್ತಿನ ಕೈಬಿಡೋಣ. ಪಾಪದ ಕೊಡಾ ತುಂಬಿದಾಗ ದೇವರ ಅವರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಾ ಮಾಡತಾನ. ಇದ್ದ ಒಂದು ಪುಣ್ಯದ ಅಂಶ ಕಾಯೋ ಕೆಲಸಾ ಅಷ್ಟ ನಾವು ಮಾಡೋದು. ಅಷ್ಟು ಮಾಡೋಣ. ಶಿವಯೋಗಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ನಿಮ್ಮ ಮಗಾ ಇದ್ದರೂ ನಾಳೆ ಗುರುಪೀಠಕ್ಕೆ ಬರತಾರ. ಆ ಯೋಗ್ಯತಾ ಅವರಿಗೆ ಬರೋ ಹಂಗ ಈಗಿನಿಂದ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಬೇಕಾಗತದ. ಅವರನ್ನು ಇಂಥಾ ವಾತಾವರಣದಾಗ ಬೆಳಸಬಾರದು. ಅನಾಯಾಸ ಮಹಾರಾಜರು ಹೇಳಿಕಳಿಸ್ತಾರ. ನಾಳೆ ಶ್ಯಾಮರಾಯನ ಜೋಡಿ ಅವರನ್ನು ಕಳಿಸಿಬಿಡಿ” ಎಂದು ಆಚಾರ್ಯರು ತನ್ನ ಮನೋಗತವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರು.

ಗಂಗಾಧರಯ್ಯನವರು ಚಿಂತೆಗೊಳಗಾದರು. “ನೀವು ಹೇಳೋದೆಲ್ಲಾ ಖರೇ ಆಚಾರೆಪ್ಪ. ಆದರೆ ಮುಖ್ಯನ ಕಾಲದಾಗ ಮಗನ್ನು ದೂರ ಕಳಿಸಿ ನಾ ಹ್ಯಾಗ ಇರಬೇಕು? ಇಲ್ಲೇ ವಿದ್ಯಾಕಲಿಸಿದರ ಪಾಡ ಆಗಾಕಿಲ್ಲ?” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದರು.

“ಇಂಥಾ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯೊಳಗ ಅವರಿಲ್ಲೆ ಇರೋದ ಯೋಗ್ಯ ಅಲ್ಲ. ನಿಮಗ ಈ ಮಾತು ಹೇಳಬೇಕ ನಾನು? ಕೆಟ್ಟ ಜನರು ಬದಕೋದು ಭಾಳ ಸುಲಭ ಅವನೋರ. ಅದರ ಪುಣ್ಯ ಬೆಳೆಬೇಕಾದರ ಅದಕ್ಕೆ ನಾವೆಲ್ಲಾ ದಂಡಾ ಕೊಡಬೇಕಾಗತದ. ಮಠದ ಕಲ್ಯಾಣ ಆಗಬೇಕೂ ಅಂತ ನಿಮಗ ಮನಸ್ಸಿದ್ದರ ಅವರನ್ನು ಕಳಿಸಲಿಕ್ಕೆಬೇಕು” ಆಚಾರ್ಯರು ನಿರ್ಧಾರದಿಂದಲೇ ಹೇಳಿದರು.

“ನಿಮ್ಮ ಮಾತು ಎಂದಾರ ತೆಗದ ಹಾಕತೀವೇ? ಅಂದ ಮಠಕ್ಕೆ ಮರಿ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಮಗನ್ನು ಕೊಡೂ ಅಂದಿರಿ. ಕೊಟ್ಟೆ. ಈಗ ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಕಳಸೂ ಅಂತೀರಿ. ಕಳಸತೀನಿ ಆತ? ಆ ಮಾತೇನು ದೊಡ್ಡದಲ್ಲ” ಎಂದು

ಗಂಗಾಧರಯ್ಯನವರು ತಮ್ಮ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದರು.

ಆದರೂ ಒಂದ ಮಾತು ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಕಟಿಯುತಿತ್ತು. ಪಡದಯ್ಯನಂಥವರನ್ನು ಊರಲ್ಲಿಯೇ ಇರಗೊಡಬಾರದು. ಪ್ರಸಂಗ ಬಿದ್ದರೆ ವೀರಶೈವ ಸಮಾಜದ ಪ್ರಮುಖರೆಲ್ಲ ಹೋಗಿ ಅವನನ್ನು ಕೆಳಗುರುಳಿಸಬೇಕು. ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಈ ಮಾತು ಒಪ್ಪಿಗೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಪಡದಯ್ಯ ಚಿಮಣಾಳನ್ನು ಮಠದಲ್ಲಿ ತಂದಿಟ್ಟದ್ದು ಒಳ್ಳೆಯದೆಂತಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇದೇ ಪಡದಯ್ಯನಿಗೆ ದಾನವ್ವ ಪ್ರೇಯಸಿಯಾಗಿ ಮಠದಲ್ಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲವೇ? ಆಗ ಅದನ್ನು ನೋಡಿಯೂ ಜನರು ಒಂದು ತುಟಿ ಎರಡು ಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂದಮೇಲೆ ಈಗೇಕೆ ಅದರ ಗೊಡವೆ?

ಗಂಗಾಧರಯ್ಯನವರು ಏನೂ ಮಾತನಾಡದೆ ಅಲ್ಲಿಂದೆದ್ದರು. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಶಿವಯೋಗಿಗಳನ್ನು ಕಳಿಸಲು ನೆನಪು ಮಾಡಿ ಆಚಾರ್ಯರು ಅವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟೊಂಡರು. ಗಂಗಾಧರಯ್ಯನವರಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಮಠದ ಹುಚ್ಚು ಬಿಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಪಡದಯ್ಯನವರಂಥವರು ಗುರುಪೀಠದ ಪಾವಿತ್ರವನ್ನೆ ಹಾಳುಮಾಡಲು ಹುಟ್ಟಿದವರು. ಅಂಥವರನ್ನು ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ಅಲ್ಲಿ ಇರಗೊಡಬಾರದೆಂಬ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿಯೇ ಅವರು ಹೊರಬಿದ್ದರು.

ಅವರು ಹೋದ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಶಿಲೇದಾರ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಅಳುತ್ತ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ. ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಅದೇನೂ ಹೊಸದಲ್ಲ. ಪಾದಳಿಯಲ್ಲಿ ಏನು ಬದಲಾದರೂ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಅಳುಬುರುಕ ಮುಖ ಮಾತ್ರ ಚಿರಂತನವೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. “ಏನಪಾ ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ಮತ್ತೇನು ಸುದ್ದಿ ತಂದಿ” ಎಂದು ಕೇಳಿದರು.

“ನಾನು ಕೂರಿಗಿ ದಿಂಡು ಹಾಯಿಸಾಕ ಬಡಿಗೇರ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕುಂತಿದ್ದೆನರಿ. ಹೊಲ್ಯಾರ ರುದ್ರ ಅಲ್ಲೇ ಇದ್ದ. “ಯಾಕ ಕೂರಿಗೇ ದಿಂಡು ಹಾಯಿಸತೀರಿ. ನೀವು ಮರಡಿಹೊಲಾ ಬಿತ್ತೂಗರಜ ಇಲ್ಲಾ. ನಾಳೆ ಪಡದಪ್ಪ ಚಿಮಣಾಬಾಯಿ ಪಾಲಿನ ಹೊಲದ ಕಬಜಾ ತೊಗೊಂಡು ಬೀಜಾ ಕಾಣಸೂಯವಸ್ತಾ ಮಾಡತಾರು” ಅಂತ ಹೇಳಿದನರಿ. ನಾ ಇದೆಲ್ಲಾ ನಗಿಚಾಟಿಗಿ ಅಂತ ನಂಬಲಿಲ್ಲ ಬಿಡಿ. ಬಡಿಗೇರ ಸತ್ಯಪ್ಪನೂ ಅದ ಮಾತ ಅಂದಾ! ಬ್ಯಾಸಗೀ ದಗದಾ ಮಾಡಿಟ್ಟ ಮರಡಿಹೊಲಾ ಪಡದಪ್ಪನ ಬಾಯಿಗೆ ಇಟ್ಟು ಕುಂದರಬೇಕರೆ? ನಾಳೆ ದಾದಾ ಏನಂದಾನು?” ಎಂದು ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಮತ್ತೆ ಗೋಳಾಡಿದ.

ಆಚಾರ್ಯರು ಅವನ ಮಾತುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸಮಾಧಾನದಿಂದಲೇ ಕೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಗೌಡರ ಮನೆಯ ಕಬಜಾ ಸಿಗಲಿಲ್ಲವೆಂಬ ಸಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಪಡದಪ್ಪ ಇನ್ನೊಂದು ಹೊಂಚು ಹಾಕಿರುವನೆಂದು ತಿಳಿಯಿತು. ಗೊಂದಲವೆಬ್ಬಿಸದಿದ್ದರೆ

ಅವನ ಜೀವ ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂಡಲಾರದು. “ಇಷ್ಟ ಹೌದಲ್ಲೋ? ವಾರಸಾ-
ರಜಿಸ್ತರದಾಗ ಚಿಮಣಾನ ಹೆಸರು ಹಚ್ಚಲಿಕ್ಕೆ ನೀನ ಕಬೂಲಿ ಕೊಟ್ಟು, ಈಗ ಆಕಿ
ಪಾಲಿನ ಹೊಲಾ ಆಕೀಗೇ ಕಬಜಾ ಕೊಡೂದಿಲ್ಲಂದರ?” ಎಂದು ಆಚಾರ್ಯರು
ಅವನನ್ನೇ ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡಿದರು.

ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೆ ಈ ವ್ಯಂಗ್ಯ ತಿಳಿಯುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವನು
ಅಳುಬುರುಕನಿದ್ದಷ್ಟೇ ಹಟಮಾರಿಯಾಗಿದ್ದ. ಆಡಿದ ಮಾತನ್ನೇ ತಿರುತಿರುಗಿ
ಆಡಿ ಗಟ್ಟಿಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಈಗಲೂ ಹಾಗೆಯೇ ಆಯಿತು. “ಚಿಮಣಾ ಭೂಮಿಗೆ
ಬರಲಿ. ನಾ ಹರಕತ್ತ ಮಾಡಿದರ ನನ್ನ ನಾಲಿಗೆ ಸೀಳರಿ. ಅದರ ಪಡದಪ್ಪ
ಬರತಾನ ಅಂದರ ಹ್ಯಾಗ ಸುಮ್ಮಗ ಕೂಡಬೇಕರಿ? ಚಿಮಣಾನ್ನ ಕರಕೊಂಡು
ಬಂದು ಭೂಮ್ಯಾಗ ಕಾಲ ಹಾಕು, ಇಲದಿರಕ ಕಾಲುಮುರದು ಕೈಯಾಗ
ಕೊಡತೀನು ಅಂತ ನಾ ಹೇಳಾವರಿ” ಎಂದ ಲಕ್ಷ್ಮಣ.

“ಹುಚ್ಚ ಇದ್ದೀ ನೋಡು ಲಕ್ಷ್ಮಣಾ. ಅಲ್ಲೋ ನಾಳೆ ಚಿಮಣಾನ ಬಂದು
ತನ್ನ ಪಾಲಿನ ಹೊಲಾ ಪಡದಪ್ಪಗ ಬರದುಕೊಟ್ಟೇನಿ ಅಂದರ ನೀ ಏನು
ಮಾಡಾವ? ಚಿಮಣಾನ ಪಡದಪ್ಪನ ಪಾಲಿಗೆ ಬಿದ್ದಾಗ, ಆಕಿ ಹೊಲಾನೂ
ಅವನ ಪಾಲಿಂದ ಅಲ್ಲ? ಸುಮ್ಮಗ ಇಲ್ಲದ್ದೊಂದು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗಬ್ಯಾಡ”
ಎಂದು ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿದರು.

ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಹಣೆಹಣೆ ಗಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡ. ನಾನಾನ ಮಗಳಿಗೆ ಈ ಗತಿಯಾಯಿತಲ್ಲ
ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ದುಃಖವಾಗಿತ್ತು. ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ನಾನಾ ಸತ್ತಮೇಲೆ ಚಿಮಣಾಳನ್ನು
ತಾನು ಸಾಕಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಮಠದಲ್ಲಿ ಅವಳು ಬಂದ ಮೇಲೆ ಅವಳನ್ನು
ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗಲೂ ಕೂಡ ಹೋಗದಂತೆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ವಿಪರೀತವಾಗಿತ್ತು. ಚಿಮಣಾ
ತನಗೆ ಎರವಾದಂತೆಯೇ ಎಂಬ ವಿಚಾರ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಕರುಳನ್ನು ಅಲುಗಿಸಿತು.
ನಿರುಪಾಯವಾಗಿ ಮರುಮಾತಾಡದೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಎದ್ದು ಹೊರಟ.

ಬೆಳಗಿನಲ್ಲಿ ಗೌಡರ ವಾಡೆಯ ಕಬಜಾ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಯೋಚನೆ
ಸಫಲವಾಗದ್ದರಿಂದ ಮಠದ ಪರಿವಾರ ನಿರುತ್ಸಾಹದಿಂದ ತುಂಬಿತ್ತು. ಅಂದು
ರಾತ್ರಿ ಮಠದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿದ ಯಾರೊಬ್ಬರ ಮುಖದ ಮೇಲೂ ಕಳೆಯಿರಲಿಲ್ಲ.
ಪಡದಯ್ಯನವರು ಮಾತ್ರ ಅದವ್ಯು ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಇನ್ನೂ
ಹುರಿದುಂಬಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂದು ಬೆಳಗ್ಗೆ ಮಾಡಿದ್ದ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಕಾಲು ಜಾರಿದ್ದರೆ
ತಪ್ಪೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೂ ಸಫಲವಾಗಬೇಕೆಂದೇನು
ಬರೆದುಕೊಟ್ಟಿದೆಯೇ? ಆದರೆ ಹಾಗೆಂದು ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟು ಕೂಡುವದು

ಜಾಣತನವಾಗಲಾರದು. ಪಡದಯ್ಯನವರು ಆಡುತ್ತಾಡುತ್ತ ಇನ್ನೊಂದು ಯೋಜನೆಯ ಹೊಂಚನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಭಾವನೆಯ ಆವೇಶದಲ್ಲಿ ಅವರ ಮಾತಿಗೆ ದೊಡ್ಡಾಟದ ಬಾಷ್ಪದ ಉತ್ಕಟತೆ ಬಂದಿತ್ತು.

“ಒಬ್ಬರ ತಾಬೇದಾಗಿದ್ದ ಆಸ್ತಿ ಕಬಜಾ ತೋಗೊಳ್ಳೊಡು ಅಂದರ ಏನು ಸಣ್ಣಮಾತು? ಅದು ಒಂದು ಲಠಾಯಿ ಮಾಡಿದ್ದಾಂಗ ಐತಿ. ಲಠಾಯಿ ಮಾಡಬೇಕಾದರ ಎದುರಿಗೆ ಬಂದವರ ಬಲಾ ಎಷ್ಟು ಅನ್ನೊದನ್ನ ತೋಗಿ ನೋಡಬೇಕಾಗತ್ತೈತಿ. ನಾವು ಅದನ್ನ ನೋಡಲಿಲ್ಲಾ ಅಂತಾ ಸೋತಿವಿ. ಅದೇನು ದೊಡ್ಡ ಮಾತಲ್ಲ. ಯಾಕಂದರ ಗೌಡರ ವಾಡೇದ ಕಬಜಾ ಗೆಲ್ಲೊಂದರ ಪಾದಳ್ಳೇನ ಗೆದ್ದಾಂಗ. ಅದನ್ನ ಈಗ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡೊನು. ಲಠಾಯಿಗೆ ಹೊಸಾ ಜಾಗ ನೋಡಿಟ್ಟೇನು. ನಾಳೆ ನಾವೆಲ್ಲಾ ನಾನಾನ ಮರಡೀ ಹೊಲಾ ಬಿತ್ತಾಕ ಹೋಗಬೇಕೂ ಅಂತ ವಿಚಾರ ಐತೇನೈಪಾ. ಕರಿಯ ಕೂರಿಗೆ ದಿಂಡು ಹಾಯಿಸಿ ಸಜ್ಜುಮಾಡಿ ಇಟ್ಟಾನ. ನಾಳೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣಾ ಭೂಮಿ ಕಬಜಾ ತನ್ನ ಕಡೆ ಐತಿ ಅಂತ ಹರಕತ ಮಾಡಬಹುದು. ಬಾಳಾಚಾರಿ, ಶೇಷಪ್ಪ, ಬಿರಾದರ ಗೌಡರು, ಗೌಡರ ಆಳು, ಎಲ್ಲಾ ಅವನ ಬೆಂಬಲಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಿಲ್ಲಬಹುದು. ನಮ್ಮ ಜನರು ಹೆಚ್ಚಿದ್ದರ ಅವರನ್ನು ಒದ್ದು ಓಡಿಸಿ ಕಬಜಾ ಪಡೆಯೋದು ಸಾಧ್ಯ ಆಗತ್ತೈತಿ” ಎಂದು ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ಹೇಳಿ ಎಲ್ಲರ ಮುಖಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದರು.

ಪಡದಪ್ಪನವರ ಈ ಹೊಸ ಯೋಜನೆ ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ಮೊದಲು ನಾನಾನ ಮರಡಿಯ ಹೊಲ, ಆಮೇಲೆ ಗೌಡರ ಹಗೆಗಳು, ಕೊನೆಗೆ ಗೌಡರ ವಾಡೆ ಹೀಗೆ ಅವರ ವಿಜಯ ನಡೆಯಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಬೆಳಗಿನ ಸೋಲು ಅವರಲ್ಲಿ ಈರ್ಷಯನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿತ್ತು. ಎಚ್ಚರಿಕೆಯನ್ನೂ ಕಲಿಸಿತ್ತು ಮೇಲಾಗಿ ಸೋತು ಬಂದ ಜನರಿಗೆ ಹೊಸ ಹುರುಪು ತುಂಬುವ ಕೆಲಸವನ್ನೂ ಅವರು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಏನೇ ಆದರೂ ಇಂದಿನ ಸೋಲನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಆಗಗೊಡದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ನಿರ್ಧಾರದಿಂದಲೇ ಅವರು ಮಾತಾಡಿದರು.

ಹೊಲೆಯ ರುದ್ರ ಮೇಲೆದ್ದು, “ಯಪ್ಪಾ, ನಮ್ಮ ಹೊಲಗೆರಿ ಜನಾ ನಿಮ್ಮ ಹಿಂದ ಐತಿ ಅಂತ ತಿಳಕೋರಿ. ಅವರ ಇಂದಿನ್ನಾಂಗ ತಿರಿಗೆ ಬರೊದಾದರ, ತಿರಿಗೆ ಜನರಿಗೆ ಮಾರೀ ತೋರಿಸೊದು ಜಡಾ ಅಗತ್ತೈತಿ. ವಾಡೇಕಬಜಾ ತೋಗೊಳ್ಳೊಡು, ಹಗೆ ಲೂಟಿ ಮಾಡೊದು ಅನ್ನಾಣಾ ಜನಾ ಬಲೇ ಹುರುಪ ಆಗಿ ಬಂದಿತ್ತ ಬಿಡರಿ. ಹೊಟ್ಟಿಗೆ ಒಂದ ಮುಕ್ಕೆ ಕಾಳ ಇಲ್ಲಾ. ನಾಳೆ ನಾನಾ

ಸಾಬನ ಮರಡಿ ಬಿತ್ತಿ ಬರಿಗೈಲೆ ಮಂದಿನ್ನ ಮನಿಗೆ ಕಳಿಸಬಾರದರಿ. ತಿರುಗಿ ಬರೂ ಮುಂದ ಗೌಡರ ಹಗೆ ಹಾರಹೊಡೆದು ಕಾಳ ಹಂಚಿಬಿಡರಿ. ಅಮದರ ಜನಾ ಕಿತ್ತೆದ್ದು ಬರತೈತಿ ನೋಡಿ” ಎಂದು ತನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಹೇಳಿದ.

ಕುರುಬರ ಮಾಯಪ್ಪ ಇನ್ನೂ ಗಾಂಜಿಯ ಗುಂಗಿನಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತವ. “ಯಪ್ಪಾ, ‘ನಾನಾಸಾಬನ ಮರಡಿ ಬಿತ್ತಲಾಕ ನೀವ್ಯಾರಲೇ ಮಕ್ಕಳಿರ್ಯಾ’ ಅಂತ ಯಾರರೇ ಕೇಳಿದರ ಏನಂತ ಹೇಳಬೇಕರಿ?” ಎಂದು ವ್ಯಾವಹಾರಿಕವಾದ ಅಡಚಣೆಯೊಂದನ್ನು ನಿವೇದಿಸಿದ.

ಪಡದಯ್ಯನವರು ಈ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಮೊದಲೇ ಊಹಿಸಿದ್ದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಅವರ ಉತ್ತರ ಸಿದ್ಧವಾಗಿಯೇ ಇತ್ತು. “ಮಗನೇ ಆ ಮಾತು ಬಂದರೆ, ನನ್ನ ತೋರಿಸಿ ನೀವು ಪಾರಾದರಾತಪ! ಬಂದು ನನ್ನ ಕೇಳಲಿ ಅವರು. ಮಾರಿ ಮ್ಯಾಗಿನ ನೀರು ಇಳಿಸೂ ಹಾಂಗ ಉತ್ತರ ಕೊಡತೀನು?” ಎಂದು ತಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಅಭಯವನ್ನು ನೀಡಿದರು. ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ನಂಬಿದವರನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಕೈಬಿಡಲಾರೆ ಎಂದು ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಹೇಳುವ ರೀವಿಯಲ್ಲಿ ನುಡಿದು, ಪರಟಿಯನ್ನೆತ್ತಿ ಆ ಮದ್ಯವನ್ನು ಗುಟ್ಟುಕರಿಸಿದರು. ಅವರ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಜನರೆಲ್ಲ ನಿಶ್ಚಿಂತರಾದರು.

ಆದರೆ ಅದೇ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮಠದ ಬಾಗಿಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷರಾದ ಗಂಗಾಧರಯ್ಯನವರೇ ಪಡದಪ್ಪನವರನ್ನು ಮಾತಾಡಿಸಿದರು. “ಇಗಾ ಈಗ ನಾನಾ ಆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡತೀನು. ಯಾರ ಮಾರಿಮ್ಯಾಗಿನ ನೀರು ಹಾಗ ಇಳಿಸತೀಯೋ, ಅದೆಂತಾ ಉತ್ತರ ಐತ್ಯೋ ಹೇಳು?” ಎಂದು ಕೂಗಿದರು.

ಗಂಗಾಧರಯ್ಯನವರ ಆಗಮನ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿತ್ತು. ಊರಲ್ಲಿ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ತರುವಾಯ ಗೌರವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದವರೆಂದರೇ ಅವರೇ. ಅವರನ್ನು ಕಂಡರೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಭಯಭಕ್ತಿ ತುಂಬಿರುತ್ತಿದ್ದವು. ಅಂಥವರು ಮಠದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಪಡದಯ್ಯನವರ ಎದೆ-ಗುಂಡಿಗೆ ಕೂಡ ನಡುಗಿತ. ಮದ್ಯದ ಪರಟೆಗಳೆಲ್ಲ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಗೋ ಮುಖಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಸರಿದಾಡಿದವು. ಪರಿವಾರದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಜನರು ನಡುಗುತ್ತ ಎದ್ದು ಕೂಡ ನಿಂತರು. ಅದಲ್ಲದೆ ಗಂಗಾಧರಯ್ಯನವರು ಒಬ್ಬರೇ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಹಿಂದ ವೀರಶೈವ ಸಮಾಜದ ಪ್ರಮುಖರೆಲ್ಲ ಬಂದಿದ್ದರು.

ಪಡದಯ್ಯನವರು ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಸಾವರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಮೈಮೇಲಿನ ಕಾವಿಸ್ತ್ರವನ್ನು ಸರಿಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಕುಳಿತಿದ್ದ ಆಸನವನ್ನು ಬದಲಿಸಿ, “ಯಾರದು ನನ್ನ ಕೇಳಾವರು?” ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯ ಗಾಂಭೀರ್ಯದಿಂದ ಕೇಳಿದರು.

“ನಾನು-ಈ ಮಠದ ಶಿಷ್ಯಾ-ಕೇಳತೇನು. ಸನ್ಯಾಸಿಯಾದ ಗುರುವಿಗೆ ನಾನಾನ ಮಠದಿ ಬಿತ್ತೂ ಅಧಿಕಾರ ಹ್ಯಾಗ ಬಂತು ಅಂತ ಕೇಳತೇನು? ನಾ ಒಬ್ಬನ ಅಲ್ಲಾ, ಮಠದ ಶಿಷ್ಯರೆಲ್ಲಾ ಕೇಳತಾರು. ಗುರುವಿನ ಬಾಯಿಂದ ಏನ ವಾಕ್ಯ ಬಂದೀತೋ ಕೇಳಾಕ ತಯಾರದೀವಿ. ಒಳ್ಳಾಕ ಬರಿ ಎಲ್ಲಾರು” ಎಂದು ಗಂಗಾಧರಯ್ಯನವರು ತಮ್ಮ ಹಿಂದೆ ಬಂದಿದ್ದ ಜನರನ್ನೆಲ್ಲ ಒಳಗೆ ಕರೆದರು. ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ರೈತರೆಲ್ಲ ಒಳಗೆ ಬಂದು ನಿಂತುಕೊಂಡರು.

ಪಡದಯ್ಯನವರು ಒಮ್ಮೆ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದರು. ಅಂದು ಚಾವಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಠ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗೆಂದು ಹೇಳಿದ ಮುಖಗಳೇ ಇಂದು ಮತ್ತೆ ಕಂಡವು. ಎದುರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಸ್ಪರ್ಧಿಯಾದ ಗಂಗಾಧರಯ್ಯನವರು ಬೇರೆ ನಿಂತಿದ್ದರು. ಅವರು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಕಾರಣವೇನಿರಬಹುದೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಕೂಡಲೆ ಹೊಳೆಯಿತು. “ಬರೆಪಾ, ಇಂತಾ ಸರಿಸಾತ್ಯಾಗ ಮತ್ತೇನು ದಗದಾ ಹೂಡಿಕೊಂಡು ನಮ್ಮನ್ನ ಕಾಣಾಕ ಬಂದೀರಿ? ಅದನ್ನೇಟು ತಿಳಿಸಿಬಿಡಿರಿ. ಬರಿ ಮ್ಯಾಗ ಕೂಡಬರಿ ಎಲ್ಲಾರು” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ ನಗೆಯೊಂದನ್ನು ಬೀರಿದರು.

ಅಂಗಡಿ ವೀರಯ್ಯ ಮುಂದೆ ಬಂದು “ಇದು ಆನಬುನಾದಿಯಿಂದ ವಿರಕ್ತರ ಮಠಾ ಆಗೇ ಐತಿ. ನೀವು ಸಂಸಾರ ಹೂಡಿದರ ನಾವು ಹ್ಯಾಗ ಸುಮ್ಮಗಿರಬೇಕು? ಸಂಸಾರಾ ಮಾಡೋ ಸನ್ಯಾಸಿಗೆ ಪೀಠದ ಮ್ಯಾಗ ಕುಂಡರಾಕ ಅಧಿಕಾರ ಹ್ಯಾಗ ಬರತೈತಿ? ಇದು ಪರಲೂರಾಗ ತಿಳಿದರ ಯಾರೂ ನಮ್ಮಗೂಡ ಹೇಣಗಂಡಿನ ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡಾಕಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನ ಕೇಳಾಕ ನಾವಿಲ್ಲೆ ಬಂದದ್ದು. ನೀವು ಸಂಸಾರಾ ಮಾಡೂಹಾಗಿದ್ದರ ಮಠಾ ಬಿಡಬೇಕಾಕ್ತೈತಿ. ಇಲ್ಲದಿರಕ ಸಂಸಾರಾ ಬಿಡಬೇಕಾಕ್ತೈತಿ” ಎಂದು ನಿರ್ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಿದ.

ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ದಿನ ಇಂಥ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗುವುದೆಂದು ಪಡದಯ್ಯ ನವರಿಗೆ ಅನಿಸಿತ್ತು. ಅಂತೆಯ ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಸಿದ್ಧರಾಗಿಯೇ ಅವರು ಚಿಮಣಾಳನ್ನು ಮಠದಲ್ಲಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಮೈಮೇಲೆ ಬಂದರೆ ಏನು ಹೇಳಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಅವರು ಯೋಚಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಈಗ ಅವರು ಧೈರ್ಯಗೇಡಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ನಿಮಿಷ ಯೋಚಿಸಿದರು. ಫಕ್ಕನೆ ಏನೋ ಹೊಳೆದಂತಾಗಿರಬೇಕು. ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ನಕ್ಕು ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಿದ್ದ ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡನ ಭುಜವನ್ನು ಚಪ್ಪರಿಸಿದರು. ಇದೇನು ಹುಚ್ಚೋ ಮಬ್ಬೋ ಎಂದು ಕೂಡಿದವರೆಲ್ಲ ತಬ್ಬಿಬ್ಬಾದರು. ಪಡದಯ್ಯನವರ ಪರಿವಾರ ಕೂಡ

ಮೂಕವಿಸ್ಥಿತವಾಗಿತ್ತು.

“ಗೌಡರ ನಾ ನಿಮಗ ಈ ಮಾತು ಮುಂಚೇಕ ಹೇಳಿದ್ದಿಲ್ಲ? ಯಾಕ ವ್ಯರ್ಥ ನನ್ನಮ್ಮಾಗ ಅಪವಾದಾ ತರತೀರಿ ಅಂತ ಹೇಳಿದೆ. ಆಗ ನೀವೇನಂದಿರಿ?” ನಾ ಗೌಡ. ಊರಾಗ ನಾ ಮಾಡಿದ್ದು ನಡೀತೈತಿ’ ಅಂತ ಅಂದಿರಿಲ್ಲೋ? ಈಗ ಏನ ಉತ್ತರಾ ಕೊಡತೀರಿ ಕೊಡಿ. ಈಗ ಬಂದಿರೋ ಶಿವಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲಾ ಮಠದ ಜೀವ ಇದ್ದಾಂಗ. ಚಿಮಣಾನ್ನ ತಂದಿಟ್ಟವರು ನೀವ ಅಂತ ನಾ ಹೇಳಿದರೂ ಅವರು ನಂಬಾಣಿಲ್ಲ. ಕರೇ ಏನೈತಿ ಅದನ್ನ ಅವರಿಗೆ ನೀವ ಹೇಳಿಬಿಡಿ” ಎಂದು ನಗುನಗುತ್ತಲೇ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟರು.

ಲಿಂಗಪ್ಪ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಪ್ರತಿಭನಾದ. ಏನು ಹೇಳಬೇಕೆಂಬುದು ತಿಳಿಯದೆ ಮಂಕಾಗಿ ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡಹತ್ತಿದ. ಅದೇ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಮರೆಗೆ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದ ಚಿಮಣಾ ಅವನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದಳು. ಅವನು ಮಠದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದರೂ ಈ ಮೊದಲು ಅವಳನ್ನೆಂದೂ ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೂಸು ಅಳುವ ದನಿ ಕೇಳಿದಾಗೊಮ್ಮೆ ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡಿ ಚಿಮಣಾಳನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿ ನಿರಾಶನಾಗಿದ್ದ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆ ಅವನಲ್ಲಿಯೂ ಇತ್ತು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಪಡದಪ್ಪನಂಥ ವಿರಕ್ತ ಹುಚ್ಚಿದ್ದು ಹೋಗಿ, ಮುಂದಿನ ಗಂಡಾಂತರದ ಪರಿವೆ ಇಲ್ಲದೆ ಕರೆದು ತರುವ ಸಾಹಸವನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿದ ಅವಳ ಚಲುವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಅವನಿಗೂ ಕುತೂಹಲವಿತ್ತು. ಈಗ ಆ ಕನಸು ನನಸಾಗಿತ್ತು. ಲಿಂಗಪ್ಪನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ ಹಾವಿನಂತೆ ಸುಪ್ತವಾಗಿದ್ದ ಆಸೆ ಈಗ ಹೆಡೆ ಬಿಚ್ಚಿತು.

ಲಿಂಗಪ್ಪನ ಈ ಮಂಕನ್ನು ಕಂಡು ಪಡದಪ್ಪನವರು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಎಚ್ಚರಿಸಿದರು. “ಗೌಡ ಏನನ್ನೂದು ಗಡಾನ ಹೇಳಿಬಿಡಿ, ಈ ಜನರು ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ತಪ್ಪು ತಿಳವಳಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಾರು. ನಿಮ್ಮದೇನೂ ಇದರಾಗ ತೆಪ್ಪೈತಿ ಅಂತ ನನಗ ಅನಸೂದುಲ್ಲ. ಇನ್ನೂ ಹರೆದವರು, ಮ್ಯಾಗ ಊರ ಗೌಡರು. ಚಿಮಣಾನಂಥಾ ಹೆಣ್ಣು ತಂದು ಇಟ್ಟರೆ ನಿಮಗ ಯಾರೂ ಹೆಸರಿಡೂದುಲ್ಲ. ಅದರ ಬದಲು ನನಗ ಅಂತಾರೂ. ಮಠದ ಹೆಸರಿಗೆ ಬಂದ ಈ ಅಪವಾದ ತೊಳೆದುಹಾಕಬೇಕು” ಎಂದು ಲಿಂಗಪ್ಪನ ಮೇಲಿನ ಕಟ್ಟುಕತೆಯನ್ನೇ ಜೀವದುಂಬಿ ನಿಜವಾಗಿಸಿದರು.

ಲಿಂಗಪ್ಪನ ಮೈ ಬೆವತ್ತಿತ್ತು. ಹಾಕಿಕೊಂಡ ಬಗಲಗಸಿ ಅಂಗಿಯ ಒಳಭಾಗ ತೊಯ್ದು ಚಳಿ ಅನಿಸಿದ್ದರಿಂದ ನಡುಗು ಬಂತು. ಪಡದಪ್ಪನವರ ಮುಖ ನೋಡಿ ಧೈರ್ಯ ಬಂತೋ, ಅಥವಾ ಚಿಮಣಾಳ ಚಲುವು ಸಾಹಸವನ್ನು

ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿತೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಅಂತೂ ಪಡದಪ್ಪ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನೇ ಅಕ್ಷರಶಃ ಅ ದೈವದೆದುರು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟ. ಯಾರಿಗೂ ಸುಳ್ಳುಮಗನಾಗಿ ಬಂದು ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಆಸ್ತಿ ಸಹಜವಾಗಿ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಈಗ ಯಾರಿಗೋ ಸುಳ್ಳುಗಂಡನಾಗಿ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಲಿಂಗಪ್ಪ ಆಗಲೂ ಹೆದರಿದ್ದ. ಈಗಲೂ ಹೆದರಿದ್ದ. ಆದರೆ ಫಲವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುವ ಧೈರ್ಯವಾಗಲಿ ವಿರಕ್ತಿಯಾಗಲಿ ಅವನಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೇಂದೇ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ. ಅದರ ಜೊತೆಗೇ ಇನ್ನೊಂದು ಮಾತನ್ನೂ ಜೋಡಿಸಿದ. ನಾಳೇ ತನಗೆ ಗೌಡರ ವಾಡೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಲು ಸಿಕ್ಕರೆ ತಾವಿಬ್ಬರೂ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಇರುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದ.

ಬಂದವರಲ್ಲಿ ಯಾರು ಮಾತನಾಡುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆವೇಶದಿಂದ ಹೊಡೆಯಲೆಂದೆತ್ತಿದ ಕೈಯನ್ನು ಯಾರೋ ತಡೆದಂತೆ ಅವರ ಸ್ಥಿತಿಯಾಗಿತ್ತು. ಆದರೂ ಯಾರೋ ಒಬ್ಬರು ಮಾತಾಡಿದರು.: “ಅಲ್ಲೇ ಅಪನೋರ, ಕೂಸಿನ ತಂದಿಯ ಹೆಸರು ನಿಮ್ಮದು ಹಚ್ಚಾರಂತಲಿ?”

“ಇಲ್ಲ ಅಂತ ನಾ ಎಲ್ಲಿ ಹೇಳೀನು? ಕೈಯಾಗ ಸರಕಾರಿ ದಪ್ಪರು ಇದ್ದವರು ಬೇಕಾದ್ದು ಹಚ್ಚತಾರು. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನ ಮಾವನ ಗೌಡ. ತನ್ನ ಆ ಅಳಿಯನ ಹೆಸರು ಅವಾ ಹಚ್ಚೊಂದು ಸಾಧ್ಯ ಐತೇನು? ತನ್ನ ಅಳಿಯಾ ಸಂಭಾವಿತ ಅಂತ ತೋರಬೇಕಾದರೆ ಈ ಪಾಪದ ಹೊರೀ ಒಬ್ಬ ಸನ್ಯಾಸಿಮ್ಯಾಗ ಹೊರಿಸಿಬಿಟ್ಟು ತೀರಿತು” ಎಂದು ವಿವರಣೆಯಿತ್ತನು.

ಪಡದಪ್ಪನವರು ಹೇಳಿದ ಮಾತನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಬಂದ ಮರ್ಯಾದೆವಂತರಾರೂ ನಂಬುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಾಚಿಕೆಯಿಲ್ಲದ ಈ ಸುಳ್ಳಿನ ಎದುರು ಹೇಗೆ ವಾದಮಾಡಬೇಕು? ವಾದ ಹಾಕಿದರೂ ಪ್ರಯೋಜನವಾದರೂ ಏನು? ತಾವು ಇಂಥಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲೇಬಾರದಿತ್ತೆಂದು ಅವರಿಗೆಲ್ಲ ಎನಿಸಿತು. ಗಂಗಾಧರಯ್ಯನವರಿಗೆ ಆಚಾರ್ಯರ ಮಾತು ನೆನಪಾಗದೆ ಇರಲಿಲ್ಲ ಪಡದಪ್ಪನ ಹೀನತೆ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಹಬ್ಬಬಹುದೆಂದು ಅವರಿಗನಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಅದರ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಅನುಭವ ಬಂದಂತಾಗಿತ್ತು. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಇಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲವೆಂದರಿತು ಅವರೆಲ್ಲ ಹೊರಟರು. ಆಗ ಪಡದಯ್ಯನವರು ಅವರನ್ನು ತಡೆದು, “ಇಗಾ ಈಗ ಇನ್ನೊಂದು ಮಾತೂ ನಿಮ್ಮ ಕಿವಿಗೆ ಹಾಕೇಬಿಡತೀನಿ. ನಾಳೆ ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡರು ಚಿಮಣಾನ ಹೊಲದ ಕಬಜಾ ತೊಗೊಳ್ಳಾಕ ಹೋಗೋವರದಾರ. ಅವರಿಗೋಟು ಬೆಂಬಲ ಆಗಲಿ ಅಂತ ನಾನೂ ಹೋಗಿರತೇನಿ. ಆಗ ಅದೂ ಒಂದು ನಂದ ಕಾಯಕಾ ಅಂತ ತಿಳೀ ಬ್ಯಾಡ್ಡಿ, ರೈತರೆಲ್ಲಾ ಗೌಡರಿಗೆ ನೆರವಾಗಿರೋದು ಪಾಡ”

ಎಂದು ಮುಂದಿನ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಹೇಳಿ ಜನಾಪವಾದವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡರು.

ಎಲ್ಲರೂ ಮುರುಮಾತಾಡದೆ ಹೊರಟುಹೋದರು. ಪಡದಯ್ಯನವರ ಶಿಷ್ಯವೃಂದವೂ ಕರಗಿತು.

ಆ ರಾತ್ರಿ ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡರಿಗೆ ನಿದ್ರೆಯೇ ಹತ್ತಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ದೈವದ ಬಗ್ಗೆ ತನಗೇ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಅಜರಾಣಿಯ ಕುರುಬಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಅವನಿಗೆ ಈ ಸುಖದ ಕಲ್ಪನೆ ಕೂಡ ಬಂದಿರುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈಗ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷದ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತಂತೆ ಅವನ ಸ್ಥಿತಿಯಾಗಿತ್ತು. ಬಾಹ್ಯವೈಭವದ ಗುರುತು ಅವನ ಅಂತರಂಗಕ್ಕೆ ಹತ್ತುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಪಾದಳಿಯ ಗೌಡಿಕೆ ಅವನ ಕಲ್ಪನೆಗೂ ಮೀರಿ ದೊಡ್ಡದಾಗಿತ್ತು. ಗೌಡನಾಗುವ ಯೋಗ್ಯತೆ ಅವನಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂತಲೇ ಹೆದರಿದ್ದ. ಪಡದಯ್ಯನವರ ಸ್ನೇಹ ಅವನ ಪಾಲಿಗೆ ವಜ್ರರಕ್ಷೆಯಾಗಿ ಬಂದಿತ್ತು. ಪಡದಯ್ಯನವರ ಅವಿಶ್ರಾಂತ ಪ್ರಯತ್ನವೋ ಅಥವಾ ತನ್ನ ದೈವ ಹಣ್ಣಾಗುವ ಕಾಲ ಬಂದಿದ್ದರಿಂದಲೋ ಪಾದಳಿಯ ಗೌಡಿಕೆ ಅವನ ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ನಿಸ್ತರಿಕೊಳ್ಳುವ ಯೋಗ್ಯತೆಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಪಡದಷ್ಟೇ ಲಾಭವನ್ನುವ ಮನಃಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅವನಿದ್ದ.

ಇನ್ನು ಚಿಮಣಾ! ಪಡದಯ್ಯನವರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಗೊತ್ತಾಗಬೇಕೋ ಅಷ್ಟೇ ಅವಳ ಬಗ್ಗೆ ಪರಿಚಯವಿದ್ದದ್ದು. ಅವಳು ಜಾರಿಣಿ ಎಂಬ ಇತಿಹಾಸವೇ ಅವನ ಕಾಮವನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿತ್ತು. ಇಂದು ಕಂಡ ಅವಳ ರೂಪ ಅವನ ಯೋಗ್ಯತೆಗೂ ಮೀರಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿತ್ತು. ಪಡದಯ್ಯನವರ ಕಾರಸ್ಥಾನವೇ ಅದನ್ನೂ ತನಗೆ ತಂದುಕೊಟ್ಟಿತ್ತು. ಲಿಂಗಪ್ಪ ತನ್ನ ದೈವವನ್ನು ತಾನೇ ಹೊಗಳಿದ. ತಾನು ಬೇಡದೆ ಈ ಐಶ್ವರ್ಯವೆಲ್ಲ ತನ್ನದಾಗಬೇಕಾದರೆ ತನ್ನ ಯೋಗ್ಯತೆಯೇ ದೊಡ್ಡದಿರಬಹುದೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಚಿಮಣಾಳ ರೂಪ ಜ್ವಾಲೆಯಾಗಿ ಅವನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸುಡಹತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಆಸೆ ಅವನ ಕೀಳರಿಮೆಯನ್ನೂ ಮೆಚ್ಚಿ ಕುಣಿಯಹತ್ತಿತ್ತು. ಇವೊತ್ತು ಪಡದಯ್ಯನವರು ನಾಲ್ಕು ಜನರೆದುರು ಹೇಳಿದ ಮಾತನ್ನೇ ಆದಷ್ಟು ಬೇಗ ಗಟ್ಟಿಮಾಡಿಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಿಕೊಂಡ.

ಆದರೂ ಹೊರಗಿನ ಈ ವೈಭವವೆಲ್ಲ ಅವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ತಲೆಭಾರವಾಗಿತ್ತು. ಅವನ ಅಂತರಂಗ ಇಂಥ ಹರ್ಷದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲೂ ನರಳುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅನೋವಿನ ಅರಿವು ಅವನಿಗಾಗುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅವನ ಯೋಗ್ಯತೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

೪೦

ಮರುದಿನ ನಾಗರಚವತಿ. ಶ್ರಾವಣಮಾಸದ ನಿರ್ವರ್ಣವಾದ ನಸುಕು ಮೂಡಿತು. ಹಿಂದಿನ ರಾತ್ರಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಳೆಯಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಇನ್ನೂ ಚಳಿಗಾಳಿ ಸುಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅರುಣೋದಯದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬೆಳಗಿನ ನಿತ್ಯದ ಉತ್ಸಾಹವಿರಲಿಲ್ಲ. ಬೂದಿಬೆಳಕು ಬಿಟ್ಟಿ ಬೇಸರದಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಪಸರಿಸಿತ್ತು. ಕಪ್ಪುಬಣ್ಣದ ಮೋಡಗಳು ಬಾನ ತುಂಬ ಹರಡಿಕೊಂಡಿದ್ದವು. ನಸುಕು ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಕುಳಿತು ಅಳುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು.

ಕೋಳಿ ಕೂಗಿತು. ಬೀಸುವಕಲ್ಲಿನ ಸಪ್ಪಳದೊಂದಿಗೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹಾಡುವ ದನಿಯೂ ಕೇಳತೊಡಗಿತು. ಅಂದು ನಾಗರಚವತಿಯಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗಲ್ಲ ಅವಸರದ ಕೆಲಸ ಕಾದಿತ್ತು. ಅತ್ತೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತವರುಮನೆಯ ನೆನಪು ಕಲಕುವ ದಿನ. ನಾಗರಚವತಿಯ ಭಾವಲಹರಿ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿಯೇ ತೇಲಿ ಬಂದಂತಿತ್ತು.

ಪಡದಪ್ಪನವರ ಮಠದಲ್ಲಿ ಇದಾವ ಭಾವಲಹರಿಗೂ ಅವಕಾಶವಿರಲಿಲ್ಲ. ಬೆಳತನಕ ನಿದ್ರೆಯಿಲ್ಲದೆ ಉರಿಯುವ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದಲೇ ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡ ನಸುಕನ್ನು ನೋಡಿದ. ಬೂದಿಬೆಳಕು ಮಠದಲ್ಲಿ ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಚಿಮಣಾಳ ನೆನಪು ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಉರಿ ಹೊತ್ತಿಸಿದಂತಾಯಿತು. ಪಡದಯ್ಯನವರು ಅದೇ ಎದ್ದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದ ಕರಿಯನನ್ನು ಕೂಗಿ ಎಬ್ಬಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. “ಕಮತಿಗ್ಯಾ ಅಂತ ಹೇಳಿಕೊಂತೀವಿ. ಭೂಮಿ ಬಿತ್ತಲಾಕ ಹೋಗೋ ದಿನಾ ಇಂದ. ನೀ ಇನ್ನೂ ಬಿದ್ದೀಯಲ್ಲಲೇ? ಏನ ಹೇಳಬೇಕಲೆ ನಿನಗ?” ಎಂದು ಗದರಿಸಿದರು.

ಕರಿಯ ಕಣ್ಣು ತೆರೆದು, ಮತ್ತೆ ಮುಚ್ಚಿದ. ಒಮ್ಮೆ ಜೋರಾಗಿ ಆಕಳಿಸಿದ. ಮೈ ಒಡಮುರಿದು ಎದ್ದ. “ನಿನ್ನೆ ತೀರ್ತಾ ಓಟು ಜಡಾ ಆತರಿ, ಅದಕ ನಿದ್ವೀನ ಹೋಗವಲ್ಲದು” ಎಂದು ಏನೇನೋ ಕಾರಣ ಹೇಳಿದ.

“ಹೌದಲೇ ಬಿತ್ತಾಕ ಯಾವಾಗ ಹೋಗೋದು ಇನ್ನಮ್ಮಾಗ? ಈಟೊತ್ತಿಗೆ ಎತ್ತು ತೊಗೊಂಡು ಸಜ್ಜಾಗಿರಬೇಕೋ, ಏನ ಹಾಸಿಗೆ ಹಿಡಿದು ಬೀಳಬೇಕೋ?” ಪಡದಯ್ಯನವರು ಮತ್ತೆ ಜಬರಿಸಿದರು. ಕುಂಟನೆವಗಳನ್ನು ಹೇಳುವದರಲ್ಲಿ ಕರಿಯನಿಗೆ ಸಮಾನರಾದವರೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. “ಯಪ್ಪಾ, ನಮ್ಮದ ಖಾಸಗತ ಜಮೀನ ಆಗಿದ್ದರ ಹೊಂಡತಿದ್ದಿವಿ. ಯಾರದೋ ಹೊಲಾ ಬಿತ್ತಾಕ ಯಾಕರಿ ಇಷ್ಟ ತರಾತುರಿ? ಆತು ನಡೀರಿ, ನಾನೂ ಹೊಂಟಬಿಟ್ಟೆ” ಎಂದು ನಗೆಯಲ್ಲಿ ತೇಲಿಸಿಯೇ ನುಡಿದ.

“ನಾ ಯಾಕ ಬರಬೇಕೋ ಹೊಲಾ ಬಿತ್ತಾಕೆ” ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡರು ನಿಮ್ಮ ಸಂಗಾಟ ಬರತಾರು. ಅವರು ಮುಂದಿರತಾರು, ನೀವ ಹಿಂದ ಹೋಗಿ ಬಿತ್ತಿ ಬರಿ.”

ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡನಿಗೆ ಪಡದಂಚ್ಯನವರು ತಮ್ಮ ಹೊಣೆಹಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದು ಅನಿಸಿತು. ಅಂತಲೇ ಎದ್ದು ಬಂದು, “ಸ್ವಾಮೇರ, ನನಗ ತಗಾಯಿ ಸಾಲದ ಯಾದೀ ಮಾಡೋದು ಓಟು ಕೆಲಸ ಐತಿ. ನನಗ ಬರಾಕ ಆಗೂದಿಲ್ಲ. ಹೋಲಾ ನೀವ ಬಿತ್ತಿ ಬರೂದ” ಎಮ್ಮದು ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟ.

“ಆತು ಗೌಡಿಕೆ ದಪ್ಪರ ಹೊಸದಾಗಿ ಬಂದೈತಿ. ಹೊಸ ಹುರುಪಿನ್ಯಾಗ ಕೆಲಸಾ ಮಾಡದಿದ್ದರ ಹ್ಯಾಗೆ? ಮಾಡ್ಡಿ, ನಾವ ಹೋಗಿ ಹೊಲಾ ಕಬಜಾ ತೊಗೊಂಡು ಬರತೇವು” ಎಂದು ಪಡದಪ್ಪನವರು ಅವನ ಮಾತಿಗೆ ಒಪ್ಪಿದರು.

ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡ ಮತ್ತೆ ತನ್ನ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಉರುಳಿ ಮುಸುಕು ಹಾಕಿಕೊಂಡ. ತಲೆಯಲ್ಲೆಲ್ಲ ಚಿಮಣಾಳ ವಿಚಾರಗಳೇ ತುಂಬಿದ್ದವು. ಹೇಗೆ ಮಾಡಿ ಅವಳನ್ನು ತನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಹಂಚಿಕೆ ಹಾಕಹತ್ತಿದ. ಹಾಗೆಯೇ ಜೊಂಪು ಹತ್ತಿತು. ವಾಲಿಕಾರ ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಬಂದು ಕೂಗಿದಾಗಲೇ ಅವನಿಗೆ ಎಚ್ಚರವಾಯಿತು. ಪಡದಪ್ಪನವರು ಆಗ ಸ್ನಾನದ ಗಡಿಬಿಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದರು. ಲಿಂಗಪ್ಪನೇ ಎದ್ದು ಹೊರಗೆ ಬರಬೇಕಾಯಿತು.

“ಕುಲಕಣ್ಯಾರು ಊರಿಗೆ ಹೊಂಟು ನಿಂತಾರರೀ. ಡೋಲಿಗೆ ಲಾಯಖಿ ಇದ್ದವರ ಯಾದಿ ತಯಾರ ಮಾಡ್ಯಾರಂತ. ಅದನ್ನ ನಿಮ್ಮ ಕೈಯಾಗ ಕೊಡಬೇಕಾಗ್ಯಂತಂತರಿ. ಅದಕ ನಿಮ್ಮನ್ನ ಕರಕೊಂಡು ಬಾ ಅಂತ ಹೇಳಿಕಳಿಸ್ಯಾರಿ” ಎಂದು ಮಲ್ಲಪ್ಪ ವರದಿ ಮಾಡಿದ.

ಈಗ ಬರುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿಕಳಿಸಿ ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡ ಹೊರಡಲು ಸಿದ್ಧನಾದ. ಪಡದಪ್ಪನವರಿಗೆ ತಾನು ಹೊರಡುವ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದಾಗ ಅವರು “ಇಗಾ, ಆ ಶ್ಯಾಮರಾಯ ಮಾಡಿದ ಯಾದಿಗೆ ನನ್ನ ಕೇಳದ ಸಹಿ ಹಾಕಬ್ಯಾಡಿ. ನನಗ ತೋರಸದ ಡೋಲಿನ ಯಾದಿ ಕಳಸ ಬಾರದು” ಎಂದು ಮುನ್ನೆಚ್ಚರಿಕೆ ಕೊಟ್ಟರು.

“ಈ ಮಾತು ನೀವು ಹೇಳಬೇಕೆನ್ನಿ?” ಎಂದು ಲಿಂಗಪ್ಪ ಔಪಚಾರಿಕವಾಗಿ ನುಡಿದು ಹೊರಬಿದ್ದ. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೂ ವಿಚಾರ ಬಿತ್ತು. ಪಡದಪ್ಪನವರು ಮಾತುಮಾತಿಗೂ ಅಡ್ಡಬರುತ್ತಾರಲ್ಲ! ಎಷ್ಟು ದಿನ ಇವರ ಕೈಗೊಂಬೆಯಾಗಿ ಬಾಳಬೇಕು? ಗೌಡಿಕೆ ದೊರೆಯುವವರೆಗೆ ಅವರ ಮಾತು ಕೇಳಿದ್ದು ಸಾಕಾಗಲಿಲ್ಲವೇ?

ಗೌಡನಾದ ಮೇಲೂ ಅವರ ಮಾತು ಕೇಳುವದೆಂದರೆ ಅವನಿಗೇ ನಾಚಿಕೆಯೆನಿಸಿತು. ಇದೇ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಪ್ಪ ಶ್ಯಾಮರಾಯನ ಮನೆಯ ಕಡೆಗೇ ಸಾಗಿದ.

ಶ್ಯಾಮರಾಯನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಮನೆಯ ಕೀಲಿಹಾಕಿ ಹೊರಬಿದ್ದಿದ್ದ. ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ಲಿಂಗಪ್ಪ “ಎದ್ದಿರಾ?” ಎಂದು ನುಡಿದು ವಂದನೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ. “ಬಂದಿರಿ ನೆಟ್ಟಗಾತು” ಎಂದು ಶ್ಯಾಮರಾಯ ತನ್ನ ಕಿಸೆಯಿಂದ ಒಂದು ಕಾಗದವನ್ನು ತೆಗೆದು “ಇದು ನಾ ಮಾಡಿದ ಡೋಲಿನ ಜನರ ಯಾದಿ, ಮತ್ತು ತಗಾಯಿ ಸಾಲ ಬೇಕಾದ ರೈತರ ತಗಾಯಿಸಾಲದ ಪತ್ರಿಕೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಹಿ ಹಾಕಿ ಕಳಿಸಿಕೊಡಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಆ ಯಾದಿಯನ್ನು ಲಿಂಗಪ್ಪನ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಅವಸರದಿಂದ ಹೊರಡುವನಿದ್ದ. ಆದರೆ ಲಿಂಗಪ್ಪ ಅವನನ್ನು ತಡೆದು ಹುಂಬತನದಿಂದ “ಅಲ್ಲೇ ಕುಲಕರ್ಯಾರ, ನಾ ಭಿಟ್ಟಿಯಾಗಿರದಿದ್ದರ ಈ ಯಾದಿ ಯಾರ ಕೈಯಾಗ ಕೊಡತಿದ್ದಿರಿ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ. ಶ್ಯಾಮರಾಯ ಅದರಿಂದೇನೂ ವಿಚಲಿತನಾಗದೆ “ಅದರಾಗೇನದ? ಮಾಮಲೇದಾರರ ಹೆಸರ್ಲೆ ಪತ್ತೆ ಬರದು ಟಪಾಲಿಗೆ ಹಾಕಿಬಿಡತಿದ್ದ” ಎಂದು ಸಹಜವಾಗಿ ಉತ್ತರವಿತ್ತನು.

“ಅಂದರ ನನ್ನ ಸಹಿಯಾಗದ ಯಾದಿ ಕಳಸಾಕ ಬರತೈತೇನು?” ಲಿಂಗಪ್ಪ ಮತ್ತೆ ಕೇಳಿದ. ಶ್ಯಾಮರಾಯ ಅವನಿಗೆ ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳುವಂತೆ, “ನೋಡಿ ಗೌಡರ, ಗೌಡರು ಸಹಿಮಾಡಿ ಕಳಸೋ ಕಾಗದ ಬ್ಯಾರೆ ಇರತಾವ. ಆದರ ಇವನ್ನ ಕುಲಕರ್ಯಾರ ಸಹಿಮಾಡಿ ಕಳಿಸಿದರೂ ನಡೀತದ” ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದ.

“ನೀವು ಮಾಡಿದ ಯಾದಿ ಬರಾಬರಿ ಇದ್ದಿಲ್ಲ ಅಂದರ ಹ್ಯಾಗರಿ?” ಲಿಂಗಪ್ಪ ಬಿಡುವಂತೆ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ.

“ಅದರ ಜವಾಬದಾರಿ ನನ್ನ ಮ್ಯಾಲೆ.”

“ಹಾಂ ಪಾಡೈತೆಲ್ಲ! ನಂದೇನೂ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಇಲ್ಲ ಇಲ್ಲೇನು ಹಗಾರ? ಈಗಾ. ಈಗ ನಿಮಗ ಹೇಳಿಟ್ಟಿರತೀನಿ. ನನ್ನ ಸಹಿ ಮಾಡಸದ, ನನಗ ತೋರಸದ ನೀವೇನೂ ಮಾಡಬ್ಯಾಡಿ. ಹೀಗ ಅಂದೆ ಅಂತ ಸಿಟ್ಟಿಗೆ ಬರಬ್ಯಾಡಿ” ಲಿಂಗಪ್ಪನ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಆವೇಶವೂ ಇತ್ತು. ಹೆದರಿಕೆಯೂಇತ್ತು.

ಶ್ಯಾಮರಾಯನಿಗೆ ಇದೆಲ್ಲ ಮೋಜೆನಿಸಿತು. ತನ್ನ ವೃತ್ತಿಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅವನೆಷ್ಟೋ ಗೌಡರನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದ. ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೂ ಒಂದೊಂದು ಮಾದರಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಲಿಂಗಪ್ಪನದೂ ಇನ್ನೊಂದು ಮಾದರಿಯಷ್ಟೇ. ಹೊಸದಾಗಿ ಬಂದ ಅಧಿಕಾರ ಅವನಲ್ಲಿಯು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ವಿನಯವನ್ನೇ ಹಾಳುಮಾಡಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ತಡವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹುಂಬತನದೊಡನೆ

ಅಧಿಕಾರದ ಉನ್ನಾದವೊಂದು ತಲೆಗೇರಿತ್ತು. ಆದರೂ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಹೀನತೆ ಪ್ರತಿಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವಂತಿತ್ತು. ಶ್ಯಾಮರಾಯ ಅದನ್ನೇನೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳದೆ, “ಛೇ ಅದಕ್ಕಾಕರಿ ಸಿಟ್ಟು? ನೀವು ಜವಾಬ್ದಾರಿ ತೊಗೋತೀನಿ ಅಂದವ್ಯಾಲೆ ಕೇಳೋದೇನು? ನೀವ ಇಂದಿನಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ನೋಡಿಕೋಳ್ತೀ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಹೊರಟ.

ನಿನ್ನಿನ ದಿನವ ಗಂಗಾಧರಯ್ಯನವರು ಶಿವಯೋಗಿಸ್ವಾಮಿಗಳನ್ನು ಶ್ಯಾಮರಾಯನ ಜೊತೆಗೆ ಇಂದುಪುರಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದರು, ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ತಮ್ಮ ಜೊತೆಗೆ ಮಠಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದ ಎಲ್ಲ ಜನರಿಗೂ ತಿಳಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಅಮಿತ ವಿಶ್ವಾಸವಿತ್ತೆಂದೇ ಈ ದೃಢನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ಅವರು ಕೈಗೊಂಡಿದ್ದರು. ಆದರೂ ಒಬ್ಬನೇ ಒಬ್ಬ ಮಗನನ್ನು ದೂರದ ಊರಿಗೆ ಕಳಿಸಿಕೊಡುವದೆಂದರೆ ಅವರ ಜೀವದ ಸುತ್ತು ಬಂದಿತ್ತು. ಮಠದ ಅಭಿಮಾನರಕ್ಷಣೆಯ ಕಾರಣವೊಂದಿರದಿದ್ದರೆ ಅವರು ಈ ಮಾತಿಗೆ ಒಪ್ಪುವಂತಿದ್ದರೋ ಇಲ್ಲವೋ ಹೇಳುವದು ಬಿಗಿಯಾಗಿತ್ತು.

ಶಿವಯೋಗಿಸ್ವಾಮಿಗಳು ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಡಲಿರುವರೆಂಬ ಸುದ್ದಿ ಈಗಾಗಲೇ ಊರ ತುಂಬ ಹರಡಿತ್ತು. ಜನರಿಗೆಲ್ಲ ಶಿವಯೋಗಿಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ನಂಬಿಕೆಯಿತ್ತು. ಅವರ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಯಾರೂ ಧಿಕ್ಕರಿಸುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಧಿಕ್ಕರಿಸಿದ ಸಂಗತಿಗಳಾಗಿರಲಿಲ್ಲವೆಂತಲ್ಲ. ಮೊನ್ನೆಮೊನ್ನೆ ಶಿವಯೋಗಿಗಳು ಎಂದಿನಂತೆ ಕೋರಾನ್ನಭಿಕ್ಷೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾಗ ಬಾಳಾರಾಮ ಮಾರವಾಡಿಯು ಅವರ ಜೋಳಿಗೆ ಕಸಿದುಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟಿದ್ದ. ಮಠದಲ್ಲಿ ಪಡದಯ್ಯನವರು ತಿರುಗಿ ಬಂದಮೇಲೆ, ಶಿವಯೋಗಿಗಳು ಮಠದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲೇಕೆ ಭಿಕ್ಷೆಬೇಡುತ್ತಾರೆಂದು ಅವನ ವಾದವಾಗಿತ್ತು. ಜನರಿಗೆ ಈ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿದಾಗ ಮರಮರನೆ ಮರುಗಿದ್ದರು. ಕೆಲವು ತಲೆತಿರುಕರು ಮಾರವಾಡಿಯ ಅಂಗಡಿಯವರೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅವನನ್ನು ಬೈದೂ ಬಂದಿದ್ದರು. ಊರಲ್ಲಿ ಇಂಥಾ ಸಂಗತಿಗಳಾಗುತ್ತಿರುವದರಿಂದಲೇ ಗಂಗಾಧರಯ್ಯನವರು ಶಿವಯೋಗಿಗಳನ್ನು ಕಳಿಸಲು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡದ್ದು. ಈ ಸಂಗತಿಯೂ ಊರವರಿಗೆ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಶಿವಯೋಗಿಗಳು ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವ ಕೆಡುಗಾಲದ ಸೂಚನೆಯಿಂದೇ ಅವರು ಭಾವಿಸಿದರು.

ಶಿವಯೋಗಿಗಳನ್ನು ಕಳಿಸಿಬರಲು ಜನರು ಹಿಂಡು-ಹಿಂಡಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವದು ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿತ್ತು. ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ

ಅಧಿಕಪ್ರಸಂಗಿ ಸುಮ್ಮನಿರಲಾರದೆ, “ಗೌಡರು ದೊಡ್ಡ ಸ್ವಾಮೀರ್ನ ಕಳಿಸಿಕೊಡತಾರು. ನಮ್ಮ ಮರಿಸ್ವಾಮಿಗಳು ಅವರ ಗುರು ಅಲ್ಲ ಕಾಣತೈತಿ” ಎಂದು ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬನೆದುರು-ಆದರೆ ಲಿಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ಕೇಳಿಸುವಂತೆಯೇ ನುಡಿದಿದ್ದ. ಈ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಲಿಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ನೋಣ ಕಡಿದಂತಾಯಿತು. ಊರ ಗೌಡನನ್ನು ಪಡದಪ್ಪನ ಬಾಲ ಎಂದು ಜನರು ತಿಳಿದಿರುವರೇ ಎಂಬ ಸಂಶಯವೂ ಬಂದಿತು. ಅವನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಊರಿಗೆ ಹೊಸಬನಾಗಿದ್ದ. ಶಿವಯೋಗಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಜನರಿಗೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿರಬೇಕಾದರೆ ಅವರ ಮಹಿಮೆ ದೊಡ್ಡದಿರಬೇಕೆಂದಿನಿಸಿತು. ಹಾಗಾದರೆ ತಾನೂ ಮಠದ ಶಿಷ್ಯನೆಂದು ಜನರ ಮೇಲೆ ‘ಛಾಪು’ ಹಾಕುವ ಈ ಸುಸಂಧಿಯನ್ನೇಕೆ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಿದ, ಬಹಳವಾದರೆ ಒಂದು ನಮಸ್ಕಾರ ಖರ್ಚಾದೀತು, ಎಂದುಕೊಂಡು ತಾನೂ ನದಿಗೆ ಹೊರಟ.

ಶ್ರಾವಣದ ನದಿ ಎರಡೂ ದಡ ತುಂಬಿ ಸೂಸಿ ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಶ್ಯಾಮರಾಯ ಆಗಲೇ ನಾವೆಯನ್ನು ಹತ್ತಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ. ದಂಡೆಗುಂಟ ಜನರು ಸಾಲು ಸಾಲಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದರು. ಶಿವಯೋಗಿಗಳು ಬರುವರೆಂದು ಅಂಬಿಗರು ದಾರಿಕಾಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಗಂಗಾಧರಯ್ಯನವರು ಮಗನ ಕೈಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು. ಅವರ ಹಿಂದೆ ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಪರಿವಾರವೇ ಬರುತ್ತಿತು. ಮೈಮೇಲೆ ಕಾವಿ ಬಟ್ಟೆಯ ಒಂದು ಕಪನಿ, ತಲೆಗೊಂದು ಕಿವಿಟೊಪ್ಪಿಗೆ, ಕಾಲಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟ ಕಡಾವಿಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಶಿವಯೋಗಿಗಳು ಶಿವನ ಬಾಲ್ಯವನ್ನೇ ನೆನಪು ತರುವಂತಿದ್ದರು. ಶುಭ್ರವಾದ ವಿಭೂತಿ ತೇಜಃಪುಂಜಗಳಾದರೂ ಆದ್ರ್ಫ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ತುಂಬಿದ ಕಣ್ಣುಗಳು, ಪ್ರಸನ್ನವಾದ ಮಂದಹಾಸ, ಸಾತ್ವಿಕತೆ ಶಿಶುವೇಷದಲ್ಲಿ ಈ ಲೋಕವನ್ನು ನೋಡಬಂದಂತೆ ಅವರ ನಿಲುವು ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಜನರೆಲ್ಲ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ಬಂದು ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಪಾದಮುಟ್ಟಿ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಮಾತ್ರ ಬಿಕ್ಕಿಬಿಕ್ಕಿ ಅಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಉಳಿದವರೆಲ್ಲರೂ ಮೌನವಾಗಿದ್ದರು ನದಿಯ ಆಚೆಯ ದಂಡೆಗೂ ನದಿಯ ವಿಶಾಲವಾದ ಪಾತ್ರದ ಮೇಲೂ ಒರಗಿದ್ದ ಶ್ರಾವಣ-ಮೇಘಗಳಂತೆ, ವಾತಾವರಣದ ಮೇಲೆಯೇ ಮೌನದ ಭಾರ ಮಲಗಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಮೀರಿಸುವ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯಿಂದ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಎಲ್ಲರ ನಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರು. ಲಿಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ಹಿಂದುಳಿಯಬೇಕೆಂದು ನಮಸ್ಕರಿಸಲು ಮುಂದೆ ಬಂದ. ಆದರೆ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಅವನಿಗೆ ಪಾದ ಮುಟ್ಟಲು ಅವಕಾಶ ಕೊಡದೆ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿಬಿಟ್ಟರು. ಲಿಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ಸಿಡಿಲು ಬಡಿದಂತಾಯಿತು.

“ಸ್ವಾಮೇರ ಗೌಡರು ಪಾದಕ್ಕೆ ಬೀಳಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದಾರಿ!” ಎಂದು ಕೂಡಿದವರಲ್ಲೊಬ್ಬ ಕೂಗಿ ಹೇಳಿದ. ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಹಿಂತಿರುಗಿ, ಅದೇ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯಿಂದ, “ಅಂವಾ ಬೀಳಬೇಕಾದ ಪಾದ ಇಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಮಠದಾಗ ಅದಾವು” ಎಂದು ಹೇಳಿ ನಾವೆಯನ್ನು ಹತ್ತಿದರು.

ನಾವೆ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ನದಿಯ ನೀರನ್ನೊದ್ದು ಮುಂದೆ ಸಾಗಿತು. ನಾವೆಯ ಮೇಲೆ ಜನರ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ ಶಿವಯೋಗಿಗಳು ಮುಳುಗುನಗೆ ಬೀರುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದರು. ದಂಡೆಯಲ್ಲಿದ್ದವರೆಲ್ಲ ಕೈಮುಗಿದರು. ನಾವೆ ಕಣ್ಣುಮರೆಯಾಗುವವರೆಗೆ, ಶಿವಯೋಗಿಗಳ ತೇಜೋಮೂರ್ತಿ ಮಿಂಚಿನ ಎಳೆಯಾಗಿ ಕಾಣುವವರೆಗೆ ಜನರು ಎವೆಯುಕ್ಕದೇ ನೋಡಿಯೇ ನೋಡಿದರು. ಪಾದಳ್ಳಿಯ ಪುಣ್ಯವೇ ತೇಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕೆಲವರಿಗನಿಸಿತು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಧೋತರದ ಚುಂಗಿನಿಂದ ಕಣ್ಣನ್ನು ಒರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ “ಕಲಿಕಾಲ, ಏನ ಮಾಡೂದೈತಿ? ಇಂಥಾ ಸ್ವಾಮೇರ್ಮ ಊರಾಗ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳೋ ಪುಣ್ಯವು ನಮ್ಮದಲ್ಲ!” ಎಂದು ಉದ್ಗಾರ ತೆಗೆದರು.

ಜನರು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ಮನೆಗೆ ತೆರಳಿದರು. ಲಿಂಗಪ್ಪನೂ ತಿರುಗಿದ. ಆದರೆ ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಮಾತ್ರ ಚಿಂತೆಗೀಡಾಗಿತ್ತು. ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಹುಂಬರ ಸಹವಾಸದಲ್ಲಿಯೇ ಬಾಳು ಕಳೆದ ಅವನಿಗೆ ಧರ್ಮದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಭಯ ಮಾತ್ರ ಇತ್ತು. ಈಗ ಈ ಹೊಸ ಊರಲ್ಲಿ, ತನ್ನ ಬಾಳುವೆ ಇನ್ನೂ ನೆಲೆಗೆ ಬರಬೇಕಾದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಈಗ ನಡೆದ ಸಂಗತಿ ರಹಸ್ಯಮಯವಾಗಿಯೇ ಕಂಡಿತು. ಶಂಕರಪ್ಪಗೌಡರ ಆಸ್ತಿಗೆ ತಾನು ವಾರಸದಾರನಾದದ್ದು, ಮಗನೆಂದು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿದ್ದು, ಚಿಮಣಾಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ ಬಯಕೆ ಇವೆಲ್ಲ ಪಾಪವೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಮಸುಕಾಗಿ ಮನವರಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ಈಗ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ತನ್ನನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ ಅದೇ ಕಾರಣವಿರಬಹುದೇ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಕುತೂಹಲವೂ ಹುಟ್ಟಿತು.

“ಅಂತಾದ್ದೇನು ಗುಣಾ ಅವರಲ್ಲಿ ಕಂಡೀರಿ?” ಎಂದು ನೆರೆ ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರನ್ನು ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡಿದ. ಅವರಿಗೂ ಹೇಳುವದೇ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಶಿವಯೋಗಿಗಳನ್ನು ಕಳಿಸುವ ಈ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಅವರೆಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ಧಾರ್ಮಿಕಭಾವನೆ ಜಾಗೃತವಾಗಿತ್ತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಪರಿವೂರಿನವನೊಬ್ಬ ಈ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಕೇಳಿದಾಗ ಸುಮ್ಮನಿರಲಾದೀತೇ? ಶಿವಯೋಗಿಗಳ ಹುರಿಮೆ ಊರ ಅಭಿಮಾನದ ಸೊತ್ತು. ಪಾದಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರನ್ನು ಕೇಳಿದರೂ ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಕತೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಈಗಲೂ ಹಾಗೆಯೇ ಆಯಿತು.

“ಅವರು ಯಾರಂತ ತಿಳಿದೀರಿ ಯಷ್ಟಾ? ನಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ ಸ್ವಾಮೇರಿದ್ವಿಲ್ಲರಿ ಸದಾಶಿವಯೋಗಿಗಳೂ ಅಂತ. ಅವರ ಅವತಾರ ಆಗಿ ಬಂದಾರು. ಪಾದಳ್ಳಿ ಬಿಟ್ಟು ನಾ ಎಲ್ಲೂ ಹೋಗಾಣಿಲ್ಲ ಅಂತ ಅವರು ಮುಕ್ಕಟ್ಟ ಹೇಳಿದ್ದರೇ” ಎಂದು ಭಯ ಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಒಬ್ಬ ಭಕ್ತ ನುಡಿದ. ಉಳಿದವರಿಗೂ ಆವೇಶ ತುಂಬಿತು. ತಲೆಗೊಬ್ಬರು ಒಂದೊಂದು ಕತೆ ಹೇಳಿದರೂ ಅವರೆಲ್ಲ ಹೇಳಿದ ಕತೆ ಪಾದಳ್ಳಿಯ ಗುರುಪರಂಪರೆಯ ಇತಿಹಾಸವನ್ನೇ ರೂಪಿಸುವಂತಿತ್ತು. ಲಿಂಗಪ್ಪ ಬೆರಗಿನಿಂದ ಅಗಲವಾದ ಕಣ್ಣು ತೆರೆದು ಕೇಳಿದ. ಅವರು ಹೇಳಿಯೇ ಹೇಳಿದರು.

ಪಡದಯ್ಯನಿಗಿಂತಲೂ ಮೊದಲು ಮಠದ ಸ್ವಾಮಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಸದಾಶಿವಯೋಗಿಗಳು ಐಕ್ಯವಾಗುವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅವರ ಭಕ್ತರೆಲ್ಲ ಗೋಳಿಟ್ಟರು. ಆಗ ಅವರೇ ಅಷ್ಟಣೆ ಕೊಡಿಸಿದರಂತೆ; “ಯಾಕ ಅಳತೀರಲೆ, ನಾನು ಈ ದೇಹ ಬಿಟ್ಟರೂ ಮತ್ತ ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದು ನಿಮ್ಮ ಸೇವಾ ಮಾಡತೀನಿ. ನಾನು ಹುಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕೆ ಗುರುತು ಅಂದರೆ ನಮ್ಮ ಮಠದಾಗಿನ ಆಕಳಾ ಹೋರಿಕರಾ ಈಯತ್ಯೆತಿ. ಯಾವ ಕೂಸಿಗೆ ಆಕಳ ಮೊಲಿ ಉಣಸತ್ತೈತೋ ಅದ ನಾನು ಅಂತ ತಿಳೀರಿ.” ಈ ಮಾತನ್ನು ಭಕ್ತರೆಲ್ಲರೂ ನೆನಪಲ್ಲಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಶಿವಯೋಗಿಗಳು ಹುಟ್ಟಿದಾಗ ಮಠದ ಆಕಳು ಹೋರಿಯನ್ನೇ ಈದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಕೂಡಲೇ ಹೋರಿ ಬಿದ್ದೂ ಸತ್ತೂ ಹೋಯಿತು. ಅದೇ ವೇಳೆಗೆ ಶಿವಯೋಗಿಗಳ ತಾಯಿಯೂ ಕೈಲಾಸ ಕಂಡಳು. ಹಾಲಿಲ್ಲದ ಕೂಸು ಅಳುವದನ್ನು ನೋಡಲಾರದೆ, ಗಂಗಾಧರಯ್ಯನವರು ಕೂಡನೊಯ್ದು ಆಕಳ ಮೊಲೆಗೆ ಹಚ್ಚಿದರು. ತೊರೆದು ನಿಂತ ಮೊಲೆಗಳಿಂದ ಆಕಳೂ ಬಾಯ್ಬಿಡುತ್ತಿತ್ತು. ಕೂಸನ್ನು ಕಂಡ ಕೂಡಲೆ, ಕೂಸಿನ ನೆತ್ತಿಯನ್ನು ಚರಚರ ನೆಕ್ಕಿತಂತೆ. ಕೂಸು ಅಳುವದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಆಕಳ ಮೊಲೆಯುಂಡು ತಣೆದು ಆಡಹತ್ತಿತ್ತು.

ಲಿಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ಶಿವಯೋಗಿಗಳ ಮಹಿಮೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಖಾತ್ರಿಯಾಯಿತು. ಈ ಕತೆ ಅವನ ಹೃದಯದ ಮೇಲೆ ಮರೆಯಲಾಗದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರಿತು. “ಅದು ಅಷ್ಟ ಅಲ್ಲರಿ! ಇನ್ನೂ ಮುಂದೈತಿ ಕೇಳಿರಿ. ಸ್ವಾಮೇರ ಪರಬಾವ ಈಟ ಅಂತ ಮಾತಿಲೆ ಹ್ಯಾಗ ಹೇಳಬೇಕಿರಿ ಅದನ್ನೆ?” ಎಂದು ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಇನ್ನೊಂದು ಕತೆಯ ಎಳೆಯನ್ನು ಜಗ್ಗಿ ನಿರೂಪಿಸಹತ್ತಿದ. ಲಿಂಗಪ್ಪ ಅದಕ್ಕೂ ಕಿವಿ ನೀಡಿದ.

ಶಿವಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ಮಾತು ಬಂದೊಡನೆ ಅವರ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಕಣಿ ಹೇಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಬಂದಿತ್ತು. ಅವರು ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳೆಲ್ಲ ಹಿರಿಯ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳೇ ಆಗಬೇಕೆ? ಪುಣ್ಯದ ಅಂಶ ಅನುವಂತಿಕವಾಗಿ

ಇಳಿದುಬಂದಂತಿತ್ತು. ಅವರಾಡಿದ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥ ಹಚ್ಚಹೋಗಿ ಒಳ್ಳೊಳ್ಳೆಯವರು ಮಣ್ಣು ಮುಕ್ಕಿದ್ದರು. ಗಂಗಾಧರಯ್ಯನವರು ಈ ಪುಣ್ಯದ ಬೀಜವನ್ನು ಜೋಕೆಯಿಂದ ಕಾಪಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಒಮ್ಮೆ ಹೀಗಾಯಿತು. ಶಂಕರಪ್ಪಗೌಡರು ಸಾಯುವದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಕೆಲ ದಿನಗಳಿರಬೇಕು. ಕಾಲರಾ ಪಿಡಗು ಅದೇ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿತ್ತು. ಹೊಲೆಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಳ್ಯಾ ಒಬ್ಬನೇ ಆ ಪಿಡುಗಿಗೆ ಆಹುತಿಯಾಗಿದ್ದ. ಶಿವಯೋಗಿಗಳು ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಆಡವಾಡುತ್ತಿದ್ದವರು. ತಟ್ಟನೆ ಏನೋ ನೆನಪಾದಂತಾಗಿ “ಬೆಳದದ್ದು ಅಳಿತ್ತೈತಿ; ಅಳದದ್ದು ಬೆಳಿತ್ತೈತಿ; ಉಳಿದದ್ದೆಲ್ಲಾ ಹಳ್ಳಕೂಡತೈತಿ” ಎಂದು ನುಡಿದುಬಿಟ್ಟರು. ಸಂಬಂಧ ಸೂತ್ರವಿಲ್ಲದ ಈ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದವರಿಗೆಲ್ಲ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಗಂಗಾಧರಯ್ಯನವರಿಗೂ ಅದರರ್ಥ ಹೊಳೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅದರ ಪರಿಣಾಮ ಮಾತ್ರ ಜನರ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲಾಯಿತು. ಮೋಡಿ ಹಾಕಿದಂತೆ ಕೇಳಿದವರಿಗೆಲ್ಲ ಆ ಮಾತಿನ ಗುಂಗು ಹಿಡಿಯಿತು.

ಆಗ ಯಾರೋ ಬಂದು ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಈ ಮಾತಿನ ಅರ್ಥವೇನಿರಬಹುದೆಂದು ಕೇಳಿದರು. ಆಚಾರ್ಯರಿಗೂ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ತಲೆ ತುರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯಿತು. ಅವರು ಸದಾಶಿವಯೋಗಿಗಳ ಜೊತೆಯವರಾದ್ದರಿಂದ ಒಂದು ಸಂಗತಿ ಅವರ ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದು ಹೇಳಿದರು: “ಹಾಂ ನೆನಪಾತು ನೋಡು! ಹಿರೇ ಸ್ವಾಮಿಗೋಳು ಆಡಿದ ವಾಕ್ಯ ಇದು. ಆವೊತ್ತ ಮಠದಾಗ ಪುರಾಣ ಅದೇ ಮುಗಿಸಿದ್ದರು. ಆಗ ಕಣ್ಣು ಮುಟ್ಟಿದವರ ತಟ್ಟನೆ ಇದ ಮಾತು ಆಡಿದ್ದರು. ಊರಾಗ ಬೆಳೆದವರು ಹೋಗತಾರ. ಕವಡೀ ಕಿಮತ್ತಿನಾವ ದೊಡ್ಡ ಮನಶ್ಯಾ ಆಗಿ ಮೆರೀತಾನ. ಅವನ ಪುಂಡಾಟಕಿಯೊಳಗ ಊರು ಹಳ್ಳ ಹಿಡಿದು ಹೋಗತದ ಅಂತ ಅರ್ಥಾನೂ ಹೇಳಿದ್ದರು. ಆಗ ಜಾಗೀರದಾರ ರಾಣೋಜಿರಾಯ ಕುದುರಿಯ ಮ್ಯಾಲಿಂದ ಬಿದ್ದು ಸತ್ತ. ಈಗಿನ್ನೇನಾಗುವದನೋ ನೋಡಬೇಕೆ!” ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಮುಂದೆ ನಾಲ್ಕಾರು ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಶಂಕರಪ್ಪ ಗೌಡ್ರು ಕಾಲರಾ ಬಂದು ತೀರಿಕೊಂಡರು. ಆ ಒಂದು ವಾಕ್ಯ ರಾಣೋಜಿರಾಯನ ಮರಣ ಹಾಗೆ ಶಂಕರಪ್ಪಗೌಡರ ಮರಣವನ್ನು ಸಂಬಂಧಿಸುವ ದೈವ ಸೂತ್ರವಾಗಿತ್ತು.

“ಅವರನ್ನು ದೇವರಂತ ಜನಾ ಸುಮ್ಮಗೆ ನಂಬಿಲ್ಲರೀ ಯಪ್ಪಾ! ಅವರು ಯಾರ ಮನಿಗೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಹೋಕ್ಕಾರ ನೋಡಿ, ಆ ಮನಿಗೆ ಮುಂದ ಅನ್ನದ ಚಿಂತೀನ ಆಗಾಣಿಲ್ಲರಿ” ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಅವರ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿದ. ಅವರು ಕರೆದರೆ ಯಾರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾರಿಗಾದರೂ ‘ದುಡ್ಡುತಾ’ ಎಂದು

ಕೈ ನೀಡಿದಾಗ, ಅವನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಅವನ ಕೈ ಹಣದ ಅಕ್ಷಯಪಾತ್ರೆಯಾಗುವದೆಂದು ಜನರು ನಂಬಿದ್ದರು. 'ಇಲ್ಲ' ಎಂದವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಎಲ್ಲವೂ ಇಲ್ಲದಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನನ್ನೇ ಒಮ್ಮೆ ದುಡ್ಡು ಕೇಳಿದ್ದರು. ಅವನು ಇಲ್ಲವೆಂದಿದ್ದ. ನಾನಾ ಸತ್ತಂದಿನಿಂದ ಅವನ ಕೈಯಿಂದ ಹಣ ಹೊಳೆ ಹರಿದಂತೆ ಹರಿದುಹೋಯಿತು. ಕೊನೆಗೆ ಹೊತ್ತ ಅರಿವೆ ಮೇಲೆ ಅವನು ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವಾಗ ದಾರಿಯ ಖರ್ಚಿಗೆ ನಾಲ್ಕಾಣೆ ಕೂಡ ಅವನಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಕೃತಿಯ ಮೇಲಿಂದಲೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ದೈವವನ್ನೇ ಅಳಿಯಬಲ್ಲ ದೃಷ್ಟಿ ಅವರಿಗಿತ್ತು.

“ಇಂಥಾ ಮಹಿಮಾರಿ ನಮ್ಮಷ್ಟದು! ಆದರ ಈ ಮೂರು ದಿನಾ ಆಗಿರಬೇಕು ನೋಡಿ, ಒಂದಸವನ ರುಳಾ ಅನಸತ್ಯೆತಿ ಅಂತ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು” ಎಂದು ಮಠದ ನಜ್ಜಿನ ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲೊಬ್ಬ ಶಿವಯೋಗಿಗಳು ಊರು ಬಿಡುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನೂ ಹೇಳತೊಡಗಿದ. ಶಿವಯೋಗಿಗಳು ಮೂರು ದಿನಗಳಿಂದ ಮೈಯೆಲ್ಲ 'ರುಳ'ವೆಂದು ಗೋಳಿಟ್ಟಿದ್ದು ನಿಜವೇ! ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಮಾತ್ರ ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಠದಲ್ಲಿ ಚಿಮಣಾ ಕಾಲಿಟ್ಟಾಗಿನಿಂದ ಈ ಅವಸ್ಥೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿತ್ತು. ಅಂತೆಯೇ ಎಲ್ಲರೂ ಕೂಡಿ ಪಡದಯ್ಯನವರಿಗೆ ಬಂದು, ಚಿಮಣಾಳನ್ನು ದೂರವಿಡಲು ಕೇಳಿಕೊಂಡದ್ದು, ಸಫಲವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಶಿವಯೋಗಿಗಳು ಊರನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತೇವೆಂದು ಹಟಹಿಡಿದರು. “ಅಂದ ಏಟ ಕೇಳಿಕೊಂಡರೂ ಪಡದಯ್ಯನವರು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ನೀವೂ ಅದಕ ಅಡ್ಡ ಬಂದಿರಲ್ಲರಿ! ಮರಿಸ್ವಾಮೀರು ಹಟಹಿಡಿದಲ್ಲೇ ಈಗ ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟಿವಿರಿ” ಎಂದು ಕೂಡಿದವರಲ್ಲಿಯೇ ಹಿರಿಯನಾದವನೊಬ್ಬ ಮಾತು ಮುಗಿಸಿದ.

ಇದು ಜನರು ಹೇಳಿದ ಕತೆ. ಆ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಅಕ್ಷರಶಃ ನಂಬಿಕೆಯಿತ್ತು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿತ್ತು. ಸಾವಿರಾರುವರ್ಷಗಳಿಂದ ನಡೆದು ಬಂದ ಆ ಪರಂಪರೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಬೀರಿದ ಪ್ರಭಾವ ಆನುವಂಶಿಕವಾಗಿ ಇಳಿದುಬಂದಿತ್ತು. ಯಾರೂ ಅದರ ಸತ್ಯಾಸತ್ಯತೆಯನ್ನು ಒರೆಗೆ ಹಚ್ಚುವ ಗೋಜಿಗೆ ಹೋಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದರ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೂ ಅವರಿಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ತಾತ್ವಿಕ ತೃಷ್ಣೆಗೆ ಅಷ್ಟೇ ನೀರು ಸಾಕಾಗಿತ್ತು. ಸದಾಶಿವ ಯೋಗಿಗಳನ್ನು ಕಂಡವರು, ಅವರ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಿದವರು ಇನ್ನೂ ಪಾದಗಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದರು. ಅವರೇ ತಾವು ಅವತರಿಸಿ ಬರುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿದಾಗ ಅದನ್ನು ನಂಬದಿರುವುದು ಹೇಗೆ? ಸದಾಶಿವಯೋಗಿಗಳ ಶೀಲ ಒರೆಸಿಟ್ಟ ಕನ್ನಡಿಯಂತೆ ಶುಭ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಅವರ ಅನುಭಾವ ಮಾತ್ರ ಗೂಢಾವಾಗಿಯೇ ಇತ್ತು. ಗೂಢವಾಗಿರದಿದ್ದರೆ ಅದೆಂಥ

ಅನುಭಾವ? ಅವರ ಅವತಾರವೇ ಆದ ಶಿವಯೋಗಿಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಜನರು ಅದೇ ಪೂಜ್ಯ ಭಾವನೆಯನ್ನೇ ತಳೆದಿದ್ದರು. ಈಗ ಅವರು ಊರುಬಿಟ್ಟು ಹೋದದ್ದು ಮಾತ್ರ ಅಶುಭಸೂಚನೆಯೆ ಕಂಡಿತು. ಶಿಷ್ಯವೃಂದದ ಭಾವನೆಗಳಿಗೆ ಬರೆಯಿಟ್ಟಂತೆ ಆಗಿತ್ತು.

ಜನರು ಈ ಕತೆ ಹೇಳಿ ಮುಗಿಸಿದರು. ನಾವೆ ಆಗಲೆ ನದಿಯ ಪಾತ್ರದಿಂದ ಅದೃಶ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಆಚೆಯ ದಂಡೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಶಿವಯೋಗಿಗಳನ್ನು ಬಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿ ಶ್ಯಾಮರಾಯ ನಡೆದಿದ್ದ. ಅದನ್ನೂ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಜನರು ಜಡಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ತಿರುಗಿದರು. ಶಿವಯೋಗಿಗಳು ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಹೋದರೂ ಅವರ ಪ್ರಭಾವ ಮಾತ್ರ ವಾತಾವರಣದಂತೆ ಸುತ್ತೆಲ್ಲ ಹರಡಿತ್ತು. ಶ್ರಾವಣದ ಜಡವಾದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯೂ ಈ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಪ್ರೋಷಕವಾಗಿತ್ತು.

ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡ ತಿರುಗಿದ್ದೂ ಜಡವಾದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ! ಕೇಳಿದ ಕತೆ ಅವನಲ್ಲಿ ಅನೇ ಅಸ್ಪಷ್ಟ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಮೂಡಿಸಿತ್ತು. ತನ್ನ ದೈವ ಫಲವಾಗುವ ಕಾಲ ಇದು. ಪಾದಗಳಿಯಲ್ಲಿ ತಾನಿನ್ನೂ ಗೌಡನಾಗಿ ಮೆರೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ಚಿಮಣಾಳಂಥ ರೂಪವತಿ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇಷ್ಟು ದಿನ ಅಜ್ಞಾತವಾಸದಲ್ಲಿದ್ದವನು ಈಗ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯನಾಗಿ, ಗಣ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ಅಡ್ಡಾಡಬೇಕು. ಅಂಥ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಗುರುಹಿರಿಯ ಆಶೀರ್ವಾದವಿದ್ದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದೇ ಅಲ್ಲವೇ? ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ತಾನು ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಲು ಹೋದದ್ದು. ಆದರೆ ಅದರಿಂದ ತನಗೆ ದೊರೆತದ್ದೇನು? “ಅಂವಾ ಬೀಳಬೇಕಾದ ಪಾದ ಇಲ್ಲಿಲ್ಲ; ಮಠದಾಗದಾವು!” ಎಂದಿದ್ದರು ಸ್ವಾಮಿಗಳು. ಮೊದಲೇ ಅವರ ಮಾತಿಗೆ ಮಂತ್ರಶಕ್ತಿಯಿದೆಯೆಂದು ಅನೇಕರು ಇದೇ ಈಗ ಹೇಳಿದ್ದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಜೀವಂತ ನಿರರ್ಶನಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು.

ಲಿಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ಇದರ ಅರ್ಥವೇನಿರಬಹುದೆಂದು ಗೊಂದಲ ಬಿಟ್ಟು ತಾನು ಬೀಳಬೇಕಾದ ಪಾದಗಳು ಮಠದಲಿವೆ ಎಂದರೇನು? ಪಡದಯ್ಯನವರ ಪಾದಗಳೋ ಅಥವಾ ಚಿಮಣಾಳ ಪಾದಗಳೋ? ಇಷ್ಟು ದಿನ ಪಡದಯ್ಯನ ಪಾದಗಳಿಗೆ ಬಿದ್ದದ್ದಾಯಿತಲ್ಲ! ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಬಹುಶಃ ಚಿಮಣಾಳ ಪಾದಗಳೇ ತನಗೆ ಗತಿಯಾಗಿರಬಹುದು. ಅಂದ ಮೇಲೆ ಅದೂ ಆಶೀರ್ವಾದವೇ ಇರಬಹುದೆ? ಲಿಂಗಪ್ಪ ತನ್ನ ಅಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಬಯಕೆಯ ಜೀವ ತುಂಬಿ ಗುರುಗಳ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿದ್ದ.

ಮನಸ್ಸಿನ್ನೂ ವಿಚಾರದ ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿರುವಾಗಲೇ ಲಿಂಗಪ್ಪ ಮಠಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದ.

ಆಗ ನಾಲ್ಕು ತಾಸು ಹೊತ್ತೇರಿತ್ತು. ಪಡದಪ್ಪನವರು ನಾನಾನ ಮರಡಿಹೊಲದ ಕಬಜಾ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಬಗ್ಗೆ ತಮ್ಮ ಅನುಯಾಯಿಗಳೊಡನೆ ಹೊರಡುವ ಸಿದ್ಧತೆಯಲ್ಲಿದ್ದರು. ಕೊಂಬಿನ ಶಿಂಗ್ಯಾ ಸ್ವಯಂಸೇವಕನಾಗಿ ಕೊಂಬನ್ನು ಬಗಲಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಮಠದ ಮುಂದೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ.

೪೧

ಲಿಂಗಪ್ಪ ಮಠದಲ್ಲಿ ಬಂದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಅಲ್ಲಿ ಕೂಡಿದವರೆಲ್ಲ ಎದ್ದು ಮುಜುರೆ ಮಾಡಿದರು. ಪಡದಪ್ಪನವರು ಲಿಂಗಪ್ಪನನ್ನು ಕರೆದು ತಮ್ಮ ಹತ್ತರ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡರು. ಆಗ ನಡೆದ ಚರ್ಚೆ ಮಹತ್ತ್ವದ್ದಾಗಿತ್ತು. ಗೌಡರ ಹಗೆಗಳನ್ನು ಹಾರುಹೊಡೆದು ಕಾಳುಹಂಚುವ ಬಗ್ಗೆ ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ಯೋಚಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ಲಿಂಗಪ್ಪ ಅದಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟ. ಗೌಡರ ಹಗೆಗಳನ್ನು ಹಗಲು ಹಾಡೇ ಮಾಡಿದರೆ ನಾಳೆ ಪೋಲೀಸಪಾಟೀಲನಾದ ಅವನೇ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ವರದಿ ಮಡಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಪೋಲೀಸರು ಬಂದು ಗೌಡತಿಯ ಹೇಳಿಕೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಅಪರಾಧಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯಬೇಕಾದಾಗ ಲಿಂಗಪ್ಪನೇ ಅವರಿಗೆ ನೆರವಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಏನೇ ಮಾಡಿದರೂ ತಾನು ಈ ಪೇಚಿನಿಂದ ಪಾರಾಗಬೇಕು; ಸುಲಭವಾಗಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕಾಳು ದೊರೆಯಬೇಕು, ಇಂಥ ಉಪಾಯವನ್ನೇ ಹುಡುಕಬೇಕೆಂದು ಲಿಂಗಪ್ಪ ಸೂಚಿಸಿದ.

ಪಡದಯ್ಯನವರು ಹಂಚಿಕೆಯನ್ನು ಹೇಳದಿರಲಿಲ್ಲ. ಗೌಡರವು ಒಟ್ಟು ಆರು ಹಗೆಗಳು., ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು ಹಗೆಗಳನ್ನು ಖಾಲಿಮಾಡಿ ಶಂಕರಪ್ಪಗೌಡರು ಕಾಳು ಹಂಚಿದ್ದು ಊರಿಗೆಲ್ಲ ಗೊತ್ತಿದ್ದ ಮಾತಾಗಿತ್ತು. ಉಳಿದ ಮೂರು ಹಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಳು ಇರುವ ಸಂಗತಿ, ಗೌಡತಿ ಹಾಗೂ ಕೆಲವು ಆಳುಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಳು ಲೂಟಿ ಮಾಡಿಸಿ ಬಿಟ್ಟರೆ ಗೌಡತಿ ಫಿರ್ಯಾದಿ ಮಾಡುವದೇ ಕಠಿಣವಾಗುವದು. ಫಿರ್ಯಾದಿ ಮಾಡಿದರೂ ಇಂಥವರೇ ಹಗೆಗಳನ್ನು ಲೂಟಿ ಮಾಡಿದರೆಂದು ಸಾಕ್ಷಿ ಹೇಳಲು ಜನರು ಸಿಗುವದು ಕಠಿಣ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಸಾಕ್ಷಿ-ಪುರಾವೆ ಹುಟ್ಟಿಸಿ ಫಿರ್ಯಾದಿ ಕೊಟ್ಟರೆ ತನ್ನ ಪಾಲಿನ ಕಾಳು ತಾನು ಬಡವರಿಗೆ ಹಂಚಿದ್ದೇನೆಂದು ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಪೋಲೀಸರ ಕೈ ಬೆಚ್ಚಗೆ ಮಾಡಲು ಒಂದು ಗಿರಾಕಿಯನ್ನು ತಯಾರುಮಾಡಬೇಕು. ನಾಲ್ಕೈಂಟು ಚೀಲದಷ್ಟು ಚೋಳವ್ವು ಬಾಳಾರಾಮನ ಅಂಗಡಿಗೆ ಒಯ್ಯು

ಮುಟ್ಟಿಸಿದರಾಯಿತು. ಪೋಲೀಸರು ಬಂದರೆ ಅವರ ಕೈಯಿಂದ ಪಾರಾಗಲು ಅವನು ದುಡ್ಡು ಖರ್ಚು ಮಾಡಿಯೇ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಪಡದಪ್ಪನವರ ಬಲೆ ಬಹಳ ಬೀಸಾಗಿತ್ತು. ಅಂದು ರಾತ್ರಿಯೇ ಲೂಟಿಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗಿ ಹಾಗೆ ಹೊಲೆಯರ ರುದ್ರನಿಗೆ ಹೇಳಿಯೂ ಇಟ್ಟಿದ್ದರು.

ಲಿಂಗಪ್ಪನಿಗೂ ಈ ಹಂಚಿಕೆ ಸಮಂಜಸವೆನಿಸಿತು. ಬರಗಾಲದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಟ್ಟೆಗಿಲ್ಲದ ಬಡವರು ಗೌಡರ ಹಗೆಗಳನ್ನು ಲೂಟಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆಂದು ವರದಿ ಕಳಿಸಿ ಗೌಡನ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನೂ ಪಾಲಿಸಿದರಾಯಿತು. ಆರೋಪಿಗಳಾರೂ ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಗುರಿಯಾಗದಂತೆ ಮಾಡಲು ಈ ಉಪಾಯವೇ ಯೋಗ್ಯವೆನಿಸಿತು.

ಹೊಲೆಯರ ರುದ್ರನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಈ ವಿಚಾರ ಸರಿದೋರಲಿಲ್ಲ. “ಅಲೀಯಪ್ಪಾ, ಕಳ್ಳರಂಗ ರಾತ್ರಿ ಹಗೇ ತಗದು ನಾಳೆ ತುರಂಗ ಕಾಣಂತೀರೇನರಿ? ಅದೇನ ಪಾಡ ಕಾಣೂದಿಲ್ಲ. ಹಗಲ ಹೊತ್ತು ಕೊಂಬು ಹಚ್ಚಿ ಹಗೇ ತಗದು ಕಾಳು ಸಾಗಸೂದು ನಮಗ ಪಸಂತ ಕಾಣತೈತಿ” ಅಂದ.

“ಹಗೇ ಹಾರಹೊಡೆದು ಕಾಳು ನಿಮಗ ಸಿಗೂಹಾಂಗ ಮಾಡಿದರಾತಪಾಠ! ಹಗಲೇನು ರಾತ್ರಿ ಏನಲೇ ಮಗನ?” ಪಡದಯ್ಯನವರು ಅವನನ್ನು ಸುಮ್ಮನಿರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ಆದರೆ ರುದ್ರ ತನ್ನ ಹಟವನ್ನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಮತ್ತೊಂದು ಕಾಣವನ್ನು ಮುಂದೊಡ್ಡಿದ. “ನಮ್ಮ ಜನಕ್ಕೆ ತುಣಕ ರೊಟ್ಟಿ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲರಿ; ಮನ್ಯಾಗ ಹಿಡಿ ಕಾಳಿಲ್ಲರಿ. ಇಂದ ಹಗೇ ಗತದು ಕಾಳ ಕೊಟ್ಟರ ಹಬ್ಬಾ! ಮಾಡತಾವರೀ” ಎಂದು ದನಿಯೆಳೆದು ಹೇಳಿದ.

“ಬಾಳಾರಾಮನ ಅಂಗಡ್ಯಾಗ ನಿಮ್ಮ ಜನಕ್ಕೆಲ್ಲ ಬೆಲ್ಲಾ ಬ್ಯಾಳಿ ಗೋದಿ ಉದ್ರಿ ಕೊಡಲಾಕ ತಿಳಿಸಿಬಿಡತೈತಿ. ನೀವು ಸಾಮಾನ ಒಯ್ದು ಮನ್ಯಾಗ ಇಟ್ಟ ಬರಿ ಈಗ. ಇಂದ ರಾತ್ರಿ ಹಗೇ ತಗದಮ್ಯಾಗ; ಅವನ ಲೆಕ್ಕಾ ಕೇಳಿ, ಅಷ್ಟ ಚೀಲ ಜ್ವಾಳಾ ಅವನ ಅಂಗಡ್ಯಾ ಹಚ್ಚಿಬಿಡರಿ” ಎಂದು ಪಡದಯ್ಯನವರು ತಮ್ಮ ಹಟವನ್ನೇ ಸಾಧಿಸಿದರು. ಅವರದೇ ಕೊನೆಯ ನಿರ್ಣಯವಾಯಿತು.

ಬಾಳಾರಾಮನ ಅಂಗಡಿಗೆ ಮುತ್ತಿಗೆಯೇ ಬಿದ್ದಂತಾಯಿತು. ತಲೆಗೊಬ್ಬರಿಗೆ ಧಡೆ ಬೆಲ್ಲ, ಬೇಳೆ, ಗೋದಿಗಳನ್ನು ಬಾಳಾರಾಮ ಕೊಟ್ಟ. ಅಂಗಡಿ ಬರಿದಾದರೂ ಗೌಡರೊಂದಿಗೆ ತನ್ನ ಸ್ನೇಹ ಸ್ಥಿರವಾಯಿತೆಂದು ಹಿಗ್ಗಿದ.

ಭರತೀ ಮಧ್ಯಾಹ್ನವಾಗಿತ್ತು. ಬಿಸಿಲು ಸುಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವಾದರೂ ಮೋಡಗಳು ಮುಸುಕಿದ್ದರಿಂದ ಸೆಕೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಪಡದಪ್ಪನವರು ತಮ್ಮ ವಿಜಯಯಾತ್ರೆಗೆ

ಅನುಯಾಯಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೊರಟರು ಅವರ ಗುರಿ ಈಗ ನಾನಾನ, ಮರಡಿಯ ಕಡೆ ಇತ್ತು. ಅಗಸೆಯ ಮುಂದೆ ಬಂದಾಗ ಕರಿಯಪ್ಪ, “ಅಪ್ಪನೋರ, ಲಕ್ಷ್ಮಣಮನೀ ಮುಂದೆ ಕೊಂಬು ಬಾರಿಸಿ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಬಾ ಅಂತ ಹೇಳಿ ಬರತೀನಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿದ. ಹಾಗೆಯೇ ಹೇಳಿಕೇಳದೆ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು ತುಡುಗು ಮಾಡಿದಂತೆ ಎಂದು ಅವರೆಲ್ಲರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿತ್ತು.

ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಹಿರೇಕುರುಬಮಾಯಪ್ಪಾ, “ಲೇ ಹುಚ್ಚಪ್ಪಾಲಿ, ಅವನ ಮನೀಗೆ ಕೀಲಿ ಬಿದ್ದೈತಿ. ಮುಂಜಾನೆ ಮಠದಾಗ ಕೂಡಿದ ಮಂದಿನ್ನು ನೋಡಿ, ಗಾಬರಾಗಿ, ತಾಸಗಾವಿ ಬೀಗರ ಕಡೆಗೆ ಓಡಿಹೋತಂತ. ಅವಾ ಎಂದರೆ ಇಂತಾ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಆಳಾದಾನ? ನಿನಗ ಗೊತ್ತೇ ಇಲ್ಲೇನು?” ಎಂದುನುಡಿದ.

“ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದಿದ್ದರೇನಾತರಿ? ಕಳವಿಲೆ ಹೊಲಾ ಕಬಜಾ ತೊಗೊಂಡರು ಅಂತ ನಾಳೆ ತಕರಾರು ಎದ್ದಿರಬಾರದು ನೋಡಿ. ಕೊಂಬ ಹಚ್ಚಿ ಅವನ್ನು ಕರೆದು ಕಬಜಾ ತೊಗೊಳ್ಳುದು ನಮ್ಮ ಧರ್ಮ. ನಾವುಮಾಡೂದ ಮಾಡಬೇಕಲ್ಲರಿ?” ಎಂದು ಕರಿಯ ಹಟಮಾರಿತನದಿಂದಲೇ ನುಡಿದು, ಕೊಂಬಿನ ಶಿಂಗ್ಯಾನಿಗೆ ಕೊಂಬು ಊದಲು ಹೇಳಿದ. ಅಗಸೆಯ ಮುಂದೆ ಡೌಲಾಗಿ ಶಿಂಗ್ಯಾ ನಿಂತು ದಶದಿಕ್ಕುಗಳಿಗೂ ಕೇಳುವಂತೆ ಕೊಂಬು ಊದಿದ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ನಿಶ್ಯಬ್ಧತೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಂಬಿನ ಚೀತ್ಕಾರ ದುಮುದುಮಿಸಿತು. ಹಿಂಡು ಜನ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ನಿಂತು “ಹೊಲಾ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುದಿದ್ದ ಬೇಕಾದವರು ಬರಲೇ” ಎಂದು ಕೂಗಿ ಪಾದಳ್ಳಿಗೇ ಆಹ್ವಾನವಿತ್ತರು. ಅವರು ಆಗ ಹೊಡೆದ ಕೇಕೆ ಕೊಂಬಿನ ಚೀತ್ಕಾರಕ್ಕಿಂತ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿತ್ತು. ಕರ್ಣಪಲಗಳನ್ನೇ ಹರಿಯುವಂತೆ ಅಸಹ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಕೊಂಬಿನ ದನಿಗಾಗಲಿ, ತಮ್ಮ ಕೇಕೆಗಾಗಲಿ ಉತ್ತರ ಬಾರದಿರಲು, ಎಲ್ಲರೂ ಸೀದಾ ಹೊಲದ ದಾರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದರು.

ಶ್ಯಾಮರಾಯ ಡೋಲಿನ ಜನರ ಯಾದಿ ಹಾಗೂ ತಗಾಯಿ ಸಾಲದ ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ಈ ಮೊದಲೇ ತಯಾರಿಸಿಟ್ಟದ್ದರಿಂದ ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌನಿಗೇನೂ ಅದರ ಕಾಟವಿರಲಿಲ್ಲ. ಪಡದಪ್ಪನವರು ತಮ್ಮ ಅನುಯಾಯಿಗಳೊಡನೆ ಊರು ದಾಟಿ ಹೋಗುವವರೆಗೆ ಅವನೂ ಅವರ ಜೊತೆಗೆ ಬಂದ. ಆರೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗುವ ಮನಸ್ಸಾಗಲಿಲ್ಲ. ಪಡದಯ್ಯನವರಿಗೆ, “ಹಾಗಾ ಜ್ವಾಕಿಲೆ ಹೋಗಿಬರಿ, ನೀವು ತಿರುಗಿ ಬರೂದರಾಗ ನಾನೂ ನನ್ನ ಕೆಲಸಾ ಮುಗಿಸಿರತೀನು” ಎಂದು ತನ್ನ ಕೆಲಸದ ನೆವ ಹೇಳಿ ತಿರುಗಿದ. ಪಡದಪ್ಪನವರೂ ತಮ್ಮ ಜೊತೆಗೆ ಅವನು ಬರಬೇಕೆಂದು ಆಗ್ರಹಪಡಿಸಲಿಲ್ಲ. ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡ ಮಠದ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟ.

ಲಿಂಗಪ್ಪನ ಮನಸ್ಸು ಅನೇಕ ಭಾವನೆಗಳ ಸಿಡಿಮದ್ದಾಗಿತ್ತು, ಚಿಮಣಾಳ ವಿಚಾರ ಬಂದಾಗಲೆಲ್ಲ ಅವನ ದೇಹಾದ್ಯಂತಮಿಂಚು ಹರಿದಂತಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈಗ ಚಿಮಣಾ ಮಠದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳೇ ಇದ್ದಳು. ಅದೇ ನೆನಪು ಲಿಂಗಪ್ಪನ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಉಕ್ಕಿ ಇಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರಸರ ಮಾಡಿದಷ್ಟೂ ನಡಿಗೆ ನಿಧಾನವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮಠ ಮುಟ್ಟುವವರೆಗಾದರೂ ಆ ವಿಚಾರದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸು ಒದ್ದಾಡಿತು. ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸುತ್ತಲೂ ಒಮ್ಮೆ ನೋಟ ಬೀರಿದ. ಅಂದು ನಾಗರಚವತಿಯಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲ ಹೊಸ ಸೀರೆಯುಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹಾವಿನ ಹುತ್ತಿಗೆ ಹಾಲೆರೆಯುವ ಸಂಭ್ರಮದಲ್ಲಿ ನಡೆದಿದ್ದರು. ಮತ್ತೆ ಚಿಮಣಾ ದೃಷ್ಟಿಪಥದಲ್ಲಿ ಗೋಚರಿಸಿದಳು. ಅವಳೂ ಹೀಗೆಯೇ ಹೊಸ ಸೀರೆಯುಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರೇ? ಅವಳ ಲಾವಣ್ಯ ಇವ್ಮಡಿಯಾಗಿ ಹೊಳೆಯಬಹುದಿತ್ತಲ್ಲ! ಲಿಂಗಪ್ಪನ ಎದೆ ಬಡಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ಕಾಲು ತಡವರಿಸಹತ್ತಿದವು. ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ, ಏನು ಕೇಳಿದರೂ, ಚಿಮಣಾಳ ನೆನಪಿನ ಹೊರತಾಗಿ ಬೇರಾವುದೂ ಅರಿವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಾಮದ ದೊಡ್ಡ ಕಣ್ಣು ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನ ತುಂಬ ವ್ಯಾಪಿಸಿತ್ತು. ಯಾವ ಅನುಭವವನ್ನೇ ಆಗಲಿ ಅದೇ ಕಣ್ಣಿನ ಮೂಲಕ ಈಗ ನೋಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ಲಿಂಗಪ್ಪ ನೇರವಾಗಿ ಬಾಳಾರಾಮನ ಅಂಗಡಿಗೆ ಬಂದ, ತನ್ನ ರುಚಿಗೆ ಒಪ್ಪುವಂತೆ ರಬ್ಬನೀಲೀಬಣ್ಣದ ಸೀರೆಯನ್ನು ಖರೀದಿ ಮಾಡಿದ. ಗೌಡರ ವ್ಯಾಪಾರವೆಲ್ಲ ಉದ್ದರಿ ಎಂದು ಬಳರಾಮಿನಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗಿತ್ತು. ಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ ಸೀರೆಯನ್ನೇಕೆ ಕೊಂಡದ್ದು ಎಂದು ಮಾತ್ರ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಸೀರೆಯ ಮಡಿಕೆಯನ್ನು ಬಗಲೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಲಿಂಗಪ್ಪ ಮಠದೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ.

ಮಠದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇದು ಗೊತ್ತಿದ್ದರೂ ಲಿಂಗಪ್ಪ ಒಮ್ಮೆ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಅಡ್ಡಾಡಿ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬಂದ, ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಹೊತ್ತಾದ್ದರಿಂದ ಹೊರಗೂ ಯಾರೂ ಓಡಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಲಿಂಗಪ್ಪ ಮತ್ತೆ ಪಡಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಯೋಚಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತ. ಚಿಮಣಾಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಾಣಬೇಕೆಂಬುದೇ ಈಗವನ ಮುಂದಿದ್ದ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿತ್ತು. ಅವನ ಪ್ರಣಯ ಲೀಲೆಗಳೆಲ್ಲ ಹೊಲದಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಬಂದ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳೊಡನೆ ನಡೆದಿದ್ದವು. ಚಿಮಣಾ ತನಗಿಂತ ಹತ್ತುಪಾಲು ಸುಸಂಸ್ಕೃತಳಾಗಿ ಕಂಡಿದ್ದಳು. ಅದಕ್ಕೇಂದೇ ತಾನಾಗಿ ಅವಳನ್ನು ಕಾಣಲು ಹೆದರಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವಳು ಜಾರಿದ ಸಂಗತಿಯೇ ಅವನ ಕಾಮವನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿತ್ತು.

ಲಿಂಗಪ್ಪ ತನ್ನ ಇರುವಿಕೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲು ಒಮ್ಮೆ ಕೆಮ್ಮಿದ. ಕೆಮ್ಮು ಜೋರಾಗಿಯೇ ಬಂದದ್ದರಿಂದ ಬರಿದಾಗಿದ್ದ ಮಠ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿ ಕೊಟ್ಟಿತು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಲಿಂಗಪ್ಪನೇ ಭಯದಿಂದ ನಡುಗಿದ. ಮತ್ತೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದ. ಕಳ್ಳತನದಿಂದ ಚಿಮಣಾಳ ಕೋಣೆಯತ್ತ ಕಣ್ಣು ಹೊರಳಿಸಿದ. ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿತ್ತು. ಏನು ಮಾಡಿ ಒಳಗೆ ಹೋಗಬಹುದೆಂದು ಎಣಿಕೆ ಹಾಕಹತ್ತಿದ.

ಆದರೆ ತಡಮಾಡುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈಗಾಗಲೇ ಸಾಕಷ್ಟು ಹೊತ್ತಾಗಿತ್ತು. ಪಡದಯ್ಯನವರು ಕೆಲಸ ಸಾಧಿಸಿದ್ದರೆ ಬೇಗ ತಿರುಗಿ ಬರುವ ಸಂಭವವೂ ಇತ್ತು. ಅದು ನೆನಪಾದೊಡನೆ ಲಿಂಗಪ್ಪ ಜಗ್ಗನೆ ಎದ್ದ. ಸೀರೆಯ ಮಡಿಕೆಯನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, ಅನಿವಾರ್ಯವಾದ ಸಾಹಸಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಾದ ಹೇಡಿಯಂತೆ, ಚಿಮಣಾಳ ಕೋಣೆಯ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತಟ್ಟಿದ.

ಸುದೈವಕ್ಕೆಂಬಂತೆ ಕೋಣೆಯ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯಿತು. ಲಿಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ಭಯ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಒಮ್ಮೆ ಗದಗದ ನಡುಗಿದ. “ಯಾರವರು?” ಎಂದು ಚಿಮಣಾ ಕೇಳಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ನಿರ್ವಾಹವಿಲ್ಲದೆ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಹೊಸ ಸೀರೆಯನ್ನು ಮುಂದೆ ಚಾಚಿ, ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡೇ ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ನಡೆದ. ಇದಲ್ಲ ಆಕಸ್ಮಿಕ ಸಂಗತಿಯಿಂದ ಚಿಮಣಾ ಗಾಬರಿಗೊಂಡಳು. ಬಂದವನು ಲಿಂಗಪ್ಪ ಗೌಡನೆಂದು ಅರಿತಾಗ, ಈ ಘಟನೆಯ ಅರ್ಥವೇ ಅವಳಿಗಾಗದಂತಾಯಿತು. ಸುಮ್ಮನೆ ಪಿಳಿಪಿಳಿ ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟು ಅವನನ್ನು ನೋಡಿದಳು. ಕೂಸು ಜೋಳಿಯಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಿಂತವಾಗಿ ಮಲಗಿತ್ತು.

“ಚಿಮಣಾ... ನಿನ್ನದಶಿಂದ... ಇಗಾ... ಸೀರಿ ತಂದೀನಿ... ತೊಗೋ” ಎಂದು ಲಿಂಗಪ್ಪ, ಹುಚ್ಚುನಗೆಯನ್ನು ಬೀರುತ್ತ, ನಾಲಿಗೆಯನ್ನು ಸವರ್ಯಾಡುತ್ತ ಉಗುಳು ನುಂಗಿ ಹೇಳಿದ. ಅವನ ಮುಖ ಭಯದಿಂದ ವಿವರ್ಣವಾಗಿತ್ತು; ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಬೆವರಿದ ಹನಿಗಳು ಸಾಲುಗಟ್ಟಿದ್ದವು. ತಲೆಯ ಮೇಲಿನ ರುಮಾಲೂ ತೊಯ್ಯುವಷ್ಟು ಬೆವತಿದ್ದ.

ಅವನ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿಯ ಹಸಿವೆ ಚಿಮಣಾಳಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಯಿತು. ಮೊನ್ನೆ ರಾತ್ರಿಯೇ ಊರ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತರ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಪಡದಪ್ಪ ತನ್ನ ಪಾಪವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಗತ್ತುಗಾರಿಕೆಯ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದ್ದರ ಫಲ ಈಗ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಎದರು ನಿಂತಿತ್ತು. ಗಂಡಿನ ಕಾಮತ್ಯಷ್ಟೆಯೆಲ್ಲ ಹೆಣ್ಣಿನೆದುರು ಕೆರಳಿ ನಿಂತಾಗ ಏನು ಹೇಳಬೇಕು? ಚಿಮಣಾ ಇಂಥ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಎಂದೋ ಕೈಸುಟ್ಟುಕೊಂಡವಳು. ಕಾಮ ಅವಳ ಪಾಲಿಗೆ ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲೇ ದೃಷ್ಟಿ ತಾಕಿದ ಕೂಳಾಗಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ನೆನೆದರೆ ಓಕರಿಕೆ

ಬರುವಂತಿತ್ತು. ಈಗ ಲಿಂಗಪ್ಪನನ್ನು ನೋಡಿದಾಗಲೂ ಅದೇ ಭಾವನೆ ಅವಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿತು.

“ಹೀಗೆ ನಾ ಒಬ್ಬಾಕೇ ಇರುವಾಗ ಹತ್ತರ ಬರೂದು ರೀತಿ ಅಲ್ಲ. ಸುಮಾಕ ಹೊರಗ ಹೋಗು. ಹೀಗೆ ಕುಂದರೂದು ನನಗೂ ಪಾಡಲ್ಲ, ನಿನಗೂ ಪಾಡಲ್ಲ” ಎಂದುಚಿಮಣಾ ವಿನಯದಿಂದಲೇ ಈ ಶನಿಯನ್ನು ಹೊರಗೆ ಹಾಕುವ ಪ್ರಯತ್ನವಾಡಿದಳು. ಆದರೆ ಲಿಂಗಪ್ಪನ ಕಾವೇರಿದ ಮನಃಸ್ಥಿತಿ ಇಂಥ ಸವಿಮಾತುಗಳಿಗೆ ಮಣಿಯುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸುಮ್ಮನೆ ಹಸಿದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನಾಚಿಕೆ ತೊರೆದು ಅವಳನ್ನೇ ನೋಡಹತ್ತಿದ. “ಯಾಕ, ನಾ ಹೇಳಿದ್ದು ಕೇಳಿಸಲಿಲ್ಲೇನು ನಿನಗೆ?” ಚಿಮಣಾ ಸ್ವಲ್ಪ ಏರಿದ ದನಿಯಿಂದಲೇ ಕೇಳಿದಳು.

ಲಿಂಗಪ್ಪ ಮತ್ತೆ ವಾಡಿಕೆಯ ಹುಚ್ಚುನಗೆಯನ್ನು ನಕ್ಕ. ಇಷ್ಟೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿ ನೋಡಿ ಅವನಿಗೆ ಏನೇನೋ ನೆಪಾಗಿದ್ದವು. ಜಾಗೀರದಾರ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಇವಳನ್ನು ಕಾಮಿಸಿದ್ದು, ಪಡದಯ್ಯನಂಥ ಸನ್ಯಾಸಿ ಇದೇ ಮಠದಲ್ಲಿ ಅವಳನ್ನು ಬಲಾತ್ಕರಿಸಿದ್ದು, ಈ ಸಂಗತಿಗಳೆಲ್ಲ ಅವಳ ರೂಪವನ್ನು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ವಹಣೀಯವಾಗಿಸಿದವು. “ನಿನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ಹೊಸಾ ಸೀರಿ ತಂದೀನಿ ಚಿಮಣಾ! ಅದನ್ನು ಉಟಗೊಂಡು ಒಮ್ಮೆ ನಿಲ್ಲಬಾರದ?” ಎಂದು ತನಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟು ವಾಚ್ಯವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದ.

“ನನಗೇನು ಸೀರಿ ಬ್ಯಾಡ; ನೀ ಯಾರು ನನಗೆ ಸೀರಿ ತಂದು ಕೊಡಾಲ?” ಚಿಮಣಾ ಅವಡುಗಚ್ಚಿಯೇ ಕೇಳಿದಳು. ಪ್ರಸಂಗ ಅತಿಯಾಗುವದೆಂದು ಅವಳು ಊಹಿಸಿದಳು. ಸಿಟ್ಟಿಗೇಳದಿದ್ದರೆ ಅವನೇನು ಸುಮ್ಮನೆ ಹೊರಟುಹೋಗುವ ಲಕ್ಷಣ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ರೋಷ ಹೆಚ್ಚಿತು. ಕಣ್ಣು ಕೆಂಪಾಗದವು. ಕಲ್ಲಿನಂಥ ನೋಟದಿಂದ ಅವನನ್ನು ನೋಡುತ್ತ, ಅವನು ಹೊರಡುವದನ್ನೇ ಕಾಯಹತ್ತಿದಳು.

“ಯಾಕ, ನಿನ್ನೆ ಅಪನೋರು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನ ಕೇಳಲಿಲ್ಲೇನು? ನಾನ ನಿನ್ನ ಮದಿವ್ಯಾಗಾವದೀನಿ ಅಂತ ಊರಿಗೆಲ್ಲಾ ಗೊತ್ತಾಗೇತಿ. ಅಂದಮ್ಯಾಗ ಅನುಮಾನ ಆಕ?” ಎಂದು ಕುಳಿತಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಲು ಜಾಡಿಸುತ್ತ ಲಿಂಗಪ್ಪ ಹೇಳಿದ. ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಬರದಿರಲು, ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳುವವರಂತೆ, “ಇಗಾ ನೋಡು ಚಿಮಣಾ, ಈಗ ಏನ ಮಾಡಕಿಅದೀ ನೀನು? ಒಮ್ಮೆ ಕಾಲು ಜಾರಿದರ ಮುಗದಹೋತು. ಇನ್ನ ಅಪನೋರದರ ಏನ ನೆಚ್ಚಿಗೆ? ಸುಮಾಕ ನನ್ನಗೂಡ ಬಾ. ಮದಿವ್ಯಾಗತೇನು. ಊರ ಗೌಡತಿ ಆಗಿ ಸುಕದ್ದೇ ಬಾಳೇ ಮಾಡಬಾರದ?” ಎಂದು ಹೇಳಿದ.

ಅವನನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ಪಿತ್ತಕೆರಳಿದ ಚಿಮಣಾಳಿಗೆ ಈ ಮಾತು

ಕೇಳುವುದೂ ಅಸಹ್ಯವೆನಿಸಿತು. ಆ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಜೀವನಲ್ಲಿಯ ಎಲ್ಲ ಉತ್ಕಟಭಾವನೆಗಳೂ ಕೂಡಿ ಬಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಗುದುಮುರಿಗೆ ಹಾಕಹತ್ತಿದವು. ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ತುಟಿಗಳು ಕಂಪಿಸಿ, ಶೋಕದಿಂದ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರೂ ಬಂದುವು. “ಎನ ಮಾಡತೀನೇ? ಇಲ್ಲಿ ಮುಂದಕರ ಬಾ. ಗೊತ್ತಮಾಡಿ ಕೊಡತೀನು” ಎಂದು ಕೂಗಿದಳು.

ಲಿಂಗಪ್ಪ ಪೂರ ನಾಚಿಕೆ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ. “ಮುಂದಕ ಯಾಕ, ಹತೀಲೇನ ಬರತೀನು” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಚಿಮಣಾಳ ತೀರ ಸನಿಯಕ್ಕೇ ಬಂದ. ಎಲ್ಲಿ ಹೋತ್ತು ಮೀರುತ್ತದೋ, ಎಲ್ಲಿ ಈ ಸುಸಂಧಿ ತಪ್ಪಿ ಹೋಗುವದೋ ಎಂಬ ಚಡಪಡಿಕೆ ಅವನಲ್ಲಿ ಕುದಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಕಾಲು ತಡವರಿಸುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಎದ್ದು ಬಂದ. ಉಳಿದ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಗೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅವನ ಸ್ಥೂಲಕಾಯ ಈಗ ಹೆದರಿಕೆಯ ಕಪ್ಪುನೆರಳನ್ನು ಚೆಲ್ಲಿತು. ಅವನು ಹತ್ತಿರ ಬಂದಂತೆ ಚಿಮಣಾಳ ಕಣ್ಣೆದುರಲ್ಲಿ ಅವನ ದೇಹವೇ ತುಂಬಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಅವಳು ಭಯಗೊಂಡು ಚೀರಬೇಕೆಂದಿದ್ದವಳು ಅದಾವ ಶಕ್ತಿ ಮೈಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿತ್ತೋ, ಕೈ ಸಡಿಲುಬಿಟ್ಟು ಅವನ ಕೆನ್ನೆಗೆ ಒಂದೇಟು ಬಿಗಿದಳು. ಅವನ ಕೆನ್ನೆಯ ಬಿರುಸು ಅವಳ ಕೈಗೆ ಕೂಡ ಹೇಸಿಗೆ ತರುವಂತಿತ್ತು.

ಲಿಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ಇದೆಲ್ಲ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿತ್ತು. ಮನಸ್ಸು ಕುಕ್ಕುರುಬಡಿದಂತಾಯಿತು. ಕೈಯಿಂದ ಕೆನ್ನೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡೇ ನೆಲಕ್ಕೆ ಕುಳಿತ. ಅದೇಕೋ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಶಿವಯೋಗಿಗಳು ಹೇಳಿದ್ದ ಮಾತುಗಳು ನೆನಪಾದವು. “ಅಂವಾ ಬೀಳಬೇಕಾದ ಪಾದ ಇಲ್ಲಿಲ್ಲ; ಮಠದಾಗ ಅದಾವು” ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಭವಿಷ್ಯವಾಣಿ ನಿಜವೆಂದೆನಿಸಿತು. ಕುಳಿತಲ್ಲಿಂದಲೇ ಚಿಮಣಾಳೆದುರು ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರ ಹಾಕಿ ಮಲಗಿಬಿಟ್ಟ. ಚಿಮಣಾಳಿಗೆ ಅದರಿಂದಲೂ ರೋಷ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಕಾಲಿನಿಂದ ಅವನನ್ನು ಒದ್ದು ದೂರ ಸರಿಸಿ, “ಸುಮಾಕ ಹೊರಗ ನಡಿ” ಎಂದು ಚೀರಿದಳು. ಅವಳ ಚೀರುವಿಕೆಗೋ, ಅಥವಾ ನಡೆದ ಗೊಂದಲಕ್ಕೋ ಜೋಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದ ಕೂಸಿಗೆ ಎಚ್ಚರಾಗಿ ಚೀರಹತ್ತಿತು. ಚಿಮಣಾ ಅವಸರದಿಂದ ಹೋಗಿ ಕೂಸನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡಳು.

ಲಿಂಗಪ್ಪನ ಅಭಿಮಾನ ಕರಗಿ ನೀರಾಗಿತ್ತು. ಚಿಮಣಾಳ ಒಡತವನ್ನು ತಿಂದ ರುಮಾಲ ಚೆಲ್ಲಾಪಿಲ್ಲಾಯಾಗಿ ಹರಡಿತು. ರುಮಾಲಿಲ್ಲದ ಬೋಳುತಲೆ ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದವಾಗಿತ್ತು. ಕೆನ್ನೆಗೆ ಬಿದ್ದ ಏಟಿಗಿಂತ ಹೃದಯಕ್ಕಾದ ಆಘಾತ ಬಲವಾಗಿತ್ತು. ಸಣ್ಣ ಹಡುಗರಂತೆ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದ ರುಮಾಲನ್ನು ತಲೆಗೆ ಸುತ್ತಹತ್ತಿದ. ಅದು ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಅಂಗಲಾಚುವ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ

ಹೇಳತೊಡಗಿದ: “ಚಿಮಣಾ, ನಿನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ನನ್ನ ಜೀವ ಎಷ್ಟು ತಳಮಳಿಸತೈತಿ ಅನ್ನೋದು ನಿನಗ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಇದ್ದ ಬಿದ್ದದ್ದೆಲ್ಲಾ ನಿನ್ನ ಉಡ್ಯಾಗ ಹಾಕತೀನು. ಸುಕದ ಸಂಸಾರಾ ಮಾಡತೀನು. ನಿನ್ನ ಬಾಳೇವು ಹಾಳಗಡವಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಜೀವಾ ಮರಮರ ಮರಗೈತಿ” ಎಂದು ಗೋಳಿಟ್ಟ.

ಚಿಮಣಾ ಸಮ್ಮನೇ ಇದ್ದಳು. ತಾನು ಮಾಡಿದ್ದು ತಪ್ಪಾಯಿತೆಂದು ಅವಳಿಗೆ ಅನಿಸದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳಿಗೂ ಕಣ್ಣು ತುಂಬಿಬಂದಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ತೋರಗೊಡಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದದ್ದನ್ನುಕಂಡು ಲಿಂಗಪ್ಪ ಮತ್ತೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ: “ನಾ ಮಾಡಿದ್ದರಾಗ ತಪ್ಪಿದ್ದರ ಹೇಳು ಚಿಮಣಾ. ಒಪ್ಪಿಗೊಂತೀನು. ಗಂಡಸಾದವ ಹೆಂಗಸಿನ ಮ್ಯಾಗ ಪಿರೂತಿ ಮಾಡೂದು ತಪ್ಪು?”

“ಲಗ್ನ ಆಗಿ ಗುಳದಾಳಿ ಕಟಿಗೊಂಡು ಹೆಣತೀನ್ನ ತಂದು ಬಾಳೇ ಮಾಡಿದರ ದೇವರು ಮೆಚ್ಚತಾನು. ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಹರಕೊಂಡು ಬಿದ್ದರ ಅದು ತಪ್ಪು?” ಚಿಮಣಾ ಇನ್ನೂ ಗುರೈನ್ನುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಲಿಂಗಪ್ಪ ತಾನು ಮಾಡಿದ್ದು ತಪ್ಪಾಯಿತೆಂದೇ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ. ಇನ್ನೂಒಂದು ವಾರದ ಅವಧಿಯನ್ನು ತನಗೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಬದಲಾದರೆ ಮುಗಿದು ಹೋಯಿತು. ಆದರೆ ಆಸೆ ಇನ್ನೂ ಉಳಿದಿದ್ದರೆ ಚಿಮಣಾ ತನ್ನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಲು ಒಪ್ಪಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಎಂಜಲೆಲೆಯಂತೆ ಬಾಳುವೆ ಕಳೆಯುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲವೆಂದು ಅವಳಿಗೇ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದ. ಹೇಗೂ ಕಾಲ ಅನುಕೂಲವಾಗಿತ್ತು. ಪಡದಯ್ಯನ ಸೆರೆಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಅವಳನ್ನು ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುವದಾಗಿ ಹೇಳಿದ.

ಚಿಮಣಾ ನೋಡೋಣವೆಂದು ಹೇಳಿ ಸುಮ್ಮನಾದಳು. ಅವಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಮಾತು ಬೆಳೆಸುವುದು ಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಒಮ್ಮೆ ಹೊರಗೆ ಹೋದರೆ ಸಾಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡಳು. ಲಿಂಗಪ್ಪ ಆಜ್ಞಾಧಾರಕನಂತೆ ಹೊರಗೆ ನಡೆದ. ಹೋಗುವಾಗ ಸೀರೆಯನ್ನು ಒಯ್ಯಲಿಲ್ಲ ಅವಳ ಮನಸ್ಸು ಬದಲಾದರೆ ಇರಲಿ, ಎಂದು ಅವನ ವಿಚಾರವಾಗಿತ್ತು.

ಲಿಂಗಪ್ಪ ಹೊರಟು ಹೋದ ಮೇಲೆ ಚಿಮಣಾಳ ಜೀವಕ್ಕೆ ಬಿಡುಗಡೆ ಬಂದಂತಾಯಿತು. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಅವಳಿಗೆ ಏಕಾಂತವೊಂದೇ ಪ್ರಿಯವಾಗಿತ್ತು. ದಾದಾ ಅವಳನ್ನು ಕೈಬಿಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಜಗತ್ತಿನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಲು ಕೂಡ ಅವಳಿಗೆ ಇಷ್ಟವಿರಲಿಲ್ಲ. ಜಗತ್ತು ಅವಳ ಗೊಡವೆಗೂ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇಂಥ ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಹೊರಜಗತ್ತಿನ ಸಂಬಂಧ ಅವಳಿಗೆ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಅದೂ

ಎಂತ ಸಂಬಂಧ? ಚಿಮಣಾಳಿಗೆ ಬಾಳುವೆಯ ರುಚಿಯೇ ಕಹಿಯಾಗಿತ್ತು. ಅಜರಾಣಿಯ ಸೆರೆಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತನ್ನ ಕೂಸನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲು, ತನಗೆ ಒಲ್ಲದವನ ಕೂಡ ಈ ಮಠಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಳು. ಇಲ್ಲಿ ಕೋಣೆಗಳಿಗೆ ಹೊಕ್ಕವಳು ಹೊರಗೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಜಗತ್ತು ತನ್ನರೂಪವನ್ನು ಈ ಸೆರೆಯ ಹೊರಗಿನಿಂದಲೇ ನೋಡುತ್ತಿತ್ತು. ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಹುಗಿದಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಲೋಕದ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಅವಳ ರೂಪ ಕಾವಲಿಲ್ಲದ ಹೊಲದ ಬೆಳೆಯಾಗಿತ್ತು. ಪಡದಯ್ಯನಂಥ ಸನ್ಯಾಸಿಗೂ ಈ ಆಸೆ ಬಿಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ ಮೊದಲು ಬಾಪೂಸಾಹೇಬನಿಗೆ ತಾನೊಲಿದಿದ್ದೇ ತಪ್ಪೆಂದೆನಿಸಿತು. ಒಲಿದ ಹೆಣ್ಣು ಬಾಗಿದ ಬಳ್ಳಿಯಂತೆ ಎಲ್ಲರ ಕೈಯಳತೆಗೂ ನಿಲುಕಬಲ್ಲದು.

ಇಂಥ ಪ್ರಸಂಗಗಳೆಲ್ಲ ಅವಳಿಗೆ ಹಳೆಯ ದುಃಖಗಳು ಮರುಕಳಿಸಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದವು. ನಾನಾನ ಸಾವು, ಪುತಳಾಬಾಯಿಯ ದುರ್ಮರಣ, ದಾದಾನ ಎದೆಯಿರಿ ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ತನ್ನ ರೂಪವೇ ತಳಹದಿಯಾಗಿತ್ತು. ತಾನು ಹುಟ್ಟಿದ್ದೇ ಇದರ ಸಲುವಾಗಿಯೇ ಎಂದು ದುಃಖ ಒತ್ತರಿಸಿ ಬಂತು. ಈಗ ಲಿಂಗಪ್ಪನೊಬ್ಬ ಆಶಿಸಿ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಪಡದಯ್ಯನಂತೆ ಇವನೇನೂ ಅತ್ಯಾಚಾರಿಯಲ್ಲ! ಆದರೂ ಗಂಡಿನ ಬಲಕ್ಕೆ ಹೆಣ್ಣು ಈಡಾಗಬಲ್ಲದೇ? ಈಗೇನೋ ತನ್ನ ರೋಷಕ್ಕೆ ಹೆದರಿ ಹೋದದ್ದು ನಿಜ. ಮತ್ತೆ ಬರುವ ಸೂಚನೆಯನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ. ಮುಂದೆ ತನ್ನ ಗತಿಯೇನೆಂದು ಚಿಮಣಾ ಯೋಚಿಸತೊಡಗಿದಳು. ಒಟ್ಟು ಜೀವನವೇ ಬೇಸರಾಗಿತ್ತು. ಬಾಳುವೆಯನ್ನಿಪಥವೆಲ್ಲ ತನ್ನ ಕೊನೇ ದುರ್ಮರಣವೆಂದೇ ಸಾರಿ ಹೇಳುವಂತಿತ್ತು.

ಹೊರಗೆ ಪಡಸಾಲೆಯ ಕಂಬಕ್ಕಾತು ಲಿಂಗಪ್ಪನೂ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಇಂದಿನ ಎರಡೂ ಅನುಭವಗಳು ಅವನ ಅಭಿಮಾನ ಬೆನ್ನೆಲುಬನ್ನೇ ಮುರಿದಿದ್ದವು. ಮನಸ್ಸು ಛಿದ್ರಛಿದ್ರವಾಗಿ ಹರಿದು ಹೋದಂತಾಗಿತ್ತು. ಯೋಚನೆ ಒಂದೇ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಮನಸ್ಸಿನ ಚೂರುಗಳ ಬುಡದಲ್ಲಿಯೇ ಚಿಮಣಾಳ ಬಗ್ಗೆ ಆಸೆ ಜೀವಂತವಾಗಿ ಉರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದು ವಾರದ ಅವಧಿಯಾದರೂ ಸಿಕ್ಕಿತ್ತಲ್ಲ, ಅಷ್ಟೇ ಸಾಕೆಂದುಕೊಂಡು ಒಮ್ಮೆ ಪಡದಯ್ಯನವರಿಗೆ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿ ಚಿಮಣಾಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಹೇಗೆ ಎಂದು ವಿಚಾರವೂ ಬಂದಿತು. ಆದರೆ ಮರುಕ್ಷದಲ್ಲಿಯೇ ಬೇಡವೆನ್ನಿಸಿತು. ಅವರ ಸ್ವಭಾವವೇನೂ ಅರಿಯದ್ದಲ್ಲ ತನ್ನ ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಯಾರನ್ನೂ ಬಲಿಗೊಡಬಲ್ಲ ಕ್ರೌರ್ಯ ಅವರಲ್ಲಿತ್ತು. ಪಾದಳಿಗೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಗೌಡನಾಗಿದ್ದ. ಒಂದರ ಮೇಲೊಂದು ವಿಜಯಗಳು ಅವನಿದಿರು

ಸಾಲುಗಟ್ಟಿದ್ದವು. ಅವುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಚಿಮಣಾಳ ವಿಜಯವೂ ಬಂದು ಸೇರಿಬಿಟ್ಟರೆ ಮುಂದೆ ತನ್ನ ಕೈಹಿಡಿಯುವವರಾರು. ಅಧರೆ ಚಿಮಣಾ? ನೆನೆದಷ್ಟೂ ಅಪ್ರಾಪ್ಯಳಾಗಿ ಕಾಣತೊಡಗಿದ್ದಳು. ತಾನು ತಿಳಿದದ್ದೇನು, ಅವಳಿಂದ ಪಡೆದದ್ದೇನು? ಕೆನ್ನೆ ಇನ್ನೂ ಉರಿಯುತ್ತಿತು. ಹೊಡೆಸಿಕೊಂಡ ಹುಡುಗನಂತೆ ಅಳುಮೋರೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡುಗಲ್ಲದ ಮೇಲೆ ಕೈಆಡಿಸಿಕೊಂಡ. ಅಪಮಾನ ಅಸಹನೀಯವಾಗಿತ್ತು; ತನ್ನ ಕ್ಷುದ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನೇ ಪ್ರಕಟಿಸಿ ತೋರಿಸಿತ್ತು. ಸೇದುವ ಬಾವಿಯನ್ನು ಕಂಡು, ನೀರಡಿಸಿದ ನಾಯಿಯೊಂದು ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಒದರಿಕೊಂಡಂತೆ ಅವನ ಸ್ಥಿತಿಯಾಗಿತ್ತು.

ಹಸಿವೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಲಿಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ಊಟಮಾಡುವ ಮನಸ್ಸಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅಸ್ವಸ್ಥ ಚಿಂತೆಗಳು ಮಾತ್ರ ಒಂದೇ ಸವನೆ ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿದ್ದವು. ಒಳಗೆ ಚಿಮಣಾ, ಹೊರಗೆ ಲಿಂಗಪ್ಪ ಇಬ್ಬರೂ ದೀರ್ಘವಿಚಾರಮಂಥನದಲ್ಲಿಯೇ ತೊಡಗಿದ್ದರು. ಹೊಲಕ್ಕೆ ಹೋದವರು ಇನ್ನೂ ಏಕೆ ಮರಳಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಲಿಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ಅನಿಸಿತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹೊರಗೆ ನಡೆದು ಬಂದ ಸಪ್ಪಳ ಕೇಳಿಸಿತು. ಕಡಾವಿಗಳನ್ನು ಸದ್ದುಮಾಡುತ್ತ ಮಠದ ಪಾವಟಿಗಳನ್ನೇರಿ ಬಂದ ಪಡದಪ್ಪನವರು, ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತೇ “ಗೌಡರ ಚಿಮಣಾ ಹೊಲದ ಕಬಜಾ ತೆಗೊಂಡವಲ್ಲ?” ಎಂದು ವಿಜಯದಿಂದ ಸೊಕ್ಕಿದ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಗಿ ಹೇಳಿದ.

೪೨

ಶ್ರಾವಣಸೋಮವಾರ ದಿನ ರೈತರಿಗೆಲ್ಲ ಬಿಡುವು. ಅಂದೇ ನಾಗರಪಂಚಮಿಯೂ ಆದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲೆಡೆಗೂ ಹಬ್ಬದ ಉಬ್ಬು ಪಸರಿಸಿತ್ತು. ಜೋಕಾಲಿ ಕಟ್ಟಿದ ಗಿಡಗಳೇ ಉಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಊರ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲ ತಂಡತಂಡವಾಗಿ, ಹೊಸ ಸೀರೆಯುಟ್ಟುಕೊಂಡು ಜೋಕಾಲಿಯಾಡಲು ನಡೆದಿದ್ದರು. ಅಗಸೆಯಲ್ಲಿ ನೆರೆದ ಜನರ ಹಿಂಡನ್ನು ನೋಡಿ ತಾರವ್ವ, “ಇಂದೇನು ಕುಸ್ತಿ ಆಡತಾರೇನ ಚಿಗವ್ವಾ?” ಎಂದು ಬಿರಾದಾರ ನಿಂಗವ್ವನನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ ಕೇಳಿದಳು.

“ಹೂಂ ಕುಸ್ತಿ ಆಡೋದುಲ್ಲ. ಕುಸ್ತಿ ನಡೀಬಾರದು ಅಂತ ಊರ ದೈವದವರು ಕೂಡಿ ನ್ಯಾಯ ಮಾಡಲಾಕ ಚಾವಡೀಗೆ ಬಂದಾರು” ಎಂದು ಹೇಳಿ ನಿಂಗವ್ವ ಅವಸರದಿಂದ ಮುಂದೆ ನಡೆದಳು. ಅವಳಿಗೋ ನೂರೆಂಟು ಕೆಲಸಗಳು ಕಾದಿರುತ್ತಿದ್ದವು. “ಹೀಗ್ಯಾಕ ಓಡತೀ ಚಿಗವ್ವಾ? ನಿನ್ನೇನು ಅವರೆಲ್ಲ ಕರದು ನಿನ್ನ ಮಗಾ ಏಟ ಜ್ವಾಳಾ ತಂದ ಹಾಕ್ಯಾನಂತ ಕೇಳೋದುಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಹಗೇದಾಗಿದ್ದ

ಜ್ವಾಳಾ ಬಡವರಿಗೆ ಹಂಚಿ ಕೊಟ್ಟೇವಂತ ಹೇಳಿ ಗೌಡರು ಈಗಾಗಲೇ ದೈವದವರ ಬಾಯಿ ಕಟ್ಟಿಬಿಟ್ಟಾರಂತ” ಎನ್ನುತ್ತ ಹಿರೇ ಕುರುಬ ನಿಂಬೆಕೃ ನಿಂಗವ್ವನನ್ನು ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯೇ ಕೇಳಿದಳು. ನಿನ್ನೆ ರಾತ್ರಿ ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡ ಪಾರ್ವತೆವ್ವ ಗೌಡತಿಯ ಹಗೆಗಳಲ್ಲಿಯ ಕಾಳು ಹಂಚಿದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಪೂರ್ಣ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ನಿಂಗವ್ವನಿಗೂ ಅಷ್ಟೇ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆದರೂ ಆಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಎದುರುವಾದಿಸದಿದ್ದರೆ ಅವಳಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. “ಏನ ನನ್ನ ಮಗಾ ಕಾಳ ತುಡುಗುಮಾಡಿ ತಂದವರಾಗ ಕೇಳತೀಯಲ್ಲಬೇ? ಸ್ವತಃ ಗೌಡರ ಮನೀ ಮಟಾ ಬಂದು ‘ಕಾಳ ಇಲ್ಲದ ಸಾಯಬ್ಯಾಡಿ’ ಅಂತ ಕಾಳು ಮುಟ್ಟಿಸಿ ಹೋಗ್ಯಾರು. ಗೌಡರು ತಮ್ಮ ಜ್ವಾಳಾ ಬಡವರಿಗೆ ಹಂಚಿದರ ದೈವದವರ ಹೊಟ್ಟೆ ಯಾಕ ಕಡೀಬೇಕು?” ಎಂದು ಮರುಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನೇ ಹಾಕಿದಳು.

ಆದರೆ ಇದು ಅಂಥ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿಷಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಹಿರೇ ಕುರುಬ ನಿಂಬೆಕೃನಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ಪಡದಪ್ಪ-ಲಿಂಗಪ್ಪರು ಸೇರಿ ಹಗೆಗಳನ್ನು ಲೂಟಿ ಮಾಡಿದರೆಂದೇ ಸಾಧಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. “ಹ್ವಾದ ವರ್ಷ ಶಂಕರೆಪ್ಪಗೌಡರೂ ಬಡವರಿಗೆ ಕಾಳು ಹಂಚಿದರು. ಅವರೇನು ಇವರಾಂಗ ಸರಿ ರಾತ್ರಾಗ ಹಗೆ ತಗಿಸಿ ಕೈಗೆ ಬಂದಟು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಅಂತ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ನಿನಗ ಗೊತ್ತಿರಾಕಿಲ್ಲ ಏನಬೇ? ನಿನ್ನೆ ಹೊಲಗೇರಿ ಜನಾ ಮುಗಿಬಿದ್ದು ಕೈಗೆ ಬಂದ್ವಾಂಗ ತೂರಿಕೊಂಡರಂತ! ಆ ಬಾಳಾರಾಮ ಏನು ಬಡವನ? ಹೊಟ್ಟಿಗಿಲ್ಲದ ಸಾಯತಿದ್ದನ? ಅಂತಾವ ಹನ್ನೆರಡು ಚೀಲದ ನಿಟ್ಟ ಹಚ್ಚಾನ. ಅದಕ ದೈವದವರು ಕೂಡಿ ಕೇಳಿದರ, ‘ನನ್ನ ಪಾಲಿನ ಜ್ವಾಳಾ ನಾ ಹಂಚಿದರೆ ನಿಮಗೇನಾತು?’ ಅಂತ ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡ ಹೇಳಿದನಂತ” ನಿಂಬೆಕೃ ತನಗೆ ತಿಳಿದಷ್ಟು ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಹರಡಿದಳು.

“ಮನೀ ಬಿಟ್ಟು ಕುರೀ ದಡ್ಡಿಗೆ ಹೋಗೂದಾಗ ನಿನ್ನ ಜನಮ ಹೋಗೇತಿ. ಊರ ಕಾರಬಾರ ಎಲ್ಲಾ ಗೊತ್ತಿದ್ದವರಾಂಗ ಹೇಳುತೀಯಲ್ಲಬೇ?” ಎಂದು ನಿಂಗವ್ವ ಅವಳ ಟೀಕೆ ಮಾಡಿದಳು. ಇಬ್ಬರೂ ಮಾತಾಡುತ್ತಾಡುತ್ತ ಗೌಡರ ಓಣಿಯ ಜೋಕಾಲಿಯ ಹತ್ತರ ಬಂದಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಇವರ ವಾದವಿವಾದ ಕೇಳಿ ತಾವೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಕೂಡಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸಾಯಿತು.

ತಳವಾರ ನಾಗವ್ವ ಮೊದಲಾದವರಿಗೆ ತಮಗೆ ಜೋಳ ಸಿಕ್ಕಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಅಸಮಾಧಾನವಾಗಿತ್ತು. ಬಿರಾದಾರ ನಿಂಗವ್ವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳಗಾಗುವದರೊಳಗೆ

ಆರು ಚೀಲದಷ್ಟು ಜೋಳದ ನಿಟ್ಟು ಹಚ್ಚಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೆ ಸಂಕಟವಾಗಿತ್ತು.

“ಅಲ್ಲ ನಿಂಗವ್ವಾ, ಹತ್ತಮಕ್ಕಳು ಮನ್ಯಾಗ ಇದ್ದು ಉಪಾಸ ಬೀಳೂ ಹೊತ್ತು ನಮಗ ಬಂತು. ತಾಯೀ ಮಗಾ ಇಬ್ಬರ ಅದೀರಿ; ಆದರೂ ಗೌಡರ ಹಗೇದಾಗಿನ ಆರು ಚೀಲ ಜ್ವಾಳಾ ತಂದು ಮನ್ಯಾಗ ತುಂಬಿಕೊಂಡೀದಿ. ಹೊಸಾ ಗೌಡನ ಚಿಗವ್ವ ಆದದ್ದಕ್ಕೂ ಸಾರ್ತಕ ಆತೇಳು!” ಎಂದು ತಳವಾರ ನಾಗವ್ವ ಚುಚ್ಚಿ ಮಾತಾಡಿದಳು.

ನಿಂಗವ್ವ ಈಗ ವಿವರಣೆ ಕೊಡಲೇಬೇಕಾಗಿ ಬಂತು. “ಆ ಕಾಳೆಲ್ಲ ನಮಗ ಅಂತ ತಿಳೀಬ್ಯಾಡ ನಾಗವ್ವಾ, ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡರು ತಮಗ ಬೇಕೂ ಅಂತ ಹೇಳಿ ನಮ್ಮ ಮನ್ಯಾಗ ಕಾಳ ಹಚ್ಚಾರು” ಎಂದು ಸಮರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡಳು. “ಪಾಡತೇಳ ಚಿಗವ್ವಾ, ಮನೀಗೆ ಮಗಾ-ಸೋಸೀ ಮೊಮ್ಮಗಾ ಎಲ್ಲಾರೂ ಬಂದು ಮನೀ ತುಂಬಿದ್ದಾಂಗಾತೇಳು” ಎಂದು ನಾಗವ್ವ ಇನ್ನಷ್ಟು ಆ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಬಯಲಿಗೆಳೆದಳು. ಅವಳ ಮಾತಿನಲ್ಲಡಗಿದ್ದ ಅಪೂರ್ವ ಧ್ವನಿಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಚಿಮಣಾಳ ಕತೆಯನ್ನೂ ಹೊರಗೆ ತರುವಂತಿತ್ತು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆ ಮಾತು ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ತೆರನಾಗಿ ಗೊತ್ತಿದ್ದದ್ದೇ. ಪಡದಯ್ಯನವರು ಮಠಕ್ಕೆ ಬಂದ ಜನರೆದುರಿಗೇ ತಮ್ಮ ಪಾಪವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಡಲು ಹೇಳಿದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿತ್ತು ಅದು.

ನಿಂಗವ್ವನಿಗೆ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತಾಡುವ ಇಷ್ಟವಿರಲಿಲ್ಲ. “ಅಂತಾ ಮಾತೇನು ನನ್ನ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದಿಲ್ಲವ್ವ. ಅಲ್ಲ ನಿಂಬೆಕ್ಕಾ, ಆ ದಾನವ್ವ ಮತ್ತೆ ಮಠಕ್ಕೆ ಬರಾಕಿ ಅದಾಳ ಅಂತ? ನೀ ಏನರ ಕೇಳೀಯೇನು?” ಎಂದು ವಿಷಯಾಂತರ ಮಾಡಿದಳು.

“ಆಕ್ಕಾಕ ಇಲ್ಲೆ ಬಂದಾಳು ಚಿಗವ್ವಾ? ವಿಜಾಪುರದಾಗ ಒಬ್ಬ ಆಡತಿ ಅಂಗಡಿ ಸಾವಕಾರನ ಯಜಮಾನತಿಯಾಗಿ ಬಲೆ ಮಜಾದಾಗ ಅದಾಳಂತ. ಮನ್ನಿನ ವಾರ ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯಾ ವಿಜಾಪುರದ ಸಂತಿಗೆ ಹೋದಾಗ, ದಾನವ್ವ ಅವಗ ಊಟಾ ಉಪಚಾರ ಮಾಡಿ ಕಳಿಸಿದಳಂತ. ಒಮ್ಮೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋದಾಕಿ, ಮತ್ತೇನು ಬಳಕೊಳ್ಳಾಕ ತಿರುಗಿ ಬರಬೇಕು?”

ಹೀಗೆಯೇ ಅವರ ಹರಟೆ ಚಿಮಣಾಳ ಕತೆಯಿಂದ ಅಡ್ಡಾಡಿ ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡನ ಗುಣಸಂಪನ್ನತೆಯವರೆಗೂ ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿತು. ಪಡದಪ್ಪನವರ ಆಸರದಿಂದಲೇ ಲಿಂಗಪ್ಪ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯನಾದದ್ದು ಎಂದು ನಿಂಬೆಕ್ಕನ ವಾದ. ನಿಜವಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಇವನೂ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಅಷ್ಟೇ. ನಾಗವ್ವನೂ ಅದೇ ಮಾತನ್ನೇ ಅನುಮೋದಿಸಿದಳು. ಅವಳಿಗೆ ಅದು ಸ್ವಾನುಭವದ ಮಾತಾಗಿತ್ತು. “ಇಂತಾ ಗೌಡ ಇದ್ದರ ಊರಾಗ ದೈವುಳ್ಳವರೂ ಬಡವರೂ ಕೂಡೇ

ಸಾಯಬೇಕಾದೀತು. ತುಡುಗರು ಮಾತ್ರ ತುರಾಯಿ ಹಚ್ಚತಾರು. ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯಾ ಮೊದಲಿನ ಗುಣಾ ಬಿಟ್ಟು ಸಂಭಾಯುತ ಆಗಿದ್ದ. ಈಗ ಗೌಡರು ಬರಾಣಾ ಮತ್ತು ಕುಡಿಯೂದು, ನನ್ನ ಹೊಡಿಯೂದು ನಡಿಸ್ಯಾನ.”

“ನಿನ್ನ ಗಂಡನ ಗುಣಾ ಹಾಂಗೆಲ್ಲರೆ ನೆಟ್ಟಗಿದ್ದರ, ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಬೇ? ಬಾಪೂಸಾಬನ ದರಬಾರದಾಗ ಅವನ್ನ ಹಿಡಿದವರ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಪಡದಪ್ಪನವರ ಶಿಷ್ಯಾ ಆಗಿ, ಜಿನ್ನಪ್ಪನ ಬಣವಿಗೆ ಬೆಂಕೀ ಹಚ್ಚಿದಾ. ಊರ ಮಂದೀ ಕಡಿಂದ ಉಗಳಿಸಿಕೊಂಡ!” ನಿಂಗವ್ವ ಹಿಂದಿನ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ನೆನೆದು ಮತ್ತೆ ಕೇಳಿದಳು.

“ಊರ ಮಂದಿ ಉಗಳಿದ್ದು ಪಾಡ ಆಗಿತ್ತಬೇ. ಅಂದಿನಿಂದ ಅವಾ ಸೆರೆ ಮುಟ್ಟಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಮನ್ನೆ ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡರು ಊರಿಗೇ ಸಕ್ಕರಿ ಹಂಚಿದರಲ್ಲ ಅಂದ ಮಠಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬರತೀನೆಂದಾವಾ, ಕುಡಿದು ದುಂದ ಆಗೇ ಬಂದಾ” ನಾಗವ್ವ ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಟ್ಟು ಹೇಳಿದಳು.

ನಿಂಬೆಕ್ಕನದೂ ಅದೇ ಕತೆ. ಮನೆಯೊಳಗೇ ಅನುಭವಿಸಿ ತಡೆದಿಟ್ಟ ದುಃಖ ಈಗ ಸಹಾನುಭೂತಿಯ ಕಾವಿಗೆ ಕರಗುತ್ತಿತ್ತು. “ಕುಡುಕರದೆಲ್ಲಾ ಏನ ಹೇಳತಿ ತಂಗೀ! ನನ್ನ ಮಗಾ ಮಾಯಾ. ಕುಂತ ತಿಂದರ ಭೂಮಿ ಬೀಜ ಗಂಡೀತ? ಈಗ ಕುಡೀಲಾಕ ಕಲಿತಾನ. ಮಾಠಾ ಬಿಟ್ಟು ಮನೀಗೆ ಮರುದ ದೊಡ್ಡ ಮಾತು ಆಗೇತಿ. ಸರರಾತ್ರಿ ಮೀರಿ ಬರತಾನು, ಮಲಗಿದಾ ಅಂದರ ಇಳಿಹೊತ್ತಿಗೆ ಏಳತಾನು. ನಮ್ಮೂರ ಹುಡುಗರೆಲ್ಲಾ ಗರಡೀಮನಿ ಬಿಟ್ಟು ಮಠದಾಗ ಬೀಳಾಕ ಹತ್ಯಾವು. ನಮ್ಮ ಮಾಯಾ, ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಸೈತ ಮನೀಗ ಊಟಕ್ಕೆ ಬಂದಿಲ್ಲಾ. ಏನ ಮಾಡೂದೈತಿ? ಪಡದಪ್ಪನವರು ಊರಿಗೆ ನೆಟ್ಟಗೇನು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ ತಗಿ! ಗೌಡರ ಮನೀ ಮಾನಾ ಕಳದರು. ಅವರ ಬದುಕು-ಭಾಗ್ಯೇವು ಎಲ್ಲಾ ಗಾಳೀಪಟಾ ಮಾಡಾಕ ಹತ್ಯಾರು. ಇನ್ನೇನು ಉಳದೈತಿ? ಅವರ ಭೂಮಿಗೆ ನಾಳೆ ಕೂರಗಿ ಕಳಿಸತಾರಂತ!” ನಿಂಬೆವ್ವ ತಡೆಯಲಾರದೆ ಕಣ್ಣೀರೊರೆಸಿಕೊಂಡಳು.

ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಯಾರ ಬಾಳುವೆ ದುಃಖವಿಲ್ಲದೆ ಇತ್ತು? ನಿಂಗವ್ವನದೂ ಅದೇ ಹಾಡು. ಅವಳ ಮಗ ಮೊದಲು ಲಿಂಗಪ್ಪನನ್ನು ಕಂಡರೆ ಆಗದವನು ಈಗ ಅವನ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿಯೇ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪಾರ್ವತೆವ್ವ ಗೌಡತಿಗೆ ಮುಖ ತೋರಿಸುವದು ಕಠಿಣವಾಗಿತ್ತು. ಎಷ್ಟೆಂದರೂ ಗೌಡರ ಮನೆತನದ ಉಪ್ಪು ತಿಂದೇ ಬೆಳೆದಿಲ್ಲವೇ? ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಮಗ ಎಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಕಲಿತು ತಂದೆಯ ಮುಖಕ್ಕೆ ಮಸಿ ಬಳಿಯಲಿರುವನೋ ಎಂದು ನಿಂಗವ್ವನಿಗೆ ಚಿಂತೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಒಬ್ಬನೇ ಮಗ, ಅವನ ಜೊತೆಗೂ ಕೆಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತಿಲ್ಲ.

ಅವನಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡ ತನಗೂ ಬೇಕಾದವನಾಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಮುಂದೆ ಎಲ್ಲಿ ಚಿಮಣಾಳನ್ನು ಕರೆದು ತರುವನೋ ಎಂದು ನಿಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ಭೀತಿಯಾಗಿತ್ತು. ಮೊದಲೊಮ್ಮೆ ಒಪ್ಪಿ ಈಗ ನಾಲ್ಕು ಜನರಲ್ಲಿ ತಲೆಯೆತ್ತಿ ತಿರುಗಾಡುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಜೋಕಾಲಿಗಳು ಮುಗಿಲಲ್ಲಿ ಏರಿ ಇಳಿಯುತ್ತಿರುವದನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದ ಈ ಹೆಂಗಳೆಯರಿಗೆ ಅತ್ತ ಲಕ್ಷ್ಯವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಉಸುಕಿನ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ಹಳ್ಳದಂತೆ ಅವರೆಲ್ಲರ ಬಾಳಿನಲ್ಲೂ ನೋವು ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಉಳಿದ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಗುಪ್ತನಾಗಿದ್ದದ್ದು ಇಂಥ ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಉಕ್ಕಿ ಹೊರಚಲ್ಲುತ್ತಿತ್ತು.

ಹಿಂದಿನ ರಾತ್ರಿ ಪಡದಯ್ಯನವರು ಹಾಗೂ ಲಿಂಗಪ್ಪ ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿ ಗೌಡರ ಹಗೆಗಳ ಲೂಟಿ ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ವಿಚಾರಣೆ ನಡೆಸಲು ಇಂದು ದೈವದವರ ಸಭೆ ಸೇರಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಅದೇ ಗೊಂದಲವೇ. ಜನರು ತಲೆಗೊಂದರಂತೆ ಮಾತಾಡಿ ಸಭೆ ಸುಸೂತ್ರವಾಗಿ ಸಾಗದಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಪಾರ್ವತೆವ್ವನ ಪಂಗಡದವರು ಲಿಂಗಪ್ಪ ಮಾಡಿದ್ದು ತಪ್ಪೆಂದೇ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ಸಾಧಿಸಿದ್ದರು. ಲಿಂಗಪ್ಪನ ಪಕ್ಷದವರಿಗೆ ಅವನು ದೇವರೆಂದೇ ಕಂಡಿದ್ದ. ಬಡವರಿಗೆ ಕಾಳು ಹಂಚುವದರಲ್ಲಿ ತಪ್ಪೇನು ಬಂತು? ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಶಂಕರಪ್ಪಗೌಡರ ಸತ್ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನೇ ಅವನು ಮುಂದುವರಿಸಿದ್ದ. ಹೀಗೆ ವಾದ-ಪ್ರತಿವಾದಗಳಿದ್ದದ್ದರಿಂದ ನಿರ್ಣಯ ಹೇಳುವದು ಬಿಗಿಯಾಗಿತ್ತು. ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು, ಶೇಷಪ್ಪ ಎಷ್ಟೇ ವಾದಿಸಿದರೂ ಅದರಿಂದೇನೂ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ತಾವು ಮಾಡಿದ್ದು ಲೂಟಿಯೇ ಅಲ್ಲವೆಂದು ವಾದಿಸುವವರಿಗೆ ಹೇಗೆ ಮನಗಾಣಿಸಬೇಕು? ಆದರೂ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಇನ್ನೂ ಒಂದೆರಡು ಮಾತು ಹೇಳಬೇಕೆಂದಿದ್ದಾಗ ಯಾವನೋ ಒಬ್ಬ ಅವರಿಗೆ ಹಗುರಾಗಿ ಮಾತಾಡಿಬಿಟ್ಟ. ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಯಾರೂ ಹೀಗೆ ನುಡಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಅಪಮಾನವೆನಿಸಿತು. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ದುಃಖವೂ ಆಯಿತು. ಮರುಮಾತಾಡದೆ ಹೆಗಲಮೇಲೆ ಪಂಚಿಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಚಾವಡಿಯಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದಿದ್ದರು. ಲಿಂಗಪ್ಪನ ಪರಿವಾರವೆಲ್ಲ ಅವರು ಹಾಗೆ ಹೋಗುವದನ್ನು ನೋಡಿ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ನಗುವದಕ್ಕೂ ಹಿಂದೆಮುಂದೆ ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಲಿಂಗಪ್ಪ ನಿರಪರಾಧಿಯಾಗಿಯೇ ಉಳಿದ.

ಲಿಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ದೈವ ಅನುಕೂಲವಾಗಿತ್ತೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು. ಅವನಿಗೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಆ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವು ಹುಟ್ಟಿತ್ತು. ಅದನ್ನೇ ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಇನ್ನೊಂದು ಘಟನೆಯೂ ನಡೆಯಿತು. ನಾಗರಪಂಚಮಿಯ ಮರುದಿನ ಮುದ್ದಾಂ ಮುಲ್ಕಿಸಿಪಾಯಿ ತಂದ ಹುಕುಮಿನಿಂದ ಲಿಂಗಪ್ಪನ ಪ್ರಸಂಗ ಪಾದಳಿಯಲ್ಲಿ ಚಿರಸ್ಥಾಯಿಯಾಗಿ ಮೆರೆಯಲು

ಮತ್ತೊಂದು ಅವಕಾಶ ಹುಟ್ಟಿತು.

ಬರಗಾಲ-ಪೀಡಿತ ಪಾದಗಳೈಯ ರೈತರಿಗೆ ಮುಕ್ತಹಸ್ತದಿಂದ ತಗಾಯಿಸಾಲ ಕೊಟ್ಟು ಅದರ ಒಟ್ಟು ಹಣದ ಅಂಕಿಯನ್ನು ಕೂಡಲೇ ವರದಿಮಾಡಲು ಗಿಬ್ಬನ್ ಸಾಹೇಬರಿಂದ ತಾಲೂಕ ಕಚೇರಿಗೆ ಆದೇಶ ಬಂದಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ತಗಾಯಿಸಾಲ ಪಡೆಯಲು ಇಷ್ಟವಿರುವ ರೈತರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಕೂಡಲೇ ತಾಲೂಕ-ಕಚೇರಿಗೆ ಬರಲು ಮಾಮಲೇದಾರರ ಅವಸರದ ಕರೆಯನ್ನು ಮುಲ್ತೀಸಿಪಾಯಿ ತಂದಿದ್ದ. ಶ್ಯಾಮರಾಯ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ-ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕರೆತರಲು ಇಂದುಪುರಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋಗಿದ್ದ. ಅದೂ ಒಳ್ಳೆಯದೇ ಎಂದೆನಿಸಿತು ಲಿಂಗಪ್ಪನಿಗೆ. ಇಂಥ ಸುಲಭವಾದ ಕೆಲಸದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ತನ್ನ ಪದರಿಗೆ ಬೀಳಲಿರುವಾಗ, ಅದನ್ನು ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೇಕೆ ಕೊಡಬೇಕು? ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಉಬ್ಬಿಹೋಗಿದ್ದ. ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಇಂಥ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತ ಹೋಗುವುದರಿಂದಲೇ ತನ್ನ ಗೌಡಿಕೆಯ ಪಟ್ಟ ಸ್ಥಿರವಾಗಬಹುದೆಂದು ಅವನ ಆಸೆಯಾಗಿತ್ತು.

ತಗಾಯಿಸಾಲ ಪಡೆಯಲೆಳಸುವ ಖಾತೆದಾರರು ಹಾಗೂ ರೈತರು ಮಧ್ಯಾಹ್ನದೊಳಗಾಗಿ ಚಾವಡಿಗೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಡಂಗುರ ಸಾರಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದವರಿಗೂ ಲಿಂಗಪ್ಪನ ಅಧಿಕಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಶಯ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಡಂಗುರದವನು ಊರಲ್ಲೆಲ್ಲ ತಿರುಗಾಡಿ, ಡಂಗುರ ಹೊಡೆದು ತಿರುಗಿ ಚಾವಡಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುವದರೊಳಗಾಗಿಯೇ ರೈತರು ಚಾವಡಿಗೆ ಬಂದು ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಚಾವಡಿಯ ಮುಂದಿನ ಬಯಲೆಲ್ಲ ಅವರಿಂದಲೇ ತುಂಬಿಹೋಗಿತ್ತು. ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡನೂ ಅಲ್ಲಿ ಬಂದು ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಊರಿಗೆ ಬರುವ ಸಿದ್ಧತೆಯಿಂದ ಬರಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸಿ ತಾನು ಮಠಕ್ಕೆ ನಡೆದ.

ಪಡದಯ್ಯನವರಿಗೆ ಯಾವ ಮಾತನ್ನೂ ತಿಳಿಸದೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಇನ್ನೂ ಲಿಂಗಪ್ಪ ಮುಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಈಗಲೂ ಈ ಮಾತನ್ನು ತಿಳಿಸಲೇಬೇಕಾಯಿತು. ಇಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿ ರೈತರಿಗೆ ತಗಾಯಿಸಾಲದ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಬಾರದೆಂದು ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಸಂದರ್ಭದ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪಡೆಯಲೇಬೇಕೆಂದು ಅವರು ನಿರ್ಣಯಿಸಿದರು. ಲಿಂಗಪ್ಪ ಪಾರ್ವತೆವ್ವನ ಭೂಮಿಯ ಕಬಜಾ ಪಡೆಯುವಾಗ ರೈತರಿಂದ ಹಾರ್ದಿಕ ಸಹಾಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಕರಾರನ್ನು ಹಾಕಲೇಬೇಕು. ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡನೂ ಪಡದಯ್ಯನವರ ಮಾತಿಗೊಪ್ಪಿದ.

ಇನ್ನೂ ತಾಲೂಕಿಗೆ ಹೊರಡಬೇಕೆಂದು ರೈತರೆಲ್ಲ ಗುಂಪಾಗಿ ಗೌಡರನ್ನು

ಕರೆಯಲು ಮಠಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಪಡದಯ್ಯನವರನ್ನು ಕಾಣದೆ ಹೇಗೆ ಹೋಗುವದೆಂದು ಒಳಗೆ ಬಂದರು. ಪಡದಯ್ಯನವರು ಎಂದಿಲ್ಲದ ಆದರದಿಂದ ಅವರನ್ನೆಲ್ಲ ಸ್ವಾಗತಿಸಿ ಕೂಡಿಸಿದರು. ಮೆಲ್ಲಗೆ ತಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶವನ್ನೂ ಸುತ್ತಿಸುತ್ತಾಗಿ ವಿವರಿಸತೊಡಗಿದರು. ಗೌಡರು ಈಗ ಮಾಡಲಿರುವ ಉಪಕಾರಕ್ಕೆ ರೈತರಿಂದ ಯಾವ ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂಬುದೇ ಅವರ ಮಾತಿನ ತಿರುಳಾಗಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ರೈತರು ಗೌಡರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದಾಗಿ ಕೇಳಿದರು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಗೌಡರಿಗೆ ನೆರವಾಗುವುದಾಗಿ ಅವರೆಲ್ಲ ಆಣೆಮಾಡಬೇಕೆಂದೂ ನಿರ್ಣಯವಾಯಿತು. ಆಣೆ ಮಾಡದ ರೈತನಿಗೆ ತಗಾಯಿಸಾಲ ಕೊಡಿಸಲು ಗೌಡರು ಹೊಣೆಗಾರರಲ್ಲ ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿಬಿಟ್ಟರು.

ತಗಾಯಿಸಾಲ ಸಿಗುವದೆಂದು ಕೇಳಿ ಊರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಎಕರೆಯಷ್ಟು ತುಂಡು ಭೂಮಿಯ ಖಾತೆದಾರನೂ, ಏನೂ ಭೂಮಿ ಇಲ್ಲದವನು ಅಂಥ ಖಾತೆದಾರನ ರೈತ ತಾನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಸಾಲಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದರು. ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಪಡದಯ್ಯನವರು ಹೇಳಿದ್ದು ಒಂದೇ ಮಾತು: “ಇಗಾ, ನಿಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲಾ ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡಬೇಕಂತ ಗೌಡರು ಈ ಊರಾಗ ಕಾಲಿಟ್ಟಾರು. ಅವರು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಸರಕಾರದವರು ಕರೆಸಿ ತಗಾಯಿ ಸಾಲ ಕೊಡಾಕ ಹತ್ತಾರು. ಅವರು ಮಾಡಿದ ಉಪಕಾರಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ನೀವೇನು ಮಾಡಬೇಕಂತೀರೆಪಾ?” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಕಿದರು.

ಗೌಡರು ತಿರುಗಿ ತಮ್ಮಿಂದ ಏನು ಕೇಳಬಹುದೆಂಬುದು ಅನುಭವದಿಂದ ರೈತರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿತ್ತು. ಕೂಡಿದವರಲ್ಲೊಬ್ಬನು ಎದ್ದು ನಿಂತು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟ : “ಅದರಾಗೇನರಿ, ಗೊತ್ತೆ ಐತೆಲ್ಲಿ? ಹಿಂದೆ ಕೊಟಗೋತ ಬಂದ ದರದ್ದಾಂಗ ಗೌಡರ ಮಾಮೂಲಿ ಅವರಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸಲಾಕ ನಾವು ಅದೀವಲ್ಲರೀ!” ಉಳಿದವರೂ ಈ ಮಾತಿಗೆ ಒಪ್ಪಿದರು.

ಜನರ ಅಜ್ಞಾನಕ್ಕಾಗಿಯೆಂಬಂತೆ ಪಡದಪ್ಪನವರು ಒಂದು ತಿರಸ್ಕಾರದ ನಗೆಯನ್ನು ಬೀರಿದರು. ಕೈಮುಂದಕ್ಕೆ ಚಾಚಿ “ಹುಚ್ಚಪ್ಪಗೋಳ್ವಾ! ಬುದ್ಧಿ ಎಲ್ಲಿಟ್ಟಿದ್ದೀರಿ? ಬಡವರು ಬದುಕಲಿ ಅಂತ ತಮ್ಮ ಹಗೆ ತಾಗಿಸಿ ಕಾಳು ಹಂಚಿದ ಗೌಡರು, ನಿಮ್ಮ ಕಡಿಂದ ಲಂಚಾ ತಿಂದು ಬದಕತಾರು ಅಂತ ತಿಳಿದೀರೇನೆಲೆ? ಅವರ ಕೈಯಾಗ ದುಡ್ಡಿದ್ದಿದ್ದರ ಇಲ್ಲೇ ನಿಮಗೆಲ್ಲಾರಿಗೂ ಹಂಚಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ಊರಿಗೇ ತಂದಿ, ಅಂತಾ ಗೌಡರ ಉಪಕಾರ ತೀರಸೂ ದಾರೀನ ಬ್ಯಾರೇ ಐತಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಎಲ್ಲರ ಮುಖ ಮುದ್ದೆಗಳ ಮೇಲೂ ತಮ್ಮ

ಮಾತಿನಿಂದಾದ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದರು.

“ಅಪನೋರ, ಆ ಹಾದೀನಾರ ಹೇಳಿ, ಇಂಥಾ ನಮ್ಮ ಗೌಡರ ಉಪಕಾರ ತೀರಸದ ಮಂಡದಾರ ಅನಿಸಿಗೋಳೋ ಜಾತಿ ನಮ್ಮದು ಅಲ್ಲ ತಗೀರಿ” ಎಂದು ರೈತರು ಉತ್ತರವಿತ್ತರು.

ಪಡದಯ್ಯನವರು ಅದನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ತಮ್ಮ ಮಾತನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು: “ನಾ ಹೇಳೂ ಮಾತಲ್ಲ; ನಿಮಗ ತಿಳಿಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಊರ ಗೌಡರು ಗೇಣಭೂಮಿ ಇಲ್ಲದ ಊರಾಗ ಇರೂದರೆ ಹ್ಯಾಗೆ? ಅದೂ ಅವರಿಗೂ ಮರ್ಯಾದಿ ಅಲ್ಲ, ನಿಮಗೂ ಅಲ್ಲ. ಸೊಟ್ಟ ಚಿಮಣಾನಂತಾ ಹೆಣಮಗಳು ತನ್ನ ಪಾಲಿನ ಭೂಮಿ ಕಬಜಾ ತೋಗೊಳ್ಳೂ ಮುಂದ ಊರ ಜನರು ಬೆನ್ನಕಟ್ಟಿದರು. ಗೌಡರಿಗೆ ಅವರ ಪಾಲಿನ ಭೂಮಿ ಕಬಜಾ ಕೊಡಿಸಿದರ, ಅವರ ಉಪಕಾರಾ ತೀರಿಸಿದರು ಅಂತ ನಾ ಅಂತೇನಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

ರೈತರಿಗೆ ಈಗ ಎಲ್ಲ ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದಂತಾಯಿತು. ಅವರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದರು. ಪಡದಯ್ಯನವರು ಹೇಳಿದ್ದು ಅಲ್ಲವೆನ್ನುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಕೆಲ ಅಡಚಣೆಗಳಿದ್ದವು. ರೈತನೊಬ್ಬ ಎದ್ದು, “ಯಪ್ಪಾ, ನೀವು ಹೇಳೋದು ಎಲ್ಲ ಕರೇರಿ ತಂದೆ. ಆದರೆ ನಾನಾನ ಮರಡಿಹೊಲಾ ಇನ್ನೂ ಬಿತ್ತಿಗೆ ಕಂಡಿದ್ದಿಲ್ಲಾ. ನೀವು ಬಿತ್ತಿಸಿ ಭೂಮಿ ಕಬಜಾ ತೋಗೊಂಡಿರಿ. ಅದು ಪಾಡ ಆತು. ಆದರೆ ಗೌಡರ ಮಸಾರಿ ಭೂಮಿಗೆ ಪಾರ್ವತೆವ್ವನೋರು ಮುಕ್ಕಟ್ಟ ಬಿತ್ತಿಗೆ ಮಾಡಿಸ್ಕಾರಿ. ಇನ್ನ ಬೆಳಿಕ್ಕೊಯ್ಯೂಮಟಾ ಆ ಹೊಲದ ಕಬಜಾ ತೋಗೊಳ್ಳುಕ ಬಂದೀತರಿ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

ಈ ನೀತಿಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಪಡದಯ್ಯನವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೆಂತಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕಾಲು ಕೆದರುವದೇ ಅವರಿಗೇಗ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. “ಬಿತ್ತಿದ್ದರೆ ಏನಾತಲೇ? ಈಗ ಆ ಬಿತ್ತಿದ್ದನ್ನು ನಾವು ಮುರದು ಬಿತ್ತಿದರೆ ಭೂಮಿ ನಮಗ ಕಬಜಾ ಸಿಕ್ಕಹಾಂಗ ಆಗತೈತಲ್ಲ?” ಎಂದು ನುಡಿದರು. ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡನೂ ಅದೇ ಮಾತನ್ನೇ ಆಡಿ ತೋರಿಸಿದ.

ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದವರೆಲ್ಲರೂ ರೈತರು. ಕಲಿತವರಲ್ಲವಾದರೂ ಸುಂಸಂಸ್ಕೃತರು, ಬಡವರಾಗಿದ್ದರೂ ಅಭಿಮಾನಿಗಳು. ಭೂಮಿ ಕೇವಲ ಅವರಿಗೆ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಸಾಧನವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ದೇವತೆಯಾಗಿತ್ತು. ಪಡದಯ್ಯನವರಾಡಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವರಿಗೆ ಸಿಡಿಲು ಬಡಿದಂತಾಯಿತು. ಯಾವ ರೈತನೂ ಈ ಮಾತಿಗೊಪ್ಪುವದು ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಿತ್ತಿದ್ದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹರಗುವದು

ಹಾದರದಷ್ಟೇ ಪಾಪವಾಗಿತ್ತು.

“ಚೇ, ಚೇ, ನಾವು ಬೂಮ್ಯಾಗ ಬದುಕು ಮಾಡೋ ಒಕ್ಕಲಿಗ್ಯಾರಿಯಪ್ಪಾ! ರೈತ ಭೂಮಿತಾಯೀ ಮಗಾ. ಆಕಿ ಹೊಟ್ಟಾಗ ಬದುಕೂದು, ಅಲ್ಲೇ ಸಾವೂದು ನಮ್ಮದು. ಬಿತ್ತಿದ ಭೂಮಿ ಮುರದು ಬಿತ್ತಿ ತಾಯಿಗ್ಗಂಡತನಾ ಮಾಡಾಕಿಲ್ಲರಿ. ಅದು ರೈತನ ಧರ್ಮ ಅಲ್ಲ. ಅದೊಂದು ಬಿಟ್ಟು ಬೇಕಾದ್ದು ಹೇಳಿ, ನಡೆಸಿಕೊಡತೇವು” ಎಂದು ರೈತರೆಲ್ಲ ನಿಟ್ಟುಸಿರುಗರೆದು ಹೇಳಿದರು.

“ಆ ಧರ್ಮ ನಮಗೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲೇನುಪಾ ದೈವಾ? ಅದರ ಪರಸಂಗ ನೋಡಿ ಧರ್ಮಾ ಮಾಡಬೇಕಾಕ್ಕೆತ್ತಿ. ಮುರದು ಬಿತ್ತೂದು ಪಾಪ, ಖರೆ. ಆದರ ಊರ ಗೌಡನ್ನ ಉಪಾಸ ಕೆಡವೂದು ಅದಕಿನ್ನಾ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪಾಪ ಅಲ್ಲ? ಮುಂಗಾರಿ ಮಳಿ ಆಗಿರದಿದ್ದರ, ಹಿಂಗಾರಿಗೆ ಮುರದು ಬಿತ್ತತ್ತೀರಿಲ್ಲೋ? ಈಗೂ ಹಾಗೆ ಅಂತ ತಿಳೀರಿ. ಇಲ್ಲದ ವಿಚಾರಾ ತೆಲ್ಯಾಗ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಮಾತಾಡಬಾರದು. ಅದೇನ ಪಾಪ ಬಂದರೂ ನಾವು ಹೊಟ್ಟಾಗ ಹಕ್ಕೊಳ್ಳಾಕ ತಯಾರ ಅದೀವೆಲ್ಲ! ನಿಮ್ಮ ತಾಬೇದಾಗಿನ ಭೂಮ್ಯಾಗ ಮತ್ತಾರರ ಬೀಜಾ ಬಿತ್ತಿದರ ನೀವು ಸುಮಾಕ ಇರತೀರಾ? ಗೌಡರ ಪಾಲಿನ ಭೂಮಿ ಗೌಡರಿಗೆ ಬರಾಕಬೇಕು. ಅದಕ ನೀವೆಲ್ಲಾ ಇದರಾಗ ಸಹಾಯ ಮಾಡಾಕಬೇಕು.” ಇಷ್ಟು ಹೇಳುವಾಗ ಪಡದಯ್ಯನವರ ದನಿ ಆವೇಶದಿಂದ ತುಂಬಿತ್ತು. ಬಿತ್ತಿದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮುರಿದು ಬಿತ್ತುವದು ಈಗ ಅವಶ್ಯವಾಗಿದೆಯೆಂದೇ ಸಾಧಿಸಿದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಇರುವ ರೈತರೆಲ್ಲ ಪಡದಯ್ಯನವರ ಪಾದಮುಟ್ಟಿ ಆಣೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಒಪ್ಪಿಗೆಯಿಲ್ಲದವರು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ಹಾಗೆ ಹೇಳಿಬಿಡಬೇಕು. ತಮ್ಮ ವಿರುದ್ಧ ನಿಂತ ಜನರಾದರೂ ಯಾರು ಎಂದು ಗೌಡರಿಗೆ ಒಮ್ಮೆ ತಿಳಿಯಲಿ ಎಂದರು.

ರೈತರಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಲ್ಲದವರು ಒಪ್ಪಬಾರದೇಕೆ ಎಂದು ವಾದಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಇನ್ನಿತರರ ಹಟಮಾರಿತನವೂ ಅಷ್ಟೇ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿತ್ತು. ಪಡದಯ್ಯನವರ ಮಾತಿನಿಂದ ಅವರ ಸುಪ್ತವಿನಯಕ್ಕೇ ಆಘಾತವಾಗಿತ್ತು. ಇಂಥ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುವದೂ ಕೂಡ ಪಾಪವೆಂದು ಬಾಯಿಂದ ಹೇಳಲಾಗದಿದ್ದರೂ ಅವರ ಅಂತರಂಗಕ್ಕೆ ವೇದ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಅವರಲ್ಲಿಯೇ ಗುಜು ಗುಜು ನಡೆಯಿತು.

ಹಿರೇಕುರುಬ ಮಾಯಪ್ಪ ಗುಂಪಿನಿಂದಿದ್ದು ಬಂದು ಪಡದಪ್ಪನವರ ಪಾದಮುಟ್ಟಿ, “ಗುರುವಿನ ಪಾದಾ ಮುಟ್ಟಿ ಆಣೀ ಮಾಡತೀನು. ಗೌಡರ ಭೂಮಿ ಕಬಜಾ ಅವರಿಗೆ ಕೊಡಸಲಾಕ ಅವರು ಹೇಳಿದ್ದೆಲ್ಲಾ ಮಾಡಾಕ ನಾ ತಯಾರ

ಅದೀನು” ಎಂದು ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ಘೋಷಿಸಿದ. ಪಡದಯ್ಯನವರು ಹಸನ್ಮುಖರಾದರು. ಅಕ್ಕರೆಯಿಂದ, ಅವನ ತಲೆಯನ್ನೆತ್ತಿ, ಅವನ ಬೆನ್ನು ಚಪ್ಪರಿಸುತ್ತ, “ಇದಕ್ಕಂತಾರು ಗುರುಭಕ್ತಿ ಅಂತ. ಇಂಥಾ ಹತ್ತುಜನಾ ಊರಾಗ ಇದ್ದರ ಊರ ಆಳಬಹುದು. ಸ್ವಾರ್ಥಿಗಳು ಸಾವಿರ ಜನಾ ಇದ್ದರೂ ಅವರನ್ನು ತೊಗೊಂಡೇನು ಹುಗಿಯುದೈತಿ? ತಗಾಯಿ ಸಾಲ ಕೊಡಸಲಾಕ ಗೌಡರು ಬರಬೇಕು. ಎತ್ತು ಕೂರಗಿ ತೊಗೊಂಡು, ಅವನ ಭೂಮಿ ಬೀಜಾ ಕಾಣಸಾಕ ಬರ್ರೋ ಅಂದರ ಧರ್ಮ ಕರ್ಮ ಅಂತ ಶ್ವಾಸ್ತ ಓದತೀರಾ? ಇಂಥ ಜನರಿಂದ ಏನಾಗಬೇಕಾಗೇತಿ? ಮಾಯಪ್ಪಾ, ನೀನೊಬ್ಬನ ನೋಡು ಭಂಟ ಶಿಷ್ಯಾ!” ಎಂದು ಪಡದಯ್ಯನವರು ಅವನನ್ನು ಹೊಗಳುವ ನೆವದಲ್ಲಿ ಉಳಿದವರನ್ನೆಲ್ಲ ಮೂದಲಿಸಿದರು.

“ಅಲ್ರೀ ಅಪನೋರ, ಇಂದ ನಾವು ಮುರದು ಬಿತ್ತಿದ್ದನ್ನ ಪಾರ್ವತೆವ್ವನ ಆಳು ಬಂದು ಹರಗಿಬಿಟ್ಟರ ಭೂಮಿ ಪಡಾ ಬೀಳಾಕಿಲ್ಲರೇ?” ಎಂದೊಬ್ಬ ರೈತ ಅಡ್ಡಮಾತು ತೆಗೆದ.

“ಒಳ್ಳೇ ಕೆಲಸ ಆಗಬೇಕಾಗಿದ್ದರ ಭೂಮಿ ಪಡಾ ಬಿದ್ದರೂ ವಾದಮಾಡಬಾರದು. ಬೇಕಂತ ಪಡಾಕೆಡವಿದರ ಅದು ಪಾಪ. ಗೌಡರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಾಕ ಹೊಂಟಾವರು ಇವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಲಕ್ಷ್ಯದಾಗ ತರಬಾರದು. ಪಡಾಬಿದ್ದರ ಮುಂದೇನು ಗತಿ ಅನ್ನೂ ಚಿಂತಿ ನಿಮಗ ಬ್ಯಾಡ. ಈ ವರಸದ ತಂಟೀದಾಗ ಭೂಮಿ ಪಡಾಬಿದ್ದರ ಯಾರೇನು ಸಾಯೋದುಲ್ಲ” ಎಂದು ಅವರಿಗೇ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿದರು.

ಇಷ್ಟಾದರೂ ರೈತರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರಿಗೆ ಪಡದಯ್ಯನವರ ವಿಚಾರ ಸರಿಬರಲೇ ಇಲ್ಲ. ತಲೆತಲಾಂತರದಿಂದ ಗೌಡರ ಮನೆತನದ ಉಪ್ಪು ಅವರ ರಕ್ತ-ಮಾಂಸಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿತ್ತು. ತಿಂದ ಕೂಳಿಗೆ, ಇದ್ದ ಮನೆಗೆ, ಕೆಲಸಮಾಡುವ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಅಪಮಾನ ಮಾಡುವದು ಒಕ್ಕಲಿಗನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಅವರು ನಂಬಿದ ನೀತಿಗೆ ಈ ಮಾತು ಸಮ್ಮತವಾಗುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಕೈಯಿಂದ ಇಂಥ ಕೆಲಸವಾಗಲಾರದೆಂದು ಅವರು ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟರು. ಹಾಗಾದರೆ ಅವರು ತಗಾಯಿ ಸಾಲದ ಆಸೆಯನ್ನೂ ಬಿಡಬೇಕಾದೀತೆಂದು ಪಡದಯ್ಯನವರೂ ಅಷ್ಟೇ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟರು. ಉಳಿದವರು, ಈ ಮಾತಿಗೇ ನಿರಾಕರಿಸಿದ ರೈತರನ್ನೇ ತೆಗಳಹತ್ತಿದರು. “ಊರ ಗೌಡ, ಅವನ ವಿರುದ್ಧ ನಿಂತು ಬಾಳೇ ಮಾಡಾಕ ಆದೀತ? ಅವರು ಭೂಮಿ ಪಡಾಕೆಡವಲಿ, ಬೇಕಾರ ಬಿಡಲಿ. ನಮ್ಮದೇನು ಹೋಗುದೈತಿ? ನಮಗ ಸಾಲಾ ಕೊಡಸತಾರು. ಅವರು

ಹೇಳಿದಷ್ಟು ನಾವು ಕೇಳಿದರಾತು” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮಾಯಪ್ಪನಂಗೆ ಪಡದಯ್ಯನವರ ಪಾದಮುಟ್ಟಿ ಆಣೆ ಮಾಡಿದರು.

ಆಣೆಮಾಡಲು ಒಲೆಂದವರು ನಿರಾಶರಾಗಿ ತೆರಳಿದರು. ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಅಸ್ವಸ್ಥ ಭೀತಿಗಳಿಂದ ತುಂಬಿತ್ತು. ಆದದ್ದಾಗಲೆಂದು ತಿರುಗಿದರು. ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡನ ಬೆಂಬಲಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಜನರಿದ್ದರು. ಅವನು ಈ ಹಿಂಡಿನೊಡನೆ ತಾಲೂಕಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸುವ ಮೊದಲು, ಪಡದಯ್ಯನವರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಅವರ ಆಶೀರ್ವಾದವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಮರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಊರಿನಿಂದ ತಿರುಗಿ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಗೌಡರ ಹೊಲದ ಕಬಜಾ ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗಿತ್ತು.

ಮಠದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಈ ವರ್ತಮಾನ ಬೇಗನೆ ಊರಲ್ಲಿ ಹರಡಿತು. ಕೇಳಿದವರೆಲ್ಲ ಕಳವಕ್ಕೀಡಾದರು. ಚಿಮಣಾಳ ಹೊಲದ ಕಬಜಾ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಾಗಲೇ ಕೆಲವರು ಹಳಹಳಿಸಿದ್ದರು. ಈಗಂತೂ ಪಾದಳ್ಳಿಯ ಅಭಿಮಾನಕ್ಕೇ ಪಡದಯ್ಯನವರು ಕೈಹಾಕಿದ್ದರು. ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ಭಾವನೆಗಳೆಲ್ಲ ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಉದ್ದಿಪಿತವಾದವು.

ಗೌಡರ ಮನೆತನದ ವತನೀ ಭೂಮಿ ಇನ್ನು ಕೈಬಿಡುವದೆಂದು ಅವರಿವರು ಬಂದು ಪಾರ್ವತೆವ್ವನಿಗೆ ಸುದ್ದಿ ಮುಟ್ಟಿಸಿದರು. ತನ್ನ ಅಪೀಲು ಸೋತಂದಿನಿಂದ ಪಾರ್ವತೆವ್ವ ನಿರ್ವಿಣ್ಣಾಗಿರಿದ್ದಳು. ಆಳುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಹೊರಗಿನ ಜಗತ್ತಿನ ಸಂಪರ್ಕವೇ ಅವಳಿಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನುಮೇಲೆ ಎಂದಿಗೂ ಈರ್ಷ್ಯೆ ಅಭಿಮಾನಗಳಿಗೆ ಮನಸೋತು, ಬಣ್ಣಕಟ್ಟಿ ಹೋರಾಡಬಾರದೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಈಗ ಆದ ಅಪಮಾನವೇ ಸಾಕಾಗಿತ್ತು. ಒಮ್ಮೆ ಈ ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಮಕ್ಕಳೊಡನೆ ಅಣ್ಣನ ಮನೆಗೇ ಹೋಗಬೇಕೆಂದಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಅದು ಅವಳ ಹೃದಯಕ್ಕೊಪ್ಪಿದ ಮಾತಲ್ಲ. ಶಂಕರಪ್ಪಗೌಡರಿದ್ದಾಗಲೇ ಊರು ಬಿಡದವಳು ಅವರು ಸತ್ತ ಮೇಲೆ, ಮನೆತನವನ್ನು ಹಾಳುಗಡವಿ ಹೋಗಬೇಕೇ? ಮನೆತನವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುವಷ್ಟೂ ತ್ರಾಣವಿಲ್ಲದವಳಾಗಬೇಕೇ ಎಂದು ಆಲೋಚಿಸಿ ಆ ವಿಚಾರವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಕ್ರಮೇಣ ಮನೆಯ ಹೊಸ್ತಿಲಾಚೆಗೆ ಏನು ನಡೆದಿದೆಯೆಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸುವುದನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಳು. ಮನೆಯ ದನಕರು, ಆಳುಕಾಳು ಇವುಗಳ ಕೆಲಸವೇ ಬೇಕಾದಷ್ಟಿತ್ತು. ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಾಕುವದಿತ್ತು. ಪಾರ್ವತೆವ್ವ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮನೆಯ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿಯೇ ಮುಳುಗಿದ್ದಳು.

ಆದರೆ ತಾನು ಮರೆತರೂ ಜಗತ್ತು ತನ್ನನ್ನು ಮರೆತಿರಲಿಲ್ಲ. ಶಂಕರಪ್ಪಗೌಡರು ಸತ್ತಂದಿನಿಂದ ಗೌಡರ ಮನೆತನಕ್ಕೆ ಸಾವಿರ ವಿಘ್ನಗಳು ಹೊರಗಿನಿಂದ ಬಂದಿದ್ದವು.

ಗೌಡರ ಮನೆತನವೆಂದರೆ ಪಾದಳ್ಳಿಯ ಜೀವಕೇಂದ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಗುರಿಯಿಟ್ಟಂತೆ ಅಲ್ಲೇ ಹೊಡೆತ ಬೀಳುತ್ತಿರಬೇಕೆ? ಭಾರತಹುಣ್ಣಿವೆಗೆ ತುಂಬಿದ ಬೆಳೆ ಕಳವಾಗುವುದರಲ್ಲಿತ್ತು; ಹೋಳಿ ಹುಣ್ಣಿವೆಗೆ ಮನೆ ಲೂಟಿಯಾಗುವುದರಲ್ಲಿತ್ತು; ಕಾರಹುಣ್ಣಿವೆಗೆ ತಮ್ಮ ಎತ್ತು ಕರಿಹರಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಲಿಂಗಪ್ಪ ಗೌಡನೆಂದು ನಿರ್ಣಯವಾದ ಮೇಲೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಬಜಾ ಕೇಳಲು ದಾಳಿಯಿಡುವವರಂತೆಯೇ ಬಂದಿದ್ದ. ಗೌಡರ ಮನೆತನದ ಪುಣ್ಯ ಬಲವೊಂದು ಕಾಯುತ್ತಲೇ ಬಂದಿತ್ತು. ಈಗಲೂ ಅದೇ ಪುಣ್ಯಾಂಶ ಮನೆತನವನ್ನು ಕಾಯಬಹುದಲ್ಲ ಎಂದು ಗೌಡಿತಿಯ ಆಸೆ. ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ಜನರು ಗೌಡನನ್ನು ಮರೆಯಲಾರರು. ಪಾದಳ್ಳಿಗೆ ಜೀವವಿತ್ತು ಬದುಕಿಸಿದ ಮನೆತನ ತಮ್ಮದು. ಕಾಲರದಲ್ಲಿ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಮರ ಹೊಂದಿದ ಶಂಕರಪ್ಪಗೌಡರ ಘನತೆಯನ್ನೂ, ದಯೆಯನ್ನೂ ಜನ ಇಷ್ಟು ಬೇಗ ಮರೆಯಬಹುದೇ? ಅವರ ಸ್ಮಶಾನಯಾತ್ರೆಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಊರಿಗೂರೇ ನೆರದಿತ್ತಲ್ಲ! ಇಂದಿಗೂ ಗೌಡರ ಮನೆತನದ ಸುಖ-ದುಃಖಗಳನ್ನು ತಮ್ಮವೆಂದೇ ತಿಳಿದುಕೊಂಡ ಜನರಿದ್ದಾರಲ್ಲ! ಪಡದಯ್ಯನವರ ಮಾತಿಗೊಪ್ಪಿದ ಕೆಲ ರೈತರು ತಗಾಯಿ ಸಾಲವನ್ನೂ ಕೂಡ ಬಿಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟದ್ದೇ ಇದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿತ್ತು.

ಅದಲ್ಲ ನಿಜ. ಆದರೂ ದೈವ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಇದೇ ಮನೆತನವನ್ನು ಏಕೆ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡುತ್ತಿದೆ? ತಾನು ಎಷ್ಟಾದರೂ ಹೇಣ್ಣುಮಗಳು. ಇಂಥ ಆಘಾತಗಳನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಹಿಸಬಹುದೇ? ತನಗಾದರೂ ಆಪ್ತರಿಲ್ಲವೆಂಬುದೇ ಅವಳ ಕೊರಗಾಗಿತ್ತು. ನಂಬಿದವರೆಲ್ಲ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮೋಸಮಾಡಿ ಹೊರಟುಹೋಗಿದ್ದರು. ಪಾರ್ವತೆವ್ವನಿಗೆ ಭವಿತವ್ಯವೇ ನಿರಾಶಾದಾಯಕವೆನಿಸಿತು. ಏನೇ ಆಗಲಿ ಮಾತಾಡಿಯಾದರೂ ನೋಡೋಣವೆಂದು ಆಪ್ತಾಲೋಚನೆಗಾಗಿ ಶೇಷಪ್ಪ ಹಾಗೂ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಕರೆಕಳಿಸಿದಳು.

೪೨.

ಚಾವಡಿಯಲ್ಲಾದ ಅಪಮಾನಕರವಾದ ಘಟನೆಯಿಂದ ಆಚಾರ್ಯರ ಮನಸ್ಸು ಮುರಿದುಹೋಗಿತ್ತು. ಇನ್ನುಮೇಲೆ ಇಂಥ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಕೈಹಾಕಲೇಬಾರದೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಅರುವತ್ತರ ಗಡಿದಾಟಿದ ತಾವು ಸಾವಿನ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದಾರೆ. ಅಂಥವರಿಗೆ ಜೀವಿತದ ಮೇಲೆ ಏನು ಅಧಿಕಾರ? ಅವರು ಹೇಳಿದ ಉಪದೇಶಗಳನ್ನು ಯಾರು ಕೇಳಬೇಕು? ಉಪದೇಶ

ಹೇಳಿ ಹೇಳಿ ಚಟ ಬಿದ್ದ ಜೀವಕ್ಕೆನು ಮಾಡಬೇಕು? ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಂದ ಯಾವ ಸತ್ಯವೂ ದಾರುಣವಾಗಿದ್ದರೆ ಹೇಗೆ ತಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು? ಆಚಾರ್ಯರು ಇದೇ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿದ್ದರು. ಮನಸ್ಸು ಕಲ್ಲಾಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸಾಲುಗಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬಂದ ದುಃಖಗಳೆಲ್ಲ ಏಟು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ದಡ್ಡು ಬಿದ್ದಿರಲಿಲ್ಲ; ಅದು ತನ್ನ ಸೂಕ್ಷ್ಮಸಂವೇದನೆಗಳನ್ನು ಇನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ದೇಹ ಮುಪ್ಪಾಗಿತ್ತು; ಜೀರ್ಣವಾಗಿತ್ತು. ಎಷ್ಟೋ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಜೀವಂತತನವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿತ್ತು. ಆದರೆ ಮನಸ್ಸು ಹಾಗಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಬದುಕು ಸುಖವಾಗಿರಲೆಂದು ಆಚಾರ್ಯರು ಇನ್ನೂ ಹಾರೈಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಸುಖ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿದ್ದರೂ, ದೇವರ ಕರುಣೆ ಅಪಾರವಾಗಿದ್ದರೂ, ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನ ಅವಿವೇಕದಿಂದ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಹಾಳುಗೆಡವಲು ಏನು ಕಾರಣ? ಈ ಸಮಸ್ಯೆ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಗೂಢವಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿತ್ತು.

ಬಾಳಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ತಳಹದಿಯೇ ಸಡಿಲವಾಗಿರುವದು ಆಚಾರ್ಯರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳದೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ದಿನನಿತ್ಯ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣುವ ಅವಿವೇಕಗಳೆಲ್ಲ ಅದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದ್ದವು. ರಕ್ತದಲ್ಲಿ ಬೆರೆತ ವಿಷ, ದೇಹಾದ್ಯಂತವನ್ನೂ ವಿಷಮಯವಾಗಿಸಿತ್ತು. ನೋಡುವ ದೃಷ್ಟಿ ಕೂಡ ನಂಜಾಗಿತ್ತು. ಇಂಥ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಕಾಣುವದಾದರೂ ಹೇಗೆ? ಮನಸ್ಸು, ಬುದ್ಧಿ, ಹೃದಯಗಳೆಲ್ಲ ಸ್ಥಿರವಾಗಬೇಕು. ಹೊಯ್ದಾಡುವ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಜಗತ್ತೇ ಚಂಚಲವಾಗಿ ಕಂಡರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನಿಲ್ಲ. ಪಿತ್ತಭ್ರಮಣೆಯಾಗಿರುವಾಗ ಲೋಕವೇ ತಿರುಗುತ್ತಿರುವಂತೆ ಭಾಸವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಕಳವಳದ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಳವಳವಲ್ಲದೆ ಬೇರೇನು ಕಂಡೀತು?

ಆಚಾರ್ಯರು ಗೀತೆಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿದರು. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಆ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ನೋಡುವದಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಣ್ಣವರಾಗಿದ್ದಾಗ ಹಿರಿಯರ ಅಂಜಿಕೆಗೆ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದೆ ಗೀತೆಯ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಬಾಯಿಪಾಠ ಮಾಡಿದ್ದರು. ದೊಡ್ಡವರಾದ ಮೇಲೆ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಪಾಡಿಗಾಗಿ ಪುರಾಣ ಹೇಳುವಾಗ ಗೀತೆಯನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಸ್ವಂತ ಹೃದಯದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಯತ್ನಿಸಿರಲಿಲ್ಲ; ಈಗ ಮಾತ್ರ ಸಂಕಟ ತಾನೇ ತಾನಾದಾಗ ಗೀತೆಯನ್ನು ನೋಡುವ ಮನಸ್ಸಾಯಿತು. ಸುತ್ತಲೂ ಗೊಂದಲ ಮುಸುಕಿದಾಗ ಬುದ್ಧಿಭ್ರಮಣೆಯಾದಾಗ, ದಾಯಾದಿಗಳು ಒಬ್ಬರ ಮೇಲೊಬ್ಬರು ಶಸ್ತ್ರವೆತ್ತಿದಾಗ, ಧರ್ಮ ಅಧರ್ಮಗಳ ನಡುವಿನ ಸೀಮಾರೇಖೆಗಳೇ ಅಳಿಸಿಹೋದಾಗ ಭಗವಂತ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದ್ದ. ಅರ್ಜುನನಂಥ ಪುರುಷಶ್ರೇಷ್ಠನೂ ದಾರಿ ತಪ್ಪಿರಲಿಲ್ಲವೇ?

ಆಚಾರ್ಯರು ಪುಟಗಳನ್ನು ತಿರುವಿದರು. ಒಳಗಿನ ತಳಮಳವನ್ನು ಏನು ಮಾಡಿದರೆ ನಿಲ್ಲಿಸಬಹುದೆಂಬ ತೀವ್ರ ಆತುರದಿಂದ ಹುಡುಕತೊಡಗಿದರು. ಎರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿತ್ತು. ಸ್ಥಿತಪ್ರಜ್ಞನ ಲಕ್ಷಣಗಳೇನು ಎಂದು ಅರ್ಜುನ ಕೇಳಿದಾಗ ಕೃಷ್ಣ ವಿವರವಾಗಿ ಸ್ಥಿತಪ್ರಜ್ಞನನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಿದ ಭಾಗವನ್ನು ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತದಿಂದ ಓದತೊಡಗಿದರು. ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದೊಂದು ಮಾತಿಗೂ ಆಚಾರ್ಯರ ದೀರ್ಘವಾದ ಜೀವನಾನುಭವವೇ ಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಬರೆಯತೊಡಗಿತು. ಮನಸ್ಸಿನ ಎಲ್ಲ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಆತ್ಮತೃಪ್ತನಾಗಿರುವವನು ಸ್ಥಿತಪ್ರಜ್ಞನೆಂದೆನಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ತಮಗೆ ಕಾಮನೆಗಳಿಲ್ಲವೇ? ಇದನ್ನು ಖಚಿತವಾಗಿ ಹೇಳುವುದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ಜೀವವಿರುವವರೆಗೆ ಒಂದಲ್ಲೊಂದು ಆಸೆ ಅದಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡು ಬಂದೇ ಬರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತಮಗೆ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಆಸೆಯಿಲ್ಲ. ದೇವರು ತಮ್ಮ ಬಾಳನ್ನೇ ಹಾಗೆ ರೂಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಆ ಬಾಹ್ಯಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹರಡಿಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲವೆ? ಸುತ್ತು ಮುತ್ತಲಿನ ಜನ ನಮ್ಮ ಮಾತಿನಂತೆ ನಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಆಸೆ ಇರಲಿಲ್ಲವೇ? ಕಾಮ ಯಾವ ರೂಪದಲ್ಲಿಯೂ ದುಃಖವನ್ನೇ ತರುವದೆಂಬುದೇ ಗೀತೆಯ ಆದೇಶವಾಗಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಬೇಕು? ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಮನಸ್ಸನ್ನು ನುಂಗುತ್ತವೆ. ಮನಸ್ಸು ವಿವೇಕವನ್ನು ನುಂಗುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆ? ಮುಂದೇನು, 'ಬುದ್ಧಿನಾಶಾತ್ಪ್ರಾಣಶ್ಯತಿ!'

ಸುಖ ಬಂದಾಗ ಹಿಗ್ಗಬಾರದು, ದುಃಖ ದಾಳಿಯಿಟ್ಟಾಗ ಕುಗ್ಗಬಾರದು. ಆದರೆ ಮನಸ್ಸಿನ ರಚನೆಯೇ ಹಿಗ್ಗು-ತಗ್ಗುಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆಯಲ್ಲ? ಸಂಯಮದಿಂದಿರಬೇಕು, ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಎಲ್ಲಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬೇಕು? ಸಾವಿರಾರು ಹೊಳೆಗಳು ಹರಿದು ಬಂದರೂ ಗಂಭೀರವಾಗಿರುವ ಸಾಗರದಂತೆ ಸ್ಥಿತಪ್ರಜ್ಞನಾದವನು ತುಂಬಿಯೂ ತುಳುಕದಂತಿರುತ್ತಾನೆ. ಅಚಾರ್ಯರು ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಈ ರೂಪಕದ ಬಗ್ಗೆಯೇ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದರು. ಮನಸ್ಸು ಹೊಳೆಯಂತಾಗಬಾರದು. ಮಲೆನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮಳೆಯಾದರೂ, ಪಾದಳ್ಳಿಯ ಮಗ್ಗುಲಿಗೆ ಹರಿಯುವ ಹೊಳೆ ಒಡಲು ಹರಿದು, ಆಕ್ರೋಶಮಾಡುವದನ್ನು ಅವರು ಕಂಡಿದ್ದರು. ಇಂಥ ನೂರಾರು ಹೊಳೆಗಳು ಸಂತತವಾಗಿ ತಮ್ಮ ನೀರನ್ನು ಸುರುವಿದರೂ ಆನೆಯುದ್ದ ತೆರೆಗಳು ಅಪ್ಪಳಿಸಿದರೂ ಸಮುದ್ರಹೊರಚಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ. ಆಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅದರ ಕಲ್ಪನೆ ಬರದೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಸುತ್ತಲಿನ ದಾರುಣ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಯಮದಿಂದಿರಲೇಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಮೊದಲು ಇಂಥ ಎಷ್ಟೋ ಸಂಕಲ್ಪಗಳನ್ನು

ಅವರು ಮಾಡಿಸೋತ್ತಿದ್ದರು. ಈಗ ನಿರ್ಧಾರ ಅಚಲವಾಗಬೇಕಿತ್ತು. ತಾವೇನೂ ಹಾಗೆ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲ ನಿಜ. ತಮ್ಮ ಕೈಯಿಂದ ಯಾರೂ ಹಾಳಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ತಪ್ಪು ಮಾಡದಿದ್ದರೂ ಮನಸ್ಸು ಸ್ತಿಮಿತ ತಪ್ಪುತ್ತಿತ್ತು. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಮೋಹವಶವಾಗುತ್ತಿತ್ತು; ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ವಿಕಾರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಪಾದಗಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಘಟನೆಗಳೆಲ್ಲ ಅವರ ಅಂತರಂಗವನ್ನು ಕಲಕುತ್ತಿದ್ದವು. ಇನ್ನು ಮೆಲೆ ಅಂಥದಕ್ಕೂ ಆಸ್ವದವೀಯಬಾರದು.

ಗೀತೆಯನ್ನು ತೆರೆದಿಟ್ಟು ಆಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನೇ ಅದರ ಮೂಲಕ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದೆಷ್ಟು ಶೂನ್ಯವಾಗಿತ್ತೆಂಬುದು ಅವರಿಗೇ ಗೊತ್ತು. ಆಚಾರ್ಯರ ದುಃಖವಿಷ್ಟೇ, ತಮ್ಮ ಕೈಯಿಂದ ಬೊಟ್ಟುಮಾಡಿ ತೋರಿಸುವಂಥ ಯಾವ ಒಳ್ಳೆಯ ಕಾರ್ಯವೂ ಆಗಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ! ಕರ್ಮ ಅನಿವಾರ್ಯವಾದದ್ದೇನೋ ದಿಟ. ಆದರೆ ವಿವೇಕದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಆಸಕ್ತಿಯ ಹೆದರಿಕೆಯಿಲ್ಲ; ಆದರಿಂದ ಕೂಡಲೇ ಬಿಡುಗಡೆಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಮೊದಲು ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಇದೆಲ್ಲ ವೇದಾಂತದ ಪರಿಭಾಷೆಯಾಗಿತ್ತು. ಈಗ ಅದಕ್ಕೆ ಜೀವಂತತನ ಬಂದಿತ್ತು. ಹೊಸ ಅರ್ಥ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮಿಡಿಯತೊಡಗಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಏನೂ ಅರಿವಿಲ್ಲದೆ ವೃಥಾ ಜೀವನವನ್ನು ಕಳೆದದ್ದಾಯಿತು. ಇನ್ನು ಮೇಲಾದರು ಅರಿವು ಜಾಗೃತವಾಗಬೇಕು.

ಈ ಕಾರಣಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ ಪಾರ್ವತೆವ್ವ ಗೌಡತಿ ಹೇಳಿಕಳಿಸಿದ್ದರೂ ಆಚಾರ್ಯರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆ ಈ ಜಂಜಾಟಗಳಿವುದ ಮುಕ್ತರಾಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಕರುಳು ಕರಗಿ, ಹೋಗಿ ಆ ಜಾಲದಲ್ಲಿ ಸಿಗುವುದು ಅವರಿಗೆ ಬೇಡವಾಗಿತ್ತು. ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ತಮ್ಮನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ಆಚಾರ್ಯರು ಸುತ್ತು ಜಗತ್ತಿನ ವ್ಯಾಪಕದಿಂದ ದೂರವಾಗಿದ್ದರು. ಅಂತೆಯೇ ಅವರನ್ನು ಕಾಣಬಂದ ಶೇಷಪ್ಪ ಎರಡು ಸಾರೆ ಅವರ ಹೆಸರು ಹಿಡಿದು ಕೂಗಬೇಕಾಯಿತು.

ಆಚಾರ್ಯರು ತಲೆಯೆತ್ತಿ ನೋಡಿದರು. ಶೇಷಪ್ಪ! ಅವನ ಬಿಡುಗಡೆ ತಮ್ಮಿಂದಲೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ಅವನೇನು ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಹಾದಿರಲಿಲ್ಲ. ಶ್ಯಾಮರಾಯ ಕುಲಕರ್ಣಿಯಾದಂದಿನಿಂದ ಶೇಷಪ್ಪ ಹೊರಗೆ ಅಡ್ಡಾಡುವದನ್ನೇ ಪರಿಮಿತಗೊಳಿಸಿದ್ದನೆಂದು ಅವರು ಕೇಳಿದ್ದರು. ಕೆಲ ದಿನ ಹಾಗಾಗಿ ಆಮೇಲೆ ತಾನೇ ಹಾದಿಗೆ ಬರಬಹುದೆಂದು ಅವರು ತಿಳಿದಿದ್ದರು. ಈಗ ನೋಡಿದರೆ ಹೇಳದೆ ಕೇಳದೆ ಬಂದು ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ. ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಕರೆದು ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡರು. ಶೇಷಪ್ಪ ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ನಶ್ವವನ್ನು ನೀಡಿದ.

ಈಗಾಗಲೇ ಅವನು ಪಾರ್ವತೆವ್ವನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬಂದಿದ್ದ. ಆಚಾರ್ಯರು ಬಾರದಿದ್ದಕ್ಕೆ ಪಾರ್ವತೆವ್ವಗೆ ದುಃಖವಾಗಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ನೋಡಲಾರದೆ ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಕರೆಯಲು ತಾನು ಬಂದಿರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದ. “ನಾ ಎಲ್ಲಾ ಉಪಾಯ ಹೇಳುವಷ್ಟು ಹೇಳಿ ಬಂದೀನಿ ಆಚಾರ! ನಾಳೆ ಊರ ಪುಂಡರು ದಾಂಡಗಾಯಿ ಮಾಡಿ ಬಿತ್ತಿದ ಹೊಲಾ ಹರಗಿಬಿಡೋ ಸಂಭವ ಅದ. ಅದಕ್ಕೆ ಪೋಲೀಸಪಾರ್ಟಿಸ ತರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಅರ್ಜಿ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳಿಬಂದೀನಿ. ಅರ್ಜಿ ಕೊಡೂ ಅಂತ ನೀವು ಹೇಳಿದರ ಅರ್ಜಿಗೆ ಸಹಿ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಗೊಂಡಾಳ. ಹಿಂದಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಅರ್ಜಿಗೆ ಸಹಿ ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ನೀವು ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದಿದ್ದಿರಿ ಅಂತ ಆಕೆ ಬಹಳ ನೊಂದುಕೊಂಡಾಳ. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೋವಾಗೇದ. ಪಾಪ, ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು, ಊರ ಜನಾ ಲಿಂಗಪ್ಪನ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಗಾಬರಿ ಆಗ್ಯಾಳ. ನಾವಿಬ್ಬರೇ ಆಕೆ ಹಿತಾ ನೋಡವರು ಅಂತ ಧೈರ್ಯ ಹಿಡಿದಾಳ ಆಚಾರ” ಎಂದು ಶೇಷಪ್ಪ ಗೌಡತಿಯ ಪರವಾಗಿ ಹೇಳಿದ.

ಆಚಾರ್ಯರು ಏನೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಕೈಬೆರಳಿನಿಂದ ನೆಲ ಬರೆಯುತ್ತ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟರು. ಶೇಷಪ್ಪನೂ ದಾರಿ ನೋಡಿದ; ಕೆಮ್ಮಿದ, ನಶ್ಯ ಏರಿಸಿದ. ಆಚಾರ್ಯರು ಮಿಟ್ಟ ಮಿಸುಕಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಅದೇ ಮಾತನ್ನೇ ಹೇಳಬೇಕಾಯಿತು.

“ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಏನ ಹೇಳಬೇಕೆಂಬುದು ನನಗ ತಿಳಿದ್ದಾಂಗ ಆಗೇದ ಶೇಷಪ್ಪ. ನೀ ಹೇಳಿದ ಉಪಾಯ ನಿನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬರೋಬರಿ, ಆದರ ಅದು ನನಗ ಸರಿ ಕಾಣಿಸೋದಿಲ್ಲ. ಊರಾಗ ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರು ಪುಂಡಾಟಕಿ ನಡಿಸಿದ್ದರ ನಿನ್ನ ಹಾದಿ ಸರಿಯಾಗತಿತ್ತು. ಈಗ ಊರಗೂರ ಪುಂಡಾಟಕಿ ನಡಸೇದ” ಆಚಾರ್ಯರು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತೂಗುವವರಂತೆ ಹೇಳಿದರು.

“ಅಂದರೇನು ಮಾಡಬೇಕಂತೀರಿ ಆಚಾರ? ಈ ಹುಂಬ ಲಿಂಗಪ್ಪ, ಈ ಪಡದಪ್ಪ, ಅವನ ಬೆನ್ನಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಪುಂಡರು ಇವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಅಂತಃಕರಣ ಅದ ಅಂತ ತಿಳಿದೀರೇನು? ಅವರನ ಸುಧಾರಸೋದರಾಗ ಊರು ಹಾಳಾಗತದ ಊರು! ಅದಕ್ಕಂತ ಇದ್ದದ್ದರಾಗ ಒಂದು ಸುರಕ್ಷಿತ ಉಪಾಯ ನಾ ಹೇಳಿದೆ. ಅದು ಬ್ಯಾಡಂತೀರಿ. ಹಂಗಾರ ಏನರ ಮಾಡಬೇಕಂತೀರಿ ಹೇಳೆರ ಹೇಳಿಲ್ಲಾ?” ಶೇಷಪ್ಪ ಅರ್ಧ ಅಕ್ಕಸದಿಂದ ಅರ್ಧ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಕೇಳಿದ.

“ಅದೇನೋಪ, ನನಗೂ ಗೊತ್ತಾಗಲೊಲ್ಲದು. ನೋಡು ಶೇಷಪ್ಪ, ಮೊದಲಿನ್ನಾಂಗ ಈಗ ಇಂಥಾ ಉಸಾಬರಿ ಬೇಕಾಗೂದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದರೆ ಹೀಂಗ ಹೇಳೇನು, ಪಾರ್ವತೆವ್ವ ಆ ಭೂಮಿ ಲಿಂಗಪ್ಪಗೆ ಕೊಟ್ಟುಬಿಡಲಿ. ಅವನ

ಋಣಾನೂ ಇದ್ದೀತು. ಇಲ್ಲಾಂದರ ಅವಾ ಶಂಕರಪ್ಪನ ಮಗಾ ಆಗಿ ಬರತಿದ್ದನ?” ಆಚಾರ್ಯರು ಬೇಸತ್ತವರಂತೆಯೇ ನುಡಿದರು.

ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಆಚಾರ್ಯರಿಗೇನಾದರೂ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವಷ್ಟೇ ಎಂಬ ಸಂಶಯವೂ ಬಂತು. ಮೊದಲು ಅನ್ಯಾಯದ ವಿರುದ್ಧ ನಿಷ್ಠುರವಾಗಿ ಹೋರಾಡಿ, ಅನವಶ್ಯಕವಾಗಿ ವೈರಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಈ ಮುದುಕ ಹೀಗೆ ಮಾತಾಡಬಹುದೇ? ಬರಬರುತ್ತ ಆಚಾರ್ಯರೇಕೆ ಹೀಗಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ? ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೆ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಕನಿಕರವೂ ಉಂಟಾಯಿತು.

ಶೇಷಪ್ಪ ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ವಾದಿಸಿದ. ಲಿಂಗಪ್ಪನ ಅನ್ಯಾಯವನ್ನೂ ಬಣ್ಣಿಸಿದ. ತಾನೀಗ ನಡೆದಿರುವುದು ಕೇವಲ ಗೌಡತಿಯ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಬಿಂಬಿಸಿದ. ಇಂಥ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸುಮ್ಮನಿರುವುದೂ ಅನ್ಯಾಯವಾದೀತೆಂದು ತಿಳಿಸಿದ. ಆಚಾರ್ಯರೇನು ಜಗ್ಗಲಿಲ್ಲ. ಶೇಷಪ್ಪ ಇನ್ನೂ ಬೆರಗುಗೊಂಡ. ಆಚಾರ್ಯರ ಸ್ವಭಾವ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಅವರ ಆ ದ್ವೇಷ ಅಭಿಮಾನಗಳ ಪರಿಚಯವೂ ಸಾಕಷ್ಟಿತ್ತು. ಹಿಂದೊಂದು ದಿನ, ಆಚಾರ್ಯರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹಿನ್ನೆಯಾಗುವ ಗಡಿಬಿಡಿ ನಡೆದಿತ್ತು. ಅವರ ತಮ್ಮನ ಮಗ ನಾರಾಯಣಾಚಾರಿ ತನಗೆ ಪಾಲು ಸರಿಯಾಗಿ ಸಿಗಲಿಲ್ಲವೆಂದು ನ್ಯಾಯ ಹೂಡಿದ್ದ. ಊರೊಳಗಿನ ಹತ್ತು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತರನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಆಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಪಾಲಿಗೆಂದು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಐದು ಗುಂಟೆಯಷ್ಟು ಭೂಮಿ ತನಗೆ ಬೇಕೆಂದು ಹಟಹಿಡಿದಿದ್ದ. ಆಚಾರ್ಯರು ಅದು ದೊರೆಯಲಾರದೆಂದಿದ್ದರು. ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡನಂತೆ ನಾರಾಯಣಾಚಾರಿಯೂ ದಾಯದಿಮತ್ತರ ಉಕ್ಕಿ ಬಂದು ಆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬಿತ್ತಿ ಕಬಜಾ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದ ಆಚಾರ್ಯರು ಕೋರ್ಟಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಆ ಹೊಲವನ್ನು ತಮ್ಮಂತೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲವೇ? ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೆ ಈ ಕತೆ ಮರೆತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ.

“ಹೌದು ಶೇಷಪ್ಪ, ನೀ ಅನ್ನೂದು ಖರೆ. ಆದರ ಈಗ ಅದರಿಂದ ಆದದ್ದೇನು? ಅದ ಭೂಮಿ ನಾರಾಯಣಗ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದರ ಅವಾ ಸುಖದಿಂದ ಇರತಿದ್ದನಲ್ಲ? ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗ್ಯಾ, ಈಗ ಅನ್ನಾನ್ನಗತಿ ಆದನೋ ಇಲ್ಲೋ? ಆ ನ್ಯಾಯದ ಸಲುವಾಗಿ ತನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದಷ್ಟು ಆಸ್ತಿನೂ ಕಳಕೊಂಡ. ಈ ನ್ಯಾಯದೊಳಗ ನನಗೇನು ಸುಖಾ ಕಾಣವಲ್ಲದು. ಇಂಥಾ ನ್ಯಾಯ ನಡನಡದ ಊರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಹೀಂಗ ಗೊಂದಲಗೆಟ್ಟಿದ್ದು. ಅದೇನು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬರವಲ್ಲದು ಬಿಡು” ಆಚಾರ್ಯರು ಅದೇ ಉದಾಸೀನತೆಯಿಂದಲೇ ಉತ್ತರವಿತ್ತರು.

ಕೊನೆಗೆ ಪಾರ್ವತೆವ್ವನ ಮನೆಗೆ ಬಂದು, ಅವಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಿಹೇಳಬೇಕೆಂದು ಶೇಷಪ್ಪ ಹಟಹಿಡಿದ. ಅಂದರಾದರೂ ಅವಳ ಗಾಬರಿಗೊಂಡ ಮನಸ್ಸು ತಣಿದೀತು ಎಂದು ಅವನ ಆಸೆ. ಏನಾದರೂ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು! ಇಡೀ ಊರೇ ತನ್ನ ವಿರೋಧ ಕಟ್ಟಿದಂತೆ ಭಾಸವಾಗಿ ಹೊಹಾರಿದ್ದಾಳೆ. ಗೌಡರ ಮನೆತನ ಎಲ್ಲಿ ಹಾಳಾಗುವುದೋ ಎಂದು ಹೆದರಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳಿಗೆ ಧೈರ್ಯವನ್ನಾದರು ಹೇಳಬಹುದಲ್ಲ? ಅದರಲ್ಲೇನೂ ಅನ್ಯಾಯವಿಲ್ಲವಲ್ಲ? ಆಚಾರ್ಯರು ಕ್ಷಣಹೊತ್ತು ಯೋಚಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ ಈ ಮಾತಿಗೆ ಒಪ್ಪಿ ಶೇಷಪ್ಪನೊಡನೆ ಹೊರಟರು.

ಪಾರ್ವತೆವ್ವಗೌಡತಿ ಶೇಷಪ್ಪ ಹೇಳಿದಂತೆಯೇ ಹೊಹಾರಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬೇರಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆಳುಗಳೆಲ್ಲ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋಗಿದ್ದರು. ಕಾವಲೆಂದು ಇದ್ದ ಆಳುಗಳು ಧಾಬೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಲಗಿದ್ದರು. ಒಂದು ಮಂಕು ದೀಪದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತೆವ್ವ ಚಿಂತಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಆಚಾರ್ಯರು ಬಂದೊಡನೆಯೇ ಅವಳಿಗೆ ದುಃಖ ಉಕ್ಕಿಬಂತು. ಬಿಕ್ಕಿಬಿಕ್ಕಿ ಅಳುತ್ತ ಎದ್ದು ಬಂದು ಆಚಾರ್ಯರ ಪಾದಗಳನ್ನು ಕಣ್ಣೀರಿನಿಂದ ತೊಳೆದಳು.

ಆಚಾರ್ಯರು ಅವಳೆದುರಿಗೇ ಕಂಬಕ್ಕಾತು ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದರು. “ನೋಡು ಪಾರ್ವತೆವ್ವ, ಇಂಥಾ ಪ್ರಸಂಗದೊಳಗೆ ಈರ್ಷಾಕ ಬೀಳಬಾರದು ಅಂತ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೇ ನಾ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೀನಿ. ಅದರಿಂದ ಯಾರಿಗೂ ಸುಖಾ ಆಗಿಲ್ಲ, ಆಗೂದುಲ್ಲ” ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು.

ಶೇಷಪ್ಪನಂತೆಯೇ ಪಾರ್ವತೆವ್ವನಿಗೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. “ಹಾಗಾರ ಆ ಪಿಶಾಚಿಗೆ ನನ್ನ ಮನ್ಯಾಗ ಕಾಲು ಹಾಕಗೊಡೂ ಅಂತ ಹೇಳತೀರೆನ್ನಿ?” ಎಂದು ಸಾಶಂಕಳಾಗಿ ಕೇಳಿದಳು.

“ಅಷ್ಟ ಅಲ್ಲ, ಇದ್ದ ಎರಡು ಹಗೇ ತಗಿಸಿ, ಊರ ಜನರಿಗೆಲ್ಲಾ ಕಾಳ ಹಂಚಬೇಕೂ ಮತ್ತೆ ಈ ಭೂಮಿ ಲಿಂಗಪ್ಪನ ಉಡ್ಯಾಗ ಹಾಕಬೇಕೂ ಅಂತಾರ ಆಚಾರರು. ಅಲ್ಲ ಆಚಾರ, ಇಷ್ಟು ಹೆದರಿಕೊಂಡು ನಡೀಲಿಕ್ಕೆ ನಮಗೇನಾಗೇದ?” ಶೇಷಪ್ಪ ತನ್ನ ಮಾತನ್ನೂ ಹೇಳಿದ. ಗೌಡತಿಯೆದುರು ತನ್ನ ವಾದ ಸುಗಮವಾದೀತೆಂದು ಅವನ ಆಸೆಯಾಗಿತ್ತು.

“ಹೆದರಿಕೆ-ಪದರಿಕೆ ನನಗ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಶೇಷಪ್ಪ. ಊರ ಭೂಮಿ ಪಡಾ ಬಿದ್ದು, ಊರ ಜನರು ಹೊಟ್ಟಿಗಿಲ್ಲದ ಸಾಯಬಾರದೂ ಅಂತ ನನ್ನ ವಿಚಾರ. ಗೌಡರ ಭೂಮಿ ಊರಿಗೇ ಸೇರಿದ್ದು, ಅಂದಮ್ಯಾಲೆ ಅದರ ಸಲುವಾಗಿ ಇಷ್ಟ

ಹಟಾ ಹಿಡೀಬಾರದು ಅಂತ ನನಗನಸ್ತದ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಆಚಾರ್ಯರು ಸುಮ್ಮನಾದರು. ಶೇಷಪ್ಪ ಹಾಗೂ ಪಾರ್ವತೆವ್ವನಿಗೆ ಆಚಾರ್ಯರ ಮಾತೇ ವಿಲಕ್ಷಣವೆನಿಸಿದವು. ಇವರ ತಲೆ ಕೆಟ್ಟಿರಬಹುದೇ ಎಂಬ ಸಂಶಯವೂ ಬಂತು. ಪಾರ್ವತೆವ್ವನಿಗೆ, ಎಲ್ಲಿ ಇವರು ಲಿಂಗಪ್ಪನ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದಾರೋ ಎಂದು ಹೆದರಿಕೆಯಾಯಿತು. ಆದರೆ ಆಚಾರ್ಯರ ಮಾತಿನಲ್ಲಿಯ ಕಳಕಳಿ ಅಂತಃಕರಣದ ಎಳೆತ ಅನ್ಯಾದೃಶವಾಗಿದ್ದವು. ಅವರ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಕಪಟಭಾವ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಪಾರ್ವತೆವ್ವ ಅವರ ಮಾತನ್ನು ಒಪ್ಪುವಂಥ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದರ ಮೇಲೊಂದು ನಡೆದ ಈ ಘಟನೆಗಳು ಅವಳ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಕೆಣಕಿದ್ದವು. ತನ್ನ ಹೆಗೆ ಲೂಟಿ ಮಾಡಿಸಿ, ಭೂಮಿಯನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೆಂದು ಬಂದವರ ಮೇಲೆ ಸೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಅವಳಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಿರಲಿಲ್ಲ. ಗೌಡರ ಮನೆತನ ಎಂದೋ ಈ ಕ್ಷಾತ್ರಕ್ಕೆ ಹೆಸರಾಗಿತ್ತು. ಸುಮ್ಮನೆ ಮೈಮೇಲೆ ಬಂದವರಿಗೆಲ್ಲ ಮಣಿಯುತ್ತ ಹೋಗಿ, ಇದ್ದುಬಿದ್ದದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ಅವರ ಪಾದಗಳಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿಬಿಟ್ಟರೆ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿದ್ದ ಶಂಕರಪ್ಪಗೌಡರೇನೆಂದಾರು?

“ಅದು ಸಾಧ್ಯ ಇಲ್ಲ ಆಚಾರೆಪ್ಪ. ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಕುದ್ದೈತಿ. ಗೌಡತಿ ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದರ ಏನಾದೀತು ಅಂತ ಅವರಿಗೆಲ್ಲಾ ತೋರಿಸಿಕೊಡಬೇಕಾಗೇತಿ. ಕುಲಕಣ್ಯಾರು ಹೇಳಿದ್ದಾಂಗ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ನಾ ಅರ್ಜಿ ಕೊಟ್ಟರ ನನ್ನ ಮ್ಯಾಗ ನೀವು ಸಿಟ್ಟಿಗೆಳೊದುಲ್ಲ ಹೌದಲ್ಲೋ?” ಪಾರ್ವತೆವ್ವನ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಆವೇಶವಿಷ್ಟೇ ಇರಲಿಲ್ಲ, ತೀವ್ರವಾದ ಕಳಕಳಿಯಿತ್ತು.

ಆಚಾರ್ಯರು ನಸುನಕ್ಕರು. ಆದರೂ ಕಣ್ಣು ಕೊನೆಗೆ ಎರಡು ಹನಿ ಉದುರಿದವು. ಅವನ್ನು ಬೆರಳಿಂದ ಮಿಡಿದು, “ನನಗ್ಯಾಕ ಸಿಟ್ಟು ಪಾರ್ವತೆವ್ವ? ನಿನ್ನ ದಾರೀ ನೀ ಹಿಡೀಲಿಕ್ಕೆ ನೀ ಸ್ವತಂತ್ರ ಇದ್ದೀದಿ. ಅದರಿಂದ ಒಳ್ಳೇದಾಗೊದುಲ್ಲ ಅಂತ ಹೇಳೋದು ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ. ನಾ ಹೇಳಿದೆ. ಆದರ ಒಂದು ಮಾತು ಇನ್ನೂ ಹೇಳತೀನಿ. ಊರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ತೀರಾ ಕೆಟ್ಟದ. ಊರೊಳಗ ದೆವ್ವ ಹೊಕ್ಕಾಂಗ ಆಗೇದ. ನಾಳೆ ಏನಾದೀತು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬರೊದುಲ್ಲ. ಅದಕ ನೀನು ಅನಕಾ ಕೆಲವು ದಿವಸ ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬೇಕು. ಮಕ್ಕಳು ಇನ್ನೂ ಸಣ್ಣವು, ನೀ ಒಬ್ಬಾಕೀನೆ ಇಲ್ಲಿ ಇರೊದು ಸುರಕ್ಷಿತ ಅಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ” ಆಚಾರ್ಯರು ಕಣಿ ಹೇಳುವಂತೆ ನುಡಿದರು. ನಿಟ್ಟುಸಿರಿನ ಭಾರದಿಂದ ಮಾತುಗಳೂ ಇನ್ನೂ ಭಾರವಾಗಿ ಹೊರಬಂದವು.

ಪಾರ್ವತೆವ್ವ ಆಚಾರ್ಯರ ಮೊಗ ನೋಡಿದಳು. ಅಲ್ಲಿ ಭಯದ

ಸಂಜ್ಞೆಯೊಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೇನೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಶೇಷಪ್ಪನ ಮುಖ ನೋಡಿದಳು. ಅವನೂ ಗರಹೊಡೆದಂತಿದ್ದ. ತನಗೆ ಬಂದಿರುವುದಾದರು ಏನು? ಸಂಕಟ ಉಕ್ಕಿ ಬಂದಿತು. ಕಣ್ಣೀರು ತುಳುಕಿದವು. ಸೆರಗು ಮುಖಕ್ಕೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬಿಕ್ಕಿದಳು. ಆ ಸಂಕಟ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಶೇಷಪ್ಪ ಹಾಗೆ ಆಚಾರ್ಯರೂ ಕೂಡ ತನ್ನ ದುದೈವದ ಮೂರ್ತಿಗಳಂತೆಯೇ ಕಂಡರು. ವಾತಾವರಣ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಭೀಕರವಾಗಿದೆಯೇ? ಹಾಗಿದ್ದರೂ ಧೈರ್ಯ ಹೇಳುವ ರೀತಿಯೇ ಇದ್ದು? ಗೌಡರ ಮನೆತನದ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಅಂಗೈಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಸಂರಕ್ಷಿಸುತ್ತೇವೆಂದು ಶಂಕರಪ್ಪಗೌಡರಿಗೆ ಮರಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಚನವಿತ್ತ ವೀರರೇ ಇವರು? ತಾನೆಂದರೆ ಕೇವಲ ಅನಾಥಳಾದ ಹೆಣ್ಣೆಂದು ಮಾತ್ರ ಇವರ ತಿಳುವಳಿಕೆಯೇ? ತಾನು ಕೇಳಿದ್ದು, ತನ್ನ ರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲ, ಮನೆತನದ ಮಾನರಕ್ಷಣೆ. ಅದು ಊರಿನ ಹೊಣೆಯೆಂದೇ ತಾನು ಇವರನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪಾರ್ವತೆವ್ವ ನಿರ್ಬಲಳಾಗಿಲ್ಲ ಎಂದು ಇವರಿಗೂ ತೋರಿಸಿಕೊಡಬೇಕು.

“ಲಗ್ನ ಆಗಿ ಮನಿಗೆ ಕಾಲ ಹಾಕಿದಾಕಿ ತಿರುಗಿ ತವರುಮನಿಗೆ ಕೂಡಾ ಕಾಲ ಹಾಕಿಲ್ಲ ಆಚಾರೆಪ್ಪ. ನನ್ನ ಗಂಡ ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಹೋಗ್ಯಾನು. ನಾ ಬಿಟ್ಟು ಹೋದರ ವಾಡೇದಾಗ ನಾಯಿ ಅಡ್ಡಾಡ್ಯಾವು. ಇದ ಊರಾಗ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಮೆಟ್ಟಿಗಟ್ಟೇ ಮುಟ್ಟಿಲ್ಲ, ಇನ್ನ ಊರಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆ? ಇನ್ನೇನು ಮಕ್ಕಳು ಕಳಸೂ ಅಂದರ ಬೇಕಾರ ಕಳಸತೀನಿ” ಗೌಡತಿ ಅಚಲ ನಿರ್ಧಾರದಿಂದ ಹೇಳಿದಳು.

“ಹಂಗ ಆಗಲಿ, ಅದನ್ನಾರ ಮಾಡು. ನಾಳಿಂದ ನಾಳೇ ಹುಡುಗರನ್ನ ಊರಿಗೆ ಕಳಿಸಿಬಿಡು. ತಡಾ ಮಾಡಬ್ಯಾಡ. ಇದೊಂದು ಮಾತು ನಡಸು.”

“ನಡಸತೀನಿ ಆಚಾರೆಪ್ಪ ನಡಸತೀನಿ. ಅದು ನನ್ನ ಧರ್ಮ ಐತಿ. ಆದರ ಊರ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗೂ ಅನ್ನೂ ಮಾತ ಆಡಬ್ಯಾಡಿ. ಹುಡುಗರನ್ನ ನಾಳೇ ಅವರ ಸ್ವಾದರಮಾವನ ಹಂತ್ಯಾಕ ಕಳಿಸಿಬಿಡತೀನಿ. ನಾನ ಮನೀ ಕಾವಲಿಗೆ ನಿಲ್ಲತೀನಿ. ನನ್ನ ಎಲುಬು ಗ್ವಾಡ್ಯಾಗ ಹುಗದರು ಮನೀ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಾಕಿಲ್ಲ. ಸಿಟ್ಟಿಗೇಳಬಾರದು ಆಚಾರೆಪ್ಪ. ಮನೆತನದ ಮಾನಾ ಕಾಯೂದು ನಂದೂ ಹೋಣಿ, ನಿಮ್ಮದೂ ಹೋಣಿ. ಕುಲಕಣ್ಣಾರ, ಅರ್ಜಿ ಬರಿರಿ. ಲೂಟಿ ಮಾಡಿಸಿದವರ ಕೈಗೆ ಸಾಲಬೇಡಿ ಹಾಕಿದ್ದನ್ನ ಈ ಕಣ್ಣು ಕಾಣಬೇಕಾಗೇತಿ. ಗೌಡರ ಮನೀ ಗೊಡವಿಗೆ ಬಂದರ ಏನಾದೀತು, ಒಮ್ಮೆ ಅವರಿಗೆ ತಿಳೀಲಿ” ಎಂದು ಗೌಡತಿ ಅದೇ ಆವೇಶದಿಂದಲೇ ಹೇಳಿದಳು. ಏನು ಹೇಳಿದರೂ ಅವಳ ಅಭಿಮಾನ

ಕರಗುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಾರಾಸಾರ ವಿವೇಕವನ್ನೂ ಮೀರಿದ ಉತ್ಕಟ ಆವೇಶ ಅದು. ಎಲ್ಲಿಂದ ಧೈರ್ಯವನ್ನೂ ಅದು ತಂದುಕೊಟ್ಟಿತ್ತು. ತಾನು ಮಾತಾಡಿದ್ದೆಲ್ಲ ನಿರ್ಣಾಯಕವಾದದ್ದೇ ಎಂಬ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಳು. ಅವಳ ಬಾಳಿನ ಸತ್ತ್ವವೆಲ್ಲ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿ ಬಂದು ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿಸಿತ್ತು. ಮೊದಲಿನ ಪಾರ್ವತೆಷ್ಟು ಈಗ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಹೆಣ್ಣಿನ ದೈನ್ಯ, ಹೆದರಿಕೆ ಮಾಯವಾಗಿದ್ದವು. ಅವಳ ದನಿಗೆ ವಜ್ರಲೇಪವಾದಂತಿತ್ತು. ಅದು ಗೌಡರ ಮನೆತನದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೋ ಏನೋ, ಶಂಕರಪ್ಪ ಗೌಡರೂ ಸಾಯುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆಯೇ ಮಾತಾಡಿರಲಿಲ್ಲವೇ? ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಆ ಸಂಗತಿಯೆಲ್ಲ, ಅದೇ ವಿವರಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡು ಕಣ್ಣ ಮುಂದೆ ಕಟ್ಟಿದಂತಾಯಿತು.

ಯಾರೂ ಏನೂ ಹೇಳುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಪಾರ್ವತೆಷ್ಟು ಸುಮ್ಮನಾದಳು. ಆಚಾರ್ಯರೂ ಮಾತನಾಡುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೇನೋ ತನ್ನ ವಾದ ಗೆದ್ದಂತಾಗಿ ಸಂತೋಷವೇ ಆಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇಂಥ ಸಂತೋಷ? ಪಾರ್ವತೆಷ್ಟನ ಈ ರಭಸವನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಅವನಿಗೂ ಒಳಗಿಂದೊಳಗೇ ಹೆದರಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ಸುಮ್ಮನೆ ಆಚಾರ್ಯರ ಮಾತಿನಂತೆಯೇ ಏಕೆ ನಡೆದು ಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲವೋ ಎಂದೆನಿಸಿತು. ಇಡೀ ಊರನ್ನೇ ಆಹ್ವಾನಿಸುವ ಅವಳ ಧೈರ್ಯ ಅಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿತ್ತಾದರೂ, ಅದು ಅಪಾಯವನ್ನು ಕೈಮಾಡಿ ಕರೆಯುವಂತಿತ್ತು, ಜನರ ಕೀಳುತನ ಅವಳ ಸಹನೆಯನ್ನೇ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿತ್ತು; ಅವಳ ಸತ್ತ್ವವನ್ನೇ ಒರೆಗೆ ಹಚ್ಚಿತ್ತು. ಹೆಣ್ಣಿನ ಅಪಮಾನ ಇದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಇನ್ನೇನಾಗಬೇಕು?

ಸರಿಸಾಡಿಯಾಗಿತ್ತು. ಶೇಷಪ್ಪ ಆಚಾರ್ಯರಿಬ್ಬರೂ ಅಲ್ಲಿಂದೆದ್ದು ಹೊರಟರು. ಓಣಿಗಳೆಲ್ಲ ನಿರ್ಜನವಾಗಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಏನು ಹುಚ್ಚು ತುಂಬಿತ್ತೋ ಊರ ನಾಯಿಗಳೆಲ್ಲ ಸ್ವರ್ಧೆ ಹೂಡಿದವರಂತೆ ಅಖಂಡವಾಗಿ ಬೊಗುಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಶೇಷಪ್ಪ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತ ನಡೆದಿದ್ದ.

“ಮಹಾ ಅಭಿಮಾನಿ ಹೆಣಮಗಳು? ನಿಮ್ಮ ಮಾತಿಗೆ ಆಕಿ ಒಪ್ಪಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಅಂತ ಹೇಳಿದ್ದಾಂಗ ಆತು ನೋಡಿ ಆಚಾರ! ಏನ ಆಗಲಿ ಅರ್ಜಿ ಕೊಡಂತ ಹೇಳ್ಕಾಳ, ಅಷ್ಟು ಕೊಡತೀನಿ. ಈ ಲಿಂಗಪ್ಪ, ಪಡದಪ್ಪ, ಇವರೆಲ್ಲಾ ಜೈಲ ಕಾಣೂಹಾಂಗ ಮಾಡತೀನಿ. ಕುಲಕರ್ಣಿಕಿ ದಪ್ಪರ ಹೋದರೆನಾತು ಆಚಾರ? ಅದಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಶೇಷಪ್ಪ ಏನ ಮಾಡಬಲ್ಲ ತೋರಸತೀನಿ.”

ಆಚಾರ್ಯರು ಈ ಒಟಗುಟ್ಟುವದನ್ನು ಕಿವಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಲೇ ಇಲ್ಲ. ಅವರ ಲಕ್ಷ್ಯವೆಲ್ಲ ಭವಿಷ್ಯದ ಮುಸಕನ್ನು ಓಸರಿಸಿ ನೋಡುವದರಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿತ್ತು.

೪೪

ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡ ತಾಲೂಕಿನಿಂದ ಮರಳಿಬಂದಾಗ ವಾಲೀಕಾರ ಮಲ್ಲ ಊರಲ್ಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಗೌಡತಿ ಬರೆಸಿಕೊಟ್ಟ ಅರ್ಜಿಯನ್ನು ಘೌಜದಾರರಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸಲು ಅವನು ಹೊರಟುಹೋಗಿದ್ದ. ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡನಿಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂತು. ಭೂಮಿಯ ಕಬಜಾ ತಾನು ಪಡೆಯದಂತೆ ಗೌಡತಿ ಈ ಆಟವನ್ನು ಹೂಡಿರಬೇಕೆಂದು ಅವನ ತರ್ಕ. ಪಡದಯ್ಯನವರಿಗೆ ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಹೇಳಿದಾಗ ಅವರು, “ಇದಕ್ಕಾಕ ಚಿಂತಿ ಮಾಡತೀರಿ? ಘೌಜದಾರ ಅರ್ಜಿ ಮುಟ್ಟಿದ ಕೂಡಲೇ ಬಂದರೂ ನಾಳೆ ಬರತಾನು, ಇಂದ ರಾತ್ರಿಯ ಗೌಡರ ಬಿತ್ತಿದ ಭೂಮಿ ಹರಗಿಸಿಬಿಡೋಣ. ಘೌಜದಾರ ಬಂದು ಭೂಮಿಗೆ ಕೂರಿಗೆ ಕಳಸಬ್ಯಾಡಿ ಅಂದರೆ, ಬೀಜಗಾಣದೆ ಪಡಬಿಳತೈತಿ ಅಂತ ಹೇಳಿ ಅವನಿಂದ ಬಿತ್ತಾಕ ಪರವಾನಗಿ ತೋಗೊಳ್ಳುಣು. ರಾತ್ರಿ ಹೊತ್ತು ಮುರುದು ಬಿತ್ತೂದೂ ಪಾಡ ಆಗಾಣಿಲ್ಲ. ಇಂತ ಈಗಿಂದ ಈಗ ಹರಗಿಬಿಡೋಣ” ಎಂದು ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿದರು.

ರೈತರೆಲ್ಲ ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡನೊಡನೆ ಅದೇ ಬಂದಿದ್ದರು. ತಗಾಯಿ ಸಾಲದ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಹಮ್ಮಿಣಿಯನ್ನು ಟೊಂಕದಿಂದ ಬಿಚ್ಚುವ ಮೊದಲೇ, ರಾತ್ರಿ ಕುಂಟಿ-ದಿಂಡು, ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೊಲಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಪಡದಪ್ಪನವರಿಂದ ಕರೆ ಬಂದಿತು. ಹಮ್ಮಿಣಿ ಬಿಚ್ಚಿಟ್ಟು ಊಟ ಮಾಡಿದ ಕೂಡಲೇ ಪಡದಯ್ಯನವರ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಹೊರಡಲೇಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ಇನ್ನೇನು, ದೀಪವಾರಿಸಿ ಊರೆಲ್ಲ ಮಲಗುವ ಹೊತ್ತಾಗಿತ್ತು. ಲಿಂಗಪ್ಪನೂ ಊಟ ಮಾಡಿ ಸಜ್ಜಾಗಿದ್ದ. ಅವನ ಧುರೀಣತ್ವದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ವತ್ತು ಜತೆ ಎತ್ತುಗಳು, ಗೌಡರ ಮಸಾರಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತಿದ್ದನ್ನು ಹರಗಿ ಸ್ವಚ್ಛಮಾಡಲು ಹೊರಟಿದ್ದವು. ಹೊಲೆಯನೊಬ್ಬ ಹಿಡಿದ ಹಿಲಾಲಿನ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಪ್ಪನ ಮುಖ ಕ್ರೂರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಗೌಡರ ವಾಡೆಯನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದಾಗ ತೋರಿಸಿದ ಹೇಡಿತನವನ್ನು ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ತೋರಿಸಲಾಗದೆಂದು ಅವನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಂಡಂತಿತ್ತು. ತಾನೂ ಆಸ್ತಿವಂತನಾಗಿ ಮೆರೆಯಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲ ದೆವ್ವವಾಗಿ ಕಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಅಧಿಕಾರದಿಂದ ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಗೆದ್ದೇ ಪಡೆಯಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಸತತ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಗೆಲುವಿನ ಬೀಜ ಇದ್ದೇ ಇದೆ ಎಂಬುದು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಅವನು ಅನುಭವಿಸಿದ ಸತ್ಯವಾಗಿತ್ತು.

ಅವನ ಜೊತೆಗೆ ರೈತರೂ ಹೊರಟರು. ಯಾರಿಗೂ ಉತ್ಸಾಹವಿರಲಿಲ್ಲ. ಏನೋ ಮಾಡಬಾರದ ಕೆಲಸವೊಂದನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆಂಬ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ

ಇತ್ತು. ಆದರೆ ಗೌಡರು ಕೊಡಿಸಿದ ಹಣ ವಾದದ ಬಾಯಿಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿತ್ತು. ಇರುಳಿನ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಪಾಪಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ತಮ್ಮ ಜೊತೆಗೆ ಬಂದವರ ಸಹವಾಸದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಸಹಜವಾಗಿ ಮರೆಂಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಸಹವಾಸದ ಬಲ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯವಾಗಿರುವಂತೆ ಪುಣ್ಯಕ್ಕಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಪುಣ್ಯ ಆತ್ಮ ಸತ್ವದ ಮೇಲೆಯೇ ಕಾಲಾರಿ ಬೆಳೆಯಬಲ್ಲದು. ಪಾಪಿಗೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಪಾಪಿಯ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದ್ದೇ ಇದೆ.

ಪಡದಪ್ಪನವರು ಮಾತ್ರ ಇವರ ಜೊತೆಗೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಈ ಸುದ್ದಿ ಹತ್ತಿ ಯಾರಾದರೂ ಹರಗುವವರನ್ನು ತಡೆಯಲು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಅವರನ್ನು ತಡೆಯಲು ಇರಲಿ ಎಂದು, ಆ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಹೊಲೆಯರ ಹಾಗೂ ಕೂಲಿಕಾರರ ಕಾಡಿಟ್ಟ ಸೈನ್ಯದೊಡನೆ ಅವರು ಮಠದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದರು. ಹರಗಲು ಹೋಗುವವರನ್ನು ಧರ್ಮಪೀಠದಿಂದ ಆಶೀರ್ವದಿಸಿ ಕಳಿಸಲು ಅವರು ಮರೆತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಮಠದಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಜನರಿದ್ದರು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಪಡದಯ್ಯನವರ ನಚ್ಚಿನ ಶಿಷ್ಯರೇ ಇದ್ದರು. 'ತೀರ್ಥ'ದ ಕಾಯಿಗಳು ಒಂದರ ಮೇಲೊಂದರಂತೆ ಸುತ್ತಾಡಿದವು. ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಹಗುರ ಮಾತುಗಳಿಗೂ, ಕುಚೇಷ್ಟೆಗಳಿಗೂ ಕಡಿಮೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ತೀರ್ಥ ಕುಡಿದಾಗ, ಅದೂ ನಿಶೆಯೇರಿದಾಗ ಅಪ್ಪನವರ ಬಾಯಿಂದ ಹೊರಡುವ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಕೇಳಲು ಶಿಷ್ಯಗಣವೆಲ್ಲ ಆತುರವಾಗಿ ಕುಳಿತಿತ್ತು.

ಶಿಷ್ಯೋತ್ತಮನಾದ ಕಮತಿಗರ ಕರಿಯನಿಗೆ, ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಂಡತಿ ಹೇಳಿದ ಒಂದು ಮಾತಿನಿಂದ ಒಂದು ವಿಚಾರ ಹೊಳೆದಿತ್ತು. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಅಪ್ಪನವರ ವಾಕ್ಯ ಏನು ಹೊರಡುತ್ತದೆಂಬುದನ್ನು ಕೇಳುವುದು ಅವಶ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಪರಟಿಯಲ್ಲಿ ತೀರ್ಥವನ್ನು ಸುರುವಿಕೊಟ್ಟೇ ಕೊಟ್ಟ. ಆಮೇಲೆ ವಿನಮ್ರಭಾವದಿಂದ ಅಡ್ಡಬಿದ್ದು, "ಯಪ್ಪಾ, ಗೌಡರ ಭೂಮಿ ಕಬಜಾ ಬರಾಣಾ, ವಾಡೇದ ಕಮತಿಗ್ಯಾರನೆಲ್ಲಾ ನೇಮಿಸಿಕೊಂಡು ಗೌಡರು ಕಮತಾ ಇಡತಾರು ಅಂತ ಹೇಳಿದ್ದಿರಿ. ಮತ್ತೆ ಈಗ ಹರಗಾಕ ಬರೇ ರೈತರನ ಕಳಿಸಿದಿರಿ. ನಾಳೆ ಅವರೆಲ್ಲಾ ತಮಗೆ ಭೂಮಿ ಕೋರಲೆ ಕೊಡಬೇಕೂ ಅಂದರೆ, ಇಲ್ಲಾ ಅನಲಾಕ ಬಂದೀತರೇ? ನಮಗೆ ಮುಂದಿನ ಹಾದಿ ಏನರೀಯಪ್ಪಾ?" ಎಂದು ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಂಡ.

ಪಡದಯ್ಯನವರು ಇಂದು ಬೇಕೆಂದೇ ಹೆಚ್ಚು ತೀರ್ಥವನ್ನು ಸೇವಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ನಿಶೆಯೂ ಆಗುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಶಿಷ್ಯೋತ್ತಮನ

ನುಡಿಗಳನ್ನಾಲಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಅಲಿಸದಂತೆ ಆಲಿಸಿದರು. ಅವನು ಮಾತಾಡಿದ್ದೆಲ್ಲ ಅವರಿಗೆ ಅರ್ಥವೂ ಆಗಿತ್ತು. ನೇರವಾಗಿ ಹೇಳಿದರೆ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲವೆಂದೆನಿಸದ್ದರಿಂದ ಈಗ ಅವತಾರ ಪ್ರಕಟವಾಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಕಣ್ಣು ಅರೆತೆರೆದು ಮುಚ್ಚಿದವು; ಅಧರಗಳು ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ಕಂಪಿಸಹತ್ತಿದವು; ಭ್ರೂಲತೆಗಳು ಆಕುಂಚಿತವಾದವು. ಮೊದಲು ಕೇವಲ 'ಹಾಂ' ಎಂಬ ಗುಡುಗು ಮಾತ್ರ ಕೇಳಬಂತು. ಶಿಷ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ಸಾವಧಾನರಾಗಲು ಕೊಟ್ಟ ಸೂಚನೆಯಿದು. ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣು ತೆರೆದವು. ಕರಿಯನೆಡೆಗೆ ಕಟಾಕ್ಷವಿಕ್ಷೇಪವಾಯಿತು. ಅವನು ಭಕ್ತಿಭಾವದಿಂದ ಕೈಜೋಡಿಸಿದ.

“ಮಗನೇ ಕೇಳು, ನಿನ್ನ ಭೂಮಿ ನಿನ್ನ ಪದರಾಗ ಐತಿ. ಜ್ವಾಳದ ನಿಟ್ಟಹಚ್ಚೈತಿ” ಎಂದು ಗರ್ಜಿಸಿದರು. ಅದನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯಗೊಟ್ಟು ಕೇಳಿದ ಕರಿಯನಿಗೂ ಏನೂ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. “ಭೂಮಿ ಲಾವಣಿಗೆ ಹಿಡಿದ ರೈತರು ಕುಂಟಿ ಹೂಡಿ ಹರಗಿ ಇಷ್ಟಾರಯಪ್ಪಾ ಭೂಮಿನ ಇಲ್ಲದಾಗ ಜ್ವಾಳದ ನಿಟ್ಟ ಹಚ್ಚೈತಿ ಅಂತೀದಿ. ಒಡಪ್ಪಕ್ಕೆ ಮಾಡಿ ಹೇಳಯಪ್ಪಾ” ಎಂದು ಅರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಅಂಗಲಾಚಿದ.

“ಬಿತ್ತಿಪ್ಪು ಬೆಳೆ ತಿನ್ನಾಕಿಲ್ಲ. ಹಮ್ಮಿಣಿ ಮನ್ಯಾಗ ಇಟ್ಟಾವಗ ಅದು ಕಾಣಾಕಿಲ್ಲ. ರಾಶೀ ಮಾಡಿದವನ ಬಾಯಾಗ ಮಣ್ಣು; ನಿನ್ನ ಮನ್ಯಾಗ ಬಂದ ಬೀಳತೈತಿ ಹೊನ್ನು” ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ದೈವವಾಕ್ಯದ ಆರ್ಭಟ ಕೇಳಬಂತು.

ಇದರಿಂದ ಕರಿಯ ಮತ್ತುಪ್ಪು ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ. ಅಪ್ಪನವರ ಮಹಿಮೆಯೇ ಆಗಮ್ಯವಾದದ್ದು. ಅವರು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ನುರಿಸಿ ನುರಿಸಿ ಅರ್ಥ ಹೀರಬೇಕು. ಈಗಲೇ ತಿಳಿದುಬಿಟ್ಟರೆ ಅದೇಂಥ ವಾಕ್ಯ? ಅದನ್ನು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಯಾರಾದರೂ ಬುದ್ಧಿವಂತರಿಗೆ ಕೇಳಿ ಅರ್ಥ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಗೂಢಾರ್ಥವಿಲ್ಲದೆ ವಾಕ್ಯ ಹೇಳಲು ಅಪ್ಪನವರೇನು ಬಿಡಾಡಿ ಸಾಧುವೇ? ಕರಿಯ ಆ ವಾಕ್ಯವನ್ನೇ ಬಾಯಿಪಾಠ ಮಾಡಹತ್ತಿದ.

ಮುಂದೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ವತಾವರಣವೆಲ್ಲ ಸ್ತಬ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ಆಮೇಲೆ ಹೊಲೆಯರ ರುದ್ರ ಕೈ ಜೋಡಿಸಿದ. “ಯಪ್ಪಾ, ನಿನ್ನ ಕಾಳ ಕೊಡಿಸಿದಿ, ಹಬ್ಬಾ ಮಾಡಿಸಿದಿ. ಆದರ ಆಗದ ಜನಾ ಅಂತೈತಿ 'ಅ ಗೌಡಿತಿ ಹಗೇ ನೀವೆಲ್ಲಾ ಲೂಟಿ ಮಡಿದಿರಿ; ಅದಕ ಗೌಡಿತಿ ಅರ್ಜಿ ಮಾಡ್ಯಾಳು' ಅಂತ. ಅದರಾಗಿಂದ ಪಾರಗೊದಕ ಏನ ಹಾದಿ ತಗೀತಿಯಪ್ಪಾ?” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಕಿದ.

ಈ ಮಾತು ಸಮಾಧಿಯ ಮುಸುಕಿನಲ್ಲಿಯೂ ಎಚ್ಚತ್ತಿದ್ದ ಕಿವಿಗಳಿಗೆ ಕೇಳಿಸಿತು. ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಇಳಿಸಬೇಕೆಂದರೆ ಅಪ್ಪನವರಿಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಯಿತು.

ಇದ್ದದ್ದರಲ್ಲಿಯೇ ಸಾವರಿಸಿಕೊಂಡು ಎಚ್ಚರದ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಮರಳಿದರು. “ಯಾಕಲೇ ರುದ್ರಾ, ಏನಂತೀ ಏನು? ಗೌಡತಿ ಅರ್ಜಿ ಮಾಡ್ಯಾಳಂತ ಹೆದರಿಕೊಂಡೀ ಏನ ಮಗನ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ದನಿಯಲ್ಲಿ ದೈವದ ಆವೇಶವಿರಲಿಲ್ಲ. ಗೊಗ್ಗರ ದನಿಯೇ ಇತ್ತು.

“ಯಪ್ಪಾ, ನೀ ಇರೂ ಮಟಾ ನಾ ಯಾಕ ಹೆದರಲಿ? ಆದರ ಅರ್ಜಿ ಮಾಡಿದ್ದು ಕರೇವು ಅಂತ ಅನಸತ್ಯತೇನು ತಂದೇ?” ಎಂದು ರುದ್ರ ಕೇಳಿದ.

ಪಡದಯ್ಯನವರಿಗೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಈ ಸುದ್ದಿ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಭೂಮಿಯ ಕಬಜಾ ಪಡೆಯಲು ಬಂದವರನ್ನು ತಡೆಯಲು ಸರಕಾರದಿಂದ ಸಹಾಯ ಕೇಳಿರಬೇಕೆಂದು ಅವರೇ ಭಾವಿಸಿದ್ದರು. ಆದರೆ ರುದ್ರ ಹೇಳಿದ ಕತೆ ಬೇರೆಯಾಗಿತ್ತು. ಅರ್ಜಿ ಕೊಟ್ಟರೂ ಪಾರಾಗುವಂತೆ, ಬೇಕೆಂದೇ, ಮೂರು ಹಗಗಳಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಪ್ಪನ ಪಾಲಿನದೆಂದು ಒಂದೇ ಹಗಯನ್ನು ತೆಗೆಸಿ ಕಾಳು ಹಂಚಿದ್ದರು. ಆದರೂ ನಾಳೆ ಘೌಜದಾರ ಬಂದು, ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕ ಜನರನ್ನು ಹಿಡಿದು ಪೀಡಿಸಿದಾಗ ಅವರು ಕೊಡುವ ಹೇಳಿಕೆಯಿಂದ ತಾವೇ ಲೂಟಿಯು ಪ್ರೇರಕರಾಗಬಹುದೆಂಬ ವಿಚಾರ ಈಗ ಹೊಳೆಯಿತು. ಹಾಗೆ ಸಿದ್ಧವಾದರೆ ಮುಂದೆ ಗತಿ ಏನು?

ಮಧ್ಯದ ಅಮಲಿನಲ್ಲಿ ಪಡದಪ್ಪನವರ ಬುದ್ಧಿ ಚುರುಕಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಮೊದಲೇ ಹಾಕಿ ಹೊಂಚೊಂದು ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಾಳ ತೊಡಗಿತು. ಅನಾಯಾಸ ಊರು ಬರಿದಾಗಿತ್ತು. ತಮ್ಮ ಮಠದಲ್ಲಿ ನೆಚ್ಚಿನ ಸೇವಕರಿದ್ದರು. ಮನೆ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಣ ತುಂಬಿದ ಹಮ್ಮಿಣಿಗಳಿದ್ದವು. ಈ ಜನರನ್ನು ಕಳಿಸಿ ಅವನ್ನು ತರಿಸಿಬಿಡಬಹುದಲ್ಲ? ನಾಳೆ ಗೌಡತಿಯೇ ಲಿಂಗಪ್ಪ ಹಾಗೂ ಅವನ ರೈತರ ಮೇಲೆ ಸೇಡು ತೀರಿಸಲು ಈ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಸಿದಳೆಂದು ಅವಳ ಮೇಲೆಯೇ ದೂರು ಹೊರಿಸಬಹುದಲ್ಲ! ಈಗ ಸಿಕ್ಕ ಅವಕಾಶ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ದೊರೆಯಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಈ ವಿಚಾರವನ್ನೇ ಗಟ್ಟಿಗೊಳಿಸಲು ಇನ್ನೊಂದು ಪರಟೆಯಷ್ಟು ಮದ್ಯವನ್ನು ಹೀರಿದರು.

“ರುದ್ರಾ, ಗೌಡತಿ ಅರ್ಜಿ ಕೊಡಲಿ ಬಿಡಲಿ ತಾ ಕೊಟ್ಟ ಅರ್ಜಿ ಹಿಂದಕ ತೊಗೊಂಡು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಾರ ಕಾಲಬಿದ್ದಿರಬೇಕು ನೋಡು, ಅಂತಾ ಕೆಲಸಾ ಮಾಡಾಕ ತಯಾ ಅದೀರ್ಯಾ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದರು.

ಶಿಷ್ಯರೆಲ್ಲ ಜಾಗೃತರಾಗಿ ಏಕಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ಪಡದಯ್ಯನವರ ಮುಖವನ್ನೇ ನಿರೀಕ್ಷಿಸತೊಡಗಿದರು. ಏನುಉಪಾಯ ಹೇಳಬಹುದೋ ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತು?

“ಇಗಾ ಅವತ್ತು ರೈತರು ಮನ್ಯಾಗ ಹಮ್ಮಿಣಿ ಇಟ್ಟು ಹೊಲಕ್ಕೆ ಹೋಗ್ಯಾರಲ್ಲ? ಆ ಎಲ್ಲರ ಮನಿಬಾಗಲಾ ಮುರದು ಹಮ್ಮಿಣಿ ತಂದು ಇಲ್ಲಿಡರು. ರೈತರಿಗೆ ಅವನ್ನ ನಾ ಮುಟ್ಟಿಸತೀನು. ಗೌಡತೀನ ತಮ್ಮ ಮನಿ ಲೂಟಿ ಮಾಡಿಸ್ಯಾಳು ಅಂತ ಅವರ ಕಡಿಂದ ಅರ್ಜಿ ಕೊಡಿಸಿಬಿಟ್ಟರ ಹ್ಯಾಗ ಆದೀತಂತೀರಿ?” ಎಂದು ನಕ್ಕು ಕೇಳಿದರು.

ಕೆಲಸವಿಲ್ಲದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಜನರಿಗೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಬಂದಂತಾಯಿತು. ಅತ್ತ ರೈತರೆಲ್ಲ ಸಾಹಸದ ಕೆಲಸವೊಂದಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ತಾವು ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂತಿರುವುದು ಅವರ ಮನಸ್ಸಿಗೇ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಪಡದಯ್ಯನವರು ಅವರ ಒಳಗಿನ ಆಸೆಗೆ ಪುಟವಿಟ್ಟರು. ಕೂಡಿದ ಜನರು ಬಂದ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯನ್ನು ಮದ್ದದ ಅಮಲಿನಿಂದ ಇಮ್ಮಡಿಯಾಗಿಸಿದರು. ಹೊರಗೆ ರಾತ್ರಿ ಕೇಳುವವರಿಲ್ಲದೆ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಇಂಫ್ ಸದವಕಾಶವನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ ಹೋಗಗೊಡಬೇಕೇ? ಹರಗಲು ಹೋಗಿದ್ದ ರೈತರು ಮರಳುವದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತುಬೇಕಾದೀತೋ ಏನೋ! ತಲೆಗೊಬ್ಬರಂತೆ ರೈತರ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಹಮ್ಮಿಣಿಗಳನ್ನು ಕದ್ದು ತರಬೇಕೆಂದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಮನೆಯವರು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿದರೆ ಅವರನ್ನು ಹೆದರಿಸಿ ತರುವದೆಂದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಆದರೂ ಆದಷ್ಟು ಸದ್ದಾಗದಂತೆ ಬೊಬ್ಬಾಟವಾಗದಂತೆ ಕೆಲಸ ನಡೆಯಬೇಕು. ಇಷ್ಟು ನಿರ್ಣಯವಾಗಿ ಪಡದಯ್ಯನ ಶಿಷ್ಯಗಣವೆಲ್ಲ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ಎದ್ದು ಸಾಹಸಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಲು ನಡೆಯಿತು.

ದರೋಡೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಅವರಿಗೇನೂ ಕಲಿಸಬೇಕಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಯೋಜನೆಯ ರೂಪರೇಷಗಳೆಲ್ಲ ಅವರಿಗೆ ಪರಿಚಿತವಾಗಿದ್ದವು. ನಡುರಾತ್ರಿಯ ಕತ್ತಲೆ ಮೋಡಗಳಿಂದಾಗಿ ಇನ್ನೂ ಆಳವಾಗಿತ್ತು. ಒಬ್ಬರ ಮುಖ ಒಬ್ಬರಿಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾಯಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಎಲ್ಲಿ ಕಳಿಸಿದ್ದರೋ, ಒಂದೂ ಬೊಗುಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ತಾಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಪಾದಳಿಯ ಓಣಿಗಳಲ್ಲಿಯ ಮನೆಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಹೊರ ಚಿಲಕ ಬಿದ್ದವು. ರೈತರ ಮನೆಗಳ ಬಾಗಿಲಿನ ತಿರುಗಣಿ ತಪ್ಪಿಸಿ, ಬಾಗಿಲುಗಳನ್ನೆತ್ತಿ, ಸದ್ದುಮಾಡದೆ ಹಮ್ಮಿಣಿಗಳನ್ನು ಕದ್ದು ತಂದರು. ತಾಸೆರಡು ತಾಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅವರು ತಂದಿಟ್ಟ ಹಮ್ಮಿಣಿಗಳನ್ನು ಪಡದಯ್ಯನವರು ಮಠದ ಸಂದುಕಕ್ಕೆ ಸಾಗಿಸಿದರು. ಹಮ್ಮಿಣಿಗಳ ಜೊತೆಗೇ ದೋಚಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಒಡವೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ತಪ್ಪದೆ ತಂತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಿಗೊಯ್ದರು.

ಸದ್ದಿಲ್ಲದೇ ನಸುಕು ತನ್ನ ಬೆಳಕನ್ನು ಚಲ್ಲಿತು. ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲ ಹರಗಿದ್ದ ಕುಂಟೆ ಸಾಲುಗಳು ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗೋಚರಿಸತೊಡಗಿದ್ದವು. ಗೌಡರ ಬಿತ್ತಿದ

ಭೂಮಿ ಬರಿದಾಗಿತ್ತು. ನೆಲದ ಬಸಿರು ಕದಡಿದಂತಾಗಿತ್ತು. ಹೆಂಟಿಗಳೊಡನೆ ಹೊರಬಿದ್ದ ಎಳೆ-ಸಸಿಗಳು ಎತ್ತುಗಳ ಕಾಲ ತುಳಿತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕು ಮಣ್ಣಾಗಿದ್ದವು. ಮಾಸದ ಮುಸುಕು ಹರಿದ ಸಾವಿರಾರು ಭೂಣಗಳಂತೆ ಕಂಡವು. ನೆಲದ ನೋಟ ಹೃದಯವಿದ್ರಾವಕವಾಗಿತ್ತು. ಕಳ್ಳ-ಬಸಿರು ಹೊರಬಿದ್ದು ಪಾಪದ ರಹಸ್ಯವೆಲ್ಲ ಬಯಲಾಗಿ, ಹೊಲೆಯುಳಿದು ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಕೊಂದುಕೊಂಡ ಹೆಣ್ಣಿನ ದೇಹದಂತೆ ನೆಲವೆಲ್ಲ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಿತ್ತು.

ಬೆಳಗುಮುಂಜಾನೆ ಈ ಸಾಹಸವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ರೈತರು ಮನೆಗೆ ಮರಳಿದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಕಂಡದ್ದೇನು? ತಗಾಯಿಸಾಲದ ಹಮ್ಮಿಣಿಗಳೆಲ್ಲ ಮಾಯವಾಗಿದ್ದವು. ಮನೆಯವರು ಹೇಳಿದ ಸುದ್ದಿಗಳಿಂದ ಅವರಿನ್ನೂ ಕಂಗಾಲಾದರು. ಬಿತ್ತಿದ ನೆಲವನ್ನು ಹರಗಿದ್ದಕ್ಕೆ ಇದು ಶಿಕ್ಷೆ ಎಂದು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಗೋಳಿಟ್ಟು ಅತ್ತಾಗ ಅವರಿಗೆ ಅದೂ ನಿಜವೆಂದೆನಿಸಿತು.

ಲಿಂಗಪ್ಪ ನಸುಕಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮಠಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಪಡದಯ್ಯನವರು ಅವರಿಗೆ ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನೇನೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಅವನಿಂದಲೇ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಕೊಂಡರು. ಈಗ ಮಾತ್ರ ನಿಜವಾದ ಗೌಡಿಕೆ ಬಂದಂತಾಯಿತೆಂದು ಅವನನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸಿದರು. ಹರ್ಷದಿಂದಲೋ, ಅಥವಾ ಬೆಳತನಕ ನಿರ್ದಯಿಲ್ಲದೆ ಚಳಿಯಲ್ಲಿ ತಿರುಗಾಡಿದ್ದರಿಂದಲೋ ಲಿಂಗಪ್ಪ ದಣಿದು ಹೋಗಿದ್ದ. ಆ ಅಭಿನಂದನೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಬಾಯಿತುಂಬ ಮಾತಾಡುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅವನಿರಲಿಲ್ಲ.

ಬೆಳಗಾಗಿತ್ತು. ಗುಂಪುಗುಂಪಾಗಿ ರೈತರೆಲ್ಲ ಮಠಕ್ಕೆ ಬರಹತ್ತಿದರು. ತಗಾಯಿಸಾಲದ ಹಮ್ಮಿಣಿ, ಹಾಗೂ ಉಳಿದ ಒಡವೆಗಳೂ ಕಳವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಪಡದಯ್ಯನವರೆದುರಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಗೋಳಿಟ್ಟು ಅತ್ತರು. ಪಡದಯ್ಯನವರು ಆಶ್ಚರ್ಯಗೊಂಡವರಂತೆ ಸೋಗು ಹಾಕಿ, ಅತ್ಯಂತ ಸಹಾನುಭೂತಿಯಿಂದ ಅವರನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡರು. ತಮಗೂ ದುಃಖವಾದಂತೆ ನಟಿಸಿದರು. ಆದರೆ ರೈತರೇನೂ ಸ್ಥಳ ಬಿಟ್ಟು ಕದಲುವ ಲಕ್ಷಣ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ.

“ಈ ಊರ ನೆಲದ ಗುಣಾನ ಅಂತಾದ್ವೈತಿ. ಹಾದೀ ಬಡದು ದೊಲತ್ತು ನಡಸೂ ರಾಜಾನ ಊರು ಇದು. ಇಲ್ಲಿ ಹುಲಿಬ್ಯಾಟಿ ಹಳಬರೂ ಅದನ್ನ ಮಾಡಿದವರು. ಈಗ ಜಾಗೀರದಾರರ ಆಸರ ತಪ್ಪಿದಮ್ಯಾಗ ನೆಲಾ ಹಿಡದು ಕುಂತಿದ್ದಾರು. ಈಗ ಗೌಡಿಕೆ ಅವರಿಗೆ ಸಾಮೀಲ ಆಗ್ಯಾಳು. ನಿಮ್ಮದೇನು ಕಳವು ಆಗೇತಿ ಅದೆನೆಲ್ಲಾ ಯಾದೀ ಮಾಡಿಕೋತಾರು ಗೌಡರು. ಅವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಿರಿ. ನಾಳೆ ರಿಪೋರ್ಟಮಾಡಿ ಫೌಜದಾರರನ್ನ ಕರಸತಾರು. ಆಗ ಆ ಗೌಡಿಕೆ ಪುಣ್ಯಾ

ತೀರಿತು ಅಂತ ತಿಳೀರಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

“ಗೌಡಿತೀ ಪುಣ್ಯಾ ತೀರವಲ್ಲದ್ಯಾಕ, ಬಿಡವಲ್ಲದ್ಯಾಕ, ನಾವು ಅನ್ನಾನ್ನ ಗತಿ ಆಗಿ ಕುಂತಿವಲ್ಲರಿ? ತಗಾಯಿಸಾಲ ತಂದದ್ದು ಕರೇ ಆತು; ತಿನ್ನಾಕ ಹಿಡಿಕೂಳ ಇಲ್ಲದಾಂಗ ಆತು. ಏನ ಹೇಳಬೇಕು, ನಮ್ಮ ದೈವಾ?” ಎಂದು ಗೋಳು ಇಡುವ ರೈತರಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳುವದು ಲಿಂಗಪ್ಪನಿಂದಾಗಲಿಲ್ಲ. ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿಯೇ ಅವನು ಎದೆ ಒಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದ. ಅವನ ಮುಖವೆಲ್ಲ ವಿವರ್ಣವಾಗಿತ್ತು. ತಾನು ಮಾಡಿದ್ದು ಅಪರಾಧವಾಯಿತೆಂದೇ ಅವನ ನಂಬಿಕೆಯಾಯಿತು. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಈ ರೈತರ ಗೋಳಿನ ಹೊಣೆಯನ್ನೂ ತಾನು ಹೊರಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಗೌಡನಾದವನಿಗೆ ಈ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯೂ ಇರುತ್ತದೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಕಲ್ಪನೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಅದರ ವಾಸ್ತವಿಕ ಅನುಭವ ಅವನಿಗೆ ತಲೆಭಾರವಾಗಿತ್ತು.

ಪಡದಯ್ಯನವರ ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಇದು ಬಂದಿತೇನೋ! “ಇಗಾ ನಿಮ್ಮ ಮನೀಗೆ ಕಳ್ಳರು ನುಗ್ಗಿದ್ದು ಕೇಳಿ ಅವರಿಗೆ ನೋವಾಗೇತಿ. ನಿಮಗಾದ ಲುಕ್ಸಾನ ತಮ್ಮದ ಅಂತ ತಿಳಕೊಂಡು ಮಂಕಹಿಡಿದು ಕುಂತುಬಿಟಟಾರು. ಅವರು ಏನರ ಮಾಡಿ, ಕಳ್ಳರ ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚಿ ಈಗಾದ ಲುಕ್ಸಾನದಾಗ ಸ್ವಲ್ಪ ಆದರೂ ತುಂಬಿಬರೂ ಹಾಗ ಮಾಡತಾರು. ಗೌಡರ, ಬೆಳತನಾ ನಿಮಗ ನಿದ್ದಿ ಆಗಿಲ್ಲ. ಈಗ ಜಳಕಾ ಮಾಡಿ, ಊಟ ಮಾಡಿ ಮಲಗಿರಿ. ಮುಂದ ನೋಡಕ ಬಂದೀತು” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಲಿಂಗಪ್ಪನನ್ನು ಕಳಿಸಿದರು. ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಣ್ಣಗೆ ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ತಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಅವರಿಗೆಲ್ಲ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿದರು. ಆದರೂ ರೈತರೆಲ್ಲ ಇನ್ನೂ ಗೋಣಗುತ್ತಲೇ ಮನೆ ಸೇರಿದರು.

ಆ ದಿನವೆಲ್ಲ ಪಾದಳಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರ ಮುಖದ ಮೇಲೂ ಕಳೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಜನರೆಲ್ಲ ಅಡ್ಡಾಡುವ ಪ್ರೇತಗಳಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರು. ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೆಲಸ ನಡೆದಿತ್ತು. ಹೊತ್ತು ಹೋಗುವುದೇ ಭಾರವಾಗತೊಡಗಿತ್ತು. ಬಿತ್ತಿದ ಹೊಲ ಬರಿದಾಗಿ ಬತ್ತಲೆಯಾಗಿ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿತ್ತು. ತುಂಬಿದ ಮನೆಗಳೆಲ್ಲ ಬರಿದಾಗಿದ್ದವು. ಮನಸ್ಸೂ ಬರಿದಾಗಿದ್ದವು. ಅಖಂಡವಾಗಿ ಸಂಚಿತವಾದ ದೈವೆಲ್ಲ ಬೆಳಗಾಗುವದರಲ್ಲಿಯೇ ಮಾಯವಾಗಿಬಿಟ್ಟರೆ ಯಾರಿಗೆ ದುಃಖವಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ? ಕ್ರಮ ತಪ್ಪಿದಂತಾಗಿತ್ತು. ಮನೆಯ ನೆರಳು, ನೆಲದ ಆಸರೆಯಿದ್ದರೂ ಬಟ್ಟಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ದಿಕ್ಕು ತಪ್ಪಿಕುಳಿತಂತೆ ಸ್ಥಿತಿಯಾಗಿತ್ತು. ಪಾದಳಿ ಎದ್ದೋಡಿಸುವಂತಾಗಿತ್ತು.

ಅಖಂಡ ನಾಲ್ವತ್ತು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ, ತಪ್ಪದೆ, ಬೆಳಕು ಹರಿಯುವ ಮೊದಲೇ ಕೃಷ್ಣಾ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದ ಆಚಾರ್ಯರ ವ್ರತ ಇಂದು ತಪ್ಪಿಹೋಗಿತ್ತು.

ಮನೆ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಹೊರಚಿಲಕ ಹಾಕಿದ್ದರಿಂದ, ನದಿಗೆ ಹೊರಡುವದಾಗಲಿಲ್ಲ. ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಜನರು ಅಡ್ಡಾಡುವವರೆಗೆ ಅವರು ಕಾಯಬೇಕಾಯಿತು. ಶೇಷಪ್ಪನೂ ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಬೆಳಗ್ಗೆ ಎದ್ದ ಮೇಲೆ ಕೇಳಿ ಗಾಬರಿಯಾಗಿತ್ತು. ಊರಲ್ಲಿಯ ರೈತರ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಕಳ್ಳರು ನುಗ್ಗಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ ಪಾರ್ವತೆವ್ವನೂ ಎದೆಯೊಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಅದಕ್ಕೂ ತಾನೇ ಪ್ರೇರಕಳೆಂದು ಸುದ್ದಿ ದಟ್ಟವಾಗಿ ಹರಡಿದ್ದು ಅವಳ ಕಿವಿಗೂ ಬೀಳಲು ತಡವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಯಾವ ದುಃಖವನ್ನು ತಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೋ ತಿಳಿಯದಾಗಿತ್ತು. ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲ ತನ್ನದೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ನೆಗಿಲಾಡಿದಂತೆ ಬಿತ್ತಿದ ಮಸಾರಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹರಗಿದ್ದರು. ಬೆಳಗಾಗುವದರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಕಳವು ಮಾಡಿಸಿದ ಆರೋಪವೂ ಬಂದು ಕುಳಿತಿತ್ತು. ಮನೆತನದ ಸತ್ವವನ್ನೇ ಆಹ್ವಾನಿಸಲು ದೈವ ಹೊಸ್ತಿಲಿಗೇ ಕುಳಿತು ಕೇಳುವಂತಿತ್ತು. ಮತ್ತೆ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಹೇಳಿ ಕಳಿಸಿದ್ದಳು. ಅವರನ್ನು ಕರೆಯಲು ಹೋದ ಆಳುಮಗ ತಂದ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವಳ ಅಂಗಾಂಗವೆಲ್ಲ ನಡುಗಿತು. “ಇನ್ನಮ್ಯಾಲೆ ಪಾದಳೈಯ ಪುಣ್ಯಾ ತೀರಿತು!” ಎಂದು ಅವರು ಹೇಳಿ ಕಳಿಸಿದ್ದರು. ಏನು ಹಾಗೆಂದರೆ? ಊರಲ್ಲಿ ರಕ್ಷಕರೇ ಇಲ್ಲವಾಯಿತೇ? ಬೆಳಗಾದ ಒಂದೊಂದು ದಿನವೂ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಭೀಕರತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತಲೇ ನಡೆದಿವೆ. ರಾತ್ರಿ ಮಾಡಿದ ಪಾಪವೆಲ್ಲ ಹಗಲ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಭೀಕರವಾಗಿ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿದೆ. ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಮನೆತನಕ ಬಂದು ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಜನರೇ ಇಂದು ಈ ಹೊಲೆಗೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಸ್ವಭಾವವೆಂದರೆ ಕೇವಲ ನಮ್ಮ ದೈವ ನಮಗೆ ಹಚ್ಚುವ ಬಣ್ಣವೇ?

ಪಾದಳೈಯ ಪುಣ್ಯ ತೀರಿಹೋಯಿತೇ? ಹೇಗೆ ನಂಬಬೇಕು? ತಮ್ಮ ಮನೆತನದ ಪೂರ್ವಜರು ಮೈಯ ರಕ್ತ ಸುರಿಸಿ ಕಾಯ್ದರು. ಅದು ದಂತಕತೆಯಲ್ಲ. ಶಂಕರಪ್ಪ ಗೌಡರೇ ಹಾಗಿದ್ದರಲ್ಲ! ಅವರನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಸಾಕು. ಕೀಳುತನ ಕಾಲಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಮಿಯಾಗಿ ಹೊರಳಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಬೇಕೆಂದರೆ ಜೀವ ಕೊಟ್ಟು ಪಾದಳೈಯನ್ನು ಅವರು ಬದುಕಿಸಬಲ್ಲವರಾಗಿದ್ದರು. ಅಂಥವರ ಪುಣ್ಯ ಊರನ್ನು ಕಾಯದೆ ಹೋದೀತೇ? ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರೇ ಇದ್ದಾರಲ್ಲ! ಅವರ ಪುಣ್ಯವೇನು ಸಾಮಾನ್ಯವೇ? ಕಾಳಾರಾ ಪಿಡುಗಿನಲ್ಲಿ ಸತ್ತವರ ಮನೆಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಹೋಗಿ ಔಷಧಕೊಟ್ಟು ಬದುಕಿಸಿದ್ದರು; ಸಂಕಟಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿ ಬದುಕಿಸಿದ್ದರು. ಊರಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಕೇಳದಿದ್ದವನೇ ಪಾಪಿ! ಅಂಥವರು ಜೀವ ಜ್ಯೋತಿಯಂತೆ ಇನ್ನೂ ಪಾದಳೈಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ಪುಣ್ಯ ತೀರಿತೆಂದರೇನು?

ಹಗೆಗಳು ಲೂಟಿಯಾದ ಬಗ್ಗೆ ಗೌಡತಿ ಕೊಟ್ಟ ಅರ್ಜಿಯನ್ನು ಘೌಜದಾರರಿಗೆ, ಮುಟ್ಟಿಸಿ ಬರಲು ಹೋಗಿದ್ದ ವಾಲೀಕಾರ ಮಲ್ಲ ತಿರುಗಿ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಅವನಿಗೆ ಈ ಸುದ್ದಿ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ತಾನೂ ಊರಲ್ಲಿಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ ಒಂದೇ ಒಂದು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಎಂಥ ಅನಾಹುತವಾಯಿತಲ್ಲ ಎಂದು ಹಣೆಹಣೆ ಗಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡ. ವಾಲೀಕಾರ ಮಲ್ಲನಿಗೆ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಜೀವನವೇ ಇರಲಿಲ್ಲವೆನ್ನಬಹುದು. ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಶಂಕರಪ್ಪಗೌಡರ ಸಮೀಪದ ಸೇವಕನಾಗಿ ಬೆಳೆದುಬಂದಿದ್ದ. ಅವನಿಗೆ ಗೌಡರ ಮೇಲೆ ವಿಶೇಷ ಭಕ್ತಿಯಿತ್ತು. ಬಿತ್ತಿದ ಹೊಲವನ್ನು ಹರಗಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವನಿಗೆ ಸಂಕಟವಾಯಿತು. ಪಾರ್ವತೆವ್ವನ ದುಃಖತಪ್ಪವಾದ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಲಾರದೆ ಚಾವಡಿಯ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಬಂದು ಮಂಕುಬಡಿದು ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟ.

ಶ್ರಾವಣದ ಆಕಾಶ ಮೋಡಗವಿದು ದುರುಗಟ್ಟಿ ನೋಡುತ್ತಿರುವಂತಿತ್ತು. ಬೆಳಗಿನ ನಾಲ್ಕು ತಾಸು ಹೊತ್ತಾಗಿದ್ದರೂ ಗ್ರಹಣ ಹಿಡಿದಂತೆ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಕತ್ತಲೆಯಾಗಿತ್ತು. ಶೂನ್ಯದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತ ವಾಲೀಕಾರ ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಕುಳಿತ ಎಡೆಯಿಂದ ಕದಲಲಿಲ್ಲ. “ಗೌಡತಿ ನಮ್ಮ ಮನಿ ಲೂಟಿ ಮಾಡಿಸಿದಳು. ಆಕಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ನಮ್ಮ ಮರಗು ಹತ್ತದ ಬಿಟ್ಟೇತೆ?” ಎಂದು ಜನರು ಆಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಅಡ್ಡಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಮಲ್ಲಪ್ಪನ ಕಿವಿಗೆ ಈ ಮಾತು ಬಿದ್ದಾಗ ಅವನು ಚಮಕಿತನಾಗುತ್ತಿದ್ದ. “ನಮ್ಮ ಗೌಡತಿ ಇಂತಾ ಕೆಲಸಾ ಮಾಡೂದುಂಟ!” ಎಂದು ತನಗೆ ತಾನೇ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಡುತ್ತಿದ್ದ. ಇಂದು ಅವನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಭ್ರಮಣೆಯಾಗಿತ್ತು. ಹಿಂದೆ ಇಂಥ ಎಷ್ಟೋ ಸಂಗತಿಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಶಂಕರಪ್ಪಗೌಡ ಅಪ್ಪಸಚಿವನಾಗಿದ್ದ ಮಲ್ಲಪ್ಪನಿಗೆ ಕೆಲವು ಪ್ರಕರಣಗಳ ರಹಸ್ಯವೂ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಎಂದೂ ಮನುಷ್ಯ ಇಷ್ಟು ಹೇಯಸ್ಥಿತಿಗೆ ಇಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಪಾರ್ವತೆವ್ವನಿಗೂ ಇದಕ್ಕೂ ಏನು ಸಂಬಂಧ?

ಕಮತಿಗರ ಕರಿಯಪ್ಪ ಆಗ ಚಾವಡಿಯ ಮುಂದೆ ಹಾಯ್ದು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಮಲ್ಲಪ್ಪನನ್ನು ಕಂಡು ಬೇಕೆಂದೇ ತಡೆದ. “ಯಾಕಪಾ ಮಲ್ಲಪ್ಪ, ಘೌಜದಾರನ ತಂದು ನಮಗೆಲ್ಲಾ ಸಾಲಬೇಡಿ ಹಾಕಿಸಲಾಕ ಅಂತಾದ್ದೇನ ನಾವು ಮಾಡಿದ್ದೇವಪಾ?” ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ತಿವಿದ. ಮಲ್ಲಪ್ಪನಿಗೆ ಅದು ಕೇಳಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಅರಿಯದವನಂತೆ ತಲೆಯೆತ್ತಿ ನೋಡಿದ. ಕರಿಯಪ್ಪ ಮತ್ತೆ ಅದೇ ಮಾತನ್ನೇ ಕೇಳಿದ. “ಹಗೇ ಲೂಟಿ ಮಾಡಿದವರ ಮ್ಯಾಗೆ ಗೌಡತಿ ಅರ್ಜಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು, ಘೌಜದಾರನಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸಬರಾಕ. ಅದನ್ನು ಮಾಡೂದು ವಾಲೀಕಾರನ ದಗದ. ನಮಗೆ ಬಿಟ್ಟದ್ದಲ್ಲ, ಕರಿಯಪ್ಪ ಮಾವಾ, ನಿಮಗೆಲ್ಲಾ ಸಾಲಬೇಡಿ ಹಾಕೂದು

ಘೌಜದಾರನ ಮರ್ಜಿ. ಯಾಕ, ಬಾಳ ಅಂಜಿಕೆ ಬಂದ್ಯತೇನ ಕಾಕಾ?” ಎಂದು ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಅರ್ಧ ಉದಾಸೀನತೆಯಿಂದ, ಅರ್ಧ ಕೊಂಕು ಬೆರೆಸಿ ಕೇಳಿದ.

ಕರಿಯಪ್ಪನೂ ಮತ್ತೆ ಅದೇ ಮಾತಾಡಿದ. ಗೌಡಿತಿಯೇ ತಮ್ಮ ಮೇಲಿನ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಲೂಟಿ ಮಾಡಿದಳೆಂದು ಅವನಿಗೂ ನಂಬಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಎಷ್ಟು ವಾದಿಸಿದರೂ ನಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೂ ಬೇಸರವಾಯಿತು. “ಹೋಗಲಿ ಬಿಡು ಕಾಕಾ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಅದನ್ನ ಮಾತಾಡಿದರ ಏನ ಬಂದಹಾಂಗಾತು?” ಎಂದ. ಸುಮ್ಮನಾದ, ಕರಿಯಪ್ಪನೂ ಇನ್ನು ಮಾತಾಡುವದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲವೆಂದು ಮನೆಯ ಹಾದಿ ಹಿಡಿದ.

ಹೊತ್ತು ಮುಳುಗುವವರೆಗೂ ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಚಾವಡಿಯ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ. ಮನೆಗೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಸಹ ಹೋಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಖಾಲಿಯಾದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಬೆಕ್ಕೊಂದೇ ಸುಳಿದಾಡುವಂತೆ ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ನಿನ್ನಿನ ಘಟನೆಯ ಸುತ್ತ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಕತ್ತಲಾಗುತ್ತಲೇ ಅಲ್ಲಿಂದೆದ್ದು ಗೌಡರ ವಾಡೆಗೆ ನಡೆದ. ಅಲ್ಲಿ ಬಿರಾದಾರಾ ನಿಂಗವ್ವನ ಮಗನೊಬ್ಬನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಬಿರಾದಾರ ಗೌಡರು ಕೂಡಿದ್ದರು. ಜೈನರ ಜಿನ್ನಪ್ಪ ತನ್ನ ಓಣಿಯ ಕೆಲಜನರೊಂದಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕುಳಿತಿದ್ದ. ಎಲ್ಲರ ಮುಖಗಳೂ ಗಂಭೀರವಾಗಿದ್ದವು.

ವಾಲೀಕಾರ ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಬಂದು ಮುಜುರೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಜೈನರ ಜಿನ್ನಪ್ಪ, “ಬಾ ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಬಾ. ಘೌಜದಾರರು ಏನು ಹೇಳಿದರು?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ. “ಹಾಳೂರಾಗ ಇಲಿ ಬೀಳಾಕ ಹತ್ಯಾವಂತರಿ. ಅಲ್ಲೆ ಹೋಗಿ ಊರು ಖಾಲಿ ಮಾಡಿಸಿ, ನಮ್ಮ ಊರಿಗೆ ಬರತಾರಂತರಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿದ.

ಇಲಿಗಳು ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದರೆ ಘೌಜದಾರ ಅಲ್ಲಿಗೇಕೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂಬುದು ಅವರಿಗೆಲ್ಲ ತಿಳಿಯದಾಯಿತು. ಆ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಮಲ್ಲಪ್ಪನಿಗೇ ಕೇಳಿದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಅವನು ಉತ್ತರ ಹೇಳಿದ: “ಇಲಿ ಬಿದ್ದ ಮನಶ್ಯಾರು ಸಾಯಾಕ ಹತಾರಂತಾರಿ. ಅದೇನೋ ಬ್ಯಾನಿ ಬರತೈತಂತರಿ. ಅದಕ ಹೋಗಬೇಕಂತರಿ” ಎಂದು ವಿವರಣೆಯಿತ್ತ.

“ಏ ಶಿವನ! ಇಲಿ ಬಿದ್ದರ ಮನಶಾರು ಸಾಯತಾರು? ನಮ್ಮ ಅಡಕಲ ಕ್ಷಾಣ್ಯಾಗ ಏಸೊಂದು ಬಿದ್ದಾವು! ಇಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದಕ್ಕೆ ಅಂವಾ ಬರತಿದ್ದರ ನಾನೂ ಹೇಳಿಕಳಿಸತಿದ್ದಲ್ಲಾ!” ಎಂದು ಪಾರ್ವತೆವ್ವ ನುಡಿದಳು. ಇಲಿ ಬಿದ್ದು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಬೇನೆ ಬರುವುದು ಅವರಿಗೆಲ್ಲ ಮೋಜಿನ ಮಾತಾಗಿತ್ತು.

ಕೊನೆಗೆ ಅದೇ ಕಾರಣವನ್ನು ಮುಂದೊಡ್ಡಿ ಮಲ್ಲನನ್ನು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಕಳಿಸಿ ಘೌಜದಾರನನ್ನು ಕರೆಸಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಣಯವಾಯಿತು. ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಆಗಲೆಂದು

ಮುಜುರೆಮಾಡಿ ಹೊರಟುಹೋದ. ಗೌಡಿತಿಯ ಮೇಲೆ ಊರ ಜನರೆಲ್ಲ ಕೆಂಡ ಕಾರತೊಡಗಿದ್ದನ್ನೂ, ಅವರೆಲ್ಲ ಕೂಡಿ ವಾಡೆಯ ಕಬಜಾ ಲಿಂಗಪ್ಪ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯ ನೀಡುವರೆಂದೂ ಜಿನ್ನಪ್ಪ ಹೇಳಿದ. ಘೌಜದಾರನನ್ನು ಕರೆಸಿ ಈ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿಸಿ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ದಾರಿ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಣಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಲು ಎದ್ದರು. ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದಾಗ ಹೊರಗಿನ ಕತ್ತಲೆ ಚಳಿಗಾಳಿಯೊಡನೆ ನುಂಗಿತು. ಒಂದೇ ಸವನೆ ಜಡಿಮಳೆ ಸುರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಗೌಡರ ಹಿತ್ತಲದಿಂದ ಕಪ್ಪೆಗಳ ಅಖಂಡ ಒದರುವಿಕೆ ಕೇಳಬರುತ್ತಿತ್ತು. ರಾತ್ರಿ ಅಪಶಕುನದಿಂದ ತುಂಬಿದಂತೆ ಭೀಕರವಾಗಿತ್ತು.

೪೫

ಇಲಿಗಳು ಬೀಳುವದು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಜನರನ್ನು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರದೂಡಿ, ಊರ ಹೊರಗೆ ಗುಡಿಸಲು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಇರುವಂತೆ ಡಂಗುರ ಹೊಡೆಸಲು ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡನಿಗೆ ತಾಲೂಕು-ಕಚೇರಿಯಿಂದ ಅವಸರದ ಹುಕುಮು ಬಂದಿತ್ತು. ಎಲ್ಲರಂತೆಯೇ ಅವನೂ ಅದು ಬಹಳ ಅಪಾಯಕರವೆಂದು ತಿಳಿದಿರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹುಕುಮಿನ ಅಮಲಬಜಾವಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಬೇಕೆಂದಾಗ ಒಂದು ವಿಚಾರ ಹೊಳೆದಿತ್ತು. ಇದೇ ನೆವವನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾಡಿ ಗೌಡಿತಿಯನ್ನು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರದೂಡಿ ತಾನೇಕೆ ವಾಡೆಯ ಕಬಜಾ ಪಡೆಯಬಾರದು? ಹೊಲ ಸಿಕ್ಕಿದೆ, ಇನ್ನು ಮನೆಯೊಂದು ದೊರೆತರೆ ತನ್ನನ್ನು ಹಿಡಿಯುವವರಾರು.

ಬರಬರುತ್ತ ಎಲ್ಲವೂ ತನಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿರುವದನ್ನು ನೋಡಿ ಅವನಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಹೊಲ, ಮನೆ, ಹೊನ್ನು, ಹೆಣ್ಣು ಸಾಲಾಗಿ ಬಂದು ಅವನ ಪಾದದಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಇಲಿ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದುದೇ ನೆವವಾಗಿ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರದೂಡಲು ಅಧಿಕಾರ ಬೇರೆ ದೊರೆತಂತಾಗಿತ್ತು. ಇನ್ನು ಚಿಮಣಾ ತನಗೊಲಿದರೆ ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳೂ ಕೈಗೂಡಿದಂತಾಗುವವು. ಲಿಂಗಪ್ಪನ ಕಾಮುಕತೆ ಅನೇಕ ಊಹಾ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಈಗ ಇಲಿಗಳು ಬೀಳುತ್ತಿರುವದರಿಂದ ಮಠದಲ್ಲಿಯೂ ಅವು ಬೀಳಬಾರದೆಂದಿಲ್ಲ. ಅದೇ ನೆವವನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾಡಿ ಚಿಮಣಾಳನ್ನು ಮಠದಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿದರೆ? ತಾನಂತೂ ಬಿರಾದಾರ ನಿಂಗಪ್ಪನ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವವ. ಇಲಿಗಳೇಕೆ, ಹೆಣಬಿದ್ದರೂ ಗೌಡನಾದ ತಾನು ಊರು ಬಿಡುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಲಿಗಳಿಗಂಜಿ ಪಡದಪ್ಪ ಊರು ಬಿಡಬಹುದು. ಅಥವಾ ತಾನೇ ಅಂಜಿಕೆ ತೋರಿಸಿ ಊರು ಬಿಡಿಸಬೇಕು. ಆಮೇಲೆ ಚಿಮಣಾ

ಎಲ್ಲಿರಬೇಕೆಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬಂದೇ ಬರುತ್ತದೆ. ಪಡದಯ್ಯನವರು ಅವಳನ್ನು ತಮ್ಮೊಡನೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವದಂತೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅಂದಮೇಲೆ ತನ್ನೊಡನೆಯೇ ಇರಲಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ? ಅಥವಾ ತಾನೇ ಅವರನ್ನು ಹಾಗೆ ಕೇಳಿದರೆ? ಏನು ತಪ್ಪು? ಊರ ದೈವದವರ ಸಮಕ್ಷಮ ತನಗೆ ಚಿಮಣಾಳನ್ನು ಅವರು ಒಪ್ಪಿಸಿರಲಿಲ್ಲವೇ? ಲಿಂಗಪ್ಪ ಗೌಡನ ಜಡಮನಸ್ಸು ಕಾಮತಪ್ತವಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಚುರುಕಾಗಿತ್ತು.

ಅಂದು ರಾತ್ರಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಮಳೆ ಅಖಂಡವಾಗಿ ಸುರಿಯುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು. ಅದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಎರಡು ದಿನ ಸುಮ್ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಮೋಡಗಳು ಕಾಲು ಚಾಚಿಕೊಂಡು ಮುಗಿಲಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದವು. ಈಗಲೋ ಆಗಲೋ ಮಳೆಯಾಗಬಹುದೆಂಬ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಇದ್ದೇ ಇತ್ತು. ಗುರುವಾರ ರಾತ್ರಿ ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಗಾಳಿ ಬೀಸಿದ್ದೇ ನೆವವಾಗಿ ಮಳೆ ಬಂದೇಬಿಟ್ಟಿತು. ಹೊರಗೆ ಅದು ನಡೆಸಿದ್ದ ತಾಂಡವ ಒಳಗೆ ಬೆಚ್ಚಗೆ ಮಲಗಿದವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೊದಲೇ ಕಾದ ನೆಲವನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಕಾಯಿಸಿದನಲ್ಲ ಎಂಬ ಸಂಕಟ ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತೋ ಏನೋ, ರಾತ್ರಿಯ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಮುಗಿಲು ನೆಲವನ್ನಷ್ಟಿಕ್ಕೊಂಡು ಒಂದೇ ಸವನೆ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸಿತ್ತು. ವರ್ಷದುದ್ದದ ವಿರಹದುಃಖವೆಲ್ಲ ಕಣ್ಣೀರಾಗಿ ನೆಲವನ್ನಷ್ಟಿಕ್ಕೊಂಡು ಒಂದೇ ಸವನೆ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸಿತ್ತು. ವರ್ಷದುದ್ದದ ವಿರಹದುಃಖವೆಲ್ಲ ಕಣ್ಣೀರಾಗಿ ಹರಿಯಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲ, ಜನ್ಮಾವಧಿಯೂ ತಾವು ಅನುಭವಿಸಲೇ ಬೇಕಾಗಿರುವ ವಿರಹವ್ಯಥೆಯನ್ನು ತೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಮುಗಿಲಿನ ಆವೇಗ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವಂತೆಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ಉತ್ಕಟ ಭಾವಪಲ್ಲಟದಲ್ಲಿಯೂ ನೆಲ ನೀರಿವವಾಗಿಯೇ ಇತ್ತು. ಮೌನವಾಗಿಯೇ ಮುಗಿಲಿನ ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ನುಂಗಿತು. ಕ್ಷಿತಿಜದ ಹತ್ತಿರದ ಗಾಢವಾದ ಅಪ್ಪುಗೆಯಲ್ಲಿ ಮೈಮರೆತಾಗ ನೆಲದ ಒಳಗಿನ ಜೀವಕ್ಕೂ ಕಪ್ಪು ಸೋಕಿತ್ತು. ಮುಗಿಲಿಗೂ ಹರ್ಷವಾಗಿರಬೇಕು. ಮಿಂಚಿತು. ಗುಡುಗಿತು. ವರ್ಷಧಾರೆಯ ವಿಪುಲಬಾಹುಗಳನ್ನು ಚಾಚಿ ಒಂದೇ ತಕ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ನೆಲವನ್ನು ಅಷ್ಟಿಕ್ಕೊಳ್ಳಲು ಹವಣಿಸಿತು. ಈ ಹರ್ಷದಲ್ಲಿಯೂ ದುಃಖ ಬಿಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ನೆಲದ ಪಾಡನ್ನು ನೋಡಿ ಮುಗಿಲಿಗೆ ಕರುಳು ಹಿಚುಕಿದಂತಾಗಿರಬೇಕು. ಒಡಲ ದುಃಖ ಕಣ್ಣೀರಾಗಿ ಒಂದೇ ಸವನೆ ಸುರಿದೇ ಸುರಿಯಿತು.

ನೆಲದ ಅಂತಃಕರಣದ ಪ್ರವಾಹ ಸೊಕ್ಕಿ ಹರಿದಂತೆ ಹೊಳೆಯುಬ್ಬಿತು, ಹೊಳೆ-ನೀರಿಗೆ ಮಳೆ-ನೀರಿನೊಡನೆ ಆಟ ಹಿತಕರವಾಗಿತ್ತು. ಎರಡೂ ದಡ ತುಂಬಿ ಹರಿಯಿತು. ಹೊಳೆ ಬರುಬರುತ್ತ ಅದರ ಪಾತ್ರ ದೊಡ್ಡದಾಯಿತು.

ಅದರ ಮೈ ಉಬ್ಬಿತು. ತೆರೆಗಳು ದಂಡೆಗೆ ಬಂದು ಅಪ್ಪಳಿಸಿದವು. ದಂಡೆಯ ಮಣ್ಣು ಸಡಿಲಾಗಿ ಕರಗಹತ್ತಿತ್ತು. ಬಿಸಿಲ ಬೇಗೆಗೆ ನೊಂದು ಹುರಪಳಿಸಿ, ಪಾತಾಳಲೋಕವನ್ನು ಸೇರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವ ಮಹಾಸರ್ಪವೊಂದರಂತೆ ಹೊಳೆ ನೆಲದೊಡಲನ್ನೇ ಸೀಳಹತ್ತಿತ್ತು.

ಬೆಳಗಾದರೂ ಮಳೆ ನಿಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಳೆಯ ಜಾಳಿಗೆಯೊಳಗಿಂದಲೇ ನಸುಕನ್ನು ಕಾಣಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಕಣ್ಣೀರಿಗೆ ತೊಳೆದಿಳಿಯುವ ಕಣ್ಣು ಕಾಡಿಗೆಯಂತೆ ಮೋಡಗಳು ಕರಗಿ ಇಳಿಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಮಳೆ ನಿಲ್ಲಬಹುದಾದ ಲಕ್ಷಣವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ರಾತ್ರಿ ಅಖಂಡವಾಗಿ ಮಳೆ ಸುರಿದದ್ದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಮನೆಮನೆಗಳೆಲ್ಲ ಜಂಪಲಿಕ್ಕಿದವು. ಮಣ್ಣು-ಮಾಳಿಗೆಗಳೆಲ್ಲ ನೆನೆದು ನೀರು-ಹನಿಗಳು ತಟಕಿಕ್ಕಿದವು. ಮೋಡ ಮುಸುಕಿ ಕತ್ತಲಾಗಿತ್ತು. ಏಕ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಸುರಿಯುವ ಮಳೆಯ ಸಲುವಾಗಿ ನದಿಗೆ ನೀರು ತರಲು ಹೋಗುವುದೂ ದುಸ್ತರವೆನಿಸಿತು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂಡುವಂತೆಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಜಂಪಲಿಕ್ಕುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಕಂಬಳಿ ಕಟ್ಟಿ ತಟಕಿಕ್ಕುವ ನೀರು ಒಂದೇ ಕಡೆಗೆ ಬೀಳುವಂತೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಮಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ಶನಿವಾರ ರಾತ್ರಿ ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ನೆನೆದ ಗೋಡೆಗಳು ಬೀಳುವ ಹೊಸ ತೊಂದರೆಯನ್ನು ಜನರು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಿತು. ನೀರಿಳಿದು, ಮಣ್ಣು ಸಡಿಲಾಗಿ, ಯಾವುದೋ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಇಡೀ ಗೋಡೆಯೇ ಕುಪ್ಪರಿಸಿಕೊಂಡು ಧಡಧಡವೆಂದು ಬೀಳುವಾಗ ಆ ಗಳಿಗೆಗೇ ಉತ್ಪಾತವಾಯಿತೋ ಏನೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ಜನದ ಎದೆ ಥರಗುಟ್ಟಿ ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಮನೆ ಸೋರಿ ಮಲಗಲು ಸ್ಥಳವಿಲ್ಲದವರು ಗುಡಿಗುಂಡಾರಗಳಲ್ಲಿ ಮಲಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಸಪ್ಪಳ ಕೇಳಿ ಎಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಮನೆಯೇ ಬಿದ್ದಿತೋ, ಎಂದು ಗಾಬರಿಗೊಂಡು, ಕೋರಿ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಮಳೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನೆನೆದು ಹೋಗಿ, ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಒಂದು ನಿಟ್ಟಿನ ಅರ್ಧಗೋಡೆ ಬಿದ್ದದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಅಳುತ್ತ ಮರಳಬೇಕಾಯಿತು.

ಮನುಷ್ಯರ ಜೀವನವೇ ಹೀಗೆ ಕೂಳು-ಕೊಬ್ಬರಿಯಾಗಿ ಹೇಗೋ ಸಾಗಿರುವಾಗ ದನಕರುಗಳ ಗೋಳನ್ನಂತೂ ದೇವರೇ ಬಲ್ಲ. ಬಣಿವೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮೇವನ್ನು ಇಂಥ ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ತಂದು ಹಾಕುವುದೂ ದುಸ್ತರವಾಗಿತ್ತು. ಉಳ್ಳವರು ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕಾಳನ್ನು ದನಕ್ಕೆ ಇಟ್ಟು ಸಾಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಉಳಿದವರ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಉಪವಾಸವೇ ಗತಿಯಾಗಿತ್ತು. ಉಪವಾಸದ ಜೊತೆಗೆ ಅಖಂಡವಾಗಿ ತಟಕಿಕ್ಕುವ ನೀರಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಬೆನ್ನು ನೆನೆದುಹೋಗಿದ್ದವು, ತೂತು ತೂತಾಗಿದ್ದವು. ಕಾಲಿಟ್ಟಲ್ಲೆಲ್ಲ ಕೆಸರಾಗಿತ್ತು. ಎತ್ತ ಸರಿದರೂ ಒಂದಂಗುಲ ಒಣ ನೆಲ

ದೊರಕುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೂಕಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮೂಕವಾಗಿಯೇ ಆ ನೋವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ಶನಿವಾರ ರಾತ್ರಿ ಮಳೆ ನಿಂತಂತಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅದರ ಬದಲಾಗಿ ಗಿಡ ಬೇರು ಸಹಿತ ಕಿತ್ತಿಬೀಳುವಂತೆ ಬಿರುಗಾಳಿ ಬೀಸಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಅದೃಶ್ಯವಾಗಿರುವ ಗಾಳಿ ದೃಶ್ಯವಾಗುವಂತಾಯಿತು. ಮಳೆಯೊಡನೆ ಸ್ಪರ್ಧೆ ಕಟ್ಟಿದವರಂತೆ ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ಅವ್ಯಾಹತವಾಗಿ ಬೀಸುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು. ಗಿಡಗಳೆಲ್ಲ ಈ ಅಬ್ಬರಕ್ಕೆ ಗದಗುಟ್ಟಿ ನಡುಗಿದವು.

ಈ ಮಳೆಗಾಳಿಯ ಭೀಕರ ತಾಂಡವ ತೊಡಗಿದ್ದಾಗ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ಬಿದ್ದಿರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಅವರ ಮನೆಯ ಪಡಸಾಲೆ, ನಡುಮನೆ, ಅಡಿಗೆ ಮನೆ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಜಂಪಲಿಕ್ಕುತ್ತಿತ್ತು. ಜಂತೆಗಳಿಂದ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಹರಿದುಬರುವ ನೀರನ್ನು ನಿಟ್ಟಿಸುತ್ತ ಕೂಡುವದೇ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಕೆಲಸವಾಗಿತ್ತು. ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಲೆ ಹೊತ್ತಿಸಲೂ ಸ್ಥಳವಿರಲಿಲ್ಲ. ದೇವರಮನೆಯೊಂದು ಮಾತ್ರ ಬೆಚ್ಚುಗುಳಿದಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಜಂತೆ ಸೋರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಶನಿವಾರ ರಾತ್ರಿ ನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆಯಾಗಿರಬಹುದು. ಅವರ ಮನೆಯ ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕಿದ್ದ ಗೋಡೆ ಮಳೆಯ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ನೆನೆದದ್ದು. ಈಗ ಗಾಳಿಯ ಹೊಡೆತದಿಂದ ಧಡಧಡವೆಂದು ನೆಲಕ್ಕುರುಳಿತು. ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣನ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಆಸರೆ ಪಡೆದಿದ್ದ ಕೆಲವರು ಈ ಸಪ್ಪಳ ಕೇಳಿದವರೇ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದರು. ಗೌಡರ ವಾಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಲ ಜನರು ಆಶ್ರಯ ಪಡೆದಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೂ ಈ ಸಪ್ಪಳ ಕೇಳಿಸಿರಬೇಕು. ಅವರೂ ಆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಓಡಿಬಂದರು.

ಜನರು ಅಚಾರ್ಯರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಳಹೊಕ್ಕು ನೋಡಿದರು. ಪಡಸಾಲೆ, ನಡುಮನೆಯೆಲ್ಲ ಜಲಮಯವಾಗಿದ್ದವು. ಇದ್ದ ಒಂದೇ ಒಂದು ಗುಡಾರ ಮಳೆ ನೀರನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಲು ವೃಥಾ ಸಾಹಸಮಾಡಿ ಒದ್ದೆಮುದ್ದೆಯಾಗಿ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಆಚಾರ್ಯರು ಮನೆಯಲ್ಲಿರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಆ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹೋಗಿದ್ದರೋ ದೇವರಿಗೇ ಗೊತ್ತು. ಜನರು ದೇವರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹಣಿಕಿಕ್ಕಿದರು. ದೇವರೆದುರು ಹಚ್ಚಿಟ್ಟಿದ್ದ ನಂದಾದೀಪ, ಪಶ್ಚಿಮಗಾಳಿಯ ಅಬ್ಬರದಲ್ಲಿ ಒದ್ದಾಡಿ ಶಾಂತವಾಗಿತ್ತು. ಆಚಾರ್ಯರ ಪತ್ನಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಮಲಗಿದ್ದರು. ಮಗ್ಗುಲಿಗೇ ಕೃಷ್ಣಾಜಿನವೊಂದು ಹಾಸಿತ್ತು. ಆಚಾರ್ಯರ ಜಪಮಣಿ, ಪಾರಾಯಣಕ್ಕೆಂದು ತೆಗೆದಿಟ್ಟ ಗೀತೆಯ ಗ್ರಂಥ ಅದರ ಮೇಲೆಯೇ ಇದ್ದವು. ಗೋಡೆ ಬಿದ್ದದ್ದರಿಂದ ಪಶ್ಚಿಮದ ಕಡೆಗೆಲ್ಲ ಬಯಲಾಗಿತ್ತು. ಅಂಥ ಬಿರುಗಾಳಿಯಲ್ಲೂ ಆಚಾರ್ಯರ ಪತ್ನಿ ಸುಖವಾಗಿ ಮಲಗಿದ್ದರು. ಜನರಿಗೆಲ್ಲ ಅಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು.

ಆಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿ ಎಂದು ಕೂಗಿದರು ಉತ್ತರ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಕಳೆದ ಮೂರು ದಿನಗಳಿಂದ ಮಳೆಯ ಮೂಲಕ ನಿದ್ಧೆಯಾಗಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂದಣಿಸಿದರು. ಹಾಗೆಯೇ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಹೊರಟರು.

ನದಿಯ ದಿಕ್ಕಿನಿಂದಲೇ ಆಚಾರ್ಯರು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದೇ ನಸುಕಾಗಿತ್ತೆಂದು ಜನರಿಗೆ ಅಗ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಮೋಡಗಳು ದಟ್ಟವಾಗಿ ಕವಿದಿದ್ದರಿಂದ ಹೊತ್ತು ತಿಳಿಯುವಂತೆಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಸ್ನಾನಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಆಚಾರ್ಯರ ಮೈಯೆಲ್ಲ ಒದ್ದೆಯಾಗಿತ್ತು. ಬಾಯಿಂದ ಗೀತೆಯ ಶ್ಲೋಕವೊಂದನ್ನು ಮರಮರಳಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. “ನೈನಂ ಛಿಂದಂತಿ ಶಸ್ತ್ರಾಣಿ, ನೈನಂ ದಹತಿ ಪಾವಕಃ” ಉಳಿದವರಿಗೂ ಕೇಳುವಷ್ಟು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಆಚಾರ್ಯರು ಅದರ ಪಾರಾಯಣವನ್ನು ನಡೆಸಿದ್ದರು.

ಅವರನ್ನು ಕಂಡವರಲ್ಲೊಬ್ಬ “ಆಚಾರೇಪ್ಪ, ನಿಮ್ಮ ಮನೀ ಪಡುವ ದಿಕ್ಕಿನ ಗ್ವಾಡಿ ಬಿತ್ತಲಿರಿ!” ಎಂದು ನಿಜವಾದ ಸಂಕಟದಿಂದಲೇ ಕೂಗಿ ಹೇಳಿದ. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಆಚಾರ್ಯರು ನಕ್ಕು “ಹೀಂಗ ಬೀಳಲಿಕ್ಕೇ ಆಗಿತ್ತಪಾ ಆ ಗ್ವಾಡಿ. ಕಡೀಕೊಮ್ಮೆ ಬಿದ್ದಿತ? ನಾ ಇದ್ದಾಗ ಬೀಳಲಿಲ್ಲ?” ಎಂದು ಏನೇನೋ ಮಾತಾಡಿದರು. ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಗೀತೆಯ ನನಪಾಗಿ “ನ ಚೈನಂ ಕ್ಷೇದಯಂತ್ಯಾಪೋ ನ ಶೋಷಯತಿ ಮಾರುತಃ” ಎಂದು ಉಳಿದ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವನ್ನು ಪಠಿಸಿದರು. ಮಳೆ ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು; ಗಾಳಿ ಮಗ್ಗುಲೆಲುಬನ್ನು ಕೊರೆಯುವಂತೆ ಬೀಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಆಚಾರ್ಯರ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೇ ಜನರು ಅವರ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದರು. ಇನ್ನೂ ಕತ್ತಲಿದ್ದೇ ಇತ್ತು. ವಾಲೀಕಾರ ಮಲ್ಲಪ್ಪ, “ಚಕಮಕಿ ಕಡದು ಉರಿ ಮಾಡಲೇನ ಆಚಾರೇಪ್ಪ? ದೇವರ ಮುಂದಿನ ದೀಪಾನ ಆರಿಹೋಗೇತಿ” ಎಂದು ಕೇಳಿದ. “ನೋಡೋಣಂತೇಳು” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ ಆಚಾರ್ಯರು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟರು.

ಪತ್ನಿಯ ದೇಹ ತಣ್ಣಗಾಗಿತ್ತು. ಉಸಿರು ನಿಂತುಹೋಗಿತ್ತು. ಆಚಾರ್ಯರು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕೆಲಹೊತ್ತು ಮೌನವಾಗಿ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟರು. ಒಮ್ಮೆ ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿದರು. “ನ ಚೈನಂ ಕ್ಷೇದಯಂತ್ಯಾಪೋ ನ ಶೋಷಯತಿ ಮಾರುತಃ” ಇಲ್ಲಿ ದೇವರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಜಂಪಲಿಕ್ಕುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ, ಮಳೆಯ ಒಂದು ಹನಿಯೂ ಇಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಿಡಿಕಿಗಳೇ ಇಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಗಾಳಿಯೂ ಬೀಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಜೀವವಿರುವವರೆಗೆ ಮಳೆಗಾಳಿಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಣೆ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಈಗ? ಗೋಡೆ ಬಿದ್ದು ಗಾಳಿ ಬೀಸಿದರೂ ಅಷ್ಟೇ. ಮಳೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಸುರಿದರೂ ಅಷ್ಟೇ.

ಆಚಾರ್ಯರ ಪತ್ನಿ ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ಮಲಗಿದ್ದರು.

ಆಚಾರ್ಯರು ಮಲ್ಲನನ್ನು ಕೂಗಿದರು, “ಮಲ್ಲಾ, ಮನಿ ಅರ್ಧಾ ಗ್ವಾಡಿ ಬಿದ್ದಾಂಗ ಆತಲ್ಲಪಾ? ಹೋಗು, ಶೇಷಪ್ಪಗ, ನಮ್ಮ ನಾರಾಯಣಗ, ಹಣಮೂಕಾಕಾನ ಮಗ ಶೀನಪ್ಪಗ ಹೇಳಿ ಬಾ, ಅವರು ಬಂದ ಮ್ಯಾಲ ಮುಂದಿನ ಕೆಲಸ” ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಆಚಾರ್ಯರ ಮುಖಭಾವ, ಮಾತು, ದನಿ ಹೆದರಿಕೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಮಲ್ಲನಿಗೆ ಗಾಬರಿ ಎನಿಸಿತು. ಏನೋ ಹೇಳಬೇಕೆಂದಿದ್ದ. ಕೈಲಾದಷ್ಟು ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಸಹಾಯ ನೀಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದ. ಆದರೆ ಆಚಾರ್ಯರ ನಿಲುವನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ಅವನ ಎಲೆಯೊಳಗೆ ಏನೋ ಮುರಿದು ಬಿದ್ದಂತಾಗಿತ್ತು. ಅವನಿಗೆ ಏನೂ ಮಾತಾಡಲೂ ತಿಳಿಯದೆ “ಹೂಂರಿಯಪ್ಪಾ” ಎಂದವನೇ ಹೊರಗೆ ನಡೆದ.

ವಾಲೀಕಾರ ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಲಗುಬಗೆಯಿಂದ ಆಚಾರ್ಯರು ಹೇಳಿದಡೆಗಳಲ್ಲಿ ತಿರುಗಿದ. ಕುಲಕರ್ಣಿ ಶೇಷಪ್ಪ ಊರಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಪಾರ್ವತೆವ್ವನ ಗೌಡಿಕಿ ಪ್ರಕರಣದ ಬಗ್ಗೆ ಕಮೀಷನರಲ್ಲಿ ಅಪೀಲು ಮಾಡುವವರ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರಿಸಲು ಬೆಳಗಾವಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋಗಿದ್ದ. ಶೇಷಪ್ಪನ ಹೆಂಡತಿ ತುಳಸಕ್ಕನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಈ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿ ತಡೆಯುವದಾಗಲಿಲ್ಲ. ಓಡುತ್ತೋಡುತ್ತ ಆಚಾರ್ಯರ ಮನೆಗೆ ಹೋದಳು. ವಾಲೀಕಾರ ಮಲ್ಲಪ್ಪನ ರಾವು-ಮುಖ ನಾರಾಯಣಾಚಾರಿಯನ್ನೂ ಹೊಡೆದೆಬ್ಬಿಸಿತು.

ಮನೆಗೆ ಬಂದವರನ್ನು ಆಚಾರ್ಯರು ಸ್ವಾಗತಿಸಿದರು. “ಅಂತೂ ಬಂದಿರ್ಯಾ ನೆಟ್ಟಗಾತು” ಎಂದರು. ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಅಣ್ಣನ ಮಗ ನಾರಾಯಣಾಚಾರಿಯೇ ಮೊದಲು ಮಾತು ತೆಗೆದ. ಅವನ ಮುಖ ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದ ನಿರ್ವಿಣ್ಣವಾಗಿತ್ತು.

“ಆದದ್ದರ ಏನು ಕಾಕಾ? ಹೀಂಗ್ಯಾಕ ಕೂತೀದಿ? ಒದ್ದೀ ಹಚಿಗೊಂಡೀಯಲ್ಲ?” ಎಂದು ಅಸಂಬದ್ಧವಾಗಿಯೇ ಕೇಳಿದ.

“ಮೊದಲ ನದೀಗೆ ಹೊರಡೋ ವ್ಯವಸ್ಥಾ ಮಾಡಿರಿ. ನಮ್ಮಾಕಿ ಈಗ ಮುಕ್ತ ಆದಳು. ಅಂತ್ಯದ ಸಂಸ್ಕಾರದ ವ್ಯವಸ್ಥಾ ಸಾಧ್ಯ ಆದಷ್ಟು ಲಗೂನೆ ಎಲ್ಲಾರೂ ಕೂಡಿ ಮಾಡಿಬಿಡಿರಿ” ಎಂದು ಆಚಾರ್ಯರು ದುಃಖಿಸಬಾರದೆಂದು ನಿರ್ಧಾರದಿಂದಲೇ ನುಡಿದರು.

ನಾರಾಯಣಾಚಾರಿಗೆ ದುಃಖ ಉಕ್ಕಿ ಬಂದಿತು. ಧೋತರವನ್ನು ಮುಖಕ್ಕೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಸಣ್ಣ ಕೂಸಿನಂತೆ ದನಿ ತೆಗೆದು ಅಳಲಾರಂಭಿಸಿದ. ಕಟ್ಟಿ ಒಡೆಯಿತೆನೋ, “ಕಾಕಾ!” ಎಂದು ಚೀರುತ್ತಲೇ ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡು ಅಳಹತ್ತಿದ. ಅಳಬಾರದೆಂದಿದ್ದ ಆಚಾರ್ಯರ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲೂ ನೀರು ಧಾರೆಗಟ್ಟಿತು.

ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಗೀತೆ ಅವರ ಎದೆಯುಸಿರಾಗಿತ್ತು. ವಿಚಾರದ ಎಳೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಗೀತಾರ್ಥವನ್ನು ನೇಯ್ದು ಎದೆಯನ್ನು ಕಲ್ಲಾಗಿಸಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಮಗನ ಶೋಕವನ್ನು ಕಂಡು ಹೃದಯವನ್ನೇ ತೋಡಿದಂತಾಯಿತು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ, ಇಷ್ಟೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದ ಸುಮ್ಮನೆ ಇದ್ದ ಉಳಿದವರೂ ಅಳಹತ್ತಿದರು. ಉತ್ತರೆಯ ಮಳೆಯಂತೆ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಯಲಾರಂಭಿಸಿತು.

ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಎಚ್ಚರ ಬಂತು. ನಾರಾಯಣಾಚಾರಿಯ ಕಣ್ಣನ್ನೊರೆಸುತ್ತ “ನಾನೀ, ನೀ ಕಣ್ಣೀರ ಹಾಕಬಾರದಪಾ! ಆಕೀ ಕೆಲಸ ಮುಗೀತು, ಮುಕ್ತ ಆದಳು. ನಿಮ್ಮ ಕಕ್ಕಿ ಪುಣ್ಯಾ ಬೇಡಿ ಬಂದಾಕಿ ನಾನಿ. ‘ಮುಪ್ಪಿನ ಕಾಲ ಬಂತು. ಇನ್ನರ ಧರ್ಮಾ-ಕರ್ಮಾ ಮಾಡು’ ಅಂತ ನಾ ಹೇಳಿದರೆ, ‘ಅದೆಲ್ಲಾ ನಿಮಗ ಇರಲಿ. ನಿಮ್ಮ ಸೇವಾ ಮಾಡಿದ್ದೆಲ್ಲಾ ಅಷ್ಟ ಸಾಕು’ ಅಂತಿದ್ದಳು. ಕಡಿತನಕಾ ಅದನ್ನ ಮಾಡೇ ಸತ್ತಳು. ಯಾರ ಕಡಿಂದನೂ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಅಂಥಾ ಪುಣ್ಯಾ ನನಗ, ನಿನಗ ಬರೂದುಲ್ಲಾ” ಎಂದು ಮಗನನ್ನು ಸಾಂತ್ವನಗೊಳಿಸಿದರು.

ನಾರಾಯಣಾಚಾರಿಗೆ ಈ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಸಮಾಧಾನವೇನೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಮನೆ ಪಾಲಾದ ಮೇಲೆ ಕಕ್ಕನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟದ್ದು ಇದೇ ಮೊದಲು. ಅಷ್ಟು ಕಕ್ಕನ ಜೊತೆಗೆ ಅವನ ದ್ವೇಷ. ಅವರೊಡನೆ ತಂಟೆ ಹೂಡಿದ್ದ. ಅವರನ್ನು ಕೋರ್ಟಿಗೂ ಎಳೆದಿದ್ದ. ಅವರ ವಿರುದ್ಧ ಅಪಪ್ರಚಾರವನ್ನೂ ಮಾಡಿದ್ದ. ಮೊನ್ನೆ ಮೊನ್ನೆ ಕನ್ಯಾಗತದ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬೇಕೆಂದೇ ಕಾಲು ಕೆದರಿ, ಜಗಳ ತೆಗೆದು, ಅವರನ್ನು ಅಪಮಾನಗೊಳಿಸಲು ಹಿಂದು ಮುಂದೆ ನೋಡಿದರಲ್ಲ. ಈ ಕಕ್ಕನೇ ತಮ್ಮ ಆಸ್ತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ನುಂಗಿ ನೀರು ಕುಡಿದನೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯೇ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತು. ಆಚಾರ್ಯರಿಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ ‘ಮುದುಕ’ ಎಂದೇ ಅವರನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಆದರೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಅವಿವೇಕದ ಹಿಂದೆಯೂ ಒಂದು ಅಂತಃಕರಣ ಮಿಡಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅದರ ಅರಿವು ನಾರಾಯಣಾಚಾರಿಗೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವಿವೇಕ ಅದಕ್ಕೆ ಮುಸುಕು ಹಾಕಿತ್ತು. ಅಭಿಮಾನ ಅದನ್ನು ಹತ್ತಿರ ಹಾಯಗೊಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ತಾನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಬಡತನದ ನೂರೆಂಟು ತಾಪತ್ರಯಗಳು ಆ ಅರಿವನ್ನು ತುಳಿಯುತ್ತಿದ್ದವು.

ಆದರೆ ಆ ಅರಿವು ಕಕ್ಕಿಯ ನೆವದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಬದುಕಿ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಕಕ್ಕನ ಜೊತೆಗೆ ಎಷ್ಟು ತೀವ್ರ ದ್ವೇಷವೋ, ಅಷ್ಟು ಕಕ್ಕಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಮಿತ ಪ್ರೀತಿ, ವಿಶ್ವಾಸ. ಸಣ್ಣವನಿದ್ದಾಗ ತಾಯಿ ಸತ್ತು ಪರದೇಶಿಯಾಗಿದ್ದ ನಾರಾಯಣಾಚಾರಿಯನ್ನು ಕಕ್ಕಿ ಕೈತುತ್ತು ಮಾಡಿ ಸಲಹಿದ್ದಳು. ಇಷ್ಟಾದರೂ ತಾನು ಬದುಕುತ್ತಿರುವುದು

ಅವಳ ಪುಣ್ಯದಿಂದಲೇ ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಮನೆ ಪಾಲಾಗಿ ಕಕ್ಕನೊಡನೆ ಜಗಳ ಹೂಡಿದ ಮೇಲೆ, ಕಕ್ಕನ ಮನೆಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟಿದ್ದಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆ ಮುಚ್ಚಂಜೆಯ ಮಜ್ಜಿನಲ್ಲಿ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣನ ಗುಡಿಯ ಹತ್ತಿರ ಕಕ್ಕಿ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಅವಳಿಗೆ ಕಣ್ಣು ಸರಿಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದೇ ಲಾಭ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನಾರಾಯಣಾಚಾರಿ ತಪ್ಪಿಸಿ ಹೋಗಬೇಕೆಂದಿದ್ದ. ಆದರೆ ಅಂಥ ಮಜ್ಜಿನಲ್ಲಿಯೂ ಅವನನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಳು. ಕರೆದು, ಮನೆಗೇಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದು ಕೇಳಿದ್ದಳು. ನಾರಾಯಣಾಚಾರಿ ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ಮುಖ ಕೆಳಗೆ ಹಾಕಿ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತಿದ್ದ. “ಹುಚ್ಚು ಖೋಡಿ, ಅಳಲಿಕ್ಕೇನಾತೋ? ಸಂಜೆಹೊತ್ತು ಅಳಬಾರದು ಸುಮ್ಮನಿರು. ಬಡಿದಾಡಿದರೂ ನಿಮ್ಮ ಕಕ್ಕ ಸುಳ್ಳೇನಪಾ ಅವರು? ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಕಕ್ಕ ಅಂತ ಅನಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯ ಅದ ಏನು?” ಅಂತಃಕರಣದ ಒಳಹೊಕ್ಕು ಮಾತಾಡಿ ನೀರಿಳಿಸಿದ್ದಳು. ಅಂದು ಅವಳ ಕೈಯಿಂದ ಪಾರಾಗಬೇಕಾದರೆ ಸಾಕಾಗಿ ಹೋಯಿತು.

ಅಂಥ ಕಕ್ಕಿ ಈಗ ಇಲ್ಲವಾಗಿದ್ದಳೆಂದರೆ ನಂಬುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ? ಆ ವಿಚಾರವೇ ಅಸಹನೀಯವೆನಿಸಿತು. “ಕಾಕಾ, ಕಾಕಾ, ತಾಯಿನ್ನು ನುಂಗಿ ಕೂತ ನನಗ ತಾಯಾಗಿದ್ದಳು ಕಕ್ಕಿ. ಆ ಕಕ್ಕೀನೂ ಹೋದಳ? ಇನ್ನೇನು ಮಾಡಲಿ ಕಾಕಾ?” ಎಂದು ಮತ್ತೆ ಭೋರಿಟ್ಟು ಅಳಹತ್ತಿದ. ಮೈಮೇಲಿನ ಪರಿವೆಯಿಲ್ಲದೆ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಹೊರಳಾಡಹತ್ತಿದ. ಕಂಡವರಿಗೆಲ್ಲ ಸೆಡವಿನಿಂದ ಉತ್ತರವಿತ್ತು ಸಾಗುತ್ತಿದ್ದ ನಾರಾಯಣಾಚಾರಿ ಈಗ ಎಳಕೂಸಿನಂತೆ ಒದ್ದಾಡಿದ.

ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಪುನಃ ಅವನನ್ನು ಸಾಂತ್ವನಪಡಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅತ್ತತ್ತೇ ಅವನ ದುಃಖ ಕಡಿಮೆಯಾಗಲಿ ಎಂದು ಸುಮ್ಮನಾದರು. ನಾರಾಯಣಾಚಾರಿ ಅಳುವದನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಿಮೆಮಾಡಿ, “ಕಾಕಾ, ಕಕ್ಕಿಗೆ ಸಾಯೂ ಮುಂದ ಒಂದು ಗುಟುಕು ನೀರು ಹಾಕೋ ಪುಣ್ಯಾನೂ ನನಗಿಲ್ಲ. ಏನಾಗಿತ್ತು ಕಾಕಾ? ನನಗ ಹೇಳಿಕಳಿಸಲಿಲ್ಲ ಯಾಕೆ? ಅಂತ್ಯ ಕಾಲಕ್ಕಾದರೂ ಆಕೀ ಸೇವಾಮಾಡಿ ಆಕೀ ಋಣಾ ಗುಂಜಿಯಷ್ಟಾದರೂ ಮುಟ್ಟಿಸತಿದ್ದೆ. ಯಾಕ ಹೇಳಿಕಳಿಸಲಿಲ್ಲ ಕಾಕಾ?” ಎಂದು ಮತ್ತೆ ಗೋಳಿಟ್ಟ.

ಆಚಾರ್ಯರು ಅದಕ್ಕೇನು ಹೇಳಬೇಕು? ಇಬ್ಬರೂ ಗಂಡ ಹೆಂಡತಿ, ಈ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ದಿವಸಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣದ ಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನೇ ಮಾಡಿದಂತೆ ಇತ್ತು. ಆಚಾರ್ಯರಿಗಂತೂ ಇನ್ನು ಇರುವುದು ಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಜಗತ್ತಿಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿತ್ತು. ಜಗತ್ತು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಬದಲಾಗತೊಡಗಿತ್ತು.

ಹೊಸಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಹಳೆಯ ಕಸಕಡ್ಡಿಗಳೆಲ್ಲ ತೇಲಿ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಇದ್ದು ಜೀವನಕ್ಕೆ ತಲೆಭಾರವಾಗುವದಕ್ಕಿಂತ, ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋಗುವದೇ ಒಳ್ಳೆಯದೆಂದೆನಿಸಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಸಿದ್ಧತೆ ನಡೆಸಿದ್ದರು. ಗೀತೆಯ ಪಾರಾಯಣ ನಡೆಸಿದ್ದೂ ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ. ಸಾವಿಗೆ ಹೆದರಬಾರದೆಂದೇ ಈ ಎಲ್ಲ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡದ್ದು. ಇದು ಆಚಾರ್ಯರ ಪತ್ನಿಗೆ ಹೇಗೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗೊತ್ತಾಗಿತ್ತು. ಆಚಾರ್ಯರೇ ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ ತಾನಾದರೂ ಇದ್ದೇನು ಮಾಡಬೇಕು? ಮೊದಲಿನಿಂದ ಗಂಡನ ಛಾಯಾನುವರ್ತಿನಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದ್ದರೂ, ಈ ಒಂದು ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳುವಂತಿರಲಿಲ್ಲವೇನೋ!

“ನಾನೀ, ಆಕಿ ಪುಣ್ಯವಂತಿ ಅಂತ ನಾ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ? ಯಾರ ಸೇವಾನೂ ಆಕಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಏನೋ ಸ್ವಲ್ಪ ಜ್ವರಾ ಬಂದಿದ್ದವು. ದೇವರ ಮನ್ಯಾಗ ಮಲಗಸರಿ ಅಂತ ಹೇಳಿದಳು. ಮಲಗಲಿಕ್ಕೆ ಬ್ಯಾರೇ ಕಡೆ ಜಾಗಾನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆಗಲಿ ಅಂದೆ. ಅಲ್ಲೇ ಮಲಗಿದ್ದಳು. ಮೈಮುಟ್ಟಿದರ ಕೆಂಡದಂಥ ಜ್ವರ. ನಿದ್ದಿ ಹತ್ತಿದವರ್ದಂಗೆ ಮಲಗಿಬಿಟ್ಟಳು. ನೀರು ಹಾಕಿದರೂ ಬ್ಯಾಡಾ ಅಂದಳು. ನಿನ್ನೆ ರಾತ್ರೀನ ಇಲ್ಲೆ ತಂದು ಹಾಕಿದ್ದೆ. ಬೆಳತನಕಾ ಹತೀಲೇನ ಕೂತಿದ್ದೆ. ಮಳಿ ಹತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಥಂಡಿ ಆಗಿ ಜ್ವರಾ ಬಂದಿರಬೇಕೂ ಅಂತ ತಿಳಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಕಡಿಮ್ಯಾಗತದ ಅಂತ ತಿಳಕೊಂಡು ನಾನು ಗೀತಾ ಓದಿಕೋತ ಕೂತೆ. ನಸಕಿಮ್ಯಾಗ ದಿನದ್ದಾಂಗೆ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೋದೆ. ಬರೂದರಾಗ ದೇವರಪಾದ ಸೇರಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಈಗ ಅನಸತದ, ಅವು ಥಂಡಿ ಜ್ವರಾ ಆಗಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಅಂತ.” ಆಚಾರ್ಯರು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿಯೇ ತಮ್ಮ ಪತ್ನಿಯ ಮರಣದ ಕತೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದರು.

ನೆರೆದವರೆಲ್ಲ ಸಹಾನುಭೂತಿಯಿಂದ ಕೇಳಿದರು. ಆಚಾರ್ಯರ ಪತ್ನಿಯ ಮರಣ ಅವರಲ್ಲಿ ಹೆದರಿಕೆಯನ್ನೆ ಹುಟ್ಟಿಸಿತ್ತು. ಮರಣವೆಂದರೆ ಇಷ್ಟು ಅಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿರುತ್ತದೆಯೇ? ಮಳೆ ಬಂತು, ಗಾಳಿ ಬೀಸಿತು. ಎಲ್ಲರ ಮನೆಗಳಂತೆಯೇ ಆಚಾರ್ಯರ ಮನೆಯ ಗೋಡೆಯೂ ಬಿದ್ದಿತು. ಅವುಗಳಂತೆಯೇ ಆಚಾರ್ಯರ ಪತ್ನಿಯೂ ಸೀತೆ ನೆಲದೊಡಲಿನಲ್ಲಿ ಮರೆಯಾದಂತೆ, ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳದೆ ಕೇಳದೆ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟರೇ? ಬದುಕು ಸಾವುಗಳೆಲ್ಲ ಆಟವಾಗಿ ಹೋದವೇ?

ಅಂತ್ಯಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಆಚಾರ್ಯರು ಹೇಳಿದ್ದರೂ ಅವರಾರಿಗೂ ಅದಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸಾದಂತೆಯೇ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಆಚಾರ್ಯರೇ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಎಚ್ಚರಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ವಾಲೀಕಾರ ಮಲ್ಲ ಬಿದಿರುಗಳನ್ನೂ ಉಳಿದ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನೂ ತಂದು ಹಾಕಿದ. ಆಗಲೇ ಸುದ್ದಿ ಊರಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹರಡಿದ್ದು.

ಯಾರ್ಯಾರೋ ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಕಾಣಲು ಬಂದರು. ಬಂದ ಜನರಿಗೆ ಮನೆ ಹಿಡಿಸದಾಯಿತು. ಬಂದವರು ಮಳೆಯಲ್ಲೇ ನಿಂತರು. ಯಾರಿಗೂ ಯಾತರ ಪರಿವೆಯೂ ಇದ್ದಂತೆ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಹೊಸ ಸೀರೆ, ದಂಡೆ, ಕುಂಕುಮ ಏನೇನೋ ಬಂದವು.

ಊರ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲ ಅಲ್ಲಿ ಕೂಡಿದ್ದರು. ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ಜಾತಿಭೇದ ಕೂಡ ಇಲ್ಲದೆ ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಆಚಾರ್ಯರ ಪತ್ನಿಯ ಅಂತ್ಯದರ್ಶನವನ್ನು ಪಡೆದರು. ಕಣ್ಣೀರಿಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು.

ಹಣೆತುಂಬ ಕುಂಕುಮ, ಹೂಮಾಲೆ, ಕಾಡಿಗೆ, ಕಾಲುಂಗರ ಪಿಲ್ಲೆಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತಳಾಗಿ, ಸಕಲಸೌಭಾಗ್ಯಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿ, ಕಂಕಣಕೈಯನ್ನು ಮೇಲೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆಚಾರ್ಯರ ಪತ್ನಿ ಕೊನೆಯ ಯಾತ್ರೆಗೆ ಸಿದ್ಧಳಾಗಿದ್ದಳು. ಊರಿಗೆ ಊರೇ ಸ್ಮಶಾನಯಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಬಂದಿತ್ತು. ಸೂರ್ಯೋದಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಯಾತ್ರೆ ಹೊರಟಿತು.

ಈ ಮರಣವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಸಾಂತ್ವನಗೊಳಿಸಲೆಂದು ಲಿಂಗಪ್ಪ ಹಾಗೂ ಪಡದಯ್ಯನವರಿಬ್ಬರೂ ಬಂದಿದ್ದರು. ಲೋಕೋಪಚರಕ್ಕಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ಸಮಾಧಾನದ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿ ಎದ್ದರು. ಸ್ಮಶಾನಯಾತ್ರೆಯೊಡನೆ ತಾನು ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಲಿಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ಮನಸ್ಸಾಯಿತು. ಪಡದಯ್ಯನವರು ಮಾತ್ರ ಇದನ್ನರಿತು ಮಠಕ್ಕೆ ನಡೆದೇಬಿಟ್ಟರು. ಲಿಂಗಪ್ಪನೊಡನೆ ನೀರಗಸೆಯವರೆಗೆ ಯಾತ್ರೆಯ ಜೊತೆಗೆ ನಡೆದ. ಆದರೆ ಅವನನ್ನು ಮಾತಾಡಿಸುವವರು ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರ ಮನಸ್ಸೂ ದುಃಖದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗೇಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಯಾರ ಬಾಯಲ್ಲೂ ಆಚಾರ್ಯರ ಪತ್ನಿಯ ಹೊಗಳಿಕೆಯ ಮಾತುಗಳಿಲ್ಲದೆ ಬೇರೇನೂ ಕೇಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಚಾರ್ಯರ ಪತ್ನಿಯ ಜೀವನಚಿತ್ರವೇ ಅವರ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೆ ಬಂದಂತಾಗಿತ್ತು. ಈ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಂತೂ ಅವಳನ್ನು ಮರೆಯುವದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟು ದಿನ ಮರೆಯಲ್ಲಿ, ಮೋಡಗಳ ಹಿಂದಿನ ಬೆಳಕಿನಂತೆ ಅವಳು ಬಾಳಿದ್ದಳು. ಒಂದು ದಿನವು ಒಬ್ಬರಿಗೂ ಬಿರುಸುಮಾತಾಡಿ ನೋಯಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ನೆನೆಸಿದ ಕತೆಯನ್ನೇ ಮತ್ತೆ ನೆನೆಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಇದೊಂದು ತುಂಬಿ ಬರಲಾರದ ಹಾನಿಯೆಂದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅನಿಸಿತ್ತು. “ಮುದುಕನ ಬಾಳ್ವೆ ಇನ್ನ ಕಠಿಣಾತು!” ಎಂದು ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಕೆಲವರು ಮರುಗಿದರು.

ಆಚಾರ್ಯರು ಮಾತ್ರ ವಿಚಲಿತರಾಗದೆ ಸ್ಮಶಾನಯಾತ್ರೆಯ ಜೊತೆಗೆ ನಡೆದಿದ್ದರು. ಅವರ ಬಾಯಿ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದರೂ ಹೃದಯ ಗೀತೆಯ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ನುಡಿಯುತ್ತಿತ್ತು. “ನೈನಂ ಛಿಂದಂತಿ ಶಸ್ತ್ರಾಣಿ, ನೈನಂ ದಹತಿ ಪಾವಕಃ ನ ಚೈನಂ ಕ್ಷೇದಯಂತ್ಯಾಪೋ

ನ ಶೋಷಯತಿ ಮಾರುತಃ” ಆತ್ಮದ ಸ್ವರೂಪ ಇದೇ ಎಂದು ಈ ನಶ್ವರ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಮಳೆ ಸುರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಗಾಳಿ ಬೀಸುತ್ತಿತ್ತು. ದೂರದಲ್ಲಿ ನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತಿಸಿದ ಬೆಂಕಿ ಕಾಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆತ್ಮ ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮೀರಿ ಅಮರವಾಗಿರುತ್ತದಂತೆ. ಅದರ ಸ್ವರೂಪ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟುವಷ್ಟು ನಿಚ್ಚಳವಾಗಬೇಕು. ಹೇಗೆ? ಆಚಾರ್ಯರು ದೇವರಿಗೆ ಮೊರೆಯಿಟ್ಟರು. “ದಿವ್ಯಂ ದದಾಮಿ ತೇ ಚಕ್ಷುಃ” ಈ ವರವನ್ನು ಯಾರು ಕೊಡಬಹುದು? ಆಚಾರ್ಯರ ಮನಸ್ಸು ಒಂದೇ ಸವನೆ ಧೇನಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

೪೬

ಆಚಾರ್ಯರ ಪತ್ನಿಯ ಶವವನ್ನು ಲಿಂಗಪ್ಪ ನೀರಗಸೆಯವರೆಗೆ ಕಳಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಹೋದದ್ದೇ ಸಾಕಾಗಿತ್ತು. ಮಳೆ, ಕಾಲಲ್ಲಿ ಕೆಸರು, ಚಳಿ-ಗಾಳಿ ಇವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಲಿಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ಮುಂದುವರಿಯುವ ಮನಸ್ಸಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಮಠಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಬಂದ. ಪಡದಯ್ಯನವರು ಅವನನ್ನು ಚೇಷ್ಟೆ ಮಾಡುವದಕ್ಕೂ ಹಿಂಜರಿಯಲಿಲ್ಲ. ಆಚಾರ್ಯರ ಪತ್ನಿ ತೀರಿಕೊಂಡದ್ದಕ್ಕೆ ಪಡದಯ್ಯನವರಿಗೇನೂ ದುಃಖವಾಗುವ ಕಾರಣವಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವರದು ವಜ್ರಸಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವೇ. ಈ ಅಳುಬುರುಕತನ ಅವರಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಊರ ಗೌಡನಾದ್ದರಿಂದ ತಾನು ನಾಲ್ಕು ಜನರ ಸಲುವಾಗಿ ಸ್ಥಾನನಯಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲೇಬೇಕಾಯಿತು ಎಂದು ಲಿಂಗಪ್ಪ ಸಮರ್ಥನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ.

ಆಡುತ್ತಾಡುತ್ತ ಮಾತು ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಚಿಮಣಾಳ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿತು. ಲಿಂಗಪ್ಪ ಸುತ್ತುಸುತ್ತಾಡಿ ಮಾತಾಡತೊಡಗಿದ. ಪಡದಪ್ಪನವರಿಗೂ ಅಷ್ಟೇ ಬೇಕಾಗಿತ್ತೇನೋ! ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡನೇ ಚಿಮಣಾಳ ಶಾಶ್ವತ ಪ್ರಿಯಕರನೆಂದಾಗಿ ಬಿಟ್ಟರೆ ಅವರ ಮೇಲಿನ ಹೊಣೆ ಅರ್ಧ ಹಗುರವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಚಿಮಣಾ ಅವರ ಪಾದಕೃಂಟಿಕೊಂಡು, ಈಗ ಪಾಪಕ್ಕೂ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಯಾವುದೋ ತಲೆತಿರುಕತನದಿಂದ, ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲ ನಿದ್ದೆಗೆಟ್ಟು ಅವಳನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅವಳನ್ನು ಸಾಕುವದೆಂದರೆ ಒಂದು ಮುಳ್ಳಿನಂತೆ ಚುಚ್ಚುವ ಎಚ್ಚರವನ್ನೇ ಸಾಕಿಕೊಂಡಂತಿತ್ತು. ಅಂತರಂಗವನ್ನು ಮರೆಯುವದರಲ್ಲಿಯೇ ಪಡದಯ್ಯನವರಿಗೆ ಸುಖವಿತ್ತು. ಇಡೀ ಜೀವನವನ್ನೇ ಮರೆಯುವದರಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದರು. ನೂರೆಂಟು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕಾರಭಾರಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಆಸಕ್ತಿ ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಕ್ಕೆ ಇದೇ ಕಾರಣ. ಸ್ವಭಾವತಃ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಆಸಕ್ತಿ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ವೈರಾಗ್ಯ ಅವರ ಪಾಲಿಗೆ ಕಹಿ ಕೂಳಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಸನ್ಯಾಸದ ಹೊಣೆಗೇಡಿತನ ಸುಖಿಕರವಾಗಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಠವನ್ನು ಬಿಡುವದು ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ.

“ಬಿಲ್ಲು ಬೆಳವಲಕಾಯು ಹಿಡಿಬಾರದಯ್ಯ” ನಿಜ. ಆದರೆ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯೊಂದಿದ್ದರೆ ಎಂಥ ಪಾಪದ ಮೇಲೂ ಮುಸುಕು ಹಾಕಿ ವೈರಾಗ್ಯ-ಸಂಸಾರಗಳ ಸಮನ್ವಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಬಹುದಲ್ಲ! ಪಡದಯ್ಯನವರು ಸಾಧಿಸಿದ್ದರು. ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಸಣ್ಣತನವನ್ನು ಬಯಲಿಗೆಳೆಯುವದರಲ್ಲಿ ಅವರು ನಿಷ್ಣಾತರಾಗಿದ್ದರು. ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯ ಬಲವಾದ ಸೂತ್ರವೊಂದರಿಂದಲೇ ತಮ್ಮ ತೀರ ವಿಮುಖವಾಗಿದ್ದ ಇಬ್ಬಗೆಯ ಬಾಳುವೆಯನ್ನು ಬಿಗಿದಿದ್ದರು. ವಿರಕ್ತಿಯ ವೇಷದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯ ಅಕ್ಷಯಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಭದ್ರವಾಗಿರುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು.

ಆದರೆ ಪಾಪ ಆ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯನ್ನೇ ಹಣ್ಣುಗೊಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಚಿಮಣಾ ತಮ್ಮ ಸೆರೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಅವಳ ಇರವು ಅಸಹನೀಯವಾಗಿತ್ತು. ಇದೊಂದು ಆಟದಲ್ಲಿ ಪಡದಯ್ಯನವರು ಒಳಗಿಂದೊಳಗೇ ಸೋತುಹೋಗಿದ್ದರು. ಚಿಮಣಾ ಬೇಕಾಗಿದ್ದಳು, ಬೇಡವಾಗಿದ್ದಳು. ಇವೆರಡೂ ನಿಜವಿದ್ದಾಗ ಬುದ್ಧಿ-ಹೃದಯಗಳ ಒಳತೋಟಿ ಮಸಗುತ್ತಿತ್ತು. ತಿರಸ್ಕಾರ ಮೋಹಗಳೆರಡೂ ಗುರುಮುರಿಗೆ ಹಾಕಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಗಾಸಿಗೊಳಿಸಿದ್ದವು.

ಇಂಥ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಲಿಂಗಪ್ಪ ಅವರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದ. ಅವನ ಮೋಹವನ್ನು ಅವರು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿಯೇ ಗುರುತಿಸಿದ್ದರು. ಹುಂಬತನದಿಂದಾಗಿ ಲಿಂಗಪ್ಪ ಅನೇಕವೇಳೆ, ಚಿಮಣಾಳ ಬಗ್ಗೆ ತನ್ನ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದ. ಅದನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ್ದರಿಂದಲೇ ಪಡದಯ್ಯನವರು ಸುಲಭವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಪಾಪದ ಹೊಣೆಯನ್ನು ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ಅವನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊರಿಸಿದ್ದರು. ಅವನು ಹೆದರಿದ್ದ, ಆದರೆ ಅದನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುವ ಧೈರ್ಯ ಅವನಿಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂದಿನಿಂದ ಪಡದಯ್ಯನವರು ಈ ಹೊರ ಆಟದ ಚಿಂತೆಯಲ್ಲೇ ತೊಡಗಿದ್ದರು. ಈಗಲೂ ಅದೇ ವಿಚಾರವನ್ನೆತ್ತಿದರು.

ಲಿಂಗಪ್ಪ ಚಿಮಣಾಳ ಬಗ್ಗೆ ತನಗಿರುವ ಮೋಹವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ. ಆ ಆಸೆ ಹೇಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ತೃಪ್ತಿಯಾದೀತೆಂದು ಅವನ ಚಿಂತೆ. “ಅಂತೂ ಗೌಡಿಗೆ ಒಂದು ಜೋಡು ಬೇಕಾಗೇತಿ ಅನ್ನರಿ. ಬಾಳೇವು ಒಂದು ಮೆಟ್ಟಿಗೆ ಹತ್ತಿದ ಮ್ಯಾಗ ಬೇಕ ಬೇಕಲ್ಲಾ?” ಪಡದಯ್ಯನವರು ಅಂತರದಲ್ಲಿ ತೂಗುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಆಸೆಗೆ ಒಂದು ಆಧಾರವನ್ನೂ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. “ಅದೇಟೊತ್ತಿನ ಮಾತರಿ. ನೀವು ಮನಸ್ಸುಮಾಡರಿ, ಚಿಮಣಾನ್ನ ನಿಮಗೊಪ್ಪಿಸೋದು ನನಗ ಕೂಡಿತು” ಎಂದು ಅಪೂರ್ವವಾದ ಸಹಾಯ ನೀಡುವ ಮಾತನ್ನೂ ಆಡಿದರು.

ಲಿಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ಅಪೂರ್ವ ಹರ್ಷವಾಯಿತು. ತನ್ನ ದೈವದ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶ್ವಾಸ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಪಡದಪ್ಪನ ಹೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿದ್ದ ಈ ರತ್ನ ಇಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿ ತನ್ನ ಕೈಗೆ ಬೀಳುವದೆಂದೆಣಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸರ್ಪಕ್ಕೆ ಅದೇ ತಲೆಭಾರವಾಗಿತ್ತೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆ ರತ್ನವನ್ನು ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಕೈತ್ತು ಸರ್ಪ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಒಂದೇ ಕಡೆಗೆ ಈ ನಿಧಿಯನ್ನು ಕಾಯುತ್ತ ಕೂಡುವುದು ಅದರ ಸ್ವಭಾವವೂ ಅಲ್ಲ. ಆಸೆಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ ಪಡದಯ್ಯನವರ ಪಾಲಿಗೆ ಇದೂ ಒಂದು ಸೋಲಾಗಿತ್ತು. ಸ್ವಭಾವದ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಗೆಲುವನ್ನು ಪಡೆಯುವದರಲ್ಲಿ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ? ಲೂಟಿ, ಕಳವು, ಕಾರಸ್ಥಾನಗಳೆಲ್ಲ ಪಾಪಗಳೇ ಆಗಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಅವು ದೆವ್ವವಾಗಿ ಕಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಚಿಮಣಾಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದೇ ತಪ್ಪಾಗಿತ್ತು. ದೂರವಿರುವದೂ ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದೇ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದರು. ಭೋಗದ ರೀತಿಯೇ ಹಾಗೆ. ಕೊಲೆ ಮಾಡಿದವನನ್ನೇ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಕೊಲೆ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅಥವಾ ವಿಮುಖರಾಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಭೋಗವನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿದರೆ ಸಾಕು; ಜೀವನದುದ್ದ ಅದೇ ನಮ್ಮ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಚಿಮಣಾ ಒಳಗಿನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಸೆರೆಯಾಗಿದ್ದಳು. ಒಂದು ಮಾತನ್ನೂ ಆಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಬೇಡವೆನಿಸಿದರೆ ಅವಳ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡದೆಯೂ ಇರಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೂ ಅವಳ ನೆನಪು ಪಡದಯ್ಯನವರ ಸುತ್ತು ಓಡಾಡುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು. ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಕಂಡ ಅವಳ ಬೊಗಸೆಗಳಿಲ್ಲಗಳು ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೆರಳಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವಳ ದಿನನಿತ್ಯದ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಕೆಲಸಗಳೂ, ಯಾವುದೋ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ಅಲೌಕಿಕವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಅದರ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಅಷ್ಟೇ ಅಸಹನೀಯವಾಗಿತ್ತು. ಅಂತೆಯೇ ಈಗ ಲಿಂಗಪ್ಪನ ಕೊರಳಿಗೆ ಅದನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ತಾವು ಬಿಡುಗಡೆ ಪಡೆಯಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ಈ ಸಂಗತಿಯೇ ದುಃಖಕರವಾಗಿತ್ತು. ತಮ್ಮ ಕ್ಷುದ್ರತನ ತಮಗೆ ಭೂತವಾಗಿ ಕಂಡಿತ್ತು. ಎಷ್ಟು ಮುಸುಕುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡರೂ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿತ್ತು. ನಮ್ಮನ್ನು ನಾವೇ ಮರೆಯುವುದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ಜೀವನವೇನು ದೀರ್ಘವಾದ ಒಂದು ನಿಧಿಯೇ? ಪಾಪದ ಎಚ್ಚರವಿದ್ದರೆ ನಿಧಿ ಕೂಡ ಹತ್ತಲಾರದು. ಪಡದಯ್ಯನವರೂ ಕೊನೆಗೂ ಈ ಜಿದ್ದಿನಲ್ಲಿ ಸೋತಿದ್ದರು; ಮರ್ಮಾಹತರಾಗಿದ್ದರು.

ಏನೇ ಆಗಲಿ, ಲಿಂಗಪ್ಪನೊಬ್ಬ ಈಗ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದ. ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಇನ್ನೊಂದು ಯಜ್ಞಪಶು ಕೈಗೆ ಬಂದು ಬಿದ್ದಂತಾಗಿತ್ತು. ಅವನ ಕೈಗೇ ಈ ಬಂಧನವನ್ನು ತೊಡಿಸಿ ಪಾರಾಗಬಹುದಿತ್ತು. ಲಿಂಗಪ್ಪ ಉಬ್ಬಿಹೋಗಿದ್ದ. ಅವರು

ಹೇಳಿದ ಮಾತಿಗೆ ಒಪ್ಪುವದಲ್ಲದೆ, ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದೆ ಹೋದ. ತಾನು ಚಿಮಣಾಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಲು ಸಿದ್ಧನಿರುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟ. ಪಡದಯ್ಯನವರು ಈ ಮಾತಿಗೆ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಅವರ ಕ್ಷುದ್ರತನ ಹೆಡೆಯೆತ್ತಿತು. ಅವರು ಬಯಸಿದ್ದು ತಮ್ಮ ಬಿಡಗಡೆಯೇ ಹೊರತು, ಚಿಮಣಾಳ ಉದ್ಧಾರವನ್ನಲ್ಲ! ಲಿಂಗಪ್ಪನ ಹುಚ್ಚುತನವನ್ನು ನೋಡಿ ಅವರಿಗೆ ನಗೆ ಬಂತು. “ಏನ ಮಾತಾಡತೀರಿ ಗೌಡರ? ನಾಳೆ ನಾಕು ಮಂದಿ ಏನಂದಾರು? ಜನರು ಹೌದು ಅನ್ನೂಹಾಗ ಬಾಳೇ ಮಾಡಬೇಕು. ಚಿಮಣಾನಂತರಾ ಹೆಣ್ಣಿನ ಗೂಡ ಬಾಳೇ ಮಾಡೂದು ತಮ್ಮಂತಾ ವತನದಾರರಿಗೆ ಭೂಷಣ ಅಲ್ಲ. ಚಿಮಣಾನ ಗೂಡ ಸಂಬಂಧ ಇರಲಿ, ಆದರ ಮದವೀ ಮಾತ ಆಡಬ್ಯಾಡಿ” ಎಂದು ನೀಚ ಸಲಹೆಯೊಂದನ್ನಿತ್ತರು.

ಲಿಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಪಡದಪ್ಪನ ಮಾತಿನ ಅರ್ಥ ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅದರ ರಹಸ್ಯ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಚಿಮಣಾ ಹಾಗೂ ತಾನು, ಇಬ್ಬರೂ ಮದುವೆಯಾಗಲು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೆ ಇವರೇಕೆ ಅಕ್ಷೇಪಿಸಬೇಕು? ಅದು ತಮ್ಮ ವೈಯಕ್ತಿಕ ವಿಷಯವಲ್ಲವೇ? ಲಿಂಗಪ್ಪ ಏನೂ ತಿಳಿಯದವನಂತೆ ಮಿಕ್ಕಿಮಿಕ್ಕಿ ನೋಡಹತ್ತಿದ.

“ನಾ ಹೇಳೂದ ತಿಳೀಲಿಲ್ಲ ಹೌದಲ್ಲೋ ಗೌಡರ? ಇಂತಾ ಹೆಣ್ಣಿನ ಗೂಡ ಮದಿವ್ಯಾಗಬಾರದು ಅಂತ ನಾ ಹೇಳೂದು. ಅದರಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಮರ್ಯಾದಿ ಉಳ್ಳಾಣಿಲ್ಲ. ಮದಿವ್ಯಾಗಬಾರದಂತಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೂ ನಾ ಹಂಚಿಕೆ ತಗದೀನಿ. ಸಾತೇನಹಳ್ಳಿ ಗೌಡರಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಮಗಳದಾಳ. ಗೌಡರೂ ಗಟ್ಟುಳ್ಳವರು. ಮನ್ಯಾಗ ಹದಿನಾರತ್ತಿನ ಕಮತ ಐತಿ. ಅಂತವರ ಬೀಗತನಾ ನಿಮಗ ಮುಂದೆ ಆಸರಾದೀತು. ನಾ ಹೋಗಿ ಗೊತ್ತುಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರತೀನಿ. ನಿಮಗ ಈ ಊರ ಗೌಡಿಕಿ, ವತನಾ, ಭೂಮಿ ಸೀಮಿ ಕಾಯಂ ದಕ್ಕಬೇಕಾಗಿದ್ದರ ರುದ್ರಪ್ಪಗೌಡರ ಅಳಿಯಂದಿರಾಗಬೇಕು. ಇನ್ನ ಚಿಮಣಾಳ ಮ್ಯಾಗ ಮನಸ್ಸಾಗಿದ್ದರ ಹೇಳಿ, ಆಕಿನ್ನೂ ತಂದು ನಿಮಗ ಕೊಡತೇನು. ನೀವು ನಮಗ ಬೇಕಾದವರು. ನಿಮ್ಮ ಹಿತಾ ಅಂದರ ನನ್ನ ಹಿತಾ” ಪಡದಯ್ಯನವರು ರಸವತ್ತಾಗಿ ಲಿಂಗಪ್ಪನ ಭವಿಷ್ಯದ ವಿಶ್ವಕರ್ಮರೇ ತಾವನ್ನುವಂತೆ ಹೇಳಿದರು. ಲಿಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಅವರು ಹಾಗೆ ಕಂಡದ್ದೂ ನಿಜ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅಜರಾಣಿಯ ಕುರುಬಗೆರಿಯಲ್ಲಿ ಏನೂ ಬೆಲೆಯಿಲ್ಲದೆ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದ ತನ್ನನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತಿ ತನ್ನ ಉದ್ಧಾರವನ್ನೇಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು? ಅವರಿದ್ದರೆಂದೇ ಪಾದಳಿಯ ಇಂಥ ವಿಷಮ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲೂ

ತನಗೆ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ವೈಭವ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತಲ್ಲವೇ? ಮಠದ ಆಶ್ರಯವಿರದಿದ್ದರೆ ತನ್ನನ್ನು ಬೀದಿ ನಾಯಿ ಕೂಡ ಕಡೆಗಣಿಸಬಹುದಿತ್ತು.

“ನಿಮ್ಮ ಮಾತೂ ತಗದು ಹಾಕಾಕ ಬರಾಣಿಲ್ಲಾ. ನಿಮಗ ಆ ಹುಡುಗಿ ಪಸಂತ ಬಿದ್ದಿದ್ದರ ಹೋಗಿಬರಿ, ನಾ ಬರಾಕ ಆಗಾಣಿಲ್ಲಾ. ಊರಾಗ ಕಳವಿನಿಂದ ಜನಾ ಗಾಬರಿ ಆಗ್ಯಾರು. ಮ್ಯಾಗ ಮಳಿ ಹತ್ತಿ ಮನಿ ಬಿದ್ದು ಬಾಳಗೇಡ್ಯಾರು ಅವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಧೈರ್ಯೇ ಹೇಳಾಕ ನಾ ಇಲ್ಲೇ ಇರಬೇಕಾಗತ್ತೈರಿ. ಮತ್ತ ಇಲಿ ಬಿದ್ದ ಮನಿ ಯಾದಿ ಮಾಡಿ ಘೌಜದಾರರಿಗೆ ಕಳಸಬೇಕು. ಊರ ಶಾಂತ ಆದ ಮ್ಯಾಗ ಲಗ್ಗದ ವಿಚಾರ. ಮತ್ತ ಇನ್ನೊಂದು ಮಾತು. ಈಗ ಚಿಮಣಾನ್ನ ನಾನೇ ತಂದು ಮಠದಾಗ ಇಟ್ಟೇನಿ ಅಂತ ಸುದ್ದಿ ಹಬ್ಬಿಸೀರಿ. ಈ ಮಾತು ಸಾತೇನಹಳ್ಳಿ ಗೌಡರಿಗೆ ತಿಳಿದರ ಏನಾದೀತು?” ಲಿಂಗಪ್ಪ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ಸಂಶಯವನ್ನು ಆಡಿತೋರಿಸಿದ.

“ಅದಕೇನಾಗತೇತಿ? ತಮ್ಮ ಅಳಿಯಾ ಖಿಂಬೀರ ಅದಾನ ಅಂತ ತಿಳಕೊಂತಾರು. ರುದ್ರಪ್ಪಗೌಡರಿಗೆ ಇಬ್ಬರು ಹೆಂಡರು. ಮತ್ತ ಮ್ಯಾಗ ಇಟಗೊಂಡವರೇಸೋ ಮಂದಿ ವತನದಾರರಿಗೆ ಇವು ಇರಾಕುಬೇಕು, ನೀವೇನೂ ಹಚಿಗೋಬ್ಯಾಡಿ” ಎಂದು ಪಡದಯ್ಯನವರು ಧೈರ್ಯ ಹೇಳಿದರು.

ಲಿಂಗಪ್ಪ ಸುಮ್ಮನಾದ. ಎಲ್ಲವೂ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಂತೆಯೇ ನಡೆಯಬೇಕೆಂದು ದೈವ ಸಂಕಲ್ಪವಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ಪಡದಯ್ಯನವರು ಕಾರಣಪುರುಷರಾಗಿದ್ದರು. ತನ್ನ ಜೀವನದ ಹೊಣೆಯನ್ನೇ ಅವರ ಮೇಲೆ ಹೊರಿಸಿ ನಿಶ್ಚಿಂತನಾಗಿಬಿಟ್ಟರಾಯಿತು. ಚಿಮಣಾಳಿಗೂ ಈ ಮಾತನ್ನು ತಿಳಿಸುವದಾಗಿ ಅವರು ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಅಂತೂ ಪಾದಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮುಂದಿನ ಜೀವನ ನಿರಾತಂಕವಾಯಿತೆಂದು ಲಿಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ಹರ್ಷವಾಯಿತು.

ಪಡದಯ್ಯನವರು ಈ ಹಂಚಿಕೆ ಹೂಡಿರಲು ಇನ್ನೊಂದು ಕಾರಣವೂ ಇತ್ತು. ಕಳವು ಮಾಡಿ ತಂದಿದ್ದ ಹಮ್ಮಿಣಿಗಳೆಲ್ಲ ಅವರ ಸಂದುಕುದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದವು. ಅವು ದಕ್ಕುವ ತನಕ ಅವುಗಳನ್ನು ಕಾಯುವದೇ ದೊಡ್ಡ ತೊಂದರೆಯಾಗಿತ್ತು. ನಾಳೆಯಾಗಲಿ, ನಾಡದಾಗಲಿ ಘೌಜದಾರ ಬರುವವನಿದ್ದ. ಪಾರ್ವತೆವ್ವನ ತಕರಾರು, ಊರವರ ದೂರುಗಳ ವಿಚಾರಣೆ ನಡೆದೀತು. ಆಗ ಮಠದಲ್ಲಿ ಮುದ್ದೇಮಾಲು ಸಿಕ್ಕು ಗೊಂದಲವಾದೀತು. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಯೋಚಿಸಿದಾಗ ಕೆಲದಿನಗಳವರೆಗೆ ಊರು ಬಿಡುವದೇ ಒಳ್ಳೆಯದೆಂದು ಕಂಡಿತ್ತು. ಅದೇ ರಾತ್ರಿ ಲಿಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ಹಮ್ಮಿಣಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟರು.

ಲಿಂಗಪ್ಪನೂ ಮಲಗಲಿಕ್ಕೆ ಹೋದ. ಪಡದಯ್ಯನವರು ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ಕುಳಿತಿದ್ದವರು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅಡ್ಡಾದರು. ಊರು ಬಿಡುವದರ ಬಗ್ಗೆ ಅವರು ಕೃತನಿಶ್ಚಯರಾಗಿದ್ದರು. ಯಾಕೋ ಪಾದಳಿ ಅವರಿಗೇಗ ಬೇಸರಾಗಿತ್ತು. ಉರವರೆಲ್ಲ ಹೊರದೂಡಿದ್ದರೂ ಮತ್ತೆ ತಾವು ಈ ಮಠಕ್ಕೆ ಬಂದದ್ದೇಕೆ? ಯಾವ ಮನೋಭೀಷ್ಪವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸಿದಂತಾಯಿತು? ಊರೂರು ಅಲೆದಾಡಿ ಚಿಮಣಾಳನ್ನು ಹುಡುಕಿ ತಂದಿದ್ದರು. ಇಲ್ಲಿ ಬಂದ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಕಾಯಕ ಮತ್ತೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿತ್ತು. ಹೊಲ ಹರಗಿಸಿದ್ದಾಯಿತು; ವಾಡೆಯ ಕಬಜಾ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟದ್ದಾಯಿತು; ಊರನ್ನು ಲೂಟಿ ಮಾಡಿಸಿದ್ದಾಯಿತು; ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡನನ್ನು ಗೌಡಿಕಿಯ ಪೀಠದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದಾಯಿತು. ಅದರಿಂದ ತಮಗೆ ಏನು ತೃಪ್ತಿ? ಪಡದಯ್ಯನವರ ಒಳಜೀವ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನೇ ಕಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಬೇಸರವೇ ಒಟ್ಟು ನಿಂತಿತ್ತು. ಈಗ ಬೇಕಾಗಿದ್ದು ಬಿಡುಗಡೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಈ ಹೊಂಚನ್ನು ಹಾಕಿದ್ದರು. ಇನ್ನು ಚಿಮಣಾ? ಅವಳೇನು, ತಮ್ಮನ್ನು ನಂಬಿಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ತಮಗಂತೂ ಅವಳು ಜೀವನಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯವೆಂದೆನಿಸಿರಲಿಲ್ಲ.

ಪಡದಪ್ಪನವರಿಗೆ ಅದೇ ಜೊಂಪು ಹತ್ತಿತ್ತು. ಅರೆ ಎಚ್ಚರ, ಅರೆ ನಿದ್ರೆಯ ಮಜ್ಜಿನಲ್ಲಿದ್ದರು. ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಕನಸು. ಪಡದಯ್ಯನವರು ಕುದುರೆಯನ್ನೇರಿ ಹೊರಟಿದ್ದಾರೆ. ನೋಡಿದತ್ತ ಬಯಲೇ ಬಯಲು. ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಮೈಲುದ್ದ ಚಾಚಿದೆ. ಬಿಸಿಲು ಜೋರಾಗಿ ಸುಡುತ್ತಿದೆ. ಗಿಡ-ಗಂಟಿಗಳೆಲ್ಲ ಎಲ್ಲಿ ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದವೋ ಒಂದೂ ಇಲ್ಲ. ಪಡದಯ್ಯನವರು ನೀರಡಿಸಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ನೀರು ದೊರೆಯುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಹಿಂದಿರುಗಿ ನೋಡಿದರು. ಸರ್ಪವೊಂದು ತಮ್ಮ ಬೆನ್ನು ಹಿಂದೆಯೇ ಬರುತ್ತಿದೆ. ಕುದುರೆಯ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದೇ ಬರುತ್ತಿದೆ. ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಅದರ ಗೋದಿಬಣ್ಣದ ಮೈ ಮಿರಮಿರನೆ ಮಿಂಚುತ್ತಿದೆ. ಮುಚ್ಚಿದ ಹಡೆಯನ್ನೊಮ್ಮೆ ಅರಳಿಸಿ ಅದು ಮೇಲೆತ್ತಿದಾಗ ಹೆಣ್ಣಿನ ಕಣ್ಣೊಂದು ತೆರೆದಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಅದು ಸರ್ಪವೆಂದು ತಿಳಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಹೆದರಿಕೆಯಾಯಿತು. ಕುದುರೆಯನ್ನು ಓಡಿಸಬೇಕೆಂದರು. ಅದು ದಣಿದಿದೆ. ಬಿಸಿಲು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಅಪ್ಪಳಿಸುತ್ತಿದೆ. ಕುದುರೆಯಿಂದಿಳಿದು ಓಡಿಹೋಗುವ ತ್ರಾಣವೂ ಉಳಿದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸರ್ಪ ಮಾತ್ರ ಅಪೂರ್ವ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಓಡಿಬರುತ್ತಿದೆ. ತಪ್ಪಿಸುವದಾದರೂ ಹೇಗೆ? ತಪ್ಪಿಸಲು ಸ್ಥಳವಾದರೂ ಎಲ್ಲಿದೆ? ಪಡದಯ್ಯನವರು ಚೀರಬೇಕೆಂದರು. ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹೆದರಿಕೆ ಮೈಯನ್ನೆಲ್ಲ ಹಿಂಡಿಬಿಟ್ಟಿತು.

ಹೌದು, ಮೈಯನ್ನೆಲ್ಲ ಹಿಂಡಿದಂತೆ ಬೆವರು ಸುರಿದಿತ್ತು. ಗಡಬಡಿಸಿ ಕಣ್ಣು ತೆರೆದಾಗ ತಾವು ಮಠದಲ್ಲಿದ್ದದ್ದು ಗೊತ್ತಾಗಿ ಪಡದಯ್ಯನವರಿಗೆ ಧೈರ್ಯ ಬಂದಿತು. ಆಮೇಲೆ ನಿಧ್ನ ಹತ್ತುವಂತೆಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಯೋಚನೆಗೆ ಮೊದಲಾಯಿತು. ಗಟ್ಟಿಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿ ನಿಧ್ನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದರು. ಆದರೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಎಚ್ಚರವಾಗಿದ್ದರೆ ಹೇಗೆಂದು ಮತ್ತೆ ಕಣ್ಣು ತೆರೆದರು. ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಎದ್ದು ಕುಳಿತರು. ಅದೂ ಬೇಸರ ಬಂದಂತಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಅಡ್ಡಾದರು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಮಗ್ಗುಲಿನಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಮಗ್ಗುಲಿಗೆ ಹೊರಳಾಡಿ ಉಳಿದ ರಾತ್ರಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಅಳಿದರು.

ಮೊದಲೇ ಗೊತ್ತಾಗಿದ್ದಂತೆ ಮುಂಜಾನೆ ಪಡದಯ್ಯನವರು ಕುದುರೆ ಏರಿ ಸಾತೇನ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿದರು. ಅವರ ಜೊತೆಗೆ ಕಮತಿಗರ ಕರಿಯಪ್ಪನೂ ಹೊರಟು ಹೋದ. ಲಿಂಗಪ್ಪ ಒಬ್ಬನೇ ಮಠದಲ್ಲಿ ಉಳಿದ. ಮತ್ತೆ ಚಿಮಣಾಳ ಆಸಕ್ತಿ ಮನದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿತು. ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಅವನ ಹೃದಯವನ್ನೇ ಮೇಯಹತ್ತಿತು. ಹುದುಲಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟಂತಾಗಿತ್ತು. ಒಂದು ಕಾಲನ್ನೆತ್ತಿದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ಕಾಲು ಹೆಚ್ಚು ಆಳವಾಗಿ ಒಳಸೇರುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಎದೆಗುದಿಯಿಂದ ಪಾರಾಗಲು ಲಿಂಗಪ್ಪ ಊರೊಳಗೆ ಹೊರಟ.

ಆಚಾರ್ಯರ ಪತ್ನಿಯ ಆಕಸ್ಮಿಕ ಮರಣ ಜನರಲ್ಲಿ ಕೋಲಾಹಲವನ್ನೆಬ್ಬಿಸಿತ್ತು. ಒಂದೇ ದಿನ ಜ್ವರ ಬಂದು ಸಾಯುವುದುಂಟೇ? ಹೀಗಾಗಿ ಜ್ವರ ಬಂದವರಿಗೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಆಯುಷ್ಯ ಕೊನೆಗೊಂಡಂತೆಯೇ ಎಂದು ಭೀತಿಯುಂಟಾಗಿತ್ತು. ಕಳೆದ ಮೂರು ದಿನಗಳಿಂದ ಹತ್ತಿದ ಮಳೆಯ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿಯೋ ಏನೋ ಮನೆಮನೆಗೆ ಜನರು ಹಾಸಿಗೆ ಹಿಡಿದಿದ್ದರು. ಸಾಲದ್ದಕ್ಕೆ ಹಿಡಿದ ಜ್ವರ ವಿಪರೀತವಾಗಿ ಏರುತ್ತಿತ್ತು. ಮೈ ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಕಾದ ಹಂಚಿನ ಮೇಲೆ ಕೈ ಇಟ್ಟಂತಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಗೆಜ್ಜೆಯಲ್ಲಿಯೇ, ಬಗಲಲ್ಲಿಯೇ ಬಾತುಕೊಂಡು ಪ್ರಾಣಾಂತಿಕ ವೇದನೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕಣ್ಣುಗುಲಗಂಜಿಯಂತೆ ಕೆಂಪಾಗಿದ್ದವು. ಹೆಚ್ಚು ಕಡಮೆ ಎಲ್ಲರ ಸ್ಥಿತಿಯೂ ಒಂದೇ ತೆರನಾಗಿತ್ತು.

ಮಳೆ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಮೊದಲಿನಂತೆ ಎಡೆಬಿಡದೆ ಸುರಿಯುತ್ತಿರದಿದ್ದರೂ ನಿಂತು ನಿಂತು ಸುರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಮಳೆ ಬೀಳದಿದ್ದರೂ ಸೂರ್ಯನ ಬೆಳಕೇನೂ ಬಿದ್ದಿರಲಿಲ್ಲ. ಮನೆಗಳು ಜಂಪಲಿಕ್ಕಿದ್ದರಿಂದ ನೆಲವೆಲ್ಲ ತೇವುಹಿಡಿದು ಹಸಿಯಾಗಿತ್ತು. ಜ್ವರ ಬಂದವರನ್ನು ಚಾಪೆ ಹಾಸಿ ಅಲ್ಲೇ ಮಲಗಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ನಾಲ್ಕೈದು ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಬದುಕು ವಿಸ್ಥಲಿತವಾಗಿತ್ತು.

ಬೇನೆ ಬಿದ್ದವರಿಗೂ, ಬೀಳದಿದ್ದವರಿಗೂ ಕೂಡಿಯೇ ಜ್ವರವೇರಿದಂತಾಗಿತ್ತು. ಯಾರ ಮುಖದ ಮೇಲೂ ಉತ್ಸಾಹವಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೂಡಿದ ಬೇನೆ ಬೇಸರಿಕೆಯ ಮಾತೇ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಬಿದ್ದ ಮನೆಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸುವದಕ್ಕೂ ವೇಳೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ದನಕರುಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೂ ವೇಳೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತ ಪಿಡುಗನ್ನು ಮೊದಲು ಸ್ವಾಗತಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ಮಳೆ, ಗಾಳಿ, ಪಿಡುಗು ಇವುಗಳಿಂದ ಪಾದಳಿಯ ಜೀವನವನ್ನೇ ಹಿಂಡಿದಂತಾಗಿತ್ತು. ದೈವೀಪ್ರಕೋಪವಿರಬೇಕೆಂದು ಜನರು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದರು. ಹಿಂದಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಕಾಲರಾ ಬಂದು ಕಾಳ್ಗಿಚ್ಚಿನಂತೆ ಊರನ್ನು ಹುರಿದಿತ್ತು. ಈಗ ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯ ಪಿಡುಗು ಸುತ್ತಲಿನ ಗ್ರಾಮದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲ ಕೆರಳಿರಬೇಕು. ಅವರನ್ನು ತಣಿಸುವದೇ ಮೊದಲ ಕರ್ತವ್ಯ. ಪೂಜೆ, ನೈವೇದ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕು. ನಾಲ್ಕು ಜನರು ಕೂಡಿದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಮಾತು ಊರಿನದೇ ಯೋಜನೆಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು.

ಅಂದು ಶ್ರಾವಣ ಶುದ್ಧ ಏಕಾದಶಿ. ಅಂದೇ ರಾತ್ರಿ ಜಾಗರಣೆ ಮಾಡಿ ಭಜನೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗಿತ್ತು. ತೀವ್ರವಾಗಿ ಹಬ್ಬುತ್ತಿದ್ದ ಹೊಸ ಪಿಡುಗಿಗೆ ಗಾಬರಿಗೊಂಡ ಜನರೆಲ್ಲ ಅದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿದರು. ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣನ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಭಜನೆ ನಡೆಯುವದಿತ್ತು. ನಾರಾಯಣಾಚಾರಿ ಭಜನೆಯಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟಿಗ, ಅವನೇ ಇಂಥ ಭಜನೆಗಳಲ್ಲಿ ಮುಂದಳುವಾಗುತ್ತಿದ್ದ. ಬೆಳತನಕ ತಾಳ ಕಟ್ಟಿದರೂ ಅವನಿಗೆ ಬೇಸರ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣನ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿಯ ಭಜನೆಯ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ, ಮಠದಲ್ಲಿಯೂ ಭಜನೆ ಮಾಡಲು ಜನರು ಹುರಿಯಾದರು. ಮನೆಗಳೆಲ್ಲ ಜಂಪಲಿಕ್ಕಿ ಸೋರಿದ್ದರಿಂದ, ಜನರು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಮಲಗುತ್ತಿದ್ದರೋ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಭಜನೆಯ ಮೇಳಗಳು ಕೂಡಿಕೊಂಡವು. ಭಜನೆಗೆ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದವರೂ, ಮಲಗಲು ಸ್ಥಳವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯಿತು. ಚಾವಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಾರುತಿದೇವರ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಪಾದಳಿಯಲ್ಲಿ ಹತ್ತೆಂಟು ಕಡೆಗೆ, ರಾತ್ರಿ ಮಲಗಲು ಮೂರು ದಿನಗಳಿಂದ ಜನರು ಸೇರುತ್ತಿದ್ದೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಜನೆಯ ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ರೋಗ ಹರಡಿದಂತಾಗಿತ್ತು.

ಮಠದಲ್ಲಿ ಪಡದಪ್ಪನವರಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಭಜನೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ರಂಗಿಗೇರಬಹುದೆಂದು ಕೆಲವರಿಗನಿಸಿತು. ಗಾಂಜಿ ಹಾಗೂ ತೀರ್ಥಪ್ರಾಶನವಿದ್ದರೆ ಆ ಭಜನೆಯ ಸೊಗಸೇ ಬೇರೆ. ಆ ಉನ್ನಾದ, ಅ ಏಕಾಗ್ರತೆ, ಆ ಭಕ್ತಿಯ ಉತ್ಕಟತೆಯಿಂದ ಆಗಿಂದಾಗ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಒಲಿಸಬಹುದು. ಮನೆ, ಹಾಗೂ

ಸಂಸಾರದ ಕಡೆಗೇ ಲಕ್ಷ್ಯವಿಟ್ಟರೆ ಅದೆಂಥ ಭಜನೆ? ಲಕ್ಷ್ಯ ಭಜನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ ಗಾಂಜಿಯ ಅಮಲು ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಈಗ ಅದು ದೊರೆಯುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೂಡಿದ ಜನರಿಗೆ ನೀರಸವೆನಿಸಿದರೂ ಒಂದು ಮಾತು ಅನಿವಾರ್ಯವಿತ್ತು. ಕೆಲವರು ಗಾಂಜಾ ಹಾಗೂ ತೀರ್ಥ ಸೇವನೆಯಿಲ್ಲದ್ದಕ್ಕೇ ಭಜನೆಯ ಅಗತ್ಯವಿದೆಯೆಂದರು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಮಠದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದುಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ?

ಅಂತೂ ಮಲಗಲು ಮನೆಯಿಲ್ಲದ್ದಕ್ಕೂ, ಮಾಡಲು ಬೇರೆ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಅಥವಾ ಏರಿಬುರುತ್ತಿದ್ದ ಪಿಡುಗಿಗೆ ಹೆದರಿಯೋ ಭಜನೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ನಿಶ್ಚಿತವಾಯಿತು. ಮಣ್ಣು ತಿನ್ನುತ್ತ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ತಾಳಗಳೆಲ್ಲ ಹೊರಗೆ ಬಂದವು. ಏಕತಾರಿಗಳನ್ನು ಶ್ರುತಿಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು. ಕೆಲವರು ತಮ್ಮ ಕಂಠಗಳನ್ನೂ ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡರು. ಊರಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಸಾಮೂಹಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನಡೆದಿರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಜನರು ಹುರುಪಿನಲ್ಲಿದ್ದರು.

ಸಂಜೆಯಾಯಿತು, ಬೆಳಕಾರಿತು, ಕತ್ತಲೆ ಮೆಲ್ಲಡಿಯನ್ನಿಡುತ್ತ, ಹೆಜ್ಜೆಯಿಟ್ಟ ಕಡೆಗೆಲ್ಲ ತನ್ನ ಕಪ್ಪು ನೆರಳನ್ನು ನೆಲೆಗೊಳಿಸುತ್ತ ಸಾಗಿಬಂತು. ಪಡುವಣ ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ಗಾಳಿ ತಣ್ಣಗೆ ಬೀಸಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಊರಿನ ಗದ್ದಲ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ನದಿಯ ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ಭೋರ್ಗರೆಯುವ ತೆರೆಗಳ ಸಪ್ಪಳ ಕೇಳತೊಡಗಿತು. ಸಾವಿರಾರು ಜೀರುಂಡೆಗಳು ಸಂಜೆಯ ಗಾನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದವು. ಮೋಡಗಳ ಬಿರುಕಿನೊಳಗಿಂದ ಏಕಾದಶಿಯ ಚಂದ್ರ ತನ್ನ ಕ್ಷೀಣ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನು ಹರಡಿದ. ಆಕಾಶದ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಏನೋ ಗೊಂದಲ ನಡೆದಿರಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇಂಥ ಬದಲಾವಣೆಯೇ? ಈಗ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ತೇಲಿಬಂದ ಮೋಡವೊಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಹಿಂಜಿದಂತಾಗಿ ತೆಳ್ಳಗೆ ವ್ಯಾಪಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಮುಂದೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಇನ್ನೊಂದುಮೋಡದ ಪುಂಜ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಈಗ ಕಂಬನಿ ಉದುರಿಸಿದಂತೆ ನಾಲ್ಕು ಹನಿ ಮಳೆ ಸುರಿದು, ಗಾಳಿಯ ಹೊಡೆತಕ್ಕೋ ಏನೋ ಬಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕೈಸೋತು ದಣಿದ ಮೋಡಗಳೇ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ತುಂಬಿದದವು. ಚಂದ್ರ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದೆ ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನ ಸುತ್ತ ಮಂಜಿನ ತೆರೆ ಹರಡಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಲೋಭಾನದ ಹೊಗೆಯೊಳಗಿಂದ ದೀಪದ ಬೆಳಕನ್ನು ನೋಡಿದಂತಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಒಮ್ಮೆ ಚಂದ್ರನ ಸುತ್ತಲೂ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಕೆರೆ ಕಟ್ಟಿತ್ತು. ಮಾಯಾವಿ ರಾಕ್ಷನೊಬ್ಬ ಅವನನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿಯಲು ಮಂತ್ರದ ಗೆರೆ ಹಾಕಿದಂತಿತ್ತು. ಚಂದ್ರ ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ ಚಿಕ್ಕೆಗಳಂತೂ ಅರ್ಧ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಅರ್ಧ ಮೋಡಗಳ ಹಿಂದೆ ಮರೆಯಾಗಿದ್ದವು.

ರಾತ್ರಿ ಹತ್ತುಗಂಟಿಯ ಮೇಲೆ ಭಜನೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಗೋಪಲಕೃಷ್ಣನ ಗುಡಿಯಿಂದ 'ಹಾರೇ ಕೃಷ್ಣಾ, ಹಾರೇ ರಾಮ' ಎಂದು ಭಜನೆ ಕೇಳಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಆಗಾಗ ದನಿಗಳು ಬದಲಾಗುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅದೇ ಪಲ್ಲವಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಕೀಸರಿಡುವಂತೆ ಕಪ್ಪಲಿಯ ದನಿಯಂತೆ ಕೇಳುತ್ತಿತ್ತು. ಚಾವಡಿಯಿಂದಲೂ, ಹನುಮಂತ ದೇವರ ಗುಡಿಯಿಂದಲೂ ಅಂಥದೆ ನಾಕಾರು ದನಿಗಳು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಯಾರಿಗೂ ನಿರ್ದಯೆ ಅವಸರವಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಂದು ಜಾಗರಣೆ, ಸಂಪೂರ್ಣ ಎಚ್ಚರ ಅವಶ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ದೇವರಿಗೇ ಮೊರೆಯಿಟ್ಟು ಬಂದ ಪಿಡುಗನ್ನು ಓಡಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ಮಠದಲ್ಲಿಯಂತೂ ಭಜನೆಯ ರೂಪ ತೀರ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಿತ್ತು. 'ಗುರುವಿನ ಬಜಣಿ ಮಾಡೋ ಮನುಜಾ' ಎಂದು ಅಪಧ್ಧವಾಗಿಯಾದರೂ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದಲೇ ಭಜನೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಕಂಚಿನ ತಾಳಗಳ ದನಿ ಅವ್ಯಾಹತವಾಗಿ ಮೌನವನ್ನು ಕುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದವು. ನಂಟು ಹರಿಯುವಂತೆ ಭಕ್ತರು ಆವೇಶದಿಂದ ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೂಗಿ ಕೂಗಿ ಕೆಲವರ ರುಮಾಲಗಳೂ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಹಾಸಿದ್ದವು. ಹಾಡುವವರು ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಉಳಿದ ಜನರೆಲ್ಲ ಸುಮ್ಮನೆ 'ಶಿವಾಯ ನಮ ಓಂ' ಎಂದು ಅಂದದ್ದನ್ನೇ ನೂರನೆಯ ಸಾರೆ ಅಂದು ಚಪ್ಪಾಳೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅದೊಂದೇ 'ಶಿವಾಯ ನಮ ಓಂ'ದಲ್ಲಿ ಅದೆಷ್ಟು ಭಾವಗಳು ಏರಿ ಇಳಿಯುತ್ತಿದ್ದವು! ಒಮ್ಮೆ ಉತ್ಸಾಹ, ಒಮ್ಮೆ ಭಕ್ತಿ, ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಬೇಸರ, ಮಗುದೊಮ್ಮೆ ತೂಕಡಿಕೆ, ಹೀಗೆ ವಿಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ಭಕ್ತರ ಅಂತರಂಗ ಅವರ ಭಜನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿತವಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡ ಅಂದು ಮಠದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನೇ ಗೌಡನಾದ್ದರಿಂದ ಅವನೂ ಈ ಭಜನೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲೇಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅವನಿಗೇನೂ ಮನಸ್ಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಮರೆಯುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಏನೇನೋ ಕೆಲಸದ ನೆವ ಹುಡುಕಿ ಒಳಹೊರಗೆ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಯಾರನ್ನೋ ಕರೆಯುವ ನೆವಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮಠದ ಹೊರಗೂ ಸುತ್ತಾಡಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ. ಭಕ್ತವೃಂದ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬೇರಿಳಿದಂತೆ ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿತ್ತು. ಭಜನೆಯಲ್ಲಿ ಗರ್ಕಾಳಿತ್ತು. ಮೂಡಗಾಳಿ ಬೀಸಿದಾಗ ಹೊಲದೊಳಗಿನ ಬೆಳೆಗೆ ಬೆಳೆಯೇ ಹೊಯ್ದಾಡುವಂತೆ ಭಜಕರು ಹಾಡಿನ ಲಯಕ್ಕೆ ತೂಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಲಿಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿ ಬೇಸರವೇ ಹೆಚ್ಚಿತು.

ಅವನ ಲಕ್ಷ್ಯವೆಲ್ಲ ಬೇರೆ ಕಡೆಗಿತ್ತು. ಅಂದು ಚಿಮಣಾ ಕೊಟ್ಟ ಅವಧಿ ಮುಗಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಪಡದಯ್ಯನವರೂ ಊರಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಠದ ಒಳಗಿನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಚಿಮಣಾ ಸೆರೆಯಾಗಿದ್ದಳು. ಪಡದಯ್ಯನವರು ಹೇಗೂ ಅವಳನ್ನು ತನಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಕಾಲ ತನಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಕೈಹಿಡಿದ ಮಣ್ಣು

ಹೊನ್ನಾಗುವ ಕಾಲ ಇದು. ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡನ ಸುತ್ತಲೂ ಬಯಸಿದ್ದೆಲ್ಲ ಕಾಲಕಸವಾಗಿ ಬಿದ್ದಿತ್ತು ಇಂದು ತನ್ನ ಬಯಕೆಯನ್ನೂ ಹೇಗಾದರೂ ಪೂರೈಸಲೇಬೇಕೆಂದು ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡನಿಗೆ ಹಟ ಹೊಕ್ಕಿತು. ಮನಸ್ಸಿನ ಅಡ್ಡಿಯೊಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೆಯಾವ ಅಡ್ಡಿಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಸಂಕಲ್ಪವೊಂದನ್ನು ಗಟ್ಟಿಮಾಡಿದರೆ ತೀರಿತು. ಹೊರಗೆ ಭಜನೆ ನಡೆದೇ ಇತ್ತು. ತಾಳ ಕಟೆದು 'ಓಂ ನಮಃ ಶಿವಾಯ' ಒಂದೇ ಸವನೆ ಕೇಳುತ್ತಿತ್ತು. ಕೇಳಿ ಕೇಳಿ ಬೇಸರ ಬಂತು ಲಿಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ಒಂದೇ ಗತ್ತು, ಒಂದೇ ಹಾಡು. ಅದೇ ಕಂಚಿನ ತಾಳಗಳ ದನಿ-ಕಿವಿ ಕಿವುಡಾಗುವಂತಿತ್ತು. ಲಿಂಗಪ್ಪನ ಲಕ್ಷ್ಯ ಮತ್ತೆ ಚಿಮಣಾಳ ಕಡೆಗೆ ಹಾರಿತು. ಇಂದು ಅವಳನ್ನು ಕೇಳಿಯೇ ಬಿಡಬೇಕು. ಅವಳನ್ನು ಮೊವೊಲಿಸಿಯೇ ತೀರಬೇಕು. ಮಠದ ಸೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೆಷ್ಟು ದಿನ ಅವಳಿರಬೇಕು? ವಾಡೆಯ ಕಬಜಾ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿ ಅವಳೊಡನೆ ಸುಖವಾಗಿರಬೇಕು. ಸಾತೇನಹಳ್ಳಿಯ ಗೌಡರ ಮಗಳನ್ನು ಪಡದಪ್ಪನವರೇನು ಗೊತ್ತು ಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಇಲ್ಲವೋ? ಆಗದ ಮಾತನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡೇನು ಫಲ? ಚಿಮಣಾ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಕೈಯಳತೆಯಲ್ಲೇ ಇದ್ದಾಳೆ. ಅವಳು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡುವದೊಂದೇ ಉಳಿದದ್ದು.

ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡನ ಆತುರ ಹೆಚ್ಚಿತು. ಎದೆ ಬಡಿದುಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಚಿಮಣಾಳ ರೂಪ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದಂತಾಯಿತು. ಕುಳಿತಲ್ಲಿಂದಲೇ ಹದರಿದ ಇಲಿಯಂತೆ ಪಿಳಿಪಿಳಿ ಕಣ್ಣುಬಿಟ್ಟು, ಇನ್ನು ಎಷ್ಟೊತ್ತು ದಾರಿಕಾಯಬೇಕು? ತಾನೇಕೆ ದಾರಿಕಾಯಬೇಕು? ಊರ ಗೌಡನಾಗಿ, ತನ್ನ ಸುಖ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಮರ್ಜಿಯ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿಸಬೇಕೆ? ಚಿಮಣಾಳಿಗೆ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅವಳಿಗೆ ಒತ್ತಾಯ ತರಲೇಬೇಕು. ಹೌದು, ಕೆಲವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ತಿಳಿಹೇಳುವದು ಅಸಾಧ್ಯ.

ಭಜನೆ ರಂಗಿಗೇರಿತ್ತು. ತಾಳ ಕಟೆಯುವ ಲಯ ಕ್ರಮವಾಗಿ ದ್ರುತಕ್ಕೆ ಏರಿತು. ಕಾದ ಹಂಚಿದ ಮೇಲೆ ನಿಂತವರಂತೆ ಭಜಕರು ಚಡಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಸುತ್ತಲಿನ ವಾತಾವರಣವೇ ತಲೆತಿರುಗಿದವರಂತೆ ಆ ಲಯದ ಸುತ್ತಲೂ ತಿರುಗುವಂತಿತ್ತು. ಗತ್ತು ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕೇ ಬಂದಿತ್ತು.

ಲಿಂಗಪ್ಪನ ಕಿವಿಗೆ ಇದೆಲ್ಲ ಅಸಹ್ಯವಾಯಿತೇನೋ! ಭಜನೆಯ ದನಿ ಧುಮಿಕ್ಕುವ ಜಲಪಾತದಂತೆ ಕಿವಿಗಳನ್ನು ತುಂಬಿತು. ಕೂಡಲೇ ಭಜನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವರ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿದ. ಭಜನೆಯ ದನಿಯನ್ನೂ ಮೀರಿಸುವ ದನಿಯಲ್ಲಿ "ರಾತ್ರಿ ಭಾಳ ಆಗೇತಿ, ಸಾಕ್ಷಾಡಿ ಭಜನಿ" ಎಂದು ಕೂಗಿಕೊಂಡ. ಭಜನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ದಂಗಾಗಿದ್ದ ಅವರಾರಿಗೂ ಕೇಳಿಸಿದಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಲಿಂಗಪ್ಪ ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದ. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಅದೇ ಮಾತುಗಳನ್ನೇ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಎತ್ತರದ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಗಿದ.

೪೨

ಲಿಂಗಪ್ಪನ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಭಜನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವರಿಗೆಲ್ಲ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ತಲೆಯೆತ್ತಿ ಅವನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದರು. “ಚೇ, ಚೇ, ಊರಾಗ ಜನಾ ಉರಿ ಬಂದು ಹುರದು ಹೋಗಾಕ ಹತ್ತಾರು. ಅದಕ ದೇವರ ಭಜನಿ ನಡದೈತಿ. ಇದೊಂದು ರಾತ್ರೀನಾರ ಮಾಡಬೇಕರಿ” ಎಂದು ಬಿಳಿಮೀಸೆಯ ಮುದಕನೊಬ್ಬ ತನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದಾಗ, ಕೂಡಿದ ಜನರೂ ಅದನ್ನು ಒಪ್ಪಿದರು.

ಲಿಂಗಪ್ಪ ಹುಬ್ಬುಗಂಟಿಕ್ಕಿದ. “ನನಗ ಈ ಭಜನೀ ಕೇಳೇ ತಲಿಶೂಲಿ ಎದ್ದೈತಿ. ಕೇಳಾಕ ಆಗಾಣೆಲ್ಲ” ಎಂದು ನುಡಿದವನೇ ಮಲಗಲು ಹೊರಟ.

ಹಿರೇಕುರುಬ ಮಲ್ಲ ಎದ್ದು ಬಂದು ಗೌಡರ ಕೈಹಿಡಿದು ನೋಡಿ ಗಾಬರಿಯಾಗಿ, “ಮೈ ಕಾವೇರೇತಲಿ? ಗೌಡರಿಗೂ ಉರಿ ಬಂದಾವು ಕಾಣತೈತಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿದ. ಆ ಒಂದು ಮಾತು ಕುಳಿತವರೆಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ನಡುಗು ಹುಟ್ಟಿತು. ಲಿಂಗಪ್ಪನೂ ನಡುಗಿದ. ಅವನ ಮೈ ಬೆವರಿತು. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಒಪ್ಪುವ ಮನಃಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅವನಿರಲಿಲ್ಲ. ಪಿಡುಗು ತನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಕೂಡ ಹಾಯಲಾರದೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಹೇಗೋ ಮನವರಿಕೆಯಾಗಿಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. “ಮಳ್ಳ ನನಮಗನ, ಕಂಬಳಿ ಹೊತಗೊಂಡು ಬೆಚ್ಚಗ ಕುಂತಿದ್ದಿ. ಮೈ ಬಿಸಿ ಐತಿ ನೀರ ಹಾಕಿ ಈಟೊತ್ತನಾ ಗಾಂಜೀ ಮಿದ್ದಿ. ಅದಕ ನಿನ್ನ ಕೈ ತಣ್ಣಗಾಗ್ಯವು. ಆ ಕೈಲೇ ಮುಟ್ಟಿದರ ಮೈ ಬೆಚ್ಚಗ ಹತ್ತದ ಏನ ಮಾಡಿತು?” ಎಂದು ಕಾರಣವೊಂದನ್ನು ಹುಡುಕಿ ತೆಗೆದು ಹೇಳಿದ. ಅಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವದೂ ಅವನಿಂದಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮಲಗುವ ನೆವಮಾಡಿಕೊಂಡು ಒಳಗ ಹೊರಟುಹೋದ.

ಲಿಂಗಪ್ಪನ ಮೈ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಕಾವೇರಿತ್ತು. ಇಡೀ ಮಧ್ಯಾಹ್ನವೆಲ್ಲ ಚಿಮಣಾಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ಮಾಡಿ ತಲೆ ಕಾಯ್ದಿತ್ತು. ಪರಿಶಾಪ ಮೈಯಲ್ಲೂ ಹರಡಿತ್ತು. ಇಂದು ಬಯಕೆಯನ್ನು ಈಡೇರಿಸಬೇಕಾದ್ದರಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನ ಆತುರ ಜ್ವರದಷ್ಟು ತೀವ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಭಜನೆಗೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಕೆಲವು ಕಿಡಿಗೇಡಿಗಳಿಗೆ ಈ ಅರ್ಥ ಹೊಳೆಯಿತೇನೋ! ಲಿಂಗಪ್ಪನ ಬೆನ್ನುಹಿಂದೆಯೇ ತಂತಮ್ಮ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡಿಕೊಂಡರು. ಗೌಡರು ಒಳಗೆ ಚಿಮಣಾಳನ್ನು ಕಾಣಲೆಂದೇ ಹೋದರೆಂದು ತರ್ಕಿಸಿ, “ಇನ್ನಮ್ಮಾಗ ಗೌಡರ ಉರೀ ಇಳಿತಾವಲೇ!” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಒಬ್ಬ ಖಿಕ್ಕೆಂದು ನಕ್ಕ.

“ಹಾಗಾರ ಹರೇದವರಿಗೆ ಬರೂ ಉರಿ ಬಂದಿದ್ದವನಬಾರದ!” ಎಂದು

ಇನ್ನೊಬ್ಬ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯದಿಂದೆಂಬಂತೆ ರಾಗವೆಳೆದು, ನಗೆ ತಡೆಯಲಾರದೆ ಕಿಸಿಕಿಸಿ ನಗುತ್ತ ಬಾಯ ಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟುಕೊಂಡ.

ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಭಜನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಕೆಲವರಿಗೆ ಇವರ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಸಿಟ್ಟುಬಂತು. “ಸಾಕುಮಾಡ್ರೆಲೇ ಆ ಹೊಲಸ ಮಾತು ಆಡೋದು. ಅದನ್ನು ಆಡೋದ ಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ, ಹೊಲಗೇರಿಗೆ ಇಲ್ಲಾ ಮಾದಗ್ಗೆರಿಗೆ ನಡೀರಿ” ಎಂದು ಗರ್ಜಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಅವರು ಇನ್ನೂ ಮಾತಾಡುವದಿತ್ತು. ಇಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ಪಿಸುಗುಟ್ಟಿದರು. ಅದರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ “ಕಾಕಾ, ಮಾದರ ಮಲ್ಲಿ ಹಡದು, ಕೂಸು ಹೋಗಿ ಅಳಕೊಂಡ ಕುಂತಾಳು. ಇಲದಿರಕ ಈ ಗೌಡರು ಆಕೀ ಮನೀಗೆ ಹೋಗದ ಮಠದಾಗ ಕುಂತಾರ?” ಎಂದು ಗೌಡರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಗುಸುಗುಟ್ಟಿದ. ಎಷ್ಟು ಮೆಲ್ಲಗೆ ನುಡಿದರೂ ಆ ಮಾತು ಕೆಲವರಿಗೆ ಕೇಳಿಸಿತು.

“ಲೇ, ದೇವರ ಭಜನಿ ನಡದಾಗ ಎಂತಾ ಮಾತಾಡತೀರಲೇ? ಮನಸ್ಸಿಟ್ಟು ಭಜನಿ ಮಾಡಬಾರದ? ದೇವರು ಕೆಡಗಾಲ ದೂರ ಮಾಡ್ಯಾನು!” ಬಿಳಿಮೀಸೆಯ ಮುದುಕ ತಡೆಯಲಾರದೆ ಗುಡುಗಿದ. ಕೂಡಲೆ ಎಲ್ಲರೂ ಸುಮ್ಮಗಾದರು.

“ಕಾಕಾ, ಕುರುಬರ ಮಾಯಪ್ಪ ಬಂದ ಪದಾ ಹೇಳತಾನಂತ ಕೇಳಿರಿ. ಆ ಪದಾಮುಗದ ಮ್ಯಾಗ ಮತ್ತ ಒಂದು ಗತ್ತು ‘ಓಂ ನಮ ಶಿವಾಯ ಆಗಲಿ’ ಎಂದು ಒಬ್ಬ ಎದ್ದು ನಿಂತು ಹೇಳಿದ.

“ಆಗಲೆಪಾ ಮಾಯಾ, ದೇವರ ಮ್ಯಾಗಿನ ಪದಾ ಹೇಳ ಮಗನ” ಎಂದು ಬಿಳಿಮೀಸೆಯ ಮುದುಕ ಬೆನ್ನು ಚಪ್ಪರಿಸುವಂತೆ ಹೇಳಿದ.

ಮಾಯಪ್ಪ ಕೆಮ್ಮಿ ಗಂಟಲು ಸಾಫಾಮಾಡಿಕೊಂಡು ಏಕತಾರಿಯನ್ನು ಮಿಡಿದ. “ಈ ಮಾತು ಕೇಳಿರಿ ಬಲು ಮಾಯಾ” ಎಂಬ ಹಾಡನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ. ಎಲ್ಲರೂ ಆ ಹಾಡಿನ ಗುಂಗಿನಲ್ಲಿಯೇ ತಲ್ಲಿನರಾದರು. ಮಾಯಪ್ಪನದು ಕಂಚಿನಂಥ ಕಂಠ. ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯ ನೀರವತೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಡು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿತು. ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡ ಒಳಗೆ ದೀಪ ಹಚ್ಚಿದ. ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಒಮ್ಮೆ ಕೆಮ್ಮಿದ. ತಾನು ಬಂದಿರುವದನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಚಿಮಣಾ ತಾನಾಗಿಯೇ ತನ್ನೆಡೆಗೆ ಬರಬಹುದೆಂದು ಅವನ ವಿಚಾರ. ಆದರೆ ಎಷ್ಟು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದರೂ ಚಿಮಣಾ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡನಿಗೆ ಬೇಸರವೆನಿಸಿತು. ಅದನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಭಜನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಯ ಹಾಕಿದ. ಮಾಯಪ್ಪನ ಹಾಡು ನಡೆದೇ ಇತ್ತು. ಅಂದ ಸಾಲನ್ನೇ ತಿರುತಿರುಗಿ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದ.

‘ಜೀವಕ್ಕೆ ಹೇಳತೈತೋ ದೇಹಾ
ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬ್ಯಾಡೊ ಮಹರಾಯಾ’

ಲಿಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಚಿಮಣಾಳ ಕಡೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಯ ಹರಿಯಿತು. ಏನು ಮಾಡಿದರೆ ಚಿಮಣಾ ಬರಬಹುದು? ತಾನೇ ಹೋದರಾಯಿತೆಂದು ಅಲ್ಲಿಂದ ಎದ್ದ. ಒಮ್ಮೆಲೆ ಹೋಗಲು ಧೈರ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಶತಪಥ ಹಾಕಹತ್ತಿದ. ಅದೂ ಬೇಸರ ಬಂತು. ಚಿಮಣಾಳ ಕೋಣೆಯ ಕಡೆಗೆ ನಡೆದ. ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿತ್ತು. ಹಳೆಯ ಕಾಲದ ಬಾಗಿಲವಾದ್ದರಿಂದ ಅದು ಬಿರುಕು ಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಲಿಂಗಪ್ಪ ಬಿರುಕಿನೊಳಗಿಂದ ನೋಡತೊಡಗಿದ. ಹೊರಗೆ ಮಾಯಪ್ಪನ ಹಾಡು ಕೇಳುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು.

‘ನಮ್ಮ ವಾರಿಗೆ ಗೆಳತನ ಲಕ್ಕ
ನಾವಿಬ್ಬರು ಮುತ್ತು ಮಾಣಿಕ್ಯ’

ಲಿಂಗಪ್ಪನ ಕಿವಿಯಷ್ಟೇ ಆ ಹಾಡನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಲಕ್ಷ್ಯವೆಲ್ಲ ಬಿರುಕಿನೊಳಗಿಂದ ಕಾಣುವ ದೃಶ್ಯದ ಕಡೆಗೇ ಇತ್ತು. ಚಿಮಣಾ ಮಲಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೂಸನ್ನು ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ತಪ್ಪಡಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಮುಖ ಕೂಸಿನೆಡೆಗೆ ಬಾಗಿತ್ತು. ಕೈ ಕೂಸಿನ ತಲೆಯನ್ನು ನೇವರಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ ದೀಪದ ಬೆಳಕಿನೊಡನೆ ವಿಷಾದದ ಛಾಯೆಯೊಂದು ಪಸರಿಸಿತ್ತು. ಲಿಂಗಪ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಅವಳನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿದ. ಅವನ ಆತುರ ಹೆಚ್ಚಿತು. ಬಾಗಿಲ ಚಿಲಕವನ್ನು ಸಪ್ಪಳ ಮಾಡಿ ತಾನು ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ. ಮಾಯಪ್ಪ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದ.

‘ನಮನಿಮಗ ಇಲ್ಲೋ ಕೆಡುಕ
ಮೂತಿ ಕುತಿಗಿ ಕೊಯುದಕ’

ಚಿಲಕದ ಸಪ್ಪಳವನ್ನು ಕೇಳಿ ಚಿಮಣಾ ಚಟ್ಟನೇ ಎದ್ದಳು. ಕೂಸನ್ನು ಜೋಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಸಿ ಬಾಗಿಲೆಡೆಗೆ ಬಂದು ನಿಂತಳು. ಲಿಂಗಪ್ಪನ ಎದೆ ಧಡ ಧಡ ಬಡಿದುಕೊಂಡಿತು. ಚಿಮಣಾ ಒಳಚಿಲಕ ಹಾಕಿದ್ದನ್ನು ಖಾತ್ರಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಇನ್ನೊಂದು ಬೆಣೆ ಹಾಕಿ, ತಿರುಗಿ ತನ್ನ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತಳು.

ಕೂಸಿಗೆ ಇನ್ನೂ ನಿದ್ರೆ ಹತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೇನೋ, ತಾಯಿ ಮಡಿಲು ತಪ್ಪಿದ್ದಕ್ಕೆ ಅಳ ಹತ್ತಿತು. ಚಿಮಣಾ ಅಂತಃಕರಣ ಉಕ್ಕಿಬಂದು ಮತ್ತೆ ಅದನ್ನೇ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ತಪ್ಪಡಿಸಿದಳು. ಬೇಗ ಮಲಗಲೆಂದು ಮೊಲೆಯೊಡಹತ್ತಿದಳು.

ಲಿಂಗಪ್ಪನ ತಾಳೆ ತೀರಿತು. ಅವನು ಈ ನೋಟಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚನಂತಾಗಿದ್ದ. ಬಾಗಿಲ ಧಡದಡನೆ ಬಡಿದ. 'ಚಿಮಣಾ' ಎಂದು ಕೂಗಿದ, "ಯಾರವರು?" ಚಿಮಣಾ ಗಾಬರಿಯಿಂದಲೇ ಕೇಳಿದಳು. "ನಾ ಚಿಮಣಾ, ನಾನು, ಬಾಗಿಲಾ ತೆರಿ" ಲಿಂಗಪ್ಪ ಅಂಗಲಾಚಿದ. ಅವನ ದನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಚಿಮಣಾ ಕಲ್ಲಾದಳು. ಮುಖದಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಕರತೆ ಮೂಡಿತು. ಕೂಸನ್ನು ಮತ್ತೆ ಜೋಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಸಿದಳು. ದೃಢ ನಿರ್ಧಾರದಿಂದ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಳು. ಲಿಂಗಪ್ಪ ಮತ್ತೆ ಬಾಗಿಲು ನೂಕಿದ. ಚಿಮಣಾಳಿಂದ ಉತ್ತರವೇ ಬರಲಿಲ್ಲ.

ಚಿಮಣಾ ಬೇಸರಗೊಂಡಿದ್ದಳು. ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ದಿನ ಈ ಪರೀಕ್ಷೆ ತನಗೆ ಕಾದಿಟ್ಟಿದ್ದೇ ಎಂದು ಅವಳಿಗೆ ಮನವರಿಕೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಯಶವಂತರಾಯರಲ್ಲಿಯೇ ತಾನೇಕೆ ಇರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಮನಸ್ಸು ಮಿಡುಕಿತು. ಒಮ್ಮೆ ಹದಗೆಟ್ಟ ಬಾಳು ಹೇಗಿದ್ದರೇನು, ಎಂಬ ಬೇಸರದಲ್ಲಿ ಪಡದಯ್ಯನವರ ನೆರಳಾಗಿ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಇಲ್ಲಿ ದಿನ ನಿತ್ಯವೂ ಹರಿದು ತಿನ್ನುವ ಬೇಸರದೊಡನೆ ಅವಳು ಆಡವಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ವೈಯಕ್ತಿಕ ಜೀವನದ ಸುಖದುಃಖಗಳನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಯಾವಾಗದರೊಮ್ಮೆ ದಾದಾನ ನೆನಪು ಬಂದು ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಆಸೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಮಿಂಚಿನಂತೆ ಬಂದು ಮಾಯವಾಗುವ ಆಸೆ ಅದು. ಮತ್ತೆ ಉಳಿಯುವದು ಕತ್ತಲೆಯೇ! ಆದರೆ-ಇತ್ತಿತ್ತಲಾಗಿ ಆ ಬೇಸರವೂ ರೂಢಿಯಾಗಿತ್ತು. ತನ್ನ ಗತಿ ಇದೇ ಎಂದು ಮನಗಂಡಾಗ ಒಂದು ನೀರಸ ಸಮಾಧಾನ ಅವಳನ್ನು ಆವರಿಸಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಅದೂ ಬಹಳ ದಿನ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅಂದು ರಾತ್ರಿ ಪಡದಯ್ಯನವರು ತಮ್ಮ ತಪ್ಪನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಲು ತನ್ನನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಜನರೆದುರಿಗೆ ಲಿಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದಾಗ ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಬಲವಾದ ಆಘಾತವಾಗಿತ್ತು. ಒಮ್ಮೆ ಶೀಲವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಅವಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಭಟಿಸಲೂ ಕೂಡ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂದಿನಿಂದ ಲಿಂಗಪ್ಪನ ಆಸೆಗೆಣ್ಣು ಗಿಡಗನಂತೆ ಅವಳ ಸುತ್ತ ಹಾರಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಹೊಸದೊಂದು ಭಯ ಮೂಡಿತ್ತು.

ಮೋಡಿಯಾಟವನ್ನಾಡಿ ಹೊರಟುಹೋಗುವ ಸುಡುಗಾಡಸಿದ್ದನಂತೆ ಪಡದಯ್ಯನವರು ಮಠ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟ ಮೇಲಂತೂ ಈ ಭಯ ಇನ್ನೂ ಸ್ಥಿರವಾಯಿತು. ತಾನೂ ಲಿಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ಏಳು ದಿನಗಳ ಅವಧಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೋ ನಿಜ. ಅದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಬಲವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇಂದಿನ ಸಾವನ್ನು ನಾಳೆಗೆ ದೂಡಿದಂತಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಸಾವನ್ನು ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ಹೊರದೂಡುವದಾದರೂ ಹೇಗೆ? ದೂಡಿ ಮಾಡುವದಾದರೂ ಏನು? ಅದಕ್ಕಿಂತ ಬಿಡುಗಡೆಯೇ ಸಾವಿರ

ಪಾಲು ಸುಖವಾಗಿ ಕಂಡಿತು. ಲಿಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ದುಡ್ಡಿನ ಬಲ, ಅಧಿಕಾರ, ಜನರ ಬೆಂಬಲ ಎಲ್ಲ ಇದ್ದವು. ತಾನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿದರೆ ಕೇಳುವವರಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ವಿಚಾರದಿಂದಲೇ ಚಿಮಣಾಳ ಕಣ್ಣೀರು ತುಳುಕಿದವು.

ಬಾಗಿಲು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಧಡಧಡ ಸಪ್ಪಳ ಮಾಡಿತು. ಪ್ರತಿಭಟಿಸುವದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಲಿಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ಒಪ್ಪುವದೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ಅವನೇನು ಬಾಗಿಲು ಬಡಿಯುವುದನ್ನು ಬಿಡಲಾರ. ಹೊರಗೆ ಭಜನೆ ನಡೆದಿದೆ. ಎಷ್ಟೋ ಜನರು ಸೇರಿದ್ದಾರೆ. ಅವನಿಗೆ ಅವರ ಭಯವೂ ಇಲ್ಲ, ನಾಚಿಕೆಯೂ ಲ್ಲ. ಪಾಪ ಬೀದಿಗೆ ಬಂದರೂ ಕೇಳುವವರಿಲ್ಲವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೂ ಕೊನೆಯ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿ ನೋಡೋಣವೆಂದಳು. ಲಿಂಗಪ್ಪ ಜೋರಾಗಿ ಬಾಗಿಲು ಬಡಿದು “ಚಿಮಣಾ, ಬಾಗಲಾ ತೆರೀತಿಯೋ ಇಲ್ಲೋ?” ಎಂದು ಅವಡುಗಚ್ಚಿ ಕೇಳಿದ. “ತಗಿಯೂದಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಚೀರಿ ಹೇಳಿದಳು ಚಿಮಣಾ. “ಹಾಗಾರ ಬಾಗಲಾ ಮುರಿದು ಒಳಗೆ ಬರತೇನ ನೋಡ” ಲಿಂಗಪ್ಪ ಹುಚ್ಚುಚ್ಚಾಗಿ ಹೇಳಿದ.

ಅವನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬಾಗಿಲು ಒದ್ದಾಡಿತು, ನರಳಿತು. ಅವನ ಶ್ರಾಣವೆಷ್ಟು ಎಂಬುದು ಚಿಮಣಾಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಇನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲವೆಂದೆನಿಸಿತು. ಹೊರಗೆ ಭಜನೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದ ಜನರೂ ತನ್ನ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಬರಲಾರರೆಂದು ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಹೊರಗೆ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಓಡಿ ಹೋಗಿ ಆಶ್ರಯವನ್ನೂ ಪಡೆಯುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದಾದಾ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ, ಎಂದು ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಆಸೆ ಮಿಂಚಿತು. ಮರುಕ್ಷಣವೇ ನಿರಾಶೆಯಾಯಿತು. ಇಟ್ಟ ಒಂದೇ ಒಂದು ತಪ್ಪು ಹೆಜ್ಜೆ, ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಪ್ಪುದಾರಿಗಳೆದಿತ್ತು. ಹಿಂದಿರುಗುವದು ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಿಂದಿರುಗಿದರೂ ಸರಿಯಾದ ದಾರಿ ಸಿಗುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಶವಂತರಾಯರ ಮನೆಯಲ್ಲಿರಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅದು ದಾರಿಯೇ ಅಲ್ಲ. ನಿಂತಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತರೆ, ದಾರಿಯೇ ನಮ್ಮ ಕಡೆಗೆ ಬರುವದುಂಟೇ?

ದುದೈವ ಬೇಕೆಂದೇ ಹಟ ಹೂಡಿತು. ಬೇಕೆಂದೇ ಎಲ್ಲ ದಾರಿಗಳನ್ನೂ ಕಟ್ಟಿತ್ತು. ಈಗ ಉಳಿದಿರುವ ದಾರಿಯೊಂದೇ. ಅದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲೆಂದೇ ಚಿಮಣಾ ಈ ಸೆರೆಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಗೇ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಅವಳ ಜೀವನ ಪ್ರಯಾಣ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟರೂ ಸಾಕು, ಸಾವು ಬರಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಆತುರವಾಗಿ ನಿಂತಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾರ ಸಹಾಯವನ್ನೂ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ದುದೈವ ಬಾಗಿಲನ್ನು ನೂಕ ಹತ್ತಿತು. ಹೊರಗೆ ಬರಲು ಒತ್ತಾಯಪಡಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಒಟ್ಟೆನ್ನಲು ಬಲ ಉಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ.

ಚಿಮಣಾಳ ನಿರ್ಧಾರ ಬಲವಾಯಿತು. “ಈಗ ತೆರೀತನ ತಡಿ” ಎಂದು ಕೂಗಿ ಹೇಳಿದಳು. ಲಿಂಗಪ್ಪ ಆ ಹೊತ್ತಿಗಂತೂ ಸುಮ್ಮನಾದ. ಹೊರಗಿನಿಂದ ಭಜನೆ ಕೇಳಿಬಂತು. ಮಾಯಪ್ಪ ಇನ್ನೂ ಅದೇ ಹಾಡನ್ನೇ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದ.

‘ಇಲ್ಲಾರ ಮುಂದ ಹೇಳತಿ ಅಳದಕ್ಕಿ

ನಿನ್ನ ಮನೀ ಮಾಡಿಕೋ ಜ್ವಾಕಿ

ನಮನಿಮಗ ಇಲ್ಲೋ ಬಾಕಿ

ನಾ ಹೋಗತೇನಿ ಮನಸೋಕಿ’

ತಿರುತಿರುಗಿ ಅದೇ ಸಾಲುಗಳು ಕಿವಿಯ ಮೇಲೆ ಅಪ್ಪಳಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಚಿಮಣಾ ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿದಳು. ಪಡದಪ್ಪನವರು ತಮಗಾಗಿ ಕಾಯಿಟ್ಟ ಸೆರೆಯ ಬಾಟಲಗಳಿದ್ದವು. ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆಗೆ ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡ ತನಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದ ಹೊಸ ಸೀರೆ ಇತ್ತು. ಚಿಮಣಾಳಿಗೆ ಏನು ಹೊಳೆಯಿತೋ, ಹೊಸ ಸೀರೆಯನ್ನುಟ್ಟುಕೊಂಡಳು. ಕೋಣೆಯ ಒಂದು ಬದಿಗೆ ಸರಿದು ಬಾಟಲಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸೆರೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಮೈಮೇಲೆ ಸುರಿದುಕೊಂಡಳು. ಸೆರೆಯ ವಾಸನೆ ಹೊರಗಿದ್ದ ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡನ ಮೂಗಿಗೂ ತಾಕಿತು. ಮತ್ತೆ ಬಾಗಿಲ ಬಿರುಕಿನಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು ನೋಡಿದ. ರಸಿಕತೆಯ ಉನ್ಮಾದವೇರಿತು. “ಹಾಂ, ನೀನೂ ತೀರ್ತಾ ಕುಡೀತೀರತೀ ಏನು?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ ಉತ್ತರವೇನೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಲಿಂಗಪ್ಪ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ. ಹೊಸ ಸೀರೆಯನ್ನುಟ್ಟು ಚಿಮಣಾ ಈಗ ದೀಪದ ಹತ್ತಿರ ಬಂದಿದ್ದಳು. ಔಡಲ ಎಣ್ಣೆಯ ದೀಪ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಉರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಮೆಲ್ಲಗೆ ಅದನ್ನೆತ್ತಿ ಬಾಗಿಲವರೆಗೆ ನಡೆಯುತ್ತ ಬಂದಳು. ವರ್ಷವರ್ಷವೂ ನಿಡ್ಡೆಯಿಲ್ಲದ ಭೂತದಂತೆ ಕಂಡಳು. ದೀಪದ ಕುಡಿ ಕುಣಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಹೊಸ ಸೀರೆ ಸರಸರ ಸಪ್ಪಳ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಲಿಂಗಪ್ಪನ ಎದೆ ನಡುಗಿತು.

‘ಆತ್ಮರಾಜನಾದ ಬಲು ಸಿಟಪ್ಪ

ಮೂರು ದಾರಿಗೇ ಕೊಟ್ಟಿ ಕೊಟ್ಟಾ’

ಮಾಯಪ್ಪ ಅದೇ ಹಾಡಿನ ಮುಂದಿನ ಪದ್ಯವನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಕೂಗಿ ಕೂಗಿ ಅವನ ದನಿ ಒಡೆದಿತ್ತು. ಆದರೂ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದ.

ಚಿಮಣಾ ತೀರ ಬಾಗಿಲ ಹತ್ತಿರವೇ ಬಂದಳು. ಲಿಂಗಪ್ಪ “ಕೈಯಾಗ ದೀಪಾ ಯಾಕ ತೊಗೊಂಡೀ?” ಎಂದು ಚೀರಿದ. ಚಿಮಣಾ ಉತ್ತರವನ್ನೇ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಒಳಚಿಲಕ ಸದ್ದು ಮಾಡಿತು. ಲಿಂಗಪ್ಪನ ಎದೆ ಆತುರದಿಂದ ತೆರೆದ ಬಾಗಿಲಾಗಿತ್ತು. ಹೊರಗೆ ಮಾಯಪ್ಪನ ಹಾಡು ಒಂದೇ ಸವನೆ ಕೇಳುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು.

ತೆರೆದ ಬಾಗಿಲಿನಿಂದಲೇ ಉರಿ, ಚಿಮಣಾಳ ಚೀರುವಿಕೆಯೊಡನೆ ಹೊರ ನುಗ್ಗಿತು. ಚಿಮಣಾಳ ಹೊಸ ಸೀರೆಯನು ದೀಪ ತನ್ನ ನಾಲಿಗೆಯನ್ನು ಚಾಚಿ ಕಬಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಲಿಂಗಪ್ಪ ಭಯದಿಂದ ತೆರೆದ ಬಾಯಿಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಲೇ ಇಲ್ಲ. ಕಾಲು ಥರಥರ ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಕಾಲುಗಳಿಗೆ ನಿಲ್ಲಲೂ ತ್ರಾಣವಿರಲಿಲ್ಲ. ಓಡಿಹೋಗಲೂ ತ್ರಾಣವಿರಲಿಲ್ಲ. ಉರಿಯ ವೇಗಕ್ಕೋ, ಅಥವಾ ಮರಣದ ಭೀತಿಗೋ ಚಿಮಣಾ ಹೊರಗೇ ಬಂದಳು. ಉರಿಯ ಸೆರಗು ತೀರ ತನ್ನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡ ಒಮ್ಮಲೇ ಹೌಹಾರಿದ. ಚಿಟ್ಟನೇ ಚೀರಿ ಹೊರಗೆ ಓಡಿದ ಕಟುಕನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕ ದನ ಚೀರಿದಂತೆ ಅವನ ಆಕ್ರಂದನ ಕೇಳಿತು. ಚಿಮಣಾ ಅಗ್ನಿಜ್ವಾಲೆಯ ಮೂರ್ತಿಯಾಗಿಯೇ ಅವನನ್ನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿದ್ದಳು.

ಹೊರಗೆ ಮಾಯಪ್ಪನ ಹಾಡು ಗಕ್ಕನೆ ನಿಂತಿತು. ಭಜನೆಗೆ ಕುಳಿತವರೆಲ್ಲ ಒಳಗೆ ಓಡಿ ಬಂದರು. ನಾಲ್ಕು ಜನರು ಬಗಲಲ್ಲಿ ಕೈಹಾಕಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದರೂ ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡ ಚಳಿಬಂದವನಂತೆ ನಡುಗುತ್ತಲೇ ಇದ್ದ. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಚಿಮಣಾಳ ಸೀರೆಗೆ ಹತ್ತಿದ ಉರಿಯನ್ನು ನಂದಿಸಬೇಕೆಂದು ಅವಳತ್ತ ಓಡಿದರು. ಆದರೆ ಜ್ವಾಲೆ ಅವರನ್ನೇ ನುಂಗುವಂತಿದ್ದದ್ದರಿಂದ ಹೆದರಿ ಹಿಂದೆ ಸರಿದರು. ಮರುಗಳಿಗೆಯಲ್ಲೇ ಚಿಮಣಾ ಸಿಡಿಲು ನುಂಗಿದ ಗಿಡ ನೆಲಕ್ಕುರುಳುವಂತೆ ಉರಿಯಾಗಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದಳು.

ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದರೂ ಸೆರೆಯಲ್ಲಿ ತೊಯ್ದು ಸೀರೆ ದಣದಣ ಉರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಮಾಳಿಗೆಯನ್ನೇ ಮುಟ್ಟಲು ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಉರಿಯ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತ ಜನರ ಕಷ್ಟ ದುಃಖಗಳು ಕರಾಳವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದವು. ಮಠದಲ್ಲಿ ಭಜನೆಗೆಂದು ಸೇರಿದ್ದ ಜನ ಈ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದ ದಂಗುಬಡಿದಿದ್ದರು. ಈ ಘಟನೆಯ ಕಾರಣವನ್ನು ಕೇಳುವಷ್ಟು ಅರಿವು ಒಬ್ಬರಲ್ಲಿಯೂ ಉಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಬೆಂಕಿಯ ಆಟವನ್ನು ನೋಡುವುದೊಂದೇ ಅವರಿಗೆ ಕೆಲಸವಾಯಿತು. ಕೆಲವರಂತು ಅಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಲೂ ಆಗದೆ 'ಬೆಂಕಿ!' 'ಬೆಂಕಿ!' ಎನ್ನುತ್ತ ಚೀರುತ್ತ ಹೊರಗೆ ಓಡಿದರು.

ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣನ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿಯ ಭಜನೆ ಒಳ್ಳೇ ರಂಗಿಗೇರಿತ್ತು. ತಂಬೂರಿಯೊಂದನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ನಾರಾಯಣಾಚಾರಿ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಉಳಿದವರು ತಾಳ ಕಟಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಯಾರಿಗೂ ಎಚ್ಚರ ಉಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಮಾತ್ರ ಭಜನೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರದೆ ಗುಡಿಯ ಹೊರಭಾಗದ ಕಟ್ಟಿಯ

ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಗೀತೆಯ ಶ್ಲೋಕಗಳೇ ಮರಮರಳಿ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವರಿಗಿಂದು ಸಂಪೂರ್ಣ ಜಾಗರಣೆ. “ಯಾ ನಿಶಾ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ತಸ್ಯಾಂಜಾಗ ತಿರ್ಸಂಯಮೀ.” ಹೊರಗೆ ಇರುಳಾಗಿತ್ತು; ತಾವು ಜಾಗ್ರತರಾಗಿಯೇ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಇಷ್ಟಾದರ ಆಯಿತೇ? ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಎಣ್ಣೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಎಚ್ಚರಾಗಿದ್ದರೂ ಇರುಳು ಹೋಗಿ ಬೆಳಗಾಗುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾದರೆ ಏನು ಮಾಡಿದ ಹಾಗಾಯಿತು? ಆಚಾರ್ಯರ ಮನಸ್ಸು ಈ ತೊಡಕನ್ನು ಬಿಡಿಸುವದರಲ್ಲಿಯೇ ಲೀನವಾಗಿತ್ತು.

ಅಂತೆಯೇ ಕುರುಬರ ಮಾಯಪ್ಪ ‘ಬೆಂಕಿ! ಬೆಂಕಿ!’ ಎಂದು ಒದರಿಕೊಂಡದ್ದು ಅವರಿಗೆ ಕೇಳಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಅವರ ಕಿವಿಯ ಹತ್ತರವೇ ಬಂದು ಕೂಗಿದ. ಆಚಾರ್ಯರು ಬೆಚ್ಚಿ ಬಿದ್ದರು. ಏನೂ ತಿಳಿಯದವರಂತೆ ಅವನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ, “ಎಲ್ಲೆ ಹತ್ತೇದ ಬೆಂಕಿ? ಎಲ್ಲೆ?” ಎಂದು ಆರ್ತರಾಗಿ ಕೇಳಿದರು. ಭಜನೆಯಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನರಾದವರೂ ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದರು. “ಮಠದಾಗರಿ... ಚಿಮಣಾ... ಸೀರಿಗೆ ಹತ್ತೈತಿರಿ” ಕುರುಬರ ಮಾಯಪ್ಪ ತಡವರಿಸುತ್ತಲೇ ಹೇಳಿದ.

ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಎದ್ದರು. ಏನೇನೋ ಒಟಗುಟ್ಟುತ್ತ ಎದ್ದರು. ಅವರ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನೇ ಉಳಿದ ಜನರೂ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದರು. “ಹೇಣತಿ ಸತ್ತಾಗಿನ ತೊಟ್ಟು ಆಚಾರೆಪ್ಪನ ತಲಿ ತಾಳದಾಗ ಇಲ್ಲ” ಕುರುಬರ ಮಾಯಪ್ಪ ಸಂಕಟದಿಂದಲೇ ನುಡಿದು ಗುಂಪಿನೊಡನೆ ಸಾಗಿದ.

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮಠದ ತುಂಬ ಜನರು ಕೋಲಾಹಲ ತುಂಬಿತು. ಲಿಂಗಪ್ಪ ಹೌಹಾರಿದವ ಇನ್ನೂ ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದ. ಚಿಮಣಾಳ ಬೆಂದ ದೇಹ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಹಾಗೆಯೇ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಒದ್ದಾಡಲಿಲ್ಲ. ಚೀರಾಡಲಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆ ದೊಪ್ಪನೆ ನೆಲಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಬಿದ್ದಳು. ಆಗಲೇ ಜೀವ ಹೋಗಿರಬೇಕು. ನೆರೆದ ಜನರಿಂದ ತಿಳಿದ ಸಂಗತಿ ಇದು.

ಕೋಣೆಯಿಂದ ಒಂದೇ ಸವನೆ ಗಂಟಲು ಹರಿಯುವಂತೆ ಅಳುತ್ತಿದ್ದ ಕೂಸಿನ ದನಿ ಕೇಳುತ್ತಿತ್ತು. ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದವರಂತೆ ಆಚಾರ್ಯರು ಓಡಿ ಹೋಗಿ ಕೂಸನ್ನು ಆಡಿಸಹತ್ತಿದರು. ಕೂಡಿದವರಿಗೆಲ್ಲ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದೇ ಹೊಳೆಯಲಿಲ್ಲ. “ಪಡದಯ್ಯನೋರು ಎಲ್ಲದಾರ?” ಎಂದು ಯಾರೋ ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಅವರು ಊರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಉತ್ತರ ಬಂತು. ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡರಿಗೆ ಹೆಣ್ಣು ಗೊತ್ತುಮಾಡಲು ಹೋಗಿರುವದಾಗಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಹೇಳಿದರು. ಆಚಾರ್ಯರು ಮಾತ್ರ ಏನೂ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೂಸನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮಪ್ಪಕ್ಕೆ ಏನೇನೋ ಗೊಣಗುತ್ತಿದ್ದರು.

ಎಲ್ಲರ ಮುಖಗಳ ಮೇಲೂ ಅಪರಾಧದ ಕಳೆ ಇತ್ತು. ಜೀವಂತ ಪ್ರೇತಗಳಂತೆಯೇ ಎಲ್ಲರೂ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರು. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ರಹಸ್ಯವಾಗಿ ನಡೆಯುವ ಪಾಪದ ಮುಚ್ಚಳವನ್ನೇ ತೆರೆದಂತಾಗಿತ್ತು.

ಆಚಾರ್ಯರು ಹೊರ ಹೊರಟರು. ಯಾರಿಗೂ ಅವರನ್ನು ತಡೆಯುವ ಧೈರ್ಯವಾಗಲಿ. ಎಚ್ಚರವಾಗಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮಠದ ತಲೆಬಾಗಿಲು ದಾಟಿ ಹೊರಗೆ ಬಂದರು. ಇರುಳು ತಂಪು ಚಳಿಗಟ್ಟಿಸುವಂತಿತ್ತು. ಆಚಾರ್ಯರ ಮೈಮೇಲೆ ಹೊದ್ದುಕೊಳ್ಳುವ ಧೋತರ ಕೂಡ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಕೂಸೂ ಬತ್ತಲೆಯಾಗಿಯೇ ಇತ್ತು. ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಯಾವುದರ ಪರಿವೆಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇಂದು ಅವರ ಬುದ್ಧಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತೂಕ ತಪ್ಪಿತ್ತು. ಭಾವನೆಗಳೆಲ್ಲ ಕಲಕುಮಲಕಾಗಿದ್ದವು. ಮಾತಾಡುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ನಡುವೆ ನಗುತ್ತಿದ್ದರು, ಮರುಕ್ಷಣವೇ ಕಂಬಿನಿ ಧಾರೆಯಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವವರಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತ ಹೊರಗೆ ಬಂದರು. ಹೊರಗೆ ಕೊರೆಯುವ ಚಳಿ ಕೂಡ ಅವರ ನಿದ್ರೆಯನ್ನು ಕದಲಿಸುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಮಾದರ ಚನ್ನ ಬಂದು ತನ್ನ ತಂಪು ಕೈಗಳಿಂದ ಅವರ ಕಾಲನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದಾಗಲೇ ಅವರಿಗೆ ಎಚ್ಚರಾಯಿತು. ಏನೋ ಕಾಲಿಗೆ ತೊಡಕಿದಂತಾಗಿ ಬೆಚ್ಚಿದ್ದರು. “ಏನೋ ಚನ್ನಾ, ಯಾಕ ಬಂದೀ? ಏನ ಬೇಕು?” ಎಂದು ಅರ್ಧ ಎಚ್ಚರದಲ್ಲಿಯೇ ಕೇಳಿದರು. “ಯಪ್ಪಾ, ಇನ್ನೊಂದು ಉಪಕಾರಾ ಕೇಳಲಾಕ ಬಂದೀನ ತಂದೇ” ಎಂದು ಮಾದರ ಚನ್ನಾ ಆರ್ತನಾಗಿಯೇ ಹೇಳಿದ. ಆಚಾರ್ಯರು ಸಮಾಚಾರವೇನೆಂದು ಕೇಳಿದರು.

ಚನ್ನ ಹೇಳಿದ. ಅವನ ತಂಗಿ ಮಲ್ಲಿ ನಿನ್ನೆಯೇ ಹಡೆದಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಕೂಸು ಹುಟ್ಟಿದ ಕೂಡಲೇ ಸತ್ತುಹೋಗಿತ್ತು. ಎಷ್ಟು ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿದರೂ ಮಲ್ಲಿಯ ದುಃಖ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. “ನನ್ನ ಕೂಸು, ಯಪ್ಪಾ ನನ್ನ ಕೂಸು!” ಎಂದು ಹಲಬುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಳು. ಏನು ಮಾಡಿದರೆ ಅವಳ ದುಃಖ ಕಡಿಮೆಯಾದೀತೆಂದು ಚನ್ನ ಕೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದ. ಅವನೂ ದುಃಖದಿಂದ ಹಣ್ಣಾಗಿದ್ದ.

“ಹೌದು ಚನ್ನಾ, ಎಲ್ಲಾ ಜೀನಸು ಸಿಕ್ಕಾವು. ಆದರೆ ಆಕೆಗೆ ಕೂಸು ಎಲ್ಲಿಂದ ಸಿಗಬೇಕು? ಆಕೆಗೆ ಕೂಸು ಬೇಕಾಗಿದ್ದೀತು ಚನ್ನಾ. ಆದರೆ ಕೂಸಿನ್ನ ಕೊಡೋ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರು ಎಲ್ಲಿರುತ್ತಾರ? ಉಪಾಯ ಇಲ್ಲ” ಎಂದು ಸುಮ್ಮನಾದರು. ಚಳಿಗೆ ಎಚ್ಚರಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೂಸು ಅಳ ತೊಡಗಿತು. ಆಚಾರ್ಯರು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡತೊಡಗಿದರು. “ಅಳಬ್ಯಾಡ ಬಾಳಾ, ಅಳಬ್ಯಾಡ! ಮನ್ಯಾಗ

ಆಕೀ ಕೈಯಾಗ ನಿನ್ನ ಕೊಡತೀನಿ. ನಿನ್ನಂಥಾ ಎಷ್ಟೋ ಹುಡುಗರನ ಆಕಿ ಆಡಿಸ್ಯಾಳ. ನಡೀ ಮನೀಗೆ ಹೋಗೋಣು” ಎನ್ನುತ್ತ ಮುಂದೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಿದರು.

ಚನ್ನನಿಗೆ ಆಚಾರ್ಯರ ಮಾತಿನ ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಹೆಂಡತಿ ಸತ್ತು ಸುಡುಗಾಡು ಕಂಡಿರುವಾಗ ಆಚಾರ್ಯರು ಮಾತಾಡುತ್ತಿರುವದೇನು? ಅವನಿಗೆ ಗಾಬರಿಯಾಯಿತು. ತಡೆಯಲಾಗದೆ, “ಯಪ್ಪ ಕರೇ ಹೇಳಿದರೂ ಕೇಳತಿ ಸುಳ್ಳೆ ಹೇಳಿದರೂ ಕೇಳತಿ. ಅವ್ವಾ ಅವರು ಮನ್ಯಾಗ ಇಲ್ಲ ಯಪ್ಪಾ, ಅವರು ಇಂದ ಹೋಳಿ ದಂಡ್ಯಾಗ...” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮಾತಾಡುವದಾಗದೆ ಬಿಕ್ಕಿದ.

ಆಚಾರ್ಯರ ಮರಗಟ್ಟಿದ ಹೃದಯ ಈ ನೆನಪಿನಿಂದ ಉರಿದದ್ದಿತು. “ಪೌದು ಚನ್ನಾ, ಆಕಿ ಮನ್ಯಾಗ ಇಲ್ಲ. ನೆನಪು ಮಾಡಿದ ಉಪಕಾರಾ ಏನು ಕೊಟ್ಟು ತೀರಸಲ್ಯೊ?” ಎಂದು ಅಂಗಲಾಚಿದರು. “ಈ ಕೂಸಿನ್ನ ಕೊಟ್ಟರ ಉಪಕಾರಾ ತೀರಿಹೋಗತೈತಿರಿ” ಎಂದು ಚನ್ನ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಅಂಗಲಾಚಿದ. “ಯಪ್ಪಾ, ತಾಯಿನ್ನ ಕಳಕೊಂಡ ಕೂಸು, ಮಲ್ಲಿ ಬೆಳಸುತ್ತಾಳ, ಯಪ್ಪಾ! ಆ ಕೂಸಿನ್ನ ದೊಡ್ಡದು ಮಾಡೋ ಹೋಣಿ ನಂದು ಯಪ್ಪಾ!” ಎಂದು ವಿವರಿಸಿದ.

ಆಚಾರ್ಯರು ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದರು. ಚನ್ನ ಹೇಳಿದ್ದು ನಿಜವಿತ್ತು. ಆದರೂ ಕೂಸನ್ನು ಕೊಡುವದಾದರೂ ಹೇಗೆ? ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಒಡಲ ಬೇಗೆ ಹುಚ್ಚೆದ್ದು ಸುಡುತ್ತಿರುವಾಗ, ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕ ಕೂಸು ಅವರನ್ನು ಬೆಸೆದುಕೊಂಡಂತೆ ಇತ್ತು. ಪೂರ್ವಾಪರ ವಿಚಾರವಿಲ್ಲದೆ ಆ ಕೂಸನ್ನು ಹೊತ್ತುತಂದಿದ್ದರು. ಬೆಳೆಯುವ ಜೀವವೊಂದನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲೆಂದು ತಂದಿದ್ದರು. ಸರ್ವನಾಶ ಸನ್ನಿಹಿತವಾದಾಗ ಇದೊಂದು ಉಳಿಯಲೆಂದು ಎಣಿಸಿದ್ದರು. ಈಗ ಚನ್ನ ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಹೇಗೆ ಕೊಡಬೇಕು?

ಮರುಕ್ಷಣವೇ ಇದೆಂಥ ಮೋಹ ಎಂದೆನಿಸಿತ್ತು. ಸಹಧರ್ಮಿಣಿ ತನಗಿಂತ ಮೊದಲೇ ಮುಕ್ತಳಾಗಿ ತನಗೂ ಅದೇ ದಾರಿಯನ್ನೇ ತೋರಿಸಿರಲಿಲ್ಲವೇ? ಬದುಕಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆಯಿಂದಲೇ ಈ ಕೂಸನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಂತಾದೀತು. ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಬೆಳೆಸುವ ದೇವರಿರುವಾಗ ತಾವು ಅದನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತೇವೆನ್ನುವದು ಮೂರ್ಖನವಾದೀತು. ಭಾಗವತದ ಕತೆ ತಮಗೆ ನೆನಪಿರಲಿಲ್ಲವೇ? ಜಡಭರತ ಸಾಯುವ ಮುನ್ನ ಚಿಗರೆಯ ಮರಿಯೊಂದನ್ನು ಸಾಕಿದ್ದು! ಹೀಗೆಯೇ ಮಳೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಗುಡುಗಿನ ಸಪ್ಪಳಕ್ಕೆ ಗರ್ಭವತಿಯಾದ ಹರಿಣಿಯೊಂದು ಈದಿದ್ದ ಮರಿಯೊಂದನ್ನು ಕರುಣೆಯಿಂದಲೇ ಸಾಕಿದದ. ಅವನ ಗತಿ ಏನಾಗಿತ್ತೆಂಬುದು

ತಮಗೆ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೇ? ಹೌದು, ಚನ್ನನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟುಬಿಡಬೇಕು. ತನ್ನ ದಾರಿ ಈಗ ನಿಶ್ಚಿತವಾದಂತಾಯಿತು.

ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಏನೋ ಹೊಳೆದಂತಾಯಿತು. ಒಂದು ಗಳಿಗೆಕಾಲ ಜಾಗೃತಾವಸ್ಥೆಗೆ ಅವರು ಬಂದಿದ್ದರು. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದ ಕೂಸಿನ ಸ್ವರ್ಷ ಹಿತವಾಗಿತ್ತು, ಜೀವಂತವಾಗಿತ್ತು. “ಇಕಾ, ಈ ಕೂಸು ಹಿಡೀ ಚನ್ನಾ. ನಿನ್ನ ತಂಗಿಗೆ ಒಯ್ಯು ಕೊಡು. ಆಕೆಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಆಗಲಿ. ಈ ಕೂಸಿನ್ನ ಭಲೋ ಜ್ಞಾಪಾನ ಮಾಡಂತ ಹೇಳು. ನಡೀ ಚನ್ನಾ” ಎಂದು ಹೇಳಿದವರೇ ಕೂಸನ್ನು ಅವನ ಕೈಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಗಾಳಿ ತುಂಬಿದವರಂತೆ ಬಿರಬಿರನೆ ಹೊರಟು ಹೋದರು. ಏನೂ ತಿಳಿಯದೆ ಚನ್ನ ಕೂಸನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಅವರು ನಡೆದ ದಾರಿಯ ಕಡೆಗೆ ಮಿಕ್ಕಿಮಿಕ್ಕಿ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟ.

ಆಚಾರ್ಯರು ಗಾಳಿಗಿಂತ ಹಗುರಾಗಿ ದಾರಿ ಸಿಕ್ಕಲೆಲ್ಲ ನಡೆದರು. ಅಂದು ಅವರಿಗೆ ನಿರಾಹಾರ, ಮೇಲಾಗಿ ನಿರ್ದೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸಂತೂ ತನ್ನ ಸ್ವಸ್ಥತೆಯನ್ನು ಎಂದೋ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿತ್ತು. ಬೀಳಲಾದ ಮರದಂತೆ ದೇಹ ನಿಶ್ರಾಣವಾಗಿತ್ತು. ಆಚಾರ್ಯರು ಅತ್ತಿತ್ತ ಅಲೆದಾಡಿ ಕೊನೆಗೆ ವಾಡೆಯ ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಬಂದು ಕುಳಿತರು. ಪಡುವಣ ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ಗಳಿ ಕೂರವಾಗಿ ಬೀಸುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ಮೈಯೊಡ್ಡಿ ಕುಳಿತ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಮಂಕು ಕವಿದಂತಾಗಿತ್ತು. ಏನೇನೋ ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಯಾರಾರವೋ ಮುಖಗಳು ಉರಿಯ ಪರಿವೇಷದಲ್ಲಿ ಹೊಳೆದಂತಾದವು. ನೀರಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದವನ ಕಣ್ಣಿಗೇ, ನೀರೂ ಕೂಡ ಮಸುಕಾಗಿ ಕಾಣುವಂತೆ, ಆಚಾರ್ಯರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಇತ್ತೀಚಿನ ಘಟನೆಗಳು ಗೋಚರವಾದವು. ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಪ್ರವಾಹ ಪಾದಳಿಯ ಜೀವನವನ್ನೇ ಉಡುಗಿಕೊಂಡು ಹೋದಂತಾಗಿತ್ತು. ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಪ್ರಳಯದ ಕತೆ ನೆನಪಾಗಿತ್ತು. ಉಕ್ಕೇರಿದ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿ, ನದಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಡ ಮುಳುಗುವಂತೆ ಮುಳುಗುತ್ತಿತ್ತು. ಪ್ರಳಯಮಾರುತ ಕಡೆಗೋಲಾಗಿ ಈ ಕಡಲನ್ನು ಕಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ. ಗುರುತಿಸಲಿಕ್ಕೂ ಬಾರದಂತೆ, ಆಕಾಶದ ತುಂಬ ಆವರ್ತಕ ಮೇಘಗಳು ಅಚಲವಾಗಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದವು. ಬೆಳಕಿನ ಒಂದು ಕಿರಣವೂ ಅಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡುವರಾರು? ದೇವತೆಗಳೂ ಬೊಬ್ಬೆಯಿಡುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬದುಕಿಸುವವರು ಯಾರು?

ಆದರೆ ಬದುಕು ತನ್ನ ಬೀಜವನ್ನು ಅಂಥ ಪ್ರಳಯದ ಬಸಿರಲ್ಲೂ ಕಾಯ್ದಿರಿಸಿತ್ತು. ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಬೊಗಸೆಯಗಲದ ಮೀನ ತಿಮಿಂಗಿಲವಾಗಿ ಕೋಡು ಮೂಡಿಸಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ವೈವಸ್ವತ ಮನು ಅದರ ಕೋಡಿಗೇ ಹಗ್ಗಹಾಕಿ

ಮೇರು-ಶಿಖರವನ್ನೇರಿದ್ದ. ಉಕ್ಕಿ ಬಂದ ಕಡಲು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಇಳಿದಂತೆ ಹಗ್ಗದ ಗುಂಟ ಅವನು ಇಳಿಯುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದ. ಲೋಕ ಮುಂದುವರಿಯಲೆಂದು ಅವನು ಬದುಕಿ ಬಂದಿದ್ದ.

ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ನಿರಾಶೆಯಾಗಿತ್ತು. ಮಗುವಿಗೇ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಸುವಂಥ ಪ್ರಳಯ ಈಗ ಬಂದಿತ್ತು. ಈ ಪ್ರಳಯ ಅವನದೇ? ಈಗ ಕಾಯುವವರಾರು? ಆಚಾರ್ಯರ ಮನಸ್ಸು ಸಾಮಾನ್ಯಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಬೇಲಿಯನ್ನು ದಾಟಿತ್ತು. ಸೂತ್ರಹರಿದ ಪಟದಂತೆ ದಿಕ್ಕುಪಾಲಾಗಿ ಓಡುತ್ತಿತ್ತು. ವಾಡೆಯನ್ನೊಮ್ಮೆ ನೋಡಿದರು. ಬಾಗಿಲಿಗೆ ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಕೀಲಿ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೂ ವಾಡೆಯ ಅವಸ್ಥಾಂತರಗಳನ್ನು ಅವರು ನೋಡುತ್ತಲೇ ಬಂದಿದ್ದರು. ಈಗ ಅದರ ನಿರ್ಜನತೆಯನ್ನು ನೋಡಲಾರದೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಎದ್ದರು.

ರಾತ್ರಿ ಆಳವಾಗುತ್ತಲೇ ನಡೆದಿತ್ತು. ಏಕಾದಶಿಯ ಚಂದ್ರ ಪಡುವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿಯೇ ಇಳಿದಿದ್ದ. ಆಚಾರ್ಯರು ಕೆಲಹೊತ್ತು ಅದನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದರು. ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದ ಮನಸ್ಸಿಂದ ಚಂದ್ರ ಕ್ಷಿತಿಜದ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಾರಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಕ್ಷಣಕಾಲ ಚಂದ್ರಬಿಂಬ ಹೊಯ್ದಾಡಿತು. ಪಶ್ಚಿಮದ ಕತ್ತಲೆ ಆ ಬಿಂಬವನ್ನು ತನ್ನ ಅಂಗೈಯಲ್ಲಿ ಆಟವಾಡಿಸಿ, ತೆರದ ಕೈಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಚಂದ್ರ ಮರೆಯಾದ. ಇಷ್ಟೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ಹರಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಮಂದವಾದ ಬೆಳಕೂ ಅವನೊಂದಿಗೆ ಅಡಗಿತು. ಇರುಳು ಮಂತ್ರ ಹಾಕಿತೆನ್ನುವಂತೆ ಕತ್ತಲೆ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ, ಕುರುಡು ನೋಣಗಳ ಜಾಲದಂತೆ ಹರಡಿಕೊಂಡಿತು.

ಆಚಾರ್ಯರು ಕುಳಿತಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಅವರ ಜೊತೆಗೆ ಬಂದವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ತೊಲಗಿದ್ದರು, ಕೆಲವರು ಗುಡಿಯ ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ಮಲಗಿದ್ದರು. ಹೊತ್ತು ಸರಿಯುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು. ಆಚಾರ್ಯರು ಅಷ್ಟೇ ಅಸ್ವಪ್ನವಾಗಿ ವಿಚಾರ ನಡೆಸಿದ್ದರು. ಒಮ್ಮೆ ಹೆಂಡತಿ, ಒಮ್ಮೆ ಚಿಮಣಾ, ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಶಂಕರಪ್ಪಗೌಡರು ಯಾರಾರೋ ನೆನಪಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕೋಳಿ ಕೂಗಿತು; ಮಲಗಿದ್ದ ಕತ್ತಲೆ ಒಡಮುರಿದು ಏಳುವಂತೆ ಕೂಗಿತು. ಆಚಾರ್ಯರು ತಟ್ಟನೆ ಎದ್ದರು. ದಿನನಿತ್ಯ ರೂಢಿ ಕೈಹಿಡಿದು ಜಗ್ಗಿತು, ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಸಿದ್ದ ಕಂಬಳಿಯನ್ನು ಮಡಿಚಿಟ್ಟರು. ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ವಂದನೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದರು. ಪಂಚಿಯನ್ನು ಹೆಗಲಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ತಂಬಿಗೆಯನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ನೆಟ್ಟಗೆ ನದಿಯ ದಾರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದರು. ದಿನನಿತ್ಯದ ದಾರಿಯಾದ್ದರಿಂದ ಕತ್ತಲೆ ಅಡ್ಡವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ವಿಪರೀತ ಮಳೆ ಬಿದ್ದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಹಿರಿಹೊಳೆಗೆ ಭರದಿಂದ ಪೂರ

ಬರಲಾರಂಭಿಸಿತ್ತು. ಒಡಲು ಹರಿದು ನದಿಯ ಪ್ರವಾಹ ನೆಲವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿದ್ದು ಆ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಗೊತ್ತಾಗುವಂತೆಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ತೆರೆಗಳು ಕಸುವಿನಿಂದ ದಂಡೆಗೆ ಅಪ್ಪಳಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸಪ್ಪಳ ಎದೆಯೊಡೆಯುವಂತಿತ್ತು. ನದಿಗೆ ಕಂಡದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ಕಬಳಿಸುವ ರೋಷ ಏರಿದಂತಿತ್ತು ನಿತ್ರಾಣವಾಗಿದ್ದ ನೆಲ, ಈ ಜಲಪ್ರಹಾರಕ್ಕೆ ಕುಸಿದು, ಕರಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆಚಾರ್ಯರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಇದಾವುದೂ ಬೀಳಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೇರೇನೋ ಕಾಣುತ್ತಿರಬೇಕು. ನದಿಯ ದಂಡೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಎತ್ತರವಾಗಿದ್ದ ದಿನ್ನೆಯೊಂದರ ಮೇಲೆ ಆಚಾರ್ಯರ ಪತ್ನಿಯ ಶವಸಂಸ್ಕಾರವಾಗಿತ್ತು. ಆಚಾರ್ಯರು ಅದನ್ನೇ ನೆನೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಈಗ ಚಿತೆ ಆರಿರಬಹುದು. ಚಿಮಣಾಳ ಜೀವಂತ ಚಿತೆಯೇ ಆರಿಹೋಗಿತ್ತೆಂದ ಮೇಲೆ ಈ ಚಿತೆಯ ಪಾಡೇನು? ಆ ಸ್ಥಳವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡೇ ಅಮೇಲೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರಾಯಿತೆಂದು ಆ ಕಡೆಗೆ ನಡೆದರು. ಒಂದೇ ಸವನೆ ನದಿಗೆ ಪೂರ ಬಂದಿದ್ದರಿಂದ ಚಿತೆಯ ಸ್ಥಳವು ಮಧ್ಯ ಪ್ರವಾಹ ದಲ್ಲಿದ್ದಂತಾಗಿತ್ತು. ಪತ್ನಿಯ ಚಿತಾಭಸ್ಮ ಸಹ ಸಿಗದೆ ನದಿಯಲ್ಲಿ ತೇಲಿ ಹೋಗಬಿಟ್ಟಿತೇ? ಅವಳ ಅಸ್ಥಿಗಳನ್ನಾದರೂ ನದಿಗೆ ಕಾಣಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅದಾಗದೆ ಅವಳ ಋಣ ತೀರುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಅಪಾರವಾದ ಜಲರಾಶಿ ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡಿತು. ಆಚೆಯ ದಂಡೆಯಿಂದ ಸಹಧರ್ಮಿಣಿ ಕೈಮಾಡಿ ಕರೆದಂತಾಯಿತು. “ಬಂದೆ ಬಂದೆ” ಎನ್ನುತ್ತಲೇ ಆಚಾರ್ಯ ಈಸುಬಿದ್ದರು. ಎಣಿಕೆ ಮೀರಿ ನೀರು ಆಳವಾಗಿತ್ತು. ಸೊಕ್ಕಿನಿಂದ ಏರಿ ಬರುವ ತೆರೆಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಈಸಿ ಹೋಗುವ ತ್ರಾಣ ಅವರಿಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಈಸುತ್ತಿದ್ದ ಆಚಾರ್ಯರು ನದಿಯ ಸೆಳವಿಗೇ ಸಿಕ್ಕರು. ಅವರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಗೀತೆಯ ಶ್ಲೋಕ ನಿನದಿಸಿತು.

‘ಅಪೂರ್ಯಮಾಣಂ ಅಚಲಪ್ರತಿಷ್ಠಂ
ಸಮುದ್ರಮಾಪಃ ಪ್ರವಿಶಂತಿ ಯದ್ವತ್
ತಥಾ ಕಾಮಾ ಯಂ ಪ್ರವಿಶಂತಿ ಸರ್ವೇ
ಸ ಶಾಂತಿಮಾಪ್ನೋತಿ ನ ಕಾಮಕಾಮೀ’

ಅರುಣೋದಯವಾಯಿತು. ಜನರು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ನದಿಗೆ ಬರಹತ್ತಿದರು. ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಆಚಾರ್ಯರ ತಂಬಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಕಾಣಿಸಿತು. ಆದರೆ ಆಚಾರ್ಯರೋ ಅಪಾರವಾದ ಜಲರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣದಂತಾಗಿದ್ದರು. ತನ್ನ ತೀರದ ಆಚೆಗಿದ್ದ ಬಡವರ ಗುಡಿಸಲುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಒಂದೇ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ನುಂಗಿ ನೀರು ಹಿಡಿದ ಪ್ರವಾಹಕ್ಕೆ ಆಚಾರ್ಯರೇನು ಲೆಕ್ಕವಾಗಬೇಕು?

ಬೆಳಗಾಯಿತು. ಪಾದಳೈಯ ಜನರೆಲ್ಲ ಗೋಳಿಟ್ಟು ಅಳುವಂತೆ ಬೆಳಗಾಯಿತು. ರಾತ್ರಿ ಮುಚ್ಚದ್ದ ತೆರೆಯನ್ನು ಹಗಲು ಸರಿಸಿದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಕಂಡದ್ದೇನು? ಇನ್ನೂ ಕತ್ತಲಿರುವಾಗಲೇ ಚಿಮಣಾಳ ಅಗ್ನಿದಿವ್ಯದ ಮರಣದ ಸುದ್ದಿ ಮನೆ ಮನೆಗೂ ಮುಟ್ಟಿ ಭೀತಿಯನ್ನು ಹರಡಿತು. ಬೆಳಗಾದೊಡನೆ ಆಚಾರ್ಯರ ಜಲ ಸಮಾಧಿಯ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು, ಏರಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ನದಿಯ ಪ್ರವಾಹವೇ ಊರ ತನಕ ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿಸಿತು. ಜನರ ಕಣ್ಣೀರು ಪ್ರವಾಹದೊಡನೆ ಬೆರೆತವು. ಹಿಂದಿನ ಸಂಜೆಯೇ ಹತ್ತೆಂಟು ಜನರು ಪಿಡುಗಿಗೆ ಆಹುತಿಯಾಗಿದ್ದರು.

ಮಳೆಯಾಗದಿದ್ದರೂ ನೀರಗಸೆಯಲ್ಲ ಜಲಮಯವಾಗಿತ್ತು. ಮೊಳಕಾಲು ಮಟ್ಟ ನೀರಲ್ಲಿ ನಡೆದೇ ಮನೆಮನೆಯ ವಾರ್ತೆಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೂ ಹೃದಯವಿದ್ರಾವಕವಾದ ಸುದ್ದಿಯೊಂದು ಕಾದು ಕುಳಿತಂತಿತ್ತು. ಗೌಡರ ವಾಡೆಯಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತೆವ್ವ ಜ್ವರದಿಂದ ನಿಶ್ಚೇಷ್ಟಿತಳಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದಳು. ಪಿಡುಗು ಊರನ್ನೇ ನುಂಗುವೆನ್ನುವಂತೆ ಗುಡುಗುತ್ತಿತ್ತು. ಜನರೆಲ್ಲ ಜ್ವರದಿಂದಲೋ, ಭಯದಿಂದಲೋ ಗಡಗಡನೆ ನಡುಗಿದರು.

ಅಂದು ಸಂಜೆಯೇ ಊರಿಗೆ ಬಂದ ಹವಾಲ್ದಾರ ಅದು ಫ್ಲೇಗಿನ ಜ್ವರವೆಂದು ಹೇಳಿ ಭಯಕ್ಕೆ ಸಾವಿನ ಬಣ್ಣವನ್ನೇ ಕೊಟ್ಟು ನಿಷ್ಕರುಣೆಯಿಂದ ಜ್ವರ ಬಂದವರನ್ನೆಲ್ಲ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರದಬ್ಬಿದ. ಯಾರೂ ಏನು ಹೇಳುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಭಯ ಅವರ ನಾಲಿಗೆಯನ್ನೇ ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿತ್ತು. ಇದರಿಂದ ತಮ್ಮ ಆಪ್ತೇಷ್ಟರೆಲ್ಲ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೇ ಇಲಿಗಳಂತೆ ಪಟ ಪಟ ಬಿದ್ದು ಸಾಯುವದನ್ನು ಜನರು ನೋಡಬೇಕಾಯಿತು. ಅವರಿಗೆ ದಿಕ್ಕೇ ತಪ್ಪಿತು. ಸತ್ತರೂ ಅವರ ಹೇಣಗಳನ್ನು ಇದ್ದವರು ಮುಟ್ಟುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಪಿಳ್ಳೆಯೂ ಒಳಗೆ ಉಳಿಯದಂತೆ ಮನೆಗಳೆಲ್ಲ ಖಾಲಿಯಾದವು.

ಆದರೆ ಪಾರ್ವತೆವ್ವ ಗೌಡತಿ ಹೊರಗೆ ಬರಲೊಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಸಾವಿರ ಹೆದರಿಕೆ ಹಾಕಿದರೂ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಅವಳಿಗೆ ಯಾವ ಹೆದರಿಕೆಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮರುದಿನ ಅವಳ ಹೆಣ ವಾಡೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಅವಳ ಅಂತ್ಯ ಸಂಸ್ಕಾರ ಮಾಡಲು ಕೂಡ ಯಾರೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಜನರ ಹಟವನ್ನೂ, ಮೂಢತನವನ್ನೂ ಕಂಡಿದ್ದ ಹವಾಲ್ದಾರ ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದಿದ್ದ. ಫ್ಲೇಗಿನ ತೊಂದರೆಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು ವಾಡೆಗೇ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚಲು ಹೇಳಿದ. ಹೊಲೆಯರ ರುದ್ರ ಅಳುತ್ತಲೇ ವಾಡೆಗೆ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚಿದ. ಪಾರ್ವತೆವ್ವ ಗೌಡತಿಯ ಮೃತದೇಹ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಉರಿದು ಬೂದಿಯಾಯಿತು.

ಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡ ಚಿಮಣಾ ಸತ್ತ ಮರುದಿನ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದು ಊರಲ್ಲೆಲ್ಲ ತಿರುಗಾಡಿದ್ದ. ಫ್ಲೇಗಿನಕ್ಕಿಂತ ಅವನ ಚೇಷ್ಟೆಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಭೀಕರವಾಗಿದ್ದವು. ಅದನ್ನು

ನೋಡಿದ ಹವಾಲ್ದಾರ ಗೌಡರ ಹತ್ತರ ಹಾಯಲಿಲ್ಲ. ಲಿಂಗಪ್ಪ ಇಡೀ ದಿನ ಹಾಗೆಯೇ ತಿರುಗಾಡಿದನಂತೆ. ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಳಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ನಿಶ್ರಾಣವಾಗಿ ಗೌಡರ ವಾಡೆಯ ಹತ್ತರವೇ ಬಂದು ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದನಂತೆ. ಹಿಂದಿನ ರಾತ್ರಿ ಊರನ್ನೆಲ್ಲ ಖಾಲಿ ಮಾಡಿದ್ದರೂ, ಅವನು ತಪ್ಪಿಸಿ ಗೌಡರ ವಾಡೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಲಗಿಕೊಂಡಿದ್ದನಂತೆ. ಕಬಜಾ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಹುಚ್ಚು ಇನ್ನೂ ಅವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೊಲೆಯರ ರುದ್ರವಾಡೆಗೆ ಬೆಂಕಿಹಚ್ಚಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಸಾಯುವ ಸಂಕಟಕ್ಕೆ “ವಾಡೇ ಕಬಜಾ ತೊಗೊಂಡೀನಿ, ಬಾಗಿಲಾ ತಗೀರೋ!” ಎಂದು ಚೀರಿದ್ದನಂತೆ. ಆದರೆ ಆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಕೈಮೀರಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಅರ್ಧವಾಡೆ ಅಗ್ನಿಗೆ ಆಹುತಿಯಾಗಿತ್ತು. ಹೀಗೆಂದು ಹೊಲೆಯರ ರುದ್ರ, ತನ್ನ ಅಪರಾಧವನ್ನೊಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಇದನ್ನು ಕತೆಮಾಡಿ ಹೇಳುತ್ತ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿದ್ದ.

ಮೂರು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಊರು ಬರಿದಾಯಿತು. ಅರ್ಧ ಪಿಡುಗು ನುಂಗಿತ್ತು; ಕೆಲಭಾಗವನ್ನು ಪಾದಳೈಯನ್ನು ಕಾಯುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದ ನದಿ ಚಂಡಿಯಾಗಿ ನುಂಗಿತ್ತು. ಬೆಂಕಿ ಕೆಲವರನ್ನು ಆಹುತಿಗೊಂಡಿತ್ತು. ಯಾರಾರೋ ಹೇಗೆ ಹೇಗೋ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕೊನೆಯನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಹವಾಲ್ದಾರನ ಜೊತೆಗೇ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿದ್ದ ವಾಲೀಕಾರ ಮಲ್ಲನಿಗೆ ಇದಾವುದರಲ್ಲಿಯೂ ನಂಬಿಕೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. “ಚೇ ತಗೀರಿ, ಪಿಡುಗು ಏನು ಮಾಡಿತು? ಹಿಂದಕ ಕಾಲರಾ ಬಂದಿರಲ್ಲೇನರಿ? ಕರೇ ಹೇಳತೀನಿ ತಂದೆ, ಏಟ ಪಾಪ ಮಾಡಿದರ ಭೂಮಿತಾಯಿ ತಡಕೊಂಡಾಳಿ? ಆ ಪಾಪಾನ ನುಂಗಿತೋ ಯಪ್ಪಾ!” ಎಂದು ಸಹನೆಯಿಲ್ಲದ ಹವಾಲ್ದಾರನಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನೇ ಹತ್ತುಸಾರೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ. ಯಾವುದು ನಿಜವೋ ದೇವರಿಗೇ ಗೊತ್ತು.

೪೮

ನಾಗಾರಚೌತಿಯ ಮುನ್ನಾದಿನ ಇಂದುಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದ ಶ್ಯಾಮರಾಯ ಪಂಚಮಿ ಮುಗಿಸಿ ಪಾದಳೈಗೆ ಕುಟುಂಬಸಮೇತ ಹೊರಡುವವನಿದ್ದ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಏನೋ ಮಹತ್ವದ ಕೆಲಸವೊಂದು ಗಂಟುಬಿದ್ದದ್ದರಿಂದ ಇನ್ನೂ ನಾಲ್ಕುದಿನ ತಡೆಯಬೇಕಾಯಿತು. ಆಮೇಲೆ ಮಳೆ ಹತ್ತಿ ಪ್ರವಾಸವೇ ಅಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಮಳೆ ನಿಂತಮೇಲೂ ದಾರಿಗಳು ಅನುಕೂಲವಾಗಲು ಇನ್ನೂ ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳಷ್ಟು ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆಮೇಲೆ ಪ್ಲೇಗಿಗೆ ಪಾದಳೈ ಅಹುತಿಯಾದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಅವನು ಇಂದುಪುರದಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿಯಬೇಕಾಯಿತು.

ಪಡದಯ್ಯನವರು ಸಾತೇನಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗಲೇ ಪಾದಳೈಯ ಸುದ್ದಿ ಅವರ ಕಿವಿ ಮುಟ್ಟಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ಹೋದರೆ ಪೋಲೀಸರ ಕಾಟ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲವೆಂದು ಮನಗಂಡು ಅವರು ಅಲ್ಲಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ಸೊಲ್ಲಾಪುರಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದರಂತೆ.

ಕಮೀಶನರ ಕಡೆಗೆ ವಾರಸಾಪ್ರಕರಣದ ಅಪೀಲು ಮಾಡಲು ವಕೀಲರನ್ನು ಕಾಣಲೆಂದು ಬೆಳಗಾವಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದ ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೂ ಈ ಸುದ್ದಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಡಿದಿತ್ತು. ಯಾರದೋ ಆಪ್ತರ ಬಾದರಾಯಣ ಸಂಬಂಧ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಅವನು ಬೆಳಗಾವಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕೆಲದಿನ ನಿಲ್ಲಬೇಕಾಯಿತು.

ತನ್ನ ಆಪ್ತರನ್ನು ಕಾಣಲೆಂದು ಲಕ್ಷ್ಮಣ ತಾಸಗಾವಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದವನು ತಿರುಗಿ ಅಜರಾಣಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಅವನಿಗೆ ಈ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಅಜರಾಣಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ಲೇಗಿನ ಹಾವಳಿ ಇತ್ತು. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಸರಕಾರದವರು ಬೇಗ ಕ್ರಮ ಕೈಕೊಂಡಿದ್ದರಿಂದ ಪಾದಳೈಯಲ್ಲಿಯಂತೆ ಸಾವು ಅಲ್ಲಿ ತಾಂಡವವಾಡಲಿಲ್ಲ. ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಯಶವಂತರಾಯರ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿಲ್ಲಬೇಕಾಯಿತು. ಅವರ ಕಮತದ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಅವನ ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದಿತ್ತು.

ಪ್ಲೇಗು ಮೊದಲನೆಯ ಸಾರೆ ಬಂದಿತ್ತಾದ್ದರಿಂದ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಜನರು ಮರಣಹೊಂದಿದ್ದರು. ಇಂದುಪುರದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ಲೇಗಿನ ಹಾವಳಿ ಇಲ್ಲದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ದಾದಾನಿಗೆ ಪಾದಳೈಯ ಸುದ್ದಿಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ಲೇಗಿನಿಂದ ಎಷ್ಟೋ ಜನರು ಸತ್ತರೆಂಬ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಅವರಿವರ ಬಾಯಿಂದ ಕೇಳಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಊರಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಅವನು ಚಪಡಪಿಸಿದ. ಮಹಾರಾಜರೇ ಪ್ಲೇಗಿನ ಕಾರಣವನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾಡಿ ಅವನನ್ನು ಹೋಗಗೊಡಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಗಣೇಶಚತುರ್ಥಿಯ ಉತ್ಸವಕ್ಕಾಗಿ ಮಹಾರಾಜರು ಸಾಂಗಲಿಯ ರಾಜೇಸಾಹೇಬರ ಆಮಂತ್ರಣವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದರು. ದಾದಾನಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಸಂಧಿಯೊಂದು ದೊರೆತಂತಾಯಿತು.

ಆಗಲೇ ದಾದಾ ಪಾದಳೈಗೆ ಹೊರಟ. ಇಂದುಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದಂದಿನಿಂದ ಪಾದಳೈಯ ಋಣವೇ ಹರಿದಂತಾಗಿತ್ತು. ನಿಜವಾಗಿ ಪಾದಳೈ ಅವನಿಗೇನು ಸುಖವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಇತ್ತೀಚೆಗಿನ ಅಲ್ಲಿನ ಜೀವನವನ್ನು ನೆನೆಸಿದರೆ, ಆ ಊರಿನ ನೆನಪು ಕೂಡ ಅವನು ತೆಗೆಯಬಾರದೆಂದು ಅವನ ಕೆಲ ಗೆಳೆಯರು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಲಕ್ಷ್ಮಣನೊಬ್ಬನನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಅಲ್ಲಿ ತನ್ನವರೆನ್ನುವವರಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಲಕ್ಷ್ಮಣನೂ ಈಗ ಮತ್ತೆಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಹೋಗಿರಬೇಕು. ಆದರೂ ಹುಟ್ಟಿ, ಬೆಳೆದು, ಆಡಿದ ಪಾದಳೈ ದಾದಾನ ಸವಿನೆನಪುಗಳಲ್ಲೊಂದಾಗಿತ್ತು. ತೀರ ಬೇಸರ ಬಂದಾಗ

ಮನಸ್ಸು ಆ ನೆನಪುಗಳಲ್ಲಿಯೇ ರಮಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಪಾದಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಹಳವಾದರೆ ಒಂದು ಒಂದೂವರೆ ತಿಂಗಳಾಗಿತ್ತು. ಆದರೂ ಎಷ್ಟೋ ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಆ ಊರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ದೂರ ಹೋದಂತಾಗಿತ್ತು. ಈಗ ಪಾದಗಳನ್ನು ನೋಡಲೇಬೇಕೆಂದು ಆತುರ ಹೆಚ್ಚಿತು. ಅಂತೆಯೇ ಮಹಾರಾಜರು ಊರಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಹೊತ್ತು ನೋಡಿಕೊಂಡು ದಾದಾ ಹೊಡೆದೆಬ್ಬಿಸಿದವರಂತೆ ಇಂದುಪುರದಿಂದ ಪಾದಗಳಿಗೆ ನಡೆದಿದ್ದು.

ಪಾದಗಳನ್ನು ದಾರಿಗುಂಟ ದಾದಾ ವೇಗವಾಗಿಯೇ ಸಾಗಿದ್ದ. ಆದರೂ ಮನಸ್ಸು ಇನ್ನೂ ವೇಗ ಹೆಚ್ಚಲೆಂದು ಆತುರಪಡುತ್ತಿತ್ತು. ಹೀಗೆಯೇ ನಡೆದರೆ ಪಾದಗಳನ್ನು ಎಂದು ಮುಟ್ಟಬೇಕು ಎಂದು ಗೊಣಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಮೊದಲೇ ತನಗೆ ಪರಿಚಯವಿದ್ದ ಊಹೆಯ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಬರೆಬರೆದು ನೋಡುತ್ತಿತ್ತು. ಜಾಗೀರದಾರರ ವಾಡೆ, ಗೌಡರ ವಾಡೆ, ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಮನೆ, ಗರಡಿ ಮನೆ, ಚಾವಡಿ ಹೀಗೆ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ನೋಟಗಳು ಮೂಡಿ ಮಾಯವಾಗುತ್ತಿದ್ದವು.

ಪಾದಗಳನ್ನು ಮುಂದಿನ ಹೊಳೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಲು ಇನ್ನೂ ಮೂರು ಮೈಲು ನಡೆಯಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಈ ಮೊದಲೇ ಮೊಳಕಾಲು ಮಟ್ಟದ ಹುದುಲು ಕಂಡಿತು. ಕೆಸರಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಒಂದು ಕಾಲನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಸಿಗುತ್ತಿತ್ತು. ದಾರಿ ನಡೆಯುವದೇ ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. ನದಿ ಇನ್ನೂ ಮೂರು ಮೈಲು ದೂರ, ಆದರೆ ನದಿ ಮುಳುಗಿದಂತೆ ಭೂಮಿ ಇಷ್ಟೇಕೆ ಹುದುಲು ಎಂದು ಸುತ್ತಲೂ ಪರೀಕ್ಷಿಸಲೆಂದೇ ನೋಡಿದ. ಹಿರಿಹೊಳೆ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಬಂದು ಇಳಿದಿರಬೇಕೆಂದು, ಅಲ್ಲಿಯ ಗಿಡಗಂಟೆಗಳಿಗೆ ಹತ್ತಿಕೊಂಡ ತೆಪ್ಪಸದಿಂದ ತಿಳಿಯುವಂತಿತ್ತು.

ದಾದಾನಿಗೆ ಗಾಬರಿಯಾಯಿತು. ನದಿ ಇಷ್ಟೊಂದು ಏರಿ ಬಂದಿದ್ದರೆ ಗತಿ ಏನು? ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಇದೇ ಹಾಡು. ಆದರೆ ದೊಡ್ಡ ಮಹಾಪೂರ ಬಂದದ್ದು ದಾದಾನಿಗಂತೂ ನೆನಪಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದು ನಿಜವೇ ಆಗಿದ್ದರೆ ಪಾದಗಳನ್ನು ಹೊಲೆಗೆರೆ, ಮಾದರ ಕೇರಿಗಳು ಕೊಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿರಲೇಬೇಕೆಂದು ತೋರಿತು. ನೀರಗಸೆಗೂ ನೀರು ಬಡಿದಿರಬಹುದು. ಕುರುಬಗೆರಿಯ ಕೊನೆಯಂಚಿನಲ್ಲಿರುವ ಮಲ್ಲಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ನೀರು ಹೊಕ್ಕಿರಬಹುದು. ಗೌಡರ ಮನೆ, ವಾಡೆ, ಮಠ, ಗೋಪಾಕೃಷ್ಣನ ಗುಡಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಕೆಲ ಮನೆಗಳು ಇವಿಷ್ಟೇ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿದ್ದದ್ದರಿಂದ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಉಳಿದಿರಬೇಕು. ಊರಲ್ಲಿ ಈ ಪರಿ ನೀರು ಹೊಕ್ಕಿದ್ದರೆ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹರಗೋಲು ಹಾಕಿ ದಾಟಬೇಕಾದೀತು.

ತನಗೆ ತಿಳಿದಂತೆ ದಾದಾ ಮಹಾಪೂರದ ಆ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ. ಊರ ಮಗ್ಗಲಿಗೇ ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ಬೇಸರವಿಲ್ಲದೆ ಹರಿಯುತ್ತ, ಅಲ್ಲಿಯ ಹೊಲಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಮೊಲೆ ಹಾಲನ್ನು ಉಣ್ಣಿಸಿ ತಾಯಿಯಾಗಿದ್ದ ಈ ನದಿಗೂ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಹುಚ್ಚು ತಲೆಗೆರುತ್ತಿದೆ. ಚಂಡಿಯಾಗಿ ಕಂಡದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ನುಂಗಬೇಕೆಂದು ಹಾತೊರೆಯುತ್ತದೆ ಹೊಳೆ. ಅದರ ಪ್ರಚಂಡ ರೋಷದೆದುರು ಮನುಷ್ಯನ ಬದುಕು ತರಗೆಲೆಯಷ್ಟು ಕ್ಷುದ್ರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ದಾದಾ ಬಲಶಾಲಿಯೆಂದೇ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಆ ಬೆಂಚಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟ. ನಡುಮಟ್ಟದ ಹುದುಲಿನಲ್ಲಿ ಹಾಯುವುದು ಪರಾಕ್ರಮವಾಗಿಯೇ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ನೆನದ ಮಣ್ಣು ಮೇಣದಷ್ಟು ಜಿಗುಟಾಗಿತ್ತು. ಅಂತೂ ಅತಿ ಪ್ರಯಾಸದಿಂದ ಒಮ್ಮೆ ಅದನ್ನು ದಾಟಿದ. ಬೆಂಚಿಯ ಮುಂದಿನ ದಿನ್ನೆಯು ನದಿಯ ಸೆಳವಿಗೆ ಸಿಕ್ಕ ಮಣ್ಣು ತರಿದುಹೋಗಿ ಗಟ್ಟಿಯಾದ, ಬಿರುಸಾದ ನೆಲವಷ್ಟೇ ಉಳಿದಿತ್ತು. ರಕ್ತ ಮಾಂಸಗಳೆಲ್ಲ ಒಣಗಿಹೋಗಿ ಅಸ್ಥಿಪಂಜರವಷ್ಟೇ ಉಳಿದಂತಾಗಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ದಾದಾ ಮರುಗಿದ. ಪಾದಳೈಯ ರೈತರಿಗೆ ಬಿತ್ತಿಕೊಳ್ಳಲು ಮಣ್ಣನ್ನು ಕೂಡ ನದಿ ಉಳಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಕ್ಕಲಿಗನ ಬಾಯಿಗೇ ಮಣ್ಣುಬಿದ್ದಂತಾಗಿತ್ತು.

ದಾದಾ ಒಮ್ಮೆ ಸುತ್ತಲೂ ಕಣ್ಣು ಹರಿಯಿಸಿದ. ನದಿಯ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಭೂಮಿಯೆಲ್ಲ ಬಂಜೆಯಾಗಿತ್ತು. ಇನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಮಣ್ಣು ಬಂದು ಬೀಳಬೇಕಾದರೆ ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟು ಕಾಲ ಬೇಕಾಗಬಹುದೋ! ಗಿಡಗಂಟೆಗಳೆಲ್ಲ ತೇಲಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದವು, ಕೆಲವು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಾಗಿಕೊಂಡಿದ್ದವು. ಕೆಲವು ಕಡೆಗಂತೂ ಹರಳುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೇನೂ ಉಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ.

ನದಿ ಇನ್ನೂ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಇಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ನದಿಯ ಒಡಲು ಹೊರಸೂಸಿ ಹರಿಯದೆ ಒಳಗೇ ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಇನ್ನೂ ಪ್ರವಾಹ ಕಸುವಾಗಿಯೇ ಇತ್ತು. ಸೆಳವಿನ ಎಳೆತನವನ್ನು ಹೊರಗಿನಿಂದಲೇ ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಅದರ ಆಳವನ್ನು ಕಣ್ಣಿನಿಂದಲೇ ಲೆಕ್ಕಹಾಕಿದ. ದಾದಾ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತುಕೊಂಡು ನಾವೆ ಬರುವದನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸತೊಡಗಿದ. ದಾದಾ ನದಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದಾಗ ಬೆಳಗಿನ ಹತ್ತು ಗಂಟೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದವರೆಗೆ ದಾರಿಕಾಯ್ದರೂ ನಾವೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಆಚೆಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪಿಳ್ಳೆಯೂ ಕಾಣಿಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ದಿನಾಲು ನೀರಗಸೆಯಿಂದ ಯಾವಾಗಲೂ ಜನರು ಬರುತ್ತಲೇ ಇರಬೇಕು. ಯಾರಾದರೂ ಬಂದರೆ, ಅವರನ್ನು ಕೂಗಿ ನಾವೆಗಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದೆಂದು ಆಶಿಸಿದ ದಾದಾನಿಗೆ ನಿರಾಶೆಯಾಯಿತು. ಪ್ಲೇಗೆಂದರೆ ಇದೇ ಇರಬೇಕೇನೋ ಎಂದೂ ಅನಿಸಿತು.

ಸುತ್ತುಮುತ್ತಲಿನ ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಯಾರೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ.

ದಾದಾ ಕುಳಿತು ಕುಳಿತು ಬೇಸತ್ತ. ಊರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಸಮಾಚಾರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಆತುರನಾಗಿದ್ದ. ನಿರುಪಾಯವಾಗಿ ಚೆಡ್ಡಿ ಧರಿಸಿ ಉಟ್ಟ ಧೋತರವನ್ನು ರುಮಾಲಿನೊಡನೆ ತಲೆಗೆ ಸುತ್ತಿ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಈಸುಬಿದ್ದ. ಹುರುಪಿನಿಂದ ಈಸುಬಿದ್ದನೇನೋ ಸರಿ, ಬಿದ್ದ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ತೆರೆಗಳೆಲ್ಲ ಚಲ್ಲಾಪಿಲ್ಲಿಯಾದವು. ಆದರೆ ನದಿಯ ಸೆಳೆವು ದಾದಾನ ಆಳವನ್ನು ಮೀರಿತ್ತು. ಮಾರುಗೈ ಹಾಕಿ ಈಸಿದಂತೆ ತಾನು ಪಾದಳಿಯಿಂದ ದೂರ ದೂರ ಹೋಗುತ್ತೇನೆಂದು ದಾದಾನಿಗನಿಸಿತು. ನಡುವಿಗೆ ಹಗ್ಗಹಾಕಿ ಎಳೆದಂತೆ ನದಿ ಎತ್ತಕಡೆಗೋ ಎಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು ಧಡಪಡಿಸಿ ಈಸಿ ತನ್ನ ದಂಡೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುವದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ; ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸುಮ್ಮನೆ ಕೈಸೋತು ನೀರಪಾಲಾಗುವದಕ್ಕಿಂತ, ನೀರಿನ ಸೆಳವಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿ ಹೋಗುವದೇ ಒಳ್ಳೆಯದೆನಿಸಿತು. ಪ್ರವಾಹದ ಮಲುವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಅದರ ಗುಂಟ ತಾಳೆಯಿಂದ ಈಸುತ್ತ ಎರಡು ಮೈಲುಗಳವರೆಗೆ ಹೋಗಿ ಹಾವನೂರಿನ ದಡಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದ.

ಹಾವನೂರಿನಿಂದ ತಿರುಗಿ ಪಾದಳಿಯನ್ನು ಸೇರಬೇಕಾದರೆ ಎರಡು ಮೈಲು ನಡೆಯಬೇಕಾಯಿತು. ದಾದಾ ಪಾದಳಿಯನ್ನು ಸೇರಿದಾಗ ಹೊತ್ತು ಒಂದು ತಾಸು ಉಳಿದಿತ್ತು. ಅಗಸೆಯ ಹತ್ತಿರ ಬಂದಾಗ, ಚಾವಡಿಯಲ್ಲಿ ತಂಬಾಕು ಸೇದುತ್ತ ಕುಳಿತ ವಾಲೀಕಾರ ಮಲ್ಲ ತನ್ನನ್ನು ಕಂಡು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಮಾತಾಡಿಸಬಹುದೆಂದು ಒಂದು ಸವಿಯಾದ ಯೋಚನೆ ದಾದಾನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹಾಯ್ದು ಹೋಯಿತು. ಆದರೆ ಚಾವಡಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರೂ ಇರದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ನಿರಾಶೆಯಾಯಿತು. ಚಾವಡಿಯ ತುಂಬ ಕಸಕಡ್ಡಿ ಹರವಿತ್ತು. ಪಾವಟಿಗಳ ಮೇಲೆ ಅದಪು ಹತ್ತಿದ ನಾಯಿಯೊಂದು ತೂಕಡಿಸುತ್ತ ಮಲಗಿತ್ತು. ಹಳೆಯ ಕಾಲದ ತನ್ನ ಕನಸುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದಂತಿತ್ತು ಅದು. ಅಗಸೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಯಾರೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ.

ಊರಲ್ಲಿ ಜನರೇ ಇರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೇ ಎಂದು ಗಾಬರಿಯಾದ. ಆದರು ನೋಡೋಣವೆಂದು ತನ್ನ ಮನೆಯ ದಾರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹೋದ. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರೂ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಕೀಲಿ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಅತ್ತಿತ್ತ ನೆರೆಮನೆಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದಾಗ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಅವನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಮನುಷ್ಯರ ಮುಖಗಳ ಬದಲಾಗಿ ಕೀಲಿಗಳೇ ಕಂಡವು. ದಾದಾನ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ನಿರಾಶೆ ತೊಗಲಬಾವಲಿಯಂತೆ ಪಕ್ಕ ಬಡಿಯಹತ್ತಿತು.

ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಎಂದೂ ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವವರಲ್ಲ. ಅವರ ಮನೆಗೆ ಹೋದರೆ ಎಲ್ಲ ಸಮಾಚಾರವೂ ತಿಳಿಯಬಹುದೆಂದೆನಿಸಿತು. ಆ ವಿಚಾರ ಮೂಡಿದೊಡನೆಯೇ ಅಲ್ಲಿಗೆ ನಡೆದ. ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದಿತ್ತು. ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕಿನ ಗೋಡೆ ಬಿದ್ದದ್ದರಿಂದ ಸಂಜೆ-ಸೂರ್ಯನ ಹೊಂಗಿರಣಗಳು ಆಚಾರ್ಯರ ಮನೆಯನ್ನೇ ಬೆಳಗಿದ್ದವು. ಮೊದಲು ದಾದಾನ ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಗತಿ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಹೊಸ್ತಿಲಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತುಕೊಂಡು, “ಆಚಾರೆಪ್ಪ, ಅಚಾರೆಪ್ಪಾ!” ಎಂದು ಕೂಗಿದ. ಉತ್ತರ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಕೆರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಒಳಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟ. ಮನೆ ಬೈಲಾಗಿತ್ತು.

ತನ್ನ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಗೆ ತಾನೇ ಹೆದರುವಂತಾಯಿತು. ಒಳಗೆ ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಪಡಸಾಲೆ, ನಡುಮನೆ, ಅಡಿಗೆಮನೆ, ದೇವರಮನೆ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಒಳಹೊಕ್ಕು ನೋಡಿದ. ದೇವರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಆಚಾರ್ಯರು ಉಪಯೋಗಿಸಿದ ವಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲ ಬಿದ್ದಿದ್ದವು. ಕೃಷ್ಣಾಜಿನ ಒಂದು ಕಡೆಗೆ ಹಾಸಿತ್ತು. ಅದರ ಮೇಲೆಯೇ ಜಪಮಾಲೆ, ಗೀತೆಯ ಅಡ್ಡ ಓಲೆಗಳು ಬಿದ್ದಿದ್ದವು. ಎಲ್ಲದರ ಮೇಲೂ ಗೇಣು ಎತ್ತರದ ಕಸ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳು ತೀರ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಬಂದಿದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಬೆಳಕು ಝಗಝಗಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ದೇವರ ಮುಂದಿನ ನಂದಾದೀಪ ಮಣ್ಣು ಹಿಡಿದು ಹೋಗಿತ್ತು. ಅದರ ತುಂಬ ತುಂಬಿದ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಮಣ್ಣು ಬಿದ್ದಿತ್ತು.

ದಾದಾ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಹಣೆಗೆ ಕೈ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟ. ಪಾದಳಿಗೆ ಹಾತೊರೆದು ಬಂದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಕಂಡದ್ದೇನು? ಬೀದಿ, ಮನೆಗಳೆಲ್ಲ ಶೂನ್ಯವಾಗಿದ್ದವು. ಇಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯರ ಮನೆಯಂತೂ ಕಳ್ಳ ಹೊಕ್ಕ ಮನೆಯಾಗಿತ್ತು. ದೇವರ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ, ನಂದಾದೀಪ, ಕೃಷ್ಣಾಜಿನ ಎಲ್ಲ ಇವೆ. ಆದರೆ ಆಚಾರ್ಯರಾಗಲಿ ಅವರ ಪತ್ನಿಯಾಗಲಿ ಇಲ್ಲ. ದಾದಾನ ಮನಸ್ಸು ಕಳವಳಕ್ಕೀಡಾಯಿತು. ಊರು ಹಾಳಾಗಿರಬೇಕೇನೋ ನಿಜ. ಆದರೆ ಹೇಗೆ, ಯಾವಾಗ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ದಾದಾ ಅಲ್ಲಿಂದೆದ್ದು ಗೌಡರ ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟ.

ಆಗ ಸೂರ್ಯ ಮುಳುಗಿದ್ದ. ಮಬ್ಬು ಬೆಳಕು ಎಲ್ಲೆಡೆಗೂ ಹರಡಿತ್ತು. ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಗೌಡರ ಮನೆಯ ಕಡೆ ನೋಡಿದಾಗ ದಾದಾನಿಗೆ ತನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತಾನೇ ನಂಬದಂತಾಯಿತು. ಗೌಡರ ವಾಡೆ ಸುಟ್ಟು ಹೋಗಿತ್ತು. ಗೋಡೆಗಳೆಲ್ಲ ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿ ಕುಸಿಬಿದ್ದಿದ್ದವು. ಆ ಹಾಳನ್ನು ನೋಡುವದೇ ದಾದಾನಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕಣ್ಣೀರು ಉಕ್ಕಿಬಂದವು. ಪಾದಳಿಗೆ ಆಗಿರುವದಾದರೂ

ಏನು, ಎಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯಪಡುತ್ತ ಅಲ್ಲಿಂದ ತಿರುಗಿದ.

ಜಾಗೀರದಾರರ ವಾಡೆಯ ಗತಿ ಏನಾಗಿರುವದೋ ಎಂದು ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಅತ್ತ ಕಡೆಗೆ ನಡೆದ. ನಿರ್ಜನವಾಗಿದ್ದ ಗ್ರಾಮದ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ದಾದಾನಿಗೆ ತನ್ನ ಹೆಜ್ಜೆಯ ಸಪ್ಪಳ ತನಗೇ ಕೇಳತೊಡಗಿ ಗಾಬರಿಯಾಯಿತು. ಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ ಜಾಗೀರದಾರರ ವಾಡೆ ಹಾಳಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿಯೂ ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಕೀಲಿಯೇ ಅವನನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿತು. ಅಲ್ಲಿಂದ ದಾದಾ ಮಠಕ್ಕೆ ಬಂದ. ಮಠದಲ್ಲಿ ಪಡದಪ್ಪನವರಿದ್ದರೆ, ಇದೆಲ್ಲ ಹಾಳಿಗೆ ಅವರೇ ಕಾರಣರಾಗಿರುವರೇನೋ ಕೇಳಬೇಕೆಂಬ ರೌಪಿನಿಂದ ದಾದಾ ಮಠದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟ.

ಮಠದಲ್ಲಿಯೂ ಅದೇ ಹಾಡು. ಮಠದ ಬಾಗಿಲುಗಳೆಲ್ಲ ತೆರೆದೇ ಇದ್ದವು. ಒಬ್ಬರು ಒಳಗೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಬೇಸತ್ತು ದಾದಾ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಪಾವಟಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡ. ಪ್ಲೇಗಿಂದರೆ ಏನೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ದಾದಾನಿಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ಲೇಗು ಬಂದು ಎಷ್ಟೋ ಜನರು ಸಾಯುತ್ತಿರುವರೆಂದು ಮಾತ್ರ ಅವನು ಕೇಳಿದ್ದ. ಈಗ ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಇನ್ನೊಂದು ಕಲ್ಪನೆ ಮೂಡಿತು. ಬಹುಶಃ ಜನರು ತನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಕಾಣದಾಗಿರಬೇಕೇ ಎಂದೆನಿಸಿತು. ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತು? ಅದಕ್ಕೇ ಪ್ಲೇಗು ಎಂದು ಹೆಸರಿದ್ದರೆ? ವಿಚಾರಮಾಡಿಯೇ ದಾದಾನ ತಲೆ ಕೆಟ್ಟಿತು.

ಮಳೆಗಾಲದ ಸಂಜೆ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ಹೊಂಬಣ್ಣ ಕರಗಿ ಕತ್ತಲೆ ಆಳವಾಗುತ್ತ ನಡೆಯಿತು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಾಗೆಗಳ ಕೂಗುವಿಕೆಯೇ ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಊರು ಯಥಾಪ್ರಕಾರ ನಿರ್ಜನವಾಗಿತ್ತು. ಕತ್ತಲೆ ಊರನ್ನು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡಿತು.

ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದ್ದ ಒಂದು ಕತೆ ನೆನಪಾಯಿತು ದಾದಾನಿಗೆ. ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಊರು. ಆ ಊರ ಅರಸನ ಪಾಪದ ಫಲವಾಗಿ ಊರಿಗೂರೇ ಶಾಪಗ್ರಸ್ತವಾಗಿತ್ತಂತೆ. ಒಂದು ದಿನ ಇನ್ನೊಂದು ನಗರದ ರಾಜಕುಮಾರನೊಬ್ಬ ಈ ಊರಿಗೆ ಬಂದ. ಆಗ ಹಗಲಾಗಿತ್ತು. ಊರಲ್ಲಿ ಪೇಟೆ, ಕೋಟೆ, ತೋಟಗಳು, ಬೀದಿಗಳು, ಸೌಧಗಳು ಎಲ್ಲ ಇದ್ದವು. ಆದರೆ ಜನರೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ರಾಜಕುಮಾರ ಇಡೀ ದಿನ ತಿರುಗಾಡಿದ. ಒಬ್ಬರೂ ಕಾಣಬರಲಿಲ್ಲ. ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲವಂತೆ. ರಾಜಕುಮಾರ ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡಿ ಬೇಸತ್ತುಹೋದ. ಸಂಜೆಯಾಯಿತು. ಕತ್ತಲೆಯಾಯಿತು. ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ರಾಜಕುಮಾರ, ಅರಮನೆಯ ಹತ್ತಿರ ನಿಂತಿದ್ದವನು ಮರಳಿದ. ಕತ್ತಲೆಯಾದೊಡನೆ ಗುಡಿಗಳಿಂದ ಗಂಟೆ ಬಾರಿಸುವುದು ಕೇಳಿಸಿತಂತೆ. ಪೇಟೆಯ ತುಂಬ ದೀಪಗಳು

ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಭರದಿಂದ ವ್ಯಾಪಾರ ನಡೆದಿತ್ತು. ವೇಷಭೂಷಣಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತರಾದ ಜನರು ಓಣಿಗುಂಟ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೋಟೆಯ ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ಸನ್ನೆಗಳೆಯ ಸಪ್ಪಳ ಕೇಳಬಂತು. ಅರಮನೆಯಿಂದ ಸಿಂಗರಿಸಿದ ರಥದಲ್ಲಿ ಅರಸ ಬರುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನೆದುರು ಸಾಲಾಗಿ ಸೈನಿಕರು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾಜಕುಮಾರ ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ದಂಗುಬಡಿದು ಹೋದ. ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಯುವಕನನ್ನು ಕಂಡು 'ಇದೆಲ್ಲ ಏನು?' ಎಂದು ಕೇಳಿದ. ಆಗ ಆ ಯುವಕನಿಂದ ತಿಳಿದುಬಂತು. ಆ ಊರು ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ಸತ್ತು ಇರುಳಿನಲ್ಲಿ ಬದುಕಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಅರಸನ ಪಾಪವೇ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತಂತೆ. ಇರುಳೆಲ್ಲ ಸಂಭ್ರಮ, ಆಟಪಾಟಗಳು ನಡೆದು ಬೆಳಗಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ಮಾಯವಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಇರುಳು ಮುಗಿಯುವದರಲ್ಲೇ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮುಗಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆ ಯುವಕನಿಗೆ ವೇಳೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ನಿಂತು ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ ಕೂಡ. ಬೆಳಕಾಗುವದರಲ್ಲೇ ಅವನು ತನ್ನ ನಲ್ಲೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಬರಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ರಾಜಕುಮಾರನಿಗೆ ಹೇಳಿ ಹೊರಟೇ ಹೋದ. ರಾಜಕುಮಾರ ಇಡೀ ರಾತ್ರಿ ತಿರುಗಾಡಿದ. ಯುವಕ ಹೇಳಿದಂತೆಯೇ ಎಲ್ಲವೂ ನಡೆದಿತ್ತು. ಅರುಣೋದಯವಾಗಿ, ಸೂರ್ಯನ ಹೊಂಗಿರಣಗಳು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದಾಗ ಮಾಟ ಹಾಕಿದಂತಾಯಿತು. ಜನರೆಲ್ಲ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಅದೃಶ್ಯರಾದರು. ಹಗಲ ಬೆಳಕು ಶೂನ್ಯದೊಡನೆ ಊರನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿತ್ತು.

ದಾದಾನಿಗೆ ಅ ಕತೆಯ ವಿವರಗಳೆಲ್ಲ ಈಗ ನೆನಪಾದವು. ಬಹುಶಃ ಪಾದಳ್ಳಿಯೂ ಶಾಪಗ್ರಸ್ತವಾಗಿದೆಯೇನೋ ಎಂದೆನಿಸಿತು. ಪಾದಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಪಕ್ಕೇನೂ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲ ಫ್ಲೇಗು ಅದರ ಫಲವೇ ಇರಬೇಕು. ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಕತ್ತಲೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿತು. ದಾದಾನಿಗೆ ಮತ್ತೆ ತನ್ನ ಕತೆಯ ನೆನಪಾಯಿತು. ಯಾರಾದರೂ ಬರಬಹುದೇನೋ ಎಂದು ಹೆದರಿಕೆಯೂ ಆಯಿತು. ಕುತೂಹಲವೂ ಹುಟ್ಟಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ಕೂಡಲಾಗದೆ ಮತ್ತೆ ಎದ್ದು ಹೊರಟ.

ಆದರೆ ಪಾದಳ್ಳಿಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಇನ್ನೂ ಶೋಚನೀಯವಾಗಿತ್ತು. ಕತ್ತಲೆಯ ಊರು ರಾತ್ರಿಯಾದರೂ ಬದುಕಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿ ಇರುಳು ಕೂಡ ಹಗಲಿನಷ್ಟೇ ಶೂನ್ಯವಾಗಿತ್ತು; ಹಗಲಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಭಯಾನಕವಾಗಿತ್ತು. ಕತ್ತಲೆ, ನಿರ್ಜನತೆ, ಭಯ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ಮೂಲಕ ಮಾಟದಲ್ಲಿ ದಾದಾನಿಗೆ ನಂಬಿಕೆ ಮೂಡಿತು. ಜನರು ಸತ್ತಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ತನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣದಾಗಿರಬೇಕು ಅಷ್ಟೇ ಎಂದುಕೊಂಡ. ರಾತ್ರಿ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ನೋಡೋಣವೆಂದುಕೊಂಡ.

ಊಟದ ಗೊಡವೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅದರ ನೆನಪು ಕೂಡ ದಾದಾನಿಗೆ ಅಗಲಿಲ್ಲ.

ಆದರೆ ನಡೆದು ನಡೆದು ಒಂದೇ ಸವನೆ ದಣಿದಾಗಿದ್ದರಿಂದ ನಿದ್ದೆ ಬೇಕೆನಿಸಿತು. ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಮನೆಯ ಪಡಸಾಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನ ಕಂಬಳಿಯನ್ನು ಹಾಸಿದಾದಾ ಮಲಗಿದ.

ರಾತ್ರಿ ಬಲಿಯುತ್ತ ನಡೆದಂತೆ ಗೂಗೆಗಳ ಕೂಗು ಕೇಳತೊಡಗಿತು. ಆದರೆ ನಾಯಿಗಳ ಬೊಗಳುವಿಕೆ ಮಾತ್ರ ಕೇಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ದಾದಾನಿಗೆ ನಿದ್ದೆ ಹತ್ತಲು ತಡವೇನೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ನಡುರಾತ್ರಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ಕತ್ತಲೆ ದಟ್ಟವಾಗಿ ಹಬ್ಬಿತ್ತು. ದೂರದಿಂದ ಜನರು ಜಗಳಾಡುವ ಸದ್ದು ಕೇಳಿಸಿತು. ಮಾತು ಸ್ವಪ್ನವಾಗಿ ಕೇಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವಾದರೂ, ದನಿ ಏರಿದಂತಿತ್ತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ವಾಲೀಕರ ಮಲ್ಲ ಓಡುತ್ತೋಡುತ್ತ ಬಂದ. “ಗೌಡರ ಹಗೇ ಲಿಂಗಪ್ಪ ಲೂಟಿ ಮಾಡಿಸಿದಾ ಏಳ ದಾದಾ ಏಳ!” ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದ. ಗೌಡತಿ ಕರೆದಿರುವಳೆಂದೂ ಹೇಳಿದ. “ಗೌಡರ ವಾಡೇ ಸುಟ್ಟಿತ್ತೆಲ್ಲೇ? ಗೌಡತಿ ಕರಿಯಾಕ ಎಲ್ಲದಾಳ?” ಎಂದ ದಾದಾ “ಅಲ್ಲೇ ನೋಡ ಬಾ, ತಿಳೀತೈತಿ ನಿನಗ?” ಎಂದು ವಾಲೀಕಾರ ಮಲ್ಲ ಅವನನ್ನು ಅವರಸರಿಸಿದ.

ದಾದಾ ಅವನ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೇ ನಡೆದ. ಗೌಡರ ವಾಡೆ ಮೊದಲಿದ್ದಂತೆಯೇ ಇತ್ತು. ಪಾರ್ವತೆವ್ವ ದಾದಾನನ್ನು ಸನ್ನೆಮಾಡಿ ಒಳಗೆ ಕರೆದಳು. ದಾದಾ ಪಡಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟ. “ಲಿಂಗಪ್ಪ ನನ್ನ ಮನೀ ಹಾಳ ಮಾಡಿದ ದಾದಾ! ದೇವರು ನಿನ್ನ ಬೆನ್ನ ಮ್ಯಾಗ ಇದ್ದಾ ಅಂತ ನಿನಗ ಏನ ಆಗಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಕರ್ಮಾ, ಏನ ಮಾಡೂದೈತಿ?” ಎಂದು ಕಣ್ಣೀರು ತೆಗೆದಳು. “ನಿನ್ನ ಮಗಾ ಇರೂತನಾ ಅಳಬ್ಯಾಡ ಯವ್ವಾ. ಆ ಲಿಂಗಪ್ಪನ್ನ ಒಂದ ಕೈ ನೋಡೇಬಿಡತೀನಿ” ಎಂದು ದಾದಾ ಅವಡುಗಚ್ಚಿ ಮೇಲೇಳಬೇಕೆಂದಿದ್ದ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ “ಏನ ನೋಡತಿ? ವಾಡೇದ ಕಬಜಾ ತೊಗೊಂಡು ಕುಂತೀನು” ಎಂದು ನಕ್ಕು ಲಿಂಗಪ್ಪ ದಾದಾನ ಮೇಲೇರಿ ಬಂದ. ದಾದಾನಿಗೆ ಪ್ರತಿಭಟಿಸಲು ಶಕ್ತಿಯೇ ಉಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೆಳಗೇ ಬಿದ್ದ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಜೈನರ ಜಿನ್ನಪ್ಪ ಬಂದು, “ಏಳು ದಾದಾ, ಮಠದಾಗ ಚಿಮಣಾ ಸತ್ತುಬಿದ್ದಾಳ!” ಎಂದು ಕೈಹಿಡಿದು ಎಬ್ಬಿಸಿದ.

ದಾದಾ ಗಾಬರಿಗೊಂಡು ಎದ್ದು ಕುಳಿತು. ಪಶ್ಚಿಮದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ಬೀಸುವ ಗಾಳಿಗೆ ಬೆವೆತ ಮೈ ಒಡ್ಡಿದ್ದರಿಂದ ಚಳಿಯೆನಿಸಿತು. ಕಣ್ಣೊರೆಸಿಕೊಂಡು ನೋಡಿದಾಗ ಕತ್ತಲೆ ರಾವುಬಡಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಇದೇನು ಕನಸೋ, ಅಥವಾ ಭೂತಚೇಷ್ಟೆಯೋ ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯದಾಯಿತು. ಗೂಗೆ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕೂಗಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಮಲಗಲೂ ಧೈರ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ ದಾದಾನಿಗೆ. ಸರಕಾರೀ ತೋಟಕ್ಕಾದರೂ ಹೋಗೋಣವೆಂದು

ಅಲ್ಲಿಂದೆದ್ದು ಹೊರಟ. ತೋಟದಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಭಟ್ಟಿಯಾಗಬಹುದೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಆಸೆಯಿತ್ತು.

ಇನ್ನೂ ರಾತ್ರಿ ಇತ್ತು. ದಾದಾ ತೋಟದಲ್ಲಿಯ ಗುಡಿಸಲಿನ ಹತ್ತರ ಹೋಗಿ ಕೂಗಿದ. ಒಳಗಿಂದ 'ಯಾರವರು?' ಎಂದು ದನಿ ಕೇಳಿಬಂತು. ದಾದಾ ತನ್ನ ಹೆಸರು ಹೇಳಿ ಒಳಗೆ ನಡೆದ. ಕಮತಿಗರ ಕರಿಯಪ್ಪ ಅಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದ. ದಾದಾನ ಗುರುತು ಹತ್ತಿದೊಡನೆ ಕರಿಯಪ್ಪ ಅವನ ಕುತಿಗೆಗೆ ತೆಕ್ಕೆಬಿದ್ದು ಅಳಹತ್ತಿದ. ದುಃಖದ ಆವೇಗ ಕಡಿಮೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಇಬ್ಬರೂ ಮಾತಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತರು. ಕರಿಯಪ್ಪ ಪಾದಳಿಯ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ವಿವರಿಸಿದ.

ಭಯದಿಂದ ನಡುಗುತ್ತಲೇ ದಾದಾ ಚಿಮಣಾಳ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಕೇಳಿದ. ಕರಿಯಪ್ಪ ತನಗೆ ಗೊತ್ತಿದಷ್ಟನ್ನು ಹೇಳಿದ. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ದಾದಾನ ರಕ್ತ ಕುದಿಯಿತು. "ಹಾಗಾರ, ಆಕೀ ಕೂಸು ಎಲ್ಲೈತಿ?" ಎಂದು ಆರ್ತನಾಗಿ ಕೇಳಿದ.

"ಕೂಸು ಮಾದಾರ ಮಲ್ಲೀ ಹಂತ್ಯಾಕ ಇತ್ತು. ಅದರ ಮಾದರಗೇರ್ಯಾಗ ಹೋಳೀನೀರು ಹೊಕ್ಕು ಹಾಳ ಮಾಡಿದಾಗ, ನಿಂದರಲಾಕ ಜಾಗಾ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಮಾದರ ಚನ್ಯಾ ಮಲ್ಲಿನ್ನ ಮತ್ತು ಆ ಕೂಸಿನ್ನ ಕರಕೊಂಡು ಸೊಲ್ಲಾಪುರಕ್ಕೆ ಹೋದ. ಅಲ್ಲೇ ಅವನ ಸ್ವಾದರತ್ತಿ ಮಗಳ ಅದಾಳಂತ. ಬದಕಿದ್ದರ ಸೊಲ್ಲಾಪುರದಾಗ ಇರಬೇಕು. ಆದರ ಆ ಕೂಸು ದೊಡ್ಡದಾದದ್ದು ಆಚಾರೆಪ್ಪನ ಕಣ್ಣು ಕಾಣಬೇಕಾಗಿತ್ತು" ಎಂದು ನುಡಿದ.

ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ತುಂಬಿದ ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ತೇಲಿಹೋದ ಕತೆಯನ್ನು ಕರಿಯಪ್ಪ ಹೇಳಿದಾಗ ದಾದಾನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕತ್ತಲುಗವಿಯಿತು. "ಎಂತಾ ಪುಣ್ಯವಂತರು! ಅವರಿಗೂ ಈ ಸಾವು ಬಂತ!" ಎಂದು ದಾದಾ ಉದ್ಗರಿಸಿದ.

"ತಮ್ಮಾ, ಈ ಬ್ಯಾನ್ಯಾಗ ಹ್ವಾದವರೆಲ್ಲ ಪುಣ್ಯವಂತರಂತ ತಿಳಿ. ಈಗ ನೋಡಿದಿಲ್ಲೋ? ಭೂಮಿ, ಬೀಜಾ ಕಾಣಸೋವರು ಗತಿ ಇಲ್ಲದ ಬಿದ್ದೈತಿ. ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಟ್ಟ ಭೂಮಿ, ಮಳೀ ಆಗಿ ಹಸಿ ಆಗೇತಿ. ಬಿತ್ತಲಾಕ ಜನಾನ ಇಲ್ಲ! ಈ ಊರಾಗ ಸತ್ತವರ್ಯಾರೋ ಬದುಕಿದವರಾರೋ ಲೆಕ್ಕಾನ ಇಲ್ಲ. ಪ್ಲೇಗ ಬಂದೈತಿ ಅಂತ, ಮನ್ಯಾಗ ಇದ್ದವರನ್ನೆಲ್ಲ ಚಂಡಹಿಡಿದು ಹೊರಗ ದಬ್ಬಿದರಂತ! ಉರಿ ಬಂದನಳ್ಳಿಕೋತ ಬಿದ್ದವರನ್ನ ಪೋಲೀಸರು ಎತ್ತಿ ಹೊರಗ ಒಗದರಂತ. ಏಸೋ ಜನರು ಹೆದರೇ ಸತ್ತರಂತ. ಉಳಿದವರು, ತಮ್ಮ ಹತ್ತಿರದವರು ಇದ್ದಲ್ಲೆ ಇರಲಾಕ ಹೋಗ್ಯಾರಂತ. ಬಾಳೇವು ಏನ ಸುಕಾ ಐತಿ, ಹೇಳು ದಾದಾ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

ಕರಿಯಪ್ಪ ಹೇಳಿದ ಕತೆ ಹೃದಯವಿದ್ರಾವಕವಾಗಿತ್ತು. ಸತ್ವಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದ ಬಾಳು, ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ನಿರ್ನಾಮವಾಗುವದೆಂದರೇನು? ಹೊಳೆ, ಪ್ಲೇಗು, ಬೆಂಕಿ, ಸಾವು ನೂರು ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿ ಪಾದಳ್ಳಿಯನ್ನು ನುಂಗಿತ್ತು. ದಾದಾನಿಗೆ ಏನೇನೋ ಕೇಳಬೇಕೆಂದೆನಿಸಿತ್ತು. ಆದರೂ ಕೇಳುವದಾಗಲಿಲ್ಲ. ವಿಚಾರಗಳು ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದ್ದವು. ತನ್ನ ಊರು ಇಷ್ಟು ಬೇಗ ಹೇಗೆ ಹಾಳಾಯಿತೆಂಬುದೇ ಒಡಿಯಲಾಗದ ಒಗಟಾಗಿತ್ತು. ದಾದಾ ದಂಗುಬಡಿದು ಹೋಗಿದ್ದ. ಆದರೂ ಏನಾದರೂ ಕೇಳುತ್ತಿರಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿದ. “ಮತ್ತೆ ಇಂತಾ ಅನಾಹುತದಾಗ ನೀ ಹ್ಯಾಗ ಉಳಿದೆಪಾ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

ಕರಿಯಪ್ಪ ಕೆಮ್ಮಿದ. ಒಮ್ಮೆ ತಲೆ ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿ ಹಿಂದನ ನೆನಪೊಂದನ್ನು ಜಗ್ಗುವವರಂತೆ ಕೈಚಾಚಿ ಹೇಳಿದ: “ಏನ ಹೇಳೋದ್ಯೆತಿ ಬಾರಪಾ! ಪಡದಪ್ಪನವರ ಗೂಡು ಸಾತೇನಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ ಅಂತ ಬದಕಿ ಉಳಿದೆ ಅನ್ನು. ಚಿಮಣಾ ಸತ್ತ ಸುದ್ದಿ ಬರಾಣ ಪಡದಪ್ಪನೋರು ಸೊಲ್ಲಾಪುರಕ್ಕೆ ಜಿಗಿದರು! ನಾನು ಇತ್ತಾಗ ಊರ ಕಡೆ ಬಂದ್ನಿ. ಮಡ್ಡ್ಯಾಗ ಕಾಶೀಮಸಾಬ ತನ್ನ ಮನಿಯವರ ಕಟಿಗೊಂಡು ವಿಜಾಪುರಕ್ಕೆ ಹೊಂಟಾವ ಇದರಿಗೆ ಭೆಟ್ಟಿಯಾದ. ‘ಊರಿಗ್ಯಾಕ ಹೊಂಟೆಲೇ? ಜೀವ ಬ್ಯಾಡಾಗೇತಿ ಏನು? ಬೇಕಾರ ತ್ವಾಟಿದಾಗ ಹೋಗಿ ಇರು’ ಅಂದ. ನನ್ನ ಹೆಂಡ್ರು ಮಕ್ಕಳು ಪಿಡುಗಿನ್ಯಾಗ ಸತ್ತು ಹೋಗಿದ್ದರು ಅಂತ ಅವನ ಹೇಳಿದ. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ವಸ್ತ್ರೇ ಹಾಕಿದೆ. ದಿನಾನೂ ಊರ ಬಿಟ್ಟು ಜನಾ ಹೋಗೂದು ನೋಡಿಕೊಂತ ಇರುತ್ತಿದ್ದೆ. ನಾನು ಹೋಗಬೇಕನ್ನಾವನ! ಆದರ ಧಣಿ ಅನ್ನಾ ಉಂಡು ಬೆಳೆದ ದೇಹ, ಧಣಿ ಬೆಳಿ ಕಾಯುಕೊಂತ ಇಲ್ಲೇ ಬೀಳಲಿ ಅಂತ ಇದ್ದಬಿಟ್ಟೇನು. ಇಲ್ಲೇ ಮಣ್ಣಾಗೂದು ಒಂದು ದಿವಸ ಐತೆಲ್ಲಾ? ನಂದರ ಏನ ಐತಿ? ಹೆಂಡರಿಲ್ಲಾ, ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲಾ! ಪಡದಪ್ಪನವರ ಮಠಾ ಏನು, ಧಣೇರ ತ್ವಾಟಿ ಏನು, ಎಲ್ಲಾ ಒಂದ ಅಲ್ಲ?” ಎಂದು ಕರಿಯಪ್ಪ ದೀರ್ಘವಾದ ನಿಟ್ಟುಸಿರಿನೊಂದಿಗೆ ಹೇಳಿದ.

ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಮಾತು ಮುಗಿಸುವದು ಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ದಾದಾ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಏನಾದರೂ ನೆನಪು ಬಂದು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದ. ಗೌಡರ ವಾಡೆಯಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತೆವ್ವ ಜ್ವರದಿಂದ ನರಳುತ್ತ ಬಿದ್ದದ್ದು, ಹೊರಗೆ ಹಾಕಬೇಕೆಂದರೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಇದ್ದದ್ದು, ಅದೇ ವಾಡೆಗೆ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚಿದ್ದು, ಮಠದಲ್ಲಿಯ ಅನಾಹುತಗಳು, ಚಿಮಣಾಳ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ, ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಹೊಳೆಯಗುಂಟ ತೇಲಿಹೋದದ್ದು, ಅವನ ಕಣ್ಣ ಮುಂದೆ ದುಃಖದ ಮೆರವಣಿಗೆ ಒಂದೇ ಸವನೆ ನಡೆದಿತ್ತು. ಸತ್ತು

ಹೋದವರೆಲ್ಲರೂ ಆತ್ಮೀಯರಾಗಿದ್ದರು. ಆಡುತ್ತಾಡುತ್ತ ಕತೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ದಾದಾ ತನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನೆಲ್ಲ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ನೆನೆಯುತ್ತಿದ್ದ. ಗೌಡರ ಹೊಲದಲ್ಲಿಯೆ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಕದಿಯಲು ಬಂದಾಗ ತಾನು ಅವರನ್ನು ಓಡಿಸಿದ್ದು, ತನ್ನ ಮೇಲೆ ವಾರಂಟು ಇದ್ದಾಗ ಪಾರ್ವತೆವ್ವ ತನ್ನನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು, ಹೋಳಿಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗೌಡರ ಮನೆಯನ್ನು ಕಾದದ್ದು-ಒಂದೇ, ಎರಡೇ? ಈ ಎಲ್ಲ ಗೊಂದಲಗಳಿಗೂ ಗೌಡರ ಮರಣ, ಅದಕ್ಕೂ ಹಿಂದೆ ಹೋದರೆ ತನ್ನ ಕಕ್ಕನ ಮರಣ, ಚಿಮಣಾಳ ಕೌಮಾರ್ಯಭಂಗ ಇವು ಮೂಲವಾಗಿದ್ದವು. ದಾದಾ ಎಲ್ಲರ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಕೇಳಿಕೊಂಡ. ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ಮೊದಲೊಂದು ವಾಲೀಕಾರ ಮಲ್ಲನವರೆಗೂ ಎಲ್ಲರ ಸಮಾಚಾರವೂ ಅವನಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ಮೂಡಣದಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತು ಮೂಡುವವರೆಗೂ ಇಬ್ಬರೂ ಮಾತಾಡಿದರು. ಕರಿಯಪ್ಪನಿಗಂತೂ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಒಂಟಿಗತನದಲ್ಲಿ ಕಳೆಕಳೆದು ಜನರೆಂದರೆ ಬಂಗಾರವಾಗಿತ್ತು. ದಾದಾ ದೊರೆತದ್ದು ನಿಧಿ ದೊರೆತಂತಾಗಿತ್ತು. ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬ ಇಬ್ಬರೂ ಮಾತಾಡಿಕೊಂಡರು. ಬೆಳಗಾದ ಮೇಲೆ ಮಾತು ಮುಗಿಸುವದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿತ್ತು.

ದಾದಾನಿಗೆ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಪಾದಳಿಯನ್ನು ಕಣ್ಣುಮುಟ್ಟು ನೋಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ತಿರುಗಿ ಇಂದುಪುರಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವ ಮುನ್ನ ಪಾದಳಿಯನ್ನೊಮ್ಮೆ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಕರಿಯಪ್ಪನನ್ನು ಜೊತೆಮಾಡಿಕೊಂಡು ಊರೊಳಗೆ ತಿರುಗಿ ಹೊರಟ. ಕರಿಯಪ್ಪ ಇನ್ನೂ ಉಳಿದಿದ್ದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ದಾರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಹೇಳಿದ.

ಮತ್ತೆ ಬರಿದಾಗಿದ್ದ ಪಾದಳಿ ಅವನನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿತು. ಬಿರುಗಾಳಿ ಹಾಗೂ ಮಳೆಯ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ಮನೆಗಳು ಬಿದ್ದಿದ್ದವು. ಉಳಿದ ಮನೆಗಳು ಮಾತ್ರ ಇನ್ನೂ ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಇದ್ದವು. ಯಾರದೋ ಬರವಿಗಾಗಿ ಕಾಯುವಂತಿದ್ದವು. ಎಂದು ತಿರುಗಿ ಪಾದಳಿ ತುಂಬಬೇಕೋ ಎಂದು ದಾದಾ ಚಿಂತಿಸತೊಡಗಿದ. ವರ್ಷದ ಹಿಂದೆಯೇ ಪಾದಳಿ ಬರಿದಾಗತೊಡಗಿತ್ತು. ದೇಶಪಾಂಡೆಯವರ ವಾಡೆಯ ಬಾಗಿಲಂತೂ ಎಂದೋ ಮುಚ್ಚಿತ್ತು. ಪುತಕಬಾಯಿ ಸತ್ತು ಬಾಪೂಸಾಹೇಬ ಕನಕೇರಿಗೆ ಹೋದೊಡನೆ ಜಾಗೀರದಾರರ ದೊಡ್ಡವಾಡೆ ಬರಿದಾಗಿತ್ತು. ಗೌಡರು ಸತ್ತಕೂಡಲೆ ಅವರ ಮನೆ ಬರಿದಾಗುವ ದಾರಿಯನ್ನೇ ಕಾಯುತ್ತಿತ್ತು. ಈಗ ಪಿಡುಗು ಬಂದು, ಹೊಳೆ ತುಂಬಿ ಬಂದು ಉಳಿದವರನ್ನು ಹೊರದೂಡಿದ್ದವು. ಪಾದಳಿಯ ನೆಲಕ್ಕೆ ಮನುಷ್ಯವಸತಿಯ ಬೇಸರ ಬಂದಿತ್ತೇನೋ!

ಆ ಹಾಳನ್ನು ಕಣ್ಣಿಂದ ನೋಡಿ ದಾದಾನಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವದಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಹಳೆಯ ನೆನಪುಗಳೆಲ್ಲ ಅಲ್ಲಿ ದೆವ್ವವಾಗಿ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿವಂತೆ ಕಂಡಿತು. ಚಾವಡಿಯ ಹಿಂದೆಯೇ ದಾದಾ ಕಾರಹುಣ್ಣಿಯೆ ದಿನ ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ತರುತ್ತಿದ್ದ. ಚಾವಡಿಯಲ್ಲಿ ಫಕರುದ್ದೀನ ಘೌಜದಾರನ ಜೊತೆಗೆ ಜಗಳವಾಡಿದ್ದ. ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣನ ಗುಡಿಯ ಕಟ್ಟಿಯ ಮೇಲೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮನೆಗಳಿರುವ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಎತ್ತರವಾದ ಮೂರ್ತಿ ತಿರುಗಾಡುವದನ್ನು ಹೇಗೆ ಮರೆಯಬೇಕು? ಗರಡಿಮನೆಯ ಗೋಡೆಗಳ ಮೇಲೆ ಚಿತ್ತಿಸಿದ್ದ ಹನುಮಂತನ ವಿಹಾರವಾದ ಚಿತ್ರಕ್ಕೂ ಇಂದು ಎಂಥ ಜೀವಕಳೆ ಬಂದಿತ್ತು! ಮನುಷ್ಯ ವಸತಿಯ ವಾಸನೆ ಬಡಿದು ಬಡಿದು ಪಾದಳಿಯ ನೆಲ ಇನ್ನೂ ಸಜೀವವಾಗಿತ್ತು. ಅರ್ಧ ಇಕ್ಕಿದ ಮನೆಬಾಗಿಲುಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಇನ್ನೂ ಯಾರೋ ಅಲ್ಲಿರುವರೆಂಬ ಸಂಶಯ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಇಬ್ಬರೂ ಮೌನವಾಗಿಯೇ ತಿರುಗಾಡಿದರು. ಕೊನೆಗೆ ನೆನಪು ಅಸಹನೀಯವಾಯಿತೇನೋ ಹೊಳೆಯ ತೀರದಡೆಗೆ ನಡೆದರು. ನೀರಗಸೆಯಿಂದ ಮುಂದೆ ಬಂದಾಗ ದಾದಾನಿಗೆ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ನದಿಯಲ್ಲಿ ತೇಲಿ ಹೋದ ಸಂಗತಿ ನೆನಪಾಯಿತು. ಆ ಸ್ಥಳವನ್ನು ನೋಡುವ ಕುತೂಹಲವಾಗಿ ಕರಿಯಪ್ಪನನ್ನು ಕೇಳಿದ. ಕರಿಯಪ್ಪ ತೋರಿಸಿದ ಹುಣಿಸೆಮರ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಂತರದಲ್ಲಿಯೇ ಇತ್ತು.

“ಆಚಾರಪ್ಪ ಹೋಲಿ ಬಿದ್ದಾಗ ಇಲ್ಲಿತನಾ ಹೋಲಿ ಬಂದಿತ್ತ?”

“ಹೌದು, ಅವರು ಜಾಲೀಗಿಡದ ಆಚ್ಯಾಕ ಹೋದಾಗ, ದಂಡಿ ಕಡೆ ಕೈಮಾಡಿ ಮುಳುಗಿದರಂತೆ. ಆಗ ದಂಡಿ ಮ್ಯಾಗಿದ್ದ ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರು, ನೋಡಿದವರು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು” ಕರಿಯಪ್ಪ ಹೇಳಿದ.

ನದಿಯ ಪ್ರವಾಹ ಇನ್ನೂ ಸೊಕ್ಕಿನಿಂದಲೇ ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಪಾದಳಿಯನ್ನು ನುಂಗಿದ್ದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ದುಃಖವಾಗಿರಲಿಲ್ಲವೇನೋ! ತಾನೂ ಏಕೆ ಈ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿಯೇ ಈಸುಬಿದ್ದು ಮುಳುಗಿಹೋಗಬಾರದು ಎಂದು ದಾದಾನಿಗೆ ಎನಿಸಿತು.

ದಾದಾ ಪ್ರವಾಹವನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದ. ತೆರೆಗಳು ಸಾಲುಗಟ್ಟಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಕಾಲನ ಅನಾಸಕ್ತಿಯಷ್ಟೇ ಹೊಳೆಯು ಅನಾಸಕ್ತಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾಗಿತ್ತು. ಅನಂತದ ಸಂಕೇತದಂತೆ ನೆಲವನ್ನು ಕಚ್ಚಿಕೊಂಡೇ ಮುಂದೆಮುಂದೆ ಸಾಗಿತ್ತು. ದಂಡಿಯ ಮೇಲಿನ ಜೀವನ ಬದಲಾಗುತ್ತ ನಡೆದಿದ್ದರೂ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಯೋಚಿಸುವಷ್ಟು ಅವಕಾಶ ನದಿಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ನದಿಯ ಎದುರು ಪಾದಳಿ ಮೊನ್ನೆ ಮೊನ್ನೆ ಹುಟ್ಟಿ ಕಣ್ಣು ತೆರೆದ ಕೂಸು. ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಆಯುಷ್ಯ ಮುಗಿದೊಡನೆಯೇ ಸತ್ತುಹೋಗಿತ್ತು. ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂಬಂತೆ ಪಾದಳಿಯ

ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಹೊಳೆ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿತ್ತು. ನೆಲ ನೀರುಗಳು ಒಂದನ್ನೊಂದು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡು ಏನೋ ಕಿವಿಮಾತು ಹೇಳುವಂತಿದ್ದವು.

ದಾದಾ ನೋಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದ. ತೆರೆಯ ಹಿಂದೆ ತೆರೆಗಳು ಸಾಲುಗಟ್ಟಿ ನಡೆದಿದ್ದವು. ಹುಟ್ಟು-ಸಾವುಗಳಿಲ್ಲದ ನದಿಯ ಒಡಲಿನಲ್ಲಿ ತೆರೆ ಹುಟ್ಟಿಸಾಯುವ ಲೀಲೆ ಬೆರಗುಗೊಳಿಸುವಂತಿತ್ತು. ಹೊಳೆಯ ದಂಡೆಯಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪಾದಳಿ ಜೀವ ಹೋದ ದೇಹದಂತೆ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಪುನರುಜ್ಜೀವನದ ಆಸೆಯಿಲ್ಲದೆ ಬಿದ್ದಂತಿತ್ತು.

ಆದರೂ ಹಾಗೆನ್ನೆಲ್ಲ ಬರುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಪಾರವಾದ ಜಲರಾಶಿಯಿಂದ ತುಂಬಿಕೊಂಡ ಹೊಳೆ ಇನ್ನೂ ಹರಿಯುತ್ತಿದೆ. ನೆಲ ಸುತ್ತಲೂ ಮೈಚಾಚಿದೆ. ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಈಗಾಗಲೇ ಹುಲ್ಲು ಚಿಗುರಿಲಿಲ್ಲವೇ? ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತು? ಜೀವನ ಹುಟ್ಟುವದೇ ಒಂದು ವಿಸ್ಮಯ! ಪಾದಳಿ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಗೆ ಹೇಳಬೇಕು? ಪಿಡುಗಿಗೆ ಹೆದರಿ ಓಡಿದವರು ತಿರುಗಿ ಬರಬಹುದು. ಪಾದಳಿ ಅವರಿಗಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಿದೆ. ತಾನು ತಿರುಗಿ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲವೇ? ಹೊಸ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಕೃಷಿ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಕರಿಯಪ್ಪ ಈಗ ನಿರತನಾಗಿರಲಿಲ್ಲವೇ? ಜಾಗೀರದಾರರ ತೋಟವನ್ನು ಸಾಗು ಮಾಡುವ ಹೊಣೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿದ್ದ. ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿ ಇನ್ನೂ ಬಡೋದೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾಳೆ. ಅವಳ ವಂಶವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಲು ಯಾರಾದರೂ ಬರಬಹುದು. ದೇಶಪಾಂಡೆ ಮನೆತನದ ವಂಶ ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆಗೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೇ? ಪಾದಳಿಯ ಸಮೃದ್ಧಿ ಈ ಬೀಜಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅಡಗಿತ್ತು. ನೆಲದ ಅಕ್ಷಯ ಪಾತ್ರೆಯೆಂದೂ ಬರಿದಾಗಲಾರದು. ಸತ್ತವರು ತಿರುಗಿ ಬರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ದಿಕ್ಕು ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಚೆಲ್ಲಿಹೋದ ಪಾದಳಿಯ ಸತ್ತ ತಿರುಗಿ ಒಂದು ಕಡೆಗೆ ಕೂಡಲೇಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾಲಬೇಕು. ಬರಿದಾಗಿ ಯಾವುದೂ ಉಳಿಯಲಾರದೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಈ ನದಿಯ ಪ್ರವಾಹವೇ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿತ್ತು. ಪಾದಳಿ ಬರಿದಾಯಿತೆಂದು ಹೊಳೆಯೇನೂ ಬತ್ತಿಹೋಗಿಲ್ಲ.

ಆದರೂ ದಾದಾನಿಗೆ ದುಃಖ ತಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಚಿಮಣಾಳ ದುರ್ಮರಣ, ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಸಾವು, ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಪರದೇಶಿಯಂತೆ ಬೇರೆ ಊರನ್ನು ಸೇರಿದ್ದು ಇವು ಅವನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ದುಃಖಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಅವುಗಳನ್ನು ನೆನೆದು ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸಹತ್ತಿದ. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಕರಿಯಪ್ಪ ಕಾರಣವನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಹೇಳಲೇಬೇಕಾಯಿತು. “ಯಾರ ಸಲುವಾಗಿ ಬದುಕಬೇಕಾಗೇತಿ, ಹೇಳು ಕರಿಯಪ್ಪಾ?” ಎಂದು ಗೋಳಾಡಿದ.

“ಹುಚ್ಚ ಅದೀ ನೋಡು ದಾದಾ. ನಾ ಊರಿಂದ ಬರುದರಾಗ ನನ್ನ ಹೇಣತಿ, ಮೂರು ಮಕ್ಕಳು ಸತ್ತುಹೋದರಂತ ಕೇಳಿದರೂ ನಾನಿನ್ನಾಂಗ ಹುಚ್ಚ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಮನಶ್ಯಾ ಇರೂತನಾ ಸಾಯತೀನಿ ಅಂತ ಅನಬಾರದು ನೋಡು. ಇದ್ದಾಗ ಸತ್ತಾಂಗ ಇರಬಾರದು ನೋಡು. ನಾ ಇರೂಮಟಾ ತ್ವಟಾ ಸಾಗಮಾಡಿ, ಧಣೇರ ಸೇವಾ ಮಾಡೂದುಲ್ಲ? ಹಾಗ ನೀನೂ ಇರಬೇಕು. ಆಚಾರೆಪ್ಪ ಹೇಳತಿದ್ದರು, ‘ದೇವರು ಜನ್ಮಾ ಕೊಟ್ಟಾಗ ನಮ್ಮಿಂದ ಏನೋ ಕೆಲಸ ಆಗ ಬೇಕಾಗಿರತೈತಿ ಅಂತ ಕೊಟ್ಟಿರತಾನು. ಯಾರ ಕೆಲಸಾನೂ ದೇವರಿಗೆ ಬ್ಯಾಡಾಗೂದುಲ್ಲ’, ಸಾಯಾಕ ನಾವು ಹುಟ್ಟಿದ್ದರ, ಈಟ ದಿನಾ ಬಾಳೇ ಯಾಕ ಮಾಡಬೇಕು? ಏಳ, ಏಳ” ಎಂದು ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಅಕ್ಕರತೆಯಿಂದ ಎಬ್ಬಿಸಿದ.

ದಾದಾ ಎದ್ದ. ಅವನ ಮನಸ್ಸು ನಿರ್ವಿಣ್ಣವಾಗಿತ್ತು. ಹೊಳೆ ಶಾಂತವಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು. ದೂರದ ಮರಡಿಸಾಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಬಿಸಿಲು-ಮಳೆ-ನೆರಳು ಮುಗಿಯದ ಆಟದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದವು. ಇನ್ನೊಂದು ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲು ಹೊಂಚು ಹಾಕಿರುವಂತೆ ಪ್ರಕೃತಿ ಮೌನವಾಗಿತ್ತು. ಮೋಡ ಸರಿದಾಗ ಬೀಳುವ ಬಿಸಿಲು ಕಾವುಕೊಡವಂತಿತ್ತು. ವಿಶಾಲವಾದ ಬಯಲು ಮಳೆಗಾಲದ ಹಸಿರಿನಿಂದ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ದೇವತೆಗಳನ್ನೇ ಆಟಕ್ಕೆ ಕರೆಯುವಂತಿತ್ತು. ಹೊಸ ಸೃಷ್ಟಿಯೊಂದನ್ನು ತನ್ನ ಬಸಿರಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಂತಿದ್ದ ಈ ನಿರೀಕ್ಷೆ ರಮ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಕರಿಯಪ್ಪನ ಹಿಂದೆ ಅವನ ನೆರಳಿನಂತೆ ದಾದಾ ಸಾಗಿದ್ದ.

* * * *

ಅರ್ಥಕೋಶ

ಅಪೇಶಿ: ಕೈಲಾಗದವ
 ಅಟೂಕಿನಾಗ: ಕೈಯಳತೆಯಲ್ಲಿ
 ಅಗಡುಮಾಡು: ಕೆಡಿಸು, ಅಡ್ಡಹಾದಿ ಹಚ್ಚು
 ಅಟಾಪಿಸು: ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿ ಬರು
 ಅಬರು: ಮಾನ ಮರ್ಯಾದೆ
 ಅಬಲಖಿ: ಪಂಚರಂಗಿ, ಪಂಚಕಲ್ಯಾಣಿ
 ಅಮಲು: ಅಧಿಕಾರ, ಮದ
 ಅಲಕ್ಕನೆ : ಟಣ್ಣನೆ
 ಅಗದಿ: ತೀರ
 ಆಸಗೊಳ್ಳು : ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿ ಸಿಗು
 ಅಮಾದಾನ: ಬೇಕಾದಷ್ಟು
 ಅಪಸಾತಿನಲ್ಲಿ: ತಮ್ಮ ತಮ್ಮೊಳಗೆ
 ಅಕ್ಕಸ: ಆಕ್ರೋಶ
 ಆಯಾ: ಕಾಳಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಫಲ
 ಆದಾವತಿ: ದ್ವೇಷ
 ಆಜೂಬಾಜೂ: ನೆರೆಹೊರೆ
 ಇಂಗ ಹಚ್ಚು: ಮೋಸ ಮಾಡು
 ಇರಕಳ : ಹಾಯುವ ಸ್ವಭಾವದ
 ಇಕ್ಕಲು ಹಾಕು: ಗೂಡು ಹಾಕು
 ಇಸಮು: ಅಸಾಮಿ, ಕುಳ
 ಇರಾದೆ: ಉದ್ದೇಶ
 ಉಪ್ಪು ಹಾಕು: ಕಾರಭಾರ ಮಾಡಗೋಡು
 ಉಸಾಬರಿಗೆ: ಗೋಜಿಗೆ
 ಉಪದ್ವ್ಯಾಪಿ: ಅಧಿಕ ಪ್ರಸಂಗಿ
 ಉತಾರ: Extract
 ಎಕ್ಕೆ ಎಲೆ: ಎಕ್ಕದ ಎಲೆ
 ಎಡತಾಕು: ಅಡ್ಡಾಡು
 ಎಡವಟ್ಟು: ಹಟಮಾರಿ
 ಒಪ್ಪು ಇಟಗೊ : ಮೇಲುಗಟ್ಟು
 ಒನಕೊಂತ : ಒನೆಯುತ್ತು, ಒನಪು
 ಮಾಡುತ್ತ
 ಕಬುಲಾಯತಿ : ಗೇಣಿ, ಲಾವಣಿ

ಕಿತಾವತಿ : ಅಧಿಕಪ್ರಸಂಗ
 ಕಣಿಹೇಳು : ಭವಿಷ್ಯ ಹೇಳು
 ಕೋರಿ ಮುಸುಕು : ಕಂಬಳಿ ಮುಸುಕು
 ಕೆರವು: ಕಾಲುಮರೆ, ಪಾದರಕ್ಷೆ
 ಕರಾಮತಿ : ತಂತ್ರ
 ಕರಸಾಲ: ಬರಗಾಲ
 ಕಮಾಲ :ಅದ್ಭುತ, ಕಸರತ್ತು
 ಕಮರಾ : ಕೋಣೆ
 ಕಿಳ್ಳಿಕ್ಕಾತರಾಟ : ಗೊಂಬೆಯಾಟ
 ಕವಕ್ಕನೆ: ಅವಕ್ಕನೆ
 ಕಡಲೆಯ ಚಟ್ಟು : ಕಡಲೆಯ ಚರಟ
 ಕಬೂಲಿ : ಒಪ್ಪಿಗೆ
 ಕಕಲಾತಿ : ಅಕ್ಕರೆ
 ಕಣಿಕೆ : ಮೇವು
 ಕೊಳ್ಳಿಕವಕ : ಕಿಲಾಡಿ, ಕಿಡಿಗೇಡಿ
 ಕವಡುಗಂಟುಕತನ : ಮೋಸಗಾರಿಕೆ
 ಕೊಂಬುಚೇರು : ಕೊಡಿಗೆ ಹಾಕುವ
 ಆಭರಣ, ಅಣಸು
 ಕೋಲಿ : ಕೊಯ್ತು ಉಳಿದ ದಂಟಿನ ಭಾಗ
 ಕುಸ್ತಿ ಫಳಿ : ಕುಸ್ತಿಯ ಕಣ
 ಕಡಾವಿಗೆ : ಕಟ್ಟಿಗೆ ಪಾದರಕ್ಷೆ
 ಕೂಳುಕೊಬ್ಬರಿಯಾಗು: ಕೂಳ್ಳಿಲ್ಲದೆ ಇರು
 ಮಿಶಾಲ : ಕ್ಷೇಮ, ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ
 ಮಿಬರ : ಅರಿವು
 ಮಿಂಭೀರ : ಧೈರ್ಯಶಾಲಿ
 ಮೋಡ: ಸೊಕ್ಕು
 ಖಾಸ ದೇಖರೇಖಿ : ಸ್ವಂತ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ
 ಮಿರಾಕು : ಪೌಷ್ಟಿಕ ಆಹಾರ
 ಖಾಸಗತ: ಸ್ವಂತ
 ಗುನ್ನೆ: ಅಪರಾಧ
 ಗರಡಿ ಮನೆ : ತಾಲೀಮ ಖಾನೆ
 ಗುಳೇಹೋಗು: ದೇಶಾಂತರ ಹೋಗು

ಗಬ್ಜನಾತ : ಹೊಸಲು ವಾಸನೆ
 ಗರೀಬ : ಬಡವ, ಭೋಳೆ
 ಗಪ್ಪ ಮಾಡು : ಮುಚ್ಚಿಡು
 ಗರಜು : ಅವಶ್ಯಕತೆ
 ಗೊರ್ಯಾಳ : ಸ್ಮಶಾನ
 ಗರಸು : ಕಟಕ ಮಣ್ಣು, ಮರುಮ
 ಗುಳೇ ಹಾಕು : ಕೂಡಿಹಾಕು
 ಗುಳೇದಾಳಿ : ಮಂಗಲಸೂತ್ರ
 ಗೊಬ್ಬರ ಗುಡೆ : ಗೊಬ್ಬರದ ಗುಂಪು
 ಗಸಗ್ಗನ : ತೀವ್ರವಾಗಿ
 ಗೊಂಗಡಿ : ಕಂಬಳಿ
 ಗೋಪಾಳ : ಲಂಚ
 ಗೊಂಜಾಳ ಫಡಾ : ಗೋವಿನ ಜೋಳದ
 ನಿಲುವು
 ಗಡಾನ : ಕೂಡಲೆ
 ಗಾಳಿಗರಾ : ಗಾಳಿ ತುಂಬಿದ ಕರು
 ಗಬ್ಬು : ಬಸಿರು
 ಘಾಣ : ಹೊಲಸು
 ಚರಗ ಚಲ್ಲು : ಯಳ್ಳಮಾಸಿಯ ದಿನ
 ಹೊಲಕ್ಕೆ ಪೂಜೆ
 ಮಾಡಿ ದಿಗ್ಬಲಿ ಕೊಡವದು
 ಚಮಟಾ ಬೆಳಗು : ಚರ್ಮಸುಲಿ
 ಚಿಟಿಕೆಮುರಿ : ನೆಟಿಕೆ ಮುರಿ, ಶಪಿಸು
 ಚೌಕಸಿ : ವಿಚಾರಣೆ
 ಚಾಳಿ : ಚಟ
 ಚಿತಾವಣಿ : ಪೀಡೆ
 ಚಡಾವು : ಪಾಪೋಸು
 ಚಾಟು : ಆಶ್ರಯ
 ಚೇಲಾ : ಶಿಷ್ಯ
 ಛೇಂಜಿ : ಸಂಜೆ
 ಛಪಾಯಿಸು : ಮುಚ್ಚಿಡು, ಗಪ್ಪಮಾಡು
 ಛಾನಸಾ ಸ್ವಭಾವ : ಛಾಂದಸ
 ಛಾಪು ಹಾಕು : ಪ್ರಭಾವ ಬೀರು
 ಜರಾ : ಸ್ವಲ್ಪ
 ಜೇತ : ದುಡಿತ
 ಜಡೀಬೇಕು : ಹೊಡೆಯಬೇಕು
 ಜನಾವರ : ದನಕರು
 ಜಂಜಾಟ : ಗೊಂದಲ

ಜಂಪಲಿಕ್ಕು : ಮಳೆ ಹನಿಹನಿಯಾಗಿ ಬೀಳು
 ಟಬರು : ಸೊಕ್ಕು
 ಟರಾಯಿಸು : ನಿರ್ಣಯಿಸು
 ಟೋಳಿಕಟ್ಟಿ : ಗುಂಪುಗಟ್ಟಿ
 ಠಾಂವಿಕಿ : ಗೊತ್ತು
 ಠಾಮ ಮತ : ನಿಶ್ಚಿತ ಅಭಿಪ್ರಾಯ
 ತುಫಾನಿ : ಆರೋಪ, ಆಪಾದನೆ
 ತಂತಿಕಟ್ಟಿ : ಗೆರೆಕೊರೆದು, ಸರಿಯಾಗಿ
 ತರುಬು : ತಡೆ, ನಿಲ್ಲಿಸು
 ತಳಿ : ವಂಶ
 ತಾಬಡತೋಬ : ಕೂಡಲೆ
 ತಾಬೇಮಾಡು : ವಶಕ್ಕೆ ಕೊಡು
 ತಿಪ್ಪರಲಾಗ ಒಗೆ : ಲಾಗ ಹಾಕು
 ತಳುಕು : ತೊಡಕು, ಸಂಬಂಧ
 ತುಡುರು : ಜಬರಿಸು
 ತೋಂಡಿ : ಮೌಖಿಕ
 ತಾಕತ : ಶಕ್ತಿ, ಬಲ
 ತುರಾಯಿಹಚ್ಚು : ಮೆರೆದಾಡು
 ತರ್ಫೆ : ಪರವಾಗಿ
 ತರಾತುರಿ : ಅವಸರ
 ಥರಾ ಅಲ್ಲ : ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ
 ಥಾಕಿಲ್ಲದ : ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದ, ಅಸಂಬದ್ಧ
 ಥೋಡಾ ಥೋಡಾ : ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ
 ದಗದ : ಕೆಲಸ
 ದೇಶನಿಕಾಳೆ : ಅಡ್ಡಾಡಿ, ಪೋಲಿ
 ದಿಂಡಿ : ಫಂಥಪಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಭಕ್ತರ
 ಮೇಳ
 ದಮ್ಮು ಹಿಡಿ : ತಡೆ, ಸಹಿಸು, ಸುಮ್ಮನಿರು
 ದಂಡಗಾಯಿ : ಪುಂಡಾಟಿಕೆ
 ದರಕಾರಮಾಡು : ಲಕ್ಷ್ಯಕೊಡು
 ದಗ್ಗರದುಡಿ : ಮೈಮುರಿಯುವಂತೆ ದುಡಿ
 ದಸ್ತೂರ : ದಸ್ತತ್ತು
 ದಾದಮಾಡು : ಲಕ್ಷ್ಯಕೊಡು
 ದಿಶಾಭೂಲ : ದಿಕ್ಕುಪಾಲು
 ಧಾಬೆ : ಕೊಟ್ಟಿಗೆ
 ಧಡೇದ ಬ್ಯಾನಿ : ಹೃದಯವಿಕಾರ
 ಧಮಕಿ : ಬೆದರಿಕೆ
 ಧುತ್ತಾನಂಥವರು : ಧಾಂಡಿಗರು

ನಿಕಾಲ : ನಿರ್ಣಯ
 ನಜರು : ದೃಷ್ಟಿ
 ನಿರಾಳಾ: ಬೇರೆ, ಭಿನ್ನವಾದ
 ನೀರಿನ ಮಲುವು : ಪ್ರವಾಹದ ಓಘ
 ನೆಲಪಟ್ಟು : ನೆಲಕ್ಕೆ ಬೆನ್ನು ಹಚ್ಚಿ
 ನಸಿ ಬ್ಯಾನಿ : ಸಣ್ಣಾಗಿ ಬ್ಯಾನಿ
 ನಜರಬಂದಿ: ಕಣ್ಣರಿಕೆ
 ನಿಟ್ಟು ಹಚ್ಚು : ಸಾಲಾಗಿರಿಸು
 ಪರಲು : ಸಂಬಂಧ
 ಪಾಡು : ಲೇಸು
 ಪಟ್ಟಿನ :ಕೂಡಲೆ
 ಪ್ಯಾಲಿ : ಮೂರ್ಖ
 ಪಾವುಡ : ರುಮಾಲು
 ಪಂಚೇತಿ : ಪಂಚಾಯಿತಿ, ಕಾರಭಾರ
 ಪಾಯಬಂದ ಕಾಡಣಿ : ಕುದುರೆಯ
 ಹಿಂಗಾಲಿಗೆ
 ಕಟ್ಟುವ ಹಗ್ಗ
 ಪೀಕು : ಬೆಳೆ
 ಪರ್ಯಾಣ : ಹರಿವಾಣ
 ಪಟಾಯಿತ : ಚತುರ
 ಪುಕಾರಿಸು : ಸಾರು
 ಪಾವಣೆ : ಅತಿಥಿ
 ವಸಂತ : ಮೆಚ್ಚಿಕೆ
 ಫರಕ : ಅಂತರ
 ಫಂಟಹಚ್ಚ : ಅನವಶ್ಯಕ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡು
 ಪೋತಿಆಗು : ಸಾಯು
 ಫೈಲಾಸು : ಹಬ್ಬು, ಹರಡು
 ಫಸಲು : ಬೆಳೆ
 ಬಿದಾಗಿ ಕಾಣಿಕೆ, ಸಂಭಾವನೆ
 ಬಟ್ಟಾ : ಕಲಂಕ
 ಬೆಳ್ಳಿ : ಶುಕ್ರ
 ಬಾಬು : ಮಾಮೂಲು
 ಬೇಬರಸಿ :ಬೇವಾರ್ಸಿ, ಪರದೇಶಿ
 ಬಡ್ಡ :ಗೊಡ್ಡು, ವಯಸ್ಸಾದ
 ಬೇಪತ್ತೆ : ನಾಪತ್ತೆ
 ಬೈಲಕಡೆಗೆ : ಬಹಿರ್ದೆಸೆಗೆ
 ಬಳುವಳಿ : ಉಡುಗೊರೆ
 ಬಾಟ : ಜೋಳದ ಹಸಿದಂಟು

ಬಕ್ಕಣ : ಜೇಬು
 ಬರಷಣ : ಅಪಢ್ಯ
 ಭಾಗಾದಿ :ದಾಯಾದಿ
 ಭಿಡೆ : ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯ
 ಭುಲತಾಪಿ : ಭುಲ್ಲವಿಸು, ಮರಳುಮಾಡು
 ಮಾರೀಬ್ಯಾನಿ : ಕಾಲರಾ
 ಮಳ್ಳುಹಡುಗ : ಬೆಪ್ಪ
 ಮುರುವು : ದನಕ್ಕೆ ಇಡುವ ಹೊಟ್ಟು
 ಮಣಕ: ಮೊದಲ ಗಂಡು ಕರು
 ಮುಕ್ಕಟ್ಟ : ಮೊದಲೇ
 ಮೋಘಂ :ಅಂದಾಜು, ಅನಿಶ್ಚಿತ
 ಮಗರೂರಿ :ಸೊಕ್ಕು
 ಮಸ್ತಾತು : ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆಯಿತು,
 ಬೇಕಾದಷ್ಟಾಯಿತು
 ಮಸಲತ್ತು : ಹೊಂಚು
 ಮುಸಿಕೆ : ಹೊಡೆತ
 ಮೈತ : ಮೃತ
 ಮಡ್ಡಿ : ಮರಡಿ
 ಮಖೀನ : ಮುಖೀನ
 ಮಡಸ : ಬೈಗುಳಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವ
 ಒಂದು ಪದ
 ಮೋಕಳೀಕ : ಬಿಡುಗಡೆ
 ಯಮಕು : ಬಿನ್ನಾಣ, ಒಯ್ಯಾರ
 ರವದಿ : ದಂಟಿನ ಮೇಲಿನ ಸಿಪ್ಪೆ
 ರಾಬ : ದುಡಿತ
 ರಿವಾಜು : ಪದ್ಧತಿ, ಆಚಾರ
 ರಾಜರೋಸ : ಡಾಣಾಡಂಗುರವಾಗಿ
 ರಾಸ್ತ : ಉಚಿತ
 ರಬ್ಬ ಆಗು : ರಂಗಿಗೇರು
 ರಾಮರಾಮಮಾಡು : ನಮಸ್ಕರಿಸು
 ಲಾಯಖಿ : ಯೋಗ್ಯ
 ಲಾಖಿ : ಲಕ್ಷ
 ಲಡಾಯಿ : ಯುದ್ಧ
 ವಲ್ಲಿ :ಧೋತರ
 ವಗತಾನ : ಒಗೆತನ
 ವರ್ಮ : ದ್ವೇಷ
 ವಜನ : ತೂಕ, ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ
 ವಾಜಮಿ : ಯೋಗ್ಯ

ವಾಗತ್ಯ : ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು
 ವಾರಿಯಾಗು : ಓರೆಯಾಗು
 ಶಪ್ಥ : ಆಣೆ ಶಪಥ
 ಷಡ್ಧಕ : ಹೆಂಡತಿಯ ತಂಗಿಯ ಇಲ್ಲವೆ
 ಅಕ್ಕನ ಗಂಡ
 ಸೀದಾ : ಊಟದ ಸಾಮಗ್ರಿ
 ಸದರು : ಜಗಲಿ, ಕಟ್ಟೆ
 ಸನಮಂತ : ಒಪ್ಪಿಗೆ
 ಸಬುಳ : ಸಪೂರ
 ಸೋಟರು : ಲಘಂಗರು, ಫಟಿಂಗರು
 ಸವ್ವಾರಿಹಾಕಿ : ಬಡ್ಡಿಸಹಿತ, ಒಂದಕ್ಕೆ
 ಒಂದೂಕಾಲು
 ಸವಡು : ಅವಕಾಶ
 ಸಮ್ಮಸದ : ತಿಳಿಯದ

ಸೀಮಿಸರಾಡ : ಸೀಮೆ, ಹದ್ದು
 ಸವಾರಿ : ಕಮಾನು
 ಸಿದ್ಧಪತ್ತಿ : ಗಾಂಜಾ
 ಸೋಯಿ ಇಲ್ಲ : ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ
 ಕರಿ : ಅಂಟು
 ಹೊನ್ನಗ್ಗಿ : ಕಾರಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಮರು ದಿನ
 ಹರ್ಲಿಮಾಡು : ದೋಷ ಹೊರಿಸು
 ಹುರಿ ಬುಡ್ಡಿ : ಸುಟ್ಟ ಹಸಿ ಕಡಲೆಕಾಯಿ
 ಹಸನ : ಸ್ವಚ್ಛ
 ಹೆಂಡಿ : ಸೆಗಣಿ
 ಹುಣಸಿಪಕ್ಕ : ಹುಣಿಸೇಬೀಜ
 ಹರಕತ್ತ : ಅಡ್ಡಿ
 ಹಕೀಕತ : ಮಾಹಿತಿ ಸಮಾಚಾರ

* * * *